

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
2023-DR-122

**MAHZUNİ ŞERİF ÖRNEĞİNDE TÜRK HALK ŞAIRLİĞİ
GELENEĞİ VE “MAHZUNİCİLİK”**

HAZIRLAYAN
Sarı SARIASLAN ATLI

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Caner IŞIK

AYDIN-2023

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı **Doktora** Programı öğrencisi Satı Sarıaslan Atli tarafından hazırlanan “Mahzuni Şerif Örneğinde Türk Halk Şairliği Geleneği ve ‘Mahzunicilik’ ” başlıklı tez / /2023 tarihinde yapılan savunma sonucunda **oybirliği / oy çokluğu** ve **%14 benzerlik oranıyla** aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Unvanı ve Adı Soyadı	Kurumu	İmza
Başkan		Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	
Üye		Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	
Üye			
Üye			
Üye			

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu **Doktora** tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun tarih sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Savaş DUMAN

Enstitü Müdürü

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

08 / 06 / 2023

Satı SARIASLAN ATLI

ÖZET

MAHZUNİ ŞERİF ÖRNEĞİNDE TÜRK HALK ŞAIRLİĞİ GELENEĞİ VE “MAHZUNİCİLİK”

Satı SARIASLAN ATLI

Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Caner IŞIK

2023, XXIV + 1329 sayfa

Türk kültüründe şiirin ve şairin yeri önemlidir. Halk şairleri hem toplumdan beslenen hem de toplumu besleyen şahsiyetler olarak Türk halk şairliği geleneğinde önemli bir yere sahiptir. Bu halk şairlerinden Türk kültürünün 20. yüzyıldaki önemli isimlerinden birisi de Mahzuni Şerif'tir. 1939-2002 yılları arasında yaşamış olan Mahzuni Şerif, toplumda belli bir grubun kültürel dünyasını yansıtan şiirler yazmış ve bu kültürel grubun içinde bir kült hâline gelmiştir. Bu bağlamda çalışmanın konusu; Türk halk şairliği geleneğinde Mahzuni Şerif'in yeri, şairliği ve “Mahzuniciler” olarak kendilerini tarif eden grubun sosyokültürel durumudur. Mahzuni Şerif'i anlamak; modern dönemlerde -özellikle-Alevi, Bektaşî, Atatürkçü, cumhuriyetçi grupların kültürel dünyasını anlamak demektir. Bu minvalde çalışmanın amacı; Mahzuni Şerif üzerinden Türk halk kültüründeki belli bir kesimin dünyaya bakışını, modernleşme karşısındaki tutumlarını analiz etmek ve değerlendirmektir.

Türk halk şairliği geleneğini ve bu geleneğin içinde yer alan Mahzuni Şerif'i anlama gayretiyle hazırlanan çalışmada, ilk olarak halk şairliğinin tarihsel ve toplumsal arka planı incelenmiştir. Halk şairleri ve toplum arasındaki bağ açıklanmış, Türk kültüründe şiir ve şiirli anlatının tarihsel dönüşümü aktararak bu konu hakkında bilgiler verilmiştir. Ardından günümüzde gelenekten beslenen halk şairi tiplerinin hangi şekillerde varlıklarını sürdürdükleri belirlenmiştir. Mahzuni Şerif'in halk şairliğine ve halk şairlerine dair görüşlerine yer verilmiştir. İkinci bölümde, Mahzuni Şerif'in yaşadığı dönemin siyasi ve toplumsal gelişmeleri açıklanmış, yetiştiği çevre ve bu çevrenin kültürel özellikleri verilerek hayat hikâyesi anlatılmıştır. Üçüncü bölümde, Mahzuni Şerif'in şiirleri ele alınarak detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Bunun için gerek yazılı kaynaklardaki gerek albüm ve muhabbet ortamlarında kaydedilen özel ses kayıtlarındaki şiirlerinin hepsi yazılı hâle getirilmiş ve İlhan Başgöz'ün “Uyak dizelerinin son harfine göre şiirlerin sıralanması” metoduyla düzenlenerek

tasnif edilmiştir. Akabinde şiirlerinde en sık kullandığı kelimeler, şiirlerinin söz varlığı tespit edilerek Mahzuni Şerif'in anlam dünyası açıklanmıştır. Böylece Mahzuni Şerif'in şiirleri derinlemesine incelenmiştir. Son bölümde Mahzuni Şerif'i ideal şahsiyet olarak gören, onu kültürelleştirilen "Mahzuniciler" örneğinde Alevilik ve toplumda değişen siyaset ele alınmıştır. Bu bağlamda Mahzuni Şerif'in siyasi bir kimlik ve kült bir şahsiyet oluşu açıklandıktan sonra geleneksel Aleviliğin inanç esasları, uygulamaları belirtilerek modern zamanlarda Alevilikte ne gibi değişim ve dönüşümler yaşandığı ortaya konulmuştur. Son olarak bu değişim ve dönüşümde bir halk şairi olarak Mahzuni Şerif'in etkileri tespit edilip kültürel bir grup olan "Mahzunicilik" in kültürel kodları açıklanmıştır.

Tüm bunların yapılması aşamasında Mahzuni Şerif üzerine yazılmış olan bütün çalışmalar okunmuş, taranmış aynı zamanda Mahzuni Şerif'i anlatan belgeseller, katıldığı televizyon ve radyo programları, kendisine ait kasetler, muhabbet ortamında kayda alınmış özel ses kayıtları çözümlenmiştir. Literatür taraması üzerine alan çalışması oluşturulmuştur. Çalışmada eklektik yapı içerisinde emik-etik değerlere sadık kalınarak daha çok antropolojik, halk edebiyatı ve halk bilimi metotlarının alan çalışması temelli yaklaşımları kullanılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Halk Şiiri, Mahzuni Şerif, Mahzunicilik.

ABSTRACT

THE TRADITION OF TURKISH FOLK POERTY AND “MAHZUNİCİLİK” IN THE EXAMPLES OF MAHZUNİ ŞERİF

Satı SARIASLAN ATLI

Doctoral Thesis, Department of Turkish language and Literature

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Caner IŞIK

2023, XXIV + 1329 page

The position of the poem and the poet is important in Turkish Culture. Folk poets have a significant position in the culture of Turkish poesy because of characters both being nourished by the society and also feeding the society. Among these folk poets, Mahzuni Şerif is one of the most important figures of Turkish culture in the 20th century. Mahzuni Şerif, who lived between 1939 and 2002, wrote poems that reflects the cultural world of a certain group in the society and became cult in this cultural group. Within this context, the subjects of our study are the poesy of Mahzuni Şerif in the tradition of the Turkish folk poesy, his status and the socio-cultural situation of the group, who describes themselves as “Mahzunici”. Understanding Mahzuni Şerif means comprehension of the cultural world of the alawite, bektashi, ataturkist and republican groups, specially in modern times. In this manner, the aim of this study is to analyze and evaluate the point of world view in the culture of Turkish poesy of a certain group and their attitudes agains modernism in terms of Mahzuni Şerif.

In this study, which was done with the effort of understanding the tradition of Turkish folk poesy and Mahzuni Şerif taking place in this tradition, the historical and social background of the folk poesy was studied first. The connection between the folk poets and the society was explained, it was informed on this subject by transferring the historical transformation of the poem and the poetic narration in Turkish culture. Subsequently, it was determined in which way of these types of folk poets being nourished from tradition nowadays, keep their existence. The folk poesy of Mahzuni Şerif and his remarks about folk poets were included. In the second section, the political and social developments of the period, in which Mahzuni Şerif lived, was explained and his life story was told by clarifying the cultural characteristics of this environment, where he grew up, were explained. In the third section, the poems of

Mahzuni Şerif was analyzed in detail. For this, not only the albums in the written sources, but also all of his poems in the private audio recordings, which were recorded in the chat environment, were put in writing and they were assorted according to the method of İlhan Başgöz which is “the grading of poems in compliance with the last letter of rhymes”. Afterward, the semantic world of Mahzun Şerif was explained by determining the most common words he used in this poems and vocabulary of his poems. In the last section, Alawism and changing politics in the society were reviewed in the example of Mahzunicis who consider and cultize him as ideal character. In this context, after it had been explained that Mahzuni Şerif is a political identity and a cult character, it was revealed, what kind of changes and transformations Alawism had been through in the modern times by indicating religious creeds and appliances of Alawism. Finally, the effects of Mahzuni Şerif as a folk poet on this change and transformation are identified and the cultural codes of "Mahzunicism", a cultural group, are explained.

In the process of doing all this, the whole texts, articles, theses and books written about Mahzuni Şerif were read and searched, at the same time, all the documentaries on Mahzuni Şerif; the television and radio programs in which he participated; his own cassettes, private audio recordings recorded in a chat environment were resolved. A field survey was developed based on the literature review. In the study, the field survey based approaches of the methods of mostly anthropological, folk-literature and folkloristics were used by adhering to emik-ethical values within the eclectic structure.

KEY WORDS: Folk Poetry, Mahzuni Şerif, Mahzunicilik.

ÖNSÖZ

“Mahzuni Şerif Örneğinde Türk Halk Şairliği Geleneği ve ‘Mahzunicilik’ ” adlı doktora tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Haziran 2023’te tamamlanmıştır. Çalışmanın amacı; Türk halk şiirinin 20. yüzyıl şairlerinden Mahzuni Şerif ve Mahzuni Şerif’i kült bir şahsiyet olarak gören “Mahzuniciler” olarak adlandırılan kesimin dünyaya bakışını anlamak ve modernleşme karşısında tutumlarını ortaya koymaktır.

2020 yılında koronanın tüm dünyada etkili olması tezin alan çalışmasını, kaynaklara erişimini büyük ölçüde kısıtlamıştır. Bu dönem; insanoğlunun sahip olduğu ama farkına varamadığı özgürlüklerinin ne kadar kıymetli olduğunu, sevdikleri ile zaman geçirmenin, temasın kendisine ne kadar güç verdiğini, zor şartlarda gayret ve inançla nelerin üstesinden gelebileceğini anlaması bakımından son derece önemlidir. Bu süreçte özellikle Kahramanmaraş, Afşin, Elbistan yöresi ve Berçenek köyünde yapılan alan araştırmasında yörenin insanı olan saygıdeğer Prof. Dr. Hamza Karaoğlan’ın yönlendirmesi ve destekleriyle araştırmacı “Tanrı misafirini” kaynak kişiler; tüm samimiyeti ile evlerine kabul etmiş, kucaklamış ve ona sahip çıkmışlardır. Ayrıca Çorum, Amasya, Ankara, Kocaeli, İstanbul, İzmir, Denizli, Muğla ve Aydın’da görüşme yaptığımız kaynak kişiler de evlerini bizlere açmış, koronali günlerde sıkıntılı anlarında ve işlerinin arasında değerli zamanlarını paylaşarak Mahzuni Şerif hakkında yapılacak olan doktora tezi için yardımlarını esirgememişlerdir. Bu nedenle kaynak kişilerin paylaşımları, sevgileri, umut veren destekleri, samimi yaklaşımları, çabaları ile çalışmanın oluşmasında emekleri büyüktür. Bilim ve gerçeğe talip olan insanlık adına teşekkürlerimi iletirim.

Ayrıca “Nakkaş Boytu”nun sahibi ve “Şiirdiller” yöneticisi, bilime, eğitime inancıyla desteğini esirgemeyen Murat Özcan’a; karşılıksız vermeyi bilen, Hak olana talip olan, yardımlarını esirgemeyen “Hak Sende Grubu” ailesinden Dedelerime, canlarıma -özellikle- Türkan Karagöllü İpek, Gülben Türk, Ebru Gündüz’e, Yeter ve Yaprak Kesici’ye, Rıza ve Nurgül Mallı’ya; samimiyet, iyilik ve güzelliklerle beni yetiştiren, var olma sebebim olan annem ve babam Zeynep-Ali Sarıaslan’a ve kardeşlerime; varlıkları ile beni güçlendiren Usta, Sarıaslan ve Atli ailelerime; maddi ve manevi destekleriyle Ercan Çakar’a, Gülay-Dursun Ali Aydın ailesi ve Açelya Aydın’a, Filiz ve Burcu Yeliz Özer’e; Aydın Adnan Menderes

Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 2022 mezunlarından Türk Halk Edebiyatı 4 dersini alan öğrencilere; tezin yazım imla, metin düzen ve kontrolünde yardım eden Gülgün ve Halil Soyal, Gülbahar Odabaşı Yılmaz, Ezgi Aydın Onar, Kader Kılıç, Cansu Daşdemir ve Bircan Cangül Hocalarıma; Mahzuni Şerif'in ailesine ve gerek albüm kayıtlarına ulaşmada gerek şiirlerdeki karışıklıkların çözümünde yardımını ve desteğini esirgemeyen Emrah Mahzuni'ye; adını burada anamadığım tüm destekçilerime; benimle birlikte bu süreci yaşayan, sabreden, emeği geçen sevgili eşim Mesut Atlı'ya teşekkür ediyorum.

Eğitim hayatım boyunca beni eğiten ve bilgilendiren tüm öğretmenlerime; söz varlığı tespit etme noktasında zamanını ayırıp bize yol gösteren Prof. Dr. Bayram Baş'a; doktora ders aşamasında ve tez döneminde akademik bilgi ve tecrübelerini paylaşan, bilim insanı olarak bizleri hazırlayan, sabırlarını, anlayışlarını esirgemeyen saygıdeğer Prof. Dr. Ahmet Nahmedov, Prof. Dr. Mehmet Naci Önal, Prof. Dr. Hamza Karaoğlan'a ve Dr. Öğr. Üyesi Günver Güneş'e ve de emeklerinin karşılığını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim gerek yaşamımda gerek akademi alanında rehberim olan, bilim ve inançla yol yürünmesini gösteren, öğretmenliğinin yanında babalığıyla da beni ayakta tutan, her daim "gerçeği" aramamda ve bulmamda kılavuzluk eden, tüm bilgilerini paylaşan, olaylara sosyolojik ve antropolojik açılardan da bakmamı öğreten, kıymetli danışmanım Prof. Dr. Caner Işık'a şükranlarımı sunmayı borç bilirim. Hak, hepsinden razı olsun.

Satı SARIASLAN ATLI

İstanbul / 2023

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xv
RESİMLER DİZİNİ	xvii
EKLER DİZİNİ	xxi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xxiii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	23
1. HALK ŞAIRLİĞİNDE TARİHSEL VE TOPLUMSAL ARKA PLAN.....	23
1.1. Halk Şairleri ve Toplumsal İlişki	23
1.2. Türk Kültüründe Şiir ve Şiirli Anlatımın Tarihsel Dönüşümü.....	28
1.3. Günümüzde Halk Şairi Tipleri.....	33
1.4. Mahzuni Şerif'e Göre Halk Şairi Değerlendirmesi	38
2. BÖLÜM	45
2. MAHZUNİ ŞERİF'İN YAŞADIĞI DÖNEM, YETİŞTİĞİ ÇEVRE VE HAYATI.....	45
2.1. Mahzuni Şerif'in Yaşadığı Dönemde Siyasi ve Toplumsal Durum.....	45
2.2. Mahzuni Şerif'in Yetiştigi Çevre ve Kültürel Özellikleri.....	59
2.3. Mahzuni Şerif'in Hayatı	76
2.3.1. Çocukluğu-Gençliği (1939-1961)	76
2.3.2. Orta Yaş ve Olgunluk (1962-1981)	92
2.3.3. Son Dönemleri ve Vefatı (1982-2002)	102

3. BÖLÜM	112
3. MAHZUNİ ŞERİF’İN ŞİİRLERİ VE ŞİİRLERİNİN ANALİZİ	112
3.1. Mahzuni Şerif’in Şiirleri	112
3.2. Mahzuni Şerif’in Anlam Dünyası	116
3.2.1. Bireysel Anlam Dünyası	124
3.2.2. Toplumsal Anlam Dünyası.....	195
3.2.3. Dinî ve Felsefî Anlam Dünyası.....	252
4. BÖLÜM	307
4. MAHZUNİCİLER ÖRNEĞİNDE DÖNÜŞEN SİYASET VE ALEVİLİK	307
4.1. Siyasi Bir Kimlik ve Kült Olarak Mahzuni Şerif.....	307
4.2. Dönüşen Alevilik Bağlamında Mahzuni Şerif.....	355
4.2.1. Geleneksel Alevilik.....	355
4.2.2. Modern Zamanlarda Alevilik.....	358
4.3. Bir Kültürel Grup Olarak “Mahzunicilik” ve Kültürel Kodları	383
5. SONUÇ	408
6. KAYNAKLAR	422
7. EKLER	459
ÖZGEÇMİŞ	1331

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Elbistan (1940-2000) Kırsal-Kentsel Nüfus Değişimi	62
Tablo 2.2. Afşin (1560-2022) Nüfus Değişimi	68
Tablo 3.1. Mahzuni Şerif'in Şiirlerinde En Sık Kullandığı Temalar.....	120
Tablo 3.2. Mahzuni Şerif'in Şiirlerinde En Sık Kullandığı İlk 100 Kelime	120
Tablo 4.1. 1940-2000'li Yıllarda Türkiye'de Kent ve Kır Nüfusu	366

RESİMLER DİZİNİ

Resim 2.1. Mahzuni Şerif’in İlk Eşi Emine Hanım’a Mektubu.....	85
Resim 4.1. Mahzuni Şerif ve Mahzuniciler.....	404
Resim 1. Mahzuni Şerif.....	1302
Resim 2. Mahzuni Şerif.....	1302
Resim 3. Mahzuni Şerif “Benim Neyim Var?” plak.....	1303
Resim 4. Mahzuni Şerif’in kardeşi Salman Cırık’ın evinde yer alan Mahzuni Şerif’e ait bir kare.	1303
Resim 5. Mahzuni Şerif’in kardeşi Salman Cırık’ın evinde yer alan geçmişe ait bir kare. Sırayla soldan (birinci kişi) Yemliha Ertekin, (ikinci kişi) bilinmiyor, (üçüncü kişi) Mahzuni Şerif ve (dördüncü kişi) bilinmiyor.	1304
Resim 6. Berçenek köyünün uzaktan görünüşü.....	1305
Resim 7. Berçenek köyüne giriş.	1305
Resim 8. Mahzuni Şerif’in doğup yetiştiği ev (giriş).....	1306
Resim 9. Mahzuni Şerif’in doğup yetiştiği ev (yandan görünüş).....	1306
Resim 10. Mahzuni Şerif’in babasının ve annesinin mezarı.	1307
Resim 11. Berçenek köyünün içinden bir kare.	1307
Resim 12. Berçenek köyünden bir mevki ve köyde bizlere yoldaşlık eden İsmail.....	1308
Resim 13. Berçenek köyünün kahvehanesi (Mahzuni Şerif’in köyünü ziyaret ettikçe köylüsü ile bir araya geldiği mekânlardan birisi).	1309
Resim 14. Berçenek köyünün içinden bir kare; (meşhur) kazları ve ileride dumanları görülen (solda) Afşin-Elbistan Termik Santrali.	1309
Resim 15. Berçenek köyünde hasat zamanı.	1310
Resim 16. Berçenek köyünde ekmek yapımı.	1310
Resim 17. Berçenek köyü Çıblak mevkinde, Mahzuni Şerif’in kardeşi Hakkı Cırık ve eşi ile muhabbetin bereketli sofralarında devam etmesi.	1311

Resim 18. Berçenek köyü Çıblak mevkinde, Mahzuni Şerif'in kardeşi Salman ve Mahzuni Şerif'in anısı olarak kalan traktörü.	1311
Resim 19. Mahzuni Şerif'in Berçenek'te yaşamak ve dostlarıyla bir arada toplanmak için yaptırmak istediği Çıblak mevkindeki ev. Şu an burada kardeşi Salman Cırık ve eşi yaşamaktadır.	1312
Resim 20. Mahzuni Şerif'in Berçenek'te yaşamak ve dostlarıyla bir arada toplanmak istediği için yaptırmak istediği Çıblak mevkindeki evin bahçesinde bulunan, kesilmesini istemediği, onun için özel olan ağaç. Bakımı ile Salman Cırık ilgilenmektedir.....	1312
Resim 21. Mahzuni Şerif'in (Berçenek'te yaşayan) amcasının kızı Hüsne Pamuk.....	1313
Resim 22. Berçenek köyünde Mahzuni Şerif'i anma etkinlikleri için hazırlanan konser alanı.	1313
Resim 23. Berçenek köyünün okulu.	1314
Resim 24. Mahzuni Şerif'in ve köyün sevilip sayılan eğitmeni Mevlüt Kul'un mezarı (Mezar taşında yazan not: "Ölümsüz olacaksınız kız çocuklarınızı okutunuz.. M. KUL).....	1314
Resim 25. Köyün eğitmenlerinden ve sevilip sayılan isimlerinden Mustafa Arslan. ...	1315
Resim 26. Mahzuni Şerif'in köylüsü ve okul arkadaşlarından Muhsin Kul ve eşi.....	1315
Resim 27. Mahzuni Şerif'in okul arkadaşı ve köyün büyüklerinden Ayşe Kul ve torunu Ali Candar.....	1316
Resim 28. Mahzuni Şerif'in eğitmeni Mevlüt Kul'un torunu, bizleri Berçenek'te misafir eden, yardımlarını esirgemeyen Mevlüt Kul ve eşi Fatma Kul.	1317
Resim 29. Berçenek köyünün gelinlerinden, Mahzuni sever Döndü Seyfe.....	1317
Resim 30. Mahzuni Şerif'in okul arkadaşı ve köylüsü Ali Kara ve eşi.	1318
Resim 31. Cırık ve Şakir Baba'nın çocukları Keleş ailesinin evinden bir kare. Mahzuni Şerif ve Cırık Baba.	1318
Resim 32. Cırık ve Şakir Baba'nın çocukları Keleş ailesinin evinden bir kare. Şakir Baba ve eşi.....	1319

Resim 33. Berçenek köyünden Şakir ve Cırık Baba'nın çocuklarının evinden geçmişe ait bir kare: Sırayla soldan (birinci kişi) Cırık Baba, (ikinci kişi) bir akraba, (üçüncü kişi) Maksudi (Osman Dağlı), (dördüncü kişi) bir akraba, (beşinci kişi) Şakir Baba, (altıncı kişi tanınamadı), (yedinci kişi bilinmiyor), (sekizinci kişi) Mahzuni Şerif, (dokuzuncu kişi) bir akraba, (onuncu kişi) Hacı Bayram ve (onuncu kişi) Abidin Kul. (Güllü Keleş'in anlatımıyla).....	1319
Resim 34. Şakir ve Cırık Baba'nın çocukları Keleş ailesinin evinden bir kare.	1320
Resim 35. Cırık Baba'nın çocukları Güllü ve Durdu Keleş.....	1320
Resim 36. Şakir Baba'nın kızı Zühre Keleş.	1321
Resim 37. Mahzuni Şerif'in yetişmesinde etkili olan köylüsü Âşık Mahrumi Kaya....	1321
Resim 38. Mahzuni Şerif'in yetişmesinde etkili olan köylüsü Haydar Kaya (Aladeli). Birçok şiirini Mahzuni Şerif seslendirmiştir.....	1322
Resim 39. Mahzuni Şerif'in Berçenek köyünde birlikte yaşadığı Suna Hanım ile evlilik cüzdanları.....	1322
Resim 40. Mahzuni Şerif'in eşi Suna Hanım ve oğlu Emrah Mahzuni.	1323
Resim 41. Mahzuni Şerif'in Suna Hanım'dan olan oğlu Ferhat Mahzuni.....	1323
Resim 42. Mahzuni Şerif ile Fatma Mahzuni'nin düğününden bir kare.	1324
Resim 43. Mahzuni Şerif, eşi Fatma Mahzuni ve çocuklarıyla bir kare.	1324
Resim 44. Mahzuni Şerif'in şiirlerinde geçen Hurman Çayı	1325
Resim 45. Hurman Çayı'nın yanında yer alan meşhur Çoban Çeşmesi ve Afşin'de bizlere evini açan, yardım eden Hüseyin Sığır.	1325
Resim 46. Mahzuni Şerif'in şiirlerinde yer alan Ayran Dede.	1326
Resim 47. Mahzuni Şerif'in şiirlerinde yer alan Ayran Dede'den gelen sular ve bahçe alanı.....	1326
Resim 48. Berçenek köyünde Mahzuni Şerif adına yapılan çeşme. Köylülerin büyük bir çoğunluğu temiz su ihtiyacını bu çeşmeden sağlamaktadır.	1327
Resim 49. Berçenek köyünde Mahzuni Şerif anısına yaptırılan temsilî mezarlık.....	1328
Resim 50. Berçenek köyünde Mahzuni Şerif anısına yaptırılan mezar taşı.	1328

EKLER DİZİNİ

EK 1. Şerif Cırık / Mahzuni Şerif'in Kronolojisi.....	459
Ek 2. Mahzuni Şerif'in Şiirlerinin Sıralanması ve Kaynakçası	465
EK 3. Mahzuni Şerif'in Kasetlerinin Tarihsel Sıralaması.....	525
EK 4. Başlık Sırasına Göre Mahzuni Şerif'in Şiirleri.....	567
EK 5. Mahzuni Şerif'in Şiirlerinin Sözlüğü.....	1285
EK 6. Mahzuni Şerif ve Yetiştığı Çevre ile İlgili Resimler	1302

KISALTMALAR DİZİNİ

AK	: Albüm Kayıt
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	: Anavatan Partisi
ASALA	: Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia (Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu)
Bkz.	: Bakınız
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
Çev.	: Çeviren
DİSK	: Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DP	: Demokrat Parti
DPS	: Demokratik Sol Parti
Ed.	: Editör
HAK-İŞ	: Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
Haz.	: Hazırlayan
HDP	: Halkların Demokratik Partisi
IMF	: Uluslararası Para Fonu
İİBK	: İş ve İşçi Bulma Kurumu
URL	: Uniform Resource Locator
KK	: Kaynak Kişi
km	: kilometre
m	: metre
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MİSK	: Yeniden Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu

- MÖ** : Milattan Önce
- NATO** : Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
- ÖK** : Özel Kayıt
- TİBK** : Türkiye İşçi Bulma Kurumu
- TÖBDER** : Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği
- TÜİK** : Türkiye İstatistik Kurumu
- TÜRK-İŞ** : Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
- YÖK** : Yükseköğretim Kurulu
- yy.** : Yüzyıl

GİRİŞ

“Mahzuni Şerif Örneğinde Türk Halk Şairliği Geleneği ve ‘Mahzunicilik’ ” adlı çalışmanın konusu Türk halk şairliği geleneğinde Mahzuni Şerif’in şairliği, yeri ve hitap ettiği toplumda, “Mahzunici”ler olarak kendilerini tarif eden grubun sosyokültürel durumudur.

Tezin ana problemi, 1939-2002 yıllarında yaşamış olan Türk halk şairi Mahzuni Şerif örneğinde Türk halk şairliği geleneğinin geçmişi ve son durumu, toplumsal bir fenomen olarak Mahzuni sevenlerin oluşturduğu “Mahzunici”ler olarak adlandırılan kesimin dünyasında Mahzuni Şerif’in yeri ve önemi, Mahzunicilerin anlam dünyalarının açıklanmasıdır. Türk halk şairliği geleneğinde Mahzuni Şerif’in yeri ve “Mahzunicilik” hakkındaki hipotezler ise şunlardır:

Mahzuni Şerif, Türk halk şairliği geleneğinde önemli bir halk şairidir.

Mahzuni Şerif, halk şairleri geleneğinde Türklerin koşmayla birlikte söz söyleme ve halkla birlikte düşünebilme geleneğinin modern zamanlardaki en önemli temsilcilerindendir.

Mahzuni Şerif, yaşadığı dönemden ve toplumdan hem etkilenmiş hem de kendi dönemini ve toplumunu etkilemiş bir halk şairidir.

Mahzuni Şerif eserlerinde, -daha çok-ezilen kesimi, yoksulları, köyden kente göç eden kesimleri anlatmıştır.

Mahzuni Şerif, hayatının farklı dönemlerinde siyaset yapmıştır. Bu yaptığı siyaset; ezilen ve yoksul halktan yana olma iddiasındadır.

Mahzuni Şerif, aynı zamanda köken olarak Alevi’dir. Alevilerin 1980 sonrası değişim ve dönüşümü hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Mahzunici dediğimiz grubun genel belirleyici özellikleri ise şunlardır:

Mahzunicilik, Mahzuni temelinde bir anlam dünyası oluşturmuş ve kendilerinin toplumsal hayata uyum sağlama süreçlerinde Mahzuni’nin duruşundan ve türkü sözlerinden esinlenmiştir.

Mahzuniciler dediğimiz grup, Alevilerin kentleşme ve modernleşme süreçleri içerisinde almış olduğu değişim ve kodların anlam dünyasını işaret etmektedir.

Haksızlığa asla gelemeler, tahammülleri yoktur ama kendilerinin özel yaşamlarında veya toplumda ya kendisi en yakınlarına haksızlık etmiş ya da kendisinin büyük haksızlığa uğradığı görülmüştür.

İnsanca yaşama isteği, ortak kanaatleridir.

İnsana ve insanlığa inançları umutlu bir bakıştır.

Emeğe, alın terine, hak bir yaşama taliptirler.

Demokrasi vazgeçilmezleridir.

Baskıya, zulme gelemeler ve karşıdırlar.

Mustafa Kemal Atatürk'e olan sevgi ve bağlılıkları yüksektir.

Genel olarak Hacı Bektaş Veli'ye inanç ve itikatları güçlüdür, onu pir olarak görmektedirler.

Politik söylemi sevmektedirler, politik şiirleri daha fazla ön plana çıkarmaktadırlar.

Taşlamayı, yergiyi, eleştirel üslubu daha çok sevmektedirler.

Mazlum hâli ve bu şekilde görünmeyi sevmekte ve de tercih etmektedirler.

Parayı ve gücü çok sevmediklerini söyleyip bu konuda eleştirileri olsa da malı ve gücü elde etme gayretleri söz konusudur.

Toplumun ve dünya insanlığının eşit bir şekilde, insanca yaşamalarına dair istek ve temennileri ortaktır.

İnançsal yönden atalarının uyguladığı ya da inandığı gibi yaşamadıklarını, özlerinden uzaklaştıklarını dile getirmektedirler.

Genellikle köyden kente göç etmişlerdir.

Hoşgörü ve adalet; aradıkları ana mekanizmalardır.

Tezdeki hipotezlerin doğrulanması için öncelikle halk şairliği geleneğine dair kavramsal çerçevenin açıklanması gerekmektedir. Halk şairliği geleneği, toplumların genel kültür taşıyıcısı ve yaşatıcısıdır. Türk toplumunda da etkin olan halk şairliği, zaman içerisinde bir gelenek hâline gelmiştir. Bu bağlamda Türk halk şairliği geleneği, Türklerin tarihi kadar uzun bir geçmişe sahiptir. Günümüzde ise gelenek içinde genellikle “halk şairi” veya “halk ozanı” kavramı kullanılmaktadır. Bu kullanımın ve geleneğin şamandan ozana, ozandan Hak âşığına, Hak âşığından âşığa, âşıktan halk şairine doğru tarihsel bir gelişim süreci vardır (Işık, 2022a: 208-220). Birincil sözlü dönemde bilgi, şiir aracılığı ile aktarılır. Kam-şamanlar tarafından gerçekleştirilen bu aktarımlar ruhsal ve maddi olmak üzere iki şekilde olur. Bu dönemlerde şamanın ruhsal liderden danışmanlığa, şifacılıktan ozanlığa kadar birçok görevi vardır (Pirverdioğlu, 1999: 293-294). Bunlardan üç özellik bizim için önemlidir: kâhin, ozan ve şifacı. Bu özelliklerden ozana düşen birinci görev; eğlendirmek, kahramanlık şiirleri okumak ve destan söylemektir. Bu görevi ve anlamı ise zamanla sosyokültürel değişimler neticesinde “boş konuşan, geveze” anlamında kullanılmıştır. Ozana düşen ikinci görev, ruhsal temelli olan ahlaki şiirler söylemektir. Üçüncü görevi ise hastaları iyileştirmek, insanlara tasallut olan varlıklarla mücadele etmek ve bu varlıkları uzaklaştırıp insanın gerek bedeninde gerekse ruhunda yarattığı problemleri çözmektir.

“Ozan” kelimesi, Oğuzların halk şair-musikişinası anlamında çok eskiden beri kullanılan bir kelimedir ve sadece Anadolu ve Azerbaycan Oğuzlarında yer alır, ayrıca Büyük Selçuklu Devleti’nin kuruluşundan önce de kelimenin varlığına rastlanmaktadır (Köprülü, 2014: 185- 186). Türklerin İslamiyet’i benimsemeleri ile toplumda bâtını tekkelerin ve Horasan dervişlerinin etkinliği artar, devamında bu durum ozanlarda değişime yol açar (Işık, 2017:114). Sosyal, dinî değişimler ve ihtiyaçların farklılaşması iki ana kavramın ortaya çıkmasına neden olur: ozan ve Hak âşığı (derviş-âşık). Ozan; eğlendirmek, kahramanlık, yiğitlik konuları ile ilgili şiirler okuma, hikâye anlatma görevini üstlenirken; derviş-âşık ise ruhsal bilgiyi aktarma, edep, töre, dinî konuları ve durumları aktarma görevini üstlenir. Orta Asya’da Ahmed Yesevî ile başlayan tekke edebiyatı XIII ve XIV. asırlarda Anadolu’da büyük bir gelişim gösterir ve Yunus Emre’den sonra kuvvetli bir manevî nüfuz kazanan derviş-şairler tarafından bu tarzda şiirler yazılır (Köprülü, 2004: 40-41). 16. yy. ve sonrasında ise “âşık” oluşumu karşımıza çıkar. Bu yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu’nun her köşesinde âşıklar görülür, bu durum genellikle şehir hayatının verimidir. Şehir ve kasabalarda çeşitli tabakalara ait ayrı ayrı kahvehaneler, bozahaneler, meyhaneler vs. âşıkların toplantı yerleridir.

Âşıklar, belli mevsimlerde buralara toplanır ve şiirler terennüm ederler (Köprülü, 2004: 32-35). Bu kahvehanelerde Erzurum, Kars, Konya gibi Anadolu'nun çeşitli şehirlerinden gelen âşıklar karşılaşır. Bu dönemde saray ile ilişkisi güçlü olan âşıklar, sarayın ihtiyacına göre şiirler yazarlar. Böylece dinî konulardan biraz daha uzaklaşarak ladinî şiirler yazma, atışma, lebdeğmez gibi geleneklerin süreci başlamış olur. Bunun yanında halkın içinde yaşayan ancak çok da görülmeyen bir grup vardır ki bunlar tekke-tasavvuf edebiyatında yer alan Alevi ve Bektaşî dervişleridir. Bu dervişler, Horasan erenleri ekolünü sürdürenlerdir. Bu şairlerin halkın arasında yaşayıp ekolü devam ettirmelerini 18-19. yüzyıla baktığımızda onların Alevi ve Bektaşî olmasından anlayabiliriz.

Cumhuriyet'in kuruluşu ve akabinde yapılan devrimler, halka yönelme, kültürel alana ağırlık verilmesi ile halk şairliğinin görev ve adlandırmasında doğal bir değişim görülür. "Halkın sesi" olduklarını düşünen halk şairleri, kendileri için "halk ozanı" veya "halk şairi" unvanlarını kullanmaya başlarlar. Buna en iyi örnek ise günümüzde derviş-şair niteliğinde olan Yunus Emre'nin takipçisi diyebileceğimiz Âşık Veysel'dir. "Âşık" adlandırmasını her ne kadar uzmanlar söylüyor olsa da Âşık Veysel, "âşık" olmayı kabul etmez ve bunu âşıklara karşı eleştirel mahiyetteki "Dalgası Gelince Yaman Âşıklar" şiirinde dile getirir:

Âşıklar çoğaldı sadık az kaldı

Fikreyle ey Veysel ne zaman geldi

Şiirde ne özet ne bir öz kaldı

Savurur denesiz saman âşıklar (Işık, 2019:185)

Âşık Veysel'in takipçisi olmak isteyen Mahzuni Şerif de "âşık" unvanını kabul etmez: "Ozan doğduğu sınıfın hayati aşamasını herkesten çok isteyen, istemesi gereken, çok temiz, çok yürekli doğduğu sınıfa bağlı kişidir, ezilmiş bir halkı, sosyal yaşantının darbesine uğramış bir halkın en fedaisidir. Halkın dertlerini müzikle dile getirir. Yani ozan, halkın telli sesidir. Bu arada şunu da söyleyeyim: Biz, bize âşık denilmesinden bıktık usandık. Günümüzün ozanı toplumcu durumdadır. Âşıklık edebiyatı ile âşık da silinip gitmiştir. Biz ozanız âşık değil..." (Yağız, 1999:14-15)

diyerek halk ozanı olduğunu açık ve net bir şekilde belirtmiştir.

Tüm bunların sonucunda çalışmada, "âşık" daha çok "halk arasında genellikle saz

şairlerine verilen bir isim” (Köprülü, 2004: 26) olarak kullanılmıştır. Sazı olmayan ve saz çalmayan bir âşık düşünülemez ve âşıklar; bir konu üzerine herhangi bir kafiye ile irticalen, sazları ile şiirlerini çalıp söylerler, kahvehanelerde, toplantılarda, panayırılarda kalabalık bir dinleyicinin karşısında birbirleriyle karşılıklı şiir söyleyip atışma yaparlar (Köprülü, 2004: 29- 31). Bunların birçoğu bir pir elinden ya da Hızır elinden -genellikle- rüyada dolu içerler ve sonrasında şiir söylemeye başlarlar. Bade içmek, şiir söyleme konusunda bir anlamda pirden, Hızır’dan ruhsat alma olarak nitelendirilir (Günay, 1992: 13-15). Ruhsatsız bu alana girilmez, girilse de âşığın şiirlerinin başarılı olamayacağına inanılır. Hak ve hakikate dair şiirler icra eden, tekkelerde yetişmiş, daha çok dinî içerikli şiirler yazan derviş meşrep şairlere ise Hak âşığı adlandırması kullanılmıştır. Halk ozanı ise çalışmada-yukarıda değindiğimiz gibi- tarihi gelişiminin yanında, Cumhuriyet dönemindeki anlamı ile kullanılmıştır. Halk ozanı halkın dertlerini, sıkıntılarını dile getiren, halkın sözcüsü olan şairlerdir. Çalışmada, son olarak, halk şairleri adlandırması ise gerek ozan gerek âşık gerek Hak âşığı gibi adlandırmaların genel adı olarak kullanılmıştır. Bundan dolayı Mahzuni Şerif’ten söz ederken -genel olarak-halk şairi adlandırması tercih edilmiştir. Mahzuni Şerif’in “erenler” ifadesinin kullanılmasında da farklılıklar söz konusudur çünkü Mahzuni Şerif “ey erenler” derken kimi zaman Hak erenlerini kimi zaman ise muhabbet ortamında bulunan kişileri kasteder. Muhabbet ortamındaki kişilere “Hü erenler”, “ey erenler” gibi seslenmelerin alan çalışmasında yöreye ait bir kullanım olduğu görülmüştür. Bu yüzden Mahzuni Şerif’in şiirlerinde “erenler” ifadesinin anlamı şiirin bütününe, bağlamına göre değişmektedir.

Türkiye’de 1980 ve sonrasında yaşanan değişimler toplumun dili Mahzuni Şerif’te can bulur. Bu nedenle toplumun belli bir kesimi için halk şairi özelliği ile Mahzuni Şerif, toplumsal bir fenomenlik kazanır. Özellikle 1960-2000 yılları arasında Türkiye’de olanları ve bunların halktaki karşılığını, onların yaşayışı, düşüncüsü, duruşu ve çilesini görmek için halk şairi olarak Mahzuni Şerif’i anlamak gerekir.

Mahzuni Şerif’i sevenler, onu “Mahzuni Baba” olarak nitelendirir. Onun düşünceleri ile kendi düşüncelerini şekillendirip günlük ve siyasi olayları analiz ederler. Hatta Mahzuni Şerif’in giyinme tarzını, onun davranışlarını örnek alırlar. Böylece toplumun bir kesimini kapsayan, Mahzuni sevenlerinin oluşturduğu ve “Mahzunicilik” olarak adlandırdığımız bir toplumsal grup doğar. “Mahzunici”leri anlayabilmek, anlam dünyalarını açıklayabilmek için öncelikle kendilerine ideal tip olarak seçtikleri Mahzuni Şerif’i ve onun anlam dünyasını

anlamak gerekir. Mahzuni Şerif'i anlayabilmek için hayatı, şiirleri, onu sevenlerin ve kült şahsiyet olarak gören Mahzunicilerin yanında Mahzuni Şerif'in yetiştiği sosyal ve kültürel çevrenin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Çalışma; Mahzuni Şerif'i tanıtmaya, eserlerini analiz etme ve "Mahzunicilik" olarak adlandırdığımız toplumsal kesimin dünyaya bakışını anlama ve ortaya koyma amacıyla. Mahzuni; kentlinin, köylünün, işçinin ve yoksulun hâlini onların dilinden anlatmış aynı zamanda özelde siyaset yapmış, Alevi ve Bektaşî inancının tartışıldığı konularda yorumlarını söyleyerek fikir üretiminde bulunmuştur. Bu anlamda Mahzuni'yi anlamak demek, bir dönem insanının sosyal zihniyet durumunu ve beklentilerini anlamaktır.

Çalışma; bugüne kadar Mahzuni Şerif üzerine yapılmış çalışmaları, onun anlam dünyası üzerine yapılacak analizlerle aşmayı hedeflemektedir. Bu sebeple ele alınacak konular daha derin bir perspektifle değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Ayrıca Mahzuni üzerine yapılmış olan çalışmalar; halk bilimi, sosyoloji ve antropoloji gibi disiplinler arası bir çalışma metodu ile ele alındığında esas anlamını kazanmış olacaktır.

Araştırma, temel olarak halk şairliği geleneği etrafında şekillenmiştir. Dünya genelindeki halk şairliği geleneğinden Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde halk şairliği ile sınırlandırılmaya gidilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti halk şairliği geleneğinden ise Mahzuni Şerif özelinde derinlemesine bir çalışma yapılmıştır. Bir diğer sınırlandırma, alan çalışmasında yapılmıştır. Mahzuni Şerif, Kahramanmaraş'ın önce Elbistan'a sonra Afşin'e bağlanan Berçenek köyünde doğup büyümesine rağmen sadece köyünde yaşamamış aynı zamanda kendi bölgesinin yanında ülkenin farklı şehir ilçe ve köylerinde de bulunmuştur. Bununla birlikte kendisi Türkiye'nin birçok şehrinde sevenlerinin evlerini ziyaret etmiş, muhabbet ortamlarında bulunmuştur. Mahzuni Şerif'in gittiği bütün şehirlerde derleme yapmak araştırmanın kapsamını aşacağı için bu konuda örneklem yoluna gidilmiştir. Alan çalışması, korona sürecine denk geldiği için bazı şehirlerde yüz yüze bazı şehirlerde ise uzaktan mülakat yapılmıştır. Kahramanmaraş; Afşin, Elbistan-Berçenek köyü, Osmaniye, Aydın, Muğla, Denizli, İzmir, Çorum, Amasya/Gümüşhacıköy, Ankara, Nevşehir/Hacıbektaş, Kocaeli/Çayırova ve İstanbul'da yüz yüze görüşmeler yapılırken Manisa, Ordu, Yozgat, Mersin, Malatya, Gaziantep, Adıyaman, Afşin / Kuşkaya köyü, Erzincan, Tunceli ve Belçika'da uzaktan görüşmeler (telefon veya zoom üzerinden) yapılmıştır. Tezin son sınırlılığı ise Alevilik üzerinedir. Mahzuni Şerif'in Alevilik Bektaşilik

üzerinde bazı belirlemeleri vardır ama araştırma; Alevi, Bektaşiliğin ne olduğunu, ne olacağını anlatma gibi bir amacı taşımamaktadır. Araştırmada, sadece Mahzuni Şerif'in üzerinden değişen dönüşen Alevi ve Bektaşiliği bir kimlik problemi olduğu için anlatılmış ve bunlarla sınırlandırılmıştır.

Mahzuni Şerif ve Mahzuniciler üzerine yapılan bu çalışma, yazılı ve sözlü kaynakların taranması ve değerlendirilmesi şeklindedir. Kaynak oluşturmanın ilk ayağını Türk halk şairliğinin tarihsel arka planı ve Mahzuni Şerif'in hayatı, eserleri, halk şairliğindeki yeri, Türkler, İslamiyet, Alevilik ve Bektaşilik, Cumhuriyet Dönemi siyasî ve sosyal hayat ile ilgili okumalar; ikinci ayağını ise genel olarak alan (saha) araştırması oluşturmaktadır. Literatür araştırmasında ilk olarak Mahzuni Şerif üzerine yazılmış olan kitaplar, tezler, makaleler okunmuş, taranmıştır. Ayrıca Mahzuni Şerif'in katıldığı televizyon ve radyo programları, hakkında yapılan bütün belgeseller, albüm kayıtları ve muhabbet ortamlarında çekilen-elimizde bulunan- 500 adet özel ses kaydı ve son olarak yine Mahzuni sevenlerinin İnternet ortamında yayınladığı-ulaşabildiğimiz- bütün kayıtlar çözümlenmiş, alan çalışmasından elde edilen şiirler yazıya geçirilmiştir. Böylece Aralık 2022'ye kadar Mahzuni Şerif ile ilgili anlatılan her şey toplanmış ve ulaşabildiğimiz şiirleri (1.307 adet) belli bir düzen içerisinde ele alınmıştır. Ayrıca şiirlere dair kaynaklarda yer alan farklılıklar dipnotlarda açıklanmış ve şiirlerinin sözlüğü oluşturulmuştur. Bu derlenen toplanan şiirlerin hepsi bilgisayar ortamına geçirilerek temaları tespit edilmiş ve elde edilen bu verilerden, Mahzuni Şerif'in anlam dünyasını açıklamada yararlanılmıştır. Ayrıca şiirlerinde yer alan kelimelerin ekleri çıkartılmadan, özel işaretlemeler yapılarak, Simple Concordance 4.0.10 programı aracılığıyla söz varlığı tespit edilmiştir. Böylece şiirlerinde sık kullandığı kelimeler, ifadeler, deyimler, atasözleri, özel isimler tespit edilmiştir ve bunlar daha sonra anlam dünyasında kullanılmıştır.

Alan çalışmasında, hazırlanmış olan anket görüşme formu kullanılarak Mahzuni Şerif sevenler, kendisini "Mahzunici" olarak adlandıranlar ve Mahzuni Şerif'i sevmeyen gruplarla derinlemesine mülakat yapılmıştır. 125 saati aşan zaman diliminde, 104 kişiyle görüşme yapılmış, bu görüşmeler yazıya geçirilmiş ve elde edilen verilere göre sınıflandırılmıştır. Sınıflandırılıp tasnif edilen bu veriler daha sonra Mahzuni Şerif'in anlam dünyasının oluşturulması, "Mahzunicilik" üzerine yapılan değerlendirmenin ortaya çıkarılması ve Mahzuni Şerif'in nasıl bir sanatçı olduğu ve de kültürel kodlarının oluşturulmasında kullanılmıştır. Alan araştırmasında teknik malzeme olarak video kamera, fotoğraf makinesi

ve ses kayıt cihazı kullanılarak görüşmeler kayda alınıp arşivlenmesi sağlanmıştır.

Değerlendirme aşamasında literatür bilgileri, alandan sağlanan verilerle mukayese edilerek birleştirilmiştir. “Mahzuniciler”lerin kültürel bağlamı, inanç evreni, hayat beklentileri, protesto ve kabulleri içinde buldukları ortam içinde değerlendirilmiştir. Konusu, kapsamı ve içeriği gereği interdisipliner bir çalışmadır.

Mahzuni Şerif, siyasal çalkantıların olduğu bir dönemde sanatçılık yapmış dolayısıyla toplumdaki birçok durumdan etkilenmiş biridir. Bu minval üzere Mahzuni Şerif, yaşadığı toplumsal sistemin içinde ele alınırken köyden kente göç problemi, siyaset, Türkiye’deki kadın hakları, ideolojik farklılıklar, dinde farklı anlaşılmalara çalışmada işlenmiştir. Ayrıca halk tarafından olumlu ve olumsuz eleştirisi yapılan Mahzuni Şerif, farklı disiplinlerden elde edilen bilgilerin harmanlandığı eklektik bir yapı içinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Mahzuni Şerif hem topluma mal olmuş hem de o toplumdan etkilenmiş bir sanatçı olarak ele alınmıştır. Sürekli birbirinden ödünçler alarak, birbirini etkileyerek değişen bir sistem içerisinde Mahzuni Şerif değerlendirilmiştir.

Mahzuni Şerif duygu dünyası zengin bir sanatçıdır. İlişki içerisinde bulunduğu gruplarla da bu duygusal paylaşımı yoğun bir biçimde yaşatmayı hedeflemiştir. Bu manada Mahzuni Şerif’i anlayabilmek için o duygu ve anlam dünyasına dokunabilmek ve onu anlamak gerekmektedir. Bunu anlayabilmek için de emik bir bakışa ihtiyaç vardır. Bu emik yaklaşım sayesinde o ortamın içine girilmiş, o ortamın içinden biri gibi olunmuş, derinlemesine anlaşılmasına gayret gösterilmiş lakin bunun yanında bilim disiplinin vermiş olduğu soğukkanlılıkla o alandan dışarı çıkılıp etik değerlere sadık kalınarak bütünsel bir analiz yapılmasına da gayret gösterilmiştir. Bu bütünsel analizde Mahzuni Şerif’in bağlantılı olduğu gruplara karşı olabildiğince objektif bir bakış açısı geliştirilerek analiz birimlerinin birbirini etkilediği açıkça ortaya konulmuştur.

Mahzuniciler bir kültürel sekt, bir kültürel grup gibi davranmaktadır. Mahzunicileri anlamak da bir sosyal grubun kültürel kodlarını çözmekle mümkün olacaktır. Nasıl ki bir kabile, bir grup kendi üretmiş olduğu kültürel yapı ve sistem içerisinde-Malinovski’nin (1998) “İlkel Toplum” eserinde belirttiği gibi- anlaşılması gerekiyorsa Mahzunicilerin de anlattığı, dillendirdiği kültürel kodların ortaklığından bir anlam dünyası ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bunu yaparken de antropolojik metot kullanılmıştır. Tezin yönteminde eklektik,

emik-etik değerlere sadık, antropolojik metot yoğun kullanılmakla birlikte halk edebiyatı ve halk bilimi metotlarının derleme ve alan çalışması temelli yaklaşımları da kullanılmıştır. Aynı zamanda tez, materyal olarak sanatçının üretmiş olduğu eserler ve sanatçının bire bir bulunmuş olduğu muhabbet ortamlarının kayıtları değerlendirilerek oluşturulmuş alan araştırmasına dayalı bir çalışmadır.

Çalışmanın ilk bölümünde, Mahzuni şerif'in 20. yüzyıl halk şairi olması ve halk şairliği geleneği içerisinde yetişmesinden dolayı halk şairliği ele alınmıştır. Halk şairliği geleneğinin genel çerçevede toplumsal arka planı değerlendirilmiş geleneğin gelişimi, değişimi ve dönüşümü anlatılmıştır. Halk şairinin topluma etkisi, toplumdaki karşılığı, günümüz halk şairi tiplerinin varlığı ve konumu, sınıflandırılması ve toplumdaki karşılığı verilip Mahzuni şerif'in halk şairliğine dair görüşleri değerlendirilmiştir.

Mahzuni şerif, yaşadığı dönemden ve toplumdaki etkilenen bir halk şairi olarak karşımıza çıkar. Bu bağlamda tezin ikinci bölümünde ilk olarak onun yaşadığı dönemdeki siyasi ve toplumsal durumlar anlatılmıştır. Ardından Mahzuni şerif'in doğup büyüdüğü yeri olarak Elbistan, Afşin/ Berçenek köyü ve çevresinin alan bilgisi, yetiştiği evre incelenmiştir. Sonrasında Mahzuni şerif'in hayatı yazılı kaynaklar ve alan çalışmasından elde edilen veriler işığında açıklanmıştır.

Tezin nc bölümünde Mahzuni şerif'in yazılı, sözlü, elektronik kaynaklar ve özel ses kayıtlarından bir araya getirilen -ulaşabildiğimiz-bütün şiirlerine yer verilerek bu şiirlerin derinlemesine analizleri yapılmıştır. Bölümün ikinci kısmında ise Mahzuni şerif'in şiirlerinde kullandığı kavramlar, kelime sayısı, deyim ve atasözleri, şiirinin temaları gibi-sayısal veriler işığında- şiir değerlendirme ltlerinde yer alabilecek daha birçok özellik tespit edilerek sosyoekonomik bağlamda da şiirlerinin analizi verilmiştir.

Tezin son bölümü olan dördüncü blmde ise dünyada ve Türkiye'de değişim ve dönüşümün yaşandığı, büyük savaşların başlayıp bittiği, i savaşların yoğunlaştığı bir dönemde yaşamış olan Mahzuni şerif'in (1939-2002) toplumla etkileşimi anlatılmıştır. Kendisi bu süreçten geçerken aynı zamanda köylünün, kentlinin, yoksulun derdini, sıkıntısını dile getirmiştir. Bu manada toplumun hemen hemen her kesimi tarafından dinlenen halk şairi olmuştur. Cumhuriyetçi, milliyetçi, sol-sağ kesimler, zengin, yoksul, iş insanı, işçi gibi birçok grubun üzerinde etkisi vardır. Bu kesimlerin belleklerdeki Mahzuni şerif'in yeri ve anlam

dünyası tespit edilerek değerlendirilmiştir. Mahzuni Şerif ve “Mahzunicilik” üzerinden düşünüldüğünde 1980 sonrası Alevilerin ne tür değişim ve dönüşümler yaşadığı daha açık ve net bir şekilde değerlendirilebilmektedir. Bu bağlamda geleneksel Alevilik ile modern zamanlarda Aleviliğin nasıl olduğu, Cumhuriyetçi ve Alevi olarak Mahzuni Şerif’in halkın belleğinde neye karşılık geldiği, “Mahzunici”lerin kültürel kodları alan çalışmasının da katkısıyla ilk kez gün yüzüne çıkarılmıştır.

Araştırma konusu ile ilgili yapılan çalışmalar, Mahzuni Şerif hakkında doğrudan ya da dolaylı olarak karşımıza çıkmıştır. Bu durum göz önünde bulundurularak Mahzuni Şerif hakkında yapılan çalışmaların tasnifi şu şekilde verilebilir:

I) Doğrudan Mahzuni Şerif ile İlgili Olan Çalışmalar

Kitaplar:

Aktaş, A. İ. (2002). *Anadolu’yu Kucaklayan Ozan Mahzuni Şerif*. (Dördüncü baskı). Ankara: Baran Ofset.

Arslan, S. (2021). *Bu Dünyadan Mahzuni Geçti*. İstanbul: Ozan Yayıncılık.

Çankaya, İ. (1994). *Mahzuni Şerif Seçme Şiirler*. Ankara: Prespero Yayınları.

Çankaya, İ. ve Şerif, M. (2002). *Âşık Mahzuni Şerif– Dohunaya Tül Düştü – Şiirler*. Ankara: Sanat Yayınları.

Doğan, A. (2009). *“Name-i Şerif I”, Beni Mahlassız Eden Âşık*. İzmir: Meta Basım Matbaacılık.

Eren, A. (2020). *Kendi Pencereyden Beş Ünlü Ozan (Âşık Mahzuni, Hayati Vasfi, Kul Hamit, Âşık Hüseyin, Âşık Yener)*. İstanbul: Efsus Yayınları.

Ertekin, M. (2021a). *Yemliha Abi (Yarpuz’un Tarihi ve Kültürü Işığında)*. İstanbul: Ozan Yayınları.

Irmak, Y. (2017). *Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde Âşık Mahzuni Şerif ve Şiirleri*. Ürün Yayınları.

Irmak, Y. (2021). *Kanadım Değdi Sevdaya – Âşık Mahzuni Şerif ve Şiir Dünyası*.

İstanbul: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Özdemir, U. (2017). *Senden Gayrı Âşık mı Yoktur (20. Yüzyıl Âşık Portreleri)*. İstanbul: Kolektif Kitap Yayınları.

Öztunç, A. (2017). *Devr-i Mahzuni- Âşık Mahzuni Şerif'in Hikâyesi*. İstanbul: Doğan Kitabevi.

Pehlivan, B. (1985). *Dom Dom Kurşunu – Şiirler, Türküler*. Türkü Yayınları.

Şerif, M. (?). *Yörep Köyün Kazım'ı*. Basım Yeri Yok.

Şerif, M. (?). *Tezeğin Tohumu*. Basım Yeri Yok.

Şerif, M. (1994). *Gümüş Yelek*. Ankara.

Yağız, S. (1976). *Berçenekli Âşık Mahzuni*. (Birinci baskı). İstanbul: May Yayınları.

Yağız, S. (1999). *İşte Bizim Mahzuni*. (Berçenekli Âşık Mahzuni'nin genişletilmiş ikinci baskı). İstanbul: Hasat Yayınları.

Zaman, S. (1997). *Mahzuni Şerif - Yaşamı, Dünya Görüşü, Şiirleri-*. Ankara: Ürün Yayınları.

Zaman, S. (2005). *Mahzuni Felsefesi*. Ankara: Sanat Yapıtları.

Lisansüstü Çalışmalar:

Aksakallı, M. (2015). *Âşık Mahzuni Şerif'in Şiirlerinde Söz Varlığı*. Yüksek Lisans Tezi: Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Niğde.

Irmak, Y. (2013). *Folklorun Beş İşlevine Göre Âşık Mahzuni Şerif'in Şiirleri*. Doktora Tezi: Samsun On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Samsun.

İnce, A. (2005). *Âşık Mahzuni Şerif ve Şiirlerinde Sosyal Konular*. Yüksek Lisans Tezi: Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,

İstanbul.

Makale, Bildiri ve Dergi Yazıları

Âşık Mahzuni Şerif (2018). Dostluklar Küsmeyi Hak Etmelidir. *Yaşam Sanat Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Mayıs-Haziran (35), 7.

Arslan, F. (2018). Yakın Arkadaşı ve Köylüsü Mustafa Arslan'la Mahzuni'nin yaşamı ve Sanatı Üzerine Söyleşi. *Yaşam Sanat Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Mayıs-Haziran (35), 17-19.

Arslan, H. Ş. (2018). Mahzuni: Tatlıların İlk Başı Zehirdir, Ondan Başla Yudum Yudum. *Yaşam Sanat Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Mayıs-Haziran (35), 8-10.

Arslan, S. (2018). Berçenek ve İçimdeki Mahzuni. *Yaşam Sanat Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Mayıs-Haziran (35), 10-12.

Atmaca, T. (2020). Berçenek'ten Çıktım Yayan. *Yarpuz Edebiyat Dergisi*, 2 (15), 8-9.

Binboğa, M. (2018). Mahzuni Baba'yla Bir Hatıra. *Yaşam Sanat Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Mayıs-Haziran (35), 13-16.

Binboğa, M. (2020). Mahzuni Baba'yla Bir Hatıra. *Yarpuz Edebiyat Dergisi*, 2 (15), 4-7.

Çevik, M. (2015). Âşık Mahzuni Şerif ve Kıbrıs Destanı. *Turnalar-Uluslararası Türk Dili Edebiyatı Çeviri Dergisi*, 17 (60), 59-64.

Çitil, H. (2020). Mahzuni Şerif'in Ardından. *Yarpuz Edebiyat Dergisi*, 2 (15), 13-15.

Durna, A. S. (2020). Âşık Mahzuni Şerif... Ya Da "Katil Amerika". *Yarpuz Edebiyat Dergisi*, 2 (15), 19-20.

Eren, A. (2018). Âşık Mahzuni Şerif. 12 Şubat'ta Edik, *Kahramanmaraş Eğitim Vakfı Yayını*, Sayı: 4, 43-47.

Eren, A. (2020). Mahzuni Şerif'i Anlamak. *Yarpuz Edebiyat Dergisi*, 2 (15), 16-18.

Erol, A. (2002). Türkiye'nin Sosyo-Kültürel ve Müziksel Değişim Atmosferinde Bir Âşık Mahzuni. *Folklor / Edebiyat*, 8 (32), 275-286.

Fidan, S. (2017b). Mahzuni Şerif Türkülerinde Politika ve Politikacılar. *Uluslararası Etnomüzikoloji Sempozyumu- Müzik ve Politika Sempozyum Bildiri Kitabı*-. Etnomüzikoloji Derneği Yayınları, 253-269.

Gözükara, M. (2020). Mahzun Mahzuni. *Yarpuz Edebiyat Dergisi*, 2 (15), 10-12.

Gülersoy, A. E. (2016). Mekân-İnsan Etkileşimi Çerçevesinde Âşık Mahzuni Şerif Şiirlerinde Coğrafi Unsurlar. *Türk Kültüründe Coğrafya II*. (ed. Turhan Çetin ve Ali Meydan). Ankara: Pagem Yayınları, 195-230.

Irmak, Y. (2014). Âşık Mahzuni Şerif'in Şiirlerinde Milli Birlik ve Beraberlik İşlevi. *Studies Of The Ottoman Doman*, 4 (7:21), 2147-5210.

Irmak, Y. (2014). Âşık Mahzuni Şerif'in Şiirlerinde Alevilik ve Bektaşilik Öğretisi. *I. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi*, 13-14 Ekim 2014, 671-699.

Irmak, Y. (2017). İşlevsel Halkbilimi Kuramına Göre Âşık Mahzuni Şerif'in Şiirlerinde Tespit Edilen Yeni İşlevler. *Studies Of The Ottoman Doman*, 7 (12), 183-212.

İlknur, M. (2002). "Bir Mahzuni Demiş Oldum Kendime: Ozanlık Geleneğinde Ulu Bir Çınar: Âşık Mahzuni Şerif. *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*. 8(22), 211-219.

Kılıç, S. (2018). Âşık Tarzı Halk Şiirlerinin Günümüz Müzik Anlayışı ile Yeniden Yorumlanması: Âşık Mahzunî Şerif Örneği. *Uluslararası Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 27-34.

Özer, A. (2018). Âşık Mahzuni Şerif'i Düşünürken. *Yaşam Sanat Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Mayıs-Haziran (35), 5-6.

Sami, T. (2018). Âşık Veysel Şatıroğlu, Neşet Ertaş ve Âşık Mahzuni Şerif Eserleriyle Foucault'cu Söylem Analizi Üzerine Bir Çalışma: Yaşam Doyumu ve Ölüm Arzusu Analizi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4 (7- Ocak), 116-140.

Temizyürek, M. (2004). Mahzuni Şerif'in Adı Ezeldir. *Başkent Üniversitesi Kültür*

Yayını Bütün Dünya Dergisi, Ocak 2004 / 1, 81.

Turan, M. (2004). Anadolu Halk Şiirinin Bir Yanardağı Daha Söndü: Mahzuni Şerif'i Yitirdik. *Folklor/Edebiyat*, 8 (31), 4.

Turhan, M. ve Kova, Ö. (2012). Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahzuni Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönüm Bağlamında Bir İnceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, .117-128.

Yağcı, Ö. (2018). Mahzuni Şerif: Türkünün Çağdaş Devrimcisi. *Yaşam Sanat Edebiyat ve Kültür Dergisi*, Mayıs-Haziran (35), 3-4.

Yetişti, O. (2017). Âşık Reyhani ve Âşık Mahzuni'nin Şiirlerinde Gurbetçi Türküler. *Kültür Evreni*, (34), 95-106.

Yıldırımış, E. (2020). Adın Hiç Silinmeyecek Sevgili Mahzuni Baba. *Yarpuz Edebiyat Dergisi*, 2 (15), 21.

Yılmaz, S. ve Çalkan, R. (2018). Duygu ve Düşüncelerin Dili Türküler Üzerinden Anadolu Halkının Kader Algısı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11 (60), 1328-1338.

II) Dolaylı Olarak Mahzuni Şerif ile İlgili Olan Çalışmalar

Kitaplar

Aydın, A. (2004). *Alevi Ozanları*. İstanbul: Cem Vakfı Yayınları.

Çelik, F. (2003). *Çağdaş Türk Tıp Şiirleri*. Ankara: Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi.

Erdal, M. (2001). *Bir Ozanın Kaleminden*. (Altıncı baskı). İstanbul: Ümit Ofset.

Ertekin, M. (2021b). *Aladeli – Kimim Ben Hatırlat Bana*. İstanbul: Ozan Yayınları.

Fidan, S. (2017a). *Âşıklık Geleneği ve Medya Endüstrisi – Geleneksel Müziğin Medyadaki Serüveni-* . Ankara: Grafiker Yayınları.

Fidan, S. (2019). *Filoloji Alanında Yeni Ufuklar*. (ed. Mehmet Cem Odacıoğlu). Ankara: Gece Akademi Yayınları.

Özdemir, M. (?). *Essah Hikâyeleri ile Türkülerimiz*. (Âşık Mahzuni Şerif'in önsözü ile). İstanbul: Renk Matbaası.

Lisansüstü Çalışmalar

Akkuş, S. (2017). *1970'li Yıllarda Âşık Şiirinde Politik Söylem*. Yüksek Lisans Tezi: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.

Bek, G. (2007). *1970-1980 Yılları Arasında Türkiye'de Kültürel ve Sanatsal Ortam*. Doktora Tezi: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ankara.

Benli, E. (2016). *Türkiye'deki Âşıklık Geleneğinin Toplumsal ve Siyasal Yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Müziği Ana Sanat Dalı, İstanbul.

Camgöz, N. (2019). *Anadolu Türklerinin Anadolu Pop - Rock Müzik Türüne Uyarlanmasının Halkbilimsel İncelenmesi*. Doktora Tezi: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.

Sarıkaya, E. E. (2019). *20. yy. Doğu Anadolu Taşlamalarında Mizahın Protesto İşlevi*. Yüksek Lisans Tezi: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, Ankara.

Makale, Bildiri ve Dergi Yazıları

Ak-El Vakfı (2008). Biyografi-Mahzuni Şerif. Akçadağ-Elbistan Eğitim Kültür ve Sağlık Vakfı Yayın Organı, 3 (6), 13-17.

Aykaç, O. (2017). Avrupa'da Âşıklık Geleneğinin İcrası ve Bu Geleneği 'Geleceğe' Taşımının Yolları. *SEFAD*, (38), 341-352.

Bekki, S. (2006). Âşık Şiirinin Siyasallaşması Üzerine Bir Deneme 1960-1980. VII. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi 27 Haziran-1 Temmuz, Gaziantep.

Bekki, S. (2018). Semahların Yaşattığı ve Yansıttığı Değerler. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*. Bahar (85), 63-70.

Çapraz, E. (2019). Ozanların Âşıktan Babaya Dönüşüm Serüveni: Âşık Tarzı Şiir Geleneğinin Teşekkülünde Bektaşiliğin Rolü. *Uluslararası Beşerî Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 5 (12), 1037-1063.

Erdem, Ö. (2013). Âşık ve Ozan Kavramlarının Günümüz Türkiye'sinde Müzikal ve Edebi Yönden Tanımlanması. *Akademik Bakış Dergisi*, 34 (Ocak-Şubat), 1-17.

Erdem, Ö. (2020). Âşıklık Geleneği, Âşık Müziği ve Alevilik. *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 3 (4), 194-215.

Gültekin, M. (2007). Âşık Daimi ve Şiirlerinde Hacı Bektaş Veli. 2. *Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşılık Bilgi Şöleni Bildiri Kitabı* 17-18-19 Ekim Ankara, 2. Cilt, 1291-1296.

Parlak, F. (2016). Anadolu Hümanizmi Açısından Âşık Mahzuni Şerif. II. *Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi* 12-14 Ekim, Ağrı, 472-478.

Sevindik, A. (2019). Âşıklık Geleneğinin Güncel Durumu ve Âşıklar Üzerine Bazı Tespitler. *SUTAD*, Aralık (47), 127-144.

Tan, N. (2009). Cumhuriyet Dönemi Âşık Şiirinin Genel Görünümü. *Folklor/Edebiyat*, 15 (60), 261-268.

Tezde alana dair bilgilere baktığımızda; Mahzuni Şerif'in doğup büyüdüğü yer olan Kahramanmaraş'ın yüzyıllar boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olduğu görülmektedir. Çağların getirisi ve Kahramanmaraş'ı yurt edinen bu uygarlıkların varlığı ile şehrin adının tarihte yazılı kaynaklarda farklı şekillerde kullanıldığına dair iddialar bulunmaktadır:

Maraj, Marajı, Markaji/şi/si (Ramsay, 1960: 309), (Atalay, 1973: 7), (Gökhan, 2011: 19); Markasi (Honigmann, 1997: 311), Margas, Gurgum (Ürkmez, 2014: 71-72);

Margâsti/Margastiise, Antiokhia, Germanicia, (Gökhan, 2011: 20), (Ürkmez, 2014: 67), (Solak, 2017: 355); Marah, Maraksiyum (Atalay, 1973: 7), (Gökhan, 2011: 19); Kirmanika (Atalay, 1973: 7); Marasion (Ramsay, 1960: 309), (Gökhan, 2011: 20), Mer'aş (Gökhan, 2011: 21) gibi. Bu kullanımların dışında tarihte Kahramanmaraş'a çeşitli yakıştırmalar da yapılmıştır: Bizans İmparatoru III. Leon'un Maraş doğumlu olması sebebiyle "Krallar Şehri" (Eyicil, 2009: 19); Memlûklüler döneminde Türkmen nüfusunun artması ile "Vilâyet-i Türkmân" ve "Türkmen ili" (Eyicil, 2009: 2); Osmanlı Dönemi'nde "Dulkadir Eyaleti" (Ana Britannica, 1993: 403); Evliya Çelebi'nin Seyahatnâme (1935) adlı eserinin 9. cildinde "şehr-i âzîm" ve "şehr-i Maraş-ı Atîk" şeklinde geçer. Ayrıca Maraş adına ilişkin halk arasında farklı söylenceler yer almaktadır: Bunlardan birincisine göre Maraş adı Arapça kökenlidir ve "titreme yeri" anlamına gelmektedir; ikincisine göre Farsça kökenlidir ve Mahriş'ten gelir ve "yıl çıbanı" anlamındadır, halk dilinde ise "Maraş çıbanı" diye geçmektedir (Yurt Ansiklopedisi, 1983: 5730). Şehrin adı resmîyette ise 1831'de Maraş olarak değiştirilir (Ana Britannica, 1993: 403). Kurtuluş Savaşı esnasında gösterdiği mücadele ile TBMM tarafından 5 Nisan 1925 yılında madalya ile şehre Kahraman unvanı da verilir ve 1973'te TBMM'de kabul edilen kanunla şehrin adı Kahramanmaraş olarak son hâlini alır (Türk Ansiklopedisi, 1976: 289).

Kahramanmaraş'ın medeniyetler beşiği olması onu Anadolu'nun köklü ve kadim kentlerinden biri olmasını sağlamıştır. Ayrıca şehrin Prehistorik dönemden günümüze kadar yerleşim yeri olması da onu arkeolojik olarak Anadolu'nun en önemli merkezlerinden biri (Ürkmez, 2014: 67) olmasını sağlamıştır. Şehirde yer alan birçok mağara (Direkli Mağarası vd.) ve höyükler (Arıtış (Hunu) Höyük, Bozhöyük vd.) sayesinde tarih öncesi devirlere dair kültürel izlere rastlanmıştır (Eker, 2013: 28). İsmail Kılıç Kökten (1960: 42) ve Cevdet Merih Erek (2008: 323)'in başkanlığında Döngel köyündeki Direkli Mağarası'nda yapılan kazılarda bulunan "pişmiş toprak kadın figürü" kentin tarihini yansıtmaya bakımından en önemli bulgulardan biridir (Eker, 2013: 29). Medeniyetler beşiği olan Kahramanmaraş'ta ilk uygarlık izlerinin Hititlere (MÖ 2.000-1.200) ait olduğu (Atalay, 1973: 13) ve Hititlerin şehri kurup ona isim verdikleri (Gökhan, 2011: 17) düşünülmektedir. Hitit uygarlığının yıkılmasının ardından şehirde Geç Hitit Dönemi (MÖ 1.200-700) krallıkları (Gökhan, 2011: 19) kendini gösterir. Ardından Asurlular (MÖ 720-612), Medler (MÖ 612-550), Persler (MÖ 550-333), Makedonyalılar (MÖ 333-58), Seklefkoslar, Romalılar (MÖ 58-MS 395), Bizanslılar (MS 395-637) şehirde hüküm sürmüştür; 637 yılında Arap akınları sonucunda İslam donanmasının

Maraş'ı fethetmesi ile Müslümanlar, 1086'da da Selçukluların Maraş ve Elbistan bölgelerini fethetmeleri ile Türkler hâkimiyeti elde tutmuştur. 1097'den 1149'a kadar Haçlıların elinde olan şehir, bu süreçte bir ara Danişmentli Beyliği'ne geçse de şehre tekrar Haçlılar, ardından 1149'da yeniden Selçuklular, 1258'de Kilikya Ermenileri, 1298–1337 arasında Memluk Türkleri, 1337'den sonra Dulkadiroğullarına yurt olmuştur (Gökhan, 2011: 17-18). Maraş, son olarak 1515 yılında Osmanlı topraklarına katılıp bir “eyalet” statüsünde iken (Ana Britannica, 1993: 403) 1923 yılından bu yana da Türkiye Cumhuriyeti'nin bir şehri olarak varlığını devam ettirmektedir.

Kahramanmaraş, coğrafi konum itibariyle bir kısmı Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir kısmı da Akdeniz Bölgesi'nde yer alırken, coğrafi olarak 38-36 kuzey enlemleri ile 37-42 doğu boylamları arasında konumlanmaktadır (Yurt Ansiklopedisi, 1983: 5642-5643). Kahramanmaraş; kuzeyden Sivas, kuzeydoğudan Malatya, doğudan Adıyaman, güneyden Gaziantep, güneybatıdan Osmaniye, batıdan Adana, kuzeybatıdan Kayseri illeri ile çevrili (Gürbüz, 2014: 105) bir il olarak ilk çağlardan beri Suriye, Mezopotamya ve İç Anadolu'yu birbirine bağlayan ticaret yollarının kavşak noktasında olma özelliğini hâlâ korumaktadır (Eker, 2013: 25). Kahramanmaraş'ın komşu illere uzaklığı, Sivas'a 324 km; Malatya'ya 221,3 km; Adıyaman'a 161,8 km; Gaziantep'e 77 km; Osmaniye'ye 107,4 km; Adana'ya 195 km, Kayseri'ye 287 km'dir. Kahramanmaraş, 11 ilçeye sahiptir. Bunlar; Onikişubat ve Dulkadiroğlu-merkez ilçe olmak üzere- Afşin, Andırın, Çağlayancerit, Ekinözü, Elbistan, Göksun, Nurhak, Pazarcık ve Türkoğlu'dur.

Kahramanmaraş, 14.346 km²lik yüzölçümü ile Türkiye'nin 11. büyük ilidir, ayrıca il toprakları, yükselteleri 3.000 m'ye varan ve genellikle Güneydoğu Toroslarının uzantıları olan dağlarla, bunlar arasında kalan çöküntü ovalarından oluşmaktadır (Kahramanmaraş İli Çevre Durum Raporu, 2018: 2). İl, geniş bir akarsu ağına sahip olmasının sonucunda bu akarsuların oluşturduğu vadilerle yarılmış ve parçalanmıştır ve bunun sonucunda o bölgenin önemli çöküntü alanı olarak Kahramanmaraş Ovası oluşmuştur.

Merkez ilçe deniz seviyesinden 568 m yükseklikte olup ilin kuzey kesimleri oldukça dağlıktır. Arazi yüksekliği 350 metreden 3.000 metreye kadar çıkan Maraş'ta geniş ovalar bulunmaktadır. Bunlar; Gâvur, Maraş, Göksun, Aşağı Göksun, Afşin, Elbistan, Andırın, Mizmilli, Narlı ve İnekli Ovaları'dır. Belli başlı dağları; Nurhak, Binboğa, Engizek, Uludaz ve Ahır Dağı'dır. Akarsuları ise Ceyhan Nehri ve Aksu Erkenez, Göksu, Göksun, Hurman,

Sögütlü Çayları, Fırnis, Körsulu, Tekir Dereleri ile Andırın ve Keşiş Suyu'dur, tüm bunlar ilin topraklarının %59,7'sini dağların, %24'ünü platoların ve %16,3'ünü de ovaların (Kahramanmaraş İli Çevre Durum Raporu, 2018: 2) oluşturmasını sağlamıştır. Kahramanmaraş; jeolojik gelişimi ve yapısal özellikleri bakımından oldukça karmaşık, farklı tektonik birliklerin bir araya geldiği (Kahramanmaraş İli Çevre Durum Raporu, 2011: 17) bölgede bulunurken jeolojik oluşum bakımından da bölgenin arazisi Paleozoik zamana rastlamaktadır.

Kahramanmaraş, aslında Doğu Akdeniz Bölgesi'nde olmasına karşılık konumu gereği Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinin arasında kalır. Bu özelliği, şehirde üç farklı iklimin görülmesini yani "Bozulmuş Akdeniz" şeklinde adlandırılan iklimin yaşanmasını doğurur. Bu iklimin özelliği olarak şehrin yazları sıcak ve kurak, kışları ise ılıman ve yağışlıdır. Bu iklim özelliği ise Göksun, Afşin ve Elbistan'da daha sert, Kahramanmaraş merkez ve çevresinin daha ılıman bir iklim olarak bölgesel farklılıklara sahiptir.

Ormanlık alan olarak Türkiye'de 11. sıradadır ve ilin %35'i ormanlarla kaplıdır, ağaç türü olarak genelde kızılçam yaygınken bölgede karaçam, sedir, göknar gibi diğer türler de görülmektedir ayrıca topografik yapısının değişken ve kırık olması, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu ve Akdeniz Coğrafi Bölgelerinin birleşme noktası üzerinde bulunması bitki türü zenginliğini artırmaktadır (Kahramanmaraş İli Çevre Durum Raporu, 2011: 42, 92, 117).

Kahramanmaraş'ta Merkez dâhil 11 ilçe, 12 belediye mevcuttur. Şehir nüfusu 1927 yılında 36.343 iken bu tarihten itibaren sürekli artarak 2012 yılında 675.589 kişi olur böylece şehir nüfus oranı % 66'ya çıkar ve 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile Kahramanmaraş ilinin tüm nüfusu şehir nüfusu statüsüne girer (Gürbüz, 2014: 106).

Ekonomik yapı olarak Maraş; Cumhuriyet'ten 1980'li yıllara kadar genellikle tarım, hayvancılık ve küçük el sanatlarına dayalı olarak gelişim gösterirken 80'li yılların başından itibaren sanayileşme ve çağdaş ticaret (Çalık, 2011: 3) sürecine girer. "Bozulmuş Akdeniz iklimi" yetiştirilen ağaç, meyve ve sebze çeşitliliğini etkin kılarken bu durum geçmişten günümüze değin yöre halkının geçim kaynaklarından birinin tarım (Özveren, 2019:13)

olmasını sağlamıştır. “Kahramanmaraş ilinde istihdam edilen nüfusun % 66’sı tarım, % 12’si toplum hizmetleri, % 8’i imalat sanayinde, % 5’i toptan ve perakendede, % 4’ü inşaat, % 2’si ulaşım ve haberleşme de % 1’i elektrik, su, gaz, %1’i mali kurumlarda çalışmaktadır.” (Gürbüz, 2014: 107). Ayrıca Kahramanmaraş’a özgü yetiştirilen halk arasında “abbas inciri” olarak anılan incir, hem iç pazarda hem de çevre illerde alıcı bulurken, şehir ahşap oymacılık alanındaki imalatıyla Türkiye’de lider durumdadır (Solak, 2017: 3, 131). Antep fıstığı üretiminde de Türkiye’de 6. sırada (TÜİK, 2015) yer alır.

Şehrin bilim ve kültür dünyasına katkıda bulunan Sütçü İmam Üniversitesi, 11.07.2011 tarihinde, 21281 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 3837 sayılı yasa ile 1992-1993 yılında eğitim-öğretime başlayarak bölgeye canlılık sağlamaya devam etmektedir.

Kahramanmaraş, kültür turizmi açısından da önemli bir konumdadır. Başkonuş ve Yavşan yaylaları, Kapıçam Tabiat Parkı, Körçoban Tabiatı Koruma Alanı, mağaraları, barajları, akarsuları, gölleri, dağları, Germanicia Mozaikleri, Ashab-ı Kehf Külliyesi, Maraş Kalesi, Hurman Kalesi, Kız Kalesi, Ulu Cami, Haznedarlı Cami, Hatuniye Camisi, Himmet Baba Camisi ve Türbesi, İkime Hatun Mescidi, Taş Medrese, Tuzhan, Hışırhan, Kuruhan, Ceyhan Köprüsü, Körsulu Köprüsü, Kaşanlı Köyü Kabartması ve çarşıları, halk şiiri ve şairleri, geleneksel el sanatları, yöresel mutfağı önemlidir (Yurt Ansiklopedisi, 1983: 5642-5738). Kahramanmaraş, tarihler boyunca Hititlerden Asurlulara, Medlerden Perslere, Romalılardan Araplara kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bölgede var olan medeniyetlerin kültürleri Maraş’ın sosyokültürel yapısını şekillendirmiş, ona zenginlik katmıştır.

Bölgede Hitit, Roma ve Bizans dönemlerinden kalan çok sayıda tarihi kalıntıya rastlanılmaktadır, bunlara, Geç Roma-Bizans kültürüne ait bugüne kadar ortaya çıkartılan en önemli somut verilerden olan “Germanicia Kenti Villalarına ait olduğu belirtilen taban mozaikleri” örnek verilebilir, ayrıca Zeytun, Yenicekale, Çukurhisar, Andırın, Afşin ve Pazarcık gibi yerleşim bölgelerinde de yine bu döneme dair birçok tarihi kalıntılar da eklenebilir (Yurt Ansiklopedisi, 1983: 5735-5739). Selçuklular, Dulkadiroğulları, Osmanlı Devleti gibi Türk-İslam devletlerinin mimari eserleri şehrin kültürel dokusu açısından önemli bir yapıya sahiptir. Bunlardan şehir merkezde bulunan ve Evliya Çelebi’nin “Ada Cami” olarak söz ettiği Ulu Cami, Hatuniye Külliyesi ve Camisi, Medresesi, Hamamı, Bektutiye (Çınarlı) Camii, Boazkesen (Emekçi Ali Ağa) Camii, Haznedarlı (Ali Ağa) Camii, Şâzi (Şâdi) 20

Bey Camii, Eski Cami, Taş (Rad) Medrese, Yum Baba (Dede) Türbesi, Uyuz Pınar, Ceyhan Köprüsü, İklim Hatun (Üdürgücü) Mescidi, Türbesi, Duraklı (Ali Bey) Cami, Medresesi, Eski Bedesten, Acem Hanı, Katip (Büyük Bağdat - Müftü) Hanı, Belediye Çarşısı, Ceyhan Köprüsü (Açoğlu, 2019: 26-87) gibi birkaçını burada zikretmek yeterli olacaktır.

Maraş'ın bölge olarak, Anadolu'da önemli bir yerleşim yeri olma özelliği tarih boyunca şehre farklı kesimlerden göçlerin dolayısıyla farklı inançların yerleşmesini sağlamıştır. Bu farklı inançların bir arada yaşaması farklı kültür yapılarının şekillenmesinde de etkili olmuştur. Yörede aktif olan, özellikle, Pazarcık-Afşin-Elbistan ilçelerinde, köylerinde yer alan Alevi ve Bektaşî inancına mensup kesimlerin varlığı söz konusudur. Bu bölgede ziyaret, ocak, dedelik gibi önemli kültür unsurlarından inanca dair uygulamalar üzerine son dönemde önemli araştırmalar yapılmıştır. Örneğin, Elbistan ve çevresinde yer alan ziyaret yerlerini bir ziyaret fenomeni olarak ele alan Dağ (2010); Kahramanmaraş, ilçe ve köylerinde yer alan ziyaret yerlerini geniş bir perspektiften değerlendirip inceleyen Karaoğlan (2014); Afşin merkezli Alevi ve Bektaşî dini inanç ve ritüellerini değerlendiren Köker (2018); Kahramanmaraş'ın ilçesi Elbistan merkezli halk kültürü incelemesi içinde halk inanışları bölümünde yer alan inançlarda ziyaret ve ocaklığa dair inanışlardan söz eden Şahin (2018); Kahramanmaraş merkezli Alevi köyleri ve bu köylerdeki ocakların inanç, ibadet ve erkânını yörede bulunan Sinemilli Ocağı üzerinden anlatan Özveren (2019:17)'in çalışmalarından inanç ve buna bağlı ritüellerin geçmişe nazaran değişiklikler içererek halk katında hâlen yaşatılmakta olduğu görülmektedir.

Tarihte Evliya Çelebi gibi önemli yazarların eserlerinde yer alan ve son dönem araştırmacıların ve kurumların -Akbaba (2002); Arslan (2011: 12-445); Çalık (2011); Uzun, O., Temiz, M., Özdemir, H.İ. (2012); Paça (2015: 54-76); Özveren (2019: 17); Güven (2017); Şahin (2018) ve Pınaz (2019: 57-417)- yaptığı alan araştırması çalışmalarına göre; Kahramanmaraş ve ilçelerinin halk edebiyatı ürünleri, kalıplaşmış sözlerin varlığı, giyim-kuşam, el sanatları, yöreye has yemek çeşitleri, örf ve adetleri, farklı yaşa, cinsiyete ve duruma ait oyunlar, çocuk folkloru, zanaatkârlar ve yok olmak üzere olan geleneksel meslek grupları gibi farklı kategorilerdeki halk kültürü unsurları açısından zengin olan önemli bir yerleşim yeri olduğu anlaşılmaktadır.

Kahramanmaraş geçmişte ve günümüzde şairler ve âşıklar şehridir çünkü yörede Karacaoğlan, Derdiçok (Ömer Lütfi Pişkin), Âşık Hüseyin Tenecioğlu, Kul Hamit Koca, Âşık

Hacı Yener, Hayati Vasfi Taşyürek, Âşık Mahrumi, Abdurrahim Karakoç gibi birçok araştırmada¹ ve antolojilerde² sayfalar dolusu yer edinen Türk halk şairliği geleneğinin yapı taşlarından kişiler yaşamıştır. Öyle ki şehirde “Kahramanmaraş Şairler ve Yazarlar Müzesi” kurulup adına “Yedi Güzel Adam Müzesi” verilerek bu geleneğin müzesi yapılmıştır. Sandal ve Karademir (2015:10)’in araştırmalarına göre yörede halkın nazarında; ozan, şair ve yazarın varlığının zenginliğine dair ifadeler “*Merkez’de %91 ve Türkoğlu ilçesinde ise %93 oranında kabul görürken, bu oranlar ilin kuzeyindeki Nurhak ilçesinde %57’e ve Çağlayancerit ilçesinde ise %15’e düşmektedir.*” şeklindedir. Diğer kültür özelliklerinde olduğu gibi bu konudaki farklılığın sebebi de ilçelerin hem sosyal durumları hem de coğrafi konumlarına bağlı özellikleridir.

¹ Bkz.: Avcı, R. (2006). *Şiir Seçkisi*. Kahramanmaraş Milli Eğitim Müdürlüğü.

² Bkz.: Solak, İ. (Ed.) (2017). *Kahramanmaraş Ansiklopedisi*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yayınları, 312-313.

1. BÖLÜM

1. HALK ŞAIRLİĞİNDE TARİHSEL VE TOPLUMSAL ARKA PLAN

1.1. Halk Şairleri ve Toplumsal İlişki

Halk, ortak duygu ve düşünceye sahip olan grubu ifade eden bir kavramdır. Bu grup içinde ortak duygu ve düşünceleri kendi varlığıyla, yaratımıyla yeniden işleyip şiirleriyle sunan kişiler ise o grubun şairidir. Bu şairler, toplumdan aldığı topluma geri verir. Bu nedenle şair hem toplumdan etkilenen hem de toplumu etkileyendir. Bu açıdan halk şairi toplum nazarında her zaman ön plandadır. Bu bağlamda halk şairleri, halkın duygu ve düşüncelerini, entelektüel birikimlerini kendi yaratımları ile birleştirerek onu bir üst seviyeye taşır. Bundan dolayı halk şairi toplumdan, toplum da halk şairinden bağımsız değildir. İkisinin arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur. Bu ilişkinin sonucunda da toplumun kültür varlığı olan önemli eserler ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın bu bölümünde halk şairlerinin özellikleri ve toplumla nasıl bir ilişkisi içerisinde olduğu, birbiriyle etkileşimleri ile ele alınacaktır.

Halk biliminde halk, Alan Dundes (2006: 16) tarafından en az üç kişiden oluşan, belli bir hedefi belli bir ortak paylaştığı değerler dünyası olan topluluk olarak tanımlanır. Halk biliminde incelenen halk ise -aynı bu tanımda yapıldığı gibi-ortak değerler dünyası taşıyan gruptur. Yöneten ve yönetilen ilişkileri toplumsal düzlemde varlığını gösterdiği (Önal ve Dursun, 2022: 41) için halk; daha çok yöneten ve yönetilen çerçevesinde değerlendirildiği zaman yönetilenin üzerinde elinde yetkisi ve gücü olmayan, geniş topluluklar için kullanılan bir tanımdır. Bu anlamıyla halk; bu geniş yönetilen ortak değerlerle birbirlerini anlayan bir kültürel evrende yaşayan topluluktur, şeklinde tanımlanabilir. Gülten Akın (2003: 341) “Bizim ülkemiz, bizim halkımız kendi uygarlık dönüşümünü gerçekleştirme sancıları içinde bir halktır.” diyerek aslında geniş bir tarihsel sürecin sonucunda modernleşmeyle birlikte ortaya çıkarmaya çalışılan uygarlık serüvenini gerçekleştirme ve dönüştürme çabalarında sancılar ve gelgitler içinde olduğunu hem bize ait hem de evrensel değerleri yansıtan değerlere dair işaretlerin olduğu bir halk ve kültür tanımına işaret eder. Bu bağlamda halk; bu şekilde kendi uygarlık dönüşümünü yapmakta sancılar çekiyorsa o halkla birlikte olan, o halkla bağı olan şair de o halkın edebiyatını yapan, o halkın yaşadığı kültürel durumu sözle bir şeyleri vasıta kılarak aktaran kişi de o dönüşümün sancılarını taşıyan kişidir diyebiliriz.

T.S. Eliot (2003: 358) yöreselliğin halk şairi için çok önemli ve belirleyici bir özellik olduğunu belirtir. Evrenselliğe gidecek olan yolun da yöresellikten geçtiğini söyler. Yöresel olanlar derin anlamlar ve ifadeler aktarırlar. Kendi halkları ve dilleri için aslında önemli şeyler yaparlar. Dolayısıyla halk şairleri yöreseldir ama bu yöresel olma özellikleriyle de evrenselliğe dair bağ kurma şansına da sahiptirler. Halk şairi yaygın olarak âşık veya ozan olarak bildiğimiz kişilerden oluşur. Âşıkları, Erman Artun (2001: 56) “(...) saz çalarak şiirler okuyan, halk hikâyeleri anlatan gezgin, (...) sazlarıyla usta malı ve doğaçlama şiirler söyleyen” şairler şeklinde tanımlar. Türk kültüründe önemli bir yer tutan âşık tarzı şiir geleneği, aslında halk şairleri başlığı altında incelenen ve birçok halk bilimci tarafından da onlarca yıldır değerlendirilen halk şairi içindeki ana kitledir. Bu âşık tarzı şiir geleneği yüzyılların deneyiminden süzülerek biçimlenmiş, belirli kuralları olan şiirin kalıcı ve etkileyiciliğinden yararlanılarak nesilden nesile aktarılan bir değerler bütünüdür. Bu geleneğin temsilcilerine de âşık denir. Âşıklar, halk kültürünün aktarıcılarıdır.

Halk şairleri aslında içinde buldukları toplumda bazı işlevlere ve önemli özelliklere sahiptirler. Gülten Akın (2003: 342) “Ben demiyorum ozan yalnız bir aracıdır. Halktan alır, değiştirmeden verir onu. Der miyim? Ozan alır özünü halktan, seçer dilini biçimini, aldığı nitelikçe yükseltir, değiştirir ama bu değiştirme halkın kendini değiştirme hızını da uygun, yaklaşık olmalıdır.” der. Halk şairi yaşadığı toplumla doğrudan bir ilişki içindedir. Bu öyle bir ilişkidir ki şairi hem var eden hem ne söyleyeceğini biçimlendiren hem de biçimlendirdiği bu bilgiyle içinden çıktığı toplumu biçimlendiren bir bilgidir. Gülten Akın (2003: 342) bu manada ozanı yani halk şairini; halktan alır ve halkın beklentilerine uygun hâle getirir ve halkı da aşarak ona verir, aynı zamanda halkı da bu bilgiyle bilinçlendirir şeklinde ifade etmektedir. Sabahattin Eyuboğlu (2003: 342); şairin işlevleri üzerinden “İyi şiir, zamanının ve içinde yaşadığı toplumun gidişini, bir siyaset adamı kadar hatta bazen ondan fazla ondan daha iyi bilir. Ancak bu biliş her zaman halkın hayatını düzenleyecek müspet bir programa dökülemez. Bu yüzden iyi şair çok defa politikacıların, önderlerin isteklerini bütün yurttaşlar gibi dinlemek, benimsemek ve yaymak zorunda kalır.” derken aslında genel olarak şairden bahseder fakat burada özel olarak halk şairlerinin gelecek kurgusu bir politika oluşturma becerisi gidişatına dair bir şeyler söyleyebilme özelliği işlevini yerine getirdiği de söylenebilir. Şairin işlevi ve şiirin görevine baktığımız zaman ister dinsel ister felsefi ister toplumsal olsun bir şairin bel bağladığı öğretiyi yaymak istemesine sık rastlanır, der T.S. Eliot (2003: 353). Gerçekten de halk şairleri içinde buldukları topluma baktıkları biçimde yön

vermeye gayret ederler. Bu manada aslında halk şairlerinin o toplumun duygu ve düşüncelerini paylaşan önderleri, sözcüleri, yönlendiricileri ve kültür aktarıcıları olduklarını söylemek mümkündür.

Halk şairleri üzerine düşünürken onların özellikleri hakkında da bazı şeyleri belirlemek konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu noktada T.S. Eliot (2003: 360-361) “Bence sağlıklı bir toplumda, gerçekten büyük bir şair, kültür düzeyleri çok değişik de olsa bütün yurttaşlarınca az çok hem anlaşılmalı hem de onlarda karşılığını bulmalıdır ama onun en genel toplumsal görevi, okurlarıyla değil, herkesçe konuşulan öz diliyle ilgili olacaktır.” der. Halk şairlerinin toplumda bazı işlevleri ve özellikleri vardır. Halk şairleri bu manada kişilerin anlayabilecekleri dilden konuşan, onlara öz diliyle hitap etmek zorunda olan kişilerdir. Bunu böyle yapmaları anlatmak istedikleri bir meselenin doğru anlaşılması zorunluluğundan dolayıdır. Yine T.S. Eliot (2003: 360-361) “Öyleyse nasıl bir insanın yurttaş olarak ilk görevi ülkesine yararlı olmaksın onun da şair olarak ilk görevi ülkesinin diline yararlı olmaktır. Önce, o dili korumakla yükümlüdür: Dilini kullanırken onu güçsüzleştirmemeli, kabalaştırmamalı, yozlaştırmamalıdır. İkinci göreviyse o dili geliştirmek, zamanın uygun kılmak ve bilinmeyen olanaklarını araştırmaktır.” der. Dolayısıyla halk şairlerinin toplumdaki en önemli işlevlerinden bir diğeri de o dili korumak, geliştirmek, yozlaştırmamak, güçsüzleştirmemektir. Dili korumak o dilde şiir yazarların, o dilde bilgi aktaranların önemli görevlerinden biridir. Halk şairi özellikle bu özellikleriyle halk tarafından kabul edilir ve korunur.

Halk şairleri yaşadıkları toplumun birer sözcüsü birer aktarıcısıdır ve yaşadıkları toplumun yansıtıcılarıdır demiştik. Toplum nedir diye sorduğumuz zaman ise Doğan Günay (2008: 1) “Kültür gibi, gelenek görenek gibi, dil gibi bazı olgular toplumsaldır ve toplumların ortak paydasını oluşturur çünkü bu tür kavramlar bir kişiyi değil, toplumun bütünü ilgilendirir.” der. Bu anlamıyla halk şairleri de dil ve kültür gibi toplumsal olguları paylaşım genişletenlerdir.

Toplumla şair arasında nasıl bir ilişki vardır diye konumuza gelecek olursak, şair toplumun içinde yaşar. Şair, toplum tarafından beslenir; toplum da şairi besler. Dolayısıyla kültür olarak hem toplumdaki alır hem de topluma verir. Bundan dolayı halkın kültürü, şairin üzerinden olur. Şair, Türk kültüründe bir kolonizatör gibi çalışır, bu bağlamda toplumun şekillendiricisidir. Bunu biraz daha açmak gerekirse şairin ama özellikle halk şairinin yaşadığı

toplumla doğrudan ilişkisi olduğu görülecektir. Yaşar Nabi Nayır'a göre (2003: 368) “Sosyal, siyasi ihtiraslar (şairin) kanını alev alev tutuşturur, onu gülden, bülbülden bahsetmek zorunda bıraktınız mı ya susar ya da yavan tatsız şeyler yazar. Ama serbest bıraktınız mı öyle coşkun mısralarla ihtiraslarını dile getirir ki gündelik bir konunun bir sanat eseri hâline geldiğini görürüz. Gene şair vardır, toplum davalarına karşı en küçük bir ilgi duymaz. Yaradılışı onu kendi içine hapsetmiştir. Derin bir iç dünyası vardır, orada hayalleriyle baş başa yaşar ve bize oradan harikalı sesler getirir. İlle toplumdan söz açmasını şart koşarsak o ya susacak yahut da bin kere tekrarlanmış birtakım bayat tekerlemeleri bir kere daha tatsız söyleyecek. Her iki hâlde de bu müdahaleden sanat ne kazanır? Toplum ne kazanır iki kötü şairden başka?” Nayır'ın bu açıklamalarından da anlıyoruz ki şairler hem kişisel özellikleri hem de yaşadıkları toplumsal ortamdan beslenirler. Yaşadıkları toplumsal ortamın şartlarıyla şairlik becerileri ve kabiliyetleri, kişisel özellikleri üst üste geldiği zaman o çok üst nitelikli bir sanatçıya dönüşür. Ancak bunlar arasında bir çelişki olduğu zaman, ifade etmesi gerekenler veya ifade etme istidadı ve kabiliyeti olduğu şeyler, toplumda karşılığı olmayan şeylerse o kişi kendi içinde başka bir şair olarak kalır. Toplumda karşılığı varsa toplumu yönlendiren, toplumu harekete geçiren, toplumda karşılığı olan bir şaire dönüşebilir. Bu manada halk şairleri, bir şekilde, bireysel temalarda derin iç görüleriyle şiir yazmak lüksüne çok fazla sahip değildir. Halk şairlerinin daha çok halkla ilgili, halkı harekete geçirebilecek veya halka söyleyebilecek sözleri olması gereken insanlar olması beklenir. Gülten Akın (2003: 341-342) “Bu ülkenin ozanı, eğer egemen kesitten değilse, suda balık gibi, Behrengi'nin Küçük Kara Balık'ı gibi gündelik yaşamın, halkın yaşamının içindeyse, neyi yazmalı bile demiyorum, neyi yazacak? Yaşadığını elbet. Elbet dolup taşacak şiirleri gerçeğin yansımasıyla. Elbet dolup taşacak şiirleri yaşanası bir dünyanın özlemiyle, umuduyla. Bir ozan şiirini, iletişim kurduğu başka insanlar için yazar. Bu insanlar iki kişi de olsa büyük bir kitle de olsa şiiri belirlerler. Nasıl ozan birikimiyle yazacağı, sesleneceği kişileri seçiyorsa ondan da önce ozanları seçen şiirleri belirleyen okurlardır.” der. Şiirin toplumla birlikte yazıldığı, şiir-şair-toplum ilişkisi Gülten Akın'da çok açık bir şekilde gözükmektedir. Yani şair toplumdan aldıklarını yazacaktır ama toplumu belirleyen bir egemenlik ilişkisi vardır. Bu egemenlik ilişkisi içinde sistemi ve ilişki ağını çözse bile gündelik hayatın, yaşamın sıkıntıları ve halkın sıkıntılarının baskısı altında kalıp oraya sıkışıp kalabilecektir veya yaşadığını anlatacaktır. Anlattığı gerçekler bazen o kitlelere bir soluk olacak bazen onları harekete geçiren bazen de dertleştiği, acılarını paylaştığı bir bilgi olarak kalacaktır. Ozan, şiirini iletişim kurduğu insanlarla bir ilişkisinin

sonucu olarak ortaya çıkaracaktır. Dolayısıyla toplumla halk şairi arasında her zaman doğrudan ve direkt bir ilişki vardır.

Gülten Akın'a (2003: 342) göre önce ozan kendini bilmelidir. Birikiminin, konumunun ne olduğunu, toplumla alışverişini kimlerle yaptığını bilmeli ve düşünmelidir. Kendini kitleyle iletişim kurmaya yeterli görüyorsa yazdıklarının diline bakacak, iç biçimine bakacak, kitleyle ilişkisini kontrol edecek ve anlaması gerekecektir. Halkla paylaşımda kendi ifade ettiklerini halkın anlayış ve kavrayış düzeyiyle sınırlandırıp ama onları bir ileri taşımak istiyorsa da o sınırlandırdığı bilgiyi bir üst aşamaya taşıyacak olan işaretleri de ifadelerine katmak durumundadır. Bu manayla ilk başta söylediğimiz sözü burada tekrar edecek olursak; halk şairleri, toplum tarafından şekillendirilen ve aynı zamanda toplumu şekillendiren kişiler olması beklenir. Bu toplumla halk şairinin ilişkisinin sonucunda T.S. Eliot (2003: 362) şöyle der: "... sağlıklı bir toplumda, şiirin etkisini her yerde görebilirsiniz çünkü sağlıklı bir toplumda her parçanın bir başkasına iletildiği sürekli bir etki dolaşımı vardır." İşte bu dolaşım biraz önce bizim yukarıda bahsettiğimiz hem şairi oluşturan hem de şairin kattıklarıyla toplumda oluşan bilginin dolaşımıdır. Tüm bunların sonucunda edebi şaheserler ortaya çıkar. İlaydın; (1951: 5) "Edebi şaheserler, milletlerin fikir ve zevk üstünlüğünü gösteren varlıkların başında gelir." der. Halk şairlerinin günümüze kalan özellikle de anonimleşmiş bu eserleri, aslında milletin fikir zenginliği ve zevk üstünlüğünü gösteren birer kalıptır.

Konumuzu toparlayacak olursak; halk ortak duygu ve düşünce içinde yaşayan bir toplumsal gruptur. Bu toplumsal grubun şairleri edebi zevkler yaratan ve bu yarattıkları ile bilgiler aktaran, fikirler bütünü sunan, toplumu gerektiğinde harekete geçiren, toplumun hafızasını taşıyan kişilerdir. Halk şairleri hem toplumun dert ve sıkıntılarını kendi zihinsel dünyasında şekillendirip eser olarak ortaya koyar hem de yaratmış olduğu eserlerle toplumu değiştirirken toplumun entelektüel birikimini, var olandan bir üst noktaya taşır. Bu anlamıyla toplumla şair arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bu ilişkide toplum; halk şairi olarak gördüğü kişilere çeşitli adlandırmalarda bulunmuştur: ozan, âşık, halk şairi, şair gibi... Bu çeşitli adlandırmaların içinde halk şairi ise daha toplumsal olan, toplumsal alanla bağı olan ve dilin özelliklerini yaşayan, kültürün özelliklerini yöresel özellikleriyle taşıyan grubu oluşturur. Bu anlamıyla halk şairleri ve toplumsal ilişki; aslında yerelden evrensele doğru kültürün gelişme serüveni içinde yerel basamağın izlerini taşıyan toplumsalın bütün özelliklerini yansıtmaya çalışan, geleceğe yön verendir.

1.2. Türk Kültüründe Şiir ve Şiirli Anlatımın Tarihsel Dönüşümü

Şiir bir toplumun aynasıdır. Şairler ise bu aynayı tutan kişilerdir. Bu nedenle Türk kültüründe şiir ve şair önemli bir yere sahiptir. Türk kültüründe şiirin tarihine baktığımız zaman şairlerin de tarihsel sürecine bakmış oluruz. Toplumdaki değişimler şairin işlevinin değişimine sebep olurken şairin bu değişim ve dönüşümleri de şiirli anlatımın dönüşümünü etkilemiştir.

Günümüzde Türk halk edebiyatı alanında incelenen şairler için “Türk halk şairi” adlandırılması son dönemlerde kullanılmıştır. Bu kullanımın geçmişi ve değişimi ise Türklerin tarihi kadar eskidir. Bununla birlikte Türk halk şairlerinin adlandırılmasında araştırmacılar arasında çeşitli görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Hem tarihsel süreçteki hem de adlandırmalardaki farklılıklar meselenin karmaşık hâle gelmesine sebebiyet vermekte ve ortak bir dil kullanmayı engellemektedir. Tüm bunların sonucunda da konunun anlamsal olarak anlaşılması zorlaşmaktadır. Bizler çalışmanın bu kısmında Caner Işık’ın (2010) “Türk Halk Şairlerinin Zaman İçindeki Dönüşümü” adlı çalışmasını baz alarak Türk halk şairlerinin tarihsel sürecini genel hatalarıyla ele alacağız:

Halka maddi manevi olarak bilgi ve duygu aktarımını sağlayan sanatçılara halk şairi denir (Işık, 2010: 223). Türklerin halk şairleri hakkındaki ilk tarihi bilgiler ise Atilla devrine yani Miladi 5. yüzyılın ilk yarısına aittir, bu kaynakların verdiği bilgiye göre Atilla’nın ordusunda şairler ve mızıkacılar yer alır ve bu şairler daha sonraki saz şairlerinin dedeleridir (Köprülü, 2018: 205-206). Şairlerin tarihsel dönüşümünü incelediğimizde ise “şamandan ozana, tekkelerde derviş ozandan derviş âşığa, derviş âşıktan da kahvehanelerdeki âşığa” (Işık, 2010: 228-232) şeklinde bir dönüşüm yaşadıklarını görürüz. Bu tarihsel süreçte şairlerin tarihsel olarak var oluşunun köklerinde Türk kültürü temelinde karşımıza şamanlar çıkmaktadır. Bu nedenle şairlerin dönüşümde ilk olarak şamandan bahsedilip, ozana geçiş sürecine göz atmak gerekmektedir:

Bilgi, şiir aracılığıyla aktarılır. Aktarılma ise ruhsal ve maddi olmak üzere iki çeşittir. Bu aktarım durumunda karşımıza şaman çıkmaktadır çünkü Türk kültüründe İslamiyet’ten önce ruhsal dünyayla bağı olan şamandır. “Tungus-Mançu dillerinden alınan ve genel bir terim olarak ilgili dünya literatürüne giren “şaman” kelimesi farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Yakut (Saha) Türkleri erkek şamana “oyun”, kadına “udagan”, Türkmenler

“porhan”, Altay Türkleri ise “Kam” demekteler. Rus literatüründe de “şaman” kelimesinin yanı sıra en çok kullanılan terim “kam”, törenler için ise “Kamlaniye” yani “kamlama”dır.” (Pirverdioğlu, 2004: 144). “Şaman ya da Kam sözcüğü sihirbaz, büyücü, gaipten haber veren, otacı veya esrime tekniklerini bilen kişiler için kullanılan bir kelimedir. Bunların seçilmiş kişiler oldukları ve toplumdaki diğer kişilerin ulaşamadığı kutsal alanlara ulaşabildikleri varsayılır.” (Karaoğlu, 2022:1212). Gök Tanrı inancının ruhsal şahsiyeti olan şaman, ağızdan ağıza söylenen çok zengin şiir ve anlatı geleneklerinin toplayıcısı ve söyleyicisi, bir saz ustasıdır. Şaman bir ozandır ve ozanlık yapan şamana; kam-ozan denir (Işık, 2010: 224). Sibiryalı Türklerden anlaşıldığı üzere kamın ilk kazandığı özellikleri güzel konuşma, şiir söyleme ve müzik yeteneğidir; yazının bulunmadığı dönemlerde Türk topluluğunun geçmişi, kültürel birikimine dair bilgiler kamlar aracılığıyla geleceğe taşınmıştır (Pirverdioğlu, 1999: 294). Türk kültüründe şamanın bu anlamda toplumda bazı görevleri vardır:

“-Halkı için Tanrı’dan bereket ve refah ister ve bu amaçla düzenlenmiş kurban törenlerini yönetir.

-Gerektiğinde yağmur, kar yağdırarak veya tufanı durdurarak doğayı etkiler.

-Çeşitli hastalıkları tedavi eder ve salgın hastalıkları durdurur.

-Zor doğumlarda kötü ruhları kovarak yardım eder, doğan çocuğa ad verir, kaderini belirler.

-Ölenlerin ruhunu öteki dünyaya götürür.

-Geleceği bildirir, kayıp eşyaları ve kişileri bulur.

-Toplum üyeleri arasındaki anlaşmazlıkları çözer, hakemlik yapar, av alanları veya otlakları paylaşır vs.

Yani şaman/kam yaşadığı toplumun tüm kültürel, ekonomik ve ruhani hayatına ağırlığını koymuş ve tanrılar, insanlar ve toplum arasında bir aracı/medyatör rolü üstlenmiştir.” (Pirverdioğlu, 1999: 293)

Tüm bunlar gösteriyor ki toplumda inancın güçlenmesinde, törenlerin başarıya ulaşmasında kamın özel nitelikleri ve becerileri önemli rol oynar çünkü onun üst düzey hafızası, güzel sesi, dikkati, Gök Tanrı inancındaki hiyerarşiyi bilmesi onu diğer kişilerden ayırır (Pirverdioğlu, 2004: 145). Nitekim şamanlar/kamlar; toplumda sözü geçen, otorite kişiler olmuşlardır.

Türkler İslamiyet’i benimsemesiyle birlikte zamanla toplumsal olarak birçok değişim yaşamıştır. Bu süreçte şamanın görevinde de değişimler olmuştur. Şamanın saz ile şiir söyleme özelliği, ozanlar tarafından paylaşılmıştır. Bu bağlamda her ozan şaman değildir fakat her şaman ozanlık kabiliyetine sahiptir çünkü “Şaman, Gök Tanrı inancı içinde ruhsal bir kişilikken zamanla şiir söyleme işlevini ozanlarla paylaşır bir hâle gelmiştir. Şamanlar bu anlamıyla daha ruhsal kişilikler olarak kalmıştır. Ozanlar ise gündelik hayata dair dillendirmeler yapan şairler olmuşlardır.” (Işık, 2010: 228) Bu değişimlerin sonucunda tarihsel süreçte şaman ozana dönüşmüştür. Ozan kelimesi, Dede Korkut Hikâyelerinde Oğuzların halk şair-musikişinası anlamında kullanılır ve Oğuz musikişinaslarının genel bir ismidir, onun hakkında ilk bilgileri veren kişi olan Quatremere; Memlûklerin tarihi hakkındaki dipnotlarından birinde bilgi vermiştir (Köprülü, 2018: 172-174).

“Ozan”ı genel çerçevede M. Fuad Köprülü (2018: 185-186) şöyle açıklar:

1. Ozan kelimesi, Oğuzların halk şairi-musikişinası manasında çok eskiden beri kullanılan bir kelimedir.
2. Bu kelime çeşitli Oğuz sahalarında eskiden beri yaşamıştır ve bu durum Büyük Selçuklu Devleti’nin kuruluşundan önce kelimenin bulunduğu da delildir.
3. XV. yüzyıldan sonra ozan kelimesi yerine Azeri ve Anadolu sahasında âşık, Türkmen sahasında da baksı kelimeleri yer almıştır.
4. Anadolu ve Azerbaycan Oğuzları arasında ozanın eski manası unutulduktan sonra da ozan kelimesi “çok söyleyen, herze söyleyen” anlamına sahip olmuştur. Anadolu’nun bazı yerlerinde çalgıcı çingenelere de bu isim verilmektedir.
5. Başka Türk şubeleri arasında bu kelime kullanılmamıştır.

Şamanın yukarıda bahsettiğimiz görevlerinden kâhin, ozan ve şifacı özellikleri bizim için önemlidir. Bu özelliklerden ozana düşen birinci görev; eğlendirmek, destan söylemek gibi daha çok şiirle ilgilidir. Bu özelliği ise zamanla “boş konuşan, geveze” olarak anılmıştır. Ozana düşen ikinci görev ise ruhsal temelli (edep, ahlak vb.) şiirler söylemektir. Ayrıca “Ozanlar, Türkmen geleneğinde sözlü geleneğin taşıyıcıları ve yaratıcılarıdır. Ozan temasta bulunduğu dinleyici kitlesi ile etkileşim içinde, başka söz ustalarından duyduğu izlek ve

kalıpları, dinleyicilerin önünde anımsamaya çalışmaktadır. Her anımsama-icra anındaki ortam ve dinleyicinin tepkisine göre ozanın performansı ve anımsanması değişiktir, tekrarlanamaz.” (Işık, 2010: 226) Bu durumlar Türklerin İslamiyet’i kabulü ile değişmeye başlamıştır. Söz konusu değişim ise ozan ve kam-ozan olarak iki ana durumu ortaya çıkarmıştır. Ozan; eğlendirmek için kahramanlık, yiğitlik konuları ile ilgili şiir ve destan okurken kam-ozan ise ruhsal temelli bilgi, edep, töre gibi kavramları aktarmıştır.

Ozanlardan âşıklara direkt geçiş olmamıştır arada derviş şairler yer almaktadır, bu dervişler bâtni karakterlidir çünkü Türklerin Müslümanlaşması bâtni tekkeler ve Horasan erenlerinin etkinliğinin artması ile ozanlar zamanla derviş ozanlara(şairlere) dönüşmüşlerdir (Işık, 20120: 226, 231). Böylece şairlerin tarihsel ikinci dönüşümü, ozandan derviş ozana dönüşüm olarak gerçekleşmiştir. Bu derviş ozanlar; konu olarak daha hak ve hakikatten bahseden, ilahi nitelikteki bağları kopmamış şairlerdir. Bunların en çok bilineni Yunus Emre’dir. İslam’ın karmaşık konularını, Kur’an-ı Kerim’i koşmalarla, İslam ahlakı ile tamamen biçimlendirmiş olarak aktarmıştır.

“Horasan erenleri Anadolu’ya geldiğinde diyar-ı Rum’da bulunan, yerli mistikler olan, Rum erenleri ile de birlik olarak senkretik, bâtni tekkeler oluşturmuşlardır. Bu tekkelerde dini, mistik, kültürel ve teknik bilgi üretilip halk uzlaştırıcı bir evrende birleştirilmiştir. (...) Tekkelerin en önemli işlevlerinden biri olan dinî, mistik bilgiyi üretme ve halkla paylaşma işlevi ancak ait oldukları kültürel birikimin unsurları tarafından yapılabilmektedir. Bu sebeple tekkelerde Horasan ekolünün ana çizgisinde olan ozanlar dinî mistik bilgiyle uyanmış âşıklara dönüşmüşlerdir.” (Işık, 2010: 230).

Sosyal ve siyasal alanda etkinliğini artıran tekkelerde yetişen bu derviş ozanların mistik özelliklerinin ortaya çıkmasıyla da derviş ozan, derviş âşığa dönüşmüştür. Köprülü’ye göre (2004: 26) âşık; halk arasında-genellikle- saz şairlerine verilen isimdir. Halk arasında bu âşıkların saz çalıp şiir söylemeyi ilahi vasıtasıyla yani ya bir mürşidin, pirin ya da Hızır’ın rüyada tecellisi ile öğrendikleri anlatılır. Halk telakkisine göre bu âşıklar Hak âşıklarıdır ve ilham kaynakları daima ilahidir.

Osmanlı Devleti’nin yükselişe geçtiği dönemlerde derviş âşıkların etkinliğinin azalmış olduğu söylenebilir. Bâtni tekkelerin öneminin kaybolması, Horasan geleneğine bağlı tekkelerle saltanat arasında sıkıntı çıkmasıyla tekrar bâtni, mistik derviş tiplerinden kopmalar yaşanmış ve şehirlerin kahvehanelerinde çalıp söyleyen bir âşıklık geleneği

oluşturmuştur. Söz konusu süreç hakkında Halil İnalçık (2011: 189) “Arabistan’daki kahvehaneler, 960 / 1553 yılından beri İstanbul’da ve başka yerlerde eski bozahanelerin yerini almış, sayısız toplantı mekânları ortaya çıkmış, “eyü yatlu” toplantı yeri sayılmış; özellikle dervişler, ‘ehl-i irfan zümresi’ sohbet amacıyla kahvehanelere gitmeye başlamışlardır.” şeklinde açıklama yapmıştır. Halil İnalçık’ın da bahsettiği bu kahvehanelere giden dervişler, daha sonra âşığa dönüşmüş ve din dışı şiirler söylemeye başlamışlardır. Bu kahvehanelerde kurallar oluşmuş ve bir şairin usta olduğunu anlamak için atışma, karşılaşmalar doğmuştur. Saraylarda yer alan bir şair grubunun ve saraya yakın yerlerde kahvehanelerin ortaya çıkmasıyla halk şairleri daha çok din dışı şiirler yazmış ve derviş âşık, kahvehanelerdeki âşıklara dönüşmüştür.

“13-15. yüzyıl şairleri daha sonraki âşık şiirini etkilemişlerdir. Derviş şairler için dini ve ladini şiir ayrımı yoktur, iki türde de şiir yazarlar (Örneğin Yunus Emre, Kaygusuz Abdal). Bu gelenek Alevi, Bektaşî dervişleri vasıtasıyla günümüze kadar devam etmiştir. Fakat özellikle kahvehanelerde görülen âşık şiiri-daha önce de belirtildiği gibi-tekke şiirinden bir kopuşun ürünüdür. 16. yüzyıldan sonra din dışı ve tarikat dışı bir halk şiiri akımı güç kazanmıştır. Yüzyıllar ilerledikçe bu akımın temsilcisi olan kişiler artmış, daha önceki dönemde rastlanmayan biçim ve tür çeşitlenmeleri “âşık şiiri” denilen şiir okulunu meydana getirmiştir.” (Işık, 2010: 232).

Bunlara ek olarak son bir dönüşümün de Cumhuriyet ile birlikte yaşandığı söylenebilir. Kahvehanelerdeki âşıklar, “halk ozanı”na veya “halk şairi”ne dönüşmüştür. Nitekim Oğuz Öcal (Oğuz vd. 2005: 189) “ozan” kavramının 20. yüzyılın ortalarından özellikle 1970’li yıllardan itibaren tekrar âşık edebiyatı temsilcilerini karşılamak üzere kullanılmaya başlandığını belirtmiştir. Işık’a göre ozan kavramının geçmişte terk edilirken günümüzde kullanılmasının arasında başka bir ilişki vardır: “Bu ilişki iki durumda da kavramın dinî bir çağrışımın olmaması daha çok millî ve çağcıl çağrışıma sahip olmasıdır. Türkler Müslümanlaştıkça ozandan uzaklaşmışlar, Cumhuriyet’le birlikte bireyselleştikçe de ozana geri dönmüşlerdir.” (Işık, 2010: 226) Ozanın tekrar kullanılmasına dair bu dönüşümün yaşanmasında Cumhuriyet döneminde halk şairlerine verilen değer ve dikkatin artması, tarihsel ve sosyal olarak değişimler yaşanması da etkili olmuştur. Bu durumlar âşıkların daha çok “halk ozanı”, “halk şairi” olarak anılmasını sağlamıştır. “Âşık” kavramı sıklıkla kullanılsa da “halk şairi” hepsini kapsayan genel çerçeve dâhilindedir. Örneğin; Âşık Veysel, Mahzuni Şerif gibi bazı halk şairleri de kendilerine “âşık” denilmesini istememişlerdir. Onlar

kendilerini halk ozanı olarak nitelendirirlerdir. Nitekim Âşık Veysel, hiçbir şiirinde mahlas dörtlüğünde “Âşık” Veysel gibi bir kullanıma gitmemiştir, daha çok “Veysel” olarak ismini kullanmıştır. Aynı şekilde Mahzuni Şerif de yine-çoğunlukla-“Mahzuni”yi ve şairliğinin ilk dönemlerinde “Şerif”i mahlas olarak kullanmıştır.

Genel olarak varacağımız kanı şunu ki; halk şairlerinin toplumdaki işlevi değiştikçe adlandırmaları da değişmiştir. Halk şairlerinin merkez noktaları aynı olsa da zamanla farklı kollara ayrılarak süreklilik devri içinde gelenek devam etmektedir. Şamanla başlayan yolculuk, günümüzde âşık, halk ozanı veya halk şairi olarak adlandırma ile varlığını sürdürmektedir.

1.3. Günümüzde Halk Şairi Tipleri

Türk halk şairliğinin varlığı Türklerin tarihi kadar eskidir. Şamandan ozana, âşıktan Hak âşığına, dervişten halk ozanına kadar birçok kavramlarla adlandırılan halk şairleri günümüzde de varlığını korumaktadır.³ Öyle ki günümüzde halk şairliği geleneği, geçmişten gelen özelliklerini taşımaya devam ederken sosyal ve teknolojik gelişmeler ile farklı özellikler kazanarak gelişimini sürdürmektedir. İlk olarak Cumhuriyet döneminde 1931’de ve 1964’te Sivas’ta; 1966’da Konya’da gerçekleştirilen “Âşıklar Bayramı” ile geleneği yeniden canlandırmaya dair çalışmalar yapılmıştır. Bunun yanında TRT Radyo’da âşıklar ile ilgili programlar yapılarak âşıkların köyünden çıkıp tüm Türkiye’ye radyo kanalıyla tanıtılması sağlanmıştır. Radyo, âşıkların kendisini tanıttığı yeni ortamlar olmuştur. Plaklar, kasetlerin yaygınlaşması ile âşıklar artık köy köy, şehir şehir gezmenin yanı sıra yetiştiği çevreden çıkıp plak ve kasetlerle kısa sürede halka ulaşmaya başlamıştır. Televizyonun yaygınlaşması ile başta TRT olmak üzere birçok kanala davet edilen, showlara katılan, belgeselleri çekilen âşıklar, Türk kültürünün önemli bir geleneği olan âşıklık geleneğini yeniden hatırlatan ve yeni nesillere tanıtan, tanıştıran kişiler olmuştur. Geçmişte köy meydanlarında ya da kahvehanelerde yapılan atışmalar televizyon ekranlarında yapılmaya başlanmıştır. Bunun yanında özellikle son 50 yıldır daha da artarak köy, kasaba, şehir ve ülkelerin festivallerine, konserlerine katılarak sanatlarını icra etmeye devam etmektedirler. Teknolojinin gelişmesi, İnternet’in hızla tüm dünyada yayılması ile kurumların, kişilerin şiirle, şairlerle ilgili sayfalar açması, Facebook, Instagram gibi sosyal mecralarda âşıkların kendilerini göstermeye

³ Bkz.: Artun, E. (2001). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

başladığını söyleyebiliriz. Hemen hemen her âşığın bir İnternet sayfası, sosyal medyada paylaşımları bulunmaktadır. Halk şairleri, takipçilerine bu sosyal mecralardan ulaşmakta, etkileşim kurmaktadır. Öyle ki sadece şiir üzerine kurulan İnternet sayfaları bulunmaktadır. Ayrıca bu durumun fazlalaşması ile şiir ve şairlerle ilgili bazı özel platformlar oluşmuştur. Bu platformda hece ölçüsünü bilen ya da bilmeyen, şiir yazmayla ilgili kurallara vakıf ya da hiçbir bilgisi olmayan kişiler “şiir”lerini-her yazılan şiir değil- paylaşmaktadır. Bu platformda üyelikler de olabilmektedir. Üyeler birbirlerinin şiirlerini değerlendirmekte, yorumlar yapmakta hatta kimi zaman birbirlerini bu yolda bilgilendirmektedir. Birçok kişi bu platformları takip ederek gelenek hakkında bilgilenmeye gitmekte ve bunların içinde şiir yazmada ustalaşanlar da olmaktadır. Âşıkların atışmaları, şiir paylaşımları, hikâyeleri bu platformlarda gerçekleşmektedir. Örneğin; “Şiirdiller”, “Şiir Defterim”, “Antoloji” gibi... Ancak tam bir kontrol mekanizması, usta çırak ilişkisinin olmaması da bu yerlerin şiirin olmadığı şiir deposuna dönüşmesine sebebiyet vermektedir. Kişiler kendilerine mahlaslar vermekte ya da platform içindeki söz sahibi kişiler mahlas verme yetkisini kendinde bulmaktadır. Bu platformdaki şiirlerin bazıları başarılı iken birçoğu ise yaratımdan ve özgünlükten uzak, başka kişiler ve şairlerden esinlenmelerden oluşan, duyguların aktarıldığı metinler olmaktan öteye gidememektedir. Bu durum şiir ve şair platformlarında profesyonel değerlendirme, usta çırak ilişkisinde şiire dair yönlendirmelere ihtiyacı doğurmuştur. Âşıklık geleneği içinde yetişen şairlerin azlığı nedeniyle geleneği kitaplardan bilen, okullardan öğrenen, çoğu edebiyat ve Türkçe öğretmeni olan kişiler, bu yazılan şiirleri değerlendirerek şiirlerin editörlüğünü yapmaktadır. Tüm bunların yanında bu platformlarda halk şiirine dair nazım biçimleri ve türlerine örnekler verildiği gibi yeni tarz denemeler yapıldığı da görülmektedir. Tüm bunlar gelenekten ilham alınarak yenilik yaratmaya dair çabaların göstergesidir. Bu bağlamda Türk şiiri yeni bir oluşum içerisindedir diyebiliriz.

Sosyal medya veya kendi içinde kendi dünyasında yaşadıklarını dile getiren kişilerin birçoğu yazdıkları “şiir”leri kitap hâline getirerek çeşitli kurum ve kuruluşların kitap fuarı günlerinde tanıtım yapmakta ve okuyucuya ulaştırmaktadır. Dergiler ise geçmişi hatırlama, değerlerimize sahip çıkma, özü arayış ile geleneğe tutunarak halk şairlerine ve şiirlerine yer vermektedir. Dergilerin birçoğunun-korona dönemiyle artarak- İnternet ortamında yer alması kişileri bu mecralara yöneltmektedir. Bununla birlikte son yıllarda televizyon dizilerinde âşıklık geleneği içinde yer alan son dönem âşıkların şiirlerine, türkülerine yer verilmektedir. O türkü ile gösterilen sahne, işlenen bölüm birleştirilmektedir. Sanatçılarda yeni bir üretimden

ziyade âşıkların şiirlerini seslendirme söz konusudur. Nitekim buna dair albümler yapılmaktadır, “Mahzuni’ye Saygı” buna en belirgin örnektir. “Maraşlı” dizisinde bir karakterin arabada “Çeşmi Siyahım” türküsü dinlemesi ve türkü bitmeden arabadan inmemesi; Gönül Dağı dizisinde Neşet Ertaş’ın neredeyse tüm türkülerine işlenen konuya, duruma göre yer verilmesi, belli başlı türkülerini ise sıklıkla kullanılması gibi daha birçok örnek unsur bu duruma örnek verilebilir. Şunu diyebiliriz ki âşıklık geleneği son yıllarda konser, festivaller ve sosyal medya mecralarında, televizyon ve sinemalarda globalleşmenin tesirinde ve yeni toplumsal koşullara göre varlığını sürdürmeye çalışmaktadır.

Günümüzde farklı biçimlerde varlığını sürdüren halk şairlerini şöyle sıralayıp anlatabiliriz:

Birincisi; âşıklık geleneği içinde yetişen âşıklardır. Bu âşıklar, âşık sanatıyla ilgili performans yaparlar yani koşma tarzında şiirler yazarlar, genelde din dışı şiirler yazarlar, lebdeğmez yaparlar, destan anlatırlar, hikâye anlatırlar, atışma yaparlar. Âşık fasıllarına katılırlar. Usta çırak ilişkisini de günümüzde sürdürmeye devam ederler; kendi ustaları, kendi çırakları vardır. Bazıları bu işten geçimini sağlar, meslek olarak âşıklığı yapar. Bu âşıklık geleneği, kahvehanelerdeki âşıklık geleneği diye bahsettiğimiz gelenekten bu tarafa gelen bir gelenektir. Bu gelenek; “âşık tarzı edebiyat ve kültür geleneği Türk-İslam sosyokültürel yapısını son derece derinden etkileyen ve yeni sosyal alışkanlıkların ve davranış kalıplarının ortaya çıkmasına neden olan bir sosyal kurum olan kahvehanelerin ürünüdür.” (Çobanoğlu, 2000:134). Bu kahvehanelerdeki âşıklık geleneğinin 20. yüzyıldaki önemli isimlerden Nuri Çırağı, Murat Çobanoğlu’dur (Oğuz vd. 2017: 307-308). Âşıklık geleneği, kahvehanelerdeki âşıklık geleneğinden beri varlığını sürdürmektedir. Türk halk şiiri içinde âşıklık geleneğinde yetişen âşıkların büyük bir çoğunluğu badeli âşıklardır. Bu şairler genellikle rüyada piri elinden dolu içerler ve mahlas alırlar. Günümüzde badeli âşıklara örnek olarak Âşık Derdiçok, Âşık Efkâri, Âşık Ali İzzet Özkan, Âşık Posoflu Müdamî, Âşık Pervanî, Âşık Musa Merdanoğlu, Âşık Murat Çobanoğlu, Âşık Veysel, Âşık Feymani verilebilir.

Badeli âşıkların yanında bade içmeyen âşıklar da bulunmaktadır. Bunlar daha çok usta çırak ilişkisi içinde yetişen ve/veya gezgin âşıklardır, bazıları mahlas olarak kendi isimlerini kullanır: Âşık Mehmet Yakıcı, Huzurî, Âşık Şeref Taşlıova, İsmi İpek, Mahzuni Şerif, Âşık Abbas Balcı... Bazıları da bade içmeye dahi inanmamaktadır, piri yoktur, ustam dedikleri kişilerin yanında yetişir ya da o kişiyi (vefat etti ise) kendisine örnek alarak sanatını icra eder.

Mahlasını da kendisi verir, başkalarına da mahlas verme yetkisini kendinde görür, birçoğu mahlas kullanmaz ismini ya da soy ismini kullanır. En belirgin örneği de Mahzuni Şerif'tir.

İkincisi; Alevilik geleneğinde yetişen zakirlerdir. Bunlar, 16. yüzyıldaki derviş şairler, derviş âşıkların devamıdır. Bu derviş âşıkları, şairleri; Alevi ve Bektaşî zümreleri içinde kaldıkları zaman tarikatın yani kurulan tarikatın ve o tarikatın yapıldığı yer olan cem ibadetinin bilgisini şiirle aktaran kişiler olarak aktarabiliriz. Bu zakirler iki farklı gruba ayrılır: Birinci grup; usta malı söyleyen, kendinden hiçbir şey söylemeyen, Pir Sultan'dan, Şah Hatayi'den, Kul Himmet'ten, Kaygusuz Abdal'dan, Nesimi'den, Virani'den şiirler okuyanlardır. Bu zakirler; kendilerini "biz usta malı alıp satıyoruz" diye "usta malı satan" olarak adlandırır. İkinci grup; kendileri de erenleşip, aldıkları ruhsatla, bade içmeyle ve bağlı olduğu ocağın pirinin, rehberinin desturuyla mahlas alıp şiir, deyiş yazarlardır. Örnek olarak, geçmişteki usta zakirlerden; Karasarlı Kara Musa (Musa Karayıldız-Usta malı satan zakirlere en uygun örnektir.), Âşık Kara Hüseyin (Kırcalı Kara Hüseyin), Keçiköylü Kul Hüseyin, Büyük İbrahim Ağa, Deli Boran, Zefil Ahmet, Zefil Ali, Keçeli Dede, Derviş Etna, Kul Fakır Ali Derviş, Yanyatan Ali Derviş, Zefil Memet, Kumbabalı İbrahim Ağa, İrfani Baba, Âşık Veli Balcı, Âşık Abdullah Balcı, Hasan Kurban, Muammer Badem, Davut Sulari, Âşık Daimi, Dertli Divani ve günümüzdeki zakirlerden; Zakir (Orhan Şahin), Bülent (Bülent Akdağ), Kul Tuncay (Tuncay Salan), Kul Pervane (Suat Olcay), Kor Pervane (Koray Korkmaz), Candan Ahmet (Ahmet Horoz), Ali Rıza Çiftci ve de Cem TV'de zakirlik yapanlardan Kenan Zede, Kenan Şengül, Cem Karataşdan, Cem Karataş, Bektaş Çolak, Özgür Çalışkan, Orhan Işık, Can Şahin gibi isimler verilebilir. Bu zakirler hem tarikat zakirleridir hem de Alevilik içinde yetişmiş isimlerdir.

Üçüncüsü; kitap sahibi olan, kalem şairleridir. Belli bir eğitim alan, şiir ve şiire dair özellikleri, kuralları bilen hem hece hem aruzla şiir yazabilen şairlerdir. Bunların birçoğu öğretmendir; köy enstitüsü mezunu veya edebiyat öğretmenidirler. Aynı zamanda halk şiirine ve halk edebiyatına meraklı olan kişiler de bu şairler içerisinde. Yani halk şairi olarak kitabı çıkmış olan birçok insan bu tarz kalem şairlerinden sayılır. Bu şairlerin tarikatla işi olmaz, âşıklık geleneğini bilmezler, birçoğu saz çalmayı bilmez ama kalemlerle şiiri hece ölçüsüyle yazıp kitap şeklinde basarlar. Yani kendileri kitaplarını basarlar. Bu geleneğin içinde etkin olabilirler özellikle Can Yayınlarında bu tarz şairlerin kitapları basılır. Örneğin; Abdurrahim Karakoç, Osman Konak, Celâlettin Kurt, Tahir Görenli, Haşim Kalender, Ali Başpınar, Temel

Çakıt, Mehmet Avcı, Hasan Korkmaz, Âşık Haydar Kılıç, Gürsel Yılmaz, Sadık Erenler gibi geleneğin içinde binlerce kalem şairi dediğimiz şairler vardır.

Dördüncüsü; türkü ve şarkı sözleri yazarlardır. Bu şairler, aynı zamanda kendilerini ozan olarak adlandırır. Özellikle arabesk şarkı ve türkülerinin sözlerini de koşma tarzında yazıldığını da görebiliriz. Türkü ve şarkı sözleri yazarlar, özellikle Unkapanı'nda 1970'li, 1980'li yıllarda şarkı sözü yazar bir grupta yer alan kişilerdir. Bunların çoğunluğu aslında köy çocuğudur, halk şiiri ve türkülerle yoğrulmuş insanlardır ama şehre gelince arabesk kültürün içinde evrilmişlerdir. Aslında, köylerinde koşmalar yazarlar ve bildikleri şey 11'li hece ölçüsü, 8'li hece ölçüsüyle şiir yazmaktır. Bu söz yazarları, köylerinde kalsaydı örneğin Alevi kökenliyse cem zakiri olacaklardı; âşıklık geleneği içinde olsa âşıklık geleneği içinde devam edeceklerdi ama kente geldikleri için kentin içinde söz yazma kabiliyetleri de olduklarından dolayı bir de üstüne arabesk kültürün içinde kendilerini bulunca arabesk şarkı sözleri yazarlar hâline gelmişlerdir. Örneğin Gönül Şen, Fethi Demir, Atilla Alpsakarya, Şakir Askan, Selami Şahin, Mine Koşan, Vural Şahin, Ali Tekintüre, Ahmet Selçuk İlkan, Yılmaz Uzun, Yunus Bülbül, Hamza Dekeli gibi isimler bu grubun içerisinde yer alır. Türkü sözü yazarlar ise Ozan Özlemi, İsmail İpek, Mehmet İpek, Kul Duran, Fikret Dikmen, Dursun Özdil, Yusuf Gül, Erkan Yoksul, Vedat Gündoğdu gibi isimlerdir.

Beşincisi ise politik şairlerdir. Günümüzde tüm dünyaya siyasetin yön vermesiyle birlikte şairler de bu durumun içinde kendisini bulmuştur. Toplumun yaşadığı sıkıntıları anlatma, dile getirme, halkın sesi olma amacı ve ideali ile halk şairi olarak, ülkedeki siyasi durumlara da değinmişlerdir. Her görüş, düşünce; kendi şairini oluşturmuş ve onu desteklemiş, beslemiştir. Bu şairler, içinde buldukları grubun düşüncesinin savunucusu olmuştur. Onların düzenlediği konserlere katılmışlardır, konsere katılan kitlenin seveceği, alkışlayacağı şiirlerini icra etmişlerdir. Bu politik şairlerden popüler olarak en çok bilinen, ülkücü kesimden Ozan Arif; sol, sosyal demokrat kesimde bilinen isim ise Mahzuni Şerif olarak söylenebilir. Bunun dışında sol kesimde daha radikal Ozan Çağdaş, Emekçi (çok radikal değil), Nurşani politik şairler arasında sayılabilir. Sağ kesimden ise Sefai, Osman Öztunç sayılabilir.

Konumuzu özetleyecek olursak günümüzde halk şairleri; gelenekten beslenerek, içinde bulunduğu ortama göre ve teknolojik gelişmeler ışından da faydalanarak var olmaya ve sanatlarını icra etmeye çalışmaktadırlar. Günümüzdeki halk şairlerinin birçoğu âşıklık

geleneği içinde yetişmiş âşıklardır. Bu âşıklar; kahvehanelerdeki âşıklık geleneğini yaşatan, din dışı şiirler yazan, atışmalar yapan, destan ve hikâyeler anlatan şairlerdir. Bu âşıkların bazıları badeli bazıları ise badesiz âşıklardır. Geleneğin içinde, Alevi inancında yetişen zakirler de günümüzdeki halk şairlerini oluşturmaktadırlar. Bu zakirlerin bazıları “usta malı satan” bazıları ise pirinden destur ile mahlas alan, cemlerde deyiş okuyan tarikat zakirleridir. Bir diğer gurup; günümüzde sıkça karşılaştığımız, sayıları bini aşan kalem şairleridir. Bu şairler hece ve aruz ölçüsüyle yazan ve gelenekteki kuralları iyi bilen, saz çalamayan fakat yazdığı şiirleri kitap olarak yayımlatan şairlerdir. Bir diğeri ise halk şiirini iyi bilen, kente göç eden ve kentte arabesk kültürü içinde kendini bulan şairlerdir. Arabesk şarkı ve türkü söz yazarlığı yaparlar. Kendileri çok bilinmez, tanınmaz lakin şiirleri dillere pelesenk olmuştur. Bu şairlerin şiirleri ses sanatçıları tarafından seslendirilmiş ve büyük kitlelere ulaştırılmıştır. Günümüz şairleri içinde son grup ise şiirlerinde halkın sıkıntılarını dile getiren, siyasi içerikli şiirleri bulunan ve bu yönüyle tanınıp ön plana çıkan, belli bir grubun, düşüncenin şairi olmuş kişilerdir. Tüm bu gruplarla birlikte Türk halk şiiri yaşatılmakta, varlığı sürdürülmeye çalışılmaktadır. Çeşitli kurumların düzenledikleri gerek sempozyumlar gerek festivaller gerek anma geceleri ile halk şairleri hatırlanmakta, bu alanlara çağrılmakta, geleneğin taşıyıcıları olarak genç nesillere tanıtılmakta, derneklerde var olmakta, sosyal medya mecralarında yer verilmekte, dergilerde yad edilmektedir. Tüm bunlar halk şiirinin gelişmesinde yeterli değildir. Halk şiiri ve halk şairleri; geçmişten bir anı, parça olarak fotoğraf albümlerinden çıkartılan, bazı dönemlerde ortaya çıkardığımız, incelediğimiz, yad ettiğimiz ve sonra da tekrar unuttuğumuz geçmişe ait fotoğraflar gibi olmamalıdır. Bu tür etkinlikler, organizasyonlar ve eğitim kurumlarındaki programlar, sosyal platformlardaki birçok oluşum halk şairlerine hak eden değeri verip Türk halk şiirini yeniden güçlendirmelidir. Çağımızın sesleri, sözcüleri olmalarının sağlanmasında sağlam ve devamlılığı olan adımlar atılmalı, projeler hayata geçirilmelidir. Yoksa Eliot’un (2007: 188) dediği gibi “Bir millet büyük yazarlar özellikle büyük şairler yaratmaya devam etmezse o milletin konuştuğu dil de kültür de bozulur ve belki de daha güçlü bir dilin içinde eriyip gider.” Türk halk şairleri; Türk kültürünün temel taşları, kültür taşıyıcıları ve miraslarıdır. Bunu unutmamak gerekmektedir.

1.4. Mahzuni Şerif’e Göre Halk Şairi Değerlendirmesi

Mahzuni Şerif, günümüz halk şairlerinden olup bu alanda söz sahibidir. Kendinden önceki ve kendi dönemindeki halk şairlerini kimi zaman katıldığı televizyon ve radyo

programlarında kimi zaman da şiiirleriyle değerlendirmeye tabi tutmuştur. Toplumla şair arasında nasıl bir ilişki söz konusudur bunu bilmektedir. Toplumla şairin arasındaki bu ilişkiye en iyi örneklerden birisi de Mahzuni'dir. Kendisi, daha önceki bölümlerde bahsettiğimiz şiiirin tarihsel süreçlerinden haberdardır. “Ozan”, “âşık” ayırımına giderek kendisini “halk ozanı” olarak nitelendirmektedir. Bu konuda görüşleri vardır ve bunları sanat hayatında uygulamaya çalışmıştır. Mahzuni Şerif'in günümüz halk şairi tiplerinden neredeyse hepsine dahil edilebilecek özellikleri vardır: Atışma yapabildiği için âşıklık geleneği içinde yetişen bir âşıktır. Ustası vardır ve kendisi dönemindeki birçok şaire örnek olup ustalık yapmıştır diyebiliriz. Âşıklığı meslek olarak da icra etmiştir. Bade içmesine dair çeşitli rivayetler olsa da kendisi “bade içme” durumlarına inanmamaktadır. Badesiz âşıklardandır. Berçenek köyünde cemlerde Şakir Baba, Cırık Baba'nın ve cemlere gelen diğer dedelerin, babaların önderliğinde küçük yaşlarda zakirler yapmıştır, cemlerde erkânı, yolu öğrenmiştir. Bu yüzden Alevi geleneğinde yetişen zakirlerdendir. Mahzuni Şerif, şiiirlerinin birçoğunu (genellikle irticalen söyler) kitap olarak yayımlamıştır. Kendisi birçok şiiirini sazsız söyleyip yazmıştır. Şiiirlerinin kitaplaştırılmasında kendisine, yazar olan bazı kişiler yardım etmiştir. Nitekim serbest şiiir yazma denemeleri de olmuştur ve bu şiiirlerini de “Gümüş Yelek” adıyla kitaplaştırmıştır. Bu yüzden kitap sahibi olan, kalem şairleri arasında yer almaktadır. Halkın sorunlarını, sıkıntılarını dile getirmeyi bir halk şairi olarak görev olarak gören Mahzuni, dönemin birçok siyasi sorunlarına, ülkenin içinde bulunduğu ortama dair görüşlerini şiiirleri ile anlatmıştır. Bu yüzden siyasi içerikli şiiirleri bulunmaktadır. Siyasi içerikli ve eleştirel şiiirleri daha çok bilinmekte ve sevilmektedir. İçinde bulunduğu grubun düşüncelerini içeren şiiirler yazmış bunu konserlerinde dillendirerek kitlelere ulaştırmıştır. Ancak zaman içerisinde Mahzuni “seslendiği topluluklar siyasallaştıkça kendisi de politikleşecek” (Erol, 2002: 278)tir. Bu bağlamda Mahzuni Şerif, politik içerikli şiiirler yazacaktır.

Mahzuni Şerif; halk şairlerini, kendi yaşadığı çağın öncesine ve şimdisine göre değerlendirmiştir. 1976 yılında Almanya Köln Radyosu'ndaki programda anlattıkları, Mahzuni Şerif'in halk şairliğini değerlendirmesi hususunda önemlidir. Sunucu, Mahzuni Şerif'e “ozan” ve “âşık”ın ne olduğunu, kime denildiğini sorar, Mahzuni de kendi sözcükleriyle “ozan” ve “âşık”ı şöyle tanımlar:

Sunucu: Sayın Mahzuni, bize zaman zaman sazını eline alıp ben halk ozanıyım, halk âşığıyım deyip geliyorlar, sizce âşık nedir, ozan nedir, kimdir, söyler misiniz?

Mahzuni Şerif: Aslında âşık da ozan da aynı kişidir, âşık sözcüğü Arapça kökenlidir. Türkler Osmanlı döneminde Arapçadan etkilenmişler “âşık”ı almışlar. Âşık; bir sevginin, saygının tutkunu demektir. Ama öz Türkçede bize “ozan”, sazımıza da “kopuz” denir. Halk ozanı, halk diliyle haşır neşir olan kafa yapısının adamıdır. Benim kanımca ozanın tarifi şudur: Ozan; halkın dertlerini, sorunlarını, isteklerini, duygu, düşünce ve sevilerini kısa ve öz sözlerle tele döken halk sanatçısıdır.” (Aktaş, 2002:19).

Mahzuni Şerif için “âşık” ve “ozan” aynıdır, sadece kelimelerin köken dili farklıdır. “Âşık”ın içinde sevgi ve tutku varken yani daha bireysel durumlar söz konusu iken “ozan” daha çok halkla bağlantılıdır, bir kişi kendisine “ozan” diyebilmesi için halkın yaşadığı sıkıntıları dile getirmelidir.

Mahzuni Şerif, Süleyman Yağız’ın “İşte Bizim Mahzuni” (1999: 14) eserinde ise ozanlığı şöyle açıklamıştır:

“İlkel toplumun sonlarına doğru insanlar sınıflanmaya başlamışlardır malum. Bu sınıflanma, tarihin akışı içinde çeşitli şekillerde görünüm kazanmış fakat öz olarak sınıf çelişkisi ortadan kalkmamıştır. Sınıflarla birlikte birtakım ferdi tanımlar da görüntüde değişikliğe uğrayarak bugüne kadar gelmiştir. Kimisi toprak ağası olmuştur, kimisi ırgat, kimi çoban, kimi işçi. Bunların çıkarını korumak için çeşitli şekillerde, çeşitli yollardan mücadele vermiştir, veriyor. Biz bu mücadelenin bir unsuru olarak ortaya çıkmışız. Sınıfımız bellidir, mücadelemiz, mücadele şeklimiz bellidir. Yaptığımız iş, sınıfımızın çıkarlarını saz ve söz yoluyla savunmak, korumaktır. Ozan doğduğu sınıfın hayati aşamasını herkesten çok isteyen, istemesi gereken, çok temiz, çok yürekli doğduğu sınıfa bağlı kişidir, ezilmiş bir halkı, sosyal yaşantının darbesine uğramış bir halkın, en fedaisidir. Halkın dertlerini müzikle dile getirir. Yani ozan, halkın telli sesidir. Bu arada şunu da söyleyeyim: Biz, bize âşık denilmesinden bıktık usandık. Günümüzün ozanı toplumcu durumundadır. Âşıklık edebiyatı ile âşık da silinip gitmiştir. Biz ozanız âşık değil...”

diyen Mahzuni; ozanlığa bakış açısında bir kişinin ozan olabilmesi için halkın dertlerini anlatması, halkla bir olması gerektiğini savunur. Bu görüşlerin oluşmasında ilişki içinde bulunduğu sol düşüncelerin ağırlığı hissedilmektedir. Tanış olduğu Fikret Otyam’ın, Hasan Hüseyin Korkmazgil ve Ahmed Arif’in etkileri vardır.

Mahzuni için halk demek, Hak demektir. Halktan uzak bir ozan Hak'tan da uzaktır oysa ozanın birincil görevi halka ulaşmak, halkın sesi olabilmektir. Bu bağlamda Mahzuni şöyle der:

Hakk'ın özel kulu halkın öz malı / Bu ikiye serin vermeli ozan

Bu iki dost affeylemez yanlışı / Aklını başına dermeli ozan

Havaya civaya bahara sele / Vakti geçmiş ama bülbüle güle

Döğüşe, barışa, bayrama, züle / Anlamdan anlama girmeli ozan

Eller bağlamasın zalime karşı / Sazından düşmesin sevgin marşı

Demesinler bu ne perhiz bu turşu / Bildiğini doğru sermeli ozan

Mahzuni karışma böyle her söze / Ozan olmalı ki kusursuz geze

Ne yalancı şahit ne de geveze / Aşk ile gerçeğe ermeli ozan (697. Şiir)

Bir halk ozanının serini vereceği iki şey vardır: Hakk'ın sevdiği, koruduğu özel kulları ve halkın öz varlığı. Eğer halk ozanı yanlış yaparsa bu iki şey, ozanı affetmez; o yüzden iyice düşünerek hareket etmelidir, ehli kâmil olmalıdır. Halk ozanı her konuda yazabilmelidir; havadan sudan, savıştan barıştan, en ince ayrıntıya kadar hatta her ne kadar zamanı geçmiş olsa da güle bülbüle bile değinmeli, anlam deryasında yüzmelidir. Zalimin karşısında çaresiz ve korkak bir şekilde zalimin yaptıklarına sessiz kalıp kabullenmemelidir. Her daim sazında sevginin marşı olmalıdır, halk ozanını tanımlayan, hatırlatan, adını ad yapan sevgi olmalıdır. Bir dediği bir diğerini tutmalı, sözü ile hâli bir olmalı ve ne biliyorsa doğrudan söylemelidir. Mahzuni de her söze karışarak hata ediyor o da bir halk ozanı olarak her söze karışmamalı. Ozan dediğin kusursuz olmalıdır ve gerçeğe sadece ve sadece aşkla ermelidir diyerek Mahzuni Şerif bir halk ozanında-kendisi de dahil-bulunması gereken özellikleri sıralamıştır.

TRT Radyosu'nun "Kim Ne demiş" programında sunucu Ahmet Mortaş, Mahzuni Şerif'e "Niye Hacı Bektaş'ın değeri Mahzuni'de bu kadar önemli?" diye sorar. Mahzuni de bu soruya karşılık olarak Asya kültürüne (özelde Türk kültürüne), Anadolu kültürüne ve bu kültürlerin yetiştirdiği şairlere Alevi inancına ve değerlerine dikkat çekerek kendisinin bu noktada nerede olduğunu şu şekilde dile getirmiştir:

“Malumunuz dünya kültürleri içerisinde Asya kültürü önemli bir kültürdür. Asya kültürü içerisinde Anadolu kültürü baş kültürdür ve bu kültürün içinde de Bektaşî kültürü altı çizilen en kalın çizgiyle çizilmesi gereken has Anadolu türkünün kültürüdür. Ben böyle bir inancın mensubuyum. Alevi, Bektaşî bir aileden geliyorum biliyorsunuz. Onu bir yana bırakın, mezhepsel, inançsal yönümü, her Anadolu ozanının vafında bulunan dikkat ederseniz türküler söylenişlerine göre kimlik alırlar. Mesela bir Pir Sultan’da türkü isyandır. Bir Dadaloğlu’nda kafa tutuştur. Bir Fuzuli’de içe bakıştır, içe çöküştür. Bir Mevlana’da tasavvuftur. Bir Karacaoğlu’da aşktır, koçaklamadır. Ama Mahzuni Şerif’te bunların hepsidir çünkü ben çok yönlü bir Anadolu insanıyım. Hacı Bektaş Veli benim inanç felsefemde de bir burçtur, bir güneştir. Çocukluğumdan beri eğitimimi ona ait cemlerde aldığım için Hacı Bektaş Veli, dediğim gibi, Hz. Muhammed ve 12 İmam, Mevlâna ve bunların hepsini bastırıp giden yani hepsine bir çizgiyle bakan Atatürk, benim esin kaynağım olmuştur. Felsefemde bu dört beş güzellik yatar. Âşık olup da Hacı Bektaş’tan, Muhammed’den, Ali’den ve onun Ehlibeyt’inden bahsetmemek kolay değildir bir Anadolu ozanı olarak. Ama bir Sibiryalı ozan olsam belki oraya ait bir peygamberin getirdiği bir dinle ilgilenirdim.” (ÖK105)

diyen Mahzuni âşık olarak bu kültürde, inançta bunları işlemek zorunda olduğunu belirterek bir şairin içinde bulunduğu kültürün etkisinde olup ona göre inanç ve düşünce dünyasının şekillendiğine dikkat çeker ve şöyle der:

Âşığın çok güvenç açar gülleri / Hak’tan başka demez inan telleri

Toprağı üzer mi demir yolları / Bakın hele işim bitti neyleyim (...)

Kâmil olan benliğini eritsin / Cahillerin özlerini çürütsün

Meğer âşık çoktur taşı yürütsün / Hacı Bektaş Veli yetti neyleyim

(Madem âşık çoktur taşı yürütsün / Benim gibileri gitti neyleyim) (632. Şiir)

Âşık olan bir kişi öncelikle yaptığı işte güven endekslidir bu nedenle âşık toplumda güvenilir kişidir. Sazının tellerinden Hak’tan gayrı bir şey çıkmaması gerekir çünkü âşığın halktan ve halkı anlatmaktan başka bir gayesi yoktur. Âşık toprak gibidir ve toplum için yararlı olur. Bana da âşık diyorlar ama benim işim bitti ve elimden bir şey gelmiyor. Deyeceğim şu ki; kâmil olan kişi benliğini yok etsin, cahillerin özlerini böyle çürütsün, âşıklar çok diyorlar o zaman ellerini taşın altına koyup taşı yürütsünler, topluma, insanlığa faydalı olsunlar. Ancak bu dediklerim uygulanmadı, âşıklara Hacı Bektaş Veli yetti, yardım etti. Benim gibileri de yok saydılar, der ve şöyle devam eder:

“ (...) Bizden önceki büyük şair, vatan şairi Ziya Gökalp’ın bir şiiri vardır. ‘Şairleri susan bir topluluk, severleri toprak olmuş öksüz gibidir’ der. Bu farkın en büyük ele başları ozanlardır, halk âşıklarıdır. Bunları korkusuz söylemeleri zaman zaman fırına atılmalarına, zaman zaman derileri yüzülmelerine dar ağaçlarına mal olsa da Hak’tan ayrılmamayı bir destur edilmiştir, halk ozanları ki ben bunların birisiyim, söylemek zorundaydım bunu söyleyeyim.” (ÖK106) der.

Aynı radyo yayınının diğer bölümünde ozanlığa yazdığı şiirini okur:

Ozanlığın tanımında biraz önce yazmıştım bunu ilk defa okuyayım:

Çok balta yedi bedenlerimiz / Çiçeğimizle yere yıkıldık

Onurlu dimdik tertemiz / Ateş vurdular demir vurdular kökümüze

Daha gür daha uzun gelmeyi öğretiler gidenlerimiz

Yine kol saldı toprağa budak budak / Ne zaman vaki olduysa bahtımıza emri hak

Ne üzüldük toprağa saz çalmaktan

Ne de korktuk sitemden, çileden, işkenceden, aç kalmaktan” (ÖK103)

Bu şiirinde de şairlerin toplumda tarih boyunca mücadeleler verdiğini, bedeller ödediklerini ama yine de sanatlarını icra etmekten vazgeçemediklerini söylemiştir. “Âşıkların hepsi Hak’tan badeli” (744. Şiir) diyerek de âşıkların rüyasında bade içmesine gerek olmadığını, bu durumları kendisi yaşamadığı için inanmadığını çünkü doğarken Allah tarafından bu özelliğin, yeteneğin verildiğini böylece âşıkların doğuştan badeli olduğunu savunur. “Sevdadır âşığın dini / Hiç görmemiş peri cini” (1135. Şiir) diyerek de âşığın dininin sevgi olduğunu, periyle cinle işinin olmadığını söyler.

Dolunaya Tül Düştü (2002: 6) kitabında da

“Halk ozanlığı geleneği, asla ve asla yordakçılığı, ikiyüzlülüğü kabul etmez. Bu yapı ozanın dik kafalı birisi olduğunun tanımı da değildir. Elbette ki bir insanın birtakım siyasi ve tinsel tutkuları olabilir. Ozanların da böyledir. Biraz daha açık olmam gerekirse ben Alevi bir aileden gelme olduğum için kök kültürümde Alevi ve Bektaşilik yatar. Bir de siyasi rengim vardır onu da açıklayım ki benim hakkımda düşünceleriniz netlik kazansın. Ben demokrat bir solcu ozanım. Ama benim solculuğum klasik solculuğun biraz kenarındadır. Hiçbir zaman radikal anlayışı tasvip etmedim.”

diyerek halk ozanlarının da dini ve siyasi görüşlere sahip olduğunu ama iki yüzlü olmayı ozanlığın kaldıramayacağını son olarak kendisinin inancını, siyasi kanalda nerede durduğunu da bildirir.

Mahzuni Şerif, Türk halk şiirinde etkin ve yetkin bir halk şairi olarak halk şairlerini değerlendirmiştir. Bu değerlendirmesine “âşık” ve “ozan” kavramlarını açıklayarak başlamıştır. Ona göre “âşık” ve “ozan” aynıdır; “âşık” kelimesi Arapçadır, “ozan” ise Türkçedir ve Cumhuriyet döneminde Türkçe kelimelerin kullanımı yaygın olduğu için âşıklara ozan denilmektedir. Mahzuni Şerif aynı zamanda halk ozanı kavramına başka manalar da yüklemiştir. Âşık “daha çok gülden bülbülden” bahsederken; halk ozanı “halkın dertlerini, sıkıntılarını, duygu ve düşüncelerini” aktaran kişidir. Ozan, “halkın telli sesi”dir çünkü halk demek Hak demektir. Ozanın da birinci görevi halkın sesi olabilmektir. Halk ozanı mert, dürüst ve cesaretli olup yalanı yanlış, haksızlığı dile getirendir bu yüzden de bedeller ödeyendir. Halk ozanı bu bedelleri ödese de cesaretinden, inancından ödün vermez, hiçbir şeyden korkmaz. Halk ozanına yüklediği bu manalar nedeniyle Mahzuni Şerif, Türk halk şiiri geleneğinde kendisini âşık olarak değil halk ozanı olarak nitelendirmektedir. Nitekim şiirlerinde de mahlas olarak “Âşık Mahzuni” gibi bir kullanıma gitmemiştir⁴, ilk dönem şiirlerinde “Şerif”, “Şerif Cırık” mahlasını, daha sonraki dönem şiirlerinde ise “Mahzuni”, veya “Mahzuni Şerif”i kullanmıştır.

⁴ Şairin bu düşüncesine, kararına saygı duymak istediğimiz için tezin başlığında da “Âşık Mahzuni Şerif” diye değil “Mahzuni Şerif” olarak ifade etmeyi uygun bulduk.

2. BÖLÜM

2. MAHZUNİ ŞERİF'İN YAŞADIĞI DÖNEM, YETİŞTİĞİ ÇEVRE VE HAYATI

2.1. Mahzuni Şerif'in Yaşadığı Dönemde Siyasi ve Toplumsal Durum

Bir şair, toplumdan ayrı düşünülemez. Şairin yaşadığı dönemde ülkesinde ve dünyada yaşanan olaylar, gelişmeler ve durumlar şairi ve şairin sanatını etkilemektedir. Bu nedenle şairin yaşadığı dönemdeki siyasi ve sosyal durum, şairi ve şiirlerini değerlendirirken göz önünde bulundurulur.

Mahzuni Şerif 1939'da doğup 2002'de vefat eden Cumhuriyet dönemi Türk halk şairlerindedir. Kendisinin yaşadığı bu dönemde gerek ülkede gerekse dünyada birçok önemli olay ve gelişme yaşanmıştır. Dünyada savaşlar sürerken ülkede darbeler yaşanmış, yeni kurulan devletle birlikte topluma Cumhuriyet'in ilkeleri ve inkılapları gerek düşünsel bazda gerekse uygulamada öğretilmeye, yaşam şekli hâline getirilmeye çalışılmıştır. Mahzuni Şerif bunların her birisine yakından tanıklık etmiş, onları takip etmiştir. Siyasi bir kimliğe sahip olması sebebiyle siyasi olaylar, güncel gelişmeler onun dünyasının merkezinde yer almaktadır. Halkla iç içe olup onların dertlerini dinleyen ve şiirleriyle aktaran bir şair olarak toplumu ve toplumdaki değişimleri de bilmektedir. Bu iki durum onun şiirlerinin oluşmasındaki ana etmenlerden biri olacaktır. Bu yüzden çalışmanın bu kısmında Mahzuni Şerif'in yaşadığı dönemdeki siyasi ve sosyal durumlar genel hatlarıyla ele alınacaktır.

I. Dünya Savaşı ile ülkedeki işgaller artarak Anadolu'yu dört bir yandan sarmıştır. Ağır yenilgiler alan, kayıplar veren Osmanlı Devleti iyice zayıflamaya başlamıştır. Bu süreç ise Anadolu için yeni bir oluşumun habercisi olmuştur. İşgal kuvvetlerinin işgallerine ve zulümlerine karşı, Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde vatanını korumak için İstiklal Savaşı veren Anadolu, sonunda zafere ulaşmıştır. Anadolu, Kurtuluş Savaşı sonrası yeniden kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte yeni bir döneme ve rejime merhaba demiştir. Atatürk, asıl savaşın şimdi başladığını söyleyerek Cumhuriyet'in ilke ve inkılaplarını, politikalarını hızla hayata geçirmiştir. Vefatına kadar da Anadolu toprakları için tüm varlığıyla çalışmış "Az zamanda çok ve büyük işler yaptık." diyebilmiş ve eserini gelecek yüzyıllara, gençliğe armağan etmiştir. 10 Kasım 1938'de ise Türk milletinin Büyük Ata'sı

olarak gözlerini yummuş, ebedî istirahatine çekilmiştir.

Atatürk'ün vefatından hemen bir gün sonra ise TBMM'de İsmet İnönü Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 26 Aralık 1938'de gerçekleştirilen CHP olağanüstü kurultayı İsmet İnönü'yü değişmez genel başkan seçerken Atatürk'ü "Ebedî Şef" ilan edip İnönü'ye ise "Millî Şef" unvanını vermiştir (Ersel vd., 2002a: 298). Böylece Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk Dönemi sonrası Millî Şef Dönemi'ne girmiş bulunur. İsmet İnönü Cumhurbaşkanı olarak Celal Bayar'ı hükümet kurması için görevlendirmiştir. Bayar ise eski kabineden iki bakan değişikliği yapmıştır: Bunlar İçişleri Bakanı Şükrü Kaya ve Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'tır çünkü bu iki isim Atatürk'ün hastalığı döneminde ondan sözlü ve yazılı bir vasiyet almaya çalışmıştır, İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı olmasını istememişlerdir bundan dolayı Bayar, onların yerine İsmet İnönü'ye yakınlığı ile bilinen Dr. Refik Saydam (İçişleri) ve Rüştü Saraçoğlu'nu (Dışişleri) atamıştır (Çavdar, 1999: 351). Cemil Koçak'a göre bu durum şöyledir:

"Celal Bayar'ın İçişleri Bakanı ve CHP Genel Sekreteri Şükrü Kaya'nın, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ın bundan sonra ve uzun zaman için siyasi arenanın tamamen dışında bırakılması ve buna karşılık Atatürk döneminde siyasi muhalefeti temsil etmiş olan ve bir kısmı da Milli Mücadele'nin önde gelen önemli siyasi ve askerî şahsiyetlerinin örneğin Kazım Karabekir'in, Ali Fuat Cebesoy'un, Refet Bele'nin, Fethi Okyar'ın, Rauf Orbay'ın, Hüseyin Cahit Yalçın'ın önemli mevkilere getirilmesi, siyasi tercihlerdeki farklılığı özellikle vurgulayan bir nokta olarak üzerinde durulmayı gerektirir. Gerek dönemin tek partili siyasi rejiminde iktidar partisi olan CHP'de ve gerekse TBMM'de zamanla meydana gelen değişiklikler ya da atamalar, her zaman, bu çatışmanın somut ve siyasi kişilikler odağında ortaya çıkan görüntülerini oluşturur. Ancak İnönü döneminde tek partili siyasi rejimin özünde bir değişikliğe gidilmeyecek ve Atatürk'ün siyasi mirası olduğu gibi muhafaza edilecektir." (Ersel vd., 2002a: 316).

Bu durumlar Millî Şef Dönemi'nde ve sonrasında yaşanan olayların ve çatışmaların kaynağını göstermektedir. Bununla birlikte Atatürk'ün miras bıraktığı rejime bir süre daha müdahale edilmeyecektir. Ancak bunlar göstermektedir ki rejime müdahaleler çok da uzakta değildir. Bu anekdot burada dururken, Millî Şef Dönemi'nin yeni kabinesinin ilk kurulduğu aylara geri dönüş yapmak yerinde olacaktır.

Yeni kabinenin kurulduğu aylarda, CHP'de değişikliklerin yapılacağına dair basında haber ve yorumlar yer almıştır. İnönü bu konuya Kastamonu il kongresinde CHP'ye yönelik

yaptığı konuşma ile açıklık getirmiştir. Bu konuşmada partinin bütün vatandaşları kucaklayan büyük bir aile ocağı olduğunu vurgulayarak vatandaşların ihtiyacını karşılama ve onlara hizmet etmenin başlıca vazifelerinden biri olduğunu belirtmiştir (Çavdar, 1999: 351-352). İsmet İnönü, bu konuşmasıyla aslında kendi dönemindeki siyasetin de ana çizgisini belirlemiştir. Mecliste çeşitli parti içi seçimler, atamalar sürerken 1939 yılının Mart ayında İsmet İnönü, İstanbul’da üniversiteyi ziyaret etmiş ve burada bir konuşma yapmıştır. İnönü’nün bu konuşması, Cumhurbaşkanı olarak bilim insanlarından neler beklediğini hem öğretmen hem de öğrencinin idealist olması gerektiğini ve bunun milletin geleceğinin temeli olduğunu bununla birlikte bu kişilerin ahlaki yönlerinin ve kişilik özelliklerinin sağlam olması gerektiğini vurgular. Devamında, millete dair her türlü meseleleri konuşmak, sorunları çözmek, milletle yakın temasta olmak istediklerini bildirir. Aynı zamanda savaşı görmüş ve yaşamış kuşakla Türkiye Cumhuriyeti’nin yeni kuşağını birleştirmek, yeni kuşağın siyasetle kirlenmesini engellemek istediklerini ifade eder. Partinin halka geniş çapta hizmetler vereceğine dair politikaları açıklar. Millî iradenin ise Türk milletine uygun ve demokrasinin koruyucusu olduğunu nitelendirmektedir (Çavdar, 1999: 355-356). Bu konuşma uzun yıllar tartışılıp yorumlanmış hatta demokratikleşmenin de müjdecisi olarak algılanmıştır. Türkiye’de bunlar yaşanırken dünyada meydana gelen olaylar da Türk siyasi hayatını etkilemektedir. İki dünya savaşı arasındaki dönemde Türk dış politikasının temeli, Lozan Antlaşması ile oluşan statünün devam ettirilmesi şeklinde olmuştur. Bu amaçla Türkiye, Avrupa’da savaştan sonra oluşan dengeyi devam ettirmek isteyen devletlerin çabalarına katkıda bulunmuştur. Bu katkı, özellikle, Türkiye’nin izlediği bölgesel dış politikada açık bir şekilde görülmektedir. Fakat ilerleyen dönemlerde bu durum değişir çünkü güçlü devletler, her defasında Türkiye’yi çıkarları doğrultusunda kendi taraflarına çekme politikası gütmüştür. Türkiye, bu şekilde tehlikeli suların içinde, dünyada dengeye kurmaya çalışırken Atatürk’ün “Kırk asırlık atalar yurdu” (Arı, 2012: 240) dediği ve ülke topraklarına katmak istediği Hatay, 23 Haziran 1939’da Hatay meclisinin aldığı kararla Türkiye’ye katılmıştır. Ülkede bu durum sevinçle karşılanırken 1 Eylül 1939’da Almanya, Polonya’ya saldırmıştır. Fransa ve İngiltere de Almanya’ya savaş ilan etmiştir. Böylece II. Dünya Savaşı başlama sürecine girmiştir. Bu süreçte Türkiye’yi savaşa dâhil etmek isteyen devletler, Türkiye’ye ciddi baskılar yapmıştır. Hatta bunun için konferanslar ve çeşitli görüşmeler de düzenlenmiştir. Tüm baskılara rağmen savaş dışı kalmayı başaran Türkiye Cumhuriyeti Devleti yine de savaşın etkilerini baştan ayağa hissetmiştir. Bu süreçte büyük Erzincan

Depremi (8 şiddetinde) olmuştur ve 9 ili etkileyen depremde 32.962 kişi vefat etmiştir (Ersel, 2002: 329). Eğitim alanında ise ilköğretim yaygınlaştırılmaya çalışılmış, 1940 yılında Köy Enstitüleri kurulmuş, Hasan Ali Yücel liderliğinde dünya klasikleri Türkçeye çevrilmiştir (Ersel, 2002: 331-348). Böylece Köy Enstitüleri ve dünya klasiklerinin Türkçeye çevrilmesi Millî Şef Dönemi'nin en önemli kültürel gelişmelerinden olmuştur.

II. Dünya Savaşı devam ederken Türkiye, savaşa katılmamıştır ama her an savaş olacak gibi ülkede hazırlıklar yapılmış, önlemler alınmıştır. Seferberlik ilan edilmiş, birçok genç askere alınmış, tahıl ürünleri gibi pek çok gıda maddesinin yurt dışına çıkışı sınırlandırılmış, limanlarda alışverişlerin durma noktasına gelmesiyle piyasada büyük bir daralma yaşanmış ve karaborsacılık çoğalmış, bir taraftan da hava saldırılarına karşın bazı illerde karartma uygulamaları yapılmıştır (Arı, 2012: 318-319). Bununla birlikte ülkede ekonomik ve sosyal sıkıntılar başgöstermiştir; az ücretle çok mesaili çalışma hayatları başlamış, köylüler vergilerini ödemekte zorluk çekmiş, insanlar sosyal yardım programlarından mahrum bırakılmış, eğitim aksamış, çocuk suçlularının ve boşanmanın sayıları artmıştır (Benhür, 2020: 46). Öyle ki 1941 yılında ekmek karneye bağlanmıştır. Ekmeğin karneye bağlanması ve karne sisteminin de herkese ulaşma noktasındaki yetersizliği, yetersiz ve sağlıksız beslenme, yaşanan depremler ve savaş döneminde yaygın olan salgın hastalıkların da toplumu derinden etkilendiği görülmektedir.

Millî Korunma Kanununun çıkarılması, Kasım 1942 tarihli Varlık Vergisi gibi uygulamalar ülkedeki ekonomik ve sosyal krizleri düzeltmek için tasarlanmıştır. Ancak bu uygulamaların sonucu istenilen amaca ulaşamadığı gibi vatandaşların devlete ve partiye olan güvenini sarsmıştır. Bu durum yeni bir siyasi dengenin kurulmasını doğurmuştur (Yıldırım, 2010: 24). Böylece Türkiye'de çok partili hayata geçişin sinyalleri kendini göstermiştir. 1945 yılında II. Dünya Savaşı ise resmen sona ermiştir. 1945 yılı aslında birçok şeyin de başlangıcı olması yönüyle büyük önem arz etmektedir. Çünkü bu yıllarda gerek Türk siyasetinde gerekse ekonomi ve dış politikada önemli gelişmeler ve değişimler yaşanmıştır. Hiç şüphesiz bu değişim ve gelişmelerde II. Dünya Savaşı yıllarında çıkarılan Varlık Vergisi ve Toprak Mahsulleri Vergisinin aynı zamanda da Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun etkisi oldukça büyüktür. Ayrıca Sovyetlerin savaş sonrasında Türkiye'den Kuzeydoğu Anadolu'da toprak, Boğazlarda ise hak iddia etmesi üzerine oluşan koşullar gereği Türkiye ABD ile yakınlaşmıştır. Bu yakınlaşma, savaştan galip çıkan devletlerin

demokrasi ve serbest girişimden yana olan söylemlerinin desteklenmesini ve değişimin yaşanmasını sağlamıştır. Türkiye'nin bu dönemde Batı ile yakınlaşması özellikle Truman Doktrini'nin ilanı, Marshall Planı'ndan yararlanması ile yakından ilgilidir.

II. Dünya Savaşı ve sonrası yaşananlar, dönemin şartları, ülkeyi çok partili hayata geçmeye hazırlamıştır. Bu süreçte yirminin üzerinde yeni parti kurulmuş, bunların içinde ise Demokrat Parti, iktidar adayı bir parti olacağını göstermiştir (Yıldırım, 2020: 47). 1947 yılında devletçilikten liberalizme geçiş sürecinin izleri görülmektedir. Ocak 1947'de hükümet denetiminde olmayan ilk topluluk olarak İstanbullu bazı iş adamlarının İstanbul Tüccar Derneğini kurması, bunların devletçiliği eleştirmeleri ve Demokratların fikirlerini desteklemeleri bu geçiş sürecinin izlerinden birkaçıdır. Türkiye'nin Uluslararası Para Fonu (IMF) üyeliğine hak kazanmak ve buradan yardım almayı kolaylaştırmak amacıyla "7 Eylül Kararları"nın alınması, ülkede Türk lirasının %120 devalüasyonunun yaşanmasına sebep olmuştur, bu durum Cumhuriyet döneminin ilk devalüasyonudur. Tüm bu durumlar ülkede liberalleşmenin tedbirlerini almaya zemin hazırlamıştır (Gönen, 2000: 313). Bunlardan dolayı CHP, 1947'de düzenlemiş olduğu kongrede, 1946'da ilan ettiği beş yıllık kalkınma programından vazgeçerek DP'nin ve İstanbullu iş adamlarının söylemlerini yansıtan "Türk Kalkınma Planını" benimsediğini duyurmuştur. İlan edilen bu planla parti; serbest girişime, tarıma ve tarıma dayalı sanayi sektörünün gelişmesine, demiryolu yerine karayollarına ve enerji sektörünün gelişmesine önem verdiğini göstermiştir. Bu hamleyle CHP, yıllardır uyguladığı devletçilik politikasından geri adım atmıştır. 1950 genel seçimlerinden önce, parti programının halk arasında taraftarları giderek artan DP'ninkine yakınlaştırdığı da dikkatlerden kaçmamaktadır. CHP her ne kadar farklı programlarla halkın karşısına çıksa da Mayıs 1950 seçimlerini kaybetmekten kurtulamamış ve DP, 10 yıl boyunca ülkeyi yönetmiştir.

1932 yılında Türkçe okunmaya başlayan ve 1941'de Arapça okunması yasaklanan ezan, DP'nin hükümet olmasıyla da 1950'de Türkçe okunması yasaklanmıştır. Seçimden sonraki siyasi iklim de çok serttir özellikle iktidar ve muhalefet arasındaki rekabet hemen hemen her alanda kendisini göstermiştir. DP hükümeti meclisteki karar alma süreçlerinde muhalefeti dışlamış, Eylül 1952'de Balıkesir'de halka seslenmek isteyen İnönü'ye vali tarafından izin verilmemiş ve İnönü gezisini iptal etmek zorunda kalmıştır. İki parti arasındaki çekişme sonraki dönemlerde de devam etmiştir. Aralık 1953'te iktidar ağırlıklı meclis,

Atatürk'ün arazileri ve Türkiye İş Bankasındaki büyük hisselerin de dâhil edildiği CHP'nin elindeki bütün mal varlığına el koyarak hazineye devretmiştir. Demokrat Parti, iktidarını daha da güçlendirebilmek için 1953 yılında basın ve üniversiteler üzerinde hükümet denetiminin arttığı yeni bir yasa çıkarmıştır. Yapılan bir sonraki seçimlerde Demokrat Parti almış olduğu zaferle endişelerinin boşa çıktığını da anlamakta gecikmemiştir. Demokrat Parti iktidarının ilk yıllarında çiftçinin çıkarlarına öncelik vermiştir, Amerika'dan alınan yardımlar neticesinde kırsal kesimdeki çiftçilere ucuz kredi imkânları tanınmış, tarım aletleri, araçları alınarak modern tarımın uygulanması için çalışmalar başlatılmıştır. Yapılan bu çalışmalar tarımsal alandaki etkilerini göstererek üç yıllık süre zarfında tarım hacmini yükseltmiştir. Tarımsal ürün bolluğu yaşanarak büyüme sağlanmıştır. Demokrat Parti iktidarda kaldığı süre boyunca kendi sistemlerini kurarak yeni bir ekonomi anlayışı oluşturmaya çalışmıştır. Parti; ekonomideki baskıyı serbest bırakınca piyasanın işleyeceğine inanmıştır fakat umduğu şeyler hemen gerçekleşmemiştir. Yabancı ve Türk iş adamlarından beklenen yatırım gerçekleşmeyince devlet, işe el atmak durumunda kalmıştır. Böylelikle yatırımlar, devlet eliyle yapılmıştır. Bir süre sonra ekonomik gidişat bozulmaya, parti ekonomik sorunlarla mücadele etmeye başlamıştır.

1954 yılında ise daha önceleri başlayan kapatma tartışmaları ve görevden almalar ile “komünizm yuvası”, “kızılı- erkekli okumanın yanlış olduğu” düşüncesi ortaya atılmıştır. “Okullarda ahlak kurallarının çiğnendi”ğine dair iddialarla Cumhuriyet tarihinin eğitimdeki en önemli devrimlerinden millî okul olan Köy Enstitüleri; İlköğretmen Okullarına dönüştürülerek kapatılmıştır. Bu kapatma kararı ise Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitimde “karartma” girişimlerinin en belirgin örneği olmuştur. Tüm bu gelişmelerle 1955 yılında enflasyon yükselmeye başlamıştır. Bu durum kırsal kesimlerden kentlere kitlesel göç hareketlerinin başlamasına neden olmuştur. Yaklaşık olarak bir milyon insan, toprağını terk ederek şehirlerde daha iyi bir yaşam kurma umuduyla yola koyulmuştur. Şehirler; coğrafi anlamda geniş ve sanayi kolları açısından çeşitli olsa da herkese yetecek kadar istihdam sağlama noktasında yetersiz kalmıştır. İş bulamayan insanlar ya geçici olarak belirli işlerde ya da sokak satıcılığı yapmak zorunda kalarak şehirlerde var olmaya çalışmıştır. Bu durum ise daha farklı sorunların yaşanmasına sebep olmuştur. Yaşamını zor koşullarda devam ettirmek zorunda kalan insanlar, kent arazilerinin dışında kendilerine yeni yaşam alanları kurarak gecekondu kültürünü oluşturmuştur. Seçim öncesi işçilere grev vaadinde bulunan Demokrat Parti, seçimden sonra verdiği sözü unutmuş, işçilere zorla kabul ettirilen partiye

bağlı sendikalara hükümetin tavrı kendisinden önceki hükümetin tavrıyla benzer bir tavrı sergilemiştir. Bu olay ise kendisine verilen desteğin yavaş yavaş erimesine neden olmuştur. Demokrat Parti elindeki olanaklara bakmadan imkansız isteyerek aslında daha hızlı daha fazla iş yapmak istemiştir. İthalata yönelmiş fazla malzeme ve makine alımı yaparak ticaret açığı oluşturmuş, büyük toprak sahiplerinin vergi payını arttırmayı düşünmemiştir. Merkez Bankasının para basarak enflasyonu yükseltmesine de sessiz kalmıştır. İlk başlarda IMF'in isteklerine direnmiş fakat ekonomiyi iyileştirmek adına bir dönem eleştirdiği Milli Korunma Kanunu'nu yürürlüğe koymuştur. Ortaya çıkan sonuç ise hiç yabancı değildir. Karaborsacılık tekrar ortaya çıkmış ve hızlıca yayılmıştır. Ekonomi gittikçe gerilemeye başlamıştır. Menderes, parti içindeki yerini sağlamak için Cumhuriyet Halk Partisi ile bağı olduğunu düşündüğü kişileri tasfiye için erken emeklilik yasası çıkarmıştır. Bu dönemde dış dünyada meydana gelen gelişmeler de ülkenin çok sesliliğine ve zenginliklerinin yitirilmesine neden olmuş, meydana gelen gelişmeler devletin yeni çalışmalar yapmasını sağlamıştır.

Demokrat Parti, 1950'de başlayan Güney Kore-Kuzey Kore Savaşı nedeniyle Kore'ye asker göndermiş, uluslararası ittifaklara katıldığı gibi bölgesel paktlar da imzalamış, Kıbrıs Sorunu ile mücadele etmiş, Arap ülkeleriyle birtakım sorunlar yaşamıştır. Demokrat Parti'nin orduya karşı da mesafeli olduğu bilinmektedir. Ordudaki subayların İsmet Paşa ile yakın olduklarını bilmelerinden dolayı orduya karşı hep mesafeli olmuşlardır. İktidar, orduda ihraç etme politikasını yürüterek kısmi de olsa bir rahatlık yaşamıştır. Ordu dışarıdan alınan yardımlarla finanse edildiği ve acemilerin NATO personelleri tarafından eğitilmesi yönündeki çalışmalar iktidar ordu arasındaki ilişkileri belirli bir süre stabil tutmuştur. NATO'nun açmış olduğu eğitimlerle yetişen genç subaylar, ordunun ve toplumun birçok kesiminin Batılı devletlerden ne kadar geri olduğunu fark etmesi ve iktidarın bu konuda herhangi bir çalışma yapmadığını düşünmesi iktidara yönelik olumsuz düşünceleri beslemeye başlamıştır. Öyle ki Aralık 1957'de hükümete karşı bir tuzak içerisinde olduğu düşünülen dokuz subay tutuklanmış fakat askerî mahkemenin subaylar hakkında temiz kararı vermesi ile bu problem ortadan kalkmıştır. Ancak iktidarın kafasındaki soru işaretleri bitmemiştir. Her anlamda zor duruma düşen iktidar, artan eleştirilere tahammül edememiştir. Bu durum, iktidarı daha fazla otoriter tavırlar sergilemeye zorlamıştır. Bu ortamda Vehbi Koç CHP'den istifa etmiştir (Yıldırım, 2010: 96). Gerçekleşen olaylar bunlarla sınırlı değildir. O yıllarda İnönü'nün Kayseri'ye giderken treni durdurulmuş ve İnönü'den Ankara'ya dönmesi istenmiştir. Fakat İnönü geriye dönmemiş yoluna devam etmiştir. Bu gelişme de hükümete

olan öfkenin artmasına sebep olmuştur. Hükümet ise baskılarını arttırmış ve mecliste gündeme gelen konuşmaların ve olayların gazetede yayımlanması yasaklanmış, yapılanların ve oluşturulan komisyonun hukuka aykırı olduğunu dile getiren hukuk profesörleri ceza almış, meclis dışında siyasi faaliyetler yasaklanmıştır. Bakıldığında ilk dönemdeki demokratik havanın yavaş yavaş yok olduğu görülmektedir. Tüm bu etkenler dâhilinde 27 Mayıs 1960 yılında ordu birlikleri İstanbul ve başkent Ankara'daki bütün hükümet binalarına el koyarak hükümetin milletvekillerini ve bakanlarını tutuklayarak yönetime el koymuş, yönetimi Millî Birlik Komitesine devretmiştir. Kemal H. Karpat'a (2015:171) göre;

“Toplumsal ve siyasi geleneklerin kalıcı etkilerine rağmen 1960 darbesi geçmişle tam bir kopuştu. Darbenin modern siyasi ve toplumsal fikirler ışığında meşru kılınma çabası bunun bir göstergesidir. Böylesi bir kopuş, iktidar mücadelesi veren grupların yeni toplumsal, ekonomik amaçları ve siyasi görünüşleri nedeniyle kaçınılmazdı. Toplumsal farklılaşma, yeni bir toplumsal kimlik ve ekonomik çıkar anlayışı yaratmıştı.”

Bu anlayış doğrultusunda yeni bir anayasanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Yeni anayasa çalışmaları ise beklenenden daha yavaş ilerlemiştir çünkü anayasa çalışmaları için oluşturulan profesörler kurulu görüş ayrılıkları yaşamıştır. Daha sonra anayasa metnini oluşturabilmek ve tamamlamak için bir kurucu meclis oluşturulmuş; meclis, anayasa metnini hazırlamış, hazırlanan metinle Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkileri Cumhuriyet Senatosu adındaki bir kurumla dengelenmiştir. Bunların yanı sıra Anayasa Mahkemesi kurulmuş, üniversite ve yargı gibi hayati konu ve kurumlara tam özerklik noktasında güvence verilerek, kısmi temsil sistemi oluşturulmuştur. Bu süreçte darbe sonrası yargılamalar yapılmıştır. Yargılamalar sonucunda ise 123 kişi beraat edilirken 31 kişiye müebbet hapis, 418 kişiye hafif cezalar ve 15 kişiye ölüm cezası verilmiştir (Gönen, 2000: 361). Kararlar alınırken birçok yabancı hükümetten ve İnönü'den gelen ricalara gereken hassasiyet gösterilmemiş, cezalar onaylanmıştır. 9 Temmuz 1961 tarihinde yeni anayasa için referanduma gidilmiştir. Referandumun halk için önemi büyüktür. Referandum, 1960 Darbesi sonrasında halkın siyasal manada kendini ifade edebilmesi için oluşan ilk fırsattı denilebilir. Oylamanın sonucuna bakıldığında, Adnan Menderes'ten yana olanların sayısının azımsanmayacak derecede çok olduğu görülür. Bu durum 15 Ekim 1961 parlamento seçimlerinde de kendisini göstermiştir. Seçimde CHP %36,7, AP %34,7, Yeni Türkiye Partisi %13,9 ve CKMP %13,4 oy almışlardır (Gönen, 2000: 359). Görüş olarak bakıldığında Cumhuriyet Halk Partisi hariç diğer üç partinin Demokrat Partiyle aynı çizgide olduğu

düşünüldüğünde, Türk halkının büyük çoğunluğunun Cumhuriyet Halk Partisi geleneğine karşı güvensiz olduğu, Demokrat Parti geleneğine ise sahip çıktığı açık bir şekilde görülmektedir. Bu seçimle CHP tek başına hükümet kuramayacağı için Türkiye tarihindeki ilk koalisyon hükümeti CHP ve AP arasında kurulmuş, 1965'e kadar görevini yapmıştır, başbakan ise İsmet İnönü olmuştur (Arı, 2012: 375). Yeni anayasaya baktığımızda ise sol ve sağ ideolojilere geniş bir siyasal faaliyet alanı sunması bakımından daha özgürlükçü bir yasa olarak kabul edilir. 1961 Anayasası ile toplumda oluşan özgürlükçü ortamın geçmişini ve yansımalarını Murat Belge (1992: 78) şöyle özetlemiştir: “Yeni Anayasa'nın getirdiği görece özgürleşme, yıllarca bastırılmış ve sıkıştırılmış toplumda bir soluklanma imkânı yaratmıştı. Dünya ile kurulacak bağlantının köprüsü o konjonktürde sola doğru uzanıyordu. Değişimi isteyenler oraya yöneldiler.” Bunun yansımasını da 1963 yılında Türkiye İşçi Partisinin kurulmasında görmekteyiz. Bu dönemde hükümetin dinî yönden birçok önlem almıştır. Modern ve akılcı bir yorumu yayarak Yüksek İslam Enstitülerinin ders programlarının içeriği değiştirilmiş ve Kur'an-ı Kerim'in Türkçe tercümesi yayımlanmıştır (Gönen, 2000: 360). Süreç dikkatle incelendiğinde her ne kadar istikrar getirileceği söylenerek yönetime el konulmuş olsa da bu durum beraberinde siyasi istikrarsızlığı da beraberinde getirmiştir. 1961-1963 yıllarında koalisyon hükümeti kurulmuş, Şubat 1965'te oluşturulan, Ekim 1965'teki genel seçimlere kadar görevi yürüten ve Suat Hayri Ürgüplü başkanlığındaki geçici kabine, memlekette istikrarı yeniden sağlamak için darbe yapanların ülkeyi istikrarsızlığa nasıl sürüklediğini de açıkça göstermektedir. Bir diğer dikkat edilmesi gereken siyaseti sadece iç etkenlerin değil dış etkenlerin de belirlediğidir. Öyle ki AP, CHP ile gönülsüz bir ilk koalisyon hükümeti (10 Kasım 1961-30 Mayıs 1962) kurmuş ancak bu koalisyon Silahlı Kuvvetler Birliğinin aralıksız tehditleri ve kışkırtmaları yüzünden altı ay sürmüştür. İkinci koalisyon ise 25 Haziran'da kurulup Aralık 1963'e kadar ayakta kalmıştır (Bilgin, 2010: 246-247). Yine bu dönemde 1963'te Talat Aydemir'in de içinde bulunduğu başarısız darbe girişimleri olmuş ve olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

20 Şubat 1965'te ilân edilen hükümet, Adalet Partisinin büyük ortak olduğu 4 partili bir koalisyondan oluşmuştur. TİP'in genel seçimlere girmesini önlemeye kararlı olan bu koalisyon, sola yönelik sert ve baskıcı politikalar uygulamıştır. Bu politikalar ileride toplumda çok can kayıplarına sebep olacak, ülkeyi bölecek açıklamaları da beraberinde getirmiştir. Bunlardan birisi Süleyman Demirel'in Samsun'da yaptığı “Biz komünist düşmanınız. Komünizmle yılmadan mücadeleye kararlıyız... Biz aşırı sol cereyanlarla mücadeleye

kararlıyız... Nüfusumuzun yüzde 98'i Müslüman olduğu için komünizm Türkiye'ye giremez. Kendimize Müslüman bir millet diyebilmeliyiz." şeklindeki konuşmasıdır (Ahmad, 2010: 241-242). Ekim 1965'e gelindiğinde ise ülkede yeniden seçim yapılmış ve Adalet Partisi taraftarlarının "Ortanın solu, Moskova yolu" sloganlarıyla Cumhuriyet Halk Partisini yıldırma politikası izlemesi, Cumhuriyet Halk Partisine beklediği başarıyı getirmemiştir ve Adalet Partisi, oyların yarısından fazlasını (% 52, 9) alarak Süleyman Demirel başkanlığında hükümeti kurmuştur (Arı, 2021: 375; Gönen, 2000: 365-368). 1968 yılında ise Türkiye'de olaylar iyice karışarak ilerler ve özellikle sol hareketleri yükselişe geçer ve 68 kuşağı oluşur, 16 Şubat 1969 tarihinde de Amerika'nın 6. Filosu protesto edilir ve bu süreçte sağ-sol kesimlerden ağır kayıplar yaşanır, Deniz Gezmiş olayları ve karşısında yer alanlar da bu dönemde oluşur, dünyadaki 68 Harekatının temel sloganı ise "Go Home Yanke" ile "Çirkin Amerikalı" olmuştur (Arı, 2012: 377). Ülke bu süreçten sonra daha da karışır, siyasi olaylar, sağ-sol çatışmaları hızını kesmez ve 12 Mart 1971'de askerî darbe ile Süleyman Demirel hükümeti düşürülmüştür. 6 Mayıs 1972'de Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan idam edilmiş ve birçok genç gerek hapishanelerde gerek sokaklarda faili meçhul cinayetleri ile öldürülmüştür, işkencelere maruz kalmıştır. Askerî darbenin etkileri ve askerinin siyasete müdahalesi 3 buçuk yıl kadar sürmüş, İsmet İnönü CHP başkanlığını Bülent Ecevit'e bırakmış, 14 Ekim 1973 seçimleriyle Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit tarafından kurulan koalisyonlar dönemini 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi'ne kadar sürmüş ve yaklaşık 7 yıl içinde 7 hükümet görev almıştır (Güneş, 2020: 168, 185). Ülkede siyaset bu şekilde şekillenirken bu döneminin önemli olaylarından birisi Kıbrıs Harekatı olmuştur. EOKA örgütünün 15 Temmuz 1974'te darbe yapar ve Kıbrıs'ta Makarios'u düşürerek Elen Cumhuriyeti ilan edilir bunun üzerine Kıbrıs'ta yaşayan Türklerin haklarının korunması için 10 Temmuz 1974'te Türk ordusu Kıbrıs'a asker çıkarır ancak sonuç alınmaz ve 14 Ağustos'ta Ada'ya ikinci hareket başlarken Rumlar da Türk köylerine saldırısını devam ettirmiş, Kıbrıslı Türkler Rum ve Yunan birlikleri tarafından katledilmiştir ve 16 Ağustos'ta da ateşkese uyularak Ada ikiye ayrılmıştır (Güneş, 2020: 186-289). Bu süreçte dünyada petrol krizi yaşanmış, Bülent Ecevit hükümeti haşhaş üretimine tekrar izin vermiş ve Amerika Türkiye'ye ambargo uygulamıştır. Bunlar ülkede gerek siyasi alanda gerek ekonomide birçok soruna yol açmıştır. Türkiye'de yaşanan bu süreci, Güneş (2020:195-197) şu şekilde özetler:

"Ekonomik yaşamın bozulması, siyasi hayattaki sarsıntı karşısında toplum hızla politize olmaya başlamış ve yeni örgütlenmeler ortaya çıkmıştır. (...) Ortaya çıkan yeni örgütler, sınır

tanımaz bir saldırganlık içinde, çatışmayı ülkenin her yanına yaymışlardır. Yükselen yeni terör, öğrenci ağırlıklı ülkücü-devrimci çatışmasını gölgede bırakmış, profesyonel eylemlere dönüşmüştür. (...) Eğitimde de benzer bir kutuplaşma TÖBDER, ÜLKÜBİR arasında yaşanmıştır.1977 yılında Türkiye’de eğitim gören 260.000 öğrenci, anarşiden ciddi olarak etkilenmiştir (...) yalnızca öğrenciler değil, toplumun değişik kesimlerinden insanlar çatışma içine çekilmiştir. Siyasetle ilgisi olsun ya da olmasın her sınıftan insan, ayırım gözetilmeden saldırıya uğramış, yaralanmış ya da öldürülmüştür. İşçiler, öğretmenler, doktor ve mühendisler, bilim insanları ve sanatçılar, yazarlar, ozanlar, parti başkanları, milletvekilleri, savcılar, emniyet müdürleri, bakanlar, hatta başbakanlar bile terörün hedefinde yer almışlardır. İnsanlar tek tek ya da toplu olarak, acımasız yöntemlerle katledilmiştir. Topluluklar üzerine bombalar atılmış, toplu taşıma araçlarında, mitinglerde insanlar kurşunlanmış, kaçırılan insanlar işkence edilerek öldürülmüştür.”

Bu çatışma ve öldürmelere 1 Mayıs 19977’deki Taksim olayları (Kanlı 1 Mayıs) da eklenmiştir. Yaklaşık 5000 bin kişi katılmış, DİSK Başkanı Kemal Türkler konuşması biterken öldürülmüştür. Kanlı 1 Mayıs’ta toplamda 36 kişi öldürülmüş, 130 kişi de yaralanmıştır. 13 ilde sıkıyönetim ilan edilmiştir. 19-26 Aralık 1978’de yaşanan Maraş Katliamı, Alevi-Sünni çatışmasını daha da belirgin hâle getirmiş ve devamında gelecek katliamların da habercisi olmuştur. Katliamda çocuktan yaşlısına 111 kişi katledilmiş, 1.000’i aşkın kişi yaralanmış, 522 ev ve 289 iş yeri kundaklanmış, Alevi nüfusun %80’i Kahramanmaraş’tan göç etmiştir (Metin, 2020: 215-216). Bu yaşananlar, Kahramanmaraş halkı ve tüm toplumda derin yaralar açmıştır.

Mayıs- Temmuz 1980 ise Kahramanmaraş Katliamı’nın devamı olan Çorum Katliamı yaşanmıştır. Çorum Alaaddin Camisine patlayıcıların atıldığı ve ateşe verildiği iddiası ile Alevi mahallesi olan Milönü, uzun namlulu silahlarla taranmıştır. Resmî verilere göre 57 kişi vahşice öldürülmüş, birçok kişi yaralanmıştır. Tıpkı Maraş Katliamı gibi Çorum Katliamına sebep olanlar tam olarak cezasını almamış, yıllar geçmiş ve yıl 2021 olmuş, TBMM’ye araştırılması için önerge verilmiş, bağımsız kaynaklara göre adalet yerini bulamamıştır.

1980 yılında 60 kez yenilenen turla yeni cumhurbaşkanının seçilememesi, Ajda Pekkan ve Zeki Müren’e bile oy kullanılması, Atatürk’ün kurduğu TBMM’de seçimin hafife alınması, aylar öncesinden süren Kenan Evren’in uyarıları, günde neredeyse 9 kişinin öldürülmesiyle devam eden süreç 12 Eylül 1980’de Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren’in başkanlığında Türk Silahlı Kuvvetlerinin yönetime el koymasıyla sonuçlanmıştır

(Güneş, 2020: 206-208). 1980 Askerî Darbesi de her darbe gibi toplumda gerek siyasi gerek sosyal yaşamda iyileştirilmesi zor ve derin yaralar açmış, Türkiye Cumhuriyeti'nde yeni oluşumlara sebep olmuş ve ileriki yıllarda siyaset ve toplum buna göre şekil almıştır. Ülkenin geleceğini etkileyen 12 Eylül 1980 Darbesiyle birlikte Türkiye'de yeni bir dönem başlamıştır. Ancak bu darbeden sonra hiçbir şey eskisi gibi olmamıştır. Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanları kendilerini Millî Güvenlik Konseyi olarak ilan ederek tüm yasama ve yürütme yetkilerini bünyelerinde toplamış, parlamento ve hükümet feshedilmiş, partiler kapatılmış, her türlü siyasal, toplumsal ve kültürel faaliyet yasaklanmıştır. İnsan haklarına aykırı bir şekilde gözaltı süreleri on beş günü bulmuş ve hem ceza hem de kanıt yöntemi olarak işkence meşru hâle gelmiştir. Bu yönetim sürecinde gözaltı ve tutuklu bulunanlardan 400 kuşkulu ölüm yaşanmış ve bunların 171'inin işkenceden kaynaklandığı kanıtlanmıştır. Askerî mahkemelerce 210 bin kişiye dava açılmış, bunların 85 bini sadece düşüncelerinden dolayı yargılanmıştır. Ölenler, öldürülenler, tutuklananlar, dava açılanlar ile ülkenin gündemi belirlenirken 1980 Darbesi'nin 1982 Anayasası kabul edilmiştir. 1961 Anayasası'nın taşıdığı birçok önemli maddede demokrasi ve özgürlük alanında kısıtlamalara gidilmiştir. Bu anayasa ile amaçlanan şey, halkı siyasetten uzak tutmaktır (Metin, 2020: 210). Bu süreçte 1982 Anayasa'na göre düzenlenen yükseköğretim sistemine ilişkin olarak YÖK kurulmuştur. Böylece birçok üniversite özerkliğini yitirmiş, hocaları kovuşturmaya uğramış ve işten atılmış, gözaltıları ve işkenceler tüm dünyanın gündemine oturmuş ve uyarılara rağmen sıkıyönetim; kimseyi dinlememiş, 15 kişiyi hukuka aykırı bir şekilde idama mahkûm etmiştir (Gönen, 2000: 407-408). 1983 yılına gelindiğinde yeniden seçimler yapılmış ve sağ kesim ANAP'ta birleşince ANAP, hükümete tek başına geçmiş, Turgut Özal başbakanlık koltuğuna yerleşmiştir. Bu durum 1987 seçimlerinde de tekrar etmiş ve 1989 cumhurbaşkanı seçimlerinde Turgut Özal cumhurbaşkanı olmuştur.

Türkiye'de bunlar olurken dünyada da siyasi durumlar karışmaya ve katliamlar yaşanmaya devam etmiştir. Şubat 1988'de Azerbaycan'da Ermeniler ile Azerbaycan Türkleri arasında Birinci Dağlık Karabağ Savaşı başlamış ve Mayıs 1994'e kadar devam etmiştir. 24 Aralık 1979'da başlayan ve 2 milyon Afgan'ın ölümüne sebep olan Sovyetlerin Afganistan'ı işgali ise 15 Şubat 1989'da Sovyet Birliklerinin Afganistan'dan çekilmesiyle son bulmuştur. 2 Ağustos 1990'da ise Irak, Kuveyt'i işgal etmiş ve bu süreç Nisan 1991'e kadar devam etmiş ancak 12 yıl sonra bölgede savaş tekrar patlak verecektir. 1995 yılında ise Yugoslavya iç

savaşında Bosna Hersek'te⁵ yaklaşık 8 bin kişi Sırp tarafından öldürülmüştür.

Türkiye'de 90'lar birçok olayın yaşandığı, terör ve katliamlara tanık olan yıllardır. 6 Ekim 1990'da Bahriye Üçok "İslam'da örtünmenin ve oruç tutmanın zorunlu olmadığını" belirmesi üzerine evine gönderilen kargo ile öldürülmüştür. Bu olayı 7 Ekim 1990'da Cumhuriyet gazetesi şöyle açıklamıştır:

"Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Turan Dursun'dan sonra türbana karşı tavrı ve laikliği savunmasıyla tanınan SHP Parti Meclisi Üyesi Bahriye Üçok da suikast sonucu öldürüldü. İstanbul'dan Ankara Çankaya'daki evine özel bir kargo şirketiyle yollanan kitap paketini açan Üçok, içindeki bombanın patlaması sonucu ağır yaralanmış, kaldırıldığı hastanede ameliyata alınmadan ölmüştür.⁶

Yine cumhuriyet düşmanlarınca 24 Ocak 1993 yılında Uğur Mumcu, arabasına bomba konulup patlatılması sonucu öldürülmüştür. 7 Ocak 1993'te Cumhuriyetteki yazısında Barzani, CIA ve Mossad ilişkisini anlatan yazısını yayımlamış ve 8 Ocak 1993'teki yazısında da "Kürtler sömürgeciliğe karşı bağımsızlık savaşı yapıyorlarsa ne işi var CIA ve MOSSAD'ın Kürtler arasında? Yoksa CIA ve MOSSAD, antiemperyalist savaş veriyorlar da dünya bu savaşın farkında değil mi?" diyerek hazırlık içerisinde olduğu "Kürt Dosyası" başlıklı kitabına dair ipuçlarını vermiştir. Bunlar Uğur Mumcu'yu öldürme konusunda kendisinde yetki gören kişilere gerekçe olmuştur.

17 Nisan 1993'te ise Turgut Özal ani bir şekilde vefat etmiştir. Böylece seçim gündeme gelmiş ve 16 Mayıs 1993'te Süleyman Demirel cumhurbaşkanı olarak seçilmiş, başbakan koltuğuna ise Tansu Çiller oturmuştur (Metin, 2020: 240). 2 Temmuz 1993'te ise mezhepsel gerilim ve katliamlarının devamı olan Sivas Katliamı yaşanmış ve 35 kişi Madımak Otelinin ateşe verilmesi ile yangında öldürülmüştür. Katliamı gerçekleştiren grup "Kahrolsun laiklik!", "Müslüman Türkiye!", "Yaşasın Şeriat!" sloganlarını atmıştır. Devlet yetkililerinin ise olaya gerekli müdahaleyi yapmadığı, güvenliği sağlayamadığı noktasında eleştiriler almıştır.

⁵ Katliam, Bosna Hersek'in Srebrenitsa kentinde yapıldığı için Srebrenitsa Katliamı olarak da anılmaktadır.

⁶ "Cinayeti İslami Hareket adlı örgüt üstlendi. Cumhuriyet Gazetesini telefonla arayarak İslami Hareket Örgütü adına konuştuğunu bildiren bir kişi Üçok'u 'tesettür konusundaki düşünceleri yüzünden' cezalandırdıklarını söyledi. Aynı kişi 'İslam'a sınır koyanları öldürmeyi borç bildiklerini' belirtti."

1994 yılında Türkiye’de ekonomik kriz yaşanmış ve 5 Nisan Kararları olarak tarihe geçecek olan istikrar programıyla %150’ye dayanan enflasyon halk arasında “canavar” olarak nitelendirilmiş, sol parti ve hükümet bu başarısızlıktan sorumlu tutulmuş, böylece Refah Partisi yükselişe geçmiştir (Metin, 2020: 240-241). Devlette dengeler değişirken İstanbul’da sular durulmamış ve Gazi Olayları yaşanmıştır. 12 Mart 1995’te İstanbul’da Alevi vatandaşların çoğunlukta yaşadığı Gazi Mahallesi kimliği belirsiz kişilerce otomatik silahlarla taranmış, saldırılar sonucu 1 vatandaş hayatını kaybederken 5’i ağır 25 kişi yaralanmıştır (Metin, 2020: 239). Eylül 1995’te Tansu Çiller’in istifasının ardından 24 Aralık’ta erken seçime gidilmeye karar verilmiş ve Refah Partisi seçimi kazanmıştır fakat askeriyeden gelen uyarı ile Refah Partisinin hükümet olmasına izin verilmemiş ve koalisyon kurulmuştur (Metin, 2020: 242). 3 Kasım 1996’da ise devlet-mafya-polis ilişkilerinin ortaya çıktığı Susurluk Kazası (Susurluk Skandalı) yaşanmıştır. Türkiye tarihinde büyük bir skandal olarak yer almıştır, dönemin yasa dışı ilişkileri meydana çıkmıştır. 1998’e geldiğinde Refah Partisi kapatılmış, Necmettin Erbakan’a önce 5 yıl daha sonra ömür boyu siyaset yasağı getirilmiştir. Bu süreçte İstanbul Belediye Başkanı Recep Tayip Erdoğan ve bazı Refah Partililere davalar açılmıştır. Mesut Yılmaz 25 Kasım’da istifa edince yerine Bülent Ecevit geçmiştir. Ecevit bu sürede PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan’ı yakalatarak Türkiye’ye getirmiştir. Nisan 1999 yılında yapılan seçimlerde DSP birinci olmuş ve Bülent Ecevit yönetimi devam ettirmiştir. Ağustos 1999’da Gölcük Depremi olmuş ve resmî belgelere göre 18.373 kişi yaşamını kaybetmiş, 48.901 kişi ise yaralanmıştır. Ülkede yaşanan ekonomik buhranlar ve depremin de etkisiyle ekonomi iyice kötüye gitmeye başlamış, IMF’den borç alınsa da sorunlara çözüm üretilmediği için bu durumlar hükümeti iyice zor duruma düşürmüştür.

21 Ekim 1999’da Ahmet Taner Kışlalı, Cumhuriyet ve laiklik düşmanlarınca evinin önünde bombalı saldırıya uğramış ve vefat etmiştir. Cumhuriyet gazetesindeki yazısı nedeniyle vefat etmeden önce Yeni Akit gazetesi Kışlalı’nın fotoğrafına çarpı işareti koyup Kışlalı’yı “28 Şubatçı” diye suçlamıştır.

2000 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Ahmet Necdet Sezer Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Ahmet Necdet Sezer’in hukukçu kimliği, dürüst devlet adamlığı ile hukuka aykırı yasaları imzalamamış, bakanlar kuruluna karşı da bağımsız ve eleştirel tavırlar sergileyerek görevini yerine getirmiştir. Şubat 2001’de MGK toplantısında Bülent

Ecevit'le tartışmaya girmiş, Ecevit de toplantıda yaşananları, MGK kararlarının açıklanmasını bekleyen basın mensuplarına canlı yayında anlatmıştır. Bu tutumun sonucunda, borsa ve Türkiye'nin kredi notu düşerek Türk ekonomisine olan güven azalmıştır. Tüm bunlar büyük bir ekonomik krize neden olmuştur. 2001 ve 2002 yıllarında iyice kötüye giden ekonominin düzeltilmesi için Dünya Bankası Başkanı Kemal Derviş, Ecevit'in ricasını kırmayarak ekonominin başına geçmiştir. Dünyada ise 11 Eylül saldırıları gerçekleşmiştir. Saldırılarda 3 bin kişi ölmüştü ve ABD, Afganistan'a savaş açmıştır. Teröre yönelik uygulamalar ve önlemler artmıştır.

Türkiye'ye baktığımızda zamanla Ecevit'in sağlık durumu kötüleşmeye başlamıştır ama kendisi sağlığının yetersiz olmasına rağmen görevden ayrılmayı kabul etmemiştir. Ecevit'e kendi partisinden muhalif sesler yükselmeye başlamış, Dışişleri Bakanı İsmail Cem liderliğinde muhalif grup DSP'den ayrılmış ve Yeni Türkiye Partisi'ni kurarak erken seçim istemiştir. Erken seçim isteğine MHP lideri Devlet Bahçeli de katılınca Ecevit'e başka seçenek kalmamış ve 3 Kasım 2002 erken genel seçim ilan edilmiştir. Yapılan anketler koalisyon partilerinin barajının altında kalacağını, İslamî kesimin yeni partisi AKP'nin seçimi kazanan parti olacağını önceden kestirmiştir ki ortaya çıkan seçim tablosu da bunu kanıtlar niteliktedir ve AKP yapılan seçimle %34'lük oyla birinci olmuştur (Bilgin, 2010: 268). Bu süreçle Türkiye yeni bir oluşuma ve döneme girmiştir.

Atatürk'ün vefatı ve İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı olmasıyla başlayan süreç, Bülent Ecevit'in rahatsızlanması ve AKP'nin iktidar olmasıyla son bulmuştur. Bu zaman zarfında gerek dünyada gerek ülkede birçok önemli olay yaşanmış, savaşlar, saldırılar ve katliamlar gerçekleştirilmiştir. Bu durumlar toplumları gerek siyasi gerek sosyal gerekse ekonomik yönden etkilemiş ve insanlarda derin izler bırakmıştır. Bu yaşananların halkta bıraktığı izlerini ise halk şairi Mahzuni Şerif şiirlerinde işlemiştir. Tarih, bir halk şairinin dizelerinde de yer almıştır.

2.2. Mahzuni Şerif'in Yetiştığı Çevre ve Kültürel Özellikleri

Her coğrafya, kendine özgü kültürel iklimin ortamını sağlar. O coğrafyada yaşayan toplum genel olarak bu ortam karakterinden etkilenir. Bu nedenle çalışmanın bu kısmında; yaşadığı coğrafyayı, kültürünü, insanını ve onların hâlini hâl olarak yaşayıp anlatan Mahzuni Şerif'in yetiştiği çevrenin coğrafi özellikleri ve ardından sosyokültürel yapısı anlatılmıştır.

Maraş, Elbistan ve Afşin yöresi Türk halk şiirinde birçok âşığa yurt olmuştur. Mahzuni Şerif de bu yörenin son dönem önemli halk şairlerindedir. Bu bağlamda Mahzuni Şerif'in yetişmesinde yörenin etkisi su götürmez bir gerçektir. Onu anlayabilmenin ve derinlemesine inceleyebilmenin yolu da yörenin kültürel arka planını / ortamını bilmekten geçer.

Mahzuni Şerif'in doğup büyüdüğü yer, Kahramanmaraş'ın 1944'e kadar Elbistan'a bağlı olan sonradan Afşin'e bağlanan Berçenek köyüdür (KK2). Çalışmanın giriş bölümünde Kahramanmaraş'a dair bilgilere ayrıntılı bir şekilde yer verildiği için bu bölümde tekrar yer verilmeyecektir. Mahzuni Şerif'in Berçenek köyü ve civarında yetişmesi, buradaki etkinliği daha fazla olduğu için sırayla Elbistan, Afşin ve Berçenek köyünün önemli alan özellikleri açıklanacaktır:

Hititlerden başlayarak birçok medeniyete kapısını açan Elbistan'ın adına ve telaffuzuna dair çeşitli görüşler bulunmaktadır. Elbistan adı, Refet Yinanç'ın (1993: 223) araştırmasına göre; Urfalı Matthieu ve diğer Ermeni yazarları "Ablasta"; Süryani Mahail "Ablastayn"; Abu 'l-Farac b. İbrî (Bar Hebraeus) "Ablastin"; Yakut Hamavî "Abulustayn"; 'Aynî ve diğer Arap yazarları "Ablustayn", Selçuklu tarihçileri, 14-15. yüzyıldaki İran yazarları "Ablistân"; 15. yüzyılda, Bazi'nin seyahatnamesinde "Elbistan"; 16. yüzyıldan itibaren İbn İlyas dışındaki diğer yazarlar tarafından "Albistân" veya "Elbistan" olarak anılmaktadır. Şehir, aynı yüzyılda Osmanlı'nın yönetimine geçmesinin ardından halkın arasında isim olarak "Albistan" olarak geçse de zamanla ismin söylenişi bugünkü son şekli olan "Elbistan" (Taşdemir, 1995: 1) hâlini almıştır. Mehmet Şahin'in (2018: 4) alan araştırmasına göre de sözlü kaynaklarda "aslan yatağı" anlamından türetilmiş olan "Alpistan" ve "bağlık, bostanlık"tan türetilen "Albostan" isimleri yazılı kaynaklarda yer almamaktadır.

Elbistan, eski çağlardan beri var olan kadim bir şehirdir. Üç bin yıldan daha fazla tarihi geçmişe sahip (Yücel, 2019: 63) olduğunu kanıtlayan Hititler ile Kommagenler devirlerine ait Til, Kara Elbistan, Ozan, Kara Öyük, Çavlı Han, Tel Afşin, Mehre, Hunu ve Efsûs gibi yerleşme merkezleriyle tarihî kalıntılar ve höyükler (Yinanç, 1993: 223), kaza merkezinin kuzeyindeki İkizin Mağarası'nda Üst Paleolitik ve Neolitik çağlara ait kalıntılar bölgede yer almaktadır (Taşdemir, 1995: 1). Hititler, Bizanslılar, Frenkler, Selçuklu ve Danişmentlilerin hakimiyeti altında olan kent; Dulkadiroğlu kuruluncaya kadar çeşitli olayların, isyanların ve savaşların yaşandığı yer olur ayrıca Selçukluların, İlhanlıların, Moğolların ve Kilikya (Çukurova) Ermenilerinin dönem dönem akınlara uğrayıp yağmalamalarına sahne olur

(Taşdemir, 1995: 1). Dulkadiroğlu Beyliğine 170 yıl boyunca başkentlik yapar, birçok gelişimin yaşanmasına tanıklık eder ve bu dönemde yörede Türkmen etkinliği de kendini gösterir. 1515'te Turnadağ Savaşı'nın ardından Osmanlı Devleti'nin topraklarına katılır, önce Sivas sonrasında da Karaman'a bağlı bir sancak, son olarak da Kahramanmaraş'a bağlı ilçe olarak varlığını sürdürmektedir (Elbistan Yıllığı, 1993: 27-30). Elbistan'a ait tarihi bilgiler bu şekilde iken coğrafi özelliklerine bakıldığında şunlar söylenebilir:

Elbistan'ın sınırları Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde olup 2.547 km² yüzölçümüne sahiptir. Büyükşehir merkez ilçeleri hariç tutulduğunda Türkiye'nin en büyük 22. ilçe merkezidir. Yaklaşık olarak 37 derece 12 dakika doğu boylamı - 38 derece 12 dakika kuzey enlemi arasında, Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinin birleşim noktasında bulunur. Kahramanmaraş'ın kuzeydoğusunda yer alan Elbistan'ın kuzeyinde Darende ve Gürün ilçeleri; güneyinde Nurhak ve Ekinözü; doğusunda Malatya ili; Doğanşehir ve Akçadağ ilçeleri; batısında ise Afşin ve Göksun ilçeleri bulunmaktadır.

Elbistan, dağlar ve bu dağların oluşturduğu alçak kesimlerden meydana gelmektedir. İlçenin güneyini Koç Dağı (2.547 m), Medetsiz Dağı (2.115 m), Salavan Dağı (2.378 m) ve Nurhak Dağları (3.081 m) çevrelemektedir. Doğu-batı yönlü uzunluğu yaklaşık 30-35 km ve 630 km²'lik alanı ile Türkiye'nin 4. büyük ovası olma özelliğine sahip, ilçenin en alçak alanını Elbistan Ovası oluştururken Ova'nın etrafını -genel olarak güney ve kuzey taraflarını- dağlık alanlar oluşturmaktadır ve özellikle de güney kesimini ilçenin en yüksek noktası olan Şar Dağı (2.171 m) çevrelemektedir (Yücel, 2019: 12). İlçenin birçok su kaynağı bulunmasına karşılık Ceyhan Nehri ile Söğütlü Çayı, ilçenin iki önemli su kaynağıdır. Elbistan'ın jeolojik yapı bakımından en geniş biçimlenmelerinin ve linyit havzalarının oluşumu üçüncü zamana ait iken şehrin kuzey kısmının az bir bölümünün oluşumu da dördüncü zamana aittir (Yücel, 2019: 16). Bu durum, ilçenin yer altı zenginliğini sağlayan en önemli unsur olmuştur.

Doğu Anadolu'nun Yukarı-Fırat bölgesinde bulunan Elbistan; Doğu Anadolu, Akdeniz, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin kesiştiği noktadaki konumu gereği şehrin iklimi, Kahramanmaraş'ın iklimine göre oldukça farklıdır; karasal bir iklime sahiptir ve bitkisi örtüsü bozkırdır (Yücel, 2019: 111). Havza olarak büyük bir bölümü doğal orman sınırı içine dâhil olsa da yüzyıllardır ormanın tahribi ve ormanda yapılan aşırı otlatma ormanların büyük bir kısmının yok olmasına ve genel görünüm olarak alanın step manzarasına dönüşmesine sebep olmuştur. Havzanın doğu yarısında ve kuzey kesimlerinde

ormanlık alan daha çok dağlık alanlarda seyrek bir şekilde görülmektedir. Havzanın güneybatısında ise Doğu Anadolu'da görülmeyen bir çeşitlilik ve kapalılık mevcuttur (Yücel, 2019: 31). Söz konusu kapalılık Termik Santrali'nin yapılmasıyla tehlikeye girmiştir. Bu konuda İsmail Özcan'ın (2014) çalışmasına göre 1980'li yıllarda Afşin-Elbistan Termik Santrali'nin kurulup faaliyete geçmesi ile Santral'in çevresine hafriyat döküm alanlarında dikili fidanların gelişimine bazı tespitlerde bulunulmuştur. Santral bacalarından çıkan emisyonların bileşiminde yer alan ve CO₂, NO, SO₂ içeren zehirli tozlardan dolayı 20-25 yıl önce dikilen ağaçların bitki yapraklarında yanıklar olduğu böylece yaprakların kuruyarak döküldüğü ve sonuçta da ağaçların kuruduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın verilerinden de anlaşılıyor ki Santral; yörenin orman ve yeşil sahalarına zarar vermektedir.

Bir alanın yerleşme yeri olarak seçilmesi o yerin iklimine, yeryüzü şekillerine, güvenli oluşuna, toprak yapısına ve hidrografik özelliklerine bağlıdır. Bu bağlamda Elbistan'ın güney ve doğu alanlarının dağlarla çevrili olmasının güvenlik açısından avantajlılığı (Taşdemir, 1995:3), önemli ulaşım yolları üzerinde bulunması (Yinanç, 1993: 223), elverişli topraklarının ve su kaynaklarının varlığı; yörenin en az 10.000 yıldır insanların yerleşim yeri (Yücel, 2019: 20) olarak tercihlerine sahne olmuştur. Bu nedenle ilçe; yüzyıllarca bünyesine birçok topluluğun, kavmin göç edip yerleştiği, böylece farklı uygarlıkların kültürlerin kaynaştığı kültür mozağı bir ilçe olmuştur.

Elbistan; merkezdeki 14 mahalle, 69 köy ve 50 mezradan oluşmaktadır. Kahramanmaraş ilinin nüfusa sahiplik yönünden en büyük ilçesidir; nüfus tarihi sürecine bakıldığında 1881 yılında Osmanlı Dönemi'nde yapılan nüfus sayımında toplamda 18.465 olan nüfusun (Yücel, 2019: 75) son durumu; TÜİK 2022 verilerine göre tüm köyleriyle birlikte 141. 307⁷ kişiden oluşmaktadır.

Tablo 2.1. Elbistan (1940-2000) Kırsal-Kentsel Nüfus Değişimi (TÜİK, 2019)

Yıl	Kırsal	Elbistan	Toplam
1940	25.497	7.000	32.497
1950	30.808	7.547	38.355
1960	39.471	10.282	49.753
1970	46.822	17.859	64.681
1980	55.416	35.437	90.853
1990	57.509	54.741	112.250
2000	56.767	71.500	128.267

⁷ <https://biruni.tuik.gov.tr>, 12.04.2023 tarihinde, saat 01.45'te alınmıştır.

Tabloda görüldüğü üzere Elbistan'da özellikle 1960'lı, 1970'li yıllardan sonra kent nüfusu artmıştır. Bu durum, ilçede göçlerin yoğun bir şekilde kırsaldan kente doğru olduğunu göstermektedir.

Anadolu'daki Türkmen yerleşmeleri üzerine yöredeki oluşuma dikkat çeken Özveren'in çalışmasına göre (2019: 13-15, 20-23); Türklerin Anadolu'ya gelişi itibarıyla bölgede Türkmenlerin varlığı artmıştır. Bu durum 1200'li yıllardan itibaren Kahramanmaraş'a Alevilerin göç edip yerleşmesini de beraberinde getirmiştir. Konargöçer bir hayat süren Aleviler, kendilerini güvende tutmak adına genellikle dağlık alan ve köylerde yaşamaktadırlar. Pazarcık ve Elbistan'a bağlı köyler ilk sırada olmak üzere Çağlayancerit, Ekinözü, Türkoğlu ve il merkezine bağlı köylerde yaşarlar. Dağların eteklerinde ve uzak köylerde yaşayan Aleviler 1950'li yıllardan itibaren şehir merkezlerine, ilçelere inmeye başlamıştır. Kahramanmaraş'ta Alevi ocakları olarak Sinemilli Ocağı, Teslim Abdal Ocağı, Koluaçık Hacım Sultan Ocağı, Üryan Hızır Ocağı ve Ağuiçen Ocağı'nın talipleri ve ocakzâdeleri yaşamaktadır. Maraş merkezde 6 köy, Afşin'de 13 köy, Çağlayancerit'te 1 mahalle, 3 köy, Ekinözü'nde 5 köy, Göksun'da 11 köy, Nurhak merkez olmak üzere 8 köy, Pazarcık'ta 1 kasaba olmak üzere 50 Alevi köyü bulunmaktadır. Elbistan'da Bakış ve Demircilik beldeleri ve Yazıtıtopallı Mezrası (Topallı) dışında 37 köyde Aleviler yaşamaktadır. Ancak bu kesimlerdeki Alevilerde 1978'li yıllarda yurt içine ve yurt dışına göçlerle ciddi azalmalar olmuştur. Birçoğu İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyükşehirlerle göç etmiştir. Bunların yanı sıra Almanya, Fransa ve İngiltere gibi ülkelere göçün sayısı da göz ardı edilemez.

İlçenin ekonomisi geçmiş yıllarda daha çok tarıma ve küçükbaş hayvancılığa dayanırken 1980'li yıllarda Elbistan-Afşin Termik Santrali'nin kurulması ile çevre köylerde hava kirliliğinin artması, tarım ürünlerine zarar vermiştir. Alan çalışması esnasında görüşme yaptığımız kaynak kişiler, Termik Santral ile birlikte üretilen ürünlerin değişimi hakkında özetle şunları söylemiştir: Eskiden civar köylerde halk; daha çok şeker pancarı, nohut, üzüm yetiştirirken Santrallerin bacalarından çıkan zararlı maddelerden dolayı üzüm bağları kurumuş ve nohutların zarar görmesi ile Santrallere yakın köylerde buğday üretimine yoğunlaşma olmuştur (KK2, KK77). Tarımsal ürünlerden genel olarak ise ilçe genelinde şeker pancarı, çeltik, ayçiçeği, nohut, fasulye, buğday ve mısır üretimi (Şahin, 2018: 5) yaygındır. Mükremin Yücel'in (2011) çalışmasına göre; Elbistan, Kahramanmaraş'ın tahıl

ambarı konumundadır ve buğdayla birlikte arpa da Elbistan Ovası'nda yetiştirilen ürünlerdendir. 1970 yılından sonra yetiştirilen ürünlere antepfıstığı eklenmiştir. İlçenin bir diğer geçim kaynağı olan hayvancılıkta yayla kültürü kendini göstermektedir. Elbistan'ın özellikle kuzey ve doğu kesimlerinde her birisi bir mahalleye ait olan yaylalar bulunmaktadır ancak bu yaylalardan bazıları günümüzde kullanılmamaktadır. Ortalama yükseltileri 1.800-21.00 m arasında olan bu yaylalardaki -genellikle- kısa boylu otların varlığı küçükbaş hayvancılığın yoğun bir şekilde yapılmasını sağlamaktadır. Kahramanmaraş İl Raporu'na (2011: 189) göre ilçenin sanayileşme alanındaki etkisi %2'dir. İlçede bulunan Şeker Fabrikası ve Afşin-Elbistan Termik Santrali ilçe ve ülke ekonomisine sanayileşme adına katkı sağlamıştır.

Sandal ve Karademir'in (2015:12) çalışmasına göre; Elbistan'ın Malatya ile sosyoekonomik ilişkileri, ilçenin kültürel yapı ve özelliklerini etkilemiştir. Yüzyıllar süresince tahribata uğrayan şehir, tarihî eser bakımından zengin olmamakla birlikte şehirdeki Ulu Cami, Himmet Baba Türbesi ve Kale köyünde bir tepe üzerinde kurulmuş olan Kız Kalesi (Taşdemir, 1995:3) ilçenin önemli yapılarıdır.

Yörenin halk kültürü unsurlarını araştıran son dönem araştırmacılardan Mehmet Şahin'in "Elbistan İlçesi Halk Kültürü İncelemesi" adlı çalışması (2018), Elbistan'ın halk kültürü açısından zenginliğini kanıtlamaktadır: Bunlardan yörede anonim halk edebiyatına dair türlerden masal, efsane, mâni, ninni, fıkra, atasözleri, alkış ve kargışların çeşitliliği göze çarpmaktadır, bu türlerden yörede en çok yaygın olanı ise türküdür. Yörede türküden sonra en çok karşılaşılan tür ise ağıtlardır.⁸ Eskiden yörede ağıtçı kadınların bulunduğu ve bunu profesyonel olarak yaptıkları görülmektedir. Anonim ağıtların varlığının yanında yörede söyleyeni belli olan ağıtlar da fazladır.

Elbistan'da inanç ve kültürel kökler temelde aynı olmakla beraber göçler, siyasi politikalar ve iskân politikalarıyla bu yönde ayrılıklar bulunmaktadır. Sünni, Alevi ve Bektaşî kesimlerinin şehir merkezi ve köylerde bir arada yaşadığı gözlemlenmiştir. Yörede Alevi ocaklarından Sinemilli Ocağı, Teslim Abdal Ocağı, Koluçak Hacım Sultan Ocağı, Üryan Hızır Ocağı ve Ağıuçen Ocağı'nın varlığı söz konusudur. İlçenin Kantarma ilçesinde Alevi ocaklarının varlığı ve dedeleri dikkat çekmektedir. Sinemilli Ocağı yörede hâlen hizmetini

⁸ Bkz.: Uzun, O. ve Temiz, M. ve Özdemir, H.İ. (2012). *Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları (Elbistan Ağıtları)*. (IV. Cilt). Kahramanmaraş Belediyesi Kültür Armağanı.

devam ettiren ocaklardandır. Ocak'tan 1904 doğumlu Büyük Tacım Dede; saz çalıp deyiş okuyan, halk arasında saygıyla anılan, yörede etkili olan Alevi dedelerdendir. Ancak Alevi kültürü geçmişte günlük hayatla iç içe adapte iken son dönemlerde sadece bir inanç olarak kalmakta ve bazı yerlerde unutulmaya yüz tutmaktadır (Özveren, 2019: 29-35, 67). İlçede ziyaret yerleri olarak Hacı Baba Türbesi, Hasan Dede Ziyareti, İbo Dede Ziyareti, Tacım Dede Ziyareti (Dağ, 2010: 126, 130) halkın kutsal saydıkları kişi ve mekanlardır.

Yörede çalıp söz söylemek hem âşıklık geleneğinin hem de inancın bir parçası olarak gelişim göstermiş, birçok halk şairinin yetişmesine vesile olmuştur. Elbistan'da yaşamış ve yaşamakta olan -alfabetik sırayla- bazı halk şairleri: Abdurrahim Karakoç, Ademî, Ahmet Bulut, Ahmet Güllü (Cansız), Ali Dal, Ali Gözükara, Ali Hakî Edna, Asef Güneşli (Asefi), Âşık Behlül Ali, Âşık Çimanî, Âşık Devaî, Âşık Yener, Bahaddin Bulut (Ozan Bulut), Bahaeddin Karakoç, Ertuğrul Karakoç, Hacı Hasan Uğur, Halil Öztoprak, Haydar Öztoprak (Ozan Özlemi), Kalender Eren, Kamil Bozkurt, Kul Garip, Mehmet Nafiz Karakoç (Ümmet Hoca), Muhsin Özalp, Musa Doğanay (Mehreli Musa), Mustafa Uğur, Ozan Soner, Ömer Lütfi Pişkin (Derdiçok), Perişan Ali, Seveni (Mehmet Ocakoğlu), Seyit Ahmet Kutuzman, Şıx Hatayi, Şükrü (Hasanko), Ulvi Eren, Viranî, Yaşar Önal (Dertkervanı)'dır.⁹ Burada kaydettiklerimiz bizim ulaşabildiklerimiz, yazılı¹⁰ ve sanal ortamda olan şairlerin isimleridir. Ancak yörede adını anamadığımız daha zengin halk şairliği geleneği mevcuttur.

Elbistan'dan sonra Mahzuni'nin yetiştiği çevre olarak âşıklar ilçesi diyebileceğimiz Afşin'e bakıldığında Kahramanmaraş'ın bazı ilçeleri gibi Afşin'in de birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olduğu görülmektedir.

Hititlerde "Arpasus"; Asurlular ve Romalılarda "Arabissos (Efsus)" (Sümer, 1990: 9); Bizanslılarda "Aramisos"; İslam kaynaklarında "el-Efsus"; Arap coğrafyacı el-Baladhurî'nin Kitabı'l-Buldan adlı kitabında "Arebsûs" ;14 ve 15. yy. dan itibaren Dulkadiroğlu Beyliği ile kullanılmaya başlayan ve Osmanlı Dönemi'nde de aynı adla anılan, Türkçe "naneye benzer bir kokulu ot" (Solak, 2017: 55) anlamına gelen Yarpuz/Yarpız, 1944'ten itibaren Selçuklu hükümdarı Alparslan'ın komutanlarından Afşin Bey'in hatırası babında Afşin olarak son hâlini almıştır (Sümer, 1990: 9). Afşin'in adı, Kahramanmaraş ve Elbistan adı gibi yüzyıllar

⁹ <http://kahramanmaraslisairleryazarlar.blogspot.com>, 19/20.12.2020 tarihinde, saat 19.00-20.00'de alınmıştır.

¹⁰ Bayrak, Mehmet (2006). *İçtoroslar'da Alevi-Kürt Aşiretler*. Ankara: Özge Yayınları.

içinde medeniyetlerin de varlığı ile değişim yaşadığı görülür.

Afşin'in bilinen siyasi tarihi Hititlerle (MÖ 3.000) başlamaktadır, Döngel köyündeki kazı çalışmaları sayesinde Hititlerin MÖ 1900'lü yıllarda bölgede yaşadığı anlaşılmakta ve MÖ 750 yılında Asurluların, MÖ 546 yılından itibaren Anadolu'yu hakimiyeti altına alan Perslerin (İranlıların), İskender'in Doğu seferi ile Maraş'la birlikte MÖ 333 yılında Makedonyalıların egemenliğine giren yöre; Roma döneminde canlı bir ticaret merkezi hâline gelir ve Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Bizans topraklarına katılır (Firikçi, 1994: 26). Bölge 780 yılında Arapların karargâhlarını kurduğu yerken bu tarihlerde Yakubi mezhebine bağlı piskoposluklardan birinin merkezi hâlinedir bununla birlikte Müslümanların akınlar düzenlediği mevki konumundadır (Sümer, 1989: 5). 1071 tarihinde Malazgirt Zaferi ile Anadolu'ya yerleşmeye başlayan Oğuz Türklerinin bölgeye yönelen kolu, Selçuklu hükümdarı Alparslan'ın komutanlarından -ilçeye adı verilen- Afşin Bey komutasında, Bizans egemenliğine son verilmesi ve Selçuklu egemenliğinin sağlanmasıyla birlikte bölgede Türklerin varlığı gözükür hâle gelmiştir (Firikçi, 1994: 26). Bu zamandan sonra Türkler hem konargöçer hem yarı göçer hem de yerleşik olarak coğrafyada varlığını sürdürmüşlerdir.

Yöre için 1240 tarihi önemlidir çünkü bu tarihte gerçekleşen Afşin ve Elbistan yöresinde etkili olan Baba İshak İsyanı, yöredeki Türkmen grupların yerleşmesi ve dağılmasında etkili olmuştur. Samsat ve Kefersud'da (Adıyaman) başlayan isyan Maraş bölgesine yayılır, isyancıların önü Elbistan'da Malatya Valisi Muzaffereddin Alişir tarafından kesilse de Babailer, Afşin üzerinden Amasya tarafına yönelirler ve Maraş'ta bulunduğu iddia edilen Hacı Bektaş Veli'nin isyana katılıp katılmadığı meçhuldür. Ancak onun kardeşi Menteş, isyana katılmış ve Selçuklu askerleri tarafından öldürülmüştür (Solak, 2017: 67). Ancak Hacı Bektaş Veli'nin Elbistan taraflarında bulunduğu ve 40 gün Ashab-ı Kehf mağarasında kaldığı¹¹ yöre halkının belleğindeki anlatılarda da mevcuttur. Hacı Bektaş Veli'nin yörede büyük bir eren ve evliya kabul edilmesinin işaretlerini de bu sahiplenmelerden anlamak mümkündür. Bununla birlikte 13 yıl sonra gerçekleşen 1253-54 yılları arasında süren yörede Ağaçeri Türkmenleri isyanı da Afşin'in yerleşik ve konargöçer düzenlerini etkiler. İsyarla baş edemeyen Selçuklu Valisi İmadeddin 1258'de bölgeyi terk

¹¹ Bkz.: Coşan, M. E. (2021). Makâlât-ı Hacı Bektaş Veli. (Dördüncü baskı). (Sadeleştiren: Necdet Yılmaz). İstanbul: Server Yayınları.

edince Maraş bölgesi Kilikya Ermenilerinin idaresine geçerken Elbistan ve Afşin bölgesi Selçukluların elinde kalmaya devam eder, 1308-1335 yıllarında Afşin ve Elbistan bölgesinde Türkmen beyleri idareyi üstlenir, Zeyneddin Karaca Bey'in Maraş ve Elbistan'ı alarak Dulkadir Beyliğini 1337'de kurmasıyla bu tarihten 1515 yılına kadar Afşin, Dulkadir Beyliği'nin hâkimiyeti altında kalır (Solak, 2017: 70). Dulkadir Beyliği'nden sonra 1572 tarihinden itibaren Osmanlı egemenliğine giren Afşin, Elbistan ilçesine bağlı bir bucak merkezi iken 02.08.1944 gün ve 4642 sayılı kanunla 1944 yılında ilçe merkezi¹² olup gelişimini sürdürmektedir.

Afşin, coğrafi olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde, Kahramanmaraş'ın kuzeyinde, Elbistan Ovası'nın batısında bulunan Doğu Torosların kuzey tarafındaki Binboğa Dağları'nın eteğinde yer alır. Yüzölçümü 1387 km² olan Afşin; 38.2437655 enlem, 36.9089159 boylamları arasındadır, doğusunda Elbistan, güneydoğusunda Ekinözü, güneybatısında Göksun, kuzeybatısında Sarız, kuzeyinde ise Gürün ilçeleriyle komşudur (Solak, 2017: 55). Afşin; Torosların yükselip havzanın çökmesiyle 3. zamanda oluşan gölün suyunun zamanla çekilerek, batısındaki Orta Torosların bir kolu olan, Kayseri, Adana ve Kahramanmaraş il sınırlarının kesiştiği yerde geniş alan kaplayan Binboğa Dağları'nın doğu eteklerinden doğan Kızılarpınarı, Göz Deresi ve Çobanpınarı'nın getirmiş olduğu alüvyonları eski gölün doğu tarafına taşıyarak meydana getirdiği birikinti konisi üzerinde kurulmuş bir yerleşim yeridir (Solak, 2017: 55). Afşin'in ortalama yükseltisi 1.240 m'dir ayrıca yörenin önemli yükseltileri şu şekilde sıralanabilir: Çatağın Deresi'nin kuzeyinde ve güneyinde Binboğa dağ silsilesi, Aksu Beli (2.300 m), Tozlu Tepe (2.917 m), Gülistançatı Tepe (2.700 m), Uzunsırt Burnu, Beşlerinbaşı tepe (2.119 m), Mağara Tepe (1.542 m.), Nergisli Dağ (2.476 m), Devkırın Tepe (2.129 m), Üçyatak Sırtı (1.762 m), Akçal Tepe (1.781 m). Kentin yerleştiği alan ise genelde düz ve Elbistan ovası tarafına doğru yer şekilleri biraz daha sadedir (Firikçi, 2002: 5). İlçede bulunan önemli akarsular Hurman Çayı ve Göksun Çayı'dır, ikisi de Ceyhan Nehri'ne karışıp Akdeniz'e akmaktadır.

Alan çalışması sırasında elde edilen verilere göre Afşin; deniz etkisinden çok uzakta bulunması ve coğrafi faktörler nedeniyle Kahramanmaraş merkezden farklı olarak karasal iklim şartlarının hüküm sürdüğü bir yöredir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk ve kar

¹² <http://www.afsin.bel.tr>, 24.12.2020 tarihinde, saat 14.04'te alınmıştır.

yağışlıdır. Yörenin yıllık yağış miktarı, verilere göre 395,1 mm'dir ama mevsimlere dağılımı düzensizdir, ağaç yetişmesine uygun sıcaklık şartları oluşmadığı için akarsu kenarları başta olmak üzere yörede kavak, selvi ve iğde türleri ile çeşitli meyve ağaçları vardır (Solak, 2017: 61). Bu ağaçlar bozkırın ortasında, yöre insanın nefes almasını sağlayan doğal yeşil alanlardır.

1910'da belediye, 1944'e kadar Elbistan'a bağlı kasaba olan Afşin'in nüfus değişimi Maraş tahrir defterlerindeki resmî sonuçlara göre (Solak, 2017: 62-63) tarihsel olarak şu şekildedir:

Tablo 2.2. Afşin (1560-2020) Nüfus Değişimi

Yıllar	Toplam Nüfus
1560	774
1881	1.083 (yaklaşık)
1935	1.794
1940	2.069
1945	2.101
1970	10.794
2015	81.390
2020	80.044

M. Denizduran, Y. Kızılelma, Ö. Acar ve E. Bengin'in *Afşin (Kahramanmaraş) Şehri ve Yakın Çevresinin Zamansal Değişiminin Uzaktan Algılama ile İncelenmesi* (2017:128-130) adlı çalışmasından elde edilen verilere göre de yöredeki Termik Santrali'nin varlığı doğal olarak işçi ihtiyacını ve bu da nüfusun köyden kente doğru göçünü hızlandırmıştır.

Tıpkı Elbistan yöresi gibi Afşin'e de Türklerin Anadolu'ya gelmesiyle birlikte Türkmenlerin göçleri, yörede Türkmen nüfusunu artırmıştır. Afşin'in köylerinden Berçenek başta olmak üzere, Ağcaşar, Binboğa (Köker, 2018: 14-18), Comudüz, Haticepınarı, İnci, İncirli, Kaşanlı, Koçovası, Kötüre, Körücek, Küçüksevin, Oğulakkayası, Örenli ve Serkizçayır (Türkçayırı) 13-14. yüzyıldan beri Alevilerin yaşadığı yerleşim yerleridir ve geçmişte Afşin merkezde Alevilerin varlığı çok azken son dönemlerde ilçe merkezinde Alevi nüfusu kendini gösterse de oran çok yüksek değildir (Özveren, 2019: 26). İlçenin köylerini genellikle Alevi ve Sünni köyleri oluşturmaktadır. Aynı zamanda Alevi ve Sünni kesimin bir arada yaşadığı köyler bulunmaktadır.

İlçenin yaygın ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. 138.720 ha toplam tarım arazisinin %41'inde tarım yapılmakta ve bu arazilerde genellikle tahıl, bakliyat, sanayi bitkileri, pancar, ayçiçeği, buğday, sebze ve meyve üretilmektedir; ilçe topraklarının %39'unu çayır ve meraların oluşturması ile ilçede daha çok küçükbaş hayvancılık yaygındır (Solak, 2017: 63). M. Denizduran vd. (2017: 128-130) çalışmasından elde edilen verilere göre; tarım arazilerinin amaç dışı kullanımının artması ile tarımsal potansiyeli yüksek olan Afşin'in tarım arazilerinde daralma yaşanmaktadır. Bunda özellikle Afşin-Elbistan Termik Santrali'nin kuruluşu ile iş potansiyeline bağlı olarak şehir alanının artması ovadaki I. sınıf arazilerinin işgali etkili olmaktadır. Tüm bunların yanında Afşin-Elbistan Termik Santrali (1984) şehirde ekonomik anlamda önemli bir yere sahiptir. 1967 yılında Afşin-Elbistan Havzasında düşük kalorili bol miktarda linyit rezervi olduğu tespit edilmesi ile bu linyitlerden faydalanmak üzere bir termik santral kurulmasına dair karar verilir ve 1973 yılında temelleri atılan Afşin-Elbistan A Termik Santrali 1984 yılında üretime başlayan, Elektrik Üretim Anonim Şirketinin yatırım programıyla Afşin-Elbistan B Termik Santrali Türkiye'nin en büyük enerji santrali olma özelliğini kazanıp, net 9,1 milyar kWh olan yıllık üretimi ile Türkiye'ye enerji üretiminde %6,5 civarında katkı payı sağlamaktadır (Özcan, 2014: 2-3). Alan çalışması sırasında yapılan gözlem ve elde edilen veriler ışığında şu söylenebilir ki santral elektrik üretiminde katkı sağlasa da çevre, tarım ve sağlık açısından aslında yöreye dönüşü olmayan ciddi zararlar vermeye devam etmekte olduğu aşikârdır. Kaldı ki en yakınındaki köylere bile elektrik sağlıklı, verimli gelmemektedir.

Termik Santralleri ekonominin tarımdan daha çok sanayiye ağırlık vermesini doğurmuştur: Sektörel dağılımda %59.9'u sanayi sektöründe, %12,4'ü hizmetler sektöründe, %11'i ticaret sektöründe, %10.2'si tarım sektöründe, %6,5'i ise ulaşım sektöründeki çalışma oranları, tarımın dördüncü sırayı aldığını göstermektedir (Solak, 2017: 63). Ayrıca MTA kurumunun incelemeleri sonucunda Afşin'de rezerv büyüklüğü 1 milyar tondan daha fazla bakır madeninin tespit edilmesi¹³ ve bunların işletilmesi ile ilçe ekonomisinde büyük değişiklikleri doğuracaktır.

Anadolu'nun birçok kenti gibi Afşin ilçesi de bünyesinde birçok uygarlığın kültürel yapı taşlarını taşımaktadır. İlçede yer alan Hurman Kalesi, Süt Pişiren Kalesi, Arıtış Mahallesi ve Türksevin Mahallesi'ndeki kilise kalıntıları ile İslamiyet ve Hristiyanlık için

¹³ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Af%C5%9Fin>; 25.12.2020 tarihinde, saat 00.15'te alınmıştır.

önem arz eden Ashab-ı Kehf, birçok tarihi sütun ve heykeller (Solak, 2017: 65) bu kültürel harmanı kanıtlar niteliktedir. Efsus / Afşin ilçesi için kültürel zenginliğin simgesi olan, Emirli Mahallesi yakınlarındaki Ashabü'l-Kehf/Ashab-ı Kehf'in (Mağara arkadaşları / Yedi Uyurlar) ilk inşası Doğu Roma Dönemi'ne kadar uzanır (Koç, 2017: 299). Mağaranın önüne M 377'de -Afşin'in Roma'nın önemli bir vilayeti olan Kapadokya sınırları içerisinde kaldığı dönemde- Kral Teodus tarafından bir İsa Kilisesi yaptırılır (Eyicil, 2005: 269). Ardından, Selçuklu Maraş Emiri Nusretüddin Hasan 1232'de cami, kervansaray, ribat ve zaviye inşa ettirir (Yinanç, 1989: 123). Tüm bu eserler Afşin'in kültürel tarihine katkıda bulunmuştur. Ashab-ı Kehf günümüzde halkın hâlâ ibadet ettiği, yöre için önemli bir inanç merkezidir. Bu durumu Cuma ve bayram namazlarının özellikle Ashab-ı Kehf'te kılma özeni, orayı ziyaret edenin "hacı oldu" inancı, Yedi Uyurlar'ın Yemliha, Mekselina, Mislina, Mernuş, Debernuş, Sazenuş ve Kefeştatayuş isimlerinden çocuklarına vermek, bu "isimlerin feyiz ve bereket getireceğine dair inanışlar" (Karaoğlan, 2016: 205) ve çeşitli halk inanışına dair ritüelleri bunu kanıtlar niteliktedir.

Afşin ilçesinde yer alan Danişmendliler döneminde yapılan Ulu Camii, Eski Cami, Pınarbaşı (Murtazalar) Caminin tarihi zenginliği yanında yöredeki halk inanışlarından yatar ziyaretlerine örneklerin fazlalığı göze çarpmaktadır. Bunlardan ilçe merkezde bulunan Dede Baba Türbesi, Ayran Dede, Mehmet Ali Baba, Alıç Ziyareti, Dalgalı Baba/Halil Baba, Tulusin Baba Mezarı, Ali Beşik (Köker, 2018: 8-13) gibi önemli ziyaretler halkın uğrak yeridir.

Son dönem araştırmacılarından Halit Köker'in *Afşin Yöresi Alevi Bektaşilerin Dinî İnanç ve Ritüellerinin Tespit ve Değerlendirilmesi* (2018: 95) çalışmasına göre; yöredeki Alevi ve Bektaşilerin halk inanışları ile eski Türk kültürüne ait halk inanışları arasında doğum ve evlilikle ilgili tüm ritüellerde benzerlikler tespit edilmiştir. Afşin yöresinde yaşayan Alevilerin dinî hayatındaki ve halk inanışlarındaki çoğu noktalarda Sünni inanç ve ibadetleri ile paralellik gösterir. Bunlar halk kültürünün inanç katındaki zenginliğini ve canlılığını günümüzde hâlâ -azalsa da- yaşadığını, Anadolu'daki yöre halkının kültür mozaığının bir parçasıdır.

Halk kültürü incelemeleri açısından yeterli sayıda çalışmalar bulunmayan Afşin halk kültüründe, alan çalışması sırasında ağıt¹⁴ türüne dair yatkınlık ve her olaya bir ağıt yakıldığı gözlemlenmiştir. Yörenin kültürel açıdan bir özelliği de halk şairliği¹⁵ geleneğidir. Alan araştırmasında görüşülen-neredeyse- her 4 kişiden birinin (her ailede bir kişi) halk şairi olma potansiyelini taşıması dikkate şayandır. İlçede bulunan, Nursel Ertek'inin öncülüğünde tüzüğü hazırlanıp Celal Çağan'ın başkanlığında 1995'te açılan Afşin Halk Ozanları Derneği (Boyunduruk, 2019: 9); yörenin halk şairleri için (çeşitli ayrılıkların, sorunların varlığıyla birlikte) halk şairliği geleneğinin temsilî yaşatıcısı görünümündedir. Derneğin aktifliği ve bu alandaki gözle görülür mücadelesi Ahmet Karakaya tarafından hazırlanan Afşin Halk Ozanları Derneği-Halk Ozanları & Halk Şairleri Antolojisi (2015) adlı kitabı ile görülmektedir. Kitapta yörede yaşayan halk şairlerine dair bilgiler ve halk şairlerinin şiirleri bulunmaktadır.

Afşin ilçesi; halk şairliği babında, Türk halk edebiyatına önemli katkıları olan, halk şairliğini yaşatmış ve yaşatmaya çalışan kişilerin varlığı ile can bulmaktadır. Yazılı¹⁶ ve sanal¹⁷ kaynaklardan elde edilen verilere göre Afşin'de yaşamış ve yaşamakta olan halk şairleri (alfabetik sırayla) şunlardır: Âdem Akçalı (Ozan Ademi), Âdem Kılınç, Ahmet Belli, Ahmet Karakaya (Ozan Erbabı), Ahmet Kır, Ahmet Küçük, Ali Arslan (Ali Yar), Ali Başpınar (Çöteli), Ali Corukcu (Âşık Corukcu), Ali İhsan Başpınar (Pınarı), Ali Karaca (Ozan Karaca), Ali Rıza Ceviz, Ali Yalçın, Arif Taşkale, Aslan Mert, Âşık Ahrazoğlu, Âşık Behlül Ali, Âşık Efkari, Âşık Emekçi, Âşık Fakir Ali, Âşık Gulfani, Âşık Mahrumi, Âşık Meluli, Âşık Vicdani, Bahri Bolatı, Bekir Koca, Beyazıt Yurtseven, Celal Çağan (Ozan Celali), Cuma Şahin (Çat Cuma), Doğan Akpınar, Durdu Türkahraman, Durmuş Ali Yılmaz, Dursun Özdil, Erdoğan Başbüyük (Diyari), Ergün Küçük, Erol Boyunduruk (Âşık Giryani), Fehmi Uğurlu, Feramuz Akdağ, Fırat Durak, Galip Karahan, Gozal Köse (Ozan Perişan Güzel), Hacı Bektaş Tat (Ozan Bektaş), Hacı Soyer, Hacı Yener (Âşık Yener), Halil Cinpolat, Hamdullah Erbil,

¹⁴ Bkz.: Uzun, O. ve Temiz, M. ve Özdemir, H.İ. (2012). *Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları (Afşin-Zamantı Ağıtları)*. (III. Cilt). Kahramanmaraş Belediyesi Kültür Armağanı.

¹⁵ Bkz.: Sekni, N. G. (1996). *XX. Yüzyıl Afşinli Halk Şairleri*. Yüksek Lisans Tezi: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Elazığ.

¹⁶ Bkz.:

1) Bayrak, M. (2006). *İçtoroslar'da Alevi-Kürt Aşiretler*. Ankara: Özge Yayınları.

2) Karakaya, A. (2015). *Afşin Halk Ozanları Derneği Halk Ozanları & Halk Şairleri Antolojisi*. Afşin Belediyesi Kültür Yayını.

3) Boyunduruk, A. (2019). *Afşinli Âşık Penahi Emirlioğlu Hayatı, Sanatı ve Eserleri*. Yüksek Lisans Tezi: Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep, 4-9.

¹⁷ <http://kahramanmaraslisairleryazarlar.blogspot.com>, 19/20.12.2020 tarihinde, saat 19.00-20.00'de alınmıştır.

Hamit Koca (Kul Hamit), Hasan Öztürk (Meçuli), Hasan Yeşil, Hasan Yurtsever, Haşim Kalender, Hatice Binboğa (Ozan Hatça), Hayati Vasfi Taşyürek, Haydar Kaya (Aladeli), Hikmet Terzi, Hüseyin Kara, Hüseyin Palo (Ozan Nergiz), Hüseyin Polat (Ozan Polat), Hüseyin Tenecioğlu (Âşık Hüseyin), İbrahim Düzel (Kul İbrahim), İhsan Emirlioğlu (Genç Ozan), İrfan Gündoğan (İrfani), İsa Binboğa (Dirgen İsa), İsmail İpek, İsmail Karakaya (Ozan Bülbül), İsmail Öner, Kadir Kolukısa, Kadir Teke (Mesuli Kadir), Karaca Erbil (Meluli), Kemal Kılıç, Kul Hasan, Mahir Başpınar, Mahmut Dağ, Mecit Karahan, Mehmet Cinpolat (Ozan Dost Mehmet), Mehmet Demirci (Kul Mehmet), Mehmet Emin Tan, Mehmet Konak, Mehmet Tatlı, Mesut Türkkahraman, Mevlüt Ahmet Soydan, Mikail (Ozan Mikail), Mustafa Hamiş, Mustafa Kemal Maksudi, Mustafa Köse (Ozan Köse), Nedim Çakmış, Nejla Küçük Hurman, Niyazi Han, Nurettin Ertekin, Nurettin Kaya, Nuri Peker (Ozan Fidani), Nuri Siyami Demir, Osman Dağlı (Maksudi), Osman Konak, Ozan Fezali Baba, Ozan Perişan Ali, Ömer Gündoğar, Özgür Yeşil, Perişan Derviş, Rahim Eren (Farazi), Rahmi Kaya (Mahrumi), Ramazan Ceran (Cerani), Ramazan Demirtaş, Recep Terzi, Remzi Doğan, Rıza Doğan (Tamamî), Sefer Demir (Ozan Seferi), Sefer Yanık (Muhtar Sefer), Seydi Kalender (Ozan Seyyidi), Sinan Köse, Şaban Ceren, Şükrü Vural, Tahir Görenli, Tayyip Atmaca, Ümmet Demirhan, Yazıcıoğlu Osman Ağa, Yemliha Ertekin, Yunus Yılmaz, Yusuf Ataş, Yusuf Hafız Ataş (Hozaloğlu), Zeynel Abidin Sönmez (Âşık Vijdani). Yörede adını anamadığımız daha zengin halk şairliği geleneği mevcuttur.

Şerif Cırık olarak Mahzuni Şerif'in doğup büyüdüğü yer, Kahramanmaraş'ın 1944'e kadar Elbistan'a bağlı olan fakat sonradan Afşin'e bağlanan Berçenek köyüdür. Şerif Cırık, 1944 öncesi doğumlu olduğu için kayıtlarda doğum yeri olarak Kahramanmaraş/Elbistan/Berçenek köyü geçmektedir (KK2). Köyün adı; 1961 yılında (Köker, 2018: 23) Türkçeleştirmek adına "Tarlacık" köyü olarak değiştirilir ancak köy halkı köye verilen "Tarlacık" ismini benimseyememiştir, sadece resmîyette "Tarlacık" ismi kullanılmıştır ve 2006 yılında köyün adı tekrar "Berçenek" olarak değiştirilmiştir (KK2, İK 22). Berçenek köyünün adı Öztunç'a göre (2017: 15); Barginek'ten gelmektedir, kaynak kişi Abdülhakim Eren'e göre Peçenek'ten gelmektedir (KK1). Berçenek köyünde yaşayan kaynak kişiler ise köyün asıl adının "Berçanak" olduğunu belirtmişlerdir (KK70, KK16, KK81, KK37, KK96). "Berçenek" adının halk ağzındaki kullanımı "Berçanak" tır. "Berçanak" sözcüğünün türeyişi, halkın yaşam ve ekonomisinin bir getirisi. Yörede yaylacılık geçmişte yaygın bir şekilde görülür. Elbistan-Afşin yöresinin -her ne kadar geçmişte yeşil alanının bol olduğu söylene

de- bitki örtüsünün bozkır olması nedeniyle hayvanları otlatmak için mera arayışı, insanları bulunduğu konumdan farklı yerlere göçe sürüklemiştir. Bu durum yöredeki insanları geçmişte yayla olan Berçenek'e gitmeye yönlendirmiştir. Yayla olarak kullanılan köyde "Öz" denilen mevkide kayalar ve bunların üzerinde küçük küçük oyuklar bulunmaktadır. Bu oyukların içinde de sular yer alır. Buraya yerleşenler hayvanlarını burada su verip dinlendirirler. Bu durum köyün adının doğmasını sağlar: "Koyunları sağmak, bir araya getirmek" anlamına gelen "ber" ve kayalarda bulunan oyuklara suyun biriktiği yer anlamına gelen "çanak" sözcüğünün birleşimi ile "Berçanak" oluşur, zamanla da halk arasında, bu konuşula konuşula "Berçenek" adına dönüşür.

Berçenek köyü ve tarihi yazılı kaynaklarda çok fazla yer almazken, çalışma sürecinde 2021 yılında Mustafa Ertekin "Yemliha Abi" eserini yayımlamıştır. Alana dair birçok bilgiye ulaşılan bu eserde Ertekin (2021: 101-102); köyün kurucularından Daşo Dede'nin torunu olan Umut Hüseyin'in el yazmasını, Berçenek köyüne dair bilgilerin yer aldığı yazılı kaynak olarak göstermiştir:

"Umut Hüseyin'in el yazması karalamalarına göre Berçenek köyü 1840'lara doğru yerleşim yeri olarak kullanılmaya başlanmıştır. Koçovası'na yaylaya gidip gelirken keşfettikleri bir yerdir Berçenek toprakları. Kimisine göre de köyün tuz ihtiyacı için Sivas'a gidip gelirken keşfedilmiş verimli topraklardır. Bu topraklar Elbistanlı Karabekirlere Osmanlı'nın verdiği araziler olsa da uzun yıllar ekilip bakılmayan topraklardır. Elbistan'nın hemen burnunun dibinde ovalık Hasankendi köyüne farklı yerlerden gelen Berçenek'in kurucularının kimisi Hasan köyünde asimile olsa da Berçenek her ailenin kendi köken kültürüyle var olduğu bir köydür."

Alan çalışmasında elde ettiğimiz bilgilere göre ise Elbistan civarında, 1800'lü yıllarda yaşayan -yörede bir veli olarak görülen- Bektaşî babası olan Dalgalı Baba / Halil Baba (Karaoğlan, 2014:140); köyün ilk kurucusudur, köye hayvanlarını otlatmak için gelir ve köyde "Öz" olarak anılan, suyu ve yeşilliği bol olan mevkiye yerleşip burada 7-8 yıl tek başına yaşayan kişidir (KK12). Ardından bu mevkiye Halkas Baba, Muhuttin Baba ve Durdu Baba (Şakir ve Cırık Baba'nın babaları) olarak anılan, yörede önemli veli sayılan kişiler birbirlerine yardım ederek kendilerine ev yapıp yerleşmişlerdir (KK70). Daha sonraları ise Daşoğ Baba, İsmail Cırık Baba (Âlimdir-Şerif Cırık'ın büyükbabasıdır.), Hüsüm Baba, Mahmut Baba (Mahmut Kul) olarak anılan köyde sözleri tutulan ve inanç babında da önemli bir yere sahip

olan kişiler köye yerleşip topraklarını ekmeye başlamışlardır (KK37, KK96). Ancak Karabekir Ağalara ait olan köyün toprakları ise 1966'da tapu kadastronun gelmesi ile Karabekir Ağalardan topraklarını alma mücadelesi başlamıştır, bu mücadele halk belleğinde 1974'te (KK2, KK81), resmî olarak ise 1979'da son bulmuştur (KK71). Berçenek köylüleri topraklarına kavuşmuş, ekip biçtiklerinden ağalara büyük oranda pay vermek zorunda kalmaktan kurtulmuşlardır. 2012 yılındaki yasa değişikliği ile Kahramanmaraş'ın büyükşehir olmasıyla birlikte Berçenek köyü, Afşin'e bağlı mahalle olarak kayıtlarda yer almaktadır. Halk arasında hâlâ köy olarak anılmaya devam etmektedir.

Berçenek köyü, coğrafi konum olarak 38 derece 23 dakika enleminde, 36 derece 57 dakika boylamında¹⁸ yer almaktadır. Coğrafi bölge olarak Akdeniz Bölgesi içerisinde yer alsa da karasal iklim kendini göstermektedir. Bitki örtüsü her geçen gün azalarak bozkırın hâkim olduğu bir yer konumundadır. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 2019'da köyün nüfusu 152'dir. Köy sakinlerinin İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin gibi şehirlere, ilçe olarak da en çok Elbistan'a; yurt dışı olarak da Almanya, Hollanda, Fransa ve İngiltere'ye göç ettiği görülmektedir. 1980 sonrası köy-kent göçünün yaygın olarak görüldüğü köylere Berçenek köyü de verilebilir.

Kış aylarında daha çok Elbistan'da yaşayan köylüler, baharda köye gelerek tarımla ilgili işlerini eylül-ekim ayına kadar sürdürmektedir. Termik Santrali'nin köye yakınlığı nedeniyle köydeki tarım, ekili-dikili ürünler, yeşil alanların varlığı ciddi şekilde etkilenmiştir ve etkilenmeye de devam etmektedir. Termik Santrali'nden önce üzüm bağlarının yaygın olduğu, nohut, pancar gibi farklı ürünlerin yetiştiği köyde Santral'den gelen küller nedeniyle köylü genel olarak buğday yetiştirir ama o da çok verimli değildir. Alan çalışması sırasındaki gözlemlerimize göre; insanların günlük ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturdukları küçük bahçelerde yetişen ürünler de bile -rüzgârla köye taşınan külden dolayı- farklı deformasyonlar görülmektedir, dış mekânlarda ise rüzgârlı günlerde bu küllerden dolayı zor oturulmaktadır. Köyde kanser, göğüs hastalıkları, ölümler çok fazladır. Yıl içinde insanlar en yakınlarını kısa zaman zarfında kaybetmektedir. Berçenek ve civar köylerinin Termik Santrali ile hayatta kalma savaşını kaynak kişinin şu sözü net bir şekilde gözler önüne sermektedir: "Ben her ay, bir akrabamı toprağa vermek zorunda mıyım?" (KK2).

¹⁸ <https://haritane.com/merkezkoyler-bercenek-koyu-haritasi-426063/>, 14.01.2021 tarihinde, saat 14.43'te alınmıştır.

Berçenek köyünde -sonradan insanların göçlerle oluşturdukları bir köy olmasından dolayı- Sünni ve Alevi inanca sahip kişilerin varlığı kendini göstermektedir. Geçmişte, Alevi ve Sünni bir arada yaşayıp caminin ve herhangi bir büyüğün evinin cem ibadetlerini yapıldığı bir bütünlük kurulmuş köydür. Ayrıca köy camisiyle birlikte köyün çevresinde ve içinde yer alan Dalgalı Baba, Mehmet Ali Baba, Tulin Baba, Ali Beşik Mezarları ve Alıç ziyareti¹⁹ köylünün ve köy dışından gelen kişilerin ziyaret ettikleri önemli inanç merkezleridir.

Köye civar köylerden, ocaklardan özellikle o yöreden Kantarma köyünden Sinemilli Ocağı'nın dedesi olan Tacım Dede (Büyük Tacım) ve ocağın diğer dedeleri, Ağuçen(Ağuçan) Ocağı dedelerinden, Erzincan'dan Kureyşan Ocağı'ndan Seyid Hüseyin Dede (KK2, KK37, KK96) ve kaynak kişilerin adını hatırlayamadığı diğer dedelerin (Şerif Cırık'ın doğumundan önce ve çocukluğunda) gelip köyün halkını irşat ettiği, zakir olarak beğenilen (çok zorlu, güçlü) Sarı Bıyık diye bilinen Savranlı Hasan Hüseyin'in cemleri yürüttüğü, muhabbet ortamının sağlanıp Hak kelamının anlatıldığı bir köy olduğu görülmektedir.

Şerif Cırık (Mahzuni Şerif) zamanında yaşayan ve onu yetiştiren, muhabbetlerinde yanlarından ayırmayan, cemlerde deyiş okuyacak düzeye geldiğinde ona cemlerde deyiş okumasını sağlayan Şakir Baba ve Cırık Baba'nın etkisi su götürmez bir gerçektir. Şerif Cırık'ın kardeşi Hakkı Cırık'ın "Mahzuni, köyde cem olduğu vakit çocukken koşa koşa giderdi." (KK37) sözü, köydeki Alevi ve Bektaşî inancının, cem ritüellerinin köydeki çocukların inanç merkezli yetiştiğini göstermektedir. Bunlarla birlikte, Şerif Cırık'ın büyük babası olan İsmail Cırık bölgenin âlimlerindedir, dinî bilgileri güçlüdür. Aynı zamanda babası Zeynal Cırık da muhabbet ehlidir, cem ibadetine düşkün, dedelere ve babalara saygılı, itikadı güçlü, köy evinde karda kışta köylüyü misafir eder, ellerinde kışın yenilebilir ikram edilebilecek üzüm kurusundan yemişi sunar, suyun ve elektriğin olmadığı vakitlerde de tüm yokluğa rağmen inancını yaşamaktan ve köylüsünü bir araya tutmaktan uzak durmayan bir kişiliktir (KK37). Bunlar; Şerif Cırık'ın nasıl bir ortam ve ailede büyüdüğünü göstermektedir.

Köyde halk şairliği, zakirlik yaygın bir şekilde görülmektedir. Bu gelenekten Şerif Cırık da beslenecektir: Şerif Cırık'ın amcaları Gül Ali Cırık ve Fezali (Pehlül Baba) Cırık, saz yapımı ve öğretmede köyde usta sayılan kişilerdir, yeğenini yetiştirmede de önemli

¹⁹ Bkz.: Karaoğlan, H. (2014). *Kahramanmaraş ve Çevresinde Ziyaret Yerleri*. Ankara: Araştırma Yayınları.

katkıları olmuştur. Kahramanmaraş, Elbistan ve Afşin'i anlatırken söz ettiğimiz, yörede yaşayan halk şairlerinin varlığı bölgenin halk şairliği geleneğinin zenginliğini kanıtlarken Berçenek köyünde Şerif Cırık döneminde yaşayan ve birebir arkadaşlığı olan, halk şairliği yönünden birbirini besleyen, hatta öyle ki birbirlerinin şiirlerini okudukları Mahrumi ve Aladeli ile birlikte Şerif Cırık'ın hamuru yoğrulmuştur. Köyden ayrılışından sonra Şerif Cırık, bu hamurdan beslenip içine farklı suların ve unların da katılıp yoğrulduğu Mahzuni Şerif olacaktır. Öyle ki resmî olarak 1971'de dava açarak Şerif Cırık'ı, Mahzuni Şerif olarak değiştirecektir.

Konuyu özetleyecek olursak; Mahzuni Şerif'in yetiştiği çevre olarak Elbistan, Afşin yöresi gerek tarihî gerekse kültürel alanda birçok önemli özelliğe sahiptir. Bu yörenin ortasında kalan Berçenek köyü iki ilçeye de etkileşim içerisindedir. Berçenek köyü genel olarak Türkmen Alevi ve Sünni kesimin sonradan yerleşip yurt edindikleri bir mevkidir. Bu durum farklılıkların bir arada yaşanmasına imkân sağlamıştır. Köyün tarihine, alan bilgisine dair bilgiler yazılı kaynaklarda sınırlıdır. Çalışmada sınırlı, belli başlı bilgilere ulaşılmıştır. Başka araştırmacılar bu konu üzerine gerekli çalışmalar yapabilir. Bununla birlikte yörede ve köyde Alevi, Bektaşî birçok ocağın etkinliği kendisini göstermiştir. Yöredeki âşıklık geleneğinin yaygınlığı Türk halk şiirine ve Türk kültürüne önemli katkılar sunmaktadır. Nitekim yörenin halk şiirinin önemli merkezlerinden biri olduğu görülmektedir. Alevi geleneğinin etkisiyle halk şairliğinde zakirlik de kendini göstermiştir. Cemlerde deyişler okuyarak, bir anlamda zakirlik yaparak halk şiirine adım atmaya başlayan Mahzuni Şerif, bu yörede doğup yetişmiş ve Mahzuni Şerif olmanın birinci aşamasını burada geçirerek şairliğinin temelini atmış olduğu görülür. Kendisi Berçenek'te var olup buradan "dünya ozanı" olma yönünde bir sanat yaşamı sürdürmüştür diyebiliriz.

2.3. Mahzuni Şerif'in Hayatı

2.3.1. Çocukluğu-Gençliği (1939-1961)

Mahzuni Şerif'in asıl adı Şerif Cırık'tır. Şerif Cırık'ın annesi Kahramanmaraş'ın şu an Elbistan'a bağlı Karahüyük köyünden Döndü Cırık, babası ise Afşin'in Berçenek köyünden Zeynel Cırık'tır. Şerif Cırık, ailenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya gelir. Kardeşleri ise Fatma, Sultan, Hakkı, Salman ve Zekiye Cırık'tır. Yazılı kaynaklarda ve televizyon, radyo programlarında hiç söz edilmeyen ancak alan çalışması sırasında öğrenilen

bilgiye göre Zeynel ve Döndü Cırık'ın ilk çocukları Fatma'dan sonra Sultan adında bir kız çocukları olmuştur. Ancak Sultan, 5-6 yaşlarında iken dönemin hastalıklarından kızamıktan (?) dolayı rahatsızlanarak vefat etmiştir, ardından Şerif Cırık ve diğer kardeşleri dünyaya gelmiştir. (KK70). Şerif Cırık'ın doğum tarihine dair bilgilerde, yazılı ve İnternet kaynakları dikkatli incelendiğinde çelişkili bilgilerle karşılaşmıştır. Bu nedenle Mahzuni Şerif'in Harun Çitil'e gönderdiği, daktilo ile kaleme aldığı otobiyografisinden kesit vermek doğum tarihi ve "Şerif" isminin nasıl verildiği hakkında bilgi sunması açısından önemli olacaktır:

"Sn. Harun Çitil'in Dikkatine

Takdir edersiniz ki hiçbir insan anasından dünyaya geldiği yılı, haftayı, saati bilmez. İnsan bilimindeki doğal gerçek budur. Ancak ben Yeşil Afşin'imizin eski adıyla Berçenek, yeni adıyla Tarlacık köyünde: Büyük amcam Emir'e göre 1941 başlarında, amcam Gül Ali'ye göre 1940 ortalarında, en büyük amcamın oğlu Hüseyin Çavuş'un not tarihlerine göre 17 Kasım 1939 yılında doğmuşum. (Resmi kayıtlarım 01.07.1943)

Adım, 1941 yılında ölen amcam Şerif'in adıdır. Ancak onun ölümünden önce bir sevgi gereği mi amcamın adı oldu, yoksa amcamın ölümünden sonra onun anısı adına mı adım Şerif konuldu, bunu ben bilmediğim gibi yakınlarımdan da kesin bir açık ifade alamadım. Kesin bir şey varsa Kasım ayında doğduğumdur. Bu ifadelerin ortak gerçeğine bakıldığında her neyse ortasını bularak 1940 yılında doğduğum kabul edilir. Ben dünyaya gözümü açtığım yılı yedi yaşım olarak kabul ediyorum. Çünkü insanın en az kendini tanıyıcı çocukluk yılı ölçüleriyle mantık kazanır. Bu yüzden yedi yaşında doğduğumu varsaymaktayım." (Çitil, 2020: 14-15)

Şerif Cırık'ın otobiyografisinden de anlaşılacağı üzere doğum tarihi ile ilgili bilgiler netlik barındırmamaktadır. Nüfus müdürlüğü ve askerî şubeden elde ettiğimiz resmî bilgilere göre kimlik bilgileri şu şekildedir. Künye bilgilerinin yazıldığı tarih ise 18.06.1962'dir:

Adı: Şerif

Soyadı: Cırık (1971 yılında Mahzuni soy ismini almıştır.)

Baba Adı: Zeynel

Doğum: 01.07.1943

İl: Maraş

İlçe: Afşin

Köy: Berçenek

Hane No: 37

Cilt No: 12

Safya No: 157

Boy: 1.59

Kilo: 50

Âşıklarda -genellikle-bir gelenek olan doğum tarihlerine dair bilgileri dizelere dökme geleneğini Mahzuni de yerine getirmiş ve doğumuna dair bilgilerini şu dizelerde de aktarmıştır:

Tevellüdüm merak ise miladı otuz dokuz

Kasımın on yedisinde Zeynel babadan geldim

Döndü anaya rahmolmuş, Ehlibeyt meftunuyuz

Ben faninin acısına, seyrü sefadan geldim (573. Şiir)

Mahzuni Şerif bu dizelerde-otobiyografisinde belirttiğinden farklı olarak-doğum tarihini 17 Kasım 1939 olarak belirtmiştir. Alan çalışmasında Berçenek köyünün en yaşlı kişilerinden (o gün köyde olan, doğum haberini alan) ve Şerif Cırık'ın yakınlarından öğrenilen bilgiler ışığında doğum tarihinin bu dörtlükte belirttiği gibi 17 Kasım 1939 olduğunu düşünmekteyiz. Çalışmada bu tarih, doğum yılı olarak ele alınmıştır.

Şerif Cırık'ın ataları (16. yy. ?) 17. yüzyılın sonlarında ilk olarak Horasan'dan Tunceli / Hozat'a, buradan Hozat / Barginek (Bergin) Yaylası'ndan Malatya'ya, devamında Hatay / Kırıkhan ilçesine, ardından da Elbistan Ovası'na yerleşmiştir. (KK77, KK37, KK96; İK 10; Bayrak, 2006: 582; Öztunç, 2017: 15). Kutlay Doğan'ın verdiği bilgilere göre "Âşık Mahzuni Şerif'in sülalesi büyük dedesi Seyyid Mehmet'in türbesinin bulunduğu Hasanköy'den gelerek o dönemde Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesine bağlı Berçenek köyüne yerleşen Ağucan Ocağı'na bağlı Cerit Türkmenlerindedir. Ceritler, Oğuzların Avşar boyundandır." (URL 6) Bu bilgiler ile kaynak kişilerden Mahzuni Şerif'in kardeşleri Hakkı Cırık (KK37) ve Salman Cırık'ın (KK96) verdiği bilgilerle örtüşmektedir. Süleyman Zaman'ın "Mahzuni Şerif-Yaşamı, Dünya Görüşü Şiirleri" (1997: 9-11) eserinde geçen anlatımların aynısını kaynak

kişiler (kardeşleri ve akrabaları) de aktarmışlardır. Yazılı kaynaklar ise Süleyman Zaman'ın bu eserinde yer alan bilgileri tekrar tekrar paylaşmışlardır. Ancak burada kaçırılan bir nokta vardır: Süleyman Zaman'ın bu bilgileri nereden aldığı, kaynağı nedir bilinmemektedir, yazarın kendisi de bu bilgileri nereden aldığını eserinde belirtmemiştir. Bu nedenle bu durum tam olarak bir netlik barındırmamaktadır. Bir Yudum İnsan – Âşık Mahzuni Şerif belgeselinde Mahzuni ise kendi anlatımı ile mensup olduğu aşireti kısaca şu şekilde açıklamıştır: “Horasan köklü Karadonlu aşiretine mensubum. Köyüm önce Horasan'dan Hozat'a, Hozat'tan Elbistan'a gelmiş bir Bektaşî, Alevî köyüdür.” (URL 11).

Şerif Cırık, atalarının seyit olup olmadığına dair kesin olmayan bilgisini ve bunlara dair inancını 1995 yılında yazdığı şu sözleri ile belirtir:

“...Sanıyorum 1800'lü yıllarda Hozat'tan Antakya'ya oradan Elbistan'a göç eden köyümüz dedeler köyüymüş amma atalarım seyyid miydi değil miydi bilmiyorum. Olsalar da aslında umrumda değil. Çünkü böyle bir iddiaya yaklaşmak bile istemiyorum. İnsan sevgisinin dinleştığı bir modern çağda, mezheple soyla sople uğraşmanın vakti geçtiğine inanıyorum. Ayrıca gelenek tutkum ve aile köküm nedeniyle İslam'da Aleviliğe, Alevilikte 12 İmam'a karşı muhabbetimin ve bağlılığımın olduğunu da itiraf etmeliyim. Çünkü bu bağlılık benim mezhepçilik anlayışımın dışındadır. Tamamen tarihi bilgim ve tarih takibimin bir ürünüdür. Bunun dışında hurafenin kanatları altına sığınmış babalıklar, hıızrılıklar, analıklar beni hiç mi hiç ilgilendirmiyor...” (Çankaya ve Şerif, 2002: 7-8).

Şerif Cırık, atalarının seyit olup olmadığını bilmediğini ve bu durumun kendisini hiç ilgilendirmediğini belirtirken aşağıdaki dizelerde ise soyundan haberdar etmektedir:

Nesimler püryan oldu Enel-Hak lokmasından

Sanki dertli eksik gibi ben de cabadan geldim

Asla mayam bulaşmadı, Ebu Süfyan tasından

Çok şükür ki nesli Haydar Ali Aba'dan geldim

Şu âlemler bilsinler ki biz Güruhu Naci'yiz

Cümle evliyanın burcu Âdem Havva'dan geldim

Ol cennette ilk haramı bilerek yedim şükür

Sevdayı cennette tattım, kendim tuğbadan geldim

Ben melamet Mahzuni'yim, namusum sevda benim

Cümle mahluka hayranım, çünkü sevdadan geldim

Hep duydum ki ehli aşklar, cehenneme konuktur

Daha cennete uğramam, cennet-i âlâdan geldim (573. Şiir)

Ali Öztunç'un Devr-i Mahzuni (2017: 16) kitabında ise Şerif Cırık'ın-kendi anlatımı olarak verdiği ancak hiçbir kaynak belirtmediği-şu ifadeleriyle de karşılaşmaktayız:

“...Çok iyi bir Alevi olmama rağmen hayatımda hiç Alevicilik yapmadım. İnsanı insandan üstün görmek gibi yanlış düşmedim. Uzun senelerdir Türkiye’de benim Sünni’den dönme bir insan olduğum hakkında çok yaygaralar çıktı. Bu kesin olarak yanlıştır. Ama benim Elbistan-Hasanköy’de kalmış olan akrabalarım ile Hatay’da, Nurhak’ta Sivas ve Malatya’da yerleşip kalmış olan akrabalarımın çoğu asimile edilerek Alevilikten Sünniliğe döndürülmüştür. Bu doğru. Hatta Hasanköy’de kalan babamın öz amca çocukları aşırı sağcı ve Turancı geleneklere bağlı birer Sünni olarak hayata devam etmektedir. Şurası muhakkak ki insan insandır. Ama ben Ağuçen ocağından bir Aleviyim.”

Kaynaklarda Şerif Cırık'ın soyuna dair farklı bilgiler yer alsa da şu an varılan nokta şudur ki Şerif Cırık, baba tarafından Anadolu’ya Horasan’dan göç eden Türkmen boyundan Alevi inancına sahiptir. Karadonlu aşiretinden olup Alevi ocaklar içinde bulunan, Anadolu’nun yaygın bilinen Ağuçen Ocağı’na bağlıdır ama ataları Berçenek köyüne yerleşince bir şekilde Sinemelli Ocağı’na bağlanmıştır. Nitekim Sinemelli Ocağı dedelerinin Berçenek köyünü sürekli ziyaret etmesi, köyü irşat etmesi bu durumu ispatlar niteliktedir. Alan araştırmasında Ağuçen Ocağı dedelerine “Mahzuni Şerif ve ailesi, Ağuçen Ocağı’ndan mı?” diye sorulduğunda onların bu bilgiyi Mahzuni Şerif’ten duyduklarını, kendilerinin bu durumdan haberleri olmadığını belirtmeleri de bahsedilen durumu desteklemektedir. Şerif Cırık'ın baba tarafının durumu bu şekilde iken annesi ise Kahramanmaraş’ın Elbistan’a bağlı Sünni inanç içinde olan Karahüyük köyündendir.

Şerif Cırık'ın eğitim hayatına baktığımızda ilk olarak göze çarpan şey; ilkokul yıllarına dair yazılı ve elektronik kaynaklarda çelişkili bilgilerin bulunmasıdır. Kendisi, Harun Çitil’e (2020: 15) gönderdiği otobiyografisinde eğitim aldığı okul ve kursla ilgili bilgileri ise şu şekilde anlatmıştır:

“...yaş tespitini 1946 yılı sayarsak işte o yıllarda Afşin’in 15 km kuzey doğusunda bir çıplak tepede gözükten yaklaşık seksen haneli Berçenek’te ilkokul yoktur. Devlet, köyümüzde çavuşluk da yapmış olanlardan Mevlüt Kul’u eğitmen olarak verir ve Berçenek’in çocukları bu insanda üçüncü sınıfa kadar okur. Temel bilgiler alırlardı. İşte bu merhum, değerli insanda ben de 1948 ve 1951 yıllarımı okuyarak geçirdim. Ancak ondan önce iki yıl kadar Elbistan’ın Alembey köyünde Hacı Lütfü Medresesinde Kur’an okudum, kıraat ve tecvit edindim. 1950’li yıllarda Berçenek’e gelerek ilkokulu 1956’da bitirdim.”

Şerif Cırık’ın köyünde okulun olmadığı ve babasının isteği üzerine Kur’an kursuna gönderildiği her yerde anlatılsa da gerçek bu şekilde değildir. Bu durumu Mustafa Ertekin hem yöredeki insanları tanınması, bu olayı sorgulaması ve üzerine araştırma yapması hem de Şerif Cırık’ın Yemliha Ertekin’e gönderdiği mektuplar ve bıraktığı el yazısı defterindeki bilgilerden yola çıkarak Yemliha Abi (2021a: 108-109) adlı eserinde bu konuyu şu şekilde açıklık getirerek çelişkili bilgilerin netlik kazanmasını sağlamıştır:

“Berçenek köyüne ilkokul 1938’de 3 yıllık olarak açılır. Bugünkü Afşin sınırları içindeki köyleri düşündüğümüzde ilkokul, Tanır ve Hunu’dan sonra Berçenek’te açılır. 3 yıllık eğitim veren ilkokullar, Genç Cumhuriyet’in eğitim seferberliği çerçevesinde askerde seçilip kısa bir eğitimden sonra eğitmen olarak köylerine atananların yetkili olduğu okullardır. 5 yıllık ilköğretim içinse öğretmen atanmış olması gerekir. Berçenek’te 3 yıllık eğitim başladığında Şerif Cırık henüz doğmamıştır bile. Şerif, Berçenek’te Mevlüt Kul eğitmenliğinde üç yıllık ilköğretimden geçer. (...) Kamil İspir oğlunu Berçenek’te musahibi olan Pehlül Cırık’ın evine yollar ve Perişan Ali ile Şerif Cırık sınıf arkadaşı olurlar. Şerif, beş yıllık eğitim için birkaç yıl beklemek zorunda kalmıştır. Aslında birçok sınıf arkadaşı köyde beş yıllık okulu açılmasını beklemeden ya yakındaki Tanır kasabasında ya da Yarpuz’da eğitimlerini beş yıla tamamlarlar. Şerif, şehirde okula gitmek yerine annesinin köyünde, Alembey köyünde Kur’an kursuna gönderilir. (...) Öğretilen Arapça değil, Arap alfabesi ve Kur’an’ın hatmidir. (...) Kur’an kursu tamamen Şerif’in annesi Döndü Bacı’nın ısrarıyla olmuştur. Geç başlayıp ara vererek 1956’da Berçenek’te ilkokuldan mezun olur.”

Mustafa Ertekin’in belirttiği gibi Şerif Cırık’ın zamanında ilkokul vardır. Nitekim alan çalışmasında Şerif Cırık’ın ilkokul arkadaşı olan Ali Kara ve Ayşe Kul, köyde o yıllarda okulun olduğunu, Mahzuni ile o okulda eğitim aldıklarını anlatmıştır (KK10, KK14).

Yukarıdaki bilgilerin dışında, “Bir Yudum İnsan – Âşık Mahzuni Şerif” belgeselinde Şerif Cırık’ın söylediği şu ifadelerden okula gitmek isteğinin güçlü olduğunu, köyündeki

seyyid ve dedelerin eski yazıyı okuyabilen bir kesim olduğunu ve eski yazıyı öğrenmede onları örnek aldığını anlıyoruz: “Babam ve ben. Okula gitmeyi çok istiyordum. Babam beni okula göndermek istiyordu(m) ama maalesef dediğim gibi okul yoktu hiç olmazsa eski yazıyı okuyum diyordum bizim köydeki seyitler, dedeler, rehberler eski yazı okuyordu.” (URL 11)

Bunun yanında Berçenek köyünde de Şerif Cırık’ın sesinin çok etkili olması ve Alembey’de aldığı Kur’an derslerinden dolayı köylüler onun ezan okumasını sağlamışlardır. Şerif Cırık da çocukluğunda o dönemin yasalarına göre ezanı Türkçe okumuştur (KK51, KK14, KK10).

Şerif Cırık’ın ilkokul deneyimleri sürerken şairliğe adım adım giriş yapar. Ulaş Özdemir ile yaptığı söyleşide “1953’ten beri çalıp söylüyorum.” (Özdemir, 2017 :76) ifadesi, aslında ömrünün bu yıllarının yetiştiği çevrenin sağladığı imkânla kendisini Mahzuni Şerif yapan birinci çekirdek olacağını işaretini vermiştir. Mahzuni Şerif’in yetiştiği çevrenin halk şiiri geleneğinde güçlü olduğu bilinmektedir. Bu geleneğin içerisinde Şerif Cırık’ın ataları da bulunmaktadır. Bu durumu Ertekin (2021a: 108) şöyle açıklamıştır:

“Şerif Cırık’ın amcaları Pehlül ve Gülali Cırık hem saz çalan hem şiir yazan insanlardır. Onlar da abileri Şerif Cırık’tan el almışlardır. O da amcası Zeynel’den öğrenmiştir. Ailenin her kuşağında Şerif ve Zeynel isimlerinin olması basit bir tesadüf değildir. Şerif bilinen en az üç kuşaktır saz çalıp deyiş söyleyen, şiir yazan bir geleneğin çocuğudur.”

Aynı zamanda Şerif Cırık’ı yetiştiren, ilk mayasını veren diğer bir durum ise bağlı olduğu Alevi, Bektaşî inancıdır. Bir Yudum İnsan – Âşık Mahzuni Şerif belgeselinde konuşan Şerif Cırık, ailesinde de ozanların bulunduğunu ve cem erkânının etkin olduğunu belirtir:

“Benim amcam, amcalarım da ozandır benim gibi. Âşık Gül Ali, Âşık Fezali (Behlül Baba) hem benim hocamdır hem de bizim cemler olur biliyorsunuz cemlerde zakirlik yani sazlı icracı, duaları Türkçe sazla okuyan kişiler dedenin yanında zakir denir. Benim amcam bunlardan birisidir ve hocamdır.” (URL 11).

Şerif Cırık inancı gereği cemlere katılır, muhabbetlerde bulunur. Cemlerin, muhabbet ortamlarının kendisine katkısını 1997 yılında şöyle dile getirmiştir:

“Ozanlığıma cem törenlerinin etkisi elbette ki olmuştur ancak etkinin tümü bu değildir. Önemle itiraf edeyim ki Türkiye'nin çarkını elinde tutan haksız iktidarlar, alabildiğine mahrum ve acz içinde yaşayan Türkiye halkının feryadı, beni bu direnişe iten baş faktördür. Cem törenleri beni ahlak, sevgi ve muhabbet kavramları üzerinde beslemiştir.” (Özdemir, 2017: 76)

Mahzuni, yukarıdaki açıklamalarında ozanlık geleneğinde ilk mayasını amcaları ve cem erkânlarından aldığını belirtmiştir. Cem erkânlarının kendisini daha çok insanlığa dair değerleri kazandırdığını ama gerçek manada halk ozanlığını ise ezilen, çaresiz halkın feryatlarından aldığını ifade etmiştir.

Köyü ve çevresindeki muhabbet ortamları Mahzuni'ye çok şey katmakla birlikte bu muhabbet ortamları ona farklı kişilerle dostluğa varan ilişki içerisinde olmasını da sağlamıştır. Bu muhabbet ortamlarının Mahzuni'ye kazandırdığı kişilerden birisi Yemliha Ertekin'dir. Mahzuni'nin hayatında önemli bir yer edinen ve bir anlamda kendisine rehber edindiği kişi Yemliha Ertekin'dir. Birçok sorununu, derdini, sevincini onunla paylaşır, zorda kaldığı durumlarda sığındığı ağabeyi olur. Bu durumlarını birbirlerine yazdıkları özellikle Şerif Cırık'ın mektuplarından, hitaplarından anlamaktayız.

Şerif Cırık'ın evlilik hayatına baktığımız zaman; ilk evliliğini “Ben daha 10-12 yaşında önlüklü bir ilkokul öğrencisi iken dayımın kızı Emine ile nişanlanmışım yine babamın ve akrabaların isteği ile.” (Yağız, 1999: 11) şeklinde anlatır. Ancak Emine Hanım ile evliğinin Şerif Cırık'ın anlattığı gibi olmadığını Ertekin (2021a: 110) şöyle dile getirmiştir:

“Şerif Cırık pek de yerinde duran uslu biri değildir. Sık sık Afşin-Elbistan'a, komşu köylere Kaşanlı'ya, Çomu'ya kaçar durur. Anası Döndü Bacı 'Bu çocuğun başını bağlamak gerekir yoksa ne zaman nerede bulacağımızı bilemeyiz.' der ve 1956'da Emine Bulut'la evlendirilir. Bu evlilik iki baskın karakterin, iki ananın Döndü Bacı ile Hatice Ana'nın yarattığı bir evliliktir. Şerif bu, bağlasan durmaz. Sazı elinde köy köy dolaşır. Her gittiği yerde bal derler. Ama dönüşlerinde bal gibi karşılanmaz, Emine kir pas içindeki Şerif'e pek sıcak bakmaz.”

Emine Hanım ile evlenen Şerif Cırık'ın bu sırada askerî okul serüveni başlamıştır. Askeriyeye ilgisinin oluşmasını ise farklı iki hikâye ile anlatmıştır. İlk olarak Ali Haydar ile 12 Ekim 1973'te Yeni Ortam'da yaptığı söyleşide bahsetmiştir:

“Arada sırada Afşin’e, Elbistan’a indiğimde subay kıyafetiyle dolaşan genç çocuklar görürdüm. Bunlar astsubay okulu öğrencileri idi. Çevrenin etkisiyle olacak, askerliğe karşı büyük ilgim vardı. Tutturdum, ille ben de subay olacağım, diye. Bu isteğim yerine geldi. Öğrenim görmek ‘subay olmak’ için Mersin Üçüncü Astsubay Hazırlama Okuluna başladım.” (Yağız, 1999: 10-11).

İkincisini ise 2000 yılında, Bir Yudum İnsan belgesel programında bahsetmiştir:

“Gedikli derler eskiden başçavuşlara. Küçük yaşta asker olma merakım bu gediklilerin elbiseleri çok güzel olduğu, beni çok etkilemişti. İşte çok küçük yaşta ilk mahkemem benim daha 11-12 yaşındaydım bir traktör devirmişt看 kazara. İlk tokatı yediğim (elbisenin) adamın elbisesine hayran olmuştum. Bir uzman çavuştu. Sen niye traktörü devirdin diye Afşin’in Tanır nahiyesindeki karakolda ilk tokatı yemişt看. Hayatımın ilk tokatını o candarma çavuşundan yemişt看 ama öyle bir şık giyinmişti ki yıldızı mıldızı güzel. Dedim ula ben mutlaka subay olacağım.” (URL 11)

Şerif Cırık, askerliğe ilgisini bu şekilde anlatırken alan çalışmasında kaynak kişi Hüsne Pamuk’tan askerî okula Şerif Cırık’ı ve amcasının oğlunu (Hüsne Pamuk’un kardeşini) eğitmen Mevlüt Kul’un yazdığını dair bilgiye erişilmiştir:

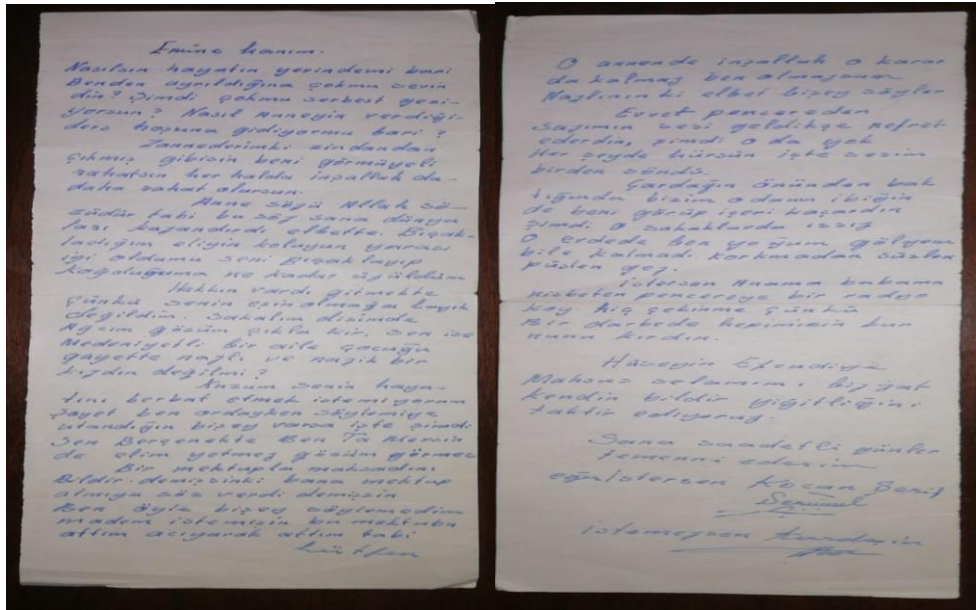
“Mevlüt Kul (eğitmen) vardı. O zaman öğretmen yoğudu (...) Benim abeyimi, onu (Şerif Cırık’ı); ‘Bunları, okula salıcığım, astsubay okuluna.’ dedi. Anam ‘Oy, Mevlüd Ağa nasıl salıyım ben?’ O da ‘Yok, hiç konuşma.’ dedi. Rahmetli Mevlüt Hoca yazdırdı bunları işte o zaman Mersin’de okudular.”

Alan çalışması sırasında Mevlüt Kul’un öğrencilerinin okuması, bir yerlere gelmesi (askerî okul en belirginini) ve özellikle kız çocuklarının okuma yazma öğrenmesi konusunda mücadele edip emek verdiğine dair bilgiler birçok kişiden dinlenilmiştir. Erkek çocuklarını özellikle Mersin’deki Askerî Okula gitmesinde Hüsne Pamuk’un anlatımındaki örnekte olduğu gibi Mevlüt Kul öncülük etmiştir. Şerif Cırık da -büyük ihtimalle-eğitmeni Mevlüt Kul aracılığıyla ve kendisinin de askerîyeye ilgisi üzerine 1956 yılında Mersin Üçüncü Astsubay okulunun askerî öğrencisi olmuştur diyebiliriz.

Mersin Üçüncü Astsubay Okuluna devam ederken Berçenek köyüne taliplerinin yanına gelen Davut Sulari ile 1957’de tanışmıştır. Davut Sulari’nin ondaki etkisini ve ozanlığa başlangıcını, Rıza Zelyut ile yaptığı röportajında şu şekilde açıklamıştır:

“Ortaokul yıllarımda, köyümüze sık sık gelip giden rahmetli Davut Sulari’nin sesinden ve söyleme tavrından esinlendiğimi inkâr edemem. Diyebilirim ozanlığa özentim Davut Baba’nın o çok beğendiğim sesinden ve âşıklık üslubundan başlamıştır.” (Öztunç, 2017: 19)

1958 yılında Emine Hanım’dan Züleyha adında bir kızı olmuştur. Züleyha’nın resmî doğum tarihi ise 1961 olarak geçmektedir. 1958 yılı Şerif Cırık için karar verme ve dönüm noktasıdır. Şerif Cırık’ın 8 Aralık 1958 tarihli Yemliha Ertekin’e yazdığı mektubunda Emine Hanım ile ayrılık olaylarını anlatmıştır. Alevilik yolunda ayrılık olmadığı için Emine Hanım’dan ayrılmak istemediğini, evine gittiğini ama kardeşi ile münakaşa ettiğini buna rağmen Emine Hanım’ın geri dönmeyince kendisinin de Mersin’e okuluna geri döndüğünü bildirmiştir (2021a: 134) “Bir Yudum İnsan” belgeselinde, aile baskısı ile Emine Hanım ile evlendirildiğini, Emine Hanım’dan bir mektupla da boşandığını belirtmiştir. (URL 11). Ancak durum yine onun anlattığı gibi değildir. Alan çalışması sırasında Emine Hanım’ın oğlu Mehmet Turan tarafından tarafımıza -mektubun orijinal hâli-ulaştırılan “bir mektupla boşadım” dediği Emine Hanım’a yazdığı mektupta ise Şerif Cırık’ın değil, Emine Hanım’ın evi terk ettiği görülmektedir. Mektup ise şu şekildedir:

Resim 2.1. Mahzuni Şerif’in İlk Eşi Emine Hanım’a Mektubu

Şerif Cırık’ın ilk eşi olan Emine Hanım, boşanmanın ardından bir başka kişi ile evlenmiş ve 2019 yılında Afşin’de vefat etmiştir.

Şerif Cırık bir taraftan eşi ile ayrılık yaşarken diğer taraftan askerî okul serüveninde sorunlar yaşamaya başlamıştır. Askerî okul hayatının bitişini ise kendisi şu şekilde anlatmıştır: “Şair kişiliğim, farklı kültür anlayışım nedeniyle ordumuzun iç hizmet yasasının uygunluğunu yitirmiş olduğundan 1960 itibariyle bu okuldan ihraç edildim. Bir ara Kuleli Askerî Lisesine gitmem gerektiğini düşündüğüm sırada maalesef düşleri kursağımda kaldı.” (Çitil, 2020: 15) diyerek askerî okul ile bağının kopmasını aktarmıştır. Oysa 1960’ın Kasım ayında Ankara Ordonat Tekniker Okulunda ilk defa Atatürk Ödülü verilmiştir. O günün hatırası olarak dönemin Ordonat Daire Başkanı Reşat Ülgenalp bir kitap imzalayarak ona hediye etmiştir. 1959-1960 yıllarında Ankara Ordonat Tekniker Okulunda Komutan Yardımcısı Kenan Evren’dir. Şerif Cırık’ın askerî okuldan arkadaşı olan, kaynak kişi Hasan Tatar, Kenan Evren tarafından Şerif Cırık’ın çok sevildiğini ve önemli günlerde ona saz çaldırıp şiir söylettirdiğini ifade etmiştir (KK43). Ankara Ordu Donatım Okulundan ayrılmadan önce Şerif Cırık, Cemal Gürsel emrinde askerî gençlerle silahlandırılmış ve Dışkapı bölgesinde görevlendirilmiştir (Yağız, 1999: 11). 1961’de askerî okuldan atılmıştır. Şerif Cırık’ın 1961’de askerî okuldan neden atıldığının resmî belgesine ulaşamamıştır.²⁰ Ancak 2021 yılında Mustafa Ertekin’in “Yemliha Abi” adlı eserinde; mektuplar, arşivler, elyazısı defter ve notlardan ayrıca uzun yılların araştırmaları sonucunda elde ettiği bilgilere yer vermesi sayesinde bu konu da aydınlığa kavuşmuştur: Şerif Cırık’ın 1956-1957 eğitim-öğretim hayatında askerî okul serüveni başlamıştır, 1961 yılının sonbaharında (Eylül-Ekim) da bitmiştir.²¹ Şerif Cırık, bu süreçte “Mahzuni” mahlasını almıştır. Mahlasını onu irşad eden Cırık Baba vermiştir; Cırık Baba ve kardeşi Şakir Baba, Cırık ailesinin yol büyükleridir (KK7). Alan çalışmasında köyün şu an yaşayan büyüklerinden (2020 yılında 81 yaşında idi) ve olaya tanıklık eden Gedayı (Mehmet) Keleş, Şerif Cırık’a “Mahzuni” mahlasını Cırık Baba’nın verdiğini şöyle anlatmıştır:

²⁰ Genel Kurmay Başkanlığına dahi bu durumla ilgili tarafımızca yazı yazılmış ancak askerî kurumlardan Şerif Cırık’ın askerî eğitimine dair bilgilerin arşivlerinde yer almadığına dair dönütler alınmıştır. Konunun BİMER’e aktarılması istenmiş, kuruma yazı yazılmış ancak ailesinin izni olmadan bu bilgilerin verilmesinin mümkün olmadığı, gizli olduğu belirtilmiş bu nedenle devlet kurumlarından belgeli bir bilgi elde edilememiştir.

²¹ Mahzuni Şerif’in askerî okula girişi, okuldaki süreçleri ve ayrılışına dair bilgiler çok karışık olduğu için tarih ve yer açısından şu şekilde özetlemek toparlayıcı olup netlik kazandıracaktır:

1956- Ekim 1959’a kadar Mersin’de askerî okuldadır. Okulu Ankara’ya nakledilir. 18 Kasım’dan 1 Aralık 1959’a kadar Sivas’ta eğitim alıp Ankara Ordonat Tekniker Okuluna geri dönülür. 1960- Şubat 1961’de Ankara’da askerî okuldadır. Şubat 1961 ara tatilinde Suna’yı kaçıır. Afşin’de Yemliha Ertekin’in evine sığınır (3-5 ay-Suna orda kalır.). 1961 sonbaharında Balıkesir’de askerî okula geri dönmüştür ama askeriyede kabul edilmediği için oradan Ekim ayında ayrılmıştır ve Aydın, Manisa taraflarında 3 ay gezerek tekrar memleketine geri dönmüş Yemliha Ertekin ve ailesine emanet ettiği Suna’yı da alıp köyünde ailesiyle birlikte yaşamaya çalışmıştır.

“Zaman gelecek ki senin ismin Mahzuni olarak anılacak, dedi. Ondan sonra Mahzuni mahlas ismi oldu. Mahzuni o zaman öyle dediğinde asgerliği bıraktı geldigidi. Köydeydi. Mahzuni gendi ‘Cırık Baba’nın sözü var.’ dedi diye ondan sonra da mahlası yayıldı.” (KK70)

Kızı Züleyha Cırık ise Şerif Cırık’a “Mahzuni” mahlasını Davut Sulari’nin verdiğini ve bu bilgiyi babasının kendisine bizzat söylediğini bildirmiştir (KK104). Diğer kaynak kişilerden Mehmet Cırık da mahlasını Davut Sulari’nin verdiğini anlatmıştır (KK66). Mehmet Gözükara (2020: 10) ise Berçenek köyüne komşu olan Bakraç köyünden asıl adı Mehmet Konak (1905-1979) olan Hafız Rahmi (Kör Hafız)’den bir muhabbette atışma yaptıktan sonra “Mahzuni” mahlasını aldığını aktarmaktadır. Bunu da şu dizeler ile desteklemektedir:

“Sorsalar ki nerden içtin doluyu / Berçenek’te körün birinden içtim”. Bu bilginin doğru olup olmadığı netleşmiş olmamakla birlikte Mehmet Gözükara’nın kaçırdığı bir nokta vardır ki bu dizelerin devamında “*Rüyamda görmedim ak sakallı pir / Ben ezilen alın terinden içtim*” (Aktaş, 2002: 9) der.

Aslında Mahzuni’nin burada söylemek istediği şey, “âşıkların pir elinden dolu içme” inancına inanmadığını, pir elinden dolu içmediğini, buna da karşı olduğunu belirtmektir. Ancak Ali Öztunç (2017: 18) buna dair olan anlatıyı kaynak göstermeden şu şekilde vermiştir:

“...Bir gün yine Alembey köyünden yola çıkmış, yürüyerek anasının yanına Berçenek’e gidiyordu. Susamıştı, karnı da açtı. Yakınlarda bildiği bir su kuyusu vardı. Onun başına gitti, ayakkabılarına çıkarttı ve kuyuya inmeye başladı. Önce ayakkabısını suyla temizledi sonra o ayakkabıyı tas yerine kullandı. Susuzluğunu kana kana su içerek giderdi. Kuyudan tekrar çıktığında hem yol yorgunluğu hem de suyun etkisiyle kuyunun yanındaki dut ağacının altında uyuya kaldı. Bir sesle uyanıp gözlerini açtığında karşısında köyünde yaşamakta olan evlad-ı Ali Seyyit Pir Şakir Baba’yı gördü. Bu yaşlı adam Şerif’le hem sohbet etti hem de azığını paylaştı. Ardından da her ikisi Berçenek’e doğru yola çıktı.”

Bu durumun doğruluğu ya da yanlışlığı kanıtlanamamıştır ancak Mahzuni’yi dolaylı olarak bir pir elinden dolu içmiş görüntüsü çizildiği kesinlik göstermektedir. Oysa Mahzuni, pir elinden dolu içmeye-yukarıda belirtildiği üzere-inanmadığını ifade etmiştir.

Emine Hanım ile boşanan, 1961 yılında askerî okuldan ihraç edilen Şerif Cırık, aynı yıllarda Ankara’da iken -nüfus müdürlüğünden öğrendiğimiz bilgilere göre-01.07.1947 İtalyan doğumlu, 1949 yılında “göçmen Türk vatandaşı” olarak Türk vatandaşlığına kabul

edilip Yozgat'ın Sorgun ilçesine bağlı -daha çok göçmenlerin yaşadığı-Sarı Hamzalı köyüne kayıtlanan Nigar ve (saat tamircisi) Mehmet Öz'ün kızı olan Suna isimli genç kız ile tanışmıştır. 21 yaşındaki Şerif Cırık, 13-14 yaşlarında olan Suna'yı kaçırdığından dolayı Suna'nın ailesi şikâyetinde bulunmuş ve Şerif Cırık aranan kişi olmuştur. Suna'nın yazdığı mektuba karşılık annesinin kızına cevap olarak yazdığı mektubundan Suna'nın "suya gidiyorum" diye Şerif Cırık'a kaçtığı anlaşılmaktadır. Bir annenin kızına feryadını da içeren mektubun ilk kısmı ise şu şekildedir²²:

"Bayan kıymetli kızım Suna, göndermiş olduğunuz kıymetli mektubunu (aldım). Ama mektubu alır almaz çok üzüldüm. Sen ne için kaçtın, şimdiye kadar bana niçin mektup yazmadın? Ben senin annen değil miyim, hiç utanmadın mı kaçtın? İnsan ne zaman kaçarsa bir kâğıt bırakır. Beni kandırıyorsun "suya gidiyorum" deyip ondan sonra kaçtın..." (Ertekin, 2021a: 217)

Şerif Cırık Eylül 1961'de askerî okula geri dönme planları içindedir. "...Okul komutanı Şerif'i seven biridir ne okuldan atılmasına ne de tazminat ödemesine gönlü razı değildir. Okula dönmesi için, bir çare arayacağımı söyler." (Ertekin, 2021a: 212) ve Şerif Cırık da okuldan atılmamak için komutanını dinleyip Balıkkeseir'e askerî okula gitmiştir. Yine muhabbet ortamlarının kendisine kazandırdığı kişilerden birisi olan ve aralarında dostlukları gelişen Osman Dağlı'ya 10 Ekim 1961'de yazdığı mektup²³ bu durumu özetlemektedir: "Azizim Dağlı, Şu anda Balıkkeseir'in iki saat açığında Çayırhisar denilen bir mevkideyim. Durumum henüz belli değil. Yeni ikiye geçenler izinde. Eski 2. Sınıflar da mezun oluyorlar. Bunların hangisinde olacağım kesin değil." (Ertekin, 2021a: 213). İçinde bulunduğu durumu ve süreci ise Şerif Cırık 13.12.1961 tarihli Yemliha Ertekin'e yazdığı mektubunda şöyle bildirmiştir:

"Ağabey, 3 ay evvel Balıkkeseir'de kaldıktan sonra, evvelce de söylediğim gibi okul kumandanı tazminatın ödenmemesi için oraya kadar çağırılmış ve nihayet ben tekrar okumaya gelmiş oldum, birliğim tard etmiş oldu. Hülasa okulda bir ay kaldım. Ondan sonra Manisa, İzmir, Bergama, Bandırma, Gönen ve Aydın'da eğlenerek yine Manisa'dan dönüyorum. Babamlara sıhhatte olduğumu bildir. Yakında geliyorum." (Ertekin, 2021a: 218)

²² Mektubun tamamı Ertekin (2021a: 217-218)'de yer almaktadır.

²³ Mektubunda adresini şu şekilde yazmıştır: "Ord. Ok. Astsby Ad. 2 Bl. Parça Kayıt / A No: 861"

Balıkesir’deki askerî okuluna geri dönse de -büyük ihtimalle-hem 18 yaşından küçük bir kızı kaçıрма hem de devamsızlıktan dolayı askerî okula tekrar kabul edilmeyen ve okuldan atılan Şerif Cırık, memleketine ve eşinin yanına dönmeyip Batı Anadolu’yu gezmiştir. O dönem askerî okuldan ayrılmanın cezası vardır. Şerif Cırık’ın bu cezasını ödemek üzere babası Zeynel Cırık tarlasını satmış, tarlasıyla geçimini zar zor sağlayan aile, bu durumun ardından ekonomik olarak çok zorlanmış; Şerif ve eşi Suna Cırık köyde, civar köylerde işçi olarak -şeker pancarında- tarlalara çalışmaya gitmişlerdir (KK70, KK37, KK14, KK89). Bu süreçte annesi Döndü Cırık ile araları açılmış, anlaşmazlık yaşamış ve Berçenek’e yakın bir köy olan İnci köyüne Suna ile taşınmışlardır, oradaki köylüler onlara yardım etmişlerdir. Bir ev verip, eski eşyalardan evin eşyalarını temin etmişlerdir (KK70, KK89). İkisi de yokluğu, dışlanmışlığı ve ezilmişliği-en derinden- bu süreçte yaşamışlardır. Bu yaşananları da şu şiiriyle anlatmıştır:

Kahrolma validem üzme gönlünü / Nasıl geldiysek öyle geçeriz

Merhamet kul zindan etme bu günü / Kızma rıza denen şeyle göçeriz

Malın mülkün senin olsun dünyada / Gayri şan istemem Suna’dan maade

Yelkensis gemiyiz coşmuş deryada / Tufana gark olsun böyle gideriz

Her gelin alamaz Suna ismini / Validem evlattan bulma hasmını

Nafile ateşe atma sen seni / Biz serin gelmişiz yayla gideriz

Varıp gideceğiz çöl, dere, dağ, taş / Kül toplayıp soğan yesek yine hoş

Yüz bin küfür etsen yine boş / Günahkâriz turap huyla göçeriz

Kul Mahzuni eder gidelim Suna’m / Boş yere kendini yıpratma anam

Bırak beni bana yanarsam yanam / Âleminen konar, köyle göçeriz (1149. Şiir)

Tüm yaşananlar, tarihî belgeler (mektuplar-hatıra defterleri) ışığında bu şekilde netliğe kavuşurken hayatının sonlarında katıldığı “Bir Yudum İnsan” programında, kendisinin askerî okuldan ayrılma serüvenini ve sonrasını Şerif Cırık şöyle hikâyeleştirmiştir:

“Mahzuni Şerif: O sıralarda Pir Sultan Abdal’ın, Nesimi’nin, Virani’nin, Gevheri’nin kitapları çıkardı. Bunun arasına Nazım Hikmet de katılıyordu. O arada felsefeye de merak sardım. Takdir edersiniz ki bir gönül adamıyım, bir tarikat gönlüsü, bir felsefe dervişi ben de

takdir ediyorum ki asker olamazdı. Benim kulağımdan tuttuğu gibi attılar tabi.

Nebil Özgentürk: Yani bir somut olarak atılma belgesinde ne yazıyordu?

Mahzuni Şerif: İşte.

Nebil Özgentürk: Kuleli mi yoksa Ordonat Okulu muydu?

Mahzuni Şerif: Hayır Ordonat okuyordum Kuleli'yi kazanmıştım, Kuleli'ye gidemedim.

Nebil Özgentürk: Yani Astsubay Ordonat Okulu'ndan bir gün müdür geldi diyelim askerî okul müdürü.

Mahzuni Şerif: Tabi iç hizmet yasasına aykırı hareketimden okul muaşeret aykırı hareketimden bu adam okuyamaz denildim ve atıldım. Atılırken dahi ben büyük bir kavganın içinde görerek büyük bir onurla başka bir asker olacağımı biliyordum ben zaten. Silah yerine saz, efendim; disiplin yerine çiçek kucaklayacağımı biliyordum ben. Ordudan kovulmuş, ahlaksız bir insan konumuna düşmüştüm. Bizde inanç çok güçlüdür yani önemli bir okuldan önemli bir medreseden bir seyyid önünden kovulmak aforaz edilmek o adamın devamlı suçlu olduğu anlamına gelirdi ben kaçmak zorunda kaldım. Köyümden kaçtım.

Nebil Özgentürk: Baban, kardeşlerin falan mı bu insanlar?

Mahzuni Şerif: Tabi. Amcalarım, ağbilerim, dayılarım. Sen bir yaramazsın sen artık ailemize yaramazsın bir nevi ordu hayini gibi oldum ben.

Mümtaz Sevinç: Küsmüş bir daha dönmek üzere Berçenek'ten çıkar Mahzuni. Birkaç akrabasının yaşadığı İzmir'edir yolculuk. Bu yılları hayatımın en karanlık yılları diye tanımlar.

Mahzuni Şerif: Orada destan bastırdım. Hiç unutmuyorum Gediz matbaası diye bir matbaa vardı. On kuruşa destan bastırdım. Destan dediğim yani ahım şahım tarihi içeren bir şey değil yani bir türküye destan derdik biz o zaman. On kuruşa bastırıp 25 kuruşa geçinip gidiyordum.

Nebil Özgentürk: Sen mi yazıyordun?

Mahzuni Şerif: Ben yazıyordum. Elimi kulağıma atıp türkü hâlinde okuyordum ben bunları trenlerde pazarlarda bazen küçük kentlere gidiyordum oralarda günümü gün edip geçinip gidiyordum.” (URL 11).

Alan çalışması sırasında elde edilen bilgiler ve Şerif Cırık “Bir Yudum İnsan” programında askerî okuldan ayrıldığı için köyündeki büyüklerinden tepki aldığından dolayı dayanmayıp İzmir’e gittiğine dair yukarıda anlattığı bilgileri birleştirdiğimizde aslında hem askerî okuldan ihraç edilmenin toplumdaki olumsuz yeri ile toplum baskısı hem de köydeki geçim sıkıntısından dolayı Manisa’ya geçici işçi olarak gittiğini göstermektedir. Bu dönemde, yörenin insanı için “Maraş altı” denilen Adana, Mersin, Aydın-Söke, Manisa, İzmir gibi yerlere pamuk işçisi ya da farklı işlerde çalışmak için gidilme geleneğine Şerif Cırık da katılmıştır ve Osman Konak’ın yanında Manisa’da pamuk tarlalarında çalışmıştır (KK89). Şerif Cırık, “Bir Yudum İnsan” programında İzmir’de bulunduğunu, destan satarak geçimini sağladığını söylemektedir. Ancak İzmir’e değil Manisa’ya gündelik işçi olarak gitmiş olduğunu kendisiyle birlikte çalışan arkadaşlarından öğrenmekteyiz. Ancak kaynak kişiler, Manisa’da destan yazıp satmadığını fakat bu süre içinde zaman zaman trenle İzmir’e gidip İzmir’de böyle bir şey yaptıysa da bu durumu bilmediklerini belirtmişlerdir (KK89). Bu bilgileri teyit etmek adına dönemin İzmir gazeteleri taranmış lakin Şerif Cırık ya da Mahzuni Şerif adında herhangi bir şiir tespit edilememiştir.

Şerif Cırık, yöresinden ayrılıp Manisa-İzmir’e gittikten sonra Ankara’ya geçmiştir. 1961 yılında Âşık Dursun Cevlani ile Ankara’da tanışmış ve Cevlani’nin Ankara’da iken Şerif Cırık’a yardımları olmuştur. Bu yardımlarını unutmayan Şerif, 1999’da Cevlani’nin vefatı üzerine mektup yazmıştır (Öztunç, 2017: 23). Mektup hem tanışmalarını hem de bu dönemlerde Şerif Cırık’ın içinde bulunduğu durumu ve usta olarak gördüğü iki ismin onun hayatındaki yerini vermektedir:

“1961 yılında yani 38 yıl önce Âşık Dursun Cevlani Baba ile Ankara’da tanışmıştım. O yıllar benim hayatımın en karanlık ve ömrümün en zebun yıllarıydı. Beni o yıllarda, yaşadıklarına rağmen hayattan pişman etmeyen iki büyük ustamı ömrüm boyunca unutmam. Birisi Âşık Veysel Şatıroğlu, bir diğeri de Âşık Cevlani Baba. Feleğin yakamı tuttuğu yıllarda Cevlani Baba beni hiç yalnız bırakmadı. Aylarca evinde kaldım, tuz ekmeğini yedim; cebimi harçlıksız, gönlümü umutsuz bırakmadı. Yani bu günlere bir Mahzuni binası bırakılmış ise bu binanın temelinde ve her duvarında, Cevlani Baba’nın ve Âşık Veysel’in imzası yatmaktadır.”

1961 yılında Âşık Dursun Cevlani dışında bir de Âşık Veysel ile karşılaşması sonucunda radyo ve plakçılarla keşfedildiğini kendisi “O günden bugüne yayınlanmış il kültür müdürlükleri bandrol adetlerine göre 453 kırk beşlik ve 12 uzun çalar LP olmak üzere 365

plak, bu plakları içine alarak 1970'ten itibaren 70 albüm kaset, sekizi diğer müelliflerince ikisi kendi kaleminden 10 kitabım neşredildi.” (Çitil, 2020: 15) şeklinde açıklamıştır. Bu durumlar gösteriyor ki Âşık Dursun Cevlani ve Âşık Veysel ile tanışması sanat hayatının dönüm noktası olmuştur.

2.3.2. Orta Yaş ve Olgunluk (1962-1981)

Şerif Cırık, Âşık Veysel ile tanışıp ardından radyo ve plakçılar tarafından keşfedilmiştir böylece sanat hayatı bu dönemde yavaş yavaş başlamıştır.

1 Aralık 1962’de de Suna Hanım ile resmî olarak evlenmiştir. 1963 yılında Haziran-Temmuz aylarında Ankara’da Mahzuni’nin de yer aldığı ozanlar bir araya gelerek Ankara Âşıklar Derneğinin kuruluşunu düzenledikleri toplantıda haberdar etmişlerdir. Fikret Otyam’ın Cumhuriyet gazetesindeki 9 Temmuz 1963 tarihli yazısı toplantıyı özetler niteliktedir. Yılın sonunda da Anadolu turnesine çıkmış, Ankara’da Âşıklar Derneği kuruluşuna katılmıştır. (Ertekin, 2021a: 268, 281-282). Âşıklar Derneğini kurmalarındaki gerekçeyi ve bu süreci şöyle açıklamıştır:

“Türkiye’de halk ozanları sürekli olarak ezilmişlik, yoksulluk içinde yaşamışlardı. Bu durumdan tamamen olmasa da kurtulmaları gerekti. Örgütlenmek gerekiyordu. Biz bu gerekeni yaptık. Âşıklar Derneğini kurduk. Sesimizi duyurmaya çeşitli yerlerde konserler vermeye çalıştık. Dost Fikret Otyam’ın ve Gazeteciler Sendikasının desteği ile konserler verdik.” (Yağız, 1976: 11-12).

1963 yılında “ilk gözağrım” dediği (URL 11) İşçi Partisine üye olup, iki yıl burada aktif gençlik görevini yerine getirmiştir. Aynı yıl “Doğu’da Kıtık Var”ın yazarı Halil Aytekin ile tanışmıştır. Bu tanışıklık Mahzuni’nin hayatında önemli bir yere sahip olacak olan “Benim ilk gazeteci dostum” dediği Fikret Otyam’a götürmüştür. Fikret Otyam aracılığıyla Hürriyet gazetesinde Cüneyt Arcayürek, Mahzuni Şerif hakkında ilk yazıyı yazmıştır. Bu dönem TİP’in kuruluş yıllarına rast geldiği için kurucuları ile ilişki kurmuştur, onların kendisini koruyup sahip çıktığını belirtmiştir (Yağız, 1999: 12). Hayatında dönüm noktalarından biri olan 1963 yılında aslında sol gruplarla ilişkisinin ağırlık kazandığını görmekteyiz. Ülkede yaşanan her kargaşa, haksızlık ve zulümde Mahzuni Şerif’ten bir türkü bekleme, yaşananları sert bir dille ve eleştirinin dozunu artırarak aktarması öğütlenmiş, her öğüt ve ardından gelen şiir, Mahzuni Şerif’e devamında üzerinden bir daha kolay kolay çıkaramayacağı gömleği

giydirmiştir. Ustası olan Âşık Veysel ise toplumu birlik, beraberlik ülküsü içinde yönlendirmek düşüncesi ve inancı ile Mahzuni Şerif'in bu konulardaki durumunu ve tavrını onaylamamıştır. Bu durumu Mahzuni Şerif şu şekilde aktarmıştır:

“Mahzuni Şerif: 63 yıllarına geldiğimde (ben memlekette bazı siyasi odaklarla oturup kalkmaya da başladım. Çünkü memleketin içinde bulunduğu sistem, halka yansıyor halktan bana yansiyordu. İşte, yolsuzluklar, hırsızlıklar bir sürü, şimdi olduğu gibi o zaman da vardı. İşçi Partisi Gençlik Teşkilatınca ben keşfedilmiştim. Onlarla bir dayanışmam oluyordu ve öğütleniyordum da bunu samimi söylemek gerekiyor.

Nebil Özgentürk: Konserlere mi çıkıyordunuz onlarla?

Mahzuni Şerif: Hıı. Konserlere gidiyordum. Türkiye’de bir halk direnişinin, bir tepkinin işte ezilmiş yığınların tepkisine ortak olama isteniliyordu ve bunu hâlâ yapmaktayım ben ki ondan yanayım. Bu Veysel Baba’nın gücüne gidiyordu” (URL 11).

1963 yılından sonra ise kendisine “ozan” diyebildiğini belirterek sanat yaşamının başladığını belirtir (URL 22; Pehlivan, 1985: 3). Şöhret basamaklarına çıkmaya başlarken Suna’yı da bu süreçte Yemliha Ertekin’e emanet etmiş ve onu Hacıbektaş’a götürmesi için Sefer Bey’e teslim etmesini istemiştir. Suna, Hacıbektaş’a götürülmüştür. 18 Kasım 1963’te ise Suna, Yemliha’ya Mahzuni’nin askere gittiğini yazdığı bir mektupla belirtmiştir. Sefer Ulutaş’ın Yemliha’ya mektubundan anlaşıldığı üzere bu süreçte Mahzuni Isparta’da askerlik yapmaktadır (Ertekin, 2021a: 289). Şerif Cırık’ın Yemliha Ertekin’e yazdığı 2.2.1964 tarihli mektubundan anlaşıldığı üzere askerde acemi birliğinden sonra Ankara’ya Kara Harp Okulu Bando Bölüğüne gönderilmiştir. 10 Mart 1964’te Suna Hanım’dan oğlu Emrah Mahzuni, Hacıbektaş’ta Sefer Ulutaşlardan Bahriye Hanım’ın evinde dünyaya gelmiştir. Emrah Mahzuni’nin doğumundan sonra oğluna mektup yazmıştır. Suna daha sonra oğlu Emrah ile Berçenek’e geri dönmüştür (Ertekin, 2021a: 289-303). Birçok yazılı kaynak, hastalanan oğlu Emrah Mahzuni’yi annesi Suna ile birlikte dedesi Zeynel Cırık’ın götürdüğü doktorun ilgilenmeyip hatta onlara karşı köylü olduğu için iyi davranmadığına dair bilgileri yazsa da alan çalışmasında Berçenek köyünden kaynak kişiler Emrah’ı, doktora dedesi değil bizzat Mahzuni’nin kendisinin eşi Suna ile yürüyerek götürdüğünü, doktorun tavırlarına kendisinin yaşadığını ardından “Acı Doktor” şiirini yazdığını belirtmişlerdir (KK37, KK77).

Berçenek'ten yaya geldim / Amman doktor bak bebeğe
Beşiğini elden aldım / Yandım doktor bak bebeğe
Yıkık yuvam kara yasta / Yalvarırım eşe dosta
Annesi bebekten hasta / Amman doktor bak bebeğe
Kuru sovan yağsız aşım / Yırtık bağrım açık başım
Bir şey değil vatandaşım / Amman doktor bak bebeğe
Allah için bir merhem çal / Öldürür beni bu vebal
Param yok ceketimi al / Amman doktor bak bebeğe
Mahzuni Şerif çobandır / Meskenim dumanlı dağdır
Bebektir amma insandır / Amman doktor bak bebeğe (115. Şiir)

Aynı yıl “Acı Doktor”, “Çeşm-i Siyahım” adlı kasetlerinin bulunduğu ilk 45’liğini doldurmuştur (Yağız, 1999: 37). Bu süreçle birlikte Mahzuni Şerif tüm Türkiye’de tanınmaya ve sevmeye başlamıştır. Konserler, plaklar arka arkaya gelmiş, 1965 yılında Mahmut Erdal ile Ankara’da, Neşet Ertaş ile Eskişehir’de konserler vermiştir. Eskişehir’deki konser başarılı geçse de iki şaire de ücretleri ödenmemiş, cebinde tek kuruşu olmayan Mahzuni’ye, Neşet Ertaş cebindeki parasının yarısını vermiş böylece Ankara’ya geri dönmüşlerdir. 1966 yılında Almanya’ya gitmiş ve orada konserler vermiştir. “Prangalar” kasetinin yayımlandığı 1966 yılında, Suna Hanım’dan ikiz çocukları Ferhat ve Şirin Mahzuni doğmuştur (KK12, KK7). 1967(8) yılında kendi adına plak firmasını kurmuş ama ortakları Ayhan Coşkun ve Abbas Sütçü’yle kısa sürede batırmışlardır (URL 106; URL 107). 1969 yılında Almanya, Hollanda, Belçika, Danimarka’ya gitmiş ve konserler vermiştir. Mahzuni Şerif bu yıllarını “Şöhrete ulaştıktan, ülkemi baştan sona taradıktan sonra Bulgaristan, Yugoslavya, Avusturya, Almanya, Belçika, Danimarka, İsveç, Norveç, Finlandiya, İngiltere; ayrıca Pakistan, Hindistan, Singapur, Avustralya, Japonya, İsrail gibi ülkeleri de gezdim.” (Çitil, 2020: 15) şeklinde aktararak kendisinin aslında gezgin bir âşık olduğunun işaretlerini vermiştir.

Eserlerinden dolayı kısa süreli tutukluklar yaşamıştır. Bu süreçlerde Anadolu’da konserler vermiştir. Konser verdiği illerden birisi de Gaziantep’tir. Buradaki konser sonrasında Fatma Hanım ile karşılaşmıştır. Mahzuni, Suna Hanım’la evliyken Fatma Hanım ile bu karşılaşmasının sonucunda olanları Öztunç (2017: 29) şöyle özetler: “Mahzuni, büyük

bir aşk ile Ankara'ya dönmüştü. Resmî olarak boşanmadığı ikinci eşi Suna ile ayrılmanın yollarını arıyordu.” Sonunda nüfus müdürlüğündeki resmî verilere göre 1970 yılının altıncı ayının yedisinde, Çorum 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kararıyla ikinci eşi Suna Hanım'dan boşanmıştır.²⁴ Suna Hanım ise resmî kayıtlara göre 1991 yılında vefat etmiştir.

1970 yılında Fatma Hanım ile Gaziantep/ Kavaklık'ta nişan törenleri yapılarak 26 Ağustos 1971'de Antep Kızılay Düğün Salonunda evlenmiştir (Öztunç, 2017: 37). Fatma Hanım ile evliliğinin ardından Mahzuni Şerif'in sanat hayatının karmaşa, kargaşa dönemi olgunluk ve durgunluğa geçmiştir.

“Mahzuni” mahlası ile anılmaya başlayan Şerif Cırık'ın resmî olarak adı ve soyadı nüfus cüzdanında Şerif Mahzuni şeklinde 1 Temmuz 1971'de değiştirilmiştir. Böylece Mahzuni Şerif, sanat dünyasında kullanmakta olduğu mahlasını, soyadı olarak resmîyette de kullanmaya başlamıştır. Ülkede yaşanan 12 Mart 1971 Darbesi sonrasında Mahzuni Şerif, hapisaneyeye 5. sefer girmiş, 12 Mart'tan önce de 35 mahkemesi olmuş ve bu süre zarfında farklı tarihlerde tutuklanıp geri çıkartılmıştır. Mahzuni Şerif, hapisaneyeye girip çıkmak konusunda bereketli olduğunu belirterek bu sürecin 2 yıl sürdüğünü söylemiştir (Yağız, 1976: 16). 12 Mart Darbesi ve devamında yaşananlar, Mahzuni Şerif'i halkın ozanı olarak bu düzen üzerine yazmaya itmiştir. Ülkenin durumuna kızmakta ve üzülmemektedir. Bu hâli ona “Köşkün sarayın yıkılsın / Erim erim eriyeyin / Umudun suya dökülsün / Erim erim eriyeyin / Çölden çöle sürünesin” dizelerini yazdırıp ve ardından “Erim Erim Eriyesin” plağını çıkartmaya vesile olmuştur. O dönemde gözaltına alınmalarını ve yaşananları, Bir Yudum İnsan – Âşık Mahzuni Şerif belgeselinde şöyle aktarmaktadır:

“Mahzuni Şerif: Ozanlık sanatı, imajlar sanatıdır, bir ima sanatıdır bir de cinaslar sanatıdır. Bizde sürüm sürüm sürülmek, hopur hopur hoptamak, çatır çatır çatlama gibi terimler vardır. Ben bir türküyü “erim erim eriyeyin” dedim, bunu resmen Nihat Erim'e söyleyip diye devlet beni aldı, koluma taktı zinciri ve götürdü, yıllarca ben kaldım içerde.²⁵

Nebil Özgentürk: İlk kez o zaman mı gözaltına alındınız?

Mahzuni Şerif: Daha önce başka suçlardan alındım da.

²⁴242424 Bkz.: Erdal. M (2008). *Bir Ozanın Kaleminden*. (10. Baskı). İstanbul: Çamşık Hüseyin Abdal Derneği Yayınları, s. 59-75.

²⁵ Öztunç, A. (2017). *Devr-i Mahzuni*. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık, s. 24-37.

Nebil Özgentük: Ne gibi mesela? Hangi suçlar?

Mahzuni Şerif: Uzun yattığım.

Nebil Özgentük: Hangi suçlar?

Mahzuni Şerif: Benim suçlar hep türküdür.

Nebil Özgentük: Hayır. Mesela birkaç örnek verin, lütfen.

Mahzuni Şerif: “Yuh Yuh”u okudum mesela. “Amerika Katil Katil” okudum. “Köyüm Köyüm” okudum. Bunların hepsinde terkip(?) edildim.

Nebil Özgentük: Tutuklandınız mı gözaltına mı alındınız?

Mahzuni Şerif: Hayır gözaltına alındım. Bazılarından 20-30 gün yattım ama “Erim” de çok yattım.

Nebil Özgentük: Peki gerçekten Nihat Erim’e söylemediniz mi?

Mahzuni Şerif: Yok canım ya, alakası yok ya!

Nebil Özgentük: Çok denk düşmesi yani Nihat Erim’in Başbakanlığı, 12 Mart Dönemi hani, balyoz harekâtı yani.

Mahzuni Şerif: Orada. Orada direk Nihat Erim diye hedef almadım da.

Nebil Özgentük: Ama 12 Mart’a yönelik bir tepkin vardı çünkü bir müzisyen olarak.

Mahzuni Şerif: 12 Mart. Vardı tabi vardı canım. Ben hiçbir zaman o gençlerin asılmasını, vurulmasını istemiyordum.” (URL 11). Mahzuni Şerif, şiiri dönemin Başbakanı Nihat Erim’e söylemediğini belirtse de önce tutuklanır sonra da mahkemeye çıkarılır. Nihat Erim, “Bir halk ozanı, başbakanı sevmek mecburiyetinde değil.” (URL 106) dese de kamu davasına çevrildiği için 10,5 ay cezaya çarptırılır ve Ali Mahzuni’nin anlatımına göre burada çok ağır işkenceler görmüştür. Bu süreçte aynı koşu altında kaldığı Yılmaz Güney ile tanışmıştır:

Mahzuni Şerif: Ben, rahmetli Yılmaz Güney ağbının bulunduğu koşu daydım. Aramızda bulaşık yıkama günlerimiz olurdu çift çift. Ben Yılmaz ağbiyle, rahmetliyle düştüm. Yemek yedikten sonra mutfakta bulaşık yıkama durumu. Ben çatalları kurulayacaktım yıkayacaktım kendisi de kablaları yıkayacaktı. O büyük insan “Mahzuni Baba, sen otur ben hepsini de yaparım, otur sen sazı eline al.” dedi. O, bulaşık yıkarken ben “Amerika Katil Katil” türküsünü okuyordum.” (URL 18).

Yıl 1972'ye geldiğinde arkadaşı Ali İzzettin Özkan'la Âşık Veysel'i ziyaret etmiştir, bu ziyaret esnasında Âşık Veysel'in Mahzuni Şerif'e "Pir Sultan geliyor." söyleminde bulunduğu iddia edilmiştir (Temizyürek, 2004: 81). Âşık Veysel'in "Kalkın, gelen Pir Sultan olsa gerek." sözünü kaynaklarda Veysel'i köyünde ziyaretinde söylediği belirtilirken Ali Mahzuni'ye olayı anlatan Mahzuni ise yukarıda bahsedilen konserde (Ankara / Melek sineması konseri) olduğunu aktarmıştır. Âşık Veysel'in bu sözü söylediğine dair kesin ve net bir kanıt şu süreçte rastlanmamıştır. Tüm yazılı ve elektronik kaynaklarda dillere pelesenk edilen bu söylem, Âşık Veysel'in ailesinden herhangi birisi tarafından ya da bu olaya tanıklık eden birisi tarafından onaylanmamıştır. Uzun yıllar "Mahzuni" ile bir arada zaman geçirdiğini, çok yakın arkadaşlıkları, aile dostlukları olduğunu belirten Kadir Nehir, buna dair farklı bir bilgi vermiştir. Kadir Nehir, Çorum'da -adını hatırlayamadığı- bir kişinin bizzat kendisinin yaşadığı, Mahzuni ile Âşık Veysel ile ilgili anıyı aktardığını belirtmiştir (KK61). Bu anının tarihini Kadir Nehir tam hatırlayamasa da 1970-1972 yılları arasında olacağını belirtmiştir:

"Cezaevinden ayrılınca karşılamaya gelenlere, Numune Hastanesinde yatan Âşık Veysel'i ziyaret etmek istediğini söylüyor. Hastane odasında yatağında uzanan Veysel'in yanına geldiklerinde, "Rami Saltuk: 'Yav, Baba. Allah, geçinden versin. Seni kaybedersek. Seni bu ülkede kim temsil edecek?' diye Veysel'e soruyor. Veysel de diyor ki 'Yav Rahmi, herkes bir bahçıvan. Düşün bahçede çeşit çeşit gülleri vardır. Bahçıvan bunları yetiştirmiştir. Her çiçeğin bir tadı bir güzelliği vardır. Nasıl ayırt edeyim?' diyor. O anda Rahmi Saltuk "Bir de Âşık Mahzuni Şerif var. Onunla ilgili ne dersin?" diye soruyor. Veysel de 'Ya, o çocuk, sakın burada olmasın.' diyor. Geçirtiyorlar, bu lafı üzerinden. O arada 'Çocuklar. Gücenmeyin ama o devrin Pir Sultan'ıdır.' diyor. O arada Mahzuni ağbi gelip, elini öpüyor. Veysel de 'Ya ben bu çocuk için kötü bir şey söyleseydim... Rahmi yaptığını beğendin mi?' diyor (KK61).

Bu bilgilerin aydınlatılması, doğrusunun tespit edilmesi tarafımızca önemlidir ancak şu aşamada netlik yoktur. Ancak "Çağın Pir Sultan"ı ifadesi şehir efsanesi olarak halk arasında sıklıkla anlatılmakta ve Mahzuni Şerif bu şekilde nitelendirilmektedir.

1972 yılında Âşık Hüdayi, Nafiz Ünlüyurt, Mithat Bektaş ile Mahzuni Şerif Dedebağ/Hacı Bektaş'ta bulunmuştur. Şiirlerinde "Pir"im dediği Hacı Bektaş Veli'yi ziyareti, Bektaş inancı yolunda ilerlediğinin ve ilerleyeceğinin bir kanıtıdır. 1972 yılı, Mahzuni Şerif için hapisane yılı olmuştur. İlk önce Maltepe Hapishanesinde ve ardından

ikinci kez tutuklanarak Selimiye Cezaevinde mahkûm edilmiştir. 24 Haziran 1972 yılında ise eşi Fatma Hanım'dan kızı Derya Mahzuni (Demir) ve 1973'ün Kasım 14'ünde de oğlu Ali Bülent Mahzuni doğmuştur (KK7). Ali Mahzuni kundakta iken Mahzuni Şerif, halkı suça teşvik etmekten tutuklanmış ve Ankara Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılanmıştır (Öztunç, 2017: 45). 1973 yılı Mahzuni Şerif için yine hareketli dönemlerden biridir. Bu yıl Mahzuni Şerif kendisi hakkında ilk kez kitap yazacak olan Süleyman Yağız ile tanışmıştır. Dönemin önemli âşıklarından Âşık İhsani'nin "Türkiye'nin en olumlu halk ozanı" şeklinde nitelendirdiği Mahzuni Şerif, aynı yılın 3 Eylül'ünden itibaren Ankara Gençlik Parkındaki gazinolardan birinde çalışmaya başlamıştır. Ardından Davut Sulari'yle birlikte geldiği İstanbul'da 3 plak birden doldurmuş ve Yeni Ortam gazetesinin 28 Ekim 1973 haber yazısına göre; " 'Konya'da yapılan âşıklar bayramı eski saray hatunlarını eğlendirme niteliğini taşıyan yoz bir geleneğin sürdürülmesinden ve toplumcu çağdaş Türk halk şairlerine karşı düzenlenen bir oyundan başka hiçbir anlam taşımaz.' " (Yağız, 1976:31) şeklinde Konya Âşıklar Bayramı'na karşı görüşünü sert ve ağır bir üslupla belirtmiştir. Yılın sonunda "Kolum Nerden Aldım Bu Zinciri" adlı plağını yayımlamıştır. 21 Mart 1973'te vefat eden Âşık Veysel'in ölümünün ardından 1974'te Mahzuni Şerif, ustası olsa da onun gibi düşünmediği ve düşüncelerini inceden inceye eleştiren "Ahrette selamım olsun Veysel'e / Neden sadık yârin kara topraktır / Yiyen yedi konan göçtü dünyadan / Neden sadık yârin kara topraktır" (Zaman, 1997: 191) dizelerinin yer aldığı "Neden Sadık Yârin Kara Topraktır" adlı plağını yayımlamıştır. Devamında dillere pelesenk olacak olan "Bilmem Ağlasam mı Ağlamasam mı" şiirini yazmış ve Almanya'da konser vermiş, ikinci kez yurt dışı turnesine çıkmıştır. "Ersen ve Dadaşlar" topluluğu ilk defa televizyonda Mahzuni Şerif'in "Yedin Beni" parçasını halka tanıtmış, böylece bu şiiri halkın beğenisini kazanmış, Ankara'da çeşitli yerlerde verdikleri konserlerde bu parçayı pop-fol türünde yeniden düzenleyerek söylemişlerdir (Yağız, 1976: 44). Tarih 28 Şubat 1975 olduğunda, Tarsus'ta yapılan CHP Gençlik Kolunca düzenlenen bir müzik şöleninden sonra Kul Ahmet ve Mahzuni Şerif tutuklanıp Devlet Güvenlik Mahkemesine sevk edilmiş ve ikisi için tutuklama kararı çıkmıştır (Yağız, 1999: 36). Aynı yıl 9 Mayıs'ta eşi Fatma Hanım'dan kızı Gülde Şeyda Mahzuni doğmuştur (KK7). Bu yıla ait bir diğer tutuklanması ise Türkola Plaklarının sahibinin şikâyeti üzerine Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu ile ilişkisi var diye tutuklanmış ama ilişkisi olmadığı anlaşılrsa da bu süreçte 14-15 ay hapis yatmıştır (URL 11).

1975'te tekrar Anadolu turnelerine başlamış ve Nesimi Çimen ile Anadolu konserleri, 1976'da Almanya Köln Radyosu'nda röportaj vermiştir. Bu röportajda o dönem Türkiye'sinin durumuna değinilmiştir:

“Sunucu: Sayın Mahzuni hoş geldiniz, Türkiye'den geliyorsunuz, Türkiye'de ne var ne yok?

Mahzuni Şerif: İzin verirseniz, bu sorunuzu sazımla yanıtlayım.

Ben gelirken beyaz karlar yağmıştı / Düz ovayı kara duman boğmuştu

Rahat olanlara güneş doğmuştu / Hasret ile iki gözü dolan var...

Çok azaldı Kızılırmak, Ceyhanlar / Kokmaz oldu lale, sümbül, reyhanlar

Birbirimizi sevmez oldu insanlar / Ne yazık ki öldüren var ölen var...

Mahzuni'yim alın teri yemedim / Ömrümde haksıza haklı demedim

Benim Türkiye'm benim Memedim / Türkiye'den dolu dolu selam var...

Sunucu: Ben çok beğendim deyişinizi ama ne yazık ki dediğiniz gibi olaylar var, umarım düzelir.

(...)

Sunucu: Duyduğum kadarıyla siz bir ara içeri de girmişsiniz?

Mahzuni Şerif: Evet, ara sıra türkülerimden dolayı koğuşturmalara uğradım, cezalar çektim; fakat o ceza benim için şereftir.

Sunucu: Gerçekten de bir ozan için türkülerinden dolayı ceza görmek üzücü; ama dileriz düzelir.

Mahzuni Şerif: Ama bizim suçumuz şerefimizdir.

Sunucu: Âşık seninle başa çıkmak zor...

Mahzuni Şerif: Umut ederim ki inandığım kuvvet, hırsızlığı ve namussuzluğu vermesin. Biz yapıtlarımızın cezasına zaten razıyız.

Sunucu: Sizin müziğiniz folklor türünden değil mi, bize neşeli bir parça oku da programımızı kapatalım.

Mahzuni Şerif: Neşeli değil ağıdımsı bir parça ama. Bizim memleket uzun havayı sever.

Üç günlük dünyada bir demlik ömür / Aylın olsa el kapısı zor olur

Mazlumun kanını yiyip içenler / Gün gelince sürünür de kör olur.

Birleşen arılar yılanı boğar / Balın peteğinden akrebi kovar

Bir yiğit anadan bir defa doğar / Her yiğidin özü sözü bir olur.

Mahzuni bir şahin uçtu kolumdan / Uçtu gitti Elbistan'ın solundan

İnsan sevgisinden hakkın yolundan / Bundan geri dönmek bana kir olur” (URL 20; Aktaş, 2002: 18-19).

Mahzuni, o dönemin Türkiye'sinden haberdar ederken halk ozanlarının halkın sıkıntılarını dile getirdiği için hapishanelere atılmasını, suçlu olmasını, düşünce suçundan ceza almasını ozanlığın şerefi olarak ifade etmiştir. Sunucu, son olarak neşeli bir türküsünü istese de Mahzuni, kendi halkının ağıtları daha çok sevdiğini belirterek Anadolu insanının da beslendiği kaynağı, bir halk ozanından beklediklerini kendisinin de halk ozanı olarak halkın isteklerini, sıkıntılarını dile getirme görevini bir anlamda göstermiş olmuştur.

10 Mayıs 1978'de Eşi Fatma Hanım'dan kızı Sezde Yetiş Mahzuni doğmuştur, Mahzuni'nin eşi Fatma Hanım'dan olan bütün çocuklarının doğum yeri aslen Gaziantep olmasına rağmen Mahzuni Şerif, hepsinin nüfus cüzdanına doğum yeri olarak Afşin yazdırmıştır (KK7). Bu durum aslında Mahzuni Şerif'in memleketi Afşin'den kopuk, oraya küskün bir hâlde olduğu şeklinde yansıtılan durumlarla çelişmektedir. Mahzuni Şerif memleketini özlediğini, sevgisini her dem dile getirmiş, bunun üzerine şiirler yazmıştır. Hemen hemen her belgesel ve televizyon programlarında onunla ilgili şiir paylaşımında “Oy Göresim Geldi Berçenek Seni” şiiri seçilmiştir ve kendisi de ona seçme şansı verildiğinde yine bu şiirini sazı ile seslendirmiştir. Çocuklarının doğum yerine ısrarla Afşin yazdırması da kökenine, köyüne her şeye rağmen bağlı, sevgisini ve özlemini göstermesinin kanıtıdır. 1999 yılında yazdığı otobiyografisinde “...şimdi bana sekiz çocuk beş torun sahibi Mahzuni” diyebilirsiniz.” sözleri ile sekiz yavruya ve beş toruna sahip bir ailesi olan Mahzuni profilini de çizmiştir.

1978'de Türkiye'de yaşanan “Ankara Bahçelievler semtinde TİP'li yedi öğrencinin ülkücü militanlar tarafından hunharca katledilmesi”nin ardından “Boşa dövüşmeyin bizim yiğitler / Sizi vurduranlar vurulmuyor ki / Kim bilir nerede hangi koltukta / Kömürde tarlada yorulmuyor ki” diye başlayan “Sınıfsız Okul” (Öztunç, 2017: 55- 56) adlı şiirini yazmıştır. Aynı yıl İstanbul'da bir konser öncesi kuliste ve devamında yaşanan olaylar sonucunda doğaçlama olarak “İtin Biri” şiirini söylemiştir. Bu şiiri Abdullah Çatlı'ya yazdığına dair

iddialara karşılık Ali Öztunç'un (2017: 57) eserinde bu olay şöyle aktarılır:

“Ünlü ozan, sahneye çıkmadan önce kuliste son hazırlıklarını yaparken iri yarı, hâli vakti yerinde bir iş adamı, Mahzuni Şerif'in yanına gelmiş ve her zamanki gibi kısa kulis sohbetlerinden biri başlar. Ancak sohbetin ilerleyen dakikalarında adam üslubunu bozar. Mahzuni ise tatsız bir durum yaşanmaması için” Erenler sahneye çıkmam gerekiyor.” diyerek kulisten ayrılır. Fakat artık iyiden iyiye gerilen adam, Mahzuni sahnede türkülerini okurken uzaktan avazı çıktığıınca kışkırtıcı atıflarda bulunmaya ve ona hakaret etmeye devam eder. (...) Mahzuni Şerif'e ‘Döneksin sen, sosyal faşistsin. Sen ne anlarsın köylünün derdinden.’ diye bağırır. (...) Mahzuni Şerif'i kızdırır. Seslendirdiği eserini birden kesen Mahzuni Şerif, o an doğaçlama olarak bu provokatöre cevabını Mahzunice verir.”

Ali Öztunç'un eserinde şiirin kime yazıldığı bu şekilde açıklansa da şiiri kime yazdığına dair bilgiyi birçok şiirinde olduğu gibi yine sadece Mahzuni Şerif bilmektedir.

1980'li yıllara gelindiğinde “Domdom Kurşunu” yazılıp bestelenmiştir Kadir Nehir, bu bestesinin Çorum'da ilk defa kendisinin evinde Mahzuni Şerif'in onlara misafir olduğu bir günde sazı ile söylediğini şöyle anlatmıştır (KK61).

“Orda irticalen söylediği hem bu parça hem 4 -5 parça daha vardı. Bir de mesela “Domdom Kurşu”nun ham hâli vardı orda. Daha böyle kaset olmamıştı. “Sakın bunu bir yerde çalma bu kasedi” demişti. Sonra oradan İstanbul 'a gitti. İstanbul'da birkaç cümlesini değiştirdi. Sözleri oturmamış diyordu zaten. İstanbul da kaset oldu. “Ben bunu çalacam söyleyecem burjuvaziler de bunu çalıp oynayacaklar, göbek atacaklar.” demişti.

Bir başka kaynak kişi İsmet Gökşen ise Kuşkaya köyünde kendilerine “DomDom Kurşunu”nu muhabbet ortamında söylediğini şu şekilde anlatmıştır (KK59).

İsmet Gökşen: Burda o Domdom Kurşunu'nu en ilkin bizim evde söyleyiydi.

Satı Sariaslan Atli: Bunu ilk defa burda söylüyorum diye kendisi mi söyledi?

İsmet Gökşen: Aynen öyle dedi bu türküyü daha yeni besteledim bunu da ilk burda söyleyom dedi hani biz kasete alıyoruz o zaman kaset vardı teyip vardı. Bende kaseti var saklıyorum.

Bir rivayete göre de devrimci bir kişinin öldürülmesi üzerine bu şiiri yazmıştır. Ancak bu çelişkili bilgilerden sonra olayın gerçekliği Fikret Otyam ile muhabbet ortamında çekilen

ses kaydını (ÖK175) çözümlendiğinde ortaya çıkmıştır. Mahzuni Şerif bu özel kayıta “Domdom Kurşunu bir güzellemedir.” (ÖK175) diyerek bu çelişkili ifadeleri sonlandırmıştır.

12 Eylül 1980’inde birçok kişinin tutuklanması ve birçok yasaklara rağmen Mahzuni Şerif’in herhangi bir tutukluluk durumu olmamıştır. Asker arkadaşı olduğunu söyleyen Hasan Tatar, askerî okulda hocaları olan Kenan Paşa tarafından Mahzuni Şerif’in sevilip korunduğu için tutuklanmadığını söylerken (KK43) Mahzuni Şerif bu durumu şöyle açıklamıştır:

Nebil Özgentürk: Peki, 12 Eylül Dönemi’nde sen tutuklandın, yeniden gözaltına alındın mı?

Mahzuni Şerif: Yok. 12 Eylül’de tutuklanmadım hatta Kenan Evran Paşa’nın bana es geçtiğini söyledi halk. Kenan Hoca, Kenan Paşa, benim okul komutan yardımcımdı. Yani onun talebesiyim ben. Yani onun zamanının talebesiyim. Dediler. Ben bir altın kalem falan da aldım onlardan. Hediye verilmişti başarımdan dolayı.

Nebil Özgentürk: Seni peki, o yıllardan tanıyor mu?

Mahzuni Şerif: Tanıyor tabi. Tanımaz mı? Okulda en ünlü adamdım ben.

Nebil Özgentürk: Hiç böyle muhatap olmadınız mı Kenan Paşa’ya “Ben sizin öğrencinizim. Beni yasakladılar.” Vesaire gibi, hiç böyle bir karşılıklı konuşmanız olmadı mı?

Mahzuni Şerif: Kim gidebilir onun yanına ben gidiyim. Hayır, mektuplar yazdım ama karşılığını almadım. Eğer aldıysa önem vermediyse canı sağ olsun, bir şey demiyorum.” (URL 11).

1980 Darbesi ve Kenan Evren, Mahzuni Şerif ilişkisi hâlen gizemini koruyan bir dönemdir. Mahzuni Şerif’in bu süreçte Kenan Evren tarafından korunduğu, solcuların hapisane, baskı altında gibi farklı konumlarda iken Mahzuni Şerif’e dokunulmaması sol grupları kızdıran ve şüphelendiren bir durumdur. Mahzuni Şerif ise o yılları kendisi için yasaklı yıllar olduğunu belirtmiştir. Kaset ve plak çıkartamadığı için geçim sıkıntısı içinde mücadele ile eserlerini icra bakımından suskun bir dönem -en azından toplum önünde geçirdiğini dile getirmiştir.

2.3.3. Son Dönemleri ve Vefatı (1982-2002)

1980’den sonraki durgunlukla beraber, bu süreçten sonra Mahzuni Şerif, hayatının son dönemlerine yavaş yavaş geçiş yapmış olur. Bu süreçte ilk olarak; babası Zeynel Cırık 1984

yılında vefat etmiştir (Pehlivan, 1085: 5). Köyünde herkesin sevip saydığı, değerli bir insan olarak nitelendirilen (KK2, KK77) Zeynel Cırık'ın köylülerinde bıraktığı izin nasıl olduğunu ve neden öldüğünü Hüsne Pamuk şu şekilde açıklamıştır:

Hüsne Pamuk: Zeynel emmim çok eyiydi çok... Gış geldi miydi oda yakardı, millet hep oduya toplanırdı, gendi odanın ayakucunda darak yapardı, gemik daraklar olurdu ya onlardan darak yapardı, orda tezgahını gurardı çayı gayvesi çok şeyidi... Darak yapardı, gışın yapardı gışın. Çoğurgan'da (Çoğulhan'da) camız keserler zağar ordan getirirlerdi, gendi şey yapardı darak yapardı bıhçılardı...

Satı Sariaslan Atli: Sonra dağıtıyor muydu? Satıyor muydu?

Hüsne Pamuk: Dağıdırdı, hepimize de verirdi neye satıcı kime satıcı hee, hepimize de verirdi o zaman gurban yokluğunu şinciki gibi (..) bi şey mi alırdı (alınırdı)?

Satı Sariaslan Atli :O zaman çok mu yokluk çektiniz?

Hüsne Pamuk: Çok yokluk çektik, yani bizden evvel gelenler daha çok çekmiş, biz de yani çalışarak çektik (KK51).

Bu anlatım hem Zeynel Cırık'ın misafirperliğini, paylaşımcı, iyi bir insan oluşunu hem köyün o dönemki sosyal ilişkilerini hem de o dönemde köylerin ekonomik durumlarını gözler önüne sermektedir.

Zeynel Cırık'ın vefatı ise şöyle gerçekleşmiştir:

Hüsne Pamuk: Bir şeye gettileridi, Fatoş bibimin döllerı onları mahkeme ettiler tarla bölmeye getmiş, mah... şeye getti Avşine mahkemeye getti, orda niddiyse galp grizi geçirdi, galp grizi geçirdi yoğusa amcam heç hasta ne değelidikine.

Satı Sariaslan Atli: Orda birisine mi sinirlenmiş, ne olmuş?

Hüsne Pamuk: Valla bilmem ne olduysa, galp grizi geçirdi hastaneye aldılar, ordan bir hafta yattı ölüsü geldi, yoğusa amcam çok eyiydi dincidi, hayır sabiydi, ne gadar severdi milleti...

Satı Sariaslan Atli: Herkese yardıma koşmaya mı çalışırdı?

Hüsne Pamuk: Hiç incitmezdi kimseyi, odasında iki üç gonuşu olurdu, gayfesini, çayını verirdi o zaman hedik vurudu Döndü bacım rahmetlik tabak tabak getirilerdi hedik yerlerdi, hincik herkes başbaşa gurban... (KK51)

Köylüler için “iyilik timsali” olan Zeynel Cırık bir tarla paylaşımı, mahkeme süreci yüzünden vefat ettiğinde Mahzuni Şerif ise Fatma Hanım ve çocukları ile Gaziantep’te yaşamaktadır.

Mahzuni Şerif, Gaziantep belediye başkanlığına aday olmuştur ama kazanamamıştır. Ankara’ya taşınınca Barış Partisinin kurucuları arasında yer almış ancak daha sonra istifaya etmiştir. CHP’den aday olmak istese de listede adını görmeyince bir daha siyasete atılmamıştır (URL 11). Aynı yıl ilk kez kalbinden rahatsızlanarak Gaziantep’te kalp krizi geçirmiştir.

8 Şubat 1985 yılında “Domdom Kurşunu” ile Altın Kelebek büyük şöleninde güfte ve beste ödülünü almıştır ve “Domdom Kurşunu” parçası “Yılın Bestesi” seçilmiştir. Böylece Mahzuni Şerif “Yılın Adamı ve Altın Sanatçısı” seçilmiş olur. Akabinde 15 Şubat’ta Battal Pehlivan ile söyleşi yapmıştır. Bu söyleşi “Domdom Kurşunu” adı ile hazırlanan kitaba bazı şiirleri de eklenerek yayımlanmıştır.

1987 yılına gelindiğinde Hacı Bektaş Veli’ye ve “Ömrümde en büyük kıblem” (Öztunç, 2017: 86-87) dediği Mustafa Kemal Atatürk’e derin sevgisi ve bağı olduğunu her defasında dile getiren Mahzuni Şerif önemli bir eseri olan “Sarı Saçlı Mavi Gözlüm” şiirini yazmıştır. Aynı yıl Şener Şen, Yunus Bulbul ve Nejat Alp ile Avrupa Gurbet Kervanı turnesinde yer almıştır. 1988 yılına gelindiğinde ise Atatürk için bu sefer “Ben Ağlamam” (On Kasım’da) adlı şiirini yazmıştır.

Sovyet Ordusu’nun Bakü’ye girişi ve devamında Ermenilerin saldırısına uğrayan Azerbaycan’da bu durum 25 Ocak 1990 Yanvar (Ocak) Katliamı olarak tarihe geçerken Bosna Savaşı’nda yaşananlar ve bu yıllarda dünyada yaşanan nice acı olay, Mahzuni’nin “Bosnaya mı yan Azerbaycan’a mı” şiirini yazdırmıştır (Zaman, 1997: 68). 1990 yılında ölümüne dair “Vasiyetim” şiirini kaleme almıştır. Bu şiirinde Hacı Bektaş Veli’ye olan sevgisini anlatırken “Ankara’da yüklesinler dengimi / Berçenek’te başlatmışım / Nevşehir’e taşısınlar rengimi / Hacı Bektaş eşliğine dalsınlar” (Çankaya ve Şerif, 2002:199) dizelerinden yola çıkarak vefatı sonrası ailesi bu vasiyete uymuştur. 1990 yılının Eylül ayında Murat

Karayalçın'ın teklifi üzerine Gaziantep'ten Ankara'ya taşınmıştır ve SHP'li Ankara Belediye Başkanı Murat Karayalçın'ın kültür danışmanı olmuştur. Ancak Mahzuni'yi bu iş nedeniyle kimse arayıp sormamıştır, kendisi de Karayalçın'a bir türlü ulaşamamıştır. Bir zaman sonra "Âşık Mahzuni mevsimlik işçi oldu" haberinin ardından kültür danışmanı görevinden istifa ederek "Ben Karayalçın'a Danışman Oldum" şiirini yazmıştır (Öztunç, 2017: 90-91). 1991 yılında, SHP'ye üye olmuş ve 4 Ocak'ta Almanya'da iken "Ali" adlı şiirini yazmıştır. 21 Ekim 1992 tarihinde "Mustafa Kemal Hazretlerine" şiirini yazıya dökmüştür. 1993 yılı Türkiye'de acı kıyımların yaşandığı yıldır. Bu acı olayların ardından Mahzuni Şerif, duyduğu üzüntüleri şiirine dökmüştür. 24 Ocak 1993 yılında Uğur Mumcu'nun öldürülmesinden sonra Zülfü Livaneli'ye yazdığı mektupta "Ellerinde Yeşil Sancaklı Beratlarla" şiiri yer almıştır. 2 Temmuz'da Sivas Madımak katliamının ardından "Koştuk Sivas Ellere" şiirini yazmıştır (Öztunç, 2017: 95-97).

Televizyon programlarına çıkan konuşmacılardan din ve Kur'an-ı Kerim hakkında konuşanlar arasında en beğendiği Yaşar Nuri Öztürk'tür (Öztunç, 2017: 100). 5 Eylül 1994'te Yaşar Nuri Öztürk ile irtibat kurmak isteyerek ona kaset ve plaklardan sesini duyup dinleyebileceği bir halk ozanı ve Alevi inancına sahip olduğundan, Kur'an-ı Kerim'e dair bilgisinden bahseden bir mektup yazmıştır ve mektubun içinde Öztürk'ün hizmetleri için bir hediye olarak sunduğu "Cemalım Hak Cemalıydı Cennetü Âlâ Oldum" şiirini eklemiştir (Öztunç, 2017: 100-101). Bu yıllarda televizyon kanallarında İbrahim Tatlıses'in programları ülkede yoğun bir şekilde izlenmektedir. Mahzuni Şerif de İbo Show programında Murat Çobanoğlu ile katılmıştır. Burada iki ayrı kesimi temsil eden halk şairlerinin buluşturulması ve sağ ile solun birleştirilmesinin işareti vardır. Mahzuni Şerif, sağ cenahtan Murat Çobanoğlu ve Abdurrahim Karakoç ile ilişkileri saygı ve sevgi çerçevesindedir. Katıldığı bir başka program olan Gönül Dağı'nda Mahzuni, Karakoç'a şiir okumuş ve şu övgü dolu sözleri söylemiştir:

"(...) Sanıyorum 10 yaşlarımda, 12 yaşlarımdaydım o zaman ancak sevgili üstadı (Abdurrahim Karakoç'u), aynı toprakların çocuğu olduğumuz için çok çok duyuyordum ve hayranı oluyordum ondan esinlenmedim desem üzülürüm. Ben de sanat hayatına 60'lı yılların başında atıldım, kıdemli dediğimdeki kasıt oydu. Yöremizin çok çok ünlüleri vardır, Elbistan toprağının. Afşin de onun bir parçası. Ahmet Cıtaklar, Dertli Babalar, Hayatiler (Hayati Vasfi Taşyürek- yakın köylümdür), bunlar benim hocalarımdır. Bu hocalardan bir tanesi de sevgili üstadım Karakoç'tur." (URL 22).

Mahzuni Şerif; yöresindeki birçok şairden etkilendiğini ve bu şairlerin de başka bir kanaldan hocaları olduğunu söylemiştir. Bu hocalardan birisinin de Abdürrahim Karakoç olduğunu belirtmiştir.

Mahzuni Şerif'in ömrünün son yılları da rahatsızlığına rağmen hareketli ve üretken geçmiştir. 1995 yılında kurucusu olduğu Barış Partisinin Amasya konserinde bulunmuştur. 1996'da Hacı Bektaş ve Barış Ödülü'nü almıştır. Bu dönem "Demokratik Kitle Örgütü"nde görev almış ve Pir Sultan Abdal ve Alevi-Bektaşî temsilcilikleri gibi toplumsal kurumlarda üst düzey görevlerini sürdürmüştür, 1996 yazında Hatay'ın Arsuz ilçesindeki yazlığında beyin kanamasına bağlı felç geçirmiştir (Öztunç, 2017: 120). Yıl 1997'de Hacı Bektaş Veli'yi anma etkinliklerinde eşi Fatma Hanım, kızı Şeyda ve sanatçı Ferhat Tunç ile bulunmuş, bu ziyaret Pir'ini ölmeden önceki son ziyareti olmuştur. Haziran ayında Almanya'da beyin kanaması geçirmiştir. Aralık ayında annesi Döndü Cırık'ı kaybetmiştir. Kurucusu olduğu Pir Sultan Abdal Kültür Derneğinden "Atatürk gibi bir dehaya zaman zaman kötü lafların edilmesi benim derneğe küsme nedenimin tuzu biberi olmuştur." diyerek 22 Ocak 1998'de istifa etmek istemiş ama dernek yönetimi istifasını kabul etmemiştir (Öztunç, 2017: 120). O yılın 10 Kasım gününe gelindiğinde Atatürk'ün ölümünün 60. yılında Cevri Baba'ya bir mektup ve "Bugün on kasımdır bir dağ yıkılmış / Poyrazın kanadı çama takılmış / Gayrı Hakk'a tapmak başa kakılmış / Saraya ser olmuş dağdaki meşe" diye devam eden şiirini yazmıştır (Öztunç, 2017: 88). Memleketi Afşin'e 1999 yılının 19 Ağustos'unda konser vermek için gitmiştir. Memleketi olmasına rağmen burada uzun yıllar konser vermeyişini Harun Çitil şu şekilde anlatır:

"Türkiye'nin dört bir köşesinde, festivallerde konserler vermiş, ayrıca dünyanın birçok ülkesinde konserlere çıkmış bir halk ozanının doğduğu ilçede şimdiye kadar bir halk konseri vermemesi çok büyük bir çelişkiydi. Oysaki Afşinliler Mahzuni'yi çok seviyor, onun türkülerini severek dinliyor, yeni çıkan plak ve kasetlerini hemen satın alıyor ama Mahzuni Şerif Afşin' de halk konseri vermiyordu. Mahzuni'nin Afşin' de halk konseri vermemesinin asıl sebebi; yetmişli, seksenli yıllarda sağcı-solcu çatışmasında Mahzuni Şerif'in "solcu" damgası yemiş olmasıdır. Mahzuni sistemle ters düşmüştü. Afşin halkının da sosyal yapısının milliyetçi muhafazakâr olmasından dolayı Mahzuni'nin Afşin' de halk konseri vermesi mümkün olmuyordu. Hâlbuki Afşin' de birçok ünlü sanatçı halk konseri vermişti. Mahzuni'nin deyişiyse kırk yıl sonra, 1999 yılının 19 Ağustos'unda Afşin Belediye Başkanı Yalçın Demir'in gayreti ve cesaretiyle Afşin Güreş Meydanı'nda halk konseri gerçekleşti." (Çitil, 2020: 13).

Konsere ait kamera görüntülerine bakıldığında hemşerilerinin büyük coşku ve sevinci görülmekte aynı durumu Mahzuni Şerif'in de yaşadığı aşikârdır, o coşku ile konserine Afşin'e duyduğu sevgi ve özlemini dile getiren şiiri ile başlar:

Hasret buram buram kırk sene oldu / Dönerek bulduğum Afşin merhaba
Dağlarınla, toprağınla, taşınla / Gurbette kaldığım Afşin merhaba
Su durduğun yerde cirit oynardı / Her köşenden koç yiğitler kaynardı
Atlasına kartalların konardı / Uğruna öldüğüm Afşin merhaba
Toprak toprak hamurundan yoğruldu / Berçenek'te çamurundan doğruldum
Senden doğdum, tüm dünyada soruldum / Dünyaya geldiğim Afşin merhaba
Bana afiyettir kuru soğanın / Hükmü ne ki hükümdarın talanın
Tükenmez ki Dirgen Ali'n Doğan'ın / Hayale daldığım Afşin merhaba
Tanrım nasip etmiş Ayrın Dede'yi / Ben böyle gurbette kaldım ne deyi
Sende duydum emmi dayı edeyi / Secdemi kıldığım Afşin merhaba
Benim gönlüm sana güzellik diler / Hoşlar diyarında bir kuzu meler
Boşa yatmaz dede baba yediler / Selamlar saldığim Afşin merhaba
Bilmem ki Mahzuni lâyk mı sana / Dünya bir yanadır Afşin bir yana
Bütün köylere bütün halkına / Hey kurban olduğum Afşin merhaba (Çitil, 2020: 14)

Ayrıca “Mahzuni Şerif video kayıtlarında, ‘Beni havada ve karada da öldüğümde Berçenek’e gömün. Eğer cenazemin bulunamayacağı gibi bir ölüm yaşamışsam köyümün topraklarına cenazem gömülsün.’ der.” (Çitil, 2020: 14). Vasiyeti ile ilgili köyüne gömülme isteğini- ilkokul üçüncü sınıfa kadar Mahzuni Şerif'in öğretmeni olan Mevlüt Kul'un torunu Mevlüt Kul aktarmıştır: “İsmail Keleş diye bir köylümüz bir gün kahvede Mahzuni'ye vefat ettiğinde nereye gömülmek istediğini sorar o da ‘Beni havada ve karada da öldüğümde Berçenek’e gömün ama sizin gücünüz yetmez.’ ”²⁶ der (KK77). Burada Mahzuni'nin aslında köyüne gömülmek isteği olsa da köylülerin bunu yerine getirmelerine izin verilmeyeceğini vurguladığı anlaşılmaktadır. Mevlüt Kul, öyle de olduğunu güçlerinin yetmediğini, şiirinde

²⁶ Bu konuşmasının ses kaydı da bulunmaktadır.

bildirdiği vasiyeti olduğu için Hacı Bektaş'a gömüldüğünü ailesinin de bu durum hakkında artık ikilik çıkarılmasını istemediklerini, Pir'inin yanında olduğunu belirttiklerini bu nedenle bu konu hakkında çok temkinli olduklarını da belirtmiştir (KK77).

1999 yılında Mahzuni Şerif, CHP'ye üye olmuş ve 30 Eylül 2000'de CHP'de Deniz Baykal'ın yeniden genel başkan seçildiği kurultay için "Bu Sefer Hakkımız Hak Olsun Derim" şiirini yazmıştır. Şubat 2001 tarihli Kızıldağ dergisinde "Hem Kızılbaşım Hem Aleviyim" adlı yazısını kaleme almıştır. Hemen ardından İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi yazıda suç unsuru bulup Mahzuni Şerif'i yargılamıştır. 27 Aralık'ta da Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde davası görülmüştür.

Ömrünün son yılında da konserler veren Mahzuni, 2001'in Nisan ayında konser için gittiği İstanbul'da konser sonrası gece ve daha sonra bir hayranının evinde misafirlikte iken kalp krizi geçirmiştir. Kalp ve solunum yetmezliği nedeniyle rahatsızlanarak JFK Hospital'da yoğun bakım altına alınmıştır. Mayıs ayında taburcu olmuştur. Kadir Nehir bu süreçte eşi ile birlikte Mahzuni Şerif'in ve Fatma Hanım'ın yanında olduklarını, bir Mahzuni seveninin evlerini o süreçte Mahzuni Şerif ve eşine açtığını, rahatsızlığı sürece orada kaldıklarını ve Nesimi Çimen gibi bazı sanatçı dostlarının Mahzuni'yi ziyaret etmek için geldiklerini aktarmıştır (KK61). Aynı yıl televizyondan Anadolu gençlerine "Aman yiğitlerim ağzınıza sigara değdirmeyin!" diyerek seslenmiştir.

28 Nisan 2002'de Fransa'nın başkenti Paris'te son konserini vermiştir oradan Mayıs ayında Almanya'ya ziyarete gittiğinde nefes darlığı sebebiyle hastaneye geldiğinde kalp krizi geçirmiştir. 15 Mayıs'ta Ali Mahzuni'nin babasının yanına girmesine izin verilmiş ancak Alman hastane başhekimisi "Sizi duymasını mümkün değıl, derin bir uykuda." demesi ardından başka bir doktorun "Siz konuşun, sizi duyar." demesi ile Ali Mahzuni ve eşi Fatma Hanım Mahzuni Şerif ile konuşmaya çalışmış; Fatma Hanım'ın "Mahzuni, bizi duyuyorsan bize bir işaret ver." sözünün üzerine Mahzuni Şerif'in sağ gözünden bir damla yaş gelmiş ve bu onun son işareti olmuştur (Öztunç, 2017: 125-126). 17 Mayıs'ta sabaha karşı 04.25 sularında Almanya/ Köln'de dünyaya gözlerini yummuştur. 18 Mayıs'ta ilk tören 09.30'da Köln Porz'da bulunan Finkelberg Okulu'nun yakınındaki yeşil alanda yapıp 19 Mayıs'ta cenazesi saat 12.00'de THY'ye ait uçakla Ankara'ya gönderilmiştir. Aynı gün Nevşehir'in Hacı Bektaş ilçesindeki Çilehane Mezarlığı'ndaki "Âşıklar Anıtı"nın bulunduğu alanda toprağı verilip ebedî istirahatete çekilmiştir (URL 106; URL 107). Mahzuni Şerif, vefat etmeden önce

Hacıbektaş ilçesinin Belediye Başkanı Mustafa Özcivan'la Ankara'da karşılaştıklarında mezarının Hacıbektaş ilçesinde Beştaş'ta olmasını istediğini bizzat kendisi bildirmiştir (KK84). Mahzuni'nin Beştaş'a gömülmek istemesine rağmen Çilehane'ye defnedilmesinin sebebini Mustafa Özcivan şu şekilde açıklamıştır:

“Vasiyeti Beştaş'tı. Bizi duyup görüyorsa kırıldı mı kırılmadı mı, benim o an kendi duygusal şeyimle Çilehane (oldu) ama toplumun geneli çok memnun orda olmasından dolayı. (...) Büyük bir coşkuyla toprağa verdik Hacıbektaş'ta Çilehane'de. Dedim, vasiyetin Beştaş'ta ama kusura bakma (Çilehane) Hacıbektaş'ın da en güzel yeridir.” (KK84).

Mahzuni Şerif, bir yerde köyünde bir yerde Hacıbektaş'ta gömülmek ister ve Hacıbektaş'ta da Beştaş'ta olmayı vasiyet eder. Bu durum alan çalışmasında ortaya çıkmıştır. Mahzuni Beştaş'ta yer almak istese de Mustafa Bey, onun mezarının Çilehane'de olmasını uygun görür. Bunlardan anlaşılan şu ki Mahzuni aslında köyüne gömülmek istese de bu isteğine köylülerin gücü yetmeyeceğini, onlara bu fırsatın tanınmayacağını, Hacıbektaş'a gömüleceğini bildiği için orada da Beştaş'ta olmak istediğini vasiyet etse de yerine getirilmemiştir. Mahzuni Şerif, Pir'inin yanında olsa da heykelinin asla yapılmamasını net bir şekilde belirttiği “Ben yaşayan bir Mahzuni'yim şimdi, çağın Mahzuni'siyim ve çağdaş Mahzuni'yim. Benim kafama dokunmayın, heykelimi de yapmayın diyorum” (URL 11) şeklindeki konuşmasına rağmen mezarlık içerisinde heykeli yapılarak yine vasiyetine uyulmadığı görülmüştür.

Ali Mahzuni, Mahzuni Şerif için “Son dönemler çok suskundu. O ‘dost, can, hadi baba’ diyen kimse yoktu, biz vardık, sadece belli sayılı insanlar gelir giderdi, onlar da halktan sevenleriydi.” (URL 18) sözlerini Habertürk'ün Başrol belgeselinde 10 Kasım 2018 yılında söylemiştir. Alan çalışması sürecindeki görüşmede ise Mahzuni'nin cenazesinden sonra sanatçı kesimden yok denecek kadar az kimsenin geldiğini, gelen giden, hatır soran kişilerin yine halk olduğunu, son dönemlerde (2020 yılı) ise sosyal medya hesaplarından canlı yayında “Mahzuni Şerif ile görüştüm” diyen bazı önemli sanatçıların yalan söylediğini, Baba'dan alacakları bir şiir, beste olmadığından onu ziyaret etmediklerini ve ailesi olarak yalnız kaldıklarını üzümlere dile getirmiştir (KK7). Mahzuni Şerif'in ailesinin her fırsatta yalnız bırakıldıklarına dair ifadeleri, onun aslında tüketim döneminin acı bir örneği olduğunu da göstermektedir. Bazı gruplara Mahzuni gibi sivri dilli, eleştiren lafı sert ve keskin kimseler lazımdı ve bunu Mahzuni'de buldular ve de Mahzuni'yi halkı etkileyen, şiirleri ve şairliği ile

bir anlamda kullanmışlardır. "... ezilen herkesin Mahzuni'si olmak istedim ben." (URL 11) diyen Mahzuni de buradan halkın sevgisi ve maddi kazanç da (az ya da çok) elde etmiştir. Kendisi yaşlanıp da gücü bitince bu gruplar tarafından yalnız bırakılmıştır. İçinde bulunduğu durumu "Binbir umudunan çektiğim tuttuğum dallar / Uzakıkça yokuş oldu gittiğim yollar / Acı sonun geldiğinden haberin var mı" dizeleriyle de aslında belirtmiştir. Tüketim döneminin bilindik sonunu o da yaşamıştır. Yaşadığı sürede (şiiirleriyle, konserleriyle, besteleriyle, sözleriyle) tüketilmiş ve bitmiştir. Geriye tükenmiş, yorulmuş bedeni, ailesi ve ona samimiyetle bağlı olan halkı kalmıştır. Günümüzde de şiiirleri ve besteleri kullanılarak hâlâ tüketilmeye devam edilmektedir.

Kendisi ömründe Türk halk şairi olarak yerini ve yapmaya çalıştıklarını 1999'da yazdığı otobiyografisinden şu şekilde açıklamıştır:

"Türk aşıklık edebiyatını, Anadolu mistik felsefesini, Türk İslam anlayışını, divan ve halk edebiyatı gibi eserler üzerinde ozanlık geleneğinin etkisini sunmaya çalıştım.

Bir zamanlar, geçmişte olan diğer Türk halk ozanları gibi sistemle ters düştüğümden yanlış anlaşıldım ve birtakım mahkûmiyetlerim oldu. Ancak ben bunlara hiç küsmedim, kırılmadım. Çünkü ozanlık misyonunda yatan en baş erdemlerden birisi toplumculuk ruhudur. İlk hazmı ve olgunluk işareti de devletin, insanların ve Allah'ın yasalarına hamiyetle yaklaşmaktır. Ben bunları yaptığımı düşünmekteyim. Ve ülkemi taparcasına sevmekteyim." (Çitil, 2020: 15).

Hiçbir zaman tam olarak anlaşılmadığını hiçbir kesime tam yaranamadığını düşünmüştür. Yaptığı yanlışlarını da Mahzuni "Kimilerine namussuz dedim, dürzü dedim, işte zevzek dedim, it dedim, yoğurt (?) dedim, işte ayıp ettim bunlara. Daha ehil dilli bir Mahzuni olabilirdim. Bunu da artık hoş görsünler, ben gittikten sonra söylesinler." (URL 11) diyerek belirttiği ifadeleri kullandığı kişilerden hoşgörü beklemiştir.

1939'dan 2002'ye kadar ömrüne çok şeyler sığdıran Mahzuni Şerif, 20. yy. Türk halk şairliği geleneğinin önemli temsilcilerindendir. Vefat ettiğinde onun için "20 bin civarında şiiir, 453 plak, 71 kaset ve 11 kitap bırakmıştı." (Öztunç, 2017: 127) ifadeleri birçok kaynakta geçse de tarafımızca bu şiiirlerin hepsine ulaşamamıştır. Doğaçlama söyleme geleneği içinde söylenen şiiirler alan çalışması sırasında kaynak kişilerden öğrenilmeye ve yazıya geçirilmeye çalışılmıştır. Ancak yine de 20 bin civarında şiiiri olduğu söylemlerinin doğru olmadığı, halkın

halk şairleri için genelde bu şekilde abartılı ifadeler kullandığı araştırmacılar tarafından bilinen bir durumdur. Bununla birlikte Mahzuni Şerif'in Türk halk şiirine katkıları, halkın dertlerini, sıkıntılarını dile getirmesi, Cumhuriyet'in elitist aydınlarının aksine onun halkla bir olup halkının (özellikle ezilenlerin) dertlerini dinlemesi, kendince şiirleriyle, hâliyle çözüm üretip sevdiklerinin "Mahzuni Baba"sı olması, halkına bu yöndeki hizmeti bir insan ömrü için değerli bir başarıdır.

3. BÖLÜM

3. MAHZUNİ ŞERİF'İN ŞİİRLERİ VE ŞİİRLERİNİN ANALİZİ

3.1. Mahzuni Şerif'in Şiirleri

Şairler, duygu ve düşüncelerini öz bir biçimde ifade etmede kabiliyetli şahsiyetlerdir ve şiir yazma konusundaki başarıları bununla yakından ilgilidir. Onlar bu kabiliyetlerini halk şairliği geleneğinden beslenerek geliştirmekte ve kendilerine has bir üslup oluşturmaktadırlar. Türk halk şiirinin 20. yüzyılda yetiştirdiği önemli halk şairlerinden Mahzuni Şerif de şiir yazma kabiliyetine sahip, özellikle irticalen şiir söylemede ustalaşmış, gelenekten beslenerek kendini geliştirmiş ve döneminin gelişmelerinden şiir akımlarından da etkilenerek kendine özgü bir şiir dünyası oluşturmuştur. Bu anlamda çalışmanın bu bölümünü Mahzuni Şerif ile ilgili kitaplarda yer alan, televizyon ve radyo yayınlarında seslendirdiği, muhabbet ortamlarındaki özel ses kayıtlarında (500 adet) bulunan, İnternet ortamında paylaşılan ve alan çalışması sırasında ulaşılan şiirleri ve şiirlerinin analizi oluşturmaktadır.

Bu bölümde Mahzuni Şerif'in bütün şiirlerini bir araya getirmek için şiirlerin tespitine gidilmiştir. Şiirlerinin tespitinde ilk olarak yazılı kaynaklar incelenmiştir. Mahzuni ile ilgili kitaplardaki şiirler incelendiğinde aynı şiirlerin farklı başlıklarla ve hatta bazen aynı kaynakta başka sayfada yer aldığı ve Mahzuni Şerif'in de aynı kalıp ifadeleri, dizeleri başka bir şiirde çoğunlukla değiştirmeden kullandığı tespit edilmiştir. Bu durumların Mahzuni Şerif'in şiirlerinin sayısının çokmuş gibi algılanmasına sebebiyet verdiği anlaşılmıştır. Şiirlerinin ve söz varlığı tespitinin doğru olması için bütün kaynaklar kelime kelime, dize dize titizlikle taranarak benzer olanlar tespit edilmiş, aynı şiirde farklı kelime, dize veya dörtlük kullanımların hepsi dipnotta belirtilmiştir. Bir şiirin hangi kaynaktaki hâlinin doğru olup olmadığını Mahzuni Şerif yaşamadığı için bilmek pek mümkün değildir. Bu nedenle yazılı kaynaklarda ilk basımlar baz alınmıştır. İlk basımlarda da hatalı ya da sıkıntılı bölümler olduğunda Süleyman Zaman (1994)'in çalışması dikkate alınmıştır. Ancak bu kaynakta da sıkıntılıların olduğu fark edildiğinde Mahzuni Şerif'in (ilk olarak) mektuplarında yazdığı şiirleri baz alınmıştır. Mektuplarda olmayan şiirler içinse kasetlerde, özel kayıtlarda seslendirdiği hâline bakılarak şiirde düzenleme yapılmıştır.

Mahzuni Şerif'e ait bütün şiirler bir araya getirilirken kitaplarda yer alan şiirlerin dışında, alan çalışması sırasında kaynak kişilerden elde edilen, muhabbet ortamında çekilen toplamda 500 adet özel kayıt (ÖK)²⁷ ve albüm kaydı (AK) ayrıca Mahzuni sevenlerin Youtube kanallarında yayımladıkları Mahzuni'ye dair yayımlanmamış şiirleri de tek tek dinlenerek çözümlenmiş ve çalışmaya eklenmiştir. Bu çözümleme sonucunda yazılı kaynaklarda yer alan birçok şiirin sözleriyle Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şiirlerin aynı olmadığı tespit edilmiştir. Karışıklığın anlaşılması, farklılığın gösterilmesi için bu farklılıklar dipnotta tek tek verilmiştir. Aynı zamanda Mahzuni Şerif'in bir muhabbet ortamında seslendirdiği şiirini başka bir muhabbet ortamında sözlerini değiştirerek seslendirdiği de tespit edilmiş ve bunlar da yine dipnotta aktarılmıştır.

3 Aralık 1993'te Fikret Otyam, Tolga Çandar, Mahzuni Şerif ve bu isimlerin eşlerinin de olduğu bir muhabbet ortamında (ÖK142) Mahzuni Şerif şiirlerini icra eder ancak bir şiirini seslendirirken onun bazı sözlerini değiştirir. Bunun üzerine Tolga Çandar "Baba, bunun sözleri böyle değil miydi?" diye sorar. Fatma Mahzuni araya girerek "Ortamlarda eserlerini değişik değişik okuyor, hatırlamadığı zaman yerine ekliyor." der. Ardından Mahzuni Şerif "Kafam estiği zaman olmuştur, değiştiririm. Efendim, tapu kendisine ait de olunca bir arsanın istediği gibi çeviriyor." şeklinde cevap verir. Bu muhabbet ortamında yaşanan durum, Fatma Mahzuni'nin ve Mahzuni Şerif'in cevapları; kaynaklarda ve seslendirmede karşımıza çıkan şiirlerindeki yukarıda bahsettiğimiz farklılıkların sebebini özetler niteliktedir.

Mahzuni Şerif'in şiirlerinin sayısında bir bilinmezlik ve çelişkiler söz konusudur. Mahzuni Şerif'e ne kadar şiiri olduğuna dair soru sorulduğunda-yazılı şiirlerin yanında-muhabbet ortamlarında doğaçlama olarak söylediği kaydedilmemiş şiirlerle birlikte toplamda 20 bine yakın şiirinin olduğunu ifade eder. Son olarak bu soruya cevabını, 2002 yılının ilk aylarında Mahzuni Şerif'i konu eden ve Mahzuni Şerif'in Dikmen/ Ankara'daki evinde gerçekleştirilen TRT'nin "Kim Ne demiş" radyo programında vermiştir:

"Anadolu geleneğinde yazılı yazıt hâline gelmiş delillerin dışında âşıklık geleneğinde âşıklık edebiyatında doğaçlama dediğimiz irticalen şiirler de vardır. Bunu hesaba kattığımız zamanda yirmi bini aşar benim şiirim. Köylerde kentlerde muhabbetlerde cemlerde böyle doğaçlama

²⁷ Şiirlerin kaynakçalarında, özel ses ve görüntü kayıtlarından yazılı hâle getirdiklerimiz kısaca (ÖK) şeklinde, albüm kaydından yazılı hâle getirdiklerimiz ise (AK) şeklinde bir sıra düzeni içinde sayılarıyla belirtilerek verilmiştir. Örneğin (ÖK103), (AK20) gibi.

söylediklerim teyipler dolusudur. Bunları geri bulmak ve hatırlamak zaten çok zor. Ancak okunmuş bestelenmiş olarak bin beş yüze yakındır. Yazılı besteli bine yakın ama bestelenmiş olmayanlar ile birlikte bin beş yüz iki bine yakındır kitaplarımın içinde olanlar.” (ÖK103)

Mahzuni Şerif’in yaşamının son döneminde gerçekleştirilen bu radyo yayını doğrultusunda Mahzuni Şerif’in-ulaşılabilen- ortalama 1.500-2.000’e yakın şiirlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Aralık 2022’de²⁸ yazılı hâle getirebildiğimiz yukarıda bahsedilen titizlikle yapılan çalışma sonucunda Mahzuni Şerif’in hece ve aruz ölçüsüyle 1.160 ve serbest ölçüyle 156 tane şiir olmak üzere toplamda 1.316 şiiri tespit edilmiştir. Ancak muhabbet ortamlarında söylediği, özel ses kayıtlarından çözümlediğimiz argo sözler içeren 9 tane hece şiirine çalışmada yer verilmemiştir. Bu nedenle çalışmada hece ve aruz şiirleri 1.151, serbest şiirleri 156 tane olmak üzere hece ve serbest şiirlerinin toplamı da 1.307 olarak görülmektedir.

Çalışmada şiirler belli bir düzen-sıra içerisinde verilmiştir. Şiirlerin sıralanmasında İlhan Başgöz’ün kullandığı “Uyak dizelerinin son harfine göre şiirlerin sıralaması” (Başgöz, 1994: 11-12) yöntemi kullanılmıştır. Örnek olarak bu yöntemi şu şekilde anlatabiliriz:

İlk aşamada şiirlerin birinci dördlüğünün ikinci dizesi seçilir:

1. ŞİİR

Ey doktor çekil başımdan

Gönlümden yorgunum bugün

O yâr bana inanmıyor

Dargınım bugün, dargınım bugün

2. ŞİİR

Hayal oldu konuştuğumuz o günler

Cismin gözlerime gül oldu baba

Vukuel-ervahtan düştü bize

²⁸ Mahzuni Şerif’in muhabbet ortamlarında çekilen ses kayıtları, sevenleri tarafından Youtube kanallarında yayımlanmaktadır. Sürekli yeni bir ses kaydının ortaya çıkması nedeniyle bu muhabbet ortamında doğaçlama seslendirdiği, yazılı olmayan yeni şiirleri çıkmakta ve bu durum sürekliliğini korumaktadır. Çalışmada, Aralık 2022’ye kadar yazılı kaynaklarda, İnternet ortamında var olan ve alan çalışması sırasında elde ettiğimiz özel kayıtlardaki şiirler yer almaktadır. Aralık 2022’den sonra yayınlanacak, ortaya çıkacak olan yeni şiirlerin derlenip toparlanması da başka araştırmacılara çalışma alanı olarak görülmektedir.

Gözlerimin yaşı sel oldu baba

3. ŞİİR

Gidiyorum hazin yolculuk vardır

Gülerek kal sevdiceğim gülerek

Bir zaman öterdim güllü bahçende

Can verirdim senin için bilerek

İşaretli ikinci dizeler son harfine göre tersten yazılıp düzenlenir:

Gönlümden yorgunum bugün: nügub munugroy nedmülnög

Cismin gözlerime gül oldu baba: abab udlo lüg emirelzög nimsic

Gülerek kal sevdiceğim gülerek: kerelüg miğecidves lak kerelüg

İkinci aşamada bunlar sıralamaya konulur:

abab udlo lüg emirelzög nimsic

kerelüg miğecidves lak kerelüg

nügub munugroy nedmülnög

Üçüncü aşamada bu sıralamanın sonucunda dize düzden yazılır ve sonuçta “Uyak dizelerinin son harfine göre şiirlerin sıralaması” tamamlanır ve başlığı tespit edilir:

1. Şiir: Cismin gözlerime gül oldu baba

2. Şiir: Gülerek kal sevdiceğim gülerek

3. Şiir: Gönlümden yorgunum bugün

Çalışmada şiirler bu düzene göre düzenlenmişken Mahzuni Şerif’in tüm şiirlerinin başlık sıralaması ve kaynakçası da Ekler bölümünde Ek 2’de yer almaktadır. Ayrıca yayımlanan plak ve kasetlerin sıralaması da Ek 3’te bulunmaktadır. Hiçbir kaynakta toplu hâlde bulunmayan şiirler; yukarıda belirttiğimiz düzen içerisinde tüm kaynaklar titizlikle karşılaştırılarak, gerekli açıklamalar dipnotlarda verilerek Ek 4’te bir arada verilmiştir. Şiirlerin çalışmada bu kısımda değil Ek 4’te vermemizin sebebi ise çalışmanın okunmasında kolaylık sağlamak ve bütünlüğün kesilmesini önlemektir.

3.2. Mahzuni Şerif'in Anlam Dünyası

Bir şairin anlam dünyası; onun şiirlerinden, şiirlerinde kullandığı kelimelerden, ifadelerden, duygu ve düşüncelerinden, içinde bulunduğu ortam ve durumdan, kültürel çevresinden, bu çevresindeki duruşundan, hâlinden, tepkilerinden, düşünce yapısından, ideolojilerinden, geçmişinden, geleceğine dair umut ve beklentilerinden, insan olarak varlığından oluşmaktadır. Bu durumların hepsi birbirine bağlıdır. Çalışmanın bu kısmında tüm bu etmenler göz önünde bulundurulup harmanlanarak Mahzuni Şerif'in anlam dünyası analiz edilecektir.

Mahzuni Şerif'i anlama gayreti içinde onun yazılı kaynaklardaki bilgileri ve açıklamaları dışında kalan televizyon ve radyo programlarını, belgesellerini, alan çalışmasında elde edilen tüm ses kayıtlarını çözümlene işi görev bilinmiştir. Bu sürecin sonucu göstermiştir ki Mahzuni Şerif'i daha iyi anlayabilmek ve anlam dünyasını açıklayabilmek için ilk olarak Mahzuni'nin farklı ortamlarda kendini ifade ettiğini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bilindiği üzere bir sanat eserinin ortaya çıkmasında hem sanatçının yaşadıkları hem eseri oluşturan kültürel şartlar ve eserin ortaya çıkmasını sağlayan sosyal bağlam hem de o eserin icra edildiği ortam önemlidir. Yaratıcının yani şairin kendi entelektüel kapasitesi, biriktirdikleri, sanatsal kabiliyeti birinci belirleyicidir. Şairin yaşadığı ortam, toplumsal, siyasi, ekonomik ve sosyal durum ikinci belirleyicidir. Dinleyici, içinde bulunduğu ortam da üçüncü belirleyicidir. Bu üç belirleyiciye bağlı kalarak değerlendirecek olursak Mahzuni Şerif'te beş farklı ortam gözükmektedir:

Birincisi kendi memleketinde ailesi ve yakın dostlarıyla birlikte olduğu ya da Anadolu'da bir yerdeki muhabbet ortamıdır. Burada güncel olaylar, bireysel meseleler, dostluk, "biz"e dair, yörede yaşanan acı bir olay, ölüm vb. durumlar için söylediği ağıtlar; köylerde yaşanan durumlara, o yörenin ve kendi köylüsünün insanına eleştirisini, devlet erkânına sesleniş ve eleştirilerini sunduğu şiirlerini icra eder.

İkincisi Almanya'da kirvesi Hüseyin Topçu'nun evindeki muhabbet ortamıdır. Burada inanış ağırlıklı şiirlerini doğaçlama olarak icra eder. Alevi temelli bilgiler aktarır. Bu şiirlerin merkezinde de Hz. Ali ve Hz. Hüseyin yer alır, Hz. Ali'ye bağlılığını, Aleviliği ve Alevi olmanın önemini dile getirir.

Üçüncüsü kent soylu, okumuş yazmış ve aydın insanlarla (Fikret Otyam ve çevresi) birlikte olduğu ortamdır. Burada da daha toplumsal-siyasi içerikli ve dostluk, insanlık, insan sevgisi, paylaşım ve eşitlik gibi şiirlerini icra eder.

Dördüncüsü konser ortamıdır. Burada da daha popüler olan, kitleleri etkileyen, siyasi içerikli şiirler; işçi, emekçi, ezilen, köylü, hak, haksızlık ve yokluk gibi şiirlerini icra eder.

Beşincisi televizyon ve radyo programlarıdır. Buralarda ise bireysel içerikli; gurbet, hasretlik, köyüne özlem, mazlum, ezilen kesim ve toplumun geneline hitap edecek, genel kabul gören şiirlerini icra eder. Bu yayınlarda Berçenekli Mahzuni insanı seven, Atatürkçü, Hacı Bektaş'a bağlı, dünya barışını ve kardeşliğini savunan, herkesi kucaklayan "Baba Mahzuni" profilini çizmektedir. Tüm bunlar bir halk şiirinin icrası gerçekleştirilirken bağlamın ne denli etkili olduğunu gösterir çünkü Mahzuni Şerif, bir halk şairi olarak şiirlerini muhabbet ortamındaki dinleyicilere, o ortamdaki sohbete ve duruma hatta şairin kendi yaşadığı o anki duygu ve ruh hâline göre icra etmektedir. Bu ortamlar ve dinleyicinin durumu, Mahzuni'nin kendi duygu ve düşünceleriyle de birleşerek şiirlerini yaratmada etkili olmuştur.

Mahzuni Şerif'i daha iyi anlayabilmek ve anlam dünyasını açıklayabilmek için ikinci olarak Mahzuni'nin şiirlerinde işlediği temaları incelemek gerekmektedir çünkü şairin dönemindeki olaylar, yaşadıkları, beklentileri, kırınlıkları, kızgınlıkları, eleştirdiği noktalar ve kırmızıçizgiler şiirlerinde yer alır. Yani şair bunları şiirinde tema olarak işler. Şairin en çok ele aldığı temalar ise onun duygu ve düşünce dünyasını yansıtır ve merkeze neyi aldığını gösterir. Nitekim şiir "okuyucuda yoğun duygu hâli ve heyecan uyandıran, söyleyiş ve ahenkle kendisini meydana getiren parçaları birleştiren, çağrışım ve duygu değerleriyle yeni ve farklı anlamlandırmalara imkân yaratan, yan anlam bakımından zengin metin"dir, bu anlamda şiirin de bir yapısı vardır ve şiirde yapı "ses ve anlam kaynaşmasından oluşan birimlerin bir tema etrafında birleşmesiyle" oluşur (Aktaş: 2009: 27-30). Tema ise şairin içinde bulunduğu duygu durumuna, yaşadığı olaylar ve bunların duygulara yansımaları sonucu ortaya çıkar. Kısacası bir şiirin teması; şairin o şiiri yazdıran ana duygusudur, güçlü hissiyatıdır. Yani "konuda hâkim olan duygusudur." (İlaydın, 1951: 7). Bununla birlikte temanın ne olduğuna dair farklı görüşler söz konusudur. Çalışmada, Şerif Aktaş'ın (2009: 24-25) tanımını baz alınmıştır:

“Metni meydana getiren birimler, tema etrafında birbirlerini tamamlayarak birleşirler. Her eserin bir teması vardır. Tema; eser dışında soyut bir kavramdır. Yaşama sevinci, ölüm korkusu, gurbet duygusu, kadın aşkı, hayvan sevgisi, geçmiş özlemi, gelecek endişesi, kıskançlık, mertlik, cömertlik ve benzeri kavramlara tema denir. Bunlar, insanın insan olması bakımından yaşadığı ve tanıdığı ortak hâllerin genel adıdır.”

Şerif Aktaş'ın belirttiği üzere şiir, birçok unsurun tema etrafında birleşmiş hâlidir. Şair, şiiri yazdıran soyut olan duygu durumlarını şiiri oluşturan unsurlarla harmanlar ve bir bütünlük yaratır. Bu bağlamda tema, soyuttur ve daha geneldir. Çalışmada ele aldığımız Mahzuni Şerif de ne yaşadığına ne hissediyorsa tüm duygu ve düşüncelerini bir halk şairi olarak şiirlerinde belirtir. Öyle ki kendisi “Benim sözlerim ne ise ben oyum.” demiştir.

Mahzuni Şerif hem köyünde yetiştiği çevrede cem ve muhabbet ortamlarından hem eğitim hayatında Kur'an kursu ve askerî okulda özellikle edebiyat öğretmeni ve dersinden öğrendiklerini hem de Âşık Veysel'den ve diğer halk şairleriyle olan ilişkilerinden ve son olarak da Fikret Otyam, Hasan Hüseyin, Ahmed Arif'le olan muhabbet ortamlarından aldıklarını birleştirmiştir. Bir de bunlara kitaplardan-sözlükler de dahil-öğrendiklerini eklemiştir. Tüm bunlar bir araya getirildiğinde Mahzuni'ye ait bir şiir dünyası oluşmaktadır. Bu durum Mahzuni'nin kullandığı kelimelerin farklı kulvarlardan oluşunu ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevenin varlığı, ölçülü şiirlerinde ve serbest şiir denemelerinde fark edilmektedir. Hece şiirinde ve serbest şiirde işlenen temalarda da bu durum net görülmektedir. Mahzuni için hece şiirinde Pir Sultan Abdal, Nesimi gibi; serbest şiir yazılacaksa da Nazım Hikmet, Ahmed Arifler gibi yazılmalıdır, durumu söz konusudur. Bu nedenle serbest şiirlerin temalarından Fikret Otyam ve çevresinden etkiler görülmektedir. Daha çok toplumsal içerikli şiirlerdir ve Nazım Hikmet havası kokmaktadır.

Mahzuni Şerif'in şiirlerinde tema olarak tam bir bütünlük yoktur. Bu durum şiirinde hangi tema işlendiğini seçme konusunda sıkıntı yaşamaya sebep olmaktadır. Bireysellik her alanda kendisini göstermektedir. Mahzuni toplumsal içerikli şiirleri anlatırken bile bireyseldir, ben merkezlidir. Mahzuni Şerif, benliği yüksek bir şair olduğu için toplumsal içerikli şiirlerin sonunda bile yine olayı, durumu kendisine bağlamaktadır. Nice şiirinde, sanki son dörtlüğündeki duygusunu, mesajını iletmek için o şiiri dile getirmiş olduğu görülmektedir. Duygu endeksli yazdığından dolayı dörtlükten dörtlüğe geçerken bile duygusu gibi şiirin dörtlükleri de değişmekte yani başka bir alana girmektedir. Örneğin bir şiirin iki

dörtlüğü bireysel içerikli ise son üç dörtlüğü toplumsal içerikli olabilmekte ya da bir dörtlük sitem iken diğer bir dörtlükte toplumsal bir durumu eleştirebilmekte diğer bir dörtlükte de başka bir temaya geçilebilmektedir. Bu durumlar, Mahzuni'nin bulunduğu ortamın durumuna göre yazmasından da kaynaklanmaktadır. Muhabbet ortamlarına ait şiirlerinde bu kopukluklar söz konusudur. Albüm kayıtları genellikle net ve bütüncül olan şiirlerdir ve askerî okul döneminde yazdığı şiirleri daha sağlam ve başarılıdır.

Mahzuni'nin hayata, kendi yaşamına dair ciddi öfkesi, kızgınlığı bulunmaktadır. Bunlar onun şiirlerinin yazılış dönemlerine bakıldığında daha da belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Yokluk, acılar, köyünde ve memleketinde yaşananlar; Mahzuni'nin ilk eşi Emine Hanım'ı çok sevmesi; gönül kapılarını açan kadın olmasına rağmen Emine Hanım'ın Mahzuni'yi terk etmesi; askerî okuldan ayrılınca geri kabul edilmemesi; gerçek bir pir, rehber arayışı ama bulamayışı-Birçok kişide bunu arıyor, buluyor aslında ve Yemliha Ertekin bu isimlerden birisidir.- Suna Hanım ile evliliği; yaşadığı en derin yoksulluk hâli; hayata tutunma çabası gibi daha birçok etken Mahzuni'de derin yaralar açmıştır. Tüm bunların sonucunda dünyadan hep alacaklı, her şeyle hatta bazen kendisiyle bile kavga eden bir Mahzuni olmuştur. Fatma Hanım'la evliliği, şöhret, güç bu yaşadıklarını daha da yüksek sesle söyleme cesareti ve imkânı vermiştir. Bu süreçte, istediği gücü de şöhreti de elde etmiş fakat geçmişiyse, kendisiyle barışamama, benliğinde açılan yaraları saramama onu içten içe kedere boğmuştur. Keder ve kavga, Berçenekli mahsun ve ezilen Mahzuni kimliği, halk ozanı Mahzuni Şerif kimliğinde yer etmiştir. Bu kimliğine “ezilen halkların ozanı” olma, ülkesinde yaşanan olaylara seyirci kalamayan Mahzuni de eklenmiştir. Tüm bunların hepsi bir arada Mahzuni Şerif'te yaşamaya çalışmıştır. Mahzuni bunları kendi içinde taşıyamamış, taşımakta zorlanmış ve içinde olan ne varsa şiirlerine yansıtmış ve de bu şekilde ayakta kalma mücadelesi vermiştir. Bahsettiğimiz bu durumlar şiir yazarken meydana çıkmaktadır. O an bu durumlardan hangisi ağır basarsa Mahzuni o hissiyat ile kelimelerini sarf etmiştir. Öyle ki bu durum aynı şiir içinde de kendisini göstermektedir. Şiirin dörtlükleri arasında bu kimliğinde barındırdığı hâllerden hangisi ağır basarsa ona göre yazdığı için duygu durumu değişip şiirin bütünlüğü bozularak sıradaki dörtlükte tamamen farklı bir meseleye geçilmiştir. Bu da Mahzuni'nin şiirlerinin -Belli başlı şiirleri hariç. Özellikle askerî okul döneminde yazdığı şiirler bu kategoriye girmiyor. Bu şiirleri çok uzun olmasına rağmen şiirde bütünlük açısından son derece başarılı şiirlerdir.- temasına şudur demeyi pek mümkün kılmamaktadır. Çünkü tema “Şairin o şiiri yazdıran ana duygusu, güçlü hissiyatıdır.” İşte bu noktada Mahzuni'nin

özellikle muhabbet ortamlarında söylediği şiirlerinde o ana duygusu, hissiyatı dörtlükten dörtlüğe değişmektedir. Bu da şiirin teması şudur demeyi zorlaştırmaktadır. Örneğin Mahzuni hep alacaklı olduğu dünyaya karşı yakarış hâindedir, bu yakarış kimi yerde öfkeli kimi yerde son derece kederli ve acıdır. Kimi şiirlerinde de sert bir eleştiriye dönüşmüştür. Günlük hayatta kendisiyle barışık ve çok şakacı olan, fıkralar anlatan Mahzuni’yi kimi şiirlerinde görmekteyiz ama bu şiirlerin sayısı azdır. Aslında tüm bunların toplamı Mahzuni’yi vermektedir çünkü Mahzuni ne yaşıyor ve hissediyor ise en küçük duygusunu bile şiirleriyle açığa veren, kendisine karşı da son derece objektif olabilen bir şairdir. Bu durum şiirlerine de yansımıştır.

Mahzuni Şerif, toplumda ve Mahzuni severler arasında toplumsal içerikli şiirlerinin daha çok olduğu ya da baskın olduğu kanısı yaygındır. Araştırmacılar da daha çok onun toplumsal içerikli şiirlerini bunlar içinde de politik-siyasal konularla ilgili olan şiirlerini ele almış ve incelemişlerdir. A.İ. Avşaroğlu ve Süleyman Yağız’ın Yeni Ortam, 24 Ocak 1973 yılında yazdığı yazısında belirttiği “Kişisel sorunlarını bile anlatırken toplumcudur.” (Yağız, 1999: 20) kanaatinin Mahzuni’nin şiirlerini incelediğimizde doğru bir tespit olmadığı fark edilmiştir. Bu durumu sayısal verilerle ölçmek için Mahzuni’nin bütün şiirleri (1.307 şiir) tek tek incelenmiş temaları tespit edilmiştir. Bu tespitte ilk olarak temalar bireysel içerikli ve toplumsal içerikli diye iki ana kategoriye ayrılmıştır. Bunun sonucunda Mahzuni’nin bireysel içerikli ve toplumsal içerikli temaları ele alışıının verileri şu şekilde sonuçlanmıştır:

Tablo 3.1. Mahzuni Şerif’in Şiirlerinde En Sık Kullandığı Temalar

Toplam Şiir Sayısı (Bütün şiirler-ölçülü / ölçsüz)	Bireysel İçerikli Şiir Sayısı	Toplumsal İçerikli Şiir Sayısı
1.307	717	590

Tabloda görüldüğü üzere -genel yargının aksine-Mahzuni Şerif’in toplumsal içerikli şiirlerinden ziyade bireysel içerikli şiirlerinin daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonucun devamında temaların tespitinde ikinci olarak alt başlıklara yani -daha ayrıntılı olarak-spesifik temalardan hangisini daha çok işlediğine bakıldığında eleştiri, öğüt ve sitemin ilk üç sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında Mahzuni Şerif’in tema dünyasının geniş olduğu, neredeyse her tema ve konuda şiir yazdığı anlaşılmıştır. Mayakovski’nin (1990: 29) “Bir şair, durum ne olursa olsun, her karşılaşmayı her işareti her olayı sözcüklere dönüştürülebilecek

malzeme olarak görür.” sözünde olduğu gibi Mahzuni Şerif de bunu yerine getirmiştir. Onun şiir malzemesi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Tüm bunların her biri ise Mahzuni Şerif’in anlam dünyasının bir parçasını oluşturmakta ve şekillendirmektedir.

Bir şairin şiir dünyasının yapısını, kullandığı kelimeler de oluşturmaktadır. Kelimelerle yapılarını kuran şairlerin anlam dünyalarını söz varlığı yansıtmaktadır. Bu nedenle Mahzuni Şerif’in anlam dünyasının ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi için son olarak Mahzuni Şerif ile ilgili kitaplarda yer alan, muhabbet ortamlarındaki özel ses kayıtları ve albüm kayıtları, İnternet ortamında yer alan ve alan çalışması sırasında ulaşılan şiirlerin (1.307 şiir) söz varlığı tespit edilmiştir.

Süreçte, kelimelerin ekleri silinmeden şiirlerinin söz varlığının tespitine gidilmiştir. Bu nedenle diğer istatistiksel söz varlığı tespitleri gibi bir yol izlenmemiştir. Çünkü bizim için “geliyorum”, “geleceğim”, “geldim”, “gel” kullanımlarının her biri ayrı bir manayı ifade etmektedir. Aynı kelime kökü olsa da ekler silindiğinde örneğin “gelmek” eyleminde şairin geleceğe işaret ederek umut veren mi dün de kalan mı yoksa davetkâr bir üsluba sahip bir şair olup olmadığı tespit edilemez. Bu nedenle kelimelerden ekler çıkartılmadan; kelime, ikilemeler, özel isimler, deyim, atasözleri, kalıp sözler, kalıplaşmış ifadelerin ayrımı için Bayram Baş (2006)’ın “1985-2005 Yılları Arasında Çocuk Edebiyatı Sahasında Yazılmış Tahkiyeli Metinlerin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma” adlı doktora tezinden yararlanılarak bazı işaretlemeler yapılmış; Word, Excel ve Simple Concordance 4.0.10 programı aracılığıyla Mahzuni Şerif’in şiirlerinin söz varlığı tespit edilmiştir. Bu tespit sonucunda tüm şiirlerinin toplam söz varlığı 27.726’dır. Kullandığı kelimelerin sıklığına göre en çok kullandığı ilk 100 kelime ve kullanım sıklığı tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.2. Mahzuni Şerif'in Şiirlerinde En Sık Kullandığı İlk 100 Kelime

Sıra	Kelime	Kullanım Sıklığı
1.	Bir	2.155
2.	mi (mı, mu, mü)	1.020
3.	Bu	1.017
4.	Mahzuni	680
5.	ne	618
6.	ki	617
7.	ben	587
8.	de+	568
9.	vay (ünlem)	518
10.	benim	507
11.	dost	487
12.	gel-	468
13.	oy (ünlem)	458
14.	beni	429
15.	bana	418
16.	sen	404
17.	böyle	385
18.	her	363
19.	bizim	346
20.	ile	344
21.	sana	337
22.	gibi	320
23.	da+	317
24.	şu	288
25.	çok	283
26.	yok	277
27.	var+	271
28.	değil	267
29.	olur	255
30.	seni	243
31.	gün	238
32.	güzel	231
33.	senin	218
34.	dünya	203
35.	canım	197
36.	için (edat)	193
37.	kara (renk)	193
38.	gönül	192
39.	dünyada	191
40.	gelir-	186
41.	Mahzuni Şerif'im	180
42.	bize	177
43.	diye	174
44.	insan	174
45.	bizi	172
46.	daha	169
47.	O (sıfat)	168
48.	gönlüm	167
49.	der-	166

Tablo 3.2. Mahzuni Şerif'in Şiirlerinde En Sık Kullandığı İlk 100 Kelime (devamı)

50.	ey (ünlem)	166
51.	oldu	164
52.	bak	159
53.	yoktur	157
54.	gider-	153
55.	Ali (Hazreti)	148
56.	niye	146
57.	hey (ünlem)	144
58.	bilmem	142
59.	can	139
60.	deli	137
61.	dağlar+	135
62.	efendim	135
63.	kim	135
64.	nice	128
65.	nasıl	125
66.	dur-	122
67.	gene	121
68.	biz	119
69.	gitti	116
70.	hele	116
71.	geldi	115
72.	kaldı	109
73.	neden	108
74.	zaman	108
75.	var-	107
76.	aman (Ünlem)	106
77.	bunca	106
78.	olsun	106
79.	içinde	105
80.	kimi	105
81.	zalim	104
82.	Hak (Yaradan)	102
83.	bütün	99
84.	eyvah (Ünlem)	96
85.	vardır+	94
86.	ise	93
87.	olmaz	93
88.	vah (Ünlem)	93
89.	belki	92
90.	kadar	92
91.	artık	91
92.	dedim	90
93.	işte	90
94.	yâr (sevgili)	90
95.	yaz-	90
96.	doğru	89
97.	biri	88
98.	iki	88
99.	kendi	88
100.	yavrum	88

Tabloda görüldüğü üzere Mahzuni Şerif'in en çok kullandığı kelime “bir” (2.155 kez) dir. Ancak bu durum sadece Mahzuni Şerif'e özgü bir durum değildir, Türkçede en çok kullanılan kelime “bir”dir.²⁹ Bu nedenle Mahzuni Şerif'in şiirlerinde en çok kullanılan sözcüğün “bir” olması Türk dilinin kullanımının doğal bir sonucudur. Bizleri ilgilendiren asıl sonuç gerek araştırmacılar gerek Mahzuni sevenler tarafından “Mahzuni toplumcu bir şair” olarak tanımlanırken en sık kullandığı kelimelerde ilk sıralarda “ben” (587 kez) kelimesinin olmasıdır. Böylece Mahzuni sanılanın, söylenenlerin aksine aslında ben merkezli bir şair olarak karşımıza çıkar. Bununla birlikte “ben” merkezli, bireysel temelli bir şair olsa da en çok kullanılan kelimelerin arasında ilk sıralarda yer alan “bizim” (346 kez) sözcüğü ile birliğe önem veren bir şair olduğunu da göstermektedir. Özellikle dostları bazında bir olmayı, birlikte hareket etmeyi, muhabbeti, halkında ve dünya halklarında birliği dirliği isteyen birlik şairi olarak da karşımıza çıkmaktadır.

“Kendi kitabıma girdim saklandım / Kelime kelime buldular beni” ve “Benim sözlerim neyse ben oyum.” diyen Mahzuni Şerif'in çalışma sürecinde ulaşılan 1.307 şiiri ve bu şiirlerin her kelimesi incelenmiş ve de temaları tespit edilmiştir. Şiirleri, röportajları, belgeselleri, konuşmaları, muhabbet ortamındaki hâlleri hayat hikâyesi ile harmanlanmış ve Mahzuni Şerif'in sözleri ile birleştirilerek meydana verilmiştir. Tüm bu veriler ışığında Mahzuni Şerif'in anlam dünyası “Bireysel Anlam Dünyası”, “Toplumsal Anlam Dünyası” ve “Dinî ve Felsefi Anlam Dünyası” olarak üç ana başlıkta kategorilere ayrılarak incelenmiştir.

3.2.1. Bireysel Anlam Dünyası

Mahzuni Şerif'in anlam dünyası; baskılardan dolayı yaşadığı yerde sabit kalamayan ya da kuş uçmaz kervan geçmez yerlerde kalmayı tercih eden, gerek dinî gerek sosyal gerekse ekonomik hayatta kendine yetecek bir ekonomik ve kültürel faaliyetin içerisinde olan, Türkmen bânîni geleneğini dede-talip ilişkisiyle yaşayan ve cumhuriyetle birlikte yerleşik hayatı benimseyen ve kendi kendine üretimin üstüne geçen bir üretimle birlikte değişen toplumsal yapıyla ortaya çıkan Türkmenlerin, Alevilerin hayat hikâyeleriyle paralellikler gösterir. Bununla birlikte Afşinlilerin, Elbistanlıların, Maraşlıların değişim ve dönüşüme karşı göstermiş olduğu tepkilerle ve orada oluşan anlam dünyalarıyla da benzerdir. Bu bağlamda Mahzuni Şerif'in anlam dünyasını oluşturan birkaç belirleyici unsur vardır:

²⁹ Bkz.: <https://v3.tnc.org.tr/login>

Bunlardan biri, ailesi ve ailesinin kökünden gelen Türkmen geleneği ve Alevilik; diğeri hazır bulmuş olduğu cumhuriyet ve cumhuriyet devrimlerinin ortaya çıkarttığı ideolojik ve siyasal ortam; bir diğeri ise kırsal hayattan kente göç ve buna paralel olarak modernleşme, değışme ve buna, bu toplumun en ağır yükünü çeken kuşak olarak Mahzuni Şerif'in kuşağının verdiği tepkidir. Bunların hepsi ve hepsinin birbiri arasındaki etkileri, mücadeleleri, tesirleri ve tüm bunlara bir de dönemin politik etki ve tesirlerinin karışması sonucu oluşan anlam dünyası aslında Mahzuni'nin ve Mahzuni'yi kendisine idol olarak benimseyenlerin de ortak anlam dünyasıdır.

Mahzuni köylüdür. Köylüdür fakat genç yaşlarda, köyün resmini zihninde çekip Mersin'de yatılı okula gitmiştir. Dolayısıyla köy onun hayatındadır ama ergenlik çağları bir askerî okulda şekillenmiştir. Bu nedenle çocukluğu, köylülüğü birleşmiş ve köylülük onun için bir ütopya; iyiliğin, saflığın, temizliğin yansıdığı bir yer olarak görülmüştür. Bunun yanında köylüken ve köylülerin çekmiş olduğu durumları zihninde bir fotoğraf olarak tutan Mahzuni, daha sonra siyasal bilinçlenmelerle karşılaştığı zaman bu köylülüğünün saflığı, temizliğine karşılık; ağaların, zenginlerin, güçlülerin köylülerin hâllerini görmezden gelmesi ve onların yoksulluğunun üstünden beslenmeleri, köylüler alın teriyle çalışırken güçlü kesimin villalarda viski içmeleri gibi karelerle anlatarak bu durumu bir resim olarak çizmiştir.

Mahzuni'nin yaşam öyküsüne baktığımızda onun çocukluk ve erken ergenlik döneminde yaşadığı köy hayatı ve köy hayatında kıt kanaat bir geçim söz konusudur. Kendi kendine üretimin, yeterli eğitim ve sağlık imkânının olmadığı bu bölgede bunların yerini toplumsal organizasyonun bir sonucu olarak hurafe temelli olarak görülebilecek bazı etkinlikler ve inançlar doldurmuştur. Bunların sonucunda da kör kalan, sakat kalan, ölen insanların yaşantısının bir devir daimini, sürekliliğini gören Mahzuni bilinçlendiği dönemlerde bunlara tepki göstermiştir. Mahzuni'nin cumhuriyetçi, Atatürkçü olan yönü ise bir tarafıyla içinde bulunduğu gelenek olan Alevilikle alakalıdır. Çünkü Aleviler, Osmanlı Dönemi'nde başlarına gelenlerle, baskılardan dolayı yaşadıkları yerlerde sabit kalamamış ya da toplumun en uzak yerlerinde yaşamak zorunda kalmışlardır. Ama Mahzuni asıl Atatürk ve cumhuriyet hakkındaki tutarlı bilgilerini askerî okulda almıştır. O dönemde bütünü, vatanı, vatan sevgisini, toprağın kıymetliliğini, Kurtuluş Savaşı'nın önemini, Atatürk'ün nasıl fedakâr ve cefakâr bir şekilde Cumhuriyet'i kurduğunu, doğru bir biçimde öğrenmiş ve bunu da dünyayı anlamlandırma şemalarından biri olarak hayatının her döneminde ortaya

koymuştur. Yani Mahzuni her ne kadar Alevi olsa da Aleviliğini; Atatürkçülüğü, cumhuriyetçiliği ve çağdaşlığı ile tartmıştır. Mahzuni her ne kadar solcu olsa da-kendisini öyle ifade etmemiştir-yani sosyalist söylemler kullansa da bu sol ve sosyalist söylemlerini, Atatürkçülüğün solculuğu ve Atatürk'ün çizdiği ilkelerin soldan bakışıyla sürekli ölçmüştür. Mahzuni'ye göre Alevilikte Hacı Bektaş, cumhuriyetçilikte de Atatürk aşılabilecek çizgiler değildir. Biri Türkçe düşünüp Türkçe ibadet etmeyi ve Yaradan'ına Türkçe yakarmayı Anadolu'da yerleştirmiş ve kurumsallaştırmış; diğeri ise Anadolu kültürünü Türkçe ve Türk olarak modern kurumlara ve yapılara dönüştürmüş ve Cumhuriyet binasını bunun üzerinde şekillendirmiştir. Bundan sonraki bütün anlam dünyaları bu ana yapı üzerinde şekillenecektir. Yani bir taraftan köylülüğü, kırsal hayatı ve buna dair olan problemleri, farkındalıkları; diğeri taraftan Aleviliği, Alevilikle birlikte dinin anlatılması ve dinin yaşanması, dine bir eleştirel bakış, tutum, laikliği savunma bu veçheden ortaya çıkıp gündeme gelecektir. Bir diğeri taraftan ise Cumhuriyetçiliği, modernliği, Atatürkçülüğü onun diğeri yaşamış olduğu tecrübelerin hepsini birleştiren bir düşünce kaynağı olarak karşımıza çıkacaktır.

Mahzuni Şerif, peki bunlar arasında doğrudan, teori olarak hatları net bir şekilde belirlenmiş bir ideolojik argüman sunabilecek midir? Hayır. Mahzuni Şerif olaylara göre, durumlara göre, duygu durumuna ve farkındalıklarına göre, biriktirdiklerinin hafızasında uyandırmış olduğu anlamlara göre tepkiler verecektir; bu anlamda tepkisel bir şairdir. Eleştirilerde bulunan ama yerine doğruyu koymaktansa sadece eleştiren, yanlışı söyleyen bir şairdir. Ayrıca kendi varlığıyla yaşadığı hayat arasında doğrudan bağ kurandır.

Mahzuni Şerif; derli toplu, sistematik bir dünyayı algılama ideolojisine ve yapısına sahip olamadığını kendi şiirlerinde de açıkça söylemektedir. Yani bir nihilizmden bir boş vermişlikten dünyanın en büyük güçlerine kafa tutabilecek bir devrimciye kadar geniş bir anlam spektrumu arasında kendini anlamlandırmıştır. Yani bir taraftan “Bir Mahzuni Şerif oldum boşu boşuna” derken diğeri taraftan “Amerika katil katil” deyip emperyalizme kafa tutabilmiştir. Aslında bu Mahzuni için anlamlı bir çerçevedir. Çünkü Mahzuni, köyüne gittiği zaman o tozun toprağın içinde insanların nasıl kum taneleri gibi uzaktan görüldüğünü şehirden görebilmektedir. Bir başka ifadeyle hayatının bir evresine projeksiyon tutarak, gözlemleyerek Afşin'deki, Elbistan'daki, Berçenek'teki insanların neler yapıp ettiklerini aslında Türkiye açısından, dünya açısından ne kadar etkisiz ve önemsiz olduğunu görmekte ve kendisini de onlardan bir parça olarak görüp “boşu boşuna” gelip gittiğini söylemiştir.

Ancak bir taraftan da bunu gören, söyleyen, dillendiren bir kişi olarak konserlerinde bin kişiye, yüz bin kişiye hitap eden bir Mahzuni olarak da orayı değiştirebilen, etkileyebilen, coşturabilen, oraya kendi doğrularını aktarabilen biri olarak gördüğü zaman da etkinliğini, yıkıcılığını, failliğini görebilmiştir. Dolayısıyla hayatının farklı evrelerini, zihninde farklı imgelerle birleştirdiği için bu zamana kadar Mahzuni'nin bireysel anlam dünyasını çözmek çok mümkün olamamıştır. Mahzuni Şerif bu manada şiirlerinin hepsinde o anki durumuna dair bir keşifle benliğine ulaşmış ve o anki durumuna dair keşfettiği benliği hakkındaki ulaştığı bilgiyi aktarmıştır. “Bir türlü bulamadım ben beni” derken o; kendisini değişmez, ulaşılamaz olan yegâne asli özüne ulaşamadığını ve aynı zamanda hayattaki verdiği tepkilerle birlikte tam da net bir şekilde kendisini ifade edebilir bir hâlde göremediğini her zaman anlatmıştır. Bu sadece onunla ilgili bir mesele değildir o; tam da yaşadığı toplumun, yaşadığı insanların hepsinin problemidir. Çünkü o dönemler-60'lı, 70'li ve 80'li yıllar-toplumun çok hızlı hareketlendiği, göçün çok yüksek seviyelerde olduğu, herkesin köksüzleştiği, köksüzleşmesine rağmen bir kök aramak için kendi kırsal alandan getirmiş olduğu bilgilerle yapma/yapay bir kurgusallık içinde yaşadığı, kentte görmüş olduğu haksızlıklarla birlikte bu kırdaki görmüş olduğu denge-düzen ve geleceğin belli olmasına dair anlayışı karşılaştırmıştır. Bu karşılaştırmayla bir karamsarlığa bir anlamsızlığa ve bir nostaljik söyleme nostaljik olarak geçmişin öykünerek yeniden yüceltilmesini sağlayan bir anlayışa bürünmüştür. Bu sebepten dolaydır ki Mahzuni, o dönemde yaşayan birçok insanın hayatı anlamlandırmasında bir şema olarak ortaya çıkmıştır. Yani Mahzuni, ıkrarlı cem etkinlikleri içinde olan talip rehber bağını sıkı sıkıya tutan Alevilerden farklıdır. Onlar rehberlerine, pirlere her türlü müşküllerini danışırken Mahzuni, kendi bireyselliği temelinde kentteki ve hayatta karşılaşmış olduğu meseleleri çözmekle uğraşmıştır. Bu büyük bir çoğunluk olan kentlerdeki Alevilerin durumuyla da benzeşmektedir. Peki, sadece kentteki Aleviler mi rehber pir talip bağından kopup da kentte kendiliğinden bir dünya oluşturmuştur? Hayır. O dönemde kırsal kesimden gelen, büyük göçlerle, özellikle doğudan İstanbul'a, Ankara'ya, İzmir'e gelen büyük grupların duygu ve düşünce dünyası da bu köksüzlük ve kökü, nostaljik bir biçimde geçmişten günümüze duygu temelli bir şekilde kurmaya dair bakış açısını kentte yapmışlardır. Genel olarak ortak bir anlam dünyası yaratmışlardır. Bu manada Mahzuni Şerif, birçok renge boyanmıştır:

Deli gönlüm aktı gitti dengine / Çok boyandım çok çiçekler rengine

Bir Mahzuni demiş oldum kendime / Olmaz olsun atamadım ben beni (374. Şiir) diyerek bu dizelerinde tasavvufun o “beni” atmak, “benlikten” uzaklaşmak gibi bir meseleyi anlatıyormuş gibi gözükse de aslında kendi benliğini tam manasıyla fark edemediğini ve girdiği ortamların rengine girdiğini, o ortamlardaki hiçbir şeyin Mahzuni’yi ortaya çıkaramadığını söyleyebiliriz. Mahzuni kendini ararken ona kendisini bulmasını, gerçeğini yaşamasını hayatının bir bölümünde bir Hak ereni söylemiştir. Bu hikâyeyi bilen Caner Işık, yaşananları ve meselenin özünü şöyle anlatmıştır:

“Yolun içinde çok eren evliya vardır ve bunlar bir şekilde kendini bulmak isteyen kişilere destek olur. İçindeki açmazları çözmek isteyenlere bir şekilde yardımcı olur. Mahzuni de bu sürecin içinde mutlaka ona destek olacak, rehberlik edecek böyle insanlarla karşılaşmıştır. Örneğin onun hayatında kendi köyünden, kendi çevresinden Cırık Baba, Şakir Baba diye bahsettiği insanlar, aslında himmet aldığı erenlerdendir. Hayatında erenlerle bir şekilde karşılaşsa da kendini bulma sürecinde erenlerin desteğini, uyarılarını kendi kafasına, anlayışına uygun düşmediği için kabul etmemiştir. Hatta bu erenlerden biri de Derviş Işık Ruhan’dır. Mahzuni, popüler olduktan sonra yakın arkadaşlarından biri Ali İhsan Aktaş olur. Ali İhsan Aktaş, Amasya/Gümüşhacıköy yöresinde önemli biridir ve ‘Anadolu’yu Kucaklayan Ozan Mahzuni Şerif’ kitabının da yazarıdır. Ali İhsan Aktaş’ın bir diğer önemli tarafı da yöresindeki erenlerden, dervişlerden biri olan Işık Ruhan’ın bir zamanlar öğrencisi, ondan destek aldığı kişidir. Daha sonra Işık Ruhan’ı Mahzuni ile karşılaştıran da odur. Ali İhsan Aktaş, Mahzunici olup daha rasyonel, daha çağdaş dervişlik yolunda ilerlediğini iddia etmiştir. Derviş Ruhan ise erenler geleneği içinde, erenler süreğini devam ettirmiştir. İşte bu sürecin içinde Işık Ruhan, Mahzuni’nin gerçek olmadığını, eren, evliya olmadığını, daha bu makamları tamamlamadığını ama insanların kendisini öyle bir şekilde tanıyıp ona öyle muamele ettiğini, bunun ise ona bir yük, büyük bir vebal olduğunu Mahzuni’ye birebir söylemiştir ama bunu Mahzuni Şerif ‘Erenler böyle konuşur, çok teşekkür ederiz.’ diye kibar bir şekilde atlatıp daha sonra bu erenin kendisi hakkındaki eleştirilerini hiç dikkate almamış ve kendi bildiği yoluna devam etmiştir. Bu sebepten dolayı önüne geçen erenlerin uyarılarını dikkate almayıp kendi bildiği doğrultuda hep yoluna devam ettiği için de o ‘ben beni’ dediği ‘beni’ bulamamıştır. Çünkü aradığı kendisiyle, kendisinin erenlik yolunda bir hükmü yoktur ama aradığı kendi gerçeği ise onu ancak gerçek olan, eren olan birinin rehberliğiyle bulabilir. Bu durumu Mahzuni, yolda da çok iyi bilir. Ancak kendisi bu rehberlik için teslim olmamış, boynunu bükmemiştir. Belki de Mahzuni’nin kendine dair özelliği de budur; boynunu bükmemesidir ama bu boyun bükme, çaresizleşme

birinin emrine girme değildir. Aslında erenler kimseyi emir altına almak istemez ama kişinin kendine dair olanları fark edebilmesi için belli bir süre kendi zanlarını bir kenara bırakabilmesi gerekmektedir. Mahzuni bunu maalesef deneyememiştir.” (KK19).

Görüldüğü üzere Mahzuni, Derviş Işık Ruhan’ın uyarısına o sohbette saygıdan dolayı “eyvallah” demiştir sonrasında ise hayatına yine bildiği gibi devam etmiştir. Ancak bu uyarıyı hep içinde taşıyarak kendini bulma, varlığını sorgulama durumu içinde hesaplaşmayla, aldığı yükü yaşamaya devam etmiştir. Yolda çok iyi bilinir ki kişi; bildiğinden, duyduğundan, gördüğünden sorumludur. Duyduğunu, kendisine söylenen uyarıyı yok saymak bir şeyleri değiştirmez. Kişi, o yükü birlikte yaşar. Bu yük, kişiyi içten içe huzursuz eder. Ondan dolayı şiirin bütününde Mahzuni kendisinin aslında ne olduğunu, hatasını açıkça ifade etmiştir:

Seyyah oldum pazar pazar dolaştım / Bir tüccara satamadım ben beni

Koyun oldum kuzum ile meleştim / Bir sürüye katamadım ben beni

Dost ben beni, ben beni, ben beni / Ben beni kendimi / Canımı özümü dost

Dostlar beni bir kazana kodular / Kırk yıl yandım daha çiğdir dediler

Ölçeğimi gram gram yediler / Bir kantarda tartamadım ben beni

Deli gönlüm aktı gitti dengine / Çok boyandım çok çiçekler rengine

Bir Mahzuni demiş oldum kendime / Olmaz olsun atamadım ben beni (374. Şiir)

Şiir, kendisine dair asıl manifestosudur çünkü bu şiirin bütünü, Mahzuni Şerif’in gerçek hâlini anlatmaktadır. Seyyah olup dolaşan Mahzuni kendisini bir pazarda tüccara satamamıştır. Koyun da kuzun da olmuştur lakin kendisini bir sürüye de katamamıştır. “Eski Türk inancında Ülgen’in yardımcıları tarafından şamanın kemikleri kırılıp parçalanıp pişirilir ve tekrar birleştirilir. Bedeni bir sanrı, kendinden geçmiş hâlinde bunları yaşayan ve bu acıya dayanabilen şaman, yeryüzünde ak şaman olma hâlini kazanır. Bu durum ‘bir işte, oluştaki pişmek’ deyimini de beraberinde getirir.”³⁰ (Basilov, 1984: 55-56). Mahzuni’nin de dostları yani erenler onun gerçek hâlinin ne olduğunu bilirler ve Mahzuni’yi çiğ olduğu için bir kazana koyarlar ama Mahzuni pişmez, ölçeğini de gram gram yerler. Bunun için bir kantarda kendisini tartıp ne olduğunun ölçeğini çıkaramaz. Bununla birlikte tek bir çiçek de olamamış,

³⁰ Basilov, V. N. (1984). *İzbranniki Duhov (Ruhların Seçtikleri)*. Moskova: Politizdat, s. 55-56’da yer alan bu bilgileri Prof. Dr. Ahmet Nahmedov, çalışmamız için tercüme edip açıklamıştır.

birçok çiçeğin rengine boyanmıştır yani tek istikamette gitmemiştir. En sonunda bir başkası değil yine kendisine kendisi Mahzuni demiştir. Ne yazık ki Mahzuni'yi taşıyamamış, bu ismin altında ezilmiştir ve ezmiştir bundan dolayı bu durumu “olmaz olsun” diye ifade etmiştir.

Tüm bunlara rağmen yine de “ben”ini, kendini, özünü atamadığını söyler ve kendisine dair diğer manifestosunu dile getirir:

Kendi kitabıma girdim saklandım / Kelime kelime buldular beni

Denizin dibinde ot oldum bittim / Balığın karnından yoldular beni (383. Şiir) diye söylediği kendisiyle benlik temelli söylediği bu şiirinde; kendi benliğinin aslında kendi kitabında, kendisinde saklandığını ve bu yaşam örgüsü içinde kendisi de yaşayarak, şiirleriyle dillendirerek kendisini bulma sürecinin ortaya çıktığını ifade etmektedir. Tabii bu şiirinde tasavvufî telmihler de kullanmıştır. “Denizin dibinde ot oldum bittim / Balığın karnından yoldular beni” diyerek en derinlikli yerlere de düşmüştür. Bu derin olan yerler, çıkarılması zor olan yerler belki de kendi geldiği köyü gibi bir ortamdır ama burada biri balık yiyerek Mahzuni'yi yüzeye çıkartmış, balığı da biri tutmuştur. Mahzuni de balığın içinde kendisinin görüldüğünü söylemiştir. Yani aslında Mahzuni; kaybolmuş ve kaybolması muhtemel bir kültürel havzanın içindeyken oradan askerî okul vasıtasıyla kopmuş, ondan sonra kendi bilinçlenmesi ve farkındalığıyla, sanatsal kabiliyetiyle hayatın içine girmiştir. Mahzuni, müzik ve ozanlık süreci içinde de o dip alanlardaki bilgiyi kendi sanatı olan balık vasıtasıyla meydana çıkartmış, insanlar da bundan haberdar olmuştur. Tabii bu aşırı bir yorum gibi gelse de Mahzuni'nin birçok şiirinde imkânsız gibi görünen şeylerin de bir hikmet dairesinde sanki imkâna büründüğünü de görebilmekteyiz.

Mahzuni, kendi benliğini kurarken -daha önce de belirttiğimiz gibi- duruma ve hâle göre o anki duygu durumuna göre karşılaştığı şeye karşı benliğini yeniden kurmaktadır. Burada da şiirlerinde sözlü geleneği ve kalıplarla söyleme geleneğini çok rahatlıkla kullandığını söyleyebiliriz. Bununla birlikte bu duygu dünyasındaki seslenişlerle yaşadığı somut problemleri uzun süreli tahliller olarak değil, o anki duruma uygun tahliller olarak karşımıza sunmaktadır. Örneğin sevdiğine söylediği “Gönlümden yorgunum bugün / O yâr bana inanmıyor / Dargınım bugün, dargınım bugün” (799. Şiir) şiirindeki ifadelere bakarak eşinin kendisine inanmadığı ve eşiyile arasında samimiyetsiz bir ilişki olduğunu düşünmek doğru değildir ama eş arasındaki olası bir durumda bu durumun kendisinde o hâlde olduğunu

anlamak doğrudur. Yani Mahzuni'nin şiirlerinden bir bütün olarak o an böyledir ve hep böyledir diye bir şey çıkartmak çok zordur. Kendisi duygu dünyasını sosyal alandan almış olduğu etkilerle hareket ettiren ve duygu dünyasını hareket ettirmesiyle bunları söze döken bir şairdir. Dolayısıyla her bir sözü üzerinden sabit anlam kategorileri yapmak bu manada güçleşmektedir. Mahzuni'nin duygu dünyalarını yansıtan şiirlere ise şunları örnek olarak verebiliriz:

Ailesine dair duygu ve düşüncesiyle başladığımızda ilk olarak eşleri karşımıza çıkmaktadır. Birinci eşi Emine Hanım'la ilgili olarak genel ve tek bilgi (gerek yazılı gerek İnternet ortamı ve Mahzuni'nin anlatımında), onunla ailesinin zoruyla evlendirildiği ve Mahzuni'nin onu bir mektupla boşadığıdır. Bu nedenle Emine Hanım'la ilgili doğru bilgileri alan çalışması sırasında ve Mustafa Ertekin'in Yemliha Abi (2021a) kitabında yer alan Mahzuni'nin yazdığı mektuplar ve şiirlerinden elde ettik. Alan çalışmasında elde ettiğimiz ve hayat hikâyesinde yer verdiğimiz Mahzuni'nin Emine Hanım'a yazdığı mektupta³¹ kendi hatalarını, eşine sitemini belirtip son olarak “Sana saadetli günler temenni ederim. Eğer istersen Kocan Şerif (imza), istemezsen kardeşin (imza)” (Ertekin, 2021a: 133) diyerek mektubunu sonlandırmış olduğu görülmektedir. Mahzuni, Emine Hanım'ı ikna edememenin sıkıntısını, öfkesini taşımıştır.

Mustafa Ertekin, Yemliha Abi (2021a: 128) kitabında 1958 yılının yazında Emine Hanım ile Mahzuni'nin ayrılığını şu şekilde anlatır:

“Yaz biterken beklenen olur. Suyun akışı değiştirilemez. Emine Şerif'i değiştiremez, Şerif de Emine'yi. Emine Abla'nın annesi kızına “Topla eşyalarını gel!” der. Emine Abla evlenirken anne sözünü dinlediği gibi yine anne sözünü dinler. Bohçasını toplar evi terk eder. Şerif, Emine'nin eve dönmesi için çaba sarf eder ama etkili olamaz.”

Bunların yanı sıra alan çalışmasında Emine Hanım'a Mahzuni'nin “Çeşmi Siyahım” şiirini yazdığını kaynak kişiler söylese de bu tam olarak doğru değildir çünkü şiir Mahzuni'ye ait değildir. Şiirin asıl sahibi, köylüsü olan ve Aladeli olarak tanınan Haydar Kaya'dır. Haydar Kaya bizzat kendisi bunu belirtmiştir. Kaynak kişilerden Mustafa Kaya da şiirin babasına ait olduğunu şu şekilde anlatarak görüşmemizde bu bilgiyi teyit etmiştir:

³¹ Bkz.: 2. Bölüm, 2.3. Mahzuni Şerif'in Hayatı

Satı Sarıaslan Atli: Babanız size, peki “Çeşmi Siyahım” hakkında bir şey söylemiş miydi?

Mustafa Kaya: Hayır. Şöyle; Mahzuni Şerif’i çok sevdiğinden dolayı hiçbir şey söylemedi. Ama bazı muhabbetlerde “Benimdi, gavur kendi adını verdi” derdi. Gavuru da sevgiden dolayı kullanırdı (KK83).

Aladeli için şiir, Mahzuni’nindir çünkü Mahzuni o zaman kendisine 50-100 lira vermiştir. Mahzuni, şiiri Aladeli’den aldıktan sonra büyük ihtimalle hatıra defterine not etmiştir. Şiiri içselleştirmiştir çünkü şiirde yazılanlar, Mahzuni’nin 1958-1961 yıllarında yaşadıklarını özetler niteliktedir. Şiir, Yemliha Abi (2021a: 271-272) kitabında da “1963 baharında “Mahzuni Elyazmazı Defter”ine yazmış olduğu hâli”³² şeklinde yer almaktadır. Nitekim “Mahzuni Elyazmazı Defter”indeki şiirler 1963’e kadar yazılan şiirlerdir. Bu durumu en iyi açıklayan bilgi ise Yemliha Abi eserinde şu şekilde yer almaktadır:

“61 ortalarından 10 Nisan 1963 gününe kadar bu deftere kimi şiirlerini kaydeder. 10 Nisan 1963’te Serabi’nin Mahzuni ve Maksudi’ye seslenen şiirlerinden sonra bölge terk edilip Ankara’ya gidilmezden önce Yemliha Abilerine teslim edilir. O günden beri bu defter Yemliha Ertekin arşivlerinde yerini alır.” (Ertekin, 2021a: 271).

Bu bağlamda Mahzuni, 1964’te çıkardığı plağında şiirin defterdeki hâlini de değiştirmiş ve son hâli olarak seslendirmiş olduğu anlaşılmaktadır. Tüm bu bilgilerin ışığında Emine Hanım ile ilgili duygu ve düşünceleri sadece Yemliha Ertekin’e yazdığı mektuplarda ve hatıra defterinde yer alan şiirlerinden anlaşılmaktadır.

Mahzuni, ikinci eşi Suna Hanım’a daha çok ismi ile ya da “Suna boylu” olarak hitap etmiştir:

Bir boyu Suna ’ya meyil vereli / Gözlerimin yaşı pınar hâlinde (108. Şiir)

Melül melül bakma gül yüzlü Suna ’m / Sanma ki ben senden gayrıya yanam (207. Şiir)

Ancak köyden ayrılıp Ankara’ya taşındıktan sonra her şey değişmiştir. Mahzuni’nin gözündeki Suna da değişmiştir: “Gül yüzlü Suna”, “Zalım Suna” olmuştur şiirlerinde:

Sen Suna değildin Anadolu ’ydun / Nereden içime ateşler koydun

³² Bkz.: Üçüncü Bölüm, 3.1. Mahzuni Şerif’in Şiirleri, 9. şiir.

Evvvelce bilirdim sen kimdin, neydin / Felek seni hursa döndürdü Suna (68. Şiir)

Benden selam edin zalim Suna 'ya (37. Şiir)

Seni gidi kara yılan / Bütün dediklerin yalan (678. Şiir)

Biat eder idin Aliler gibi /Osman m'oldun gözlerini sevdiğim (...)

Âdem'i kovduran Havva misali / Şeytan m'oldun gözlerini sevdiğim (586. Şiir)

diyerek Mahzuni, Suna Hanım ile ilişkisini bu şekilde görmektedir. Alan çalışmalarımızda elde ettiğimiz bilgilere göre Suna Hanım'ın Mahzuni'ye ihanet ettiği (Suna olayı) iddiasının doğru olmadığı yani Suna Hanım'ın Mahzuni'ye ihanet etmediği ve bu iddiayı da hayatı boyunca kabul etmediği, Mahzuni'nin kendisine dair bu tutumundan dolayı da ona kırgın gittiği bilgisine ulaşılmıştır. Suna Hanım'ın kendisini savunacak, yanında yer alacak bir ailesinin bile tam olarak olmaması (var ama yok), kadın ve kimsesiz olması, güçsüz olması ile kimse Suna Hanım'ı dinlememiş, sözlerine itibar etmemiş³³, “ihanet eden kadın” olarak nitelendirilmiştir.

Suna Hanım'ı tanıyan Berçenek'teki köylülerin ise Suna deyince ağızlarından bir daha Suna çıkmaktadır. Suna'nın yeri onlarda çok başkadır. Onun masumluluğu, çocuk denilecek yaşlarda köye geldiği, tarlalarda, köyün tozlu yollarında ilk başlarda yürümekte bile zorlandığı ama çalışkanlığı ile köye de köyün koşullarına da alışıp tarlalarda çalıştığı, herkese samimiyetle yaklaştığı, saf denilecek kadar temiz, çocuk gibi kandırılmaya da müsait olduğu, kimseye kötülük ya da art niyet beslemediği bu anlamda Suna Hanım'ın köylüler tarafından çok sevilip sayıldığı ölünceye kadar da bu sevgilerinin değişmediği kaynak kişilerin anlatımlarından anlaşılmaktadır. Mahzuni Şerif'in de köyünde Suna ile evli olduğu dönemlerde dünyayı verseler Suna'dan vazgeçmeyeceği, Suna'yı çok kıskanıp sevdiği belirtilmiştir. Köyün şu an yaşayan en yaşlı kadını ve Mahzuni Şerif'in okul arkadaşı olan kaynak kişilerden Ayşe Kul ile görüşmemiz Suna'nın hâlini ve köylüde Suna'nın nasıl iz bıraktığını özetleyecek niteliktedir:

Ayşe Kul: ... (Mahzuni) bir kız aldı gaçtı geldi, güzel gelin, çocuğudu ... amma bu kız sonra ne oldu babayığit oldu burda... Suna, çok eyiydi, Suna gibi avrat var mıydı, Suna çok eyiydi deli olurdu milletin için şey olurdu... Amaaan Suna gibi gadın mı varıdı?...

³³ Bkz.: Erdal, M. (2008). *Bir Ozanın Kaleminden*. (10. Baskı) İstanbul: Çamşık Hüseyin Abdal Derneği Yayınları, s. 59-75.

Satı Sariaslan Atli: Köylüyle mi ilgileniyodu, işe mi gidiyodu tarlaya?

Ayşe Kul: Oooo... Çok getti tarlıya eline diken batarımış elindeki dikenleri ayıtlarlarımış sonra da babayiğit oldu naylan gelinidi.

Satı Sariaslan Atli: Ha naylon gelinidi, sonradan babayiğit oldu burada?

Ayşe Kul: He he, babayiğit oldu gızım hep millet hatrını sayardı, o Suna'nın gününde Mahzuni'yi nayla dutarlarıdı...

Satı Sariaslan Atli: Çok yani, çok mu tutarlarıdı?

Ayşe Kul: He çok tutarlarıdı, çok şeyderleridi, Suna deyi delirirleridi. Her taraf toplanırdı başına (KK14).

Mahzuni, üçüncü eşi olan Fatma Mahzuni'ye “kara gözlüm”, “Fadime'm” , “Sevgili Fatoş'um”, “Benim Sadakatli ve Asil Fatma'm” şeklinde hitap etmiştir. Fatma Hanım'a yazdığı şiirlerinden eşinin ondaki yerini özetleyen şiirlerini şu şekilde verebiliriz:

Mahzuni Şerif'im yollar göründü / Garip başım dertten derde büründü

Fadime'm duvağın yerde süründü / Gidiyorum kara gözlüm ağlama (32. Şiir)

Geceler düşümde sensiz yatamam / Seni sevdiğime küsme Fadime'm

Daha nice günahlarım var beni (690. Şiir)

Sen benim sırrımı bilince erdin / Tek duvardan saray olur mu derdin

Derya, Ali, Şeyda, Yetişi verdim / Yalan isem gir kanıma gel otur

Mahzuni yıllarım geçiyor hani / Mevla nasip etmiş demek ki seni

Ancak ben gidince anlarsın beni / İkrarıma imanına gel otur (1005. Şiir)

Mahzuni'nin polisler tarafından sık sık evinden götürülmesi, karakollarda, hapisanelerde kalması, Fatma'nın çocukları ve yeni doğan bebeği ile çaresiz yalnız kalmasını bu duruma Mahzuni'nin ona duvağı yerde olsa da sabretmesini, karalar bağlayıp ağlamamasını, onsuz yatamayacağını, bağlılığını, onu “sultan” kendisini ise “onun kölesi” olarak gördüğünü, yavrularının anası olduğunu, Mevla'nın onu kendisine yâr ettiğini, kendisinin günahının çok olduğunu şiirlerinde dile getirmesiyle görmekteyiz.

Tüm bu dizeler gösteriyor ki Mahzuni Şerif'in eşleriyle olan ilişkilerinde de sevgili olma durumunda da duygu durumunun sürekli değişmektedir ve bu dengesizliği, tutarsızlığı şiirlerine de yansıtmıştır. Bir yandan samimiyetsiz bir ilişki içinde olduğunu, inanmadığını belirtirken bir yanda da sevdiğine “kara gözlüm ağlama” deyip çok özleyeceğini dile getirmiştir. Bu durumlar Mahzuni Şerif'in tamamen o anki duyguya göre şiirlerini yazmakta olduğunu göstermektedir. Çünkü temelde, Mahzuni kendisinin haklı, karşıdakinin haksız olduğuna inanmaktadır. Karşıdaki kendisini anlamaz, anlamadığı hâlde ona haksızlık yapar veya menfaati için veya pozisyonu gereği yani gücünü koruma gereği haksızlık yapar ama bunların hepsinde onun insan olduğu, kıymetli olduğu, Mahzuni olduğu, değerli olduğu görmezden gelinir. Köylü de anlaşılıyor, kendisi bu manada köylü Mahzuni'dir. Alevi de anlaşılıyor bundan dolayı; kendi de bu manada Alevi Mahzuni, Atatürkçü Mahzuni'dir. Eziliyor, dürüst Mahzuni'dir. Eziliyor, paylaşımcı Mahzuni'dir... Kısacası her şeyde, bütün bu duygular her daim üst üste gelir. Böylece halkta karşılığını bulur çünkü bu ifade ettiği duygu durumu, toplumdaki bir kesimin yaşadığı bir duygu durumudur. Mahzuni aslında anlaşılmayan kesimin sesidir. “Ben haksızlığa uğruyorum ama beni dinlemiyorsunuz. Ben çok değerliyim, kıymetliyim, dürüstüm, temizim, ahlaklıyım, iyiyim, çalışkanım ama buna rağmen anlaşılmıyorum, bilinmiyorum, görünmüyorum; duyun beni, görün beni, bilin beni, sorun beni...” der. O yüzden söz varlığında kullanım sıklığı bakımından “ben” ve “sen” sözcükleri çok çıkmıştır. Yani böyle bir hep bir haykırış hep bir yakınma hep bir eleştirme, hep bir şey yerinde değil; “şu da olsaydı şöyle olacaktı, bu da olsaydı böyle olacaktı, şu tarafımı görseydi şöyle olacaktı...” yakarışları, serzenişleri vardır. Ama bu sadece Mahzuni'nin değil, o kırsal alandan kente göçüp, modernleşme kentleşme sürecindeki Türkiye'nin yüzde doksanının neredeyse böyle bir kayboluş, buluş, yok oluş, idealleri terk ediş, yeni idealler kuruş, bu yeni idealler, kurduğu ideallerin bir şeyler kaybettirmeye başladığı zaman bundan vazgeçiş, ona göre eski geleneklerinden kopuş, onları terk ediş; yeniye girerken de kendini eskidenmiş gibi göstermek, hep bir arada kalmışlık, hep bir dikotomik (zıtlık) vardır. Örneğin köydeki, kasabadaki yaşlılarla konuşurken siz karşıdakini anladığınızı varsayıp açıklamaya çalıştığınız zaman “hayır, öyle değil böyle...” gibi tepkilerle karşılaşmanız söz konusudur. Hiçbir zaman kendisinin anlaşılacağını düşünmez. Hep kendisini anlatamadığını düşünür çünkü kendisi de kendisini anlamamıştır. Mahzuni de kendisini anlamadığını “Bir türlü bulamadım ben beni” diye zaten belirtmiştir. Varoluşsal bir sıkıntısı vardır. Sistemin içinde kaybolmuştur. Doğrular var ama o doğrulara uyup uymama

konusunda sıkıntıları vardır. Kendi özel alanlarında, özel hayatında sıkıntıları vardır. Aile eş hayatı ayrıdır ama o bir de kendi dostları arasındaki grupta kaybolmayı ve bulmayı sürekli yaşamıştır. Sanki sürekli, dostlarının arasında kendini bulmaktadır ama dostlarının arasındaki Mahzuni, kurma Mahzuni'dir. Örneğin Mahzuni konsere gider, konserden sonra bir evde kalır. O evde bir evliya, eren, iyilik perisi, melek gibi; bir büyük mücadele devrimcisinin hâli gibi; yüksek bir insan gibi algılanır ve o yüksek gibi algılanma hâlinde o da yüksek bir tevazuyla onlara davranır. Aslında o ilişki içinde çok mutludur çünkü kendisi tevazu gösteriyor olmaktan, karşıdakiler de çok büyük bir insanı ağırlıyor olmaktan dolayı doyumludur.

Aslında Mahzuni'nin dostları arasındaki mutluluğu tamamen bu kurgusal alanla ilgili bir durumdur. Bunun dışına çıktığı zaman gerçek hayatla karşılaşmaktadır: eşiyile çatışma, kira parası, kontrat, ödemeler, çocuğun okulu vb. Bu durumlar yaşandığı zaman “Ben böyle koca bir adamım, bunlarla mı uğraştırıyorsunuz?” diyemediği için tepkisel bir tavır almaktadır. Bununla birlikte buradaki maddi sıkıntılar, beklentiler onun sanatında veya hayatındaki bazı ilişkilerde gerilimlere yol açmaktadır. Bu bağlamda Mahzuni, dostlarıyla birlikte kurgusal bir alanda yaşarlar. Bu kurgusal alan nedir? Bir eren, evliya, devrimci büyük bir şair Mahzuni Şerif o eve gelmiştir. Dostları onu ağarlar, sofrasını kurup muhabbet ederler. Bunun yanında başkalarına haber ederler, onlar da gelir, güzel bir muhabbet ortamı olur, yeri gelir özel şeyler de konuşulur. Dünyanın konjonktür durumundan, günlük hayattan, siyaset, tarım vb. bir sürü konu konuşulur ve burada Mahzuni bir kâmil derviş, eren ve devrimci gibidir. Hatta oranın lideri fakat en tevazulu kişisi olarak yer alır. Aslında bu durum onun çok mutlu olduğu bir alandır. Çünkü kendi misyonunu yaptığı, kendisini doygun ve doyumlu hissettiği alan dostlarının meclisidir, yeridir. Bunun dışındaki hayata temas ettiği her alan Mahzuni için gerilimlidir. Hiç kimse o dostlar muhabbetindeki Mahzuni'ye gösterilen saygı gibi bir saygı göstermez. Mahzuni hiçbir siyasi polemige, tartışmaya girmez, odasına girer şiir yazıp gönderir. Birebir kendisini negatif etkileyecek hiçbir ortama girmez. Örneğin ülkücüleri eleştirir ama ülkücülerle ilgili bir ortama girmez. Devrimcilerin bazı gruplarını eleştirir ama onlarla bir tartışmaya girmez. Kendisini küfredene bir şey demez, dinler çünkü o ancak kendisini o dostlar ortamında veya kalemiyle şiir ortamında anlatabilir. O şiir ortamlarında öyle şeyler söyler ki: “Bana dönecek demiş itin birisi / (...) / Gel de Mahzuni'yi vur hele hele” şeklinde böyle yiğit konuşan birisi, kişinin karşısına da direk çıkar fakat Mahzuni herkesin yanında çok uyumlu biridir. Ancak böyle şiir yazan birinin de yiğit

tavrı da beklenir. Örneğin bu durum Çobanoğlu'nda, Köroğlu'nda görülür. Sözlerini söylerler ve her an kavga etmeye hazır havaları da vardır.

Tüm şiirleri, konuşmaları, anıları, hayatı incelendiğinde Mahzuni'nin dostlarıyla yarattığı, kurduğu alanı yani gerçek Mahzuni veya Mahzuni'nin olmasını istediği tipolojiyi, Mahzuni'nin idealleştirdiği tipolojiyi, Mahzuni'nin ifade edilmesini, anlaşılmasını istediği şahsiyeti biz o muhabbet sofralarında, dostlarının arasında görüyoruz. Ancak bu durumlar her daim duygu durumunu besleyen şeylerle ifade etmeleri olarak değişmektedir. Peki bu muhabbet sofralarındaki dostları Mahzuni'yi nasıl görmektedir? Çok büyük çok üstün çok özel biri olarak görülmektedir lakin Mahzuni yaşar iken onu, Hasan da Mehmet de sevmektedir. Peki o, Hasan'ın evinde mi oturacak Mehmet'in evinde mi oturacak? Hasan ile Mehmet bir gün kavga eder, bir menfaatten, bir dünya ilişkisinden dolayı bir gün tartışırlar, Mahzuni veya Mahzuni zihniyetindeki problem burada ortaya çıkar: Mehmet'in evine mi gidecek Hasan'ın evine mi gidecek? Çünkü Hasan ile Mehmet birbiriyle konuşmuyordur. Hasan'ın evine giderse Mehmet küsecektir, Mehmet'in evine giderse Hasan küsecektir çünkü o ortam tamamen duygu durumuyla oluşturulmuştur. Ortak bir ideal ne vardır? Örneğin eskiden dedelerde böyle bir şey olduğunda insanlar ikrarı doğrultusunda sorguya alınır; doğru, haklı, haksız tespit edilir; küskünler barıştırılırdı. Şimdi bu da yapılamamaktadır çünkü araya arsa meselesi girmiş, ciddi menfaat meselesi girmiştir, biri birinden vazgeçmek zorundadır. Pirleri de dedeleri de yoktur. Bu durumu Mahzuni'ye de soramazlar. Soran olduysa Mahzuni, belki cevap verip birleştirdiği de olmuştur. Ancak "Kendi menfaatimin dışında cevap verir." diye sormamış da olabilirler. Bu şekilde bir ayrışma, Mahzuni'nin dostları arasında vardır. Dostları arasında ayrışma olduğu zaman o dost dediği kişi, Mahzuni'nin bu sefer hayatını, Mahzuni'yi sevenler veya Mahzuni'ye yakın olanlar diye değil başka bir biçimde de okumaya başlamaktadır.

Dolayısıyla Mahzuni'nin sevdiği, kıymet verdiği, çok özel gördüğü her insan o anki duygu durumuna göre şekillenmektedir. Çıkar konusunda ters düşüldüğü zaman da isterse karşıdaki kirvesi olsun çok ağır sözler söylenmiş, çatışma başlamıştır çünkü bu da duygudur. Övmesi de sövmesi de duygu temellidir.

Mahzuni yaşadığı duygu durumunu doğru yaşamakta ve o duygudan bir manayı başarılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Yani o duygu durumunu ifade eden başarılı bir mana çıkartabilmektedir. Örneğin "Kara peçe yakışmıyor kullara" diye durumu basit, yalın bir ifade

ile anlatabilmektedir ama herkes görür ki bir kadına kara peçe estetik olarak yakışmamaktadır. Bunun yanında bu ifade; basit, düz bir söyleyiş içinde sert de bir söyleyişi barındırmaktadır. Bir kadının bu şekilde çirkin gözüktüğünü söylemektedir. Bir kadına çirkin demek, güç bir durumdur. “Kara peçe yakışmıyor kullara” dizesi, düz ve basit bir ifadedir ama bu örnek de gösteriyor ki Mahzuni; duygu ve düşünceyi, ortamdaki hâli, kelimeleri başarılı bir şekilde vermektedir.

Ardından “Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana / Bilmem söylesem mi söylemesem mi” (250. Şiir) demektedir. Doğru değil mi diye bir çelişki ortamı yaratmaktadır. Burada bir eksiği vardır. “Pir Sultanlar gibi dar ağacını / Bilmem boylasam mı boylamasam mı” dizeleriyle yukarıda bahsettiğimiz gibi Mahzuni, çatışma yaşadığı grupların karşısına çıkmaz aslında o meydana çıkıp dar ağacında gibi olmalıdır ama olmaz. Evine gider, onlara laf söyleyemediği için içinde kalmıştır ve şiirler yazarak içindeki o öfkesini aktarır. Şiiri de bu şekilde söyleyerek durumunu kurtarmaktadır. “Bilmem söylesem mi söylemesem mi” diyerek “tutsam mı tutmasam mı” “yapsam mı yapmasam mı” diye bu sefer darbeyi yapan da bakar “Doğruyu söylüyor ama yapmamış.” der. Kuru soğana muhtaç olan yiğit de “Doğruyu söylemiş ama söylememiş” diye mahcupluğundan söyleyememiş der. Yani her türlü şekilde duyguyu doğru aktardığı için söyleyip söyleyememek de bir güç meselesidir. Yunus’un “Söylesem tesir etmiyor / Söylemesem Hakk’a yük” gibi bir şiiri vardır aynı onun gibidir. Gördü, söyler ama etkisi yok ama söylemese gerçek bu değil, içi de rahat değildir.

Mahzuni meclisine, dostları arasındaki Mahzuni’ye baktığımızda eren evliya gibi görülen Mahzuni, “Allah Mahzuni”, “yaşa Mahzuni”, “Helal sana Mahzuni, helal!” diye hep övülmektedir. Mahzuni’yi evliya gibi, bir devrimci olarak görmektedirler. Oradaki en üst kişidir yani yaptığını kimse sormaz, yaptığından sorulmaz, sorgulanmaz neredeyse Tanrısal tecelliye sahip bir kişi olarak görülür. O muhabbet ortamlarında Mahzuni değil de sanki Hacı Bektaş Veli konuşur, Atatürk konuşur yani toplumda önemli kişiler kimse o konuşuyor olarak görünür. Örneğin Yılmaz Güney, Deniz Gezmiş konuşur. Bu durumun nedeni olarak şu söylenebilir: Aslında toplumun geçmişte- elli yıl yüzyıl öncesinde- tecelliye şahit olmak gibi bir özellikleri vardı. Neydi tecelliye şahit olmak? Bir pir, dede, gerçek, eren veya evliya bulunulan ortamda Tanrısal bir uyanış ya da Tanrısal bir işaret gösterir. İşte buna gelenekte keramet denilir. Örneğin ocaktan közü alır ağzına alır, sobayı kucaklar, ayakları yerden kesilir havada durur, insanlar koyun gibi gözükür... Bu şekilde keramet, menkıbe tarzında anlatıların

içinde hep tecelliler anlatılmıştır. Şimdi bu talip ve rehber bağı koştuktan sonra ve kente geldikten sonra insanlar da bu tecellilere şahit olma bilgisi ortadan kalkmıştır. Ama Mahzuni'nin bulunduğu ortama tecellilere şahit olma bilgisi transfer edilmiştir. Bu tecelli olmuş, gibisinden bir bağlılık bir farkındalık bir anlayış oluşmaya başlar. Bu, şu manaya gelir: Aslında bulunduğu ortamdaki görülen saygı da geleneksel kültürün içinden gelen bilginin saygısıdır. Mahzuni onun üstüne oturmuştur ama orada kent görmüş bir topluluk olduğu için orada Mahzuni'ye pir demez, dede demez, evliya demez; devrimci, ozan, devrin Pir Sultan'ı, "Mahzuni bu canım", "Allah desen yeri" demektedir... Üzerine ekledikçe de ekler. Bunun sebebi kendi kurduğu ruhsal dünyanın boşluğunu, anlamsal boşluğunu bunun doldurmasıdır. Çünkü o dünyada birçok şey var ama ruhsal alana dair konuşan, eden yapan eden bir şey yok. Gördüğü yaratıcı, gördüğü üretici, gördüğü değiştirici dönüştürücü Mahzuni, o da kendi dediklerini anlamakta, kendi dediklerini ifade etmektedir. Ondan dolayı oraya direk Mahzuni'ye bunları oturtturuyorlar ama oturtturduktan sonra Mahzuni'nin altında onlar yoktur, erenlik evliyalık pirlük, ruhsal bir etki, sağaltım yoktur. Mahzuni Şerif bunları kabul etmez, hurafe der. Bu sefer bir yandan orayı kurmuş olur bir yandan da direk aşağı düşer. Bu sefer materyalisti eşer. Materyalistleşen dünyayı tekrar materyalist bir şekilde yorumlamak zorunda kalır. Kendi Mahzuni'yi yaratır ama hayatı anlamada materyalizmi birinci değer olarak görür ve modernleşme, sekülerleşme süreci içerisinde Mahzuni'nin göstermiş olduğu ve işaret etmiş olduğu çizgi üzerinden akılcı, rasyonel ama anlaşılmayan bir duygu durumunda olarak yaşamaya devam eder. Hep haksızlığa uğrayacağı hep ötekileştirileceği hep dışlanacağı duygusuyla birlikte bunu da ancak kendisi gibi olanın anlayacağı bunu da ancak Mahzuni'nin anlayacağı, Mahzunicilerin anlayıp anlatabileceği duyguyla hayata devam eder. Mahzuniciler onun gibi giyinir, onun gibi bıyığını tıraş eder, onun gibi bakar, onun gibi konuşur ve bu şekilde de yaşamış olduğu kaotik, anlamsız hayata bir anlam katar.

Kaynak kişi Hasan Sarıaslan'ın "Siyasi olayları küçük yaşlarda anlamazdık, aklımız sarmazdı, onun türkülerini dinler, zihnimize kaydeder, eleştirirdik, onun anlattığından zihnimize bir şeyleri canlandırırız, kişileri, olayları öyle anlamlandırırız, onun anlatışından anlamaya çalışırdık..." (KK42) şeklindeki anlatımıyla ve diğer kaynak kişilerin bu tarz açıklamalarıyla bağlantılı olarak Mahzuni, dönemin olaylarını nasıl değerlendirir ise Mahzunicilerin de öyle değerlendirdiği görülmektedir. Bu da Mahzuni'yi bir eren evliya, gerçek gibi görüp davrandığının göstergesidir. Onu fikir babası gibi gösterirler. Eren evliya diyemezler çünkü eren evliya olan başkaları vardır. Mahzuni'nin ayrı bir yerde olması için

fikir babası olması lazımdır ama gösterdikleri tutum eren evliya tutumudur. Tüm bunların yanında Şu durum da söz konusudur: Peki, başka insanlar varken neden Mahzuni? Mahzuni insanlara temas etmiştir. Başka okumuş yazmış fikir adamları var ama onlar halk ile oturup yiyip içmez, (elitist cumhuriyet aydınları) bir iletişim içinde değildir. Evinde gidip yatıp kalmaz, onlarla konuŐmaz. Mahzuni ise bizzat içindedir. Halkın yanına gider oturur, dostun evinde kalır, haber eder; “Gelen gelsin burada sohbet edelim.” diye halkı etrafında toplar, dertlerini ve kederlerini dinler, onları Şiire aktarır. Mahzuni’nin böyle bir tarafının olması halkın nazarında bir eren, gerçek gibi, Atatürk gibi görünüp ona göre tutum sergilemeyi doğurmuştur.

Mahzuni hep başkalarını suçlar. Bunu anne babaya bakışında da görmekteyiz. IŐkenceleri çekmesinde de yaşadıkları sıkıntılarda da anne ve babasının onu dünyaya getirmeleri olduğunu düşünür ve onları suçlar:

“Dünyaya gelmiştik Zeynel soyundan” (775. Şiir) diyerek babası Zeynel Cırık’ın soyundan dünyaya geldiğini anlatır.

“Gel gidelim Maraş iline /Şimdi yollarımı anam bekliyor” (974. Şiir) ve “Garip anam kırk yıl döndü dövündü / AĞladı saçını yoldu bu sene bu sene” (145. Şiir) dizelerinde olduğu gibi annesinin hâlini, yollarını bekleyen, kırk yıldır dvnp ağlayan “garip anam” olarak çizmiştir. Başka Şiirlerinde de “anam”, “garip anam” ifadeleri yer almaktadır ama bu kullanımlar daha çok bir sesleniş, canı acıyan bir Şairin “anam” diyerek canının ne kadar yandığını gösteren önlemidir, Şair de olsa canı yandığında “garip anam” diyerek yavru olarak annesine sığınacaktır. Özel kayıtlardaki birçok muhabbet ortamında kadınlar ve anneler de yer almaktadır-bu durum, seslerden ve konuŐmalardan anlaşılmaktadır- o ortamdaki evin sahibi ya da misafir anneye ve kendisinden büyük olan kadınlara, yaŐlılara “ana Sultan”, “garip anam” diye hitap eder ve Şiirinde gerek dizelerde gerek dize sonlarında nlem olarak yer verir. Söz varlığı tespitinde “anne” veya “ana” sözcüklerine de yok denilecek kadar az rastlanmıştır ve kullandığı yerde de baskın, yoğun bir durum söz konusu değildir. Bu verilerle hayat hikyesindeki bilgileri (alandan derlenen bilgiler) birleştirdiğimizde annesiyle de bir çatışma içinde olduğunu görmekteyiz.

Günahım yoktur baba sebebim sensin / Baban olmasa baba sen de gelmezdin

Deli diye adım niye niye sen çıkardın (oy baba oy baba oy...)

Korkarım dünyada baba sen de gülmezsün / (Korkarım dünyada baba sen de görmezsün)

Güvenme dünyaya baba sana kalmaz ki / Yetmişinden sonra baba evlat olmaz ki

Dedim sana yana yana bir gün beni ararsın (oy baba oy baba oy...)

Yuvadan uçan kuş baba geri gelmez ki / Gelse de yuvayı baba yuva bilmez ki

Mahzuni der küstüm baba düşün bir kere / Bu kadar saygımı baba yıktın boş yere

Üç keçiye beş oğlana bizi değiştin unutma (oy baba oy baba oy...)

Evladım var dedin baba göğsünü gere gere / Miras değil kini baba pay ettin kardeşlere

(745. Şiir)

diyen Mahzuni, yaşadıkları bir olay üzerine yine duygularıyla hareket ederek babasına karşı öfkesini, küskünlüğünü ve sitemini ifade eder. Bu sıkıntılarının sebebinin babası olduğunu, adının deli diye çıkmasında babasının rol oynadığını, mal için babasının onlardan vazgeçmesini, miras diye çocukları arasında kini paylaştırdığını anlatmıştır.

“Dostlar böyle kardaş düşman başına / Babamın başına belasın Salman/ (...) / Babamın gözü kör yüzleri soldu / Salman'ın elinde çilesi doldu” (684. Şiir) dizelerinde ise kardeşi Salman Cırık'ın hatalarının sonucunda babasının neler çektiğini, onun elinden üzüntü ve sıkıntılar yaşadığını anlatmıştır. Babasına sahip çıkmış, onun yaşadığı bu durumlara üzülmüş, kardeşi Salman'a da şiddetle kızmıştır.

Kardeşi Hakkı Cırık'a ise öğüt ve uyarısını, kendisinin haklı çıktığını dile getirmiştir.

Sultan Süleyman da olsa / Bir gün ölür demedim mi

Yerdeki karınca bile / Hakk'ı bilir demedim mi

Bilmeyenler ana bacı / Şeytan'dan giydiler tacı

Haklı Hasan'ın ilacı / Hak'tan gelir demedim mi

Der Mahzuni dünya cindir / İşi gücü indir bindir

En sonunda yağlı kendir / Beni bulur demedim mi (361. Şiir)

Anne babanın, yakın akrabaların, eşin dostun çok önemli olmadığını; kendisini büyük ve sert taş kütlesinden doğmuş gibi hissettiğini; her şeyin boşuna olduğunu söylemiştir:

Ana baba hısıım akran neyimiş / Sanki bir kayadan doğmuş gibiyim

Denizler karalar boşa büyümüş / Ben de bir damladan yağmış gibiyim (637. Şiir) diyerek ailesi ve yakın çevresiyle de uyumlu olmadığını, anlamadığını aralarına mesafe koymak istediğini işaret etmiştir. Yakın çevresinden, köylüsünden beklediğini bulamayınca da siteme başvurmuştur:

Berçenek'in kahvesine ulaştım / Oturdum bir kere baktı gittiler

Bunlar için elli sene dolaştım / Bilmediğim suda aktı gittiler (...)

Oturdum masaya bir selam verdim / Yetmiş yaşlısını kumarda gördüm

İşte bu küllükte eriştim erdim / Kendi değerini yıktı gittiler

Bilmez ki eğri Ali düz Ali / Pehlil oğlu akrabadan yoz Ali

İnek geldiğini duydu Boz Ali / Bir Hacı Bektaş'ı ekti gittiler

Benim ile konuştular siyaset / Ecevit'ti mecevitti ha gayret

Karınları acıkmıştı nihayet / Dostlar teker teker çekti gittiler (892. Şiir)

Kaynak kişilerin anlatımına göre; bir gün Mahzuni Şerif akşamüzeri köyündeki kahveye köylüleriyle sohbet için gider. Ancak köylüleri, onun yanında çok kalmaz. Herkes işinin çokluğunu, mallarının geldiğini, akşam yemek saati olduğunu söyleyerek yavaş yavaş kahveyi terk eder. Bunun üzerine Mahzuni Şerif bu duruma çok kızıp kendisini yalnız bıraktıkları için içerleyerek bu şiiri yazar. Şiirde de Berçenek'in kahvesinde kimlerle sohbet ettiğini, kendisine yakın olan kişileri³⁴, bu kişilerin neler yaptığını, kendisini yalnız bıraktıkları için eleştirel bir üslupla anlatmıştır. Şiirlerinden görüldüğü üzere Mahzuni'nin yakın çevresine de tepkiselliği vardır. Duygu durumu burada da devreye girmiştir. Hem onlarla çatışır hem de sevgisini dile getirir. Nitekim köyüne seslendiğinde birçok radyo, televizyon programlarında veya özel kayıta onlardan sevgiyle söz eder. Onların kendisine

³⁴ Mahzuni, şiirlerinde kendi köyündeki ve civar köylerdeki kişilerden söz ederken onların gerçek isimlerini kullanır, çoğu zaman da mahlaslarıyla anar. Bu şiirdeki isimler de gerçek kişilerdir, uydurma değildir.

küsmemesini bir sevgi diliyle anlattığı örneği şu şekilde verebiliriz:

“Benim köylüm yahut köylümün idarecisi çok değerli akrabalarım; isim vermekte hiç zararlık görmüyorum. Sevgili Salih dayım, sevgili Boz Ali bana boşa küsüyorsunuz. Aha size bir türkü çalayım, gelin gönlünüzü alayım. Bakın Salman benim öz kardeşim olduğu hâlde sanatım ve gerçekliliğim gereği onları dillere yaydım. Kaldı ki sizin hiçbir şeyinizi bir yere yaymadığım hâlde bana küstüğünüzü duydum. Siz benden büyüksünüz, ellerinizden öperim, küsmeyin. Aha size bir türkü hediye edeyim... Bakın ben küsem de küfretsem de hata etsem de size teşekkür etsem de sizin Mahzuni'nizim. Boşa küsüyorsunuz. Aha geldim, aha gidiyorum. Bütün akrabalarım bütün köylülerim benim, lütfen bana küsmeyin. Sizin en küçüğünüzüm ben ve hatalar dolu bir adamım... (Duygulanır) Hep günah dolu bir adamım ben. O kadar günahlı bir adama küsseniz ne olacak ki onu da atarım keseye, günah kesesine. Zaten Âşık Mahzuni Şerif olduğum günden bu yana yani 1961 yılında Cırık Baba'nın himmetiyle bütün günahları kabul ettim, boyun eğmişim. Hiç boşuna üzülmeğin ben günahlı doğdum o kadar günahkâr adamın hiç hatasına bakılmaz idare edin gitsin. Fani dünya boşumuş.” (ÖK188).

Mahzuni Şerif, köylülerine ve oradaki yakın çevresine mektuplar göndermiştir. Bu mektupların sonuna da şiirler eklemiştir. Şiirlerinde o kişilerin hâllerini, geçmişte neler yaptıklarını özlemlerle anlatmıştır. Bu şiirlerden bazıları şu şekildedir:

Fezali amcasına saz gönderen Mahzuni, mektup yazar ve mektubun sonuna şiirini yerleştirir:

Gül yüzlü sevdiğim Fezali Baba / Aşka uçan turna yorulmazmış

Hasret buram buram yaktı sinemi / Anladım sormayan sorulmazımı (...)

Gurbet bizi Binboğa'dan aşırıldı / Körpe iken tepdilimi şaşırıldı

Boz Ali'nin meclise bade taşırıldı / Daha böyle meclis kurulmazımı

Saklı gizli Gül Ali'min rakısı / Çabuk biter idi yoktu bakisi

Tüylerimde Şakir Baba kokusu / Kolay kolay Hakk'a varılmazımı (...)

Aladeli'm çıkar idi avına / Kara Süleyman'ın kuru savına

Dengi denge gerek demir tavına / Kör gözünen ceylan vurulmazımı

Mahzuni Şerif'im böyle giderdim / Gide gide sanki nereye erdim

Kabul eyle sana bir saz gönderdim / Muhabbetin teli kırılmazımı (1028. Şiir)

Amcası Fezali Baba'dan sevgisini, kendisinin arayıp sorması gerektiğini, köyde Boz Ali'nin mecliste neler yaptığını, bu meclislerin bir daha gerçekleşmeyeceğini, Gül Ali'nin rakısından, Şakir Baba'nın kendisinin üzerindeki etki ve tesirinden, Aladeli'nin geçmişte ava çıktığından, kendisinin anlaması gereken ve anladığı meselelerden söz etmiştir. Aladeli sadece Mahzuni'nin değil Berçenek ve civar köydekilerin, Elbistan ve Afşinlilerin sevdiği, saydığı, “mazlum, sessiz sakin ama hâli bir başka” olan kişidir. Birçok şiirini ses sanatçılarına veren, Ankara'ya taşındıklarında da eşe dosta, şairlere ve sanatçılara evini açan “değerli bir insan”dır. Mahzuni için de Aladeli'nin yeri farklıdır. Kısacası bir anlamda hâlleşme içeren bu şiirinde yakın çevresinin geçmişini anlatmış ve kendisinin o anki durumunu yansıtmıştır.

Köyüne sevgisini her ortamda dile getiren Mahzuni; Berçenek köyünde işlerin artık değiştiğini, imanında bozulmalar olduğunu, Hurman Çayı'nın bile farklı aktığını, çevresini gam kasavet bürüdüğünü, önceden köyde yaşayan ve yaşananları, 1999'da Mustafa Arslan'a yazdığı mektupta yer alan şiiriyle anlatır. Köyün ileri gelenlerinden Şakir Baba'nın, Cırık Baba'nın varlığından, zamana karşı onların da duramadığını, Mustafa Hoca'ya darılmadığını³⁵, yakın çevresi olmadan kendisinin bir iş yapamayacağını, doğru yönde olmayanların varması gereken yere varamayacağını, şiirde ismi geçen kişilere ve geçmişe hasret duyduğunu dile getirmiştir.

Aşkile doğduğum Berçenek köyü / Niye böyle imanından çürümüş

Bir başka akıyor Hurman 'ın suyu / Etrafını gam kasavet bürümüş (...)

Bir Şakir varidi coşar inlerdi / Cırık Baba dinletirdi dinlerdi

Bir selamla kulaklarım çinlerdi / Demek zaman her gerçeği yerimiş (...)

Ocaksız tüter mi odunsuz baca / Kiblesiz hacılar varır mı Hac 'a

Darılmadım amma Mustafa Hoca / Dost Mahzuni çok özledim derimiş (1049. Şiir)

Yukarıda belirtilen memleketinde yakın çevresinde yer alan kişilerden Mahzuni için

³⁵ Kaynak kişi Mustafa Arslan'ın anlatımına göre Mahzuni Şerif, Elbistan'da konser verecektir. Mustafa Arslan ile çevresinden kişiler (30 taksi dolusu) onu karşılar. Mahzuni Şerif yorgundur. Köylüleri, yakınları, sevenleri ondan konser öncesi bir türkü söylemesini ister ama Mahzuni yorgun olduğunu zaten diğer gün konserinde söyleyeceğini, o zaman dinlemelerini söyler. Mustafa Hoca araya girse de Mahzuni dinlenmek istediğini, yorgun olduğunu söyleyerek konser öncesi türkü söylemeyi kabul etmez. Bunun üzerine konser vakti geldiğinde de Mustafa Arslan ve diğer kişiler, türkü söylemeyi kabul etmediği, isteklerini yerine getirmediği için Mahzuni'ye tepki göstermek adına konsere gelmez. Bunun üzerine Mahzuni, Mustafa Arslan'a mektup yazar ve bu şiiri ekler.

Yemliha Ertekin'in yeri, muhabbeti ayrıdır. Yemliha'yı askerî okula gittiği dönemlerde - özellikle- piri gibi görür, ondan ayrı kalmak istemez, güvendiği kişilerden biridir öyle ki hatıra defterini, mektup ve şiirlerini ona emanet eder. Mustafa Ertekin, ikisinin arasındaki ilişkiyi Yemliha Abi (2021a) kitabında ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır. Askerî okulda Yemliha Ertekin'e yazdığı mektuplardaki seslenmelerinden birkaçını ve şiirini vermek aralarındaki güçlü bağı anlamak için yeterli olacaktır:

“Ruhum Benim, Kardeşim, Sevgili Gülüm”, “Saygı, Şevk Efendisi ve Turabı, Meftuni'ye, Kardeşim Yemliha Abiciğim”...

1958 yılında Mersin Astsubay Okulunda iken Yemliha'ya-o zamanlar bakkaldır-yazdığı mektubuna iki şiirini de ekler. Birisi şu şekildedir.

Varıp bir dertliye döksem derdimi / Sevme der güzeli girme denize

Bir vuslata verdim sevgi yurdumu / Ruhsat cüdasında emroldu bize

Bakkalın satarım cennet gülünden / Koklayabilirsen eğer elimden

Ham söz çıkmaz Kâmillerin dilinden / Delinin eseri ehl'e mucize

On beş yıl yaşadım doğmadan öldüm / Turab sıfatında haraba geldim

Yüzü nurlu bir güzele kul oldum / Ne melek ne huri mahfi refize

Tüccardır kumaşı bedesten gelir / Böyle bir güzele âşıklar ölür

Mahzuni Şerif gönül dostunu bilir / Deliyim çok görmen çıkarım yüze (186. Şiir)

Mektubun sonuna onunla şiirleri aracılığıyla dertleştiğini belirten şu notunu da ekler:

“Bu kadar yorucu mektup olmaz ama ruhum kardeşim sizin hayalinizle konuşuyorum. Bütün ona içim açıp ve dert yandığım için dalmışım kusura bakmayın. (1958)” (Ertekin, 2021a: 125).

Mahzuni, köyünde ve çevresinde olan yakın ilişkiler kurduğu kişiler kurduğu kişilerden biri de Osman Dağlı'dır. Yemliha Ertekin ile dostluk sevgisi ve bağı geliştiği dönemlerde Osman Dağlı da bu ilişkinin içinde yerini alır. Yemliha Ertekin; Mahzuni ve Osman Dağlı'nın babaları konumundadır. Ancak yaşanan olaylarla birlikte aralarında anlaşmazlık çıkana kadar yollarına bu ilişki ağında devam ederler. Öyle ki Maksudi

mahlasıyla şiirler yazan Osman Dağlı'yla şiirleri yazış tarzları bile benzeyecektir. Mahzuni birçok şiirini Maksudi'den alacaktır ve üslup olarak da sesleniş olarak da benzedikleri için bu şiirlerin Mahzuni'ye mi Maksudi'ye mi ait olduğunu ayırmak zor olacaktır. Aralarında şiir alıp vermek, birbirlerinin şiirlerini kullanmak onlar için gayet normal bir durum olacak ve bu durumların lafı bile olmayacaktır.³⁶ Mahzuni, Osman Dağlı'ya dair düşüncelerini Nejat Birdoğan ile görüşmesinde şu şekilde anlatmıştır:

“Nejat Birdoğan: Mahzuni Anadolu'yu dolaştığın sıra yanında seninle birlikte kader birliği eden kimler vardı? Hatırlıyor musun? İlk yılların. Birini Osman Dağlı biliyorum. Biraz söz eder misin? Çünkü Halk bilimin bir yönü de vefadır, vefa. Geçmiş unutmamaktır, efendim.

Mahzuni Şerif: Osman Dağlı vardı, evet. Şimdi benim gezilerimde hatta ozan olarak doğuşumda ben doğuşumu zaten anadan doğuş kabul etmiyorum. Dünyaya bakışıma adım attığım gün doğduğumu kabul ediyorum. Hayata bakışıma adım attığım gün bir insan olduğumu anlıyorum. İşte bu doğuş gününde Âşık Aladeli ve onun kardeşi müsayıbım Âşık Mahrumi ve şimdiye kadar vefamı hiç esirgemek istemediğim, Afşin'de arzuhalci Yemliha o da şairdir. Yemliha olarak kullanıyor mahlasını ve Hunu Dağı diye bir eser okudum zaten kasette. O köyün bir şairi daha doğrusu imamı bir din adamı iken Bektaşî ve Alevî felsefesine gönül kaptıran çağdaşım, arkadaşım, yoldaşım Osman Dağlı vardı. Onunla geldik (...).

Nejat Birdoğan: Âşık Maksudi.

Mahzuni Şerif: Maksudi koydu. Benim dedelerimden yani akrabalarımın deyim ben ona. Tacim Dede (büyük Tacim Dede) onun adı; ‘Oğlum sana Osman ismi yakışmıyor.’ dedi. Osman aslında Osman da değil heralde. Otaman'mış heralde. Otman'mış. ‘Gel’ dedi ‘şu Osmanlıktan vazgeç. Maksudi diyelim. Mahzuni'nin yanında gezdiğine göre sana bir isim bırakalım.’ Maksudi ve tapşirmalarının tümünde Maksudi olarak geçen şimdi uzakta kalan bu arkadaşım benimle on yılını beraber yaşadı. Onu saygıyla anıyorum tekrar.” (URL 125).

Mahzuni Şerif, yakın çevresini ve Osman Dağlı'ya dair görüşlerini bu şekilde açıklarken son dönem âşıkların ise durumlarını beğenmez ve “Birbirine düşer oldu âşıklar /

³⁶ Mahzuni ve Osman Dağlı arasındaki dostluk ileriki yıllarda ayrılığa dönüşecektir. Osman Dağlı vefat etmeden önce kaynak kişi Avukat Mehmet Turan'ın yanına gelerek elindeki dosyada yer alan şiirlerin kendisine ait olduğunu ama bu şiirleri Mahzuni'nin kendisine aitmiş gibi mahlas bölümünde Mahzuni diye okuduğunu ve ona dava açmak istediğini söylemiştir. Ancak bu olayın ardından bir hafta sonra Osman Dağlı vefat etmiştir. Böylece Osman Dağlı'nın kendisine ait olduğunu söylediği şiirlerinin davası da açılmamıştır. Alan çalışmasında, Mehmet Turan olayı bu şekilde aktarmış, Osman Dağlı ile görüşmelerinde ona gösterdiği dosyada hangi şiirlerin olduğunu tam hatırlayamadığını, yanlış bir şey söylemek istemediğini de belirtmiştir.

Sazlar teller bölük bölük bölündü” (305. Şiir)” der. Âşıkların birbirine düştüğünü, sazların tellerinin bölündüğünü, farklı fikirler ve görüşler içinde olunduğunu, âşıklarda kutuplaşmalar olduğundan söz etmiştir. Adına yapılan belgeselde kendisine yapılan ithamları, kendisinin diğer âşıklara dair görüşlerini de şu şekilde dile getirmiştir:

“Siyasi bir yelpaze içinde olunca bana muhalif çok âşık arkadaşlarım çıktı. Ben o zaman taşlanmaya başladım “Komünist Mahzuni”, “Sosyalist Mahzuni”, “Dinsiz Mahzuni” diye bir yeni isim aldım ben. İşçi Partiyle oturup kalktığımdan ama hiç gücenmedim, utanmadım, arlanmadım, ona devam ettim ve hâlâ da zaten devam ediyorum. Bunun tam karşısında bir Konya Âşıklar Grubu çıktı çok sevdiğim arkadaşlar, Sünni arkadaşlar çoğu bunlar. Onlar da kendi akıllarınca milliyetçi, Müslüman, millî, işte Cumhuriyetçi falan filan. Ben saf dışı edildim, kökümde Alevilik yattığı için, şiirlerimde tepki olduğu için. Ben “Dinsiz imansız, Komünist, Allahsız Mahzuni” oldum. O arkadaşlar yurtsever, Müslüman, elhamdülillahçı arkadaşlar oldular. Hâlâ şimdi sağlar onlar. İsim vermek istemiyorum zaten.” (URL 15).

Kendisinin siyasi bir kimliğe sahip olduğunu bu yüzden diğer âşıklar arasında özellikle sağ muhafazakâr âşıkları arasında “komünist Mahzuni”, “Allahsız Mahzuni” diye anıldığını buna rağmen sol gruplarla ilişkisinden pişman olmadığını dile getirmiştir. Aslında bir anlamda Türkiye’deki âşıkların durumunu, siyasi ayrımların, görüşlerin neler olduğunu ve kendisinin Alevi olduğu için aslında dışlandığını ifade etmiştir.

Mahzuni Şerif’in düşünce dünyasında ve hayatında etkili olan, onu hem kişilik hem şair olarak etkileyen, ilişki içinde olduğu, sevip saydığı, büyüğü ve kardeşi gördüğü halk şairleri, sanatçı ve kişiler vardır: Yunus Emre, Hallac-ı Mansur, Nesimi, Pir Sultan Abdal, Kul Himmet, Âşık Veysel, Âşık Dursun Cevlani, Davut Sulari, Âşık Daimî, Abdurrahim Karakoç, Neşet Ertaş, Âşık Hüdai, Perişan Ali, Ahmet Kaya; Yaşar Nuri Öztürk, Uğur Mumcu... Bu isimlerden de beslenmiş, onları örnek almış, sevgi bağı kurmuş ve hepsinin birleşimi bir Mahzuni yaratmak istemiştir. Onların kendisindeki yerini anlatmak ve onları yâd etmek için şiirler yazmıştır.

Seni yakan usta beni de yaktı / Külümü süsleyip bana bıraktı

Derbeder ol diye bir şöhet taktı / Şükür sen ölmeden öldün Yunus’um (656. Şiir)
diyerek Yunus Emre’nin Hacı Bektaş’la olan ilişkisini işaret ederek, bu ilişkiye kendisini de katmıştır. Çünkü Hacı Bektaş’ın Yunus Emre’yi yaktığı gibi Mahzuni’yi de yaktığını, külünü

süslediğini, derbeder olması için de ona şöhreti verdiğini düşünmektedir. Yunus Emre, “ölmeden önce ölünüz” düsturunu yani nefisini ıslah etmede başarılı olduğunu, arka planda da bunu yapma sırasının bu devirde Mahzuni’de olduğunu anlatmak istemiştir. Yani Yunus Emre de Mahzuni de Hacı Bektaş’tan icazet almıştır, yola çıkmışlardır. Bu yolda Yunus Emre nefisini yenmiştir sıra Mahzuni’dedir. Kendisi ise şiirde bu sınavda geçip geçmediğinin cevabını vermemiştir. Bunun cevabını dostlarıyla olan sohbette açıklamıştır:

“Mahzuni Şerif: ... ne varsa bu ruhla bu gönülle oturanların aynı Ali meclisini görün burayı görmeyin.

Ortamdaki Kişilerden Birisi: Keşke kırk olacağına bir olsaydı, veli sultan...

Mahzuni Şerif: Bir zalımı bir alçağı bir namussuzu görün beni görün. (...) Bir Ali’yi, bütün Kabe’yi görün, sizi görün. Ne kadar kötüsü varsa beni görün, aynen benzetin.

Ortamdaki Kişilerden Birisi: Niye öyle diyon baba?

Mahzuni Şerif: Çünkü burda bir namussuz var; nefis. Onu çıkaramadım atamadım. Onu söktüğüm zaman ben de size benzeyeceğim. Burda daha nefis var, doymak var, hırs var, bende yalan var, sahtekarlık var, yüzü karalık var. Onları attığım zaman bu meclise layıkım. Siz kabul ettiğiniz zaman geleceğim.

Ortamdaki Kişilerden Birisi: Biz onu kabul ettik.

Mahzuni Şerif: Siz etmiyorsunuz ama yok var bende. Beni rahatsız ediyor. Nefis var daha bende. Öfkelenmek var. Kızmak var. Asabın bozulması var. Bu olamaz.

Ortamdaki Kişilerden Birisi: Sen niye demiyon ya ben nice alimi görmüşem, kalem, sen niye kalemine hak demiyon ya.

Mahzuni Şerif: Ben diyemem arkadaş. Daha ben bu hâlîme kadar bu kadar oldum. Tam oluyum görün bakıyım.” (ÖK373).

Mahzuni nefisini yenemediği için bu sınavı geçememiştir çünkü nefsi doymak bilmemektedir, hırslıdır, yalan söyler, sahtekarlık barındırır, karanlıkları taşır. Bu özelliklerimi şu an yenemediğim için Ali meclisinde olmaya layık değilim, demiştir. Hak âşıkların ana özellikleri nefisini yönetebilendir. Bu yüzden bir şair Hak âşığı diyebiliyorsa Nesimi’yi, Hallac-ı Mansur’u ve Pir Sultan’ı iyi bilmelidir, onların yolundan gitmelidir:

Nesimi hak idi kolay yenmedi / Mansur Enel-Hak'la dardan inmedi

Pir Sultan'im serin verdi dönmedi / Âşıkların Hak'tan çarktığı nerde (111. Şiir) dörtlüğünde Mahzuni; Nesimi, Hallac-ı Mansur ve Pir Sultan'ı örnek vererek âşıkların ona göre halk şairlerinin nasıl olması gerektiğine örnek vermiştir. Nesimi'nin hak olduğu, derisi yüzülerek öldürülse de aslında yenilmediği, Mansur'un "Enel-Hak" söylemini, gerçeği savunmasından dar ağacında çekilse de vazgeçmediği, Pir Sultan'ın bu yolda başını verdiği ama yine de Hak'tan dönmediklerini kısacası Pir Sultan'ın dediği gibi "Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan" hâlini anlatarak onların bu mücadelelerini kendisine de âşıklara da hatırlatmıştır.

Ayıptır Mahzuni kılıçla kama / İnsan olan insan kıyar mı cana

Cehennem kül etse korkmazdım amma / Dostun bir tek gülü bile öldürür beni (387. Şiir) şiirinde yer alan ifade aslında Pir Sultan Abdal'ın "İlle dostun bir tek gülü yaralar beni" ifadesidir. Pir Sultan'dan esinlendiğini gösteren bir ifadedir.

Şal kumaş yapılmaz tazı çulundan / Vazgeç gönül parasından pulundan

Pir aşkına Pir Sultan'ın yolundan / Mahzuni ol diye saldılar beni / Beni beni beni saldılar beni (383. Şiir) diyen Mahzuni, kendi benini anlatırken, toplumun, hitap ettiği kesimin Mahzuni'de ne aradığını, ondan beklentilerinin neler olduğunu işaret etmiştir. Çevresi, hitap ettiği toplum ondan Pir Hacı Bektaş Veli aşkına Pir Sultan'ın yolundan gitmesini, Pir Sultan gibi olmasını beklemişlerdir. Bu yüzden adının Mahzuni konulduğunu, şair diye bu yola bırakıldığını söylemektedir. Oysa kendisinin bunlara uygun olmadığını söyler. Tazılara giydirilen örtü olan tazı çulundan şal kumaşı nasıl olmazsa Mahzuni'den de Pir Sultan olmaz demektedir. Pir Sultan başkadır, Mahzuni başkadır çağrısını yapmaktadır. Bu nedenle bu şöhretin parasından pulundan, maddi herhangi bir getirisinden vazgeçmesini gönlüne söylemektedir. Bu durumlardan canının yandığını işaret etmektedir.

Mahzuni muhabbet ortamlarında genel olarak kendi şiirlerini seslendirir bunun yanında kimi zaman da Pir Sultan Abdal ve Kul Himmet'in, bazen de Yemini'nin şiirlerini seslendirir. Kul Himmet ve Tokat / Almus'taki dostlarıyla güçlü bir bağı vardır. Almus'ta dostlarıyla olan bir muhabbet ortamında doğaçlama söylediği şiirinde;

Sana yönelmişim bir ok / Zannetme ki derdim hiç yok

Göndermezsen himmetlik yok / Kul Himmet'im bize rüzgâr (817. Şiir) diyerek dostları ve kendisi için Kul Himmet'ten destek istemiştir. Kul Himmet'in türbesi Almus'ta bulunduğu için o muhabbet ortamına himmetiyle birlikte Kul Himmet'i çağırılmaktadır. Kendisine ulaşması için bir ok, işaret attığını, derdinin çok olduğunu buna çare olarak kendisine himmet etmesini ister. Eğer etmezse himmetinin olmadığını, Kul Himmet'in himmet yetkisinin aslında taşımadığını söyleyeceğini, kendilerine de himmetin gelmeyeceğini bu nedenle himmeti, kerameti bir rüzgârla işaret etmesini istemiştir. Kul Himmet'e güvendiği, inandığı için onun kerametine nail olmak istediğini anlatmak istemiştir.

Âşık Veysel; Mahzuni Şerif'in dönüm noktasıdır, üstadıdır, babasıdır, güvendiği kişidir bu nedenle ona şikâyetlerini dile getirmiştir:

Şikâyetim vardır Âşık Veysel'e / Yeniden dillenen âşıklar varmış

Eskiden beriden yokla gel hele / Deymeden yellenen âşıklar varmış (...)

Davut Sulari'yi yanına çağır / Âşık Daimi'yle bana divan kur

Getir Nesimi'den hesabımı sor / Namussuz bellenen âşıklar varmış (1023. Şiir)

Diyen Mahzuni yaşadığı dönemde âşıklarda gördüğü eksiklikleri, ahlakî ilkelere uymayan hâlleri eleştirerek meydana vermiştir. Kendisinin de içinde bulunduğu âşıkların atışması olayında³⁷ kendi tarafına Veysel'i çekmeye çalışmıştır. İş artık çığırından çıkmıştır. Bundan dolayı bu durumlara ancak Âşık Veysel'in bir hâkim olup karar verebileceğini, bir mahkeme misali hâkim olan Veysel'e de Davut Sulari'nin yardım edebileceğini belirtir. Âşık Daimî ile divan kurmasını, bu divanda da Nesimi'den kendisinin hesabının sorgulanmasını ister. Mahzuni Şerif olarak, eleştirdiği âşıkların karşısında kendisinin suçu, hatası nedir, onun da sorgulanmasını böylece son dönem âşıkların Veysel'in başında olduğu güvenilir kurulla deyim yerindeyse dara çekilmesini istemiştir.

Mahzuni, üstadının toprakla olan güçlü ilişkisini tam anlayamamıştır. Anlayamadığı için de kendisi için çok önemli olmayan toprak anlayışı ile Veysel'in toprağı sadık yâr

³⁷ Mahzuni Şerif, Ali Ekber Çiçek, Mahmut Erdal, Osman Dağlı, Şah Turna, Nesimi Çimen, Âşık Yoksulü, Feyzullah Çınar'ın "Suna Olayı" üzerine gelişen atışmaları. Bkz.: (https://www.youtube.com/watch?v=R-q_RmQHmnY&t=4s; Odatv, 02.12.2022, 12.32'de alınmıştır.

görmesini yadırgadığını işaret eden şu şiirini Veysel öldükten sonra kaleme almıştır:

Ahrette selamım olsun Veysel'e / Neden sadık yârin kara topraktır

Yiyen yedi konan göçtü dünyadan / Neden sadık yârin kara topraktır

Toprağın üstünde ağalar gezer / Onlar ekip biçer bağrımı ezer

Başına çalınsin bir karış mezar / Neden sadık yârin kara topraktır (...)

Hakaret değildir benim muradım / Yıllar yılı Veysel'imi aradım

Benim sadık yârim anam avradım / Neden sadık yârin kara topraktır

Topraktan yapılır kılıçla kama / Toprağın güneşi benzer akşama

Mahzuni, Veysel'in yavrusu amma / Neden sadık yârin kara topraktır (938. Şiir)

Mahzuni'ye göre toprak, yâr olacak bir varlık değildir. Topraktan fakir fukaranın yararlanmadığını, yiyenin yiyebildiğini, herkesin bu dünyadan göçtüğünü, toprağın asıl sahibinin ağalar olduğunu, onlar ekip biçtiği için fakir fukara, köylü, yoksulun aslında bağrının ezildiğini-kendisini ezilen, fakir fukara halktan görür bağrım ezildi derken halkın bağrının ezildiğini kasteder-, bir karış mezarın bile kendisi için bir ehemmiyeti olmadığını, toprağı reddettiğini belirtir. Bunları söyleyerek kendisinin hakaret etmediğini, Veysel'i yıllardır aradığını bulamadığını, bu durumun onu kızdırdığını, Veysel'in yâri olan toprağı seçtiğini ama kendisinin yâri annesi ve eşi olduğunu, bu noktada Veysel'e katılmadığını, topraktan ancak kılıçla kama yapılacağı, çok büyük bir işe yaramadığını, toprağın güneşinin bile karanlığa benzediğini, soğuk ve ışısız olduğunu, kendisinin babası olsa da yine Veysel'in görüşüne katılmayıp karşı çıkması gerektiğini, toprağı neden yâri olarak seçtiğini kendisinin sorgulayabilme cesaretinin olduğunu söyler ve bu sorgusuna da Veysel'in cevap vermesini ister.

Mahzuni Şerif kendisi şikâyet eden, kabul etmeyen bir karakter olsa da Veysel'in hayatında yaşadığı sıkıntılara değinerek hiçbir şeyden şikâyet etmediğini dile getirir:

Üç yüz onda kadem bastı dünyaya / Başka bir âlemde yaşardı Veysel

Yedi yaşta gözü sustu dünyaya / İç gözüyle Hakk'a koşardı Veysel

Şikâyet etmedi murada yetti / Rüzgâr ile esti, çiçekle bitti

Ne hâldir koyunu kurt ile güttü / Böyle bir barışı başardı Veysel
Nice mor dağlarda sümbül düşledi / Bir bostana bin toprağı işledi
Ömür boyu ikiliği taşladı / Özünde fitneyi aşardı Veysel
Bereketti gök yüzünden döküldü / Bulut gibi çok dağlara çekildi
Kara toprak dedi, ona ekildi / Mahzuni Şerif'ten yeşerdi Veysel (488. Şiir)

Veysel Baba'nın olmayacak şeyleri oldurduğunu, koyunu kurtla da güderek barışı sağladığını, küçük bir bahçede bin toprağı işlediğini, ikiliğe her zaman karşı çıktığını, fitneliği yok ettiğini, toprakla, doğayla bütünleştiğini, kavuşmak istediği toprağına kavuştuğunu, Mahzuni Şerif'ten de tekrar yeşerdiğini, var olduğunu anlatmıştır.

Mahzuni Şerif, küçük yaşlarda köyüne ziyarete gelen Davut Sulari ile tanışır. Davut Sulari Mahzuni'nin sesini çok beğenir, ileride herkesin seveceği, güçlü bir sesi olan şair olacağını söylemiştir. Nitekim Mahzuni de üstatları diyebileceğimiz kişilerden birisi olarak Davut Sulari'den konuşmalarından ve kitaplarında söz etmiştir. Onun sesinden ilham aldığını bildirmiştir. Davut Sulari 1985 yılında vefat ettiğinde, Mahzuni onun ardından şiirler yazarak vefasını göstermiştir.

Sen gidince dağlar bülbülsüz kaldı / Çırpındı dost diye uçtu Sulari
Deldi karanlığı feyli figanla / Çok âşığa ışık saçtı Sulari

Davut Sulari öldüğünde Mahzuni için dağlara sesiyle ses veren bülbül gitmiştir, dağlar o bülbülden artık mahrumdur. Sulari'nin ise ömründe dostları için çırpındığını, karanlığı iyi niyetle figanla, ağlayarak yardığını böylece birçok âşığa ışığı verip dağıttığını yani bu yolda âşıklara öncülük, liderlik ettiğini söylemiştir.

Mahzuni kem çıkmaz Ali postundan / Arifler ayrılmaz sözün kastından
Çok taş yedi talibinden dostundan / Yürek parça parça göçtü Sulari (401. Şiir)

Diyerek şiirinin son dördlüğünde ise Ali postundan yani Ali soyundan gelenlerden kötülük çıkmayacağını, ariflerin sözde ne deniyorsa amaç ne ise ona uyduklarını ancak nice iyiliği dokunsa da Sulari'nin dostlarından çok fazla zarar gördüğünü bu nedenle de çok üzülerek bu dünyadan göçtüğünü bildirmiştir.

Mahzuni bir başka şiirinde;

Erenler bağının en son bülbülü / Enel Hak diyerek göçtü Sulari

Dikenler anlamaz böyle bir gülü / Görmediği bağda gitti Sulari

Ben ondan öğrendim erkânı yolu / Ezeli edebi Ali'nin oğlu

Kerbela çölünde baykuş misali / Kimsesiz mimsesiz öttü Sulari (402. Şiir)

Diyerek Davut Sulari'nin erenlerin son neferi olduğunu, “ben gerçeğim” diyerek bu dünyadan göçtüğünü, diken olanların, insanların canını acıtanların Davut Sulari gibi hassas ve güzel bir insanı anlamayacağını, aslında bulunmaması, gitmemesi gereken Erzurum'a giderek orada içtiği bir bardak çayın ardından vefat etmesini anlatmıştır. Akabinde, Alevilik ile ilgili bilgileri, erkânı ve yolu ondan öğrendiğini, öncesiz ve sonsuz olan Hz. Ali'nin soyundan olduğunu Kerbela çölünde bir baykuş nasıl kimsesiz ise Sulari'nin kimsesiz bir şekilde öttüğünü ifade etmiştir.

Kanal 7'de “Gönül Dağı” programına beraber katıldığı ve hemşerisi olan Abdurrahim Karakoça'a Mahzuni Şerif, aralarında şiir davası yüzünden çıkan gerginlik sonucu Karakoç'un kendisindeki yerini anlatmak için şu şiirini yazmıştır ve programda da okumuştur.

Elbistan yiğidi Karakoç Baba / Kumanyalar bizde azık değil mi

Bizim yöremizin gerçek diliyle / Haksıza gözümüz kısık değil mi (...)

Az değildir Karakoç'tan aldığım / Boşa mıydı Mahzunîlik bulduğum

Sen, ben söylemezsek kurban olduğum / Bizdeki ozanlık bozuk değil mi (354. Şiir) diyen Mahzuni, Karakoç'un Elbistan'ın yiğidi olduğunu, askerler, yolcular için hazırlanan azığın kendileri için de azık olduğunu, Elbistan yöresinde birisi haksızlık yaptıysa ona karşı hatalarını görmemek için gözlerin yarı kapalı bakıldığını yani hataların görmezlikten geldiğini anlatmıştır. Kendisinin de Karakoç'tan çok şey aldığını, bu yüzden Mahzuni olduğu, ikisinin de yiğit erler, ozanlar olarak var olanı söylemeleri gerektiğini yoksa yiğitlik ve ozanlıklarının bozuk olacağını bildirmiştir.

Neşet Ertaş, Mahzuni Şerif'in çok yakın dostlarından. Ona dair düşüncelerini şu

mektubunda³⁸ ve mektubun sonuna iliştirdiği şiirinde anlatmıştır:

“Neşet Ertaş; Anadolu kır geleneğine ait m¼zik k¼lt¼r¼n¼n en sağlam m¼zrabı ve en içli seslerinden başta gelenidir. (...)

Sevgili Neşet Ertaş ile hemen hemen aynı pınardan gelmeyiz. İkimiz de Horasan k¼kl¼y¼z. Özeiliğimiz ikimizin de T¼rkmen olmasındır. Tek farkımız, birbirimizin yurt sevgisinde birazcık siyasetle ilgilenmesi, ozan k¼lt¼r¼ne verdiği yoğunluğun ağır basmasıdır.

Onun ötesinde insan sevgisi, geleneksel gön¼l mevzuatı, tabiat varlıklarına d¼řk¼nl¼k, turaplık ve inanç birliği gibi ortak yanlarımız çoktur. (...)” (Öztunç, 2017: 104).

Sen bizim ovaya t¼rk¼ler ektin / Ektiğin t¼rk¼den çektin ha çektin

Gön¼l dolusunu gurbete d¼kt¼n / Bir gelip bir giden Neşet hoş geldin (...)

Serin olur Ilgaz Dağı'nın başı / Seninle çok yedik ekmeği aşı

Mahzuni şerif'in gara gardaşı / Bir doğup bir batan Neşet hoş geldin (744. şiir)

Diyerek uzun zamandır görmediği Neşet Ertaş'a özlemini kendi deyimiyle “Mahzunice” dile getirmiştir. Ertaş'ın kendi yurdundan gideli uzun zaman olduğunu, yurdunun onun sesinden mahrum kaldığını, uzaklarda t¼rk¼lerini s¼ylediđini, âşıkların hepsinin Hak tarafından badeli olduğu, doğuşlarının bu şekilde olduğu o y¼zden badeli badesiz âşık diye bir ayrımı aslında doğru bulmadığını da işaret ederek Ertaş'ı çok özlediğini ifade etmiştir. Onunla birlikte çok fazla aynı sofrada bulduklarını, ekmeklerini aşlarını birbirleriyle paylaştıklarını, onun kara kardeşi olduğunu, bir var olup bir yok olan Neşet olduğunu s¼yleyerek Neşet Ertaş'ın yurda geri d¼nmesi üzerine hoş geldin demiştir.

Mahzuni'nin Âşık H¼dai ile nasıl bir bağı vardı tam bilmiyoruz. Çalışma s¼resince buna dair bir bilgi ile karşılaşmadık. Ankara'da yaşıyor olmaları ve muhabbet ortamlarında, sohbetlerde birbirlerinin hayatlarından haberdar olduklarını, H¼dai'nin yaşadığı sıkıntılarını, h¼lini, hayatının özetini aktaran şu şiirinden anlıyoruz:

Bir H¼dayi yaşar devri zamanda / D¼nyada hatırı yıkık dolaşır

G¼n görmemiş namertlerin y¼z¼nden / Bağrı yanık boyu b¼k¼k dolaşır (...)

³⁸ Bkz.: Öztunç, A. (2017). *Devr-i Mahzuni*. İstanbul: Doğan Egmont Yay. 103-105.

Felek pençesinde hayat sürmemiş / Her gelecek ona aman vermemiş

Yanmış amma bir eş yüzü görmemiş / Diyardan diyara mekik dolaşır

Der Mahzuni Şerif n'oldu gene / İflah olmaz dert düşünce bedene

Bir yıl beş yıl değil tam elli sene / Hüdayi perişan dökük dolaşır (936. Şiir)

Hüdayi'nin dünyaya kırgın olduğunu, namertler fırsat vermediği için ezilenlerden, kimsesizlerden olmuştur, felek de ona gün yüzü göstermemiştir, geleceğinde de aydınlık bir ışık yoktur, acı ve keder vardır. Aşk içinde yanmış bir âşık olmasına rağmen hiç evlenmemiş³⁹, diyardan diyara gezen âşıklardan olmuştur. Hüdayi'nin bu hâli Mahzuni kardaşı en derinden hissetmiştir ve darma duman olmuştur. Hüdayi Baba'nın 3-5 yıl sürmeyen bir ömürlük olan bu perişan hâlini dert edinmiştir, Hüdayi Baba, bu şekildeki yaşamı hak etmiyordur ama bu yaşamın içinden kimse de onu kurtaramamıştır, diye ifade etmiştir.

Mahzuni Şerif'in hemşerisi ve arkadaşı olan Ali İspir (Perişan Ali), Afşin'in Örenli köyünde doğmuş ve yetişmiştir. İkisi arasında gençlik dönemlerinde özellikle bir bağ vardır. Muhabbet meclislerinde bir araya gelirler. Alan çalışma sırasında elde ettiğimiz bilgiye göre Perişan Ali'nin mahlasını veren de Mahzuni'dir. Bir gün Berçenek'te dostlarıyla bir araya gelirler, içlerinde Perişan Ali de vardır. Çiğ köfte yapılacaktır. Herkese bir görev verilmiştir. Perişan Ali'ye de soğanları soyup doğraması görevi verilir ancak herkes işini bitirse de Perişan Ali soğanların acısından gözleri yaşardığı için soğanları tam olarak doğrayamamıştır. Bunu gören Mahzuni de “Yav Ali, ne perişan adamsın!.. Senin her hâlin perişan...” demiştir (KK37, KK96). Günlük hayatta şakaları ve esprileriyle de bilenen Mahzuni'nin bu sözü dostları arasında espri hâline de gelir ve artık Ali İspir'in adı da mahlası da Perişan Ali olur. Bu mahlas Perişan Ali'nin sadece soğan doğramadaki hâliyle ilgili değildir onun gerçeğini de yansıtmaktadır. Perişan Ali, ailesinin durumu iyi olmadığı için yokluk içinde yaşamıştır. Perişan Ali'nin kendisini anlattığı şu dörtlüğü Mahzuni'nin ona “Her hâlin perişan” sözünü neden söylediğini ve mahlasının bu şekilde kalmasını da açıklayacaktır:

Hazinem yok servetim yok / Be dünya senden karnım tok

Soyulacak bir yerim yok / Hırsız neyimi çalacak

³⁹ Hüdayi Baba, ömrünün son demlerinde evlenmiştir. Mahzuni bu şiirini-büyük ihtimalle-Hüdayi Baba'nın evlenmesinden önce yazmıştır.

Perişan'ım malım da yok / Kaygı çeken hâlim de yok

Param da yok pulumda yok / Hırsız neyimi çalacak⁴⁰

Yokluk içinde ama kendi fark ettiği hazinesi içinde yaşayan Perişan Ali'yi seven, kardeşi olarak gören Mahzuni;

Felek fukarası dağlar çobanı / Bir kaya dibinde yandı Perişan

Üzerinde kara kuşlar dönüyor / Belki ekmek atar sandı Perişan (...)

Perişan Ören'de böyle yaşıyor / Sabırlar pişirip zehirler yiyor

Mahzuni Ali'ye Perişan diyor / Belki Perişan'dan kendi perişan (691. Şiir)

diyerek Perişan Ali'nin çobanlık yaptığını, dağlarda öylece güneşin altında kavrulduğunu, üzerinde ona kötülük yapabilecek kuşların döndüğünü ama Perişan'ın bunu bile fark edemediğini, çünkü kötülükle onun işi olmadığını söylemiştir. Perişan'ın Ören'de sabrederek aşını pişirdiğini ama birilerinin onun bu sabır aşını zehirlediğini, çaresiz olduğu için o aşı yediğini bu şekilde yaşadığını, kendisi ona Perişan Ali dese de Mahzuni'nin hâlinin görünenden çok daha farklı bir şekilde daha perişan olduğunu, bir anlamda kimin hâli kimden daha perişan olduğunu kimsenin tam olarak bilemeyeceğini yani herkesin -görünen veya görünmeyen- kendine göre bir perişan hâli olduğunu anlatmak istemiştir.

Mahzuni Şerif için değerli bir kardeş de Ahmet Kaya'dır. Onun yurt dışında kalmak zorunda olmasına içerler, çok üzülür ve bunu da şiiriyle anlatır. Mahzuni Şerif, şiirini seslendirmeden önce şunları söylemiştir: “Çok canlar yedi oy ane, doymak bilmedi gurbetin uzaklığı, nice çiçeğe hazan vurdu, bu acı bir kara düzenin tutsaklığı, vatandan öteye yığıldı bunca dertler, hasrete gömüldü gittiler, Mustafa Suphiler, Nazımlar, Yılmazlar, Sabahattin Aliler ve de Ahmetler...”

Ağladıkça bahar oldu dağların / Toprağına küsme Ahmet geri gel

Gurbet eller buradan güzel değildir / Yaban elden esme Ahmet geri gel

(Gelemez misin dönemez misin / Gözüm nice üzgünsün gülemez misin)

⁴⁰ https://www.youtube.com/watch?v=BqzZajQbmhM&ab_channel=Peri%C5%9FanAli, 04.11.2022 tarihinde, saat 10.23'te alınmıştır.

Kolay değil gurbet elin yarası / Yoktur bizim ile onun arası

Bu memleket ata dede mirası / Hemen ümit kesme Ahmet geri gel (481. Şiir)

Diyerek Ahmet Kaya'nın vatanına küsmemesini, "Ağladıkça" parçası her yanda söylendiği, sesinin yankılandığı ve o ağladıkça dağların bahar olduğu, gurbetin de vatanından güzel olmadığını, yabancı olan yerlerden, ülkelerde durmamasını, oralarda yaşayıp ömrünü sürmemesini, icraatını ülkesinde yapmasını, üzgün olsa da artık yüzünün gülmesini istediğini, gurbet elin açtığı yaranın basit bir yara olmadığını, ülkemizle o yabancı ülkelerin arasının olmadığını, vatanının, ülkesinin atadan, dededen miras olarak bizlere miras kaldığını bu yüzden ümidini kesmemesini telkin etmiştir.

Alan çalışmasında Berçenek köyünden kaynak kişi Mevlüt Kul, Ahmet Kaya konusunda Mahzuni ile yaşadığı olayı şu şekilde anlatmıştır:

"Geldiği zaman hemen giderdik kapıdan bakardık. Fırsatını bulup içeri girerdik. İşten gelmişim 'Mahzuni abin geldi' dedi anam. Yemeğimi yiyip gittim. Biraz dinleneceğini söylediler, biz yine şansımızı denedik. Görmek istediğimizi söyledik içerden Mahzuni seslendi: 'Onlar Turaç'la Mevlüt⁴¹ mü?' dedi içeri aldı bizi, elini öptük. "O çocuk ölür..." dedi. Birbirimize baktık dedi ki "O çocuk vatan aşkına düşmüş ölür." dedi. Kim diye sorduk. "Ahmet Kaya" dedi. Konu kapandı, zaman geçti, ekranlarda Ahmet Kaya'nın öldüğü duyuruldu. Mahzuni'nin söylemesiyle ölmesi arasında 36 gün vardı. Bazı şeyleri öngörürdü." (KK77).

Yukarıda söz ettiğimiz şiirlerinden ve Mevlüt Kul'un anlatımından da anlaşılacağı üzere sevdiği âşıklar, şairler ve sanatçılar ile bağ kuran, onların dertleri ile dertlenen, hâllerini anlayan Mahzuni; çok kızdığı zamanlarda da isim vererek direk aşağılayıcı ifadelerle sanatçıları eleştirmiş, "zilli" diyerek cezalandırmış ve gözdağı vermiştir:

Akartürk'tür Akarsu'dur / Akanların sonu budur

Akbayram mı bilmem nedir / Bizim elde birkaç zilli (342. Şiir)

Mahzuni Şerif, plağında ya da kasetindeki ses kaydında bu şiirini okumadan önce neden bu şiiri yazdığına dair şu açıklamayı yapar:

"Ben türkümü okurken bulunduğum sınıf, işçi ve emekçi dünyası adına okudum.

⁴¹ Turaç Pasin, Mevlüt Kul (Eğitmen Mevlüt Kul'un torunu)

Türkülerimi, yapıtlarımı belli bir emekle yaptım. Türk sanatına çok hayranlığım vardır şüphesiz. Ancak benim türkümün adımdan korkarak radyoda kimine ‘Garip’ kimine ‘Kul Âşık’ kimine ‘Kul’ filan diyerek yapıtlarımı değiştiren dostlarım için okuyorum bu türküyü: Zilli! Aranjman maranjman ben anlamam. Saygım var bütün müziklere fakat bir daha değiştirmemeleri için zillileri size bırakıyorum!” (URL 123).

Mahzuni Şerif son olarak da kendisinin dostlarına, arkadaşlarına, âşıklara söylediği “ehil dilli olmayan” sözlerini belirtir:

“Kimilerine namussuz dedim, dürzü dedim, işte zevzek dedim, it dedim, (...) dedim işte ayıp ettim bunlara. Daha ehil dilli bir Mahzuni olabilirdim bunu da artık hoş görsünler, ben gittikten sonra söylesinler.” (URL 15)

Ehli dil olmayan hâlleri için pişmanlığından söz eder ve hoş görülmesini ister. Aslında buradaki mevzu Mahzuni’nin yine duyguları ile hareket etmesidir. Duygularıyla hareket ettiği için kızgınlıkla ağzından çıkan kelimelere dikkat etmemektedir. Hz. Ali’nin “Söz, sizin ağzınızda olduğu sürece söz sizin esiriniz; söz ağızdan çıktıktan sonra siz sözünüzün esiri olursunuz.” sözü bu durumu özetleyecektir. Mahzuni’nin hayatında esir olduğu şeyler yukarıda da pişmanlığını hissettiği ağzından çıkan sözlerdir.

Mahzuni Şerif’in hem kendisi hem de toplum için önemli olan araştırmacı ve yazarlara da bağlılığı, sevgisi ve saygısı söz konusudur. Onlardan beslenir, kendi görüşlerini ona göre şekillendirir. Bu isimlerden birisi Yaşar Nuri Öztürk’tür. Hocasına karşı duygu ve düşüncesini yine Mahzunice anlatır:

Yaşar Hoca ’m, Nuri Hoca ’m, Can Hoca ’m / Himmet et dünyada naçarım naçar

Ben sizi dinlerken sizi okurken / Sanki firdevsteyim uçarım uçar

Şükür ki pervanız yoktur cahile / Onların özünde desise hile

Bu bir sırdır kimde ne var kim bile / Gerçek meclisinden kör olan kaçır

Mahzuni özümdür cennet-i âlâ / Müminle birliktir o kalubela

Sizden memnun olsun Hazreti Mevla / Âşık sözü Hakk’a geçer mi geçer (815. Şiir)

Yaşar Nuri, Mahzuni’ye göre Cumhuriyetin yetiştirdiği önemli ve ülkeye katkısı olan sayılı ilahiyatçılardandır. Dini şekle boğanlara, Allah ile aldatanlara; Atatürkçü kimliği,

bilgisi ve görgüsüyle; son derece keskin ve net cevaplar, eleştiriler sunan Öztürk'e Mahzuni Şerif hürmet etmektedir. Kendisi nasıl ki saziyla sözüyle dini kullanarak halkı istismar edenleri eleştiriyorsa, dini şekille boğanları taşıyorsa ve Atatürk'ün izinden gidiyorsa onun için, Mahzuni Şerif'in ilahiyat alanındaki karşılığı da Yaşar Nuri Öztürk'tür. Bu nedenle onun sözleri Mahzuni'de yer bulur, din ile ilgili genel yargıları ondan dinler ve düşüncelerini şekillendirir, saziyla eleştirilerini korkusuzca, emin bir şekilde söyleme cesareti kazanır. Çünkü dine dair son dönem bilgileri, yapılan yanlışlıkları Yaşar Nuri Hocasından dinlemiştir, o söylüyorsa doğruyu söylüyordur. Mahzuni için hocası öncelikle candır, akıllı, bilgili, bilim adamı ve korkusuz bir Cumhuriyet neferidir.

Cumhuriyet tarihinin yetiştirdiği bir diğer yazar ve araştırmacı Uğur Mumcu'dur. Onun 1993 yılında 24 Ocak'ta evinin önünde arabasına bomba konularak öldürülmesine Mahzuni çok kızar, öfkelenir ve üzülür. Şiiriyle bunu dile getirir:

Çeteler geliyor çeteler

Ellerinde yeşil sancaklı beratlarla

Ağızları kan, yürekleri kin kusuyor Uğur'um

Yıllar önce fısıldamıştın cumhuriyetin kulağına

Dilleri besmele yüklü bu Şeytan surathıları

Eli kırbaçlı, böğrü çift mavzerli kıratlıları

Ve anlattın bir mucize ile

Ağca bahtlı, çil yanaklı, Kırcıları

Karanlığın herköllerini

Koca bir resmîyetin imtiyaz hediye ettiği

Yedi başlı kurtları ve Çatluları

Parça parça uçtun gökyüzüne

Gönüllere karışıp

Elimizde bir mum, bir karanfil

Sana geldik yüzbinler, önümüzde tek ışık (1209. Şiir)

Diyen Mahzuni, din ile aldatanların, din adına nasıl kan ve kin kustuklarını, ülkeyi çetelerin sardığını, isimlerini de vererek bu kişilerin yaşattıklarını, bunları devletin nasıl beslediğini anlatır. Uğur Mumcu'nun bu çetelerin kirli dosyalarını açığa çıkardığı için öldürülmesini söyler. Uğur Mumcu'nun gönüllere yer ettiğini, halkının ise yapabileceği bir şeyi kalmayarak ellerinde sadece bir mum ve karanfille, yüzbinlerin ona geldiğini belirtir. Uğur Mumcu olarak bu yolda halkın tek ışığı, meşalesi ve aydınlatıcısı olduğunu anlatır.

Mahzuni Şerif'in bireysel özellikleriyle nasıl bir şair olduğuna bakmak için kendisini anlattığı, betimlediği ifadelerle bakmak gerekir. Çünkü Mahzuni Şerif, hayatını anlatırken birçok deyim ve ifadeler kullanır. Bunlardan;

“başım belada”, “belim büküldü”, “bindiğim dalı incittim”, “bir pula sattım”, “boyun büküm”, “canımı verdim”, “deli oldum”, “diz çökmem”, “döktüm kanlı yaşımı”, “döndüm deliye”, “düşkün oldum”, “elden ele verildim”, “iki elim yanda kaldı”, “ikrar vermişim”, “karaya vurduğum”, “kendi kitabıma girdim saklandım”, “kurban oldum”, “sefa sürmedim”, “sözüm dinlenmez”, “şaştım kaldım”, “toprağa düştüm”, “yuvam dağıldı”, “Hak Mahzuni”, “Delinin teki Mahzuni” “Bir Mahzuni” ...

gibi ifadelerle dikkat edilirse bu ifadelerin hepsi aslında hayatta karşılık bulamadığı, gücünün yetmediği ve olay karşısında çaresiz kaldığının izlerini vermektedir. Bu kullanılan ifadelerin arasında coşkun, neşeye, heyecana, bir başarıya dair bir hikâyeye yoktur. Bir yere giderken takılmış kalmış, bir hedefe giderken boynu bükülmüş, beli bükülmüş kalmış, ayağı kırılmış vazgeçmiş yani hep bir duruş ve geriye dönüş söz konusudur. Bu bağlamda Mahzuni, “*Dile kolay bunca yükü Mahzuni / Yıllar yılı taşımış da taşımış*” (1040. Şiir) derken de kendisini ifade ettiği hâl de budur. Büyük bir yükü bir yerden bir yere taşımış olduğunu ifade etmektedir. Aslında bu, yine gelenekten öğrendiği bir şeydir. Kimler yük taşır? Erenler evliyalar pirlere. Neyin yükünü taşır? Hakk'ın yükünü taşır. Hak olanın yükünü taşır. Hak olanın gerçekleşmesinde eksik olan ne ise o eksikliği tamamlayacak kuvvet ondadır, onun yükünü taşır. Mahzuni burada kendisini hayatın içinde karşılaşmış olduğu bütün sorunlardan kaynaklanan yükü taşıyan olarak ifade eder. Biriyle karşılaştığı zaman o karşılaştığının derdini sıkıntısını dinler. Dinlediği vakit onun yükü de artık Mahzuni'ye aittir. Niye Mahzuni'ye aittir? Çünkü Mahzuni onların derdini bir şiir vasıtasıyla dile getirebilir. O sessiz kitlelerin sesini, sessiz kitlelerin derdini, ses olarak geniş kitlelere duyurabilir. Bundan da kendini bir sorumlu tutar ve dolayısıyla dünyada dert oldukça sıkıntı oldukça ezilme oldukça

sömürülme oldukça baskı zulüm oldukça bunların hepsini dile getirme yükü, Mahzuni'nin omuzlarında ve Mahzuni bunu yıllar yılı taşıyıp da taşımıştır. Aktardığını aktarıyor, aktarmadığı ise üstünde yük olarak kalıyor. Gelenekteki hak olana dair eksiği tamamlamadan oluşan yük taşıma, Mahzuni'de gündelik hayatta karşılaşılan eşitsizlikler, güçlükleri ifade etme yüküne dönüşüp bunu ifade edip etmemeyi bir yük aktarımı olarak görmektedir. Eskiden gelenekte her hafta yapılan cemler, Mahzuni'de muhabbet sohbetlerine dönüşür. Taliple dedeyle pirlle rızalık alıp gündelik hayatın sorunlarının çözüldüğü ortam Mahzuni'de bir dostlar meclisinde gerek siyaset gerek başa gelenler gerek ekonomik güçlükler gerek hayattaki yaşanan sıkıntılara dair bir paylaşım ortamı olarak Mahzuni etrafında anlatılır. Bunlara dair bir şeyler söylenir veya söylenmez ama bu muhabbet ortamından alınanlara göre insanlar hayatlarına bir düzen bir yol yordam kazanır. Kişiler, bu muhabbet ortamında okunan şiirlerin sözlerine göre hareket eder. Bir olayı o ortamda okunan şiirin sözlerine göre yorumlar ya da yapması gereken davranışı yapar, öyle tepki verir. Geçmiş dönemlerde gelenekte böyle bir mesele vardır. Yolda denir ki “Meydana verdiğiniz bizim, meydanın; meydana vermediğiniz sizin üzerinizde yüküdür.” Bundan dolayı insanlar; çatışmalarını, çaresizliklerini, güçlüklerini veya kendilerindeki vesveselerini meydana verirler. O meydana pir, dede, rehber kimse o; yol gösterir, nasihatte bulunur eğer bir çatışma durumu söz konusuysa küskünleri barıştırır, ayrılıkları giderir, ihtiyaçlı olana da ihtiyacı olanını verirdi. Yani Türkmen batını geleneği, Alevilik yıllarca bunu böyle getirmiştir. Ancak günümüzde modernleşmeyle birlikte dergahlar kapanmış, dedelik taliplik bağları zayıfladı ve modernleşmeyle birlikte köyden kente göçlerle o dede talip bağı iyice kopmuş ve seküler bir dünyanın içinde insanlar bu gelenekten gelen, sözlü kültür kodlarıyla kentin içinde birden kendilerini bulmuşlardır. Yine tutunacak, sığınacak, problemleri çözebilecek ortak sosyal ortamlar aradılar. Bu komşuluk ilişkilerinde çok yapılamadı yapılsa da bu şekilde olmadı ama nasıl ki bir dede, uzaktan gelir hem yabancısıdır hem ortamın içindedir ozanlardan da özellikle Mahzuni de böyle bir göreve tam da denk düşmüştür. Yani kente dışardan gelen ama kendisinden olan, kendisi gibi olan biri olan kişilerle olan dostluklarla cemlere benzer ortamlar, muhabbet ortamları denilen ortamlarda oluşmaya başlamıştır. Bu şekilde Mahzuni'nin konseri öncesi ve sonrasında bu evlere toplanan insanlar, Mahzuni'yi zaten o kitleye hitap eden bir kişi olarak gördüğü için, kasetleri de olup ünlü, tanınan ve kendi duygu ve düşüncesinden dünyaya anlatan biri olarak gördüğü için ona karşı bir hayranlık besleyip onu çok üst bir inşa konumuna yerleştirmiştir. Bununla birlikte elinden geldiği kadar

misafirperverliği ile onu evinde ağırlayıp ondan bir şeyler öğrenmeye gayret etmiştir. İşte o evinde hazırlanan misafir ortamı, dostlar ortamı, muhabbet ortamı dediğimiz ortamda geleneğinden gelen eski rızalık alma ve rızalaştırma, rızalık temelinde topluma bütünleştirme ortamı da nerdeyse sağlanmaya çalışılmıştır. Bunu böyle sağlamak için yapılmamıştır ama gelenekten gördükleri bilgi, sözlü kültür geleneğinin zihniyet aktarımıyla o insanlarda var olan koddur. Bu çocuklukta, sosyal ortamın içinde oluşturulan bir koddur. Ne kadar kente göçmüş olsalar da o kodlara bir yatkınlık vardır ve bu yatkınlıkla birlikte o ortam sanki eve bir dede, bir eren, bir evliya gelmiş gibi bir görgü cemi yapılır ve böylece bir rızalık ortamı sağlanıyor gibi düşünülerek ve kabul edilerek değil de zihnin arka planında böyle düşünülerek, o saygıyı ve sevgiyi gösterip öyle bir ortam oluşturulmuştur. O ortamda Mahzuni'ye her şey sunulmuştur. Oradaki bütün liderliği, bütün tanrısal tecellinin görüleceği yeri, bütün yüksek ideallerin görüleceği şeyi ona odaklamış ve yönlendirmişlerdir. O ortamda sohbet edilir, siyaset konuşulur, toplum konuşulur, toplumdaki sıkıntılar konuşulur... Mahzuni ise İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin'i ve başka yerleri bildiği için oradaki insanlardan çok daha farklı bilgiler biliyordur. Bürokratlarla, sanatçılarla, yazarlarla konuştuğu için daha farklı bilgiler konuşur. Bu bilgiler de onlar için daha çekici cazip gelir çünkü o insanların okur yazarlık düzeyleri var ama çok fazla entelektüel insanlar değillerdir. Dolayısıyla Mahzuni'ye dair olan hayranlık orada bir kat daha büyür çünkü gerçekten de Mahzuni onlardan daha bilgili daha görgülü daha bütüne hâkim, siyasete hâkim, toplumdaki eşitsizliklere hâkim, problemlere hâkim görülür. İşte bu durumda Mahzuni sanki güncellenmiş bir kentli, modernleşmiş, güncelleştirilmiş bir Alevi ortamı oluşturur. Mahzuniciliğin kökleri ve Mahzunicilikteki ortak durumlar da buradan gözlemlenmeye başlanabilir. Yani Mahzuniciler zaten bu muhabbet ortamında genelde bulunanlar ya da bunların etkilediği insanlardır. Mahzuni birebir öyle ya da böyle mutlaka bu insanlara dokunmuştur; bir ortamında bulunmuştur, bir konserinde davet edilmiştir. Konserinden sonra bir muhabbet ortamında bulunur olmak onun sanki kutsanması gibi sanki onun kendi düşünce dünyasının da oyalanması, takdir edilmesi gibi o kişi tarafından benimsenmiştir. Örneğin; Mahzuni, Hüseyin adından birinin evine geldiği zaman Hüseyin değerlenir. Mahzuni'nin o eve gelmiş olmasıyla orası bir anda ocağa veya cemin yapıldığı yere yahut o derviş hanesine dönüşür. Bu yüzden kişiler arasında, alan çalışmasında karşılaştığımız bir durum vardır: Örneğin “ ‘Domdom Kurşunu’ ” türküsünü Mahzuni benim evimde ilk okudu.” “Dayımın evinde ilk okudu...” gibi şeyler söylemektedir. Böylece oraya dair kendi değerliliklerini göstermek için efsane

oluşturulmaya başlanmıştır. Mahzuni o kişinin merkezindedir. Çünkü Mahzuni, onlara göre çok kıymetlidir -fakında olmadan-Tanrısal bir tecellidir neredeyse. O kıymete göre, kendilerini o kıymetin yanında olmakla kıymetli görürler, kıymetli tutarlar. Kaynak kişilerden birisinin “Şakir Baba’yı, Cırık Baba’yı Şakir Baba yapan Cırık Baba yapan Mahzuni’dir. Mahzuni’den önce kim tanıyordu Şakir Baba’yı Cırık Baba’yı?” demesi bunu da kanıtlamaktadır. Berçenek köyünde ve civar köylerde sevilen, sayılan, yolun büyükleri olan görülen Şakir Baba ve Cırık Baba’nın duyulmasında, tanınmasında insanların onları saymasında bile Mahzuni’nin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tüm bunlarla birlikte Mahzuni süreci iyi yönetmiştir, başarılıdır çünkü bu kadar duygu dolu, bu kadar duyguların yoğun yaşandığı bir ortamı yönetmek çok kolay değildir. Mahzuni Şerif bu durumu da -muhabbet ortamlarında çekilen ses kayıtlarından anlaşılıyor ki- o ortamda bir gerginlik varsa hemen bir türkü söyleyerek, sazından nağmeler çıkartmaya başlayarak ortamın o gergin havasını değiştirmiştir. Konuşarak ikna etmek pek yoktur. Bu da tabii mistik bir hava vermektedir. Kutsal bir söze, kutsal bir kelama başlıyormuş gibi olmaktadır. Örneğin Mahzuni severler, Mahzuni’nin saz çalarken ses çıkarılmasından hoşlanmadığını bildikleri için bir çocuk ses çıkardıysa hemen engellerler, müdahale ederler çocuk ya susturulur ya da o ortamdan uzaklaştırılır. Ortamda bir tartışma çıktığı zaman Mahzuni sazı eline aldıysa hemen susulur. Tartışmaları türkü ile susturmaktadır.⁴²

Mahzuni de özgürlük tutkusu vardır lakin engelleme de söz konusudur. Haykırmak, konuşmak, düşünmek, paylaşmak istemektedir ama kendisinin engellendiğini söyler. Aslında burada engellenen; sosyal, psikolojik ve toplumsal engellemelerdir. Yani toplumda bazı kalıplar, yapılar vardır. Kişi bir şeyler yapmak ister ama parası yok yapamaz; bu bir toplumsal engellenmedir. Bir şeyler hakkında bir şeyler verebileceğini düşünür ama ona göre donanımı yoktur; bu da bir engellenmedir. Bunun yanında bir de şu vardır: Yeteneği, gücü, parası vardır fakat buna rağmen önün kesilir. “Yaşamaya geldim ben de dünyaya / Elimden kolumdan

⁴² Ortamın duygu durumunu nasıl yönettiğini Avrupa’da çekilmiş bir ses kaydında görmekteyiz: Bir genç var şiir okur (Kürt olabilir) çok etkili, duygu dolu bir şiir, teması Avrupa’da gurbetçi olmaya dairdir. Çok gerçekçi anlatır ve dinleyen herkes Avrupa’ya gidip orada yaşamış gibi hisseder. Ancak genç dozu biraz artırıp şiiri uzatınca -15 dakikayı geçer- artık anlattıkları rahatsızlık vermeye, ortamın havasını değiştirmeye de başlar. Mahzuni dayanamaz, araya girer. Kürtçülük yapıp ayrımcılığa, farklı kanallara girip siyasi bir söyleme gidilmesin diye sazı ile şiiriyle gence öğüt verir. “Tamam, sen bunları yaşadın, yaşıyorsun doğrudur, gerçektir ama sen yine de özünden kopma” dercesine “Kurban Olam Yaralarımı Elleme” (129. Şiir) şiirini okur. Böylece o gencin duygu durumunu aşağıya çekip sakinleşmesini ve ortamın da yumuşamasını sağlamıştır.

bağlama beni” (369. Şiir) dediği “kolunu bağlama” engellenenin en üst aşamasıdır. Yani Mahzuni burada tabii kendisinin yeterli olduğunu da düşünmekte, söylediği, konuştuğu zaman hallolacağını, elini kolunu serbest bıraktıkları zaman düzeltebileceğini de iddia etmektedir. Kendisine böyle bir imkân verilse şiirleriyle dünyadaki haksızlığı, düzensizliği yok edebilir, değiştirebilirim diye düşünmektedir. Bunu “elimi kolumu bağlama” derken bunları düzeltebilirim, “Ben de bu dünyaya yaşamaya geldim” derken insanca yaşamının bir standartı var ben de bu standartla yaşamaya geldim, “ne olur elimi kolumu bağlama benim” ben de kendimi ifade edeyim, ben de kazanayım, ben de üreteyim ben de seveyim, ben de dolaşayım gezeyim, yaratayım vb. der. Yani bu manada Mahzuni’nin istedikleri çok insan ve insan varoluşu temelli ve insanın varoluşundan dolayı da eşit olarak sahip olabileceği potansiyele de işaret ederek “insanım ben, bunları ben de yapabilirim” “ben de istiyorum”u işaret eder. Bu istediği çok insani bir durumdur. Engeller; sosyal engeller, ekonomik engeller, psikolojik engeller, toplumsal engeller yani hayatın içindeki kategoriler doğrudan engeldir. Buna göre kendini suçlamaz toplumu suçlar. Bunun analizi yapılıncı kişiye gelinceye kadar bazı engellenmeler vardır. Bu engellenmelerin hepsinde bir sınıfsal analiz yapmak yerine, bir toplumsal analiz yapmak yerine, engellendiği yerde düşmanlaştırma, suçlama ve ötekileştirme vardır. “Ben yapacaktım sen beni engelledin”e çevirme meselesi vardır. Buna da duygusal tepki diyoruz. Yani işin sosyal, toplumsal ve bireysel analizi değil olaya duygusal bir tepki verip-senin için anlamlı yani sen kendini mağdur, engellenmiş, ötelenmiş, kıymeti bilinmemiş, kapatılmış, yok sayılmış olarak- bununla barışabiliyorsan anlamlıdır fakat bu barışılabilir bir duygu değildir. Her yerde ötelenen her yerde engellenen her yerde kırılan kişinin sonunda yaptığı şey, kendini aşırı kıymetsizleştirmedir. Kişi “O zaman ölüyüm gidiyim.” der. Anaya babaya bahane bulur; doğduğuna, yaşadığına, dünyaya bahane bulur. Bu durum Mahzuni’de de vardır: Ben niye geldim bu dünyaya? Elimi attığım her şey elimde kalıyor. Aslında ben şöyle de yapabilirim böyle de yapabilirim. Şöyle bir kuvvetim böyle bir kuvvetim var ama öyle bir dünya ki hiçbir şey yapılmıyor kardeşim; duygu ve düşüncesine girmiştir. İnsanlardaki temel duygu da budur. Mahzuni ile empati kurulan duygu da budur. O değersizlik duygusunu paylaşır; değersizlik, çaresizlik, edilgenlik... O çaresizlik, edilgenlik duygusuna rağmen onurla şerefle inançla ayakta kalmaya çalışan “yıkılmadım ayaktayım” diyen bir anlayış, bir kavrayış ortaya koymaya çalışmaktadır. Analizin olmadığı yerde ise bu tarz tepkiler vardır çünkü böyle bir durumda sınıfsal analiz yapmak o çok zordur. Nazım Hikmet, Şeyh Bedrettin Destanı’nda dediği gibi: “Tarihsel, sosyal, ekonomik şartların /

zarurî neticesi bu! / deme, bilirim! / O dediğin nesnenin önünde kafamla eğilirim. / Ama bu yürek / o, bu dilden anlamaz pek. / O, “hey gidi kambur felek, / hey gidi kahpe devran hey”, / der.” Yani yürek bu dediğin sosyolojik, psikolojik, tarihsel analizi kabul etmez, yürek der ki “hey gidi kahpe dünya hey” der; o, duygudan anlar. İşte tam bu noktayı Mahzuni yakalamıştır ve o da “Hey gidi kahpe devran”ın moderncesini söylemiştir. Halk olarak santimental yani duygusal bir toplum oluşumuz anlatılmıştır. Toplumumuz seven ve sevilen veya sevdiği veya sevmediği diye dünyayı kodlar. Sevenler veya sevmeyenler. Ama sosyal ve toplumsal analizler bu kadar basit değildir. Örneğin Türkiye’deki solculuk nasıl anlaşılmıştır? Patronlar işçileri sevmez, işçiler de patronları sevmez gibi... Olay hemen duyguya bağlanır. Niye patron sana hakkını vermez? “Çünkü beni sevmez çünkü beni sömürüyor.” Ya da öğretmen, öğrenci ilişkisinde “Hoca, bana taktı o yüzden ben ne yaparsam yapayım benim notumu yüksek vermez.” gibi günlük hayattan örneklerini fazlasıyla bulabileceğimiz durumlardır. Bu durumlar kafadaki kodlara göre hareket ettiğimizi göstermektedir. Bizi engelleyen bizim dışımızda olan her şeye karşı ya sevme ya da sevmeme davranışı gerçekleşir. İşte bu arabesk kültürü, arabesk hâlimizdir. Bu arabesk hâli Mahzuni’den uzak tutamayız. Mahzuni’nin arabeskçilerle arası bu yüzden çok iyidir. O da arabesk kültürün modern Alevi bir ayağı ve babalardan biri, Mahzuni Baba’dır. Müslüm Gürses ve Müslümcülere baktığımızda Müslümcüler daha çok gecekonduya yaşayan ama inanç olarak karışık, ezilen, (bazısı) uyuşturucu içen, fakir ailelerin çocuklarıdır. Mahzuni Şerif ve Mahzuniciler arasındaki ilişki ve bağda daha inançsal bağ vardır. Bu nedenle Mahzuni Şerif’in eserlerine Alevi arabeski de diyebiliriz. Çünkü arabesk, modern kent kültürüdür, bu coğrafyanın ürettiği ilk kent kültürüdür. Mahzuni de bunun içinde kabul edilebilir.

Kararsızlık ve ikilem Mahzuni’nin hayatında gayet doğal bir durumdur. Çünkü karar verse kararını uygulayacak gücü yoktur. Karar vermese gördüklerine tahammül edecek de gücü yoktur. Yani gördüklerini söylemek zorundadır ama söylediklerinin bedelini ödeyecek gücü yoktur. İkilemi hep bundan dolayıdır. Kendi pozisyonunun üstünde beklentileri vardır, kendi pozisyonun da altında davranışlar gerçekleştirir. Kendi sınırını bilemez. Problemi görür, zalimi görür ama zalime söz söyleyecek gücü yoktur ama sözü söylüyor olmakla da gücü olduğunu bilir. Hem söyler hem de geri çekilir. Yani sözünü söyleyip orada durmaz; sözünü söyleyip söylememiş gibi yapar. “Bilmem ağlasam mı ağlamasam” daki durumu da budur. Veyahut birilerine küfürler eder, eleştiriler yapar, bunları kime yaptığını kimse bilmez- bu yüzden alan çalışmasında herkeste o şiirlerin kime yazıldığına dair bir hikâyeye

karşılaştık, doğru olmaları kesin değil, doğrusunu bilen tek kişi Mahzuni'dir- kimseye de doğrudan onun olduğunu söylemez. Doğrudan o olduğunu söylediklerinden de sonradan özür diler çünkü oradaki ilişkiyi de devam ettirmek istemektedir. Bu hep arada kalmışlık hâli, sadece Mahzuni'nin değil aslında modern insanın, Türk toplumunun modernleşmeyle birlikte karşı karşıya kaldığı dikotomidir. Bu dikotomi de aslında daha önceki nefis ve Hak olan mücadelesindeki kaldığı dikotomidir. Yani geçmiş zamanlarda da bu; iyi kötü dikotomisi, ahlaklı ahlaksız dikotomisi içinde kendisini gösteren bir dikotomidir. Modern zamanlarda büyük iktidar güçleri, siyasetçiler olarak insanların karşısına büyük bir heyula gibi çıkar ve buna karşı insanların göstereceği tutum, davranış ve onu gösterememe hâli olarak da gündelik hayatlara yansır. Bunlar da bu ikilemi aştığı zamanlar da daha sonraki başlık olan itirazcı şaire girer.

Mahzuni itiraz ettiği zaman “Mümkündür rüzgâra binilmez değil / Güneşe çıkıp da inilmez değil / Cehennem iplenip gelinmez değil” (419. Şiir) der. Rüzgâra binmek, güneşe çıkmak, cehenneme ipele inmek... Yani bunların hepsi bile yapılabilir demektir. Bunu söyleyen birisi nasıl olur da “Bilmem söylesem mi söylemesem mi” der? Yapılır, tutulur, bir şeyler yapılır... Rüzgâra binmek, güneşe çıkmak gibi durumlar büyük bir kararlılık ve büyük bir farkındalık gerektirir. Mahzuni, yeter ki doğru olsun o, yeter ki gerçek olsun onun için her şey yapılır; rüzgâra binilip gidilir, güneşe kadar çıkılır, cehenneme gerekirse aşağı inilir diye söylemektedir. Mahzuni'nin bunların hepsini yapabilir olarak gösterirken kendisini ikilemli olarak göstermesi aslında bir çelişkidir. Buradaki asıl olan her zaman ikilemli olmasıdır fakat o duygu dünyası coştığı zaman toplumdaki aldığı değerler, onda büyük bir kuvvet, duygu yarattığı zaman bu sefer; içinden büyük bir devrimci, her şeye karşı çıkabilecek bir yiğit çıkıyor ve itirazlar ediyor:

“Mümkündür rüzgâra binilmez değil /Güneşe çıkıp da inilmez değil

Cehennem iplenip yenilmez değil” (419. Şiir) diyerekten bunları söyler, bunların hepsini yapabiliriz der. Ancak bilinir ki aslında bunların hiçbiri yapılmaz. Mahzuni öyle bir itiraz eder ki... Olağanüstülüğü yapmak gibi bir mana vererek de yine o ikilemin içine düşer. Yani sanki karşısına gelen sorunlar, problemler bunlar gibi yani suyun üstüne bir postu serip yürümek gibi. Aslında olmayacak imkânsız işler gibi. Mahzuni verdiği örnekte bile itirazcıdır. Bunları yapabilirsen bunlara da itiraz edebilirsin gibi düşüncesi vardır.

Uzaktan yakından yuh çekme bana / Sana senin gibi baktım ise yuh

*Efendi görünüp bütün insana / Hakk'ın kullalarını yıktım ise yuh*⁴³ (198. Şiir) şiirinde birileri ona yuh çekmekte ama kendisi yuh çekmemektedir ancak burada aslında; ben senin gibiysem, senin gibi davrandıysam sana yuh, yuh çekmek benim işim değil, ben yapmam, diye işaret etmiştir. Sonra yuh çektiklerini örneklemeye başlar: “Ben hoca değilim muska yazmadım” dizesinde muska yazan hocalara yuh çeker. Muska yazıp insanları alavere dalavereyle uyutan, sihir büyü, tılsımla uyutanlara yuh çeker. “Ben hacı değilim Arap gezmedim” dizesinde Arap dünyasını gezenlere de yuh der. Yani hac ziyaretini, Arap’ı gezme olarak görüp hacı mahlasını alanlara da yuh der. “Kuvvetliyi sevip zayıf ezmedim” diyerek üst dizede bahsettiği hacıların, hocaların diğer bir özelliğinin de kuvvetliyi sevip zayıf ezmeleri olduğunu işaret eder ve “Namussuza boyun eğdim ise yuh” der. Nitekim “Yuh Yuh” şiirin içinde söylediği tipolojiler aslında ona göre bu güç dengesini, eşitliği bozan, zulmü yaratan insanlardır ve bunlar namussuza boyun eğdikleri için böyledirler der. Eğer böyleyseler onlara da yuh demektedir. “Ne demek efendim bey ne amele ne” dizesinde de biri amele iken biri niye bey; biri beyken biri niye amele diye, insanlar arasındaki bu ayrımcılık niye diye sorgular. “Fakir soymak yakışır mı kemale” dizesinde; siz böyle bey geziyorsunuz kemal gözükyörsünüz ama fakir soyuyorsunuz, fakiri soymak yakışır mı kemale, bir olgun, gelişkin, nitelikli ve tamamlanmış hâle fakiri soymak yakışır mı diye sorar. “Rüşveti hak bilip her dakika hile” dizesine ise hayatın her dakikasına hileler katarak rüşveti de “Ben bu makamdayım, benim bu hakkımdır, ben bu makama zaten bu tarz şeyleri tasarruf etmek için geldim.” diyorsan, bunları yapıp yapıp bir de kafa çektiyse sana yuh demektedir. Yani bunları görmezden gelip bunları normal sayıp bundan sonra da böyle oturup içki içtiysem kafayı çektiysem buna da yuh der. Son olarak da “Mahzuni’yim benden başlar asalet” der ve hemen yine ikileme düşer. “Asillere paydos...” Yani sen kendini asil sayıyorsan benden başlar asalet der. Sonra da hayır, asalet de yok der. Yani sen bunları söylerken asil bir davranış gerçekleştiriyorsun aslında ama bu asil bir davranış da değil çünkü asillik yok artık; “Asillere

⁴³ Şiirini seslendirmeden önce de bu şiiri nasıl ve niçin yazdığını, hangi duygular ve düşünceler içinde olduğunu şu şekilde açıklamıştır:

“Yuh var. Yuh avratlarıdır. Fakat avratlık, kadınlık demek değildir. Bağımsız bir ulusun yavrusu olarak ben avratlığı şöyle nitelirim: Bir ulusun kurtuluşuna söz verip geri dönen korkaklara avratlık denir. Öyleyse bizim yuhlarımız avrat cinsinden olanlara çünkü bizim kadımlarımız da bacılarımız da bizim kadar yiğit. Onlara ‘eksik etek’ diyenlere de yuh. Bir rüzgârın bile vatanı vardır. Atmosferin altında ben vatanlı bir insan isterim dünyalı olsun ama dünyanın dışında konuşan insanlara da benim ne vatanım bağdaşır ne de fikrim. Yuhun kime olduğunu benim doğduğum sınıfım ve memleket tayin edecektir. Mahzuni, hürmetler hepinize...” https://www.youtube.com/watch?v=WRcG5PJZ0kA&ab_channel=DostBinboga, 04.11.2022 tarihinde, saat 19.49’da alınmıştır.

paydos beye nihayet / Şu insanlık derde düşerse şayet / Ben onu sevmekten bıktım ise yuh” (198. Şiir) der. Burada kendisi gibi bakmayan senin gibi bakan diye söylediklerinin özelliklerini yine hoca hacılık da kuvvetliyi tutup da zayıfı ezen de namussuza boyun eğen de hakkın kullarını yıkan da efendi görünüp bütün insanlara aslında arkadan iş çevirenler de insanları bey ve amele diye ayıranlar da fakirleri soyup kâmil gözükkenler de rüşvet alanlar da hile yapanlar da kafa çekip de bunları böyle satanlar da bunların hepsine de yuh biz de bunu tahlil ettiğimiz için ortaya koyduğumuz için asil bir davranış gösteriyoruz ama asillığe de paydos beylığe de paydos; o zaman insanlık ortaya çıkar ve insanlığı biz yüceltiriz ve biz insanlığı severek bir üst aşamaya getiririz, der. Bu şiiri çok protestocu bir şiirdir ama bu şiirinde bile ikilem vardır ama asıl eleştiriyi geldiği gelenekten gelen dolayı Sünniliğe yapmaktadır. Aslında çok ciddi bir Sünnilik eleştirisi vardır. Sünniliğin hacı hoca, muskacı tarafına, hurafe tarafına özellikle hedef alır. Arap gezmedim diyerek hacılığı komple eleştirir. Hedefi hacılıktır. Hacı adını almak ve hoca adını alıp muska yazmak, hacı adını alıp hacca gitmek ama bunlarla kuvvetliyi sevip fakirleri ezmek vardır sizde demektedir. Mahzuni'nin bu şiiri en yiğit şiirlerinden biridir.

Mahzuni Şerif şiirlerinde “gel” kavramını çok kullanmasından dolayı “davetçi bir şair” olarak adlandırıldı. Yalnız buradaki davetleri farklı farklı alanlarda davetler içermektedir. Örneğin;

Kahbe dünya doymadın / Beni de ye gel beni de

Hangi cana kıymadın / Beni de ye gel beni de

Pir Sultan düştü dara / Hüseyin yara yara

Dokunma zalımlara / Beni de ye gel beni de

Bunca yiğidi yedin / Bir defa gık demedin

Arsızı ellemedin / Beni de ye gel beni de

Mahzuni 'yim derdim çok / Attığım hedef vurmaz ok

Hiçbirinden farkım yok / Beni de ye gel beni de (105. Şiir)

dizelerinde haksızlıklara, zulümlere ve kadere uğrayıp da kadere, feleğe isyan etme manasında dünyaya “iyi olan herkesi öldürdün / beni de ye gel beni de” diyerek mazlumların hep sessiz kaldığını, görülmediğini, duyulmadığını, mazlumların hakkını savunanların da bu

dünyanın çarkında, feleğin çarkında ortadan kaldırıldığını eğer kendisinin de aynı onlar gibi Pir Sultan gibi, Hz. Hüseyin gibi, mazlumun hakkını korumaktan dolayı ona da bela getireceksen onu da yaralayacaksa dünyanın meydana çıkmasını, gelmesini, ondan korkmadığını, meydana davet ederek söylediğini ifadeler vardır.

Bunun yanında “gel” ifadesini düşman gibi gördüğü veya kendisini kötülük yapacak kişiyi veya varlığı meydana çağırarak açısından değil aynı zamanda özlemle andığı, destek alacağını düşündüğü, kurtarıcı olarak gördüğü kişi ve varlıkları da meydana çağırması ile gözükmektedir: “Bir daha gel gel Samsun’dan sarı saçlı mavi gözlüm” sözleriyle Mustafa Kemal Atatürk’ü çağırılmaktadır.

Dermanım mı kaldı, yol bekleyecek / Neredesin Şahı Merdan gel yetiş

Münkirin hakkından kimler gelecek / Neredesin Şahı Merdan gel yetiş (1034. Şiir) örneğinde olduğu gibi bazı şiirlerinde Hz. Hüseyin’i, Hz. Ali’yi de çağırılmaktadır. Ama kendisine düşmanlık yapanı da yiğitçe meydana çağırıp ondan da hesaplaşmaya hazır olduğunu ifade etmektedir.

Bunun yanında “gel” ifadesini sanki turistik bir faaliyet gibi memleketini, ilini överken de kullanılmaktadır:

Gel gel, yolcu gel, Eshabül Kehf’e / Afşin ellerinde kardaş sürelim sefa

Gel gel, yolcu gel, Eshabül Kehf’e / Eshabül Kehflerde yoldaş sürülmez sefa (21. Şiir)

Dörtlüğünde Afşin’deki yolların çamur olmasını yine dikkate alarak oradaki sıkıntılı bir ortamın olduğunu dikkate alarak Afşin illerine gidip oranın gerçekliğini görüp ondan sonra başka şeylerden bahsedilmesini söylemektedir. Davet ettiği kişiye aslında sen böyle bir yere geleceksin diye rehber gibi anlatılmaktadır. Dizelerin arka planında; görmek istemediğin gerçeklikleri, yoksullukları göreceksin der gibi bir davet vardır. Aynı zamanda üstü kapalı bir meydan okuma da söz konusudur: Uzaktan böyle konuşması kolaydır ama gelince gerçeği göreceksiniz demektir.

Mahzuni Şerif, dikotomik (karşıtlık temelli) bir şairdir. Onda her şey zıtlığı ile anlamlıdır. Zengin, fakir, ezen ezilen, iyi kötü, ağa köylü(ırgat), patron işçi, siyah beyaz gibi... Hayata dair bakışında bu anlayış ve kavrayışını Ahmet Mortaş’ın sunuculuğunu

yaptığı “Kim Ne demiş” TRT radyo programında şu şekilde açıklamıştır:

“Hayatın tümü zaten kendi zıtlarının beraberliğidir. Bunu bir filozof bir düşünce adamı olarak değil, en azından bir ozan olarak bilmek durumundaydım. Her şey her düşünce kendi zıttıyla mukimdir ve tatlıdır. İyi kötüyle, uzun kısayla, hafif ağırta işte siyah beyazla olduğu gibi kadın da erkekle.” (ÖK103).

Bu açıklamaları gösteriyor ki Mahzuni'nin zihnini zıtlıklar meşgul etmektedir. Bunu şiirlerine de yansıtmıştır:

Hey altın bakışlı elmas yürekli / Bu çöl bu ırmağa tezat değil mi

Hey rüyada koşan ıvecen yolcu / Bu yol bu durmağa tezat değil mi

Her kemer her bele doğru sarılmaz / İki gönül bir olunca kırılmaz

Küfür ile Hakk'a varılmaz / Kafir yalvarmağa tezat değil mi (356. Şiir)

Bu şiirinde, karşılaştığı bir durum ya da yaşadığı bir olay üzerine yine dikotomik yaklaşarak anlatmıştır. Altın bakışlı, elmas gibi yüreği olan bir insanda çöl ve ırmağın bulunmasına şaşırır. Yani o kişi hem bütün güzellikleri, değerli olanları bir arada kendi bünyesinde bulundururken, kendisi su gibi temizken, can veriyor, temizliyor iken nasıl olur da kuru olan, canlılık ibaresi olmayan bir durumun, hâlin içinde olabiliyor diye sorar. Aceleci yolcu olan bir kişi sürekli koşarken, gidilmesi, koşulması gereken yol mevcut iken nasıl oluyor da durmak gibi bir gaflete barındırıyor, der.

Dünyanın düzeni de bu zıtlığın bir parçasıdır:

Kimi gelir kimi gider haber yok / Be hey fani dünya sana ne deyim

Kimi ağlar kimi güler tadı yok / Arada sürünen bana bana ne deyim (631. Şiir)

Ona göre birileri gelir gider ama bunların gelip gittiklerinin de haberi yoktur. Kimisi ağlar kimisi de güler. Bu zıtlıklar içinde dünyanın tadı yoktur. Dünya zaten fanidir, geçicidir. Bu zıtlıklar da faniliğin göstergesidir. Arada sürünen, bu zıt kutupların, görüşlerin, durumların, kişilerin arasında da ben varım, bana da bir şey diyemiyorum, der.

Kaderin de fani dünya gibi zıtlık oyunları vardır:

Kötü kader her gün tuttun yakamı / Bir gün bırakmadın peşimi benim

Anlamadım kasıt mıdır şaka mı / Gülünen kokladın leşimi benim (600. Şiir)

Kader kötü ise kişinin yakasını bir gün olsun bırakmaz, öyle şeyler yaşatır ki şaka desen olmuyor kasıt desen olmuyor. Artık öyle bir hâl yaşatıyor ki benden geriye sadece leşim kalıyor bu sefer o kötü kokan, çirkin olan leşimi de güzel kokan, narin olan gül ile kokluyor, der.

Mahzuni Şerif; ünlemleri, dizede veya dize, dörtlük sonunda sıklıkla kullandığı sesleniş ifadelerini sıklıkla kullanan bir şair olarak sesleniş şairi diyebiliriz.

“Ey erenler bir kâmile danıştım /Er olana edep erkân hoşumuş” (1040. Şiir) ve “Doğurmuştu toprak ana senin gibi merdanı /Yetiştin hasların hası ey Kemali Mustafa” (19. Şiir) şiirlerinde olduğu gibi diğer şiirlerinde de Mahzuni, “Ey” hitabını özellikle çok sık kullanmıştır: “Ey” hitabı aslında ilahi metinlerle ve halk şiiri metinlerinde çok kullanılan bir hitaptır. Mahzuni de “ey” derken bir şeye başlıyorum demektir. Hitap ettiği kişiye “sayın” der gibi “ey erenler”, “ey kemali Mustafa” örneğinde olduğu gibi “ey” nidasıyla hitap ettiğini hem yüceltir hem önemseydiğini gösterir hem de doğrudan muhatabı söylemiş olur. Bu durum olumlu olmak zorunda değildir. Örneğin “ey softalar” dediğinde “Şimdi sizinle ilgili çok önemli bir şey söyleyeceğim.” anlamına gelmektedir. Özneyi yerinden oynatacak, özneye varlığıyla alakalı çok kritik bir bilgi vereceğim demektir. Seslenişin sebebi burada yatmaktadır.

Ben de bir insanım bir canım vardır / Kurban olam insan karışma bana

Eğer fikrin varsa gel ispat eyle / Kurban olam insan karışma bana

Camin ile kilisene karışmam / Ben kötü değilim kurban olam karışma bana (50. Şiir)

Şiirinde görüldüğü gibi kimi zaman karşısındakine “Kurban olam” diye nezaketle seslenir. Bu şiirde bir karşı çıkma değil aslında “kurban olam” diyerek gariban insanın kendini ifadesini kullanarak karşısındakine seslenir: “Kurban olam” yani yapma gardaşım, bak anla, o kadar zor durumdayız ki yapma gardaşım, bunlarla bizi uğraştırma, diye aslında çok nezaketli bir söylem içerisinde derdini anlatmaya çalışır.

Bilmeden laf edip kırma gönlümü / Verme kargalara narin gülümü

Güneş olup gel kurutma gölümü / Kurban olam insan karışma bana (50. Şiir)

Diye devam ederek toplumun içinde- özellikle- din ve dincilik üzerine yapılan ayrışma ve ayrışmalara karşı kendisini savunmaya çalışır:

Örgütlü dinin yani cami ile gözükten örgütlü Müslümanlığın, kiliseyle karışan örgütlü Hristiyanlığın gibi, bunlarla bize de karışmayın. Bizler kötü insanlar değiliz, sofu bir hâlimiz de yok, bize karışmayın, bizim de kendimizce bildiğimiz- doğru bildiğimiz- edeple ahlakla yaşadığımız bir dünyamız var. Bizi kendi ölçülerinizle kendi cemaatlerinizle kendi tarikatlarınızın ölçüleriyle tartmayın. Bizlere bu bilmeden yapmış olduğunuz laflar sözler, bizi çok kırıyor çok incitiyor ve “Verme kavgalara narin gülümü”; saçma sapan insanlara en ince ve en nazik konularımızı ezdiriyorsunuz. Bazen üstümüze öyle fazla geliyorsunuz ki “Güneş olup kurutma gölümü” yani bizim birazcık nefes aldığımız bir yerimiz var öyle bir sıcaklıkla geliyorsunuz ki biz burada nefes alamıyoruz. Bizler sıradan insanlarız; “Padişah değilim sultan değilim” kusura bakma da senin gibi de “şeytan değilim” yani her şeyin kötüsünü her şeyin olumsuzunu her şeyin negatifini de düşünmüyorum. Bizi eğer bu kadar kötü sanıyorsan hayvan da değilim ben bir insanım, ne olur karışma bana. Öyle bir dünya yaratmışsınız ki ey insanlar, ey softalar, ey yobazlar; kendi bildiklerinizle bizleri hayvan yerine koyuyorsunuz, her şeyi kötülüyorsunuz, yıkmadık dökmedik yerimizi bırakmıyorsunuz, bize de nefes alacak soluk alacak bir alan bırakmıyorsunuz. İnsaf biraz... Bırakın biz de bir nefes alalım!

Mahzuni, “Ben de bir insanoğluyum, bırak beni konuşayım” diye çoğu kez “İnsanız hayvan değiliz.” der. Buradan anlaşılıyor ki bazı kesim veya bazı insanlar, kendisini hayvan gibi görmüştür; bunu Mahzuni’ye çok hissettirmişlerdir. Bir insan “ben hayvan değilim” niye demek zorunda hisseder? Demek ki öyle hissettiriliyordur. Mahzuni, kendisinin hayvan olmadığını çok iyi bilir ama Mahzuni’ye hayvan olduğunu hissettirmişlerdir veya Mahzuni’nin içinden çıkmış olduğu topluma, Mahzuni’nin savunduğu değerleri savunan insanlara hayvan gibi davranmışlar veya hayvan muamelesi yapmışlarıdır. Mahzuni’nin “hayvan değilim” yakarışı, aslında çok büyük bir haykırış, çok büyük bir eleştiri taşımaktadır.

Mahzuni’nin haykırdığı zamanlar Türkiye’deki herkes haykırır, o dönemde çok ciddi sosyalist şairler vardır: Emekçi, Ozan Çağdaş, Ali Nurşani var. Hatta Nurşani ve Ozan Çağdaş o dönemlerde Mahzuni’den çok daha keskin ve net şeyler söylemiştir. Mahzuni bunların arasında eleştiri olarak çok yumuşak kalmıştır. Ancak Mahzuni’nin bir özelliği vardır: Mahzuni şiirlerinin sözlerine güzel makamlar bulur. “Yuh Yuh”, “Katil Amerika”, “Erim Erim Eriyesin” gibi bu tarz on tane hit parçaları olabilecek parçaları vardır. “Yuh Yuh”,

“Amerika Katil” şiiirleri aynı zamanda ajitasyon barındırır. Bir gerçeklik söyler ama toplumu da ajite eder. Böylece toplumun duygu durumunu yükseltip bir şeye bir politik tepkiye çevirmeyi sağlar. Halkta da bunun karşılığını bulur. Nitekim Mahzuniciler arasında da en çok beğenilen, Mahzuni denilince akıllarına ilk gelen-ilk 10 şiiir⁴⁴ olarak- şiiirler arasında bu hit parçaları gelmektedir.

Bütün bu karşı çıkış, yiğitçe şiiirleri söyleyen Mahzuni; aynı zamanda ağlayan bir şairdir. Şiiirlerinin söz varlığında en çok kullandığı sözcüklerden birisi de “ağlamak” sözcüğüdür. Ağlamak ezilmişlerin, yoksulun, sömürülenin, kullanılanın, suistimal edilenlerin hiçbir şekilde çaresini bulamayınca yapabileceği bir şeydir. Yas tutmak, ağlamak, ağıt tutmak bunların hepsi bir zulme, bir haksızlığa uğrayanın hiçbir şey yapamıyorsa yapabileceği net bir eylemdir. Yapacak bir şey yoktur, ağlayım o zaman der ve ağlayarak üzerinden atar:

Ağla gözüm ağla dağlar garalı bugün / Çağla yaşım çağla gönlüm yaralı bugün

Kar yağmış saçlarıma ömrüm boralı bugün / Aklım nereli bugün kurban deli miyim ben (798. Şiiir) diyerek ağla gözüm, rahatla derken başka şiiirinde;

Boşuna üzülme hey bre gönül / Durmadan ağlamak sana mı düşmüş

Ne olduğu bilinmedik sultana / Elini bağlamak sana mı düşmüş (1045. Şiiir) diye de ağlama der. Her şeye üzülüyorsun, her şeye bağırıyorsun çağırıyorsun, ağlıyorsun. Ağlama kardeşim; çare bul, boşuna üzülme, senin işin gücün ağlamak mı durmadan ağlamak sana mı düştü, der. Ne olduğunu bilinmediğin sultana kul köle olmak sana mı düştü, diyerek el âleme kul köle olduğun sürece ağlayacaksın, oradaki asıl yanlışlığı fark et, oradaki asıl bütündeki problemi fark et, diye uyarıda bulunur.

Seherde mazide menevşe sümbül / Gör ne hâle düşer divane bülbül

Boşuna ağlama gam yeme gönül / Cahilin kâridir taş gelir geçer (869. Şiiir) şiiirinde gönlüne ağlama, der. Ağlama demesinin sebebini uyarısı ile açıklar: Hayat geçiyor, eskisi bitti yenisi kaldı, geçen her gün ömürden zarardır, ağlama, çare bul, doğruyu anla, farkına var, der. Ancak Mahzuni bir taraftan da kendisi ve temas ettiği topluluğun acılı, kederli, yoksul ve

⁴⁴ **İlk 10 Şiiir:** Amerika Katil, Çeşmi Siyahım, Aman Doktor Bak Bebeğe, Domdom Kurşunu, Ben Alevi Olamam ki, Gel Gel Afşin’e, Oy Göresim Geldi Berçenek Seni, Bilmem Ağlasam mı, Erim Erim Eriyesin, Yuh Yuh.

yoksun olduğunu düşündüğü için problemleri ağlayarak, yasla, ağıtla atlatmaktadır. Alan çalışmasından ve yörenin şairlerini, şiirlerini incelememizdeki tespitlerimizden yola çıkarak şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki Maraş'ta, özellikle ilçelerinde, Elbistan, Afşin yöresinde ağıt yakmak ve ağıt söylemek çok yaygın bir gelenektir. Mahzuni Şerif bir ağıt ustasıdır. Nice muhabbet ortamlarında özellikle yetiştiği çevre, dostları, köylüler arasında söylediği şiirlerin çoğunluğu ağıttır ve acıyı barındıran şiirlerdir.

Hayatın acılarıyla, yokluklarla, sıkıntılarla örülmüş olması aslında ağıtı nerdeyse kültürel bir ürüne ve kültürel bir birliktelikteki üretim alanında üretilecek bir ürüne dönüştürmüştür. İnsanlar eğlenmek için, acısından boşalmak, rahatlamak için ağıt yaktırmaktadır. Son yıllarda Kocaeli'ndeki bir cemevinde yaşanan bir olay da bunu kanıtlamaktadır: Ceme katılmak için bir kadın gelir ve cemevinin dedesi olan Mesut Yıldırım'a: "Dede'm, Hz. Hüseyin'i öyle bir güzel anlat, bizi öyle ağlat ki memlekete gitmeden iyice rahatlayım... Ağlayım ağlayım rahatlayım gideyim." der (KK75). Bu örnek durum insanların bir katarsis bir özdeşleşme yaşayıp ağlayarak deşarj olmak istediğini göstermektedir. Acıklı dizilerin sevilmesinde de bu sebep yatar. Arabesk hâlimizdeki ağlatan, ağlamaya yönelik durum da budur. Bir ağıt yakılıyorsa eğer ağıtın birebir muhatabı değilse kişi yani evladı, ana baba, çağı çocuğu değilse kaybolan üçüncü kişi olarak ağıtı dinler. Ağıt, bir yönden de "bu durum bana gelmedi" diye ağlayarak ona destek olmaktır. İnsanların ağıtları dinlemek isteme sebebinin altında aslında o anı yaşama vardır ama o anı kendi evladını, annesini, babasını kaybetmeden yaşar. Acıyı rahat yaşama alanı orasıdır. Şok olmuş, ateş düşmüş birinin aklına ağıt yakmak bile gelmez. Yanmıştır o kişi... Onun için Doğu'da ağıtçılar vardır. Bu ağıtçılar o duygu durumunu yaratıp insanlara öyle ağlarlar, ağlatırlar o derdin kederin sıkıntının ağlayarak oradan dağılmasını sağlamaya çalışırlar çünkü ağlamasa daha da yüküdür. Problemler yüz yüze kalanlar kolay kolay ağlayamaz, taş gibi kalır. Ağlayabiliyorsa gerçekten rahatlar. O yüzden ağıtlar hem o taşı çözebilmek içindir hem de ona destek olanlara, oradakilere uzaktan, kendisine dokunmadan o acıyı seyretme imkânı verir. Bu böyle bencil bir şeymiş gibi düşünülmemelidir. O insanlar onunla gerçekten empati kurmaya çalışır, onun derdiyle dertlenir. Ancak gerçekte baktığımız zaman derdiyle dertlense bile o onun için üçüncü, dördüncü, beşinci derecede bir meseledir. O problemi yaşamadan o problemi yaşamış duygusuyla davranır. Ondandır, böyle olduğu bilindiği için halk "ateş düştüğü yeri yakar" der. Sen ağlıyorsun sızlıyorsun ama "ateş düştüğü yeri yakar" diye gerçeği de hatırlatır. Ateş yanıyordur, birinci derecedekiler aslında tam onun içindedir.

Diğerleri oraya katıldığı zaman, o ateşten ısınır... Acıklı film seyretmeye giden kadınlar gibi... Ağıtlarda da genellikle kadınlar olur. Burada farklı bir şekilde deşarj olma söz konusudur. Garip karşılanma olasılığı yüksek ama yukarıda bahsettiğimiz Kocaeli'ndeki bayanın cemden önce Dede'ye "Hz. Hüseyin'i öyle bir anlat ki hepimiz bir ağlayalım." isteğinde bir kutsal ağlama vardır. Hz. Hüseyin için ağlayan aynı zamanda ibadet etmiş de sayılır. Bir kutsal ağlama ile ibadet etmiş olmanın memnuniyetiyle oradan ayrılır, bu tam bir katarsistir. Bununla birlikte bu tür olayda araya din de işin içine girdiği için daha başka bir durum da oluşmaktadır.

Mahzuni için hayatın kendisi acıdır bundan dolayı dertlidir, kafası sürekli dalgalı, dumanlı, düşüncelidir; bir dert, sıkıntı hâli bir anksiyete hâli sürekli vardır. Çünkü karşılaştığı güçlükler, ciddi güçlükler ve bu güçlüklerle baş edebilmekte zorluklar yaşamaktadır. Bunun için de bazen o acıyı ağlayarak atmaya gayret etmekte bazen ağlayan kendine kızmakta bazen de ağlamayıp isyan etmeyi, eleştirmeyi, haksız olanı, zulüm yapanı deşifre etmeyi tercih etmektedir. "Sinemi zalime açtım /Vur diye vur diye" (182. Şiir) şiirinde de acının en son sınırını anlatır:

Zaten artık yaşayamıyorum, bu hayatı bana yaşanmaz hâle getirdin, vur da kurtulayım... Vur da kurtulayım, zaten senin yüzünden yaşayamıyorum. Öyle bir hâle getirdin ki bizi, bu dünyayı öyle bir yaşanmaz hâle getirdin ki vur da kurtulalım diye sinemi zalime açtım, der. Yani bu durum eski Marksist literatürün söylediği "işçilerin zincirlerinden başka kaybedecek hiçbir şeyleri yoktur" sözünü doğrular. Zalimler, emeği sömürenler, o kişinin ölmesini istemezler. Çünkü o kişi, onlara çalışmak için gereklidir ama büyürse zalimi terk eder, oradan kaçır diye onun büyümesini de istemezler çünkü kişinin "bağımlı olmasını" isterler. "Zalime bağımlı" olmanın yolu da onu kıt kanaat yaşatabilmektir. Örneğin patronlar, trilyonlar kazanır fakat işçilerine verdiği asgari ücrette ciddi pazarlık eder. Aylık bir trilyon kazanıyordur bütün işçilerine verdiği paranın toplamı 100 bin liradır. "İşçiye toplamda 200 bin verip sen 800 bin kazan." denildiğinde "Hayır. Vermem. Çünkü işçi, 200 binlik bir yaşam kalitesine ulaştığı zaman benim burada verdiğim işi beğenmez. Gider. Kendine bir iş kurar. Başka bir şey yapar. Onu burada tutabilmem lazım benim. Burada tutabilmek de bu sistemle; kıt kanaat geçinmeyle olur." der. Mahzuni Şerif bunları çok güzel yakalamıştır, bu durumları bilmektedir. Emeği sömürülenlerin, öldürülenlerin, yok edilenlerin, hakkını aramaya çalışırken ortadan kaldırılanların hâlini de bilmektedir. Bu nedenle bunlara böyle köle olarak

kul olarak yaşamaktansa ölmek daha yeğdir ve zalime sinemi açtım vur diye vur diye, der. Zalim ona vurmaz çünkü onun emeğine, yaşamasına ihtiyacı vardır fakat işçinin “vur diye” göğsünü açtığı zaman zalim “sınırı aştık, demek ki biraz ücretini artıralım” diye düşünür.

Mahzuni Şerif’teki derdin kaynağı da bu eşitsizliktir.

Felek ile de şu dünyayı bölüştük / Saray aldı hanı bana bıraktı

Karış karış da yeryüzünü dolaştık / Dersi aldı derdi bana bıraktı (270. Şiir) dörtlüğünde felek dediği genel kaderin ona yaratmış olduğu ortamdır. Onunla dünyayı bölüştüğünü feleğin saray aldığını kendisine de han bıraktığını söyler. Devamında da karış karış gezdiklerini o ders aldı kendini geliştirdi dert de bana kaldı der. Eşitsizliğin kişilerde yaratacağı etkiyi felekle de anlatmak istemiştir. Felek bile haksızlık yapıyor, en büyük payı o alıyor bizlere de küçük bir pay veriyor demek istemiştir.

Tüm bunlar Mahzuni’nin dramatize eden bir şair olduğunu göstermektedir. Nitekim;

Kahpe felek kan mı değdi dişine /Ömrümü yedikçe gider hoşuna

Bunca emeklerim gider boşuna / Bu günlerde yaraladı yâr beni

Sabahtan yokuşa yürüdü kervan /Akşam yollarımı bürüdü Mervan

Başıma çöküyor sanki bu devran / Toprak ana kollarına sar beni (70. Şiir)

diyerek hayatının her alanının acıyla sıkıntıyla olduğunu, feleğin kendisiyle oyun oynadığını, kendisinin canına kastettiğini anlatmaya çalışır. Öyle bir durumda dünyaya gelmişiz, öyle bir pozisyonda hayat içerisine girmişiz ki biz acı çekmekten, yok edilmekten, öldürülmekten, yok sayılmaktan bıktık ama felek sanki işi gücü bu, bize dolap çevirmek bize böyle zorluklar içinde tutmak der. Bunları yaptıkça ve ömrümüzü yedikçe de hoşuna mı gidiyor diye sorar. Hayatta yapmış olduğu her şeyin, emeklerin de boşa gittiğini, insanların kendi yapmak istediğini anlayamadığını, üstüne üstülük eşinin de ona destek olmadığını, yaraladığını söyler. Sabahtan kuvvetle çıkıyoruz, önümüze yokuş çıkıyor, akşam yollarımız kararıyor, Mervanlar çıkıyor, başıma çöküyor bu devran, yav ölüyüm de kurtulayım artık toprak ana kollarıyla sar beni, bu ne biçim bir ömür diye sorgular. Ölümü bir kurtuluş gibi görmektedir. Burada da yine “göğsümü açarım zalime” dediği gibi, kardeşim yaşatmıyorsunuz ki... Yaşamaya geldim ben bu dünyaya ama yaşatmıyorsunuz ki... Madem

yaşatmıyorsunuz al sinemi vur beni, olmuyorsa toprak ana kollarıyla sar beni... Bu nasıl bir hayat ki yaşanmıyor, yaşanmaya müsaade edilmiyor, yaşamamıza imkân verilmiyor, der. Yaşamaya imkân verilmiyor derken de gidip seni öldürmüyor ama kardeşim; insan aşla, işle, imkânlarla yaşar. Sen bunların hiçbirisini vermiyorsun “yaşa” diyorsun. Hayvan değil Mahzuni’yim. Hayvan değilim ki bir kalıbımla sokakta böyle onun bunun verdiğiyle yaşayım. İnsan gibi yaşamaktan bahsediyorum. İnsan gibi yaşamadıktan sonra yaşamının da çok bir önemi yok, diye Mahzuni haykırmaktadır. Bunu, her haykırışında verir ve insanlar da onu bu noktadan çok tutmaktadır. Çünkü bu muameleye bu hâle bu duruma muhatap olan çok insan vardır. Birçok insanın yaşadığı budur.

Mahzuni, her şeyi yoğun ve dramatik bir biçimde anlatır. Yani açlığı “kuru soğan”la, doktorsuzluğu, “aman doktor bak bebeğe” ile tarlayı tapanı, oralarda çalışmayı bir öküzle, bir ırgatla çalışmanın ne olduğunu, yarı aç yarı tok tarlalarda geçen ömürleri ve kendisine hiçbir rahat sağlayamayan insanların çektiği acıları, bir evde on çocukla yirmi çocukla geçen durumları, oralarda harcanan hayatları, insanların şehirlerde, kentlerde emeklerinin en yüksek şekilde sömürülmesinin olduğunu, bunların hepsini bu şekilde trajik örneklerle şiirlerinde açıklar. “Bir çift öküz yeter mi / Aha Memet emmi” (358. Şiir) diye bir çocuğun arpa yediğini, gıda yetersizliğini anlatır. Mahzuni bu anlattıklarının hepsini yaşadığı hayattan alır. Bunların hepsi gerçektir ondan dolayı da insanları, bu şiirleri etkilemektedir. Bazı anlattığı şeyler panoramik hikayeler gibidir: “Bir çift öküz yeter mi / Dehha Mehmet emmi” derken hakikaten Mehmet emmiyi görürüz. Mehmet emmi öküzle tarlayı sürer, tarlasında arpasını buğdayını yetiştirmeye çalışır, oradan çıkan arpa ekmeğiyle beslenmeye çalışan bir çocuğu vardır; hepsini görürüz, yaşarız. Diğer bir şiirinde “Atom yarışında füze çağında / Başımdaki binbir hâle ne deyim” (200. Şiir) derken dünyanın uğraştığı işlere bak, biz çektiklerimiz karşısında daha feryadımızı, ağlamamızı durduramadık, biz sadece yaşamaya çalışıyoruz. Bu yüzden de “Yaşamaya geldim ben de dünyaya / Elimden kolumdan bağlama benim” (369. Şiir), der. Bu noktalar Mahzuni’yi Mahzuni yapan çok önemli noktalardır. Dünyanın o evrensel gelişme sistemi içerisinde kendisinin ve kendisinin içinde bulunduğu kültürel durumunun nasıl ötelendiği dağların başında aç bilaç yaşamaya mahkûm edildiğini başarılı bir şekilde anlatır. Kendisi yokluğun, güçlülüğün, imkansızlığın insanları yaşarken nasıl yaşayamaz hâle getirdiğini bilmektedir. Peki o bunu nereden bilmektedir? Kenti, şehri, yurt dışını görmüştür. Dünyayı gördüğü için başka yaşam imkanları ve başka yaşam biçimleri olduğunu bilir. Ama kendi doğduğu, yaşadığı alana gittiği zaman hâlâ yokluğu, sömürünün birkaç perde gerisinde

bir hayat yaşandığını görür. Bunu anlatamayınca da buna isyan eder.

Mahzuni'nin acıyı anlatmasının da sebebi yokluk, çaresizlik, hüznün, imkansızlıklar, ulaşamama, hayal kırıklıkları, kayıplardır. Yetiştığı ortamda sürekli vefatlar vardır. Böyle bir ortamın şairi de doğal olarak acıyı anlatan, ağıt yakan şair olacaktır.

Alan derlemesinde görüldü ki Mahzuni'nin o "Aman Doktor Bak Bebeğe" şiirini yazmış olduğu yollar tozlu, uzun ve bitmek tükenmek bilmeyen yollardır. Günümüzde çocuk hastalandığında arabayla hastaneye götürme, tedavi ettirebilme durumunda bile insanlar telaşlanmaktadır. Oysa o köylerde coğrafi şartlar köylünün belini bükmüyormuş gibi bir de doktorların köylü diye onları küçük görmesi, hasta çocuğuna bakmaması köylüye iyice zülüm olmuştur. Berçenek ve civar köyleri tozudur, bu toz bir sis gibidir; gökten gelen bir sis değil, yerden yükselen bir toz sisidir. Yerden gelen sis yıkıcıdır, bu nedenle yörenin insanında genellikle ciğer ve kalp hastalıkları vardır. Yöredeki Termik Santrali köylere çok yakın olmasına rağmen 2020'li yıllara geldiği hâlde elektrikler gelip gitmektedir, köylü bahçesinden bir sebze topladığında sebzelerin üstü Santral'den gelen küllerle kaplıdır, yazın çoğu zaman insanlar evlerinin balkonlarında küllerden dolayı oturmakta zorlanmaktadır, özellikle rüzgârlı havalarda küller köylere, yerleşim alanlarının içine girmektedir. Görüşme yaptığımız kişilerden-özellikle yaş itibariyle büyük olanlardan- hep en yakınlarının ölümlerini duyduk; annesi, babası, kardeşi, oğlu ve çoğu zaman da bu kişiler peş peşe ölmüştür. Bu ölümler kişilerde büyük bir acı şok yaratmıştır. Bu acı şokun içinde yaşamakta, hayata tutunmaya, köylerini bırakmadan topraklarını ekip biçmeye çalışmaktadırlar. Birçoğu da köyünü terk etmek zorunda kalmıştır. Ölümün yüzde doksanının ortak noktası ise kalp, ciğer hastalıkları ve kanserden ölmeleridir. Görüşmelerimizde kişilerden -konumuz gereği-en çok Mahzuni'yi ve akabinde ölümü dinledik. Sürekli bir ölüm var... Kaynak kişi Abdülhakim Eren'in "Her ay bir akrabamı mezara vermek zorunda mıyım?" şeklindeki vurucu sorusu, yöredeki insanların feryadını açıklamada yeterli olacaktır. Bu yaşananlar ne masa başlarından ne de televizyon kanallarının stüdyolarından anlaşılabilir bir durum değildir.

Yörede ölüm fazla olduğu için çocuk da çok ama bir o kadar da ölüm var çünkü çok çabuk ölüyor insanlar. Yani oralar, yaşamaya uygun değil ondan dolayı Mahzuni şiirlerinde hep "yaşamaya geldim bu dünyaya" der. Yaşamaya geldim ama yaşamaya uygun bir yerden gelmedim yani burası yaşamaya uygun değil, diye haykırır. Burası daha güzel yurt, yuva hâline getirilebilir. Suçlu kim? Suçlu, güçlüler... Suçlu, bu düzeni kuranlar... Suçlu, bu halkı

böyle cahil bırakanlar... Mahzuni birkaç kategori ortaya çıkarır: Bu insanlar dinle aldatılıyor, emekleri sömürülüyor, bilerek cahil bırakılıyor, ağalar bu düzenin böyle sürmesini istiyor, devlet de bu ağalarla bu dincileri destekliyor, bu halk böyle sömürülmeye devam ediyor. Burası başka bir dünya olabilir, burası başka bir yaşam alanı olabilir ama bundan haberi olmadan, burada doğuyor bir şey müddet yaşıyor göçüyor gidiyor diyerek bu çelişkiyi bütün şiirlerinde yansıtır. Mahzuni Şerif, durumu anlatan, aktaran bir şairdir. Tüm bu yaşananlara, olumsuzluklara rağmen umudu yakar ve umutla konuşur:

Kâmil olan kalmaz naçar / Gam yeme gönül gam yeme

Kara gündür gelir geçer / Gam yeme gönül gam yeme (131. Şiir) dizelerinde kemalete erişen bu yokluklar, bu acılar, senin ruhsal olarak olgunlaşmanı sağlar ve kemalete ulaşırsın, kâmil olursun, der. Kâmiller çaresiz kalmaz, emin ol her gecenin bir sabahı vardır gam yeme gönül gam yeme, sabret, gamlarla kendini yeme, kara gündür gelir geçer, her gecenin bir sabahı olduğu gibi gam yeme gönül gam yeme diye teselli eder. Ancak bunu yaparken elbet “Akar gözlerimin yaşı / Sızlar yüreğimin başı / Gelir geçer körün taşı / Gam yeme gönül gam yeme” der yani ağlarım sızlarım, hep kalbimde bir tedirginlik bir hüznün bir üzüntü olur bir de bu aralar-o kadar derdin üstüne- hiç alakası olmayan bir yerden bir tane körün taşı gelir, olsun, gam yeme gönül, bu dünya, hayat böyle, bizim hâlimiz böyledir diye kendisini yatıştırmaya çalışır. “Aşk ile döndüm deliye”; böyle olmasına rağmen aşk var ve ben bu karmaşaya aşkla tahammül ediyorum. Aslında, delirdim, deli olduğum için aşkla tahammül ediyorum der. “Derdimi dökem veliye”; derdimi de pirime dökerim, (Hacı Bektaş Veli’ye ya da bir erene) “Unutma neler ettiler Ali’ye / Gam yeme gönül gam yeme”; Hz. Ali, Hz. Hüseyin’e- bunlar Hak yolunda en yüksek varlıklardı- bunlara neler ettiler, senin yaşadığın ne ki gam yeme gönül der. “Gönül ne gezersin dağda / Gel gezelim yeşil bağda / Kerbela da olsa gam yeme gönül gam yeme” dizelerinde o boranın, fırtınanın olduğu, hayatın yaşanmaz olduğu yeri düşünerek orayı hissederek orayla yaşama, gel aşağıya bağa inelim, hayatın, canlının, yaşantının olduğu bağa gidelim diye çağırır. Bunun sonu Kerbela da olsa, yani Kerbela’daki bir sonuçla da karşılaşsak gam yeme gönül gam yeme çünkü Kerbela’daki olan da kaybetmedi der. “Mahzuni bade içerim / İçer serimden geçerim / Alır cananı göçerim / Gam yeme gönül gam yeme” dizelerinde de içki, rakı içerim, demlenirim, bununla biraz rahatlarım, kafam dağılır, cananla birlikte bir yere göçerim giderim ya da ölürüm, sen gam yeme gönül, der.

Mahzuni kendi acısının kökünü de Kerbela’ya bağlar:

Yaram Kербela yarası / Yaralarım yaralarım

Mahzuni feryadım bitmez / Hayali gözümden gitmez

Sargı sardım ilaç tutmaz / Yaralarım yaralarım (416. Şiir) diyerek Mahzuni; mazlumun, ezilenin, haklının başına bunlar gelir onu da en basit en kolay Kербela'dan görüleceğini ifade eder. Hz. Hüseyin, Peygamber Muhammed Mustafa'nın torunuyken, haklıyken halkın gözünün önünde doğranmıştır, bu yara buradan gelir, haklıyken yine bu hayatın içinde kişinin Hz. Hüseyin gibi eziyete, yokluğa, acıya sevk edilebileceğini işaret eder. Bu bağlamda haksızlığa uğrayanları, kendisi de başta olmak üzere her zaman Hz. Hüseyin'le özdeşleştirmesi vardır. Bu hep böyledir, düzen maalesef bu şekildedir, lakin bu da bir gün değişecek, bu zalim belasını bulacak en sonun da bu da bir çare olacak, der.

Sevmem dünya muradını / Görenler görmüş tadını

Mahzuni'nin kanadını / Kırıp kırıp yolan zalım

Zalım, zalım, zalım / Ne olacak benim hâlüm (539. Şiir) şiirinde de tüm bunlardan dolayı dünyayı yaşanmaz hâle getirdiler, yaşadığımız şeyden zevk alamaz, tat alamaz hâle geldik der. Başkaları bu dünyanın tadını yaşamış görmüş ama biz bilmiyoruz, biz yaşamadık çünkü bu zalimler, dünya, hayat bizim kolumuzu kanadımızı kırıyor diye ifade eder. Kırdıkları için insan da iyi olan bir şey varsa da çıkamaz, potansiyelini meydana veremez olduğunu işaret eder.

Mahzuni Şerif “gel” ve “git” sözcüklerini şiirlerinde sıklıkla kullanmıştır. Şiirlerinde hep bir gidiş vardır: Ya birisi gitmiştir Mahzuni geride kalandır ya da kendisi gitmiştir, geride başkası ya da başkaları kalmıştır. Gidene de geride kalana da “gel” diye davette bulunmuştur. Bununla birlikte Mahzuni'nin hayatı da bu şekildedir: Birçok şeyi terk etmiş, birçok yeni şeye başlamıştır. Eşlerinde de mesleki hayatında da böyle bir durum vardır. Berçenek'ten köylü çocuğu iken orayı terk etmiş, köylülüğü terk etmiş; askerliği terk etmiş tekrar köylülüğe girmiş sonra orayı terk etmiş ozanlığa girmiş, ozan iken siyasetçi olmaya çalışmış, yurt dışına gitmiş, plak şirketi kurup sonlandırmıştır... Bir sürü işler yapmaya çalışmıştır. Bu durumlar Mahzuni'nin bir şeyleri terk etmeye yeni bir şeyler açmaya, yeniliğe açık bir ozan olduğunu da göstermektedir ve hayatı da hep bir gurbettir. Ancak Berçenek'ten ayrı kaldığı her yeri gurbet düşünmemek gerekir. Ailesiyle Ankara'ya yerleşir konserlere gittiği yerler gurbettir. Yani bir dervişin hesabı gibi hep yolda olup hep gurbette olan bir hâl yaşar. Konserlere

gitmeler gelmeler... Fakat o dostlarının arasında memnun, orada mutlu yine de bir gurbet lezzeti bir gurbet acısı bir gurbet hâli her daim vardır. Bundan dolayı da bu duyguya düştüğü zaman eşine sevdiğine yakarıyor: “Kader böyle imiş böyle yazılmış / Gidiyorum kara gözlüm ağlama / Mezarımız gurbet ele kazılmış /Gidiyorum dududu dilim ağlama” (32. Şiir) ve “Ben gidince kim arımdan bakacak / Gurbet beni, hasret yâri yakacak” (140. Şiir) şiirlerinde olduğu gibi bir duygu yoğunluğu içinde bir kavuşma, hasret, uzaklaşma, ayrılık ilişkisi içerisinde olduğunu daim söylemektedir.

Mahzuni Şerif sitemkâr bir şairdir. Şiirlerinde de en çok işlediği tema olarak üçüncü sırada “sitem” yer alır. Sitemi de en sevdiği kişilerdir. Mahzuni’nin kalbinde, hayatında kim önemli bir yere sahipse onun sitemlerinden nasibini almıştır. Bunlar sevdiği, eş dostları, muhabbet ortamında yer alan kişiler, felek, dünya, nazının geçtiği siyasiler ve-kimi zaman-Allah... Onun dünyasında var olan ya da kendi dünyasında var ettiği, inanç ve zihin dünyasında da yer alan herkes, Mahzuni için sitemini dile getireceği olabilmektedir. Örneğin gönlünün şahı olan sevdiğine sitemini şöyle dile getirmiştir:

Ömrümün serdarı gönlümün şahı / Sana bu günlerde n’oldu barışak

Gönderme arımdan ahu eyvahı / Bahar geldi bayram oldu barışak (447. Şiir)

Ömrümü yönetensin, senin emrine hazırım, emrindeyim gönlümün de şahısın yani en üst mertebedesin ama niye küsüyorsun, bu son günlerdeki küskünlük durumunu anlamıyorum, üzülüyorum, gel etme eyleme, bir de ardım sıra ahlar vahlar ediyormuşsun kaç zaman geçti mevsim değişti bahar geldi tam da zamanı, gel biz de barışalım diyerek sevdiği ona küstüğü için üzüntüsü ile yakarış içinde sitemini dile getirir.

Sevdiği ona hem küser hem de onun gönlünü kırar. Mahzuni de artık buna sitem eder:

Niye benim gamlı gönlümü / Her gün her gün kırarsın canım

Kırdığın bir şey değildir / Ateş ile sararsın gülüm (...)

Mahzuni’yi harap etme / Yad ellere uymadan bak canım

Sen nasıl kıyarsın bana / Allah bile kıymadan bak gülüm

Bir körpe iken aymadan / Daha ömrüme doymadan / Kanlım olursun, katil olursun (543. Şiir)

Sevdiğim, gülüm; bir gün değil her gün niye benim gönlümü kırıyorsun, benim gönlüm dert küpü zaten, gamla dolu bir de sen kırıyorsun ve iyice darmaduman oluyorum. Gönlümü kırıyorsun ama narin gülümsün, buna ses çıkarmayım diyorum lakin gülüm sen beni ateşlere sarıyorsun, alimi kolumu bağıyorsun çaresizce yanıyorum, yakma beni yeter... Mahzuni'yi perişan etme, ellere uyma canım, bana kıyma Allah bile kıymazken sen nasıl kıyarsın? Bir körpeyim daha tam olmamişken, yaşayacak günlerim var iken bak söylüyorum benim kanlım da katilim de sen olursun seni üst noktadan uyarıyorum bu yoldan vazgeç, der.

Mahzuni'nin sitemi en çok sevdiğinedir ama ondan sonra da dostlarıdır:

Gülüp eylendiğim nazlı dostlarım /Şu dünyada yolcu oldum giderim

Madem boş güründü benim sözlerim /Ben sözümü geri aldım giderim

Sizin belinizi karanlar yarar /Sizi arkanızdan vuranlar yarar

Yaranıza biber saranlar yarar /Ben kendi doktorum buldum giderim

Sizin için koymuş idim canımı / Sizden aldım şöhretimi şanımlı

Vurun vücudumu dökün kanımı /Bir defa dünyaya geldim giderim (614. Şiir)

Diyerek dostlarına sitemini bildirdiği bu şiirinde; nazını çektiği dostlarıyla nice eğlenip güldüğünü, fani dünyada kendisinin gidecek bir yolcu olduğunu, sözlerinin dostları arasında geçerli olmayıp boş olarak algılandığı için söylediği sözlerini geri aldığını ifade eder. Siz benim sözlerimi dikkate almıyorsunuz; size benim gibi sevenler, sahip çıkanlar, derdinize şifa olanlar değil sizin ayakta durma gücünüzü yok edenler, arkanızdan dümen çevirenler, yaranızı daha da kanatanlar, acıtanlar yarar, ben kendi başımın çaresine bakarım sizden bir medet beklemiyorum der. Oysa sizler için canımı ortaya koymuştum, sizler için mücadele etmişim, sizlerin sayesinde bu şöhretimi şanımlı kazanmışım ama yetmiyorsa tüm bunlar devam edin beni öldürün nasıl olsa dünyaya bir defa gelmiş bulundum, geri de giderim der. Böylece hem ince sitemini, kırgınlıklarını ve siteminin altında yatan dostlarına dair sevgi ve bağlılığını, onların kendi hayatında ne kadar önemli olduklarını da söylemiş olur.

Erenlere de içinde bulunduğu durumu, sitemlerini dile getirir:

Beni çok gördüler madem dünyaya

Gidersem dünyaya gelmem bir daha (...)

Kaybettim ömrümün baharı yazı / Unuttum erenler aşkı niyazı

Elime verdiler bir dertli sazı / Madem güce gitti çalmam bir daha (24. Şiir)

Ey erenler, beni insanlar bu dünyaya çok görüyormuş ben de bu dünyadan gidersem bir daha da gelmem, bu böyle bilinsin. İstenilmeyen yerde durmam. Ben ömrümün yazını da baharını da kaybettim erenler, aşkı niyazı yani ibadetimi, yolumu bile unuttum, bu dünya hâli içinde kaybettim kendimi, rotam şaştı. Elime de bir dertli saz verdiler onu çalıp duruyorum. Benden istenilen ne ise aslında ben onu yapıyorum fakat sazı çalmam bile istenmiyorsa artık, bir daha da çalmam, der.

Zalimlerin yaptıklarını görünce çok sinirlenen Mahzuni, zamanın, devranın değişmesine de şöyle sitem eder:

Zavallı arılar dağa atıldı / Ürettiği bala şeker katıldı

Ata geleneği artık satıldı / İnanım kalmadı öz gardaşıma (42. Şiir)

Dünyanın düzeni öyle değişti daha doğrusu değiştirildi ki zavallı arıları bile dağa attılar. Arılar dünyanın dengesine işarettir bu nedenle insanlar için arı önemlidir. “Arının sırrı Ali’nin sırrıdır” denilirdi lakin bu devirde arılar insanlardan uzak yerlere atıldı, terk edildi. Arılar yine üretime devam etmekte ama insanoğlu yine rahat durmuyor bala şeker atıp balın bile saf hâlini bozuyorlar. Atalarımızdan gelen gelenekler satıldı başka şeylere, rahatlık, modernlik deyip unutuldu yok sayıldı öyle hâle geldik ki benim öz kardeşime bile inancım, güvenim kalmadı, der.

Mahzuni Şerif, bir meseleyi düşünürken sorgulama yoluna gider. O meseleyi sorarak çözmeye çalışır ya da sorunun cevabını bilse de (çoğunlukla bunu uygular) bilmemezlikten gelerek anlatması gereken meseleyi anlatır. Nitekim Mahzuni Şerif’in şiirlerinde bilip de bilmemezlikten sanatı en sık kullandığı sanatlardan biri olmuştur. Karşısındaki kişiyi daha çok etkilemek, o muhabbet ortamında dikkatleri anlatılan meseleye çekmek için dinleyici o metnin içine çeker. Bu nedenle söz varlığı çalışmasında en sık kullandığı ilk 5 kelime mı/mi/mu/mü edatıdır. Mı edatını sık kullanarak sözde soru cümlelerini dizelerine yerleştirmiş bir sorgulama içinde vermek istediği mesajı vermeye çalışmıştır. Bunun dışında “neden”, “niçin”, “niye”, “nasıl” vb. sözcükleri de soru sorma temelinde sıklıkla kullanmıştır. Bu kullanımı; dünyanın yaratılışından kendi var oluşuna, sevdiğinden ayrılmadan dostluğun

ihanetine, doğumdan ölüme kadar ve hatta sonrası için bile geniş bir çerçeve içinde yapmıştır. Bunlardan birkaçını vermek yerinde olacaktır:

Âdem ile Havva yokken / Allah'tan yüce mi vardı (232. Şiir) dizelerinde Mahzuni, Allah'tan yüce yoktur, Allah her daim vardı ve en yüce olan Allah'tır, Âdem ve Havva'dan önce de vardı bunu kimse inkâr edemez derken bunu daha etkili ifade etmek için sözde soru aracılığıyla Allah'ın varlığını ve yüceliğini anlatmaya çalışmıştır. İnsanın var oluşunu ve Allah'ın varlığını nasıl düşündüğünü ve sorguladığını da göstermek istemiştir.

Kendisinin doğmasıyla, anne babasının onu bu dünyaya getirmesinde onları hep suçlu gören Mahzuni, anamdan daha doğmadan niye ihtiyar oldum, yaşlandım ve yorgun hissediyorum? Yedi yaşıma değdim daha çocuğum ama niye ihtiyar oldum niye çöktüm diye kendisini, durumunu sorgulamıştır.

Daha anamdan doğmadan / Neden ben ihtiyar oldum

Yedi yaşıma değmeden / İhtiyar oldum ihtiyar oldum (647. Şiir)

Mahzuni hem yedi yaşında yaşlanmıştır hem de sözleri tutarsız olmuştur. Birçok durumu, yaptığı bilinmez, kimsenin bilmediği özellikleri vardır. Bunları sorar ve bu sorularına cevap almak ister: *“Birbirini tutmaz oldu sözlerim / Bende niçin çok bilinmez şeyler var”* (858. Şiir)

Mahzuni kendini sorgulamaya devam eder ve dostlarına sorar:

Dünyada kendi çıramı / Yakamadım neden dostlar

Mevla'm bana göz de vermiş / Bakamadım neden dostlar

Aldım başımın belasın / Çektim dünyanın yasın

Şu nefsimin kalesin / Yıkamadım neden dostlar

Ben benim nefsim kalesin / Yıkamadım neden dostlar

Kimi Hüseyin'i sevdi / Kimisi Mervan'a uydu

Emeklerim neye değdi / Bıkamadım neden dostlar (...)

Mahzuni Şerif kahrını / Çekemedim neden dostlar

Ben benim kendi kahrımı / Çekemedim neden dostlar (839. Şiir)

Bu dünyada kendi çıramı yakamadım yani kendimi aydınlatamadım, Mevla'm da bana bakmam için göz vermiş ama bu gözlere rağmen bakamadım dostlar, bunun nedeni nedir? Başıma bela aldım, dünyanın yasını da çektim yani bir mazlum insan olarak yaşamam gereken her şeyi yaşadım ama şu nefsimin kalesini yıkamadım, orada öylece duruyor niye nefsim yeniliyorum dostlar? Bazı insanlar, her daim hak olanı savunan, bu uğurda canını seven Hz. Hüseyin'i sevdi bazıları da varlığı ile insanlığa, hak olana zulüm olan Mervan'a uydu. Bu ikisi arasındaki farkı anlatmak, hak olanı görmeleri, onun tarafında yer almaları için emek verdim ama görüyorum ki boşaymış. Yine bıkmayışımın sebebi nedendir dostlar? Kendim bile kendi kahrımı çekemedim nedendir dostlar, diye sorar, cevap almak ister.

Mahzuni sitemkâr bir şair olmasının yanın da eleştirel de bir şairdir. Olayın içindeki olumsuz durumu iyi görür. Kullanılma nerde varsa bunu çok iyi fark eder. Sömürü nerde varsa onu anlar. Eşitsizlik varsa bunu çok iyi tespit eder ve o eşitsizliği, olumsuzluğu, negatifliği orada dile getirir.

Değişik anlamdır fark ile farkçı / Sence bir olur mu çark ile çarkçı

Ozana layık mı mezhepçi ırkçı / Tuzağı bozmayan ozan olur mu (1086. Şiir) şiirinde ozanlar, mezhepçi de olamaz ırkçı da olamaz; ozanlar halka kurulan tuzağa bozan insanlardır, der. Dolayısıyla bir ozanın yapması gereken görevinin bu olduğunu söyler. İrkçı, mezhepçi olmayıp toplumun birliğine, bütünlüğüne, genel olarak yaşadığı probleme ışık tutarak orada kurulmuş olan sömürü düzenine dair işleyişi eleştirmek oradaki oyunu, düzeni bozmaktır der. Yıkamak diyemeyiz ama onun ozanın görevi hiç olmazsa oradaki namussuzluğu dile getirmek, söylemektir, bundan sonrasına siyasetçiler, toplum, hayat karar verir, ozanın görevi deşifre etmek, söylemektir der. Bu şiiri Süleyman Zaman (2005: 6), Murat Çobanoğlu'na yazdığını söyler. Âşıklara bu noktada eleştirisi vardır. Mahzuni'ye göre ozan ozanlığını; siyasetçi de siyasiliğini bu şekilde yapmalıdır. Kendine böyle bir yol, çıkış bulmuştur. Ondan dolayı eylemci biri değildir. Örneğin Mahzuni Şerif, bir yerden bir yere yürüyüş yapmamıştır. Âşık İhsani sazını zincirler ve söylemeyeceğim bundan sonra der. Mahzuni, sazını alıp zincirle bağlamamıştır. Bazı ozanlar ölüm oruçlarına katılmıştır ama Mahzuni'nin radikal hiçbir eylemi yoktur. O çünkü ben tespit ederim, fotoğrafını çekerim, söylerim, söyledikten sonra ne olursa olur, düşünce ve kanaat hürriyetine inanıyorum der. Ki Mahzuni'nin bunları söylediği zamanlarda 1961 anayasası vardır. Türkiye'nin en demokratik anayasasının olduğu zamanlardır. 1961 anayasasında düşünce hürriyetinde büyük bir sınırlama yoktur, sonsuzdur.

Hakaret etmediğin sürece sıkıntı yoktur ama hakaret etsen bile bazıları düşünce, ifade özgürlüğü içinde sayılır. Nitekim “Düşünce Hürriyeti”nin yer aldığı 20. madde toplumda düşünce özgürlüğünü korumaktadır:

“Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir. Kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz.”⁴⁵

1980’den sonra anayasa değişir. Anayasanın düşünce ve ifade özgürlüğüne dair olan hükümleri de geriye düşer. Mahzuni’nin şarkı sözleri de bireyselleşir, biri onu öldürmek istediye ona bir şiir yazar ve üst perdeden bir eleştirisi olmaz ya da söyleyeceği şeyi varsa da şifreye büründürür söyler ya da ad söylemez, tam olarak neye yazdığını açıklamaz. Bu yüzden yine birçok şiiri hakkında kime ve neye yazdığını dair muallaklık vardır, gerçeğini sadece Mahzuni bilmektedir. Kısacası 1980 sonrası, yoksulluk ve sınıfsal içerikli olabilecek şiirleri 80’den sonra değişir, iş bireyselliğe dönüşür.

Baba baba öğüt verir / Şu evlatsız pedere bak

Biri binden büyük görür / Gelire bak gidere bak (440. Şiir) şiirinde toplumsal bir duruma eleştiri yapar: Her şeye sahipmiş, her şeyi biliyormuş gibi öğütler verir ama adamın doyuracak evladı, yaptıracak bir işi yok ama buna rağmen her şeyi de yapıyor, her işin üstesinden geliyor gibi davranır, der. Biri binden ayıramaz ama o görünürde, arka planda ise -büyük ihtimalle-başka bir işi var. Onun için gelire bak giderine bak yani adamda gelir yok ama ne biçim bir harcama var, der. Demek ki bu gayrı meşru bir şeyin içinde yani o baba baba o öğüt vermesinin gücünü de evlatsız veya başka bir şaysız olmasına rağmen bizlerden üstün

⁴⁵ Bununla birlikte 28 ve 29. Maddeler de özgürlükleri sunmaktadır:

MADDE 28. Herkes, önceden izin almaksızın, silahsız ve saldırısız toplanma veya gösteri yürüyüşü yapma hakkına sahiptir. Bu hak, ancak kamu düzenini korumak için kanunla sınırlanabilir.

MADDE 29.- Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.

Temel hakların korunması da 10 ve 11. maddelerde yer almaktadır:

I. Temel Hakların Niteliği ve Korunması

MADDE 10.- Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Devlet, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adâlet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşamayacak surette sınırlayan siyasî, iktisadî ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddî ve mânevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar.

II. Temel Hakların Özü

MADDE 11.- Temel hak ve hürriyetler, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak, ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni sosyal adâlet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz.

olmasını da buradan alır, der. Biri, binden büyük görecek kadar bilgisiz olmasına rağmen gelirinin az, giderinin çok olmasından dolayı onun gayrı meşru olaylar içinde olduğu, doğru olmadığı, yanlış bir şeyin içinde olduğu belli olur, demektedir.

“Yanlış yazar çok şerefsiz kalemler” (97. Şiir) dizesiyle toplumu yazılarıyla ve düşünceleriyle yönlendiren yazar, gazeteci ve kalem erbaplarından kalemini satmış olanlara ciddi bir eleştiride bulunur. Doğruyu bildikleri hâlde gücü elinde bulunduran otoritelerin elinde maşa olduklarını, kendi çıkarları, alacakları para karşısında halka yanlış bilgiler aktardıklarını söyler.

Toplumdaki haksızlıkların ve eşitsizliklerin sayısı çok fazladır ve Mahzuni bunların hepsinin farkındadır ve der ki:

Suçlu diye götürdüler bir yere /Hâkim beyin bakışından utandım

Kolumun zincirin çözen polisin /Beni itip kakışışından utandım

Kullara baskısı neydi kulların /Adı üstündedir karakolların

Bizde güya hakka giden yolların /Anlaşılmaz yokuşundan utandım

Der Mahzuni Hakk'a böyle tapmayın / Tapar iken gerçeklerden sapmayın

Sakın benim heykelimi yapmayın /Çünkü zulmün nakışından utandı (535. Şiir)

Tüm bunlar bizim Hak yolda gitmemizden dolayı olmakta ama niye bize zor oluyor? Bizim gibi adamların işi niye hep böyle eziyetli oluyor? Bunlardan dolayı götürülen yerlerin adı kara koldur, buralar kara olan yerlerdir, der. Heykelimi de yapmayın çünkü benim heykelimden de birileri bir şey kazanır, ben zulmün nakışından utandım demektedir.

Mahzuni'nin eleştirdiği birçok kişi, grup ve konular vardır. Bunlardan bir tanesi de dindir. Din üzerinde de ciddi eleştirileri vardır. Bu noktada da eleştirel yapısı kendisini göstermektedir. Örneğin;

Naçar dost Mahzuni naçar / Sabır ile güller açar

Softalar cennetten kaçar / Cehennem haraç olsaydı (234. Şiir)

Dörtlüğünde de din eleştirisini dile getirmiştir: Mahzuni çaresizdir, zavallıdır. Sabır her şeye çare olsa da softalara hiçbir şey çare olamaz. Dinle insanları sömürdükleri ve Allah

ile aldattıkları için paraları çoktur. Cennete olsalar ama cehennem de para verildiğini duysalar cenneti bile bırakıp cehennemi seçerler. Bunlar bu kadar paraya tapmış, dinleri de imamları da para olan insanlardır, der.

Be hey ahmak molla gel beni kandır / Sevdanın külünde yakıp da yandır

Demi cemi yoktur yalan yalandır / Evliya enbiya veli de olsa (77. Şiir) şiirinde de kendi inanç sistemi içindeki dede, evliya, enbiya, veli bile olsa eğer yalan söylüyorsa bunun demi de yoktur yani öyle bir zaman geldi ki ondan yapıyorum, cem ortamıdır, coşkunluk ortamıdır ondan dolayı söyledim demeyin, der. Yalan yalandır; karası beyazı yoktur. Bu da seni gerçek manada eren evlialıktan düşürür diye de uyarır. Dede, yalan söylemişse söylemiştir, hatalıdır der ve onlara karşı çıkar.

Mahzuni birliğe önem veren bir şairdir. Sadece memleketinde değil tüm dünyada birliği savunur. Cumhuriyetçi ve Atatürkçü kimliğiyle olaylara bakar. Bu ülkenin Kurtuluş Savaşı'nda tek vücut olup, tek gayeleri olan vatanı kurtarma düşüncesine odaklanıp düşmanı denize nasıl döktüler ise her dönem bu birlik içinde olunması, bu şuur ve idrak içinde hareket edilmesi gerektiğini savunur. Bu nedenle cumhuriyetin getirdiklerini, Atatürk'ün kurmuş olduğu birlik duygusunu ve bu toplumun birlik bütünlük içinde olması duygusunu Mahzuni kabul eder. Ancak bu birliğin, bütünlüğün güç ve iktidar sahipleri tarafından yanlış kullanıldığı için toplumda dert, keder ve eşitsizlik gün geçtikçe artmakta der ancak normalde bu birlik; toplumu dirilten, ayağa kaldıran en önemli unsurdur diye uyarmaya, o birliği tekrar hatırlatmaya çalışır ve der ki;

Bilirsin ki sapın kesmez keseri / Düşmanlıklar ikiliğin eseri

Mahzuni dost diye verdim bu seri / Hak ile Hak çakışır mı be dostum (657. Şiir)

Nasıl ki sap ve keser birbirini tamamlayan ve birbirine zarar vermeyen ise kendisini farklı ve ayrı görenler aslında sap ve keser gibidir, birbirinin parçasıdır. Bu ikilikler, birbirinden ayrı göstermeler düşmanların müdahalesidir ve düşmanlıktan bunlar çıkar. Ben de düşman değil karşımdaki her kişiyi dost diye gördüm öyle yaklaştım ve bu birleştirme, birlik olma yolunda başımı verdim. Şimdi söyleyin iki hak olan çakışır mı? Hak olanlar birlik sağlar, bir olur diri olur. Bizim geleneğimizde, inancımızda bu vardır, der.

Mahzuni Şerif'in "ustam" olarak nitelendirdiği, döneminde yaşayan hak şairlerinden

Âşık Veysel ve Davut Sulari toplumdaki birlik ve beraberliği her şeyin üstünde tutan, iyiliğe, güzele dair bir paylaşım içinde olan ustalardır. Mahzuni, sanat hayatında da etkili olan bu iki isimden taşlamalarıyla ayrılır ve bu yönde bir anlamda fikir ayrılığı yaşar. Ustaları tarafından uyarılır. Toplumu ayrılığa değil birliğe yönlendirmesini isterler. Hatta Davut Sulari ile katıldığı bir konserde ustasıyla yaşadığı şu olay, işin önemini gösterecektir: Bunu Mahzuni Şerif, katıldığı bir televizyon programında anlatmıştır: Davut Sulari ile Mahzuni Şerif aynı yerde konser verecektir. Sahne sırası Mahzuni'ye gelir ve Mahzuni protest şiirlerinden birini okur, kalabalık coşar. Ustası Davut Sulari ise halkı galeyana getiriyorsun, birlik beraberlik değil ayrılıklara sebep oluyorsun, sen ve sazın birliğe çağırmalıdır ayrılığa değil diye kızarak Mahzuni'nin sazını kırar. Mahzuni de bu duruma ustamdır, doğru yapmıştır, der (KK75). Mahzuni bu yönden her ne kadar ustalarından farklı bir çizgide ilerleyeceğini söyleyip o yolda ilerlese de zihninin arka tarafında köyünden, yetiştiği çevredeki ehlikâmillerden ve usta halk şairlerinden aldığı bu öğretiyi şiirlerinde göstermiştir. Kendisinin kırmızı çizgisi olan Mustafa Kemal Atatürk'ün fikir ve ideallerinde de Türkiye için birlik beraberlik ülküsü yatması da onu ister istemez birliğe beraberliğe dair savunucu olmaya itecektir. Nitekim Mahzuni sevenleri de ondan birliğe beraberliğe dair, gençleri bir arada tutan, uzlaşmacı ve birleştirici şiirler yazıp yönlendirmesini de kendisinden istemiştir. İş adamı Yaşar Tütek'in Mahzuni ile aynı ortamda buldukları bir gün sohbet ederken ondan istediği noktalar bu durumu özetleyecektir:

“Gençleri öğütlemesi, mesleklerinde başarılı olabilmeleri, ticaret yapabilmeleri veya ondan sonra çalışıp birtakım yerlere gelebilmeleri için acaba dedim bu konularda da eserler yapabilir misiniz dedim. Yani onları cesaretlendirelim şey olsun diye. Şimdi bir sanatçı bir eser yapıyor, bir eseri onun genci üzerinde bir iz bırakıyor. Yani ben demek istedim ki... Bizim mesela sanatla ilgili, mesleklerle ilgili deyişler var, türküler var, şarkılar var. Yani siz de işte bu, Alevi çocuklarının meslekte başarılı olabilmeleri, işlerinde, ev ve hayatlarında mutlu olabilmeleri için, ondan sonra birlik beraberlik ve başarılı olabilmeleri için, onları motive edecek birtakım eserler, sanatçı onlar çünkü biliyorlar onu, bir şekil veriyorlar ki onda o şeyi, duyguyu uyandırıyor. O zaman rahatsızlığından bir sene veya iki sene evveldi. Bunu istemiştim o zaman kendisinden. O da sağ olsun ‘Çok doğru söylüyorsun ama artık benden geçti.’ dedi. (...) Yaşı ve hastalığından dolayı. (...) Ondan sonra zaten Hakk'ın rahmetine kavuştu.” (KK101).

Mahzuni aslında kendisi şiirlerinde birliği beraberliği ifade etse de bazı (kült olan)

şiiirlerinde ülkede aslında gençleri coşturduğunu, bazı partilerin propagandalarına konserleri ile katılarak gençleri bazı meselelere yönlendirdiğini de bilmektedir, hatasının farkındadır bunu kabul eder ama artık yaşlandığı için bunu yapamayacağını söylemiştir ve çok geçmeden de vefat etmiştir.

Mahzuni ülkede ikiliklerin nereden çıkacağını iyi bilir, her kesimden kişilerle muhabbet eder, ortamlarında bulunur, onları anlamaya ve bu farklılıklar içinde ortak yönleri, ortak dertleri ve sıkıntıları, sevinçleri ön plana çıkarmak ister ve bunu şöyle anlatır:

Savcı, hâkim, paşa, vali insandır / Hamal, ahmak, cahil, deli insandır

Topalı, uyuzu, zalim, mert var değil mi / Sende korkak zalim, mert var değil mi

Hümanist, komünist, sosyalist filan / İnsan olmayanlar yalandır yalan

Doğarken var mıydı gavur, Müslüman / Ayıp, gavur, Müslüm, Kürt var değil mi (355.

Şiir)

Savcıdan tut da hamala kadar, âlimden tut da cahile hatta deliye kadar hepsi insandır. Hiçbirinin hiçbirisinden üstünlüğü yoktur. Topal diye bedensel eksikliği hor görme, Allah böyle yaratmıştır vardır bir sebebi, bu canlarımıza üstten bakma onlara yardım et, onların hayatı zaten zor, sen onların hayatını zindana çevirme onlara ışık ol, kol kanat ger, onları toplumun dışına atma buradan da ayrımcılığa gitme, herkes vatandaşdır, herkes insandır. Uyuz diye hatta zalim diye de bir ayrıma gitme, herkesin türlü türlü huyu vardır. Ondaki eksiklik sende yok mu sanıyorsun? Kendine dön bir bak hele, neler ve hangi zalimlikler çıkacak gördün değil mi? Sende de zalimlik var ama mertlik de var. Son dönemde aydınlar konuşuyor, yazıyor çiziyor herkes bir şeyin ardına düşmüş gidiyor. Kimi hümanist diyor kimisi komünist sosyalist diyor daha da bir sürü düşünceler, davalar var. Düşünmek, sorgulamak iyidir ama hak olan nedir asıl önemli olan budur. Bunların içinde insan yoksa, insanın hak tarafı yoksa orada olan düşünce ve faaliyetlerin hepsi yalandır. Bunları topluma yayıp halkın kafasını bulandırıp halkı bu düşünceler ve görüşlerle ayrışma noktasına getirmeyin. Hepsinin ortak noktası insandır buna odaklanın. İnsan doğarken gavur, Müslüman diye doğmaz zaten gavur diye bir kullanım insanoğlu için çok ayıp bir ifadedir, ithamdır. Müslüman da olur kişi başka dinden de olur başka ırktan da olur hiç fark etmez, doğarken bebek olarak doğuyoruz bu ayrımlar sonradan çıkan şeylerdir ve bu ayrımlardan bizi vuruyorlar dikkat edin, bu oyunlara gelmeyin. Çatışma yaşandığı zaman, farklılıklardan kaynaklanan bazı anlaşmazlıklar

olduğunda bu işi adalet çözecektir diye birlik çağrısına devam eder:

Bu ülkede adalet var diyorsan / İçinden düşünen kula karışma

Kim neye inanır neye taparsan / Bakasın ki gerçek ola karışma (...)

Erzincanlım dost dost diye şakısın / Erdaşanlım kızıl halı dokusun

Otursun Sivashlı Kur'an okusun / Asil kökü kırma dala karışma (47. Şiir)

Adaletle güven, sorunları hakimler, savcılar yani bu konu hakkında yetkili kişiler çözer. Sen gidip de içinden kendi dünyasında bir şeyleri sorgulayan, düşünen kula karışma. Herkes her şeye inanabilir bu durum senin içinde geçerlidir. Bir baksın karşı olduğun şey gerçek çıkar. Senin bakışın, görüşün yanlış olabilir. Herkes kendisinden sorumlu. Yanlış bir şeye inanıyorsa günahı da sevabı da ona ait, sana ait. Bizler bu karar verecek yetkililer değiliz. Bunun için de yetkili kişiler vardır. Allah zaten dünyayı boş bırakmaz ki devlette de bunu kontrol eden mekanizmalar var. İnsanoğlunun asıl yorulması gereken nokta gerçekler için olmalıdır. Gerçek için insanlar çalışıp mücadele vermelidir. Farklı düşüncelere niye çocuk gibi, hiç anlamı yokken darılsın, tepki koysun? Bırakın her görüşün ayrı bir partisi olsun. Her görüşün mecliste düşüncesini temsil edecek bir partisi olsun. Bu zarar değil insanlık için yararlıdır. Sağda da hak olan taraf vardır solda da bu yüzden hangisi Hak diyorsa, Hak için mücadele ediyorsa ona da karışma, engel olma. Hak, her şeyin üstündedir. Erzincanlılar dost dost diye türküler, şarkılar söylesin onlar bunu sever. Erdaşanlılar da halı dokusun. Onlar halı dokuma işinde iyidir. Sivashlı da Kur'an okusun. Herkes neyi seviyor ve iyi yapıyorsa onu yapsın. Hepsi lazım. İnsanoğlunun her şeye ihtiyacı var. Bu parçalar insanlığın bütünlüğünü oluşturmaktadır. Bir parçası eksik kalınca olmuyor, bütün olan tamamlanamıyor. Sen asil olan köke odaklan, sonradan çıkan dallara değil. O farklılıklara karışma, der.

Mahzuni'deki milliyetçilik kültür milliyetçiliği temelinde bir milliyetçiliktir. Irk temelinde bir milliyetçilik değildir. Irkçılığı ve mezhepçiliği zaten eleştirir. Bu milliyetçilik, vatanseverlik temelli bir milliyetçiliktir. Bunu da

“Öyle bir vatan ki Hak tek yaratmış / Buna saygı beslemesi ne güzel” (491. Şiir) dizeleriyle anlatır: Böyle güzel bir ülke dünyada eşi benzeri olmayan bir yerdir der. Bu, aslında kendi ülkesini seven insanların duyduğu bir duygudur. Mahzuni de kendi ülkesini sever ve buna saygı beslemesi güzel bir şeydir, der. Ülkesinin her toprağını sahiplenir ve şöyle

der:

Edirne'den Kars'a kadar efendim / Bu memleket takım takım bizim be

Bizi bölemezsin be hemşerim / Toprak gibi bütün yökün bizim be şiiriyle birliği ifade ederek; bu birlik beraberliği, toprak bütünlüğünü, memleketi anlatmaktadır. Böyle vatansever, milliyetçi bir Mahzuni'dir.

Bizdeki yürekler, başka yürekler / Günümüz dayanır duzlu çörekler

Senin sofrandaki ballar börekler / Ömür boyu zehir zıkkım bizim be diye şiirine devam ederek seninle bizim yüreğimiz başkadır, bizdeki yürekler başka yürekler der. Bizim yüreğimiz tuzlu çöreğe dayanır korkma ama senin sofranda ballı börek olsa da sana o ballı börek zehir zıkkımdır. Biz aslında eşitiz ama sen ballı börek yiyorsun sana zehir zıkkım bize tuzlu çörek dayanır, bize yeter der.

Gara saban, kuru soğan, kel çarık / Kemre, tezek yarık, toprak kör yarık

Biz senin dilinde güya barbarık / Hayat denen şeyden bıkip bizim be dizelerinde şiiri Batılılara söylediği akla gelmektedir çünkü Batılılar, Türklere “barbar” demektedir. Avrupalılara bizi küçük görüyorsunuz; kuru sabanla, kuru soğanla, kel çarıkla, kel tezekle, yarıkla, toprakla, senin dilinde de sözde biz barbarız, der. “Hayat denen şeyden bıkip be” dizesiyle de siz de hayatı çözemiyorsunuz diye Avrupa'daki varoluşsal sıkıntıya değinir Avrupalıların eksikliğini gösterir. Şiirin devamındaki

Bugün senin, yarın senin, dün senin / İlim senin, kültür senin, fen senin

Tarla bizim, tapu senin, un senin / Mahzuni der neden ekin bizim be (93. Şiir) dizelerini okuyunca anlaşılıyor ki barbar diyenler Batılılar değil büyük ihtimalle şehirliler, zenginler, güçlülerdir. Çünkü tarlaları tapuları vardır güçlü olan onlardır. Çalışanın, üretenin ise yiyecek ekini bile yoktur, aynı zamanda bugün, yarın, dün yani bütün zamanlar ve ilim, kültür, fen yani insanlığı ileriye götürececek her şey senindir. Tarla tapu, un da senin Mahzuni de bunları sorar, sorgular, meydana verir neden ekin bizim be diye karşı çıkmaktadır der. Kısacası Batılılar, şehirliler, zenginler, güçlüler pek çok şeye sahip olsa da her şeye ulaşmanın verdiği bir durum ve maneviyatta eksik kalmaları nedeniyle yaşadıkları genel sıkıntı olan varoluşsal problemleri yaşadıkları, gariban milletin ise çok çalışsa da ekini biçse de yiyecek bir ununun

bile olmadığını anlatmak istemiştir. Bununla birlikte aradaki bu eşitsizliğin ardında her kesimin yaşadığı, payına düşen sıkıntılara da işaret etmiştir: Kiminin varlığı, gücü sınavıdır kiminin ise yokluğu, açlığı sınavıdır.

Bir milletin şerefini üstüme / Aldığım doğrudur sattığım yalan

Millet aleyhinde çürük bir döşek / Bulduğum doğrudur yattığım yalan (677. Şiir) şiirinde de bu millet üzerine, onun şerefi üzerine, tarihi üzerine bir birikim aldım ama bu birikimi insan olmak için kullandığımı ifade eder. Bunu söyleyerek, bunun üzerinden siyaset yaparak bunu satmadım, bunu kullanmadım. Bir Türkmen köylüsüyüm ve genetik olarak da özbeöz Türk'üm fakat hiçbir zaman da ırkçılık temelinde Türkçülük yapmadım ama bu beşikte büyüdüm, bu beşikten beslendim; bu kültürden beslendim bundan aldığım doğrudur lakin bunu sattığım, bundan bir nemalandığım, bir gelir elde ettiğim, bir paye elde ettiğim yalandır, diye açıklar. Yine aynı şekilde bu millete yatılması, uyunması zor, kötü bir döşek bir yer bulduğum doğrudur çünkü fakir yoksul ve yaşanması zor bir hayat ortamında doğdum ama bunda uyumadım ben, yattığım yalandır. Millete kurulan bu çürük döşeği gördüm ama burada kalmadım, bu planı bozdum, bunu deşifre ettim, ortaya koydum diyerek milleti için kendisinin ne yaptığını açıklar.

Mahzuni Şerif aynı zamanda mücadeleci, protest bir şairdir. Yanlış ve haksızlığı fark ettiği yerde bir karşı koyuş sergiler:

Yiğitler dünyaya gelir bir kere / İnan ki giderken gitmez boş yere

Mahzuni Şerif'im tüm kahpelere / Mezarda da olsa çatar erkekçe (97. Şiir) şiirinde de yiğitçe yaşayan, yiğitçe ölür ve kötü olanın her zaman haddini sorar der. Devamında, bütün kahpelere mezarda da olsa yanlış olanı söylerim diyerek açıkça kafa tutar.

Mahzuni Şerif, genel olarak öncelikle durum tespiti yapar. Durum tespiti yaptıktan sonra kendisine göre çözüm önerileri düşünür. Çözüm önerilerinin belli bir aşamasına geldiği zaman orada bir tarafa gitse başka bir noktaya ulaşacak başka bir tarafa gitse başka bir noktaya ulaşacak bunu gördüğü zaman da ikilemde kalır. Durumu; yoksulluğu, acıyı, kederi, imkânsızlıkları, sıkıntıları ve bunların sebeplerini de başarılı bir şekilde tespit eder. Ancak bunların sebeplerine karşı nasıl bir mücadele verilmesi, ne yapılması gerekiyor konusunda insanlara net bir şey öneremez. Önerdiği şeyler de kendi bireysel tepki ve tutumlarına göre

“Şunu yapsam mı?”, “Şöyle olsa mı?”, “Böyle gitsek mi?” diye ikilemler ve emin olamama içerir. Yani örneğin; vurun yıkalım şu düzeni demez. Örneğin;

Doğudan batıya bir ses yükselir / Yiğitler, yiğitler, bizim yiğitler

Gâvur Dağları'ndan Dadallar gelir / Yiğitler, yiğitler, bizim yiğitler

Yiğitler, yiğitler, bizim yiğitler / Onu bilir Binboğalar, Ceritler

Alnı çizgi çizgi, zafer oyuklu / Anası ağlamış, öfke yayıklı

Elinde dirgeni, kara bıyıklı / Yiğitler, yiğitler, bizim yiğitler

Onu bilmeyen şu uğursuz bit'ler / Yiğitler, yiğitler bizim yiğitler

Karşıdan geliyor elinde dirgen / Sırtı yırtık yırtık omuzunda yorgan

Yaktı anamızı zalim kemirgen / Yiğitler yiğitler bizim yiğitler (902. Şiir)

şiiirinde de durum tespiti yapar. Yiğitlere, dağlardaki çocuklara yazar. Dağlara niye çıkıyorsunuz, sizi vuran vurulmuyor ki boşuna dağa çıkıyorsunuz der. Aslında burada eyleme geçenleri eylemsizliğe davet eder. Bununla birlikte şiirin makamı, devrimcileri coşturacak bir makamdır. İçeriği ise doğru anlaşılırsa aslında boşuna çıkıyorsunuz oraya çıkmayın, der. Devamında;

Mahzuni Şerif'im yiğit yavrusu / Anadolu'sundan yoktur kaygusu

Sizin değil beyler, işin doğrusu / Yiğitler, yiğitler, bizim yiğitler derken onu yapın, şunu yapın, şunu kuralım, bunu bozalım diye bir şey demez. Mahzuni, aslında bütünü içindeki etkiyi bilir. İnsanları olduğu duygu durumundan daha yüksek bir duygu durumuna getirip onu olumsuz bir şeye sevk etmez, şiddete sevk etmez, alt metinde birlik beraberliği anlatmaya çalışır. Yani olumsuzluklar var, kötü bir durum var ama biz yine birlikteyiz, beraberiz; biz bunu bir bütün olarak çözebilmeliyiz. Bunu başka bir şekilde çözebilmenin imkânı olabilmeli, der. Akıl, bilim fen, namuslu siyaset, ahlak, bunlarla belki yapılabileceğini iddia eder. Şiddete başvurup böyle devrimci bir tutumu, durumu yoktur. Kendisine yapılan işkenceleri anlatmasında bile kendi mağduriyetini anlatması vardır. Bunları anlatmasının altında yatan sebep işkencecilere kin oluşturma yönünde bir niyet değildir. Devlet böyle benim gibi insanlara ben ki “Nesimi, Pir Sultan, Mansur” gibiyim bakın çağın işkencelerini bana da yapıyorlar demektedir. Ama ben yine de halkın, devletin halk ozanıyım. Ancak ben

insanları şiddete, teröre ve kavgaya teşvik etmiyorum bununla birlikte her ne olursa olsun durumu da söylüyorum demektedir. Görüldüğü üzere durumu tespit ediyor, problemin kaynağının sistem olduğunu da tespit ediyor ama sistemi değiştirmeye dair olan önerileri çok reformist, çok durağan önerilerdir. Hatta değiştirmeye yönelen, şiddete yönelen eylemlerin de önünü kesmektedir.

Mahzuni kendisini sadece Berçenek'in, Elbistan ya da Afşin'in, Kaharamanmaraş'ın ozanı olarak görmez bütün Türkiye'nin ozanıdır hatta dünya ozanıdır. Bu nedenle "Ben de bir insanım bir canım vardır / (...) Mahzuni Şerif'im hayvan değilim" (50. Şiir) derken de;

Ben milletin ozanıyım / Her derdini sezeniyim

Hayvan değil Mahzuni'yim / Affetmem seni seni yâr (861. Şiir) dizelerinde de hayvan olmadığını, insan olduğunu, milletin ozanı olduğunu söyleyerek evrensel tipolojiden bahseder. Bütün halkları kucaklayan ve bütün halkların kucakladığı devrin ozanı Mahzuni'dir.

Mahzuni Şerif olarak insanların, grupların, siyasilerin kendisini yanlış anladığını söyler:

Beni demirden sananlar / Beni yanlış anladınız

Ben de etten kemiktenim / Beni yanlış anladınız (...)

Benim rengim et rengiydi / Ne ağaydı ne de beydi

Kimi kızıl sarı dedi / Beni yanlış anladınız

Gerçek yüz değildi tekti / Mesele bunu bilmekti

Her parti kendine çekti / Beni yanlış anladınız

Mahzuni haklı yanıyım / Bir de ben sizi tanıyım

Ben bir dünya ozanıyım / Beni yanlış anladınız (1142. Şiir)

Mahzuni Şerif de etten kemikten bir insandır. Ne ağa ne beydi insanın teninin rengi ne ise o da oydu yani insandı. Onun Alevi mi Sünni mi Türk mü Kürt mü olduğu çok tartışıldı ama ben insanım. Gerçek olan tektir, yüz tane gerçek yoktur. Asıl mesele bunu bilmektir. İnsanlar bunu kaçırıyor. Mahzuni'yi her siyasi parti kendine çekti ama beni yanlış anladınız.

Ben sizlerle oturup sohbet ediyorum, sizlere türkülerimi söylüyorum, sizi anlamaya çalışıyorum çünkü birlik olsun istiyorum halkla siz siyasilerin arasında köprü olmak istiyorum ki sorunlar bilinsin ve sizler çözüm üretin. Ben hiçbir partiye mensup değilim halktan yanayım bu yüzden haklı olan taraf benim. Asıl sizler neredesiniz, sizler nesiniz? Hep beni konuşuyorsunuz Mahzuni nedir kimdir diye beni bir o tarafa bir bu tarafa çekiştiriyorsunuz da siz peki kimsiniz nesiniz? Mahzuni'nin ne olduğu bellidir. Bunda su götürecek bir yön yok, net ve açığım; ben bir dünya ozanıyım. Bir dünya ozanı ne yapması gerekiyor ise onu yapıyorum ve yapmaya çalışıyorum. Gelin görün ki siz benim bu gerçeğimi görmediniz beni yanlış anladınız...

3.2.2. Toplumsal Anlam Dünyası

Halk şairinin toplumda önemli bir yere sahiptir çünkü halkın duygu ve düşüncelerine tercüman olma, onları anlatma, sıkıntıları dile getirme, halkın sözcüsü olma gibi görev ve sorumluluğunu taşır. Bu bağlamda halk şairinin ana görevi halk adına söz söylemektir. Halk şairi olarak Mahzuni Şerif de toplumsal duyarlılıkla toplum adına söz söyleyen ve eksikleri gideren bir tavır ortaya koyar. Bu yüzden şiirlerinde hor görülen, ezilen, hakkı yenilen vatandaş adına söz söyler. Ancak Mahzuni Şerif, toplumsal sorunlara bakış açısında yine bireysel dünyasındaki temel duygusal donanımlarına ve düşünsel donanımlarına uygun olarak toplumsal alanı da değerlendirir ve toplumun bir eşitsizlik temelinde yapılandığı tespiti üzerinden gider. Bu eşitsizlik toplumdaki bütün sorunların da kaynağıdır. Bu eşitsiz ilişki aynı zamanda toplumun işleyişinin de yapısı ve temeli olduğu, bunun da ta ezelden beri olan bir mesele olduğunu ve insanın toplumsal hayata geçmesiyle birlikte bu eşitsizliğin kurulduğundan bahseder. Örneğin;

Vücutta yâr olmuş erkekle dişi / Erkekle dışiden çıkmış çok kişi

Ezmeye başlamış kardeş kardeşi / Ekmek, toprak, mesken gibi dert gelmiş (1031. Şiir) şiirinde der ki insan dediğiniz varlık, kadınla erkeğin birleşmesinden ortaya çıkmıştır. Belli bir zaman sonra bu kadınla erkeğin birleşmesinden nüfus artmış, sayı artmış, paylaşma problem olmuştur. Bu paylaşmanın problem olması da birilerinin bir şeyleri çevirerek oraları mesken etmesi, o toprağı sahiplenmesi ve o topraktan üretilen ekmeğin paylaşılma meselesinin büyük bir mesele olduğunu ve bu meseleden dolayı da kardeş kardeşi ezmeye başladığını söyler. Yani sanki dünyanın kurulmasından bu yana süren bir mesele olduğunu

işaret eder. Öyle ki;

Bu gelenek kitaplardan ezeldir / Fakirin doğuştan benzi gazeldir.

Doymazlara yetim hakkı güzeldir / Konunun ucunda siz olmadıkça (7. Şiir) diyerek bu ezen ezilen, fakirlik, yokluk meselesi; yazının bulunmasından, kitapların yazılmasından bile önceki bir meseledir ve fakir bu kaderiyle birlikte doğar olduğunu bildirir. “Fakirin doğuştan benzi gazeldir” dizesinde gazel kurumuş yapraktır yani zaten fakir kendine bakamadığı için kaderinden, yaşadıklarından dolayı da benzi gazele dönmüştür, kurumuş yaprak gibidir, der. Ama yetim hakkı yiyenler biraz önceki deyişte söz ettiğimiz kardeş kardeşin ekmeğini yiyenler ise bunlara da yetim hakkı güzeldir. Yeter ki kendisine dokunmasın. Kendisine bir zararı gelmesin. Kardeş kardeşi soyanlar, yetim hakkıyla beslenir der.

Emeksiz zenginin emri var taşta / Arada ezilen fakir fukara (86. Şiir) dizelerinde; zengin emrini verir ve taş da iş görür hâle gelir, emeği üreten ise garibandır, fakirdir, güçsüz olandır der. Güçsüz olan fakirdir, emeğini ancak verebilir ama bu zengin emir vererek fakiri fakire kırdıttırır ve arada ezilen fakir fukara olur diye de ifade eder. Bu dengesiz, problemlili durum; ezen ezilen durumu, toplumun sanki yazgısı gibidir ama bu yazgının da Mahzuni değişeceğine inanır. Mahzuni için ezenler; ağa, patron, siyasiler, dini liderler, gücü ve otoriteyi elinde tutanlardır; ezilenler ise köylü, işçi, halk, inanan kişiler, kadınlar, analar olarak söyleyebiliriz. Yine bu ezen ezilen çelişkisinin sosyal bir problem olarak da gündelik hayatın içine yansıdığını sıkça belirtir. Örneğin;

Kuru sovan yağsız aşım / Yırtık bağrım açık başım

Bir şey değil vatandaşım / Amman doktor bak bebeğe (115. Şiir) diyerek ezen ezilen çelişkisi içerisinde yoksulluğunu da yoksul olduğunu da belirtip, aynı zamanda vatandaşlık bağıyla bu devlette, bu milletin içinde yaşadığını söyleyip devletin vermiş olduğu hizmetten de rasyonel olarak yararlanmak istediğini ifade eder. Doktora, evet sana verecek param yok, gücüm yok ama devlet cumhuriyet; kimsesizlerin kimsesidir. Bizim hiçbir gücümüz olmamasına rağmen vatandaş olarak bu kimsesizlikten kurtulmalıyız. Bizim arkamızda devlet vardır ne olur sen de bizi hor görme, vatandaş olduğumuz için bize devlet gibi davran, bize kimsesiz olduğumuzu hissettirme ve bizi koru, bak bebeğe diyerekten şiirinde ezen ezilen kesimde kimlerin olabileceğini anlatmaktadır. Mahzuni, ezen ezilen çelişkisini söyledikten sonra;

Aman nedir anlamazlar / Bunlar böyle utanmazlar

Koymuş bizi hiç yerine / Al birini vur birine (155. Şiir)

Diye devam ederek ezenlerin temel özelliğini anlatır: Senin yaşadığın sıkıntıyı, derdi görmezden gelirler, anlamazlar. Aynı zamanda senin yaşadığın, derdin, sıkıntının kendisinin sorumlusu olduğunu düşünerek utanmazlar da yani hem anlamazlar hem utanmazlar. Kendilerini ayrı, seçilmiş, soylu ve he şeyden münezzeh bir varlık olarak görürler. Sanki bu hayatta yaşanan sıkıntıdan kendilerinin hiçbir ilgisi yokmuş gibi davranırlar ve bunu yaparken de ezilenlerin emeklerinden faydalanırlar ama onları hiç yerine koyarlar. Bu ezilenlerin hepsini al birini vur birine, der.

Yine toplumsal hayata baktığı zaman ezen ezilen çelişkisini yoğun bir şekilde görür:

Pazargan bu nasıl pazar gardaşım / Hesap kitap yoktur yiyen yiyene

Gözler yaşlı yaşlı cepler kuraktır / Sorgu sual yoktur soyan soyana

Ezen ezilen çelişkisinin- bu dengesiz ilişkinin- bütünü bir pazara benzetip orayı anlatır: Bu nasıl bir pazardır? Yani pazarda normalde bir ahlak bir edep bir kural olması gerekir. Alışverişte bir denge olması gerekir ama bu öyle bir pazar ki hesap yok kitap yok; yiyen yiyene. Kazıklayabildiği kazıklayana, kandırabildiği kandırana, haramın üstüne üşüşen üşüştüğü kadarıyla kalıyor. Gariban olan ezilen ise gözler yaşlı, ceplerinde hiçbir şey yok, bereket yok, alabilecek güç yok. Durum böyle iken bu pazarın sahiplerinde ise hiçbir adalet duygusu yok. Sorgu da yok sual da yok. Soyan soyana, yiyen yiyene, doyan doyana diyerekten bir karmaşanın bir kaosun olduğunu ve bu karmaşa ve kaosta da ezilenin, güçsüz kudretsiz kaldığını ezenin ise yaptığı her şeyin kendisine kâr kaldığını belirtir.

Der Mahzuni dertler saysam bundan çok / Kimi hırsız kimi açtır kimi tok

Bizde sabır bitti sizde vicdan yok / Arkadan beddua sayan sayana (149. Şiir)

Ezen ezilen çelişkisinin olduğu durumda bir önceki dörtlükte bahsettiği pazarda hırsız da aç da tok da vardı. Hepsi bir arada yaşıyordu. Burada aç olan hırsız olmak zorunda kalabilir. Belki tok olan hırsız olacaktır. Yani hırsızlık açın da tokun da girebileceği bir alandır. Ben şimdi, bu dertlerin hangisini sayıyım burada vicdan, sabır yok. O zaman bu durumda insanların tek güveneceği, sığınacağı yer Allah kalmaktadır. Allah'a da güzel ve iyi

bir şey için insanlar dua etmiyor. Kendini aç, sefil bırakana kendini yokluk hâlinde bırakana, kendini hırsız hâline getirene, kendisini açlığından sorumlu tutana karşı da beddua sayan sayana çünkü ayar yok, düzen yok, bir mizan yok; adalet yok. Ezen ve ezilen çelişkisi önemli bir çelişkidir ama bu böyle gitmez-eninde sonunda-ezilenler, ezenden hakkını alması gerekir, alacaktır diye söyler.

Ezen ezilen ilişkisi içerisinde bir de dini yönden kullanılan bazı kavramlar ve bunlarla bir ezen ezilen çelişkisi vardır. Bunda özellikle evliya çocuğu olmak, kâmil olmak, kâmilin evladı olmak, dede olmak gibi bazı kavramların da eleştirisini yaptığı şöyle bir sözü vardır:

Varma meclisine soyu bozuğun / Velayete erse soyuna çeker

Dinle öğüdünü bağı eziğin / Kâmil sözün kevser suyuna döker (884. Şiir) dörtlüğünde der ki; ezen ezilen çelişkisi içinde ezenlerin arasında olan kişi, velinin evladı olduğunu söylese bile inanma çünkü gerçekten velinin evladı olsa soyuna çekerdi, ezen tarafta olmazdı, ezilen tarafta olurdu. Onların meclisine varma. Her zaman bağı eziğin ezilenin, haksızlığa uğramış olanın sözünü dinle çünkü onun sözünde kevser suyu içmişlerin ifade ettiği temizlik, doğruluk vardır. Mahzuni; bütün ilahi kategorileri, velayetle ilgili olan kategoriye alır, toplumun en altındakinin söylediği söz “haktır gerçektir”e getirir. Yani ezilenler bir şey söylüyorsa doğrudur; o kâmil bir sözdür. Kâmil olduğu, evliya olduğuna inanılan bir adam eğer eziyorsa o kişi de kesinlikle veli değildir. Çünkü velilik bu ezen ezilen çelişkisi içerisinde ezilenin sözünü söylemekle alakalıdır, diye ifade eder.

Ayrıca toplumsal durumun nasıl olduğu konusunda bir uzun şiir vardır:

Bize bakan yok mu dostlar / Yanıyoruz gündüz gece

O beyler kendi keyfinde / Yanıyoruz gündüz gece diye başlayan şiirinde sanki Âşık Veysel’in “Gidiyorum Gündüz Gece” şiirine bir nazire vardır. Mahzuni, gidiyoruz gidiyoruz da aslında bir yere gitmiyoruz yanıyoruz, der. Yani her ne kadar Veysel Baba’yı ustası gibi görse de Veysel’in halk sıkıntılarını anlatmamak konusunda eleştirisini yapar zaten yaşarken de yapmaktaydı. Burada da nazire yaparak bunları söyler. Veysel’deki ifade şu şekildedir: “Şaşar Veysel iş bu hâle / Gâhi ağlaya gâhi güle / Yetişmek için menzile / Gidiyorum gündüz gece” Veysel burada doğumdan ölüme doğru giden uzun bir yol olarak hayatı tasvir edip burada bazı sıkıntıların olduğunu ama hayatın en sonunda bu doğumla ölüm arasında yaşanan

bir süreç olduğunu, buna sabretmek, iyilik, güzellik, değerler katmak ve anlatarak yaşamak gerektiğini söyler ama Mahzuni öyle demez. İsyan ederek der ki biz, gündüz gece gitmiyoruz; yanıyoruz, acı çekiyoruz; beyler ise yanmıyor, keyif sürüyorlar.

Mitilimiz fabrikada / Yolcumuz gidiyor dağda

Sarı sıcakta tarlada / Yanıyoruz gündüz gece şeklindeki ikinci dördlüğünde şöyle der: Fabrikada, yolda, tarlada bu ezilen kesimimiz; ürettiğinin değerini, kıymetini alamıyor ve gündüz gece yanıyoruz.

Evsiz biziz yersiz biziz / Ona göre arsız biziz

Nezarette hırsız biziz / Yanıyoruz gündüz gece şeklindeki üçüncü dördlüğünde şöyle der: Nereye gitsek suçlu biziz. Hem evsiziz hem yersiziz, zengine sorarsan ona göre arsızız, nezarete gittiğin zaman da hırsızız. Hırsızlık da yoksulluktan oluyor Yanıyoruz gündüz gece. Zengin, çalmayı iyi becerdiği için nezarete yatmıyor bile ve hırsız da olmuyor ama yakalanan bile garibandır, ezilendir.

Ağam gelir bizi yudar / Dedeler 'hakullah' eder

İmam muska yazmış gider / Yanıyoruz gündüz gece şeklindeki dördlüğünde şunu söyler: Ağalar gelir, emeği kullanır, yutar bizi. Dedeler var, onlar da “hakullah” der, onlar da çalışmaz “hakullah” diyerek senin ürettiğini alır. İmam muska yazar, onunla bizi yolar. Ağalardan, dedelerden, imamlardan toplumun her kesimi emeksiz, ter dökmeden yiyerek doyuyor, çalışıyor. Biz de gündüz gece yanıyoruz.

Bilmem ki sebebi için / Sorun bana nedir suçum

Muhammet Ali hakküçün / Yanıyoruz gündüz gece şeklinde beşinci dördlüğünde şunları sorar: Bu meseleler böyle olurken arkadaş; bizim suçumuz ne, bunların sebebi ne, bunları bilemiyoruz. Sığındığımız yer hakkı için Muhammed Ali hakkı için söyleyin, niye biz bunları çekiyoruz? Niye gündüz gece yanıyoruz?

Bize gündüz gece doğar / O da kar yağmur yağar

Gündüz boğar gece boğar / Yanıyoruz gündüz gece altıncı dördlüğünde şunları söyler: Bize gündüz, gece olmuştur. Bizim zaten gündüzümüz gecemiz karışmıştır. Yaşam telaşı

geçinme telaşı vardır, hayat telaşından bizim gecemiz gündüzümüz mü var? Biz gece gündüz yanıyoruz.

Mahzuni vicdanı dinler / Gece gündüzden ne anlar

Tüm dünyada ezilenler / Yanıyoruz gündüz gece (95. Şiir) son dördlüğünde de şöyle der: Mahzuni, bunları vicdanlı bir insan olduğu için ve vicdanından almış olduğu etki ve tesirlerle söylüyor. O, gece gündüzden de çok fazla bir şey anlamaz çünkü biz hepsinde çalışıyoruz hepsinde bir etkinlik içindeyiz. Bilin ki ezilenler yanıyoruz gündüz gece. Bu ezilenler de tüm dünyadaki ezilenlerdir.

Mahzuni Şerif'in bu şiirleri ele aldığı dönemdeki işçi sınıfı hareketlerinin, sosyalist hareketinin etkili olduğunu düşünebiliriz. Bu manada Mahzuni; ezenlerin, ezen-ezilenlerin çelişkisi içindeki işçi sınıfının hak ettiğini alarak daha rahat bir dünyaya kavuşacağı özlemini de şiirlerinin arka planında aslında işaret etmiştir. Kendisi tam manada bir sosyalist olduğunu söylemese bile yaşadığı devirdeki sol siyasetten, işçi haklarından etkilenmiş ve burada da bir evrensellik temelinde ezen ve ezilen çelişkisinin ortadan kalkması hususunda onların işaret ettiği şeyleri şiirlerinin arka planında da belirtmiştir. Mahzuni hiçbir zaman ezen ezilen çelişkisinin üzerinden bir sosyalist teoriye geçmemiştir. Bununla birlikte ezen ezilen çelişkisini toplumsal temelli bir çelişki olarak görüp buna daha insan temelli hümanist bir bakış açısıyla değerlendirip onun üzerinden ezen ezilen çelişkisini çözmeye çalışmıştır. Yani bu ezen ezilen çelişkisi üzerinden bir sosyalist teori geliştirmek Mahzuni'ye çok uygun değildir, bunu yapmamıştır ve yapmadığı için de zaten eleştirilmiştir.

Diğer bir çelişki olan zengin ve fakirlik, ezen ezilen çelişkisinin sonuçlarından biridir bu ikisi de ezen ve ezilen anlamındadır. Hz. Ali'nin dediği gibi "Fakirlik en büyük belalardan biridir." çünkü fakirlik sadece fakirlik değildir her şeyden yoksulluktur. Maddenin etkisi altında olmadığı kabul edilse bile maddenin etkisi altındaki yoksun olma hâlidir. Yani kişinin gücü olsa da istemese bir problem yoktur ama gücü yokken isteyip istemediğini de bilemeyeceği için kişi istememeyi öğrenir ve her zaman gözü, gücü olsa bile almayacağı şeylerde olur. Bu da fakirliği daha da yaratan bir şeydir. Zenginlik, fakirlikteki en büyük çelişki budur; fakir neyi isteyip neyi istemeyeceğini bilemediği için bilincinin arkasında her şeyi ister. Bu isteme aslında onu fakirliğe de düşüren bir şeydir, parasının bereketi olmaz, elinde bir şeyi tutamaz. Çünkü bir şeylerin iyi olmamasının sebebini hep o zenginlerin elde

ettiği şeyleri alamadığından dolayı olduğunu zanneder fakat aslında kim neye kanaat getireceğini bilemediği için kişi oraya düşer.

Mahzuni Şerif yaşadığı dönemde yaşadığı bir olaydan kaynaklı olarak;

Berçenek'ten yaya geldim / Amman doktor bak bebeğe...

Beşiğini elden aldım / Amman doktor bak bebeğe... (115. Şiir)

diye yazdığı şiirinde beşiği de doktora götürmek için almıştır, çocuğun normalde beşiği de yoktur. Çocuk hasta ve Berçenek'ten eşiyile birlikte yaya gelir, o toz toprağın içinde, o çocuğu sarıp sarmalayıp beşiğiyle birlikte doktora getirirler. Doktordan medet mürvet umar ve biz fakiriz, gücümüz kuvvetimiz yok ama bu çocuğumuz bizim, bunu yaşatalım diye yalvarır. Bu şiirin bütününde fakirin düştüğü hâli, çaresizliğini yansıtır. Aslında o fakirin evladının ölüm kadar ciddi bir meselede ne kadar çaresiz olduğunu anlattığı bir şiiridir.

Yine fakirliği anlattığı bir şiirinde;

“İnce ince bir kar yağar fakirlerin düzüne / Neden felek inanmıyor fukaranın sözüne” (163. Şiir) diyerek Fakirlerin üstüne her zaman aslında kar yağar çünkü fakir, yoksul; imkânsız olduğu için, dışarıda kalmış bir hâldedir ve üzerine kar yağar. Üstüne yağan karla donar. Bu öyle geçici bir kar değildir, sürekli yağar. Fakir ise sürekli donar, üşür ve onun sözüne de inanılmaz. Yani bu durumu feleğe şikâyet etsen fukaranın sözüne felek de inanmaz, der. O kadar kötü durumdayız ki:

Öldük öldük biz açlıktan etme ağam ne olur (...)

Adam mı ölür, yol yapılınc/ Okul olunca (...)

Ağam; açlıktan gerçekten öldük, müsaade et, okuyalım, yolumuz olsun, çeşmemiz olsun, burada insanlar kendi kendine bir şeyler yapsın. Sen bizim fakir kalmamızdan emeğimizi sömürmemizden memnunsun ama biz ölüyoruz ve biz her gün donuyoruz. İnsan gibi yaşamak istiyoruz. Aslında biz yaratılıştta eşitiz; sen anandan ben babamdan ağa doğmadık, gel beraber yaşayalım. Biz senin ağalığını emeğimizle destekliyoruz sen de bize ölmeyecek kadar bir şey veriyorsun ama insanız, insanca yaşamamanın şartlarını da duyuyoruz, biliyoruz bize müsaade et. Buralar gelişsin, yol olsun, çeşme olsun, okul olsun. Biz de insanca yaşayabilecek bir hayat düzeni kuralım. Yandık ne olur bizi buraya mahkûm etme. Buraya

doktor gelsin, mühendis gelsin, okul olsun, çeşme olsun müsaade et burası gelişsin ve biz de insanca yaşamanın şartlarını ve imkanlarını bulalım diye yalvarır.

Yaşadığı yerlerde, her türlü hâliyle o fakirlik gözükmetedir:

İstanbul'un benzemiyor neden o Urfalara (...)

Yolsuz Maraş, susuz Urfa ya Diyarbakırların (163. Şiir) dizelerinde de Maraş'ta yollar yok, Urfa suya muhtaç, hele Diyarbakırların hâlini anlatacak söz bile yok, buralar, İstanbul'daki şose boylarına hiç benzemez; gelin de buralarda insanların nasıl zor şartlarda yaşadıklarını görün der.

Mahzuni der sen de Hakk'ın kuluydun / Fakir fukarayı kardaş gizlice soydun

Eroinler sattın canlara kıydın / Hilton Oteli'nde kal mı demiştin (629. Şiir) şeklindeki dörtlüğü, Eroinci Bekir diye adlandırdığı gayri meşru yaşayan bir adama yazdığı bir şiire aittir. Eroinci Bekir, büyük ihtimalle Mahzuni'nin gelmiş olduğu çevreden gelen bir adam ama eroinci olmuş, hırsız olmuş, Hilton otellerinde kalmaya özenmiş ve en sonunda da o da fakir fukarayı soyan bir adam olmuştur. Ancak sen de geldiğin zaman Hakk'ın kuluydun ve fakir fukarayı bu meretle gizlice soydun, eroinler sattın gizlice bir de canlara kıydın, Hilton Oteline kal mı demiştin yani buna değer miydi? Buralarda bu insanların vebaline girmeye hiç değer miydi, der.

Mahzuni'nin anlattığı -alan derlemesinde de gördüğümüz- o tozlu yollar, o insanların eskiden yaşamış olduğu sıkıntılar, şiirlerinde anlatmış olduğu imkansızlıklar, kuru çorbayı bulamamalar, aç yatmalar, açlıktan ve hastalıktan insanların ölmesi, çocukların ölmesi, yaşlıların ölmek için yalvarması bunların hepsini Mahzuni'nin fakirliği nasıl ele aldığını göstermektedir. Bununla birlikte dinden geçinenlerin halkı yağmalaması, kullanması, ağaların emek sömürsü yapması, şehirlere geldiğimiz zaman işçilerin yine kullanılması, bunların hepsi fakirlik ve zenginlik bahsi altında Mahzuni tarafından şiirlerinde başarılı şekilde işlenmiştir.

Ezen ezilen, zenginlik fakirlik konusunun bir sonucu olarak da ekonomik adaletsizlik gözümüzün önüne gelmektedir. Mahzuni bunları da başarılı bir şekilde anlatabilmektedir.

“Kesildi kolumuz devlet babadan / Kurtulmadık gitti çuldan abadan” (214. Şiir)

dizeleriyle şunları söyler: Devletten bir destek alamıyoruz. Bazıları devlet desteğiyle büyüyor kurtuluyor, palazlanıyor. Biz çuldan abadan kurtulamadık. Devamında “*On nüfusun yemi kürek yabadan / Köylülerden başka uyur kalmadı*” diyerek bu ezilen kesim, köylü kesimi o kürek abayla atılan buğday darısından kalan artık şeylerle bulgur yapmaktan, çorba yapmaktan başka yiyeceği olmadan yaşayarak, yarı aç yarı tok, çuldan abadan kurtulmadan, devletten de bir destek almadan yaşıyoruz ve bu hâlin de farkında değiliz, uyuyoruz bu ekonomik adaletsizliktendir diye durumu anlatır.

Kahpe dünya zenginlere tapu mu / İnceldi boynumuz armut sapı mı

Yoksul diye çalan yoktur kapımı /Mahzuni Şerif’e buyur kalmadı şeklindeki son dördlüğünde de şöyle der: Bu kahpe dünya zenginlerin tapusu sanki, her şey onlar için... Hiçbir kudretimiz kuvvetimiz de yok. Armutun sapı gibi boynumuz tık desen kırılacak. Hiçbir gücümüz yok ondan dolayı da her şeyden korkar olmuşuz. Yoksul diye, acaba bir şey mi isteyecek, yapacak diye de kimse bizim kapımızı çalmıyor. O kadar itibarsızlaştırıldı ki yoksullar, ezilenler, onlara bir buyur diyen kalmadı.

Mahzuni Şerif burada kendisini ezilen, köylü, fakir ve ezilenlerin yanında olarak bütünleştirir, tanımlar ve anlatır. Onlarla aynı kaderi, hâli paylaştığını söyler ve toplumsal eşitsizliği eleştirir.

Beş köy bir adamın mülkü olur mu / İki bin nüfusta şeref kalır mı

Allah’a yalvarsak vahi gelir mi / Bir kuzu yayacak çayır kalmadı dördlüğünde de şunları söyler: Beş tane köy, bir adamın mülkü olur nasıl olur, bunu akıl mantık almıyor. Bu, iki bin tane nüfuslu yerin o adamın hükmü ve gücü altında olduğunu gösterir. Bu insanlar da şeref de kalmaz, şerefi de olmaz. Çünkü şerefli yaşayabilmek için insanların kendilerinin ayaklarının yere basabilecekleri bir imkânlarının olması gerekir. Beş köy, hepsi bir adamın ise bütün köyün şerefleri o adama bağlı kalır. Desek ki Allah’a yalvarsak Yarabbi bunu hallet diye, ne yazık ki oradan da bir şey gelmez. Bir kuzuyu yayacak çayır kalmadı, beş köy bir adamın olduğu için bir kuzumuz olsa otlatacak çayır yok. Ondan bile o adam bir şey alacaktır. Eşitsizlik eşitsizliği yaratmaktadır ve güçlüler güçlü, garibanlar da gittikçe daha da garibanlaşmaktadır. Akabindeki dördlüklerde;

Bizim bağa bir canavar dadandı / Kemirdi fidanı, üzüm kalmadı

Bunca emeğim yel aldı gitti / Vallahi dünyada gözüm kalmadı

Peteğin sırrını arıdan ara / Balına kurt düşmüş kalmış fukara

Vefasız dostlardan geldi bu yara / Doktor merhemine lüzum kalmadı (214. Şiir) diyerek şiirin devamında dünyadaki adaletsizliği şu şekilde anlatır: Vallahi bu dünya öyle adaletsiz öyle dengesiz bir hâlde ki bağ yapıp yetiştirdiğin, oluşturduğun şeye canavar dadanıyor ve o üzümünden mahsul bekliyorsun bir şey yapacaksın o canavar geliyor senin fidanını kemiriyor. Yani gariban sahip olduğu şeye de sahip çıkamıyor. Öyle büyük adaletsizlik ve düzensizlik, dengesizlikler var ki sende bir şey ortaya çıktığı zaman başkası alıyor, bir şey yiyor ve bunca emeğimi yel alıyor gidiyor, vallahi de bu dünyada da benim gözüm kalmıyor. Ne etsem ne yapsam hiçbir şeyi tutturamıyorum hiçbir şeyi oluşturamıyorum hiçbir şeyi bir sonuca bağlayamıyorum. O zaman da bu dünyada benim gözüm kalmıyor. Arı, balını yapıyor ama fukaranın balına kurt düşüyor. Yani ürettiği balda bir sıkıntı var. Balının içine kurt düşmüş. Arıya kurt niye düşer? Arı kendi yavruları için, neslin devamı için balın içine yumurta bırakır. O petekteki balı, kendi çocukları için o peteğin içine koyar ve onun üstünde sıklar. Arılar için saklanmış bu bal da fukaraya verilir. Dolayısıyla fukaranın balına kurt düşer. Yani fukara da sanki arının balını yemek zorunda kalır. Fukaraya da bal yemek istersen kurtlu bal yiyebilirsin yani arılara ayrılmış olan balı yiyebilirsin deniliyor. Fukaraya da diyor ki sen de git arıyı sömür. Ben zaten arının yaptığından fazla ürettiğini aldım. Onu ben sömürdüm, kovanı ben sömürdüm. Sen de arıyı sömür. Yani yiyen yesin, yiyemeyen de yiyemeyeni yesin. Mahzuni Şerif'in bu insan tahayyülü, toplum tahayyülü çok vahşi bir toplum tahayyülüdür. Herkes birbirini yemekte, herkes birbirini sömürmektedir. Gariban da daha güçsüz olanı sömürmektedir. Böyle bir dünya ve toplum tahayyülü var: İnsana güvenin, vefanın, iyiliğin, muhabbetin kalmadığı bir toplum. Mahzuni sadece kendisini dinleyen o muhabbet sofralarında ancak iyiliği, doğruluğu, sevgiyi, güzelliği görüyor ve paylaşabiliyor. Onun için dış dünya, hayat; yiyen yiyene, soyan soyana, çalan çalana, vuran vurana, kıran kırana bir dünyadır.

Yine zaman gelir Mahzuni, ağalara nasihat verir. Der ki;

Sen ağasın düşün derin / Eğlenirsin serin serin

Tüm hakkını fakirlerin / Çalmak sana yakışır mı sen ağasın biraz düşün, ağalık vermekle de olur. Sen insanlarla hakkını paylaş, bu insanlar zaten seni yerinden etmeye

çalışmıyor ama fakirlerin hepsinin hakkını alma. Sen zaten evinde, serin yerde oturuyorsun, çalışmıyorsun da ama ver bunların hakkını, çalmak sana yakışır mı biraz daha ver, der ve devam eder:

Erken uyanmışsın erken / Yaşıyorsun ömrün varken

İnsanlar toptan ağlarken / Gülmek sana yakışır mı

Bu kadar etrafında zulüm varken, toprak bile ağlarken sana bunların hepsini görmezlikten gelerek gülmek yakışır mı?

Senden sormaz mı ki Allah / Ağzından düşmez Bismillah

Doğru söze bunca günah / Bulmak sana yakışır mı

Allah'a inaniyorsan, bu haksızlığı, bu kul hakkını Allah sana sorar. Bismillah ağzından düşmüyor. Bir sürü şeyi sana doğru söylüyoruz ama sen bunların hepsine günah diyorsun. Sanki biz haksızlık yapıyoruz, başkalarını yanlış bir yola sevk ediyoruz? Bu kadar söze günah deyip bunlara kusur bulmaya çalışmak sana yakışır mı?

Der Mahzuni bu ne vicdan / Sana saray bana zindan

Anlaşıldı gayri insan / Olmak sana yakışır mı (254. Şiir)

Biz doğruyu söylüyoruz, hak olanı söylüyoruz, vicdani olanı söylüyoruz. Bunun sonucunda bize zindan düşüyor. Bizi suçluyorsun sen de saray gibi konağında yaşıyorsun. Böyle olunca da insan olamıyorsun maalesef ama insan olamamak, insan dışında bir varlık olmak, hayvan olmak demektir. Bu hayvan gibi olmak sana yakışır mı, diye söyler. Mahzuni böylece ağaya aslında çatışmacı değil, eleştiri temelinde nasihat verir.

Yine bu eşitsizliğin, ezen ezilen problemin, zengin fakirliğin olduğu toplumsal düzende, adaletsizliğin büyük bir dert olduğunu belirterek der ki;

Bu ne biçim adalettir / Öldürecek zam fakiri

Açlık en büyük lanettir / Öldürecek zam fakiri

Adaletin olmadığı yerde, bu zamla birlikte işçinin, emekçinin, çiftçinin, garibanın cebinden para çalınır. Zam, enflasyondan dolayı olur. Enflasyon bir şeyler değerini kaybettiği

için olur. Değerini kaybettiği zaman da devlet o değere, değer üretmek yerine para basarsa o basılan para, karşılığı olmayan bir paradır. Karşılığı olmayan para da toplumdaki değer dengesini bozar. Değer dengesi bozulunca değerini almak için insanlar, ürüne zam yapar. Ama senin paran değerlenmediği sürece, zamlar olduğu zaman insanlar alamaz. Bu sefer de açlık en büyük lanet olarak karşımıza gelir. İnsanlar bunu bilmez,” zam var, zam var” derler ama aslında paramızın değeri düşer Dolayısıyla değersiz parayla da bir şey alamazsın. Alamayınca da insanların emeği de değersizleşir çünkü para değersizleşmiştir der. Anlatmaya devam eder:

Dert mi yesin fakir hamal / Aman paşam bu nasıl hâl

Boynunuzdan gitmez vebal / Öldürecek zam fakiri

Fakir kimden alsın murat / Karnı açtır asık surat

Senin karnın toktur kır at / Öldürecek zam fakiri (411. Şiir)

Mahzuni, burada zam fakiri derken aslında bu enflasyonist politikaların karşılığı olmadan para basarak toplumdaki paranın değerini düşürerek, emeğin değerini düşürüp işçinin alım gücünü düşürerek insanların ekonomik metotlarla fakirleşmesini sağlamak, ekonomik metotlarla fakirin sömürülmesini sağlamak olduğunu işaret ederek öldürecek zam fakiri der ve toplumsal durumun böyle idare edildiğini, garibanın iyice gariban, ezilenin iyice ezilen olduğunu anlatır ve bu öyle bir duruma gelir ki;

Fıkara kasapta görünce eti /Beş ayda bir belki bozar niyeti

Çalık Hasan boğazlatmış kör iti / Dört çocuk et diye saçını yolmuş (1036. Şiir)

Gariban beş ayda bir eti görürse büyük bir bayram edecek hâle düşer. Hatta Allah muhafaza insanların kör itleri bile parçalattırarak duruma geldiğini söyler. Mahzuni'nin kullandığı kavramlar, toplumsal bir travma, çok vahşidir. Victor Hugo'nun Sefiller romanından fırlamış gibidir... Köpekleri boğazlatıp yiyorlar, et diye çocuklar saçlarını yoluyorlar. Mahzuni böyle bir dünya kurgusu kurmuştur, çok sert bir açlık anlatışı söz konusudur. Bir insanın yaşayabileceği en üst noktasında anlatır. Kaynak kişilerden Mahzuni'nin yaşadığı dönemim toplumun nasıl olduğu sorusuna yaşı itibariyle o dönemi yaşayanlar-Berçenek köyünden olanlar ve kardeşleri de anlatmıştır- yokluğun olduğunu ve herkesin derdi olduğu, maddi sıkıntılar yaşandığı ama toplumda şu an yaşanan dönemden çok

daha fazla paylaşma duygusu olduğuna sahip olduğu, bulgur aşı, çorba, pekmez, üzüm, tarhana en azından her evde bulunduğu ve bunların da paylaşıldığı anlatılmıştır. Buradan anlaşılıyor ki Mahzuni Şerif bu tür yokluğa dair sıkıntıları kendisi de yaşamıştır ama bunları dramatize ederek anlatmaktadır. Mahzuni'nin şiirlerinde Victor Hugo'nun 1800'lü yıllardaki Avrupa'nın varoşlarındaki fareyi et diye kesip yedikleri tabloları anlatan, hatırlatan tablolar vardır. Bu da gösteriyor ki Mahzuni Şerif; Fikret Otyam, Hasan Hüseyin'le olan sohbetlerinden, çevreden etkilenmiştir ve büyük ihtimalle Sefiller romanına dair bazı durumları duymuştur. Oradan kafasında çizdiği resmi kendi ülkesinde yaşanan yokluk ve kıtlıkla birleştirerek çok sert ve vahşi bir yokluk, kıtlık tablosu çizmiştir. Ona en yakın olan Âşık Veysel zamanında açlık çok daha fazladır, insanlar TİFO'dan ölmüştür. Veysel'in çocukları açlıktan ölmüştür ama Veysel'in şiirlerinde açlık yoktur. Veysel'de eğitim daha ön plandadır, eğitimle daha iyi şeylerin yapılabileceğine inanır. Çalışma ve eğitim vurguludur. Mahzuni ise eğitimle bir şeyin değişeceğine inanmaz, onda açlık ön plandadır. Emek var ama çalışan da sömürülüyor ve çalışmaktan bir şey değişmiyor diye düşünüp açlığı yaratanları suçlamak için açlığı gündeme getirip bu şekilde ajite etmektedir.

Eşitsizlik; ezen ezilen, zengin fakir ayrımı içinde Mahzuni'de çalışma ve karşılığını alamama; işçiliğin, emekçinin, ezilenin kara yazgısı gibi bir şeydir. Örneğin Mahzuni'de çalışmayı yücelten bir şey göremeyiz maalesef. Bunun yerine çalıştığının hakkını alamayacağını vurgusu, çalışmayı övmekten çok çok daha yukardadır. Hep bir haksızlığa uğrayacağı, aldatılacağı, kandırılacağı, sömürüleceği bilgisi ve duygusu insanlara aktarılır ve paylaşılır. Bu haksızlığa uğrayacağı, dolandırılacağı görmezden gelineceği durumu; kentteki siyaset temelli ilişkiler ağı içinde, köydeki karşılığını ise ağa ve maraba ilişkisinde görür. Sanki 70'li yıllardaki yükselen sol hareketin, ezen ezilen, işçi köylü ve sınıf çelişkisi temelindeki yorumlara kendisinin de katıldığı veya haklı olduğunu düşündüğünü kabul edebileceğimiz analizleri vardır. Yani sosyalistler gibi durumun tahlilini yapar, durumu öyle görür ama çözüm olarak sosyalistlerin önerdiği toplumsal düzeni önermez, bu manada bir devrimci değildir ama baktığı zaman toplumda gördüğü görüntü aynıdır. İnsanların ezen ezilen temelinde bir kurgu içinde yaşadıklarını görür ve çalışıp karşılığını alamama duygusunun hâkim olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bunun da toplumsal bir kurgu olduğunu, halkın bir kandırmaca, bir dolandırılma içinde olduğunu anlatarak devam eder:

Komşular gidiyor yıldıza Ay'a

Dağların başında eğleme beni dizelerinde insanlar Ay'a yıldız gitmek için uğraşırken biz buralarda fakir fukara aç bırakıyorsunuz, der.

Körpecik aklımı kandırma boşa / İnsanlar benzemez beyinsiz kuşa

Avareyim diye etme temaşa / Bir dilim ekmeğe bağlama beni şeklinde devam eden dördünlüğünde biz bu olayların niye olduğunu, nasıl olduğunu biliyoruz, farkındayız. Şu an işsizim diye bizi böyle kıymetsiz görme, bir dilim ekmekle kapına köle ediyorsun ve ondan sonra da bizi çalıştırıyorsun, der.

Mahzuni nedendir geri kaldığın / Hakkın olmayanı çalıp aldığın

Kimse bilmez kimin nasıl olduğun / Hastayım götürün sağlama beni (369. Şiir) diye son dördünlüğünde ise bizi yoksul bırakan da bizden emeğimizin hakkını çalanlar da bu düzendir. Bizi yoksul bırakanlar, en büyük hırsız bunlardır. Bunların hırsızlığından dolayı bizler kendi emeğimizin, hakkımızın sahibi olamıyoruz, onları kullanamıyoruz der. Aslında bu 1960- 1980'li yıllara kadarki süreçte kente göçmüş olanların genelinin kabul ettiği veya benimsemeye yatkın olduğu bir düşünce, duygu gibidir. Bu anlayış; hep haksızlığa uğradığını düşünen ve haksızlığa uğramasının sebebi olarak da toplumun sorumlu olduğunu söyleyen bir anlayıştır. Kendisine kusur bulmaz, kendisi masumdur, makbuldür, duygu insanıdır, temizdir ama hayat ona sürekli vurur, sürekli hakkını vermez sürekli yıkar. Mahzuni de bu acı ve çelişki içindeki hâli dile getiren kişi olarak ortaya çıkar, kendisini öyle gösterir. Yine buna bir örnek olarak işçileri Mahzuni şöyle anlatır:

Direnir çırpınır yağın içinde / On yaşında başlar tamir işçisi

Yedi kat derinde dağın içinde / Allah'a emanet kömür işçisi

Seçeneği yoktur bugün de dün de / Tek günü var ya bayram ya düğünde

Şaka değil bin derece önünde / Erir ekmek diye demir işçisi (417. Şiir)

Şiirinde işçilerin yaptığı, çalıştığı işin ne kadar zor olduğunu başarılı bir biçimde anlatır. Tamir işçisi, on yaşında tamire başlar ve yağın pasın kirin içinde çırpınıp durur. Kömür işçisi, yedi kat dağın derinine iner ve bin derece sıcaklığın önünde erir, der. İşçilerin yaptığı işlerin ne kadar zor olduğuyula şiire başlar ve buna göre de emeklerinin karşılığının yetersiz olduğunu dile getirir ama bu mesele siyasi de bir meseledir ve der ki:

Bir koyun sürüsü olduk / Mor kuzular bakar gider

Çoban kılığına girmiş / Kurtlar bizi çeker gider

Halk, koyun sürüsü gibidir, güzel olanlara bakılır gidilir. Başımızda da bizi yemeye götüren çoban kılıflılar vardır. Çoban kılığına girmiştir ama aslında onlar bizi yiyecek olan kurtlardır, der. Aslında Mahzuni'nin anlatmış olduğu portre tam olarak bu portredir. Yani Veysel'deki gibi toplumsal dayanışma, çalışma, iş bölümü, muasır medeniyetlere yetişeceğiz, eğitimle ilerleyeceğiz sözü, anlayışı değildir. Mahzuni tam tersi bir cangılın (karışıklık, kargaşa) içinde bir kaosun içindeyiz, bu kaosun içinde bize sahip çıkanlar gerçekte bizi yiyecek olanlardır, der ve bizi korur gibi gözüküp aslında bize düşman olanlardır kurgusunu anlatır. Denize düşen yılanı sarılır sözü misali, canın ekmeğinin derdinde olanların korku ve çaresizlikten, o hâlden kurtulma telaşı içinde onları bu hâle getiren ve düşmanları olana sarılan halkın panoramasını çizmektedir. Devamındaki dörtlükte alın teri yiyenlere ve gerçeğe boyun eğenlere de bir gözdağı verir:

Ben hakkı sevdim diyenler / Gerçeğe boyun eğenler

Alın terinden yiyenler / Damla damla döker gider (879. Şiir)

Hakkı seviyorum deyip de gerçeğe boyun eğenler de eğer alın terinden yiyorlarsa onlardan da ter damla damla çıkar yani onlar da ter döker gider, der.

Adaleti sağlayan mahkemelerde yine fakirler, zenginlerin gücüyle mücadele eder. Mahzuni'ye göre göre yasalar, kanun, hukuk, devlet bunların hepsi zenginlerin düzenini korumak için kurulmuş organizasyonlardır. Bu organizasyonlar aslında zenginlerin malını korumak için ve fakirleri ezmek için, fakirlere siz açgözlüsünüz bunları yıkacaksınız, çalacaksınız, yakacaksınız diye zapturap altında tutmak için bu kuvvetler, bu kolluklar vardır. Bu sadece Mahzuni Şerif'in bakış açısı değildir, solun görüşü de bu yöndedir. O zamanların "Jandarma biz sosyalistiz, dostuz yalnız biz sana / Kurtuluşun bizimledir, elini uzatsana..."⁴⁶ diye bir şarkı vardır. Jandarmaya, sen bize karşı geliyorsun ama senin de kurtuluşun bizimledir, sen bu kolluk kuvvetlerine tabi olup bize zulüm yapma seni de biz kurtaracağız diye çağrı yapılır. Mahzuni bunu doğrudan söylemese bile benzer bir şeyi işaret eder.

⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=4011Wt6Jnwo>, 06.12.2022 tarihinde, saat 12.03'te alınmıştır.

Ağaların, patronların düzeni de bu eşitsizlik düzenine işaret eder. Mahzuni'ye göre kurgusuna bakıldığı zaman bir ezen ezilen, zengin fakir, ağalar, patronlar düzeni kurulmuştur ama bu düzen, bu düzenin devamı için kurulmuştur. Hukuk da polis de asker de bunlar içindir, fabrikalar da çalışma da onlar içindir, yollar yapılır o da onlar içindir. Onun için tozlu yollara gitmez, oraya yol yapmazlar. Onun için orada ağanın emir vereceği, harmandan buğdayı kaldıracak kadar adam olması lazım. Bu sisteme göre harmandan buğdayı kaldıracak adamlar da çocuğunu besleyecek, harmanı kaldıracak kadar kuvvete gelebilecek kadar kendilerinin beslenmeye sahip olsa bu yetmektedir. Onun bir üstünü istemez çünkü bir üstü geldiği zaman oradaki ağa oradaki adamı çalıştıramaz, onu sömüremez onun için oraya doktor, ilaç, yol gelmez. O dağın başında o, öyle kalmak zorundadır. Mahzuni'ye göre, sistem bunun için kurulmuştur. İşçi açısından bakarsan işçiye yüksek para verilmez çünkü belki işçi kendi işini kurar, işçinin kendi işini kurmaması gerekir. Kendi işini kurmaması için ona yaşayabilecek kadar para verir. O yaşayabilecek kadar verdiği para ile o kişi yaşar ve ona muhtaç olur. Ağaların, patronların düzeni de bu düzendir, bu düzenin içinden kimsenin çıkmasına da müsaade etmez. Bunu da şöyle anlatır:

Sırtına abalar giyer / Haklarını başkası yer

Tarhanaya şekerdir der / Köyüm köyüm yiğit köyüm (670. Şiir)

Ağaların, patronların düzeni yukarıda bahsettiğimiz düzendir. Mahzuni'ye göre köylü sırtına abalar giyen, haklarını başkasının yediği kişidir. Köylü kendinin ne olduğunu, emeğinin farkında olmayandır, yediği tarhana tuzlu bir yiyecektir (günümüzdeki cipsin yerine geçer, yoğurttan ve tuzdan yoğrulup kurutulan bir yiyecek) ama onu tatlı niyetine yer, ağzını tatlandırarak şey bile tuzludur. Ağalar da onların güçlerini çalmakla çırpmakla uğraşır. Hatta Kerim Ağa'sına der ki:

Ta dedemden sekiz dönüm kalmıştı / Kerim Ağa neden sürdün tarlamı

Hükümet vermişti, benim olmuştu / Kerim Ağa niçin sürdün tarlamı (246. Şiir)

Traktörü ile Kerim Ağa, dedesinden kalma tarlayı sürmüş devlet de hukuk da hiçbir şey sahip çıkmamış, Kerim Ağa tarlasına tarla katmıştır. Yani öyle bir hukuksuzluk öyle bir dengesizlik vardır ki bu dengesizliklerde gördüğü bütün eleştirileri Mahzuni açık yüreklilikle söylemiştir.

Mahzuni dürzülerden çok bahsetmiştir. Aslında buradaki Dürzî, Lübnan'da bulunan Dürzîler değildir. Bular, Ehli haklara, Anadolu'daki Alevilere de benzeyen insanlardır. Ancak Mahzuni burada Dürzî'yi olumsuz manada kullanmıştır. Yani soyup soğana çeviren halkın kullandığı, olumsuz manadaki dürzüyü kullanmıştır. Bu da Mahzuni için çelişkili bir durumdur. Sanki küfür için Kızılbaş kelimesinin kullanılması gibi Lübnan'daki Dürzî kelimesini de Mahzuni küfür gibi kullanmıştır. Ancak Mahzuni, Lübnan'da Dürzîler denen bir grup olduğunu bilmiyordur. Örneğin Şebekler, Kuzey Irak'taki bir gruptur. "Şebeklik yapma" derken de insanlar şebeği bir maymun olduğunu düşünür. Oysa "Şebek" yine bir Alevi grubun adıdır. Bunlar bu şekilde toplumun diline yer etmiştir. Kızılbaşlılık da Dürzîlik te bunun gibi bir ifadedir. Dürzîler de Lübnan Alevileridir. Fakat Mahzuni bunu kendi yaşadığı bir ortamda kullandığı bir söz gibi kullanmaktadır:

"Mahzuni Şerif: Dürzüler. Dürzüler çok. Dürzüler çok canım.

Nebil Özgentürk: O da soyup soğana çevirenler mi?

Mahzuni Şerif: Evet. Memleketi soyan, hatta devletin içinde bile bulunabilerek halkın sırtından milyarları, trilyonları götürüp de devlete, maliyeye, Allah'a, vicdana hesap vermeyen dürzülerden bahsettim ben." (URL 11).

Bu sohbetten anlaşıldığı üzere Mahzuni; memleketi soyup soğana çeviren, devlete, maliyeye borç yapan, Allah'a inandığını söyleyen ama Allah'a kitaba neredeyse inanmayan dürzülerden bahsettiğini söyler.

Mahzuni alt sınıfların ezilmeye mahkûm olduğu kanaatindedir. Yoksulun derdinin, sıkıntısının büyük olduğunu ifade eder ki icraya gelen memuruna bile verecek bir şeyinin olmadığını söyler yani yoksulun hâli-neredeyse-Marx'ın dediği "zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi olmama" durumundadır:

İcra memuruna selam söyleyin / Hacedilecek ceketim mi var

Yiyen yedi, kaçan kaçtı dünyadan / Lokmayı yutacak takâtım mı var

Sen benim yapıp ettiğimle veya borcumla uğraşırken yiyen yedi kaçan kaçtı gitti yani bu ülkede asıl hırsızlar, asıl büyük soyguncular ki bunlar, bu sistemden beslenenlerdir. Bunlar aldı gittiler; vuran vurdu, kaçan gitti, benim kendi lokmamı yutacak takatim mi var, der. Devamındaki dörtlükte de şunları söyler:

Mahzuni Şerifim kelim görünsün / Koyunun postuna kurtlar bürünsün

Bizi böyle eden beyler sürünsün / Zalime vuracak tokatım mı var (848. Şiir)

Durum böyle, bizim eksikliğimiz de hâlimiz de belli olsun. Ama biz böyle söylesek de koyun postuna bürünen kurtlar olacaktır, vardır. Allah’a bir sitemim, eleştirimden başka bir şeyim yoktur. Bizi böyle eden beyler sürünsün, bedduamdan başka diyecek sözüm yok. Zalıma vuracak tokatım da yok. Zalimi zalim olarak tespit ediyorum ama sanki ona tokat atıp karşı mı çıkacağım, hayır yapamam. Çünkü yoksulluk, böyle bir yoksulluktur der. Burada devrimcilerin “birleşin”, “emek gücünüzle şöyle yapın, böyle yapın” dediği, “kendiniz için sınıf olun”, “hakkınızı örgütlenerek savunun” sözü bu manada yoktur. Mahzuni, acı durumu tahlil eder ama o acı duruma karşı direnecek örgütlü bir hâli, mücadeleyi tavsiye edemez, söyleyemez.

Öyle bir dünya vardır ki bu öyle bir dünya düzenidir ki;

Marangoz çalışır, kapısı yoktur / Berberin sakalı herkesten çoktur

Çalışan aç gezer soyanlar toktur / Ne adalet olur ne vicdan biter

Ne yapsın kasaplar hile etmezse / Çoluk çocuk açtır kemik katmazsa

Müşteri bakkaldan kazık yutmazsa / Ne kavgalar biter ne cüzdân biter

Yukarıda büyük bir soygun oluyor, altta da kasap, bakkal; bunlar da halkı soyuyor. O da kemik atıyor, kazık atıyor ama biz kasabı bakkalı problemliler olarak sayıyoruz. Asıl çalışanı, aç gezeni soyanlar toktur. Aslında ortada daha büyük bir soygun vardır. Bu kavgalar bitmez, bu cüzdân meselesi bitmez. Aslında insanın jandarması, polisi olmaz. Yani bunları dengelemek için polis var, jandarma var, hukuk var, adalet var ama insan olana aslında bunların hiçbirisine gerek kalmaz; insan suç işleyip günaha kalmaz, diye söyler.

İnsanın jandarma polisi olmaz / İnsan suç işleyip günaha kalmaz

İnsanlık insana hiç günah bulmaz / Ne suçlu tükenir ne hayvan biter

İnsan olamadığımız için bunlara polis de gerek jandarma gerek oluyor. Suç da işleniyor günah da oluyor. Ama insan, insan gibi olsa bunların hiçbirine gerek kalmaz, adalet kurulur. Bu durum ise vicdan adaleti kurulursa ancak olur.:

Vicdan adaleti kurulmadıkça / Haksız, Hak yolunda görülmedikçe

Mebus köylü gibi yorulmadıkça / (Mebus işçi gibi yorulmadıkça)

Ne eşkıya biter ne çoban biter (914. Şiir)

Vicdan adaleti kurulacak, haksızlar Hak yolunda görülecek, değerlendirilecek, yargılanacak, milletvekili köylü gibi yorulacak, çalışacak o zaman eşkıya da biter çoban da biter, der.

Yine durum tespitini yapmış olduğu meydan sizindir şiirinde diyor ki;

Soyulmadık bir derimiz kalmıştı / Soyun babo soyun meydan sizindir

Hiçbir canlı gardaşına kıyamaz / Kıyın babo kıyın meydan sizindir

Bütün memleketin kaynaklarının soyulmasını ve çalınmasını, derinin soyulmasına benzetmektedir. Deri zaten soyulmaz soyulduğu zaman da ölüm gerçekleşir. Hiçbir canlı kardeşine bir şey yapamazken siz insan olarak birbirinizi yemekle meşgulsünüz der ve devam eder:

Şimdi sizin ama sonra bizimdir /Dünya bizimdir, evren bizimdir

Dostluk bizimdir / Gardaşlık bizimdir dost

Şimdi soyuyorsunuz ama yarın bir gün de bu devran, haksızlığa uğrayanların olacaktır. O zaman da biz size bunun hesabını soracağız, der.

Toprağa karışmış fakirin teri / Ağlamak bilir mi beylerin biri

Size beyefendi bize serseri / Deyin babo deyin meydan sizindir

Terimiz toprağa karışmış, beyler ağlamak bilir mi hiç, acı çekmiyor ki zulüm görmüyor ki ağlamaktan bile haberleri yoktur, o yüzden onları anlamıyorlar, der.

Meydan sizin ama insan bizimdir / Dünya sizin ama dostluk bizimdir

Gadaşlık bizimdir, yarınlar bizimdir dost / Gıyas edilir mi çul ile halı

Kimler yaptı bize böyle bir yolu / Yemekle biter mi milletin malı

Yiyin babo yiyin meydan sizindir / Şimdi sizin ama sonra bizimdir

Meydan sizin ama dostluk bizimdir / İnsanlık bizimdir, Mahzuni bizimdir (955. Şiir)

Bu düzenin bütününde, kuruluşunda bir problem var ve bu problem zaten ancak bu düzenin değişmesiyle kurtulur ama Mahzuni'de düzenin değişmesine dair bir beklenti de yoktur. Ezelden böyle gelmiştir sanki böyle gidecekmiş gibi bir hava vardır. Çünkü Mahzuni çözüm üretmek için insanın insan olmasından bahseder. İnsanın insan olması, insan değerlerine ulaşması ise polisin, jandarmanın gerek olmadığı bir bilince ulaşmasıyla olur. Bu bilince nasıl ulaşır? Mahzuni'ye göre bu büyük bir cevapsız sorudur, durumdur. Durum tespiti tamamdır ama nasıl mücadele edileceğine, insan olunacağına dair dedelere de güvenmez, ilahi olan sisteme de güvenmez. Nasıl insanlar bilinçlenecektir? Nasıl insan olacaktır? Orada belki onun muhabbet sofralarındaki o olduğu hâl, ortamındaki insanların çoğalması, güçlenmesi ile olacaktır ama bu da açık değildir. Mahzuni burada kendi içinde bir çaresizlik içindedir. Bundan dolayı da şiirleri bıçkın ve serttir.

Mahzuni Şerif'in yaşadığı dönem, Avrupa'nın 600 yılda almış olduğu modernleşme serüvenini, 20 yılda, 50 yılda almak zorunda kalan Türk halkının modernleşme serüvenine karşılık gelir. Kentleşme ve köylülük problemleri de tam da bu modernleşmeye karşı gösterilen tepki, gösterilen uyum çabasının bir bütünü idi. Çünkü 1930'lu yıllarda yüzde 90, yüzde 95'i köylü olan toplum, 1960-1990, 2000 arasında neredeyse yüzde 60'ı şehirde yaşayan yüzde 40'ı köylerde yaşayan insan toplulukları hâline gelir. Bu şu demektir; bir kuşak bile geçmeden bütün toplumun kentlere hareket etmesidir. Böyle bir dönem kentleşme açısından çok ciddi problemleri bağrında taşıyan bir durumdur. Şöyle ki köylü geleneksel üretimde almış olduğu bilgilerle kırsal ekonominin getirmiş olduğu deneyimlerle ve din temelli almış olduğu örf âdet geleneklerle uyumlu yaşadığı köyden (Kendince uyumlu çünkü Mahzuni köy hayatının o ezilme, sömürülmesine eleştirel bir şekilde bakarak doğru gitmeyen noktaları tespit eder.) kente gelip kentteki birey temelli kurulan ilişkiler ağına uyum sağlayamadığını çok açık bir şekilde Mahzuni'de de gözlemleyebilmekteyiz. Yani laik, çağdaş, günümüz değerlerine uyumlu olduğunu düşündüğümüz Mahzuni'nin modernleşmeyle veya kentteki bazı değerlerle olan hesabını da görmezden gelemeyiz.

Mahzuni şöyle der;

Ulu töremizi şıkıdım sardı / Terbiye yan yattı gel de çatlama

On yaşında geleceğin gelini / Çıplak göbek attı gel de çatlama

Köyde yaşamış olduğu geleneğin içindeki olan töresi ve geleneği sürdürenlerin şu an -Tarkan'a nazire yaparak büyük ihtimalle- "Oynama şıkıdım şıkıdım" sözleriyle gençlerin ona hayran olmasına ve o şıkıdım şıkıdımla gençlerin düşünce ve anlam dünyalarını sarmasına kızdığını belirtir. Bir de bu süreçte alçak gönüllülük, geleneğin kişiyi şekillendirmiş olduğu terbiyenin "yan yattı"ğını artık uğraşmadığını, bu nedenle terbiyeli olmak bile bir şart değil gibi algılandığını ve böyle bir durumda gel de çatlama diye kızmaktadır. Laik kesimin özellikle modern kesimin çok da makul ve normal gördüğü bir davranışı Mahzuni'nin burada onaylamadığı görülmektedir. Yani göbeğini açarak göbek atıp on yaşındaki bir kız çocuğunun Mahzuni'ye göre "yan yatan" terbiyeden yoksun bir şekilde oynamasını doğru bulmadığı anlaşılmaktadır. Mahzuni devam eder ve "Saçı sakalından uzun Ahmed'in" dizesiyle erkeklerin saç uzatmayı bir marifet kabul ettiğini söyler. "Kırk delikli kotu vardır demedin" dizesinde gençlerin normal bir kıyafet giyme yerine delikli kot giydiklerini belirtir. "Vay şu halına bak bizim Memed'in / Ecdadına sattı gel de çatlama" yani sıradan Memed'imizin de kendi atasını hor gördüğünü, atasıyla tartıştığını, anasına babasına sözünü dinlemediğini ciddi bir problem olarak gündeme getirir. Modernlik adına neler yaşandığına şiirinde devam eder: "Sur dibinde fuhşa bayılan cadı" yani malumunuz İstanbul ve Ankara sur dibinde bu şekilde-genel anlamda sur dibinde-cinsel hizmet gören yapılar vardır. Bunları normal gösteren kişi, bir kadın var, der. "Özgürlük şeklinde günahın adı" dizesinde özgürlük kılığında günah hayatımıza giriyor, biz başkaları gibi değiliz "Namus bekçiliği bizden ıradı" biz, başkaları gibi başkalarının namus bekçiliğini yapmayız ama "Ar gemisi battı" insanlar utanmayı bilmiyor! Artık "gel de çatlama" diye sinirlendiğini ve sabrının taşıdığını anlatır. Geleneksel değerleri savunur. Kısacası Mahzuni-dinsiz veya olumsuz saldırılara katılmıyor ama- burada kendisini modernlik veya çağdaşlık eleştirisi yapan, rahatlık ve özgürlük adı altında yanlış yapanlara, bu özgürlük adına yapılan yanlışlara, bu utanmazlığın almış olduğu hâle dayanmanın da mümkün olmadığını belirtir. Mahzuni şiirin son dörtlüğünde de der ki:

Der Mahzuni geleneğin yokluğu / Hayran toplar Avrupa'nın tokluğu

Medeniyet olmuş işin bokluğu / Bu ne menem tattı gel de çatlama (35. Şiir)

Gelenek, artık insanları eskisi gibi etkilemiyor. Bu etkilememek onları ar namustan uzak bir hayat yaşamalarına vesile kılıyor. Biz bunları, Avrupa'dan taraf olduk veya Avrupalılaşyoruz diye yapıyoruz fakat Avrupa toktur. Avrupa üçüncü dünyayı sömürdüğü

için toktur. Avrupa'daki tokluk, sosyal demokrasi, oradaki özgürlük, rahatlık, bizim gibi ülkelerden çalıp çırpımlarından, bizim gibi ülkelerden sömürmelerinden dolayıdır. Bu yüzden Avrupa'nın tokluğu vardır ve bu Avrupa'nın tokluğu, millette hayran topluyor ve buna bakarak geleneği eleştiriyorlar. Bırakın Allah'ımızı severseniz “Medeniyet olmuş işin bokluğu” yani kadının kadın olmadığı, erkeğin erkek olmadığı, karı kocanın olmadığı, saygının sevginin, vefanın olmadığı bir medeniyet olmuş, bu da işin bokluğudur. “Bu ne menem tattı gel de çatlama” yani medeniyet diye bize bir şeyi satmışlar ama bu sattıkları şey, bizim geleneğimizden çok daha edepsiz, ahlaksız, olumsuz bir şeydir.

Mahzuni'nin bu şiirine laik kesimden çok ciddi eleştiriler gelebilir ama Mahzuni'nin büyük ihtimalle bu tarafını bilmemektedirler. Ayrıca bunu dindar kesimin de bilmesi lazım. Mahzuni böyle düşünmektedir ve sadece Mahzuni değil Aleviler de böyle düşünmektedir. Alt kesimden gelen, ekonomik sebeplerden dolayı bu toplumun sınıfsal olarak ağına takılmış olan insanların hepsi bunu istemektedir. Edeple, hayayla, iyilikle, doğrulukla, güzellikle bir hayat yaşamak istemektedirler. Ama bizi Avrupacı- dinci diye iki temel kategoriye ayırıp bu iki temel kategoriden de birinin sonucu züppelik, birinin sonucu da köktendincilik gibi bir sonuca gelip ikisi arasında insanları bocalattırıyorlar. Hayır, Anadolu insanı; bu millet, bu toplum, Türk insanı tam da ikisinin olduğu bir yerdedir. Bu kentleşme sorununu herkes yaşayıp herkes görmüştür sadece İslamcılar yaşamamıştır.

Yine Mahzuni'nin “mini etekli kıza” yazmış olduğu bir eleştiri şiiri vardır. 1980'li yıllardaki neoliberal politikaların 1990'lı yıllarda daha fazla uygulanıp toplumsal hayatta hâkim olmaya başlamasıyla birlikte anneyi babayı dinlemeyip kendi görünüşünü ön plana çıkaran yeni genç neslin üzerine “mini etekli kızım” diye söylediği bir sözdür. Şiirinde der ki;

Mini etekli kızımız / Sokak sokak düğün ister

Kalça göster göğüs göster / Mini etekli kızımız

Kız anaya benzemez mi / İnsan gibi gezemez mi

Şu entari uzamaz mı / Mini etekli kızımız

Gelenekte, kadın kendisini sakınması gerekir diye düşünülürken aksine bu nesil kendisini sergilemek ve göstermekten memnun olmaktadır. “Terbiyesi bulutlarda” yani bu nesil havalarda; “Hayalleri umutlarda” zengin olacağım, güzel olacağım, başarılı olacağım

derdinde; “Babası aç kendi darda”; babasının durumuna bakmıyor, kendi de dardadır. “Mini etekli kızımız” sen, bu şekilde devam edersen en sonunda da bulacağını bulursun. Anası kendisini biraz sakınıyorsa bir bildiği bir şey vardır. Kızım, sen de biraz annene benze sen de biraz insanları bu konuda kendine rağbetme, kendini sadece cinsel bir meta gibi sunma diye mini etekli kızını eleştirmeye devam eder:

Mahzuni yoldan çıkamaz / Sana bu şekil bakamaz

Terbiyeni halk yıkamaz / Mini etekli kızımız (915. Şiir)

Mine eteklisin diye sana çok da eleştiri yapmayım, cinsel bir obje ve nesne gibi sana bakmayım, bu bize yakışmaz. Senin terbiyen özünde saklıdır. Seni yanlış görenler de yıkamaz, der. Ancak Mahzuni, bir önceki dörtlüklerde şu şekilde uyarmıştır: Sen, özünde iyisin ama dikkat et, bu toplumun da bazı değerleri var, sen de kendine biraz sahip ol, öyle “ben kafama göre her şeyi yaparım” dediğin zaman burada rotayı tutturamazsın.

Mahzuni Şerif’te kentleşme ve köylülük problemleri içinde, inanç meselesinde en önemli mesele dünyaya geliş sebebidir. Mahzuni’nin dünyaya geliş sebebi üzerine ciddi soruları vardır. Ona göre dünyaya gelişte bir amaçlılık yoktur. Bunu nerden anlıyoruz? Sanki iki kişinin çiftleşmesiyle birlikte bir vücut meydana geliyor ve bu vücut, tesadüfen meydana geliyor. Bu tesadüfle gelmekte de insan sorumlu değildir. Bu yüzden de der ki;

Baba kayıp anası var /Bu bebeğin suçu nedir

Kaldırır sokağa atar / Bu bebeğin suçu nedir

Allah istemiş yaratmış / İnsandan insan türetmiş

İki gönüllü bir etmiş /Bu bebeğin suçu nedir (942. Şiir)

Bebeğin babası başkaları da olabilir ama anasının kim olduğu kesindir, nettir. İki kişinin birlikte olmasıyla bir bebek dünyaya gelir. O bebeği de kaldırır sokağa atarlar. Bu bebeğin suçu nedir? Bu bir kader olamaz, kader olarak kabul edip o kişiyi toplumun en altına mahkûm etmek bu adalet duygusuyla uyumsuz, der. İki gönül bir olmuş insandan insan üretmiş bunu da Allah istemiş bu bebeğin suçu nedir diyerek aslında dünyaya gelen çocuğun doğduğu ortamın suçlarından, günahlarından, eksiklerinden, sorumlularından azade olması gerektiğini ifade etmeye çalışmıştır. Mahzuni Şerif’e göre çocuk varlık olarak masumdur ve

diğerleriyle eşittir. Sosyal baskı ve sosyal eşitsizlikler sonucunda ortaya çıkan birçok bela, birçok sıkıntı bu çocuğun dışında gelişir ve daha sonra bu çocuğu hükmü altına, etki altına alır. Ama Mahzuni Şerif'e göre bu çocuğun suçu nedir? Bu manada kader boyutuna çok ciddi bir eleştiri yapar ve bu eleştiriye de kent hayatı karmaşalarında görür. Köyde kimse çocuğunu dışarıya atmaz fakat kentte çocuğu olmadığı için çocuğuna sahip çıkmayan anne ve babaları da görür. Toplumsal değerlerin nasıl değiştiğini görür ve bir anlamda bunları dile getirerek bu durumları eleştirir.

Mahzuni köyünü güzel tarif eder. Tarif ederken de nostaljik bir lezzet olarak değil; acılarıyla, yokluklarıyla, eşitsizlikleriyle, sıkıntılılarıyla çilelerin olduğu bir mekân olarak köylünün hâllerini de bu şekilde anlatılır. Bu manada Mahzuni'nin gönlü köylünün çektiği acılardan yana ama yaşamak istediği yer ise kenttir. Kentin içinden köye bakar ve der ki;

Ne uzaktır şu Maraş'a / Aman köyüm dertli köyüm

Yol bitmiyor koşa koşa / Aman köyüm yiğit köyüm”

Ocakları tezek dolu / Gözlerime gider külü

Çamurdan çıkılmaz yolu / Eyvah köyüm yiğit köyüm

Köyünün yolu uzak-yani hedef Maraş-Maraş'a uzak, dertli ama yiğit insanların yaşadığı yerdir benim köyüm. Köyümün hem yemek yapma ocağı hem ısınma ocakları hayvan pisliğinden olan tezekle dolu, o tezekli sobalarda ısınırken gözlerine külü gider, der. (Mahzuni'nin bunu yazabilmesi için bunu çok yaşamış olması gerekir çünkü kişi o ocağı yakmaya çalışırken oraya üflese o külle gözleri yanar. Bunu ancak yaşayan bilebilir.) Köyün normal bir yolu bile yok ama ah köyüm seni bu hâle getirenler utansın, yiğit köyüm diye acı ve sevgiyle anlatır. Bunun niye böyle olduğunu da açıklamaya çalışır ve devam eder. Der ki;

Avukat yer parasını / Muhtar eker merasını

Kimse sarmaz yarasını / Aman köyüm dertli köyüm (...)

Aslan yoktur kürkü yoktur / Suyu yoktur parkı yoktur

Bir esirden farkı yoktur / Aman köyüm yiğit köyüm

İstanbul'un şosesi var / Gizli gizli köşesi var

Şehirlerin neşesi var / Eyvah köyüm canım köyüm

Avukat parasını yer çünkü icralar, kadastro, toprağına sahip çıkma mücadelesi, yokluktan dolayı kız kaçırma vardır. Bunların hepsini çözen de avukattır. Aslan değil ki kürkü olsun yani kendisini soğuktan nasıl korusun? Suyu da parkı yoktur -şehirde gördüklerini de köyde görmek ister- üstüne üstelik bir esirden de farkı yoktur. O şehirlerde kurulmuş olan ortamlarda insanlar yaşamdan da bir lezzet tat alırlar. Güzel karayolları vardır. Gizli gizli köşelerinde istediklerini yaparlar ama köyde herkesin yaptığı herkesin gözün önündedir.

Üç jandarma bir karakol / Yumurtası tavuğı bol

Ne okulu var ne düzgün yol / Eyvah köyüm yiğıt köyüm

Üç jandarma olduğu zaman zaten bir karakol demektir. Jandarma problem olduğu zaman gelir onun da gönlü yumurta ve tavukla alınır ama köyde ne okul var ne de düzgün bir yol...

Hocaları takke bilir / Şam'ı bilir Mekke bilir

Doktor bilmez tekke bilir / Köyüm köyüm nazlı köyüm

Dini hayatta da köylüler takke giyip abdest alıp namaz kılarak dini yaşamaya çalışırlar. Şam'dan bahseder Mekke'den bahseder ama köyünden haberi yok. Doktora güvenmez tekkeye gider...

Mahzuni köye giderim / Kör oldu ağlar pederim

Elbet bir gün Allah kerim / Üzülme sen benim köyüm (670. Şiir)

Mahzuni köye gider ama tabii dışardan gider, gördüğünü anlatır: Babamın gözleri de kör olur ağlamaktadır. Tüm bunlar da eninde sonunda biter, Allah cömerttir, sen üzülme benim köyüm diye şiirin sonunda umudunu da dile getirir.

Mahzuni Şerif, kentleşme ve köylülük problemlerinde şehirliilerin hâllerinden de bahseder. Kendi köylülüğü ile övünür ve der ki;

Ben köylüyüm sülalem de köylüydü / Alay etmen için konu yok beyim

İnsan, insan doğar bütün dünyada / Bunun üçü, beşi, onu yok beyim (630. Şiir)

Sülalem de ben de köylüyüm; beylerim, alay etmek için bunu konu edinmeyin.

Dünyaya çok çocuk getiriyorsunuz; üç, beş, on tane kardeşiniz var diye bizi de aşağılamaya kalkmayın. Bu doğan, insandır. Tüm dünyada bunun üçü, beşi, onu yoktur.

Kentteki aydınları, yazarları eleştirir. Der ki;

Kuş dili döktüler asırlar boyu / Kendi dillerini bilemediler

Dizginle tuttular Fırat'ta suyu / Bizde gözyaşını silemediler

Mahzuni kudurdu kendi derdinden / Zarar gelmez Anadolu merdinden

Bin yıl koştuk aydınların ardından / Onlar bize bir gün gelemediler (891. Şiir)

Aydınlar, yazarlar, toplum önünde önemli bir yere sahip kalem erbapları; insanların çok zor öğreneceği, entelektüellik adına özel diller keşfettiler ve asırlar boyu özel bilimsel dillerle konuştular. Bunu yaparken halkının dilini ve hâlini de bilemediler. Fırat'ın önüne Keban barajını yaptılar, fakat bizim dertlerimize çare olamadılar. Biz kendi derdimizle kendimiz yandık kül olduk ama emin olun Anadolu'nun mert insanından kimseye zarar gelmez ve bu mert insanlar bin yıldır koştular. Yani kuş dilini asırlardır dökenlerin ardından, kendi dillerini bilmeyen aydınların ardından bin yıl boyunca koşup durdular.

Mahzuni'nin ayrıca devletin vergi düzeni bozukluğuna, toplumsal sistemdeki bu dengesizliğe ciddi eleştirileri vardır. Şöyle eleştirir:

Bir devlet vergisiz yaşar mı beyim / Hak düşmanı yobaz vergi vermiyor

Ne kesilir kıcı kırık memurdan / Fakat piç hilebaz vergi vermiyor

Fabrikayı ev gösteren Allahsız / Yatıp uyumakta edersiz ahsız

Nasıl da yediniz kansız silahsız / Kış patronu bu yaz vergi vermiyor

Vergi devletin temelidir. Vergisiz devletler yaşayamaz. Yobazlar bir yolunu bulup devlete verdiğini sanki düşmana veriyormuş gibi düşünerek bir şeyi bahane edip kul hakkına giriyor ve vergi vermiyor. Memurun aldığı maaş ne ki ondan aldığı vergiden ne olur? İşini bilen, düzenbaz, hilebaz olan devletten mal kaçırانlar vergi vermiyor. Nasıl vergi vermiyor? Şöyle; fabrikasını ev gösteriyor, işyeri vergisi vermiyor. Belli bir dönem kendisini çalışır gösteriyor, öbür dönem çalışır göstermiyor ve vergiyi bu şekilde yaparak ödemiyor, der ve devam eder:

Manukyanlar kerhanede veliler / Namus mektebinde beklemeliler

Tüm vergi veriyor bütün deliler / Şu kaderi beyaz vergi vermiyor”

Neler geldi geçti Mahzuni budur / Kimseye demedim günahım şudur

Vergi toplumun namus borcudur / Her nedense kurnaz vergi vermiyor (976. Şiir)

Türkiye’de 2001 yılında vefat eden Matild Manukyan diye bir kadın vardır. İstanbul’daki genelevlerin patronudur. Türkiye’nin en büyük, en çok vergi veren insanı seçilir. Bu yüzden kendisi vergi vermenin velisi, en büyüğüdür. Namuslu davranıp devlete vergi veriyor ama bunu insan ticareti yapan, seks ticareti yapan kadın veriyor, bunların başındaki kişi veriyor. Bir de o kadar kazanıyor ki vergi rekortmeni oluyor. Memuru, işçisi, emeklisi veya bağkurlusu vergi veriyor ama şu kaderi beyaz olanlar (kaderi kara yazılı olmayan, zengin, rahat olan kişiler) vergi vermiyor. Kurnaz kişi, bir yolunu bulup vergi vermiyor, der.

Mahzuni’de kentleşme ve köylülük meseleleri içinde göç meselesi daha çok yurt dışı göçleri üzerinden işlenmektedir. Yani köyden kente göç, köyün görünümü, kentin görünümü ve kentteki kaypaklıklar olarak anlatılırken göç ve gurbet temaları daha çok yurt dışı göçleriyle anlatılmaktadır.

Tabii yurt dışına gidenler sadece bedenlerini oraya taşıyorlar. Karşılaştıkları yerde dil bilmiyorlar, iz bilmiyorlar, yol bilmiyorlar, örf bilmiyorlar, adet bilmiyorlar, töre bilmiyorlar. Burada gördükleri örfü, adeti, geleneği ve inancı yaşamak istiyorlar. Fark etmek istiyorlar, sevmek istiyorlar, insanlarla kaynaşmak istiyorlar. Ancak orada onlardan sadece emekleriyle var olup oradaki insanların ihtiyaçlarını karşılamak gibi bir görev bekleniyor. Mahzuni, bunu insanoğlunun çok aşağılandığı bir şey olarak görüyor ve siz böyle aşağılanmayın diyerek yurt dışına gidenlere / gurbetçilere Anadolu’ya geri dönmeleri için şöyle seslenir:

Bize küsüp bizden kaçıp gidenler / Dönün gelin Anadolu bizimdir

Hiçbir ana yavrusunu bırakmaz / Binin gelin Anadolu bizimdir (...)

Mahzuni der Anadolu bizimdir / Geri dön Ayşe’ m acıları dindir

Dört yanıyla bu ülke çok güzeldir / Bilin gelin Anadolu bizimdir (953. Şiir)

Burası bizim yurdumuz burayı terk etmeyin. Eğer buraya küsüp de gittiyseniz, ah edip

de gittiyseniz de-burası özellikle 1980'li yıllardaki siyasi göçlerle alakalı olabilir- ülkenize, insanınıza küsmeyin, gelin burası bizimdir. Burayı ancak sizlerle birlikte bu yangınları dindirebiliriz. Ülkemiz çok güzeldir. Ülkemiz yaşanmaya değerdir. Ancak ülkemizde kurulan sistem, insanları bu ülkede yaşayamaz hâle getirmektedir. O kadar çok Almanya'ya gurbet işçisi olup giden insanlar olur ki geri dönemezler. Bu da Mahzuni'ye dert olmuştur ve bunu şöyle dile getirir:

Onun burda taşı toprağı vardır / Alamanya gardaşımı geri ver

Düz ovası, yeşil yaprağı vardır / Alamanya gardaşımı geri ver

Bizi garip eden beyler utansın / Haksız padişahın makamı yansın

Pirenin emdiği devler uyansın / Alamanya gardaşımı geri ver (918. Şiir)

Almanya'daki kendi kardeşim ve oraya giden ama burada yeri yurdu olup orada emeğini satarak geçinmeye çalışanlar buraya gelin, burayı birlikte kalkındıralım. Bizi bu hallere düşürenler, Almanya'ya muhtaç eden beyler utansın. Keşke oradaki işi burada yapıp da kazanabilseydik. Bu şekilde sistemi kurup da bunun başında olan padişahların makamı yansın, pirenin emdiği develer uyansın yani bu, bizim üzerimize binip bizim karnımızı emenlerden dolayı oraya gidiyoruz orada yaşıyoruz. Onlar uyansın bu millet uyansın. Alamanya sen de gardaşımı geri ver.

Mahzuni bu dörtlükleriyle yaşadığı dönemdeki Almanya'daki işçilerin, gurbetçilerin sorunlarına, ülkesinde yaşamasına, ülkesindeki düzenin bozukluğuna, düzenin bozukluğundan dolayı onların orada yaşadığına değinmiştir. Keşke düzen iyi olsa da burada yaşayıp bunları memleketimizde kazanabilseler diye yakınlıkla anlatır. Bununla birlikte bu şekilde ailenin birliği, toplumun dirliğine dair önemli işaretler verir.

Mahzuni için okul demek, öğretmen demektir. Okula (eğitime) sevgisi, bağlılığı ve ondan ne beklediği öğretmen ile neredeyse aynıdır. Onun dışında eğitime, okula dair geniş çerçevede belirgin şiirleri yok. Okul- eğitim kavramları da toplam şiir sayısına oranla yok denilecek kadar azdır. "Eğitim kültürle uyansın her can" (1102. Şiir) dizisinde eğitim ve kültürle her canın uyanacağını, gerçeği kavrayacağını dile getirirse de diğer şiirlerinde eğitim fırsat eşitliği yoktur çünkü Mahzuni'nin böyle bir gündemi yoktur. Örneğin Âşık Veysel'de fabrika, öğretmen, eğitim bunlar çok önemli bir konuyken Mahzuni'de bunlar çok önemli bir

konu değildir. Hatta bunların bile neredeyse adaletsizlik yarattığını düşünür çünkü toplumu yöneten büyük büyük adamların hepsi; eğitilmiş ve modern, kalem tutan, topluma yön veren insanlardır. Mahzuni buralardan da eşitsizlik sağlandığını düşünmektedir. Belki de ondan dolayı okulu övmez. Bunun yanında bir de kendi yaşamında zaten iyi bir okul hayatı yoktur.

Mahzuni, aydın bir kişi olmanın yolu okumak, eğitimin içinde olmak ise bizden bu yola girmedik der ve bu durumu şöyle dile getirir:

Cahillik maskaralık mı.?

Okumadık işte,

Diyalektik, miyalektik.

Giremedik aydınlığın cep defterine

Hep çektik

Hep çektik.

Kitap yollarında gezerken

Elimi saz,

Gönlümü halk çarptı.

Kültür vurgunu yedik,

Denizden kurtulurken,

Kumlarda bir fok çarptı.

Ben aradığım her yolda

Her kentte mutlaka bela buldum.

Pazarda Lenin ararken

Evdeki Hacı Bektaş'tan oldum (1253. Şiir)

Cahil olmak maskara olmak mıdır? Bizler okumadık işte, okumamayı seçtik ama bu bizim maskara olacağımız anlamına gelmez. Bu felsefi düşünceler olan diyalektik miyalektik dediğiniz yabancı sözcüklerle konuştuğunuz bu düşünceleri, görüşleri de okumadık, bilmiyoruz bu yüzden aydınlığın cep defterinde olamadık. Biz hep dert çekenler olduk, her

daim dert çektik, dertten kafamızı kaldıramadık. Sanmayın ki biz okumadık. Ben de nice kitaplar okudum, karıştırdım, araştırmalar yaptım ama elimi saz, gönlümü de halk çarptı, kendimi onlara kaptırdım ve okul meselesini kapattım, halk ozanı oldum. Kültür vurgunu olduk, denizden kaçtık dalgası çarpmasın diye ama kumsalda da fok balığı geldi bize çarptı. Deniz çarpsa daha iyiydi. Çok aradım çok muhabbet ortamında bulundum, görüşlere katıldım. Kent kent dolaşım ve her kentte de girdiğim her yolda da bir belaya çattım. Farklı düşünceler, görüşler aradım, bilenlere sordum, Lenin var dediler. Solculuk adına yola çıktım. Lenin'i ararsam aradığımı bulurum sandım ama anladım ki hata etmişim kişi ne arıyorsa özünde aramalı, ona en iyi cevabı kendi özü verecektir, kendi yetiştiği çevresi, inancı verecektir. Özünden kopan kişi; evinde olan Hacı Bektaş'tan da olur. Onu var eden, tutunduğu inancından da kopmuş, ortalık malı gibi ne olduğu ne yaptığı belli olmayan bir kişi olup dolanıp durur. Elde vardır sıfır. O yüzden biz, aydınların okuduğu kitaplar, görüşünü savunduğu adamlar değiliz. Biz halkız ve bize Hacı Bektaşlar, özümüz, geleneğimiz lazım. Varsın cahil kalalım, der.

Ancak Mahzuni, öğretmenleri sever ve sayar, Yaradan'dan sonra bir insanı yaratan olarak öğretmeni görür ve şöyle der:

Bütün karanlığın ulu güneşi / Her gece gönlüme dol öğretmenim

Kim ki çıkmak ister ömür dağına / Ancak senden başlar yol öğretmenim

Hep çürüsün sana küfreden diller / Kökten kopsun sana taş atan eller

Senden küçük güzellikler güzeller / Sendeki bir başka hâl öğretmenim

Satır satır düşüncemde kanımsın / Kanımın içinde başka canımsın

Yaradan'dan sonra küçük tanrımsın / Sende hikmet kudret bol öğretmenim

Adaletin A harfini sen yazdın / Zorlukları sen öğrettin sen çözdün

Hesabı keşfettin atomu ezdin / Sana tüm engeller kul öğretmenim

Sen ağlarken ya ben nasıl güleyim / Rehbersiz menzili nasıl bulayım

Eline gönlüne kurban olayım / İşte bir canım var al öğretmenim

Mahzuni sızlanır övgüm az diye / Bana neler çektin oku yaz diye

Gene yatır dizlerine saz diye / Beni ölene dek çal öğretmenim (612. Şiir)

Öğretmen; Mahzuni için ilk olarak, karanlığı yarıp aydınlatan güneş gibidir. Mahzuni de karanlıkta kalmıştır ve öğretmeninden karanlık dünyasını aydınlığa kavuşturmasını ister. Kim yaşamın, ömrün en zirvesine çıkmak isterse rehber, kılavuz olarak ancak öğretmenin olacağını ve ömür dağının yolunun bile öğretmenden başlayacağını söyler. Öğretmenlere küfredenler, taş atanlar, canına kastedenlerin olduğunu belirtir. Mahzuni, kendi canından kanından birisine bunlar yapılmış gibi hissederek öğretmenleri sahiplenir ve küfredenlerin dilinin kopması, taş atanların elinin ta kökten kopmasına dair beddua eder. Tüm güzelliklerin ve güzel olanların öğretmenden daha geride olduğunu çünkü öğretmenin hâlinin kimsenin hâline benzemediğini vurgular. Mahzuni'nin her bir düşüncesinin satırında öğretmenin canı, kanı olduğunu, sahip olduğu düşüncelere onun can verdiğini, kanını taşıdığını söyler. Bu yüzden öğretmeni öz kanından olmasa bile canının, kanının içinde başka bir kanıdır, canıdır. Yaradan insan olarak Mahzuni'yi yaratmıştır ama öğretmeni de onu başka bir şekilde yaratmıştır çünkü toplum içinde yaratmıştır, fikirleriyle, güvenilirliğiyle emeğiyle yaratıp onu yeniden var etmiştir. Adalet nedir ilk olarak, öğretmeni ile tanışmıştır, o tanıtmıştır. Zorluklarla nasıl mücadele edilir, zorluklar, engeller nasıl aşılar öğretmeni çözmüş ve ona öğretmiştir. Matematik, hesap bilgilerini, atoma dair bilgilerin hepsini de öğretmeninden öğrenmiştir. Öğretmeni için bir engel yoktur, bütün engeller onun kul kölesidir, onlara emreder, hükmeder. Öğretmenin ağlaması çok büyük bir olaydır. Dağlar taşlar yerinden oynar, yıkılır öğretmen ağladığı zaman ve Mahzuni asla bu hâlde iken gülemez. Öğretmen onun rehberidir, doğruyu, hak olanı gösterip onlara yönlendirir. Öğretmeni olmadığında menzilinden çıkar bu yüzden yolundan, Hak olan istikametten onun çıkmasını engelleyendir, bir anlamda canını her daim kurtarandır. Onun için kurban olur, verecek bir canı vardır onu da öğretmenine gözünü kırpmadan vermeye hazırdır. Öğretmeninin eli vardır onun üzerinde, gönül yapısını kuran öğretmenidir o yüzden canını vermekten hiç gocunmaz. Bunlar, bu övgülerin hepsi öğretmenine azdır bu nedenle Mahzuni sızlanır durur. Bilir çünkü öğretmenin o okusun yazsın, meslek sahibi olsun, bir yerlere gelsin diye ne eziyetler çekmiştir. Beni yine dizine yatır saz gibi çal, senin tezenenin vuruşu benden bir nağmenin çıkmasını sağlar, sen tezeneni vurmudıkça ben bir dut dalından öte bir şey değilim, kuruyup cansız bir şekilde yok olurum, beni ölene dek saz gibi çal öğretmenim, der...

Öğretmene sevgisini ve kendisindeki yerini açıkladığı şiirinden anlaşılıyor ki ilkökul ve askerî okulda Mahzuni'nin üzerinde etkili olan öğretmenleri vardır. Bunlardan birisi askerî okuldan-büyük ihtimalle- bir edebiyat öğretmenidir. Bu durumu askerî okulda yazdığı

şairlerinden anlamaktayız ama askerî okulda onu etkileyen öğretmenine dair başka bir iz bulamadık. Asıl ve ilk öğretmeni ise köyün eğitmeni olan ve sadece Mahzuni'ye değil Berçenek köyünün tüm çocuklarının karanlık dünyasına güneş gibi doğan öğretmen, Eğitmen Mevlüt Kul'dur. Mahzuni şiirinde okuma yazmadan tutun, hesap etmeye, atoma varana kadar eğitimini aldığı öğretmeninden bahseder-ayrıca genel bütün öğretmenleri de kapsayan bir anlatımdır- bir öğrencinin bu derslere dair ilk bilgilerini ilkokul öğretmeninden aldığı için şiirde anlattığı öğretmeni büyük ihtimalle Mevlüt Kul'dur. Bunu, alan çalışması sırasında köyde yaşayan kişilerden ve Mevlüt Kul'un kendi öğrencilerinden dinlediğimiz okul hikâyelerinden anlamaktayız. Mevlüt Kul, askerde "Ali Okulu" denilen okulda eğitimini alır. Bu, Cumhuriyet'in köy çocuklarına ulaşmak için sunduğu bir sistemdir. Askerde okuma yazma öğrenen, bilen kişiler köylerine gittikleri zaman köyün herhangi bir evinde, okula gidecek çağına gelmiş çocuklara okuma yazma öğretir. Mevlüt Kul da Cumhuriyet'in ilk öğretmenlerdendir. Kendi evini okula çevirmiştir ve her aileye de en az bir çocuğunu okula göndermesi için şart koşmuştur. Kız çocuklarının okuması, erkek çocukların askerî okula gitmesi için de canla başla çabalamıştır. Öyle ki okula gelmeyen, kaçan ya da ailesinin tarla tapan işi var diye göndermediği öğrencisini atıyla giderek geri dersine getirmiştir. Çocukları büyük bir disiplin içinde, titizlikle yetiştirmiştir. Mahzuni de onun öğrencisidir ve yaramazlıkları ile öğretmenin en çok uğraştığı, arkadaşlarını başına toplayan, eline geçen ince bir dal bile olsa onu saz gibi hayal edip dersten kaçarak ders verilen yerin kerpiç duvarına çıkıp saz çalarak türküler söyleyendir. Hem dersten kaçtığı hem de dersi böldüğü için öğretmeninden azar işitip kerpiç duvardan indirilerek derse geri getirilen, dersini iyice öğremsin diye çabalanan, akıllı, arkadaşlarını eğlendiren, şakacı bir öğrencidir.

Mahzuni Şerif, siyasetin toplumsal sorunlara çözüm getireceğine inanan bir kişidir. Bu manada zaman zaman siyasetle de doğrudan ilgilenmiştir. Bazı partilerde milletvekili adaylığı olduğu gibi bazı partilerde danışmanlık veya milletvekilleriyle doğrudan ilişkiler içinde çözüm bulmaya çalıştığı olmuştur. Mahzuni Şerif, siyasetle çözüm üretilebileceğini, siyasetin temiz, dürüst, halkça ve haktan yana yapılması gerektiği hususunda önerileri ve kabulleri vardır. Siyaseten kendisi temelde cumhuriyetçidir, Atatürkçüdür, laikliği savunur. Aslında Cumhuriyet Halk Partisinin temel ilkelerini devrimci bir şekilde savunur. Bu manada CHP'yi de pasif kalmakla da suçlar, eleştirir ve der ki:

Cumhuriyet bu partiyle kuruldu / İstiklal Savaşı niye yoruldu

Demelerin altı ilke kırdı / Altı ok tümüyle ok olsun derim

Körlerin atışı hedef bulur mu / Seksen yıl koşanlar uyur kalır mı

Bir meclis ki Atatürksüz olur mu / Kahpe felek elin çek olsun derim (617. Şiir)

Altı ilkeyi tam doğru bir şekilde uygulamak gerekir. Öyle eğerek bükerek ona uydurarak buna uydurarak değil. Tamamen ok gibi olsun, hedefini vursun, net olsun. Atatürk'ün devrimciliği, kararlılığı, Atatürk'ün ülkeyi düzeltmedeki niyetinin de CHP'nin elinden çekildiğini, biraz daha pasifist kaldığını bu sebeple de daha halkın, emekçinin, ezilenlerin sorunlarına bu sebeplerden dolayı da yeterince eğilemediğini işaret eder. Bununla birlikte milletvekilleri ve devlet adamları hakkında da aslında olumlu devlet adamı portresi Mahzuni Şerif için Atatürk'tür. Atatürk'ten sonra devlet adamlığı yapanları doğrudan övdüğünü çok göremeyiz. Ama genel olarak meclise, milletvekilliğine, siyasetçilere karşı çok ciddi eleştirileri olduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan birisi de "Rastlamadım Bir Yana" şiiridir:

Bir meclise mihman oldum / Rastlamadım bir yarana

Ne acayip döndüm kaldım / Taş atarlar yalvarana

Kimi kimine bağırır / Biri kaçır beşi vurur

Kızan bir tekme savurur / Yanda uyuyup durana

Görülmemiş böyle uçar / Dokunulmaz zehir saçır

Hakk'ı inkâr eder kaçır / Döner el basar Kur'an'a (59. Şiir)

Milletvekillerinin insanlara biraz yakın davranır gibi davrandığını ama aslında tepeden baktığını, insanlara ve kendinden bir şey isteyenlere soğuk davrandıklarını, yalvaranlara taş attıklarını, kimine bağırıldığını kimine çağırıldığını, böyle saygın bir temsilci gibi davranmak yerine kendi menfaati için çalıştığını söyler. Hatta devlet için millet için vatan için dillerinin zehir saçtığını, zaman zaman Hakk'ı inkâr ettiğini, Hakk'ı inkâr edene de "Sen Hakk'ı inkâr ettin." dediği zaman dönüp Kur'an'a el bastığını anlatır. Yine bakanların da aynı şekilde bu menfaat sistemi içinden beslendiğini ve bu bakış açısıyla çok da bu topluma fayda sağlamayacağını belirtir:

Bakan ağa, bakan ağa / Hiç gelmesin bizim dağa

Halkım etti halkım buldu / Eliyle belaya girdi / Eyvah eyvah eyvah eyvah (686. Şiir)

Mahzuni Şerif genel manada insana ve insanın iyi olmasına inanır ama toplumsal hayata girdiği zaman o iyiliği ve güzelliği göremez. Göremediği zaman da bir bencillik ve ezen ezilen çelişkisi içindeki toplumu görür. İşte bu toplumu düzeltmesi ve yönlendirmesi gerekenler olarak gördükleri de siyasetçilerdir. Siyasetçilerde de bu menfaatperestliği, adam kayırmayı, toplumun ve halkın sorunlarını değil de kendi menfaatlerini savunmayı gördüğü zaman da onları eleştiri yağmuruna tutar.

Mahzuni Şerif, seçme ve seçilme durumunu da ele alır ve şöyle anlatır:

*Bu millet ki bu meclisi, gönderip oturtmaktan / Dövdü sineyi tahtını bin defa pişman oldu
Önce çıktı bir vefasız, yemin etti hak için / Sonra döndü şerefinden, halkına düşman oldu
Şerre düştü bürokrasi, ülkeyi rüşvet sardı / Her köşede beş Susurluk, huzuru külfet sardı
Adam başına belalar, hainler servet sardı / Utanmadan diyorlar ki, vatan gülistan oldu*
(1074. Şiir)

Milletvekilliğini bu seçme seçilme sisteminde halk, kendisini temsil etsin diye birilerini seçer. Seçilen, halkı temsil etmesi gerekir ama milletvekilleri halkı temsil etmemektedir, seçildikten sonra meclise gidip oturmaktadır. Kendi menfaatleri için çalışıyorlar. Nutuklar atalar, vefasızlık yaparlar, şereflerini yok sayarlar ve kendilerini seçen halka düşman olurlar. Bürokrasi, rüşvet, mafya, yolsuzluk, huzursuzluk her tarafta kol gezer ve bu sebepten dolayı da vatanı milleti hainler sarmaktadır. Buna rağmen vatan gülistan oldu, bayındırlaştırdık, şu hizmeti yaptık bu hizmeti yaptık diyerek de insanlara da övünmektedirler. Kısacası Mahzuni bu şekilde anlatarak; yaşanan siyasi sistemin aktörlerini, kendisini var eden aktörlere sadık olmamakla, onları kullanmakta ve sömürmekte hatta onların sömürülmesi için oluşturulan sistemin güçlü çarkı olduğunu işaret eder.

Dönemin devleti yöneten başka kişileri de eleştirir ve onların hâllerini biraz da sembolleştirerek şöyle anlatır:

*Dört kediyi tuttuk koyduk torbaya / Diri diri adam yemek nasılmış
Dördünün de Allah belasını vermiş / Her aslana fare demek nasılmış
Biri bakar anahtarın divinden / Biri farksız Kaf Dağı'nın devinden
Heç geçilmez boz köpeğin tavından / (Heç geçilmez boş sineğin kafından)*

Olanaksız gara giymek nasılmış

Mahzuni der keyfimize maşallah / Sizin sayenizde yemini billah

Kapan sağlam ise ezer inşallah (Tuzak sağlam ise ezer inşallah)

Siz de görün boyun eğmek nasılmış (1018. Şiir)

Şiirdeki dört kedi, belki de o dönemde devletin uzun yıllar başında olan dört büyük siyasetçidir. Bunlar; Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş, Necmettin Erbakan ve Bülent Ecevit'tir. Bu dört lider, uzun dönem liderlik yaparken 12 Eylül askerî darbesiyle siyaset yasağı olup siyaset yasağından sonra da hepsi kendi partilerinin başına geçmiştir. Mahzuni'nin bunlar hakkında da olumsuz eleştirileri vardır çünkü kendi ideolojileri diğerleriyle uyum sağlayarak aslında ülkenin ideolojik ortamını oluşturmuşlardır. Hazırladıkları bu ideolojik ortamda da yine halka, vatana millete bir fayda sağlamamıştır.

Mahzuni siyaseten de durumları çok iyi tespit eder ama devrimciler gibi sistemi tamamen değiştirmek kökten değiştirmeyi önermez. İyi niyetli kişilerin, halk adamlarının, halkın sesini duyacak olan insanların siyasete girmesiyle topluma doğru bir yön kazandırılacağını toplumun değişeceğine inanır ve önerisi de budur. Mahzuni'ye göre halkın adamı olan, iyi niyetli ve sağlam olan kişiye örnek de Atatürk'tür. Halkın adamı da ancak Atatürk gibi olarak, Atatürk gibi davranarak olunabilir. Mahzuni'nin devrimcilerle ayrıldığı nokta da budur. Devrimciler sistemi değiştirebilmek için her şeyi değiştirmek gerekir çünkü bozuk düzende sağlam çark olmaz der. Mahzuni ise bir ihtimal iyi ve doğrunun yapılabileceğine dair kanaate sahiptir var. Bunun yolunun da siyaset olduğuna inanır. Bununla birlikte siyasetle ilgili olanları, yapılanları, ortaya konanları gördüğü zaman da "Hayır. Bunlarla da bir şey olmaz. Bunlar kendi menfaatlerinden başka bir şeyi düşünmüyorlar. Bunlar halka yüzlerini dönmüyorlar. Bunlar halkın derdinden sıkıntısından haberleri yok, dört yılda bir meydanlara çıkıyorlar, insanlara nutuk atıyorlar, danışmanların onların bunların söyledikleriyle sözlü belagatlı bir sunum yapıyorlar, milletten oyu aldıktan sonra da bir daha halkın huzuruna uğramıyorlar. Halkın huzuruna uğramayı bırak meclise de uğramıyorlar. Üç kere beş kere en fazla on kere el kaldırarak, halka göre çok yüksek rakamlı olan maaşları alıyorlar, peşinden bir de süper emekli oluyorlar. Mecliste 4 yıl görev yaptığı için emekli de oluyorlar ömür boyu da maaş alıyorlar." diye eleştirir. Mahzuni'ye göre milletvekili denilen

kişi, doğrudan zaten halktan kopmaktadır. Geçim derdi olmadığı için dolayısıyla hayatın sıkıntılarıyla milletvekili uğraşmaz. Sistem onu, halkı savunmaması için sanki satın almaktadır. Yani halktan biri olarak gelse bile milletvekili olup o düzenin içine girdikten sonra bir de emekli olduktan sonra yüksek maaşları aldığı zaman-temel ihtiyaçların eksikliği, açlık, sıkıntı, kira yoktur- genel olarak ekonomik sıkıntı dairesinden çıktığı için bu sefer halkı anlamaz hâle gelmektedir. Halkla ilgili problemleri de kendi yaşamadığı için inandırıcı anlatamaz. Daha önce bir aday milletin açlığından sıkıntısından bahsederken ortalık yıkılırken, milletvekili olunca tekrar konuştuğunda hiç inandırıcı olmaz. Mahzuni bunu çok iyi anlar çünkü milletvekilleri aç değil. Aç olan açın hâlinden anlar. Yoksul olan yoksulun hâlinden anlar. Düşmüş olan düşmüşün hâlinden anlar. Mahzuni, bunlar da böyle bir hâl yok, der. Yaşamayan anlayamaz, anlayamadığı için de o durumu, duyguyu yaşatamaz, etki karşıya geçmez. Bir duygunun karşıya geçmesi için konuşan, anlatan kişinin onu yaşaması gerekmektedir. Biz bir de bunları temsilci diye seçiyoruz ama bizi temsil edemiyor çünkü bizi bilmiyorlar. Bizden değil. Bizimle birlikte değil. Bizimle birlikte diye gönderdiğimiz de mecliste değişmektedir diye anlatır.

Mahzuni, siyasette oyun nasıl işlediğini de şöyle anlatır:

Bize kim danıştı bir oydan başka / Kimlere göredir anayasamız (1141. Şiir)

Sadece oy vermesi konusunda bize bir şey soruyorlar, geri kalan da hiçbir şey bizimle- halkla- alakalı değil. Her şey kendi menfaatleriyle veya bu ülkenin üstünde olan onların çıkarlarıyla ilgilidir. Üstte bir düzen var bu üstteki düzen halkçı da olsa dinci de olsa milliyetçi de olsa cumhuriyetçi de olsa liberal de olsa başka bir düzene çalışmaktadır ama adı bilinmeyen, görünmeyen bir düzene... Ancak hepsinin ağzında halk vardır.

Çözümü siyasette bulan Mahzuni, balık baştan düzelir diye bakar ve bu noktada Atatürk'ü örnek verir. "Bir daha gel gel Samsun'dan" derken şunu anlatır:

Bu ülke ancak senin gibi biriyle kurtulur; senin bakış açın, duruşun, ideolojin, ahlakın, edebin, halkseverliğin, vatanseverliğin, fedakârlığın... Bu duyguları sahip biri tarafından yine burası toparlanır. Sen doğru bir sistem kurdun, doğru bir işleyiş yaptın ama insanlar bu sistemi kendine benzettiler. Şimdi biz bunun tersi dışında bir şey de istemiyoruz. Biz bunu istiyoruz, bunun gibi olunmasını istiyoruz, der. Mahzuni aslında burada çok samimi siyasi bir proje önerisi de vardır. Bu işlenmiş bir projedir: Atatürk ve Atatürk'ün bu ülkede yaptıkları. Ona

göre bu işlenmiş proje; siyasilere, devlet memurlarına, öğretmenlere, doktorlara, hayatın her alanında hizmet edenlere örnek hâle getirebilmeli. Bu, örnek hâle getirebilirse toplum ayağa kalkar sosyalizme de gerek kalmaz, başka bir şeye de gerek kalmaz. Bu toplumun işleyişine en uygun rejimi Atatürk zaten bulmuştur. Ancak siz onun sistemiymiş gibi bize kendi sisteminizi getirip dayatırsanız bu sistem, yoksulu daha da yoksul, garibanı daha da gariban hâle getirir. Ezen ezene, kıyan kıyana, sömüren sömürene olur ve bunun da bağı olarak oyu koymuşsunuz, bize 4 yılda bir geliyorsunuz soruyorsunuz, oyu aldıktan sonra da istediğiniz gibi at oynatıyorsunuz der.

Cumhuriyetin oyla sınırlandırılmış olmasına karşı çıkar. Mahzuni'ye göre vatandaş olmak oy vermekle sınırlandırılabilir bir kavram değildir. Vatandaş olmak hayatın her alanında topluma karşı sorumlu olmaktır. Vatandaş bunu vatandaş olarak yaparken devlet adamı, siyasetçi; toplumdaki her şeyden sorumlu olarak davranmalıdır. Dolayısıyla en yüksek sorumluluk siyasilerdedir. Onlar halkın menfaati için çalışmalıdır. Siyasinin kesinlikle başka bir menfaat bağı olmaması gerekmektedir der. Ancak Mahzuni; uygulananlara, yaşananlara baktığı zaman baş menfaatperestlerin siyasiler olduğunu görür ve onların hatta sırf bunun için siyasete girdiğini, daha fazla kazanmak, köşebaşlarını tutunmak, ihaleleri almak, devletin yağmalanacak arazilerini bulabilmek için siyasete girdiğini söyler. Bu anlamda da vekilleri eleştirir. Oy için uğraşanları eleştirir. Hatta zamanı gelir halkça beddua da eder ve “Böyle yapan Allah’ından bulsun” der. Bu noktalarda Mahzuni doğru tespitlerde bulunur ama önerilerinin güçlü olmaması da bizzat bu yapının o siyasi tarafına, siyasetçilere bel bağlamasından dolayıdır. Oysa asıl siyasetçiler bu sistemin bu kadar olumsuz kurgulanmasına vesiledir. Biri sağcılık oynar biri solculuk oynar biri ülkücülük oynar biri dindarlık oynar ama zengin daha da zengin, fakir daha da fakir, gariban daha da gariban olur. Ezen ezilen çelişkisi bitmez. Sorumluluk alınmaz ve hayattaki gerçek adil paylaşım dediğimiz şey sözle olur ama gerçekte hiçbir zaman gözükmez. Bu yüzden düzen değişse de ezilenlerin, sömürülenlerin değişmediği söylenir. Özellikle Mahzuni'nin yaşadığı dönemde sağcı iktidar olur, solcu iktidar olur... İdeolojiler sözde değişir ama halka bunun hiçbir faydası olmaz.

Mahzuni bu durumların yaşanmasında toplumun içindeki işbirlikçileri eleştirir ama bu işin dışı bağımlılıkla, emperyalizmle bağı olduğunu da çok iyi bilir. Bunu çok genç yaşlarında “Bütün insanlık adına / Amerika katil katil” diyerek söyler:

Bütün insanlık adına / Amerika katil katil

Kanun yapar kendi teper / Amerika katil katil

Vietnam'ın suçu nedir /Hür yaşamak ayıp mıdır

Atom patlat ister kudur / Amerika katil katil

Bir gün gramlar bir olur / Kilodan hakkını alır

Zalim olan bela bulur / Amerika katil katil (502. Şiir)

Şiiri, halk tarafından en çok dinlenen, dinlenmek istenen parçalardan biri olur: Burada Amerikan'ın aslında dünyaya nasıl bir yüzünü gösterip demokrasi deyip aslında dünyanın kanını emdiğini, atom bombası patlattığını, ayrımcılık yaptığını, girdiği her yerde savaşın çıktığını, toplumlardaki düzeni hep kendi menfaatleri doğrultusunda şekillendirmeye çalıştığını, bunların da eninde sonunda hesaba çekileceğini başarılı bir şekilde anlatır.

Aruzla yazmış olduğu bir şiirinde de Atatürk'e seslenir ve günümüzde de neler yapılması gerektiğini şöyle söyler:

Almıştı Ortadoğu'yu sermaye denen cadı / Ondan hüccetsiz kalkmazdı hiçbir kuşun kanadı

Bir emekle şahlandın devirdin istibdadı / Coşanların son livası ey Kemali Mustafa

Ehli küfür çadır kurmuş güzelim İstanbul'a / İzmir'e bir Van yolcusu gözleri dola dola

Eskişehir'de bir kağnı gıcırdarken son yola / Kurtuluşun merhabası ey Kemali Mustafa

İngiliz'i Fransız'ı ey mağrubun pehlivanı / Havladı Antep Maraş'ta döktü köpükle kanı

Doğurmuştu toprak ana senin gibi merdanı / Yetiştin hasların hası ey Kemali Mustafa (19. Şiir)

Bu devirde yapılması gerekenler Mahzuni'ye göre şöyledir: Ortadoğu'daki sermaye denen cadıyla yüzleşilmeli, hesaplaşılmalı, istibdat yönetimlerini devirmeli, İzmir'le Van arasında bir şey gözetilmemeli, gerekirse Kurtuluş Savaşı zamanındaki fedakarlıklar yapılmamalı, İngiliz'e, Fransız'a karşı kendimizi küçük görmemeliyiz ve bu topraklar Atatürk gibi evlatlar doğurmalıdır diyerek bağlantılar kurar.

Mahzuni, Kıbrıs Savaşı döneminde Amerika'nın Türkiye'ye uygulamış olduğu ambargoya karşı da çok net tavrını koyar ve şöyle der:

Ambargo mambargo dinleme gardaş / Gelin Amerika kovulsun gitsin

Üsleri müsleri çıksın burdan / Kendi toprağına savulsun gitsin

Bu herifler senden alır haşhaşı / Morfin eder sana açar savaşı

Boşuna vurmadan gardaş gardaşı / Bir bayram davulu çalınsın gitsin

Elin gavurunu boşa çağırma / Evdeki dövüşü ele duyurma

Seni senden beni benden ayırma / Böyle bir memleket öğünsün gitsin (764. Şiir)

Bu şiiri, o dönem için başarılı bir anlatıma sahiptir tıpkı “Boşa dövüşmeyin yiğitler size vuranlar vurulmuyor ki” şiirinde olduğu gibi bu ülkenin 1980’li yıllar öncesindeki sağ-sol çatışmasını emperyalizmin bir oyunu olduğunu ve bu şiirinde de bu ikiliğin ortaya konularak aslında insanları ayırarak toplumdaki barışı ortadan kaldırdığını başarılı bir şekilde anlatır. Uyuşturucunun, kara paranın durumunu tespit etmiştir. Emperyalizmin dünyada sanayi adında normal bir ekonomisi vardır bir de silah ticareti ve uyuşturucu ticaretiyle meşru olan kara ekonomisi kara parası vardır. Belki de demokrasinin bir türlü olamaması, işbirlikçilerin hep başa geçmesi tam da bununla alakalı bir şeydir. Oradaki kara parayı görmezden gelip kara paraya uygun insanlar aramaya çalışırlar der. Bu yüzden kardeş kardeşi boşu boşuna vurmasın, elin gavurunu boşuna çağırıp ülkemizin, kendi iç meselelerimizi onlara duyurmayın, biz kendi aramızda dövüşümüzü, kavgamızı, sorunlarımızı ve çatışmalarımızı kendimiz çözelim, birbirimizi birbirimizden ayırmayalım bir olalım ve bu hâlimizle övünelim diyerek samimi bir şekilde temennide bulunur.

Ülkede dışa bağımlılığın ve emperyalizmin en üst noktalara çıkıp can almasına da karşı çıkan Mahzuni Şerif; Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan’ın idam edilmesini ve Mahir Çayan’ın dokuz arkadaşıyla birlikte öldürülmesini “Erim Erim Eriyesin” şiiriyle protesto eder:

Köşkün sarayın yıkılsın / Erim erim eriyessin

Umudun suya dökülsün / Erim erim eriyessin

Suyun denize dökülsün / Gözlerin yansın çürüsün

Seni yılan çayan yesin / Erim erim eriyessin / Sürüm sürüm sürünesin

Aslan pençesi kurulsun / Çayın denize kurulsun

Gözlerin yansın kör olsun / Erim erim eriyessin / Çürüm çürüm çürüyesin

Musa isen Tûr-i Sinâ'n / Hak'tan gelmiş idi İnan

Yesin seni yılan Çayan / Erim erim eriyessin / Çölden çöle sürünesin

Mahzuni'yi sever idin / Ona sevgilim der idin

Candan başka ne yer idin / Erim erim eriyessin / Sürüm sürüm sürünesin (757. Şiir)

Nihat Erim hakkında yazdığı söylenen bu şiir aslında 6. Filo'yu protesto ve devamında Deniz Gezmişlerin idam edilmesiyle ilgili olarak idam kararı çıkan meclise, bütün sağ iktidarların "bizden üç gitti onlardan da üç gitsin" diye meclisten idam kararının çıkmasını sağlayan siyasilere eleştirisi ve öfkesini taşır. Bu kararda da emperyalizmin eli olduğunu ve bu kararda Amerikan emperyalizmin çıkarlarına uygun olarak gerçekleştiğinden dolayı gençlerin öldürülmesini ve Amerikan emperyalizmini halk diliyle beddualar ederek protesto etmiştir.

Siyasette gariban halkın payanda olarak kullanılmasına Mahzuni şöyle der:

Savaş gelince köy köydür / Seçim gelince köy köydür

Ondan başka hiçbir şeydir / Aman köyüm yiğit köyüm (640. Şiir)

Savaş gelince insan kaynağı ve insan malzemesi olarak köy köydür. Seçim gelince de oy deposu, oy kaynağı olarak köy köydür. Bunların dışında köylüler var olsa da olur olmasa da olur. Siyasiler köylüleri siyaset için payanda olarak kullanır. Ondan başka da yiğit köyüm hiçbir şeydir, der.

Düzen değişse de ezilenin- sömürülenin değişmediğine dair Mahzuni'nin düşüncelerine değinmiştik. Bu konuyu ele aldığı

Aynı baba dölü ölüp öldüren / Ölenle öldüren iti güldüren

Yok muydu bunu size bildiren / Vur diyenler burada görülmüyor ki...

Yeni adı çıkmış sağ ile solun / Tarihte borcu yok kullara kulun

İki yanı birdir yattığın çulun / Bilirsin ölenler dirilmiyor ki... (322. Şiir)

Şiirinde de Emperyalist sistemin, bu uluslararası sermayenin bizim gibi topluluklarda gerek kimlik siyaseti gerek sağ sol siyaseti altında oluşturmuş olduğu ideolojik kamplaşmalarla toplumdaki ahengi gelişmeyi, iyi bir şeylerin üretilmesine vesile olacak insanların engellendiğini söyler. Sağa da vur diyen sola da vur diyen kişi, aynı kişidir ve bunlara hiçbir şey olmaz der. O dönemi en iyi özetleyen son derece başarılı şiiridir.

Dünyadaki, toplumdaki eşitsizlik, haksızlık düzenini siyasetin değiştireceğine inanmasından dolayı Mahzuni Şerif'in siyasetle ilgisi ve siyasi örgütlerle ilişkisi ve bağı olmasını doğurmuştur. Bu durumu, katıldığı "Bir Yudum İnsan" belgesel programında kendisi bizzat şu şekilde anlatır:

"Nebil Özgentürk: Örgüt üyeliği var mıdır?"

Mahzuni Şerif: Hayır, hiçbir örgüte şimdiye kadar üye olmadım.

Nebil Özgentürk: Sadece türküler.

Mahzuni Şerif: Sadece tek başına benim örgütüm, geldiğim kültüdü zaten. Geldiğim halktı. Lüzum görmüyodum ki. Türkiye'de çok illegal örgütler var. Bunlardan hiç, bir tek birisine daha şimdiye kadar. Bir tek CHP'sine ben üyeliğim vardır bir de İşçi Parti'sine benim ilk gözağrımdır İşçi Partisi. 63'lü yıllarda İşçi Partisi'nde iki yıl kadar aktif gençlik görevi yaptım." (URL 11).

Mahzuni burada çok önemli bir şeyden bahsetmiştir: Ben bu siyasi örgütlerin hiçbirine üye olma ihtiyacı hissetmedim çünkü bunların hepsi örgütlemeye çalıştıkları halkı yansıttıklarını söylüyorlardı. Ben zaten halkla birlikteydim. Yani ben kendi başıma bir örgüttüm aslında. Çünkü ben halkla her zaman birlikteyim. Ama mücadele edebilmek için de örgütlü olmam gerektiğini düşünüp şu şu örgütlü oldum. Aslında ben bir siyasi yapının hedeflediği örgütlülüğü ve halkla iç içeliği zaten sağlamış bir kişiydim diye ifade eder. Örgütler konser yapmıştır, Mahzuni de onların konserlerine katılmıştır. Bu bir karşılıklı ilişki gibi gözükmektedir. Mahzuni'nin bunlardan, konserleriyle varlık biriktirdiğini söylemek doğru olmaz ama o partiler Mahzuni'nin kitesinden çok ciddi faydalanmış olabilir. Bu ilişkilerde hem Mahzuni onları geliştirmiştir hem de onlar Mahzuni'yi geliştirmiştir. Bu ikili karşılıklı bir ilişkidir fakat Mahzuni o dönemde radikal örgütlere karşı dikkatli olduğunu kendisi de söylemektedir.

“Yok sağımış yok solumuş bilemem / Ben kimseye eli bağlı kalamam” (982. Şiir) söyle mi de çok belirli bir Mahzuni söylemidir: Atatürkçülük, Atatürk gibi olmak. Sağcılık solculuk ise bunlardan sonra çıkmaktadır. Mahzuni bu nedenle kendini daha merkezde görmektedir. Atatürk temelinde merkezde görür. Ona göre sağcı solcu olmak da bir şeylere karşı muhtaç olmak, bir şeylerin hükmü altına girmektir. Sağcı olmak, emperyalizmle bağlantılı olarak Amerikan’ın emrine girmektir; solcu olmak, Rusya’nın emrine girmektir. Bu mananda sağcılık solculuk konusunda Mahzuni, ben kimseye bağlı kalamam ben kimsenin payandası olamam, benim karakterim tam bağımsızlıktır der ve bunun da kökü, uygulayıcısı, kurucusu, göstericisi Mustafa Kemal’dir, diye ekler.

Mahzuni, devlet kurumlarından olan askeriyede bulunduğu sürede rütbesini kötüye kullanan komutanların hâllerini görür ve kendisinin de yaşadığı bir olay üzerine eleştirilerini şöyle dile getirir:

İnkâr etmem birkaç günlük firarım / İbne olmak kadar yoktur zararım

Bu çeşit zincire girmem kırarım / Masal değil damarımda Kemal var

Şeyhülislamlığı bizzat horlattın / Tutup Mehmetçiğe falaka attın

Benimle beraber yeminler ettin / Üst’e hürmet ast’a şefkat tarumar

Mahzuni Şerif’im gel çileden çık / Kurşuna dizil tek, bu hürmeti yık

Yarbay olmak kolay ah ey insanlık / Mustafa Kemal’e şikâyetim var (851. Şiir)

Mahzuni Şerif İzmir Harp Okulunun bandosunda⁴⁷ askerliğini yaparken birkaç gün firar eder ve komutanı bu yüzden onu falakaya yatırarak cezalandırır (Ertekin, 2021a: 320). Bu durumu Yemliha Ertekin’e yazdığı mektuptan ve bıraktığı sarı defterine yazdığı bu şiirden anlıyoruz. Şiirinde firarının sonucunda onu askeriyede zor duruma düşüren, falakaya yatıran, döven komutanını ağır eleştirir. Komutanın davranışları canını çok yakmıştır. Bu tür komutanların da Atatürk’ün askerleri olmadığını, ordunun da aslında bu şekilde bozulduğunu ya da bozulacağını ve neredeyse zorbalığın hâkim olduğunun işaretlerini burada verir. Ayrıca ordudan ayrılmasını da bu tip insanların orduya hâkim olmasından da kaynaklandığını söyleyebiliriz. Aslında kendisi Mustafa Kemal’in askerî olmaktan, Mustafa Kemal gibi

⁴⁷ Ertekin, 2021a: 320’de yer alan bilgiye göre; 14.06.1965’te Ankara’da iken Yemliha Ertekin’e yazdığı mektubunda İzmir’deki adresini şu şekilde bildirmiştir: “İzmir Adresim: Harb Okulu Kampı, Bando Bl. Urla İskelesi-İzmir”

olmaktan ve Peygamber postu diye inandığı orduda olmaktan memnun ve şeref duymaktadır. Yalnız, bu tarz insanlar orduyu yaşanmaz hâle getirmektedir, Mahzuni de oradan uzaklaşır ve bu olanları da güvenip sığındığı Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk'e şikâyet ederek durumu bildirir.

Bir devletin en önemli dayanağı olan anayasanın nasıl belirlendiğini ise şu şekilde anlatır:

Bir mecliste dört yüz elli erimiz / Onların var bizim yoktur yerimiz

Nasıl temsilcilik vekillerimiz / Kimlere göredir anayasamız

Elbette ki çoban yasa yapamaz / Demek değildir ki Hakk'a tapamaz

Bu millet büyüktür şaşır sapamaz / Kimlere göredir anayasamız (1141. Şiir)

Mahzuni, bu şiirinde anayasamızın halka göre değil belli menfaat gruplarına, siyasal yapılarına, siyaseti taşıyan organizasyonların menfaat şemalarına, onları yönlendiren gruplara göre yapıldığını söyler.

Mahzuni Şerif için nasıl ki bazı âşıklar, şairler önemli ve hayatında bir etkisi var ise siyasi liderlerin ve kimliklerin de bir yeri vardır. Siyasi lider olarak en başta gördüğü, sevdiği, ilkelerine bağlı kaldığı, lider olarak ideal ve olumlu tip olarak çizdiği kişi Mustafa Kemal Atatürk'tür. Bu nedenle siyasi liderler içinde Atatürk sevgisi Mahzuni için başka bir konumdadır. Bu nedenle;

“Doğurmuştu toprak ana senin gibi merdanı / Yetiştin hasların hası ey Kemali Mustafa” (19. Şiir) diye seslenerek bu dünyaya Mustafa Kemal gibi yiğit, mert bir erkeği toprak ana-tabiat ananın doğurduğunu, Anadolu insanının en çıkmaz, karanlık olduğu, işgal altındaki döneminde Hızır misali yetiştiğini ve bütün güzel ve iyi özellikleri üzerinde taşıyanın da üstünde birisi olduğunu söyler.

Mahzuni Şerif, TRT Radyosu'nun “Kim Ne Demiş” programında Ahmet Mortaş ile sohbetinde Atatürk'e sevgisini ve Atatürkçü oluşunu şöyle dile getirir ve ardından “Sen ulu sevgilim güzel Atatürk” şiirini okur.

“Mahzuni Şerif: (...) bir Cumhuriyet halk ozanı olduğum için, ozanlıktaki yüreğim; en çok Pir Sultan'dan sonra Hacı Bektaş Veli'yi açtıktan sonra bir cumhuriyet ışığını o çok çok

sevdiğim hatta sevgisini hiç, dünyaya değişmediğim Atatürk ile başlamıştır. Aşırı Atatürkçülük benim.

(...)

Ahmet Mortaş: (...) Mahzuni Şerif'in gözünde, gönlündeki, dünyasındaki Atatürk kimdir dersem ne dersin?

Mahzuni Şerif: (...) Atatürk ezilen ve mazlum bir halkın tekrar yeniden yaratılmasını ihdas ettiği için ve kavgayı hiçbir zaman kavga olsun anlamıyla değil barış anlamıyla kullandığı için bir savaştan daha ziyade müdahil bir insan olarak daha doğrusu kurtarıcı niteliği onun savunma niteliğindedir. Mazlum halkı savunurken diğer mazlum halklara baskı uygulamamıştır. Sadece burda onun yüceliği kurtarıcılık yani namussuzluklara karşı namuslu olabilmeli niteliğiydi. İşte her halk ozanı da kendi uhdesinde namusu ön planda gördüğü için şerefi, haysiyeti, insan vicdanını ölçü aldığı için Atatürk'ü de bu ölçülerin en büyük terazisi gördüğü için çok sevmiştir ben de çok seviyorum." (ÖK104).

Herkesin sevdiği vardır dünyada / Sen ulu sevgilim güzel Atatürk

Seni koz eyleyen nice beyhuda / Benim sözüm dilim güzel Atatürk

Bir avuç imanla kavgaya giren / İyiler yurdundan kötüyü süren

Türk'ü Kürt'ü Ermeni'yi bir gören / Büyük akliselim güzel Atatürk

Der Mahzuni Şerif rüyamda görsem / Gittiğin yollara yüzümü sürsem

İster dünya bana küssün ne dersem / Gelecek Atatürk bilim Atatürk (475. Şiir)

Mahzuni; Atatürk'e sevgisini dile getirdiği bu şiirinde herkesin ömründe bir sevdiği saydığı vardır benim ömrümde de yârim gibi sevdiğim en ulu kişi güzel Atatürk'tür, der ve devam eder. Atatürk'ü kim alt etmeye, yıkmaya, zarar vermeye çalışsa bu anlamsızdır, boştur; benim sözüm de dilim de güzel Atatürk'tür. O ki bir avucu dolduracak kadar bir imanla ama büyük bir inançla, kesin kararlar hiç korkmadan koca yüreğiyle memleketi için, milleti için kavgaya girmiştir. Anadolu iyiler ve iyilikler yurdudur, ona giren kötü insanları, kötülükleri Anadolu'dan sürüp atmıştır. Türk'ü de Kürt'ü de Ermeni'yi de bu topraklarda yaşayan her milleti bir görmüştür çünkü o sağduyulu bir liderdir. Onu rüyamda dahi görmeyi çok isterim. Onun gittiği yollara yüzümü sürmeyi dilerim. Kim ne derse desin, gelecek de Atatürk'tür bilim de Atatürk'tür, onun yolu insanlığın gitmesi gereken yoldur. Bu düşüncelerimden dolayı

isterse tüm dünya bana küssün umrumda değil “çünkü Mustafa’nın Kemal’i haktır” der.

“Kim Ne Demiş” radyo yayınının devamında Ahmet Mortaş’la sohbetinde Mahzuni, şunları da söyler ve yine bir şiirini seslendirir:

Mahzuni Şerif: Efendim, ben Atatürk’e aşırı sevgim nedeniyle çok şiirler yazdım, bunu bir kitap hâlinde toplayacağım muhakkak da demin bir tanesini besteleyip okudum (“Sen ulu sevgilim ulu Atatürk” şiirini kasteder.) daha doğrusu bilinen bir müzik parçasında okudum. Şimdi de o yüce duyguya o yüce anlayışa, varlığa bir şiirimi daha naçizane sunmak isterim:

*Ben nasıl sevmeyim seni Atatürk / İçimde böyle bir ateş var iken
İlkelerin biri birinden büyük / Doğru yolda ne taş vardır ne diken
İnan paylaşılmaz bendeki yerin / Ey en yüce ey en ulu en derin
Aklıma düştükçe mavi gözlerin / Dalgaları Samsunlarda gözüken
Milletin mazlumdur yüreğin masum / Savundun hastayı olmadın hasım
Seni benden almaz nice On Kasım / Her gün seni yaşar hasretin çeken
Der Mahzuni gönlüm Kemal âşığı / Kemal ile çözdüm çok dolaşığı
Sen hey karanlığın sarı ışığı / Sendin aradığım senden gereken (ÖK104).*

Mahzuni bu şiirinde de Atatürk’e sevgisini ve bağlılığını dile getirir: Kalbimde ona karşı yanan sevgi ateşi varken Atatürk’ü sevmeme gibi bir durum olamaz, bunu düşünemiyorum bile, ilkelerinin her biri birbirinden değerli ve yücedir, bir yol doğru ise o yolda taş da olmaz diken de olmaz. Bendeki yerini bir başkası ile paylaşmak mümkün değildir. Sen, bende en yüce, ulu ve derin yerdesin bunu kimse tam olarak bilemez, anlayamaz. Aklıma da mavi gözlerin düştüğü zaman Samsun’a çıkışını, gemini, mücadelemi, o çetin ve cesur savaşçı hâlini ve dalgalanan bayrağımızı hatırlarım. Senin milletin zulüm görmüştür, çoğu kez haksızlığa uğramıştır, boynu da büküktür, kimsesiz bırakılmıştır. Senin yüreğin de günahsızdır, tertemizdir. Bu iki unsur birleştiği için Hak, bu topraklara destek vermiştir. Kimsesizlerin kimsesi Allah’tır ve bu mazlum millete, yüreğinin temizliği ile seni de kurtarıcı olarak gönderdi. Sen de görevini yerine getirdin düşmanların tarafında olmayarak hasta olanı savurup attın, düşmanları da yendin. Milletin sevgisini kazandın, Ata’sı oldun. 10 Kasım seni bizden beden olarak alsa da benim için asla ölmedin. Her günümde seni

yaşıyorum, varlığını hissediyorum ve hasretini çekiyorum. Benim gönlüm Mustafa Kemal ile aşılannıştır. Bundan ötürü birçok karışık işleri, durumları onu fikirleriyle çözdüm. Karanlığı aydınlatan sarı ışık, nur sensin; gerekli olan, benim aradığım sendin. Bu yüzden;

Ben ağlamam On Kasım'da / Onu her gün diri gördüm

Ölene dek göreceğim / Doğalıdan beri gördüm

Halka vermişti canını / Hak'tan almış unvanını

Atmış, Osmanlı şanını / Samsun'da bir eri gördüm

Matemin doyurmaz beni / Minnetim kucaklar seni

Bize cennet gibi yeni / Verdiğin eseri gördüm

Ulu Ata'm, inan buna / Düşkünler hayrandır sana

Mazlum milletler adına / Sendeki zaferi gördüm

Ne hikmet vardı sende / Güneştin, doğdun cihanda

Bin yılların ötesinde / El bastığın yeri gördüm (662. Şiir)

diyerek Mahzuni, Atatürk'ü kendisi doğduğundan beri her gün onu diri diri gördüğü ve ölene dek de göreceği için On Kasımlarda ağlamadığını söyler. Atatürk'ün halktan aldığı unvanını aslında Hak'tan aldığını, Osmanlı'nın o büyük imparatorluk şanını, padişahlığını bir kenara atıp padişahı değil Anadolu'yu koruma ve kurtarmayı seçtiğini, er olarak Samsun'dan çıkan bir olduğunu belirtir. Atatürk'ün mateminin kendisini doyurmadığını ama minnetinin Atatürk'ü gelip kucaklayıp saracağını çünkü mazlum millet olarak bize cennet gibi olan yeni bir eser olarak Türkiye Cumhuriyeti topraklarını yani vatanı verdiğini söyler. Ulu Ata'm diye seslenerek samimiyetini bildirerek düşkünlerin ona hayran olduğunu ezilen, zulüm gören milletler adına ondaki o zaferi gördüğünü ifade eder. Atatürk'e hikmetinin ne olduğunu sorar ve dünyaya ışık olup, karanlıkları aydınlatan güneş gibi cihanı aydınlattığını, bunu bin yılların ötesinde onun el bastığı yerde gördüğünü söyler.

Sana hasret, sana vurgun gönlümüz / Neredesin mavi gözlüm nerde (Nerde neredesin dost) / Bu gemi bu "Kara Deniz" / Sarı saçlım, mavi gözlüm / Nerde nerde neredesin dost

Ararım izini Dolmabahçe'de / Bir daha dönmez mi bu yola giden (nerde neredesin dost)

İçimde sen gözümden sen / Sarı saçlım, mavi gözlüm / Nerde nerde neredesin dost

Kurban olam yürüdüğü yollara / Kara peçe yakışmıyor kullara (nerde neredesin dost)

Uyan bak bizim hâllara / Sarı saçlım, mavi gözlüm / Nerde nerde neredesin dost

Bulutlar terinden, dağlar kokundan / Sarhoştur sevdiğin Mahzuni bundan (nerde neredesin dost) / Bir daha gel gel Samsun'dan / Sarı saçlım, mavi gözlüm / Nerde nerde neredesin dost (110. Şiir)

Herkesin bildiği, diline pelesenk ettiği bu şiirinde de Atatürk'e duyduğu sevgiyi, hasreti ve ihtiyacını anlatır ve der ki: Bizim gönlümüz seni ister, sana hasret duymakta, güçlü bir özlem çekmekte, biz sana hayranız, vurgunuz sarı saçlım, mavi gözlüm, nerelerdesin, seni hep arıyoruz, özlüyoruz. Karadeniz orada durmakta gemin de Samsun'da ama sen yoksun, neredesin, sarı saçlım mavi gözlüm çık gel geri ne olur. Gittiğin o yoldan geri bir daha gelinmez mi? Bizi bıraktığın yerde Dolmabahçe'de seni geri bekliyorum, senden bir iz bir işaret arıyorum, neredesin?.. Uyan artık, sen gittiğinden beri neler oldu hâlimize bir bak; devletin düzeni ve toplumun kodlarıyla yeniden kara peçelerle oynamaya başladılar. Bu gidişat hiç iyi bir gidişat değil. Bunu ancak sen çözebilirsin. Bu milletin başında karabasanlar dolaşmaya başladı ve kadınları, dini kullanarak bunu yapıyorlar, insanları Allah ile aldatıyorlar. Senin gittiğin yollara bile kurban olurum, çaresiz kaldım, uyan sarı saçlım mavi gözlüm, bir hâl çaresine bak, bizler de senin yine her daim yanındayız, askeriniz. Bak bu toprakların dağları, gökyüzündeki bulutları, bir ferdi olan Mahzuni bile bırak varlığını, kokundan bile sarhoşuz. Etme gel, yalvarıyorum, tüm sevgimle, bağlılığım ile seni çağırıyorum. Samsun'dan yine çık gel. Dört gözle yollarını bekliyoruz sarı saçlım mavi gözlüm, bizi ancak sen kurtarabilirsin.

Tüm bu şiirler ve Atatürk'e yazdığı şiirlerde Mahzuni'nin verdiği bir mesaj vardır: Aslında o dönemin siyasi liderlerine, kaybolan herkese Atatürk'ü de önerir; prototip olarak Atatürk'ü sunar. Atatürk gibi olun, onun gibi olursanız ancak o zaman toparlanabilirsiniz diye işaret eder. Çünkü "bir kişinin değişimi, bir toplumun değişimi anlamına gelir" (Önal ve Dursun, 2022: 64) bundan dolayı toplumun huzura kavuşması, muasır medeniyetler seviyesine erişmesi kişilerin kendilerini düzeltmesi ile mümkündür.

Mahzuni Şerif'in Atatürk'ten sonra en çok sevdiği ve güvendiği siyasi lider Bülent Ecevit'tir. Sevgisini ve güvenini göstermek için oğlunun adını bile Ali Bülent Mahzuni koyar.

“Bir daha gel Samsun’dan” diye beklediği Atatürk gibi olabilecek en azından onun ilkelerine sadık, güvenilir, temiz bir insan olarak Bülent Ecevit’i görür ve onu “gel” diye çağırır.

Sevgili kardeşim canım Karaoğlan / Bizim yüzümüze güleceksen gel

Asık surat göbeklerden usandık / Adamca bakmayı bileceksen gel

Bilirsin ki bizim köyün yolu yok / Hükümete ulaşacak kolu yok

Bizim derdimizin sağı solu yok / Açlığa çare bulacaksan gel

Rey dediniz oy dediniz al verdik / Yüzyıllardır gözü bağlı yalvardık

Tarla tarla diken kırdık bel verdik / Yoksulluğa tırpan çalacaksan gel

Hiç benzeme senden evvel gelene / Çünkü kanımız tok böyle yalana

Hiç sözüm yok milletini sevene / Yani halka kurban olacaksan gel

Mahzuni halk ile beraber olur / Haksızın hakkından haklılar gelir

Millet verdiği geri de alır / Kara bahta ak gün saracaksan gel (484. Şiir)

Mahzuni Şerif, Bülent Ecevit’e “Sevgili kardeşim, Karaoğlan” diye hitap ederek ona gel der ama şartlarını sunar, eğer bunları yapacaksan gel diye çağırır ve şartlarını şöyle sıralar: Biz asık suratlı, bizlere de hiçbir şeye de gülmeyen liderlerden bıktık, sen bizim yüzümüze güleceksen gel. Kardeşim, sen de biliyorsun ki diğer köyler gibi bizim köyün yolu yok, bu durumu hükümete iletecek bir kişimiz, Ankara’da dayımız yok, sağ kolumuz yok. Bizim derdimiz ne sağcı olmak ne solcu olmak. Bizim derdimiz açlık, biz açlıktan ölüyoruz. Sen bu açlığa çare bulacaksan gel. Seçimlerde oy dediniz, bizden ne istediyseniz verdik. Yüzyıllardır siz yöneticilere, devletimizde görev yapanlara gözümüzü kapattık her koşulda yalvardık, tarlalarda çalışmaktan belimiz bıkınımız da kalmadı. Sen bu yoksulluğu yok edeceksen gel. Senden önce devletin başında olana benzeme, çok yalanlar söylediler, halkı çok sevdiklerini, söylediler ama bunlara karnımız tok. Gerçekten de samimi bir şekilde milleti sevene de diyeceğim yok. Sen halkına canını verecek düzeyde bağlıysan gel. Mahzuni olarak ben halkımın yanındayım çünkü bilirim ki haksızları ancak haklılar birlik olursa yok edebilir. Millet sizleri seçer oyunu verir ama yerine geldiğinde de geri alır, sizler halkın oyuyla oradasınız unutma. Sen kara bahtımızı aydınlatacak güller saracaksan gel, yoksa hiç gelme...

Mahzuni, Ecevit’i sevse de yanlış yaptığında ona kızar ve eleştirir. “Gel” dediğine

pişman olduğunu şiiriyle dile getirir:

Sana gel demiştim ama Kar'oğlan / Kapımızı kırdın, öyle mi geldin

Misafirin hattı hududu vardır / Gizli gizli durdun öyle mi geldin

Anlaşıldı niçin yedin paşayı / Paşayı yiyince kırdın köşeyi

Elindeki koltuk marka şişeyi / Başımıza vurdun öyle mi geldin

Sana uydum Kıbrıs mıprıs kayırdım / Rum'u hayvan saydım, seni kayırdım

Aç karnımı şak şakınan doyurdum / Bizi bize vurdun öyle mi geldin

Zama kızdın fazlasını getirdin / Azıcak sabrımız varsa bitirdin

Bizi peşin sıra haydi götürdün / Uçuruma sürdün, öyle mi geldin

Gelmez olayydın böylesine sen (742. Şiir)

Karaoğlan olarak evlerinin bir neferi gibi görüp onu hanelerinde mihman ettiğini ama Ecevit'in bir misafirin sınırları nelerdir bunu bilmeyip evlerin kapılarını kırıp ilk girişte bile hata yaptığını, bir gürültü patırdı içinde geldiğini söyler. Ona uyararak Kıbrıs Harekat'ına destek verdiğini, buna dair şiir yazdığını, orada da Rum milletini hayvan sayıp Ecevit'i kayırdığını, bu şekilde kendisinin ne kadar yanlış yaptığını aç karnının hâlâ doymadığını, alkışla doyurduğunu, halkı birbirine vurarak geldiğini böyle geldiği için de keşke gelmez olsaydı daha iyi olacaktı diye ifade eder.

Mahzuni Şerif, albümünde seslendirme yapmadan önce de şu açıklamayı yapmıştır:

“Bir adam dünyaya hiçbir zaman umut olamaz. Hz. Muhammed doğdu, umut olmadı. İsa'sı, Musa'sı bütün evliyalar enbiyalar umut olmadı. Atatürk bile umut olmadı, o giderken dedi ki: "İstikbal benim bıraktığım gençliğe aittir." Yani bizim umudumuz bir herif mi olacak? Ecevit! Bu adam ölürse, demek ki bizim umudumuz bitti. Oysaki umut, size söylüyorum- benim yandaşlarım- tek bir umudumuz var, bizi kurtaracak bir isim veriyorum size: O da biz!”

Mahzuni, bu konuşmasında Ecevit'i eleştirirken daha bütün bir şey söylemektedir. Siyasal bilinçlenme, toplumsal bilinçlenme, kendi durumunun, kendi haklarının farkında olabilme, gerçek bir vatandaş olabilme, toplumun haklarına, değerlerine, imkanlarına sahip, yönlendirebilmeye sahip bir birey olabilmeden söz eder. Bunu olabildiğiniz zaman, aslında

bir toplumda bir kurtarıcı aramaya gerek kalmayacaktır. Herkes kendi haklarını, sorumluluklarını adalet terazisi içinde karşılayarak yaşayacaktır ama bunlar olmadığı sürece yani biz bilinci, kişideki sorumluluk bilinci, vatandaşlık bilgisi gelişmediği sürece sürekli bir kahraman ve kurtarıcı aranacaktır. Sürekli kahraman ve kurtarıcı aramak ise o toplumu bir felakete düşürecektir. Tek kurtarıcı vardır o da vatandaş bilincine erişebilmek yani biz olabilmektir, der.

Siyasi lider ve olumlu tip olarak Atatürk ile Bülent Ecevit'ten söz eden Mahzuni tarihsel açıdan siyasi liderlerden kötü karakter olarak da "Tarihin iki laneti" diye Muaviye ve Wilson'dan da söz eder:

Tarihin iki laneti / Bir Muaviye bir de Wilson

Cebrail eyledi iti / Bir Muaviye bir de Wilson

Biri gitti Ali yedi / Mekkelerde yalı yedi

Biri Anadolu yedi / Bir Muaviye bir de Wilson

Gider dünya böyle gider / Canını Merih'e adar

Mahzuni Şerif'i mahveder / Bir Muaviye bir de Wilson (772. Şiir)

Mahzuni, tarihin iki laneti diye Muaviye ve Wilson 'dan bahsetmesinin bir sebebi vardır: Muaviye, Arap ırkçılığı temelindeki dini uydurandır; Wilson da uluslararası sermayenin demokrasi ve kimlik adıyla ülkeleri parçalayandır. Emperyalizmin çıkarlarıyla Muaviye'nin ideolojisi birleştiği zaman neler olabileceğinin işaretlerini vermiştir. Muaviye'yi Cebrail'in insanların başına sarmış olduğunu söyler. Aslında burada bir nazire yapar. Ehlisünnet, Muaviye'yi överken "Vahiy kâtibi" diye söz ederler yani Cebrail'in yazdığı vahiyleri Muaviye yazıyor diye söylerler. Bu yüzden de Muaviye'nin Cebrail'den destek aldığını iddia ederler. Aslında burada Muaviye'nin Cebrail'le bağlantı kurup vahiy katipliğini yaptığını iddia ederek İslam'ın başında önemli bir şahsiyete dönüştürülür. Aslında Muaviye, Ebü Süfyan'la Hind bint Utbe yani Hz. Hamza'yı şehit edip onun kalbini söküp ciğerlerini yiyen kadının oğludur. Ebü Süfyan, Mekke'nin en zengin eşrafıdır. İslam'ın giderek değişen düzeni Ebü Süfyan'ın düzenidir. Muaviye de Hz. Ali'yi öldürerek, Hz. Ali'ye de düşmanlık ederek, babasının düzenini bozanların devletinin başına geçmiştir. Buna da gerekçe olarak vahiy kâtibi uydurmasını söyleyerek Cebrail'in seçtiği adam, iyi eğitilmiş diyerek Muaviye'yi

aşırı yüceltmişlerdir bu durum en son Hz. Ali'nin öldürülmesine kadar gitmiştir. Muaviye; Hz. Ali'yi öldürdükten sonra da Mekkelileri köpek hâline getirmiş, Mekkelileri beslemiştir. Wilson da Anadolu'yu yemek için bir emperyalist plan uydurmuştur. Her tarafa Kürdistan, Ermenistan diye bir federasyon sistemiyle devletler kurulmasını planlar. Ülkeyi Muaviye dinine getirmeye, Muaviye gibi düşünmeye ve Wilson prensiplerindeki parçalanmaya getirmeye çalıştıklarını, dünyada Müslüman ülkelerde bunların yapılmaya çalışılmaktadır. Tek çare Merih'tir, canlar Mehdi'nin gelişine kendilerini bırakmıştır. Muaviye ve Wilson gibiler de Mahzuni'yi mahveder diye başarılı şekilde planları açıklar.

Mahzuni; Türkiye Cumhuriyeti'ndeki diğer siyasi liderden de olumlu bir şekilde bahsetmez. 1966-1973 yıllarında cumhurbaşkanlığı görevinde olan Cevdet Sunay'a karşı çıkış ve eleştirilerini şiirle sunar:

Benden selam olsun Cevdet Sunay'a / Çeksin polisini ardımdan benim

Ben bu yoldan döner isem kahpeyim / Kimse ayıramaz yurdumdan benim (606. Şiir)

Halk ozanı olduğum hâlde cumhurbaşkanı olarak Cevdet Sunay peşime polisini takmıştır, benim bunlardan korkum yoktur, ona bu şiirle selamımı iletiyorum, ben bu yoldan dönmem, kimse de beni yurdumdan vatanımdan çıkartamaz, atamaz diye kızgınlığını ifade eder.

Dönemin başbakanlarından Nihat Erim'e de "Erim Erim Eriyesin" şiirini yazdığını kabul etmez. "Bir Yudum İnsan" belgeselinde bu durum için şöyle der:

Mahzuni Şerif: Ozanlık sanatı, imajlar sanatıdır, bir ima sanatıdır bir de cinaslar sanatıdır. Bizde sürüm sürüm sürülmek, hopur hopur hoplamak, çatır çatır çatlamak gibi terimler vardır. Ben bir türküyü "erim erim eriyesin" dedim, bunu resmen Nihat Erim'e söyledi diye devlet beni aldı, koluma taktı zinciri ve götürdü, yıllarca ben kaldım içerde (URL 11).

Mahzuni Şerif böyle dese de Ali Öztunç'un "Devr-i Mahzuni" kitabında (2017:38-39) bu şiirin Nihat Erim'e yazdığına dair bilgiler vardır ve bu kanaat halk arasında da yaygındır. Ancak Nihat Erim, zaten Mahzuni'nin zihninde sürekli var olan birisi değildir. Onun zihnini siyasi olarak meşgul eden Atatürk, Ecevit ve Demirel'dir. Necmettin Erbakan, Alparslan Türkeş, Turgut Özal'a direk bir şiir yazmaz, genel olarak ve sembolleştirerek, gizleyerek yazar. Bu yüzden zihninde bu isimler çok yoktur. Erbakan ve Türkeş ona göre zaten ondan çok daha

uzak, düşman kamplardadır. Mahzuni'ye göre onların görüşleri zaten çok dış, çok siyasi fikirlerdir; onun eleştiri alanına girmeye bile değmez, buna bile layık değildir. Mahzuni temas edebildiğini, kendini inandırabilme gücü olduğunu eleştirir. Süleyman Demirel aslında kendisine en yakın sağcı, halkçı bir siyasidir. Bu nedenle siyasal yönden en çok eleştiri şiirlerini Demirel'e yazmıştır. Ecevit ise Atatürk'ten sonra güvenilebildiği, inanabildiği tek liderdir ama onu da bu noktadan dolayı eleştirir. Demirel de onun muhatap alabileceği sağcı liderdir. Çok düşman kampta olduklarına şiir yazmaz, onlara tavrını bu şekilde gösterir. Mahzuni "ellerin attığı taş değmez, ille dostun gülü yaralar beni" gibi kendi dünyasında olabilecek birilerini över ve eleştirir.

Süleyman Demirel'e selam söyleyerek halk şairi olarak uyarılarını şöyle dile getirmiştir:

Bizden selam olsun Süleyman Bey'e / Bize içi dışı görülmelidir

Kanınan boğuyor gardaş gardaşı / Bizzat kendisinden sorulmalıdır

Biz balık değiliz bizi yutmasın / Önümüze kalkan kılıç tutmasın

Anadolu derler sakın çatmasın / Aklı başlarına derilmelidir

Bizim atlar kır beygire benzemez / Dağda gezer denizlerde yüzemez

Unutmasın çakal, aslan ezemez / Bizde sivri burun kırılmalıdır

Nereden tutturmuş böyle bir yolu / İslam köyün gavur kılıklı dölü

Susuz kırılırken Urfa'nın çölü / Çölü dağıtmaktan yorulmalıdır

Bana bu illerde Mahzuni derler / Fukarayı sever er oğlu erler

Babasının malı değil bu yerler / İnsanca bir düzen kurulmalıdır (947. Şiir)

Bizler bu ülkenin halk şairleriyiz, biz halkız biz boş adamlar değiliz o yüzden bizden selam olsun devlet yöneticisi Süleyman Bey'e, söyleyin devlet böyle yönetilmez. Bize karşı oyun oynamasın, bizim yanımızda başka, devlet erkânında, meclis kulislerinde başka konuşmasın. Samimi olsun. Biz onu ve yaptıklarını çok iyi biliyoruz. Topraklarımızda kardeş kardeşi vurduruyor, kendisi çirkin siyasi oyunlar içindedir. Ülkemizde akan bu kanların hesabı bizzat kendisinden sorulmalıdır. Süleyman Demirel hesap vermelidir. Bizler halk olarak balık değiliz oltaya hemen gelecek balıklar gibi değiliz, önümüze de polis jandarma ile

engeller çıkarmasın. Anadolu derler bize, öyle hiç hafife almasın bizi, çatıp da belasını bulmasın aklını başına devşirsin. Bizim atlar sahiplidir nerede ne yapacağını bilir, öyle kıyı kesimlerde, denizlerde gezemez; zor şartlarda, dağlarda gezer, halkın yanındadır. Kulağına küpe olsun ki çakal aslanı ezebilecek bir hayvan değildir. Aslandır ormanın asıl sahibi bu yüzden sivrilip öne çıkan varsa derhal sivri uçları kırılmalıdır. Bir yol tutturmuş kendisine nereden tutturdu ise İslam'ı benimseyen köyde olan ama gavur kılıklı dölü kendince bir şeyler yapmaktadır. Oysa bu ülkenin toprağı olan Urfa'ya hiç bakmaz, su yok, susuzluktan Urfa kırılıp geçiyor. Asıl uğraşması gereken mesele bu susuzluktan doğan çölü kurutmakla meşgul olup yorulmalıdır. Gidip İslam coğrafyasında emperyalist güçlerle birlik kurmamalıdır. Onların yolunu tutmamalıdır. Biz onun her yaptığının farkındayız. Bana burada Mahzuni derler, er olan kişi fukarayı sever onun yanında olur. Bu ülke, Anadolu, Türkiye Süleyman Demirel'in babasının malı değildir. Bu sözüm bilin ki sadece Demirel'e değildir. Ey siyasiler, yöneticiler hepimize sesleniyorum bu hataları yapmayın ve derhal insanca bir düzen kurun!..

O dönemin siyasi gelişmelerinden de uzak olmayan Mahzuni Şerif, komutanı olan Kenan Evren'in 12 Eylül Darbesi / 1980 İhtilâlinde onu koruduğunu kabul etmez ama Kenan Evren'le görüştüğünü, iki kere Çankaya'ya davet edildiğini bilen birçok kişi vardır. Sol cenah Kenan Evren ile görüşmediğini kabul etmemektedir. 12 Eylül gibi bir ortamda Mahzuni Şerif gibi bir kişinin tutuklanmamasının mümkün değildir ama o, Kenan Evren tarafından korundu. Asıl biz solcular hapse girdik, ceza aldık, işkenceler gördük ama adı oldu 'Mahzuni hapishaneye yattı, işkenceler gördü, cezalar aldı' diye yayıldı. Mahzuni ne yaşamıştır ki asıl işkenceleri hapishanelerde ölen bizler yaşadık, kimse bize bu durumda yalan yanlış konuşmasın, *diye* sert eleştirilerde bulunulmuştur. Hatta bu yüzden alan çalışmasında Mahzuni Şerif hakkında onlarla yapacağımız görüşmeyi kabul etmeyenler de olmuştur. Solcu kesimden bazı kesimler bu noktada Mahzuni Şerif'i çok ciddi ve sert bir şekilde eleştirmektedir.

Mahzuni Şerif'in 1959-1961 yılları arasında askeriyede arkadaşı olan emekli astsubay Hasan Tatar bu konuda şunları söylemiştir:

“12 Eylül 1980'de ihtilal olduğunda ihtilal yapan Kenan Evren 1959 yılında komutanımızdı. Mahzuni'yi çok yakın tanır, yakın tanıdığı için Mahzuni'yi tabii nasıl bir Atatürkçü nasıl bir vatansever olduğunu bildiği için himayesi altına gayriresmî olarak aldı. 12 Eylül'den sonra Mahzuni'ye kimse dokunamadı; çünkü o Kenan Evren Mahzuni ile ilgili bütün

şeyleri kendisi üstlendi. Bakın çok önemli bir şey... Çok zorba ve antidemokratik bir yönetim olmasına rağmen Mahzuni'nin bugünlere gelmesiyle ve Türkiye'de tanınmasına büyük etken olmuştur. Bunu lütfen, bunu hiç kimse bilmiyor ve bundan sonra Mahzuni'nin yakalanmış olduğu rahatsızlıklarda Kenan Evren vasıtasıyla Gülhane Tıp Akademisi'nde tedavisi sürdü. Ondan sonra tüm ömrünün yaşamındaki salgın giderlerini Kenan Evren tarafından karşılandığını hiç kimse bilmiyor. Bak bu çok önemli bir dipnot. Yani bakın Mahzuni 12 Mart 1970'te büyük bir zulüm görmüştür, ölümden dönmüştür, işkence görmüştür. Ancak tabii kendi mesleğine ara vermek zorunda kalmıştır. Yani bu halkla ilgili. Daha sonraları 1980'de 12 Eylül 1980'de ihtilal olunca ihtilalin komutanı Kenan Evren. Kenan Evren o zaman Mahzuni'nin Astsubay okulundayken kurmay, yarbaydı, albay oldu; bizim komutanımızdı Mahzuni'nin komutanıydı, Mahzuni'ye sürekli okulda işte çeşitli etkinliklerde, 10 Kasımlarda, bilmem 29 Ekimlerde falan şiir okuturdu. Mahzuni'de bir ilham olduğunu biliyordu, onun için 12 Eylül'de himayesine aldı biliyor musunuz? 12 Eylül herkese zulmetti, bütün aydınları biçti, sadece dokunmadığı bir kişi, Mahzuni. O da hani astsubay okulunda tanıdığı için. Komutanıydı.” (KK43).

Askerî okulda komutanı olan Kenan Evren tarafından 12 Eylül'de korunan Mahzuni Şerif, bu dönemlerde suskunluğunu korusa da düşünce yapısına ve hayatına bakıldığında cunta yönetimine karşı bir halk şairidir.

Mahzuni Şerif şair olarak dönemdeki bütün güncel olaylardan haberdardır. Gündemi takip eder, günlük haberleri izler. Yani Bosna'dan, Azerbaycan'dan, Şırnak, Van'dan, Peru'dan, Hindistan'dan, Hitlerden, Dazlaklardan, Vahşilerden her şeylerden haberi vardır. Hatta bu olaylara ne kadar üzüldüğünü şu şiirinde açık bir şekilde dile getirmiştir:

Çok yürekler ezdi doksanlı yıllar / Bosna 'ya mı yan, Azerbaycan'a mı

Uğursuzluk bizim eli de vurdu / Bu fatura Şırnak'a mı Van'a mı

İnsana dostluğu yalan itlerin / Dazlakları, vahşi gezer Hitlerin

Yeri belli olmaz anarşistlerin / Peru'ya mı baksam Hindistan'ana mı (245. Şir)

İnsanlık tarihinde yaşanan bu olaylar Anadolu topraklarında da yaşanmaktadır. Bazı olaylar vardır ki bu olaylar yürek yaralayan olaylardır. Sivas katliamı gibi...

Günah ne Sivas'ın ne Sivaslının / Bin yıllık pusuda yatanlarındır

Hayvan sürüsünün günahı olmaz / Onları elinde tutanlarındır

İslam'ı koz edip Kur'an yırtanlar / Hak dostluğu azaldıkça artanlar

Taşı taşa çalıp gizli fırlatanlar / Bir masada keyif çatanlarındır (929. Şiir)

Mahzuni, “Boşuna dövüşmeyin bizim yiğitler, sizi vuranlar vurulmuyor” dediği gibi bu şiirde de masada keyif çatanların plan kurup insanları birbirine kırdırıldığını, Sivas Katliamı'nı maşaları ile gerçekleştirdiğini bu nedenle suç ne Sivas şehrinin ne de Sivashlıların olduğunu, şehre dışarıdan kişilerle müdahaleler edildiğini anlatır. Nitekim günlük hayatta Sivashlılara “Yakanlardan mısın yananlardan mısın?” diye bu soru sıklıkla sorulur ve onlar “Hem yananız hem yakanız” şeklinde durumu izah eden cevabı verirler. Din ile aldatanların İslam'ı kullanarak aslında Kur'an'ı Kerim'i nasıl yırttıklarını, Hak dostlarının azaldığını ve onlar azaldıkça dini kullananların arttığını, taşı taşa çalıp insanları birbirine kırdıranların gizli planlar içinde olduğunu anlatmıştır.

Sivas Katliamı'nın da emperyalist bir plan ve ülkede bir iç karışıklık sağlamaya yönelik bir operasyon olduğunu anlatır ve der ki:

Döğüşürme Ömer ile Ali'yi / Var eyleme Küfe'deki valiyi

Kaldırıp atalım kara çalıtı / Bin yol geçmiş muammanın sonu yok

Bahane ederek Aziz Nesin'i / Ateşlerde yakma hakkın sesini

Kutsal bilip karanlığın fesini / Dilek diye bağlamanın sonu yok

Mahzuni hü deyip çeker sanabı / İnsanlar âşığı ayak türabı

Kucaklaşın Kürt'ü Türk'ü Arap'ı /Bilinmeyen kör davanın sonu yok (474. Şiir)

Ömer ile Ali'yi yani Sünniler ile Alevileri kavga ettirip ülkede çatışma çıkartmayın. Bu şekilde Küfe'de valilik yapan Muaviye soyunu uyandırırınız. Siz zaten yakmaya niyetliydimiz, planlar çok önceden kurulmuştu ama Aziz'i Nesin'i bahane ederek Sivas'ta canları diri diri yaktınız bunu yapmayın. Hakkın sesini ateşle yakmayın, bedeli ağır olur, yazıktır günahdır. Karanlığın fesiyle de din ile aldatanların sembolleri, diliyle de hareket edip onlarla dilekler, isteklerde bulunmayın. Yaptığımız iş çok çirkin ve karanlık. Mahzuni “hü” çekerek Hakk'ı çağırır, onu zikreder. İnsanlara âşığım, insan/insanlık sevgisi temelinde hareket ederim, ayakların altında ezilen bir toprak gibiyim. Anadolu'da yer alan ne kadar Türk, Kürt ve Arap varsa hepsi birlik olsun, bu ayrımcılık oyunlarına, tuzaklarına

düşmesinler. Sonu olmayan, karanlıkta olan kör davanın içinde boşuna yer almasınlar der ve bu şekilde uyarısını yapar. Başka şiirinde de

Ceyhan suyu aktı aktı buruştu / Yüce dağlar diken ile yarıştı

Kürt'ü Türk'ü Ermeni'si karıştı / Öyle ise Alevistan isterim (626. Şiir)

Dizeleriyle de herkes bir şey istiyor, ben de Alevistan isterim der. Bunu da bir eleştiri, nazire olarak söyler, gerçekte böyle bir isteği yoktur ama insanların bitip tükenmeyen isteklerine ince bir eleştiride bulunur. İnsanlığın isteğinin bitmeyeceği, devletin bütün olduğunu ve bunun unutulmaması gerektiğini, Türkiye Cumhuriyeti Devleti bütün topluluk ve inançları kucaklayan bölünmez bir devlettir. Burası Anadolu'dur, herkes öp9 kendi farklı kimliğiyle ama ayrılıklara düşmeden yaşamalıdır. Bu tür ayrılma, ayrışma hareketler, devletimizi ve milletimizi facialara, karanlıklara sürüklemekten başka bir şey değildir, der.

Yine kendi memleketinde gerçekleşen Maraş Katliamı hakkında da acısını şu şekilde dile getirir:

Maraş halkı da yana yana örd olur / Her sineği de bir alıcı kurt olur

Ben gidersem yüreğine dert olur / Gardaş kalk gidelim sılaya doğru

(Anama doğru, babama doğru / Yoldaş kalk gidelim canana doğru)

Anam tüfeğini de direğe asar / Bacım tabancanı da bağrına basar

Anaya baciya gardaş mı küser / Kalk gardaş gidelim sılaya doğru

Anama doğru Suna'ma doğru / Kalk gardaş gidelim de canana doğru (1000. Şiir)

Günün durumuyla ilgili son olarak tüm bu yaşanan olayların sebebini de şu şiiriyle anlatır:

Bize layık bize her türlü bela / Biz bize kıyana uyduk ondandır

Hırsız koruduk azgını sevdik / Nerde yiğit varsa kıydık ondandır

Kırk yaşımız bilmem dedi huylaştı / Bebekler huylandı kötü toylaştı

Yerdeki toprağı aldı paylaştı / Şükür dedik hatır saydık ondandır

Mahzuni Şerifim paylaşmak güzel / Söylerim sözümü çalmam hiç gazel

Korku kalkar birleşirse birçok el / Ayrı gayrı dedik baktık ondandır (926. Şiir)

Biz bizi kıyana uyduk. Hırsız, cezalandırmadık üstüne üstelik koruduk, yiğitlere ihtiyacımız varken onları korumak yerine yiğitlerimizi öldürdük, idam ettirdik bu yüzden başımıza gelen bu her türlü belayı hak ettik. Yaşlımız, yaşlılığını bilmedi kâmil bir insan gibi davranmadı, huysuzlaştı, bilmem deyip işin içinden çıktı. Bebekler bebek olduğunu bilmedi huylandı kötü huylara bölendi beceriksiz oldu. Vatanın toprağını alıp kişilere-dış güçlere-paylaştırdı. Biz de buna şükrettik hatır saydık ondan dolayı da bu katliamlar yaşandı. Mahzuni Şerif paylaşmaktan yanadır, sözümü hiç çekinmeden söylerim aşk, meşk konularını değil halkın derdini, sıkıntısını anlatırım. Toplumumuzda şayet korku seli kalkarsa herkes cesaretlenir ve el ele verip birlik olursak bu yaşananlar bir daha yaşanmaz, memleketimiz cennet olur biz de orada yaşar gideriz. Ancak biz ayrı gayrı diye birbirimize baktık Türk, Kürt, Ermeni, Alevi, Sünni diye birbirimize düşman olduk sonra da ne Maraş ne Çorum ne de Sivas Katliamları biter oldu. Her birini yaşadık, hepsi bundandır, der.

3.2.3. Dinî ve Felsefî Anlam Dünyası

Mahzuni Şerif'in dinî ve felsefî anlam dünyası içinde dinî konularla ilgili konu başlığımızı değerlendirirken bütün dinî veya ruhsal inançların temelini anlayabilmek için onun yaradılışa nasıl baktığı hakkında bazı yorumlar yapmak ya da yaradılışı nasıl anladığı hususunda bazı belirlemeler yapmak aslında dinî dünyasını, düşünsel dünyasının veya mefkuresinin ne olduğu hakkında da bilgilerimizi ortaya çıkaracaktır.

Mahzuni Şerif'in şiirlerinden anladığımız kadarıyla bir buyurgan bir yaradılıştan daha çok tabiatın içinde, tabiatın bütünlüğü içinde, tabiatın devinimi içinde, bu devinim, bu tekamülün, bu evrimin bir sonucu olarak insanın varlık olarak yaratıldığına işaret etmektedir. Yani kendisini kusursuz yaratılmış bir varlık olarak görmez ve kendisini insanların kurtarıcısı olarak da görmez ama bir tekâmül silsilesinin bir parçası olarak kendisini görür:

Ben Mehdi değilim amma erenler / Bugün ölür yarın gene gelirim

Ya bir ceylan canda ya bir çiçekte / Değişerek başka sene gelirim (627. Şiir)

Diyerek vefat ettiği zaman kalan bedeninin parçalarının tabiatta toprağa karışması, o tabiata, toprağa karışan parçaların başka bedenlerde, başka vücutlarda can bulması bir bitki olarak, o bitkiyi yiyen bir hayvan olarak onlarda dolaşması, bu tabiattaki azot döngüsünü

sanki kabul eden bir anlayış gibi anlatır. Toprağa karışırım, çiçek olurum, çiçeğin özüne bir arı konar belki o arı da ben olurum gibi bir betimleme yapar. Bu tabiatçı/tabiiyyûn/natüralist bakış, Âşık Veysel’de de vardır.

Bedenim toprağa girer devrilir / Kemiklerim yuvarların silinir

Katı maddem toz toz olur çevrilir / Rüzgârlara bine bine gelirim

Böyle emreyledi beni Yaradan / Hep ondaydım bin yıl geçse aradan

Tüm canlı geçecek böyle sıradan / Geleceğe gider düne gelirim

Dörtlükleri de gösteriyor ki aslında Alevilikteki reenkarnasyon fikrinden daha çok bir natüralist, bir tabiatçının tabiata karşı tabiatın bir parçası olma duygusu daha fazla hakimdir.

Mahzuni elbette bu handa kalmam / Gelip gitmeklikten usanmam yılmam

Kimseye bilinen misafir olmam / Kalırsam bilimle fene gelirim (627. Şiir)

Son dörtlükte de içinden gelmiş olduğu gelenekteki reenkarnasyon inancına bir işaret yapmaktadır: Yani Mahzuni’nin benim bilmediğim ama sır âleminde bir parçası varsa elbette ben de burada kalmam; fizik bedenim burada kalır ama ben de burada kalmam. Eğer öyle bir nokta varsa gidip gelmekten de usanmam, yılmam çünkü bu bir nizam bir prensip var. Ancak bilin ki bunu şimdiki gibi hatırlamam. Kimseye bu manada misafir olmam. Bilinen bir misafir olmam. Yani şu Mahzuni’ydi, şu Mahzuni’nin ruhuydu, diyenler veya dostlarım “bizden Mahzuni geldi” gibi şeyler söylerlerse burada yalan söylüyorlar, yanlış söylüyorlar diye onları uyarıyorum, diye ifade eder. Beni tanıyanların hiçbirinden gelmem, kimse bunu, bu Mahzuni’ydi diye demesin, der. Çünkü bazı erenlerin, şu eren, bu eren diye o çocuklara bir paye verdirip o çocukların yetişmesinde bir etki yaratmaya gayret ettiklerini kendi hayatında görmüştür. Bunun için kimseye misafir olmam dizesiyle buna dair bir eleştiri yapar. Kalırsam da bilimle, fenle gelirim yani ileride ilim fen bunu anlarsa o zaman ne olduğumuzu anlayabiliriz. Ancak şu an bilim ve fen bu meseleleri anlayabilecek güçte kuvvette değildir, şeklinde ifade eder.

Mahzuni Şerif’in yaradılış ile ilgili kafası karışıktır çünkü bir grup özellikle materyalist felsefe ve düşünce, maddiyuncu (maddeci) düşünce diyelim, tabiatın bir parçası olarak kişiyi anlar ve tesadüfen yaratılmış bir âlemde tesadüfen bir varoluşa inanır. Mahzuni

yaratılışı anlarken çoğu zaman kendisini böyle bir anlayışa daha yatkın bulur. Bunun yanında, içinde bulunmuş olduğu Alevi geleneğinden, erenlerden evliyalardan duymuş olduğu ruh göçü/reenkarnasyon gibi, bir kalıptan başka bir kalıba geçme bilgileri de vardır. Buraları da kendisi bilmediği için bilinemeyeceğini ama bilenlerin de bu konuda doğru mu söylüyor yanlış mı söylüyor karar veremediğini düşünür. Ama bu yaratılış meselesi onun için bir muammadır bir şaşkınlık vesilesidir ve samimi olarak şunu söyler:

Bilmem ki nereden geldim / Şaşkınım şaşkınım şaşkın

Toprak idim âdem oldum / Şaşkınım şaşkınım şaşkın düşkünüm (...)

İyi benim kötü nenim / Hem cesedim hem canım

Ben kendimi yaradanım / Şaşkınım şaşkınım şaşkın düşkünüm

Mahzuni Şerif kulundur / Hem kulundur hem dalındır

Mahzuni ismi yolundur / Şaşkınım şaşkınım şaşkın düşkünüm

(Ona kavuşamam / Şaşkınım şaşkınım şaşkın düşkünüm) (719. Şiir)

Yine maddiyuncu düşünceye daha yatkın aslında çünkü yaratmak ve yaratılmak üzerine düşünebilen tek varlık olarak ben kendimi yaratamam, demektedir. Yaratılış meselesini tam olarak anlamadığını burada da işaret etmektedir. Çünkü tam olarak ruhsal deneyim yaşamadığı için veya ruhsal bir farkındalık içinde olmadığı için bunu net bir şekilde söyleyemiyor ama bir eren, evliya, bir gerçek bu konuda net adres söyler. Örneğin Işık Ruhan, Amasya/Gümüşhacıköy’de yaşamış, Mahzuni’nin de tanıştığı bir erendir. Işık Ruhan yaratılış konusunda;

El merecal Bahreyn yelte gıyane / Birleşti deryalar kalan olmadı

Bu beşinci kezim gelmişem kane / Arif olanlara yalan olmadı

Adım adım Hak yolunu almışam / Bir Şah’ın bendine gulem olmuşam

Hakikatın ummanına dalmışam / Yanar aşk ateşim dahi sönmedi (Işık, 2022b: 200) diye devam eden şiirinden onun yaratılışı iyi bildiği ve bu konudaki netliği görülmektedir çünkü Işık Ruhan görmektedir, bilmektedir lakin Mahzuni’nin böyle bir deneyimi yoktur. “Şaşkınım şaşkınım” diyerek de bu durumlar yoktur da diyememektedir çünkü kendi bağlı olduğu insanlardan, erenlerden pirlere göre görmüştür; böyle bir dil var, böyle bir bilgi var ama

o bilgi Mahzuni’de yoktur.

Mahzuni, bazı dini anlatılarında da yaratılışta problem olduğunu düşünür ve der ki:

Altı günde tamam olmuş kâinat / Zamanda yok iken dakika saat

Birbirini lokma eder mahlukat / Tanrı insanları latif göndermiş

Neler bildim pir katına varalı / Bin naz ile gittim döndüm yaralı

Son çağlarda günahlular kralı / Dünyaya Mahzuni Şerif göndermiş (1032. Şiir)

Altı günde tamam oldu diyorlar, dakika saat o zaman yoktu da diyorlar altı günde kâinat nasıl tamam oldu diye sorgulayan Mahzuni; bu yaratılışa dair anlatılara kendince bir eleştiri yapmaktadır fakat unutmamak gerekir ki günü anlamak için dakika ve saate gerek yoktur. Gün doğduğu zaman gün başlar, gün battığı zaman gün biter. Dolayısıyla gün yeniden doğduğu zaman gün biter. Bunun için dakika saate gerek yoktur. Tanrı’nın insanları ince ve özel gönderdiğini söylüyorlar ama insanoğlu yaratıldığından beri birbirlerini yiyor. Aynı bunun gibi dini anlatılar, dini hikâyeler de çelişkilerle doludur. Yani saatin dakikanın olmadığı yerde günden bahseder, latiflikle yaratıldığı söylenen insanların yüzünden de dünyada kan gövdeyi götürmektedir, der. Yani Mahzuni; bunlar biraz sıkıntılı meseleler, çok da akla mantığa yatkın meseleler değil, demek istemektedir.

Mahzuni; bir pirin, gerçeğin katına varınca orada nerelerin eksik olduğunu, nerelerde sıkıntılar yaşadığını fark eder ve kendisini günahkârlar kralı olarak görür. Çünkü o pirin ince, latif hâlleri karşısında kendisindeki eksikliği, noksanlığı fark eder. Herhâlde Allah da bizi bunun için göndermiş diye de yaratılış gerekçesini, yaratılış sebebini söyler. Mahzuni’nin aslında kendi yaratılış sebebiyle ilgili yine bazı bilgileri de vardır. “Bir Mahzuni Şerif olmuş boşu boşuna” dediği gibi yapıp ettiklerini bilir ve bunda da bir anlam bulamamıştır çünkü yaratılışının tam sebebini tam manasını idrak edememiştir. Bir gayret bir çaba içerisindedir ama tam şunun içinim diyememekte, kendini tam net söyleyememektedir. Bundan dolayı da ikilemlere hep düşer: “Yapsam mı yapmasam mı, tutsam mı tutmasam mı?” diye çünkü bir amaç yok veya yapsa o da başka bir zalimliğe başka bir yanlış şeye dönüşecek diye yaratılış bilgisine, maksadına odaklanamamaktadır çünkü Mahzuni, aslında, kible ilminden yoksundur.

Mahzuni Şerif, Yaradan'a dair düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır:

“Ben Hakk'ın aşkına yandım. Hakk'ın aşkı halkın aşkıdır bende, hiç fark etmez. Benim, cehennemde yansam da olur yanmasam da olur. Onu Yaradan düşünsün artık.” (URL11).

Hakk'ın aşkı halkın aşkıdır dediği için Mahzuni için halk eşittir, Hak'tır diye açıkça söylemiştir: Dünyada halka birlikte ben zaten yanıyorum. Dolayısıyla ben bu dünyada kul hakkı üzerime almadım. Ben burada yanlış bir şey yapmadım. Yaradan, beni ister yaksın ister yakmasın çünkü halk benden razı olduğu için Hak da benden razıdır. Ben halkın dediklerini, sorunlarını, sıkıntılarını dile getirdim. Dolayısıyla halkın dediklerini dile getirerek Hakk'ın dediklerini dile getirdim. Hak benden razıysa Yaradan da beni ne yapacaksa yapsın diye ifade eder.

Der Mahzuni Hak'tan gayrı ulu yok

Bunu anlatmanın başka yolu yok (698. Şiir)

Dizelerinde de Hak kavramını özellikle kullanır. Bunda Hakikatçilerin de etkisi çok büyüktür. Yetiştirdiği çevrede Hakikatçılar vardır ve Mahzuni onlardan da etkilenmiştir. Hakikatçiler de Hak kavramını Kadiri Mutlak – Allah yerine neredeyse kullanır. Bazen Hak bazen Hüda derler. Hüda ve Allah'ı bile daha az kullanırlar fakat bunların hepsinin yerine Hak⁴⁸ kavramını kullanırlar. Mahzuni burada Hak kavramıyla da Hakk'ı özdeşleştirme yaparak aslında halkın materyalize olmuş hâlini anlatmaya çalışmaktadır. Bu noktada dikkatle bakıldığı zaman halk eşittir Hak diyerek neredeyse çok inançlı bir sosyalist düşünce kurmaktadır. Bu durumu destekleyen şu dördlükte de;

Seni de beni de gören Allah'tır / Alın teri bütün terlere şahıdır

Devlet parasını çalmak günahıdır / Gardaş defineyi nerede buldun (780. Şiir)

Diye sorarak şunu anlatır: Bakın; emek, üretmek, bunu yapmak için çaba harcarsın. O çaba sonucunda ortaya çıkan bedeninin gösterdiği tepki alın teridir. Bu alın teri, bütün yaptığın etkinliklerden çıkarttığın terlerin şahıdır yani emekle ortaya çıkarttığın şeydir, aynı

⁴⁸ Bu yüzden bazı şiirlerinde Hak sözcüğünü daha çok kullanır. Bu kullanım Yaradan anlamında mı Hak mı ya da adalet, doğru olan anlamına gelen hak mı olduğu belli değildir. Bazı şiirlerde hepsini içeren bir kullanım olduğu için bu kullanımlarda şiirlerinde bu kelimeyi “hak” şeklinde küçük harfle başlayacak şekilde verdik.

bunun gibidir; seni de beni de gören Allah'tır. Yani emek ile ortaya çıkan ter, kişideki Hak'tır. Dolayısıyla o Hak, halkı yansıtır, halkın değeridir. Halkın değeri de emektir. Halkın değeri üretmektir, çalışmaktır; çalışmayla ürettiği alın teridir. O alın terinin toplamı Hak'tır. O alın terinin hakkını korumak da Hakk'ı korumaktır, Hak'la olmaktır.

Hak yolunda gidenler / Bir ölür bin doğarlar

Ulu dağlarda fidanlar / Hak yolunda gidenler (837. Şiir)

Dörtlüğünde de şunu söyler: Hak yoluna gidenler aynı başı boş dağlardaki fidanlara benzerler. Bir kaybolurlar ama bin doğarlar. Doğaldır bu. İnsanoğlu Hakk'a eğilimlidir. Hakk'a yönelimlidir. Yaradılışının amacı Hakk'a yönelmektir. Hak yolunda olmaktır. Böyle olanlar kimse fark etmese bile bir ölürler bin doğarlar. Aynı ulu dağlardaki fidanlar gibi bir doğar bin ölürler.

Benim de canımı Allah yarattı / Yaradan'ı inkâr etsem olmuyor

Hiçbir varlık kendi kendin yaratmaz / Yaradan'ımı unutsam olmuyor

Dörtlüğünde de aslında Yaradan'ı inkâr etmek istediğini ama Allah'ın yarattığından, var olanı yaradan bir şeyin olduğundan emin. Bu durumun tersini ruhu, Yaradan'ı inkâr etmez ve mutlaka Yaradan var diye düşünmektedir çünkü aslında düşünürken Yaradan'ı fark edemiyor, göremiyor, bulamıyor ama varlık kanunu olarak Yaradan'ın olmasını zorunlu tutuyor.

Yok sağ imiş yok sol imiş bilemem / Ben kimseye eli bağlı kalamam

Dualı, divitli toprak olamam / Bilenin hakkını yutsam olmuyor (982. Şiir)

Devamındaki dörtlüğünde de şunları anlatır: Ben sağa da sola da gidemem kimseye de biat edemem. Hem böyle ruhsal meseleleri bilip hem yazıp çizip hem de hiçbir şey bilmiyormuş gibi toprak gibi kalamam, dualı divitli toprak olamam. Ancak bilenler var, onların da kitapları yazanın da duaları edenin de bazı dedikleri var, onlar biliyorlar. Bu kişilerin da hakkını yiyemem yutsam olmuyor der. Mahzuni bu yüzden yaratılış hakkında erenlerin evliyaların pirlerin belki bazı âlimlerin söylediklerinde doğru, hikmetli bir şeyler olduğunu sezmektedir ama kendisi bu durumu çok fazla idrak edememektedir veya açıkça söyleyememektedir. Mahzuni, bir işçinin bir emekçinin sömürüldüğünü görür ve onu açıkça

söyler ama bir yaratılmış olanın niçin yaratıldığını idrak edememektedir onun için de söylememektedir. Mahzuni aslında burada çok dürüst bir tutum sergilemektedir. Dini bilgiyle riyakarlık etmez. Yoksa nasıl yaratıldığını bilmektedir, 6 günde yaratıldığı bilgisi var. Allah'ın şöyle yarattı meleklerle emir verdi diyerekten klasik dini öğretinin anlattığı hikâyeleri bilmektedir ama o bilgiler Mahzuni'nin deneyim alanında olmadığı için o bilgileri insanlara biliyormuş gibi satmamaktadır. Bu, Mahzuni'nin dürüstlüğü ve gerçekliğidir. Yani Mahzuni, gerçeklikten kaçmamaktadır. İnsanlara güven sağlayan şey de budur. Yani başkalarının bilmediği alanlar hakkında kendi de bir şey bilmiyorsa orada hiçbir şey söylememektedir. Hatta bu durumda samimi eleştirilerini, samimi şüphelerini, samimi serzenişlerini de iletir. Herkesin kendi içine kapandığı zaman yaratılışla ilgili "Böyle miydi? Böyle de yaratılır mıydı? Bu insan nasıl olmuş? Onu yarattın da Yarabbi, bunu da mı yarattın?" diye içinden söylediği şeyleri Mahzuni şiirlerinden söyleyebilmektedir. Bu da tabii insanlarda güven sağlayan tutum olmaktadır.

Mahzuni'nin yaradılışa dair bilgisin olması hem yetiştiği çevresinden hem de geleneğinden aldığı inanca dair bilgilenmelerdendir. Ancak bu bilgileri deneyimleyememesi şehre göç ettiğinde şehirde ilişki kurduğu kişilerin, sol grupların, bazı okuduğu materyalist düşünce endeksli kitapların etkisiyle iki durum arasında kalmaktadır. Aşması gereken bilgiyi uygulama eşiğinden geçememiştir. Oysa Mahzuni'nin askerî okulda yazdığı şiirlerinde aldığı bilgiyi içeren ve yaşayan ruh hâli vardır. Sonrasında ise şiirlerinde o etkinin o gücün azaldığı daha siyasal şiirler, taşlama, sitem daha yoğunluk kazanmıştır. Bu nedenle "Pazarda Lenin ararken / Evdeki Hacı Bektaş'tan oldum" (1253. Şiir) demiştir.

Mahzuni dini bilgisi olan bir şairdir. Kendisinin peygamberlere ve kutsal kitaplara dair görüşleri vardır. Bunları şöyle dile getirir:

Dünya kâinattan kopup gelirken / Âdem miyim hayvan mıyım ben neyim

Âdem ile Havva vücut bulurken / Cennet miyim Şeytan mıyım ben neyim

İdris Nebi biçer iken hülleyi / Yüksekten geçerken insanlık payı

Muhtacı aşarken ulu deryayı / Gemi miyim kaptan mıyım ben neyim

Kimler akıllanmış kimler bunamış / Eyüp derde düşmüş cahil kınamış

Halil İsmail'i boşa sınamış / Kasap mıyım kurban mıyım ben neyim

Aramızda yatar er oğlu erler / Erleri ne bilir kör oğlu körler

Bana bu ellerde Mahzuni derler / Merdan mıyım Mervan mıyım ben neyim (634. Şiir)

Mahzuni, Kur'an kursunda 1 yıl ders aldığı için 180 ayeti ezbere bildiğini söyler. Bu bağlamda Mahzuni Şerif'in Kur'an-ı Kerim'de geçen peygamber kıssaları hakkındaki bilgileri çok nettir. Yani yaradılış nasıl anlatılmıştır? Âdem ile Havva nasıl vücut bulmuştur? İdris, Nebi Peygamber nasıldır? Hz. Eyüp'ün, Hz. İsmail ve İbrahim Peygamber'in hâli nasıldır? Şahı Merdan'ın-Hz. Ali'nin- durumu nedir ve Hz. Ali'ye düşmanlık edenlerin Muaviye'nin ve Mervan'ın hâli nedir? Mahzuni bunları bilir ama bunların insanlık âlemi içindeki yerlerini, farklı gruplar tarafından çok farklı anlatılmasıyla bu zulüm sisteminin devam ettiğini, insanların da bunlara eleştiri temelinde bakmadığını, doğru okumadığını işaret eder. Yani dini, insanlar kalıplarla öğrenir, kalıplarla uygular ama dinin özünde kıssalarda anlatılmak istenilen şeylerin içine nüfuz etmek istemezler, der. Örneğin;

Her zaman gelmiyor neden bir bayram / Bizden ayrı değildir Hazreti Kur'an

Bütün insanlık adına bir kere kurban / Mahzuni Şerif'i vereyim vallah vallah (633. Şiir)

Diyerek sorgular: Bayram, niye bayramdır? Niye bir kere bayramdır? Kur'an ayrı bir kitaptır ama insandan ayrı bir metin değildir. İnsan, Yaradan'ın metnini okumaya ve anlamaya çalıştığı zaman kendini ona kurban etmez mi veya Âdem ile Havva yaratılırken biz neredeydik, biz Âdem gibi mi düşünüyoruz? Havva gibi mi düşünüyoruz? Cennetteki bir varlık gibi mi düşünüyoruz? Şeytan gibi mi düşünüyoruz? Biz kendi hâlimizi burada sorguluyor muyuz? Âdem ile Havva'yı bir hikâye diye okuyoruz ama biz bu hikâyenin neresindeyiz? Cennet miyim şeytan mıyım ben neyim? "İdris Nebi biçer iken hülleyi / Yüksekten geçerken insanlık payı" yani insanlık çok yüksek bir sınavdan geçerken "Muhtacı aşarken ulu deryayı" yani Musa deryayı aşarken gemi miyim kaptan mıyım ben neyim? Buralarda ben neyim? Deryada kaybolan gemi miyim? O deryada gemideki kaptan mıyım? Yoksa orada sele kapılanlar mıyım deyip o hikâyelerin içinde olan hikâyeleri düşünmek gerektiğini işaret eder. Kendini, ben neyim ben neyim, ben bu hikâyede neredeyim diyerekten aslında Kur'an'ın tedebbürle okunması denilen yani kıssaları kendi hayatınıza getiriniz ve düşünün düşünün, empati kura kura, akleden akleden okuyunuz ilkesini vücuda getirmeye çalışır. Aslında Mahzuni'nin burada yapmaya çalıştığı, çok Kur'ani'dir yani Mahzuni hikâyeleri

Kur'an-ı Kerim'in hedeflediği gibi, düşünerek anlamaya gayret etmektedir.

Kimler akıllanmış kimler bunamış / Eyüp derde düşmüş cahil kınamış

Halil İsmail'i boşa sınamış / Kasap mıyım kurban mıyım ben neyim (634. Şiir)

Bu dörtlükte Allah'ın İbrahim Peygamber'i oğlunu kurban etmek için boşa sınamış olduğunu belirterek hikâyeyi eleştirir. Rüya sonucunda İbrahim Peygamber'in evladına "Seni kesmeye götürüyorum." der. Hz. İsmail de "Allah diyorsa doğrudur baba." der ve Yaradan'ın sınavından bu şekilde geçerler. Mahzuni de bu durma "İnsan evladına böyle bir şey söyler mi?" diye sorgular. Mahzuni bu hikâyeleri eleştiriyor diye kızabilir ama o, kendi gündelik hayatına getirerek, kendi günlük hayattaki şüpheleriyle, yargılarıyla, eleştirileriyle birlikte söylemekte, sınamakta ve ortaya koymaktadır. İnsanda bu hikâye nasıl yansıyor, bunu anlatmaya çalışmaktadır: Ben bir insan olarak bunu okuyorum. Okuduğum zaman bende olumlu etki de olumsuz etki de oluyor, şüphe de oluyor iman da oluyor bir sürü şey oluyor ama ben burada neyim diye sorgular. Bunu yaparken bana bu durumları açıklayın der gibi diyor ama aslında siz de böyle okuyun demek istemektedir. Yani bu hikâyeleri kendinizle empati kurarak okuyun, anlayın işareti vermeye çalışmaktadır.

Nice boyalara girdim de çıktım / Muhammet Ali'yi bırakmadım can

Nice gönül yaptım nice de yıktım / Muhammed Ali'yi bırakmadım

Bazen yobaz oldum yalan söyledim / Bazen kâmil oldum kemlik eyledim

Berçenek'te doğuşumda böyleydim / Muhammed Ali'yi bırakmadım

Saygım vardır kiliseye camiye / İsa'ya Musa'ya küfreden niye

Hep kitaplar yazar adam ol diye / Muhammed Ali'yi bırakmadım (672. Şiir)

Mahzuni'nin siyasi dünyasında, siyasi alanda örnek aldığı kişi; Atatürk'tür. İnanç dünyası ve inanç dünyası içindeki temel odaklandığı yer veya örnek aldığı iki şahsiyet vardır: Hz. Muhammed ve Hz. Ali. Mahzuni bu şiirinde der ki; ben şaştım, ben çok yanlış yaptım, zaman zaman yıktım da bunu yaptım da ama "Muhammed Ali'yi bırakmadım". Yobazlık da ettim, yalan da söyledim; kâmil de oldum kemlik de yaptım. Kiliseye, camiye İsa'ya Musa'ya, Saygı duyduğum onlara küfredenlere de... Yazdım okudum ama ne olursa olsun ben Muhammed Ali'yi bırakmadım. Yani benim inanç dünyamın merkezinde bu iki örnek

şahsiyet vardır, bunlar benim için çok önemlidir.

Dört güzel sayıdır demek ki ezel / Neden iki kere iki dördümüş
Allah bir, güneş bir dünya da birdir / Neden peygamberin teki dördümüş
Tevrat, Zebur, İncil Kur'an gelince / Yani insanlığı dörde bölünce
Hiç aklım ermiyor böyle bilince / Mevsimler geçerken yükü dördümüş
Yönler tayin olmuş neden dördünen / Dört melek varmış kitapla inen
Şeriat, Tarikat, Marifet derken / Hakikatin içindeki dördümüş
Dördünen mördünen bizi yediler / Dört ayak üstüne düşen kediler
Binlerce olurken dedi kodular / Bu kadar kitabın eki dördümüş
Üçten dokuz çeker ahmak Müslüman / Adam sevdiğinden vazgeçmez inan
Mahzuni dört yandan yağıyor plan / Demek başımdaki zeki dördümüş (1047. Şiir)

Bazı kişiler; ilahi alanlarda sayılar üzerine şifrelemeler yaparlar ve şifrelemelerle birlikte insanları etkilerler. Bu şifrelemelerle mistik bir hava yaratırlar. O mistik havayla insanlar da daha kıymetli bir bilgiye muhatap olduğunu hisseder. Bunun benzerini, Mahzuni de yapmaya çalışmıştır lakin bunu yaparken de son kıtada aslında böyle yapanlara da eleştirisini de sunar ve der ki:

Bunları yapmak mesele değil, istesek bunları biz de yaparız ama bu mesele kıymeti olmayan da bir meseledir. Yani Peygamber'in dört olması, Kutsal Kitapların dört olması, 4 meleğin olması, şeriat, tarikat, marifet, hakikat olması, mevsimlerin dört olması, insanlığın dörde bölünmesi gibi meseleleri abartanlar kimlerdir? Bunlar dördünen mördünen bizi yediler, vaktimizi yediler. Kim bunlar? Ayaküstüne düşen kediler. Bu dedikodularla bu konuşmalarla şununla bununla insanları oyalamışlardır. Ondan dolayı toplumda ezen, ezen olarak kalmış, sömüren de sömürmesine devam etmiştir. Millet de üç mü olacak beş mi olacak yedi mi olacak dört mü olacak diyerekten bunlarla vakit geçirmiştir.

“Üçten dokuz çeken ahmak Müslüman / Adam sevdiğinden geçmez inan” diyerek tefsirciler tarafından farklı yorumlanan fakat geleneksel İslam'da kabul edilen, imam nikahlı kişiler için geçerli olan “Boş ol, boş ol, boş ol” diyerek evlilik akdinin sona ermesi olan hüлле

yani hileli evliliğini anlatır ve bunun ne kadar yanlış olduğunu dile getirerek bunu yapanları eleştirir: Bir erkek 3 kez “boş ol, boş ol, boş ol” derse boşanma gerçekleşir. Bazıları 3 kere boşanmaya sabredemez. Ehlisünnet’e göre 3 kere boşandığı zaman kişi bir daha o kişiyle nikah tazeleyemez yani erkek bir kere “boş ol, boş ol, boş ol” dedi. Sonra tekrar evlenmek istedi evlenebilir. Bir daha “boş ol, boş ol, boş ol” dedi. Evlenmek istedi tekrar evlenebilir ama bir daha (üçüncü kez) “boş ol, boş ol, boş ol” derse bu sefer evlenemez. Evlenmesi için hanımının bir başkasıyla evlenmiş olması lazım. Onun için ona hülle derler. Hileli evlilik derler. Gider arkadaşına der ki: “Ben hanımımı geri almak zorundayım. Benim hanımla evlenir misin?” (Arkadaşına söyler ki hanımıyla birlikte olmasın diye.) Ama onlara göre; Allah diyor ki erkeğe “Onunla o birlikte olacak ki senin de eksikliğini o görecek.” Allah adına yalan söylüyorlar. Arkadaşı, o hanımla geçici bir evlilik yapar ve sonra “boş ol, boş ol, boş ol” der. Böylece o erkeğin bundan sonra başka kadınlarla evlenmek için üç hakkı daha olur. Bazısı buna sabredemez ve “üçten dokuza kadar şart olsun boş ol, boş ol, boş ol.” der. Yani erkek; “üç kere söylemeye gerek yok, üçten dokuza şart olsun.” der. Mahzuni de ona der ki: “Üçten dokuz çeker ahmak Müslüman” ama sen hanımla geri evlenmek için mutlaka hanımını birine vermek zorundasın. Adam sevdiğinden geçer mi hiç? Vazgeçmez inan. “Mahzuni dört yandan yağıyor plan”; aynı bu Müslüman’ın eşini boşamaktaki uyanıklığı ve zavallılığı gibi; hanımını sevmeye gayret etmiyor da boşamaya gayret ediyor, işte bunun gibi etrafımızda planlar yağıyor. Yani bizi başkaları böyle yönetiyor. Bize yalanlar söylüyor. Allah adına yalanlar söylüyor. Şunun adına bunun adına yalan söylüyor. Para adına yalan söylüyor. Biz bu yapılan planların içinde kaybolup gidiyoruz, diye uyarır.

Mahzuni, rutinleşmiş ibadet olarak kabul edilen dini etkinlikler hakkında da eleştirel bir düşünceye sahiptir. Örneğin “Ben hacı değilim Arap gezmedim” dizesinde olduğu gibi hac meselesine dair hep bir eleştirisi vardır ve der ki:

Kâbe bir şehir ki uzak diyardır / Hedef bina ise tevaf zarardır

Menzil Muhammet’sse her yerde vardır / Muhammet hazır gerçek hocaya (1010. Şiir)

Binaya tavaf mı edilir, menzil Hz. Muhammed ise her yerde vardır. Hz. Muhammed bir ruhaniyettir, Hz. Muhammed, gerçek hocaya hazırdır diyerek olayı biraz daha yukarı seviyeye çekmeye çalışır ve ritüelleri eleştirir. Kâbe, diğer dinlerden Hristiyanlık ve Yahudilik’te olduğu gibi bir kutsal mekândır. Mahzuni ise bu dizelerde kendi durduğu ve

eleştirdiği yerden, dini biraz daha manaya, içeriye, öze yöneltmeye ve şekilden kurtarmaya çalışır.

Peygamber öldüyse şefa'at olmaz / Bildiğim Muhammet yere gömülmez

Ölü bilinenden mürüvvet gelmez / Bunun için hor bakarlar Naci'ye (1010. Şiir)

Hz. Muhammed, Ahmedî Muhtar'dır yani bir nurdur o nedenle o yere gömülmez. Ölü olandan medet dilenmez, Naci'ye yani temiz olana bu yüzden der hor bakarlar, diye eleştirisine devam eder:

Çok şükür ki bir insanım / Mezhep gibi pirim yoktur

Dört Kitap'a saygılıyım / Birinden haberim yoktur / Veli Hoca Veli Hoca

Benim Hakk'a bağlı özüm / Kiblem dört taraftır gözüm

Hoca kılmasın namazım / Ahirette yerim yoktur / Veli Hoca Veli Hoca (1004. Şiir)

Sadece tek kitap değil, Dört Kitap'a da bağlıyım. Yaradan'ın emrini başından sonuna kadar takip eden bir gelenekten geliyorum ben ve mezhepçilik yapmam, mezhepçilik temelli bir anlayışım yoktur. İnsanlık benim temel inancım, der. Ancak Mahzuni, bazı şiirlerinde Muhammed Ali yolu üzerinden biraz mezhep durumlarına girer fakat bir Alevicilik bir Sünnicilik yapmamaktadır. Ben bu ritüeller meselesine, Allah'ın yönelmenin kurallara bağlanması meselesine karşıyım. Kiblem benim dört taraftır çünkü özüm Hakk'a bağlıdır. Benim bu hâlimi hoca, kabul etmiyorsa benim namazımı kılma da olur kılmasa da olur, umurumda değil. Benim ahirette yerim olmayacağını düşünüyorsa o da umurumda değil çünkü ben onun dedikleri anlayış ve hâlden uzağım, der.

Allah ismi Arapçaya gelmeden / Medine'de Muhammet'le başlamış

Tarih bilimciler bunu çok bilir / Böyle şeyler vahametle başlamış

Süleyman Çelebi bir övgü atmış / Hak, Nebi'yi dört meleklerle yaratmış

Ya niçin Peygamber mal alıp satmış / Güzellikler cehaletle başlamış

Bir çocuk anada doğduğu zaman / Niye kırk yıl bilinmedi vay aman

O zaman dinimiz şamandı şaman / Kılıç zoru rezaletle başlamış

Hazreti Ali'nin (Abraham) adı / Babası Hazer'di bilmez her cadı

*İncir der ki kurban olan İsa'ydı / Kur'an ayrı bir ayette başlamış
Kur'an İsmail'dir Kur'an'da yani / Dört Kitap'ın dördü hak idi hani
Kim için gözünden vurdu Şeytan'ı / Halil Nebi metanetle başlamış
Hak buyurdu Cebrail'le Nebi'ye / Senden evvel gelenlere uy diye
İncil ile Kur'an tezattır niye / Kurban işi garabetle başlamış
Suruç dedikleri Urfa kazası / Hazreti Halil'in büyük amcası
Şimdi bildiğiniz Nemrut Yayları / Samilere esaretle başlamış
Dört Kitap okudum şüphem bitmedi / Hak sevdası yüreğimden gitmedi
Kulağım yanlış hiç işitmedi / Mahzunilik cesaretle başlamış (1015. Şiir)*

Diyanet Mahzuni, şiirinde Dört Kitap'a bağlı olduğunu ama köktendinciliğe karşı olduğunu dile getirmiştir: Kendisi, yaradılıştan yani Âdem'den başlayıp Hz. Peygamber'e kadar bir sürece ve bu sürecin bütününe de ara ara kitaplarla desteklendiğine inanır. Bundan dolayı, Mahzuni için Zebur, Tevrat, İncil ve Kuran ve bunlara inanlar da bunların peygamberleri de haktır. Bu bir süreç içinde anlaşılabilir ise bir dinin dinciliği yapılırdı ama süreç içindeki bağlantı yakalanırsa o zaman Hak olan anlatılabilir, der. Onun için ben, Hz. Âdem'den başlayıp Hz. Muhammed'e kadar olan sürecin hepsini şimdi anlattığım gibi biliyorum. Olay bir bütün olarak böyle anlaşılması gerekir. Eğer böyle anlarsak o zaman insanlık temelinde, insanlığı birleştiren bir inancın da üyesi olabiliriz, der.

Şiirin ilk girişinde bir eleştirisi vardır: Allah, Müslümanlarla başlamış bir kelime değildir. Çünkü "İlah", "Ellah", "Allah", "Elâ" (Mısır'da da Allah kelimesi vardır) vb., isimler zaten vardır. Bu konunun uzmanları tarihçiler bu konuyu çok iyi bilmektedir ki bu tür durumlar güçlüklerle, tehlikeli durumlarla başlar. Süleyman Çelebi "Vesîletü'n-Necât (Mevlid)" adında eserinde Hz. Muhammed'i övmüştür. Hak, Hz. Muhammed'i dört melek ile birlikte yaratmıştır. Peki niçin Hz. Muhammed ticaretle uğraşmıştır? Çünkü bütün güzellikler bilgisizlikle başlamıştır. Bir çocuk anadan doğuyor ölümüne kadar da hep "vay anam" diyor, "vay babam" demiyor. Bunun sebebi kırk yıldır neden bilinmiyor ya da neden "vay anam" sözüne rağbet edilip bu kişi ne diyor diye anlamak adına bir adım atılmadı. O zamanlar çok eskiden-İslamiyet'ten önce- dinimiz Şaman idi ve bizleri kılıç zoruyla Müslüman etmişler işte bu kılıç zoruyla rezalet de başlamış olmuştur. Hz. Ali'nin adı Abraham'dır yani Hz.

İbrahim'dir, onun babasının adı da Âzer (Hazer)'dir,⁴⁹ bunu da kötülük yapanlar bilmez. İncil de insanların günahını yüklenerek kurban olanın Hz. İsa olduğunu söyler. Kur'an'ı Kerim de ayrı bir ayette başlamıştır, der. Kur'an-ı Kerim'de ise kurban olanın Hz. İsmail olduğu söylenmektedir. Bununla birlikte ek bir bilgi olarak ilahiyat çalışmalarında Hristiyanların İshak'ı kurban olarak kabul ettiği de bilinmektedir.

Hani Dört Kitap'ın dördü de haktı, niye o zaman bu çelişkiler vardır. Hepsini hak ise bu çelişkili bilgiler olmaması lazım. Halil (İbrahim) Peygamber dayanıklılıkla, metin olarak başlamış ama Şeytan'ı kimin için gözünden vurduğu belli değil. Hak, Cebrail aracılığıyla Hz. Muhammed'e "Senden önce gelenlere uy" diye emrini buyurdu ama İncil ile Kur'an niçin tezattır bu işi çözemedim. Benim bildiğim kurban işi bir tuhaflıkla, gariplikle başlamıştır. Suruç, Urfa'nın kazalarındandır. Hz. Halil (İbrahim)'in büyük amcası onun kavga ettiği Nemrut'tur. Şimdi bildiğimiz Nemrut Yayları da Samilere kölelik ederek başlamıştır. Dört Kitap'ı da okudum bu bahsettiğim konulara dair şüphe bitmedi. Çünkü İslam'ı şekil dini sananlar; bize dinin özünü değil, klasik bilgileri, kuralları öğretmektedir. İnsanlarda da bu şüpheler, sorgulamalar kalmaktadır. Bu durumları onlar da açıklayamadığı için halk da tam öğrenemiyor. Bunlardan dolayı kafam karışık, şüpheli olsam da Hakk'a olan sevdam, sevgim her zaman yüreğimde. Kulağıma da yanlış şeyleri hiçbir zaman işitmedi. Mahzuni gibi olmak cesaretle başlamıştır. Bu şüphelerimi, bu eleştirilerimi sunuyorum çünkü ben cesaretli bir şairim, ne yaşıyorsam eksikliğiyle gediğiyle anlatırım, diye söyler.

Mahzuni Şerif, Allah'a, peygamberlerine ve Dört Kitap'a inandığı gibi ve Hak erenlerine de inanmaktadır. Şiirlerinde "erenler" seslenmesini sıklıkla kullanır ama her "ey erenler" hitabı Hak erenlerine değildir kimi zaman muhabbet ortamdaki kişilere de Mahzuni, "erenler" diye hitap edebilmektedir. Hak erenlerinin bu dünyadaki varlığını kabul ettiğini şu dörtlüğünde belirtir:

Aramızda yatar er oğlu erler / Erleri ne bilir kör oğlu körler

Bana bu ellerde Mahzuni derler / Merdan mıyım Mervan mıyım ben neyim (634. Şiir)

Bu dünya da boş değildir, burada da erenler evliyalar vardır. Onlar aramızdadır hatta

⁴⁹ Mahzuni Şerif, şiirinde açıkladığı bilgiler gerek halk biliminin gerekse ilahiyat çalışmalarının doğru bulmadığı bilgilerdir. Türklerin eski dini Gök Tengri inancı, onun ruhsal şahsiyetinin ismi şamandır. Aynı zamanda Türkler, kılıç zoruyla değil Horasan erenlerinin irfanı sonucunda Müslüman olmuştur. Bununla birlikte Hz. Ali'nin İbrahim olması hiçbir çalışmada geçmemektedir.

bazıları ölmüştür de yatar. “Alçakta yüksekte yatan erenler” sözü de bunu anlatır. Ancak erenden evliyadan kör olan kişiler ne anlar? Ben de bu ellerde Mahzuni olarak adlandırılıyorum ama kendimi bilmiyorum, anlamadım; Merdan mıyım Mervan mıyım, ben neyim tam çözemedim, der.

Bu ayrılık zaten bitmez / İnan yolcuyum erenler

Hak cemâli gözden gitmez / İnan yolcuyum erenler

Biz inandık asıl soya / Yaşamışız doya doya

Bu köy değil başka köye / İnan yolcuyum erenler

Bizim yollar gitmez eğri / Biz olmayız başka sayrı

Bizim yollar Hakk’a doğru / İnan yolcuyum erenler

Gönlümde vardır yeriniz / Nedir yani neferiniz

Dost Mahzuni eseriniz / İnan yolcuyum erenler (896. Şiir)

Diyen Mahzuni kendi yolunu, yaşadığı hayatı bir yol üzerinde olmak olarak tanımlamaktadır. Hakk’a doğru gittiğini, inandığını ve bu yolun bir neferi olduğunu söyler. Hak cemalini görmeyi dilediğini de belirtir. Diğer bir şiirinin dörtlüğünde de;

Yunuslar bugünü anlatıp geldi / Pir Sultan bugünü başıyla yazdı

Veysel daha dünden bugünü sezdi / Bugün yarın için battı erenler (895. Şiir) diyerek bu yolun Yunus Emrelerden, Pir Sultanlardan, Veysellerden günümüze kadar geldiğini fakat bu yolun sonunun nereye gittiğini, sonunun ne olacağını da bilmediğini ifade eder. Mahzuni Şerif, kendine karşı da objektif birisi olduğu için eksik hâllerini işaret eder:

Ey erenler güzel dostlar gaziler / Bir mürşide talip olmak zorumuş

Ezeli ezelden ikrar verirken / Anladım ki iki gözüm körümüş (1038. Şiir)

Bir mürşide talip olmak gerçekten zordur ve Aleviler özellikle kentleşme sürecinde mürşitlerini, pirlarını bıraktılar, başka şeyleri tercih ettiler. Pirlarını, dedelerini beğenmediler, maddiyata koştular. Onlardan da bir rehberlik sistemi olmadı. Ben de bu ikrarı verip ikrarına sadık kalamayanlardan olmuşum. Doğmadan önce verdiğim elest meclisindeki (bezm-i elest) ikrarımı hatırlamayacak, göremeyecek kadar körmüşüm, diye kendini anlatır.

Erenler evliyalar, pirlar arasında Hacı Bektaş Veli'ye özel bir bağıllığı vardır. Bu bağıllı da yine TRT'nin "Kim Ne Demiş" radyo programında Ahmet Mortaş'la sohbetinde de açıklamıştır:

"Ahmet Mortaş: Mahzuni Şerif'in dünyasında Hacı Bektaş Veli'nin değeri nedir dersem ne dersiniz?

Mahzuni Şerif: Hacı Bektaş Veli benim inanç felsefemde de bir burçtur, bir güneştir. Çocukluğumdan beri eğitimimi ona ait cemlerde aldığım için Hacı Bektaş Veli, dediğim gibi, Hz. Muhammed ve 12 İmam, Mevlâna ve bunların hepsini bastırıp giden yani hepsine bir çizgiyle bakan Atatürk, benim esin kaynağım olmuştur. Felsefemde bu dört beş güzellik yatar. Âşık olup da Hacı Bektaş'tan, Muhammed'den, Ali'den ve onun Ehlibeyt'inden bahsetmemek kolay değildir bir Anadolu ozanı olarak. Ama bir Sibiryalı ozan olsam belki oraya ait bir peygamberin getirdiği bir dinle ilgilenirdim.

Ahmet Mortaş: Hiç kuşkusuz.

Mahzuni Şerif: Evet. O nedenle Hacı Bektaş Veli; barışın, sevginin, aşkın simgesi de olduğu için ona çok önem vermişimdir.

Ahmet Mortaş: 13. yy.da Anadolu'ya gelmesi...

Mahzuni Şerif: Anadolu; türkü aşkı ve barışı, iyi gönüllülüğü Hacı Bektaş'tan öğrenmiştir, hoş görüyü, affediciliği ve sevgiyi... Ve benim her telimde her mızrabımda onun motiflerini arayabilirsiniz." (ÖK105).

Erenlerin önderi, âlimlerin başı olarak gördüğü Hacı Bektaş'ı yücelterek ona güzelleme de yazar. Allah'ından onu pirinden ayırmamasını diler ve Hacı Bektaş'ın özelliklerini sıralayarak ona nasıl bağlı olduğunu açıkça ifade eder:

Allah'ı seversen güzel Allah'ım / Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan

Diline yoluna kurban olduğum / Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan

Kurak yerde bağlar yayıp gül deren / Yanmış yüreklere buzlu su veren

Bunca erenlerde en ulu eren / Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan

Kavgalara tercih etti dostluğu / Alnında yıldızı tacında tuğu

Ali'm ordusunun yüce baş buğu / Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan

Mahzuni kiblemdir On İki İmam / Gayri mezheplere bende olamam

Parçala vur beni tamamdır tamam / Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan (694. Şiir)

Âl-i Abâ yani Pençe-i Âli Aba; Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin'den oluşan gruba denir. Mahzuni Şerif de Âl-i Abâ'ya bağlılığını da şu dörtlüğü ile dile getirir:

Ezelden inandım Âl-i Abâ'ya / Ben böyle düşmüşem böyle çabaya

Davut Sulari'den Şakir Baba'ya / Mahzuni Şerif'im dile karışmış (1025. Şiir)

Ta ezelden yani yaradılışın başından beri ben Âl-i Abâ'ya inandım. Ben bu sevdaya, çabaya ve gayrete böyle düşmüşüm. Onlara muhabbetim, sevgimle, inancım ile düştüm. Bunu yaşayan insanları da gördüm; Davut Sulari'den Şakir Baba'ya kadar. O erenlerden öğrendiklerimle de Mahzuni Şerif oldum, dile karıştım. Onlar benim de bir sözumdür. Onlardan öğrendiklerimle bir noktaya geldim, der. Berçenek köyünün inanç önderleri olan Şakir Baba ve Cırık Baba; yetiştiği çevrenin ve Mahzuni'nin eren olarak kabul ettikleri dini liderlerdir. Yaşadıkları dönemlerde insanlara yolun inceliklerini anlatmışlar, insanların sorunlarını çözmüşlerdir. Cemleri yürütmüşlerdir. Mahzuni Şerif'i yetiştiren ve onun üzerinde etkin olan Bektaşî Babalarıdır. Mahzuni de onların desteğini alarak Mahzuni olduğunu her defasında dile getirmiştir. Bu yüzden onlara olan hürmetini ve bağlılığını onların Kıtırmir'i olarak şu şekilde anlatmıştır:

Sorun ki insana sevmeyen mi biri / Ali'yi sevmeyen inan serseri

Mahzuni'yim, Cırık Baba Kıtırmir'i / Muhammed Ali'yi unutmadım

Mahzuni'yim, Şakir Baba Kıtırmir'i / Muhammed Ali'yi unutmadım (316. Şiir)

Yaşadığı dönemde yaşayan erenlere bağlı olduğu gibi Mahzuni Şerif'in Ehlibeyt ve On İki İmamlar hakkında inancı da sağlamdır. "Benim kim olduğumu erenler bilir, Ehlibeyt dünyası sahip olsunlar, Mahzuni asalet sözüne doydum, Pirim eşliğine serimi koydum, ben Ali'yi sevdim Ali oğluyum, Bütün sevenlerim hoşça kalsınlar..." (URL 10) der. Kendi soyunu da Hz. Ali'ye dayandırır. "Başta Kızılbaş Ali'dir / Ali'nin yolu uludur" (383. Şiir) diyerek Hz. Ali'nin erenlerin başı olduğunu, onun yolunun ulu olduğunu anlatır. Hatta "Ulusoy Ali soyudur / Soy insanın öz huyudur" (4. Şiir) diye de Hacı Bektaş'ın soyunun da-

Ulusoylar soyunun- Ali soyu olduğuna inanır. 12 İmamlar ve Hz. Hüseyin'e yapılanlara karşı tepkiselliği vardır ve der ki:

Şikâyet eyledim Merdan Ali 'ye / Kör topala güler bilmem ki niye

Gönüldür aldanmaz ağaya beye / Hakk'a sövüp ikrar veren ben miyim

Mahzuni 'yim gelmiş oldum Maraş'a / Sevdim diyenlerden tutuldum taşa

Fadime'den doğan iki güneşe / Kerbela'da tuzak kuran ben miyim (639. Şiir)

Muaviye'nin yolunu sürdürenlerin de günümüzde de devam ettiğini ve onlara karşı eleştirilerini kinayeli bir biçimde söyler. Yani sizler Hz. Ali'ye, Hz. Hüseyin'e tuzak kurdunuz. Kurduğunuz tuzaklarla da şu anda da iyiye ve güzele tuzaklar kuruyorsunuz diye ifade eder.

Ne zaman ki Murteza'ya bağladım bu gönlümü / Gülmedim cihanda bir dem nice perişan oldum

Hikmetinden tazelandim nice esti nevbahar / Günüm geçti ahazardan bazı nevcivan oldum

Şirretinden zedelendim bivefa biayarın / Cahilinadan elinden Şeytan'a kurban oldum

(Hü hü ya Ali, hü hü ya Veli, hü hü) / Mümkün müdür bir münafik sırrın bilsin (Haydar'ım Haydar'ım) /Perişan kıldım gönlümü derde bezirgân oldum

Bedasdane verdim özüm etmedi bir parayı / Sonunda ben bana kaldım kendime seyran oldum

Daha elifi bilmeden okudum Bakara'yı (hü hü) / Beyhuda hafızıkelam beyhuda Kur'an oldum

Hatundan doğmadan evvel rahimi rahman idim / Katre ile vücut buldum ukbaya mihman oldum

Nazar kıldım mahlukatı yoktur âdemin dengi / Secde kıldım hakine ben veçhine hayran oldum

Ey Mahzuni çarkı devran zahire baki değil / Bugün geldim mihman isem yarın da pünhan oldum

Gahi zulm ile abadım gahi hakiyle yeksan /Gahi noktayı cihanım gahi de noksan oldum
(646. Şiir)

Mahzuni'nin popüler dünyada bilinen şiirleri aslında onun şiir kalitesini göstermeye çok uygun değildir. Mahzuni'nin gençlik yıllarında özellikle 16, 17, 20 yaşları arasında yazmış olduğu-askerî okulda yazmış olduğu- şiirler vardır ki-Hz. Hüseyin'e yazdığı mersiye de bu döneme aittir- Nesimi esintisi görebildiğimiz şiirlerdir. "Ne zaman ki Murteza'ya bağladım bu gönlümü / Gülmedim cihanda bir dem nice perişan oldum" gibi. Bu şiirleri sazıyla değil kalemle yazıyor. Bu şiirlerinde kalem şairliği var. Bu şiirlerde aslında inanmak, inanmamak çelişkilerini yıkmış, Hak olana teslim olmuş bir Hak dostu esintisi ve havası vardır ve bu öyle bir büyük bir bağlanmak ve öyle büyük bir teslimiyettir ki bunun için belaya derde gark olması bile cilve naza neredeyse karşılık gelmektedir. Çok genç yaşta böyle yüksek duyguları duyması Mahzuni'nin bilinmeyen tarafıdır. Belki dostu Yemliha'yla olan ilişkisi de o derinlikli paylaşımın temelinde olan bir ilişkidir. Hakikatçilerin anlatmış olduğu dünyayla kurmuş olduğu bağ ile Alevi Sünni dışında, biraz mistik özellikleri de olan materyalist-sosyalist insanlarla olan bağları da sanki buralarla bağlıymış gibidir ve bu yüksek bir aşkla ortaya çıkabilecek bir duygu hâlidir. O zamanlar, gençlik yıllarındaki aşkı ise eşidir ve onunla o aşkın delillerini biz Mahzuni'nin Yemliha'ya yazmış olduğu mektuplarda görüyoruz. Yani Emine onun için hayatının başlangıcında unuttuğu biri değildir. Aslında en yüksek aşkın tecelli ettiği, aktığı, o ruhsal tecelliyi de deneyimlediği, bunu o şiirlerindeki akıştan bunu o şiirlerinde ifade ettiği varlık ve yokluk bilincini idrak etmesinden anlıyoruz ve buna kapı olan buna kanal olan da hayatında çok bilinmeyen, anlatılmayan, kıyıda köşede kalmış gibi gözükken ama askerî okul sürecinde ona eşlik eden Emine'dir. Emine'ye borçludur. O aşkın kapısı ona oralardan açılmıştır.

Mahzuni bu dönemlerinde güçlü bir eren evliya, gerçekte bağ kurabilseydi, doğru bir rehberlik sistemi içerisinde olabilseydi şu hâli çok yüksek bir enerjiyi karşısına getirebilirdi. Anadolu'nun Nesimi'si olabilirdi. Ancak o askerî okuldan ayrılması, ondan sonra yokluk, acı, sıkıntı ve daha sonrası Suna'yla evlilik... Suna Hanımla yaptığı evliliği ile farklı bir süreç içine girmiştir. Yani Emine'yle ayrılıp Suna'yla hayatın içine girdikten sonra daha sefil, yokluk, maddeye gömülmüslük söz konusudur; bir kaosun içine girmiştir. Ancak Emine ile birlikteken bulutlar üstünde uçma durumu söz konusudur ama orada bir karar verir: Dünya aslında böyle değil, dünya maddenin hâkim olduğu bir dünya, insanların sömürüldüğü bir

dünya, kahrın hâkim olduğu bir dünya deyip Suna'yla birlikte hayatını, enerjisini ve varlığını değiştirir. Fatma'yla birlikte de bir düzene girer. Kurumsal, rutin, dengeli, maddeyi kontrol edebilen, yönetebilen bir düzene girer. Suna, onun cehennemi gibi; maddenin en dibi, yokluğu en çok paylaştığı, acıyı paylaştığı, hüznünü paylaştığı, kavgasında yoldaşlığını paylaştığı kişidir. Emine; ilahi olanı, aşkın olanı, yüce olanı, ayaklarının bulutlar üstünde olmasını paylaştığı kişidir. Fatma ise ne altta maddede ne göktedir; makul dengeli bir şekilde hayatını yaşadığı, paylaştığı, düzene girdiği kişidir. Bunları şiirlerinden anlıyor ve çıkarıyoruz. Suna ve Fatma Hanım ile evli olduğu zamandaki şiirlere bakıyoruz bir de Emine Hanım ile evli olduğu şiirlere bakıyoruz. Hiçbir zaman bu etki ne Fatma Hanım'da ne de Suna Hanım'da mümkün değil.

Asıl konumuza geri dönecek olursak Mahzuni Şerif, inanç dünyasının merkezine Hz. Muhammed ve Hz. Ali'yi, Hz. Ali sevgisini koymuştur. Bu anlayışından dolayı da eleştirildiğini şöyle anlatır.

Bak erenler bana neler ettiler / Muhammed Ali'yi sevdiğim için

Zamanı gelince taşa tuttular / Muhammed Ali'yi sevdiğim için

Olamam dünyada ben iki dinli / Olamam insana buğuzu kinli

Kimi kafir dedi, kimisi Sünni / Muhammed Ali'yi sevdiğim için

(Kimisi döne dedi, kimisi Sünni / Muhammed Ali'yi sevdiğim için)

Kâmilin sözünden cahil ne anlar / Geçti gitti dostlar bizim zamanlar

Çok mekânlar oldu kara zindanlar / Muhammed Ali'yi sevdiğim için

(Kolumda zincirim, başta zindanlar / Muhammed Ali'yi sevdiğim için)

Mahzuni Şerif'im koymuşum canı / Vallahi billahi unutmam bunu

Kılıncın parça parça etsinler beni / Muhammed Ali'yi sevdiğim için

(Kılıncın parça parça etsinler beni / Muhammed Ali'yi sevdiğim için) (739. Şiir)

Hz. Muhammed'i ön plana çıkardığı veya Kur'an-ı Kerim'e dair bazı belirlemeler yaptığı, Kur'an'ın içindeki ayetlere hâkim olduğu yahut onunla ilgili bilgiler anlattığı için bazı Alevi çevreleri tarafından eleştirilip Sünni bulunur. Çocukluğunda hafızlığı, Arapça okuma yazma bilmesiyle alakalı olarak kimisi o anlattığı dinine dair ya da dine dair o

eleştirilerinin kendi kafalarına uymadığını düşündüğü için kafir demiştir. Mahzuni, herkesin kendi kafasına göre onun meşrebini değerlendirdiğini ifade eder. Ancak Mahzuni, kendi anladığı biçimiyle Muhammed Ali yolunun doğru takipçisi olduğunu ve onlara olan muhabbetini ve sevgisini, Hakk'a olan muhabbeti ve sevgisiyle, halka olan muhabbeti ve sevgisiyle bütünleştirdiğini söyler.

İnkâr ede ede canım, dertlere düştüm / Ehlibeyt'in sırrını bilemezsin sen

Kendi fikrin ile kaynayıp piştin / Bu bir ince yoldur gelemezsin sen

Mahzuni bulanır, niye durulmaz / Bulana, bulana akar anma yorulmaz

Fitne fikirlerle, Hakk'a varılmaz / Vardım desen, emin olamazsın sen (709. Şiir)

Mahzuni tabii ki ileriki yıllarda hayatın içinde mücadele ile daha da bütünleşince bu durumu tasavvuf içerikli, yol içerikli şiirlerine de yansır. “Bilemezsin”, “göremezsin”, “duyamazsın”, “eremezsin” diyerek bu alanı da bir kavga meydanına çevirir. Kendisinin karşıtı gibi olan kişilere, kendi inanma biçimini anlayamayacağını, kavrayamayacağını açık bir dille söyler. Bir birleştirici, Hak'ta bütünleştirici bir âlem ve söz birliği olması gerekirken bu alanı da bir tartışma, laf atma, lafın altında kalmama anına çevirmiştir.

Mahzuni; Harabi'nin

Döktüğüm kanlı gözyaşım ey peri didem bilir / Gamzen okun yarasını sızlayan sinem bilir

Bade-i aşka Lokman gelse de bulamaz deva / Derd-i aşka var mıdır dünyada bir melhem bilir

Biz harabatız deyi vaiz ne bilsin tan eder / Terk-i dünya lezzetini İbrahim Ethem bilir

Bir peder derler Mesih'e belli Ruhullah imiş / Kimseler bilmez o sırrı müphemî bir Meryem bilir

Biz ne buğdayı akleder ne huri gülman isteriz / Cennetin derdi belasın Hz. Âdem bilir

Sofu-yu ahmak ne bilsin küntü kenz esrarını / Kendin akıl kıyas eder bizleri sersem bilir

Bâb-ı Haydar'dan başka bâba ben etmem iltica / Ey Harabî ben Kızılbaş olduğumu âlem bilir” şeklindeki deyişine sanki bir nazire olarak yazdığı şiirin bazı dörtlükleri şöyledir:

*Cennetin derdü belasın Hazreti Âdem bilir / Cavidanı kâmil anlar ya cahil nerden bilir
Murteza'nın kim olduğun Miraç'a giden bilir / Ben bugün doğdum bugün varım ya
Kalubelâ nedir (...)*

*Ali boşa okumadı la feta suresini / Bir kâğıt yaprağı sanma o sureyi Yasini
Ahmak sofu diz çöker de okuyup ihlas'ını / Secde etmez çölü dilaraya Mecnun u Leyla
nedir (940. Şiir)*

Büyük ihtimalle ortamda Harabi'nin şiiri okunmuştur. Harabi'nin şiirindeki mana üzerine Mahzuni de bu şiiri yazmıştır. Şiirinde tasavvuf meselesi, erenlerin anlattığı meseleler tasavvufi bir dille anlatılmasına dair işaretler ve ifadeler kullanmıştır.

Hz. Hüseyin'e yazdığı nitelikli bir mersiye de dillere pelesenk olmuştur:

*“Allah Allah ya Hüseyin, nazlımların Şahısın / Gönüllerin hünkârsın güzellerin
mahısın*

*Kerbelâ'ya düşenlerin ezeli ervahısın / Merdan Ali yadigârı evliyasin Hüseyin
Mustafa'nın belgüzârı enbiyasın Hüseyin / Figan eder kan içinde Kerbelâ kurbanları
Mustafa'nın beytiyarı Murtaza'nın canları / Ey kanlar içinde yatan ulular sultanları
Sırrı Haydar can paresi şühedasın Hüseyin / Hubbu Ali cemalisin şahanesin Hüseyin
Kevnü mekân erbabısın, bismillahta gizlisin / Kerbelâ deştinde... Durursun ne nazlısın
Mevt olunmaz ulu ruhum elestünün bezmişim /Başka değil sen... Retsin müntehasin
Hüseyin*

Sen Ali'sin Sen Hasan'sın Mustafa'sın Hüseyin (729. Şiir)

Hz. Hüseyin'in Kerbela'da Yezid'in askerleri tarafından katledilmesiyle duyduğu acıyı dile getirirken Hz. Hüseyin'in sahip olduğu özellikleri belirtip övmüştür. Mahzuni için Hz. Hüseyin; mazlumların, ezilenlerin şahıdır, gönüllerin padişahı, güzellerin Ay'ıdır. Kerbela'da katledilen diğer canların ruhlarının ezeli olanıdır, Şahı Merdan Ali'nin ve Muhammed Mustafa'nın da hatıratı, armağanı, emanetidir, evliyadır. Kanlar içinde yatan uluların sultanıdır. Sırrı Haydar'ın canın parçası, şehit Hüseyin'dir. Hz. Ali'nin, ulu güzelliğin yüz güzelliğidir, üstündür. Kâinatı iyi bilendir, rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla sözünde

gizlidir. Hz. Hüseyin; Hz. Ali'dir, Hz. Hasan'dır, Muhammed Mustafa'dır, onlardan ayrı değildir, hepsi bir bütündür, der.

Ben dünyaya tek bakarım azizim / Her doğru yol haktır bir benim için

Yolumuzu görmek rolümüz bizim / Eğri, elmas olsa kir benim için

Hristiyan İsa'sını zikreder / Davud seven Zebur'un fikreder

Her cins mağdur mabuduna şükreder / Güle mâni değil har benim için

Bak azizim Muhammed'i severim / Ne Sünni'yim ne Alevi'yim ne Pîrim

Sülale-i Şah'a Ehlibeyt derim / Kimi severisem kâr benim için

Kendime mürşittir gönlümün sesi / Sevgiden kaçır mı insanın hası

Hep hazırdir İsa ile Musa'sı / Kapımın eşiği tur benim için

Ben Şerif'im mezhebim Mahzuni'dir / Bana göre Hakk'tan tayinim budur

Sen seni tanı da filanım dedir / Yalnız dağ taş gören kör benim için (740. Şiir)

Birlik duygusunu anlattığı bir şiirdir. Bütün dinleri, fikirleri, mezhepleri birlediği ama bunların içinden hak olanı, doğru olanı seçmeye çalıştığı bir anlayışın talibi olduğunu söyler. Mürşidinin olmadığını, gönlünden duyup söylediğini belirtir. Sevgiyi baş tacı ettiğini, evinden, eşinden, dostundan ayrılmayacağını, buradaki güzelliği, iyiliği sağladığı zaman onun için dinin amacı da gerçekleşmiş olacağını anlatır. Son dörtlükte; kendisini algıladığı, bildiği, inandığı biçimde yaşadığını, yönünün Hakk'a doğru olduğunu, Hakk'tan da gelen nasibin onun için bu olduğunu ifade eder. Kendi mezhebinin Mahzuni Şerif mezhebi olduğunu, öyle görüp öyle yaşadığını yoksa diğerinin hesabını veremeyeceğini, başkasına da bunu tavsiye edemeyeceğini ama bu gördüğü, inandığı, bildiği yolunun bu olduğu, doğrusunun da bu olduğuna inandığını söyler.

Dört yavru gönderdim dost ocağına / Kurban olam sana bekle Hüseyin

Mahzuni Şerif'im aman ha yandım / Zalimin zulmünün şerrine kandım

Mahkemeye değil sana sığındım / Gel artık davayı yokla Hüseyin (769. Şiir)

Hz. Hüseyin'i de yine evlatlarına, hayatına sahip çıkması için çağırmaktadır çünkü Hz. Hüseyin zalimin karşısında dimdik duran, zalime boyun eğmeyen, haksızlıklar karşısında

susmayan, eğrinin karşısına doğruyu koyan ve yol içinde canını veren, kellesini feda eden, net açık bir velidir. Dinin son kalesidir. Bu sebepten dolayı Mahzuni Şerif, Hz. Hüseyin'i kendi sevdikleri, bağlandıklarının neredeyse en başına yazmıştır. O Kerbela'daki duruşunu çoğu zaman kendi hayat içindeki duruşuna benzetmiştir. Çünkü Hak, halktır. Halkın hâli aynı Kerbela gibidir; ezilir, horlanır, yaşayamaz, her gün öldürülür. Bunu söylerken de kendisini Hz. Hüseyin yolunda ve Hz. Hüseyin muhibbi seveni olarak görür ve Hz. Hüseyin'i kendi dünyayı algılama biçimi içinde de temel mihenk taşlarından biri olarak görür.

Evlatlarına, hayatına sahip çıkması için Hz. Ali'yi değil de Hz. Hüseyin'i çağırmasının sebebi şudur: Hz. Ali, onun için sırlı biridir ama Hz. Hüseyin somut biridir ve ezilenlerin, yoksulların, zalime karşı haykırıanların başıdır. Hz. Ali, ona göre biraz daha sırlıdır.; Muhammed Ali, onun için biraz daha sislidir, ikisi de odaklandığı ana insanlardır. Hz. Ali, onun için daha ulvi daha ayakları yere basmayan biridir ancak Hz. Hüseyin çölde ayakları sağlam basan, Hak için canını veren, zulme doğrudan ve açıkça isyan eden kişi olarak ona daha yakındır. Kendini de ona yatkın hisseder. Hz. Hüseyin'i daha ulaşılabilir, onun yaptığını da daha anlaşılır görür. "Ey Mahzuni bu Yezid'den uzak tut yollarını" der çünkü Mahzuni'nin hayatında da Yezit vardır, Hz. Hüseyin de vardır ama Hz. Ali, o düşmanları bile kapsayıcı bir genişliktedir; Mahzuni ise o genişlikte değildir. Mahzuni bir darın bir sıkıntının bir bunaltının içindedir. Hz. Ali ise kendisine zarar bilecekleri bile hayatı boyunca destekler. Ancak Mahzuni kendisine zarar verebilecek olanı desteklemediği gibi lafı da suratına çarpar. Bu manada kendi şu anki yaşantısını, hayatını Hz. Hüseyin'in şehadetine gitmeden önceki son demlerine benzetir. Kendisini öldürmeye, katletmeye çalışan, yok etmeye çalışanlar var ve bunlara karşı da o da yüzlerine karşı söylemesi gerekeni söylemektedir. Hz. Hüseyin, aynı babası gibi orada kendini öldürmek isteyenlere bile yavrularıymış gibi hitap eder ama bunu batılın karşısına Hakk'ı koyarak dosdoğru yapar. Yani Mahzuni'ye göre, Yezid'e karşı Hüseyin, lafı direk söylemiştir. Hayır, bu şekilde değildir; Hz. Hüseyin daim Hak olanı söylemiştir. Onlara laf atmamış, onları incitmemiş, onlara yıkıcı sözler söylememiştir tam tersi yavrularına seslenmiş gibi son kez onları Hak olana davet etmiştir. Yezid'in askerleri Hz. Hüseyin'i şehit edeceklerdir ama Hz. Hüseyin namaza durduğu zaman imamın sevabından nasiplenelim diye Hz. Hüseyin'in safına girmişlerdir. Bir yarım saat sonra da Hz. Hüseyin'i öldürmüşlerdir. Bütün akrabalarını, küçük yavrusunu bile gözleri önünde öldürmüş ve kendisini de yarım saat sonra öldürecek kişileri son ana kadar Hak olana davet eden Hz. Hüseyin'i anlamak bir insan için üstün bir anlayış ve idraktır.

Ey Mahzuni bu Yezid'den uzak tut yollarını / Varmak istediğin yolda ol Şahı Merdan yatar

Yeter ki can ile sev Mevla'nın kullarını / Bir canını onlara ver uğruna bin can yatar
(843. Şiir)

Mahzuni için Kerbela; Yezid ve Hz. Hüseyin aslında Hak yolunda olan bir düzenin görüldüğü hâldir. Yani Kerbela, Hz. Hüseyin, Yezid alınmıştır günümüzdeki ezen ezilen mücadelesinin, kavgasının olduğu, sömürülenlerin kavgasının olduğu dünyaya sanki nakledilmiştir. Hak, halktır. Hz. Hüseyin'in davası Hak davasıdır. Mahzuni'nin davası da halk davasıdır. Mahzuni'ye göre Hak ile halk eşittir. Dolayısıyla Hz. Hüseyin'in orada Hak olup da batılı eleştirdiği her şey Mahzuni'nin dünyasında halk olup zengini, güçlüyü, sömüreni eleştiren her şeydir. Dolayısıyla Mahzuni'ye göre dünya acı dünya, dünya kahpe dünya, dünya yalancı dünyadır. Hz. Hüseyin'e göre dünya Kerbela'dır. Kerbela, dünyadır. Dünyanın kahrı, yükü Kerbela'dır. Yani orayla burayı özdeşleştirir, dolayısıyla bir problemle karşılaştığı zaman "Bu hâlimi ancak Hüseyin anlar" deyip ondan medet bekler, destek ister. Ondandır himmet bekler. Ona hep işaret eder çünkü kendisinin de bu dünyada ayakta kalmaya bir Hüseyin takipçisi olarak görür. Pir Sultan'a benzetirlerken de Pir Sultan'ın dar ağacında öldürülmesini, şehit olmasını örnekleyerek o da halkı için şehit olmuştur, öldürülmüştür diye düşünüp orayla da bir benzeşiktik kurar.

Mahzuni miraçlama yazmayı da denemiştir:

Kırklar girdi meydana / İllallahsın dediler

Ondan iki cihana / Ali Şah'tır dediler / Hu hu Murtaza

Gitti Cebrail nere / Gül açtı sevenlere

Şu âleme Muhammed / Padişah'tır dediler

Sanma ki gülü koydu / Birinden kırkı duydu

Sorup da Muhammedi / Peşinde Ali duydu

Kapıya bir can geldi / Mürşidiniz kim dedi

Kırvem boynunu eğdi / Bir pirini gösterdi

Şu dediğin Pir Ahmet / Şahlar sahi Muhammed

Birlikte bir bey oldu / Geldi Allah'ı Salman

Kör olmuş kul Mahzuni / Görmemiş erenleri

Kıblegâh eylemişim / Serini verenleri / Hu hu ya Ali (890. Şiir)

Şah Hatayi'nin ve Bektaşî olarak da Feyzullah Çelebi gibi şairlerin miraçlaması vardır. Mahzuni de miraçlama yazarak; benim de bunda sözüm var cemde okunabilir, demek istemektedir.

Mahzuni'nin Ehlibeyit soyundan gelen seyit olan pirlere, dedelere bakışı da inanmak ve inanmamak üzerine kuruludur. Yeri geldiğinde inanır onlardan destek ister yeri gelir onları eleştirip pirlük-dedelik makamının da kaldırılmasını ister.

İnanarak gittim Yüce Allah'a / Hüseyin'le düştüm ah ile vaha

Yanlıı imam elin vurmasın daha / Bir seyyitle namazımı kılsınlar (836. Şiir)

Dörtlüğünde kendisinin Yüce Allah'a inandığını, Hz. Hüseyin'in yolunu sürdürdüğünü, onun gibi zalimlerin karşısında durup onların yaptığı zulümlere karşı durup ahlâr içinde de olduğunu belirtir. Kendisi vefat edince de bir hocayla, imamla namazının kılınmamasını, bir seyid olan pirin, dedenin namazını kılmasını istediğini söyler.

Aynı zamanda Mahzuni; "Çok cahile bel bağladım / Pir diye pir diye canım" (182. Şiir) diyerek zamanında pir olarak düşündüğü insanlara inanmış ve onlara bağlanmış olduğunu işaret eder. Bunu bu şekilde dile getirse de ikrar verdiğine dair eski şiirlerinde böyle bir durum söz konusu değildir. Yani Mahzuni sanki hiçbir pire, dedeye tamamen beli best dememiş, eyvallah dememiş gibi gözükmektedir. Ancak umutlanmış, ikrar verip bir pire, dedeye bağlanmanın iyi bir şey çıkacağını düşünmüş, ama tam da gönlü, kalbi mutmain olmamıştır.

"Sorsalar ki nerden içtin doluyu / Berçenek'te körün birinden içtim" (628. Şiir)

Mahzuni'nin bu şiirinde anlattığı meseleyi Mehmet Gözükara Yarpuz dergisinde yayımladığı yazısında ve bizimle olan görüşmesinde, Arıtışlı olan kendi dedesinden Mahzuni'nin bade içtiğini belirtmiştir. Mahzuni de "Berçenek'te körün birinden içtim" demektedir. Bu durumda iki olasılık vardır: Arıtış'taki gözleri görmeyen kişi Berçenek'e

gelmiştir Mahzuni'nin de bu kişiden bade içtiği yani mahlasını aldığı söylenmektedir ya da Berçenek'te gözleri görmeyen biri vardır ondan mahlasını almıştır. Dedeler, âşıkler köy köy gezdiği için gezdikleri bir anda Mahzuni'ye denk gelmiş ona o mahlasını vermiştir. Ancak alan çalışmasında Berçenek köyünde ve diğer yazılı kaynaklarda da Mahzuni'ye mahlasını veren kişinin kim olduğuna dair net e kesin bir bilgi yoktur, herkes farklı bir kişinin adını vermektedir. Oğlu Ali Mahzuni ise kendisiyle görüşmemizde “Mahzuni” mahlasını veren ve onu irşat edenin Cırık Baba olduğunu belirtmiştir.

Mahzuni dizenin devamında; “Rüyamda görmedim ak sakallı pir / Ben ezilen alın terinden içtim” diyerek engürü eleştirir. Kırklardaki ezilen engür suyuna da bir işaret vardır. Kırklar ceminde engürün ezilip herkese pay edilip içilmesiyle halkın alın terini özdeşleştirmiştir. Nasıl ki kırklar meclisinde ezilen o engürden kırklardan biri içip kırkı çoştular ise halkın çalışıp alın teri dökmesiyle onların o alın teriyle de bütün toplumun doymaktadır. Mahzuni iki durum hakkında bu şekilde bir benzeşme bir ilişki kurmaktadır. Bununla birlikte bu dizeyle Mahzuni; ben bade içmedim, ben halkın alın teriyle ortaya çıkan dertten sıkıntıdan emekten beslendim demektedir. Mahzuni;

Gündüz gelir gir akşama / Kötüye iyidir deme

Mahzuni âşıktır ama / Pir değil divane gönlüm (664. Şiir)

Dörtlülüğüyle de pir değilim, divaneyim, âşığım; Hak aşkına yananım, ben öyle dedeliktir pirliktir diye bir hesabım yok demektedir.

Mahzuni, dedelerin, hocaların kalkmasını da istemektedir:

Bu yol böyle gide gide / Yerimiz yoktur dünyada

Kalksa bir gün hoca, dede / Bayram olur, seyran olur (995. Şiir)

Mahzuni kurumsal dine, dinin kurumsallaşmasına ve dinden geçinenlerin olmasına karşıdır çünkü dini dünyada insanlar orayı da parsellemişlerdir: Hocalar Sünnileri, dedeler de Alevileri kullanmaktadır diye işaret eder.

Mahzuni Şerif'in yoldaki dedelere bakışı da eleştireldir ve kendisi hem inanır hem de inanmaz. Onun dedelere dair bakışını bir muhabbet ortamında anlattığı hikâye ve şiiriyle ses kaydındaki şekliyle vermek durumu yeterinde açıklayacaktır:

“Efendim bu söz, bu saz (Bir yer adı ya da Anadolu’da / Adane’de diyor olabilir net anlaşılmıyor) bir oda köşesinde mikrofon önünde konuşulan bir mevzu değil. Bakın mesela. Bu içli, koca bir dünyanın(?) sazıdır(?), tadıdır(?)

Tarih 1910 yılları filan, bir bahar mevsimidir. Bu bahar mevsimi Tokat, Amasya, Çorum ilçelerinin arasında geçer yani İskilip ilçelerinde (? çöllerinde?)... Bizim Evladı Ali dediğimiz Çelebi Hazretleri bir dedeyle bir de hem talibi hem zakiri hem de kanberliğini yapan bir zavallı âşık. Zannedersem aziz mübarek günlerinden birinden çıkarlar cuma günü köydeki bütün Hakkullahlarını; altunlarını, küpelerini, bereket ne vermişlerse onu alırlar Kızılırmak boyuna kadar gelirler. Kızılırmak’a geldiklerinde bakarlar ki Kızılırmak coşmuş, suları köpürüvermiş, dere, köprü, yol budak demeden aşır gider. Bizim Dede, âşığa çok güvendiğinden âşık da her zaman onun yanında bir hantal olduğundan... Der ki âşık “Kızılırmak köpürmüş. Hadi erenlerin himmetiyle şuradan güzelce de geç. Şu heybeyi meybeyi de sırtına al, ben de heybet edeyim, arda sıra hazırlanayım. Sen geç ben de arda sıra geliyorum. Ama hiç de öyle değil... Âşık fakat bu himmete mimmete gelecek meseleye(?) hiç benzemiyor. Der ki “Ey Evladı Ali, sen koskoca Hacı Bektaşî Veli’nin torunusun. Gel himmet et, sen varken ben yoğum. Erenlerin sağı solu olmaz. Senin evladın deryada yüzdü, Sıdretü’l-Müntehâ’ya çıktı, (bir yeri söylüyor?) geçti, Tur Dağı’nda göründü, evliyada enbiyada bir nur olarak geldi. Sen Ali’nin oğlusun, himmet et. Sen varken ben yoğum, sen geç. Dede, efendime söyleyim hemen “Hay hay” der ayakları terler(?) 1.65, 1.70 boylarında, 50, 53 kilo ağırlığında, bacakları kıllı, zayıf fakat güçlü bir dede... İbrahim Dede derlermiş ona. Âşık da Âşık Borani... Altunları, kömbeleri, köyden alınmış mendilleri âşığa bırak, himmet et, der âşık:

“Şah’ın izniyle geçeceğim ben bu köprüyü.” der.

“Hay hay...”

Köprü dediğim Kızılırmak’ın köpürmüş suları. Köprü yok. Köprü olsa zaten birbirlerinden himmet istemeden geçerler ama bizim âşık biliyor her şeyi. Biliyor ki zayıf himmetle bu köprü dediğimiz bu sudan geçilmez. Dedenin gümbürtüye gideceği besbelli... “Dede sen geç.”

Niyazlaşırlar. Daha ilk adımında yallah!.. Kızılırmak’ın dalgaları içerisinde (?), göllere çarpıla çarpıla kafa göz ezilirken bizim âşık çoşa gelir ve şöyle başlar:

Nere giden de nere gül yüzlü Dedem / Başında bir büyük alamet tünar (oyy)

Sen eli soyarken sel seni soydu / Dokunma büklere de selametinen (oyy)

(Sen eli soyarken sel seni soydu /Dokunma çalıya, selametinen (oyy))

Dede o arada yüksek dalgaların içerisinde camburlu cumburlu, gâh ayağı gâh bacağı; (?) Hz. Musa gibi Nil Nehri'nden geçemiyor. Mübarek Kızılırmak'ın şakası yok, Dedeyi (...?) Osmancık Köprüsü'ne doğru yuvarlar. Âşık gene devam eder. Der ki:

Kırmızı altunlar da hep bana kaldı / Söyle güzel kömbelerin ne oldu (oyy)

Sakalların suya düştü boğuldu / Ulaş köprülere de selametinen (oyy)

(Yağlıklar mendiller hep bana kaldı / Selamet dostlara da alametinen (oyy)

Gözlerine çöplü(?) mü battı ezildi / Hü çeke hü çekerken bacakların dizildi

Kaderin Kızılırmak'a karıldı / Böyle bir acayip nedametinen (oyy)

(Necarin (??) ırmaklara kazıldı / Aksın sellerinen nedametinen (oyy)

Artık o bizim güzel pirin ayakları mosmor, gözleri patlamış, güzel, nazik vücuduna çalılar batmış. Ne altunlar ne kömbeler ne köfteler ne Hakkullahlarına kavuşmuştur. Akıp gidiyor Osmancık çayına doğru...

Osmancık köprüsüne de dokunmadan geç / Parçalanacak kayaları aman iyi seç (oyy)

Hani nerde kaldı Kabe'yle Miraç / Kömbelere de döndü adaletinen (oyy)

(Hani nerde kaldı cem ile Miraç / Kurudu kömbeler adaletinen (oyy)

Aha dөşek ağlıyor da Dedem deyi / Kör fişek ağlıyor vay Dedem deyi (oyy)

Kır eşek ağlıyor da oy Dedem deyi / Semeri yere vurmuş sağ tarafınan

(Kır eşek ağlıyor da oy Dedem deyi / Böyle bir acayip adaletinen (oyy)

Seller hızlılıkla Osmancık köprüsünü geçtikten sonra Kızılırmak Ankara'ya doğru yavaş yavaş yol alır. Ankara'ya gitmeden evvel zaten Ankara topraklarından döner Kızılırmak. Yeşilirmak'ın paralelinden kuzeye gitmek için Kayseri'yi geçer, büyük bir kıvrım / kızgın(??) yapar Çarşamba Körfezi'ne dökülmesi gerekir. Karadeniz'e selam göndermesi lazımmış. Bizim âşık şunu da söyler:

Güzel olur da Karadeniz balığı / Çıkaramam ayağından çalıyı (oyy)

Haydi ara da bul Bektaş Veli'yi / Başında bir sürü enayetinen oyy

Haydi ara da bul Bektaş Veli'yi / Başında bir sürü adaletinen oyy

(.....⁵⁰) *âşık ne deyi / Gayrı soyan olmaz o bizim köyü (oyy)*

Canın için helal eyle kömbeyi / Yeyeyim sultanım iştahınan oyy

(Bize helal eyle de içli kömbeyi / Canın için de yiyek adaletinen (oyy))

Der ve bu hikâye de burada biter, dedemiz de muradına yeter” (ÖK371).

Mahzuni Şerif'in eleştirdiği çok temel bir dini anlayış vardır. O da Sünni anlayışın dar kalıplarla değerlendirdiği bir din tasarrufudur. Aslında İslam'ın tasavvuf yönünü, İslam'ın ahlak temelli olmasına dair Sünni yorumları eleştirmez ama içki içmeyi, kadını örtmeyi ve çarşafa sokmayı, kadın erkek eşitliğine karşı olmayı, namaz kılmayı ve oruç tutmayı, hacca gitmeyi sadece din diye neredeyse insanlığa sunan ve insanları buna göre yaftalayan, Arapça okumayı önemseyip manayı ve anlamı öne çıkartmamayı dini bir etkinlik olarak gören anlayışa karşı Mahzuni'nin çok net, açık bir duruşu vardır. Bu manada hacca gitmeyi Arap gezmek olarak eleştirir. Arapları zengin etmek olarak eleştirir. Arapça okumayı ve Arapça üzerinden, Kur'an üzerinden Arapçasını sürekli gündeme getirmeyi Arapçılık ve Türk olmaktan ve anlayamamaktan Arapçılık yapmak olarak eleştirir. Türkçe düşünmek ve Kur'an'a muhatap olmayı savunur. Kadın erkek eşitliğini savunur. Atatürk'ün devrimleriyle birlikte bunun dünyaya geldiğini, bunun ortaya çıktığını ve kadına verilen bu özgürlüklerle birlikte İslam'ın başka bir okumasının imkânı olduğunu işaret eder. Dosta muhabbetin, dosta saygının namaz yerine, secde yerine geçebileceğini, insan kalbini kazanmanın, insanı yüceltmenin, insanı mutlu etmenin, alın terinin namaz, oruç gibi sayılabileceğini, karnını boş yani bir şeyler yemekle değil emeğin, emekçinin yanında olmakla ezilenin yanında olmakla alın terini savunmakla oruçlu olmanın neredeyse eşdeğer tutulabileceğini savunmaktadır. Bunları öne çıkarıp insanları eleştirmenin, insanları sınıflandırmanın doğru olmadığını belirtmektedir. Örneğin içki, Ehlisünnet'te özellikle Şâfîlerde çok sert bir yorumdur. Mahzuni de bunu şöyle dile getirmiştir:

“Meyhanede imam gördüm deyince / Mahzuni Şerif'im kafir bilindi” (305. Şiir) dizeleriyle bizim içki içtiklerimizi bildikleri zaman hemen bizi kafir gibi algılamaktadırlar diye bu durumdan rahatsız olduğunu işaret etmiştir.

Diğer dini önderlerden sofuları da eleştirir:

⁵⁰ Ses kaydında, mahlas kısmı büyük ihtimalle şiirin kime ait olduğu belli olmasın diye kesilmiştir. Mahzuni, hikâyedeki âşığın Âşık Borani olduğunu söylese de Âşık Borani'nin böyle bir şiiri var mıdır net değildir.

*Kim derse ki dünyayı ben yarattım, benimdir / Hak yaratmış tüm âlemi, bu deniz toprak
bizim*

*Her kusurda insan eli her güzellik senindir / Her karanlık bizden doğar gelecek şafak
bizim*

*Bizi mabutsuz belleme aklın ermez ey sofı / Birlik meydanında şükür, yüzümüz apak
bizim*

*Şerrin sonu hayır ile umut kesme Mahzuni / Tüm yolların kavuştuğu kardeşli kavşak
bizim (641. Şiir)*

İnsanoğlunun; iyilerin, emekçilerin emeğiyle dünya yaratılır, dünya ortaya çıkar. Şu karşılaştığımız her şey insanoğlunun emeğinin bir ürünüdür ve bunlar kıymetlidir. Biz senin beklediğin gibi dindar olmasak da Allah'ımız da belli taptığımız da belli, birlik meydanındayız ve yüzümüz apak. Biz, birlik makamındayız ve insanların doğruluk temelinde birleşeceği yerdeyiz diyerek onu ve kendi inancındaki kişileri “dinsiz” diye niteleyen sofulara cevap verir.

Mahzuni Şerif'im insandır insan / Bizden ayrı değil Hazreti Süphan

Sen ne anlarsın ey sofı, Kur'an dan / Elif'i bilmezsin binbir nazır var (854. Şiir)

Mahzuni insan temelli bakmaktadır: Kur'an-ı Kerim'de Kâf suresi 16. ayette geçen “İnsana şah damarından daha yakındır.” sözüne nazire olarak Hz. Süphan'ın da kendisinden ayrı olmadığını kendisine yakın olduğunu anlatır. Kur'an üzerinden sofuluk yapanların da Kur'an'ı aslında doğru dürüst anlamadığını, “elif”i bile doğru dürüst seçemediklerini ama Kur'an üzerine de bir sürü şey söylediklerini de ifade eder.

Bu nasıl edeptir bu nasıl maya / Nuh Naci nasılsa dalmış deryaya

Dünyalar güzeli Hazreti Havva / Bütün çirkinliği türbana düştü (1107. Şiir)

Mahzuni Şerif, “Kara peçe yakışmıyor kullara” dizesinde olduğu gibi türbana, kara peçeye karşı olduğunu bir kez daha dile getirmiştir. Kadına bu tarz kıyafetlerin yakışmadığını, bunların kadını erkek karşısında ezdiğini söyler. Kadını bu durumların erkek karşısında çaresiz düşürdüğü ve gördüğü için türbanı ve kara çarşafı güzel görmez, yakıştıramaz.

Mahzuni bir de din adına cenneti cehennemi pazarlayan ve kimlerin cennetlik kimlerin cehennemlik olduğuna fetva yazan din bezirganlarına çatmaktadır:

Düş yakamdan benim yeter usandım / Ben içtim şarabı beni yakınsınlar

Sen de benim gibi fanisin Hocam / Bırak buna ölmeyenler baksınlar

Tapulu malın mı Hazreti Kur'an / Kin kusup gezersin be dostum her an

Varsa ailende cennete varan / Mezarı başına levha taksınlar (...)

Mahzuni yakışır böyle yazığa / Mevla'm yardım etsin feyli bozuğa

Beni değil ahretteki kazığa / Yalan fetva verenleri çaksınlar (835. Şiir)

Dini; içki içmek, içki içmemek, namaz kılmak, oruç tutmak, hacca gitmek, kadınları örtmek üzerine kurup anlatan sofı anlayışına çatar ve bunların cennete gireceğini, diğerlerinin cehennemlik olduğunu söyleyip buna dair fetvalar verenlere de kızar. Der ki; siz gittiniz mi gördünüz mü Allah'ın emrini niye böyle sınırlandırıyorsunuz? Allah hak olanı dosdoğru bir biçimde yaşamayı söylüyor. Allah doğruluğu dürüstlüğü iyiliği çalışmayı emrediyor. Allah, el bel dil orucunu söylüyor ama siz bu önemli meseleleri görmezden gelip Allah'ın emirlerini basitleştiriyorsunuz. Allah'ın emirlerini içki içmemek, namaz kılmak, oruç tutmak, hacca gitmek, Arapçasından Kur'an okumak ve kadınları kapatmak olarak söyleyerek aslında toplumda bozgunculuğu, düzenbazlığı ve dinciliği hortlatıyorsunuz ve toplumu geri bırakıyorsunuz, demek istemektedir ve açıkça söyler: Biz böyle düşünüyoruz bize gücenme sofı baba. Biz böyleyiz, bunu net söylüyorum. Biz âşığız ama kör değiliz, senin gibi görmezden gelemiyoruz, kör değiliz. Sana selam verdim ama komünist diye selamımı almadın:

Gücenme, ey sofı baba / Biz âşığız kör değiliz

Ver bir selam al merhaba / İkiliğe yar değiliz

Günlük hayatında bir gün Altunelma köyüne gittiğinde köyde kendisini dinî yönden yetiştirmiş, Arapça bilen ve hoca olarak tanınan kişiye selam verir ama o kişinin selamı almaması, ona selam vermemesi üzerine yazdığı (KK39) bu şiirde Mahzuni şunu söyler: Biz merhaba dedik selamünaleyküm demiyoruz diye bizi küçük görme. İlla "Selamün aleyküm" diyeceksin diye dini kalıplara girme, bunlar çok zorlayıcı hâller... Benim gibi düşünmüyor,

benim gibi bakmıyor, benim gibi söylemiyorsan ben seni dinsiz kabul ederim, deme der. Bu yobazlıkla mücadele edilmez ancak yobazlar onun gibi olursan seni kabul eder, işaretini de verir. Onun için de Mahzuni onlara karşı çok sert davranır. Bütün kurallara da karşı çıkar:

Kırk makam dört kapı haktır ise de / Sevgilim meçhuldür, ben Mahzuni 'yim

Dört mezhepten ayrı yok ise de / Her şeyim bir kuldur ben Mahzuni 'yim

Din iman el için, bir bana göre / Secdeden uzağım bağlanmam pire

Kimse karışmasın bendeki sırra / Sultanım yoksuldu ben Mahzuni 'yim

Ne puta taparım güzelin seçip / Ne şeyh misalim serimden geçip

Camide saf tutmam elimi açıp / Tekbirim akıldır ben Mahzuni 'yim

...

Vakti şartı beş eylemiş başkası / Güle güle yapsın bulduysa hası

Pir bulup hü çekmek Mahzun 'un nesi / Herkesçe batıldır ben Mahzuni 'yim

Kesseler başımı oysalar gözüm / Menzirim Muhammed Mahzuni izim

Bir pul etmese de muhayyer sözüm / Urubası şaldır ben Mahzuni 'yim

Arapça Kur'an'ı Türkçe severim / İncil haricinde İsa överim

Zebursuz Davut'la demir döverim / İkiliği kaldır ben Mahzuni 'yim (640. Şiir)

Mahzuni Şerif'in bu şiiri Osman Dağlı için yazdığı mektupta yer alır ve hiçbir yere bağlı olmadığını, bir anlamda Mahzuni yolu çizdiğini ve bu yolda tek olduğunu “fakat bir tek bana bir Mahzuni yeter” diye dile getirir (Ertekin, 2021a: 183). Hiçbir mezhebe hiçbir tarikat kuralına bağlı olmadığını anlatır: Dört kapı kırk makamı kabul ediyorum, haktır, gerçektir ama benim bağlandığım ikrar verdiğim pir, belli değildir; sadece adım Mahzuni'dir bunu bilirim yol olarak da pir olarak da Mahzuni yolunu seçtim. Dört mezhepten başka mezhep olmasa da bir kul olarak ben yine Mahzuni mezhebiyim onu kabul ediyorum. Dindir, imandır bunların hepsi el için yapılan, el ne der, dostlar alışverişte görsün düşüncesinin bir yansımasıdır, gösteriştir ama bir olmak, tek olmak, kim ne derse desin tek başına olmak benim için daha makbuldür. Bir güzelini bulup puta da tapmam, şeyh gibi serimden de vazgeçmem. Camide saf tutup da dua da etmem benim tekbirim sadece akıldır çünkü ben kimseye benzemem, ben Mahzuni'yim. Beş vakit namaz şartını da İslam'ın beş şartını da doğru

bulmuyorum. Bunlar sonradan uydurulan kendi çıkarına göre birilerinin koyduğu kurallar şartlardır. Bunun hasını, iyisini bulan varsa da o da hayrını görsün, istediği gibi yapsın. Pir bulmadım da cemlerde hü de çekmem bunu çünkü Mahzuni'nin sesi olarak yapıyorum yani türküler söyleyerek zaten bunları yapıyorum. Bu yaptığım herkes için hak değildir ama kimse kabul etmese de ben ilan ediyorum ben Mahzuni'yim bu benim için yeterlidir, benim ibadetim Mahzuni olmaktır. Bunun için başımı da kesebilirler gözümü de çıkarabilirler ama ben dinsiz değilim ben inanan bir insanım menzirim Hz. Muhammed'dir Mahzuni ise takip ettiğimdir. Verdiğim, söylediğim bu sözler beğenilmeyip bir pul gibi görülse de benim giyeceklerim şaldır o da Mahzuni'dir ben onu giyinmekteyim. Kur'an-ı Kerim'in Türkçeye çevrilmiş hâlini okumayı severim. İncil'i övmem ama onun dışında sadece Hz. İsa'yı överim, o Hak bir Peygamber'dir. Hz. Davut'la Zebur olmadan demir döverim, bunda bile ikiliği sevmem. Bu nedenle ikiliği kaldırıp tek Mahzuni olmak isterim, der.

Mahzuni, -özellikle-bazı hacı ve hocalardan Alevileri haksız yere ve bilmeden yargılamalara, köktendincilere karşı sert bir eleştiri içerisindedir. Onlarla kavga eder gibidir. Bir kavga ortamı yaratır. Kendisi ve kendisi gibi olanları ancak bu şekilde koruyabileceğini, savunabileceğini düşünmektedir:

Hangi yürek Hakk'ın aşkına yanmaz / Hangi yüzler kötülükten utanmaz

“Mum söndürdü” diye şerefsiz cambaz / Benim ibadetim alay ettin sen

Mahzuni Şerifim söyler elbette / Sarhoş oldu zehir dolu şerbette

Fahişyle gezdin Masaküsette / El âleme karşı balay ettin sen (710. Şiir)

Büyük ihtimalle tanıdığı birisi Macasuset'e (ABD'de bulunan bir eyalet) resmî eşiymiş gibi gösterdiği kişiyle, hukuksal ve dini hükümlerin dışında zaman geçirmiştir. Ancak bu kişi kendi hatalarına bakmadan kulaktan duyma bilgilerle “Aleviler mum söndürür” iddiasıyla Alevilik ile dalga geçtiğini, kendisinin yaptığını ise din dışı, ahlak dışı göstermediğini belirtir. Bu yüzden bu kişilerin kötülükten, iftiradan bıkmaz, utanmaz kişiler olduğunu, işine gelince dini kurallara uyan, işine gelmediğinde ise her türlü ahlaksızlığın üstünün gizlenmesini, süslenmesini yapar olmalarını eleştirir.

Mahzuni hacıların hocaların peri cin gibi meselelerle insanları korkutmasına da tepkisini koyar:

Hak değil insana bir hanedanlık / Korkutmasın bizi perilik cinlik

Utandırmaya değer şu senlik benlik / Artık canımıza yetti erenler (895. Şiir)

Bir toplum için insanlık için bir hanedanın yönetiminin hak olmadığını, babadan oğula bu durumların geçtiğini kendi çıkarları için insanları perilerle cinlerle korkuttuklarını söyler. İnsanoğlunun kaçıncı yüzyılda yaşadığı hâlde hâlâ senlik benlik davasında olduğunu bu durumdan utanılması gerektiğini bu tür ayrılıkların, ikiliklerin cana yettiğini erenlere şikâyet eder. Daha nelerin cana yettiğini açıklamaya da devam eder:

Eğri gönül ile namazlar kılan / Vallahi billahi yalan mı yalan

Cihatlar deyip de dolu can alan /Hepsine bir fiske vurması yeter / (Özüne bir fiske vurması yeter)

Mahzuni Şerif'im sözü haşlama / Önünü bitirip sondan başlama

Ellerin çölünde Şeytan taşlama / Ala gözlü pirin sürmesi yeter (913. Şiir)

Kalbinde şüphe ve kötülükler ile namaz kılanların yalan içinde olduklarını, kıldıkların namazların da namaz yerine geçmeyeceğini, yalan bir namaz kılma olduğunu, Hakk'ın emri olmadığı hâlde cihat diye birçok kişinin canını aldıklarını, bunların hepsine kendilerine gelmesi için, özüne ulaşması için bir fiske atılması gerektiğini söyler çünkü Mekke'de Şeytan taşlarken iki parmak arasından Şeytan taşlanır. Kendisinin sözü haşlamamasını, Şeytan taşlama içinde olduklarını söyleyerek bu durumları da eleştirir. Mahzuni şekle, kurala dair ne varsa eleştirdiğini, bunlara karşı olduğunu gösterir. Dine, inanca değil şeriatın uygulama biçimine ve nerelere karşı geldiğini açıkça şu şiiriyle belirtmiştir:

Anadolu İslam 'ıyım çok şükür / Cihat duran şeriata karşıyım

Her güzel inancın şeriatı var / Başlar vuran şeriata karşıyım

Allah'ın elçisi sevmez kıt'ali / Çünkü bunun çok büyüktür vebali

Olur ya efendim insanlık hâli / Fazla soran şeriata karşıyım

Kitaba inandım yalana değil / Öfkem namaz niyaz kılana değil

İtikadım canlar alana değil / Kök koparan şeriata karşıyım

Şeriat ilk kapı doğru gitmektir / Şeriat hak ile yolu gitmektir

Şeriat kötüyü ıslah etmektir / Yoksa her an şeriata karşıyım

Şeriatla olmaz farklı düşünce / Düşünmek gerekir bilimce fence

Geçmişten bugüne böyle mi geldik sence / Bilime karşı çıkan şeriata karşıyım

Mahzuni Mevla'yı koymaz dilinde / Çağlayıp inledim aşkın selinde

Birkaç şeyhin, birkaç şahın elinde /Hüküm süren şeriata karşıyım (564. Şiir)

Benim inandığım İslam, Anadolu'da cereyan eden, Anadolu'yu tahta kılıçla Müslüman eden Hak erenlerin aktardığı, öğrettiği İslam'dır. Bu İslam, Arap İslam'ı değildir. Ben Arap, Muaviye İslam'ını kabul etmiyorum çünkü Muaviye gerçek İslam'ı, Hz. Muhammed'in anlattığı, tebliğ ettiği İslam'ı siyasi çıkarları için kurallarını değiştirmiştir. Anadolu'daki İslam, İslam'ın bozulmadan Türklere ulaştığı dindir. Hz. Muhammed'in Hz. Ali'yi Horasan'daki Türkleri irşad etmesi için görevlendirmiştir. Hz. Ali "Kerremallahu vecheh"tir yani Hak olmayana hiçbir zaman yüzünü döndürmemiş kişidir. Horasan'daki Türkler Hz. Ali'nin Hz. Muhammed'den öğrendiği bu temiz bilgi ile muhatap olmuşlardır. Benim atalarım da Horasan'dan gelmiştir atalarım da bende de bu kodlar var çok şükür ve bu kodalar hâlâ işlemektedir. İşte sorun burada başlamaktadır, Arap yorumu, Muaviye siyasetiyle kirletilmiş İslam'ın getirdiği her şeye karşıyım. Anadolu İslam'ında cihat yoktur, bunu getirenlere karşıyım. Horasan erenleri Anadolu'yu bile tahta kılıçla yani sevgiyle, deyişlerle, güzel ahlakla, karşılıksız vermeyle, emek ve üretmekle Müslüman ettiler, din adına kan dökmeye karşıyım. Elbet her dinin kuralları olacaktır, kurallara karşı değilim; dini kullanan, hırsla, madde taparlıkla, hükümdarlık hırsıyla can alan kurallarına karşıyım. Kur'an-ı Kerim'e ya da diğer kutsal kitaplara karşı değilim, hepsini kabul ediyor ve inanıyorum ama bu kitapları kullanarak söylenmiş yalanlara karşıyım. Namaz kılana da karşı değilim, biliyorsa yapıyorsa kılsın, eyvallah fakat namaz diye, din diye can alanlara karşıyım yani tıpkı Kerbela'da yarım saat sonra başını kesecekleri Hz. Hüseyin'in arkasından sevap alalım diye namaza duranların namaz kılması gibi namaz kılıp can alanlara ve aileleri yok edenlere karşıyım. Şeriat ilk kapıdır biliyorum ve kabul ediyorum. Anlamı dosdoğru gitmektir bunun için kurallara uymak şarttır. Yoldan çıkmamak, sapmamak için de hak olanı takip etmek gerekir. Şeriat böylece kötü olanı ıslah eder, nefsi dizginlemede yardımcı olur. Kişiyi pişirir. Bunlar olmuyorsa her dem şeriata karşıyım, diğerleri kabulüm değildir. Bazılarına göre şeriatla farklı düşünceler olmazmış, sorgulama ilim bilim fenden uzakmış ama kanımca böyle değil. Tek başına şeriat olmaz insanlığın gelişimi bilimle olmuştur. Bilime karşı olan

şeriata karşıyım. Bilim insanlığın gelişimi için şarttır. Ben Mahzuni olarak Allah'ın adını sadece dilimde zikretmem papağan gibi onu yaşarım ve yaşatırım. Bu yüzden Hak aşkıyla coştum çağladım. Şeriat birkaç tane şeyhin, şahın elinde tekelinde değildir. Din, bütün insanlık içindir, evrenseldir; kimse kendi çıkarı için kurallar uydurup şeriata katamaz ama şu an durum benim bu söylediklerimin tam tersinde işliyor, ben bu işleyen, insanlara uygulatılan şeriata karşıyım, der ve bu konudaki net tavrını koyar.

Cihata ve İslam'ın şartı beştir düşüncesine karşı olduğunu da “Kim Ne demiş” TRT radyo programında şu şekilde dile getirmiştir:

“(…) Çağımızda ve çağımızdan önce biliyorsunuz, insanlar biliyorsunuz dört büyük semavi dine inanmışlardır. Bunların hepsinin de Tanrı'sı birdir, sevgili Mortaş. Hiçbir zaman aynı Tanrı kendi kullarını, kendi arasında nifaka zorlamaz. Katilliği teşvik etmez Yaradan. Ve adına cihat denilmez bunun insanın insan öldürmesi bence cihat sayılamaz. Günahdır, yazıktır. Bir can almak kadar saygısızlık olamaz. Ya canımı affedin. Burada benim inancım felsefik İnancım gereği hani ben dedim ya başında çok ilerdeki konuşmalarımızda ben Kur'an da okudum. Medrese hayatımda vardır. Çocukluk, gençlik yıllarında 6666 ayet olarak sunulan aziz kitabımızda yanlış beş şartı almayı az gördüm ben, İslam'ın şartını. İslam'ın şartı 6666 tane olması lazım. Çünkü Allah'ın bütün emirleri şarttır. Değil mi efendim. Hangi müftüye, hangi din adamına danışsanız danışın bu küçük beş koşulun içine sığdıramazsınız Allah'ın emrini (ÖK108).

Cennet çevresinde sur çevrilmedi / Ne kapısı be de tokası yoktur

Kullar senedini dünyada alır / O Sırat'ın iki yakası yoktur

Dünya yokken boşluk ise kâinat / Boşluklar kimlere ederdı biat

Gerçi beni sevmez ama şeriat / Gel gör ki bilimin şakası yoktur

Gene Tanrı varsa Tanrı'dan önce / Bu hesabı nasıl tuttun gönlünce

Bir varlık kendini yapar mı sence / Zamanın boş yere akası yoktur

Mahzuni nedense şükür biter mi / Cenabı Mevla'ya zikir biter mi

Sen başlar kesersin fikir biter mi / Gönlümün gerçekten çıkası yoktur (1002. Şiir)

İnsanların söylediği sırat köprüsüyle, cennet tasvirleriyle ilgili durumları bu şiirinde eleştirir. Bu şiirde de din üzerine anlatılan meseleler üzerine derin bir düşünme yapmaya

çalışır, eleştirel bir düşünme içinde olmaya gayret eder. En sonunda da yine Mevla'yı, Mevla'yı anlamayı, ona şükretmeyi, onu idrak etmeyi, ona dair fikirler üretmeyi zenginlik olarak ve böyle bir gayretin kendisinin kıymetli olduğunu söyleyerek tartışmasını bitirir. Ayrıca;

“Alevi toplumunun Alevi inancının ne kadar mümtaz bir inanç olduğunu anlatabilmek için, onun çağdaş görüşünü anlatabilmek için benim iyi bir Alevi olmadığımı anlatan bir şiirim vardı. ‘Ben Alevi Olamam ki / Olsam dahi bilemem ki’ çok zor bir olay diye anlatıyordum. Bu algılama noktasında vatandaşın çoğu ‘Mahzuni demek Sünni’ymiş, dönmeymiş.’ dediler bana. Bir o kadersizliği de çektim. Ama öbür yandan ‘Ali’yi severiz, Alevi’yiz biz’ deyince karşı taraf bu sefer bak ‘Zındığı gördünüz mü zaten kafirin biriydi.’ İki taşın arasında yıllarca ezilip geldim ben.” (URL 11).

deyip Aleviliği yücelterek, Aleviliğin yüksek bir ahlak ve fazilet, ıkrarlılık gerektiren bir yol olduğunu anlatır. Bunları yol içinden bildiği için Mahzuni Şerif; ben kente geldim, birçok olayın içine girdim, ıkrara uygun davranamadım, evet hak ve haklının, Hakk'ın yanında oldum, halkın yanında oldum ama tam bir ıkrarlı Alevi gibi yaşayamadım manasında ben Alevi olamam ki olsam dahi bilemem ki hatta bunu batın manada eğer Aleviliğe uygunsam da onu da bilemem ki bilsem de diyemem ki (çünkü dememek de bir edepten dolaydır) diyerek anlatır. Bu durumu körlerin ise “Bak Alevi’yim diyemiyor demek ki Sünni’ymiş” diye algılayıp beni zor durumda bırakmaya çalıştılar. Aleviliğim madem böyle söyleniyor yanlış anlaşılıyor diye “Ali’yi severiz Alevi’yiz” deyince de Aleviliği zaten yanlış kodlayan kafadakiler “Bak, utanmadan bir de ben Alevi’yim, Ali’yi severiz” diyorlar diye Mahzuni bu kişilerin, durumların arasında ezildiğini de dile getirmiştir.

Mahzuni Şerif, farklı dinsel uygulamalara yönelik desteği ve eleştirisi de söz konusudur. Örneğin desteklediklerinden birisi Bahâîlerdir.⁵¹ Anlaşılan o ki hayatın bir döneminde Bahâîler Mahzuni Şerif ile karşılaşmışlar ve Bahauallah'ı ona anlatmışlardır. Demişler ki; Bahauallah 1850’li yıllarda dünyaya geldi ve sizin beklediğiniz Mehdi oydu. Kur’an İslam’ın, Müslümanlığın zamanı geçti. Bahâîlik bir güncellemedir ve bu Bahauallah da bu güncellemenin peygamberidir. Bahâîler, çağdaş insanlardır, özgür fikirlidirler diye onunla konuşmuşlardır. Mahzuni de bunlardan ve bunların ortamlarından etkilenmiş ama bir

⁵¹ Yaygın Şii ve Sünni İslam yorumuna göre Bahailik, İslam’ın içinden çıkmış bir “batıl” bir yorumdur. İnancın ortaya çıkmasında ve yayılmasında İngiliz emperyalizminin etkisi olduğu konusunda görüşler vardır.

taraftan da Hak ve Hak yolu, Muhammed Ali'den gelen yoldan da vazgeçememiştir. Bununla birlikte Bahauallah'ın da doğru olduğunu düşünmüş ve şu şiiri yazmıştır:

Dört Kitap'ta yatan bütün nebiyi / Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı

Muhammed Ali'den geçmiş değilim / Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı

Bahauallah Hakk'ın nuru demektir / Hakk'ın nurun bilmek kendin bilmektir

Asıl ölüm nefis ile ölmektir / Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı

Kılavuzu bitmez bunca ümmetin / Sırrı büyük nebideki zimmetin

Peygamberi doğar her kıyametin / Hakkı sevdim bir de Bahauallahı

Hakk'ın özündedir Cenab-ı Ali / Ali'yle Hüseyin bir oldu beli

Bütün On İki İmam Bektaşî Veli / Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı

Enel-Hak aşkıyle bu yola giden / Can canandan ayrı görülsün neden

Mahzuni can umar Bab-ı Ali'den / Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı (237. Şiir)

Şiirin manasına baktığımız zaman ben Bahâî'yim dememektedir ama sevdim der yani Bahauallah Hak'tır, Hak bir peygamberdir, Hak bir veli belki, Hak yolcusu yani hepsinin toplamı Hakk'ın tecellisidir. "Hakk'ı sevdim bir de Bahullah"ı ama Bahâî oldum demez. Hz. Ali, Hakk'ın özündedir. Hz. Ali ile Hz. Hüseyin ve Hacı Bektaş Veli de buradandır. Aslında Bahauallah da Hak tarafındandır. Bunlar aynı kanaldandır. Ben bu şekilde buldum, der.

Mahzuni'nin "Hak"tan kastettiği ise yerde halk, gökte Hak. Ruh demiyor ama Hak, Allah gibi bir şey onun için ama o somutuna yönelir. Somutu da halktır. Hakk'a da aşkla gidilir. Kendisi de Hak âşığıdır. Yetiştirdiği çevredeki Hakikatçıların bu noktada etkisi büyüktür.

Mahzuni'nin tabiata ve doğaya bakışına baktığımızda ise Mahzuni'de bir Karacaoğlan, bir Köroğlu yoktur. Dağları, toprağı, tabiatı natüralistik bir ressamış gibi anlatmaz. Güzel kareleri görür ve söyler. Mahzuni'nin tabiat ve doğayla ilgili olarak kullandığı kavramların birçoğu yokluğu, fakirliği, yoksulluğu, yaşam güçlülüğünü, çalışma güçlülüğünü, hayatın zorluğunu anlatmak için kullandığı tabiat unsurlarıdır. Yani bir tabiatın güzelliğiyle bir kadının güzelliğini birleştirme gibi estetik durumu yoktur veya bir yiğitliği, dağların yüceliğiyle kendi savaşını, kavgasını bütünleştirmek gibi bir durumu da yoktur. Dağlarla

acılarını birleştirir. Kederi, hüznü, eşitsizliği, çektiği çileleri, sıkıntıları, acıları, bunların bir vesilesi, göstereni olarak tabiatı sunar. Yani tozlu yollar, çorak topraklar, aç veya ilaçsızlıktan ölen çocuklar, kuru sıska kalmış ihtiyarlar, erken ölen babalar, dedeler, verimsiz topraklar, yağmur yağmayan yerler gibi imgeler daha çok kullanır. Mahzuni’de o dağların karlılığı bile dertleri çağrıştırır. Der ki:

Açıldı mı o Çıblak’ın gülleri / Oynuyor mu Berçenek’in dölleri

Beğenmezdim o süzölmüş balları / Şimdi en sevdiğim yal oldu bana (2. Şiir)

Çıblak, Berçenek köyünün bir mevkisidir. Mahzuni Şerif’in şu an kardeşlerinin yaşadığı yerdir. Mahzuni, o mevkide ev yaptırıp dostlarıyla muhabbet edip yaşamayı hayal etmiştir ama ev yaptıracığı yer yüksek gerilim hattını taşıyan elektrik sistemine denk geldiği için o arsaya ev yapmasına tapuda izin çıkmamıştır. Daha sonra Selman kardeşi evi tamamlamıştır. Çıblak yöresi köyde bulunan yeşil alanlardan bir yerdir. Zaten köyün yerleşme alanı dışında kalan yerler köyü çepeçevre saran bir bozkır denizi gibidir, o bozkır denizini de yüksek dağlar sarmaktadır. Mahzuni’nin anlattığı somut olarak da gördüğümüz bir yer olan Çıblak yöresidir. Orada söğüt ağaçları ve Mahzuni’nin yetiştirmek istediği, kuruyan bağlar vardır. Mahzuni’nin şiiri yazarken kendi zihninde kalan o döneme dair güzel görüntü vardır ve bunu burada anlatır. Ancak bunu anlamak için oralı olmak ve orayı görmek gerekiyor. Tabiat ve doğa şairlerinde ise kişinin oraya gitmesine gerek yoktur, okuyucunun, dinleyicinin gözüne öyle bir resim çizer ki kişi orayı gitmeden görür. Türk halk şiirinde Karacaoğlan, Köroğlu ve Ercişli Emrah bunun ustasıdır. Örneğin kadının nasıl gözükmek istediğini Karacaoğlan bilir: Edasıyla, cilvesiyle, güzelliğiyle, nazıyla anlaşılacak ve kıymetli gözükmek ister çünkü erinden alacağı bir emanetle çocuk dünyaya gelecektir. O emanetiyle uğraşan, onu yoğurabilmesi için kendisinin kıymetini bilecek, onu anlayabilecek ere teslim olmak ister. Bu genel olarak kadında olan bir duygudur. Kadın bu güzel hâlini anlayan Karacaoğlan, onu tabiatla bağdaştırıp anlatır. Genç kızın kaçışını tabiattaki turna kuşuna benzetir. Karacaoğlan’ın kadına bakışı baştan aşağı estetikdir. Bu nedenle Karacaoğlan’ın “Yeşil başlı gövel ördek / Uçar gider göle karşı” şiirini okurken bir tabloya bakarmış gibi hissedersiniz. Baş örtüsünü yarıya kadar açmış, baş örtüsü, yeşiller aşağı doğru sarkmış bir suna, ördek vardır, o dik duruşta olan kadın durur. Yine genç kızın heyecanlanmasıyla birlikte göğüslerinde olan hareketi güvercinin takla atmasına benzetir veya “Ak dağın eteği bir yeşil koru” derken sevdiğini, bir genç kıızı dağın eteğinde olan yemyeşil olan o güzellikteki al yeşilli

koruya benzetir. Köroğlu da mücadelesini, kahramanlığını tabiattaki unsurlarla anlatır. Karacaoğlan'da olduğu gibi onun şiirini okurken de tabloya bakar hissedersiniz o olayı yaşarsınız, sahne gözünüzde canlanır: “Hemen Mevla ile sana dayandım / Arkam sensin, kalem sensin dağlar hey” dediğinde sırtını büyük bir imanla dağa dayamış kalmış bir erkeği görürsünüz. Mahzuni'nin ise böyle tabiatla insan duygusunu özdeşleştiren imgeleri yoktur. Daha böyle kır hayatı, kent hayatı içinde, arada bir yerde olma hâli var. Toprak da tabiat da Mahzuni'yi, Veysel gibi etkilemiyor. Veysel'in “Bir çekirdek verdim dört bostan verdi / Benim sadık yârim kara topraktır” dediği gibi diyemiyor ki bu noktada da eleştiriyor, benim sâdik yârim kara toprak değildir diyor çünkü Mahzuni'nin toprakla bağı çok yüksek değildir.

Bulut deste deste Şar Dağlarında / Rahmeti bir hoştur coşar Elbistan

Afşin'de yemyeşil dost bağlarında / Bir renkten bin renge koşar Elbistan

Kışla gediğinden yükselen duman / Çoğulhan'a gölgene olur bir zaman

Güzeli peridir yiğidi yaman / Hak lütfuyla dolar taşar Elbistan (693. Şiir)

Şiirinde Elbistan, Afşin yöresini anlatır. Mahzuni tıpkı kişi isimleri gibi şehir, kasaba, köy isimlerinin de gerçek isimlerini, halkın dilinde nasıl ise o şekilde kullanır. Elbistan yöresinde bulunan Şar Dağlarının üzerindeki bulutları başarılı bir imge ile anlatmıştır. Ancak bu şiirde anlatılan hepsi ancak orayı bilenler için çok anlamlı olmaktadır: Bu anlatım orayı bilmeyene o hâli yaşatmamaktadır. Mahzuni kendi köyünü ve civar köyleri “Baharı kışı hoş bizim köyleri” diye “bizim köyler” diye daha çok yöresine ait köyleri anlatsa da ziyaret ettiği yerleri de zihninin çektiği kareyle anlatır.

Mahzuni daha çok kendi şehrinin, memleketinin köylerini ve durumlarını anlatsa da Avrupa'da gezdiği ve gördüğü yerleri de yine aynı şekilde zihninde oluşan resim hâliyle anlatır:

Hayalimden gitmiyorsun / Hannover, Hannover

Elleme hatıran dursun / Hannover, Hannover / Beni antver

Hannover'in caddeleri / Bir ileri bir de geri

İçinde ağlar bir peri / Hannover, Hannover / Anımsa beni

Almanya gül gülistanlık / Uzun yollar çamlık

Nice dosttan gördük kemlik / Hannover, Hannover / Beni anı ver

Fahridir Mahzuni fahri / Bunca derdi bunca kahrı

Hayalimin sonsuz şehri / Hannover, Hannover

Hayalimin gerçek şehri / Hannover, Hannover / Anımsa beni (917. Şiir)

Almanya’da bulunan Hannover, Mahzuni’nin hayalindeki şehirdir. Aklı fikri oradadır. Oranın çok güzel olduğunu ve kalbini orada kaldığını söyler ve Avrupa kentinin güzelliği karşısında kendisinin niye orada doğmadığına, Mahzuni Şerif doğacaksa böyle bir şehirde doğması gerekirdi diye de işaret eder.

Evrenselliğe dair düşünce dünyasında evrensellik, Mahzuni’nin de zihnini kurcalayan, bunu kendi dünyasının merkezine alan bir halk şairidir. Bir kişi tek başına zafere erişemez; bir ülke, toplum da erişemez, bütün dünyanın ortak noktalarda birleşmesi ve insanlığı ilgilendiren meselelerde birlik olması noktasında düşünceleri vardır. Bir olalım, diri olalım anlayışı ön plandadır. Bu bağlamda Mahzuni Şerif; evrensel değerlerle ilgili olarak dünya barışı, savaşı, kardeşliği, adaleti ve adaletsizliği karşısında değerlerden bahsetmiştir. Bu evrensel değerlerle; çalışmak, üretmek, akılcılık, özgürlük, bilim, teknoloji, akılcılık ve rasyonellik, adalet, sanat, barış gibi bu tarz değerlerin ve bu tarz değerlerin hepsinin tarafında olan ırkçılığı, mezhepçiliği, dinciliği, ayrımcı olan her kategoriye dışlayan bir bakış açısıyla insan çerçevesinde bütünleşmeye, insan sevgisi temelinde bir birlik kurmaya çalışmıştır. Bunu bütün televizyon ve radyo programlarında dile getirmiştir. “Sevgiyle kurulan her bina, kesin sevgiyle devam eder. Ben ülkemde ve dünyanın bütün halklarında sevginin hâkim olmasını istiyorum. Hiçbir ferdin bir karıncanın bile zalim olmasını istemiyorum.”⁵²

Mahzuni için evrensel değerlerin ilk ve basit ama en sağlam basamağı çalışmaktır: “Çalışanlar geri kalmaz / Çalışmayan bir halt bilmez” (1084. Şiir) diyerek çalışan kişinin, toplumun ileri seviyelere erişeceğini söyler ve muasır medeniyetlere de çalışarak gidilebileceğinin işaretini verir. Çalışmayanların ile hiçbir şey yapamayacağı, oldukları yerde sayacakları, başkalarının başarıları, ilerlemesi altında ezilip gideceğini anlatır. Bunun

⁵² <https://www.instagram.com/reel/CkpglmDLVzh/?igshid=MDJmNzVkMjY%3D>, Dostmahzuni sayfası; 08.12.2022 tarihinde, saat 14.34’te alınmıştır.

olmaması için insanın en iyi yapacağı şey; alın teriyle çalışmasıdır. Alın teri insanlığın kazanabileceği en büyük hazinedir ve der ki:

“Seni de beni de gören Allah’tır / Alın teri bütün terlere şahittir” (780. Şiir)

Allah her şeyi bilen ve görendir, herkesten haberdardır, beni de seni de görür ne yaptığımızı da bilir. Hesabını veremeyeceğimiz işlere girişmeyelim, alın teriyle çalışmaktan şaşmayalım, gayretle çalışmamızdan utanmayalım, sıkılmayalım çünkü böyle çalışmak, o alın teri, verilen emeklerin de terlerin de şahıdır. Bunun üstünde başka bir üst makam yoktur, der ve devam eder:

“Kazanmadan yemek ayıp / İnsan hakkı olur kayıp” (696. Şiir)

Alın teri terlerin şahı iken çalışmadan kazanılanı yemek de ayıptır. Bu sadece bireysel bir mesele değildir. Bunun sonucu insanlığı etkiler. İnsanın hakkı kaybolur. Bunun bedeli de ağır olur.

Evensel değerlerden biri de bilimdir. Mahzuni’nin bilimle ilgili de şiirleri vardır. Bu şiirlerinde hem sitem hem de uyarı vardır. Toplumun bu konuda diğer toplumlardan geri kaldığını, bireysel meselelerle uğraştığını kendi üzerinden şöyle anlatır:

Atom yarışında füze çağında / Başımdaki binbir hâle ne deyim (...)

Ellerin Merih’e gitme çağında / Dizime dek çamur yola ne deyim (200. Şiir)

Diğer toplumlar atomla ilgili gelişmelerde yoğun bir çalışmanın içindeler, bununla birbiriyle yarış içindeler, bilim için yarışıyorlar. Bir de bana bakıyorum başımda binbir hâl var. Bunlarla uğraşıyorum. Dertten yükten başımızı kaldırıp da bilime dair bir şey yapamıyoruz. Başka milletler Mars’a gitmek için çalışıyor, gündem bu, çağ Mars’a gitme çağı ama bizim ülkemizin insanları hâlâ çamurlu yollarıyla yaşamaya çalışıyor, derdimiz çamurlu yollar. Çamurlu yollara bile daha çözüm bulamamışız, çözüm bulmuyorlar ve bizi Mars çağında, bilim çağında, atom çağında bunlarla uğraştırıyorlar, oyuyorlar, der. Böyle olmasında milletin suçunun olduğunu da şöyle anlatır:

Üç denizin ortasında / Nenni millet nenni nenni

İki kıta arasında / Nenni millet nenni nenni (...)

Ay'a bak Ay'a / Uzak dünyaya / Eller ulaştı

Sen kaldın yaya millet / Vay gadan alim millet / Yat kurban olim (397. Şiir)

Milletim sen uyuyorsun ama öyle büyük nimetlere sahipsin ki bak ülkenin üç tarafı denizlerle çevrili ama sen uyuyorsun. Asya ve Avrupa kıtası arasında köprüsün ama yine uyuyorsun. Elindeki imkânları değerlendirmek yerine uyumayı seçiyorsun o yüzden sana iyi uykular, nenni nenni millet... Kalk da Ay'a bak, incele, gökyüzünde neler oluyor düşün, başka milletler uzak dünyalara, gezegenlere ulaştı, uzay yolculukları için çalışıyorlar ve oralara ulaştılar sen gökyüzüne çıkmayı bırak dünyada bir aracı bile tam üretemedin hâlâ yayan yürüyorsun. Yaya kalmaya mahkumsun, derdini sıkıntısını aldığım milletim, kurban olduğum milletim sen yatmaya devam et bakalım neler olacak diyerek milletine içinde bulunduğu durumu izah eder.

Akılcılık, rasyonellik de evrensel değerdir. Mahzuni de köktendinciliğin akla ve rasyonelliğe ket vurmasına kendisinin karşı durduğunu, akılcılık ve rasyonelliği, bilimi savunduğunu şöyle dile getirir:

Şeriatta olmaz farklı düşünce / Düşünmek gerekir bilimce fence

Geçmişten bugüne böyle mi geldik sence / Bilime karşı çıkan şeriata karşıyım (564. Şiir)

Şeriatta farklı düşünceye yer yoktur; ya onlar gibi düşünürsün ya da onların dışındasındır bu yüzden onlardan ayrısındır. Oysa düşünmek, tartmak ve sorgulamak gerekir. Bu insanlığın en büyük nimetidir. Bunu da bilimin fenin çizdiği yoldan giderek yapmalıyız, der. Bu yüzden;

“İnsan ol da bilime eğil / İnsan gibi her şeyi bil” (1124. Şiir)

İnsanı diğer canlılardan ayıran özelliği düşünmesi, bilmesi, muhakeme etmesidir. İnsan olan ancak bilime eğilir ve her şeyi bilir. Her şeyi de insanın yaratılışında sahip olduğu düşünme, sorgulama özelliği ile bilir. Bunun için de bilim takip edilmelidir, der.

Gerçektir bilimin yolu / Hak aramaktır sağı solu

Özgür insan yıksın kulu / Tüm kullar özgür olmalı (834. Şiir)

Bilimin yolundan gidilmelidir çünkü onun yolu gerçektir. Gerçek de herkese gerekli olandır. Bilimin yolu hak olanı aramaktır insan ancak o zaman özgür olabilir ve ancak özgür insan kula kulluğu yıkabilir.

Der Mahzuni Şerif rüyamda görsem / Gittiğin yollara yüzümü sürsem

İster dünya bana küssün ne dersem / Gelecek Atatürk bilim Atatürk (475. Şiir)

Bilimin yolundan gitmek için de Atatürk'ün yolundan gitmek gerekir. Bizim şu an uğraştığımız, zorlandığımız meseleleri Atatürk aşmıştır ve bize bilim konusunda nasıl yol yürüyeceğimizi göstermiştir. Bu nedenle gerçek Atatürk'tür, bilim de Atatürk'tür. Bütün dünya bu görüşümden dolayı bana küsse de görüşüm değişmeyecektir. Atatürk benim için kırmızı çizgidir. Onun yolu benim yolumdur. Bu dünya işlerini ben onunla anlıyorum, onun gösterdiği hedefle durmadan yürüyorum ve yürüyeceğim çünkü Atatürk gerçektir. Ben onun kendisini bırakın rüyamda hayalini görsem de gittiği yollara yüzümü sürsem diye dilekler diliyorum. Ona gönülden bağlıyım. Atatürk bizim için, insanlık için gerekli olanı söylemiştir. "En hakiki mürşit ilimdir." demiştir. Bu yüzden;

İlim şu dünyanın başıdır başı / Gözümde akıttım kan ile yaşı

Söylediğin yapamayan bir kişi / Dört Kitap okusa kör bana bana (...)

Mahzuni Şerif'im yoldan kalır mı / İlmin dillerinden cahil bilir mi (38. Şiir)

İlim, bu dünyanın başıdır eğer buradan bir eksiklik, kopukluk başlarsa geri kalan bütün sistemler, görüşler bir insanın bedeni gibi çöker, iflas eder artık çalışamaz. Bunun için gözümde çok yaş akıttım, çabaladım, türküler yazdım söyledim. Bu söylediklerim de dinlenilmezse bir kişi ilimden bilimden kopuk bir şekilde Dört Kitap'ı da okusa bir anlamı yoktur, o kişi benim için cahildir, der.

Bilim ve ilim nasıl ki bir insanın başı ise sanat da onun kalbidir ki asıl sanat da yaşamaktır:

Gel Mahzuni etme inat / Yaşamak büyük bir sanat

Bütün canlı tüm kâinat / Mademki Mevla içinde (106. Şiir)

Mahzuni Şerif çağdaş bir ozan olduğunu gerek yazılı kaynaklarda gerek radyo ve

televizyon programları aracılığıyla sık sık dile getirmiştir.

Mahzuni Şerif'im çağdaşlık ister / Üretenler açtır, üretmeyenler yer

Yüzyıllar boyunca akıttığım ter / Farkına var artık bitsin bu kavga (479. Şiir)

Diyerek kendisinin çağdaşlık istediğini ama dünyada ters giden bir durum varlığından haberdar etmek ister. Asıl üretenlerin aç olduğunu, üretmeyenlerin üretenlerin sırtından karnını doyurduğunu, çalışan, emek veren insanlar olarak yüzyıllarca ter akıttığını bunun farkına varılmasını ve artık bu kavganın bitmesini istediğini söyler.

Tüm bunlar için kendisinin neler yaptığını, bu konudaki şu cümleleriyle özetler:

“Ben güncel bir adam olduğundan geliyor ben kaynağımı hiçbir zaman ne rüyalardan ne de bin yıl evvelden şahit olduklarımdan aldım. Ben çağdaş bir kafa taşıyorum. Ben ülkemin de zaten o kafayı taşımasını istediğim için binlerce eser verdim.”⁵³

Dünyadaki savaşların bitip dünyaya barışın gelmesini isteyen Mahzuni, savaşların dünyayı yöneten güçler tarafından halkın başına bela olarak görür. Onların iktidar alanlarını genişletme tarafından yapılan belalı bir durum olduğunu teorik olarak düşünmektedir ve şöyle der:

“Mahzuni gerçeği bulmalı insan / Savaşlar olmasın dökülmesin kan” (1102. Şiir)

Savaşta da garibanların, yoksulların öldüğünü lakin o savaşa gerekçe kılan insanlara bir zarar gelmediğini düşünür. Bunun için-işin gerçeği- savaşlar olmasın, kanlar dökülmesin der. Çünkü dökülen kan, emekçinin kanı, garibanın kanıdır. Bu yüzden;

Der Mahzuni insanlıktır gerisi / Okyanus ötesi yahut berisi

Tüm yıkılsın kötülüğün serisi / Doğruya cezasız dünya dilerim (619. Şiir) diyerek okyanus ötesinde olan Amerika'nın yıkılmasını dilemektedir çünkü dünyadaki savaşların sebebinin Batılılar ve emperyalist Amerika olduğunu düşünmektedir.

Mahzuni savaşa karşıdır. Savaşın emekçi ve yoksul halkların boynunu büktüğüne

⁵³ <https://www.instagram.com/reel/CkpglmDLVzh/?igshid=MDJmNzVkMjY%3D>, Dostmahzuni sayfası; 08.12.2022 tarihinde, saat 14.34'te alınmıştır.

inanır. Yalnız zalime karşı da savaşmak gerektiğini düşünür. Bu konuda da özellikle Kıbrıs Savaşı'nda Mahzuni'nin safı Türk ordusunun ve Türk askerinin yanındadır deyip şu şiiri yazmıştır:

*Hele bakın şu yiğidin göğsüne / Zalımdan bir kurşun yemiş geliyor
Al bayrağı tabutuna sarılmış / Bu toprak benimdir demiş geliyor
Kundakta yavrular diri yakılmış / Çoluk çocuk hendeklere dökülmüş
Gebe kadınlara süngü sokulmuş / Kıbrıs'ı bir duman almış geliyor
Bir papazın şerri, dünyayı sardı / Akdeniz'i kana, yaktı kavurdu
Kurtaran yok mu şu yavru yurdu / Bir Mustafa Kemâl doğmuş gelir
Ne güzel yakışmış bayrağın rengi / Bir vatan uğruna eylemiş cengi
Var m'ola dünyada Mehmet'in dengi / Mahzuni soyunu övmüş geliyor (973. Şiir)*

Kıbrıs'ta yiğitler zalimlerin kurşunuyla vatanını korumak için ölmüştür. Al bayrakla tabutu sarılmıştır. Bebekler yakılmış, çocuklar hendeklerin içine topluca atılmış, gebe kadınlar süngülenmiştir. Bu yüzden Kıbrıs'ta dumanlar yükselmektedir. Bir papazın (III. Makarios) şerri bütün dünyayı sardı sarmaladı, onun kötülüğü her yeri sardı, Akdeniz'i kana buladı, yaktı kavurdu. Türklerin yavru yurdunu ancak bir Mustafa Kemal gibi birisi kurtarabilir o da Bülent Ecevit'tir. Türk bayrağının rengi millete çok yakışır. Türk Mehmetçiği gibi bir Mehmetçik yoktur. Onlar sadece vatanlarını korumak için savaşır. Bunun için Mahzuni soyunu övmektedir, der.

Mahzuni hem kendi ülkesinde hem de dünyada savaşa, kan dökmeye, teröre karşı olduğunu "Kim Ne Demiş" TRT radyo yayınında net bir şekilde açıklamaktadır:

"Mahzuni Şerif: (...) Şimdi bana sorulsa ben derim ki dünyada Türkiye, Türkiye'de Maraş, Maraş'ta Afşin, Elbistan ve bu iki ben demin belgenin ortasında da bir köy Berçenek, Berçenek de sen, sende de beni tutan kimse yoktur, derim. Böyle bir sinsileyle getiririm. Bu kadar evini seven insan, vatanını da bu kadar seviyor. Aşk, başında, muhabbetimizin ilk başında aşktan, sevdadan bahsettik. Aşk hangi bedene girmişse onda hırs bir defa kalkar. Bir denizi düşünün. Hangi taraftan bir tas alsanız, suyu tuzludur, denizin. Âşık insanın hangi tarafından tutarsan tutun, hangi düşüncesine koşarsanız mutlaka bir karışı sevgi çıkar, barış çıkar. Barıştan başka ondan bir tas su alamazsınız. Barış denizidir, âşıklar. Kanla kinle hiçbir zaman âşıkların

oturup kalktığı olmamıştır. O deminki okuduğunuz şiiri (“Sel yerine kan akıyor dağlardan / Allah için dur diyen yok durulsun / Gardaşın gardaşa nedir garezi / Niye dargın olsun niye vurulsun”) şurada birkaç yıl hatta bir yıl önce tufanından kurtulduğumuz Türkiye ve ahkamıdır. Ülkende kanlı çatışmalar oluyordu ve kaldı ki en acı tarafı iki öz kardeşin birbiriyle çatışmasıydı. Bir ozan olarak buna seyirci kalamazdım. Kan üstüne kan her iki taraftan giden, benim ülkemın delikanlıları, çocuklarıydı. Buna çok çok üzülüyordum ben. Şimdi inşallah bundan böyle bu kan, bu fiğan memleketimde olmaz. Bu bir ozanın dileğidir. Olmaz da inşallah, olmayacaktır da. Kanın kinin kiminle barışlığı, hiçbir kuruluş (...) sona ermez. Buna din de dahil ben tarihe çok inancım büyüktür. Kanla gelen lokma kanlı yutulur.

Ahmet Mortaş: Bir de atasözü var. “Kanı kan ile yumazlar”

Mahzuni Şerif: Zaten kan kanı yumaz. Kan kan üstüne, kan olur. O nedenle bir aşk adamı bir gönül bir sevda adamı olarak yola dayanan, kana, kine kılıca, hançere dayanan kötülüğe adrese dayanan hiçbir şeye bir halk adamı tasvip etmez. Hakka hukuka, adalete insana boyun eğmeyen ve ucunu, çözümünü kılıçta, silahta, zorda arayan her namussuzluk, terördür. Bu vatana da yönelir. Ailesine de yönelir. Allah’a da yönelir. Yaradan’a yaratılmışın tümüne yönelir. Ben bütün teröristleri kınıyor, lanet ediyorum.” (ÖK108).

Aynı programda Mahzuni dünyadaki savaşların olmasının sebebini yine savaşlar olduğunu bunu çözecek olanın da sevgi olduğunu söyleyerek konuya dair düşüncesini şöyle sunar:

“Mahzuni Şerif: Yani hırsla başka bir adamı öldürmenin adı gazilik değildir. Ben buna ne derseler desinler, halk adamı olarak kabul edemiyorum. Diyelim ki sen bir vatanın başka bir vatandaki askerî ile kavga ediyorsun. Buradaki kavganın anlamı namusu, vatani, yurdu, şerefi için ölüyor. Karşı taraf da aynı şeyi düşünüyor. Peki suçlu kim? Suçlu var burada. Suçlu savaşın kendisidir. O iki grup ortadan savaşı kaldırırca suçlu bulunur. Benim istediğim bu.

Ahmet Mortaş: Evet, Ozan Mahzuni Şerif’in dünyasında savaş yok, sevinç var.

Mahzuni Şerif: Evet, savaş dünyanın en kötü belasıdır. İnsan sevmek için doğmuştur. Sevilmek için doğmuştur. Ben öyle inanıyorum. Beni yaratan güce de öyle baktım ben. Sevgi savaşların en güzelidir. Sevgiyle yarışmak, savaşların en güzelidir, kazanmak çünkü.” (ÖK108).

Mahzuni Şerif; dünya kardeşliğinden yanadır bundan ötürü ırk temelli, mezhep temelli, din temelli ayrımların hepsine karşıdır. Çağın akıl, bilim, fen, adalet, hukuk,

vatandaşlık çağı olduğunu düşünmektedir ve bu değerlere göre insanların eski alışkanlıklarını, feodal alışkanlıklarını bırakıp bu ayırıcı değerlerden uzak durmaları konusunda tavsiyelerde bulunur. Onun için de Alevilik Sünnilik ayrımlarını doğru bulmaz ve der ki;

“Bilmem ne imiş şu Alevi Sünni / Bana vız geliyor perili cinli

Mademki kardeşiz gel gelme kinli / Yumuşağın sonunda sert var değil mi / Değil mi değil mi böyle değil mi

Mezhepsel kavgalar bundan değil mi / Mahzuni Şerif'im bitsin ayrımlar

Savaşta, kavgada ölmesin canlar / Barış gelsin tüm birleşsin insanlar

Ayrımlar, ırklar, sınırlar var değil mi / Değil mi değil mi böyle değil mi

Silahlar, bombalar bundan değil mi) (355. Şiir)

Tüm insanlar kardeş ise Alevi de Sünni de kardeşdir. Bu yüzden ben bunlar nerden çıktı bilmiyorum. Perili cinli meseleler bana göre boş, gereksiz işlerdir. Bizler kardeş olduğumuz için birbirimize kinli değil kardeş olarak gelelim. Mezhepsel kavgaların sebebi bu ikilik ve bu ikiliğin yarattığı kinliktir. Bu ayrımlar bitsin, hiçbir can artık ne savaşta ne de kavgada ölsün, herkes yaşasın, barış gelsin ki insanlar birleşsin. Ayrımlar, ırkçılık yapmalar, sınırlar da bu ikiliklerden oluşmaktadır. Öyle bir dünya barışı olmalı ki ülkeler arasındaki sınırlar bile kalkmalıdır çünkü bu dünya tüm insanlığa emanettir, insanlarındır. Yoksa ne silahlar biter ne de bombalar biter, diyerek bir halk ozanı olarak dünyaya uyarıda bulunur ve Tanrı'nın tüm dünyayı koruması için duasını de eder:

Birbirinden farklı yoktur / Tanrı'm dünyayı korusun

İnsanoğlu mübarektir / Tanrı'm dünyayı korusun

Kökü gelmiştir derinden / Adaletin bol yerinden

Atom şeytanın şerrinden / Tanrı'm dünyayı korusun

Dinler benim için iyi / Dilim varmaz kötü deyi

İsevi'yi Musevi'yi / Tanrı'm dünyayı korusun

İster ayrı olsun dili / İster sürsün başka yolu

Bütün kullar Hakk'ın kulu / Tanrı'm dünyayı korusun (794. Şiir)

Dünyadaki tüm insanların birbirinden farkı yoktur, hepsi benim için birdir ve insanoğlu dediğimiz varlık, yaratılmış varlık içerisinde mübarek olandır yani kutsaldır. Tanrı'm bu nedenle tüm dünyayı korusun. Atom Şeytanı olan Amerikan'ın Şerrinden tüm dünyayı Tanrı'm korusun. Benim dinlerle ilgili bir sıkıntım yok, dinler için yani Hristiyanlığa, Museviliğe kötü demeye benim dilim varmaz, din iyidir ben bunu öğrendim bunu biliyorum. Konuşulan diller ayrı olabilir, farklı yollardan gidilebilir fakat bu işin temelinde ve gerçek olan şu ki kim ve ne olursa olsun, hangi toplum, ırk olduğu fark etmez bütün kullar Hakk'ın kuludur. Bu kullarını da yine Allah korusun, diye ifade eder.

Mahzuni Şerif, dünyadaki düzenin nasıl olması gerektiğini anlatmaya devam eder ve dünya adaletinde de bir idealleştirme hayali söz konusudur:

Nerden icat oldu kğit banknotu / İsterim herkese olsun bir konut

Az geliyor bana ağdaş kozmonot / Merih'ten öteye gitmek isterim (624. Şiir)

Kğit paranın icat olmasını istemezdim, bu para yüzünden, derdinden dünyadaki adaletsizlik arttı. Ben isterim ki herkesin başını sokacağı bir evi olsun. Benim için günümüzdeki uzay astronotu da yeterli değil, ben Mars'tan bile daha ötelere daha bilinmezlere gitmek isterim der.

Mahzuni adaleti savunurken adaletsizliğin nasıl bir hâlde olduğunu, gerçeğini şu Şekilde dile getirir:

Saına ak düşmüş şu adaletin / Kocamış titriyor, eli tutmuyor

Hâkim romatizma olmuş belli ki / Masumlara karşı beli tutmuyor

Demokrasi dal dal olmuş açıyor / Hakkı bilen yedi bucak kaçıyor

Bir Mahzuni vardı geldi geçiyor / Düzen taş değdi, teli tutmuyor (983. Şiir)

Adaletin saına beyazlar düşmüş, elleri titriyor, eli tutmuyor, masumlara karşı da beli tutmuyor belli li romatizma olmuş. Yani adalet, masumun hakkını savunamıyor, o kadar çaresiz o kadar güçsüz, o kadar aciz ki... Demokrasi dağıldıkça dağılıyor. Hakkı hukuku bilen de bu sistemin içinde kalamıyor kaçıyor. Halk ozanı olarak da hakkı savunan bir kişi de Mahzuni Şerif vardı o da artık gidiyor, düzen değişti bitiyor. Onun düzenine, sazına taş değdiği için sazının teli tutmuyor, diyerek şu anki adaletin olumsuz taraflarını vererek aslında

adaletin nasıl olması, işlemesi gerektiğinin de işaretini verir.

Son olarak Mahzuni'nin anlam dünyasında ahlaki ilkelere dair bakış açısını ele aldığımızda ahlakın doğru sözlülükle, vicdanla, helal kazançla, çalışmakla sağlanacağını düşünür ve şöyle der:

“Şu dünyada şerefsizlik biter mi / İnsanlıkta vicdan düz olmadıkça” (7. Şiir)

Bir ortamda bir olayda yalan varsa akıllının da yapacağı bir şeyin olmadığını, aklında fikrin de yalana bir şey yapamayacağı, yalanın bütün kötülüklerin anası olduğunu, farklı bir işleyişi olduğunu da şöyle söyler:

“Akıl gerek değil deli olana / Fikir ne yapar ki kökten yalana” (1052. Şiir)

Mahzuni için ahlaklı olmanın başında çalışmak, üretmek de gelir ve der ki:

Geleceği güneş olmalı gencin / Ey ihtiyar başım bitmedi sancım

Tadına doyulmaz helal kazancın / Her ekmekte ter olması ne güzel (489. Şiir)

Bir gencin geleceği aydınlık olmalıdır. Bizim gibi yaşlı insanların kaygıları, korkuları bitmez ama helal kazancın, alın teriyle hak edilenin tadına doyum olmaz. Biz yaşlılar gençlere bu yönde örnek olalım onlara ışık olalım ki geleceklerini aydınlatsınlar böylece her emekte alın terleri olsun. Bu tüm insanlık için geçerli bir değerdir. Alın teri emektir ve emek Hak'tır. Tüm bunların sonunda “*Kalırsa dünyada insanlık kalır / Kuru hayal fani dünya boşumuş*” (1040. Şiir) biz insan olalım, insanlık değerleri nelerdir onları bilelim ve uygulayalım, der.

Mahzuni'nin sevenleri tarafından da “ahlaki ilkeler” bağlamında en beğenilen, örnek gösterilen “Tersaname” diye bilinen şiirinde Mahzuni, ahlaki ilkeleri de aslında yine kendi tarzına göre, nasıl olması gerektiğini nasıl olmaması gerektiğini söyleyerek şu şekilde anlatır:

“*Sana diyeceğim var eğlen yolcu / Kurduğun yuvayı yık da öyle git*”; sana diyeceğim var kardeşim, eşine çağına çoluğuna sahip çık, bu insandaki en temel görevdir.

“*Zamanede ilk görevdir insana / Baştan dinden Hak'tan çık da öyle git*”; dinine imanına sahip ol, Hakk'ı hayatın merkezine koy. Bunu becerebilersen yuvanı da korursun. Hayatında da bir istikrar, düzen olur.

“*Bir sudan geçince köprüyü devir*”; sana yardım edenlere karşı her zaman vefalı davran, onları unutma.

“*Sel basmış tarlaya ırmağı çevir*”; zorluk, güçlük içinde olan biri varsa onun yardımına koş, elindeki imkânları doğru yerde harca.

“*Birlik dümenini tersine kıvrır*”; eğer bir yerde nifak yapan birileri var ise hemen orada birliği sağla ve iyi bir şey yapıp insanlardaki birliği oluşturmaya çalış.

“*Sağa sola sövüp dök de öyle git*”; iyiliği de yine iyilikle, güzellikle, sevgiyle, muhabbetle yap.

“*Allah bir deseler sen söyle haşa*”; Allah’ın birliğinden dirliğinden sakın sakına vazgeçme ve herkese de bunu tavsiye et.

“*Nadanın ehliyle çıkılmaz başa*”; yabancı olanlarla, gerçeği bilemeyenlerle çok uğraşma, onlara hak ettiği kadar vakit ayır.

“*Komşunun açlığı tatlı tamaşa*”; sakın sakına komşunu aç koyma, elindekileri onunla paylaş, onun açlığı sana hiçbir zaman hoş gelmesin.

“*Bir tekme de sen vur yık da öyle git*”; kim düşmüşse kim kalmışsa kim olumsuz bir hâldeyse hemen onu kaldır ve ona destek ol.

“*Ortak isen hesap etme ölçmeyi*”; biriyle bir iş yapıyorken hep karşıdakini düşün. Karşıdakinin kârını, kendi nefsinden önde tut.

“*İhmal etme dost ırzına geçmeyi*”; ama dostluğu ortaklıktan da yüce bil, dostuna karşı daha dikkatli daha değerkâm davran.

“*Bir dövüşte çok ayıp gör kaçmayı*”; ama zaman gelir bir kavgaya da girersen dostunla sırt sırta, kardeşinle sırt sırta sağlam bir şekilde de savaş, kaçma.

“*Beş on yumruk yiyip sek de öyle git*”; canım acıyor, şu oluyor bu oluyor diye değil canı canına, kanı kanına oradaki ortamı ayakta tutabilecek kadar güçlü kuvvetli kal ve öyle savaş.

“Kızına bakanın oğlunu öldür”; kızını özgür yetiştir, onu sevgiyle, iyilikle, doğrulukla, edeple yetiştir, ondan sonra da ona güven.

“Meclise girersen büyüğe saldır”; bir meclise girersen orda büyüğü küçüğü bil, edep ile davran, oradaki büyüğe itibar göster ki oradaki toplumun değerlerini kabul ettiğin anlaşılsın.

“Kefeni soy mezarlara kül doldur”; atalarına saygı göster, ölmüşlerine rahmet et, onların hizmetlerinde ol ve onların bıraktıklarını diriltmeye çalış, kül doldurma, yeşert.

“Ölünün dişini sök de öyle git”; sakın sakına atalarından, ölmüşlerinden kalan şeylere karşı hainlik etme vefasızlık etme, onları kötüye kullanma.

“Elinden tut çamurlara at körü”; bir ihtiyacı olan ve gerçeği göremeyen biri var ise onu gerçeğe görececek hâle getirinceye kadar zorluklardan kuru, belalı hâllerden geçirt, sakın sakına bırakma.

“Beriye öte de öteye beri”; her şeyi yerli yerinde ve gerçeğiyle söyle. İnsanlara bir şeyin olmadığı biçimiyle tersini ve yanlısını söyleme.

“Kapıya gelirse döv misafiri”; bil ki misafir, mihman Hz. Ali’dir, onu başının üstünde tut.

“Bir de ana avrat çek de öyle git”; ona yedirdiğini bereket olarak geri geldiğini bil, onu her türlü şekilde kuru gözet ve güzel ağarla.

“Ciğerin yarası sivri cam ister”; insanın hassas olan yerine sakın sakına dokunma, orayı acıtma, hassas olan yeri de fark ettiğin zaman orayı ört, orayı biraz yatıştır.

“Kötülük meydanında kendin göster”; sakın ola iyilikten, doğruluktan hiçbir koşulda vazgeçme.

“Adamın cömerdi yavuz it besler”; cömert ol, insanlara karşı sert davranma, insanları kuru ve onlarla birlikte o cömertliği arttır.

“Meteliği başa kak da öyle git”; paylaşmayı sev, paylaştığını da karşıdakinin gözüne sokma. Sakın sakına ona yaptıklarının hesabını ileride soracağının bir işaretini hissettirme.

Yap ve unut.

“*Küfür eksik etme aziz dilinden*”; sakın sakına kötü sözü diline yerleştirme, diline her zaman hâkim ol.

“*Gaddarlık kılıncın koyma belinden*”; insanlara acı, merhamet et, rahmetle davran, merhameti kalbinden sakın sakına eksik etme.

“*Hiçbir şey gelmezse bile elinden / Fesat tohumunu ek de öyle git*”; sakın sakına hiçbir yerde ikilik yaratacak bir davranış bir düşünce ve bir hâl içinde olmayasın. Eğer bunu yaparsan zaten bundan önce yaptıklarının hepsi boşa gider.

“*Hasılı sözümün tersine yürü*”; yani üst dizelerde ne dediysem onun tam tersini anla.

“*Görmesin gözlerin topalı körü*”; kişilerin eksikliğini, kusurunu görme.

“*Kısa yerden eksik etme ömürü / Mahzuni Şerif’ten bıık da öyle git*” (1049. Şiir); bizden de bııkma yani bizi de sev, der. Hayatta var olma mücadelesinde, kendi yaşamının mücadelesine halkının da mücadelesini katan Mahzuni Şerif; hitap ettiği topluma ahlaki ilkelere ve değerlere sahip olmanın önemini anlatmak için öğüt yolunu seçerek, yetiştiği halk irfanı içinde kendisinde yer edinen ve düstur gördüğü meseleleri, yaşamı boyunca elde ettiklerini, deneyimlerini kendi üslubunca anlatmıştır.

Konuyu özetleyecek olursak; bir şairin anlam dünyasını anlamak kendisine dair, hayatına dair, yetiştiği çevreden düşünce yapısına kadar, kullandığı sözcüklerden duygusal tepkilerine kadar her şeyi incelemek, göz önünde bulundurmamak gerekmektedir. Bu bağlamda, çalışmada Mahzuni Şerif’in anlam dünyasını anlamak ve açıklamak için gerek yazılı gerek sözlü kaynaklardan gerekse İnternet ortamından elde ettiğimiz şiirlerin temaları ve söz varlığı tespit edilmiştir. Muhabbet ortamlarındaki ses kayıtları çözümlenmiştir. Bu durum bizlere Mahzuni Şerif’in farklı ortamlarda kendini farklı şekilde ifade ettiği sonucuna götürmüştür. Mahzuni Şerif’in anlam dünyasını anlamak için bu farklı ortam ve ifade şekillerine bakmak ve karşılaştırmak gerektiğini göstermiştir. Tüm bu koşullar, durumlar göz önünde bulundurularak Mahzuni Şerif’in anlam dünyası; bireysel, toplumsal ve dinî ve felsefî olarak üç ana gruba ayrılmıştır. Mahzuni Şerif’in anlam dünyasını ise ailesi, içinde yetiştiği Türkmen geleneği ve Alevilik; Atatürk, cumhuriyet ve cumhuriyetin yarattığı ideolojik ve siyasal

ortam, dönemin koşulları gereği modernleşme, Mahzuni Şerif'in kuşağının verdiği tepki ve dönemin çalkantılı siyasi ortamı olduğu tespit edilmiştir. Mahzuni Şerif'in anlam dünyasını oluşturan bu durumlar arka planda Mahzuni'yi kült şahsiyet olarak gören ve benimseyenlerin de ortak anlam dünyasını oluşturduğu anlaşılmıştır. Mahzuni Şerif'in duygu durumları sürekli ve içinde bulunduğu duruma göre değiştiği için bu duygu durumlarını, onun hassasiyetlerini anlamadan anlam dünyasını idrak etmenin ve açıklamanın zor olduğu fark edilmiştir. Şairlerin de kendilerine göre diğer insanlar gibi bir ailesi, geçmişi, kültürel ortamı, acıları, travmaları, öfkeleri, sevgileri, hırsı, eksiklikleri ve fazlalıkları vardır. Tüm bunlar göz önünde bulundurularak hazırlanan çalışma; diğer şairlerin anlam dünyasını tespit etmede diğer araştırmacılara örnek teşkil etmektedir.

4. BÖLÜM

4. MAHZUNİCİLER ÖRNEĞİNDE DÖNÜŞEN SİYASET VE ALEVİLİK

4.1. Siyasi Bir Kimlik ve Kült Olarak Mahzuni Şerif

Siyaset; insan yönetme, insan ilişkilerini yönlendirme, düşünce yapısını ve ideolojiyi kapsayan bir olgudur. Her insanın bir ideolojisi, düşünce yapısı olduğu gibi Mahzuni Şerif'in de ideolojisi, düşünce yapısı vardır ve kendisi Türk halk şairleri içerisinde önemli bir isim olarak insanları ve insan ilişkilerini yönetebilmekte, yönlendirebilmektedir. Bu nedenle Mahzuni Şerif, halk şairi kimliğinin yanında siyasi bir kimliğe de sahiptir. Ona göre siyaset; halkın yaşadığı sorunları dile getirmek ve çözmektir, halk için bir uğraş içinde olmaktır. Toplumda yaşanan sıkıntıları, sorunları çözenin, refaha erişmenin yolu da siyasetten geçmektedir. Bu sebeple kendisinin de siyasi denemeleri olmuştur. Mahzuni'nin bu anlamda belirgin ideolojisi Cumhuriyetçi, laik ve Atatürkçü olmasıdır. Kendisi, Atatürk'ün siyasi kimliğini benimser ve onun bu kimliğini bir halk şairi olarak taşımak ve yaşatmak ister. Doğrudan söylemese de "Atatürk gibi-devlet erkânında- bir lider olamam çünkü ben Mahzuni'yim ama halk şairi olarak Atatürk gibi olabilirim" gibi bir düşüncesi vardır. Mahzuni bunun yanında sosyal demokrat ve evrenselcidir. Toplumun ancak bu özelliklere sahip olup bunları yaşatırsa o zaman muasır medeniyetler seviyesine çıkılabileceğine inanır. Onun için bilim, teknoloji ve çağdaşlık, kişilerin ve toplumun vazgeçilmezi olması gerekmektedir ve çağın gerekliliği neyse gelenekten de kopmadan, özünü bırakmadan yeniliklere açık olunmalıdır. Mahzuni sevenler, Mahzuni'nin siyasi kimliğini -bazı noktalar dışında genel olarak- kabul etmektedirler. Ayrıca Mahzuni'nin birleştirici bir kimliğe sahip olduğunu da savunurlar. Mahzuni Şerif, sevenleri tarafından kült bir şahsiyet olarak kabul edilir. Kült bir şair olarak yaşadığı çağda sevenlerini birçok açıdan etkilediği gibi siyasi yönden de etkileyen ve yöneten siyasi bir kimliktir.

Yukarıdaki bilgilerden hareketle halk şairliğinin yanı sıra siyasi kimliğiyle de ön plana çıkmış olan Mahzuni Şerif'i anlamak için konumuza siyaset sözcüğünün anlamına bakarak başlamak yerinde olacaktır:

Siyaset sözcüğü bünyesinde birçok anlamı taşımaktadır. Tarih boyunca belli aşamalar, gelişmeler yaşayarak günümüze kadar içerdiği anlamlar değişmiştir. Siyaset sözcüğü Arapça

kökenlidir (Kışlalı, 1987: 3). Sözlüklerdeki anlamı ise şu şekildedir: Mustafa Nihat Özön'ün (1988: 701) “Küçük Osmanlıca-Türkçe Sözlük”ünde; “Ülke yönetimi; ceza; ceza olarak öldürme; politika; diplomatlık” iken Ferit Devellioğlu'nun (2007: 959) “Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat”ında bu anlamların yanı sıra; “seyislik, at işleriyle uğraşma” anlamı da yer alır. İngilizce ve Fransız sözlüklerde “beceriklilik”, “işbirlik” olarak geçer (Eroğul, 1976: 114). Hızır Murat Köse (2009: 294) ise diğer sözlüklerde⁵⁴ “toplumun işlerini üzerine alma, yürütme, yönetme işi, insan topluluklarını yönetme sanatı” şeklinde tanımlandığını belirtir. Son olarak, Güncel Türkçe Sözlük'te (2005: 1780) siyaset: “Politika; devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş ve anlayış.” şeklinde verilmiştir. Siyaset sözcüğü yerine kullanılan politika sözcüğü ise Yunanca kökenlidir ve “devlete ait işler” anlamındadır (Kışlalı, 1987: 3). Türkçe Sözlük'te (2005: 1618) politika: “Devletin etkinliklerini amaç, yöntem ve içerik olarak düzenleme ve gerçekleştirme esaslarının bütünü; davranış biçimi, düşünce yapısı” olarak tanımlanmıştır. Son olarak siyasetin günümüzdeki anlamı ise “Ülke, devlet, insan yönetimi”dir (Kışlalı, 1987: 3). Siyaset, bir yönetimdir. Bu yönetim; insandan devlete, devlet işlerine kadar uzanan geniş yelpazeye sahip bir yönetme sanatıdır.

İnsanı ve toplumu yönetme sanatı diyebileceğimiz siyaset, toplum ile birbiriyle iç içe geçmiş bir dişli gibidir. Birisindeki değişim ve tesir diğerini etkilemektedir. Dünya tarihinde önemli bir yere sahip olan bazı düşünürler, insanı ve toplumu bu kadar etkileyen bir unsur olan siyasete ve toplum arasındaki ilişkiye açıklamalar getirmiştir: Aristoteles, siyasette kamuoyunun varlığına dikkat çekmiş; İbni Haldun, ekonomik etmenlerin, toplumsal olay ve olguların siyaset üzerinde etkili olduğunu yüzyıllar öncesinden belirtmiş; Montesquieu “Yasaların Ruhu” kitabında, toplumdaki kuralların toplumun coğrafi ve toplumsal koşullarda ilişki içinde olduğunu ele alıp aralarındaki neden-sonuç ilişkisini açıklamış; Karl Marx, siyasetin ekonomi üzerinde etkisi olduğu gibi toplumsal sınıfların da siyasal rejimde rollerinin olduğunu savunmuş; Alexis de Tocqueville toplumsal-ekonomik gelişmenin siyasi sisteme etkisi üzerinde durmuş; son olarak Max Weber, bürokrasinin siyasal rejimlerdeki ağırlığına dikkat çekmiştir (Kışlalı, 1987: 8-13). Bunlarla birlikte siyaset, toplumların üretim biçimlerine göre yeni işlevler kazanma özelliğine sahiptir. Bu bağlamda siyaset, toplumlarda üretim biçimleriyle birlikte işlevsel ve uğraş yönünden değişim ve farklılaşma gösteren bir

⁵⁴ Fîrûzâbâdî, Kâmûsü'l-muĥîf, “svs” md.; Tâcü'l-'arûs, “svs” md.; Kâmus Tercemesi, II, 938-939.

olgudur. Bu değişim ve farklılaşmalara sebep olan etmenler şunlardır: göç, aile ilişkileri ve bu ilişkilerin düzenlenmesi, savunma, takas, asayişin savunması, devlet (en belirgin kurumsal öznesi), ekonominin merkezden yönetimi, hukuk hizmeti, para basma, devletler arası ilişkiler, ideolojik ve eğitim (Eroğlu, 1976: 116-130). Tüm bunlar gösteriyor ki insanların ve toplumların gelişim evreleri siyaseti; siyasetin varlığı ve etkinliği de toplumları etkilemektedir. Toplum oluşturana bireylerin hayatın içinde bir şekilde siyasetle bağı vardır. Siyaset sadece bir partide yer almak, devletin yönetiminde söz sahibi olmakla sınırlı değildir. Yukarıdaki tanımlardan hareketle siyaset aynı zamanda insan yönetme sanatı, davranış biçimi, düşünce yapısı ve ideolojiyi de kapsamaktadır. Bu anlamda her bir bireyin belli bir ideolojiye sahip olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Mahzuni Şerif, Türk halk şiirinin önemli şairlerinden biri olarak ilgisi ve konumu gereği belli bir ideolojiye sahiptir. Gerek alan araştırmasında Mahzuni sevenlerle yapılan görüşmelerden gerek özel kayıtlarda yer alan muhabbet ortamlarından anlaşılıyor ki Mahzuni, insan ilişkilerini-aşırı duygusal ortama rağmen-iyi yöneten bir şairdir, bu yüzden insanları yönetmesini iyi bilen siyasi bir kimliktir. İşbirlikçidir, beceriklidir; kime, nerede ne diyeceğini bilir bundan dolayı siyasi bir kimliğe sahiptir.

Mahzuni için siyaset; Atatürk'ün ilke ve inkılaplarına uymaktır, devlet yönetimi Cumhuriyet'tir ve demokrasi vazgeçilmezdir. Kendisinin düşünce yapısı bu doğrultudadır. Atatürk'ün siyasi görüşlerini benimser. Ona göre siyaset yapılacaksa Atatürk gibi yapılmalıdır. Onun için siyaset halkın; emekçinin, ezilenlerin sorunlarına eğilmektir. Bundan dolayı siyaset, halkın sorunlarını devlete ve güç sahiplerine iletmektir ve bir şekilde onlarla iş birliği içinde olmaktır. Aynı zamanda siyaset, ezilenlerin hakkının alınması için başvuru olan bir müessesedir. Bunun için de siyaset toplumda adaleti sağlamak amacıyla vardır ve laikliğin korunması amacıyla yapılmış olan bir gerekliliktir. Mahzuni'ye göre toplumda ve dünyada yaşanan olumsuzluklar ancak siyaset ile düzeltilebilir. Bunun için siyasilerin dürüst, iyi niyetli ve halkın sesini duyan kişiler olması gerekir. Bir siyasi kişinin örnek alması gereken lider ise Atatürk'tür. Her siyasetçi Atatürk gibi olabilirse o zaman ülkede sorun kalmaz ve toplumun refah seviyesi yükselir. Bunun için siyasiler, halkı temsil etmelidir. Mahzuni bu nedenle milletvekillerinin halkın temsilcisi olmadıkları zaman onları eleştirir:

Bir mecliste dört yüz elli erimiz / Onların var bizim yoktur yerimiz

Nasıl temsilcilik vekillerimiz / Kimlere göredir anayasamız (1141. Şiir)

Mahzuni için siyasiler, halkın sorunlarını çözmelidir, bir işe yaramalıdır ancak Mahzuni pratikte bunu görememiştir: Meclise gittiğinde siyasilerin halkın hiçbir sorununu çözmediğini, sorunları çözmedikleri gibi çaresizlikten yalvaracak duruma gelen, son çare olarak meclise sığınıp yardım isteyen, çözüm arayan halka taş attıklarını ve kötü davrandıklarını şu şekilde dile getirmiştir:

Bir meclise mihman oldum / Rastlamadım bir yarana

Ne acayip döndüm kaldım / Taş atarlar yalvarana (59. Şiir)

Mahzuni siyasette ve siyasilerde aradığını bulamamıştır. Onun zihninde yarattığı ve olmasını istediği siyaset ile siyasiler gerçek hayattakilerden çok farklıdır, onun zihninde olanın tam tersidir. Bu nedenle Mahzuni, özellikle şiirlerinde ve konuşmalarında siyasilerin aslında olmaması gereken hâllerini anlatır. Siyasilerin bu durumlarını eleştirerek kendilerini düzeltmesini, yanlış yaptıklarını, halkın temsilcilerinin bu şekilde olmayacağını bir anlamda öğütler. Mahzuni genellikle olumsuz söyleyerek olumlu ve doğru olanın, kendisinin beklentisinin ne olduğunu işaret eder ve siyaset ile ilgili düşüncelerini şiirinde şöyle dile getirir:

Bana derler siyasette işin ne / Doğruları elemek siyaset midir

Belalar yağıyor peşi peşine / Yalan söylememek siyaset midir

Ham armudu bile yemez ayılar / Hak lehine yükselirken sayılar

Yan yatıp dünyayı yutan dayılar / Bu eser bu emek siyaset midir

Siyaset yapanın uzundur eli / Dokunması yasak silahlı beli

Havyar ile hamur bir olmaz deli / Kuru soğan yemek siyaset midir

Mahzuni Şerif'in derdi derinden / Vuruldum gönlümün orta yerinden

Polis korkusundan savcı şerrinden / Şalvara işemek siyaset midir (949. Şiir)

Görüldüğü gibi Mahzuni siyaseti, tecrübeleri nedeniyle kendine has bir üslupla yorumlamıştır. Onun bu yorumu toplum üzerinde de hâkim olan bir anlayıştır. Zira toplumda siyaset hakkında genel bir kanı vardır: Kendi menfaatinde koşan, devleti kendi menfaatleri doğrultusunda yönlendirmeye çalışan, halkın sorunlarını gündeme getirerek, halktan destek alıp ondan sonra devleti ele geçirip, devlette bir makam bulup halkın çıkarına değil de kendi

çıkartına çalışan, devletin imkânlarını kendi menfaati uğruna kullanan şahsiyetlere siyasetçi ve buna da siyaset yapmak, denilmektedir. Mahzuni'nin kafasındaki veya toplumdaki genel kanaat budur. Durum böyle iken Mahzuni siyasete atıldığı zaman “sen de mi devleti soymaya çalışacaksın sen de mi bizim sözlerimizi, bizim haklarımızı savunacağını söyleyip oraya gittiğin zaman kendi menfaatin için çalışacaksın” diyerek Mahzuni'yi siyasete girme diye uyarırlar. Mahzuni de bu şiirinde bu uyarıda bulunanlara der ki: Siyaset böyle gözükse bile toplumun sorunlarıyla uğraşmak, insanların dertleriyle uğraşmak, devletin çıkarlarını ve imkânlarını halk için harcamak da bir siyaset sayılabilir veya böyle de bir siyaset yapılabilir. Ben bunu insanlara söyleyebilirim diye siyasete girmek istiyorum. Benim siyasette işimin olmamasını düşünenler ise bana siyaset yapmamamı öneriyorlar oysa ben aslında siyaset yapmıyorum çünkü doğru olanı seçerim, yanlış olanı ayırt ederim, belalar başıma yağmur gibi yağsa da yalan söylemem. Siyaset ise bunların tam tersidir; doğruyu eleyip seçmez, belalardan korkar ve yalan söyler. Ayılar bile olmamış armudu sevmez, Hak için sayılar artarken dayılar ise halk için uğraşmaz, bunlar siyasette olan kişilerdir ve kimsenin derdine derman olmazlar sadece keyiflerine bakarlar. Ortada ne eser ne emek vardır işte buna siyaset denir. Oysa benim bu şiir gibi nice eserlerim, emeklerim var. Siyaset yapanın eli uzundur yani birincisi hırsızlık yapar, ikincisi işini gördürebilecek bir sürü insanı tanır. “Dokunması yasak silahlı beli” derken silah taşır, kendisinde ruhsatı vardır, der. Kişinin bir silah almak için bir sürü şey yapması gerekir. Bazı meslek grupları tabiatı gereği silahlanır ve bu da normaldir. Yine milletvekillerinin yani siyaset erbaplarının da silah taşımalarında kanuni olarak bir beis yoktur. Bu kişiler, onun tabiriyle zenginlik göstergesi olan “hayver” yani “havyar” yer. Hamurdan artık uzaklaşır. Biz kuru soğan yeriz. Ben bunu yaptığım zaman bu yaptığım siyaset midir? Siyaset yapanın yediği aş kuru soğan, hamur değildir, bunları ancak gariban halk yer. Siyasiler ise havyar gibi özel yiyecekler yer. Benim derdim öyle görünen, herkes tarafından bilinen bir şey değildir, derinlerden gelen derdim var ve gönlümün tam orta yerinden vuruldum, dermansız kaldım. Siyasetçi dediğin korkusuz olur ne savcıdan ne de başka kimseden korkup da şalvarına işemez çünkü siyasetçi dediğin halkı savunur, halk için vardır ve onun için Hak onun yanındadır, diyen Mahzuni; kendisinin siyasi duruşunu anlamayıp toplumda var olan genel kanıya göre onu eleştirenlere karşı kendini bu şekilde savunmuştur. Tüm bunlardan anlaşıldığı üzere toplumda bir siyasetçi algısı vardır ve bu siyasetçi algısı kendi menfaati için çalışan, devletin çıkarlarını kendi menfaatleri için yönlendiren kişilerdir. Ancak lafa geldiği zaman halkın tarafında, halkın dertleriyle,

sıkıntılılarıyla uğraşacak insanlardır. Halkın dertlerini ve sıkıntılarını çözmek için siyaset yaptıklarını söyleyen insanlardır ama güç ve yetkiyi eline aldıkları zaman da halka değil kendilerine çalışan insanlara dönüşürler. Mahzuni, bunun yanlış olduğunu anlatır ve doğrusunun nasıl olması gerektiğini göstermek için siyasete girer.

Siyaset sadece bir partiyle ya da partiyi savunmakla sınırlı değildir. Siyasetin alt aşamaları vardır: Halkın fikirlerini, sıkıntılarını iktidarda olanlara iletmekten başlar, bir ideolojiyi savunma, bir örgütün üyesi olma, milletvekilliği, parti başkanlığı olmaya kadar gider. Bu aşamalardan Mahzuni ilk olarak bir halk ozanı kimliğiyle halkın sorunlarını dile getirerek görevini yerine getirmiştir. Bu, onun için siyasetin içinde olmadan, dolaylı yönden siyasi bir figür olmayı sağlamıştır. Siyasetin halkın problemlerini, sorunlarını devlete ve güç sahiplerine iletilmesi olduğunu savunan Mahzuni'nin buna dair mücadelesi ilk olarak arkadaşı Osman Dağlı (Âşık Maksudi) ile birlikte dönemin Devlet Başkanı Cemal Gürsel'e mektup yazması ile başlamıştır. Mektup yazmasının sebebi söz konusu dönemde yörede Alevilerle ilgili baskıların artması, altıncı mezhep oluşturmalarına dair iddiaların varlığı, yörede şiddetin artması insanların birbirini dövüp kırması siyasilerin de bunlara çanak tutması ve bu olayları önleyememeleridir. Toplumda yöresinde durumların iyi yönde gitmediğini vatandaş olarak devletin başbakanına iletme yönünde bilgi veren bir mektup yazmışlardır. Ancak 1960'lı yıllarda yazılan mektubun Cemal Gürsel'e ulaştırılıp ulaştırılmadığı belli değildir; mektuptan birkaç noktayı vermek ise meseleyi anlaşılır kılacaktır:

“Aziz milletin, yüce başkanı

Cemalpaşa Alecenaplarının Yüksek Görüşlerine

Âcizane Arzularımız

Şair, Mahzuni ve Maksudi Kardeşler-Afşin

Paşamız,

Deruhte ettiğiniz mukaddes vazifenin ulusal şefkatinden aldığımız selahiyetle Milli bütünlüğün meçhul bir yarasını, onulması için yüksek tedavinize arz edeceğiz. (...) Maraş ilinin 20.000 nüfuslu bir beldesi memleket resminin zehirli yılanlarından biri olan mezhep ihtilafıyla çalkalanmaktadır. (...) Afşin, Göksun, bilhassa da Elbistan kayalarının saf ve temiz halkı kapıldığı iğfalın zalim pençesinde kıvrınmaktadır. (...) Hâsılı, Alevi ismiyle taşlandığımızdan bu bölgenin masum vatandaşları birbirlerine cephe açmak üzere.

Paşam Paşam,

Burada genç demek İblis'in ta kendisi demektir, burada gençlik münafık birliğidir. İlim, irfan, kardeşlik ve cumhuriyet yerine muskacılık, efsanevi usuller ve cennet cehennem mücadelesi var burada. Uğradığımız her müessese bir leke alıyor, oturup kalktığımız vatandaşların ölen çocuklarının cenazeleri uzun boylu münakaşaları bekliyor veya namazlarının kılınıp kılınmaması konusunda dövüşlere vesile oluyor. Yakınlarımız dövülüyor. Siyasetçiler bu kargaşalıktan hazırlanıyor. Mazisini ahlaksızla süsleyen gafil hemşerilerimiz bu sayede ayrı ayrı, bir din koruyucusu sıfatını alarak kirlerini örtmeye çalışıyorlar. Memlekette bir Şerif ile Osman'ın ortadan kalkması hiçtir. Maalesef yakılacak fakir ve masum yuvaların hâli neye varacak? Dökülen kardeş kanından kimler sorumlu olacak? (...) Ne olacağız biz, neye varacak bizim halimiz? Sarın şu yaramızı, memleketin adliyesine başvurduğumuz takdirde açılan cephe aslından daha genişleyecek, Alevi-Sünni mücadelesi doğacak. İstemiyoruz ki aynı kanı taşıyan asil bir zümre birbirine düşsün.” (Ertekin, 2021a: 263-265).

Bu mektup aslında bir anlamda Mahzuni'nin hayatındaki mücadelesini ve sanat hayatı boyunca neler yaptığını özetler niteliktedir. Siyasal çabalarında en çok ve en iyi yaptığı şey; halkın sorunlarını, ülkede var olan atmosferi iyi anlayıp gözlemlerini şiirle ya da muhabbet ortamlarında dile getirmektir. Bunun dışında siyasetle ilgili olarak ezilenlerin hakkının alınması, toplumda adaletin sağlanması, laikliğin korunması için yapılması gerektiğine dair düşüncelerinin karşılığını çok göremeyiz yani bu noktada hayatında belirgin bir harekette, faaliyette bulunmamıştır. En belirgin yaptığı şey bunları şiirleriyle dile getirmek olmuştur. Örneğin toplumsal içerikli şiirlerinin başkahramanı ve konusu ezilen kesimdir. Adaletin sağlanması, ekonomik eşitsizlik ile yaşananlar, insan ve toplumdaki etkileri şiirlerinin ana meseleleridir. Bu tür şiirlerinin temel çekirdeğini bu hususlar oluşturmaktadır. Din ve siyaset yine şiirlerinin merkezindedir. Nitekim şiirlerinde taşlamalar ağırlıktadır ve bu taşlamalarının çoğu din ve siyaset, toplumdaki karışlıklar, kimi zaman doğrudan kimi zaman dolaylı olarak laikliğe dair savunmaları içermektedir.

Mahzuni, cumhuriyetçidir ve Atatürk'ü savunur. Laiklik ve çağdaşlık, Atatürkçülük başlıca savunduğu ideolojidir, en iyi bildiğidir. Dolayısıyla şiirleri ve sözleriyle bunu halka anlatma ve yayma çabasındadır gerek şiirlerinde gerek radyo ve televizyon programlarında her defasında dile getirmiş, bu ideolojinin savunuculuğunu yapmıştır. Mahzuni'nin hayatının her alanında siyaset ve siyasetin belirlemiş olduğu konularla ilgili görüştüğü kişiler vardır. Bir tane değil birkaç tane siyasi partilerle ilişkisi vardır: İşçi Partisi, Barış Partisi, CHP gibi

daha sol cenahtan partiler. Bağlı olduğu İşçi Partisinde sol örgütler için konserler verdiğini, örgütün isteklerine göre türkülerini dile getirdiğini “Bir Yudum İnsan” belgeselinde-hayat hikâyesinde yer verdiğimiz gibi-kendisi açıkça ifade etmiştir. Bulunduğu taraf ve yaptığı faaliyetler nedeniyle çoğu zaman sorunlar yaşayan Mahzuni, şiirleri ve konserleri nedeniyle tutuklanıp hapse atılmıştır. Bu süreçte işkenceler gördüğünü söylemiştir⁵⁵ ve kendisini düşünce suçlusuz olarak adlandırmıştır. Düşünce suçlusuz demek, o dönemde siyasi suçlu olmakla eşdeğer görülür. Bu söylenenlere ek olarak 12 Eylül döneminde Kenan Evren’le münasebeti olduğunu söylemek mümkündür. Askerî okulda komutanı olan Kenan Evren tarafından bir anlamda gizlilikle koruma altına alınmıştır. Burada da bir siyasi tutum söz konusudur. 12 Eylül’de birçok kişi tutuklanmış, ceza almış ve idamlar olmuştur. Mahzuni ise yasaklıdır. Mahzuni için bu dönem suskunluk dönemidir. Şiirlerinde ise daha bireysel, suya sabuna çok fazla dokunmayan -Kenan Evren’i ve dönemini kızdıracak mahiyette olmayan- “Domdom Kurşunu” gibi temalar görülmektedir. Ancak Mahzuni sevenler, Diyarbakır’da / Maraş’ta katledilen bir siyasi kişiye Mahzuni’nin ağıt olarak “Domdom Kurşunu” parçasını yazdığını iddia etmişlerdir.⁵⁶ Hatta 1987’den beri aralıksız olarak tek kişilik bir gösteri olarak oynanmış “Ferhangi Şeyler” oyununda Ferhan Şensoy, Mahzuni Şerif’in “Domdom Kurşunu”nu siz diskolarda oynayın diye değil, vurulan bir devrimciye yazmıştır.” demiştir. Bu söz daha sonra birçok kişi tarafından sorgulanmadan gerçek diye kabul edilmiştir. Bunu Ferhan Şensoy’a Mahzuni Şerif’in kendisinin söyleyip söylemediğine dair bir bilgimiz yoktur. Bununla birlikte “Domdom Kurşunu”nun hikâyesi hakkında işin gerçeği şöyledir:

⁵⁵ Gördüğü işkenceler arasında tırnaklarının çekilmesi dile getirilir. Mahzuni bu durumu kendisine verilen ödül töreninde “Tırnaklarımı söken devlet şimdi bu ödülü verdi.” gibi bir ifade kullanarak meydana vermiştir. Mahzuniciler arasında efsaneye dönen bu durum alan çalışmasında görüşülen kişilerden tırnaklarının çekilmesini, işkence yaralarının olduğunu gördüm diyen sadece kardeşi Salman Cırık olmuştur. Yakın akrabaları (Eşi Fatma Hanım hariç. Fatma Hanım rahatsız olduğu için görüşme gerçekleştirilemedi.) işkence gördüğünü bilmekte ama tırnaklarının çekilmesinden kaynaklı yaralar, izleri -örneğin tırnaklarının çıkmamasına dair durumları- kimse bilmemektedir. Nitekim Mahzuni hapiste bu yaraların kapanacağı kadar uzun süre kalmamıştır. Sık sık hapse girmiştir ama uzun ve devamlı olan bir süreçte hapiste kalmamıştır. Tırnak çekilmesinin iyileşme süresi tıp alanına göre 5 aydır. Bu anlamda bir tırnağın çekilmesinden sonra iyileşme süreci daha uzundur, kapanması pek mümkün değildir.

⁵⁶ Ali Çorukçu: Domdom Kurşunu’nu, Çohlan (Çoğulhan) Kasabamız vardır, Termik Santrali’nin bulunduğu bi köy. Orda seçim olur, bi kabile vardır orda büyük bi kabile yani, zengin gerçi Çohlan’ın hepsi zengin de burdan büyük bi kabile. Her dönem onlar alır, yani işte bir amca alır biri bir amca alır yani o kabile kimseye vermez. İsmi neydi ya bu Solak mıydı? Sonra bir yabancı biri kazandı yani, karşı biri kazandı, tahminim heralde iki ay sürdü. İki ay sonra şeyin ortasında, tahsilinn içinde, ateş edilerek katlediliyor bu belediye başkanı. Sonra Mahzuni Şerif bunu ağıt olarak okudu ama halkımız bunu oyun havasına çevirdi.

Celalettin Kurt: Orda da bir feryat var bir haykırış var veyahut da bir vefa var çünkü çok kadim bir dostuymuş o belediye başkanı hem bir vefayı o da sergiliyor terimleriyle hem bir haksızlığa karşı bir başkaldırı yapıyor yani çok boyutlu bir eser ben öyle biliyorum.

10 Ocak 1986 Gaziantep'te Fikret Otyam, “Adnan Yavuz, Mahzuni Şerif, Cafer Dost, Osman Dost” ile muhabbet ortamında (ÖK175) “Domdom Kurşunu” şiiri üzerine muhabbet açılır. Bunun bir oyun havası mı halay mı olduğu sorulur, isminin bazı kişilerce “Zam Zam Kurşunu” diye değiştirilip hükümetle ters düşüldüğüne, müziğinin güçlü olduğuna dair konuşmalar olur. Fikret Otyam, Mahzuni Şerif’e “Bunun aslı nedir?” diye sorar. “Doktor hasta ben hasta / Benden iyi midir ki” dizelerinden yola çıkarak toplumsal bir mesaj mı içerdiği sorulunca Mahzuni Şerif “Bir genellemedir Türkiye’de ‘Domdom Kurşunu’. Ama her kafadan bir ses kendine göre bir yorumlama yapıyor. ‘Domdom Kurşunu’ yapılışında bir güzellemedir.” der ve şiirini seslendirip bitirir, ardından “Olay budur.” der. Muhabbetin sonunda şiirin aslında bireysel olduğu toplum katında ise toplumsal olarak algılandığına, halkın hepsine dokunduğuna değinilir. Gerçek bu şekilde olsa da 12 Eylül tartışmaları içinde siyasi olarak Mahzuni’nin bir şey yapmadığına dair eleştirilere Mahzuni sevenler, söylemenin yasak olduğu zamanlarda dahi Mahzuni, devrimci bir kişinin öldürülmesine “Domdom Kurşunu”nu yazdı diye savunma geliştirmişlerdir.

Bir halk ozanı ve siyasetle yakından ilgilenen, siyasette yer almak için çeşitli denemelerde bulunan biri olarak Mahzuni Şerif’in siyasi ve ideolojik görüşleri vardır. Mahzuni’nin bu konudaki görüşlerine geçmeden önce toplumda ve siyasette ideolojilerin varlığını ve etkinliğini anlamak için ideolojiyi kısaca açıklamak yerinde olacaktır:

“İdeolojiler, toplumların ya da toplumların içindeki belirli kesimlerin gereksinmelerine yanıt veren, kendi içinde tutarlı inanç sistemleridir. Her toplum kesimi, kendi ideolojisine yani kendi inançlarına uyan bir siyasal iktidarı yasal sayar ve ona baş eğmeyi doğal kabul eder. Halkın çoğunluğunun inançlarına uygun olan bir yönetim biçimi yasalıdır. Bu çoğunluk ne kadar büyürse siyasal iktidar ve toplumsal barış o ölçüde artabilir.” (Kışlalı, 1987: 321)

Mahzuni Şerif’in siyasi ve ideolojik görüşlerine baktığımızda ilk olarak laik olması göze çarpmaktadır. Laikliğin tanımına baktığımız zaman Güncel Türkçe Sözlük’te (2005: 1295) laiklik “Devlet ile din işlerinin ayrılığı, devletin din ve vicdan özgürlüğünün gerçekleşmesi bakımından yansız olması” şeklinde tanımlanmaktadır. Atatürk Ansiklopedisi’nde ise laiklik şu şekilde açıklanmıştır:

“Akli düşünce ile dini düşüncenin ayrılması, devletin, ülkedeki mevcut dinlere karşı tarafsızlığı, tüm vatandaşların dini inançlarına saygı göstererek herhangi bir din ve mezhebin iç düzenine, ibadet, ahkâm ve erkânına müdahale etmemesi, dinin etkilerinin ulusal bilinç içinde

erilmesi olarak tanımlanan laiklik, ruhani olmayan kimse, düşünce, kurum anlamındaki Latince “laicus” kelimesinden türetilmiş ve Batı dillerindeki “laïque” şeklinden Türkçeye girmiştir. Eski çağlarda bu söz, “rahipler sınıfı”na mensup olmayan anlamında kullanılmıştır. Hristiyan âleminde de kilise adamlarına “clerici”, bunların dışında kalan inananlar topluluğuna ise “laici” denilmekteydi. Zamanla kelime bir felsefî yaklaşımı veya devletle din arasındaki ilişkileri anlatmak için kullanılmaya başlanmıştır. Fransızcada “laïcisme”, İngilizcede “secularism” sözcükleriyle karşılanan kavram batı düşüncesinde kilise ile devlet arası ikilik, karşıtlık ya da ayrılık sorunlarıyla ilgili olarak kullanılmıştır.”⁵⁷

Mahzuni Şerif’in köktendinciliğe karşıtlık temelinde bir laiklik anlayışı vardır. Kendisi de inançlı ve dinî görüşü olan bir insandır bu nedenle seküler yani din dışı bir laiklik tanımı yoktur. Çoğunluk olup da başkalarının inançlarına müdahale edebilecek gücü, alanı sınırlandırmamak manasında bir laiklik anlayışı vardır yani birinin, bir inancın diğerlerinin inanmasını engellemeyecek bir laik sistem oluşturmayı savunur. Laiklik meselesi Mahzuni’nin görüşünde önemlidir. Kendisi bu noktada bazı sınırlar ve tehlikeler görür. Dinî alanda insanlar özgür, kendi inancında hür olmalıdır yalnız bazı inançlar vardır ki toplumda bunlar çoğunluk olduğu zaman başka inançların yaşamasına müsaade etmezler. Laiklik bu çoğunlukta başkalarının inançlarına müdahale etmemelidir, olanları da engelleyebilmelidir. Bu manada Mahzuni laikliği, sınırsız bir din özgürlüğü olarak savunmaz. Gerçek manada laiklikte aslında başka inançları yaşayabilme imkânı hatta inanmayanın bile yaşayabilme imkânı vardır ama Türkiye’de karşılaşılan problem bir inanma biçiminin, bir yorumun diğer yorumların hepsine baskın gelebilecek şekilde güçlenmesi ve etkin olmasıdır. Köktendincilerin laikliğin karşısında olmasının sebebi de laikliğe tamamen karşı olduğu içindir çünkü köktendinciler laikliği kabul etmez. Laiklik, düşünceyi ve dinin özgür bir biçimde ifade edilmesini güvence altına alır ama herhangi bir selefi anlayış, laikliği ortadan kaldırır. Bundan dolayı Aleviler laikliği savunur. Alevi bir kimliğe sahip olan Mahzuni de laikliğin savunucularındandır. Aleviler köktendinciliği getirmez çünkü Aleviliğin teolojisi daha esnekler. Ahlak temelli bir teolojisi vardır. İbadetler ve kurallar ahlaki davranışlardan çok daha geridedir. Kurallar olsa bile aslında ahlakı korumak için vardır. Onun için dinî sabiteleri, başkasının hayat tarzının üstüne geçirmez. Başkasının hayat tarzına müdahale için kendinde o hakkı görmez. Bir de Aleviler zaten dışardan Alevi olunamayacağını bildikleri için insanları Alevi yapmaya çalışmaz ama Sünni Müslümanlıkta bütün dünyayı kendi

⁵⁷ <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-ve-laiklik/>, 17.01.2023 tarihinde, saat 19.18’de alınmıştır.

içtihatlarına göre Müslümanlaştırmak, kendisi gibi yapmak yönünde bir gaye vardır. Bundan dolayı Sünni Müslümanlığın duruşu aslında laiklik karşıtı olarak görülür.

Mahzuni'nin laiklik anlayışında insanların dinî inançlarına müdahale etmek, karışmak yoktur ama kendisi “Kara çarşaf yakışmıyor kullara” diyerek aslında karışarak başkasının inancına müdahale etmektedir. Mahzuni'nin laikliği anlaması şudur: Herhangi bir dinî grubun, ülkemizde de Vahhabi, -dahası-Sünni yorumun devlet tarafından çok tutulup diğer yorumları görmezden gelmesine karşıdır. Mahzuni; Alevilik, Bahailik, Yehova şahitleri, Hristiyanlar ve diğerlerinin görmezden gelinmesini, bunlara ve bunların yaşam alanlarına müdahale edilmesini istememektedir. Ancak bunlar hakkında da fikri vardır. Mahzuni, Sünniliğe de kafasında bir sınır çizmiştir: Bir insan namaz kılabılır, oruç tutabilir, kara çarşafı başkası giyebilir ama ben tasvip etmem. Bu ülke laik bir ülkedir, bu ülke Atatürk'ün cumhuriyetidir. Burada böyle sarıkla cübbeyle dolaşılması benim çok hoşuma gitmez, sarık cübbe giyinecekseniz Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde ne işiniz var? Bu ülke cumhuriyet ve demokrasi ile yönetiliyor, siz köktendinciliği bu kadar savunuyorsanız köktendincilikle yönetilen ülkelere gidin orada yaşayın, diye düşünür. Mahzuni'nin böyle bir laiklik kavramı varken bazı Sünni dindarlar da laiklik dine karışmamaksa din özgürlüğüne hiçbir şeyime karışmayın diye karşı çıkar: Size ne bizim böyle giyindiğimizden, davrandığımızdan, yaşam şeklimizden, bizim fıkıh kitaplarımızda, hadis kitaplarımızda bunlara dair bir bilgi var. Bunun doğru olduğunu düşünüyoruz. Siz böyle yaptığımız için dinimizi hakkıyla yaşayamıyoruz, biz zaten böyleydik, cumhuriyetle siz bizi değiştirmeye çalışıyorsunuz. Burası zaten böyle bir ülkeydi, biz öyleydik. Siz cumhuriyet devrimiyle-hatta-bizi Alevileştiriyorsunuz oysa biz Sünni'yiz, diye bu durumlara karşı gelmektedirler. Görüldüğü üzere laiklik, köktendincilikte insanları Alevileştirmek gibi görülür. Atatürk'e dinsiz demelerinin sebebi de budur. Atatürk'ü dinsiz görmekte dirler. Atatürk ise dinle ilgili düşüncelerini şöyle açıklamıştır:

“Din lüzumlu bir müessesedir. Dinsiz milletlerin devamına imkân yoktur. Yalnız şurası var ki din, Allah ile kul arasındaki bağılıktır.” bu nedenle din ile siyaset işlerinin birbirinden ayrılmasını ve düşüncede, bilimde, tüm alanlarda aklın hâkim ve özgür olmasını ister ve devam eder: “Din, bir vicdan meselesidir. Herkes vicdanının emrine uymakta serbesttir. Biz dine saygı gösteririz. Düşünüşe ve düşünceye muhalif değiliz. Biz sadece din işlerini, millet ve devlet işleriyle karıştırmamaya çalışıyoruz; kaste ve fiile dayanan taassupkâr hareketlerden sakınıyoruz. Gericilere asla fırsat vermeyeceğiz.”⁵⁸

⁵⁸ <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-ve-laiklik/>, 17.01.2023 tarihinde, saat 19.18'de alınmıştır.

Atatürk bu konuşmasıyla dini, vicdanla birlikte açıklar. Dine saygılı olduğunu, devlet işlerini din işlerinden ayırmaya çalışıp insanın ve insanlığın önünü kesen, aslında inanışta olmayan, insan eliyle yaratılan kurallar ve bağnazlıklara karşı olduğunu anlatır.

Mahzuni Şerif'in laikliği, Atatürk'ün laikliğidir. Mahzuni'nin laik oluşunda da Atatürk'ün bu düşünceleri yatmaktadır. Mahzuni laik bir toplumda hür düşünce ve yaşamın olacağını bilir ve "Hür yaşasa bütün fertler" (171. Şiir) diyerek toplumda her ferдин hür bir şekilde yaşamasını ister. Laik olmanın gereklerini yerine getiren Mahzuni, dine karşı değildir; kişilerin inançlarına, o inancın esaslarına, uygulamalarına saygı duyar ve bu görüşünü şiirinde şöyle dile getirir:

Bu ülkede adalet var diyorsan / İçinden düşünen kula karışma

Kim neye inanır neye taparsa / Bakasın ki gerçek ola karışma

İnsanoğlu gerçek için yorulsun / Farklı düşünceye niçin darılsın

Bırak dolu dolu parti kurulsun / Hak içinse sağa sola karışma

Örtmek istiyorsa bacı başını / Vurma ona gönül kıran taşını

Herkes kendi siler göziün yaşını / Dervişin giydiği çula karışma (47. Şiir)

Mahzuni; dini kullanarak özgür iradeye müdahale eden, farklı düşünceleri kabul etmeyen, akli devreden çıkartan, bilime ve fene ket vuran şeriata karşı olduğunu net bir şekilde ifade eder:

Şeriatta olmaz farklı düşünce / Düşünmek gerekir bilimce fence

Geçmişten bugüne böyle mi geldik sence / Bilime karşı çıkan şeriata karşıyım (564. Şiir)

Mahzuni, cumhuriyetçi ve Atatürkçüdür. Atatürk'ü, onun düşüncelerini, ilke ve inkılaplarını askerî okulda aldığı eğitimle yakından öğrenme fırsatı bulmuştur. Yetiştığı çevrede ve inanışında önemli bir lider olan Atatürk; askerî okulda hem Başkomutan hem de devletin kurucusu, dünya lideri, her alanda idol olarak Mahzuni'de ve onun dünyasında özel bir yere sahip olur: "Bizim rehberimiz Mustafa Kemal / Ata'mı düşün, Ata'mı düşün gel" (581. Şiir) diyerek hem kendi hem de içinde bulunduğu toplumun rehberi ve "Ata"sı olduğunu vurgular. Bu anlamda Mahzuni, Atatürk'ün ilkelerini tüm varlığına işleyen ve onları canı

pahasına savunan bir halk şairidir. Bu özelliğini şu şiirinde açık bir şekilde belirtmiştir:

Hey benim vatanım, hey benim halkım / Bu sefer hakkımız hak olsun derim
Yillardır duymadın duy benim halkım / Halkı sevmeyenler yok olsun derim
Biber ile sarılmıyor yaralar / Elli yıldır kan ağladı buralar
Elimizle sürdüğümüz karalar / Gene elimizle ak olsun derim
Cumhuriyet bu partiyle kuruldu / İstiklal Savaşı niye yoruldu
Demesinler altı ilke kırıldı / Altı ok tümüyle ok olsun derim
Körlerin atışı hedef bulur mu / Seksen yıl koşanlar uyur kalır mı
Bir meclis ki Atatürksüz olur mu / Kahpe felek elin çek olsun derim
Ufuktan doğacak yakındır bize / Bereketler yağar güle nergize
Yillardır seslendim yiğitler size / Savaşta özünüz pak olsun derim
Sökmek üzeredir yakındır şafak / Hedefimiz ulu engeller ufak
Yakışmıyor bize bu hırs bu nifak / Biraz yüreğiniz bek olsun derim
Der Mahzuni aklın topla behemal / Diz dizedir canlar cemal be cemal
Önümüz Mustafa sonumuz Kemal / Önümüz Atatürk tek olsun derim (617. Şiir)

Mahzuni Şerif; laik ve Atatürkçü olmasının yanında siyasi görüş ve ideolojik açıdan sosyal demokrat bir halk şairidir. Sosyal demokrat ise genel olarak kısaca şudur: Kapitalizmin yarattığı eşitsizliği kaldırmaya çalışır, eşitsizlik başta olmak üzere, sosyal adalet, sosyal devlet ve sosyal haklar üzerinde durur. Mahzuni ise kendisinin sosyal demokrat özelliğini bizzat şu şekilde bildirmiştir:

“(…) Biraz daha açık olmam gerekirse ben Alevi bir aileden gelme olduğum için kök kültürümde Alevi ve Bektaşilik yatar. Bir de siyasi rengim vardır onu da açıklayım ki benim hakkımda düşünceleriniz netlik kazansın. Ben demokrat bir solcu ozanım. Ama benim solculuğum klasik solculuğun biraz kenarındadır. Hiçbir zaman radikal anlayışı tasvip etmedim.” (Şerif, 2002: 6)

Mahzuni, hiçbir zaman radikal anlayışları onaylamadığı için radikal solu da onaylamaz. Radikal sol, dünyadaki eşitsizliğin sebebi kapitalizmdir, der. Kapitalizmi ortadan

kaldırıp sosyalizmin kurulmasıyla eşitsizliğin yok olacağını onu da ancak bir işçi devrimiyle bir proletarya devrimiyle yapabileceklerini düşünür. Proletarya yani işçi iktidar olduğu zaman kapitalizm ortadan kalkar, sosyalizm başlar ve sosyalist yönetimde de mülkiyet olmaz, insanlar üretir, toplumda aç kalan, eğitim ve sağlık için kaygılanan kalmaz gibi birçok hakka eşit bir şekilde ulaşılabileceğini savunur. Mahzuni ise bu radikal solda olmadığını, daha demokrat bir solcu olduğunu belirtir.

Mahzuni emekçidir, emekten ve sosyal adaletten yanadır. Bütün insanların eşit olduğunu, kimsenin kimseden üstün olmadığını (kişisel bazı özellikler dışında)-soy üstünlüğü de dâhil-düşünür ve bunu savunur. Bu yüzden “Üstün insan olur üstün soy olmaz” (1130. Şiir) der. Buradaki üstün insan, Mahzuni için topluma ve dünyaya, insanlığa faydası dokunmuş kişilerdir: dinî ve siyasi liderler, bilim insanları, sanatçılar gibi... Ancak üstün soy yoktur bütün insanlık eşittir, hiçbir toplum diğer toplumdaki üstün değildir. Mahzuni için eşitlik, birliği doğuran, sağlayan bir durumdur. Bu nedenle şiirlerinde “İçilmeli birlik denen bir sudan” (619. Şiir) diyerek birliği vurgular ve arzular:

Yirminci asırda muradım birlik / Ne güzel gardaşlık ne güzel dirlik

Bak seni bekliyor işte özgürlük / Kalk yürü hakka bitsin bu kavga (479. Şiir)

Mahzuni için eşitlik birliği, birlik de özgürlüğü sağlamaktadır. Ona göre asıl özgürlük bir olmak, bütün dünyanın kardeşliği ve hakka odaklanmaktır. Hakka giden yol da eşitlikten geçmektedir.

Emeği ve alın terini savunan Mahzuni bunu şiirlerinde dile getirerek halkına seslenip emeğin önemini, kimsenin kimseye kulluk kölelik etmemesini tembihler:

Bu toprak bu emek senindir senin / Tutsağı değilsin gardaş kimsenin (479. Şiir)

Alın teri Mahzuni’ye göre emektir ve emek, Hak’tır. Bu yüzden “Her ekmekte ter olması ne güzel” (489. Şiir) diyerek emek için alın terinin dökülmesini, ondan utanılmamasını çünkü “Alın teri bütün terlere şahtır” (780. Şiir) alın terinin üstünde başka bir üst nitelikte ter yani emek yoktur, fikrini savunur.

Mahzuni aynı zamanda evrenselci bir halk şairidir. Özelde kendisi köylüdür ama ulusaldan evrensele ulaşmak isteyen, bunun için gayret eden, bu ideale ve hayale sahip bir

kişidir. Bir gelişmeyi, güzelliği sadece kendi köyü, ülkesi ve insanı için istemez, söylediklerinin alt metninde aslında güzel olan her şeyin dünya insanlığı için de olmasını ister. Çünkü Afrika’da kanayan bir yaranın tüm dünyayı saracağını bilir. Çalışmanın “Mahzuni Şerif’in Anlam Dünyası” kısmında bahsettiğimiz gibi Mahzuni’ye göre evrensel olabilmek için temel basamak insan sevgisidir, herkesi bir görmektir, insanlığı kucaklayabilmektir. Aynı zamanda muasır medeniyetler seviyesine ulaşmaktır. Bunun için çağdaşıktan, demokrasiden ayrılmamak, bilim ve teknolojiye yararlanmak, ilerlemek gerekmektedir. Akıl ve vicdan terazisinin birleşimi ile toplumu ve insanlığı bir üst seviyeye durmadan taşınmalıdır. Bunun olması için de alın teriyle, dürüstçe, durmadan çalışmak gerekmektedir: “Çalışanlar geri kalmaz / Çalışmayan bir halt bilmez” (1084. Şiir) diyerek bu konudaki fikrini ve öğüdünü net bir şekilde sunmuştur.

Mahzuni Şerif; pratikte siyasilere ilişkisi olan, siyasi örgütlerle-belli bir zaman diliminde-bağı olan halk ozanıdır. İlk olarak kendisini 1963 yılında Âşıklar Derneğinin kuruluşunda görmekteyiz. Derneğin neden kurulması gerektiğini ise kendisi şöyle açıklamıştır:

“Türkiye’de halk ozanları sürekli olarak ezilmişlik, yoksulluk içinde yaşamışlardı. Bu durumdan tamamen olmasa da kurtulmaları gerekti. Örgütlenmek gerekiyordu. Biz bu gerekeni yaptık. Âşıklar Derneğini kurduk. Sesimizi duyurmaya çeşitli yerlerde konserler vermeye çalıştık. Dost Fikret Otyam’ın ve Gazeteciler Sendikasının desteği ile konserler verdik.” (Yağız, 1976: 11-12)

Mahzuni; ezilmiş insanların içine halk ozanlarını da katarak ezilmiş ve yoksul halk ozanlarının sesini duyurmak, toplumda farkındalık yaratmak isteyerek bu oluşumun içinde bulunmuştur. Âşıklar Derneğinin kurulmasının sebebini açıklarken aslında şunları anlatmıştır: Halk ozanları ekonomik sıkıntıları olan bir gruptur. Örgütlenerek birbirlerinden haberi olur ve örgütlü bir şekilde çalışırlarsa ihtiyacı olan biri olduğunda o kişi derneğe gelir. Dernekte âşıklar, ozanlar birbirlerini görür. Bir konsere ne fiyat verilir, konsere gidip gelmede neler istenir gibi bir kural ve kaide oluşmaya başlar. O zaman da bu ezilmişlik bu sahipsizlik ortadan kalkar. Dernek bu insanların dertleriyle ilgilenir. Örneğin Erzurum’dan İzmir’e geliş için yol parası destek olunabilir. Birbirleri arasında hem kontak bir ilişki kurarlar ve birbirlerinin yaşadıklarından haberdar olurlar hem de bu işin ekonomik boyutunu paylaşır birbirlerine destek verebilirler. Dertleri sıkıntıları olur bunlardan haberdar olurlar. Âşık ve

ozan oldukları için bunlar birbirlerini tanır ama hepsinden haberdar olamazlar. Bu bir dernek ve örgütlenme olduğu zaman bir konu dahilinde ortaklaşa bir şey yapmak üzere toplanılan bir yer olur ve bunu yapıp aslında kendi mesleklerine sahip çıkarlar. Hem koruma hem korunma gibi bir oluşumdur. Buradan anlaşılıyor ki dernekleme, örgütlenme gereklidir. Herkes kendi haklarını savunduğu örgütler kurarsa bu örgütler kişide kendi ihtiyaçlarını dile getirir, diye düşünülmektedir. 1961 Anayasası özgürlükçü bir Anayasa olduğu için toplumda dernekleşme, sivil toplum örgütü kurma, sivil toplum örgütü vasıtasıyla siyasal alandan bazı şeyleri talep etme çok kolaylaşır. Öyle ki 1961 Anayasasında haber vermeden dahi dernek kurabilme hakkı söz konusudur.

Mahzuni 1963 yılında “ilk gözağrım” dediği (URL 11) İşçi Partisine üye olur ve iki yıl aktif gençlik görevinde yer alır. Aynı dönem TİP’in kurucuları ile ilişki kurar ve kendisinin korunup kendisine sahip çıktığını belirtir (Yağız, 1999: 12). Bu açıklamalardan Mahzuni’nin 1963 yılında aslında sol gruplarla ilişkisinin ağırlık kazandığını söyleyebiliriz çünkü Mahzuni’nin en radikal sol dediği ve gittiği yer İşçi Partisi olur. Sosyal demokrat çizgisinin biraz ilerisine geçer, devrimci daha sol bir çizgiye girer.

Yıllar sonra ise Gaziantep belediye başkanlığına aday olur ama kazanamaz. Bununla ilgili olarak halk arasında, Mahzuni’nin belediye başkanlığı adaylığından çekilmesi istendiğine dair bilgiler bulunmaktadır. Alan çalışmasında Ali Çorukçu bu durumu şöyle anlatmıştır:

“O dönemde adaylar, Mahzuni Şerif’in karşısında adaylar, bir Celal Bey vardı. Ben yani söylendiğini anlatayım. O zamanın parasıyla üç milyar falan Mahzuni’ye teklif edildiği söylenir, sen çekil diye. Çünkü Mahzuni Şerif deyince Antep biter. Antep Mahzuni’yi çok seviyor. Hatta şunu söyleyim altını çizerek söyleyim bizim Maraş’tan çok sever.” (KK8)

Mahzuni’nin Gaziantep belediye başkanlığı adaylığından, kendisinin çekilmesi istendiği için mi ayrıldı yoksa kazanamadığı için mi belediye başkanı olamadı, bilmiyoruz. Bu konudaki araştırmalarımızda net bir sonuca ulaşamadık genel olarak adaylığını devam ettirdiği ve kazanamadığı belirtilmiştir. Mahzuni, Ankara’ya taşındıktan sonra ise Barış Partisinin kurucuları arasında yer alır ancak daha sonra istifa eder. Barış Partisi, Türk siyasi hayatında belli hedefler doğrultusunda kurulmuş ve kurgulanmış bir partidir. Bu oluşumda Alevilerin cumhuriyetçi, laik, çağdaş uygarlıktan yana olan görüşlerinin yeterince dikkate

alınmadığı, bu anlayışın parti etrafında örgütlenerek siyasal alanda hak almasını sağlamaya yönelik bir hareket olarak kurgulanmıştır. Bu hareket özgürlükçü, yenilikçi, çağdaş fikirlere açık olarak kendisini kurgulamıştır. Bu partinin oluşum süreçlerinde Ali Haydar Veziroğlu'nun liderliği söz konusudur. Onun etrafında bulunan kişilerden birisi de Mahzuni'dir. Mahzuni'nin de yer aldığı bir grupla bu parti şekillenir. Arif Sağ gibi Alevilik içinde Alevi kimliği olduğu bilinen toplumda da belli saygınlığı olan insanların yer aldığı bir parti çalışmasıdır. Buradaki temel yapı ise Barış Partisi kapatılınca daha çok HDP'de Kürt hareketinin içinde bir grup olarak kendine yer buldu denilebilir. Parti için Ali Haydar Veziroğlu başta olmak üzere çok ciddi paralar harcanmıştır ama Aleviler ilk seçimde Atatürk ve CHP'den vazgeçmeyerek Barış Partisine oy vermemişlerdir. Bu iyi niyetli bir girişime Aleviler, kendilerinin siyasal olarak inanç temelli bir örgütlenme ve partileşmeye taraftar olmadıklarını göstermişlerdir. Onlar için siyasal örgütlenme Atatürkçülük, laiklik, cumhuriyetçilik ve bu değerlere sahip çıkmaktır. Bunun da yerinin CHP olduğunu veya bir dönem DSP olduğunu yani bu tarz örgütlenmelerin içinde siyaset yapılmasının daha doğru olduğu kararını vermişlerdir. Örneğin Sünni gruplar Refah Partisiyle başlayan dinî temelli bir örgütlenme ve siyasallaşmayı kabul etmişken Aleviler böyle bir siyasallaşmayı kabul etmemişlerdir. Bu durum aslında İslam'ın laik yorumunun Alevilik olduğunu kanıtlar. Siyasal olarak örgütlenebilme şansları varken bunu reddedip Türkiye ve Cumhuriyet çatısı altında birleşen partileri destekleyebileceğini göstermişlerdir. Alan çalışmasında yapılan gözlemlere göre Alevilerin bu durumu 2020 yıllarına gelindiği hâlde değişmemiştir. Alevi ve Atatürkçü kişilerden oluşan Mahzunicilerden siyasetin içinde olanlar ve siyaseti sevenler, Alevilerin siyasetle ilişkisi olmalıdır (KK11) derken; siyasetle pek bağı olmayan bir kesimi ise siyaset yalanı içerdiği için Alevilerin siyasetle ilişkisi olmaması gerektiğini belirtmişlerdir (KK12) Bu ise Mahzunicilerde ortak bir fikirdir, kendileri kurumsal siyasete inanmamaktadırlar.

Mahzuni Şerif, yaşamış olduğu parti deneyimlerinden sonra CHP'den aday olmak ister ama listede adını görmeyince bir daha siyasete atılmaz (URL 11). Mahzuni Şerif Ankara'da bulunduğu sürede Murat Karayalçın'ın belediye başkanı olduğu dönemlerde "Karayalçın'a Danışman Oldum" şiiriyle dile getirdiği siyasi bir deneyimini anlatmış olur:

Bakin şu başıma gelen işlere / Ben Karayalçın'a danışman oldum

Toplayıp getirdim çoluk çocuğu / Ben Karayalçın'a danışman oldum

Sözler verdi kardaş kardaş konuştu / Erhan'ınan Talib'inen buluştu

Ne yüzümü gördü ne de danıştı / Ben Karayalçın'a danışman oldum

Birsen Hanım derler özel kalemi / Murat Bey'e yetiştirmez selamı

Geldim Ankara'ya buldum belamı / Ben Karayalçın'a danışman oldum

Murat kardaş sen değerli insansın / Niye diyorsun ki başkası yansın

Dönen dolaplara düşen utansın / Ben Karayalçın'a danışman oldum

Mahzuni Şerif'im asırlar yaşar / Beş yıllık insanın aklına şaşar

Demokrat adama saygınlık düşer / Ben Karayalçın'a danışman oldum (645. Şiir)

Mahzuni'nin Murat Karayalçın'a danışman olma olayını, Öztunç (2017: 90-91) derli toplu bir hâlde anlatmıştır. Ali Öztunç'un anlatımı şu şekilde özetlenebilir: Mahzuni siyasi gelişmeleri Gaziantep'te takip ederken 1990 yılında Karayalçın, Mahzuni'yi telefonla arayarak kendisinin büyük bir ozan olduğunu söyleyip danışmanı olmasını ister. Karayalçın'ın teklifini kabul eden Mahzuni, ailesini de alıp Ankara'ya taşınır. 3 ay geçer lakin kimse Mahzuni'ye bir şey danışmaz. Sonra bir gün gazetelerde "Mahzuni mevsimlik işçi oldu." haberini duyar ve Karayalçın'a ulaşmaya çalışsa da her defasında sekreteri Birsen Hanım, Karayalçın'ın uygun olmadığını söyler. Mahzuni bu durum karşısında da istifasını verir ve şiirini yazar. Mahzuni cephesinden olaylar bu şekilde aktarılırken olayın merkezinde ve muhatabı olan Murat Karayalçın'a bu olayın nasıl cereyan ettiğini çalışma sürecinde sorduk. Kendisi yukarıda bahsedilen olayın doğru olmadığını belirtmiştir ve olayı anlatmıştır. Görüşmelerimiz kayıt altına alınmış ve dokümanı yapılmıştır. Murat Karayalçın'ın tarafımıza aktarımıyla olay şu şekilde gelişmiştir: Mahzuni Şerif, Ankara Belediyesine giderek Karayalçın'dan Belediyede çalışmak için iş ister. Karayalçın da bundan memnun olacağını söyler ve Mahzuni'nin hem Belediye için hem de Ankaralılar için yararlı olacağını düşünür fakat hangi pozisyonda çalıştırılacağı konusu sıkıntı yaratır. Belediyede danışman kadrosu o zaman 10 üyeden oluşur ve başka bir danışman alınamaz o yüzden Mahzuni danışman olamaz. Nitekim o dönemlerde belediyede danışmanlara sembolik bir ödeme yapılmaktadır. Mahzuni'ye ise belli bir bedel ödenmesi gerekir bundan dolayı maaş olarak da danışmanlık uygun değildir. Mahzuni'nin memur olması da yaşından dolayı engele uğrar. Geriye sadece işçilik seçeneği kalır. Karayalçın'a Belediyenin işçi sendikası ile yaptığı toplu sözleşme görüşmelerinin sonucunda belediye başkanına bir imkân sağlandığı bilgisi verilir: Belediye başkanının en yüksek işçi ücretinin ödendiği bir pozisyona yaklaşık 10 katı kadar fazla bir

ödeme yapabilmesi mümkündür. Karayalçın'a en yüksek işçi ücretinin dozer operatörlüğüne-ya da dozer yağcılığına- verildiği söylenir. Bunun üzerine Karayalçın Mahzuni'yi dozer operatörlüğüne tayin eder fakat Mahzuni'ye de sen dozer operatörüsün demeyi uygun bulmaz çünkü Mahzuni Şerif bir sanatçıdır, değerlidir. "Seni danışman olarak tayin ettim." der. Karayalçın, daha sonrasında Belediyede kültür dairesinin Mahzuni'den ne ölçüde yararlandığını tam bilmediğini fakat kendisinin istediği, arzu ettiği ölçüde yararlanılmadığını, büyük konserler verilemediğini ifade etmiştir. Daha sonrasında Mahzuni'nin "Karayalçına'a danışman oldum" şiirini yazınca Karayalçın kendi sekreteri Birsen Hanım'a durumu sorduğunu, Birsen Hanım'ında kendisine "Geldi ama siz meşguldünüz ya da toplantıdaydınız ya da Ankara dışındaydınız yani sizinle görüştüremedim çünkü mümkün değildi, sizin programınız, uygun değildi." diye bir cevap verdiğini söylemiştir. Daha sonra Mahzuni'yle karşılaştığını ama kendisinin böyle bir şikâyeti olduğunu söylemediğini de ifade etmiştir. Karayalçın; Mahzuni'yi çok sevip saydığını, öyle bir şiir yazdıysa yanlışlık belediyedendir diyerek gönlünü almaya çalıştığını söylemiştir. Kendisi aslında bu olayda bir yanlışlığın olmadığını tam tersine kendisinin Mahzuni'ye yapabileceğinin en üst düzeyde bir imkân sağladığını, şiirden eleştiri de çıkarmadığını, kendisiyle görüştürmediği için sekreterini eleştirdiğini söylemiştir. İki tarafın anlatımından anlaşılacağı üzere işin gerçeği bir iletişim kazasıdır. İletişimsizlik birçok yanlış anlamayı doğurmuştur ve Mahzuni Şerif de şiiri aracılığıyla yaşanan durumu dile getirmiştir.

Mahzuni Şerif, milletvekili de olmak istemiştir. Bu isteği ise milletvekillerinin dokunulmazlığından gelmektedir. Halk ozanı olarak söylemek istediğini rahatlıkla söylemek ve söylediği şeyler için ise hapse atılmamak istemektedir. Bu durum onun milletvekili olsa da halk ozanı olarak halkın sorunlarını dile getirme, devlet erkânına iletme misyonunun değişmeyeceğini göstermektedir. Mahzuni milletvekili dahi olsa ancak bunu yapabileceğini düşünür.

Mahzuni Şerif kendisini yukarıda bahsedilen gibi; laik, cumhuriyetçi, Atatürkçü, sosyal demokrat ve evrenselci olarak tanımlar. Halk şairi olarak şiirleriyle toplumda etkileşim hâlinde olan Mahzuni Şerif'in bu siyasi kimliğinin onun sevenleri tarafından kabul edilirliliğinin ne olduğunu açıklamak konuyu tamamlayıcı olacaktır. Söz konusu bu değerlendirmeye geçmeden önce alan çalışmasında toplum içinde Mahzuni dinleyen ve hayatında önemli bir yere sahip olan Mahzuni sevenlerle yapılan görüşmelerde karşılaşılan

bir durumu aktarmak gerekmektedir: Söz konusu görüşmelerde birçok kişi Mahzuni'yi dinlemeyi sevdiğini, hatta sürekli dinlediğini ama “Mahzunicı” gibi ifadelerle karşı olduklarını, kimsece olmak istemediklerini belirtmişlerdir:

Satı Sariaslan Atli: Kendinizi Mahzunicı olarak görür müsünüz?

Mehmet Turan: Yok. Mahzunicı değilim yani hiç kimsece değilim. Yani Mahzuni severim ama bir şahısçı olmak bana hiçbir zaman... Ben Atatürkçü de değilim Muhammedci de değilim hiçbir şeyci değilim. Hiç kimsece olmayı düşünmedim çünkü insanlar fanidir insanlar ölümlüdür insanlar eksiktir, baki olan Allah'tır. Onun için hiçbir şahsa tapıcı olmamak gerekir (KK71).

Celâlettin Kurt: Öyle bir tabire karşıyım Atatürkçüler, Mahzuniciler veyahut Abdurrahim Karakoçular siyasi bazda Türkesçiler veyahut Muhsinciler öyle bi kategori bizim için çok ısı sıcak bir kavram değil bunu kaldırıp yani onu sevenler adlandırabilir onu sevenler ama onun için bi -ci eki getirmek benim işime gelmiyor (...) Yok doğru bir şey değil ha olursa şu olur hatta Atatürkçü bile diyemem bak bu bizim memleketimizin kurtarıcısı Atatürk. Atatürkçü demek bile benim garibime gidiyor böyle bi adlandırma olmamalı ha olacaksa inanç değerimiz var Allah'a inanıyoruz Allahcımız hepimiz ya ha bi de Peygamberimiz var bunların ötesindeki beşeri insanlara -ci eki getirerek onların kalıbına girmek bilmiyorum bizim şahsiyetimizi ayaklar altına alır hiç insancı olmaycaz ha değerci oluruz Türk milletini değeri olur bütün bu Türkiye halklarının bir değeri olur orda bi -ci eki getirebiliriz ama kişilerin beşeri insanların arkasında bi kavram geliştirip -ci veya -ce eki alıp bi kimliğe bürünmek doğru bir şey değil (KK21).

Tahir Görenli: Hani şimdi şöyle bir şey diyebilirim ben hocam ben şahsım itibariyle sevgiden dolayı o ci mi değil de mesela örnek diyelim Alparslan Türkeş rahmetlik olduğunda ben oturdum ağladım sevdiğimize örneğin Mahzuni Şerif rahmetlik oldu oturdum ağladım ben çok seviyorum çünkü niye onun türküleriyle beslendik biz hani Anadolu şeyli olduğu için o sesimiz kısıldığından dolayı üzüldüğünden ağladık örneğin diyelimkene şey milliyetçi Ozan Arif, o rahmetlik olduğunda ağladım mesela (KK100).

Celalettin Kurt: Şimdi mesela sosyal medyalarda şu an mesela birtakım gruplar kuruluyor sizin de dikkatinizi çekmiştir hiç bu -cı -ci ekleriyle hiç bi grup rastladınız mı şimdiye kadar ama Abdurrahim Karakoç'u sevenler veyatta İbrahim Satri'yi sevenler gurubu veyahut Muhsin Yazıcıoğlu'nu sevenler grubu veyat Alparslan Türkeş'i veyat Ecevit'i sevenler grubu böyle bi sevenler grubu olabilir adlandırma da ama -ci ve -cı ekleri olmamalı (KK21).

Görüldüğü üzere birçok Mahzuni seveni; Mahzunici ya da herhangi bir adlandırmaya, “-ci” ekli bir duruma karşı olduklarını bildirmişlerdir. Buradan anlaşılıyor ki Mahzunici gibi kavramlar halkta siyasi, dinî bir algı yaratmakta, Allah’a şirk koşma ve kişinin benliğini ayaklar altına alma gibi algılandığı için bunu kabullenmeleri pek mümkün olmamıştır. Bunun yanında burada başka ve asıl bir sebep daha vardır: Mahzuniciliğin bu kuşakta olması mümkün değildir çünkü çok yüksek bir bireycilik varken bu kuşakta kimse bir şeyci olmaz. Bu durum 1980’li, 90’lı yılların insanlarına ait bir durumdur. Onlar bir şeyci olur çünkü o zaman küllere ihtiyaç vardır. Bu dönemde zaten hiçbir insan kültleştirilmez. Bu sürecin içinde kimse Mahzunici olamaz. Bu dönemin bunu insanın anlaması çok zordur çünkü 1980’li, 1990’lı yıllarda insanların kafalarında bazı şablonlar, kültler, kült şahsiyetler vardır. O kült şahsiyetlere insanlar kendilerini benzetirler, onlar gibi davranıp onlar gibi oturup kalkarlar, onlar gibi konuşup onlar gibi tepki gösterirler. Örneğin Müslümcüler, Orhancılar, Ferdiciler, Mahzuniciler gibi... Şu an ise Mahzuniciler kendisini Mahzunici diye adlandırmaz ama 1980’li ve 1990’lı yıllarda böyle bir tipoloji vardır. Bu tipoloji çalışmanın ilerleyen kısımlarında açıklanacaktır. Şu aşamada ise siyasi bir kimlik olarak Mahzuni Şerif’in Mahzuni sevenler (Mahzunici olan ve olmayanlar) olarak nitelendirdiğimiz kişilerde karşılığına değinilecektir:

Alan çalışmasında siyasi yelpazenin içindeki birçok farklı kesimden Mahzuni sevenler ile yapılan görüşmelerde kendilerine Mahzuni Şerif’i âşık, ozan, eren, türkücü ve siyasetçi olarak nasıl tanımladıkları sorulmuştur. Mahzuni sevenler bu soruya bunlardan birkaçını tercih edip cevap verdikleri gibi hepsini kabul edenler de olmuştur. Verilen bu cevaplar aslında her bir Mahzuni sever bireyin Mahzuni’yi kendi anlam dünyasında nereye ve nasıl yerleştirdiğiyle, yaşamı ve entelektüel yapısıyla ilgilidir. Genel olarak ortak bir kanı ise Mahzuni’nin siyasi bir kimliğe sahip olmasıdır.

Mahzuni sevenlerden bazılarının göre Mahzuni’nin halkın sorunlarını, ezilenlerin yaşadıklarını üst mevkilere, iktidara iletme yönündeki durumları onun siyasi kimliğinin en önemli gösterenlerindedir. Bu durum halkta karşılık bulmuştur ve halk, Mahzuni’yi bundan dolayı diğer halk şairlerinden başka bir noktaya taşımıştır. Bu durumu Erdal Erzincan şöyle ifade etmiştir:

“Mahzuni devleti yıkmak için bir reflekste bulunmamış ama iktidarların yanında da olmamış. Onların göremediklerini hatırlatmak için yazmış. İnsansan dayanamazsın. Sorunları dinleyince o şekilde empati kuruyorsunuz. Konserlerde, etkinliklerde şiirin son dörtlük bölümünde Mahzuni dediğim zaman, bütün salon ayağa kalkar. O alkış Mahzuni’ye olur. Toplumda böyle bir karşılığı var. Direk toplumla teması var, toplumdaki uzak bir şey yazmamış. Toplumun doğrudan düşüncesini toplumun diliyle estetik bir şekilde sunmuş. Edebi yanı güçlü olduğu hâlde Daimi ya da Davut Sulari’de böyle bir şey çıkmamış. Diğer ozanlar biraz bireysel kalmış halktan kopmuş. Mahzuni türküleri kendi sesinden de başka seslerden de karşılık bulmuş.” (KK29).

Erdal Erzincan’ın da belirttiği gibi Mahzuni toplumdaki problemleri, sıkıntıları dile getirdiği için Mahzuni’dir ve bundan dolayı büyük ozan olmuştur. Örneğin edebî yönü güçlü olan Âşık Daimi veya Davut Sulari bunun için Mahzuni’ye göre daha geride kalmıştır, demektedir. Bu fikri destekler bir biçimde halkın sorunlarına kayıtsız kalmamayı ve onların sesi soluğu olmayı çok önemseyen hatta bundan dolayı kendisine bir idol olarak gören kişiler de vardır. Öyle ki Mahzuni sevenlerden bazıları (birinci grup) onun bu siyasetçi özelliğini sevmektedir ve onun dik duruşuna hayrandır. Bu konuda Sezer Çetinkaya Mahzuni’nin aşk, ayrılık, gurbet gibi bireysel içerikli şiirlerinden ziyade doğrudan siyasal iktidarı eleştiren, “Erim Erim Eriyesin” gibi toplumsal içerikli şiirlerden siyasi yanı ağır basan şiirlerini sevdiğini ifade etmiştir ve onu bir siyasi figür, dik bir duruşu canlandıran karakter olarak görmektedir (KK99) Kimseye eyvallahı olmayan Mahzuni kıymetlidir diyen Emrah Keser ise bunu şöyle açıklamıştır: “Mahzuni’nin kimseye eyvallahı yoktur siyasi olarak aynı görüşten kişiler hata yaparsa halkı görmezden gelirse halkın yaşadığı problemleri yok sayarsa onları da eleştirir çünkü Mahzuni dava adamıdır, tepki ozanıdır.” (KK27). Emrah Keser’in açıklamasında görüldüğü üzere Mahzuni, öyle bir siyasi kimliktir ki kendisiyle aynı görüşte olanları bile eleştirmekten çekinmez.

Mahzuni sevenlerden bazıları ise Mahzuni’nin siyasetteki varlığını kabul eder ama bunları onun yaşadığı durumdan dolayı mecburiyetten yazdığını ifade eder (KK11, KK52, KK12). Bu durumu kendisi de âşık olan Osman Taşkaya (Âşık Feymani) şöyle dile getirmiştir: “Mahzuni’nin ben o zamanlarına yetiştim. Ben de biliyorum o zamanlar âşığın siyasetten ne işi var ama kendimizi ortasında bulduğ. Mahzuni de ben de kendimizi siyasetin ortasında bulduğ. Çünkü olaylar bizi içine çekti böylesi de fırsatçılar var. Onlar bizi arğadan bir dozerle ittiler olayın içine.” (KK90). Osman Taşkaya’nın açıklamasında olduğu gibi

Mahzuni'nin mecburiyetten siyasi içerikli şiirler yazdığını söyleyen ikinci gruptaki Mahzuni sevenlere göre Mahzuni'nin siyaset gibi görünen sözleri o süreçte yaşanan toplumsal sorunların gündeme getirilmesidir. O dönemde yaşanan toplumsal sorunların sebebi siyasilerdir, Mahzuni de bunları eleştirmiştir. Bu siyasilerin yarattığı ve bozduğu ortamı Mahzuni dile getirerek o siyasetçilerin insanların hayatlarını zorlaştırdığını meydana vermiştir. Mahzuni bunları siyaset yapmak için değil ülkenin bu konudaki gerçeğini söylemek için yapmıştır. Anlaşıldığı üzere ilk başta ele aldığımız birinci grup Mahzuni sevenler, Mahzuni'yi bir dik duruşla, bir siyasi ve eleştirel duruşla değerlendirerek onu bir siyasi figür hâline dönüştürmüştür. İkinci grup Mahzuni sevenler ise Mahzuni'nin söylemek zorunda kaldığı için siyasi şiirler yazdığını ifade etmektedir.

Mahzuni Şerif'in siyasi kimliğinin kabul edilirliliğinin ne olduğu konusunda Mahzuni sevenler içinde yer alan üçüncü grup ise bireysel içerikli şiirlerini daha çok sevmekte ve Mahzuni'nin o siyasi söylemlerini ve şiirlerini neredeyse görmezden gelmekte veya onların Mahzuni'nin gerçek -sanatını asıl yansıtan- sanatsal eserleri olduğunu düşünmemektedir. Onlar için Mahzuni, halk ozanıdır hatta Hak âşığıdır, erendir, pirdir lakin siyasetçi değildir, siyaset yalandır ve Mahzuni'nin de siyasetle işi olmamalıdır (KK39). Nitekim Mahzuni'nin kendisi de Kadir Nehir'e "Ben hiçbir partinin adamı, ozanı değilim" demiştir. Mahzuni'nin farklı siyasi partilere girip o partileri denemesini doğru bulmayan hatta o dönemde siyasete girme ve atılma girişimlerini hoş karşılamayan, bir ozanın siyasi bir kimliğinin olmaması gerektiğini belirten Mahzuni sevenler de vardır çünkü onlara göre siyasetin girdiği her yerde yalan vardır, siyasetin girdiği her yer bozular, siyaset yapan ozan da bozular (KK61). Siyaset aslında halkın sorunlarını çözmek için oluşturulmuş kurum olan devleti yönetmeye talep etme sanatıdır ama Türkiye'deki siyaset, halkın sorunlarına çözüm bulmak yerine devleti ele geçirip devletin kaynaklarını kendi menfaatleri için kullanmak uğraşına dönüşmüştür. Bu sebepten dolayı siyaset yapmak veya siyaset üzerine bir şeyler söylemek olumlu karşılanmamaktadır ve Mahzuni de eğer bunları yaparsa onun bozulacağına, kıymetini ve değerini kaybedeceğine inanmaktadırlar. Göçle birlikte kent yaşamının getirdiği zorluklar insanların hayata uyum sağlaması, kendi geleneğini devam ettirmek isteği, yeni karşılaşmış olduğu kent kültürü arasındaki boşlukları; inançları ve gelenekleriyle doldurmaları halk ozanlarına bir zorunluluk vermiştir. Yani kendi kültürünü bu yeni karşılaştığı ortamda doğru bir biçimde aktarma geleneği bir sorumluluk vermiştir. İşte bu halk ozanları kültürünü anlatmak ve yaşamak yerine bunun siyasete girip siyasetin sağlamış olduğu kolaylıklarla bu

kültürü anlatabileceğini varsayması Mahzuni sevenlere göre ozanın bu bozulmasını da beraberinde getirmiştir. Çünkü Mahzuni sevenlere göre Mahzuni; Afşinlidir, Maraşlıdır, oranın kültürünü, yoksulluğunu, acılarını, kederini anlatması gerekir ama bir Maraşlı olarak doğrudan Amerika'ya karşı çıkmak Maraş'ın sorunlarının üstünde bir soruna el atmak gibi olur ki bu Mahzuni'nin sınırlarını aşar ve Mahzuni'yi olduğu kulvarın çok dışında bir yere taşır. Bu konuda Rüşan Kesici bazı belirlemeler yaparken köyden kente göç edenlerin neler yaşadığını, boşluklarını ve halk şairlerinin durumunu, kendi hayat hikâyesi üzerinden uzunca anlatarak vermiştir:

“Benim yetiştiğim yıllarda biz bir gurbetlik yaşadık o dönemlerde İstanbul gibi kentler bizim için gurbetlikti... Burda bi parmak, bi elin parmak sayısı kadar insanlarla tanışıyoduk... Yani biz burda, biz toz zerresi idik ve geldiğimiz kültür bize çok yabancıydı... Bi bambaşka bi Dünya'nın içerisine girdik. Bocaladık, bu zamanlar içerisinde yani bu dönemlerde bi eziklik vardı. Yani sadece özlem, sıla yani memleket özleminin haricinde çünkü çok yabancısınız hep köydeki emmiyi, halayı bilmem neyi arıyorsunuz. Burda öle bir şey bulamıyorsunuz. Boşluktasınız, zannediyosunuz ki köydeki dayınız gelecek hop atacak sizi omuzunuza gezdirecek. Öyle bir şey yok... Kültür anlamında da işte 'beyefendi', 'misiniz', 'müsaade etmek, almak! gibi şeyler bize öyle bir ağırlıktı ki... Ezikliğimiz vardı çünkü uyum sağlamaya çalışıyorsunuz. Artı bir de maddi eziklik yaşıyorsunuz o derece ki işte düşünün yani hani köyde annemiz eskiyen eteğini ya da yorgan yüzünü ya da çarşafı, yastık yüzünü kesip elbise ederdi bize giydirirdi. Ama geldik burda ben şöyle diyim ortaokul ve liseyi bir takım elbise ile bitirdim. Yani liseyi terk edinceye kadar bir takım elbise, bu büyük bir eksiklik... Ortaokulda babam deri fabrikasında çalışan bir emekçi idi, onun yanında kalıyoduk. Bir odanın içerisinde 15 kişi falan vardı böyle ranzalar işte. Deri fabrikasında da müthiş bir koku siner insanın üstüne bi de bir tulumba vardı. Okuldan gelirdim tulumbanın başına geçerdim her işi biten gelirdi, ben tulumba ile çekerdim, onlar tahta takunyalar vardı onlarda yıkanırlandı el, ayak temizliklerini yaparlardı sonra giderdim işte onların içerisinde ortada odanın ortasında bi küçük aygaz orda yemek kaynatılıyo o odada ne kadar işte ders çalışabiliyorsunuz siz tahmin edin. Okula giderdim yanıma kimse oturmak istemezdi çünkü o deri kokusu üstüme sinmiş vaziyette idi. Böyle dönemler yaşarken Mahzuni Şerif de en çok Amerika ile uğraşmıştır... Mahzuni'nin gençliğinde yani popüler olduğu dönemlerde eskiden kaset çalarlar vardı. Biz onun böyle sıralı kasetlerini alırdık ve evimizdeki bir rafın ya da dolabın içi tamamen o tür kasetlerle doluydu. Eksik olsa hani şimdi evin buzdolabı eksik olur ya öyle eksiklik hissederdik... Çünkü deminden bahsettiğim o yaratılan boşluklarda onlara sığındık. Ancak onlar asıl bizim kültürümüzü bize yansıtmadılar, öğretmediler. Kentte iki kültür(sıla-gurbet) var ikisinin arasında bi boşluk var...

Bize kültürümüzü anlatmak, öğretmek yerine o boşluktan faydalandılar da diyebiliriz. Alan payını aldı, kenara çıktı. İki duvar arasında kalan biz halk -kaba bir tabir belki kusura bakmayın-şamar oğlanı olduk. Bizi de o siyasetin içine soktular, siyasi akıma uyduk ve okuldan ayrılmak zorunda kaldık... Hatamızı anladık ama iş işten geçti... Gariban halk için gelinen nokta da bu... Onlar ise saf, temiz, inanan insanlar üzerinden geçindiler gidip de bir işverenden değil. Biri kasetini satacağı, biri işte bilmem ne kitabını satacağı, biri bilmem ne yapacağı, biri seni kullanacağı..." (KK94).

Rüşan Kesici'nin de belirttiği gibi aslında Mahzuni ona göre kendi geldiği kültürün problemlerini, sorunlarını iyisiyle kötüsüyle bahsetmeliydi. Yoksulluk, insanların sömürülmesi, kullanılması haksızlığa uğratılması, uğranması bunlar içinden çıkmış olduğu kültürün değerlerini koruyarak anlatmalıydı. Sanki burada hiçbir problem yokmuş gibi gidip problemi Amerika'ya bulduğu zaman bu sefer asıl anlatması gerekenler önemsizleşti ve şehirde Antep'ileri sömürenler sanki Antep'ileri sömürmüyormuş gibi gözükte. Yani inancını yaşamak isteyenler o inancını yaşamaktan dolayı sıkıntı çekerken bunun sorumlusu da sanki Amerika'ymış gibi gösterildi. Hayır, ülkenin içinde de sınıflar vardı. Ülkenin içinde de ezen ezilen vardı. Ülkenin içinde de zenginler, güçlüler vardı. Kültür aktarılmadan başka bir problem gündeme gelip bu ülkenin bu toprakların gerçek sorunları görmezden gelindi. Mahzuni aslında kendi yaşadığı sorunları, sıkıntıları ve kültürü çok iyi anlatabilen kişiyken siyasi bir sembole dönüşerek aslında anlatmak istedikleri muhatap olduğu halk tarafından duyulmaz hâle gelmiştir. Ancak işin doğrusunu söylemek gerekirse Mahzuni de bunu bilerek yapmıştır. Yani biz Mahzuni'yi çok seviyoruz, o kadar çok seviyoruz ki onun kasetlerinden bir tanesi eksik olsa evin buzdolabı eksik gibi kabul ediyoruz. Bu kadar seviyorken Mahzuni'nin işi, daha büyük siyasi meselelere çevirmesi kasetinin satılmasına sebebiyet verir çünkü biz onun kasetlerini alıyorduk ama bizim almamız yetmedi, başka yerlerde de onun tanınması, dinlenmesi ve popüler olması daha önemli görüldüğü için zaten kendisi de dünya ozanı olmak istiyordu ve o, bu yönü tercih etti. Onun kasetleri satıldı, başkasının kitabı satıldı ama garibanın garibanlığı devam etti, demektedir.

Mahzuni'nin siyasi kimliğine dair bakış açılarında görüldüğü üzere Mahzuni sevenlerinin temel olarak ayrıldığı nokta Mahzuni'nin siyasi kimliğini doğru bulmak ya da bulmamaktır. Genel olarak baktığımızda ise aslında Mahzuni'nin kendisini siyasi kimlik olarak atfettiği durumlar, ifadeler ile Mahzuni sevenlerin ifadeleri çoğunlukla aynı noktalara, hâllere çıkmaktadır sadece adlandırmalar farklılık göstermektedir. Çünkü Türkiye'de siyaset,

rasyonel ihtiyaçların rasyonel bir biçimde devlet tarafından karşılanması olarak işlememektedir. Türkiye’de siyaseti yönlendiren bazı temel parametreler vardır. Bunlardan belirleyici olanı da son zamanlarda özellikle din ve dine dair bakış açısıdır. Normalde Avrupa siyasetinin 500, 600 yıl önce “siyasette laiklik” prensibiyle hâletmiş olduğu meseleler, ülkemiz açısından hâlâ sıkıntılıdır. Bu sebeple Mahzuni’yi değerlendirirken de bu geleneksel paradigmlar, geleneksel bakış açıları Mahzuni’nin siyaset yapma biçimini veya siyasetçi bir kimlik olarak anlaşılmasını belirleyen parametre olarak gözükmektedir. Mahzuni dinin siyasete alet edilmesine dair herhangi bir eleştiri sunduğu zaman insanlar bunu dini eleştirmek gibi anlayabilmekte veya antikomünizm propagandasıyla Amerika Soğuk Savaş’tan sonra dinî gruplar üzerine yakın temasta bulunması, Amerika’yı eleştiren Mahzuni’nin dinin karşısında gibi konumlanmasına, algılanmasına sebebiyet vermekte veyahut yine Soğuk Savaş döneminde milliyetçiliğe ve dinî hareketlere destek veren NATO ve Amerika sistemi Mahzuni’deki hümanist enternasyonal vurguları komünistlik veya sosyalistlik adı altında yaftalayarak antikomünist mücadele içinde bir siyasi kimlik gibi Mahzuni’nin gösterilmesine sebep olmuş olabilir. Mahzuni bahsedildiği gibi sosyalist, komünist değildir. Dine karşı mesafeli değildir. Kendine göre prensipleri ve bir bakış açısı vardır. Mahzuni’yi zamanında eleştirenler Mahzuni’yi tanıyınca bu bakış açısı ve prensiplerini kabul ettiklerini görüp Mahzuni’nin savunduğu fikirlerin aslında kendine uzak olmadığını da görmüşlerdir. Bu süreç özellikle 1980, 1990, 2000’li yıllardan sonra daha da açık görülür hâle gelmiştir. Yani Soğuk Savaş döneminde insanları manipülasyon ve sloganlarla birbirinden ayıran ideolojiler, 2000’li yıllardan sonra özellikle insanların birbirini tanımalarıyla sloganlardan uzaklaşıp aslında ortak dertleri anlattıklarını fark etmelerini sağlamıştır. Bu durumda o kişilerin daha kendi kültürü, yaşantısı, insani değerleri üzerinden anlaşılma gibi bir sonucu oluşturmuştur. Buradan hareketle de şunu söyleyebiliriz ki siyasi bir kimlik olarak atfettikleri Mahzuni’nin aslında kendi düşündükleri gibi siyasi bir kimlik olmadığı gerçekte kendileri gibi biri olduğunu da fark etmişlerdir. Ancak Mahzuni’nin bir siyasal duruşu vardır. Mahzuni laik, Cumhuriyetçi, Atatürkçü ve evrenselcidir. Aynı zamanda kendisini sosyal demokrat olarak tanımlar. Kendi tanımladığı biçimde Mahzuni’yi anlayabilmek için onun durduğu noktaları, ideolojileri ve nasıl anlattığını kısaca bahsetmek yerinde olacaktır: Mahzuni dinî düşünce ile akli düşüncenin ayrı tutulmasını ve herkesin dinî inançlarına saygı duyulup kimsenin inancına müdahale edilmemesini istediği için laiktir. Halkın demokrasi temelli yönetilmesini istediği, Atatürk’e ve onun ilke ve inkılaplarına sıkı sıkıya bağlı ve bunların savunucusu olduğu için

Cumhuriyetçi ve Atatürkçüdür. Kapitalizmin yarattığı eşitsizliğe karşı olup, emekten, emekçiden yana olduğu, sosyal adalet ve hakları benimsediği için sosyal demoktrattır. Tüm dünya insanlarını kucaklayıp insan sevgisini temel aldığı, çağdaşlaşmak, muasır medeniyetlere ulaşmak amacıyla bilimin ve teknolojinin imkânlarına kapalı kalmamak istediği için evrenselcidir. Mahzuni'nin bu ideolojilerinin Mahzuni sevenlerdeki karşılığına baktığımızda reddedilmeyecek bir siyasi kimlik olduğunu düşündükleri Mahzuni'nin laik, Cumhuriyet savunucusu, Atatürkçü, sosyal demokrat, evrenselci ve birleştirici gibi belli başlı özellikleri vardır. Bu özelliklerden bahsetmek gerekirse onlara göre Mahzuni'nin köktendinciliğe karşıtlık temelinde bir laik anlayışı vardır. Türkmen bir Alevi olarak Cumhuriyet'in Alevilere sahip çıkması, toplumda var olabilmeleri, sesini duyurabilmelerine imkân verdiği ve halkın yönetime katılımını sağladığı için Cumhuriyet savunucusudur. Ülkeyi düşmanlardan kurtardığı, Anadolu topraklarında bir devrim yarattığı, halkı merkezi noktaya alıp çağdaş demokrasiyi ülkeye getirdiği için Atatürk hayranı ve Atatürkçüdür. Ezilenlerin yanındadır ve her zaman onları anlatarak onların sesi olduğu, eşitliği savunduğu için sosyal demoktrattır. Tüm dünya insanlarından sorumlu olmak düşüncesine sahipliği, hepsini kucaklamaya çalışan yapısının olması, bilim ve ilimi çağdaşlık yolunda rehber alışı nedeniyle evrenselcidir. Bunların yanında her kesimi birleştirdiği, ayırım yapmadığı, her kesime hitap ettiği için birleştiricidir. Mahzuni sevenlerin bunlardan en önemlisi ve en açıkça gözükeni laiklik ilkesi çerçevesindeki değerlendirmeleridir: Mahzuni'nin laik bir şair oluşu Mahzuni severler tarafından genel olarak olumlu kabul görülmekle birlikte eleştirilmiş, onaylanmamıştır. Mahzuni sevenler içinde özellikle Alevi ve Atatürkçü kesim laik Mahzuni'yi kendileriyle özdeşleştirdiği için onun gibi düşünürler ve laikliğini kabul ederler hatta bu özelliğiyle gurur duyarlar. Mahzuni sevenler için Mahzuni laiktir çünkü herkesin başkalarının inançlarına saygı duyması gerektiğini savunmuştur. Din adına, inanç adına radikal grupların karşısındadır, köktendincilik adına aşırı uygulamalarına karşı çıkmıştır. Bu durumu Mahzuni sevenlerinden Emrah Keser şöyle anlatmıştır:

“Mahzuni namaz kılmak kılmamak, siyah peçe örtmek örtmemek tamamen camiye gidip ibadet etmek gibi bu tür göstermelik din anlayışını reddetmiş. Dini daha felsefi daha derin daha manevi bir duygu olarak yaşaması üzerine sözler söylemiştir. Uçağa binerek hacca gidersen uçağı yapana gavurdur dersin. Bırak Nuh'un gemisini sende gemi gibi sır var diyor. Burda hem dinciye hem patronu aynı anda bir dizginin içinde yerden yere vuruyor. Bırak bunları diyor git uçağı sen yap, uçağa biniyorsun bak. Atatürk istikbal göklerde diyor uçak yapacağız

havacılık şeyleri kuruyor. Ay'a gidip gelme marifet olmaz daha güneşten de öte var diyor Mahzuni'nin, Atatürk'ün dediği de bu işte. Bırak bu Ortadoğu kafasını bırak burdaki bu küçük dünyayı, muasır medeniyetler seviyesine git, diyor.” (KK27).

Emrah Keser'in açıklamalarında olduğu gibi Mahzuni dine değil dini kullanan, Emevi zihniyetiyle dini dikte eden ve yaşayan bunu da insanlara zorla kabul ettirmeye çalışanlara karşı çıkmaktadır. İnsanların dinî inanişına ve yaşayışına müdahale etmek yerine bilim ve teknolojiye odaklanması gerektiğini, insanlığın geleceğinin dincilerin yarattığı kurallara değil bilime ve ilime bağlı, göklerin insanlık için önemli bir gelişim evresi olduğunu düşünür. Bu anlamda Mahzuni sevenler, Mahzuni'nin dinin gösterişte değil özde yapılması gerektiği düşüncesine katılır ve bunu savunurlar. Onlar için ibadeti kişinin vicdanı yapmalıdır bedeni değil yoksa spordan bir farkı yoktur; bir kişi namaz kılıp oruç tutup hemen arakasından hırsızlık yapıyorsa hak yiyorsa ahlaksızlık yapıp her türlü çirkinliğin içinde yer alıyorsa hiç yapmasın daha iyidir (KK99). İbadetin Allah ile kul arasında yaşanmasına öz kültürden inançtan uzaklaşıldığına bu yüzden Mahzuni'nin dincilik üzerine dair eleştirilere katıldıklarını bildirirler. Hüseyin Gümüş ile görüşmeden bir kesit Mahzuni sevenlerin de Mahzuni gibi dine ve dini kullanmaya dair dertlerinin olduğunu gösterir:

“İbadet Allah ile kul arasında yaşanır bugün Allah ile kul arasına her önüne gelen bizim aslında berrak İslam anlayışımız rahmetli Başbuğ Alparslan Türkeş'in de söylediği bizim Bektaşilikten Hoca Ahmet Yesevi'den gelen bi İslam anlayışımız var bu İslam anlayışımızın merkezinde insan var canlı var doğa var ama biz bugün hepsinden uzaklaştık sebebi de şu Emevi kültürüne Muaviye kültürünü Muaviye'nin aşiret kültürünü din diye adlandırdık ve bugün de onu yaşıyoruz ve bugün hakaten inançlarımızı sorguluyoruz...” (KK49).

Hüseyin Gümüş, Anadolu'daki İslam'ın Emevi İslam'ı olmadığını, Horasan geleneğinden Hoca Ahmet Yesevi'nin de içinde bulunduğu Anadolu erenleri sisteminden geldiğini belirtmiştir. Türkler Anadolu'da Ahmet Yesevi'nin yetiştirdiği eren ve dervişler ile tahta kılıçla İslamiyet'le tanışmıştır. Bu yüzden Arap İslam'ından farklıdır. Ancak bunlardan uzaklaşarak Emevi, Muaviye din siyasetinin Anadolu'da din diye kabul edilmesine dikkat çekmiştir.

Mahzuni sevenler için Mahzuni'nin bütün inançlara saygısı vardır, o dinin şekle büründürülüp özden uzaklaştırılmasına karşı çıkmış (KK53) ve dincilik eleştirisinde bulunmuştur çünkü onlara önem vermez, onların zahir olduğunu bilmektedir (KK78).

Mahzuni inançlı birisidir ama İslamiyet'e baş kaldırmıştır, onun inandığı bir yobazlık dini gibi değildir o farklı bir inanç tarif eder, halkın din adına yaptıkları hatalarını, çirkinliklerini dile getirip onlara ayna tutar ve bu sadece Mahzuni'ye özgü bir durum değildir, bu bir öğretileridir; Pir Sultan'dan, Nesimi'den süre gelen ozanlık öğretileridir (KK27). Bu konuda Mahzuni sevenlerinden Hamza Karaoğlan'ın Mahzuni'nin dine ya da dindar kesime değil dincilik yapanlara eleştirilerini neden doğru bulduğunu şöyle açıklamıştır:

“Mahzuni'nin dincilik eleştirisini tabii ki doğru buluyorum. Din başka dinci başka dindar başkadır. Dindarlar; Allah dostudur, “bir dostum bir postum” diyen insanlardır. Öyle insanlar hâlâ vardır. Olmasa dünya yok olur, öyle biliyoruz. Hiç bilemezsiniz ama bu toplumda televizyonda, görsel medyada vesaire öne çıkan insanlar değildirler. Onlar kendilerini göstermezler. Allah dostu bugün yağmur yağacak, der. Allah onu utandırmamak için yağmur yağdırır. Allah dostları var, dinciler, dindarlar da var. Ama dinci -ci eki biliyorsunuz meslek eki. Leblebici, soğancı, sarımsakçı, patlıcancı, patatesci gibi. Bunlar sattığı ürünle kendilerinin hiçbir bağlantısı olmayan, sadece onu pazarlayan insanlardır. Bunlara dinci diyoruz. Bunlardan ben de rahatsızım. Herkesin de rahatsız olması lazım. Son zamanlardaki ateizmin ya da deizmin artması, araştırmalar şunu gösteriyor; burdaki sıkıntı şu bana göre, yani çocuk dini eğitim alıyo bi şekilde, kitaplara bakıyor, din kültürü ahlak bilgisi kitaplarına, o kitaplarda güzel şeyler yazıyor, doğru şeyler yazıyor, hakikat yazıyor ama babasının uygulamalarına bakıyor, din dışı, o zaman ikileme düşünüyor. Ya bu doğru ya bu doğru diyor. Sonra babasının dindar görüntüsü onu rahatsız ederek, din buysa babamın uygulamaları, çevremizde gördüğümüz insanların bu yaptıkları ettikleri dinse, din adına yapıyorlarsa bu şekilde ben bu işte yokum diyorlar doğal olarak. Dolayısıyla dinci diye bi kavram var biz karşıyız dincilere. Ama dindar insanlar da var bu ülkede hakkaten... Bu dindar insanları da katiyen bu tarikatlar da cemaatler de şihlar da aramamak gerekiyor. Dindar insanlar, Allah dostu insanlar asla kimseye Allah dostu olduğunu söylemez. Kürek gibi elini uzatıp kimseye elini öptürmez. Cebimi doldurun ben de sizi cennete götürüyüm demez, öyle bi şey yok. Yunus Emre biliyorsunuz kırk yıl hizmet eder Taptuk Emre'ye yani sonra doğru odunlar taşır sonra Yunus Emre olur. Orda hiçbir dünyevi madde yok, cebini doldurma yok, saraylar kazanma yok. Dindar insanlar da Türkiye'de katiyen o görselleri olan, arkasında müritleri olan makamlı insanlar arasında aramamak gerekir diye düşünüyorum. Günümüz şartlarında belki olabilir, yani yüzde yüz belki de birkaç kişi çıkabilir ama genelde, dindar arayacaksak toplum içerisinde, daha gariban, daha alt sınıftan kendi hâlinde, bi dostum bi postum diyen, sabahlara kadar Allah diyen insanlar arasında aramak gerekiyor.” (KK39).

Hamza Karaoğlan'ın belirttiği gibi ülke dincilerle ciddi bir sınava tabidir. Halkın hepsi dinini samimi bir Şekilde yaşayan herkes, toplumun iyiliği için bu dincilere karşı olmalıdır. Dincilerdeki hâlleri görüp gençler ateistliği ya da deistliği seçmekte ve bunların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Asıl dini yaşayanlar, dinciler değil dindar insanlardır ve onlar toplumda göz önünde Őatafatlı bir hayat içinde, tarikatların Őeyhleri içinde olan insanlar değildir. Onlar “Bir post bir dost yeter bana” diyen kişilerdir. Onların yüzü suyu hürmetine bu dünya dönmektedir. Bu kişiler Allah'ın sevdiği kullardır, Hak dostlarıdır. Mahzuni bu Şekilde dinini yaşayan samimi dindarlara değil dini satan ve dinle hiç alakası olmayan dincilere karşı çıkmıştır ve korkmadan eleştirilerini sunmuştur.

Tüm bunların yanından bazı Mahzuni sevenler için Mahzuni'nin dincilik eleştirisi abartılacak bir Şey değildir, normaldir, herkes yapmaktadır. Abdulkhakim Eren bu noktadaki görüşünü Şu Şekilde dile getirmiştir: “Dinciliğe bütün ozanlar, bütün herkes karşı çıkıyor. Mahzuni de karşı çıkıyor. Yani, bugün de burda dini de kullanan yahut da başka değerlerimizi de kullanan herkes, karşı çıkıyor. Mahzuni de karşı çıkıyor yani burda bu doğal bi Şey. Bu, yle çok uç bir nokta değil.” (KK2). Abdulkhakim Eren, Mahzuni'nin bu siyasi meselelerin bir tarafa bırakılıp onun sanatıyla ilgilenilmesini, dinciliğe dair eleştiriyi sadece Mahzuni'nin değil herkesin yaptığını, bunun doğal bir durum olduğunu anlatmak istemiştir.

Mahzuni'nin laikliğini olumlu karşılayan, bu meselelerle de Mahzuni'nin ele alınmasını, Şiirlerine bakılmasını isteyen Mahzuni sevenler olduğu gibi onun siyasi kimliğinden laikliği tam olarak olumlu karşılamayan Mahzuni sevenler de vardır. İnanç işin içine girdiği için bazı siyasi-dinî içerikli eleştirel Şiirlerini ve görüşlerini kabul etmemiştirler. Hatta bu yüzden Mahzuni'nin kendisine mesafeli durduklarını, onun doğru yapmadığını ifade etmiştirler. Alan alışmasında Afşin'de görüşülen kişilerin cevaplarına örnek teşkil eden Erol Boyunduruk'un sözleri bu konuya Afşinlilerin nasıl baktığını yansıtmaktadır:

“şimdi siyasi görüşlerde vardı benim gördüğüm kadarıyla bazı Őatiyeler de vardı. Daha doğrusu bence bana göre benim gendi ganaatim bu Őatiyeler din gonusunda bazı Őatiyeler ondan dolayı biraz eleştirildi doğrudur. Mesela “l insanlardan Őefaath olmaz ölmüş insanlarda keramet olmaz. Ay'a gidip gelmek marifet olmaz bir de güneşlerden öte bağ öte” diyor. Mesela bize Őefaath kim edecek iki cihanserver Peygamber'imiz edecek yani şimdi burda ters dşuyor.” (KK31).

Erol Boyunduruk'un açıklamalarında görüldüğü üzere Mahzuni, dincilik eleştirilerinde bulunan, din ve vicdan özgürlüğüne inanan bir şair olarak muhafazakâr kesimin bazılarının tepkisini almıştır. Mahzuni, din konularında eleştirilmeyecek noktaları eleştirdiği, aşırıya kaçtığından dolayı onların gözünde dinsizdir, imansızdır ve bunun sebebi de komünist olmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'deki siyasetin işleyişi ile Mahzuni'yi anlama arasında bir sıkıntı söz konusudur. Mahzuni'nin muhafazakâr kesimde komünistlikle suçlanmasının altında yatan sebep daha önce açıkladığımız gibi Soğuk Savaş döneminde Amerikan'ın uyguladığı politikadır. Amerika'ya kim karşı çıkarsa o dinsizdir, komünisttir. Mahzuni komünistlikle suçlanmıştır, bunun yanında Mahzuni'yi dinleyenler de dinsiz olarak nitelendirilmiştir. Yörede sadece Mahzuni Şerif'in türkülerini söyleyen Bekir (Hacı) Mert bu durumu şöyle aktarmıştır: “Bizim Çobanbeyli'ye (Afşin'de) öküzü sofu derler. Yani öküzü de dindar anlamında öküzü sofu (...) Namaza gider gelirler. Ben hep Mahzuni türkülerini okurum hep bana cavur diyi gözüyle bakarlar... Mahzuni'nin türküsünü okumak niye cavurluk olsun ama git o adamın evinde de Mahzuni'nin kasedi çalardı.” (KK15). Hacı Mert bu durumu yaşayan kişilerden sadece birisidir. Görüldüğü üzere yörede Mahzuni'ye dair ithamlar genellikle Mahzuni'yi sevenlere de söylenmiştir. Mahzuni'yi dinlediği için Mahzuni sevenler dinsizlikle, komünistlikle suçlanmıştır lakin Mahzuni'yi ve sevenlerini eleştirip, bu şekilde ithamda bulunanlar, kendilerini Mahzuni'yi dinlemekten de alıkoyamamışlardır. Ayrıca yörede Mahzuni sevenler, Mahzuni'yi ve laikliği savunuyorsa o kişiler “Alevi mi oldun? Komünistsin.” diye tepkilere maruz kalıp toplum tarafından dışlanmışlardır. Bu durum muhafazakâr kesimde laik demek eşittir Alevi demek düşüncesi anlamına gelmektedir.

Mahzuni'nin siyasi kimliği içinde cumhuriyetçi ve Atatürkçülüğü Mahzuni sevenler tarafından kabul ve saygı görmektedir. Mahzuni Şerif, onlar için cumhuriyetçi ve Atatürkçüdür çünkü cumhuriyete sıkı sıkıya sarılır, adaletten yanadır, demokrasi ozanıdır bu bağlamda mükemmel bir cumhuriyetçi, tam bir cumhuriyet insanıdır ki “Sarı saçlım mavi gözlüm” şiiri bu kimliğini özetler niteliktedir (KK39, KK100, KK76). Metin Çakar, Mahzuni'nin kalbinin demokrasiden yana olduğunu şöyle ifade etmiştir: “Toplumunu, adaleti, düzgün, kalbi temiz insanları çok severdi. Kalbi de demokrasiyi dile getirirdi ki adaletsizlik olmasın, insanlar düzgün yaşasın yani çarpma çırpma olayları olmasın diye. Hep dürüstlüğe çalıştı ama olmadı bir türlü... Bizim demokrasi için konuşacağımız kelimelerin %80'ini türkülerle anlatmaya çalışıyorduk. Biz de o yüzden çok seviyoruz.” (KK76). Mahzuni de halk da toplumda adaleti istemekte, dürüst çalışan, emek veren insanların varlığına sevinmektedirler.

Tüm bunlar ise demokrasi gibi temel yapı ile gerçekleştirildiğinde olabilir. Bu dertle yanan halkın sözcüsü ise bu süreçte Mahzuni Şerif olmuştur. Mahzuni sevenler için Mahzuni, cumhuriyet aydınlanmasını destekler, bunun için şiirlerinde çağdaşlığı her daim savunmuştur (KK62). Emrah Keser'e göre Cumhuriyet, Anadolu topraklarının susadığı bir yönetim şeklidir. Cumhuriyet ile birlikte efendilik kulluk meselesi geride kalmıştır. Cumhuriyet; kadına, yaşlıya, çoluğa çocuğa toplumdaki her bir varlığa gerekli önemin verilmesine öncülük etmiş büyük bir aydınlanma hareketidir. Karanlık çağdan aydınlığa erişin simgesidir. Mahzuni'nin de çizgisi cumhuriyetin aydınlanması felsefesi ile örtüştüğü için Mahzuni bu cumhuriyetin savunucusu olmuştur (KK27).

Mahzuni sevenlere göre Atatürk, Mahzuni için cumhuriyetin kurucusu, lideridir, devrimcidir ve vazgeçilmezdir. Atatürk, din alanında da dâhil her alanda ülkenin gelecekte, yüzlerce yıl sonra bile önünü açan büyük bir dâhidir. Bu nedenle Mahzuni, Atatürk'ün devrimlerinin tamamlanmasını istemiştir. Ayrıca Mahzuni demokratik, sevgi temelli çağdaş bir toplum, bir ülke arzu ettiği için gittiği yol Atatürk'ün yoludur (KK97, KK52, KK91). Mahzuni sevenlere göre Mahzuni, Atatürkçülüğü özümseyerek yaşamıştır (KK11) çünkü onun için Atatürkçülük; halkçılıktır, toplumu sevip onu kucaklamaktır, ülkeyi sevmektir, çalışmaktır, üretmektir, yazıp çizmektir, muasır medeniyetler seviyesine çıkmaktır, vatanperverliktir, milliyetçiliktir, vatan topraklarının kutsallığını, onun değerlerini savunmaktır yani dünyanın en güzel şeyidir (KK39, KK9). Erdal Erzincan'a göre onun Atatürkçülüğü özümseyerek yaşamasının altında yatan bir başka sebep ise Osmanlı'nın Türkmenleri yok sayan baskısını Atatürk'ün ortadan kaldırmasıdır. Ona göre Türkmenler, Aleviler toplumda çoğunlukla ötelenip yok sayılırken Atatürk ve Cumhuriyet sayesinde toplumda var olabilmişlerdir ve Türkmenlerin dili, Türk dili olmuştur. Türkmen ve Alevi olan Mahzuni de bunu iyi bildiği için her Türkmen, Alevi gibi o da Atatürkçülüğü savunmuştur diyen Erdal Erzincan (KK29), Mahzuni'nin Türkmen ve Alevi kimliğine dikkat çekerken aslında Mahzuni temelinde Türkmenlerin ve Alevilerin durumuna dikkat çekmiştir.

Mahzuni'nin Atatürkçü kimliğine dair görüşlerde Mahzuni sevenlerden Celalettin Kurt ise Mahzuni'nin Atatürk'ü övdüğü için kendisinin de yücelttiğini bunu sanatla yaptığına dair farklı bir yorum getirmiştir:

“Bir de şöyle toplumda birtakım değerler var Atatürk bi devrimist değil mi? Atatürk bu milletin hiç unutamayacağı kabul göreceği bi değer yargısı. “Mavi gözlü sarı saçlı” şiiri bütün

Türkiye'ye şanı tanıtmış bir eser... Bu milletin değer yargısını ayağa kaldıracak bir eser yapıyorsun ve bu milletin kurtarıcısı ile birlikte o eserlerin hem yani birini yüceltiyorsun hem birini yüceltirken kendinde yüceltiyorsun ben hep şunu söylemişimdir yani sen dostunu yüceltirsen dostun da seni yüceltir sen dostunu yerersen dostun da seni yerer onun için biz dostlarımızı arkadaşlarımızı eserlerimizi yüceltmeliyiz o yücelirken hiç farkına varmadan bizler de yüceliriz Mahzuni'ye de işte biz bu nazarda bakıyoruz Mahzuni'yi şimdi yüceltirsek biz hepimiz yüceliyoruz, ortada bir birey var, bir sanat var ve sanatla yüceliyor.” (KK21).

Celalettin Kurt bu açıklamasında Atatürk'ün bu toprakların önemli bir değer yargısı olduğunu Mahzuni'nin de böyle bir değere sanat aracılığıyla “Sarı Saçlı Mavi Gözlüm” diye şiir yazmasının hem Atatürk'ü hem de kendisini yücelttiğini ifade etmektedir. Bu düşünceden yola çıkarak kendilerinin de Mahzuni'yi yüceltiklerini belirtmektedir.

Mahzuni sevenler için Mahzuni Şerif aynı zamanda ülkesini, milletini seven, ülkesine hiçbir zaman zarar vermeyen, karalamayan, hatta dünyada da tanıtan, milliyetçi bir halk ozanıdır (KK92, KK6, KK4). Milliyetçiliği onun cumhuriyetçiliğinden gelmektedir. Cumhuriyet ve milliyetçilik birbirine sarmal durumdadır. Hüseyin Gümüş; Anadolu'nun en kutsal değerinin cumhuriyet olduğuna, onun demokratlığının paha biçilmezliğine ancak Anadolu'yu ve cumhuriyeti bekleyen elimizden alınması gibi bir tehdidin varlığına bunun için bizim bu değerleri korumamıza dikkat çekerek Mahzuni'nin de buna dair kaygıları olduğundan söz eder. Ona göre Mahzuni köyünün gerçeklerini dile getirecek kadar milliyetçidir (KK49). Mahzuni'nin Türklüğü savunduğunu aynı zamanda memleket milliyetçisi olduğunu vurgulayan Haşim Kalender ise bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmiştir:

“Her şeye rağmen bak, ben Afşinli olarak üzülyom gerçekten. Keşke Mahzuni zamanında anlaşılıyaydı. O dönemlerde bile Mahzuni, Afşin'i atmadı. Mahzuni Elbistan'ı atmadı, Berçenek'i atmadı. Mahzuni yürekli bi insandı. Memleket milliyetçisi bi adamdı. Halkın derdiyle dertlenebilen, halkın içinden yetişmiş bi adamdı. Yani ben Mahzuni'yi hiç uç bi noktada görmedim. Hep halkla beraber bi insandı. Mahzuni kendisi kadar yüreği vardı o da hep vatan adınaydı... Vatan haini hiç olmadı Mahzuni. Afşin'de goaladılar. Hiç hainlik etmedi duymadım ben. Afşin'i koruyan adam vatanına hainlik eder mi hiç? Mümkün mü? Mahzuni'de hiç hainlik olmadı ama herkes istediği yere çekti.” (KK45).

Haşim Kalender'in açıklamasından anlaşılacağı üzere Afşinliler tarafından dinsiz, komünist diye kovalanan Mahzuni, ne olursa olsun memleketinden vazgeçmeyecek kadar memleket milliyetçisidir, vatanını seven, halkın içinden gelen bir şairdir. Elbistan yöresinde sadece Mahzuni türkülerini söylemesiyle tanınan Sefer Elmas da Mahzuni'nin memleket sevdalısı olduğuna, doğup büyüdüğü topraklardan ne olursa olsun gönül bağının hiç kopmadığına, aklı hep yetiştiği topraklarda olduğuna ve Alevi, Sünni kökenli her ne olursa olsun bu memleketin bütün insanların onu sevdiğine dikkat çekmiştir (KK97). Sefer Elmas bu açıklamasıyla Mahzuni'nin memleketinden çıkıp dünya ozanı olsa da neredeyse her konserinde, katıldığı televizyon programlarında memleketine olan seveda ve özlemine dile getirdiğini söyleyerek onun ne kadar memleket sevdalısı bir şair oluşuna vurgu yapmıştır.

Mahzuni sevenler için Mahzuni'nin vatan sevgisi de Atatürk'ün ilke ve inkılaplarına bağlı olmak ile toprağına bağlı olmak ve bayrağına sahip çıkmakla birdir (KK15). Mahzuni'nin cumhuriyetçi kimliğinin vatan sevgisi sorgulanamaz çünkü Mahzuni bir vatanseverdir, tırnağını çektirecek kadar bir vatanseverdir (KK99). Bu yüzden cumhuriyete bağlı vatanını seven bir şairdir bunun tartışılacak bir tarafı yoktur. Hamza Karaoğlan'a göre cumhuriyet köylünün efendiliğinin idrak edilmesidir ve kim cumhuriyetten, Atatürk'ten rahatsız ise o kişi vatan hainidir. Bu konudaki görüşlerini ise açıklamasıyla dile getirmiştir.

“Cumhurun kendi kendini yönetmesidir. Cumhuriyet çocuğuyuz biz ve cumhuriyetin değerleri sayesinde bi yerlere geldik, okuduk ettik. Cumhuriyet sayesinde köyümün ilkokulu vardı ve öğretmenler geldi... Daha önce insanlar kul köle kabul edilirke, ya da köye her köyde bir kişinin okuma yazması oluyodu ya da biri muhtar biri imam ya da biri dede işte muhtar. İki kişiye köyün yüzde seksenine doksanına çıkan bir okuma yazmayı biz neye borçluyuz? Cumhuriyete borçluyuz ve cumhuriyet değerlerine borçluyuz. Eğer insanlar cumhuriyetten ve değerlerinden rahatsızsa ben o insanların kanlarından şüphe ederim ve vatan haini olduğunu düşünürüm. Cumhuriyetten ve Atatürk'ten, bu tür değerlerden rahatsız olmak, cumhuriyetin kurumlarından rahatsız olmak tehlikelidir bu kişiler mutlak surette karanlık kişilerdir. Cumhuriyete düşman olmak ne demek? Atatürk'e düşman olmak ne demek? Ama bakıyosunuz hakkaten bunun somut örnekleri de var. Atatürk'e düşman olanlara bakıyosun, adam diyo ki “Rum galip gelseydi keşke, Yunan galip gelseydi.” Bakıyosunuz bunu söyleyen Yunan asıllı, kökü de öyle. Dolayısıyla ben bu kişilere karanlık kişiler gözüyle bakarım.” (KK39).

Hamza Karaoğlan cumhuriyetin köylü milleti için bulunmaz bir nimet olduğunu, bu ülkeyi kurtarıp Cumhuriyet ile yeniden kuran Atatürk'ün ve cumhuriyetin imkânları

sayesinde ülkede okuma yazma oranının arttığına dikkat çekmiştir. Kendisi de dâhil diğer köy çocuklarının cumhuriyetin sağladığı bu imkânlar ile bir yerlere gelebildiklerini belirterek kim cumhuriyet ve Atatürk düşmanı ise onun güvenilmez kişi olabileceğine dair uyarıda bulunmuştur.

Mahzuni sevenler arasında alan çalışmasında görüştüğümüz kişiler arasında Mahzuni'nin cumhuriyetçi ve Atatürkçü kimliğine olumsuz bakan, katılmadığını söyleyen bir kişi olmuştur ancak o kişi de aslında bulunduğu konumdan dolayı farklı bir cevap vermiştir. Bununla birlikte kendisi sorulara verdiği farklı farklı cevaplarda aslında bu kimliğini desteklediğini içeren cevaplar vermiştir.

Mahzuni Şerif'in bir diğer siyasi kimlik özelliği olan sosyal demokratlığı Mahzuni sevenlerin genelinde olumlu görülmeyle birlikte tıpkı laikliğinde olduğu gibi eleştirilen, onaylanmayan, kabul edilmeyen yönleri de vardır.

Mahzuni'nin sosyal demokratlığını olumlu kabul eden Mahzuni sevenler için Mahzuni Şerif; sosyal demokrattır çünkü kapitalizmin yarattığı eşitsizliğe karşı çıkmıştır, insanların eşit olduğuna inanır ve öyle olmasını ister, emekten, emekçiden yanadır, alın teri en büyük hazinedir, yoksula, ezilenlere sahip çıkıp onların sıkıntılarını dinleyip dile getirendir, haksızlığa karşı çıkmada çağın en iyi örneğidir. Bu konuda Sefer Elmas görüşlerini şu şekilde bildirmiştir: “Mahzuni Baba istiyordukine eşitlik olsun, herkes doysun, herkes dostluk içinde barış içinde yaşasın, sistemleri, sömürgeleri eleştiriyordu... Bu düzenleri sevmiyordu... Aslında yanlış bi şey yapmamıştı, halka gerçekleri anlatmıştı ama bazı iktidarlar bazı çıkarıcıların bazı sömürgecilerin tekerine taş koymuştur. Mahzuni'yi onlar bunun için dışlamışlardır, taşlamışlardır, göz altına almışlardır, işkence yapmışlardır.” (KK97). Sefer Elmas, Mahzuni'nin kendi toplumunda hatta dünyada eşitliği savunduğunu, kapitalizmin yarattığı sömürge sistemine karşı çıktığını, bunun için de bedel ödediğini vurgulamak istemiştir.

Bazı Mahzuni sevenlere göre Mahzuni sınıfsal bir ayrım da yapmaz, herkesi bu yüzden eşit görmüştür. Toplumda da bu eşitliğin her alanda (ekonomik, dinî, siyasi vd.) olmasını istemiştir bunun için bedel ödemiştir. Türkiye Komünist Partisinin kurucu üyelerinden olan, aktif yer alan ve siyasi düşüncelerinden, eleştirilerinden dolayı hayatının 22 yılını hapisanede geçiren Hikmet Kıvılcımlı bir toplantıda Mahzuni için şunları söylemiştir:

“Sosyal demokrattır. (...) Bizim 6 ciltle anlatacağımız sosyal demokratiği Mahzuni bir beyitle anlatır.” (KK61). Hikmet Kıvılcımlı bu şekilde düşünse de bu durum bazı Mahzuni sevenlerde karşılığını tam olarak bulamamıştır. Bazı sol grupların Mahzuni’yi kendi taraflarına çekmelerini doğru bulmamaktadırlar çünkü onlara göre Hikmet Kıvılcım’ın kastettiği yönde Mahzuni radikal ve ateist bir solcu değildir. Mahzuni daha çok köylüyü, kırsal alandaki tefecileri, kentteki ezilenleri anlatan bir şairdir (KK61).

Mahzuni sevenlere göre Mahzuni’nin cesaretinin, yiğitliğinin, doğrularının arkasında oluşunun vesikası “Amerika katil” deyişidir, Mahzuni sömürüye karşı çıkmaya bu şiirini yazamaz (KK45, KK97). Onlara göre Mahzuni yıllar öncesinden sömürüye karşı çıkıp Amerika’nın katil olduğunu söylese de halk yeni yeni anlamaktadır (KK31, KK99). Osman Taşkaya ise bir halk şairi olarak kendisinin de sömürgeye karşı çıktığını belirtip Mahzuni’nin bu konudaki farkının emperyalizme karşı olduğunu söylemek için birileri tarafından desteklenmesi olduğunu, bu sayede “Amerika Katil” diyerek büyük kitlelere seslenme imkânına sahip olduğunu şu şekilde açıklamıştır:

“Kapitalizm sömürüye kadar gidiyor. Ben onu nasıl sevim? Sevmem Mahzuni de sevmezdi ben de sevmem. “Amerika katil” diyebildi o dönemlerde. Mahzuni’nin elinde diyebilme fırsatı vardı. Mesela ben diyemedim. Benim elimde o fırsat yoktu diyemedim çünkü ben bir plak yapamadım. Bir Mahzuni gibi böyle istediğim sahnelere çıkamadım. Nasıl diyecem nasıl Amerika katil diyebilecem. Biz de çok şeyler dedik amma sesimizi duyuramadık. Mahzuni gibi biz piyasaya çıkmadığı o çıkma fırsatı buldu. Elinden tutup çıkardılar sahnenin şeyi yok basamağı yok yüksek bir sahne nasıl çıkacam ben kanadım yok uçim çikim. Çıkamadım ben ama Mahzuni’nin elinden tutup çıkardılar veyahut birisi omuzuna aldı oraya çıkarttı omuzladı. Bizi çıkarmadılar onu çıkardılar. Ha o da çıktı yakarım yıklarım siz haksızsınız dedi.” (KK90).

Osman Taşkaya açıklamasında belirttiği gibi o dönemde sadece Mahzuni, sömürgeye karşı çıkmamıştır. Birçok halk şairi karşı çıkmıştır, eleştirilerini sunmuştur lakin onları destekleyen, büyük kitlelere seslenmelerini sağlayan kişi ya da kuruluşlar yoktur. Mahzuni Şerif’in kendisinin de belirttiği gibi onu İşçi Partisi desteklemiştir ve konserler vermesinde, büyük kitlelere seslenmesinde, sesini duyurmasında arkasında parti durmuştur bu yüzden de Mahzuni bu konuda halk şairleri arasından öne çıkan isim olmuştur.

Mahzuni sevenler için Mahzuni emekten ve emekçiden yanadır, alın teri onun için en büyük hazinedir, bu tür insanların dertlerini, sıkıntılarını şiirleriyle dile getirerek mücadele

etmiştir. Solcu olmasaydı saza vuramazdı (KK44). Ezilenleri-eziyet çekenleri, garibanları anlattığı için halk onu sever, dinler ve ona Mahzuni Baba der. Mahzuni Baba, onlar için devrimcidir, ilahi bir güçtür, pirdir, öğretmendir, dervıştır- ruh doktorudur çünkü şiirleriyle ezilen halka şifa vermiştir. Mahzuni de buna karşılık garibanları, fakirleri yok saymamış, anlatmıştır. Halkı uyandırmak için şiirler yazmıştır. Tüm bunların yanında bir tezat da vardır ki ezilmiş halk için konuşan Mahzuni'nin sol parti döneminde tırnaklarının sökülmüş olmasıdır (KK98). Diğer Mahzuni sevenlerden farklı olarak Mahzuni'nin eşitlikçi ve insanları sever özelliğinin sol ideoloji ile ilgisinin olmadığını söyleyen Hamza Karaoğlan; modern zamanlardaki adlandırmalara karşı çıkıp Mahzuni'nin eşitlikçi, herkesi bir gören, kucaklayan, ezilenin yanında olan özelliklerinin sosyal demokratlığından olmadığını böyle bir adlandırmanın isabetliliğinde eksiklik olduğunu anlatmıştır. Nitekim bu özelliklerin Türk geleneğinde kadimden beri var olduğuna ve ahilik teşkilatından aldığına ve Mahzuni'nin bu geleneğin son temsilcisi olduğuna dikkat çekerek Türk kültüründe Anadolu'da buna dair örneklerin de olduğunu açıklamıştır (KK39). Bu özelliklerinden dolayı Mahzuni; toplumda görmüş olduğu, fark ettiği yolsuzluklara ve haksızlıklara dayanamayıp isyan etmiştir çünkü kendisi haksızlığa dayanamayan bir halk şairidir. Mahzuni sevenlerin hepsi de Mahzuni'nin haksızlığa karşı çıkmada örnek olduğunu kendilerinin de haksızlığa gelemediklerini belirtmişlerdir. Mahzuni haksızlığa karşıdır. Mahzuni kimliği budur. Nitekim Emrah Keser Mahzuni'yi anlatacak ifadenin haksızlığa karşı çıkmak olduğunu şöyle belirtmiştir:

Satı Sarıaslan Atli: Haksızlığa karşı çıkmada Mahzuni örnek midir?

Emrah Keser: İyi bir örnektir. Mahzuni'yi üç kelimedede söyleyeceksin desen başka türlü söyleyemezsin. Elinden her şeyi aldım üç kelime verdim sana, Mahzuni'yi illa bununla anlatacın desen tam olarak haksızlığa karşı çıkmak derdim. Mahzuni tam budur (KK27).

Haksızlığa karşı çıkması Emrah Keser'in örneğinde olduğu gibi Mahzuni'nin en belirgin özelliği olarak kabul görmektedir ve Mahzuni sevenlere göre onun haksızlığa karşı çıkma özelliği olmasaydı kendisi Mahzuni olamazdı bu yüzden onun haksızlığa karşı çıkması doğru bir tutumdur (KK8). Bununla yanında Hacı Mert, her ailede haksızlığa uğrayan, ezilen birinin var olduğunu bunun içine zenginin de fakirin de dâhil olduğunu, haksızlığa sadece ezilen kesimin uğramadığını belirtmiştir (KK15). Bu yüzden Mahzuni'nin sözleri halkta karşılık bulmuştur. İşçinin, patronun, gecekonduya yaşayanın, villada yaşayanın Mahzuni'yi bu kadar sahiplenerek dinlemesinin sebeplerinden biri de bu olmuştur. Osman Taşkaya ise bu

konuda farklı bir görüş bildirir. Ona göre Mahzuni haksıza haksızsın dediği için sevilmedi, bu durum sadece Mahzuni'ye özgü bir durum değildir, bunu yapan bütün şairler sevilmez:

“Hağsıza hağsızsın dedi zalime zalimsin dedi. Zulmedene zulm ediyorsun dedi diyebildi. Ben nacizane bir söz söylemişim. Zalimler zalimliklerini mazlumlara zulmederek gösterir. Merhamet büyüklerin işi. Nacizane Feymani amcayın söylediği bir söz. Ben böyle diyorum. Ha şimdi Mahzuni de hep haksıza haksızsın dedi. Zalime zalimsin dedi. Nasıl sevilciğ? Sevilmez.” (KK90).

Osman Taşkaya'nın iddiası karşılığını bulmuştur nitekim Mahzuni siyasi kimliği nedeniyle hakarete uğrar, tehditlere maruz kalır: Mahzuni'nin (büyük ihtimalle) siyasi görüşünden dolayı Gaziantep'te plak dükkanında iken telefonlarla rahatsız edilerek hakaretlere maruz kalmıştır. Bu olayı Hacı Mert olayı şöyle anlatmıştır:

Hacı Mert: Gittik Baba bir çay söyledi bu arada Baba'yı önceleri çok rahatsız ederlermiş, telefonu açarlarmış-affedersin-ana avrad dümdüz giderlermiş.

Satı Sarıaslan Atli: Neden?

Hacı Mert: Yani siyasi görüşünden dolayı olabilir, her insanın seveni de sevmeyeni de vardır. Oraya oturduk Mahzuni Baba çay söyledi. Çayı yarı ettik yine bir telefon geldi aynı şeyde yine bir hakaret... Baba telefonda şey yaptı dinledi ulan, dedi mezhebi bozuk ismini söyle atresini söyle sana bir Yarpuz (Afşin) oyunu oynayalım, dedi (KK15).

Telefonla tehdit edilen, taciz edilen Mahzuni Şerif, birçok konserinde de saldırılara, sabotajlara maruz kalmıştır. Örneğin; Mahzuni Şerif (Mahmut Erdal, Kul Ahmet, Âşık Meftuni gibi âşıklar da vardır) ve Mahzuni sevenlere 1972 veya 1973 yılında Amasya Gümüşhacıköy'de verdiği konserde ülkücülerin konser alanına dinamit atmaları da dönemin ideolojik çatışmalarını, Mahzuni ve diğer halk şairlerinin düşüncelerinden dolayı canlarına kastedildiğini gözler önüne sermektedir. Bu konuyu Ali İhsan Işık şöyle anlatmıştır:

“Güneş sinemasında konseri vardı. Sinema 150-200 kişiliktir ama konser günü içeri tıklım tıklımdı kapısının bi yanından dere geçiyo. O dere den dinamit atmışlardı, camdan içeriye düşmemiş geri çaya düşmüş patlamıştı. MHP'liler onu yapmıştı o zaman burda böyle (...) saldırı oldu. Onun gürültüsünden bateri materi çalanların davulu patlamıştı. (...) Millet in çoğu da dışardaydı zaten. MHP'liler barınamadılar kaçtılar hemen çünkü çayınlan sinema arası

hemen bizim Şu duvarın yüksekliği gibi. Dinamit atmıŐlar camdan içeri girdirememiŐler camları da aıkmıŐ sinemanın zaten ufak ufak penceresi var.” (KK9).

Ali İhsan IŞık’ın tanık olup anlattığı bu olayın dışında Mahzuni’nin verdiği birçok konserde bu ve benzeri olaylar yaşanmıştır. Oyle ki Mahzuni’nin evi ateşe verilmiştir. Evinin yakılmasına dair net bilgilere, net bir kanıt bulamadık fakat böyle bir söylenti de söz konusudur.

Toplumda Mahzuni’nin haksızlığa karşı gelmesi, dik duruşu genellikle Pir Sultan Abdal ile karŐılaŐtırılır. AŞık Veysel’in Mahzuni için “ağın Pir Sultan’ı”dır diye Şehir efsanesine dönen sözün doğruluğu tartışmaya açık olmakla birlikte bu sözün söylendiğine tanıklık eden bir kişi olmamasına rağmen Mahzuni sevenler arasında bu söz farklı Şekilde kabul görmüştür:

Bazı Mahzuni sevenlere göre “ağın Pir Sultan’ı” ifadesi doğrudur. Mahzuni Şerif, yirminci yüzyılın, cumhuriyetin Pir Sultan’ıdır çünkü Pir Sultan ile aynı yola baŐvurmuŐlardır, Mahzuni de Pir Sultan gibi sanatındaki üretimleri ile her daim muhalif kalmıştır, düzene karşı gelmiştir, bedelini ödemiştir. Bu yüzden Mahzuni “ağın Pir Sultan’ı” ifadesini hak etmektedir.

Bazı Mahzuni sevenlere göre ise “ağın Pir Sultan’ı” ifadesi doğru olmakla birlikte eksik bir tarafı da vardır. Mahzuni otuz sene öncesini bildiği için Pir Sultan gibidir ama Pir Sultan gibi bir eren, mistik Şahsiyet değildir, bunu akılla yapmıştır. İkiisi arasında manevi yönden farklılıklar söz konusudur.

Bu konuda farklı görüşe sahip olan bazı Mahzuni sevenler ise Mahzuni’ye söylenen “ağın Pir Sultan’ı” ifadesini doğru bulmadıklarını çünkü çınarların altında kolay kolay fidanların yetiŐmeyeceĐini (KK99) söyleyerek herkesin kendisi olması gerektiğini savunmuşlardır. Bu anlamda Mahzuni’ye atfedilen “ağını Pir Sultan’ı” ifadesine katılmazlar. Pir Sultan çünkü devrimcidir, sisteme karşı gelmiştir ve bu uğurda canını vermiştir. Mahzuni ise bunu yapabilecek yapıda değildir. Bu durumu İsmail Alıcı Şu Şekilde açıklamıştır:

“Pir Sultan; sisteme karşı gelen bir kişidir, daha doğrusu bu uğurda canını veren kişidir. O günün Şartlarında Osmanlı’ya, kendi yanında yetiştirdiği kişiye karşı gelen, buna boyun

eğmeyen, bu uğurda can veren hatta benim köpeklerim bile haram yemez diyen biridir. Şimdi böyle kişiyi düşünün... Mahzuni bunun yanından geçemez. Mahzuni kendi doğruları için kendinden vazgeçemez böyle bir yapısı yoktur ama Pir Sultan kendisinden vazgeçmiştir. Bu konuda aynı kefeye koymak, yan yana getirmek olmaz, bu mümkün değildir. Pir Sultan o dönemin devrimci önderlerindedir. Dinsel içerikleri de olabilir ama sonuç itibarıyla aydınlıkçı, ilerici bir devrimcidir. O insan, birçok kişiye de lokma dağıtır, yemek verir, yetiştirir eğitir ama Mahzuni de bunların birini göremezsiniz. Mahzuni'nin herhangi bir bağışını duymadım, kazancı hep kendineydi diye düşünüyorum. Bir insanın canından vazgeçerek canını hiçe sayarak kendi doğru bildiği yoldan şaşmaması vardır. Birinin de daha çok manevi olarak motive eden farklı farklı insanlarla aynı sofralarda oturup demlerde bulunması vardır. İkisini bu anlamıyla kıyaslama, aynı kefeye koyma mümkün değildir.” (KK56).

İsmail Alıcı, Mahzuni'nin Pir Sultan ile karşılaştırılmasının bile doğru olmadığına işaret eder. Çünkü Pir Sultan devrimcidir ve bu uğurda canından, ailesinden vazgeçmiştir. Mahzuni'nin ise her ne kadar hapis hayatı olsa da siyasilere karşı bazı şiirler yazsa da pratikte, meydanda Pir Sultan gibi cesaretli değildir. Mahzuni daha çok insanları muhabbet ortamlarında-bunlar genellikle demlidir- duygusal olarak motive eden bir şairdir. Onda Pir Sultan'ın duruşu ve mücadelesi yoktur. Ali Çorukçu bu durumu aslında Mahzuni'nin kendisinin verdiği cevabın açıklayıcı olduğunu ifade eder: “Mahzuni Şerif, bir televizyon programında ‘Eğer biz Pir Sultan Abdal zamanında yaşasaydık değil turnaklarımızın sökülmesi, etlerimizi lime lime yaparlardı, parçalarlardı bizi. Oysa bu dönemde on aylık bir hapis cezasıyla atlattık.’ dedi.” (KK8). Mahzuni'nin sözlerinden anlaşılacağı üzere kendisi de durumun farkındadır ve Mahzuni Şerif olarak Pir Sultan Abdal olamayacağını, onun yaşadığı dönem, ödediği bedeller ile kendisinininkinin farklı olduğunu söyler. O yüzden kendisinin Pir Sultan ile karşılaştırılmasını doğru ve mantıklı bulmamaktadır. Pir Sultan Abdal isminden de anlaşılacağı üzere bir pirdir Ali evladıdır, Anadolu abdallarındandır, erendir. Mahzuni ise yaşadığı dönemde halkın sorunlarını anlatmaya çalışan ve çeşitli yönleri nedeniyle de halk tarafından sevilip desteklenen bazen de kutsileştirilen bir halk ozanıdır. Aralarındaki en derin farklılık, Pir Sultan'ın “Siyaset günleri gelip çatmadan / Açılın kapılar Şah'a gidelim” sözlerinde saklıdır.

Mahzuni sevenlerin büyük bir çoğunluğu Mahzuni'yi halk ozanı olmasının yanı sıra aynı zamanda bir devrimci olarak da nitelendirmiştir çünkü onlara göre Mahzuni yenilikler istemiştir ve yenilikleri getirmeye çalışmıştır. Devrimci, sol görüşlü olduğu için içeri atılmıştır

ama gerçekleri söylemekten geri durmamıştır bu yüzden direnişçidir, baskıya rağmen taraf değiştirmemiştir (KK86). Mahzuni sevenlere göre Mahzuni “Amerika Katil”, “Erim Erim Eriyesin” diyebilmiştir. Bu onun devrimci kimliğini yansıtmaktadır (KK13). En önde olan devrimcidir çünkü Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, Hüseyin Aslan ne için mücadele ettiyse hepsi Mahzuni’de vardır. Mahzuni severlere göre âşık; bade içen değildir, zulme başkaldırandır, haksızlık karşısında her daim dik durandır. Mahzuni de bunları yapmıştır bu yüzden kendisi derya denizdir, ozanların ışığıdır, rehberidir (KK97, KK99). Mahzuni sevenlerin bu kanaatleri ve yorumları dışında Mercan Erzincan devrimciliğe ve Mahzuni’nin devrimciliğine farklı bir yorum getirmiştir: “Bakışa göre devrimci değişir. Bence bu dönemde kendi kimliği ile ödün vermeden mesleğini icra eden kişi de devrimcidir. Kadın kimliğiyle herhangi bir ortamda kendini ifade eden de devrimci öğrenci okutan da devrimci. Öğrencileri kucaklayan da devrimcidir. Mahzuni kitlelere güç vermiştir. Sanatçının ağzından çıkan lafa akıyormuş o dönemler.” (KK74). Mercan Erzincan’ın bu yorumunu yeni kuşak Mahzuni sevenlerden Cansel Atlı’nın açıklamaları desteklemektedir:

“Birçok gurup da “Yuh Yuh”u söylüyor. Hatta artık slogan hâline geldi. Bugün baktığımızda işte Orta Doğu Teknik Üniversitesinin bir eylemi olmuştu. Boğaziçi’nin bir eylemi olmuştu. Onun dışında birkaç tane üniversitenin de eylemlerinde yine izlerini görüyoruz yani “Yuh Yuh”u kendilerine özgü söylediler. Yeni kuşaklar da haksızlığa karşılar. Yeni kuşaklara “Yuh Yuh” parçası biraz daha böyle bir cesurluk veriyor.” (KK20).

Görüldüğü üzere Mahzuni, umudu ve cesareti şiirleriyle, duruşuyla aşıl原因 devrimci bir halk şairi olarak görülmekte iken bazı Mahzuni severler tarafından Mahzuni, devrimci olarak görülmez. Mahzuni solculara, devrimcilere eylemleriyle değil sazıyla türküleriyle destek vermiştir. Bazı kesimlerde ise Mahzuni’nin sosyal demokratlığı, sol görüşe yakınlığı onaylanmamaktadır. Öyle ki muhafazakâr kesimde Mahzuni bu kimliğinden dolayı, sol cenahın içinde yer almasıyla komünist diye nitelendirilmiştir ve tepkiyle karşılanmıştır, bu yüzden Mahzuni’ye soğuk bakarlar, memleketi Afşin’le de bundan ötürü ters düşmüşlerdir (KK31, KK4). Mahzuni ile yan yana duramayan bir kavram vardır: Kominizim. Mahzuni kendisini komünist kabul etmez ama Mahzuni’yi toplumda komünist olarak ilan eden büyük bir kesim vardır. Öyle ki Mahzuni bazı yıllar Afşin’den köyüne “komünist” diye geçemez geceleri kaçak köçek gider ya da Doğan Bozkurt gibi hatırı sayılır kişilerin koruması altında ilçede bulunabilir (KK37, KK96, KK22) Ancak komünistler de Mahzuni’yi komünist kabul etmemektedir. Mahzuni’nin kendisinin de kabul etmemesine rağmen komünist olmak

Mahzuni'ye yüklenmiş bir kimliktir. Bunda da Amerika'nın antikomünizm propagandasının çok büyük etkisi vardır. Aslında komünist derken Amerika karşıtı demek istemektedirler.

Mahzuni'ye sağ muhafazakâr kesim, devlete çattığı için kızıp tepkisini koyarken 1972-1975 yıllarında sol kesim de Mahzuni'nin kendilerinden uzaklaştığını, sermayeye karıştığını düşünmüştür. Bu durumu, Mehmet Emin Tan yaşadığı bir olayla şu şekilde açıklamıştır:

“Biz hemşerimiz olarak çok türkülerini dinledig. Kendisinden söylediği türkülerden dolayı uzaglaştık iktidara çattı devlete çattı “Erim erim eriyessin sürüm sürüm sürünesin” dedi. Nihat Erim'e söyledi bunu ondan sonra Nihat Erim vuruldu. Onun için biraz toplumdan uzak kaldı yani. İki gruba ayırmış olursak bir gruptan kendisini soyutladı ama işte zaman geçti kendisinin en çok hizmet ettiği gruplarda, artık kendisini beğenmez hâle geldiler. Ben 70'li yıllarda Bakraç Kızılkaya'da çalışıyorum; öğretmenim, yola çıktım servis bekliyorum. Bir taksi geldi içinde iki tane genç var, durdular aldılar beni şurdan burdan bahsedince Mahzuni'ye geldi konu... Onlar biraz demek ki kendilerine göre aşırılar. “Mahzuni bizim Mahzuni değil o da artık sermayeye karıştı.” dediler. Demek ki ondan sonra yavaş yavaş Mahzuni o sivri ucunu kendine göre törpülemeye başladı ve vatandaşıla daha çok kaynaşmaya başladı. Bu olay 1972-1975 yılları arasında oldu.” (KK67).

Mehmet Emin Tan'ın anlattığı olay üzerinden ve sözlerinden anlaşıldığı üzere toplumda Mahzuni, sağ ve sol kesim arasında kalmıştır. Sağ kesim Mahzuni'nin siyasi söylemlerinden dolayı bir dönem onu sola yakın bulup bu yüzden halktan uzaklaştı olarak görürken sol kesim de bir dönem Mahzuni'nin sermayeye karıştığını düşünerek artık bizden değil demişlerdir. Burada Mahzuni'nin her iki kesimdeki yeri ve o kesimlerin Mahzuni'yi “Mahzuni bizimdir” diye sahiplenmeleri ve kendi doğruları doğrultusunda Mahzuni hareket etmediği zaman da “Halktan uzaklaştı.” veya “Artık bizim değil.” gibi ifadelerle Mahzuni'yi bir yere konumlandırmaya çalışmış oldukları görülmektedir. Bu anlamda şunu diyebiliriz ki herkesin Mahzuni'ye dair bir genellemesi ve kabulü vardır.

Yukarıda bahsettiğimiz Mahzuni sevenlerin dışında toplumdaki belli bir kesim ise Mahzuni'yi solcu ve devrimci olarak kabul etmez. Bu kesim için Mahzuni, âşıklığını kullanmış, popüler olmuş bir şairdir. Mahzuni solcu ve devrimci değildir çünkü bunun için bir şey yapmamıştır. Hapis yatmasının onun solcu devrimci göstermeye yetmediğini belirtirler. Mahzuni'nin işkence görüp tırnaklarının sökülmesi hikâyesinin de yalan olduğu,

şiddeti görmüş olabilirliği yüksek olduğu ama tırnaklarının sökülmediği bu konuda Mahzuni'nin yalan söylediğini, devrimci nice arkadaşların canlarını verdiklerini, asıl işkence görenlerin onların olduğunu ifade ederler. Alan çalışmasında, Mahzuni hakkında konuşmak istemeyen bu kesimden bazı kişiler; Mahzuni'yi sevmediklerini, onun hakkında konuşmak istemediklerini belirtmiş sebebini de yukarıda belirttiğimiz durumlarla açıklamışlardır. Onlar için “Mahzuni solcu, devrimci ise bu uğurda canını feda eden, insanlık dışı işkenceler gören, öldürülen solcular o zaman nedir?” diye sormaktadırlar. Mahzuni'yi yalan söyleyen biri olarak gördüklerini ve Mahzuni hakkında hiçbir şey konuşmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bu kesim içinde bazıları ise Mahzuni'yi sevdiklerini, benimsediklerini ama Mahzuni olmadığını, sadece şiirlerini beğenerek dinlediklerini belirtmişlerdir. Kendileri için Mahzuni'nin solcu ve devrimci olmadığını sadece şiirleriyle eleştiren bir şair olarak gördüklerini dile getirmişlerdir. Onlar için Mahzuni orta yolcudur çünkü Kenan Evren kendisine destek olmuştur, hiçbir zaman meydanlarda devrimcileri savunmamıştır, eylemde bulunmamıştır. Sadece cumhuriyetçi, Atatürkçü, haksızlığa karşı çıkan, yokluğu anlatan bir halk ozanıdır. Bu yüzden onlara göre Mahzuni'nin siyasi bir kimliği yoktur, siyasetçi değildir. Şiirlerde siyasi konulara değinmiş olabilir ama bunu pratikte uygulamamıştır. Bu noktada İsmail Alıcı; Mahzuni'nin halkın sıkıntılarını dile getiren bir halk ozanı olduğunu, toplumun belirttiği gibi devrimci olmadığını çünkü şiirlerinde ifade ettiği “Amerika Katil” gibi sömürüye karşı çıkışını, eşitsizliğe, haksızlığa eleştirisini özel hayatında veya toplumda uygulamadığını, eylem adamı olmadığını belirtip toplumda var olan Mahzuni ile ilgili bu yanlış algıya dikkat çekerek Mahzuni'yi bu konuda eksik bulduğunu ifade etmiştir (KK56). “Solcuyum” demeyen Mahzuni'nin bir anlamda kendi açıklamaları ile örtüşen ifadeleri, alan çalışmasında İsmail Alıcı vermiştir: Solculuğun hayata, doğaya, canlıya, her şeye değer vermekle başladığını, emek, çalışma, özveri ve cesaret istediğini, çıkar beklemediğini, eşitlik adalet olduğunu, yaşama, eğitim ve sağlık hakkı gibi insani temel değerlere sahip olduğunu açıklayıp bu kıstaslara Mahzuni'nin uymadığını hatta “Ben solcuyum.” diye bir ifadeyle kendisini nitelendirmediğini belirtmiştir. Mahzuni hayata soldan bakıyordu lakin bir solcu gibi değildir. Halktan beslenmiş, halktan aldığını geri halka vermiştir ve bunun karşılığı olarak hem maddi hem de manevi olarak kazanç da sağlamıştır. Bu yönü çok fazla dillendirilmemektedir. Bu kazançları karşısında ise kendisi halk için konserler vermek dışında neler yapmıştır buraya tam cevap verilememektedir. Solcu olan bir kişi bedel öder, halkı için varını yoğunu hatta ilk başta canını verir. Mahzuni'de ise böyle bir durum söz konusu değildir.

Mahzuni tıpkı CHP gibi solcu olarak algılanmakta ama ikisi de orta merkezdedir, şeklinde ifade etmiştir (KK56).

Mahzuni'nin devrimci olup olmadığı sorulduğu zaman devrimci olmadığını devrimciliği açıklayarak ve örnekler vererek belirten İsmail Alıcı aynı zamanda diğer Mahzuni sevenlerin görüşlerinin aksine Mahzuni'nin şiirleriyle de devrimci olmadığını ve söyleyerek bu konuya diğer Mahzuni sevenlerden farklı bir bakış açısı getirmiş ve meseleyi uzun bir şekilde açıklamıştır:

“Devrimcilik başka bir şeydir. Devrimci olmak çağının ötesinde çağının dışında yeni şeyler yapmaktır, söylemektir. Mahzuni'ye baktığımızda çağının içinde kalmış ve çağının duygularına tercüman olmuştur. Oysaki çağın değil bir sonraki çağın inşaatını yapanlardır devrimciler. Bu anlamıyla devrimci olduğumu düşünmüyorum. (...) Devrimcilik bütün insanlık adına yeni şeyler üreten, modern, çağdaş, özgür düşünceye dayanan, insanın sömürülmediği farklı değer olarak karşımıza çıktığı bir durumdayken Mahzuni'de ben bunu göremiyorum açıkçası. Orda sadece toplumun içinden toplumun sözleriyle aynası olmuş olabilir ama devrimci toplumun aynası değildir. Devrimci topluma ayna olabilen kişidir. İki farklı şeylerdir. Bir devrimci noktasına koyduğun zaman yetmişler olayı seksenler olayı gibi bir sürü siyasi olaylar yaşanmıştır onun zamanında ama bunlarla ilgili Mahzuni'yi göremezsin, ben duymadım. Bir Deniz Gezmiş ya da o zamanın kişileriyle ilgili bir ağıt yoktur. Benim bildiğim yok. Genelde halkın ortak duygularını yansıtmaya çalışan gündelik olaylar olsun ya da siyasilere o günlerde yaptığı şeyleri anlatan en fazla bir Amerika parçası vardır onun dışında yoktur o da genel bir şeydir zaten 60'larda bunu söylemeyen insan yoktu o da ayrı bir şey. (...) Devrimcilik kafayı duvara vurmaktır. O duvar yıkılacaktır, senin kafan acıyacak ama bu başka bir şeydir. (...) Devrimcilik ilerici olmaktır ama gerici devrimciler de vardır. Sanatçının ilerici olması lazım ve ileriye doğru devrimi atması lazım. Bu durumda da 70'lerde 80'lerde insanların problemleri, yaşantıları var. Mahzuni bu konuda eksik diye düşünüyorum devrimci anlamıyla. Gelecekle ilgili söylediği şeylerin bir bir çıktığını görüyoruz Uğur Mumcu'da görüyoruz mesela. Şimdi bütün bunlar ortadayken Mahzuni'nin bir sözü yaratıcılığı var mı bir öngörüsü var mı? Hayır. (...) Anlattığı şeylerden o dönemde ülkenin ne durumda olduğunu çıkarabiliriz ama o şiirlerden ülkenin yirmi yıl sonra nereye geleceğini çıkaramayız. Bana göre de devrimcilik de burda yatıyor.” (KK56).

İsmail Alıcı'nın açıklamalarından net anlaşılacağı üzere toplumun bir kesimi Mahzuni'nin devrimci olmadığını savunmaktadır. Çünkü bu kesim için devrimci olmak, çağın içinde değil ötesinde olmak ve toplumu çağın ilerisine taşımaktır. Mahzuni toplumu

yansıtmıştır, sorunlarını dile getirmiştir ama bu devrimci olmak için yeterli değildir. Bu noktadaki ince çizgiyi iyi ayırt etmek gerekmektedir. Bu nedenle de Mahzuni, devrimci değildir sadece halk ozanıdır. Mahzuni'yi bu özelliği ile değerlendirmek lazım. Olmadığı, üzerinde taşıyamadığı gömleği Mahzuni'ye giydirmemek gerekmektedir. Tüm bu değerlendirmelerin dışında sağcı-solcu, Alevi-Sünni gibi kutuplaşmalara, adlandırmalara karşı çıkan, bu özellikleriyle bir halk şairini değerlendirmeyi doğru bulmayan, şairin sanatıyla ilgilenilmesini isteyen Abdulhakim Eren de bu konudaki farklı bir görüşünü şöyle sunmuştur:

“Mahzuni'nin kişiliğini çağın getirdiği, devirler arasında değerlendirmek gerekiyor. Şimdi Nazım Hikmet milliyetçi bir insan mıydı? Komünist bir insan mıydı? Şiirleri milliyetçi mi? Komünist mi? Bana göre milliyetçi, ah Memed diye bağırması, o denizin öbür yanından Türkiye'ye gelememesi, sıla hasreti... Sonra 48'deki sürgünü. Yani o zaman CHP iktidar, sol iktidar ama adamı hapse atacaklar... Hapsolunuyor, kaçıyor, gidiyor. Sonra da komünist bu diyoruz, falan filan diyoruz... Ama şiirlerine baktığımız zaman çok farklı. Ben yani olaya bakarken kendi düşüncemden bakmıyorum, genelden bakıyorum, ifadeden bakıyorum. Bu şiirleri okuduğum zaman altındaki Nazım Hikmet'i silelim... Ben sana okuyayım sen buna ne dersin? Abdurrahim Karakoç'un şiirlerinde Abdurrahim'i silelim, buna komünist demez misin sen? Veyahut da solcu demez misin? Mahzuni mi solcu? Abdurrahim mi solcu? Bana göre Abdurrahim solcu. Yani teorik olarak baktığımız zaman. O daha çok isyan ediyor, daha çok devlete baş kaldırıyor. Daha sert, daha kavgacı, o daha farklı. Yani burdaki kavram kargaşası hiç hoş değil. Mahzuni'yi değerlendirirken de çağında, yerinde, zamanında ortama göre değerlendirmek gerekiyor.” (KK2).

Abdulhakim Eren açıklamasıyla şairlerin döneminde, çağında değerlendirilmesini ve solcu, milliyetçi, komünist gibi adlandırmaların isabetli bir değerlendirme olmayacağına dikkat çekmiştir. Bu yüzden Mahzuni'yi solcu diye nitelendirmek ve diğer şairlerden ayırmak onun için bütünün bir parçasına odaklanmayı göstermektedir.

Mahzuni Şerif'in bir diğer siyasi kimliği olan evrenselciliğini Mahzuni severlerin neredeyse hemen hepsi olumlu karşılamışlardır. Bu özelliğine dair herhangi bir eleştiride bulunmamışlardır. Onlara göre Mahzuni, dünya insanlığında savaşa karşı barışı, sevgiyi ve hoşgörüyü anlatır. Mahzuni insanlıktan başka bir şey tanımaz, insan olmak en büyük değerdir, bu yüzden bütün insanları bir araya getirmek ister, sınırların kalkmasını arzular (KK97). Mahzuni sınırların kaldırılıp kimsenin kimseye baskı uygulamadığı özgür bir dünya istemekle birlikte üreten bir dünya da istemiştir, çalışmak, üretmek, sanattan teknolojiden uzak

kalmadan bilimin ve teknolojinin imkânlarından yararlanılmasından yanadır. Ancak bu şekilde çağdaş medeniyetler seviyesine çıkılabilir. Kültür seviyesi yüksek toplumların var olmasını arzular çünkü dünyada insanlar arasında ancak bu şekilde eşitlik sağlanabilir. Nitekim kendi köyünde eğitim seviyesinin o dönemlerde yüksek olmasında, diğer köylerden farklı olmasında Mahzuni etkilidir. Bu durumu, kendisinin yazar olmasında Mahzuni'nin türkülerinin de etkili olduğunu düşünen yörenin (hikâye-roman) yazarlarından Nejla Arslan şöyle dile getirmiştir: “Benim için Mahzuni, çocukluğum demektir. Mahzuni'nin o türkülerıyla büyümeseydim eğer yazar olmayacaktım... O dönemde özellikle bu bölgedeki köylerde okur yazar oranı çok azken ta o dönemde Berçenek köyü çok öğretmen çok eğitimci yetiştirmiştir ben Mahzuni'nin bunda çok etkili olduğunu düşünüyorum...” (KK87). Nejla Arslan; Mahzuni'nin hem kendi yazarlık hayatında şiirleriyle etkisini hem Berçenek köyünün diğer köylere göre eğitim seviyesi yönünden farklılığını ve Mahzuni'yi anlamalarını hem de Mahzuni'nin dolaylı da olsa bir şekilde köye etkisini belirterek onun eğitim ve çağdaşlaşma yolundaki katkısına dikkat çekmiştir. Mahzuni sadece köyüne değil ezilenlere de örnek olmuş ve onları etkilemiştir. Kendisi ezilenlerin babası ve eşitlikten yana olmasıyla dünyayı kucaklayan ozandır, bu yüzden “Mahzuni Baba” diye anılır. Bu anlamda Mahzuni sevenlere göre Mahzuni sadece Berçenek'in, Maraş'ın değildir, dünyaya mal olduğu için artık dünyanın ozanıdır, onu kimse sahiplenmemelidir, Allah'ın bir lütfudur (KK97). Ezilenlere sahip çıkmasından, tüm insanlara kucak açmasından dolayı Mahzuni, sevenleri tarafından Allah'ın bir lütfu olarak değerlendirilse de konuya farklı bir yorum getiren Hamza Karaoğlan ise Mahzuni'nin bu özelliklerinin Türkmen geleneğinden geldiğini hatırlatıp Türkmenlerin insanları ötekeleştirme gibi bir geleneklerinin olmadığını yapı gereği eklektik bir yapıya sahip oldukları için farklı gruplara ve inançlara sahip kişilerle bir arada yaşamayı bildiklerini belirtmiştir (KK39). Nitekim Mahzuni'nin doğup yetiştiği Berçenek köyü de Türkmenlerin yerleştiği köydür ve -çalışmada Mahzuni Şerif'in yetiştiği çevre ve hayat hikâyesi kısımlarında anlattığımız gibi- farklı kesimlerin bir arada yaşadığı mozaik yapıya sahip bir köydür. Mahzuni bu yapı ve gelenek içinde büyümüştür. Hamza Karaoğlan ayrıca Türkmen geleneği ve dinî yapılanmaların ise devlete katkı sağlayan oluşumlar iken günümüzde oluşan tarikatların bu geleneğe, tasavvufî yapıya hiç uymayan durumlar içinde olduğunu söyleyerek toplum yapısının bozulduğuna da dikkat çekmiştir. Günümüzdeki bu farklılaşmalar Mahzuni'nin bir birey olarak kucaklayıcı, her kesime hitap eden özelliklerinden dolayı ayrı ve özel bir kişilik olarak algılanmasına sebebiyet vermektedir. Ancak bu özellikler

Mahzuni'ye özgü değildir içinde bulunduğu Türkmen geleneğinin bir özelliğidir (KK39).

Mahzuni sevenler için Mahzuni Şerif'in laik, cumhuriyetçi, Atatürkçü, sosyal demokrat ve evrenselci özelliklerinin yanında onlar için bir özelliği daha vardır: İnsan olan birleştirici Mahzuni. Aslında bu, onlar için önemli ve ayırt edici bir özelliktir. Mahzuni, birleştirici bir şairdir çünkü kendisi her zaman "bir olalım" demiştir; birliğe beraberliğe, kardeşliğe ihtiyacın olduğunu vurgulamıştır. Mahzuni sevenler onun bu özelliğini bilhassa ön planda tutmaktadır. Öyle ki Mahzuni toplumda var olan ama yok sayılan, ötekileştirilen, kimi zaman küçük görülen kişileri kucaklamış, sahip çıkmıştır (KK99). Bütün insanları aynı gözle görmeye çalışmış, Türk, Kürt, Çerkez gibi ayrımlara gitmemiştir. Onun için insan ön plandadır; kendisi ayrımcılığın olmadığı, dürüst, refah seviyesinin yüksek olduğu bir toplum istemiştir (KK76). Nitekim Mahzuni her kesime seslenmeyi bilen bir şairdir bu yönden emsali görülmemiştir. Söylediği sözler ile kişileri yumuşatmış, birleştirmiştir. Mahzuni Şerif bu birleştirici özelliğini Âşık Veysel'le de paylaşmıştır. İkisi de bu noktada bir dönem birleşmiştir. Mahzuni Şerif'in kardeşi Salman Cırık'ın aktardığına göre bir gün Âşık Veysel, Berçenek köyüne getirilir ve o gün muhabbet ortamlarında birlikten beraberlikten, Atatürk'ten bahsedilir ve ona ağıt yakmaya çalışılır (KK96). Buradan anlaşılıyor ki Mahzuni Şerif, Türkiye'yi kucaklayan, her kesimin sevdiği, birleştirici Veysel Baba ile ülkeyi düşmanlardan kurtaran, Anadolu'da birliği ve beraberliği sağlayan Mustafa Kemal Atatürk'e birlikte ağıt yakmıştır. Aynı zamanda yaşadıkları dönemde halk şairi olarak toplum içinde birliği nasıl sağlayabiliriz diye istişare etmişlerdir. Buradan anlaşılıyor ki Türk halk şairinde önemli bir yere sahip olan Âşık Veysel ve Mahzuni Şerif, birliğe odaklanıp halka birliği aşıl原因arak görevlerini yerine getirmeye çalışmışlardır.

Çalışmanın bu kısmında anlattıklarımızdan görüldüğü üzere siyaset sadece bir partiye üye olmak, milletvekili olup devlet işleyişinde aktif rol olmakla sınırlandırılmamıştır. Siyaset, devleti yönetmekten günlük hayatta insan ilişkilerini yönetmeye kadar uzanan bir olgudur. İnsan ilişkilerini iyi yönlendirebilen, işbirlikçi, devletle halk arasında halkın sorunlarını dile getiren, belli ideolojilere sahip olan Mahzuni Şerif, halk şairi olarak siyasi bir kimlik taşımaktadır. Siyaset, Mahzuni'nin her daim gündeminde olan bir durumdur çünkü kendisini halkın sorunlarını dile getirmekle sorumlu ozan olarak görmüş, ozanın asıl görevinin de bu olduğunu savunmuştur. Kendisi ülkedeki sorunlara ancak siyaset ile çözüm bulunacağını, siyasetle bir şeylerin değişeceğine inanmıştır. Onun için siyaset demek Atatürk'ün açtığı

yoldan gitmektir, demokrasidir. Mahzuni için siyasi bir kimliğe, lidere örnek verilecek isim Atatürk'tür. Siyasetçiler de onun yolundan gitmelidir. Siyaset halkın sorunlarına eğilmek ve çözüm üretmektir. Devletin imkânlarını kendi çıkarı için değil halkın çıkarı için kullanmaktır. Kim ki bunun dışına çıktı ise Mahzuni, o siyasetçiyi kendi bildiği yolla yani şiirleriyle sert bir şekilde eleştirerek uyarmıştır. Eleştirilerinin yanında siyasilerin yetersizliğini görüp siyasi denemelerde bulunmuş; bazı derneklerde ve partilerde -bir şekilde-aktif rol almıştır. Daha rahat, özgürce şiirlerini söyleyebilmek için milletvekilliğine aday olmuştur. Siyasi bir kimlik ve kült olarak Mahzuni Şerif; kendisini laik, cumhuriyetçi, Atatürkçü, sosyal demokrat ve evrenselci olarak nitelendirmiştir. Mahzuni'nin bu siyasi kimliği, sevenleri tarafından genel olarak kabul edilmiştir. Bu özelliklerinin yanında "birleştirici Mahzuni" olduğunu da savunmuşlardır. Her kesimi kucaklayan, herkesin derdini sıkıntısını dile getiren, insanı önceleyen, her daim birliğe çağrı yapan bir şair olduğunu belirtmişlerdir. Mahzuni sevenler farklı farklı kesimlerden oluştuğu için bu siyasi kimliğe ait özelliklerden laik, sosyal demokratlığı ve devrimciliği konusunda görüş ayrılıklarına gitmişlerdir. Mahzuni sevenler arasında bu özelliklerini doğru ve olumlu kabul edenlerin yanında; olumlu karşılamayanlar, karşı çıkanlar da olmuştur. Mahzuni'nin dine dair, inanışa dair aşırı uçta eleştiriler yaptığını savunanlar onun laikliğini eleştirmiştir. Dinî bazı kurallara sert eleştirisinden dolayı muhafazakâr bazı kesimlerce dinsiz olarak nitelendirilmiştir. Mahzuni'nin sola yakınlığı yine muhafazakâr, bazı kesimlerce kabul görmeyip Mahzuni'yi "komünist" diye etiketlemişlerdir. Mahzuni kendisini komünist olarak nitelendirmese de bazı kesimlerce, Alevi olduğu için dinsiz ve komünist olarak atfedilmiştir. Buradaki çelişkili durumda Amerika'nın antikomünizm propagandasının etkisi olmuştur. Bununla birlikte sol kesim de Mahzuni'nin solcu, komünist olmadığını, devrimci olacak bir özelliğe sahip olmadığını savunmuş, Mahzuni'yi âşıklığı kullanmış, Kenan Evren tarafından korunmuş bir şair olarak nitelendirmiştir. Ayrıca Mahzuni sevenlerin birçoğu, Mahzuni haksızlığa karşı geldiği için, dik duruşu, korkusuz eleştirileri için onun "Çağın Pir Sultan'ı" olduğunu savunurken bazıları da herkesin kendi ağırlığının olduğunu, böyle bir karşılaştırmanın tam olarak mümkün olmadığını görüşler sunmuştur. Bazıları içinse Pir Sultan ile Mahzuni aynı değildir, ikisini aynı kefeye koymak mümkün değildir. Bu görüş ayrılıkları içinde bazı Mahzuni sevenler ise bir halk şairinin sağcı-solcu, Alevi-Sünni diye değerlendirilmesinin, olaya bu meseleden bakılmasının doğru olmadığını, halk şairinin bu şekilde tek taraflı değerlendirilmemesini, onun şiirleri ile ele alınmasını savunmuşlardır. Mahzuni'nin de sadece

eserlerine bakılarak bir değerlendirme içerisinde olunması gerektiğini belirtmişlerdir. Tüm bu farklı görüşler aslında her kesimin kendi ideolojileri, dünya görüşleri ile Mahzuni'yi değerlendirmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Kendi görüşlerine uyuyor ise "bizim Mahzuni" diye kabul etmişler; uymuyor ise "Mahzuni artık bizden değil." diye reddetmişlerdir. Ayrıca Mahzuni sevenler için siyasi bir kimliğe sahip halk ozanı olan Mahzuni; köylüdür, yoksuldur, her yerde horlanır, dışlanır, haksızlığa uğrar, ezilenden yanadır, işkenceye uğrayandır, halkın bir anlamda sözcüsüdür. Halk nasılsa Mahzuni de öyledir. Kendilerinden ayrı görmezler hatta konuşamayan, sesini duyuramayanların sesidir. Bu yüzden onun ödediği bedeller her zaman daha fazladır. Mahzuni, kendilerinden daha cesaretlidir. Mahzuni, bu cesaretiyle halk şairleri arasında ön plana çıkmış ve dünya ozanı olmuştur. Bu yüzden Mahzuni'yi yücelterek, bir kült şahsiyet olarak kabul etmişlerdir.

4.2. Dönüşen Alevilik Bağlamında Mahzuni Şerif

4.2.1. Geleneksel Alevilik

Alevilik, kelime anlamı olarak ilk zamanlarda Ali evlatları şeklinde geçerken ilerleyen süreçte Ali'yi takip edenler, sevenler anlamını da kazanmıştır. Geleneksel Aleviliğin tarihsel süreç içinde ne olduğuna dair bazı temel belirlemeler yapmak yerinde olacaktır. Öncelikle Alevilik kadim zamanlardan kökünü alan ve kemaletini İslamiyet ile aldığı inanan bir İslam yorumudur. Daha bätini, içsel bir yorum olduğu için dinin güç ve iktidarlarla şekillenen boyutundan uzak kalmıştır.

Aleviler Allah'a iman eden, Allah'ın peygamberlerine, kutsal kitaplarına ve velilerine inanan kimselerdir. Alevilikte ilim şehri Hz. Muhammed, ilmin kapısı ise Hz. Ali olduğu inancına ve düsturuna bağlı olarak ilme ulaşmadan önce ilmin kapısına ulaşmak ve onu takip etmek gerektiğine inanılır çünkü ancak bu şekilde Hz. Muhammed'e ulaşılabilir. Peygamberlik nübüvvet makamıdır. Tebliğ makamıdır. Allah'tan gelen emirleri iletmekle sorumludur. Hz. Muhammed ile nübüvvet tamamlanmıştır. Uygulama makamı olan velayet makamı artık devreye girmiştir. Velayet makamı, nübüvvet makamının emirlerinin uygulanmasında insanlara rehberlik edendir. Hz. Ali, bu makamın ve erenlerin başıdır. Çünkü o "kerremallahuvech"tir yani Hak'tan gayrısına yüzünü dönmeyendir. Hz. Muhammed ile Hz. Ali aynı nurdan yaratılmıştır. Hz. Muhammed gelen tebliğleri yayma ve hayata geçirme; Hz. Ali ise o bilgileri yüksek bir teslimiyet ile uygulama ve uygulatma ile sorumludur. Bu

yüzden Allah'ın emir ve yasaklarına uymada, Hakk'ın insanlıktan istediği muradı gerçekleştirmede, halife olma ve insan olma yolunda örnek olan prototip Hz. Muhammed ve Hz. Ali'dir.

Alevilerde Ehlibeyit inancı ve 12 İmamlara bağlılık vardır. Ehlibeyit, kelime olarak ev halkı anlamına gelir ve Hz. Muhammed'in soyundan gelen demektir. Ehlibeyit Hz. Fatıma, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'dir. Bu soydan gelenlere yani Hz. Fatıma ve Hz. Ali'nin soyundan gelenlere de seyit denilmektedir. İlk seyitler 12 İmamlardır. Aleviler bu nedenle 12 İmamlara bağlıdırlar. Kendilerine liderlik edecek olan dedelerin de bu soydan gelmesi gerekmektedir. Bu noktada devreye ocaklar girer. Aleviler bağlı olduğu ocağın pirine, dedesine ikrar verir. Alevilere göre ocaklık oluşumu ise şöyledir:

Horasan'da Oğuz Türklerinin yoğun olduğu bölgede, Hz. Ali ve evlatları; İslam'ı anlatarak Oğuz Türklerinin İslam'ın özüyle tanışmalarına vesile olmuştur. Hz. Muhammed'in vefatı ve Hz. Ali'nin öldürülmesi, Kerbela Olayı'nın yaşanmasının ardından Ehlibeyit evlatları Arap coğrafyasında yaşayamayacak duruma gelip sürekli kıyıma uğramaları nedeniyle Horasan ve Anadolu topraklarına doğru göç etmişlerdir. Daha öncesinden Hz. Ali'nin irşadıyla İslam'ın özüyle tanışan Oğuz Türkleri, Ehlibeyit evlatlarına sahip çıkmış, aralarında yaşanan evlilikler ile kan bağları kurulmuş böylece o kişilerden, ailelerden ocaklar oluşmuştur. Bu yüzden Alevilikte ocaklar, Ehlibeyit soyundan gelen kişilerden oluşmaktadır. Ocaktan gelen kişiler, dede olmaya aday olur ancak her ocakzade dede olamaz. Alevilikte adalet, ahlak temel düsturdur. Bu nedenle dede soyundan gelenler; ruhsal yönden her ne kadar belli bir güce ve yetkiye sahip olsa da eline, beline, diline sahip çıkmayan, yolda sahip olması gereken özelliklere sahip olmayan kişi dede olamaz. Alevilikte dede-pir; kişinin velisidir, her şeyinden sorumludur. Hak olanı talep eden anlamından gelen talip de bu yolda bağlı olduğu ocağa ikrar vererek, Hak yolunda yürümeye talip olduğunu göstererek yolun gereklilerine o da uymakla sorumludur. Talip de eline, beline, diline sahip çıkan, bu noktada sağlam olan kişiler olmalıdır. Alevilikte "Piri olmayanın piri Şeytan'dır." ve "El ele, el Hakk'a" düsturları ile talip pirine bağlı, pir de talibinden sorumlu olan bir sistem içerisinde inançlarını yaşamaktadırlar. Bireysellik yoktur. Herkes birbirine bağlı bir sistemin içerisinde. Öyle ki "Kadını erinden, erini de pirinden sorarlar." düsturu bunu kanıtlar niteliktedir. Kadın, erinden erini de pirinden sorarlar lakin pirinin de sorumlu olduğu bir piri, o pirin de bağlı olduğu üst makamda başka bir pir vardır. Bu şekilde herkesin birbirine bağlı olma durumu, yerden arşa

kadar uzanmaktadır. Yani yeryüzünde Hakk'ın dostları olarak bilinen pirlere-erenlerin arşta da sorumlu olduğu yerler vardır ve bu sistem Hakk'a kadar ulaşmaktadır. Bu nedenle Alevilikte “Âlem boş değildir.” inancı söz konusudur. Bu süreçte talip, bu sisteme bağlanmak için bağlı olduğu ocağından bir dedeye ikrar verir. Bu yolda kendisini irşat etmesini ister ve dedenin dediklerine, uyarılarına uyarak inancını yaşar.

Aleviliğin genel inanç esasları bunlar iken inancın uygulamalarında cem ibadeti ilk sırada kendini göstermektedir çünkü inancın teolojisi, inanç esasları ve ritüelleri cemde toplanmış bir durumdadır. Nitekim cemlerde okunan tevhitler, Allah'ın varlığı ve birliğini anlatır. Miraçlamada Kırklar cemine gönderme yapılır ve “Cemimiz Kırklar cemi ola” diye cem süresince dualar edilir. Düvazımamlarda 12 İmamlar zikredilerek özellikleri verilir. Değişler söylenerek Kur'an'daki birçok ayet taliplerin anlayacağı şekilde açıklanır, yola dair sırlı bilgiler rumuzlarla işlenir. Bazı cemlerde bu değişler açıklanarak talibin hem günlük hayatta hem de inanç üzerinde takıldığı noktalarda değişlerin yol gösterme işlevi sağlanır. Sakka suyunun dağıtılması ile Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Fatıma ve Hz. Ali'nin evladı Hz. Hüseyin'le 72 canın Kербela'da katledilmesi anılır ve anlatılır. Dede ise tüm bunlara vakıftır. Talipler bu bilgileri dedelerinden öğrenir. Talipler, dedenin manevi bir güce de sahip olduğunu inanırlar. Bu yüzden dedeleri, pirlere öldükten sonra onun makamını kutsal sayarlar ve türbe olarak orayı sıklıkla ziyaret ederler, oraya adaklar sunarak kurbanlar keserler. Böylece onlardan destek alabileceklerine inanırlar.

Alevilikteki ibadetlerden birisi oruçtur. Oruç ise daha çok matem için tutulur çünkü en yoğun tutulan-bütün Alevilerin tuttuğu oruç- Muharrem ayında tutulan matem orucudur. İkinci oruç ise 48 perşembe orucudur. Perşembe günü ceme gitmeden önce o gün oruç tutup cemde verilen lokma ile orucunu açar. Diğer bir oruç ise Hızır orucudur. Yokluğu, yoksulluğu ve darda kalan, en zor durumda olanın hâlini anlayıp idrak etmek ve Hızır'ın tecellisine talip olmak için tutulur. Nevruz orucu ise hem 21 Mart'ın baharın gelmesini simgelemesi hem de Hz. Ali'nin doğumu bugüne denk geldiği için tutulan oruçtur.

Yukarıda bahsedilen ibadetlerin dışında Alevilikte uygulama olarak musahiplik de vardır. Evli olan kişiler ceme girebilir ve aile olarak kendilerine en yakın hissettikleri, eğer evinde bir ekmeği varsa musahibinin yoksa o ekmeği onlara verecek kadar samimi ve bağlı olduğu bir aile ile musahip olur. Musahip olunduktan sonra da musahipler ile ceme girilir onlarla cem yürütülür. Musahiplik ile ailelerin birbirlerine sahip çıkma ve birbirleriyle dengeli bir biçimde bağ kurma hedeflenir.

Geleneksel Aleviliğin genel inanç esasları ve uygulamalarını kısaca bu şekilde özetleyebiliriz. Konumuz, Mahzuni Şerif ve Mahzunicilik olduğu için onların yaşadığı Aleviliği idealde nasıl olması gerektiği üzerinden kısa bir açıklama yapmaya çalıştık. Aleviliğin ne olduğunu anlatmak ve kanıtlamak, uzun analizler yapıp veriler sunmak çalışmanın içeriği bakımından şu aşamada uygun ve gerekli değildir. Tezin bütünlüğü açısından bu şekilde temel belirlemeleri buraya not etmenin doğru olacağı kanaatindeyiz.

4.2.2. Modern Zamanlarda Alevilik

Geleneksel Alevilikten modern zamanlardaki Aleviliğe geçişte çağın gelişimleri ve ülkedeki göçlerle bağlantılı olarak Alevilikte bazı değişimler yaşanmıştır. Bunların yaşanmasında göç, özellikle-iç ve dış göçler, etkili olan unsurlardan biridir. Mahzuni Şerif de yaşadığı dönem itibarıyla köyünden kente, büyükşehirlere göç etmiş bir halk şairidir. Hem kendisi bu göçün içinde yer alır hem de kente göç eden kesimler içinde yer alan Alevilerde kült kişilerden biri olur. Kente göç eden Alevilerde etkili isim olması, kendisini Aleviliğin değişim dönüşüm yaşamasına dair oluşumun içinde bulunan isimlerden biri yapar. Köyden kente göç eden insanlar, kentte birçok farklı durumla karşılaşır bunlardan birisi inanç; ikincisi ise sosyoekonomik hayattır. Kente göç eden Aleviler açısından kent yaşamının getirdiği bazı yenilikler inançta da etkili olur. Kentleşme ya da kentleşememe arasında kalan Alevilerin dede-talip ilişkisi bozulur, bu ilişkide kopmalar meydana gelir. Alevilikte ocaklardaki geleneğin bilgisini güncelleyen erenlerdir. Kentte Aleviliğe dair oluşumların bozulması, değişim ve dönüşüme uğraması erenlik geleneğinin de değişim ve dönüşüm yaşamasına sebebiyet vermiştir. Bu değişim ve dönüşümle birlikte kentlerde yaşayan Alevilerde siyaset ve güncel olaylar, Aleviliği belirleyen güçlü unsurlardan olur. Bu durum zamanla inançtan kültüre doğru bir dönüşümün olmasına da yol açar. Ocak, pir, dede, talip, inanç unsurları ve erkânların yerini; kentteki bir kişinin evinde yapılan, bir halk şairinin katıldığı (özellikle Mahzuni) sazlı sözlü, çoğu zaman demin de yer aldığı muhabbet ortamları alır. Cemden sazlı sözlü muhabbet ortamlarına dönüş, müziğin Alevilikteki etkisini ve Aleviliğin değişim dönüşüm içinde olduğunu gösterir.

Modern zamanlarda Aleviliği anlamak için kentleşme ve kentleşmeyi iyi anlamak gerekmektedir. Kentleşme ve kentleşmenin kırsaldan kente göçle ilişkisi güçlü olmasından dolayı konunun ve yaşanan sürecin daha iyi anlaşılması için Türkiye’de göçlerin sebeplerini, yönünü ve sonuçlarını aktararak konumuza başlamak yerinde olacaktır:

Anadolu, savaşlardan çıkıp ülkeyi yeniden kurmaya başladığında tarım, üretim, yerlilik ve millilik, hizmet gibi çalışmalar tüm milletçe en üst seviyede gerçekleştirilmiştir. Ülkenin nüfusu savaşlardaki ölümler nedeniyle azalmış, var olanlar ise cumhuriyetin üretim ve hizmet politikalarına katılmıştır. Devlet de halka hizmet ve destek sağlamıştır. Bu hizmetlerden birisi 1929 yılında Toprak Reform Kanunudur. Bu kanunun çıkartılmasıyla topraksız köylü kalmaması için toprağı olmayan halka toprak dağıtılmıştır. Ülkede hem köylülerin, ağaların elinden kurtulup toprak sahibi olması hem de üretimin yapılması, verimin artırılması hedeflenmiştir. Bu hedef ve politikayla köylü köyünde kalmıştır. Köylünün tarımdan uzaklaşmaması, üretime devam etmesi ve her alanda gelişim sağlaması için başlatılan eğitim seferberliğinde en son gelinen nokta Köy Enstitülerinin kurulması ile olmuştur. Köydeki çocuklar en yakın köy enstitüsüne giderek oradan aldığı tarım, bina yapımı, sağlık, meslek, kültür alanlarındaki eğitimleriyle bilgisini köyüne ya da görevlendirmeye gittiğı yerlere aktarmıştır. Köylü köyünde kalmıştır. Öyle ki toplam nüfus içinde köy nüfusu %75,78, şehirler ise %24'ünü oluşturmaktadır (Sağlam, 2016: 259). Bu yüzden Cumhuriyet'in ilk yıllarında göç Türkiye'de kendini belirgin bir şekilde göstermemiştir. İleriki yıllarda ise göçle birlikte ülkede pek çok denge değişmiş ve göç birçok neden ve sonuca kapı açmıştır. Aleviler ve Alevilik de bundan nasibini almıştır.

Çalışmanın konusu gereğı Mahzuni'nin yaşadığı dönemi kapsayan-genel olarak, 1940-2000'li yıllardaki- Türkiye'de göç durumuna değinmeden önce "göç"ün kelime olarak ne olduğuna baktığımızda Güncel Türkçe Sözlük'te (2005: 769) "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" olarak yer aldığı görülmektedir. Orhan Hançerlioğlu "Toplumbilim Sözlüğü"nde (1986: 158) "Bir yerden başka bir yere gitme" olarak tanımlar. Cemal Yalçın ise Göç Sosyolojisi (2004: 13) eserinde göçü şöyle tarif eder: "Ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli, yerleşim hedefi güden coğrafi, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir." Tanımlardan anlaşıldığı üzere göç; ekonomik, toplumsal ve siyasi gibi farklı sebeplerden dolayı bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine kısa, orta veya uzun süreli olarak taşınmadır. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde göç, genel olarak en çok kırsal alandan kentlere olmuştur. Kırsaldan kentlere göçün genel sebeplerini Karpat (2003: 45) "Kırsal göçte ana 'itici' etken yoksulluk, düşük gelir, öğrenim ve sağlık hizmetlerinin olmayışı ve bunların meydana getirdiğı her şeydir.

Kentlerdeki “çekici” etken istihdam ve yüksek gelir fırsatı ve öğrenim, sağlık ve diğer hizmetlerin mevcut olmasıdır.” şeklinde değerlendirmiştir. Göçün Türkiye genelinde bilinen nedenlerine baktığımızda ise tarıma yeni teknolojinin girişi (traktör, biçer döver vb.), toprak yetersizliği, yoğun tarıma geçiş, nüfusun hızlı artışı, hayat tarzının kısıtlılığı (eğitim, kültür, eğlence vb.), kentlerdeki haberleşme ve ulaşım imkânlarındaki gelişmeler, iş imkânı sağlayan sanayi ve hizmet kuruluşlarının genellikle kentlerde ya da çevresinde kurulması ve terördür (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1998: 9). Tüm bunlar köyde ya da bir kasabada yaşayan kişilerin kentlere, metropollere taşınmasına kapı açarak ülkenin nüfus dağılımından kişilerin inancına kadar birçok konuda değişim ve dönüşümlere yol açmıştır.

Türkiye’de göçler ilk olarak Cumhuriyet’in kuruluş süreci ile Ankara’nın başkent yapılmasıyla birlikte pek çok alandaki kişinin hizmet ve görev gereği Ankara’ya göç etmeleriyle başlar. Ancak bu göç, Türkiye’deki göç olgusunda çok belirgin yerde değildir. Nitekim Cumhuriyet’in ilk yıllarında kent nüfus oranının %24,22; köy nüfus oranının ise %75,78 (Mutlu, 2022: 26) olması da bunu kanıtlamaktadır. 1940’lı yıllarda ise köy kökenli çocuklar eğitim göreceği köy enstitüsünün bulunduğu yere eğitim için göç etmiş, okulu bitirdikten sonra da görevlendirilen yerlere gitmiştir. Bu dönemdeki göçler; daha çok eğitim için köyden köye, köyden kasabaya ya da hizmet için Ankara, İstanbul ve İzmir gibi belli başlı şehirlere olmuştur. Nitekim Cumhuriyet’in ilk hükümetleri ekonominin ana merkezi olan tarımsal işgücünün kırsal kesimde kalması için kentte okumak amacıyla göç etme durumuna da kısıtlı sayıda izin vermiştir. Türkiye’de köylülerin sırtına yorganını alıp kente göçü II. Dünya Savaşı sonrasına kadar görülmemiş, devlet politikası olarak da teşvik edilmemiştir (Özbay ve Yücel, 2001: 8). Bu dönemdeki göçler kırsaldan kente olurken göç edenler daha çok bekarlardır, erkekler eğitim amaçlı, kızlar ise evlerde çalışmak için göç ederler ve bu dönemde evlatlık veya yatılı hizmetçiler yaygındır, gençlerin eğitim için kentlere çoğunlukla yatılı okullarda kalmaları tam olarak kentlere göç niteliğini taşımaz nitekim eğitim alan gençler, Anadolu’ya hizmet için yönlendirilmişlerdir, bu kişiler de daha çok öğretmen, sağlık görevlileri gibi hizmet sektöründe yer alan kişilerdir (Özbay ve Yücel, 2001: 8). Bu kişilerin göçleri toplumda kentle kırsal alandaki kişiler arasında bir köprü, denge görevi üstlenmiştir. Böylece eğitimin, teknolojinin, çağdaşlığın kırsal alanlara ulaşılması sağlanmıştır.

Görüldüğü üzere 1950'li yıllara kadar yaşanan göçler Türkiye'de büyük bir değişikliğe, dengelerin bozulmasına sebebiyet vermemiştir. Türkiye'de göçlerin yoğun olarak yaşanmaya başladığı yıllar 1950'li yıllardır. Tarımda modernleşme politikalarının uygulanması ile başlayan kırdan kente büyük göçler 1950'li yıllardan itibaren ilk emek göçü dalgası olarak kabul edilir (Özbay ve Yücel, 2001: 8). 1951-1953 yıllarında Demokrat Parti, Amerika Birleşik Devletleri'nin yardımları ile tarımda makineleşmeye giderek, yaklaşık 40.000 traktörü devreye sokarak 1.000.000 civarındaki çiftçinin tarımdan uzaklaşmasına yol açmış ve 1953-1957 yıllarında tarımda makineleşme yumuşamış ve sonrasında da aşamalı olarak artmıştır bununla birlikte bu yıllarda toprak ağalarının ve aşiret reislerinin baskısının artması, kan davalarının görülmesi de kırsal alandan kente göçü az da olsa etkilemiştir (Karpat, 2003: 104-105). Bu dönemdeki göçler genel olarak doğu ve kuzeydeki kırsal alanlardan batının sanayileşerek gelişen, verimli alanlara doğru olmuştur ve bunlar; Ankara, İstanbul, İzmir gibi kentlere olan ilk büyük göç hareketleridir; burada köyden kasabaya sonra kente daha sonra da büyük kentlere kademeli göç etmek yerine direk büyük kentlere göç edilmiştir ve bu dönemde en çok Karadeniz Bölgesi göç verirken Marmara ve Orta, Batı Anadolu en fazla göç alan yerler olmuştur (Karpat, 2003: 105; Özbay ve Yücel, 2001:8). Türkiye'deki göçün kırılma noktasının başladığı bu yıllardaki göç, kentlerde birçok sıkıntıyı beraberinde getirmiştir. Gecekondulaşma görülmeye başlamış, sağlıksız yaşama ve çalışma koşulları altında insanlar var olmaya çalışmış, toplumdaki eşitsizlikler kentlerde daha da belirgin hâle gelmiştir.

1960'lı yıllarda hükümet, sanayileşme politikaları ile kırsaldan kente göç edilmesine sıcak bakmıştır ve ilk beş yıllık ve ikinci beş yıllık programlarında da kentlerin büyümesi için teşvikler yapmıştır (Özbay ve Yücel, 2001:11). Bu dönemdeki göçler daha çok ekonomik kökenlidir. Kentlerdeki imkânların giderek artması, kırsal alanlardaki tarım arazilerindeki insana duyulan ihtiyacın azalması, işsizlik gibi sebepler göçü artırmıştır. Göç edenler ise kentte sanayide ve kent nüfusunun artmasıyla birlikte hizmet alanlarında çalışmaktadırlar. Bu süreçte dikkat çeken nokta ise kadınların kentlere göçüdür, araştırmalara göre kente göç eden genç erkekler kendi köylerinden evlenmişlerdir (Özbay ve Yücel, 2001:13). Aile olarak yerleşimler, yeni kişilerin şehre gelişleri (evlilik, akraba tavsiyesi ile göçler) 1960'lı yıllardaki kırsal alandan kentlere göçlerin yoğunluğunu artırıp böylece kentlerde gecekondulaşmanın artması gibi birçok soruna sebebiyet vermiştir.

Bu dönemde aynı zamanda dış göçler kendini göstermeye başlamıştır. Almanya ile yapılan antlaşmalar sonucu Türkiye'deki köyden kente göçün yanında yurt dışına göçler de eklenmiştir. Öyle ki 1960'ta Almanya'da çalışan 2.700 Türk sayısı bir yılda %300 bir artışla 6.800'e ulaşmıştır (Abadan, 1964: 36). Yurt dışına göçün nedenleri istihdam edilmek, ücretlerin yüksekliği, refah düzeyinin yükseltilmesi, daha iyi çalışma koşullarının sağlanması ve mesleki düzeyin ilerletilebilmesi (Varlık, 1984: 26) olarak karşımıza çıkmaktadır. 1960'larda başlayıp 1973 petrol krizine kadar yoğun bir şekilde süren yabancı ülkelerin işgücü taleplerinin nedenleri ise sanayinin gelişmesi ve ihracatın artması, nüfus artışının yetersiz kalması, işsizliğin ve işgücü mobilitasının azalması, yerli işçi ücretlerinin yüksekliği, yerli işçilerin hizmet işlerinden bazılarında çalışmak istememesidir (Varlık, 1984: 4-9). Türk işçileri başta Almanya olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerine hem İş ve İşçi Bulma Kurumu (İİBK) aracılığıyla hem de kişisel olarak göç etmiştir ve 1961-68 yıllarında yurt dışında 235.231 kişi, AET ülkelerinde çalışan Türk işçi sayısının 338.036 düzeyindedir (Varlık, 1984: 36). Yurt dışına göç edenlerden birçoğu ileriki yıllarda Türkiye'de gayrimenkul satın alma, iş yeri açma ve farklı sanayi alanlarına yatırımlar sağlamıştır (Varlık, 1984: 35-36). Bunların yanında yurt dışına göç, olumsuz bazı sonuçları da doğurmuştur: Nuran Erol Işık ve Caner Işık'a (2013: 91) göre "Avrupa'ya giden bireylerin kendi hayat ölçülerine göre karşılaştıkları yeni yaşantı bir hayli çarpıcı ve sarsıcı olmuştur. Yurt dışına göç eden ailelerin ve bireylerin karşılaştığı deneyimler ve yabancılaşmanın boyutu kırdan kente göçenlerin yaşadığı ezilmişlik, kurban olma psikolojisine benzer şekilde kendini göstermiştir. Öte yandan, yaşantı yalnız orada yaşananla bitmeyerek türlü biçimlerde anayurda da aktarılmıştır." Böylece bu göçler hem işçi olarak gidenlerin göç ettikleri ülkelerde hem de Türkiye'de kalan ailelerinin (eş ve çocukları vd.) çeşitli sorunlar yaşamasına sebebiyet vermiştir.

1970'li yıllarda göçler daha çok kentten bir başka kente göç olarak bir yön çizmiştir. 1950'lilerde kırsaldan kente göç 1970'li yıllarda yönünü yavaş yavaş ters çevirmeye başlamıştır. Özellikle 1975'le birlikte artmaya başlayan bu göç yönünün sebeplerini Ertuğrul Güreşçi (2010: 81) yoğun nüfus baskısı ve çarpık kentleşme, gecekondulaşma, hırsızlık, gasp, anarşi ve diğer adli ve toplumsal sorunlar, işsizlik, yabancılaşma ve kültür çatışması olarak belirtirken bu göçün sonuçlarını ise köylerin kentleşmesi olarak açıklamıştır. 1970 yıllarında yurt dışına göçler artmıştır. 1973'ten sonra ise sadece Avrupa ülkeleri değil İslam ülkeleri de Türk iş gücüne talep etmiş ve özellikle müteahhitlik alanında Türk işgücü ortaya çıkmıştır (Varlık, 1984: 36). 1980'li yıllara gelindiğinde diğer yıllarda göçe sebep olan durumların

yanında siyasi olaylar artmıştır. Bu durum göçün rengini değiştirmiştir. Özellikle doğu illerinde yaşanan köylerdeki terör olayları ile orada yaşayan köylüler; Batı Anadolu'daki şehirlere, büyükşehirlere ya da yurt dışına aile, sülale ve bazen köy olarak göç etmişlerdir. Erzincan / Tercan'da Yastık köyünde yaşarken terör nedeniyle Aydın'a taşınmak zorunda kalan Mehmet Atli'nin şu açıklamaları konuya örneklik teşkil edecektir:

“Şehre indiğimiz zaman da yine eş dost ile iniyorduk. Yine huzur buluyorduk ama baskı da vardı içeriye atma da vardı zulüm de vardı. Terör olayları vardı.1985'te daha çok baskı oldu. İçeriye atıldım, dövüldüm... Yöredeki teröristler köyleri hep basıyordu. Onlar dağ eteğinde oluyordu bazen işte yakın şehirlere kasabalara iniyorlardı. Bizler huzursuz oluyorduk. Hem terör tarafından baskı alıyorduk hem de devlet tarafından da baskı alıyorduk. Yani suçsuz insan gidiyordu suçsuz yerde yatıyordu. Dayak yiyordu. Beni de götürdüler Erzincan'da Yastık köyünde kalıyordum o zaman. O zaman 1985, 1986 idi heralde işte askeriye köyün her tarafını sardılar oradan on on beş kişi topladılar seksen kişi birleşti topladılar götürdüler Erzincan'ın Mutu var işte Mutu'nun karakoluna orada bir yere koydular. Jandarma geliyor efendim o odadan çıkarıyor dışarıya gözlerimizi kapatıyorlar başka yerde bizi dövüyorlardı. Oraya götürüyorlar bizi sorguya çekiyorlar. 'Terör geldi mi ekmek verdiniz mi? Geçti mi köyünüzden? Siz ekmek veriyorsunuz. Ondan sonra akıllı birine benziyorsun. Doğru konuşur musun?' (...)

Orada biliyorum başkomiserde var. Birkaç kişi daha var. Birkaç polis de var. Biri bir kolumda, biri diğer kolumda 'akıllı birisine benziyorsun doğru konuşur musun? Namusuna vicdanına' diyerek. 'Namusuna el koyarak' diyorlar. Ben dedim şimdi gözüm kapalı sizi görmüyorum. Sizden de korkmuyorum. Doğrusu neyse doğruyu da söylüyorum. Terör gelse de silahlı gelir. Ekmeği de alır, çayı da alır. Vermezsen seni gebertir çekip gider. Ama bize gelmedi ve ekmek mekmek vermedim. Burada dayak yesem de ölsem de haksız yere ben asla bir kelime konuşamam. Dövdüler beni el ayak kalmadı yani. Orada iki üç gün kaldım. Seksen kişiydik. Mesela jop ile elimin avucuna vuruyordu. Burası (elini gösterir) acımıyordu. Şuradaki kolum kopuyor. Damarlar neredeyse kopuyordu. Öyle... Yani haksız yere çok insanlarımız yattı. Hani yapsam, görsem zor gelmez bana. Yapmadığımız için zoruma gidiyor. Ya şimdi adamın hiçbir suçu yok yeğeni kaçmış dağa adam diyor ki 'Ya benim ne suçum günahım var? Yeğenim kaçmış dağa. Veyahut terör onu dağa götürmüş. Haksız yere beni niye dövüyorsunuz burada? Araştırın bir suçum varsa ben razıyım. İşkenceye de razıyım, dövülmeye de razıyım. Beni içeri atın. Cezama da razıyım ama öyle bir şey yok.' Bunu anlatamadık, biz de barınamadık ve Aydın'a göç ettik.” (KK65).

Yaşanan olumsuz ve acı durumlardan sadece bir örnek olan Atli ailesinin yaşadıklarından görüldüğü üzere terör, özellikle Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde artarak kırsal alandaki kişilerin göç etmesine sebebiyet vermiştir. Araştırmalar sonucunda bu bölgedeki göçlerin “anı”, “hazırlıksız”, “gönülsüz”, “umutsuz”, can ve mal emniyetini sağlamak için zorunlu bir “kaçış” şeklinde cereyan ettiği tespit edilmiştir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1998: 7). Köylerinden “gönülsüz” ve “umutsuz” bir şekilde canını kurtarmak için başka şehirlere, kasabalara göç edenler; terör nedeniyle ve köylerinde yaşadıkları ortamlara-en azından benziyor diye-dağlara en yakın yerler, mahalleler, şehirden uzak ve köyler gibi yerleşim alanlarına yerleşerek hayata tutunmaya çalışmışlardır. Kimi zaman evlerini kendileri yapmış, bu da gecekondulaşma oranını artırmıştır. Birçok kişi şehre uyum sağlamakta sıkıntı yaşamış, köyünde üreticiyken, hayvanları, tarlaları varken göç ettikleri yerde fabrikalarda ve inşaat sektöründe çoluk çocuk, yaşlı, genç, kadın erkek herkes işçi konumuna geçmiştir.

1980’li yıllarda dış göçte dalgalanmalar olmuştur. Hem yurt dışına göç hem de geriye dönüşler yaşanmıştır. Öyle ki 1981’de 84.052 kişi Almanya’ya göç etmiş; 70.905 kişi ise Türkiye’ye dönüş yapmıştır (Turan, 1997: 7) Türkiye’de İİBK, 1982 sonuna kadar yurt dışına 1.023.685 kişi göndermiş (Varlık, 1984: 37) olmakla birlikte gidenlerden birçoğu da Türkiye’ye bu yıllarda kademe kademe geri dönmüştür. Bu geri dönüş hem ülkeye ekonomik olarak gelir, iş istihdamı, ticarete dair gelişimler sağlarken gelen kişilerin memleketine uyum sağlama, yurt dışındaki kültürü burada yaşatma, aktarma ile sosyolojik ve psikolojik birçok durumlar yaşanmıştır.

1990’lı yıllarda göçler daha çok büyük şehirde iş imkânlarının, yaşam şartlarının daha uygun olduğuna dair bir kanaat ile gerçekleşmiştir. Teknolojinin gelişmesi ve buna bağlı gelişmeler kentleri cazibeli hâle getirmiştir. Bununla birlikte Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde terör olaylarının devam etmesiyle kırsal alanlardan kentlere göçler sürmüştür. Bu dönemde göç eden kişilere göç etmenizdeki en önemli sebep nedir sorusu sorulmuştur ve sırasıyla şu cevaplar alınmıştır: örgüt etkisiyle (%33.9), devletin etkisiyle (24.4), ekonomik şartların bozulması (13.2), işsizlik (12.1), köy korucularının baskısı (10.9), diğer (2.3), kan davası (1.8), örgüt ve devlet (0.4), ağa baskısı (0.1), cevapsız (0.9) (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1998: 70). Göç edenlerin göç etmelerindeki etmenler bunlar iken en çok göç veren iller ise sırayla şu şekildedir:

“Diyarbakır (%19.5), Siirt (%10.8), Mardin (%9.5), Tunceli (%8.9), Hakkari (%6.2), Şırnak (%5.4), Muş (%4.0), Van (%4.0), Ağrı (%3.7), Bitlis (%3.1), Bingöl (%2.8), Batman (%2.7), Kars (%1.7), Erzincan (%0.9), Şanlıurfa (%0.5)” (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1998: 155).

Bu tür göçler kentlere düzensiz yerleşmeyi, göç edenlerin göç ettikleri yerlerde çeşitli sorunlar yaşamayı ve yaşatmayı, işsizliğin bir anlamda göç edilen yerlerde de artmasına sebebiyet vermiştir. Dış göç ile yurt dışına giden ve orada yaşayan Türklerden 1999 yılına gelindiğinde Avrupa Birliği ülkelerinden sadece 2,1 milyonu Almanya’dadır ve toplamda 3,3 milyondur; bu durum Türkiye’nin AB’de bulunan göçmenlerin %24’ünü kapsayarak en büyük göçmen kesimini oluşturmaktadır (Uslu ve Cassina, 1999: 17). Bunların sonucunda göçmenlerin Türkiye’ye yılda dört milyon doları bulan dövizleri, siyasi, kültürel yaşamı ve siyaseti etkiler, köyelerine ziyarete gelen veya dönüş yapan işçilerin giyimden müziğe kadar her alanda Batı’nın tarzını memleketlerine taşırlar (Uslu ve Cassina, 1999: 20). Bunlar ise kültür çatışmasını, kendi kültürünü, geleneğini beğenmeme ve özentiye de beraberinde getirmiştir. 1990’lı yılların sonlarına gelindiğinde Türkiye’den yurt dışına göç edenlerin 3,3 milyon olması 20. yüzyılın sonunda ve 21. yüzyılın başında Türkiye’nin hâlâ göçlerle olan imtihanının devam ettiğini, ülkede gerek ekonomi gerek siyaset gerek toplumsal olarak birçok alanda eksikliklerin ve yetersizliklerin var olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de 1950’li yıllarda belirgin bir şekilde başlayan göçler 2000’li yıllarda da devam etmiştir. Bu yıllarda da göçlerin yönü ve nedeni diğer yıllarla benzerdir sadece bu yıllardaki iç göçlerde “eğitim için göç” kendini göstermektedir. Özellikle üniversite eğitimi ve aldığı eğitimle birlikte memleketine tamamen dönüş yapmama kendini göstermiştir. Kişiler ya öğrenim gördüğü şehirde ya da büyükşehirlerde mesleğini icra etmeye başlamıştır.

Genel olarak baktığımızda; 1940-2000 yılları arasında Türkiye’de kent ve kırsal nüfusun istatistik verileri, buraya kadar açıkladıklarımızı ve konuyu daha anlaşılır kılacaktır:

Tablo 4.1. 1940-2000’li Yıllarda Türkiye’de Kent ve Kır Nüfusu

Sayım Yılı	Toplam Nüfus	Kent Toplam Nüfusu	Kır Toplam Nüfusu
1940	17.820.950	4.346.249	13.474.701
1950	20.947.188	5.244.337	15.702.851
1960	27.754.820	8.859.731	18.895.089
1970	35.605.176	13.691.101	21.914.075
1980	44.736.957	19.645.007	25.091.950
1990	56.473.035	33.326.351	23.146.684
2000	67.803.927	44.006.274	23.797.653

Kaynak: 1) TÜİK, 2002, Veritabanları, ADNKS ve Genel Nüfus Sayımları. ⁵⁹ 2) TÜİK, Türkiye İstatistik Yıllığı, 2009: 30.

Tabloda görüldüğü üzere kent ile kır toplam nüfusları arasında kır nüfusu fazla iken zamanla kır nüfusu azalıp kent nüfusu artmaya başlamıştır. Kırsaldan kente göç, 1950’li yıllarla birlikte kendini yavaş yavaş gösterirken asıl vurucu yıllar 1980-1990 arasını kapsamaktadır. Bu yıllardan sonra kent nüfusu hızla artmıştır.

Mahzuni Şerif bu göçler dairesi içinde yer alır. 1939 doğumlu olduğu için askerî okula yazılması ile -çalışmanın “Mahzuni Şerif’in Hayatı” kısmında aktarıldığı gibi- 1956 yılında köyünden çıkar ve Mersin Askerî Okulda yatılı okur daha sonra büyükşehir Ankara’ya göç eder, oradan Gaziantep’e ve tekrar Ankara’ya taşınır. Mahzuni Şerif aynı zamanda turneler, konserler, özel davetlerden dolayı gerek yurt içinde gerek yurt dışında sevdikleriyle buluşmuş ve sanatını icra eden gezgin bir şairdir. Hayatının birçok noktasında gurbetlik yaşamıştır. Kendisi köyünden kente, büyükşehirlere göç etmiştir.

Mahzuni gibi diğer göç edenler kentlerde ne bekleyip ne buldular, göçlerle birlikte nelerle karşılaştılar noktasından bakmak istediğimizde konuya ilk başta kentleşme ve kentlileşmenin kelime olarak tanımından başlamak gerekmektedir. Güncel Türkçe Sözlük’te (2005: 1138) kentleşme “Kentleşmek işi.” Kentlileşmek ise “kentli olma” şeklinde yer alır. Bireyi ilgilendiren kentlileşme ise “kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması sürecidir. Kentlileşme süreci kırdan kente göç sonucu kişinin kente özgü davranış kalıplarını benimsemesi hem de kentin sunduğu tüm olanaklardan yararlanması yönünde bir değişimdir.” (Suher, 1996: 60). Batıda kent kültürü modernleşmeden önce tarihsel süreç içinde ortaya çıkarken Türkiye gibi gelişmekte olan

⁵⁹<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2022-49685>, 27.02.2023, 14.35’te alınmıştır.

ülkelerde ise modernleşme ve sanayileşmeyle bağlantılı olarak oluşur (Işık ve Işık, 2013: 85). Bu durum ülkemizde daha çok kentleşme içinde kentlileşme çabasında olmayı işaret eder. Kentlileşme çabası içinde bireyler kentin düzenine ve oluşumuna kendini uyumlamak zorunda kalır. Uyum sağlayamaz ise kentte barınamayacağını düşünür. Köyden kente göç eden kişiler, bu durumda daha fazla çaba sarf etmek zorundadır çünkü kentte kendisinin daha önce tanıdık olmadığı, bilmediği birçok oluşum ile yüz yüze gelecektir. Köyünde gördüğü yüzlerden geleneklere kadar her şey değişmiş, yabancılaşmış ve artık eskisi gibi olmayacaktır. Ayrıca “kentte toplumun her tabakasından insan bir araya gelmektedir. Kent yaşamının ve fiziksel mekân belirleyicilerinin empoze ettiği koşullar, insanların karşılıklı bağımlılık ilişkileri içinde yaşamalarını gerektirmektedir. Köy ailesinin şehir ailesine dönüşümü, bir yandan şehir ailesinin değerlerini benimsemesi, öte yandan kır ailesinin değerlerini ve buna bağlı davranış kalıplarını terk etmesi ile bağlantılıdır.” (Suher, 1996: 60). Bu durumlar bireylerin hem kişisel olarak hem de sosyal gruplar olarak kentte yeni karşılaştıkları durum ve olaylarla ilgili çatışma yaşamasına, değişim ve dönüşümün sancısına maruz kalmalarına sebebiyet vermektedir.

Konu gereği Mahzuni hayranı olan Alevi ve Atatürkçü olan Mahzunicilerin göçle birlikte ilk karşılaştıkları şeyler nelerdir diye bakıldığında karşımıza inanç dünyası çıkmaktadır. Göç etmeden önce kırsal hayatın içinde kendi bildikleri benzer bir dünya vardır. O benzer dünya, inanç dünyasıdır ve hepsinin inancı bellidir; Alevi'dir. İkincisi; sosyoekonomik hayatlarıdır ki bu bellidir: Hepsi çiftçidir. Köyde meslek yoktur. Köyde herkes rençber, çiftçidir. Herkes gücünün yettiği, elinin erdiği kadar çalışır. Daha önceden köydeki insanlar evini kendisi veya imece usulü yapmaktadır. Sadece özel durumlarda usta kullanılmaktadır: fırın, çatı, baca yapmak gibi... Kişiler köyde bunları bildiği için şehre gidince de o mesleği yapmışlardır. Bu anlamda inşaat işçiliği bile göçle alakalı bir şeydir çünkü şehre geldikten sonra meslek oluşumu söz konusudur. Uzmanlaşma ve farklı farklı mesleklerin oluşması kentte ortaya çıkan bir durumdur. Bununla birlikte göç edenler; farklı mesleklere, farklı para kazanma yollarına bakarlar çünkü farklı para kazanma biçimleri ve bilmediği kültürler ortaya çıkmaktadır. Kent; farklı etnik kökenden, mezhepten ve tarikattan olan insanların bir arada yaşadığı ortamdır. Dolayısıyla buradaki yaşamla kırsal yaşam arasında ciddi farklar söz konusudur. Kırsal alanda dikkat etmiş olduğu birçok özellik kentte geçerli değildir. Aynı zamanda kent, bireyin kaybolabildiği de bir yerdir. Kırsal hayatta ise herkes herkesin gözünün önündedir. Yani Hasan'ın oğluysa bir kişi Hasan'ın oğlu olmaktan

bir türlü çıkamaz. Ona biçilen hayat ve yaşam standardı bellidir. Hatta nasıl öleceği bile bellidir. Bu anlamda geleneksel kırsal hayatta insanların sınırları aşıkârdır. Onların sınırlarını değiştirmek pek mümkün değildir ama kent hayatı, modern hayatta insanlara olanaklar dünyası sunar. İnsanlar aslında bu olanaklar dünyasında yine sınırlılıklar içinde bir yerlere gelirler ama kendilerini başka noktalara taşıyabileceklerini düşünürler. Kente gelenler örneğin; zengin, güç sahibi ve para sahibi olabilme gibi hayaller kurarlar. Göç edenlerin çoğu parayı bulmak, zengin olarak köye dönmek amacıyla köye döner çünkü bildikleri yaşam deneyimi köydür. Kente gittikten sonra oranın yaşam standartlarına, o yaşamın vermiş olduğu rahatlıklar veya o hayatın içindeki kentte olmanın yarattığı üst statüde olma duygusu onun köye dönmesini erteler, kentte kalır, çocuklarını kentte yetiştirir. Kentte yetişen çocuklar ve eş, zaten bir daha köye dönmek istemez. Köylülük onlar için geçilmiş bir aşama gibidir. Böyle bir durumun içinde bu olayın sosyolojik boyutu kent ve göçle ilgilidir. Böyle bir şeyin içinde inanç boyutunda neler olduğuna baktığımızda; köyde insanlar birbirlerini tanır ve bir ocakları vardır yani gelenekte kimse sahipsiz değildir. Nitekim “Baş başa bağlı baş da padişaha bağlı” düsturu ile “Piri olmayanın piri Şeytan’dır.” inancıyla dedeler ve talipler birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır ve Hak yolda birbirlerini hem desteklerler hem de kontrol ederler. Bu sistemde “el ele, el de Hakk’a bağlı”dır. Bu duruma örnek olarak Erzincan / Çayırılı / Yukarı Kartallı köyünde yaşamış, Baba Rayber olarak bilinen Seyit Ali Yıldırım Dede ve taliplerinin ilişkisini verebiliriz. Bu ilişkiyi Baba Rayber’in torunu Mesut Yıldırım Dede şöyle aktarmıştır:

“Eskiden Anadolu’da taliple ocaklar arasında sıkı bir bağ vardı yani köyde yaşayan o toplumda herkes ocağını, pirini, rehberini bilirdi. Pir olan, rehber olan da taliplerini bilirdi. Dolayısıyla sıkı bir bağları vardı işte buna ikrar diyorlardı. İkrar bağları güçlüydü bu bağla birlikte herkes birbirini denetliyordu. Köylerde yaşanan olumsuzluklarla birlikte bir rızalık sağlanıyordu bir barış sağlanıyordu... Bunun gibi toplumun düzenli olmasında barış içerisinde yaşamasına dair Yüce Yaradan’ın emri istikametinde bir yaşam sağlanıyordu. O yüzden geçmişteki Anadolu’daki Alevilik, Peygamber Efendi’mizin yaşadığı ilk dönemdeki Müslümanlığa benzer daha böyle kapalı yaşanmıştır daha böyle baskı altında kalmıştır. Daha zor şartlarda kalınmış ama inancını bozmamıştır ki Kur’an-ı Kerim’in emri de bu yöndedir. (...) Anadolu’daki gerçekler, dervişler, erenler işte bu yoldan soydan gelen dedeler-şu an dede diyoruz geçmişte rehber pir mürşit diyorlardı- onlar halkın arasında yaşar, halkın içerisinde geçimini sağlarlar, çalışırlar. Hiç farkları yoktur ama duruşuyla enerjisiyle hâliyle örnek bir kişilik sağlarlar. Dedemden örnek vereyim dedem bir söz söylediğinde bütün köy o söze eyvallah diyor yani karşı çıkan olmuyordu. Baba Rayber diyorsa doğrudur, diye kabul

ediyorlardı. Baba Rayber'in üstünde de başka bir Rehber, bir Pir var yani bizim de bağlı olduğumuz ocak var biz de Kureyşan talibiyiz, bizim de pirimiz geliyor ve o gerçek geldiğinde yüksek enerjili tecelli geldiğinde dedem o gerçeğe eyvallah diyor. Kendisinden önce "o gerçek" diyor. "Hayır burda ben değil bu gerçek var." diyor. Aslında ocakların en önemli hizmetlerinden birisi budur ama bu pek anlaşılmaz. Ocaklar talipleri istikamette tarikat hizmetinde belli bir ritüelleri yapmakla diri tutarlar. Niçin diri tutarlar? Gerçek geldiğinde, tecelli geldiğinde o tecelliye, o gerçeğe "evyallah" diyebilmek için. Dolayısıyla toplumun gerçekten, tecelliden haberi oluyordu; ocaklar sayesinde oluyordu. Gerçek geldiğinde oradaki ocakzade posta oturan dede de gerçeğe eyvallah diyebiliyormuş çünkü burada kibirlilik, büyüklük yok, tecelliye eyvallah der. Günümüzde bu kayboldu." (KK75).

Mesut Yıldırım Dede'nin anlatımında olduğu gibi gelenekte talip pirine bağlı, piri de kendi pirine bağlı ocak sisteminde herkes tecelliye, gerçeğe taliptir. Gerçek o ortama geldiği zaman herkes "evyallah" diyecek tecelliye sahiptir. Kente göç edince bu durumlar, dede-talip ilişkisi bozulacaktır, bireysellik ve benlikler ön plana çıkacaktır. Mahzuni açısından ele aldığımızda; Mahzuni-hayat hikâyesinde anlattığımız gibi-Türkmen olan Alevi bir aileden gelmektedir. Alevi bir ailede yaşayıp büyümüş, o inanç ve esaslara göre yetişmiştir. Kente geldiği zaman kendi bağlı olduğu ocak sistemi onun gelişmesinde ve yaşamasında etkili olamamıştır çünkü dede-talip ilişkisi bozulmuştur. Örneğin Mahzuni, dede soyundan değil taliptir. Mahzuni, talip olarak atalarının Ağuiçen Ocağı'na bağlı olduğunu söylemektedir. Köyünde ise Bektaşî babaları olan Şakir ve Cırık Baba vardır. Dışarıdan gelen dedeler ise genellikle Sinemelli Ocağından -en sık gelen- Büyük Tacım Dede'dir. Mahzuni, ailesinin Ağuiçen Ocağı'na bağlı olduğunu söylese de Ağuiçen Ocağı'ndan dedelere sordumuzda bu durumu Mahzuni'nin açıklamalarından öğrendiğini söylemişlerdir. Bu noktada kök olarak ataları Ağuiçen Ocağı'na bağlı olsa da Kahramanmaraş'a göç edip yerleştikten sonra yörede etkin olan Sinemelli Ocağı'na bağlanmış olabilir çünkü Mahzuni'nin köyüne sıklıkla gelen ve köyü irşat eden dedeler Sinemelli Ocağı'ndan dedelerdir, Tacım Dede de buna bir örnektir. Daha sonraları ise köyün babalarından Şakir Baba ve Cırık Baba köyde etkin olmuştur. Mahzuni, bir ocağa bağlı talip olsa da alan çalışmasında Mahzuni'nin dede olduğunu direk olarak kabul eden bir kişi olmamakla birlikte Mahzuni'yle ilgili yaşadıkları, şahit oldukları olaylar çerçevesinde onun hayranlarının Mahzuni'yi -dede olmasa da- dede yerine koyduklarını, bir dedeye sığınma, güven temelli bir ilişkiyi göstermiştir. Çünkü her kentli Alevi, biraz makam kazanmış kişilere yaptığı gibi-Alevilikte en yüksek makam dedelik olduğu için- Mahzuni'yi de dedeleştirmesi gibi bir durum söz konusu olmuştur. Kentte

dedeleriyle bağı koptuğu için hayatlarında artık dede yoktur, Mahzuni vardır. Mahzuni onlar için bir üst kişidir. Birçok şeyi bilen, anlayan, özellikle, siyaset konusunda bilgili olan kişidir.

Alevilikte genel bazı kurallar vardır: ikrar, musahip olma, görgü cemine katılma⁶⁰ gibi... Bu kurallar kentte dede-talip ilişkisi bozulunca yerine getirilmemeye başlanmıştır. Kent hayatında bireyselleşme başladığı için ikrar vermek, kişilere iradesini başka birisine teslim etmek gibi gelir ve ikrar vermekten kaçınır. Kendisi ikrar vermek istese bile eşi böyle bir ikrarlı ilişkiye razı gelmez, razı gelse de kent hayatında musahip bulmak veya musahiple birlikte yaşamak çok zordur. Köyde ise musahibi kapı komşusudur, akrabasıdır lakin kent hayatında o kadar hareketli mobil bir hayat vardır ki kişi bugün buradaysa yarın başka bir yerdedir, diğer gün başka bir yerde olacaktır. Bundan dolayı kentte musahiple birlikte yaşamak da zordur çünkü birbirlerinden habersiz yaşamaktadırlar her daim yan yana gelemezler, aralarına mesafeler, iş ve kent yoğunluğu girmektedir. Öyle ki artık kentlerde musahipliğin sorumluluğunu almak, her yaptığından haberi olmak bir yana karı kocaların dahi çalışma koşulları nedeniyle birbirlerinden gün içerisinde çok fazla haberleri olmaz. Erzincan'dan İstanbul'a taşınan ve şu an Kocaeli Çayırova / Abdal Musa Cemevinde dedelik hizmetini sürdüren Mesut Yıldırım, bu anlamda hem gelenekte yaşanan Aleviliği hem de kentlerdeki Aleviliğin durumunu iyi bilmektedir. Gerek kendi taliplerinin gerek diğer kişilerin kendisine sıkıntılarını paylaşması ile kentte Aleviliği yaşamadaki sıkıntılar, inançtaki değişim ve dönüşümlere şahit olmaktadır. Bu bağlamda Mesut Yıldırım Dede'nin musahiplik konusunda görüş ve tespitleri şu şekildedir:

“Geçmişte Anadolu'da dağlarda yaşamak zorunda kalan, dağlara kaçmak zorunda kalan Aleviler kendi içerisinde musahipliği çok önemli bir yerde tutmuştur. İyi ve doğru da yapmışlardır. Kendi aralarında verdikleri ikrarla birbirlerine hem bir madde olarak sosyal yönü hem de ruhsallık açısından bir bağ kurmuşlar. Yani tek ailedense iki aile, iki aile etrafındaki diğer iki aileler böyle birbirine sıkı sıkıya bağlanmış ve ayakta böyle durabilmişler ama günümüzde artık çok zordur. Şu an musahip olan kişileri bir kenara bırakalım karı koca arasındaki iletişim ve ilişkide sıkıntılar yaşanıyor çünkü günümüz şartlarında geçim derdi zor. Koca başka işte, eşi başka işte çalışıyor, birbirlerinden akşama kadar haberleri yok bir de vardiyalı çalışıyorlarsa aradaki mesafe daha uzuyor ve karı koca ilişkilerinde maalesef sıkıntılar yaşanıyor. Bu hâldeyken bir de artı iki kişinin sorumluluğunu almak-musahip olmak- ama öyle

⁶⁰ Yılda en az bir kez katılır. Normal ceme katılma var ama en az bir kez görgü cemine katılıp parpudan geçme, pençeden geçmek gerekir.

söz olsun diye değil gerçek anlamda iki kişinin sorumluluğunu almak çok zorlaşıyor.” (KK75).

Görüldüğü üzere gelenekte eşlerin, ailelerin birbirinin sorumluluğunu alma, musahiplikle daha da güçlü ve bu durum bağlılığı artırırken kentte musahip olma zorlaşmış hatta karı koca arasında dengeyi kurmak dahi çetrefilleşmiştir. Öyle ki Alevilikte yine gelenekte görgüden geçme daha kolayken kentte daha zordur. Kırsal hayatta kişilere sorulacak sorular çok basittir: “Buğdayın oldu mu olmadı mı? Çağın çoluğun var mı? Büyüyorlar mı?..” Kişilerin ihtiyaçları da çok basittir. Hanımının sorunları basittir. Yaşadıkları derdi basittir. Görgüde bunların hesabını vermek kolaydır ama kent hayatında yaşayan birisinin görgüsündeki hesap da zordur: Otobüste yaşadığı olaydan patronuyla yaşadığı ilişkiye, çocuklarının okuma durumlarından eşinin ilişkide bulunduğu ortama, Sünnilerle olan ilişkilerden Sünni solcularla, Alevi solcularla olan ilişkilere kadar yani farklı gruptan olan insanların nasihatleri, onlarla birlikte yapılanlar, bunların hepsi görgü ceminde bir problemdir. Gerçek bir manada bir ıkrarlıyı düşünürsek geleneksel Alevilerde, bunların hepsi çözülmesi çok zor meselelerdir. Bu durum, dede ve taliplerin arasındaki bağın gevşemesine sebebiyet vermektedir. Dedeler de bu sorulara cevap veremediği için yolu sadece görgüsünü ve duasını verip Hakullahını (parasını) aldığı bir şeye dönüştürmüştür. Mahzuni ve Mahzuniciler de aslında bunu eleştirmektedir: “Bana hangi yardımı yaptın, hangi ruhsal desteği verdin, hangi problemimi çözdün ki benden hakullah adına bu parayı alıyorsun?” diyerek dedeye eleştirisinde bulunur. Bu dede eleştirisiyle birlikte dede-talip bağının kopuşu, bu kopuşla da birlikte artık geleneksel Aleviliğin yaşayamaz hâle gelmesi söz konusudur. Ancak buna rağmen türkü, deyiş söylemek, saz çalmak gibi görünen ortamların daha ön plana çıkması özellikle demli içkili ortamların muhabbet adı altında kentlerde, şehirlerde organize edilmesi, toplanan birkaç Alevi grubunun Alevi ailenin birbirleriyle böyle deyişler söylemesi, dedenin liderliği, ruhsal bir önderliği olmadan, “içelim güzelleşelim” manasıyla birlikte meydana gelen ortamlar yaratılmaktadır. Burada yapılan sohbetlerle birlikte bir nostaljik ortam oluşturulmaktadır. Muhabbet ortamlarında saz çalıp türkü söyleme ve belli bir zaman sonra Aleviliğe, ruhsallığa, ahlaka ve yolun nasıl korunacağına dair dertlerin yerini nasıl geçinileceği, bu kent hayatıyla nasıl başa çıkılacağı, kentteki kargaşalarla nasıl uğraşılacağı gibi sorunlara bırakmıştır. Yani dedenin geleneksel, kırsal hayatta vermiş olduğu cevaplar kent hayatında karşılık bulamadığı gibi kent hayatında karşılaşılan sorunlara bu muhabbet sofralarında âşıklar, ozanlar çözüm bulmaya ve buldukları çözümü de o zamanki kent hayatı içindeki aktif düşünce ortamı olan siyaset ortamı temelinde

bulmaya çalışmışlardır. Bu süreçte de köyden kente hızlı göçle birlikte bu farklılaşma ve kaotik durum birçok farklı sosyal siyasal hareketi de ortaya çıkarmıştır. Belirgin bir şekilde 1960, 1970 ve 1980’li yıllar-özellikle-sol siyasetin birçok farklı radikal gruplarıyla birlikte aktif olarak hayata katıldığı süreçte, köyden kente gelenlerin özellikle üniversite okuyan evlatlarının problemleri daha siyasal ve perspektifle ele alınmasıyla birlikte çözüm üretmeye başlamışlardır. İşte Mahzuni de o üniversiteli gruptan değildir ama o da askerî okul okumuş aydın bir kişi olarak kendisini lansedip Alevi toplumunda oradaki ilişkiler ve ağı içinde bulunduğu insanlara daha modern, çağdaş, seküler, bireysel, kentli bir tip ve insan olarak çözüm önerileri sunmaya başlamıştır. İşte bunu yaparken de o cem, tarikat ortamındaki usul ve erkânlar görmezden gelinerek muhabbet ortamları üzerinden sazlı sözlü, demli sohbetler yapılarak burada problem çözmeye başlamışlardır. Bilgi ve duygu alışverişinde bulunulup bir katarsis yaratılmıştır. Yani Alevilik adına veya ruhsallık adına bir şeyler yapıyormuş olmanın vermiş olduğu bir doyum yaşanmıştır. Mahzuni gibi büyük bir adamın yanında olmaktan dolayı yaşanan bir haz duygusu baskın olmuştur. Mahzuni, Alevi gibi Alevi erkânına uygun davranmaz ama Alevi erkânında bir erene, evliyaya, dervişe gösterilen saygının hürmetin de hepsinden yararlanmıştır. Mahzuni’ye o ortamda bir erene evliyaya davranılır gibi davranılmıştır. Mahzuni ise bir siyasetçi gibi konuşmuştur çünkü insanların istediği o siyasetçi gibi konuşmalardır. Onlar da gündelik hayatında karşılaştığı sorunlara çözüm aramaktadırlar ve o çözüme, Mahzuni çözüm sunmaktadır: Sazı var, Hz. Ali’ye inanıyor, Hacı Bektaş’a inanıyor... Kentteki Alevi için Mahzuni kendisi gibi, kendi dünyasından, kendi kültüründen ve o başkalarının tanımadığı çok büyük insanları tanımaktadır. Bu anlamda o başkalarının bilmediği bilgileri de bilmektedir. Birinci elden o bilgileri almaktadır dolayısıyla onlar için Mahzuni; kente, modern hayata, kendi kültür dünyasının şekillenmesinde vazgeçilemez bir köşe taşı hâline gelmeye başlamıştır. Mahzuni’ye tutunmuşlar, Mahzuni de var olmak için onlara tutunmuştur; onlar da Mahzuni ile kendi dünyalarında var olmaya çalışmışlardır. Bu durumlar daha sonra “Mahzunicilik” demiş olduğumuz kültürel durumun ortaya çıkmasına da vesile olmuştur.

Dede-talip ilişkisi aslında binlerce yıllık süren bir ocaklık geleneğidir. Bu ocaklık geleneği öyle veya böyle insanları yolda diri ve sabit tutmuştur. Ancak bu ocaklık geleneğini değiştiren ana mekanizma erenler idi. Erenler bilgiyi sürekli güncellerlerdi. O güncelledikleri bilgiyle de bilgiyi, deyişlerle güncellerlerdi. Bunu yaşanan kerametlerle, o erenleşmiş şahsiyetin hayata yapmış olduğu müdahalelerle yaparlardı. Sonra ise erenlikle ilgili bağlar

tekke ve zaviyeler kapatılmasıyla zayıflamıştır. Öyle ki tekke ve zaviyelerin kapatılması için adlandırılan adların çoğu, Alevilerin liderlerin adlarıdır: seyitler, dedelik, babalık, dervişlik, sadıklık gibi... Yasada anlatılanların çoğu Alevilik dergâhlarının veya orada kullanılan adların yasaklanmasıdır. Bunlar yasaklanınca ve bu ocaklar dağıtılınca sadece ocak dağıtılmamış, ocağın içinden yeşerip de insanlara ruhsal bazı istikamet veren, insanları ruhsal olarak şekillendiren ve bilginin güncellenmesini sağlayan erenlerin de yetişmesi zorlaşmaya başlamıştır. Daha önce ocak adresleri içinden erenler bulunabilmekteydi. Ocaklarla mutlaka bağı vardı. Yani kişi talipse dedesi onun erenleştiğini fark ederdi. Kişi dedeyse insanların dikkati zaten onun üzerindeydi onda böyle bir erenlik özelliği gördüğü zaman insanlar onu yükseltir, öne çıkarır, diğer dedeler tarafından da ön planda olurdu. Dedeler ise yasadan sonra ve kentleşme sürecinde tarikatı korumak eşittir Aleviliği korumak diye düşündüler ve dedeleri korumak, ocakları korumak, tarikatı korumak gibi bir nitelik kazandı. Bununla birlikte bu sürecin içinde 1970, 1980'li, özellikle 1990'lı yıllardan sonra kentlerde cemevleri kurulmaya başlandı. 27 Mart 1995'te Cem Vakfı kuruldu. Daha sonra Sivas Katliamı'ndan sonraki süreçte Aleviler arasında örgütlenme arttı ve bu örgütlenmenin sonucu olarak cemevleri kentlere kurulmaya başlandı ama buradaki maksat cem yaparak Aleviliğin düzeltilmesidir. Bu cemevlerinde cemleri yapacak kişi ise dedelerdir. Dedeleri Aleviliğin lideri olarak konumlayıp dedelik korunursa ve cem yapılırsa Alevilik de devam eder gibi bir düşünce hâkim olmaya başladı. İşte bu sürecin içinde, nasıl cem yapılır noktasında cem yapmanın öğretilmesi için "dosya dedeleri" ortaya çıktı. Dosyadan okuyarak dedelik yapan aynı zamanda soydan olup dosyalarını okuyup cemler yapanlar da oldu. Farklı kentlerden, köylerden; farklı gruplardan gelen insanları bir araya toplayıp herkesin razı olabileceği cemler yaptılar. Bu süreç içinde şu an günümüzdeki cemevleri şekillenmeye ve yapılanmaya başlandı. Cemevleri yapılanırken cem ve cemin nasıl kurtarılması temel problem idi. Cem yapılamıyordu. İnsanlar kente geldiği zaman kentte dedeleri yoktu. Cemevleri yoktu. Çözüm; dedelerin olması ve cemin yapılması olarak düşünüldü ve cem yapılabilecek mekânlar kurulup cemler üzerinden Alevilik tekrar geleneksel değil ama kente uygun bir biçimde yaşamaya devam etti. Bununla birlikte Alevilerin asıl bilgisinin güncellendiği ve bilgisinin ortaya çıkarıldığı ortamlar; erenler, gerçekler, dervişler dediğimiz şahsiyetlerle olmaktadır. Bu şahsiyetler ne ozanların muhabbet ortamlarında ne dedelerin cem ortamlarında ne de Babagan kolu Bektaşilerinin tarikatlarında ortaya çıkabildi. Dolayısıyla Aleviliğin içinden kentleşmeyle, sekülerleşmeyle, bireyselleşmeyle birlikte ruhsallık kovuldu. Ruhsallık gidince

de artık insanların Aleviliğe dair bağları bile koptu ve sadece gündelik sorunlar, gündelik hayatla ilgili karşılaştıkları problemler ve bunlara verilen cevaplar kaldı:

“Köyüm, köylüyüm, göç ettim, göçün zorluğu ve güçlüğü, kentin karmaşası, kentteki işsizlik, işçi emek sömürüsü, yoksulluk, yalnızlık, sevip de alamama, çocukları besleyememe, çocukları okutamama, hayatın karmaşasına yetişememe, farklı dinî grupların kendilerine olan baskısı, kendisinin yok edileceğine dair duyduğu tedirginlik, kendisinin dinî inançlarının kamusal alanda kabul edilmemesi, kendi inanma biçimlerinin hor görülmesi, daha önce de inancından dolayı aşağılanıyordu ama köyünde kendisine o bilgiler gelmediği için rahatken kent hayatında Aleviler hakkında neler söylendiğini duyması bundan dolayı kendini saklıyor hâle gelmesi, bir yandan atasını babasını bilip onlara güvenip inanırken bir yandan da sanki suçluymuş gibi kendi kültürünü saklamak zorunda kalması vb...” (KK19).

Bunlara verilen cevaplar bazen tepkili bazen kabullenici bazen çözüm üretici şeylerdir. Aslında Aleviliğin erenlik bilgisinin güncellenmesi için kullanılan deyişler, şiirler bunlara cevap vermek için kullanılır. Bu noktada da insanların yaşadığı problemlere cevap verilmeye çalışılmıştır. Bu cevapları eskiden sadece erenler veriyor iken artık koşma yazabilen, saz çalabilen, herkes bir cevap vermeye çalışmıştır. Dolayısıyla bozma eser yani “aktan okumayan”, ruhsal bir tekâmül veya anlayış seviyesinde olmayan bilgiler, anlayışlar, şiirler, türküler, bütün hayat alanını sarmıştır. İnsanlar belli bir noktadan sonra eskilerin yazdıklarını “Bunlarda Arapça, Farsça çok kelime var. Bunları anlamak zor.” deyip onlara yüzünü kapatıp gündelik hayatta kendi yaşadıklarına benzeyen dertleri anlatanları, eren evliya kabul etme durumuna gelmişlerdir. Onların sorunlarına çözüm getirdiğini düşünmeye başlamışlardır. Bu süreçte de en etkin ve en göz önünde duran şahsiyet Mahzuni’dir. Ancak halk; Ozan Çağdaş, Âşık Ali Nurşani’yi böyle kabul etmemiştir çünkü onlar “Biz sosyalistiz.” demişlerdir ve sosyalist kimlikleri, inançlarının önündedir. Hiçbir zaman Alevi olduklarını söylememişlerdir. Alevilik iddiasında da bulunmamışlardır ama Mahzuni yeri geldi düvaziimam yeri geldi Hz. Ali’ye methiyeler yeri geldi cem zakirliğinden gelen bir sürü kelimeleri söylemiştir fakat çoğunlukla da gündelik hayatı anlatmıştır hatta hep kendini anlatmıştır: *Şunu gördüm, bunu gördüm, bunu hissettim. Bunu duydum, buna kızdım. Bunu sevdim, bunu çok sevmedim, ben de böyleyim, ben de böyle gördüm, böyle yaşadım...* Alevilikte hiç olmayan, kendisi üzerinden bir benlik inşası yapmaya çalışmıştır. Mahzuni bunu, kendine tapan bir grup yaratmak için yapmamıştır. Mahzuni, hayata bakış ve duruşunu herkesin gözü önünde yaşamıştır. İnsanlar bunu idolleştirmiş, ikonlaştırmıştır. Belki Mahzuni

ikonlaştıranlara kızmış da olabilir bunu bilmiyoruz. Belki bundan rahatsız da olmuş olabilir. Ona dair de elimizde bir delil yok fakat Mahzuni'nin kontrolünde veya kontrolünde olmadan Mahzuni'yi yücelten, Mahzuni üzerine bir anlam dünyası inşa eden, Mahzuni'yi Alevilik düşüncesi içindeki eren evliyaya verilen payeye yükselten lakin bir yandan da eren evliyayı eleştiren, eren var ama bir tek Mahzuni var gibi bir anlayışa dönüşüp onun üzerinden aslında bir kültür dünyası inşa edilmiştir. Aslında kentte Mahzunicilerin maddi ihtiyaçları vardır ve bu yüzden sorunlar yaşamaktadırlar ama ruhsal yönden, manevi olan ihtiyaçları daha yüksektir. Yaşadıkları birçok sıkıntının kaynağı da buradan gelmektedir ancak meseleyi tam anlayamadıkları için eren bulmuş gibi Mahzuni'ye tutunmuşlardır... Ona “Çağımızın Pir Sultan'ı” demektedirler. Pir Sultan'ın ne yaptığını düşündüğümüzde Pir Sultan bir ocak sahibidir, kerametleri vardır: Kara Kadı, Sarı Kadı köpekleri meselesi, Hızır'la “Sen o gülü koparamazsın Hızır” meselesi gibi... Garibanları kendi dergâhında besler yani bir dergâhta en az 200-300 kişiye bakar. Dergâhında üretir ve yoksulu doyurup onlara bakar, sorumluluğunu alır. Mahzuni Şerif ise kendi çağının çocuğunun derdindedir. Köyünde kardeşlerine destek olur. Kendisi köyü ve köylüsü, akrabaları için bir şeyler yapmak ister, köylüsü beklenti içindedir fakat Mahzuni bir şey yapamamıştır. Bunu Mahzuni de köyüne sesleniş videosunda şöyle dile getirmiştir:

“Köyümün zaten her tarafı eski kalan her tarafı akıyor da. Özellikle amcam yalnızdır. Oğlu yok kızı yok kendi onuru dolayısıyla evini karını kürleyemiyor. Benim elim uzanamıyor uzansa da zaten gücüm yetmez. Emmimin karının küreyin. Onun da deliklerinden su akmaz. (...) O sizin Mahzuni'nizin amcasıdır. Lütfen ona da hürmet edin. Elim yetmiyor gözüm görmüyor. (Duygulanıyor) daha köyümün çok bakılacak yerleri var. Devlet olmadığı için elimden bir halt gelemiyor. Keşke sana bir devlet olsa Berçenek'im, kucaklasam seni, o yıkık dökük bütün parçalarını dozerleri vurup yeni yapsam. Yol geçirsem Çirçir pınarı üstünden Hurman'a kadar. Büveti kavuştursam asfalt yoluna... Seni çok seviyorum Berçenek'im.” (ÖK188).

Mahzuni akrabalarının ve köyünün durumunun farkındadır ama devlet köyüne bir şey yapmadığı için kendisinin de gücünün yetmediğini dile getirerek serzenişte bulunur, gücü yetse köyünü baştan aşağı yenileyecektir fakat bunu yapamamıştır. Mahzuni Şerif, bizlerin bildiği kadarıyla tanıdığı ya da tanımadığı bir kimseye bakmamış yani birisinin sürekli bakımını üstlenmemiş, sadece yardımlarda bulunmuştur. Alan çalışmasında elde ettiğimiz verilere göre Mahzuni bu noktada iki farklı profil çizmiştir: Birinci çizdiği profil: Konsere

gelen, kaldığı otele gelip derdini, sıkıntısını anlatan sevenlerine koşulsuz maddi destekte bulunan, parayı pulu önemsemeyen Mahzuni'dir. Bunlardan birisine tanıklık eden kardeşi Salman Cırık, yaşananları şöyle anlatmıştır:

“Çorum'da spor salonunda konser yaptık, bitirdik, otelde kalıyoruz. Geç bir zamanda baktık bir grup geldi, fakirler, fukaralar toplanmışlar; kafayı bulanlar tabii, hüznü olanlar geldiler, ‘Mahzuni Baba’yı göreceğiz.’ dediler. Mahzuni istirahatta, yorgun yatıyor falan dediysek de ‘Yok kesinlikle göreceğiz.’ Dediler, zorladılar falan derkene tamam dedim ben abime gidem söyleyem müsait ederse insan aşağıya. Gittim vardım ki oturuyor daha uyumamış, yorulmuş, bitkin bir durumda. Abi bir grup geldi, bütün Çorumlu hemşeriler, ne dersin, dedim. ‘Oğlum, bu saatte gelen grup ya garibandır ya zavallı ya yoksuldur. Onlar ihtiyacı olmasa bu saatte gelmezler. Onların ihtiyaçları vardır, sen anlamazsın Salman.’ dedi. İkinci katta bi yerde yatıyordu, 107 numara hiç unutmam bak. Çuvala para var. Çuval ilen bir torbaya koymuştuk o zaman. ‘Parayı ver bana.’ dedi. Abi, nasıl olacak, hep parayı dağıtıcan mı dedim. O da ‘Yeteri kadar dağıtırım, yeteri de bize yeter.’ dedi. İndik aşağıya herkesin elinde bir yazı var: Kimi nişanlanmış evlenemiyor, kimi askere çocuğu gidecek, kimi gelecek, kimi hastası var, kimi cezaevin de yazmışlar. 23 tane mi 24 tane mi ne yazı aldı, okudu. ‘Şu otel param.’ dedi bir tarafa ayırdı parayı, ‘Şu benzim param, şu lokanta param, şu da sazımın teli kırılırsa tel param.’ dedi gerisini bana verdi ‘Bunları dağıt bakayım.’ dedi. Hepsine dağıttık. Onların hepsini de doyurdu Mahzuni. Odaya çıktık ‘Yozgat'ta konser var ya ordan da alırız. Bunlar kalsın.’ dedi. Bana hiçbir şey vermiyon, dedim. Gelene veriyon, gidene veriyon, ben köye gidicem, motor alacam, motosiklet alıcam, bana hiç vermiyon ağam, dedim. 16-17 yaşlarındayım nolcak... ‘Oğlum, akıllı ol, yoksa seni köye gönderirim. Ben sana ne bırakıyorum, ne veriyorum biliyor musun? Bak gördün, spor salonu doldu taşıtı, ben sana 24 ayar halkımı bırakıyorum, sana yetmiyor mu? Sen nasıl bir insansın?’ dedi kızdı bana. Vallahi ben de ne diyorum dedim öyle diyince. ‘Anladın mı Salman?’ dedi. Düşündüm valla anlamadım. ‘Ula oğlum ben ölürsem o halk sana yeter, yeter, yeter...’ dedi. Aynen doğru. Adam 24 ayar halkımı bırakmış... Yani diyeceğim hanım kızım Mahzuni ileriye çok görürmüş amma biz geç anladık. Pişmanlıklarımız da çok var...” (KK96).

Salman Cırık'ın anlatımından anlaşılacağı üzere, Mahzuni konser verdiği şehirlerde müşkül durumdaki kişilerce “Mahzuni Baba” olarak görülmüştür. İçinde bulunduğu durumdan çıkmak için bu kişilerin güvendiği, sığındığı, parasal destek istediği bir “baba” rolündedir. Mahzuni'nin Çorum konseri sonrası yaşadığı olayı, başka yerlerde de sıklıkla yaşadığı, bu duruma alışık olduğu görülmektedir. Konserlerden kazandığı parayı “halktan alıp

halka geri verme” gibi bir durumla ihtiyacı kadarını kendisine alıp gerisini fakire fukaraya dağıtan “Mahzuni Baba” portresini çizmektedir. Mahzuni bu hareketiyle aslında şuna işaret eder: Halkıma hizmet ettim, halkım ücretini verdi ve ben de aldığımı tekrar halkıma veriyorum, halkım da ben ölünce aileme, kardeşlerime sahip çıkar- zaten bir tek halkım sahip çıkar, ben halkıma güveniyorum- paranın hiç kıymeti yok, bugün dağıtırım yarın başka konserde yine torba ile paramı kazanırım yani bugün yok olan yarın var olur, bunlar önemli şeyler değildir.

Konser çıkışlarında kendisinden yardım isteyen sevenlerine desteğini esirgemeyen Mahzuni’nin hemşerisi, Hurman köyünden Mühendis Mehmet’e yardım edişi de genel olarak anlatılan bir olaydır: İstanbul’da konser veren Mahzuni’nin yanına gelen Mühendis Mehmet, öğrenci evlerine hırsızların girdiğini ve evde ne varsa hepsini çaldıklarını söyler. Bunun üzerine Mahzuni, konserden kazandığı parayı-bir torbasını- ne kadar varsa öylece Mehmet’e verir. O torbanın içinde ne kadar para olduğunu kimse bilmez ama içi doludur. Daha sonraki gün, kardeşi Salman ile birlikte Mühendis Mehmet’in öğrenci evine giderler. Hırsızlar evde hiçbir şey bırakmamıştır, kitapları bile çalmışlardır. Mahzuni o gün, Mühendis Mehmet’in öğrenci evine ne gerekiyorsa fazlasıyla almıştır (KK96, KK37, KK77).

Alan çalışmasında elde edilen bilgilere göre; Çorum konseri sonrası ve Mühendis Mehmet hikâyesinde olduğu gibi Mahzuni; kendi yol, yemek, otel masrafını ve ailesini geçindirecek kadar parasını ayırıp gerisini yoksullara dağıtır, Çocuk Esirgeme Kurumuna, askeriye, hastanelere bağışlar yapar, bazı konserlerde bilet alamayan kişiler (fakir fukara, işçiler...) konser alanına giremediğinde o kişilerin konser alanına girmesine izin verir. Mahzuni’nin bu profili dışındaki diğer profili ise çocuklara para vermekten hoşlanmayan, cömert olmayan, yeri geldiğinde parasını da yardımını da esirgeyen Mahzuni profilidir. Bu çizdiği iki farklı profil aslında bir kent hayatında yaşamının ve kent hayatındaki karmaşanın yansımasının da onun hayatında var olduğunu gösterir. Bu karmaşanın kendisi, Mahzuni’nin kendi hayatında da vardır. Mahzuni, kentleşme sürecinde köylü-kentli arasında kalmış, bireyselleşmenin ön planda çıktığı çağda kendi bildiği şekliyle yardımlarını yapmıştır. Bu anlamda, Mahzuni’nin Pir Sultan ile bu noktada aynı teraziye konulup denk düşürülmeye çalışılması çok doğru bir kanaat olmayacaktır. Mahzuni döneminde kentleşme ve kentleşme Pir Sultan Abdal’ın döneminden çok daha öte bir yerdedir ve insanlar ilk önce “biz”i değil, “ben”i öncelemektedir.

Kırsal alanda kolektif yaşama zorunluluğu, geleneğin içinde “biz”in yaşatılışının aksine kentleşmede “ben” yaşamadan “biz” yaşatılamamaktadır. Bu durum kentlerdeki bireyselleşmeyi, kente göç edenler arasında hızla ilerlemiştir. Kente uyum sağlamak ve var olabilmekte ciddi sıkıntılar yaşayan kişiler bir şekilde o bulunduğu ortama zamanla uyumlu olmaya, o ortamın gerekliliği neyse ona göre yaşamaya başlayacaktır. Bu nedenle göç edenler arasında kentte var olabilmenin, kentleşmenin ilk koşulu, “kendini düşüneceksin” kuralı yaygınlaşır ve onlar arasında neredeyse yazısız yasa hâline gelir.

Kentleşmeye Alevilik açısından baktığımızda birçok değişim ve dönüşümün olduğunu görmekteyiz: Aleviliğin kendine göre bazı gündemleri vardır. Adak adamak, oruç tutmak, Kerbela Matemi’ni anmak, haftada bir ceme katılmak, cemde Ehlibeyt’i yad etmek, ahlaki temel bazı meselleri paylaşmak gibi... Kent hayatında bunlar ortadan kalkmaktadır. O ortadan kalkan sosyal alanı, dinî alanı insanlar siyasetle doldurmaktadır ama köyde siyaset yoktur. Köyde siyaset olmaz çünkü bir liderlik yoktur. Ailelerin kendi saygınlıkları vardır. Ailelerin başına da insanlar bir seçimle gelmez. Zaten ailenin en büyüğü olan kişi, o ailenin başı olur. Bunların hepsi modernleşme, kentleşme, sekülerleşme ve bireyselleşmeyle alakalı dertlerdir. Bu dertlerin yaşandığı yer de kent hayatıdır. Kent hayatı içine düşen Aleviler kendi kimliklerini, kendi varlıklarını, gelir ve iş durumuna göre yakın bulduğu çevreler içerisinde anlamlandırmaya çalışır. Hemşeri derneklerinde, hemşeri dernekleriyle bağlantılı olan cemevlerinde veya yapılarda, kendilerine yer bulma gayreti içindedirler. Bunların arasında dedeler, dede olarak gelir ama başkalarının talibine dedelik yapamaz. Başkalarının taliplerine dedelik yapmak cemevlerinin yapılmasıyla birlikte başlamıştır. Bu durumlar 1980 ve özellikle 1990’lı yıllardan sonraki dönemde olmaktadır. Bu dönemlerden önce dede, şehre de oradaki taliplerini de görmeye gelir lakin ne ibadetini ne de görgüsünü yapabilmektedir çünkü geldiği yer bir tane evdir. Normalde köyde dede, görgü cemini yaparken 30-40 tane aile orada olur, orda ailelerin görgüsünün hepsini birden yapar idi. Ancak kentte talibinin misafiri olur, lokmasını, hakullahını alır ve oradan çekip gider. Burada yaşanması zor olan bir yol ortaya çıkmıştır. Bu yolun yaşanması zor ama bir de keyifli tarafı vardır: Saz çalınması, türkü söylenmesi, muhabbet sofraları yapılması gibi... Bunlar da daha cazip gelir ve gazino programlarına, dışarıda yemek yemeye, sanatçıyı bir konserde izlemeye gitmenin Aleviceci olur. Yani bir ozan gelir, ozanın geldiği eve insanlar toplanır. Yemekler yenilir. Böylece Alevice bir eğlenme ortamı olur. Bilgilenme ortamı aynı zamanda, sosyalleşme ortamıdır çünkü bu ortamlara giren insanlar kentin bir klasik konserine bir rock konserine gitmez,

belediyenin organize ettiği konserin içinde değildir. Biraz daha yine Alevicedir: Muhabbet, samimiyet, hemşeri dayanışması, inanç birlikteliği, inanç ortaklığı, bir inanç ulusu ve o inanç ulusunun etrafında toparlanmak vardır. Bu duyguların hepsi, Mahzuni'nin muhabbet sofralarında ortaya çıkar. Mahzunicilik dediğimiz kimlik bu sofralarda bulunanlar tarafından başkalarına aktarılır. Mahzuni bir kült, bir ideal şahsiyet, bir eren olarak görülür. Özellikle “Çağın Pir Sultan'ı” sözü çok kullanılır. “Çağın Pir Sultan'ı” diyerekten aslında 1500-1600'lü yıllarda dar ağacında asılmış Pir Sultan'ı 21. yüzyılda muhabbet sofralarında diriltmeye çalışmışlardır. Zaten 1500'li-1600'lü yıllarla 1900'lü yıllar arası Osmanlı tarihinde Aleviler yer almaz. Bıçakla kesilmiş gibi o dönemde Aleviliğin tarihi yoktur çünkü Aleviler kaç göçe uğramıştır, Aleviler dağlara sürgün edilmiş, dışlamalara, ötekileştirilmeye ve katliamlara uğramıştır. Cumhuriyet ile birlikte Aleviler görünür olmuştur. İşte bu görünür olma ve o görünür olmayla birlikte kent hayatında artık kendi kimliğiyle ortaya çıkmaya başladığı zaman kaybolan kimlikle yani kaybolan kült kimlikle ortaya çıkan kült kimliği birleştirerek zamanın Pir Sultan'ı dendi, denilmektedir. Âşık Veysel'in bu sözü söylemediği söylenirken Âşık Veysel'in bunu söylediğine dair iddialar da bulunmaktadır. Bu durum kanaatimizce Mahzuni sevenlerin Âşık Veysel gibi bir şahsiyet üzerinden bunu gerekçelendirmek çok daha işe yarayacağı için söylemektedirler. Âşık Veysel oysaki Mahzuni'yi siyasi meselelere girdiği için eleştirmiştir. Düşünüldüğü zaman, Âşık Veysel'in Pir Sultan'ı eleştirmeyeceği aşikâr olan bir durumdur.

Bu anlatılan süreçte Pir Sultan Abdal döneminde Alevilikte tarikat dönemi inancı vardır. Ondan sonrası ise saklı yaşanmaktadır. Gizli bir biçimde yaşanan talip-dede bağı Cumhuriyetle birlikte gizli yaşamaya ihtiyaç duymamıştır. Ortaya çıktığı zaman da kültürel bir form olarak teşekkül etmiştir. Kentte meydana geldiği için bir kültür gibi algılanılmıştır. Laiklik ilkesine sıkı sıkıya bağlı olduğu için de bir inanç gibi olduğu vurgulanmaz, kültür özellikleri vurgulanır. İnanca dair özellikleri daha geride tutularak semah, saz çalmak, deyiş söylemek, çağdaşlık, kadın erkek eşitliği, aklın egemenliği ve Kur'an'ı akılla okumak gibi bazı kültürel değerler ön plana çıkartılmıştır. Bu değerler çağdaşlık adı altında birleştirilerek topluma sunulmuştur. Aslında kültürel bir yorum, İslam'ın kültürel yorumuna dönüşür fakat bilindiği üzere geleneksel Alevilik, normal Sünnilikten de katı kuralları olandır: Evlenme ve boşanmada katı kurallar vardır. Talip-rehber ilişkisinde çok sert belirleyici kaidelere sahiptir. İkrar ve ikrarlı olmanın getirdiği kurallar söz konusudur. Ancak çağdaş kent hayatına geldiğimiz zaman hiçbir kurala tabi olmayan, “insan olsam yeter”, “sevgi, iyilik, doğruluk,

barış, bu tarz değerlerle olsam yeter” anlayışı ortaya çıkar. Ancak ruhsal alan öyle bir alandır ki boşluk kabul etmez. Buranın ruhsal içeriği boşaltılır, boşalan içeriğin ruhsal şahsiyetleri olarak da kendilerine benzeyen insanları oraya yerleştirirler ve Mahzuni bunlardan biridir fakat Mahzuni, o geleneğin içindeki bir ermiş, gerçek ve pir gibi biri değildir. Ancak popülerliği ve o kent ortamı içinde söylediği sözlerin insanlara hitap etmesi, onun kültleşmesine sebebiyet vermiştir. Kendi nevi şahsına münhasır özelliklere sahip olan Mahzuni, kişisel karizması, doğaçlama yazması, söylemesi, anında meselelere çözüm bulabilmesi niteliklere sahiptir. Bunları koruyabilecek dost meclisleri de vardır. Örneğin ona ölümüne bağlı bazı illerde, ilçelerde dostları bulunmaktadır. Mahzuni o dostlarının evine gider, oradan ayrıldıktan sonra o kaldığı evler, Mahzuni olmasa bile Mahzuni’yi yayan, anlatan, dünyasını paylaşan birer ideologlara birer Mahzuni bilgisi aktarma merkezlerine dönüşür. Bu insanlar buldukları toplumlarda, ortamlarda lafi sözü dinlenilir, yolu erkânı bilir, iyi insanlar olarak tanımlanır, saygın insanlar veya varlıklı insanlar olarak tanınır. Bunlar Mahzuni’nin olmadığı ortamlarda muhabbet ortamı söz konusu olursa Mahzuni’yi anlatırlar. Mahzuni’den söylerler. Mahzuni’nin anılarını anlatırlar. Böylece insanların zihninde Mahzuni bir kült olarak yayılır. O anlatan kişi de içinde bulunduğu toplumda Mahzuni gibi bir saygınlık elde eder. Aslında o da Mahzuni’nin yakını ve tanıdığı olmak ve Mahzuni’yi bu çağda doğru bir şekilde anlıyor olmaktan dolayı da yüksek bir doyum hisseder.

Yukarıda anlatılan mesele ile bağlantılı olarak, dedeler tarikat yürütürler ve kent yaşamına uygun bir cemevi ve cemevi ibadeti organizasyonu 1990’lı yıllardan sonra şekillenmeye başlar ve bunlar Cem Vakfı üzerinden yapılır. Bu durumun sorumluluğunu Cem Vakfı üstlenmiştir. Yeterli midir? Hayır çok yetersiz ama yine hiç olmazsa dosyadan, kent ortamına uygun dedeler yetiştirmişlerdir. Bundan önce ise talip-pir bağı kopmuş, kentlere gelip kentte hayatın karmaşası içine düşmüş ve kırsal kesimde kalıp kentteki taliplerine gidip gelerek hayatlarını sürdürmüşlerdir. Ancak bu gidip gelme, hayat mücadelesi içinde dede de kendini kurtarma ve maddi bir şeyler kazanma derdine düşmüştür. Dolayısıyla Alevilik, aslında temel ana kaynağı olan ruhsal öğretisinden uzaklaşmış bir biçimde neredeyse Hakullah alma, yılda bir kez olsun dedeyi görme durumuna dönüşmüştür. Bu sürecin içinde eğlenceli olan, duyguları coşturan, harekete geçiren ibadetin bir parçası vardır: zakirlik; saz çalma ve deyiş söyleme. İşte bu sistemin üzerine Alevilik kentlerde yeniden kurgulanmıştır ve Alevilik eşittir saz çalmak, deyiş okumak gibi bir oluşum hâline gelmiştir. Nasıl ki Sünnilik namaz kılmakla eşdeğer hâle getirilmişse Alevilik de neredeyse saz çalmak, saz dinlemek vedeyiş

dinlemekle eş değer hâline gelmiştir. Bunlar daha eğlenceli bir ibadet olarak tercih edilmiştir. Sesi güzel biri ve güzel de bir sofraya olursa çok da keyifli bir ortamdır. Şimdi dedelerin sesi çıkmamaktadır çünkü dedeler o çağın o bilgilerine karşılık verememiştir. Dervişler deli olarak görülmüş, erenlere meczup olarak bakılmış hatta bazı uyanmış ve olayın ciddiyetinin farkında olanlar varsa bunlar ya yalnız bırakılmış ya da bunlara yobaz denilmiştir. “Allah kitap diyorlar, bunlar da başka da bir şey anlamıyorlar. Hayatın kendi gerçekleri var, biraz çağdaş olun, bu devirde böyle şeyler mi olur?” gibi eleştirilerle bu kişiler dışlanmış ve bir kenara bırakılmıştır. İşte bu dönemde dinlemeye uygun, insanları derleyip toparlayabilecek olan sekülerliğine, bireyselliğine, çağdaşlığına, modernliğine zarar vermeyecek olan şey ozanların, âşıkların yapıp ettikleri olmuştur. Tam da burada Âşık Mahzuni sivrilmiştir. Sosyalist bir kimlik olarak kendisini göstermediği için de Aleviler arasında özellikle daha özel muhabbetlerde Alevicilik veya Aleviliği yeni bir çağdaş versiyonu, Aleviliğin modern zamanlardaki kent hayatında yeniden bir okunması gibi olmuştur. Bu durumu Mahzuni’nin kendisi söylemese bile yapıp ettikleri ve aktardığı bilgilerle buna dair şeyleri insanlarla paylaşmıştır. Bu belli bir zaman sonra sanki Alevi olmak Mahzuni gibi olma, Mahzuni fikirleriyle örtüşüyor olma, Mahzuni gibi düşünmek ve “A bak Mahzuni Baba ne diyor?”, “Bak Mahzuni şöyle demiş bir zamanlar.” diyerek onun sözlerini kendi kültürel kimliğinin inşasında birer malzeme olarak kullanmaya başlamıştır. Belli bir zaman sonra da aslında çağdaş dervişlik, çağdaş Alevilik; eşittir Mahzunicilik gibi bir duruma dönüşmeye başlamıştır. Bunun yanında bundan hoşlanmayan başkacılar da vardır: Örneğin Davut Sulariciler; Mahzuni’yi o kadar beğenmemektedirler. Severler fakat “Davut Sulari en azından Dede” derler. Âşık Daimiciler; Veysel Babacılar; Muhlis Akarsucular, Nesimi Çimenciler, Abdullah Vapurcular, Arif Sağcılar⁶¹ daha sonra özellikle 2000’li yıllardan sonra Ali Nurşaniciler, Emekçiciler vardır ama bunların sosyalist tarafı daha ön plandadır yani Emekçi, Ali Nurşani 2010’lu yıllardan sonra yaşlanınca Aleviliğe daha çok dönmüşlerdir. Tüm bunlarla Aleviliğin ana işleyiş merkezi olan ruhsallık dışlanarak yok sayılıp reddedilmiştir. Müzik kanalına rağbet edilip-daha kolay ve eğlenceli de olduğu için- Aleviliği materyalistleştirmeye, özünden koparmaya hatta son yıllarda Avrupa’nın siyasi güdümü ile aslını inkâr edip “Alisiz Aleviliğe” dair bir savunma biçimine gidilmiştir.

⁶¹ Bunların arasında en az tutulan belki Arif Sağ’dır çünkü bir muhabbeti, kendi yazdığı çizdiği yoktur halktan derler, usta malı satar.

Tüm bu anlattıklarımızdan görüldüğü üzere ikrar veren, yolda olup yolun gerekliliklerini yerine getiren geleneksel Alevilikten günümüzde modern seküler bir bakış açısıyla şekillenen Aleviliğe doğru bir değişim dönüşüm yaşanmıştır. Göç, Türkiye’de birçok olgu ve olayı beraberinde getirmiştir. Gerek iç göçler gerek dış göçler, ülkenin hem demografik yapısını hem de sosyolojik yapısını etkilemiştir. Göçle birlikte kırsal alana dair, gelenekler, kültürel unsurlar kentlere; kentlere dair yaşam tarzları bir şekilde kırsala aktarılmıştır. Kırsal ve kentsel alanlar, bir çubuğun birbirini etkileyen iki ucu gibi olmuştur. Göçlerle birlikte dengelerin değişmesiyle kırsal alanın ağırlığı daha çok kentsel alana taşınmıştır. Kent ise kırsaldan gelenleri kendi yapısına göre değiştirmiş ve dönüştürmüştür. Bu durum içinde Aleviler ve Alevilik de yer almaktadır. Aleviler kırsaldan kente göç edince birçok durumla karşılaşmışlardır. Birincisi inanç ikincisi ise sosyoekonomik durumdur. Bu iki alanda ciddi değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Köyünde herkes Alevi iken kente geldiklerinde birçok farklı kesim ve inançlarla karşılaşmışlardır. Alevi olmanın kentte neye karşılık geldiği, toplumda nasıl karşılandığına dair birçok durum ve zorlukla yüz yüze gelmişlerdir. Sosyoekonomik olarak farklı meslek dalları oluşmuş, köyden bazı imkânları daha elverişli olan kent, onlara daha çekici gelmiş köyüne dönme düşüncesini geriye düşüş olarak görmüşlerdir. Bunlar yaşanırken inanç boyutunda dede-talip ilişkisi bozulmuş, köyde herkes birbirinden haberdar ve sorumlu iken kentte kimin ne yaptığı belli değildir, kontrol edilmesi zorlaşmış ki eşler bile neredeyse gün içinde birbirinden saatlerce habersiz yaşar hâle gelmiştir. Kente taşınan taliplerinin hepsine dedeler ulaşamamıştır. Kentte yaşanan birçok soruna dedeler cevap verememiş, çözüm üretememiştir. Talibin gündeminde ise artık inanç, ruhsallık, ahlak değil ekonomik sıkıntılar, hayatın zorlukları, okul, iş, çocuk ve patron derdi olmuştur. Böylece Aleviliğin inanç boyutu ötelenmiş, dedeler yetersiz kalmış, sorumluluklarını doğru bir şekilde yerine getirememiş ve dedelerin yerini Mahzuni Şerif gibi halk şairleri almıştır. Mahzuni, kendisi dede olmasa da Mahzuniciler arasında bir dedeye, bir erene evliyaya gösterilen hürmetle karşılanmış, ağırlanmış, uğurlanmıştır. Böylece iki taraf da kentte birbirine tutunarak var olmuştur. Alevilikte ocakların bilgisini, ocakların içinden gelen veya ocakların yetiştirdiği erenler; deyişler ve sözleri vasıtasıyla güncellerken kentleşme ile birlikte ocaklar bu işlevselliğini kaybetmeye başlamıştır. Ocaklara bağlılık azalmış, neredeyse kopma noktasına gelmiştir. Bu yüzden Aleviliği korumak adına, sahipsiz olunmasın diye örgütlenmeye gidilmiş ve kentlerde cemevleri kurularak en azından “dosya dedeleri” yetiştirilmiş, dedeler koruma altına alınmış, cem erkânı uygulanarak korunsun da

ocaklar içinde yetişen erenlerin varlığının kesilmesi önlenememiştir. Böylece erenlerin ocaklarda yetişmesi sıkıntıya girerken kentlerde cemler, erkânlar kente göre uyarlanmış, yerine getirilmiş ama ruh ve ruhsallığa dair bağlar kopmaya başlamıştır. Mahzuniciler kentte birçok sorunla boğuşurken asıl ruhsallıktan uzaklaşmanın yarattığı sıkıntılar görmezden gelinmiş ve ocakların yeterli eren, gerçek yetiştirememesi ile bu sıkıntılara cevap bulunamamıştır. Mahzuniciler en azından sorularına cevap veren, evini ziyaret eden, ezilen halkın yanında olan Mahzuni'den cevap aramışlardır. Mahzuni de onların soru ve sorunlarına siyaset, güncel bilgi, durum ve olaylarla cevap vermiş, çözümlenmeye çalışmıştır. Böylece Alevilerin gündeminde siyaset ve güncel olaylar merkeze oturmuştur. Bu konular Mahzuni'nin yer aldığı, ziyaret ettiği evdeki muhabbet ortamlarında konuşulup ya da en azından bir türkü söyleyerek duygusal bir rahatlama yaşamaya dönüşmüştür. Bu süreçte Aleviliğin tarikat ehli olma özelliği aşağı çekilmiş, arka plana atılmış ve kültürel bir forma dönüştürülmüştür. Aleviliğin inanç özelliklerinin yerine laikliğe bağlı kalınarak kültürel özellikler öne çıkartılmıştır. Semah, söz, saz, kadın erkek eşitliği, çağdaşlık, insan olma gibi özellikleri sunulmuştur. Böylece Aleviliğin ruhsal içeriği boşaltılmıştır. Boşaltılan yere de kişiler kendisi gibi olan ve kendisine çok karışmayan kişileri yerleştirmişlerdir. Bu yerleştirilen kişilerden birisi Mahzuni Şerif'tir. Kendilerine kült olarak seçtikleri bu kişilerle Aleviliğin sadece saz, söz, semahla özdeşleştirilmesi; inanç boyutunun kapatılmasına, gerçekten ve gerçeklikten uzaklaştırılmasına sebebiyet vererek günümüzde "Alisiz Aleviliğe" kadar varılmasına yol açmıştır.

4.3. Bir Kültürel Grup Olarak "Mahzunicilik" ve Kültürel Kodları

Mahzuni Şerif, kült bir şahsiyet olarak toplumda sevilen bir halk şairidir. Kendisinin hitap ettiği kitle ve sevenleri geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Ancak sevenleri içinde bir grup vardır ki Mahzuni onlar için ideal bir şahsiyet ve idoldür. Bundan dolayı onunla aynı ideolojiye sahip olmak, onun gibi giyinmek, onun gibi söz söylemek gibi birçok ortak özelliği taşırlar. Bu kişiler Alevi, cumhuriyetçi ve Atatürkçü olup kente göç etmiş kesimin insanlarıdır ve kendilerini "Mahzunici" olarak nitelendirirler. Mahzuniciler bir kültürel grup olma özelliğine sahiptirler ve bu grubun belli başlı kültürel kodları vardır. Kültürel kod ise bireylerin davranışlarını etkileyen, belirleyen fakat farkında olunmadan kazanılan bir anlamdır. Yani birey yaşadığı kültür içinde bu kodları, anlamları zihnine yerleştirir ve bu kodlarla düşünüp hareket eder. Mahzuni sevenlerin Mahzuni ile aralarında bağ kurmalarının

sebebi de bu kültürel kodlardan gelir çünkü Mahzuni; kendileri gibi Alevi'dir, ezilmiştir, köylüdür lakin kente göç etmiştir, haksızlığa uğramıştır, Atatürkçüdür, çağdaşlığı savunur vb. Tüm bunlar onların kültürel kodlarıdır ve bu kodlara göre düşünüp hareket ederler.

Mahzuni Şerif, yaşadığı dönemde sevenleri tarafından bir kült, ideal kişi olmuştur. Mahzuni'nin yakın dostu, Amasya / Gümüşhacıköyü'nden ressam ve yazar Ali İhsan Aktaş Mahzuni'nin hayranlarını "Mahzunici" olarak adlandıran ilk kişidir, aynı zamanda kendisi Mahzunicidir (Işık, 2022b: 120-121). Bu noktada Mahzuni seven ile Mahzunici söylemini ayırmak gerekmektedir. Mahzunici demek sürekli Mahzuni türküleri dinlemek, söylemek değildir. Mahzunici demek, Mahzuni gibi dünyaya bakmaya çalışmak ve onu nerdeyse bütünüyle kabul etmektir. Bu kabul ise sadece Alevilerde vardır. Onlar arasında artık Mahzuni kült hâline gelmiştir. Onun gibi düşünür, hayata dair bakışını ona göre yönlendirir, tepki verir hatta giyinirler. Bu noktada devreye kültürel kodlar girmektedir. Mahzunicilerin sahip olduğu kültürel kodları incelemeye geçmeden önce kültürel kodun ne olduğunu açıklamak konunun anlaşılmasını kolaylaştıracaktır:

"Kültür kodu; herhangi bir şeye içinde bulunduğumuz kültür aracılığıyla yüklediğimiz bilinçsiz anlamdır. Kültürlerin birbirinden farklı olması nedeniyle aynı obje veya duruma biçilen değer de birbirinden farklılaşmaktadır. Ancak farklılıklara ilişkin bu anlam çözümlemesine insanlara doğrudan soru sorularak ulaşılabileceği düşünülmektedir. İlgili nesnenin kültür kodunu çözmek için elverişli değildir." (Rapaille, 2009; akt. Saltürk ve Güngör, 2019: 139).

Açıklamada belirttiği gibi kültürel kod; davranışta kişiyi etkileyen, belirleyen ama kişinin bunu etkileyen ve belirleyen olarak bilmediğidir. Kişi bilmese de kendisi şekillenmiştir, yapısı, zihni oluşmuştur fakat kişi onun üzerine düşünmez, kendiliğinden öyle davranır. Onu doğduğu toplumda, yaşadığı kültür dünyası içinde kendiliğinden alır. Bundan ötürü kültürel kod diye ifade edilir. Mahzunicilerin Alevilerden olması da bundandır yani Mahzuni de Alevi'dir ve haksızlığa uğramıştır. Kır kökenlidir ve kente gidip yerleşmiştir. Kentte karmaşıklıkları görmüş, karmaşıklıklara kendince çözüm aramak amacıyla uğraşmıştır. Kendi menfaati için bir şeyler yapmaya çalışmış, başarmış başaramamış, kazanmış kaybetmiş yani aslında birebir geldiği toplumun bir prototipini, bir örneğini yaşamıştır. Yaşarken de samimi olduğu durumları şiirlerinde açıkça anlatmıştır. O anlattığı

durumları da insanlar yaşadığı için o durumda kendilerini bulup ona göre uygun davranmaya çalışmıştır. Mahzuni, herkesin gözünün önünde bunları yaşamıştır ve yaşarken bunları insanlarla paylaşmıştır. İnsanlara da bunlar uyduğu için kendileri bunu taşımıştır. Bu anlamda Mahzuniciler olarak kendini nitelendiren kişilerin kendi içinde kültürel kodları vardır. Bu kültürel kodların toplamı, o grubun kimliğidir. Diğer kişilerden ayırır, belirgindir, grubun içinde ortak bir yapıya sahiptir. Mahzuni Şerif etrafında, onun sevenlerinin içinde ayrı bir yapıya sahip olan, Mahzuni Şerif'i kültleştiren, neredeyse hatasız gören Mahzunicilerin kendine özgü kültürel kodları söz konusudur. Mahzunicilerin bu kültürel kodlarını genel hatlarıyla şu şekilde açıklayabiliriz:

Mahzuniciler, kendilerinin en belirgin özelliğini “Ben haksızlığa dayanmam.” diye belirtmektedirler. Nerede ve hangi mesele olursa olsun haksızlığın olduğu bir ortamda sessiz kalma ve barınmalarının pek mümkün olmadığını söylerler. Bu yüzden genel olarak toplumda muhalif ve çatışma yaratan kişiler olarak anıldıklarını, kendilerini hak olanı söylemek, haksızlığı önlemek adına bulunduğu konumdan, gruptan ya da toplumdan dışlanmaktan korkmadıklarını, bu durumları göze aldıklarını ifade ederler. Haksızlığa dayanmak zorunda olduklarında, bunu önlemeye güçleri yetmediğinde ise haksızlığa sadece katlanırlar ve haklının haksızın ortaya çıkacağı, adaletin sağlanacağı günü umut ederek beklerler çünkü haksızlık devranının bir gün sonunun geleceğine inanırlar. Bu noktada Himmet Sarıaslan'ın “Haksızlığa dayanamayız. Yani bu bizim genimizde vardır.” (KK47) sözü ve Emrah Keser'in aşağıdaki açıklamaları, haksızlığa dayanamamalarının sebeplerini net bir şekilde verecektir:

Emrah Keser: Haksızlığa dayanmam elbette. Bugün Türkiye'de yer gök haksızlık kaynıyor. Bugün kurumlarda gün aşırı haksızlığa uğruyoruz, haksızlığa uğrayanları görüyoruz. Mesela çalıştığımız bölüme birini atama ile gönderiyorlar, psikoloji bölümü okumamış, başka bölümden mezun, bölüme başvuru yapmamış, sınava alınmamış, mülakata girmemiş, göreve başlatılmış. Şimdi bu durum o kadar çok toplumun içinde var ki Türkiye baştan sona haksızlıklar ülkesi oldu. Bu ülkede haksızlığa dayanamıyorum diyen kişinin ya intihar etmesi ya kaçıp gitmesi lazım ya da zihnine başka uyuşturucu yol bulması lazım. Başka türlü dayanamazsın. Haksızlığa dayanıyoruz belki ama bundan kasıt tahammül ediyoruz, dişimizi sıkıyoruz. Haksızlığa katlanmak, olur canım öyle deyip huzurluca yaşamak değildir. Haksızlığa alıştığımız da yok. Bizler dişimizi sıkıp, tahammül edip bekliyoruz. Elbet bir gün devran döner, bunların hesabı sorulur diye bekliyoruz belki hiç dönmeyecek ama şu açıdan bir şey söyleyebilirim: Haksızlıkları fazlaca görmeye meyilli olduğumu söyleyebilirim mesela aynı

toplantıda bulunmuşuz arkadaşlarımla hepsi muhalif insanlar başka şeyler konuşulurken ben mesela bütün temaların içinde bir tane haksızlığı bulabilirim kolayca ve buna vurgu yapabilirim, belki orda başka konular da vardı bu seçici dikkat açısından kimler haksızlığa uğruyor sorusu anlamında bir seçici dikkatim var elbette.

Satı Sariaslan Atli: Nereden geliyor bu?

Emrah Keser: Kimlik oluşumu böyle, kimliğimiz böyle yapılanmış. Mahzuni'yi dinleyerek, Yaşar Kemal'i okuyarak büyüdüğünüzde işte İnce Memed, Abdi Ağa döngüsü dünyanın her yerinde. Oralardan besleniyor, halk edebiyatından besleniyor bu şey. Okuduklarımdan, dinlediklerimden, Alevi kültüründen. İlk yurda gittim, üniversitede ilk günden, Aleviler mum söndürme yapıyorlar muhabbeti oldu orada. Bizim tabii ki bir hassasiyetimiz, derdimiz var bu toplumun içinde. O yüzden haksızlıklar bize daha görünür oluyor çünkü kişi kendinden bilir, hayatımızda bunu yaşamışız. Benim adım Emrah konulmuş, niye? Alevi ismi olursa okurken falan ilerde önünü keserler çocuğun diye Emrah olsun hem Alevi olduğu anlaşılmasın falan diye. O kadar hayatımıza sirayet etmiş. Ben çok duyardım Alevi olduğunu söyleme okulda, diye okulda şöyle yapma, belli etme kendini, diye. Ezilmiş zulme uğramış bir toplum olduğumuz için, elbette iç dünyamız bunla meşgul olduğu için sürekli haksızlıkları görmeye de meyilliyiz. Bana bir haksızlık listesi yap desen arkadaşımın yapacağı listeden daha uzun bir liste yaparım belki görmeye daha meyilliyim (KK27).

Mahzunicilerin doğuştan getirdiğine inandıkları haksızlığa gelememe özellikleri, bir anlamda günlük hayatta haksızlıkla sıklıkla karşılaşmalarıyla da alakalıdır çünkü Mahzuniciler, çoğunlukla Alevi ve Atatürkçüdürler. Emrah Keser'in açıklamalarında olduğu gibi Aleviler yüzyıllardır devletlerin ve toplumun baskısı altında ezilmiş, horlanmış, ikinci sınıf muamelesi görmüş kişilerdir. Osmanlı Devleti'nde dağlara, ücra yerlere yerleşmek zorunda kalan, göç ederken köyden köye taşınmak mecburiyetinde kaldıklarında öldürülen kişilerdir. Katledilmeye varan olayların yaşanması ile Alevilerin toplumdan uzak, erişilmesi zor yerlere, dağlara yerleşmeleri ancak cumhuriyetin kuruluşu ile değişmiş ve ovalara inip şehirlere yerleşmeleri ile toplumda yer edinmişlerdir. Ancak şehirlere yerleşen Alevileri şehirde de başka ayrımcılıklar, haksızlıklar, zulümler, katledilmeler beklemektedir. Nitekim insanlık 2020'leri görse de en basit örneğiyle bir Alevi mahallesine 9-10 yıl dilekçe yazılarak zorla asfalt dökülmekte, yolları, kaldırımları yapılmakta ya da yarım yamalak işlem görmektedir. Şehrin ana caddelerinde kullanılmış, kırılmış, dökülmüş otobüs durakları Alevi mahallerine getirilmektedir. Otobüs seferleri sıklaştırılmamakta ya da verilmemektedir. Bir

şehirde Alevilerin yer aldığı mahalleler ile Sünnilerin yer aldığı mahallerin şehirleşme, çevre ve peyzaj düzenlemesinde dahi ciddi farklılıklar vardır. Alevi diye kişilerin devlette görev almaları sürekli engellenmekte ya da zorlaştırılmaktadır. Bulunduğu konumda çeşitli manipülasyonlarla işinden istifa etmesi için planlar yapılmaktadır. Büyükşehirlerde çoğu zaman Aleviler, “Alevisiniz sizin diriniz camiye gelmedi ki ölünüzün burada ne işi var?” şeklindeki tavır ve tutumlara maruz kaldıklarını ve tüm bu durumlardan rahatsız olduklarını söylerler (KK36). Alevilere eksik, istenilmeyen, üvey evlat muamelesi yapılması, direk öldürülme de öldürmekle eşdeğer bir hâle getirilmesi, haksızlık yapılması bu zulmün yüzyıllar geçse de değişmediğini, bu yüzyılda şekil değiştirerek devam ettiğini göstermektedir. Tüm bunlar insanlığın bu noktada hâlâ eksik olduğunu gösteren derinde aslında daha da büyük ezilmelerin, haksızlığa uğramaların yaşandığı bir toplumsal yara olduğunun işaretidir. Tüm bunlar Mahzuni ve Mahzunicilerin hayatlarında yer almıştır. Onlar bu tür haksızlıkları hayatlarında sürekli yaşamış ve yaşamaya devam eden kişilerdir. Bundan dolayı haksızlığa uğramak da haksızlığa karşı çıkmak da onların hayatının gerçeği, dikkatlerini verdikleri, merkez noktalardan biridir.

Mahzuniciler kendilerini ezilenin içinde ve ezilenden yana olarak nitelendirirler. Yukarıda bahsettiğimiz gibi Aleviler toplumda Cumhuriyet ile var olmaya başlayan ve var olabilmek için hâlâ mücadele eden kişilerdir. Bu da kolay olmadığı için genellikle köylü ve işçi kesimi olduklarından dolayı toplumda ezilenlerin içinde yer almışlardır. Kendileri ezildiği için ve ezilmenin ne demek olduğunu bildiklerinden dolayı her daim nerede olursa olsun ezilen kişi kimse onun yanında olmayı seçmiş, bağrılarına basıp onu desteklemişlerdir. Mahzuni Şerif de kendileri gibidir o da ezilmiştir, köylüdür, hayatta kalma ve var olma mücadelesi vermektedir. Şiirlerinde hem kendisinin hem de ezilenlerin dertlerini, sıkıntılarını aktararak tercüman olmuştur. Bu da onların Mahzuni’ye neden tutunduklarını, onu kült bir şahsiyet olarak seçtiklerini ve niçin sürekli dinlediklerinin sebeplerinden birisini vermektedir. Melek Yörük’ün “Annemi babamı, çalıştığım dönemleri; ezildiğim yılları, ezilenlerden yana olduğu için dinliyorum.” (KK73) ifadesi, bu durumu destekler niteliktedir. Mahzuniciler kendi ailesini, yaşamında çektiği sıkıntıları Mahzuni’nin şiirleri ile hatırlayıp onun da ezilenlerden yana olduğunu bilmeleri ona karşı ayrı bir bağın oluşmasını sağlamıştır çünkü onlara göre Mahzuni de ezilenlerdendir.

Ezilen ve ezilenin yanında olan Mahzuniciler toplumdaki ötekileştirme ve adaletsizliklerden dolayı mazlum bir yapıya sahiptirler. Bu anlamda Mahzuniciler, mazlum ve garibandırılar çünkü toplumun alt kesiminde yer alırlar ve toplumda dışlanan kesimdir. Maddi yönden güçsüzdürler. Ekonomik olarak genellikle refah düzeyleri çok yüksek kişiler değildirlirler. Toplumun çoğunlukla alt sınıf, az olarak da orta sınıf olarak adlandırılan sınıfların içinde değerlendirilirler. Mazlumdurlar çünkü yüzyıllardır zulme uğramış, güçlüler tarafından zulmedilmiş olan Alevi toplumunun bireyleridir. Bu zulmedişler de genetik kodlarına işlendiği için genel yapı itibariyle sert, yırtıcı, keskin sözler söyleseler de aslında sessiz, uysal ve boynu büküktürler yani duruşları bu şekildedir. Toplumda kimsesiz ve sahipsiz bırakılmışlardır bu yüzden garibandırılar. Herkesin sığınabileceği bir yer varken özellikle şehre geldiklerinde Aleviler kimsesizdir ve zulme uğrarlar. Bu yüzden kendilerini mazlum olarak nitelendirip haksızlığa uğradıklarında da Mahzuni'nin "Zalimin zulmü varsa / Mazlumun Allah'ı var / Ahım seni kör eder" dizelerinde vurguladığı ve inandığı gibi onlar da "Zalimin zulmü varsa mazlumun Allah'ı var" sözüne sığınırılar. Bu durum onların aslında ilahi bir adalet farklı bir biçimde inandıklarını göstermektedir. Yani onlar mazlum olmak, en alttaki olmak, masum olmak ve ilahi adaleti çağırmak gibi konularda ilahi adaletin eninde sonunda tecelli edeceğini düşündükleri için Allah tarafından bu masum ve mazlumların korunacağına, ödüllendirileceğine dair bir inanışları vardır. Bununla birlikte bu inanış onları Alevi tarikatına düşkün biri veya Sünnilikteki gibi ibadet merkezli bir insan yapmaz. Sırf masum ve mazlum olduğu için Allah'ın ona destek olacağına, koruyacağına, eninde sonunda hakkını alacağına inanırlar lakin bu inanış onları böyle bir dinî inanışın rutinlerine, ritüellerine bağlı kılmaz, bunları yapmaya itmez. Bu durum onlarda bir dindarlık geliştirmez. O zaten kendi varoluşuyla, mazlum ve masum oluşuyla hak ettiğini ve o hak ettiği şeyin de Allah tarafından verileceğini düşünür. Bu böyle değişik bir inanç şeklidir. İnanarak inancın kodlarına sarılmaz. "Zaten ben mazlum olduğum için bende var, ben bunu hak ettim." diye düşünür. Ben mazlumum diye gidip bir dervişle bir tarikatla bir bağ kurmaz. Adaletin sağlanmasını beklerler ve magic yani büyüsel, sihirselsel bir şekilde eninde sonunda yani tepesine vura vura sanki gerçekleşeceğine dair bu konuda bir inanışları vardır.

Mahzuniciler mazlum ve gariban olmalarının yanında itaatkâr değil isyankârdırlar çünkü kimsesiz olmak, toplumda en aşağıya itilmek kakılmak, örselenmek, sürekli yetersiz ve eksik görülmek, sahipsiz kaldıklarını hissetmek ve kendilerini üvey evlat gibi hissetmek, dışlanmak onları bir süre sonra isyana sürüklemektedir. Mahzuniciler köyden kente göç eden

388

kişilerdir ve kentte dışlanmaktadırlar. Köyde ise dışlanma gibi bir durum söz konusu değildir. Köyde inancı gereği bir tarikatı, dede-talip ilişkisi şeklinde işleyen geleneksel bir sistemi vardır. Ancak kente geldikleri zaman dışlanmaktadırlar. Bir de üstlerine Alevilik, cumhuriyetçilik, Atatürkçülük yüklenir. Cumhuriyetin, Atatürkçülüğün de kentte işe yaramadığını görürler. Bu değerlerin kentte dışlandığını, ötekileştirildiğini fark ederler. Ancak umutları vardır, umutlarını tamamen kaybetmiş değillerdir çünkü sisteme inanırlar. Cumhuriyet, Atatürkçülük onlara göre bir sistemdir. Sistemin kendisinde değil onu uygulayanlarda sorun vardır, onlar sistemi işlemez hâle getiriyordur. Mahzunicilere göre bu kişiler sistemden çekildiğinde her şeyin düzene gireceğine dair bir umutları vardır. Bu umudu Mahzuni'den aldıklarını Emrah Keser örnek vererek şöyle açıklamıştır:

“Bunu ben günlük hayatımda çok hissedirim okulda ya da kurumda. İşte şu dersinizde yer dolmuş ama işte falanca mütevelli heyetinden biri arıyor bu çocuk alınacak falan, diyor ben inadına derim ki o çocuk o derse girmeyecek hiçbir şekilde yoksa ben bu dersi vermiyorum isterseniz atın beni bu okuldan. Beni atsalar param mı var yaşayacak? Yok ama işte Mahzuni insana bunu fısıldıyor. Ona bir sorumluluk hissediyorsun ona ve onun temsil ettiği şeye karşı bir sorumluluk hissediyorsun. Diyorsun ki hayır yani bu kadar savaşmadan, dik durmadan var olmak mümkün değil. Bu cesareti, umudu bıraktığını düşünüyorum topluma Mahzuni bize hiçbir zaman öldük bittik umutsuzluğu aşılamadı. Haksızlığa uğrayanın devranı gelecek bize bunu söyledi.” (KK27).

Emrah Keser'in açıklamalarından görüldüğü üzere Mahzuniciler haklı olduklarını düşündükleri bir durumdan, davadan asla vazgeçmezler. Haksızlık, yanlışlık, insanlığa ve hak olana aykırı durumlarda ciddi bedel ödeyeceklerini bildikleri hâlde isyan etmekten hiç çekinmezler. İsyân etmek onlar için dik duruş, var oluş, var olma mücadelesi için geçerlidir.

Yüzyıllardır toplumda haksızlığa uğramış Alevi toplumu olarak Mahzuniciler, eşitsizliği hayatları boyunca yaşamaları, hücrelerine kadar bunun işlenmesi ile toplumda eşitliği isteyen ve savunan kesim olmuştur. Çünkü doğuştan herkesin eşit yaratıldığına inanırlar. Herkes Allah'ın kuludur, kimsenin kimseden üstünlüğü yoktur. Üstünlükler kişisel olan yani yaratılıştan gelen özelliklerle olur. Örneğin sanatçı kişiliğe sahip olmak, lider olmak, yetenekli olmak, zeki olmak gibi... Onun dışında dünyaya gözünü açan her insan eşit şartlarda yaşamalıdır. Aslında eşit yaşamaktan kastettikleri de herkes hak ettiği yerde hak ettiği şekilde olmalıdır yani denge esas alınmalıdır. Bu durum sağlanmadığında toplumda

insanlar arasında ciddi eşitsizlikler, ayrımlar yaşanmaktadır. Bunları önlemek amacıyla insana insan olduğu için değer verilmesi, adaletin sağlanması, siyasilerin, üst kademedeki bulunan yetkili mercilerin harekete geçmesi ve bu konuda bir şeyler yapması gerektiğini düşünürler. Onlar bir şeyleri değiştirmedikleri sürece halkta bir değişikliğin olacağına inanmazlar. İnsanlar arasında ayrımcılığın devam edeceğini düşünürler.

Mahzuniciler, cumhuriyetçi ve Atatürkçüdürler çünkü yukarıda belirttiğimiz özelliklerin giderildiği, toplumda var olmaktan insan yerine konulup söz sahibi olmaya varana kadar her şeyi Alevi olarak cumhuriyetle birlikte yaşamışlardır. Aşıkâr olmalarını, görünür olmalarını, şehre çıkabilmelerini, modern yaşamla bir bağ kurabilmelerini cumhuriyet sağlamıştır. Kendileri kimsesizdir, garibandır, mazlumdur ve onlara cumhuriyet sahip çıkmıştır, kimseleri olmuştur. Ezilmişlerdir, haksızlığa uğramışlardır ama seslerini cumhuriyet sayesinde duyurabilir hâle gelmişlerdir. Bu yüzden cumhuriyet onlar için bir başyapıttır (KK34). Eşit yurttaş çerçevesinde devletinde yurttaş olarak kabul edilmenin gururu ve sevincini yaşamışlardır, haklarını savunabilmişlerdir. Mahzuniciler için cumhuriyet yaşam biçimidir (KK26). Kendilerinin ve dünyada var olan bütün insanların eşit şartlarda yaşamasını istemeye dair arzuları ve hayalleri ancak demokrasi temelli bir sistem olan cumhuriyet ile gerçekleşebilmiştir. Tüm bunların kendi ülkesinde olmasını sağlayan, bağımsızlık mücadelesi veren, yok olmak üzere olan bir ülkeyi yeniden var eden kurucu ve büyük lider; dünyaya nam salmış, kimsenin hakkı yenmesin diye yasal düzenlemeler yapan, hakları yasalarla koruyan, kadınların haklarına önem veren, onlara hürlüğü veren, devrimci, siyasal ve askerî deha ise Mustafa Kemal Atatürk'tür (KK63, KK58, KK69, KK41, KK30). Ülkeyi düşmanlardan kurtarandır, devletini ve milletini koruyan, ülkenin ve cumhuriyetin kurucusudur, başkomutandır, aydındır, dâhidir, Türklerin Ata'sıdır, kısacası dünyada eşit benzeri olmayan bir liderdir (KK85, KK44). Atatürk sayesinde cumhuriyete, cumhuriyetin sayesinde de insan olarak toplumda var olmaya, insanca yaşamaya kavuşmuşlardır ve hâlâ bunun mücadelesini verme gayreti içindedirler. Bu yüzden Atatürk'ün ilke ve inkılaplarına sıkı sıkıya bağlı kişilerdir; onlar için Atatürkçülük, onun ilke ve inkılaplarına uymaktır (KK69). Onlara göre Atatürk, doğruluk demektir (KK55). Bu yüzden Atatürk'ün ilke ve inkılapları onlar için hatasızdır. Bu durumu Mustafa Kaya şöyle dile getirir: "Ulu Önder Atatürk'ün hangi ilkesinde bir eksiklik, bir yanlışlık olabilir ki? Buna uymamak nasıl olabilir ki? Atatürkçülük çağdaşlığın ta zirvesi demektir. Yeter ki uygulayabilsinler." (KK83). Atatürk'ün ilke ve inkılaplarında yanlışlık yoktur. Herkes buna uymalıdır çünkü Atatürk'ün

çizdiği yol ve yoldan gitmek çağdaş olmanın en üst noktasıdır. Bu yüzden de ona sıkı sıkıya bağlıdır. Mahzunicilerden bu nedenle Atatürkçülüğü söküp atmaya çalışmak onların vücudundan bir organını kesip atmak gibidir. Atatürk ülkeyi kurup ilke ve inkılapları millete miras bırakmıştır. Bunları korumak, uygulamak ve yaşatmak da Atatürkçülere düşmektedir çünkü cumhuriyeti, Atatürk'ün ilke ve inkılaplarını korumak, yaşatmak demek ülkeyi korumak ve yaşatmak demektir. Bundan dolayı “bir kişi Atatürkçüyüm diyorsa ülkesi için uğraşmalı, çabalamalıdır.” (KK76, KK73). Mahzuniciler için Atatürkçülük basit bir söylem ya da bir ideolojiye sahip olmakla sınırlı değildir, Atatürkçülük demek onlar için vatan, millet demektir, milliyetçiliktir demektir lakin onların milliyetçiliği de Atatürk milliyetçiliğidir. Irkçılığa varmayan, bu coğrafyada yaşayan herkesi Türk kabul etmeye dair bir milliyetçiliktir. Atatürk'ün yeri ayrıdır fakat onlarda Atatürk'e tapma durumu söz konusu değildir, büyük saygı duyulur. Bunu Himmet Sarıaslan şu şekilde dile getirmiştir: “Atatürkçülük, milliyetçiliktir. En büyük milliyetçilik Atatürk milliyetçiliğidir. Atatürk'e çok saygı duyulur ama asla tapılmaz.” (KK47). Atatürk milliyetçiliği Türkiye’de Kurtuluş Savaşı’nı yapan ve Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran halka Türk denir temelinde bir milliyetçiliktir yani ırk temelinde değildir. Bu ülkenin vatandaşı olmak, bu ülkeyi kuran unsur olmak, bu ülkede yaşıyor olanların hepsinin tek bir millet ve ülke etrafında toplandığına inanmak milliyetçiliğine sahiptirler. Mahzuniciler Atatürk’ü de buradan tutunurlar. Hatta Mahzuniciler içinde, Hz. Ali’yle Hacı Bektaş Veli’yi onunla da Atatürk’ü aynı ekol, aynı kişilik içinde görüp değerlendiren bir grup da vardır. Yine kendi aralarında Hz. Ali, Atatürk hakkında bazı düşünceleri, kabulleri vardır. Bunlardan birisi Atatürk’ün seyitliğidir. Mahzuniciler için Alevilik ne ise Atatürkçülük de odur çünkü Atatürk seyittir, Ehlibeyit soyundan gelmektedir, bir gerçektir. Mahzunicilerin bu düşüncelerini (KK12) Ali Sarıaslan ve (KK98) Sezai Aksoy, örnekler nitelikte şöyle ifade etmiştir:

Satı Sarıaslan Atli: Sizce Alevilik nedir?

Ali Sarıaslan: Ali soyundan gelen, Peygamber soyundan gelen Ali’ye bağlı olanlar.

Satı Sarıaslan Atli: Solculuk nedir?

Ali Sarıaslan: Siyasetle işim olmadı.

Satı Sarıaslan Atli: Atatürkçülük nedir?

Ali Sarıaslan: Bu da Aleviliktir. Atatürk de Ali soyundan gelmedir, bir gerçektir.

Sezai Aksoy: Atatürk bizim pirimizdir, kendisi Alevidir, seyit olduğunu düşünüyorum. Özgürlük için mücadele ederdi, nefsinden uzak bir yerde yaşardı. Bir yüzükle gelip yüzüklerin efendisi olmadı.

Mahzuniciler için Atatürkçülük, Alevilik, siyasetle ilgisi olmamak önemli kodlardır. Siyaseti kötü ve insanları kandıran bir şey olarak gördükleri için siyasete kötü derler. Kendileri Alevi kültüründen, inancından gelir. Cumhuriyet ve Atatürk'ü bununla iç içe tutup özdeşleştirirler. Bu sebepten dolayı Mahzunicilerde, Atatürkçü ve Alevilik aynı kimliğe karşılık gelir. Bunlardan hiçbirini birbirinden ayırmaz. Dolayısıyla yukarda bahsettiğimiz duruma denk gelmektedir: Atatürkçülük eşittir Aleviliktir, Alevilik eşittir Mahzuniciliktir. Bu durum, yakın gördüğü insanlara aynı kültürel koddan geldiğine dair bir beklentiyle baktıklarını göstermektedir. Mahzuniciler, Atatürk'e öyle bağlıdırlar ki inançlarının önemli bir parçası olan tekke ve türbelerin kapatılmasına karşı çıkmayıp Atatürk'ün aldığı kararların doğru ve bir sebebi olduğuna inanırlar. Bu durumu Hasan Sarıaslan şu şekilde dile getirmiştir:

“İnternette dinledim birisi “Kötülüğü Alevilere Atatürk yapmıştır.” diyo. Ben Alevi olarak düşünüyom Atatürk ne yapabilir? “Türbeleri kapatmış.” diyo. Yav arkadaş türbeleri kapatmaz. Atatürk sana dedi ki sen buraya gidip de burada ne yapabilin, ne yapacan, sen akşama kadar buraya yalvarsan bu adam sana ne edicek yani? Otur çalış. Sen işine bakacaksın ya itakatin varsa itakatini gine yap sen burdan her şeyi, umudunu bulamazsın sen kafanda yapacaksın. Din de öyle kardeşim akşama gadar otur yalvar Allah Allah... Allah ne yapsın sana ya?” (KK42).

Hasan Sarıaslan, Atatürk'ün yaptığığın doğru ve kendilerine doğru yolun ne olduğunu gösterdiğini belirtmiştir: Onlar için, Atatürk ne yaptıysa doğrudur. Hatta “sizin yolunuz tarikatınızın hepsini, tekke türbeleri Atatürk kapatmıştır niye buna karşı çıkmıyorsunuz, buna tepki vermeniz gerekiyor” gibi durumlarla karşılaşılıyor ama bizim buna cevabımız Atatürk yapmışsa doğru yapmıştır şeklinde olmalıdır, biz buna inanırız diye düşünürler. Çünkü Mahzunicilerin siyasi lider olarak benimsedikleri Atatürk aynı zamanda onların sosyal alandaki önder ve rehberidir.

Mahzuniciler laiktirler ve toplumda laikliği en güçlü savunanlardandır çünkü din, inanış, ibadet kişinin Yaradan ile kul arasında olan bir çizgidir. İnsanın vicdanıdır; özde gerçekleşen özel, manevi bir durumdur ve buna müdahale edilmemelidir (KK30, KK26, KK98). Bu nedenle kişilerin inançlarına müdahale edilmesi doğru değildir. İnançlara, ibadetlere saygı gösterilmelidir. Mahzuniciler, dini akıl merkeziyle okuyup seküler okuma

yaparlar. Laikliği ibadet özgürlüğü, Allah ile kul arasına kimse girmeyecek şekilde görüler. Halk şairi İsmail İpek bu görüşlerini şöyle dile getirmiştir.

“İbadetler herkes kendi görüşüne göre ibadet yapmalıdır, neye inanıyorsa ona göre ibadet yapmalıdır. Kimsenin görüşüne karşı değilim herkes eşittir, ibadetini yapar. İbadet ibadettir isterse namaz kılarak da ibadet edilir, oturarak da ibadet edilir. Çiftini sürerken de tarlanda çalışırken de ibadettir. Sevgiyle aşkla çalışırsın o ibadet sayılır yani ne iş yaparsan sevgiyle yaparsın, neye inanırsan ona göre yaparsın.” (KK58).

Mahzunicilerde “Çalışmanın kendisi de ibadettir.” anlayışı yaygın olduğu için İsmail İpek’in açıklamalarında görüldüğü üzere ibadet kişinin iradesine kalmış bir durumdur. İster normal bir şekilde namazını kıлып ibadetini yapar-hatta bunda bile şekilcilik olmamalıdır-isterse çalışarak ibadetini yapar. Ancak çalışmakta da gösteriş, şekilcilik olmamalıdır. Sevgiyle, aşkla çalışıyorsa ancak o zaman bir kişinin çalışması ibadet sayılır.

Mahzunicilere göre devlet de laikliği gözetmelidir ve baskın olan inançların toplumda azınlık gibi olan diğer inançlara baskı yapmamasını sağlamalıdır. Din ile devlet işleri ayrı bir durumdur, siyasetçiler buna dikkat etmelidir. Ayrıca bu sadece devletin değil kişilerin de dikkat etmesi gereken bir konudur. Kişilerin kendi dünyalarında da koruması gereken bir durumdur. Bu nedenle ibadetlerini yaparken kimseye müdahale etmeden, göze sokmadan yapmalıdır yani inancını yaşarken orta yerde (refüjde ya da meydanda) namaz kılarak, oruç tuttuğunu insanlar içinde belirterek göstermelik bir hâl içinde olmamalıdır (KK69). İbadetler samimi ve içten olmalıdır, gerçekten içten geliyorsa olmalı, dostlar bizi pazarda görsün hesabı olmamalıdır (KK53). Onlara göre samimi yapılan her şey ibadettir, sevgi merkezdedir. Sevgiyle yaklaştığın ve içinden gelerek yaptığın her işte ibadet etmiş sayılırsın. Bu görüşlerini sanatçı Mercan Erzincan şu şekilde ifade etmiştir: “Şekli şemalı olmamalı ibadet kişiye göre değişebilir. Bir çiçekle konuşup türkü söyleyip ibadet edebilirsin, birine yardım edince de ibadet etmiş olabilirsin. İnsanı kâmil zirvesine ulaşmak için kimseyi incitmeden yapıyorsan o makbuldür. Kin tutmamak derdine çare olmak gibi...” (KK74).

İbadet şekille sınırlandırılmamalıdır. Hakk’ın tecellisini bir çiçekte görüp onun da canlı olduğuna inanıp, varlığına saygı ve sevgi duyarak ona şarkılar, türküler söylemek de yardıma muhtaç birisine yardım etmek de ibadettir. Önemli olan kimseyi incitmeden ibadetini yapıyor olmandır. Yunus Emre’nin “Bir kez gönül yıktın ise / Bu kıldığın namaz değil” dizelerinde belirttiği gibi Hakk’ın tecelli edeceği bir gönlü yıktıktan sonra kılınan namaz

geçerli değildir. Mahzuniciler kişilerin günahlar işleyip bir ömürlük günahlarını hacca giderek, yıllık günahlarını ramazan orucuyla, haftalık günahlarını cuma namazıyla, günlük günahlarını da beş vakit namazla kılarak affedileceğini, günahların yok olacağına dair bir kanaate karşı çıkarlar. Alevilikteki el, bel, dilde sağlam olma düsturuna bağlı olarak bunlardan kim eksik ise ahlakta bozukluk varsa o kişinin tüm ibadetlerinin geçersiz olduğu inancı vardır. Bunu Hüseyin Alıcı ise şu şekilde açıklar: “Valla ibadet sadece namaz kılmağ, oruç tutmağ değildir. İbadette kalbine bağacağsın... Özünde olacağ. Elime, belime, dilime sahip çıkmazsam, bunlardan sağlam değilsem, ahlakım bozursa yaptığım ibadetlerim geçerli olmaz.” (KK48). Ahlakta sağlamlık, kalbin kötü duygu ve düşüncelerden arınmış olması ile ibadetin geçerli olduğu düşünülürken bir taraftan da Allah ile kul arasında gizli bir durum söz konusudur. Kulluk hâli ile onu Yaradan’a muhabbeti, sitemi, kırgınlığı ne varsa ona iletilir ve bu durum sadece Allah ile kul arasındadır. Allah ile kul arasında geçen bu muhabbetin gizli olmasına dair görüşü Mustafa Kaya şöyle açıklamıştır:

“İbadet, herkesin ibadeti kendine gizli olmalıdır. Reklamla ibadet olmaz. Allah ile kul arasına kimse karışamaz, giremez. Benim onunla yaşadıklarımı kimse bilemez. Örneğin ben şu anda oturdum yemek yiyorum veya bir şey yapıyorum. Allah ile benim aramda o kadar gizli şey vardır ki eşimin bilmediği, çocuklarımın bilmediği. Yolda giderken onun hakkında bir şey düşünürüm onu kimse bilmez. Onun için Allah ile kul arasında çok gizli şeyler vardır. İbadet de çok gizli kalmalıdır.” (KK83).

Allah ile kul arasında yaşanan bu gizli duruma eşlerin ve çocukların dahi girmemesi, bunu bilmemeleri önemlidir. İbadetin bu durumu bozulursa oradaki bağın kopacağına inanırlar. Öyle ki siyaset gibi kirli bir olgunun ibadetin yakından uzaktan bile geçmemesi gerektiğini düşünürler. Siyaset kirlidir, ibadeti de kirletir. İkisi ayrı birer kutuptur. İkisi de kendi sınır ve yerlerini bilmelidir. Mahzuniciler, Alevi inancına sahip insanlar olarak inançları gereği ibadetlerinden birisi cem ibadetidir. Kendileri cem ibadetine dahi siyasetin karışmasına karşıdırlar. Cem ayrı siyaset ayrıdır, ikisi karıştırılmaması gereken, birbirinden olabildiğince uzak tutulması gereken bir durumdur (KK48). Mahzunicilerin laik olmasıyla ilgili son olarak şunu söyleyebiliriz: Onların laikliğe sıkı sıkıya bağlı olmalarının bir sebebi de Atatürk’ün ilke ve inkılaplarına bağlı ve savunucuları olmalarından gelmektedir. Atatürk’ün ilkelerinden biri olan laiklik de onlar için toplumsal alanda herkes için korunması, sahip çıkılması gereken bir ilkedir.

Mahzuniciler, devlete bağılı kişilerdir. Sosyal devlet anlayışı dâhilinde devletçidirler. Devlet onlar için bir evin babası gibidir. Otoritedir, otoriteye uyulmalıdır çünkü toplumsal düzen ancak bu şekilde sağlanabilir. Devlet birliği sağlayandır, sözü geçendir, milleti koruyandır. Ancak buradaki devlete bağılılık milletin devlet için var olduğu düşüncesi değil devletin millet için var olduğu düşüncesi vardır. Bundan dolayı millet olarak devletin sorumlu olduğu durumlar vardır ve devlet bu sorumluluklarını yerine getirdiği zaman ancak devlet olabilir. Devletin bu sorumlulukları ise ilk olarak birliği dirliği sağlamaktır. Devlet düşmanlara karşı vatani korumalı, milletin güvenliğini sağlamalıdır. Demokrasi ile halkı yönetmelidir. Halkın sıkıntılarını çözmelidir çünkü devlet olmasının, devlet olarak görev yapabilmesinin asıl görevi ve maksadı budur. Bunların yanında sosyal devlet anlayışına sahip olup bunu uygulamalıdır. Bu noktada devlete bağılı halk da devlete elinden gelen bütün yardımları yapmalıdır tıpkı Kuvayimillie emirlerine uymaları gibi, Çanakkale Savaşı'nda Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi... Türk halkı bunun örneklerini tarihte vermiştir ve vermeye de devam edecektir. Devletin, vatanın birliği ve varlığı için canını verebilirler. Bununla birlikte millete ihanet edildiğini fark ettiklerinde, verilen yetkilerin kötüye kullanıldığını, yapılması gereken görevlerin yapılmadığını görüp sabırları taşıdığında devlete karşı isyan etmekten de geri durmazlar. Ancak hiçbirisi anarşiyi, terörizmi savunmaz. Onları haklarını alma, sesini duyurmak için yasalar çerçevesinde yapılan bir karşı çıkıştır. Nitekim devletten de korkarlar. Otorite olduğu için ona karşı bir korku, çekinme durumu içerisindeyler. Devletle ilgili bir iş olduğunda “Devletin kızacağı bir şey yapmayın.” şeklinde telkinlerde bulunurlar. Mahzuniciler içinde askerlik karşıtı biri çıkmaz. Devlet memuruna karşı saygısızlık yapan biri olmaz. Vergisini ödemeyen biri çıkmaz veya kimse bunu savunmaz. Mahzuni'nin dediği gibi “Vergi toplumun namus borcudur” (976. Şiir) anlayışına sahiptirler. Devletin kurduğu düzene karşı saygıları vardır. Bu bağlamda devletin varlığına ve yasalara karşı saygılı ve uyumludurlar.

Mahzuniciler vatanseverdirler. Devlete bağılılıkları aslında vatanseverliklerinden gelir. Üzerinde yaşanan, insanın var olmasında ona katkı sağlayan bu bağlamda insanoğlunun bir parçası olan, kaybedilmemesi gereken ve bu uğurda can verilmesi gereken şey vatandır. Bir insanın namusu, gururu, haysiyeti ve şerefi ne ise vatan da odur. Onlar için vatan giderse her şey gider ne devlet kalır ne millet ne kültür ne de başka bir şey... Bundan dolayı vatansever olmak; bayrağı indirmemektir bunun için de millet olarak bir olmak, işini en iyi şekilde yapmak gerekmektedir (KK34). Bu anlamda Mahzuniciler için vatandaşlık

bilinci ve sorumluluğuyla vatan ve millet uğruna birlik olmak en önem verdikleri durumdur. Onlar için birlik sağlandığında aşılmayacak engel yoktur.

Mahzuniciler kendilerini çağdaş demokrat olarak anlatırlar. Bu özellikleri, onların kendilerini tanımlayan belirgin özelliklerinden biridir. Onlar için çağdaşlık ve demokratlık, genel çerçevede, çağın gereklerine uygun yaşam ve yönetimdir. Bu bağlamda çağdaşlık, hangi çağda yaşanıyor ise o çağın getirileri ne ise o şartlarına ve anlayışına uyumlu olup gereklerini yerine getirmektir. Onlar için demokrasi olmazsa olmazdır. Bu demokrasi, kişiler arasında da devlet yönetimin de geçerli olmalıdır. Bir toplumda yönetim şekli olacaksa o da halkın egemenliğine dayanan bir yönetim şekli olmalıdır. Milletın kendisi ülke yönetiminde başta oyları olmak üzere düşünce ve görüşleriyle katılmalıdır. Demokrasi, eşitliği sağladığı, herkese olabildiğince eşit imkânlar sunduğu, adaletin daha doğru sağlanmasında ve yürütülmesinde etkin olduğu için sadece devlet değil halk da demokrasiye sahip çıkmakla yükümlüdür. Bundan dolayı halk, yönetime dahil olmalıdır. Bu bir inisiyatiflik değil zorunluluktur. Kişilerin sağlıklı ve huzurlu bir yaşam sürmelerinin yolu demokrasiden geçer. Bu görüşlerini Metin Çakar şu şekilde ifade eder: “Demokrasi dediğın zaman böyle düzgün yaşantıyı sağlayacak, haksızlık olmayacak, ortamdaki yanlışları dile getirecek, insan ayırımı yapmıyacak.” (KK76). Demokrasi haksızlığın önlenmesini, var olan yanlışların korkmadan dile getirilmesini ve insanlar arasında yapılan ayrımcılığı önleyen bir olgudur. Bu nedenle demokrasi kişiler ve toplumlar için can damarı gibidir. Ondaki bir eksiklik toplumda işin içinden çıkılmaz usulsüzlükler, haksızlıklar, adaletsizlikler zincirine sebep olur. Toplumda bir kördüğüm ve kaos yaratır. Bu konuda İsmail Aksoy, demokrasinin sadece maddi, görünen yüzünün yanında inançsal yönden de bir karşılığı olduğuna şöyle dikkat çekmiştir: “Demokrasi doğru olması lazım kul hakkı burada devreye giriyor. Herkes hakkına razı olması lazım aslında Mahzuni de yetimin hakkını yiyenler için söylüyodu, onun için çalışıyodu.” (KK55). Demokrasi sağlanmadığında kişilerin kul hakkına girme durumu da söz konusudur. Bunun bedeli toplumda yansıyandan çok daha ağır olur. Bunun farkında olan Mahzuni de bu yüzden şiirlerinde yetimlerin hakkını yiyenleri uyarmış, eleştirmiştir. Doğru olana dönmeleri için bir nevi onlara çağrıda bulunmuştur. Mahzunicilerin Atatürk’e ve cumhuriyete olan inançları demokrasiye olan bağlılıklarında etkili olmuştur. Onlar için çağdaş demokratlık laiklikle de bağdaşır. Toplumda gidilmesi gereken rota bu çağda çizilmiştir. Bu yüzden çağdaş medeniyetler seviyelerine çıkmanın yolu da demokrasiden geçmektedir.

Mahzuniciler, çağdaşlaşma yolunda, çağın gereklerine uymak gerektiğine ve insanlığın gelişimi için eğitimin şart olduğuna inanırlar. Bundan dolayı eğitim ve öğretime önem verirler. Bu önem, okuma ve okutma olarak karşımıza çıkar. Okuyanlara derin bir saygı duyma olarak gözüktür. Örneğin bir eve öğretmen gelecekse ev halkı kıyafetlerine dikkat eder, birçok şeye daha özen gösterirler çünkü o eve öğretmen değil devlet erkânı gelmiş gibi olur. Öğretmene saygı, devlete de saygıdır. Sadece bu değil, Hz. Ali'nin “Bana bir harf öğretmenin kırk yıl kölesi olurum.” sözünde olduğu gibi ona okuma yazma öğretene, emek veren kişinin tıpkı buğdayı üreten, ağacın meyve vermesini sağlayan kişinin yaptığı iş gibi önemli olduğunu bilirler. Öğretmenin verdiği emeğin de yüce olduğuna inanırlar ve öğretmene karşı büyük bir sevgi, saygı duyup ona güvenirlir. Nitekim yapılan araştırmalarda toplumda en güvenilir meslek grupları arasında öğretmenlerin çıkması da bu durumu desteklemektedir. Mahzuniciler öğrenmeye açık insanlardır ve “Ali okulu” olarak adlandırılan okullardan eğitim almak, onlar için üst düzeyde bir durumdur. Okul ve öğretmen o yüzden onların hayatında merkez noktadadır. Nitekim geçmişte çocuklar okula verilirken “Eti senin kemiği benim” sözünde yatan mantık da aslında bir çocuğun eğitimine ve öğretmene gösterilen önemi ve eğitime, öğretmene olan güveni göstermektedir. Ayrıca Mahzuniciler için eğitim, muasır medeniyetler seviyesine ulaşmada büyük bir etkendir. Bundan dolayı cumhuriyetin eğitim politikasına her daim destek olmuşlardır. Kendileri ezilen, toplumda dışlanan kesim olduğu için toplumda var olabilmenin, devlette yer alabilmenin koşulunun eğitim ve çalışmaktan geçtiğini düşünürler. Cumhuriyet ve yasalar onları koruyandır. Nitekim cumhuriyetle birlikte köy çocuklarının devlette görev almaları, adlarının geçmesi sağlanmıştır. Cumhuriyet onlara bu noktada da sahip çıkmış, onlar için sığınılıp güvenilecek, kendilerini bilim ve teknoloji alanında da geliştirecek kapı olmuştur. Mahzuniciler kendileri ekonomik sebeplerden dolayı okuyamadıysa çocuklarının okuması için tüm varlığını feda edebilen kişilerdir. “Yeter ki çocuklar okusun” anlayışı genel kabulleridir. Bundan ötürü toplumdaki eğitim ile ilgili gelişmeleri takip edip üzerlerine düşen bir görev olduğunda bunu yerine getirirler.

Mahzuniciler; üretmeye ve çalışmaya önem verirler. “Çalışan demir pas tutmaz.” atasözünü sıklıkla söyleyip çocuklarına ve gençlerine bu noktada sıklıkla öğütler verirler. Onlara göre insan sürekli bir şeyler üretmelidir. Toprakla iç içe olmalı, toprağını ekip biçmelidir. Çalıştığı işte verimli ve dürüst olmalıdır, işe hile katmamalıdır. Dürüstlikle çalışmanın açmayacağı kapı yoktur (KK12). Kişiler için gerekli olan bu durum, toplumlar için de geçerlidir. Ancak dürüst çalışılırsa toplum kalkınabilir. Gelecek kuşaklara bırakılacak

en güzel miras da bu dürüst çalışma ve üretilen iştir. Kişi köyde ise miras bırakılan elma bahçesidir, buğday tarlaları, hayvanlardır; şehirde ise memurluğu, tanınmışlığı, mesleği ama bunlardan en önemlisi kişinin temiz ismidir. Bunlarla birlikte Mahzuniciler çalışmayı övseler de kendileri aslında o kadar çalışkan, atılgan değillerdir. Çalışalım, yapalım, kalkınalım derler ama iş pratiğe gelince çok fazla bir atıllık yoktur. Bu yüzden girişimci değillerdir. Birileri onlara öncülük yaparsa, örneklik teşkil ederse onun peşinden giderler. Bu bağlamda girişimci olmasalar da bir işin uygun olduğunu anlayınca uyum sağlayıp o işi yaparlar. Girişimci olmamaları ise onların aynı zamanda garantici, riske girmeyi çok sevmeyen kişiler olduğunu göstermektedir.

Mahzuniciler gelişmeden yanadırlar. Bu gelişme her yöndendir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi eğitim, ekonomik, teknoloji, kişisel gelişim vb. her yönden gelişim devam etmelidir. Kişinin gelişmesi toplumun gelişmişliği ile bağlantılıdır. Bir kişi, dünyayı değiştirebilir. Bunun en iyi örneği ise onlar için Atatürk'tür. Atatürk öksüz olmasına rağmen kendi emeğiyle çalışıp gecesini gündüzüne verip içinde bulunduğu her alanda kendini geliştirmiştir. Ülkeyi düşmanlardan kurtardıktan sonra asıl savaş şimdi başlıyor deyip Türk toplumunu geliştirmek, çağdaşlığa erişmek, muasır medeniyet seviyesine ulaşmak için tüm gücüyle çalışmış ve çalıştırmıştır. "Az zamanda çok işler yaptık." sözünde özetlediği gibi ülkeyi kısa sürede çağın ilerisine taşımıştır. Bu yüzden Mahzuniciler için yoktan var olma, çalışma, gayret ve inanmaya en iyi örnek Atatürk'tür. Gelişim içinde olmak şarttır. Nitekim inanç liderlerini bile bilgi konusunda yetersiz bulduklarında eleştirirler: "Dede dediğin, pir dediğin ayaklı kütüphane olacak. Bilimi ilimi, feni, felsefeyi, psikolojiyi bilecek." diye dedelerin okumuş, bilgili olanını tercih ederler. Dini liderlerin bile gelişmeye açık olanı onlar için makbuldür. Yerinde sayıklayan hiçbir şeyi kabul etmezler.

Mahzuniciler, köy kökenli ama kentte yaşamaya meyillidirler. Aslında köylü Mahzunici yoktur yani Mahzunici olup da köyde kalan yoktur. Köylü kökenli olsa da akılları kenttedir. Zaten kentte Mahzunici kimliği oluşmuş, şekillenmiştir. Fırsatını bulup kente gitmeye çalışırlar o yüzden köy kökenli ama kente meyilli kişilerdir. Muhabbetlerinde köyün öneminden, köyde yaşamının daha güzel olduğundan, orada üretim yapmanın değerli olduğundan söz etseler de kentten de tam olarak kopamazlar, mecbur kalıp kopsalar da akıllarının bir ucunda kent vardır. Kentin yaşamına ve konforuna alışmışlardır, vazgeçmeleri de pek mümkün gözükmemektedir. Köye nostaljik bir özlem duyarlar. Romantik bir özlem

vardır. Köye gidip tarlada çalışmayı pek de istemezler. Köy onlar için çocukluğu, hayatlarının en güzel yılları; geçmişin hatırasındır. Aslında köyün kendisine değil o zaman dilimine ve hatıralarına gitmek isterler. Bu nedenle köye daha çok nostaljik açıdan bakarlar. Köyelerine döndüklerinde aradıkları şeyi (ailesi, çocukluğundaki ortamı, akrabaları, komşuları vs.) bulamadıklarında gerisin geri kente hayal kırıklığı ile dönerler. Artık köy onlar için yeme, içme, eğlenme, muhabbet etme, oralarda hoşça romantik-nostaljik vakit geçirmedir. Kente taşındıktan itibaren kentte de anıları oluşmuştur ancak köyündeki anılar onlara daha güzel gelir. Köyle kent arasında kalmış ne tam köylü ne de tam kentli olabilmiş bireyler olarak bir çatışmanın içinde hayatlarına devam ederler.

Mahzuniciler kentli bireysel kimliğe sahiptirler. Köyden kente göç edince köydeki kolektif bilinç ve kimlik özelliği kentte yerini bireyselliğe bırakmıştır. Bu yüzden bireysel ayırt edici özellikleri ile toplumda var olma, ön plana çıkma önemli hâle gelmiştir. Köyde herkes üç aşağı beş yukarı aynıdır, benzer kültürel özelliklere sahiptir. O yüzden köyde bireysellik yoktur, toplu hareket etmek söz konusudur kişi istese de bireysel bir tutum ve tavır içine giremez. Kentte ise doktor vardır, mühendis vardır, öğretmen vardır, işçi vardır, işsiz vardır. Hayatın içinde birçok iş kolu ve birçok çalışma biçimi vardır. Villalar vardır, gecekondular vardır, apartmanlar vardır. Barınma, eğitim, sağlık, beslenme, her türlü şey, her türlü olanak karşındadır. Eşitsizlik, hiyerarşik yapı, kentin çok farklı kültürel kodları ve o kültürel duruma uygun hiyerarşiler söz konusudur. Dolayısıyla Mahzuniciler için kentler, aynı insanların yaşadığı ortamlar değildir. Köyde ise herkes genel olarak aynıdır. Yani köyde bir eve gidildiği zaman herkes akşam, çorbasını yer. Kahvaltıda herkesin ne yediği de bellidir ama kent öyle değildir. Kent karmaşık, imkanlarına göre farklı farklı tüketim alışkanlıklarının da olduğu, iktidar ilişkilerinin de olduğu bir ortamdır.

Mahzuniciler bireyselliklerinden dolayı girdikleri bütün ortamlarda kendi vurgularının peşindedirler. Kendilerinin o ortamda öne çıkmasını, tüm dikkatlerin kendilerinde toplanmasını isterler. Bu yüzden inanç kısmında klasik tarikata da uyamazlar. “O dedeyse ben de Mehmet’im. O dede soyundan geliyorsa gelsin ben de insanım, sonuçta o da insan. O dede soyuysa benim atalarım da şurdan geliyor, şöyle zenginlermiş, böyle mal melalı varmış, köyde ağırlığı varmış, şu şu kerametleri varmış...” gibi tepkiler verirler. Onlarda benlik ve bireysellik vurgusu önemlidir çünkü buradan geleneksel tarikat sisteminin aslında kafalarında çökmüş olduğunu görüyoruz. Geleneksel tarikata inanmazlar ve onun

meşruluğu yok diye bakarlar. “Kentte herkes birey ve özeldir.” kabulü ve yaygın görüşü inanca da yansır çünkü sekülerleşme ve bireyselleşme söz konusudur Bir başkasının kendilerinden daha yetkin olabileceğini çok düşünmezler. Olursa Mahzuni gibi olur belki ama o da zaten bize karışmaz diye düşünürler. Burada Alevilikteki dede-talip ilişkisinden kopmuş olduklarını da görmekteyiz çünkü geleneksel Alevilikte dede-talip ilişkisinde, dedenin Gürhunaciye soyundan geldiğine inanarak onun kendinden üstün olduğuna inanılır. Mahzunicilerde ise bu durum nerdeyse yok denecek kadar aşağıya düşmüştür. Yani dedenin üstünlüğüne, özel, seçkin bir soy olduğuna inanılmadığı gibi tamamen eşit olduğunu ve inanç dünyasında böyle bir düzene gerek olmadığını savunurlar. Hatta öğretmenlerin daha üstün olduğunu düşünürler. Bu da onların cumhuriyetçi ve Atatürkçü geleneğe daha fazla yöneldiği, inanç ve Alevilik konusunda biraz daha geriye düştüklerini gösterir. Bu da sekülerleşmiş bireyselliğin kanıtıdır.

Mahzuniciler muhabbet sofralarına düşkündürler. Hatta ibadetin, cem, tarikat erkânlarının yerini alkol de olan bu muhabbet sofraları almıştır. Önceki bölümlerde bahsettiğimiz gibi sosyalleşme, bir araya gelme alanlarının vazgeçilmezi-genellikle demin olduğu-muhabbet ortamlarıdır. Köyde kışın bir araya gelmeler, köy odaları, dedenin ya da o gün uygun olan bir kişinin evindeki toplanma, ibadet, ehlikâmil sohbetleri kente göç edince sadece demli, sazlı sözlü, türkülerin dinlendiği, hemşerilerin toplandığı, Mahzuni’nin, bazı halk şairlerinin misafir olduğu muhabbet ortamlarına dönmüştür. Bu muhabbet ortamları birçok güzelliği ortaya çıkarıp, dertlerin meydana verildiği, sorunlara çözüm bulmaya çalışılan, eşi dostu bir araya getiren, samimiyyetin yaşandığı sofralar olsa da bazı zamanlar olumsuz olayların yaşanmasına da sebebiyet vermektedir. Nitekim Mahzuni’nin konusunu açılmasını istemediği “kara kutum” dediği Suna Olayı’nın⁶² merkez çıkış noktası da aslında bu tür ortamlardır.

Mahzuniciler evlilik ve aile birliğine önem verdiklerini belirtirler. Bir kişinin-erkek ya da kadın fark etmez- evlenme zamanı geldiğinde evlenip yuvasını kurması, çoluk çocuğa karışması gerektiğini savunurlar. Bu dünyada, hayatta bir insanın-hangi meslekte olursa olsun-birçok görev ve sorumlulukları olsa da asıl ve birinci görevi evlenmek, aile ve çocuk sahibi olmaktır ve aile birliğini sağlamaktır. Aile birliğini sağlayanlar toplumda daha makbul,

⁶² Bu olayın yaşanmasında farklı rivayetler vardır. Bunlardan birisi de olayın içkili muhabbet ortamında gerçekleştiğine dair rivayettir.

saygı duyulan, sözü geçen kişiler olurken aile birliğini sağlayamayanlar toplumda sözüne çok da fazla tamah edilmeyen, sözü geçerli olmayan kişiler olarak görülürler. Eşine, çoluğuna çocuğuna söz geçiremeyen başka bir meseleyi halledemez, bir şeyler yapsa da tam yapamaz, hep eksiktir.

Mahzunicilerin kadına bakışları ataerkildir. Kadın anadır, bacıdır ve eştir ancak çok daha ötesi değildir. Kadın cinsel obje konumundan çok fazla kurtulamamıştır. Mahzuniciler kadınları her ne kadar “Anadır, sevgilidir, böyle yücedir şöyle yücedir...” diye anlatsalar da aslında kadına ataerkil değerlerle örülmüş bir sosyal yapı içinde bakarlar. Yani kadına önem veriyor gibi gözükseler bile kadınlara karşı son derece kabadırlar. Örneğin erkekler muhabbet yapar, kadınlar o muhabbet sofrasını kurar. Kadınlar sürekli o ortama yemek getirir lakin “Bacılar siz yorulduunuz, oturun bir tane de siz yiyin” diyen bir erkek olmaz. Kadınların her daim erkeklere hizmet etme derdinde, yemek yetiştirme telaşında zamanları geçer. Kadın erkek eşitliğinden bahsedilir, bunu üzerine hatta sohbet edilir ama o sofradaki erkeklerden birinin bulaşık yıkadığı görülmez. Kadınlar, içki / muhabbet sofralarından daha değerli değildir. Kadın, eksik etektir ve öyle de kalmalıdır. Kadınlarımız; Nazım Hikmet’in Kuvayı Milliye Destanı’nda (2020: 71-72) söz ettiği gibidir:

“Ve kadınlar / bizim kadınlarımız: / korkunç ve mübarek elleri / ince, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle / anamız, avradımız, yârimiz / ve sanki hiç yaşanmamış gibi ölen / ve soframızdaki yeri / öküzümüzden sonra gelen / ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız / ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki / ve kara sabana koşulan ve ağıllarda / ısıltısında yere saplı bıçakların / oynak, ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan / kadınlar, / bizim kadınlarımız...”

Örneğin muhabbet ortamlarında çekilmiş özel kayıtlarda Mahzuni’nin katıldığı evde de durum çok değişmez. Erkekler Mahzuni’nin çevresini sarar. Kadınlar o ortamda en azından yer alır lakin yine geri plandadırlar, mutfaktan yemek getirdiği zamanlar karelere girer ya da çocuk varsa çocuğu susturmak için gelir ve çocuğu alır gider. Alevi ve Atatürkçü kesiminde kadınlar Ehlisünnet’teki kadınlara göre biraz daha özgürdür, yeri ve önemi anlaşılır, Atatürk’ün istediği kadın profili çizmek, yaratmak istenilir fakat çoğu zaman yaşamda karşılığı olmaz, olamaz. Mahzuniciler olmak; Atatürkçü, laik, çağdaş, cumhuriyetçi olmak bu duruma bir değer katabilir lakin katmamış, orayı değiştirmemiş, oraya gücü yetmemiştir. Mahzuniciler olsa bile değişen bir şey yoktur çünkü ortam ataerkil bir ortamdır. Mahzuniciler erkeklerin hepsi ataerkil tiplerdir, erkek egemendir, zihinlerinin işleyişi bu şekildedir. Kadın

konusunda söylenen sözler ile hâller aynı değildir. Kadınlar rahat gibi gözükür, diğer kadınlara göre toplum içinde daha özgürdüler, meslek gruplarında yer alıyor olsa da toplumda var gibi gözükten kadınların durumu aslında çok da değişmemiştir. Kadın erkek eşit denilse de aslında öyle değildir, işleyen sistem başkadır. Bir ideal vardır ama gerçekte olan başkadır. İdeal olan ile sunulan, anlatılan ile gerçekte olan aynı değildir. Cumhuriyetin, Atatürk'ün yaratmak istediği kadın profili vardır; anlatılan, sunulan, olması gereken budur fakat pratikte öyle değildir. Bu manada Mahzuniciliğin ya da Mahzuni sevenlerin ataerkil kültürü ve zihniyeti değiştirememiş, kıramamış olduğu anlaşılmaktadır.

Mahzuniciler paylaşımı önemseyen bir tutum içerisindedirler. Dostluk, iyilik, kardeşlik önemlidir bu noktada paylaşımcı olduklarını iddia ederler. Bununla birlikte her ne kadar paylaşımına açık olup parayı ve gücü çok sevmediklerini, maddiyata önem vermediklerini söyleyip bu konuda eleştirileri olsa da malı ve gücü elde etme gayretleri söz konusudur.

Mahzuniciler atalarının getirdiği inançsal kimliğe sahip olsalar da ruhsal meselelere karşı inançları zayıftırlar. Son dönemlerde-daha öncesinde anlattığımız gibi- ülkedeki 1970'li, özellikle 1980'li yıllardaki materyalistleşme ile itikat ve inanç boyutunda değişimler olmuştur. Bu gelişim ve değişim Alevileri doğal olarak Mahzunicileri de etkilemiştir. Bu yüzden Mahzunicilerin içinde bir kısmı yaşı biraz daha ileri olan, geleneksel yapı içinde kalan, gelenekten kopmayan kişilerdir. Bunlar inancına sadıktırlar ama inanç derken de Alevilik olarak gördüğü ve bildiği inanca sadıktır. Allah'a, Peygamber'e, cem tarikat ortamındaki bilgilere inanır ancak ruha ve ruhsallığa dair çok inançları yoktur. Kur'an-ı Kerim'i kutsal kitap olarak görürler ancak çok fazla okuyup bilen yoktur, Kur'an-ı Kerim'i dedeler bilir ve taliplere aktarır. Mahzunicilerin bir kısmı ise orta yaş diyebileceğimiz, inanmakla inanmamak arasında kalan, Türkiye'nin materyalistleşme sürecini ucundan yakalayan kişilerdir. Bir taraftan inanırlar bir taraftan inanmazlar, kafaları karışıktır. Mahzunicilerin bir kısmı ise genç yaşta olan, üniversite öğrenimi gören ve okuduğu kitaplardan etkilendiklerini söyleyen, dini kullananlardan olayı dine karşı sorgulama içinde olan, tutarsızlıkları, haksızlıkları gördükçe inanmadıklarını böylece ateist, deist olduklarını belirten kişilerdir.

Mahzuniciler, Mahzuni gibi tutumlar sergilerler. Mahzuni gibi giyinir (gömlekleri, takım elbiseleri), saç bıyık tıraşı olurlar.

Resim 4.1. Mahzuni Şerif ve Mahzuniciler

Onun kullandığı bazı ifadeleri kullanırlar. Onun gibi mazlum ve gariban olarak bir duruş sergilerler, yapı gereği onun gibi dururlar, tepkilerini Mahzuni sözleriyle verirler, Mahzuni'nin bir konudaki görüşüne göre o konuda görüş bildirirler. Mahzuni'ye o kadar hayrandırlar ki onu “baba” olarak nitelendirirler. “Mahzuni Baba” olarak nitelendirmenin altında Alevilikteki “baba”lık makamı yatar. Mahzuni, seyit olmadığı için “dede” diyemeyecekleri için “baba” derler. Böylece ona Alevilikteki “baba”lık makamını verirler.

Mahzuniciler, ona birisi laf söylediğinde kendi babalarına söylenmiş gibi hissederler. 2010 yılında Çorum'da tarafımızın şahit olduğu bir olayı aktarmak Mahzuni'nin Mahzunicilerin dünyasında nasıl bir kült olduğunu, yerini ve önemini özetleyecektir:

2010'un yazı idi. Mahallede komşular ile apartmanın bahçesinde otururken bir tane beyefendi yolda zor yürüyecek bir vaziyette ilerlemeye çalışıyor, kendisi aynı zamanda hem küfrediyor hem kızıyor hem kederleniyor idi. Evine gittiği belliydi ama hâli hiç hâl değildi.

Bu beyefendinin yanına gidip derdi nedir, niye bu hâlde, yapabileceğimiz bir durum varsa yardım edelim, evine ulaşmasında en azından destek verelim diye bizlerden bir erkek kardeşimizi yönlendirdik. Çok sinirlenip öfkesini, hırsını alamadığından dolayı içindeki öfkesini içki içerek yatıştırmaya çalışan kişi, yaşadığı olayı kardeşimize anlatır ancak sarhoş olduğu için beyefendinin cümleleri tam değildir. Bu yüzden söylediklerinden şunu anladık: Kahvehanede birkaç kişi muhabbet ederken içlerinden birisi Mahzuni Şerif'e küfrederek. Bu duruma beyefendi çok kızar "Sen nasıl Mahzuni Baba'ya küfredersin?" diye öfkeden deliye dönerek o kişiyi dövmeye kalkışır, aralarında kavga çıkar ve iki tarafı kahvehanedekiler ayırır. Beyefendi "Baba'ya küfretti! Baba'ya küfretti! Nasıl küfredebilir?" diye öfke ve kederle kendisini sakinleştirmede için içki içer ve sarhoş olur ama öfkesi hâlâ geçmez.

Şahit olduğumuz bu örnekte olduğu gibi hayatında büyük ihtimalle hiç karşılaşmadığı, bir paylaşım içine girmediği ama türküleriyle, duruşuyla, hâliyle hâlini yaşadığını, "baba" olarak nitelendirdiği, belki de hayatında kendi babasından bile daha yüksek bir yere koyduğu Mahzuni Şerif için kavgaya girip canını verecek şekilde genel olarak bir bağlılıkları vardır. Bu yüzden çoğunlukla Mahzuniciler arasında Mahzuni neredeyse hatasız kabul edilir ve onun eleştirilecek bir tarafı yoktur, ona yapılan eleştiriler kabul edilmez. Birisi Mahzuni'yi bir ortamda eleştirdiğinde, onun eksik bir şeyini söylediğinde o ortamda o kişi ciddi tepkilere maruz kalır, istenmeyen kişi olur, dışlanır.

Mahzuniciler neredeyse hatasız kabul ettikleri Mahzuni'nin sıklıkla kullandığı bazı ifadeleri kullanırlar: erenler, bacılar, ana sultan, canlar, dost gibi... Mahzuni muhabbet ortamında orada bulunan kişilere genellikle "erenler" diye hitap eder. Özellikle bu sesleniş Mahzuniciler arasında yaygındır. Bu sesleniş ifadesi Berçenek ve yöresinde yaygın kullanılır. Ancak Mahzuni'nin muhabbet ortamlarında bulunan kişiler arasında da yaygınlaşmıştır. Bununla birlikte bir durum yaşadıklarında hemen onun şiirlerinden dörtlük veya dizeler o durumu anlatmak, o durumdan çıkmak, sakinleştirici veya dayanabilme gücü veren bir doping gibi bir görev üstlenir. O dörtlük ve dizelere, sözlere sığınır. Belli başlı olanlardan birkaçını örnek vermek yerinde olacaktır: "Yiğit muhtaç olmuş kur soğana", "Bir akılsız baştan gayrı nem kaldı", "İnsana kıyanlara yuh", "Anası bebesinden beter/ Acı doktor baka bebeğe", "Adam olamadın gittin zevzek", "Zalimin zulmü varsa / Mazlumun Allah'ı var" gibi birçok dizeyi yazabiliriz. Bu ve benzeri dizeler Mahzuniciler arasında kütleleşen ifadeler olmuştur. Açıkladığımız bu durumu Emrah Keser'in şu anlatımı daha da anlaşılır kılacaktır:

“Ben Mahzuni ile duygudaşım. Örneğin hak etmeyen birini işe alıyorlar buna da destek olmanızı istiyorlar... Bunun gibi şeyler yaşıyorsunuz. Nasıl dayanırsın böyle bir şeye? Rahatsız bir andasınız ve o esnada Mahzuni’den bir dörtlükle birleşince insan böyle bir anlam verebiliyor ne olup bittiğine ve kendi iç dünyasında yaşadığı o rahatsızlığa bazı sözcükler atamış oluyoruz, sözcük karşılıkları vermiş oluyoruz. Mesela kişiye özgü yergi tarzı bazı türküleri var onun “Cafer”, “Çürük Hasan”, “Zevzek” falan... Bir insanı böyle yerden yere vurmak için öfkelenildiğinde felan bu sesler geliyor kulağıma içimden. Kayıp yaşadığım zaman o ağıtlar uzun süre duygumu karşılıyor. Zorlandığım duyguları hissettiğimde bunlara tam anlamıyla sözcük olarak dize olarak karşılık verebilmek onları ifade ile eşleştirebilmek gibi işler görüyor. Politik olarak durduğu yer var. Pir Sultan Abdal gibi kültürlerden örnekler verebiliriz Mahzuni dik birisi, söylediği sözleri eğip bükmez, lafı onun o söylediğini direk korkusuz söyleyişi işte Mahzuni korkmadan sazı kâinata çalmıyor mu dediği dizede verdiği gibi o politik duruş çok ilkeli bir duruş, ona ben hayranım...” (KK27).

Mahzuniciler, Mahzuni ile aynı duygulara sahip olduğunu düşünüp kendisiyle özdeşim kurarak yaşadığı sıkıntılı bir durumda Mahzuni’nin dizelerine, ifadelerine, olumsuz tiplere söylediği kavramlarla içinde bulunduğu durumlara katlanabilme gücünü almaktadır. Siyasi yönden yakın bulup dik duruşla korkmadan sözleri yerli yerinde koyup gitmesi gereken adrese göndermesine hayran olurlar çünkü kendileri de çatışma yaşadıkları kişilere aslında Mahzuni gibi sözler söylemek istemektedirler. Kendilerinin Mahzuni gibi şiir ustası olmadıkları için söylemek istediklerini söyleyemediklerini, onları Mahzuni söylediği için hayranlıklarını belirtmişlerdir. Mahzuni’yi kendilerinin sözcüsü gibi görüp bir anlamda ona tutunduklarını işaret etmektedirler.

Tüm bu tespitlerimizden görüldüğü üzere Mahzuni Şerif’in Mahzuniciler arasında özel bir yeri vardır. Mahzuni’yi neredeyse hatasız görüp idealleştirirler. Mahzuniciler; Alevi, cumhuriyetçi ve Atatürkçü olup köyden kente göç etmiş ve kente göç etmenin getirileri ve götürüleriyle kentte var olma mücadelesinde kendilerine ideal kişilik olarak Mahzuni Şerif’i seçmişlerdir. Mahzunicilerin kendi yaşadıkları kültür içinde belli kültürel kodları vardır. Bu kodlarla Mahzuni’ye tutunmuşlar, kendilerinin örnek aldığı kişi olarak onu seçmişlerdir. Mahzunicilerin kimliğini oluşturan bu kültürel kodlar Mahzuni’nin de kültürel kodlarıdır. Bu yüzden kendileri ile özdeşlik kurarlar. Sahip oldukları kültürel kodları burada kısaca açıklayıp konuyu ve çalışmayı sonlandırmak yerinde olacaktır:

Mahzuniciler haksızlığa dayanmazlar kendileri tarih boyunca ve günümüzde de hâlâ haksızlığa uğramaya devam etmektedirler. Toplumda her daim ezilen olmuşlardır. Kendileri ezilen olduğu için ezilen kim varsa onun yanında yer alırlar. Bu ezilmişlikle ve toplumda sahipsiz, kimsesiz bırakıldıkları için mazlum ve garibandırlar, ekonomik olarak da toplumun genellikle alt sınıfını oluşturmaktadırlar. Onların mazlum ve gariban olmaları onları itaatkâr yapmaz, tam tersine isyankâr yapar. Toplumda sürekli dışlanmak, aşağılanmak ve üvey evlat muamelesine maruz kalmak onları isyankârlığa sürükler. Eşitsizliğe karşı çıkıp eşitliği savunan olurlar çünkü onlar için insanlar eşittir ama ayrımı da yine insanoğlunun kendisi yapar. Kendilerinin bu kimsesizliğine, garibanlığına ise cumhuriyet ve Atatürk sahip çıkmıştır, şehirde var olabilmişlerdir bu yüzden cumhuriyetçi ve Atatürkçüdürler. Atatürk onlar için özel bir yerdedir, Alevilik eşittir Atatürkçülük demektir. Bu yüzden de tüm bunlar eşittir Mahzuniciliktir. Yaradan ile kulun arasına bir başka kişinin girmesini doğru bulmazlar ve kişilerin inançlarına karışılmamasını, dinle devlet işlerinin ayrılmasını savundukları için laiktirler. Devletin varlığına ve yasalarına saygı duyarlar bu yüzden devlete bağlı kişilerdir. Mahzuniciler aynı zamanda vatanseverdirler. Vatan onlar için namustur, şereftir o yüzden vatan için canlarından gözlerini kırpmadan vazgeçebilirler. Çağın gerekliliklerine göre yaşadıklarını düşünürler ve buna uygun yaşamaya çalışırlar. Kendilerini çağdaş demokrat olarak nitelendirirler. Demokrasi, çağdaşlığın baş göstergesidir. Çağdaşlığın diğer bir göstergesi ise onlar için eğitimidir bu nedenle eğitime önem verirler. Bir birey ve toplum için çağdaşlık, eğitim ne kadar önemli ise bunları destekleyen çalışmak da o kadar önemlidir. Nitekim bunlar için de kişilerin ve toplumun çalışkan olması gerekmektedir bu yüzden Mahzuniciler çalışmaktan ve üretmekten yanadırlar. Bu şekilde ancak gelişimin sağlanacağını düşünürler ve her daim her alanda gelişmeyi savunurlar ve gelişmeye açıktırlar. Mahzunicilerin belirgin özelliklerinden biri köy kökenli olup kente göç etmiş kişiler olmasıdır. Köyde kalan Mahzunici yoktur. Bu kimlikleri kentte oluşan bir kimliktir. Kente taşınmakla birlikte köydeki kolektif bilinç bir tarafa bırakılarak kentte yaşamının getirdiği kentli bireysellik kimliğine sahip olurlar. Kente taşınmakla birlikte cem, tarikat erkânlarından uzaklaşmışlar; göç ettikleri yerlerde bunları gerçekleştirememişler veya gerçekleştirmek için çaba sarf etmemişlerdir. Bundan dolayı cem ibadetinin yerini muhabbet ortamları almıştır. Mahzuniciler muhabbet ortamına düşkün kişilerdir, bu muhabbet ortamları hayatlarının bir parçasıdır. Mahzunicilere göre bir kişinin toplumda sözünün geçmesi, hatta adam yerine konulması için evlenmesi, çoluk çocuğa bir şekilde karışması ve ailesinde sözü geçmesi,

ailesinin birliğini sağlaması gerekmektedir. Bu yzden evliliğe ve aile birliğine önem veren kişilerdir. Mahzuniciler, kadına değer verse de zihinlerinin arka planında ataerkil bir yapı işlemektedir. Kadınlara dair sözleri övgü niteliğinde olsa da pratikte hiç de öyle değildirler, kabadırlar. Kadın hep eksik etektir ve zapt edilmesi gerekendir. Mahzuniciler kardeşliği, dostluğu önemserler bu yzden de paylaşımcı kişilerdir lakin bu paylaşımları daha çok uyanık bir paylaşıma dayanmaktadır. Ülkede yaşanan 1970-1980 yıllarındaki materyalistleşme Mahzunicileri de etkilediği için inançsal yönden bir kimliğe sahip olsalar da aslında ruhsal meselelere karşı uzak bir yapıya sahiptirler. Mahzuniciler, Mahzuni şerif’i ideal kişi, liderleri, örnek aldıkları kişi olarak gördükleri için onun davranışlarına benzer tutumlar sergilerler. Onun gibi giyinip onun gibi tıraş olurlar, tepki verirler. Bir olay yaşadığında Mahzuni’nin sözleri veya şiirleriyle karşılık verirler ya da anlamlandırırılar. Mahzuni onlar için Alevi inancında ideal kişi olan, örnek alınan pirlerin, dedelerin yerine geçmiştir. Ancak Mahzuni, dede soylu olamadığı için ona “baba” olarak hitap etmişlerdir. Bu durum Mahzuni’nin onların hayatında hem maddi hem manevi olarak konumunu göstermektedir. Mahzunicilerin taşıdığı bu kültürel kodlar Mahzuni’de de vardır. O yzden kendileriyle özdeşleştirirler ve onlar için Mahzuni ideal şahsiyet ve kült bir kişidir.

5. SONUÇ

Şairler; toplumun içinde var olan, sanatının icrasında toplumdaki ve gelenekten beslenen, toplumu yönlendiren ve kitleleri arkasından sürükleyen şahsiyetlerdir. Ayrıca şairler, bu kitleler arasında çoğu zaman kült şahsiyet olabilmekte onları gerek düşünce gerekse tutum ve davranışlarına varana kadar etkilemektedirler.

Türk kültüründe şiir ve şairin önemli bir yeri vardır çünkü şiir ve şair, geleneğin şekillendirdiği ve yetiştirdiği olmakla birlikte geleneği gelecek kuşaklara aktarma görevini de üstlenmiştir. Geleneğin içinde özellikle halk şairleri bu alanda ön plana çıkmaktadır. Şair ve toplum arasındaki bu güçlü ilişkiyi örnekleyerek “Mahzuni Şerif Örneğinde Türk Halk Şairliği Geleneği ve ‘Mahzunicilik’ ” adlı bu çalışma yapılmıştır. Çalışmada, Mahzuni Şerif üzerinden son dönem Türk halk şairliği geleneği ve bir dönem insanının -Mahzuni Şerif’i kültürleştiren Mahzunicilerin- toplumdaki kültürel durumları açıklanmıştır. Çalışma, eklektik bir yapı içermektedir. Emik-etik değerlere bağlı olarak antropolojik, halk edebiyatı ve halk bilimi temelli yaklaşımlar kullanılarak çalışma tamamlanmıştır.

Halk, ortak değerlerle birbirini anlayan bir kültürel evrenine sahip topluluktur. Halk şairi ise bu toplumsal grubun sanatçısı olup edebî eserler ortaya koyarak fikir ve duygu anlamında toplumu etkiler, yönlendirir ve toplumun kültür hazinesini taşıma görevini üstlenir. Bu anlamda şair ile toplum arasında doğrudan ilişkinin varlığı su götürmez bir gerçektir. Bu ilişkinin yöresellikten evrenselliğe doğru bir gelişim yönü vardır.

Tarih boyunca toplumun aynası şiir olmuştur. Şairler ise bu aynayı tutma görevini üstlenen şahsiyetlerdir. Toplumla şair arasındaki ilişki sonucunda toplumdaki değişim, dönüşüm şairin işlevinin değişmesine yol açmış, bu durum da şiirli anlatının dönüşümünü etkilemiştir. Bu değişim ve dönüşüme bağlı olarak halk şairlerinin adlandırılmasının farklılaştığı görülmüştür. Şamandan ozana, ozandan dervişe, dervişten âşığa değişim dönüşüm farklı toplumsal yapılarda farklılaşarak görülmüştür. 16. yüzyıldan sonra kahvehanelerdeki bu âşıklar daha çok ladinî içerikli şiirler yazmış, farklı şekil denemeleri yapmış ve halk şiirini başka bir yöne yönlendirmişlerdir. Bu süreçte derviş âşıklığı yani Hak âşıklığını sürdürenler ise daha çok Alevi, Bektaşî şairlerdir ve günümüze kadar Hak âşıklığını sürdürmüşlerdir. Cumhuriyetin halk şairlerine verdiği önemin ve ilginin artması, toplumsal birçok değişim ve dönüşümün yaşanmasıyla şairlerin “halk ozanı”na dönüştüğü, gerek

şairlerin (Âşık Veysel, Mahzuni Şerif gibi) gerekse araştırmacıların “halk şairi” ya da “halk ozanı” adlandırmalarını tercih ettiği görülmüştür.

Günümüzdeki halk şairleri çağın gelişimleri ve içinde bulunduğu ortamın koşullarından yararlanıp gelenekten bağını koparmadan sanatlarını icra etmektedirler. Günümüzdeki halk şairi tipleri yeniden kategorilere ayrılarak alanda bu konudaki belirsizlik giderilmeye çalışılmış, bir yol haritası sunulmuştur. Günümüzdeki halk şairlerinin ilk grubunu âşıklık geleneği içinde yetişenler oluşturmaktadır. Bu şairler daha çok kahvehanelerdeki âşıklık geleneğini sürdüren, ladinî şiirler yazan, atışmalar yapan, kimi badeli kimi badesiz olan şairlerdir. İkinci grubu Alevi inancında yetişmiş zakirler oluşturmaktadır. Bu zakirlerin kimi usta malı satan kimi ise pirinden desturla mahlas alan ve cemlerde deyiş okuyan tarikat zakirleridir. Üçüncü grubu kalem şairleri oluşturmaktadır. Bu şairler; hece ve aruz ölçüsüyle şiirler yazan, geleneği iyi bilen fakat arasında saz çalamayanların da olduğu, yazdığı şiirleri kitaplaştıran şairlerdir. Dördüncü grubu köyden kente göç eden ve gelenekten beslenen ve kentte arabesk kültürü içinde yaşayan şairler oluşturmaktadır. Bu şairler arabesk şarkı ve türkü yazarlığı yapar. Kendileri halk arasında çok tanınmaz ama şiirleri birçok sanatçı tarafından seslendirilerek büyük kitlelere ulaştırılmıştır. Günümüz halk şairleri arasındaki son grubu ise politik şairler oluşturmaktadır. Bu şairlerin şiirleri daha çok siyasi içeriklidir. Yahut bu şairler, halkın içinde siyasi içerikli şiirleriyle ön plan çıkmıştır ve belli bir kesimin, ideolojinin şairleridir. Bu gruplandırma, günümüz halk şairlerini bütüncül ve genel olarak ele alınmasına katkıda bulunmuştur. Nitekim Türk halk şiirinin günümüzde bu şair gruplarıyla yaşatılmaya çalışıldığı gözlemlenmiştir. Farklı kurum ve kuruluşların düzenlediği etkinliklerle halk şairlerinin ve halk şiirinin hatırlandığı, bu etkinliklerle gençlere tanıtıldığı, dergilerde yad edildiği ve İnternet ortamının yaygınlaşması ile sosyal medya mecralarında yer almaya başladığı ve özellikle pandemi günlerinde sosyal medya üzerinden etkileşimin arttığı tespit edilmiştir. Ancak tüm bunlar halk şiirinin yaşatılmasında ve gelişmesinde yeterli değildir.

Mahzuni Şerif günümüz halk şairlerinden olup geleneğin içinde önemli bir şair olarak birçok şairin yetişmesinde katkısı olan etkin bir şairdir. Mahzuni Şerif yukarıda bahsettiğimiz kategoriler içinde kendisi âşıklar geleneği içinde yetişen badesiz âşıklardandır. Ayrıca kendisi yetiştiği çevrede, gençlik yıllarında cemlerde zakirlik yaptığı için Alevi geleneğinde yetişen zakirler içerisinde yer almaktadır. Bununla birlikte Mahzuni Şerif, birçok şiirini sazı ile icra etmeden kaleme aldığı hatta bazı denemeler yaparak serbest ölçüyle şiirler yazıp tüm bu şiirlerini

kitaplaştırdığı için kalem şairidir. Son olarak dönemin siyasi olayları ve güncel durumlarını takip eden bir şair olarak siyasi içerikli şiirler yazdığı ve özellikle bu şiirleri ile tanınip sevildiği, belli bir ideolojinin şairi olup bu ideolojileri şiirleriyle aktaran bir şair olarak politik şairlerin içerisinde yer aldığı kabul edilebilir.

Mahzuni Şerif halk şairlerini değerlendirirken kendi içinde bulunduğu dönem ve şartların etkisiyle “âşık” ve “ozan”ı ayırmıştır. Mahzuni için “âşık” ve “ozan” ifadeleri, kelime olarak aynı kullanılsa da halk ozanının pratikte toplumsal görevleri vardır. Âşık onun için daha çok gül ve bülbülden bahseden, bireysel temelli meseleleri aktaran kişidir. Halk ozanı ise korkmadan, büyük bir cesaretle halkın sıkıntılarını dile getiren, halkın dertleriyle dertlenen, yükünü alan, sözcüsü olan ve ezilen halkların şairleridir. Mahzuni’ye göre kendisi de halk ozanıdır, âşık değildir çünkü kendi yaşam felsefesiyle âşığın özellikleri uyuşmamaktadır. Ona göre halk ozanı halktan ayrı değildir ve “halkın sesi”dir. Halktan kopuk olan şair ise Hak’tan bağını koparmıştır. Bu görüşünden yola çıkarak günümüz şairlerini de değerlendirir, bu görüşüne uymayan, yanlışlar yapan ve şairliğe yakışmayan hâller içinde olanları ise şiirlerinde sert bir şekilde eleştirmiştir.

Mahzuni Şerif’in yaşadığı 1939-2002 yılları arasında gerek Türkiye’de gerekse dünyada yaşanan siyasi ve sosyal durumlar toplumları derinden etkilemiş, insanlık tarihinde geri dönüşü olmayan sonuçları beraberinde getirmiştir. Ülkede ve dünyada yaşanan bu durumlar; Mahzuni’nin hem insani hem de sanatsal yönünü etkilemiş, onun duygu ve düşünce dünyasını meşgul etmiştir. Mahzuni Şerif hem gündemi takip eden biri olmasıyla hem de halk ozanlığı görevini yerine getirme bilinciyle döneminde yaşanan durumları şiirlerinde dile getirmiştir. Böylece tarih, şairlerin dizelerinde canlı tutulmuştur.

Araştırmanın alanı olan Kahramanmaraş’ın Elbistan ve Afşin ilçeleri ve özelde Berçenek köyü; Mahzuni Şerif’in sanat hayatında onun ilk hamurunu karan, şekillendiren, doğup büyüdüğü ve yetiştiği çevredir. Kahramanmaraş ve çevresinin tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapması, kavşak nokta olması; birçok farklı unsurun burada bir arada yaşamasına ve yaşanmasına kapı açmıştır. Bu çevrenin kültürel zenginliğinde özellikle Afşin ve Elbistan yöresinin halk şairliği açısından zengin bir yer olduğu tespit edilmiştir. Bu yörenin halk şairleri, Türk halk şiirine önemli katkıları olan isimlerden oluşmaktadır. Bu isimler, Mahzuni Şerif’in hayatının ilk yıllarında etkilidir ve şairlik hamuru bu şairlerin şiirleriyle yoğrulmuştur. Yörede hem halk şairinin hem de yiğitlerin fazlalığı dikkat çekmektedir.

Özellikle bazı ilçelerdeki sert iklim ve olumsuz koşullar yöre insanının karakterini de etkilemiştir.

Yörede kurulan Afşin-Elbistan Termik Santrali'nin gerek coğrafi gerekse sosyal açıdan olumsuz etkileri söz konusudur. Hem tarımda ve üretimde hem de yaşam kalitesinde düşüşe yol açmakta ve ölümlerin sıklıkla yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu durum ise şairlerin şiirlerinde ölüm temalı şiirlerin sayısını artırmıştır. Yörede sürekli bir ölüm ve doğum yaşanmakta bu yüzden yörenin şiirleri ölüm ile doğumun yarattığı hava çerçevesinde şekillenmektedir. Bu durum Mahzuni Şerif'in şiirlerinde de görülmektedir.

Mahzuni Şerif'in doğup yetiştiği Berçenek köyü ise hayvanların otlatıldığı, sonradan göçle yerleşilen ve Türkmen Alevileri ile Sünni Türkmenlerin bir arada yaşadığı yerdir. Köyün inanç dünyası da bu çerçeve içerisinde şekillenmiştir. Farklılıkların bir arada yaşadığı köy olarak görülmektedir. Köyde Mahzuni'nin inanç dünyasının şekillenmesinde köyün dinî liderleri Cırık ve Şakir Baba, köyde yapılan cemler ve cemlerdeki zakirler etkilidir. Ayrıca köydeki halk şairlerinin de varlığı (gerek amcaları gerekse arkadaş çevresi) Mahzuni'nin günümüz halk şairlerinden ayrılan özelliklere sahip olmasında etkili olmuştur. Nitekim Mahzuni Şerif'in yetiştiği çevrenin görmezden gelinmesi ya da yeterli alan çalışması yapılmadan, insanları ile konuşup sıkıntılarını anlamadan onun sanatının anlaşılmasının tam mümkün olmadığı görülmüştür. Bu noktada yazılı kaynaklar ve alan araştırmasında elde edilen bilgiler harmanlanarak, resmî kurumların da desteği alınarak -yöreyle ait- özellikle Berçenek köyüne ait bilgiler açığa çıkartılmıştır. Ancak Berçenek köyü ile ilgili bilgilerin yazılı kaynaklardaki yetersizliği nedeniyle çalışmada kaynak kişilerin açıklamalarından yola çıkılmış, bu açıklamalar karşılaştırılmış, yazılı kaynakta var olan sınırlı bilgiler birleştirilerek verilmiştir. Tüm bunlar, Berçenek köyüyle ilgili derli toplu bilgileri -şu aşamada- bir arada sunmuştur. Ancak Berçenek köyüne dair bilgiler hâlâ yetersizdir ve yeni çalışmalara ihtiyaç vardır.

Mahzuni Şerif'in hayatı birçok kaynakta yer almakla birlikte hayatına dair bilgilerin çoğunda tutarsızlık, yıllarda belirsizlik ve karışıklık söz konusudur. Çalışmada bu durumun önüne geçmek ve düzenlemek için Mahzuni Şerif'in hayat kronolojisi çıkartılmıştır. Bu noktada halk şairlerinin hayat hikâyeleri anlatılırken ilk önce kronolojisinin yapılmasının gerekliliği bir kez daha kendini göstermiştir. Kronoloji doğrultusunda Mahzuni'nin hayatı; “çocukluğu ve gençliği”, “orta yaş ve olgunluk”, “son dönemleri ve vefatı” şeklinde

dönemlere ayrılarak daha anlaşılır hâle getirilmiştir. Mahzuni Şerif'in çocukluğu, eğitim hayatı, özel hayatı, sanat yaşamı karışıktır. Bu dönemlere dair bilgiler tutarsız ve kapalı olup bazılarının ise doğru olmadığı belirlenmiştir. Tüm bunların sonunda çalışmada, Mahzuni'nin hayatına dair karanlıkta kalan ve doğrulanması gereken bilgilerin birçoğu açığa çıkarılmış ve düzenlemesi yapılmıştır. Özellikle eğitim hayatındaki durumlar netleşmiştir. Bununla birlikte mahlas alma süreci, askerî okuldan ilişkisi kesildikten sonraki ayları (Manisa, İzmir, aydın çevresinde dolaştığı dönemler), destan satarak İzmir'de geçimini sağlamaya çalışması, sahneye ilk çıkışı ve Âşık Veysel ile ilk karşılaşması, Âşık Veysel'in kendisine “Çağın Pir Sultan'ı” yakıştırması, Suna Hanım ile boşanması, Kenan Evren ile olan ilişkisi, vefat ettikten sonra nerede (Hacıbektaş ilçesi, Berçenek köyü) defnedileceği yeri işaret eden vasiyeti gibi bazı konular hâlâ karanlıktadır. Bu konular üzerinde ciddi efsaneleştirmeler ve anlatılar söz konusudur. Yaptığımız çalışmada bütün verileri toplamış olmamıza rağmen söz konusu meseleler hakkında objektif, net bilgilere varılamamıştır.

Mahzuni Şerif; radyo, plak, albüm ve televizyonun gelişimi ile popülerleşmiş, bunlar sayesinde büyük kitlelere ulaşabilmiştir. Mahzuni Şerif Alevi, Bektaşî müziğinde profesyonel elektronik ortamın popüler sanatçısı olmasının yanında bir düşünce ve eylem adamıdır. Halkla sürekli iç içe olmuş, muhabbet ortamlarında onlarla bir araya gelmiş, onların sıkıntılarını dinlemiştir. Bu yüzden halkla arasında güçlü bir bağ oluşmuştur. Hemen hemen sevdiklerinin hepsinde Mahzuni Şerif'e ait bir anı, anekdot bulunmaktadır. Yaşadığı çağda kendinden önceki usta halk şairleriyle yetişirken kendisi de birçok şairi etkilemiş ve onların yetişmesine vesile olmuştur. Halk şiirine eserleri ve söylemleri ile katkılar sunmuş, halk şairliğinin hakkını vermek için elinden geleni yapmış, geleneği yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak için çaba göstermiştir.

Mahzuni Şerif'in çalışma süresince elde edilen bütün şiirlerine yer verilmiştir. Bunun için ilk olarak Mahzuni Şerif ile ilgili bütün yazılı kaynaklar taranmış fakat bu kaynaklarda şiirler ile ilgili bazı eksiklikler, hatalar olduğu fark edilmiştir. Bir şiirin başlığı değiştirildiği, farklı bir şiir gibi sunulduğu, bir kaynakta aynı şiirin farklı sayfa(lar)da da yer aldığı, bir şiire ait dörtlüklerin, dizelerin başka bir şiirde de aynen kullanıldığı, Mahzuni'nin kitabında yazdığı bir şiiri farklı ortamlarda (albüm kayıtlarında, muhabbet ortamlarında, televizyon ve radyo yayınlarda) farklı dizeler ekleyerek ya da şiirin sözlerini değiştirerek okuduğu tespit edilmiştir. Bu durum, Mahzuni Şerif'in şiirlerinin sayısının abartılarak söylenmesine ve ilk

hâlinin nasıl olduğuna dair karışıklığa yol açmıştır. Bu karışıklığı önlemek için muhabbet ortamlarında çekilen 500 adet özel ses kaydı, albüm kayıtları çözümlenmiş, İnternet ortamında yer alan, Mahzuni sevenlerinin paylaştığı Mahzuni Şerif ile ilgili paylaşımlar dinlenmiş ve bunlar gerek çözümlenerek gerekse karşılaştırma yapılarak şiirlerin yazılı kaynaklarda yer alan hâlleri ile karşılaştırılmış, benzer şiirler elenmiş, benzer dörtlük, dize ve ifadeler tespit edilerek gerekli yerlerde dipnotlarla da açıklanmıştır. Böylece karışıklıkların nerelerde meydana geldiği, kimin neyi, nasıl değiştirdiği; Mahzuni'nin de farklı ortamlarda farklı duygu durumuna, kendi isteğine göre şiirlerinin sözlerini değiştirdiği gösterilmiştir. Sonrasında şiirler İlhan Başgöz'ün "Uyak dizelerinin son harfine göre şiirlerin sıralaması" düzeninde bir arada verilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda Mahzuni Şerif'in (Aralık 2022'eye kadar elde edilen) hece ve aruzla yazdığı şiirlerinin toplam sayısı 1.160, serbest şiirlerinin ise 156; toplamda ise 1.316 şiiri olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte 9 adet hece ile yazdığı argo içerikli şiiri tespit edilmiş, bu şiirlerin sanatsal değeri olmadığı için sözü edilen şiirlere çalışmada yer verilmemiştir. Bunun yanında şiirlerin daha iyi anlaşılması için Mahzuni Şerif'in şiirlerinin sözlüğü hazırlanmıştır. Böylece şiirleri (2022 Aralık ayına kadar ulaşılanları) ilk defa derli toplu olarak bir arada sunulmuştur.

Afşin, Elbistan yöresinde halk şairleri arasında birbirlerinin şiirlerini kullanma, bu şiirlerin mahlas bölümüne kendi mahlaslarını yazarak şiirlerini seslendirme, albüm kayıtlarında belli bir ücret karşılığında okunduğu tespit edilmiştir. Bu durum Mahzuni Şerif için de geçerlidir. Mahzuni Şerif'e ait olduğu düşünülen birçok şiirin aslında onun olmadığı belirlenmiştir. Bunlardan bir tanesinin çıkış parçası olan ve kitleler tarafından beğenilen "Çeşmi Siyahım" şiiri olduğu, bu şiirin köylüsü Haydar Kaya (Aladeli)'ya ait olduğu ortaya çıkartılmıştır. Ayrıca Osman Dağlı (Maksudi) ile bir dönem yakın dostlukları sebebiyle Mahzuni'nin onun da birçok şiirini kendi şiiri olarak paylaştığı bundan dolayı Osman Dağlı'nın Mahzuni'yi mahkemeye vermek istediği fakat o dönemde vefat etmesiyle bu şiirlerin hangileri olduğu açığa çıkmadığı belirlenmiştir. Bundan dolayı alan çalışmasında elde edilen bilgiler doğrultusunda başka şairlere ait olduğu düşünülen şiirler açıklanmış lakin bu şekilde olan birçok şiirin asıl sahibi kimdir netleştirilememiştir. Bunun dışında Mahzuni Şerif -özellikle muhabbet ortamlarında- bazı şiirlerinin mahlas dörtlüğünü okumamış olduğu için bu şiirlerin kendisine mi yoksa başka bir (genellikle çok tanınmamış) şaire mi ait olduğu belirlenememiştir. Ancak bu şiirlerin albüm kaydında da okunmasıyla toplum katında Mahzuni Şerif'e ait şiirler olarak algılanıp kabul edildiği görülmektedir.

Bir şairin anlam dünyasını açıklayabilmek için onun şiirlerine, duygu ve düşünce dünyasına, şiirlerinde kullandığı kelimelerin sıklığına; yetiştiği kültürel çevreden, ailesinden ve bulunduğu ortamdan düşünce yapısına; ülkesindeki yaşananlardan, geçmiş ve geleceğinden, bir insan olarak tüm varlığına bütüncül bir şekilde bakılması gerekmektedir. Çalışma, bunun gerekliliğini gözler önüne sermiştir. Bu bağlamda çalışmada Mahzuni'nin katıldığı televizyon, radyo yayınları, konserler ve muhabbet ortamlarında sanatının icrasına bakılmış ve bunun sonucunda onun farklı ortamlarda kendini farklı ifade ediş biçimleri olduğu tespit edilmiştir. Böylece Mahzuni Şerif'in beş farklı ortamı olduğu belirlenmiştir. Bunların birincisi kendi memleketinde ailesi ve yakın dostlarıyla birlikte olduğu ya da Anadolu'da bir yerdeki muhabbet ortamı; ikincisi Almanya'da kirvesi Hüseyin Topçu'nun evindeki muhabbet ortamı; üçüncüsü kent soylu, şehirli arkadaşlarıyla, okumuş yazmış, aydın insanlarla (Fikret Otyam ve çevresi) birlikte olduğu ortam; dördüncüsü konser ortamı; beşincisi televizyon ve radyo programları olduğu ortamdır. Bu veriler halk şiirinin icrasında bağlamın ne denli etkili olduğunu göstermiştir.

Mahzuni Şerif'in anlam dünyasının açıklanmasında şiirlerindeki temaların tespitine ihtiyaç duyulmuştur. Çünkü Mahzuni Şerif'in bireysel içerikli şiirlerden ziyade toplumsal içerikli şiirlerinin daha çok olduğu, kendisine dair konularda şiir yazarken bile toplumcu olduğu kanısının toplumda yaygın olduğu görülmüştür. Fakat çalışmada Mahzuni Şerif'in bütün şiirlerinin (1.307 şiirin) temaları tek tek tespit edilip bunun sonucunda bireysel içerikli şiirlerinin sayısının 717, toplumsal içerikli şiirlerinin sayısının ise 590 olduğu sayısal verilerle tespit edilerek ortaya çıkarılmıştır. Bu durum çalışmalarda net bir yargıya varmadan önce sayısal verilerden de destek alınması gerektiğini göstermiştir. Bunun sonucunda şunu diyebiliriz ki Mahzuni Şerif'in bireysel içerikli şiirlerinin sayısı daha fazla olmakla birlikte kendisi toplumsal içerikli şiirleriyle tanınmış ve bu şiirleriyle ön plan çıkmış bir şairdir. Ayrıca Mahzuni Şerif'in şiirlerinin temalarında bir bütünlük (Askerî okulda yazdığı şiirleri bu değerlendirmenin dışındadır çünkü onlar gerek içerik gerek duygu gerekse bütünlük ve tutarlık açısından başarılıdır.) yoktur diyebiliriz. Bu durumun Mahzuni Şerif'in şiirlerinin temalarının tespitini güçleştirmektedir. Bunun sebebi ise Mahzuni Şerif'in duygularının yoğunluğu, ortama ve duygusuna göre şiir yazması ve toplumsal içerikli şiirlerde bile bireyselliğini ön plana çıkarması, ben merkezli bir şair kimliğinde olmasıdır. Mahzuni Şerif şiirlerinde en çok eleştiriye dair temaları işlemiş ve bireysel içerikli şiirlerinde ise en çok sitemi ele almıştır. Halk şairi olarak Mahzuni Şerif ya eleştirmekte ya öğütlemekte ya sitem

414

etmekte ya da övmektedir. Şiirlerinin temalarının ana ekseninde bunlar yer almaktadır. Mahzuni Şerif'in şiirlerinde ilk olarak yetiştiği Alevi çevreden, eğitim hayatındaki Kur'an-Kerim kursundan, askerî okuldaki eğitim ve edebiyat öğretmeninden beslendiği sonrasında Âşık Veysel ve diğer halk şairlerinden son olarak Fikret Otyam, Ahmed Arif, Hasan Hüseyin Korkmazgil ile olan muhabbet ortamlarından beslendiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda hece şiirlerinde Alevi, Bektaşî inancı, Türkmen geleneği, Pir Sultan Abdal ve örnek aldığı diğer halk şairlerinin etkisi gözükürken serbest şiirlerinde Nazım Hikmet'in, Ahmet Arif'in etkisi söz konusudur.

Mahzuni Şerif'in aslında hemen hemen her şiirinin bir hikâyesi vardır ancak bu hikâyelerin gerçek olanını da sadece Mahzuni Şerif bilmektedir. Çalışmada Mahzuni Şerif'in şiirlerinin hikâyeleri alan çalışması ve yazılı kaynaklardan derlenen bilgiler ile açıklanmıştır ama bunlar arasında da tutarsızlıklar olduğu fark edilmiştir. Bu yüzden bazı şiirlerinin hikâyelerine dair bilgilerden hangisinin doğru olduğu şu aşamada tam netleştirilememiştir.

Mahzuni Şerif'in anlam dünyasının ortaya çıkması ve değerlendirilmesi için söz varlığına ve en sık kullandığı kelimelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle çalışmada Mahzuni Şerif'in şiirlerinin (1.307 şiirin) söz varlığı tespit edilmiştir. Bu tespit sonucunda tüm şiirlerinin toplam söz varlığının 27.726 olduğu belirlenmiştir. Söz varlığının tespitiyle birlikte şiirlerinde en sık kullandığı kelimeler tespit edilmiştir. En sık kullandığı kelimeler arasında "ben", "dost", "bizim" gibi kelimelerin çıkması, özel isimlerden ise -kendi mahlası dışında- Hz. Ali, Yaradan anlamında Hak, Hz. Hüseyin, Allah, Hz. Muhammed, Berçenek, Afşin, Mustafa Kemal Atatürk ve Hacı Bektaş Veli'nin isimlerinin varlığı onun düşünce ve inanç dünyasını da yansıtmıştır. Tüm bu veriler göz önünde bulundurularak hayat hikâyesi, röportajları, hakkında yapılmış belgeseller, muhabbet ortamlarındaki hâlleri harmanlanarak "Benim sözlerim neyse ben oyum" diyen Mahzuni Şerif'in anlam dünyası "Bireysel Anlam Dünyası", "Toplumsal Anlam Dünyası" ve "Dinî ve Felsefî Anlam Dünyası" olarak üç ana başlıkta kategorilere ayrılarak incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda Mahzuni Şerif'in anlam dünyasını belirleyen bazı etkenler olduğu tespit edilmiştir. Bunların ailesi ve ailesinin kökünden gelen Türkmen geleneği ve Alevilik; cumhuriyet ve devrimlerinin ideolojileri ve de siyasal ortam; köyden kente göçle birlikte modernleşme ve değişme; bu değişimin yükünü çeken Mahzuni Şerif'in kuşağının verdiği tepki olduğu belirtilmiştir. Bunların hepsinin birleşimi anlam dünyasını oluşturmaktadır. Bu anlam dünyası aslında Mahzuni

Şerif’i idol bir şahsiyet olarak gören, benimseyen kitlelerin de ortak anlam dünyasıdır. Çalışma böylece hem şairin hem de hitap ettiği kitlenin anlam dünyasının nasıl benzer olduğunu göstermektedir.

Mahzuni Şerif siyasi bir kimliğe sahip olmakla birlikte aynı zamanda kült bir şahsiyettir. Siyaset sadece bir partiyle bağlantılı değildir, günlük hayatta insan ilişkilerini yönetmekten devleti yönetmeye kadar uzun bir alanı kapsayan olgudur. Türk halk şairinin 20. yüzyıldaki önemli halk şairlerinden Mahzuni Şerif de insan ilişkilerini yönetip yönlendirebilen, halkın sorunlarını dile getiren, belli bir ideolojiye sahip olma özellikleriyle siyasetin kendi hayatında her zaman gündeminde olmasıyla siyasi bir kimlik taşımaktadır. Mahzuni’nin ülkede yaşanan sorunların çözümünde siyaseti önceler ve buna en iyi örnek olarak Atatürk’ü gösterir. Siyasetçilerin de Atatürk’ün yolundan gitmesi gerektiğine dair görüşleri söz konusudur. Bunlara uymayan siyasilere ise eleştirilerini sunar. Aynı zamanda kendisi de özgürce konuşabilmek, sanatını icra edebilmek için bazı siyasi denemelerde bulunmuştur. Siyasi bir kimliğe sahip olan ve kült bir halk şairi olarak Mahzuni Şerif kendisini laik, cumhuriyetçi, Atatürkçü, sosyal demokrat ve evrenselci olarak nitelendirmiştir. Farklı kesimlerden Mahzuni sevenlerin ve Mahzuni Şerif’i kült bir şahsiyet olarak gören Mahzunicilerin Mahzuni Şerif’in siyasi kimliğine dair görüşlerine yer verilmiştir. Burada bu ayrıma gidilmesinin sebebi ise bazı Mahzuni sevenlerin Mahzuni’yi sevip benimsemesine rağmen bu dönemde bireyseliğin çok yüksek düzeyde olmasıyla kimsenin bir “şeyci” olmadığı ile açıklanmıştır. Çünkü insanların kendilerine kült şahsiyet seçip onlar gibi olma, onlar gibi düşünme, tepki gösterme durumlarının 1980’li, 1990’lı yıllara ait bir tipoloji olduğu, bu dönemde Mahzunicilerin kendilerini Mahzunici diye adlandırmadığı tespit edilmiştir. Bu yüzden çalışmanın bu kısmında Mahzuni’yi benimseyenlerden farklı kesimler birleştirilerek, Mahzuni seven olarak niteleyip anlatılmıştır. Mahzuni sevenler arasında da Mahzuni Şerif’in siyasi kimliği nasıl karşılandığı açıklanmıştır. Bu bağlamda Mahzuni sevenler tarafından Mahzuni’nin siyasi kimliğine dair özelliklerinin genel olarak kabul edilirken Mahzuni’nin “birleştirici” özelliğine dikkat çekilmiştir. Mahzuni sevenlerin toplumun farklı kesimleri tarafından farklı değerlendirildiği tespit edilmiştir. Mahzuni’nin siyasi kimliğindeki laik, sosyal demokratiği ve devrimciliği konusunda görüş ayrılıkları söz konusudur. Bu ayrılıklar Mahzuni severlik çatısı altında birleşmiş, farklı görüşler görmezden gelinmiştir. Buna dair açıklamalar ayrıntılı bir biçimde Mahzuni sevenler açıklanırken analiz edilmiştir.

Yol içinde ikrar veren, yolun gerekliliklerini hayatının her alanında uygulayan geleneksel Alevilik, günümüzde modernleşme içinde sekülerleşmenin etkisiyle değişim ve dönüşüm yaşamıştır. Bu noktada göç etkin bir güç olmuştur. Göçlerin birçok nedeni olduğu gibi toplumda birçok duruma yol açmış ve önemli sonuçlar doğurmuştur. Alevilerin kente göç edişleriyle karşılaştıkları durumlar içinde inancın korunması ve sosyoekonomik sorunlar ile baş etme öne çıkmıştır. Bu iki alanda önemli değişim ve dönüşümlerin yaşandığı tespit edilmiştir. Sosyoekonomik olarak farklı meslekler oluşmuş, kentin bazı çekici imkânları ile kente göç edenler köye geri dönmeyi düşünmemişlerdir. Bunun yanında inanç yönünden dede-talip ilişkisi bozulmuş, köyde herkes birbirinden haberdar iken kentte habersizlik ve kontrolsüzlük yaygın olmuştur. Bu süreçte talipler bağlı olduğu ocağın dedelerine ulaşamamıştır. Bunun yanında kentte yaşanan sorunlara dedeler çözüm üretememiş, talibin sorduğu sorular cevapsız kalmıştır. Dedeler yetersiz kalıp sorumluluklarını tam olarak yerine getirememişlerdir. Talibin gündeminde inanç, ruhsallık, ahlaktan ziyade daha çok geçim derdi, kentte var olma mücadelesi yer almıştır. Böylece Aleviliğin inanç boyutu ötelenip dedelerin etkisinin ve gücünün kentteki taliplerde azalmasıyla da Mahzuni Şerif gibi halk şairleri dedelerin yerini almıştır. Mahzuni Şerif, Alevi dedesi olmasa da Mahzuniciler arasında Mahzuni'ye bir dedeye, gerçeğe, eren evliyaya davranıldığı gibi davranılmış, hürmet gösterilmiş, misafir olduğu evde bir erenin ağırlanması gibi ağırlandı. Geleneksel Alevilikte ocakların bilgisini, ocağın içinde yetişen veya yetiştirdiği erenlerin deyişleri ve sözleriyle günceller iken kentleşme ile ocaklar bu işlevini kaybetmeye başlamış olduğu için bu güncellenme de engellenmiş ve ocaklara bağlılık azalıp kopma noktasına gelmiştir. Aleviliği korumak adına -özellikle Sivas Katliamı'nın etkisiyle- örgütlenmeye gidilmiş ve kentlerde cemevleri kurularak "dosya dedeleri" yetiştirilmiş, bu şekilde dedeler koruma altına alınarak ve cem erkânları düzenlenerek yolun sürdürülmesi korunmaya çalışılmıştır. Ancak ocakların içinde yetişen ve yolun gerçekten sürmesinin uygulayanları olan erenlerin görünmez hâle gelmesiyle yol ruhsallıktan uzaklaşmış, sadece ritüellerin uygulandığı bir yapıya dönüşmüştür. Bunların sonucunda kentlerde cem erkânları kente göre uyarlanmış, ruh ve ruhsallığa dair bağlar kopmaya başlamıştır. Bu kopuşla birlikte Mahzuniciler kentte birçok sorunla baş edememe ile bu süreçte en azından sorularına cevap veren, evini ziyaret eden, ezilenlerin yanında olan "Mahzuni Baba"da cevap aramışlardır. Mahzuni ise onların sorularına siyasetle, güncel olaylarla cevap vermiş, sorunlarını çözmeye çalışmıştır. Böylece kentlerdeki Alevilerin arasında siyaset ve güncel konular daha aktif bir biçimde yer almaya

başlamıştır. Mahzuni'nin katıldığı muhabbet ortamlarında bu meseleler merkeze alınıp konuşularak, türküler söylenerek en azından duygusal rahatlamalar yaşanmıştır. Böylece Aleviliğin yol ehli olma özelliği arka plana atılarak kültürel bir şekle dönüştürülmüş, semah, saz söz, çağdaşlık, kadın erkek eşitliği, laikliğe bağlılık ön plana çıkarılıp Aleviliğin inanç boyutu ve ruhsallık ötelenmiştir. Ötelenen bu alanlara da kendilerine benzeyen ve çok fazla müdahale etmeyen kişiler yerleştirilmiştir. Bu kişilerden birisi de Mahzuni Şerif'tir. Kendilerine kült olarak seçtikleri bu halk şairleri ile Alevilik saz ve semahla karşılanmış, temsil edilmiş ve gerçeklikten uzaklaştırılarak günümüzde “kültürel Alevilik”, “Alisiz Alevilik” olarak adlandırılan daha çok Avrupa'da yaygın olan görüşler ortaya çıkmıştır. Maddenin içinde madde denizinde onları koruyacak can yeleği olan ruhsal bilgiden yoksun kalınmış ve can çekişildiği görülmüştür.

Mahzuniciler, Mahzuni Şerif'i kült bir şahsiyet olarak gören, neredeyse hatasız kabul eden Alevi, Atatürkçü, cumhuriyetçi ve kente göç etmiş kişilerdir. Bu kişiler, kendi toplulukları içinde belli başlı kültürel kodlara sahiptirler. Çalışmada bu kültürel kodlar ise haksızlığa dayanamayan, ezilenin içinde ve ezilenden yana olan, mazlum ve gariban, isyankar, eşitliği savunan, cumhuriyetçi ve Atatürkçü, laik, devlete bağlı, vatansever, çağdaş demokrat, eğitim ve öğretime, okumaya, çalışmaya ve üretmeye önem veren, gelişmeden yana olan, köy kökenli ama kente meyilli, kentli bireysel kimliğe sahip, muhabbet sofralarına düşkün, evlilik ve aile birliğine önem veren, kadına bakışları ataerkil, paylaşmayı seven bir tutum içerisinde olan, ruhsal meselelere karşı ilgisiz ve Mahzuni gibi davranandır. Mahzuni gibi davranmak onun gibi giyinmek, tıraş olmak, onun bazı ifadelerini ve şiirlerini sıklıkla kullanmak, düşüncelerine göre kendi düşüncelerini yönlendirmek, tepkiler vermek şeklinde açıklanarak analiz edilmiştir. Mahzunicilere ait bu kültürel kodların aynı zamanda Mahzuni'ye de ait olduğu bu yüzden kendileri ile Mahzuni arasında özdeşlik kurdukları da tespit edilmiştir. Bu özdeşliğin sonuçları şairin ve onu yetiştiren toplumun, onun sevenlerinin birbirinden bağımsız olmadığını, hepsinin bir bütünü oluşturduğunu kanıtlamaktadır. Bu nedenle şairler ve şiirleri ele alınırken birden fazla çerçeveden bakmak, interdisipliner bir çalışma içerisinde yol almak gerekliliği çalışma aracılığıyla bir kez daha kendini göstermiştir.

Çalışmanın 2020 pandemi dönemlerine denk gelmesi gerek yazılı kaynaklara ulaşmada gerekse alan çalışmasında kaynak kişilerle görüşmede sınırlılıklara sebep olmuştur. Pandemi sürecinin uzaması ile dışarı çıkma yasaklarının sonlandırıldığı dönemlerde alana

çıkılmış bu süreçte kaynak kişilerle görüşülmüştür. Özellikle Kahramanmaraş ve Afşin, Elbistan'da Berçenek köyünde yaklaşık 15-17 gün bulunmuş ve şartlar el verdiği sürece alan çalışması yapılmış ne yazık ki korona vakasının tekrar artmasıyla gidilmesi gereken yerlere gidilememiş, görüşülmesi gereken kişilerle görüşülememiştir. Bu süreçte sürekli bir engellenme yaşanmıştır, görüşülemeyen bu kişilerin bazılarıyla zoom üzerinden veya telefon üzerinden görüşmek zorunda kalınmıştır. Kadın araştırmacı olarak alan araştırmasında “ailenin kızı gibi” olup kaynak kişiler ve ailelerle samimi ve güven temelli ilişkiler kurulup görüşmelerde bu güven ve samimi durumun yansımaları görülmüş, köylerde kadınların içerisine rahat dâhil olarak yörenin bir parçası olmakta zorluk çekilmemiştir. Ancak “bir kadının yanında bir erkeğin olması gerekiyor”, “tek başına buralarda nasıl yapacak” düşünceleri ve söylemleri ile alanda kısıtlamalar yaşanmış, öğrenci olarak yeterli olmayan şartlar çerçevesinde gidilmesi gereken köylere ve ilçelere gidilememiştir. Bazen de Mahzunicilerin bir kısmının tıpkı Müslümcüler gibi toplumun genellikle alt sınıfından olması sebebiyle bu kişilerle de görüşülmek istenildiğinde “Bu serserilerle ne işin var? Onlar Mahzuni’yi ne bilir?” gibi tepkiler verilip görüşmeler engellenmiştir. Çünkü “bu kıza sahip çıkılmalı, tek başına buralarda başına bir iş gelecek” korkusu ve endişesiyle Anadolu’nun koruma, kollama özelliği devreye girmiştir. “Serseri” diye atfedilen kişilerin dünyasında Mahzuni’nin nasıl bir kült şahsiyet olduğu, toplumdan dışlandıklarını kendileri çok iyi bildiği için kendilerini seven, anlayan, dertlerini anlatan, en azından onların dilinden konuşan Mahzuni Şerif’e, “Mahzuni Baba” diye tutunmaları, dertlerine, sıkıntılarına onun şiirlerini söyleyerek katlanmaları, bu kişiler -toplumda “serseri” olarak nitelendirilse de- toplumu oluşturanlar arasında olmaları ve bu kesimleri anlamadan, onlara dokunmadan, yaralarına derman bulma çabasında ya da en azından onları dinleme, anlama içinde olmadan toplumun bütüncül bir şekilde refaha ermesinin mümkün olmadığı anlaşılamamıştır. Bu anlamda kadın araştırmacı olmak, alan çalışmasında hem avantaj hem de dezavantaj durumlar yaratmıştır.

Mahzuni Şerif’in 2002 yılında vefat etmesinden dolayı hayatına ve şiirlerine dair birçok bilginin teyidi yapılamamıştır. Bazı bilgilerin ve soruların cevapları Mahzuni Şerif’te gizli kalmış ve sadece o bildiği için bu konuda gerçek ve net bilgilere ulaşılmada sınırlılıklar yaşanmıştır.

Halk şairleri şiirlerinin vekaleti kendileri vefat edince ailelerine verildiği için şairin ailesi izin vermediği sürece çalışmalarda şiirlerin sadece bir bölümünü kullanılma

zorunluluğu vardır. Bu durum araştırmacıları konuyu bütüncül bir şekilde incelemede kısıtlamakta, onların elini kolunu bağlamaktadır. Araştırılan şairin ailesinin araştırmacıları veya kaynak kişileri mahkemeye vereceği korkusu, endişesi sarmış, ailelerden korkulduğu tespit edilmiştir. Araştırmacıların ve kaynak kişilerin bu noktada engellendiği, doğru bilgilerin tam olarak aktarılamadığı, araştırmacının söylemesi gereken sözleri söyleyemediği belirlenmiştir. Halk şairini ve ailesini yasal çerçevede koruma durumları dışında halk şairleri sadece kendi ailelerinin değil toplumun da bireyleri “Mahzuni Baba”ları gibi babaları olduğu için şairlerin şiirlerinde ve onlara dair araştırmalardaki uygulamada yaşanan sınırlılıklar ortadan kaldırılması önerilmektedir. Bu çalışmada Ali Mahzuni'nin çabaları ve aracılığıyla Fatma Mahzuni, bilimsel bir çalışma olduğu için şiirlerin kullanılmasına izin vermiştir. İzin verme durumu olmasaydı Mahzuni Şerif'in 1.307 şiirinin hepsi bir kaynaktan yer almayacaktı. Bu noktada Mahzuni Şerif ailesine tekrar teşekkür ederiz. Ancak bu izin çıkana kadar tezde olması gereken şiirlerle ilgili bölümlerde aksamalar yaşanmıştır. Bu anlamda şiir ve şairler üzerine dair bilimsel çalışmalarda araştırmacıların incelediği şairin şiirlerini değerlendirmede bir sınırlılığa gidilmemesi, kısıtlanmama adına bu noktada gerekli düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

Mahzuni Şerif hakkında yapılan bilimsel araştırmaların neredeyse tamamı sadece yazılı kaynaklara dayanan yöreden birkaç isimle görüşme yapılarak hazırlanan çalışmalar olduğu, özellikle yetiştiği çevreye dair alan araştırması, bilimsel çalışmalarda hemen hemen yok diyebileceğimiz bir oranda yer aldığı tespit edilmiştir. Bu anlamda çalışma, yörede yapılan alan araştırması bakımından diğer çalışmalara örnek teşkil edecektir. Ayrıca başka halk şairleri incelenirken şairin yetiştiği çevreye ayrı bir önem verilmesi ve alan araştırması bakımından yol göstermesi de araştırmacılara kılavuz niteliğindedir.

Çalışmanın halk şairlerinin bütün şiirlerinin bir araya getirilmesinde ve şiirlerin gerçek sayılarının tespit edilmesinde, şiirlerin bir düzen içerisinde verilmesi noktasında, diğer araştırmalar için örneklik teşkil etmesini umuyoruz. Ayrıca bir şairin temalarına dair kesin yargılara varmadan önce bütün şiirlerinin temalarının tespit edilmesi ve sayısal verilerle bunların desteklenmesi açısından çalışma önem arz etmektedir. Bir halk şairinin anlam dünyasını açıklama ve analiz etmenin ne olduğunu göstermede izlenmesi gereken yolu ortaya koyan bu çalışma, diğer araştırmacılara yol göstermekte ve örnek olma özelliğini taşımaktadır. Halk şairinin toplumdan bağımsız olmadığı, sevenleri arasında nasıl bir kült

şahsiyet olduğu ve onları düşünce yapısından, tutum ve davranışlarına kadar etkilediği gösterilmiştir. Türk halk şiiri geleneğinde diğer şairlerin de edebiyat alanının dışında sosyoloji ve antropoloji alanlarıyla değerlendirilerek incelendiği interdisipliner bir çalışma olarak örnek teşkil etmektedir. Böylece halk şairleri ve genelde toplum, özelde ise şairi hem etkileyen hem de ondan etkilenen topluluk daha geniş bir açıdan ele alınmış olur.

Mahzuni Şerif'in doğup büyüdüğü yer olan Berçenek köyüne dair bilgilerin kısıtlılığı ile çalışmada elde edilen verilerin üzerinden Berçenek köyü, ileriki dönemlerde başka araştırmacılar tarafından kapsamlı bir şekilde ele alınabilir. Mahzuni Şerif birçok köyde, şehirde ve ülkede sevenleri ile bir araya geldiği için onun hayatında dokunduğu kişilerin sayısı fazladır. Hemen hemen her Mahzuni severin onunla ilgili bir anısı, paylaşılması gereken bir hikâyesi olduğu tespit edilmiştir. Ancak bunların derlenip toparlanması çalışmanın kapsamı açısından mümkün olmamıştır. Bu konuda araştırmacılar, kapsamlı bir çalışma yapabilirler. Mahzuni Şerif'in yetiştirdiği birçok halk şairi olmuştur lakin çalışmada söz konusu olan halk şairlerine yine çalışmanın kapsamı gereği yer verilememiştir bu konu da ayrı bir çalışma olarak ele alınıp incelenebilir. Mahzuni Şerif'in şiirleri belli bir olay, durum ve duygunun tepkisi olarak açığa çıkmıştır. Ya Mahzuni bir olay yaşamış ya da etrafındakiler yaşamış ve o, bu yaşananları şiirleri ile dile getirmiştir. O nedenle Mahzuni'nin şiirlerinin hikâyeleri başlı başına bir konudur. Bu mesele tek başına ele alınıp araştırılarak "Mahzuni Şerif'in Şiirlerinin Hikâyeleri" olarak bir çalışma yapılabilir. Çalışmada, Mahzuni Şerif'e ait olmayan birçok şiirin olduğu tespit edilmiş, bu noktada elde edilen bilgiler açıklanmış ancak hepsini kapsayan bilgilere tam olarak ulaşılammış, alandan derlenen bilgilerle sınırlı kalmıştır. Bu nedenle Mahzuni Şerif'e ait olmayan şiirlerin tespiti için bu konuda geniş çaplı, özel bir çalışma yapılarak şiirlerin asıl sahipleri tespit edilebilir. Mahzuni Şerif'in albüm kayıtları imkânlar dâhilinde belli bir tarihsel düzene göre sıralansa da başka araştırmacıların Mahzuni Şerif albümlerini plak şirketleriyle görüşerek tarihi belli olmayan, isim karışıklığı ya da yanlışlığı olan albüm kayıtlarını netleştirmek adına "Mahzuni Şerif'in Albüm Kayıtları" olarak profesyonel elektronik ortama, müzik dünyasına katkısı da düşünülerek bir çalışma yapılabilir. Mahzuni Şerif'in tüm eserleri bir araya getirilerek "Mahzuni Şerif Arşivi" de hazırlanabilir. Mahzuni Şerif kanadında son olarak önerimiz şudur ki Mahzuni Şerif ancak onun gerçeğine talip olarak anlaşılabilir bir şairdir. Bu anlamda şairlerin gerçeğine talip olunarak ve bu gerçeğin sorumluluğu alınıp yaşayarak şairler anlaşılabilir.

6. KAYNAKLAR

Yazılı Kaynaklar

- Abadan, N. (1964). *Batı Almanya'da Türk İşçileri ve Sorunları*. Ankara: Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.
- Açoğlu, S. (2019). *Kahramanmaraş İli'ndeki Dulkadiroğlu Beyliği Yapıları*. Yüksek Lisans: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Ahmad, F. (2010). *Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)*. (Çev. Ahmet Fethi Yıldırım) (Dördüncü Baskı). İstanbul: Hil Yayınları.
- Akbaba, M. Fatih (2002). *Kahramanmaraş Türküleri Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akın, G. (2003). Halkın Damarına Bağlanan Şiir. (Haz. Y. N. Nayır, S. Bolat), *Şiir Sanatı* içinde (341-345) (İkinci Baskı), İstanbul: Varlık Yayınları.
- Aktaş, Ş. (2009). *Şiir Tahlihi -Teori ve Uygulama*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi (1993). "Kahramanmaraş" maddesi, Cilt 12, Ana İstanbul: Yayıncılık.
- Arı, K. (2012). *Türk Devrim Tarihi 2 -Oluşumu, Öğretisi ve Ülküsü-*. İzmir: İleri Yayınları.
- Arslan, D. (2011). *Kahramanmaraş İli Göksun İlçesi Halk Kültürü Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Artun, E. (2001). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Atalay, B. (1973). *Maraş Tarihi ve Coğrafyası*. İstanbul: Dizerkonca Matbaası.
- Avcı, R. (2006). *Şiir Seçkisi*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Milli Eğitim Müdürlüğü.
- Basilov, V. N. (1984). *İzbranniki Duhov (Ruhların Seçtikleri)*. Moskova: Politizdat.
- Baş, B. (2006). *1985-2005 Yılları Arasında Çocuk Edebiyatı Sahasında Yazılmış Tahkiyeli Metinlerin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1998). *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Terör Nedeniyle Göç Eden Ailelerin Sorunları*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Başgöz, İ. (1994). *Âşık İzzet Özkan*. Indiana Üniversitesi, Türkçe Programları Yayınları, İstanbul: Pal Yayıncılık.
- Bayrak, M. (2006). *İçtoroslar'da Alevi-Kürt Aşiretler (Sinemilli ve Komşu Aşiretlerin Tarihi-Edebiyatı)*. Ankara: Öz-ge Yayınları.
- Belge, M. (1992). *Türkiye Dünyanın Neresinde?*. İstanbul: Birikim Yayınları.
- Benhür, Ç. (2020). İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye. *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II – Demokrasi ve Dış Politika (1938'den 2000'li Yıllara) içinde (15-46)*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Boyunduruk, A. (2019). *Afşinli Âşık Penahi Emirlioğlu Hayatı, Sanatı ve Eserleri*. Yüksek Lisans Tezi: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Çalık, N. (2011). *Kahramanmaraş'ta Çocuk Folkloru*. Yüksek Lisans Tezi: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Çavdar, T. (1999). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*. (İkinci Baskı). İstanbul: İmge Kitabevi.
- Çobanoğlu, Ö. (1999). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Coşan, M. E. (2021). *Makâlât-ı Hacı Bektaş Velî - Sadeleştirilmiş Tam Metin*. (Dördüncü baskı). (Sadeleştiren: Necdet Yılmaz). İstanbul: Server Yayınları.
- Dağ, K. (2010). *Elbistan ve Çevresinde Ziyaret ve Ziyaret Yerleri*. Yüksek Lisans Tezi: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Denizdurduran, M. ve Kızılelma, Y. ve Acar, Ö. ve Bengin, E. (2017). Afşin (Kahramanmaraş) Şehri ve Yakın Çevresinin Zamansal Değişiminin Uzaktan Algılama ve İncelenmesi. *TUFUAB IX. Teknik Sempozyumu, 27-29 Nisan 2017, Bildiriler Kitabı, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar, 125-130*.

- Devellioğlu, F. (2007). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. (Yirmi Dördüncü Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Divitçioğlu, S. (2005). *Orta Asya Türk İmparatorluğu VI-VIII. Yüzyıllar* (Üçüncü Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Dundues, A. (2006). Halk Kimdir. (Çev. Metin Ekici). *Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 1* içinde (Haz. M. Ö. Oğuz, M. Ekici, N. Özdemir, G. Öğüt Eker, S. Gürçayır Teke). Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Eker, F. (2013). Kahramanmaraş'ın Tarihi Coğrafyasına Bir Bakış. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 10 (2), 25-38.
- Elbistan Yıllığı (1993). Cumhuriyet'in 50.Yılında Elbistan. İstanbul: Gençlik Basımevi.
- Eliot, T. S. (2003). Şiirin Toplumsal Görevi. (Haz. Y. N. Nayır, S. Bolat), *Şiir Sanatı* içinde (351-369) (İkinci Baskı), İstanbul: Varlık Yayınları.
- Eliot, T. S. (2007). *Edebiyat Üzerine Düşünceler*. (Çev. Sevim Kantarcıoğlu). İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Erdem, M. D. ve Kirik, E. (2012). Elbistan Ağzı (Kahramanmaraş Ağzıları- II). *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (1), Kış, 1043-1072.
- Erek, C. M. (2008). 2007 yılı Direkli Mağarası Kazıları. *30. Kazı Sonuçları Toplantısı*. 1, 323-346.
- Eroğul, C. (1974). Siyaset Kavramı Hakkında Bir Deneme. 29 (2), 113-130. 15 Ocak 2023 tarihinde, saat 20.58'de <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/36786> adresinden alınmıştır
- Ersel, H. ve Kuyaş, A. vd. (2002). *Cumhuriyet Ansiklopedisi (1923-2000)*, (Cilt 1, 1923-1940). (Üçüncü Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Evliya Çelebi (1935). *Seyahatnamesi - Anadolu, Suriye, Hicaz (1671-1672)*, (9. Cilt). İstanbul: Devlet Matbaası.
- Eyicil, A. (2009). *Yakın Çağda Kahramanmaraş*. Kahramanmaraş: Ukde Kitaplığı.
- Eyuboğlu, S. (2003). Şiir ve Politika. (Haz. Y. N. Nayır, S. Bolat), *Şiir Sanatı* içinde (349-350) (İkinci Baskı), İstanbul: Varlık Yayınları.

- Firikçi, A. (1994). *Afşin'in Kuruluşu ve Gelişmesi*. Ankara: Anıl Matbaa ve Ciltevi.
- Firikçi, A. (2002). *Afşin İlçesi Yerleşmelerinin Kuruluşu ve Gelişmesi*. Ankara: Key Matbaacılık.
- Gökhan, İ. (2011). *Başlangıçtan Kurtuluş Harbine Kadar: Maraş Tarihi*. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.
- Günay, U. (1992). *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güneş, G. (2020). 12 Mart 1971 Askerî Müdahalesi'nden 12 Eylül 1980 Askerî Darbesine Türkiye. *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II – Demokrasi ve Dış Politika (1938'den 2000'li Yıllara)* içinde (167-209). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Gürbüz, M. (2014). Kahramanmaraş İlinin Coğrafi Özellikleri. O. Doğan, R. Avcı, S. Yakar (Editörler), *Akdeniz'in Altın Kenti Kahramanmaraş* içinde (95-153) - Kahramanmaraş Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını.
- Güreşçi, E. (2010). Türkiye'de Kentten-Köye Göç Olgusu. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11 (1), 77-86.
- Güven, M. (2017). *Kahramanmaraş'ın Kültürel Hayatında Sanatlar-Zanaatlar ve Meslekler*. Yüksek Lisans Tezi: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Hançerlioğlu, O. (1986). *Toplumbilim Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Honigmann, E. (1997). "Maraş" maddesi, *MEB İslam Ansiklopedisi*. 7. Cilt, 312-315.
- Işık, C. & Işık, N.E. (2013). *Arabesk ve Müslüm Gürses – Kültürel Dünyamızı Anlamak*. İstanbul: Ferfir Yayıncılık.
- Işık, C. (2010?) Türk Halk Şairlerinin Zaman İçindeki Dönüşümü. *Prof. Dr. Süleyman T. Kayırov Armağanı* içinde (223-236) (Haz. Abdulselam Arvas). Hakim Yayınları, 223-236.
- Işık, C. (2017). *Erenlerin Süreği –Alevi Dervişlik Geleneği ve Derviş Ruhan*. İzmir: Tibyan Yayıncılık.
- Işık, C. (2019). *"Gerçek" Âşık Veysel*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

- Işık, C. (2022a). *Alevi Erenler Geleneği*. İstanbul: Onur Yayıncılık.
- Işık, C. (2022b). *Derviş "Işık Ruhan" Hayatı ve Şiirleri*. İstanbul: Onur Yayıncılık.
- İlaydın, H. (1951). *Türk Edebiyatında Nazım*. İstanbul: Üçler Basımevi.
- Kahramanmaraş Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (2011). *Kahramanmaraş İli Çevre Durum Raporu*. Kahramanmaraş.
- Kahramanmaraş Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (2019). *Kahramanmaraş İli Çevre Durum Raporu 2018*. Kahramanmaraş.
- Karakaya, A. (2015). *Afşin Halk Ozanları Derneği Halk Ozanları & Halk Şairleri Antolojisi*. Afşin Belediyesi Kültür Yayını.
- Karaoğlan, H. (2014). *Kahramanmaraş ve Çevresinde Ziyaret Yerleri*. Ankara: Araştırma Yayınları.
- Karaoğlan, H. (2019). *Ashab-ı Kehf - Yedi Uyurlar -Dinler Tarihinde Mitoslar*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Karaoğlan, H. (2022). Anadolu Alevilerin Dinî Ritüel ve Rükünlerinde Geleneksel Türk Dininin İzleri. *International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8 (56), 1210-1224.
- Karpat, K. H. (2003). *Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm- Kırsal Göç, Gecekondu ve Kentleşme* (Çev. Sönmez, A.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Karpat, K. H. (2015). *Türk Siyasi Tarihi (Siyasal Sistemin Evrimi)*. (Çev. Elitez, C.). (Altıncı Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kartopu, S. (2012). *Kaygının Kader Algısı ile İlişkisi: Kahramanmaraş Örneği*. Doktora Tezi: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Kasaba, R. (2010). *Türkiye Tarihi -Modern Dünyada Türkiye (1839-2010)*. (4. Cilt). (Çev. Bilgin, Z.). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Kılıç Kökten, İ. (1960). Maraş Vilayetinde Tarihten Dip Tarihe Gidiş. *Türk Arkeoloji Dergisi*. X-1, 42-60.
- Kışlalı, A. T. (1987). *Siyaset Bilimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Yayınları.

- Köker, H. (2018). *Afşin Yöresi Alevi Bektaşilerin Dini İnanç ve Ritüellerinin Tespit ve Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Köprülü, M. F. (2004). *Saz Şairleri I-V*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Köprülü, M. F. (2018). *Edebiyat Araştırmaları I* (İkinci Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Köse, H. M. (2009). “Siyaset” maddesi, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 37, 294-299.
- Malinowski, B. (1998). *İlkel Toplum*. (çev. Hüseyin Portakal). Ankara: Öteki Yayınları.
- Mayakovski, V. (1990). *Şiir Nasıl Yazılır?* (Üçüncü Baskı). (Çev. Yurdanur Salman). İstanbul: Yaşantı, Sanat Kitapları.
- Metin, Ö. (2020). 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi ve Siyasete Yeniden Darbe. *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II – Demokrasi ve Dış Politika (1938’den 2000’li Yıllara)* içinde (210-244). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Mutlu, Hale (2022). *Türkiye’de Göç Olgusu ve Göçün Ekonomik Etkileri: Vektör Otoregresyon Modeli*. Yüksek Lisans Tezi: Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Nayır, Y. N. (2003), Şiir ve Toplum. (Haz. Y. N. Nayır, S. Bolat), *Şiir Sanatı* içinde (365-368) (İkinci Baskı), İstanbul: Varlık Yayınları.
- Oğuz, M. A. vd. (2017). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* (On dördüncü baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Önal, M.N. ve Dursun, A. (Editörler), (2022). *Ali Cengiz Oyunu Çözüldü mü?*. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yayınları.
- Özbay, F. ve Yücel, B. (2001). Türkiye’de Göç Hareketleri, Devlet Politikaları ve Demografik Yapı. *Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü*. Ankara.
- Özcan, İ. (2014). Afşin-Elbistan Termik Santrali (Kahramanmaraş İli) Çevresi Hafriyat Döküm Alanlarında Dikili Fidanların Gelişimi Üzerine Araştırma. *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 3 (1), 8-16.
- Özön, M. N. (1988). *Küçük Osmanlıca-Türkçe Sözlük*. (Dördüncü Baskı). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

- Özveren, S. (2019). *Kahramanmaraş Alevi Ocaklarında İnanç, İbadet ve Erkân: Sinemilli Ocağı Örneği*. Yüksek Lisans Tezi: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Paça, R. (2015). *Kahramanmaraş ve Civarında Giyilen Geleneksel Kadın Tören Giysilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pırnaz, A. (2019). *Kahramanmaraş Halk Kültüründe Kalıp Sözler*. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Pirverdioğlu, A. (1999). Türk Kültüründe Şamanizm, Ozan, Âşık Sanatı ve Dede Korkut. IV. *Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı (5-6 Kasım 1998 Ankara) Bildiriler Kitabı*. Ankara: İLESAM Yayınları.
- Pirverdioğlu, A. (2004). Türk Halk Tiyatrolarının Gelişim Evreleri. Türk Kültürü Araştırmaları 2000. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ramsay, W. M. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. (Çev. M. Pektaş). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ran, N. H. (2020). *Kuvâyi Milliye - Şiirler 3*. (Yirmi sekizinci baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Rapaille, C. (2009). *Kültür Kodu*. İstanbul: FGP Yayıncılık.
- Sağlam, S. (2016). 1923-1950 Yılları Arasında Türkiye'de Kent ve Kentleşme Olgusu. *Sosyoloji Konferansları*. 19.04.2023 tarihi saat 23.24'te <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/236371>, adresinden alınmıştır.
- Saltürk, A. ve Güngör, C. (2019). Türk Eğitim Sisteminde Kültürel Kodlar Üzerine Bir İnceleme. *Karabük Üniversitesi II. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi* (4-6 Ekim 2019). 137-144.
- Sandal, E. K. ve Karademir, N. (2015). Kültürel Özellikler Açısından Kahramanmaraş İlçelerinin Karşılaştırılması. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 13 (1), 1-16.
- Sekni, N. G. (1996). *XX. Yüzyıl Afşinli Halk Şairleri*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Sereli, M. (19.01.1999). *Aslolan Ozan Kimliğim*. Cumhuriyet Gazetesi.

- Solak, İ. (2017). *Kahramanmaraş Ansiklopedisi*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yayınları, 312-313.
- Suher, H. (1996). *Türkiye’de Kentleşme*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sümer, F. (1962). Türkiye Kültür Tarihine Umumi Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 20 (3-4), 213-244.
- Sümer, F. (1989). *Eshabü’l Kehf*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Yayını.
- Sümer, F. (2017). *Safevî Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Şahin, M. (2018). *Elbistan İlçesi Halk Kültürü İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Taşdemir, M. (1994). “Elbistan” maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, 11. Cilt, 1-3.
- Turan, K. (1997). *Almanya’da Türk Olmak*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Türk Ansiklopedisi (1976). “Kahramanmaraş” maddesi, 13. Cilt, 289.
- Türkçe Sözlük (2005). (Onuncu baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkiye İstatistik Yıllığı 2009. (2010), Ankara: Türk İstatistik Kurumu.
- Uslu, S. ve Cassina, G. (1999). *Türkiye’den Avrupa’ya Göç*. Ankara: HAK-İŞ Eğitim Yayınları.
- Uzun, O. ve Temiz, M. ve Özdemir, H.İ. (2012). *Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları (Afşin-Zamantı Ağıtları)*. (III. Cilt). Kahramanmaraş Belediyesi Kültür Armağanı.
- Uzun, O. ve Temiz, M. ve Özdemir, H.İ. (2012). *Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları (Elbistan Ağıtları)*. (IV. Cilt). Kahramanmaraş Belediyesi Kültür Armağanı.
- Ürkmez, Ö. (2014). Eski Çağ’da Maraş ya da Marqasti Germanicia. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 11 (2), 67-95.
- Varlık, L. (1984). *Yurt Dışındaki Türk İşçileri ve İşçi Tasarrufları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yıldırım, S. (2010). Çok Partili Hayata Geçiş ve Demokrat Parti Dönemi. *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II – Demokrasi ve Dış Politika (1938'den 2000'li Yıllara)* içinde (47-134). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Yiğit, İ. (2009). “Sıffin Savaşı” maddesi. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 37. Cilt, 108-109.

Yinanç, R. (1989). *Dulkadirbeyliği*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Yinanç, R. (1993). “Elbistan” maddesi. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 4. Cilt, 223-230.

Yurt Ansiklopedisi (1983). “Kahramanmaraş” maddesi. 8. Cilt, 5730, 5642-5643, 5738).

Yücel, M. (2019). *Elbistan'da Nüfus ve Yerleşme*. Yüksek Lisans Tezi: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Zürcher, E. J. (2000). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. (Çev. Gönen, Y. S.). (Yedinci baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

İnternet Kaynakları

Belgeseller

URL 1: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.47' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=jyxKD7Yw9YE&t=1676s>, “Kahraman Maraş Günümüz Halk Ozanları” Âşık Mahzuni Şerif – Âşık Meftuni – Âşık Mahrumi – (1974) – TRT 1 – Kamera: Kazım Atakar - Aktüel Ses: Engin Aker – Kurgu: Şenol Altıngöz ve Fevzi Keskin.

URL 2: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.50' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=KH2-fnYj2jU>, Âşık Mahzuni Şerif Belgeseli – TRT – 1986.

URL 3: 19.05.2020 tarihinde, saat 00.16' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=Kpup5Yg49ZY>, Mahzuni Şerif – TRT Turizm Belgeseli -1990.

URL 4: 19.05.2020 tarihinde, saat 00.18' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=cAV2gk_2BJw, Mahzuni Şerif Belgeseli – Ozanın Kopuzundan Âşığın Sazına – TRT Belgesel – 1990.

URL 5: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.16' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=fE6eFgqk1Is>, Mahzuni Şerif Belgeseli-TRT- Katıldığı Programlardan.

URL 6: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.57' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=nfmin4YV0v0>, Halk Şairleri – Âşıklar Meclisi – Mahzuni Şerif – TRT AVAZ.

URL 7: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.35' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=OirFZPwxEPQ>, Mahzuni Şerif'in Hayatı – Türk Halk Edebiyatı - TRT AVAZ – 07.04.2016.

URL 8: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.20' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=bcEiebqWU2c>, Âşık Mahzuni Şerif Anısına 1 – TRT Müzik – 16. 05.2018. (Haz. Canan Kaya) (Metin Yazarı: Bengül Karataş; Seslendirme: Talha Sayar; Yapımcı: Çiğdem Sokucu)

URL 9: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.23'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=-3dbpKP9utQ>, Âşık Mahzuni Şerif Anısına 2 – TRT Müzik – 16. 05.2018. (Haz. Canan Kaya) (Metin Yazarı: Bengül Karataş; Seslendirme: Talha Sayar; Yapımcı: Çiğdem Sokucu)

URL 10: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.27' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=1cB2jnDI2Ss>, Âşık Mahzuni Şerif Belgeseli – TRT 2. (Halil Kaya adlı kişi 11 Ocak 2018'de kendi youtube kanalında yayımlar.)

URL 11: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.15' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=WQ43zqnwSAw&t=1767s>, Bir Yudum İnsan – ATV - 2000 - Âşık Mahzuni Şerif – Nebil Özgentürk.

URL 12: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.18' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=-RZEgn1tnyc>, Âşık Mahzuni Şerif Belgeseli – Cem TV.

URL 13: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.20' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=xWKonLJvrSw>, Mahzuni Şerif Belgeseli Cem TV-02.01.2017.

URL 14: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.22' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=twrNMqs5SCg>, Âşık Mahzuni Şerif Belgeseli ve Hayatı – Cem TV – Cem Radyo Ortak Yayın– Yurttan Sesler Programı - 2012.

URL 15: 19.05.2020 tarihinde, saat 00.19' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=NIWQAOZolVE&list=TLPQMTgwNTIwMjB5QCVhn> c3RVA&index=2, Mahzuni Şerif Belgeseli-Ulaş Dönmez-25.11.2013.

URL 16: 19.05.2020 tarihinde, saat 02.27' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=egzxJAc9rHE>, Yaşama Artı Katanlar – Âşık Mahzuni Şerif Belgeseli– Kanal 60 – 26.05.2014.

URL 17: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.23' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=zi6SyC-kxvE>, Afşin ve Mahzuni Şerif İçin Çal – Afşin Kaymakamlığı- 23.07.2015.

URL 18: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.48' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=52_17GXbZ7w&t=1009s, Başrol / 10 Kasım 2018 (Mahzuni Şerif) Habertürk TV.

URL 19: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.55'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=GdWpqaHY2Lw>, Âşık Mahzuni Şerif Anılıyor – Ulusal Kanal – 17.05.2019.

Televizyon Programları

URL 20: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.40' ta aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=m2xakh0-tw0>, Âşık Mahzuni Şerif – Almanya Köln - Türk Radyosu Programı – 1976.

URL 21: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.17' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=1t4cysoafLM>, Feyzullah Çınar – Ali Ekber, Mahmut Erdal, Mahzuni – Kayıt -Eleştirileri.

URL 22: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.44' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=_HrUQaScBuY, Mahzuni Şerif - Abdurrahim Karakoç - Bayram Bilge Tokel – Gönül Dağı Programı.

URL 23: 19.05.2020 tarihinde, saat 00.32' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=aobao_kY1Mw&list=RDaobao_kY1Mw&index=1, Mahzuni Şerif- Ahmet Kaya- Sertap Erener- Savaş Ay- A Takımı- ATV Canlı Yayın.

URL 24: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.40' ta aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=dM_wtqcEcYc, Mahzuni Şerif'in Abdurrahim Karakoç'a Şiiri – TV 24 – Keşke Olmasaydı Programı.

URL 25: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.47' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=HYsaOLHOQRM>, Ozan Perişan Ali, Mahzuni Şerif'i Anlatıyor, TV 10.

URL 26: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.49' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=JUPmh-6EGTw>, Mahzuni Şerif, Neşet Ertaş ile Anısını Anlatıyor – TRT Müzik.

URL 27: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.53' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=ACD866tENaU>, Âşık Mahzuni Şerif – Çeşmi Siyahım – TRT 4.

URL 28: 19.05.2020 tarihinde, saat 02.33' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=nvrJowLLJUQ>, Mahzuni Şerif – TRT Müzik – Günaydın Programı.

URL 29: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.55' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=qDa9x1FoCiM&list=LL72BeDStlOK7xzH6dlN8eCA&index=78&t=52s>, Nejat Birdoğan'ın Mahzuni ile Söyleyişi.

URL 30: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.53' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=ACD866tENaU>, Âşık Mahzuni Şerif – Çeşmi Siyahım – TRT 4.

URL 31: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.07' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=PStyTXzvwPM>, Neşet Ertaş – Arif Sağ – Musa Eroğlu – Mahzuni Şerif – Mehmet Özbek Anılarını Anlatıyor – TRT Müzik.

URL 32: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.11' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=SzNEOuFh6pM&list=RD2RQfqDCpC34&index=2>, ATV Siyaset Meydanı – Âşık Mahzuni Şerif – Türkü ve Dünya Görüşü.

URL 33: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.52' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=-DGVvauR7sI>, Mahzuni Şerif – Canan Başkaya – TRT 1 – 1994.

URL 34: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.07' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=0845ixcmePE>, Kerbela: Mahzuni Şerif – 1. Konuşan Kişi Fikret Otyam – 1997 – Fikret Otyam, 5.5.1965 Pazar günü, 16.15, Ankara'da sohbetten kesitler, tespitlerini sunar.

URL 35: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.34' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=pe-smsJmESU>, Dost Dost Diye Programı 1. Bölüm – TRT – Sunan: Kubilay Dökmetaş - Konuklar Mahzuni Şerif ve Emine Koç – 1998.

URL 36: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.39' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=QsYvt4K4R6sA>, Dost Dost Diye Programı 2. Bölüm – TRT – Sunan: Kubilay Dökmetaş - Konuklar Mahzuni Şerif ve Emine Koç – 1998.

URL 37: 26.05.2020 tarihinde, saat 18.09' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=KegWwBRy0z4&feature=share&fbclid=IwAR3avdDBw3AiKwpS3pLJd4xLZrixQacktpUxpDqeaphPnga7G92HESGRMn4>, Dost Dost Diye Programı 3. Bölüm – TRT – Sunan: Kubilay Dökmetaş - Konuklar Mahzuni Şerif ve Emine Koç – 1998.

URL 38: 26.05.2020 tarihinde, saat 18.05' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=wlhntlkmafI&feature=share&fbclid=IwAR3TgpnQRSnRjv-ToaNv_hTvvoiPwnSJOzE9SzyFJ5FKcOaxgd6jblO9CI0, Dost Dost Diye Programı 4. Bölüm – TRT – Sunan: Kubilay Dökmetaş - Konuklar Mahzuni Şerif ve Emine Koç – 1998.

URL 39: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.46' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=A77ZAI9PTGU>, Gülşen Kutlu – Allı Turnam – Mahzuni Şerif Konuk – TRT – 04.06.1999.

URL 40: 19.05.2020 tarihinde, saat 05.10' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.izlesene.com/video/asik-mahsuni-serif-kanal-7-tv-de/2572011>, Süleyman Çobanoğlu – Konuklardan Mahzuni Şerif – Kanal 7 – 1999.

URL 41: 19.05.2020 tarihinde, saat 00.35' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=2RQfqDCpC34>, Türkü Gecesi-TRT 4-Mahzuni Şerif Konuk-2001.

URL 42: 19.05.2020 tarihinde, saat 02.09' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=txacrY3YJ0c>, Mahzuni Şerif – Edip Cansever Konuk – İbo Show – 9. Bölüm – 2002.

URL 43: 19.05.2020 tarihinde, saat 02.16' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=znzZ4r-Zj0s>, Mahzuni Şerif – Murat Çobanoğlu Atışması – İbo Show.

URL 44: 19.05.2020 tarihinde, saat 02.44' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=nJY_BGOW4-A, Âşıkların Avazı – TRT Avaz – Ozan Niyazi ile Âşık Mahzuni Şerif'e Dair Türküler – 23.04.2016.

URL 45: 18.05.2020 tarihinde, saat 00.27' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=5e5THX7Zeqw&t=137s>, Mahzuni Şerif'i Kardeşi Hakkı Cırık Anlatıyor – 06.10.2018.

URL 46: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.48' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=gMzPJGeFIjw>, Âşık Mahzuni Şerif Anısına – NTV – 17.05.2019.

URL 47: 19.05.2020 tarihinde, saat 01.50' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=5Daw0GLFMjE>, Vefatının 17. Yılında Âşık Mahzuni Şerif – TRT Haber – 17.05.2019.

URL 48: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.17' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=EPHMiotpZvU>, Halk Ozanı Mahzuni Şerif, Mezarı Başında anıldı, Demirören Ajansı – 17.05.2020.

URL 49: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.55' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=8JnjMtwy7NY>, Mahzuni Şerif'in Oğlu Ali Mahzuni Babasını Anlatıyor. (Esenler Belediyesi)

URL 50: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.28' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=_psajb6x1b4, Âşık Mahzuni Şerif Anısına – Emrah Mahzuni Konuşmacı - Ali Çağan ile Ozanca – Yol TV – 19.05.2020.

URL 51: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.49' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.ntv.com.tr/sanat/son-asrin-buyuk-halk-ozani-asik-mahzuni-serif,Iuq6Dxn7P0athMGxEVbSaQ>, NTV – 17.05.2020.

URL 52: 19.05.2020 tarihinde, saat 02.04'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=eOiPcZUkfMQ>, Miyase İlknur – İhsan Güvercin – Âşık Mahzuni Şerif – Karantinatv – 17. 05.2020.

URL 53: 19.05.2020 tarihinde, saat 04.18' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=L3I_LIH7cJ0, Mahzuni Şerif'i Anıyoruz, Sunucu Hüseyin Kelleci – 17.05.2020.

Özel Kayıtlar

URL 54: 18.05.2020 tarihinde, saat 03.27' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=1_RvaE-sXAw&list=RDAabkrxg-Txg&index=6,](https://www.youtube.com/watch?v=1_RvaE-sXAw&list=RDAabkrxg-Txg&index=6)

Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Fani Ömrüm-1960'lı yıllarda kaydedilmiş bir kayıttır.
Okan Topaloğlu'na kaydı veren kişi Yasin Göktürk Yıldız'dır.)

URL 55: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.44'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=eF3hURw1NCY&list=RDAabkrxg-Txg&index=26,](https://www.youtube.com/watch?v=eF3hURw1NCY&list=RDAabkrxg-Txg&index=26)

Mahzuni Şerif-1968 yılında kayıt- 12 İmam Âşıklarıyız -Söz ve Müzik: Âşık Kul
Hasan'a ait olduğunu kaynak kişi Okan Topaloğlu söyler.

URL 56: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.50' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=GRHeTXN9D5I,](https://www.youtube.com/watch?v=GRHeTXN9D5I) Mahzuni Şerif – Özel Kayıt – 1970'li
yıllarda Atıf Demirkaya'nın Evinde Söylenen Kayıt.

URL 57: 18.05.2020 tarihinde, saat 03.02' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=dbyiX3R12tA,](https://www.youtube.com/watch?v=dbyiX3R12tA) Mahzuni Şerif-Özel kayıt-12 şiir var.
Âşık Meftuni'nin babası Hüseyin Topçu'nun Çorum'daki evinde 1975 yılına ait
kayıttır. Okan Topaloğlu'nun kanalından alınan bilgidir.

URL 58: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.30' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=EnBdRG0u_hs&list=RDAabkrxg-Txg&index=16,](https://www.youtube.com/watch?v=EnBdRG0u_hs&list=RDAabkrxg-Txg&index=16)

Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-1975- Havlayarak Geçti İtin Birisi, Kaynak Kişi Okan
Topaloğlu şunu aktarır: Mahzuni Baba'nın 1975 yılında Kivresi Hüseyin Topçu'nun
(Aşık Meftuni Topçu'nun babası) evinde kaydedilen.

URL 59: 18.05.2020 tarihinde, saat 03.24' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=0_RH37wxFc0&list=RDAabkrxg-Txg&index=5,](https://www.youtube.com/watch?v=0_RH37wxFc0&list=RDAabkrxg-Txg&index=5)

Mahzuni Şerif-Özel Kayıt- Vazgeç Kuzum Böyle Çobandan- 1975 yılında Hüseyin
Topçu'nun evinde çekilmiştir. Kaynak Kişi: Okan Topaloğlu bu şiirin o gün o evde
doğaçlama söylediğini belirtir.

URL 60: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.59' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=UivpjfRjtms&list=RDAabkrx-Txg&index=28>,

Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Bu Sene de Böyle Oldu, “1987 yılında Almanya'nın Dormagen şehrinde kaydedilen özel bir eser”olarak bilgiyi veren kaynak kişi Okan Topaloğlu, şiirin söz ve müziğinin Ozan Emekçi'nin (Haydar Levendiz) olduğunu bildiriyor.

URL 61: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.28' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=suVZFNQ7iRA>, Mahzuni Şerif – Yüce Dağ Başına – Özel Kayıt – 1987- Emrah Mahzuni'nin Nişan Töreninden – Barış TV.

URL 62: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.30' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=ueGJsyhvNq4>, Mahzuni Şerif-Emrah Mahzuni- Uğrama Hiç Yolcu Kör Pazarına – 1987 - Emrah Mahzuni'nin Nişan Töreninden - Barış TV.

URL 63: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.32' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=pKi5VgSILFY>, Mahzuni Şerif – Dom Dom Kurşunu – Özel Kayıt – 1987- Emrah Mahzuni'nin Nişan Töreninden – Barış TV.

URL 64: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.35' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=suVZFNQ7iRA>, Mahzuni Şerif – Yüce Dağ Başına– Özel Kayıt – 1987- Emrah Mahzuni'nin Nişan Töreninden – Barış TV.

URL 65: 18.05.2020 tarihinde, saat 03.06' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=dsSQ3tUm9e4>, Mahzuni Şerif - 31.07.1988-Tokat-Akarçay Konseri.

URL 66: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.58' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=HqrR51iUif0>, Mahzuni Şerif Danimarka Konseri – 1989.

URL 67: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.10' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=edYS9I9LYhQ&list=RDAabkrx-Txg&index=11>, Mahzuni Şerif, Hamburg Konseri – 29.12.1990.

URL 68: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.15' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=P5nlQjhwnTE&list=RDAabkrxg-Txg&index=33>,
İstanbul. Mahzuni Şerif-Hamburg Konseri – 29.12.1990.

URL 69: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.20' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=hZb3dfC-npc&list=RDAabkrxg-Txg&index=27>,
Mahzuni Şerif-Hamburg Konseri-29.12.1990.

URL 70: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.41' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=Vz8PUVmXrnM&list=RDAabkrxg-Txg&index=22>,
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt- Memleketlisi olan Kul Ahmet'in "Seher Yeli Nazlı Yâre"
türküsünü 1994'te kayda alınır. Kaynak Kişi: Okan Topaloğlu.

URL 71: 18.05.2020 tarihinde, saat 03.10' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=Aabkrxg-Txg>, Mahzuni Şerif-22.07.1995-İstanbul/Alı
Sami Yen Stadyumu Konseri.

URL 72: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.16' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=DwZtjFVCU5E&list=RDAabkrxg-Txg&index=12>,
Mahzuni Şerif-Boşumuş (Ey Erenler Bir Kamile Danıştım)- TRT-INT kanalında
06.07.1998 yılında sunuculuğunu Kubilay Dökmetaş'ın yaptığı "Dost Dost Diye"
programından bir kesit-Kaynak Kişi: Okan Topaloğlu.

URL 73: 26.05.2020 tarihinde, saat 18.59' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=GDFR3YJvAmg>, Âşık Mahzuni Şerif – Afşin Konseri –
1999.

URL 74: 18.05.2020 tarihinde, saat 00.26' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=5QE6J-7Hz7w>, Hasan Dalka ve Muharrem Özdemir ile
görüşme. Görüşmeyi yapan kişi ya da yayımlayan kişi Mehmet Gören)

URL 75: 18.05.2020 tarihinde, saat 00.27' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=5e5THX7Zeqw>, Kardeşi Hakkı Cırık ile görüşme.
Görüşmeyi yapan kişi Mehmet Emin Tan)

URL 76: 18.05.2020 tarihinde, saat 00.30' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=YJlcZtNk9HM>, Mahzuni Şerif'in Çorum konseri.

URL 77: 18.05.2020 tarihinde, saat 00.35' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=MlqHMRd1Ewg>, Mahzuni Şerif, Âşık Ali Nurşani, Âşık Meftuni ile konser.

URL 78: 19.05.2020 tarihinde, saat 03.35' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=6000tZK4va8>, Mahzuni Şerif – Özel Kayıt – Konser – Oğlu Ferhat ve Alevi köyü Sünni köyü ve Mahzuni Şerif.

URL 79: 18.05.2020 tarihinde, saat 00.40' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=SzNEOuFh6pM&list=RDSzNEOuFh6pM&start_radio=1&t=14, Mahzuni Şerif, Siyaset Meydanı.

URL 80: 18.05.2020 tarihinde, saat 00.53' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=6WdvpY9_OOw&list=RDSzNEOuFh6pM&index=6, Mahzuni Şerif- Köroğlu Destanı- Özel Kayıt.

URL 81: 18.05.2020 tarihinde, saat 00.57' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=e6OpwicaLGQ&list=RDSzNEOuFh6pM&index=4>, Mahzuni Şerif- Üç Aşağı Beş Yukarı- Özel Kayıt.

URL 82: 18.05.2020 tarihinde, saat 01.01' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=JmEuSIeKPgM&list=RDSzNEOuFh6pM&index=7>, Mahzuni Şerif-Bülent Ecevit'e taşlama kayıt.)

URL 83: 18.05.2020 tarihinde, saat 01.10' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=Xt-8nGPoDtU&list=RDSzNEOuFh6pM&index=8>, Mahzuni Şerif-Özel kayıt.

URL 84: 18.05.2020 tarihinde, saat 01.14' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=i6O0tYo_QSw&list=RDSzNEOuFh6pM&index=11, Mahzuni Şerif-Özel kayıt. Davut Sulari'ye.

URL 85: 18.05.2020 tarihinde, saat 01.16' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=Q4-NHR5odec&list=RDSzNEOuFh6pM&index=12,](https://www.youtube.com/watch?v=Q4-NHR5odec&list=RDSzNEOuFh6pM&index=12)
Mahzuni Şerif-Özel kayıt. Bilmem Nere Gider Benim Yollarım.

URL 86: 18.05.2020 tarihinde, saat 01.28' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=LTOqdHSRwbQ&list=RDSzNEOuFh6pM&index=14,](https://www.youtube.com/watch?v=LTOqdHSRwbQ&list=RDSzNEOuFh6pM&index=14)
Mahzuni Şerif-Özel kayıt. Nem Gibi (Körolası Devran)

URL 87: 18.05.2020 tarihinde, saat 03.15' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=96ooF4UlsR8&list=RDAabkrxg-Txg&index=4,](https://www.youtube.com/watch?v=96ooF4UlsR8&list=RDAabkrxg-Txg&index=4)
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Derde Bezirgan Oldum- Kaynak Kişi: Âşık Meftuni Topçu- Okan Topaloğlu'ndan alınan bilgi.

URL 88: 18.05.2020 tarihinde, saat 03.30' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=SuccK8SHEto&list=RDAabkrxg-Txg&index=7,](https://www.youtube.com/watch?v=SuccK8SHEto&list=RDAabkrxg-Txg&index=7)
İstanbul. Mahzuni Şerif-Akgüvercin Akdeniz'e-nette ilk kez yayımlandığını kaynak kişi Okan Topaloğlu'ndan öğreniyoruz.

URL 89: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.08' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=uZXkG6VxHJc&list=RDAabkrxg-Txg&index=10,](https://www.youtube.com/watch?v=uZXkG6VxHJc&list=RDAabkrxg-Txg&index=10)
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Oğul, Okan Topaloğlu söz-müziğin Âşık Kul Ahmet'e olduğunu belirtir. Mahlas dizesinde de Kul Ahmet'in ismi geçer.

URL 90: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.20' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=rSIp9ZRFQOo&list=RDAabkrxg-Txg&index=13,](https://www.youtube.com/watch?v=rSIp9ZRFQOo&list=RDAabkrxg-Txg&index=13)
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Seni Diyar Diyar Atarım Gönül.

URL 91: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.22' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=45ZEREiiUso&list=RDAabkrxg-Txg&index=14,](https://www.youtube.com/watch?v=45ZEREiiUso&list=RDAabkrxg-Txg&index=14)
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Bir Koyun Sürüsü Olduk.

URL 92: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.22' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=JGkQ95khufQ&list=RDAabkrxg-Txg&index=15,](https://www.youtube.com/watch?v=JGkQ95khufQ&list=RDAabkrxg-Txg&index=15)
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Kömür Gözlüm Gider İsem Bu Elden.

URL 93: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.36' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=c95Dyrnt5wY&list=RDAabkrx-Txg&index=18,](https://www.youtube.com/watch?v=c95Dyrnt5wY&list=RDAabkrx-Txg&index=18)
Mahzuni Şerif-Babamdan Kaldı şiiri.

URL 94: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.39' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=lyXh7OzG-xw&list=RDAabkrx-Txg&index=19,](https://www.youtube.com/watch?v=lyXh7OzG-xw&list=RDAabkrx-Txg&index=19)
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Benimle Yatan Geceler.

URL 95: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.48' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=iowAlnbGi78&list=RDAabkrx-Txg&index=27,](https://www.youtube.com/watch?v=iowAlnbGi78&list=RDAabkrx-Txg&index=27)
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Aha Geldim Gittim Berçenek.

URL 96: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.57' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=cpjMTmSIJGE&list=RDAabkrx-Txg&index=27,](https://www.youtube.com/watch?v=cpjMTmSIJGE&list=RDAabkrx-Txg&index=27)
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Gözü Çıkasıca Yalan Dünyada.

URL 97: 18.05.2020 tarihinde, saat 04.59' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=bANF1Db4rS8&list=RDAabkrx-Txg&index=27,](https://www.youtube.com/watch?v=bANF1Db4rS8&list=RDAabkrx-Txg&index=27)
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Babasını.

URL 98: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.12' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=bHDVMWildK0&list=RDAabkrx-Txg&index=27,](https://www.youtube.com/watch?v=bHDVMWildK0&list=RDAabkrx-Txg&index=27)
Mahzuni Şerif-Özel Kayıt-Adı Güzel Hacı Bektaş Veli Dost.

URL 99: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.16' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=_4hV_IZ0MW8&list=RDAabkrx-Txg&index=32,](https://www.youtube.com/watch?v=_4hV_IZ0MW8&list=RDAabkrx-Txg&index=32)
Mahzuni Şerif-Gönderin Bizi.

URL 100: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.17' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=UdyZFeJXwI0&list=RDAabkrx-Txg&index=27,](https://www.youtube.com/watch?v=UdyZFeJXwI0&list=RDAabkrx-Txg&index=27)
Mahzuni Şerif-Elveda.

URL 101: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.18' de aşağıdaki adresten alınmıştır:

[https://www.youtube.com/watch?v=S9dsG4w8Tk4&list=RDAabkrx-Txg&index=27,](https://www.youtube.com/watch?v=S9dsG4w8Tk4&list=RDAabkrx-Txg&index=27)
Mahzuni Şerif-Özel kayıt-Çıkar Eski Mektupları.

URL 102: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.25' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=MqomOAWZ-BY>, Mahzuni Şerif-Emrah Mahzuni-
Yürüyorum Dikenlerin Üstünde - Barış TV.

URL 103: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.40' da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=Iy6QShXN82I>, Mahzuni Şerif – Özel Kayıt- Ben Beni.

URL 104: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.45' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=5wZW44NMZB4&list=RDIy6QShXN82I&index=6>,
Mahzuni Şerif – Özel Kayıt- Bana Yücelerden Seyreden Dilber.

URL 105: 18.05.2020 tarihinde, saat 05.55' te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=WKnWXC1QFN4>, Ahmet Kaya ve Mahzuni Şerif – Özel
Kayıt – İhtiyar Oldum.

Hayatına Dair Bilgileri, Şiirlerini İçeren Siteler ve Yararlanılan Diğer Siteler

URL 106: 14.01.2021 tarihinde, saat 15.00'te aşağıdaki adresten alınmıştır.

[http://www.mahzuniserif.net/01.\(yasami\).htm](http://www.mahzuniserif.net/01.(yasami).htm)

URL 107: 14.01.2021 tarihinde, saat 15.05'te aşağıdaki adresten alınmıştır.

<https://www.antoloji.com/mahzuni-serif/siirleri>

URL 108: 12.04.2023 tarihinde, saat 01.45'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://biruni.tuik.gov.tr>

URL 109: 19/20.12.2020, saat 19.00-20.00'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<http://kahramanmaraslisairleryazarlar.blogspot.com>

URL 110: 24.12.2020 tarihinde, saat 14.04'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<http://www.afsin.bel.tr>

URL 111: 25.12.2020 tarihinde, saat 00.15'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Af%C5%9Fin>

URL 112: 14.01.2021 tarihinde, saat 14.43'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://haritane.com/merkezkoyler-bercenek-koyu-haritasi-426063/>

URL 113: 06.12.2022 tarihinde, saat 12.03'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=401IWt6Jnwo>

URL 114: 02.12.2022 tarihinde, saat 12.32'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=R-q_RmQHmY, Mahzuni ve Ali Ekber Çiçek Neden Birbirine Girdi? | Plaklarla Çiğnenen Suna'nın Onuru – Odatv.

URL 115: 18.07.2021 tarihinde, saat 21.35'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=g-uKxAw29P4>

URL 116: 04.11.2022 tarihinde, saat 10.23'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=BqzZajQbmhM&ab_channel=Peri%C5%9FanAli

URL 117: 08.12.2022 tarihinde, saat 14.34'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.instagram.com/reel/CkpglmDLVzh/?igshid=MDJmNzVkMjY%3D>,
Dostmahzuni sayfası.

URL 118: 17.01.2023 tarihinde, saat 19.18'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-ve-laiklik/>

URL 119: 27.02.2023 tarihinde, saat 14.35'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2022-49685>

URL 120: 28.12.2021 tarihinde, saat 23.05'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>

URL 121: 01.07.2021 tarihinde, saat 17.33'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=LNcfuGsHESE>

URL 122: 01.12.2022 tarihinde, saat 15.25'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=ovJkZWvunFc>

URL 123: 18.12.2021 tarihinde, saat 00.40'ta aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=OfftmzNJayw>

URL 124: 20.12.2021 tarihinde, saat 18.00'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=zNSa9GEAu8k>

URL 125: 27.09.2022 tarihinde, saat 18.52'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.elbistaninsesi.com/makale/12173132/mehmet-gozukara/mahzuni-serifin-1962-yilinda-elbistanin-sesi-gazetesinde-yayimlanan-siirleri>

URL 126: 25.12.2021 tarihinde, saat 13.29'da aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=AZ_CEQkHBPo

URL 127: 18.12.2021 tarihinde, saat 01.47'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=6N70UMpILF8>

URL 128: 17.12.2021 tarihinde, saat 12.00'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=XqgNLrTyIaY>

URL 129: 01.12.2022 tarihinde, saat 15.41'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=nDRIZCu94Uc>

URL 130: 13.12.2021 tarihinde, saat 21.11'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=6FZPEVsb6v0>

URL 131: 31.12.2021 tarihinde, saat 18.20'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=SEv66qBUtcE>

URL 132: 05.11.2021 tarihinde, saat 20.48'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=3FOQPohj8Kg>

URL 133: 31.12.2021 tarihinde, saat 19.30'da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=KIsBRGCKQ2A>

URL 134: 05.11.2021 tarihinde, saat 20.28'de aşağıdaki adresten alınmıştır.

<https://www.youtube.com/watch?v=gdsu9W3iqyc>

URL 135: 20.12.2021 tarihinde, saat 12.15'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=VCw_FIxaJg0

URL 136: 20.12.2021 tarihinde, saat 13.17’de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=qmSEFLleX30>

URL 137: 25.12.2021 tarihinde, saat 13.24’te aşağıdaki adresten alınmıştır.

<https://www.youtube.com/watch?v=4xfsp0risyE>

URL 138: 31.12.2021 tarihinde, saat 16.00’da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=3SQCarO2Ndc>

URL 139: 25.12.2021 tarihinde, saat 14.40’ta aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=-2ZsQbyKum0>

URL 140: 31.12.2021 tarihinde, saat 15.46’da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=MMh5SgLi0r8>

URL 141: 05.01.2022 tarihinde, saat 11.59’da aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=wYBTi_ewoWw

URL 142: 01.01.2022 tarihinde, saat 15.10’da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=qIxZ8qFxFxUJ0&t=9s>

URL 143: 18.12.2021 tarihinde, saat 17.00’de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=GmeCO8ztzDs>

URL 144: 15.12.2021 tarihinde, saat 17.26’da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=TLBcTbCah0g>

URL 145: 19.05.2020 tarihinde, saat 00.32’de aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=aobao_kY1Mw&list=RDaobao_kY1Mw&index=1

URL 146: 16.12.2021 tarihinde, saat 00.05’te aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=wpt2gZ_s7kM

URL 147: 16.12.2021 tarihinde, saat 00.15’te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=FnXeVu988YE>

URL 148: 18.12.2021 tarihinde, saat 16.10'da aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=iscC5i3YTrc>

URL 149: 21.07.2021 tarihinde, saat 15.00'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=FYLFX95U4nY>

URL 150: 01.07.2021 tarihinde, saat 18.00'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=ViBsrElhejM>

URL 151: 19.12.2021 tarihinde, saat 18.12'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=PB-G83xl_ek

URL 152: 02.06.2023 tarihinde, saat 14.13'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

https://www.youtube.com/watch?v=Mihvz_wgOII

URL 153: 18.12.2021 tarihinde, saat 21.22'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=Z12WkdOwEKg>

URL 154: 10.01.2021 tarihinde, saat 21.45'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=i2TUQ5nuJCA>

URL 155: 01.07.2021 tarihinde, saat 17.50'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=8W3pXytiwrs>

URL 156: 18.12.2021 tarihinde, saat 01.53'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=xaRkwux4SP4>

URL 157: 19.12.2021 tarihinde, saat 14.43'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=PgN32CNLYDo>

URL 158: 25.12.2021 tarihinde, saat 15.00'te aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=YgRX9PX-d7o>

URL 159: 28.12.2021 tarihinde, saat 22.37'de aşağıdaki adresten alınmıştır:

<https://www.youtube.com/watch?v=XtINv3RYYQg>

URL 160: 18.12.2021 tarihinde, saat 14.50'de aŖađıdaki adresten alınmıŖtır:

https://www.youtube.com/watch?v=Hlsa_cikU9w

URL 161: 31.12.2021 tarihinde, saat 16.30'da aŖađıdaki adresten alınmıŖtır:

<https://www.youtube.com/watch?v=fKI1Yv6R3NI>

URL 162: 20.12.2021 tarihinde, saat 19.08'de aŖađıdaki adresten alınmıŖtır:

<https://www.youtube.com/watch?v=DTDy0zCshq4&t=13>

Kaynak Kişiler⁶³

Kaynak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Verdiği Bilgileri Kimden Öğrendiği	Eğitim Durumu	İkamet Ettiği Yer	Mesleği	Derlemenin Yapıldığı Yer	Derlemenin Yapıldığı Tarih	Derlemeyi Yapan Kişi
KK 1	Abbas Balcı (Âşık Abbas)	Ayva köyü / Osmancık/ Çorum	1952	Kendisi	İlkokul Mezunu	Muğla	Halk Şairi- Emekli	Bayındır/ Muğla	26.06.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 2	Abdulahkim Eren	Afşin / K. Maraş	1949	Kendisi - Sosyal çevresinden – Araştırmalarından	Üniversite Mezunu	K. Maraş	Emekli Öğretmen	İstanbul- K. Maraş	29.04.2020 - 13.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 3	Abidin Kul	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1957	Kendisi-Sosyal çevresinden	Öğretmen Okulu	Berçenek / Afşin / K. Maraş	Emekli	Berçenek / Afşin / K. Maraş	07.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 4	Ahmet Karakaya	Emirli/ Afşin / K. Maraş	1962	Kendisi-Sosyal Çevresinden	Yüksekokul	Afşin /K. Maraş	Emekli memur- Şair	Afşin /K. Maraş	09.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 5	Ahmet Tecirli	Aritaş / Afşin/ K. Maraş	1948	Kendisi	İlkokul Mezunu	Afşin / K. Maraş	Emekli	Afşin / K. Maraş	09.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 6	Ali Başpınar	Pınarbaşı/ Afşin / K. Maraş	1953	Kendisi-Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Afşin / K. Maraş	Emekli- Şair	Afşin / K. Maraş	09.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 7	Ali Bülent Mahzuni	Gaziantep	1973	Kendisi	Lise Mezunu	Ankara	THM Sanatçısı / Yatırım Danışmanı	İstanbul - Ankara	3.05.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 8	Ali Çorukçu	Afşin / K. Maraş	1968	Kendisi	Lise Mezunu	Afşin / K. Maraş	Bağlama Öğretmeni- Şair	Afşin / K. Maraş	10.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 9	Ali İhsan Işık	Çampınar (Seciyen) Köyü/ Osmancık/ Çorum	1953	Kendisi	Yüksekokul Mezunu	Gümüş- hacı Köy /Amasya	Emekli	Gümüş- hacı Köy /Amasya	04.08.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 10	Ali Kara	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1947	Kendisi	İlkokulMezunu	Berçenek / Afşin / K. Maraş	Emekli	Berçenek / Afşin / K. Maraş	06.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 11	Ali Öztunç	Almanya	1976	Kendisi	Üniversite Mezunu	Ankara	Milletvekili	Ankara	29.04.2022	Satı Sariaslan Atli

⁶³ Hasan Tatar (KK43), Kamil Koşaner (KK62) ve Rıza Hardal (KK93) ile görüşmeler, 2010 yılında “Âşıklık Geleneğinde Âşık Mahzuni Şerif” adlı lisans bitirme çalışması sürecinde yapılmıştır. Kaynak kişilerle olan görüşmelerden bu çalışmada yararlanıldığı için kaynak kişiler listesinde yer verilmiştir.

Kaynak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Verdiği Bilgileri Kimden Öğrendiği	Eğitim Durumu	İkamet Ettiği Yer	Mesleği	Derlenenin Yapıldığı Yer	Derlenenin Yapıldığı Tarih	Derleneyi Yapan Kişi
KK 12	Ali Sarıaslan	Çanakçı köyü/ Çorum	1965	Kendisi / Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Çorum	Emekli	Çorum	02.05.2022	Satı Sarıaslan Atli
KK 13	Arif Yoldaş Altıok	Hacıbektas /Nevşehir	1977	Kendisi / Sosyal çevresinden	Üniversite Mezunu	Hacıbektas/Nevşehir	Belediye Başkanı	Hacıbektas/Nevşehir	05.05.2022	Satı Sarıaslan Atli
KK 14	Ayşe Kul	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1938	Kendisi	İlkokul 3. Sınıf	Berçenek / Afşin / K. Maraş	Emekli	Berçenek /Afşin /K. Maraş	03.10.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 15	Bekir (Hacı) Mert	Çobanbeyli / Afşin/ K. Maraş	1970	Kendisi – Sosyal çevresinden	Ortaokul	Çobanbey-li / Afşin/ K. Maraş	Esnaf- Şair	Afşin / K. Maraş	10.10.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 16	Bektaş Cırık	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1947	Kendisi	İlkokul Mezunu	Berçenek /Afşin /K. Maraş	Emekli	Berçenek /Afşin /K. Maraş	06.10.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 17	Bektaş Şener	Denizli	1959	Kendisi	Liseden ayrılır	Denizli	Emekli	Denizli	05.02.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 18	Bülent Çakal	Çobanbeyli / Afşin/ K. Maraş	1980	Kendisi – Sosyal çevresinden	Lise	Çobanbey-li / Afşin/ K. Maraş	Teknisyen	Afşin / K. Maraş	10.10.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 19	Caner Işık	Gümüşhacıköy/ Amasya	1973	Kendisi / Derviş Işık Ruhan'dan	Üniversite Mezunu	İzmir	Öğretim Görevlisi	Aydın	21.02.2023	Satı Sarıaslan Atli
KK 20	Cansel Atli	Şahinciler köyü/ Koçarlı/ Aydın	1993	Kendisi / Sosyal medyadan	Üniveriste Mezunu	Aydın	Turizm Sektörü	Denizli	06.02.2021	Satı Sarıaslan Atli
KK 21	Celâlettin Kurt	Elbistan / K. Maraş	1960	Kendisi—Sosyal çevresinden- Araştırmalarından	Üniversite Mezunu	K. Maraş	Emekli-Şair	K. Maraş	14.10.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 22	Doğan Bozkurt	Afşin / K.Maraş	1933	Kendisi	Sanat Okulu Mezunu	Afşin / K.Maraş	Emekli	Afşin / K.Maraş	08.10.2020	Satı Sarıaslan Atli

Kaynak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Verdiği Bilgileri Kimden Öğrendiği	Eğitim Durumu	İkamet Ettiği Yer	Mesleği	Derlemenin Yapıldığı Yer	Derlemenin Yapıldığı Tarih	Derlemeyi Yapan Kişi
KK 23	Döndü Seyfe	Berçenek /Afşin /K. Maraş	1937	Kendisi	İlkokul Mezunu	Berçenek /Afşin /K. Maraş	Emekli	Berçenek /Afşin /K. Maraş	05.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 24	Duran Doğan	Alınoluk Köyü Andırın /K. Maraş	1973	Kendisi-Sosyal çevresinden-Araştırmalarından	Üniversite Mezunu	K. Maraş	K. Maraş-Kültür Daire Başkanı	Berçenek /Afşin /K. Maraş	07.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 25	Durdu Keleş	Berçenek /Afşin /K. Maraş	1951	Kendisi-Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Berçenek /Afşin /K. Maraş	Emekli	Berçenek /Afşin /K. Maraş	11.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 26	Emek Özçelik Tek	Bozlar / Pazarcık/K. Maraş	1976	Kendisi / Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	Denizli	Ses Sanatçısı	Denizli	05.02.2021	Satı Sariaslan Atli
KK 27	Emrah Keser	Çanakçı köyü Çorum	1987	Kendisi / Sosyal çevresinden / Araştırmalarından	Üniversite Mezunu	Ankara	Öğretim Görevlisi	Ankara -İstanbul	25.12.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 28	Emrah Mahzuni	Hacıbektaş /Nevşehir	1964	Kendisi	İlkokul Mezunu	Ankara	Emekli Sanatçı	Ankara	30.04.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 29	Erdal Erzincan	Aşkale /Erzurum	1971	Kendisi	Üniversite Mezunu	İstanbul	Sanatçı	Maltepe/İstanbul	21.09.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 30	Erdal Salman	Asar köyü/Arguvan /Malatya	1974	Kendisi -Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	Narlıdere/ İzmir	İşçi	Narlıdere /İzmir	24.06.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 31	Erol Boyunduruk	Bakraç /Afşin /K. Maraş	1963	Kendisi- Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Afşin /K. Maraş	Emekli	Afşin /K. Maraş	09.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 32	Fadime Nehir	Gölbashi / Adıyaman	1959	Kendisi	?	Beylikdüzü / İstanbul	Ev Hanımı	İstanbul	06.09.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 33	Fatma Eren	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1951	Kendisi – Sosyal çevresinden	Sağlık Okulu	K. Maraş	Emekli	K. Maraş	13.10.2020	Satı Sariaslan Atli

Kaynak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Verdiği Bilgileri Kimden Öğrendiği	Eğitim Durumu	İkamet Ettiği Yer	Mesleği	Derlemenin Yapıldığı Yer	Derlemenin Yapıldığı Tarih	Derlemeyi Yapan Kişi
KK 34	Gül Kubur	Narlıdere /İzmir	1974	Kendisi / Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	Narlıdere /İzmir	Temizlik Görevlisi	Narlıdere /İzmir	24.06.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 35	Güllü Keleş	Berçenek /Afşin /K. Maraş	1950	Kendisi-Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Berçenek /Afşin /K. Maraş	Emekli	Berçenek /Afşin /K. Maraş	11.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 36	Hakan Yurtalan	Erzincan	1974	Kendisi-Sosyal çevresinden	Üniversite Mezunu (Maliye)-Sosyoloji okuyor	Buca / İzmir	Buca Cemevi Dedesi	İzmir-İstanbul	20.12.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 37	Hakkı Cırık	Berçenek/Afşin / K. Maraş	1948	Kendisi	İlkokul Mezunu	Berçenek /Afşin /K. Maraş	Emekli	Berçenek /Afşin /K. Maraş	03.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 38	Halil İbrahim Özdemir	Kangal köyü/Afşin /K. Maraş	1978	Kendisi	Üniversite Mezunu	Kahramanmaraş	K. Maraş-Kültür Daire Başkan Yardımcısı	Berçenek /Afşin /K. Maraş	07.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 39	Hamza Karaoğlan	Çobanbeyli/Afşin /K. Maraş	1962	Kendisi – Sosyal çevresinden	Üniversite Mezunu	K. Maraş	Öğretim Görevlisi	K. Maraş	14.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 40	Harun Çitil	Afşin / K. Maraş	1954	Mahzuni ile görüşmesinden - Kendisi – Sosyal çevresinden - Araştırmalarından	Üniversite Mezunu	Mersin		İstanbul - Mersin	5.05.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 41	Hasan Bekar	Ömerbey Köyü (Yeniköy)/ Çorum	1953	Kendisi- Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Çanakçı Köyü / Çorum	Emekli	Çanakçı Köyü / Çorum	02.08.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 42	Hasan Sariaslan	Çanakçı Köyü /Çorum	1969	Kendisi-Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Çorum	Emekli	Çanakçı Köyü / Çorum	02.08.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 43	Hasan Tatar	Aydın	1943	Kendisi	Askerî Okul Mezunu	Aydın	Emekli Astsubay	Aydın	26.05.2010	Satı Sariaslan Atli
KK 44	Hasan Usta	Çanakçı Köyü/Çorum	1970	Kendisi-Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Çorum	Emekli	Çorum	03.08.2020	Satı Sariaslan Atli

Yayınak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Verdiği Bilgileri Kimden Öğrendiği	Eğitim Durumu	İkamet Ettiği Yer	Mesleği	Derlemenin Yapıldığı Yer	Derlemenin Yapıldığı Tarih	Derlemeyi Yapan Kişi
KK 45	Haşim Kalender	Dağlıca/Afşin/K. Maraş	1963	Kendisi- Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	Afşin /K. Maraş	Emekli	Afşin / K. Maraş	12.10.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 46	Hatice Konak	Karagöz / Afşin/ K. Maraş	1947	Kendisi – Sosyal çevresinden	Okula gitmemiş	Afşin/ K. Maraş	Emekli	Afşin / K. Maraş	10.10.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 47	Himmet Sarıaslan	Çanakçı Köyü / Çorum	1969	Kendisi-Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Çorum	Emekli	Çanakçı Köyü / Çorum	02.08.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 48	Hüseyin Alıcı	Çanakçı Köyü/ Çorum	1954	Kendisi-Sosyal Çevresinden	İlkokul Mezunu	Çorum	Emekli	Çorum	03.08.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 49	Hüseyin Gümüş	Ambarcık/ Elbistan/ K. Maraş	1967	Kendisi-Sosyal çevresinden- Araştırmalarından	Üniversite Mezunu	K. Maraş	Öğretmen	K. Maraş	14.10.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 50	Hüseyin Yüksel	Uğurlu / Sarıveliler / Kahraman	1966	Kendisi – Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	Aydın	Emekli	Aydın	11.07.2019	Satı Sarıaslan Atli
KK 51	Hüsne Pamuk	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1950	Kendisi	İlkokul 3. Sınıf	Berçenek / Afşin / K. Maraş	Emekli	Berçenek / Afşin / K. Maraş	07.10.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 52	İbrahim Düzel	Türkçayırı Köyü/Afşin/ K. Maraş	1982	Kendisi – Sosyal çevresinden- Araştırmalarından - Sosyal Medyadan	Ön Lisans Mezunu	Afşin / K. Maraş	Güvenlik Görevlisi	K. Maraş / İstanbul	14.11.2020	Satı Sarıaslan Atli
KK 53	İbrahim Gündüz	Başpınar köyü/Tercan/ Erzincan	1964	Kendisi -Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Buca / İzmir	Emekli	Buca / İzmir	25.06.2022	Satı Sarıaslan Atli
KK 54	İhsan Yiğit	Tercan / Erzincan	1940	Kendisi	İlkokul 4. Sınıftan ayrılır	Buca / İzmir	Emekli	Buca / İzmir	25.06.2022	Satı Sarıaslan Atli
KK 55	İsmail Aksoy	Çanakçı Köyü/ Çorum	1954	Kendisi-Sosyal Çevresinden	İlkokul Mezunu	Çorum	Emekli	Çorum	31.07.2020	Satı Sarıaslan Atli

Kaynak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Verdiği Bilgileri Kimden Öğrendiği	Eğitim Durumu	İkamet Ettiği Yer	Mesleği	Derlemenin Yapıldığı Yer	Derlemenin Yapıldığı Tarih	Derlemeyi Yapan Kişi
KK 56	İsmail Alıcı	Çanakçı köyü/Çorum	1979	Kendisi	Üniversite Mezunu	Çorum	Türkçe Öğretmeni	Çorum-İstanbul	24.12.2022	Satı Atli Sariaslan
KK 57	İsmail Bulut	Afşin /K. Maraş	1966	Kendisi-Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	İzmir	Şoför	Berçenek /Afşin /K. Maraş	05.10.2020	Satı Atli Sariaslan
KK 58	İsmail İpek	Örenli köyü/Afşin/K.Maraş	1942	Kendisi	İlkokul Mezunu	Ankara	Emekli-Halk Şairi	Ankara	29.04.2022	Satı Atli Sariaslan
KK 59	İsmet Gökşen	Elbistan/K. Maraş	1950	Kendisi – Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Kuşkaya Köyü/Elbistan/K. Maraş	Emekli	K. Maraş / İstanbul	14.11.2020	Satı Atli Sariaslan
KK 60	Kadir İğneci	Afşin / K. Maraş	1985	Kendisi – Sosyal çevresinden	Liseden ayrılır	Afşin / K. Maraş	İşçi-Afşin Ayakkabı Boyacısı	Afşin / K. Maraş	09.10.2020	Satı Atli Sariaslan
KK 61	Kadir Nehir	Gölbaşı / Adıyaman	1951	Kendisi	Üniversite Mezunu	İstanbul	Emekli Öğretmen	İstanbul	3.05.2020-06.09.2020	Satı Atli Sariaslan
KK 62	Kamil Koşaner	Akhisar / Manisa	1953	Kendisi – Sosyal çevresinden - Araştırmalarından	Üniversite Mezunu	Balıkesir	Emekli Okutman	Aydın	?.?.2010	Satı Atli Sariaslan
KK 63	Mahir Koçak	Tolamehmet köyü/Çorum	1954	Kendisi -Sosyal çevresinden	Ortaokul Mezunu	Çorum	Emekli	Çorum	02.05.2022	Satı Atli Sariaslan
KK 64	Meftuni Topçu	Büyükülücek köyü/Çorum	1956	Kendisi	Ortaokuldan ayrılır	Belçika	İşçi	Belçika -İstanbul	11.12.2022	Satı Atli Sariaslan
KK 65	Mehmet Atli	Konarlı köyü/ Terzan/Erzincan	1957	Kendisi	İlkokuldan ayrılır	Aydın	Emekli	Denizli	06.02.2021	Satı Atli Sariaslan
KK 66	Mehmet Cırık	Berçenek Afşin / K. Maraş	1984	Kendisi-Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	Elbistan/K. Maraş	İşçi	Berçenek / Afşin /K. Maraş	05.10.2020	Satı Atli Sariaslan

Kaynak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Verdiği Bilgileri Kimden Öğrendiği	Eğitim Durumu	İkamet Ettiği Yer	Mesleği	Derleminin Yapıldığı Yer	Derleminin Yapıldığı Tarih	Derlemeyi Yapan Kişi
KK 67	Mehmet Emin Tan	Afşin / K. Maraş	1952	Kendisi- Sosyal çevresinden	Ön Lisans	Afşin / K. Maraş	Emekli	Afşin / K. Maraş	09.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 68	Mehmet Gözükara	Eldelek köyü / Elbistan/ K.Maraş	1962	Kendisi- Araştırmalarından	Lise Mezunu	Elbistan / K. Maraş	Emekli	Elbistan / K. Maraş – İstanbul	31.12.2021 - 05.08.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 69	Mehmet İpek	Örenli köyü/ Afşin/ K.Maraş	1964	Kendisi-Mahzuni Şerif'ten	Lise Mezunu	Ankara	Halk Şairi - Bağlama Öğretmeni	Ankara	29.04.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 70	Mehmet Keleş	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1940	Kendisi	İlkokul Mezunu	Berçenek / Afşin / K. Maraş	Emekli	Berçenek / Afşin / K. Maraş	06.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 71	Mehmet Turan	Afşin / K. Maraş	1969	Kendisi – Sosyal çevresinden	Üniversite Mezunu	Afşin / K. Maraş	Avukat	Afşin / K. Maraş	08.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 72	Mehmet Yörük	Eymir Köyü Çorum	1968	Kendisi -Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Ankara	Emekli	Çorum	04.05.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 73	Melek Yörük	Kuşsaray köyü / Çorum	1969	Kendisi – Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	Ankara	Emekli	Çorum	04.05.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 74	Mercan Erzincan	Divriği / Sivas	1976	Kendisi – Sosyal çevresinden	Üniversite Mezunu	İstanbul	Sanatçı	Maltepe /İstanbul	21.09.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 75	Mesut Yıldırım	Yukarı Kartallı köyü/ Çayırlı/ Erzincan	1985	Kendisi-Sosyal çevresinden-Sosyal medyadan	Üniversite Okuyor-İlahiyat	Çayırova / Kocaeli	Çayırova Abdal Musa Cemevi Dedesi	Çayırova /Kocaeli	24.11.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 76	Metin Çakar	Çanakçı Köyü / Çorum	1967	Kendisi- Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Esenyurt/ İstanbul	Emekli	Çorum	01.08.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 77	Mevlüt Kul	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1964	Mahzuni'den -Kendisi – Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	Berçenek / Afşin / K. Maraş	Kamuda İşçi	İstanbul – Ankara	6.06.2020 - 12.10.2020	Satı Sariaslan Atli

Kaynak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Verdiği Bilgileri Kimden Öğrendiği	Eğitim Durumu	İkamet Ettiği Yer	Mesleği	Derlemenin Yapıldığı Yer	Derlemenin Yapıldığı Tarih	Derlemeyi Yapan Kişi
KK 78	Muhsin Kul	Berçenek/ Afşin / K. Maraş	1938	Kendisi	İlkokul 3. Sınıf	Berçenek/Afşin /K. Maraş	Emekli	Berçenek /Afşin /K. Maraş	02.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 79	Murat Karayağçın	Samsun	1943	Kendisi	Üniversite Mezunu	Ankara	(Dış İşleri Bakanı, Belediye Başkanı, Milletvekili, CHP İstanbul İl Başkanı) Emekli	Ankara-İstanbul	27.11.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 80	Murtaza Çiçek	Selim /Kars	1957	Kendisi / Araştırmalarından	Üniversite Mezunu	Menderes / İzmir	Emekli /TRT Program Danışmanı	Gültepe /İzmir	25.06.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 81	Mustafa Arslan	Berçenek /Afşin /K. Maraş	1933	Kendisi	Akçadağ Köy EnstitüsüMezunu	Afşin /K. Maraş	Emekli Öğretmen	Afşin /K. Maraş	08.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 82	Mustafa Ertekin	Afşin /K. Maraş	1959	Kendisi	Üniversite Mezunu	Ankara	Yazar	Ankara-İstanbul	11.10.2020-21.10.2021	Satı Sariaslan Atli
KK 83	Mustafa Kaya	Ankara	1957	Kendisi-Haydar Kaya'dan (Aladeli'den)	Üniversite Mezunu	Ankara	Emekli	Ankara	29.04.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 84	Mustafa Özcivan	Hacıbektaş/ Nevşehir	1956	Kendisi -Mahzuni Şerif'ten	Üniversite Mezunu	Hacıbektaş/Nevşehir	Belediye Başkanı (1994-2004)	Hacıbektaş/Nevşehir	05.05.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 85	Mustafa Yiğitoğlu	Çanakçı Köyü/ Çorum	1963	Kendisi – Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Çorum	Emekli	Çorum	01.08.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 86	Muzaffer Atli	Konarlı köyü/Tercan/ Erzincan	1987	Kendisi – Sosyal çevresinden-Sosyal medyadan	Üniversite Mezunu	Denizli	Personel ve İdari İşler Şefi	Denizli	06.02.2021	Satı Sariaslan Atli
KK 87	Nejla Arslan	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1960	Kendisi	Üniversite Mezunu	Afşin / K. Maraş	Esnaf - Yazar	Afşin / K. Maraş	10.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 88	Okan Topaloğlu	İdrisli /Sorgun/ Yozgat	1987	Kendisi-Sosyal çevresinden-Araştırmalarından	Üniversite Mezunu	Ankara	Turizm Sektörü	İstanbul – Ankara	23/24.05.2020	Satı Sariaslan Atli

Kaynak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Verdiği Bilgileri Kimden Öğrendiği	Eğitim Durumu	İkamet Ettiği Yer	Mesleği	Derlemenin Yapıldığı Yer	Derlemenin Yapıldığı Tarih	Derlemeyi Yapan Kişi
KK 89	Osman Konak	Afşin / K. Maraş	1929	Kendisi	Okula gitmemiş	Afşin / K. Maraş	Emekli-Şair	Afşin / K. Maraş	10.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 90	Osman Taşkaya (Aşık Feymani)	Osmaniye	1942	Kendisi – Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Azaplı Köyü /Kadirli/ Osmaniye	Halk Şairi / Emekli	Azaplı Köyü /Kadirli/ Osmaniye	05.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 91	Ramazan Ceran	Aritaş/ Afşin/ K. Maraş	1973	Kendisi-Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	Afşin / K. Maraş	Esnaf- Şair	Aritaş/ Afşin/ K. Maraş	10.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 92	Remzi Doğan	Afşin / K. Maraş	1962	Kendisi- Sosyal çevresinden	İlkokul Mezunu	Afşin / K. Maraş	Emekli	Afşin / K. Maraş	09.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 93	Rıza Hardal	Kuşsaray/ Çorum	1937	Kendisi – Mahzuni'den	İlkokul Mezunu	Çorum	Kültür Bakanlığı Aşığı	Çorum	?7.2010	Satı Sariaslan Atli
KK 94	Rüšan Kesici	Refahiye/ Erzincan	1962	Kendisi	Liseden ayrılır	Çayırova/ Kocaeli	Emekli	Çayırova/ Kocaeli	01.09.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 95	Sadık Arslan	Berçenek/ Afşin / K. Maraş	1964	Kendisi	Üniversite ayrılır	Mersin	Edebiyat Öğretmeni- Yazar	Mersin -İstanbul	12.11.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 96	Salman Cırık	Berçenek/ Afşin / K. Maraş	1951	Kendisi	İlkokul Mezunu	Berçenek / Afşin / K. Maraş	Emekli	Berçenek / Afşin / K. Maraş	04.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 97	Sefer Elmas	Doğanköy / Elbistan / K. Maraş	1980	Kendisi-Sosyal çevresinden- okuduklarından	Ortaokul	Doğanköy/ Elbistan / K. Maraş	Kamuda çalışan-Şair	Berçenek / Afşin / K. Maraş	05.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK 98	Sezai Aksoy	Hacıbektaş/ Nevşehir	1960	Kendisi	Lise Mezunu	Hacıbektaş/ Nevşehir	Emekli	Hacıbektaş/ Nevşehir	05.05.2022	Satı Sariaslan Atli
KK 99	Sezer Çetinkaya	Darende / Malatya	1984	Kendisi – Sosyal çevresinden- Araştırmalarından- Sosyal Medyadan	Lise Mezunu	Manisa	İşçi	Manisa / İstanbul	06.12.2020	Satı Sariaslan Atli

Kaynak Kişi	Adı Soyadı	Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Verdiği Bilgileri Kimden Öğrendiği	Eğitim Durumu	İkamet Ettiği Yer	Mesleği	Derlemenin Yapıldığı Yer	Derlemenin Yapıldığı Tarih	Derlemeyi Yapan Kişi
KK100	Tahir Görenli (Zahiri)	Armutalan Köyü / Afşin / K. Maraş	1963	Kendisi-Sosyal çevresinden	Lise Mezunu	K. Maraş	Memur- Şair	K. Maraş	14.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK101	Yaşar Tütek	Erzincan		Kendisi-Mahzuni Şerif'ten	Üniversite Mezunu	İstanbul	İş adamı	İstanbul	29.12.2022	Satı Sariaslan Atli
KK102	Yemliha Yurtsever	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1966	Kendisi	İlkokul Mezunu	Berçenek/Afşin / K. Maraş	Çiftçi	Berçenek/ Afşin / K. Maraş	05.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK103	Zühre Keleş	Berçenek / Afşin / K. Maraş	1950	Kendisi-Sosyal çevresinden	Okula gitmemiş	Berçenek /Afşin / K. Maraş	Emekli	Berçenek/ Afşin / K. Maraş	11.10.2020	Satı Sariaslan Atli
KK104	Züleyha Cırık	Berçenek/ Afşin / K. Maraş	1961	Kendisi	İlkokul Mezunu	Ordu	Emekli	Berçenek / Afşin / K. Maraş	05.10.2020	Satı Sariaslan Atli

7. EKLER

EK 1. Şerif Cırık / Mahzuni Şerif'in Kronolojisi

1939: (17 Kasım) Kahramanmaraş/ Afşin/ Berçenek köyünde dünyaya gelir.

1943: (1 Temmuz) Resmî olarak kayıtlı doğum yılıdır. Babasının adı Zeynel, annesinin adı Döndü'dür. Fatma, Sultan, Hakkı, Salman, Zekiye isimli dört kardeşi vardır.

1948-1951: Yıllarında köyüne eğitmen olarak atanan Mevlüt Kul'un öğrencisi olur.

1949: Elbistan'a bağlı Âlebey köyünde Hacı Lütü Efendi'nin açtığı Hafız-Kur'an kursuna 1 yıl gider.

1955: Berçenek köyünde tekrar ilkokula başlar.

1956: Berçenek İlkokulunu bitirir.

1955-1956: Yıllarında sazı öğrenmeye, şiir yazmaya, türküler söylemeye başlar. İlk ustası amcası Âşık Fezai (Behlül Baba)'dir. Bu yıllarda kendi köyündeki cemlerde zakirlik yapar.

1955-1956: Yılları arasında dayısının kızı Emine ile nişanlanır.

1956: Emine ile dinî nikâh yaparak evlenir. Mersin Üçüncü Astsubay Hazırlık Okuluna başlar.

1957: Berçenek köyüne taliplerinin yanına gelen Davut Sulari ile tanışır.

1958: Yılında ilk eşi Emine Hanım'dan Züleyha adında bir kızı olur ve Emine Hanım ile ayrılırlar.

1959: Mersin Astsubay Hazırlama Okulu, Ordonat tekniker sınıfına ayrılarak Ankara Ordonat Tekniker Okuluna taşınır.

1960: Yılları arasında ilk eşi Emine'den bir mektupla boşanır.

1960: (Kasım) Ankara Ordonat Tekniker Okulunun önündeki meydana ilk defa Atatürk Ödülü verilir.

1960: Cemal Gürsel emrinde askerî gençlerle silahlandırılır ve Dışkapı bölgesinde görevlendirilir.

- 1961:** Ankara’da yaşarken Suna isimli bir kızla tanışır ve evlenmeye karar verir. Suna 14 yaşında olduğu için Mahzuni, Suna’yı kaçıırarak köyüne götürür. Suna’nın ailesi şikâyetçi olur.
- 1961:** Eylül ayında Balıkesir’deki askerî okuluna okul komutanın çağırması üzerine geri döner ancak askerî okulun kuraları gereği hem devamsızlık hem de 14 yaşındaki kızını kaçıırma durumundan dolayı okula devamı kabul edilmez ve eylül sonu ekim başı gibi askerî okuldan ihraç edilir.
- 1961:** Okuldan ayrılınca Manisa, Aydın, İzmir’e gelir ve burada türkü söyleyerek geçimini sağlar.
- 1961:** İzmir’den sonraya Ankara’ya gider ve Âşık Dursun Cevlanî Baba ile tanışır.
- 1961:** Yılında ünlü Türk halk ozanı Âşık Veysel’le tanışır bu sayede radyo ve plakçılarla keşfedilir.
- 1962 (1 Aralık):** Suna Hanım ile resmî olarak evlenir.
- 1963:** Yılında âşıklar ile toplantı gerçekleştirip Ankara âşıklar Derneği’nin kuruluşunda yer alır ve Anadolu turnesine çıkar.
- 1963:** İşçi Partisinde 2 yıl kadar aktif gençlik görevi yapar ve Cumhuriyet Halk Partisinde üyeliği vardır.
- 1963:** “Doğu’da Kıtık Var”ın yazarı Halil Aytekin ile tanışır. Onun aracılığıyla ilk gazeteci dostu Fikret Otyam ile tanışır. Fikret Otyam’ın yardımıyla Hürriyet gazetesinde Cüneyt Arcayürek imzasıyla Mahzuni Şerif’le ilgili ilk yazı yazılır.
- 1963:** Yılından sonra kendisine “ozan” diyebildiğini belirtir.
- 1963:** Yılında TİP’in kurucuları ile tanışır.
- 1963:** Yılında askere gider.
- 1964:** (10 Mart) İkinci evliliği Suna Hanım’dan oğlu Emrah Mahzuni doğar.
- 1964:** “Acı Doktor”, “Çeşm-i Siyahım” adlı kasetlerinin bulunduğu ilk 45’liğini doldurur.
- 1965:** Mahmut Erdal ile Ankara’da “Hacı Bektaş Gecesi”nde tanışırlar ve o gece konsere çıkar.
- 1965:** Neşet Ertaş ile Eskişehir’de konser verirler.

- 1966:** Almanya'ya gider, konserler verir.
- 1966:** "Prangalar" kaseti yayımlanır.
- 1967:** Suna Hanım'dan ikiz çocukları Ferhat ve Şirin Mahzuni doğar.
- 1968:** Kendi adına plak firmasını kurar ama kısa sürede ortakları Ayhan Coşkun ve Abbas Sütçü'yle kısa zamanda batırırlar.
- 1969:** Almanya, Hollanda, Belçika, Danimarka'ya gider ve konserler verir. Eserlerinden dolayı kısa süreli tutukluklar yaşar.
- 1970:** Yıllarda Almanya'ya konser için gittiğinde hakkında Türkiye'de tutuklama kararı çıkar Almanya'da bir süre kalır.
- 1970:** (7 Haziran) Çorum 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kararıyla ikinci eşi Suna'dan boşanır.
- 1970:** Fatma Hanım ile Gaziantep/ Kavaklık'ta nişan törenleri yapılır.
- 1971:** (26 Ağustos) Antep Kızılay Düğün Salonunda Fatma Hanım ile evlenir.
- 1971:** Yılında arkadaşı Ali İzzettin Özkan'la Âşık Veysel'i ziyaret eder.
- 1971:** (1 Temmuz) Resmî olarak nüfus cüzdanında adı ve soyadı Şerif Mahzuni olarak değiştirilir.
- 1971:** (12 Mart'tan sonra) Hapishaneye 5. sefer girer. 12 Mart'tan önce de 35 mahkemesi olur ve bu süreçte farklı tarihlerde tutuklanıp geri çıkarılır, bu durum 2 yıl sürer.
- 1971:** "Erim Erim Eriyesin" plağını çıkarır ve ardından tutuklanıp 10,5 ay cezaya çarptırılır. Hapishanede Yılmaz Güney ile tanışır.
- 1972:** Âşık Hüdayi, Nafiz Ünlüyurt, Mithat Bektaş ile Dedebağ/Hacı Bektaş'ta bulunurlar.
- 1972:** Maltepe Hapishanesinde bulunur.
- 1972:** İkinci kez tutuklanır ve Selimiye Cezaevinde bulunur.
- 1972:** (24 Haziran) Eşi Fatma Hanım'dan kızı Derya Mahzuni (Demir) doğar.
- 1973:** (14 Kasım) Eşi Fatma Hanım'dan oğlu Bülent Ali Mahzuni doğar.
- 1973:** Halkı suça teşvik etmekten tutuklanır. Ankara Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılanır.
- 1973:** İlk kez Süleyman Yağız ile yüz yüze tanışır.

1973: (3 Eylül'den itibaren) Ankara Gençlik Parkı'ndaki gazinolarından birinde çalışmaya başlar.

1973: İstanbul'da 3 plak birden doldurur.

1973: "Kolum Nerden Aldın Bu Zinciri?" adlı plağını yayımlar.

1974: "Neden Sadık Yârin Kara Topraktır?" adlı plağını yayımlar.

1974: Yılında "Bilmem Ağlasam mı Ağlamasam mı" şiirini yazar.

1974: Almanya'da konser verir. İkinci kez yurt dışı turnesine çıkar.

1974: "Ersen ve Dadaşlar" topluluğu ilk defa olarak Mahzuni Şerif'in "Yedin Beni" parçasını halka tanıtır.

1975: (28 Şubat) Tarsus'ta yapılan CHP Gençlik Kolunca düzenlenen bir müzik şöleninden sonra Kul Ahmet ve Mahzuni Şerif tutuklanıp Devlet Güvenlik Mahkemesine sevk edilir ve ikisi için tutuklama kararı çıkartılır.

1975: (9 Mayıs) Eşi Fatma Hanım'dan kızı Gülde Şeyda Mahzuni doğar.

1975: Türkola Plaklarının sahibinin şikâyeti üzerine Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu ile ilişkisi olduğu şüphesiyle tutuklanır ama ilişkisi olmadığı anlaşılır, bu arada da 14-15 ay hapis yatar.

1975: Nesimi Çimen ile Anadolu konserlerine başlar.

1976: Almanya Köln Radyosunda röportaj verir.

1978: (10 Mayıs) Eşi Fatma Hanım'dan kızı Sezde Yetiş Mahzuni doğar.

1978: "Sınıfsız Okul" adlı şiirini yazar.

1978: Yılında İstanbul'da bir konser sırasında doğaçlama olarak "İtin Biri" şiirini söyler.

1980: "Dom Dom Kurşunu" yazılıp bestelenir.

1984: (8 Mayıs) Baba Zeynel vefat eder.

1984: Gaziantep belediye başkanlığına aday olur ama kazanamaz. Ankara'ya taşınınca Barış Partisinin kurucuları arasında yer alır ancak daha sonra istifa eder. CHP'den aday olmak istese de listede adını görmeyince bir daha siyasete atılmaz.

1984: İlk kez kalbinden rahatsızlanarak Gaziantep'te kalp krizi geçirir.

- 1985:** (8 Şubat) “Dom Dom Kurşunu” ile Altın Kelebek büyük şöleninde güfte ve beste ödülünü alır. “Dom Dom Kurşunu” parçası “Yılın Bestesi” seçilir böylece Mahzuni Şerif “Yılın Adamı ve Altın Sanatçısı” ilan edilir.
- 1985:** (15 Şubat) Battal Pehlivan ile söyleşi yapar. Bu söyleşi Domdom Kurşunu adı ile kitap olarak yayımlanır.
- 1987:** “Sarı Saçlı Mavi Gözlüm” şiirini yazar.
- 1987:** Şener Şen, Yunus Bulbul ve Nejat Alp ile Avrupa Gurbet Kervanı turnesine katılır.
- 1988:** “Ben Ağlamam” (On Kasım’da) adlı şiirini yazar.
- 1990:** Yıllarda yaşanan dünyadaki durumları “Bosnaya mı Yan Azerbaycan’a mı” şiiri ile dile getirir.
- 1990:** Yıllarında “Vasiyetim” şiirini yazar.
- 1990:** (Eylül) Gaziantep’ten Ankara’ya taşınır ve SHP’li Ankara Belediye Başkanı Murat Karayalçın’ın kültür danışmanı olur. “Âşık Mahzuni mevsimlik işçi oldu” haberinin ardından kültür danışmanı görevinden istifa eder ve “Ben Karayalçın’a Danışman Oldum” şiirini yazar.
- 1991:** SHP’ye üye olur.
- 1991:** (4 Ocak) Almanya’da iken “Ali” adlı şiirini yazar.
- 1992:** (21 Ekim) “Mustafa Kemal Hazretlerine” şiirini yazar.
- 1993:** (24 Ocak) Uğur Mumcu’nun öldürülmesinden sonra Zülfü Livaneli’ye yazdığı mektupta “Ellerinde Yeşil Sancaklı Beratlarla” şiiri yer alır.
- 1993:** (2 Temmuz) Sivas Madımak katliamının ardından “Koştuk Sivas Ellerine” şiirini yazar.
- 1994:** (5 Eylül) Yaşar Nuri Öztürk’e mektup yazar ve mektubun içinde “Cemalım Hak Cemalıydı Cennetü Âlâ Oldum” şiiri yer alır.
- 1994:** İbo Show programına Murat Çobanoğlu ile katılır.
- 1995:** Kurucusu olduğu Barış Partisi’nin Amasya konserine katılır.
- 1996:** Hacı Bektaş ve Barış Ödülü’nü alır.

- 1996:** “Demokratik Kitle Örgütü”nde görev alır. Pir Sultan Abdal ve Alevi-Bektaşî temsilcilikleri gibi toplumsal kurumlarda üst düzey görevlerini sürdürür.
- 1996:** Hatay’ın Arsuz ilçesindeki yazlığında beyin kanamasına bağlı felç geçirir.
- 1997:** Hacı Bektaş Veli’yi anma etkinliklerinde Ferhat Tunç, eşi Fatma Hanım ve kızı Şeyda ile bulunur.
- 1997:** (Haziran) Almanya’da beyin kanaması geçirir.
- 1997:** (6 Aralık) Annesi Döndü Cırık vefat eder.
- 1998:** (22 Ocak) kurucusu olduğu Pir Sultan Abdal Kültür Derneğinden istifa etmek ister ama dernek yönetimi istifasını kabul etmez.
- 1998:** (10 Kasım) Atatürk’ün ölümünün 60. yılında Cevri Baba’ya bir mektup yazar.
- 1999:** (19 Ağustos) Memleketi Afşin’de konser verir.
- 1999:** CHP’ye üye olur.
- 2000:** (30 Eylül) CHP’de Deniz Baykal’ın yeniden genel başkan seçildiği kurultay için “Bu Sefer Hakkımız Hak Olsun Derim” şiirini yazar.
- 2001:** (Şubat) Tarihli Kızıldalı dergisinde “Hem Kızılbaşım Hem Aleviyim” adlı yazısını yazar. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi yazıda suç unsuru bulup Mahzuni Şerif’i yargılar.
- 2001:** Başlarında kalp ve solunum yetmezliği nedeniyle rahatsızlanarak JFK Hospital’da yoğun bakım altına alınır. Mayıs ayında taburcu olur.
- 2001:** (27 Aralık) Devlet Güvenlik Mahkemesi’nde davası görülür.
- 2002:** (28 Nisan) Fransa’nın başkenti Paris’te son konserini verir.
- 2002:** (Mayıs) Almanya’ya ziyarete gittiğinde nefes darlığı sebebiyle geldiği hastanede kalp krizi geçirir.
- 2002:** (17 Mayıs) Sabaha karşı 04.25 sularında Almanya/ Köln’de dünyaya gözlerini yumar.
- 2002:** (19 Mayıs) Nevşehir’in Hacıbektaş ilçesinde yer alan Çilehane Mezarlığı’ndaki “Âşıklar Anıtı”nın bulunduğu alanda toprağa verilip ebedi istirahatete çekilir.

EK 2. Mahzuni Şerif'in Şiirlerinin Sıralanması ve Kaynakçası

- 1. Boynun Burma Atf Baba** (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)
- 2. Cismin Gözlerime Gül Oldu Baba** (Göçer, 2004: 201; Arslan, 2020: 59)
- 3. Dönerek Bulduğum Afşin Merhaba** (Çitil, 2020: 14; <https://www.youtube.com/watch?v=GDFR3YJvAmg>, 26.05.2020, 18.59' da alınmıştır.)
- 4. Hâkim Adil Olmayınca** (Aktaş, 2002: 235)
- 5. Tükenmiyor Kışım Yaz Olmayınca** (Ertekin, 2021a: 170-171)
- 6. Röntgen Aynasına Karşı Durunca** (<https://www.youtube.com/watch?v=LNcfuGsHESE>; 01.07.2021, 17.33'te alınmıştır; Arslan, 2020: 52)
- 7. Uykudan Uyanan Göz Olmadıkça** (Çankaya ve Şerif, 2002: 97)
- 8. Uzatma Elini Derman Olsa da** (Yağız, 1976: 68; Zaman, 1997: 482)
- 9. Önümüze Dağlar Sıralansa da** (Yağız, 1976: 160; Pehlivan, 1985: 48; Çankaya, 1994: 68; Zaman, 1997: 281-282; Aktaş, 2002: 224; Eren, 2020: 38)
- 10. Saray Verilmiş Öbür Dünyada** (Çankaya ve Şerif, 2002: 195)
- 11. Elveda Oy Elveda** (Zaman, 1997: 87; Aktaş, 2002: 45-46)
- 12. Çok Şeyleri Olduklarım Elveda** (Ertekin, 2021a: 197-198)
- 13. Cemalini Gördüklerim Elveda** (Zaman, 1997: 211-212; Aktaş, 2002: 116)
- 14. Elveda Dostlar Elveda** (Zaman, 1997: 166-167; Aktaş, 2002: 51-52)
- 15. İnsan Kıymeti Ölçülmez Parada Pulda** (Yağız, 1976: 209)
- 16. Vah Edip Dolaşır Göl Kenarında** (Çankaya ve Şerif, 2002: 42)
- 17. Kuzular Meleşir Bahar Ayında** (Zaman, 1997: 255; Aktaş, 2002: 176-177)
- 18. Yatar Teker Teker Bizim Dağlarda** (Çankaya ve Şerif, 2002: 128)
- 19. Bir Tarihin Son Dehası Ey Kemali Mustafa** (Öztunç, 2017: 90)
- 20. Allah Bir Değişim Yılda Bir Defa** (Zaman, 1997: 98)
- 21. Afşin Elllerinde Kardeş Sürelim Sefa** (AK1)

22. **Diri Daha Diri Daha** (Pehlivan, 1985: 22; Zaman, 1997: 297, 326-327; Aktaş, 2002: 203)
23. **Sakın Ha Başıma Gelme Bir Daha** (Yağız, 1976: 103; Zaman, 1997: 189; Aktaş, 2002: 98)
24. **Gidersem Dünyaya Gelmem Bir Daha** (Zaman, 1997: 403-404)
25. **Suçlusun Cezası Verilmez M'ola** (AK2)
26. **Acep Bizim Eller Görünmez M'ola** (Zaman, 1997: 424; Doğan, 2009: 145)
27. **Vallah Çıkarım Dağa Da Güvenme Sağa Sola** (AK3)
28. **Gel Buna Bir Çare Bul Leyla Leyla** (Zaman, 1997: 425)
29. **Verdiğim İkrarda Dur Leyla Leyla** (ÖK353)
30. **Elinde Olunca Zaman Dağlama** (ÖK171)
31. **Gel Ağlama Gamlı Gönlüm Ağlama** (Zaman, 1997: 118)
32. **Gidiyorum Kara Gözlüm Ağlama 1** (Yağız, 1976: 207; Çankaya, 1994: 24; Zaman, 1997: 183-184; 448-449; Aktaş, 2002: 80-81; Öztunç, 2017: 46)
33. **Gidiyorum Kara Gözlüm Ağlama 2** (Zaman, 1997: 136-137, 181-182)
34. **Bir Soluk Resmine Bakıp Ağlama** (Zaman, 1997: 311-312; Aktaş, 2002: 188)
35. **Terbiye Yan Yattı Gel De Çatlama** (Çankaya ve Şerif, 2002: 98)
36. **Güller göndereyim Işıl Ana'ma** (ÖK156)
37. **Kurban Olam Doktor Değme Yarama** (Zaman, 1997: 402)
38. **Nere Gider Kardeş Yolların Şam'a** (ÖK161)
39. **Uyan Emmi Gel Yanıma** (www.mahzuniserif.net/sozler/index.htm, 14.11.2021, 12.59'da alınmıştır.)
40. **Gel Otur Benim Yanıma** (Zaman, 1997: 450)
41. **Uyacak mı Kül Başıma** (Pehlivan, 1985: 63; Zaman, 1997: 290-291)
42. **Tabur Tabur Cin Toplanır Başıma** (Çankaya ve Şerif, 2002: 153)
43. **Kalem Sana Kurban Hâkime Kanma** (ÖK89)
44. **Her Başta Akıl Var Başa Dokunma** (Zaman, 1997: 243-244; Aktaş, 2002: 159)

45. **Le Le Le Dokunma** (Zaman, 1997: 364)
46. **Öyle Ufak Tefek Taşa Danışma** (ÖK356)
47. **İçinden Düşünen Kula Karışma** (Çankaya ve Şerif, 2002: 174)
48. **Bana Gevezelik Ver de Karışma** (Çankaya ve Şerif, 2002: 105)
49. **Kurban Olam Balta Dokunma Bana** (ÖK170)
50. **Kurban Olam İnsan Karışma Bana** (Yağız, 1976: 156)
51. **Bilmem ki Nedendir Dar Bana Bana** (Yağız, 1976: 125; Çankaya, 1994: 33; Zaman, 1997: 79; Aktaş, 2002: 114)
52. **Bir Karış Toprağın Var Diye Bana** (Aktaş, 2002: 201; Zaman, 1997: 324)
53. **Hemen Bizim Ele Gel Dedi Bana** (Aktaş, 2002: 24-25)
54. **Sen Kendi Yararı Sar Dedi Bana** (Zaman, 1997: 137; Aktaş, 2002: 88)
55. **Acıdır Neden Bana** (ÖK190)
56. **Oy Bana Dost Bana** (Yağız, 1976: 200; Zaman, 1997: 401-402)
57. **Bizim Köye Dalana Bak Dalana**
58. **Her Yılda Varan Varana** (Yağız, 1976: 136; Çankaya, 1994: 50; Zaman, 1997: 110, 241-242; Aktaş, 2002: 157, 167-168)
59. **Rastlamadım Bir Yarana** (Zaman 1997: 82-83)
60. **Gurban Nerem Battı Sana** (Çankaya ve Şerif, 2002: 149)
61. **Sırtımdaki Yükler Yetmez mi Sana** (ÖK355)
62. **Artık Küskünüm Sana** (ÖK351)
63. **Bu Şerbeti Nuş Ede Gör, Gülden Bağıştır Sana** (Ertekin, 2021a: 146)
64. **Durdurun Allah Aşkına** (Aktaş, 2002: 238)
65. **Mekân Kur Kalbime Sultancasına** (KK68)
66. **Saman Çöpü Diye Baktılar Ona** (Çankaya ve Şerif, 2002: 67)
67. **Akıyor Gözleri Kör Turna Turna** (<https://www.youtube.com/watch?v=ovJkZWvunFc>; 01.12.2022, 15.25'te alınmıştır.)

68. **Seni Bilmem Kimler Kandırdı Suna** (Yağız, 1976: 163)
69. **Boşu Boşuna Boşu Boşuna** (Yağız, 1976: 159; Aktaş, 2002: 156-157; Eren, 2020: 45)
70. **Ömrümü Yedikçe Gider Hoşuna** (Zaman, 1997: 421; Aktaş, 2002: 165)
71. **Aramızda Gezen Şuna Bak Şuna** (Zaman, 1997: 257-258)
72. **Şu İki Cihanı Sen Sende Ara** (Zaman, 1997: 163; Aktaş, 2002: 36-37)
73. **Derdime Dermanı Sen Sende Ara** (Zaman; 1997; 128-129)
74. **Vurulmuş Geyiği Düzlerde Ara** (ÖK353)
75. **Kollarımı Verdim Candarmalara** (Ertekin, 2021a: 180; <https://www.youtube.com/watch?v=OfftmzNJayw>, 18.12.2021, 00.40'ta alınmıştır.)
76. **Taştan Taşa Vura Vura** (Zaman, 1997: 203; Aktaş, 2002: 106-107; Doğan, 2009: 125)
77. **Yollarda Yağmurlar Dolu da Olsa** (ÖK149)
78. **Dost Olan Sarılsın Hacı Bektaş'a** (KK84)
79. **Adamı Kınamak Ayıptır Softa** (Aktaş, 2002: 31-32; Zaman, 1997: 160-161)
80. **İnsanın Taptığı Puta Bak Puta** (Yağız, 1976: 190; Pehlivan, 1985: 57; Zaman, 1997: 287; Doğan, 2009: 129)
81. **Söyleyin ki Neymiş Bennecmi Hava** (ÖK351)
82. **Azmederek Sana Geldim Kuşkaya** (KK52, KK59)
83. **Yüzlerime Gülenlerim Hani Ya 1** (Yağız, 1999: 41; 172)
84. **Yüzlerime Gülenlerim Hani Ya 2** (ÖK120)
85. **Yıldı Bir Kere Soracaktın Hani Ya** (KK84)
86. **Kaş Yaparken Göz Çıkarmış, Çıkar Ya** (Yağız, 1976: 162)
87. **Layık Söze Dersin Seza** (Çankaya ve Şerif, 2002: 70)
88. **Bak Evladın Ne Hâllerde Murteza** (ÖK210)
89. **Yazık Oldu Dünyamıza** (Zaman, 1997: 398; Doğan, 2009: 130)
90. **Gel Buna Bir Çare Bul İmam Rıza** (Zaman, 1997: 345; Aktaş, 2002: 220-221)

- 91. Yıllar Böyle Geldi Geçti Karakoç** (https://www.youtube.com/watch?v=dM_wtqcEcYc, 19.05.2020, 01.40'ta alınmıştır.)
- 92. İnsani Saymayan Sayılır mı Be** (Çankaya ve Şerif, 2002: 44)
- 93. Bu Memleket Takım Takım Bizim Be** (Zaman; 1997; 86-87; Aktaş, 2002:51)
- 94. Sanki Ali'yim Bu Gece** (ÖK375)
- 95. Yanıyoruz Gündüz Gece** (Aktaş, 2002: 138-139)
- 96. Selam Olsun Biz Gidince** (ÖK212)
- 97. Vezirleri Mendil Tutar Erkekçe** (Çankaya ve Şerif, 2002: 58)
- 98. Allah'ını Seversen Hâlim Dosta De** (KK88, ÖK99)
- 99. Yine Oldum Ben Sıladan Azade** (Ertekin, 2021a: 212-213)
- 100. Ey Berçenek Senin Yerin Nerede** (Zaman, 1997: 121-122, 448; <https://www.youtube.com/watch?v=zNSa9GEAu8k>, 20.12.2021, 18.00'de alınmıştır.)
- 101. Her Bir Derdim Bana Derman İse de** (Ertekin, 2021a: 207-208)
- 102. Geldiğim Gün Geceydi de** (ÖK200)
- 103. Bir Horoz Bir Aslan Güder Belki de** (Zaman, 1997: 246; Aktaş, 2002: 163)
- 104. Dünya Döne Döne Durur Belki de** (Zaman, 1997: 420-421; Aktaş, 2002: 165)
- 105. Beni de Ye Gel Beni de** (Zaman, 1997: 209-210; Aktaş, 2002: 112)
- 106. Balıklar Derya İçinde** (Zaman, 1997: 480-481)
- 107. Öyle Bir Arayıştır Bu Balık Umman İçinde** (Aktaş, 2002: 238)
- 108. Gözlerimin Yaşı Pınar Hâlinde** (Yağız, 1976: 63; KK68)
- 109. Yalnızım Bu Ellerde** (ÖK335)
- 110. Neredesin Mavi Gözlüm Nerde** (Çankaya, 1994: 8; Zaman, 1997: 157-158; Aktaş, 2002: 39; Öztunç, 2017: 86-87)
- 111. Ölmüş Eşek Kurttan Korktuğu Nerde** (Çankaya ve Şerif, 2002: 112)
- 112. Bulut Gider Perde Perde** (<https://www.antoloji.com/karahanin-gediginde-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 18.18'de alınmıştır.)

- 113. Bülbüller Zincirli Bağ Boşumuş de** (Ertekin, 2021a: 282)
- 114. Nice Diller Döktük Türkülerimizde** (Aktaş, 2002: 239)
- 115. Amman Doktor Bak Bebeğe** (Pehlivan, 1985: 18; ankaya, 1994: 21; Zaman, 1997: 294-295; Yağız, 1999: 56; Aktaş, 2002: 66, 154-155)
- 116. Yaylamıza Gelin Gele Kız Gele** (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 02.09.2019, 16.26'da alınmıştır.)
- 117. Açığım Neymiş Sor Hele Hele** (Zaman, 1997: 164-165; Aktaş, 2002: 21-22; ztun, 2017: 57)
- 118. Onun Tepesine ıkalım Hele** (https://www.youtube.com/watch?v=AZ_CEQkHBPo, 25.12.2021, 13.29'da alınmıştır.)
- 119. Onun Tepesine Varalım Hele** (K144)
- 120. Yaylasına Glmeye Az Kaldı Dur Hele** (K117)
- 121. Eninde Sonunda Bahar Yaz Olur Dur Hele** (<https://www.youtube.com/watch?v=6N70UMpILF8>, 18.12.2021, 01.47'de alınmıştır.)
- 122. Elin Kolun Dursa Dinle** (K79; K177)
- 123. Yüz Bin Defa Gle Gle** (Yağız, 1976: 193; Zaman, 1997: 148-149)
- 124. Yolcu Gle, Yolcu Gle** (Zaman, 1997: 158; Aktaş, 2002: 45)
- 125. Bu Akışın Nere Böyle** (Aktaş, 2002: 60; Zaman, 1997: 175; K77)
- 126. Neden Gönlüm Sarayımı Tarumar Ettin Böyle** (Zaman, 1997: 466-467; Doğan, 2009: 138)
- 127. Ondandır Bacağım Dolanır Böyle** (Zaman, 1997: 495)
- 128. Çürük Köprülerden Geçme Ha Geçme** (Zaman, 1997: 190-191; Aktaş, 2002: 88)
- 129. Kurban Olam Yaralarım Elleme** (K178)
- 130. Bundan Geri Saramazsın Elleme** (Yağız, 1976: 208)
- 131. Gam Yeme Gönül Gam Yeme** (Yağız, 1976: 169; Zaman, 1997: 239; Aktaş, 2002: 153-154)
- 132. Kurban Olam Eskisine Benzeme** (Zaman, 1997: 214; Aktaş, 2002: 120)

133. **Deli Yavru Niye Düşün Peşime** (<https://www.youtube.com/watch?v=XqgNLrTyIaY>, 17.12.2021, 12.00'de alınmıştır.)
134. **Şad Olup da Gülmek Benim Neyime** (Zaman, 1997: 315; Aktaş, 2002: 191)
135. **Mevla'm Bana Kötü Komşu Gösterme** (Çankaya ve Şerif, 2002: 164)
136. **Ettimse Bir Daha Etme** (ÖK351)
137. **Gün Var mı ki Gam Çökmesin Özüm** (Çankaya ve Şerif, :139)
138. **Aslandan Çakala Düştü Zamane** (Yağız, 1976: 189)
139. **Derelerden Akan Selden Bana Ne** (ÖK119; ÖK184)
140. **Üveyikler Ötmesinden Bana Ne** (Zaman, 1997: 465; ÖK352)
141. **Akar Divane Divane** (ÖK85)
142. **Bizim Dualarla Uçar Divane** (Zaman, 1997: 419)
143. **Kalktı Yola Düştü Gene** (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 02.09.2019, 14.57'de alınmıştır.)
144. **Pul Toplarım Zer Satarım Kime Ne** (Ertekin, 2021a: 230-231)
145. **Korktuğum Başıma Geldi Bu Sene** (Zaman, 1997: 431-432; Doğan, 2009: 126)
146. **Dost Köyüne Varılmıyor Bu Sene** (ÖK199)
147. **Denge Bozuk İp Tutmuyor Bu Sene** (Çankaya ve Şerif, 2002: 145)
148. **Feleğin Belası Buldu Bu Sene** (ÖK179, ÖK180)
149. **Hesap Kitap Yoktur Yiyen Yiyene** (Aktaş, 2002: 173)
150. **Gam Değildir Vur Bezene Bezene** (Çankaya ve Şerif, 2002: 189)
151. **Ahın Göve Ulaşıyor Derdin Ne** (Çankaya ve Şerif, 2002: 93)
152. **Düşmüş İdi Ezilenin Erdine** (Zaman, 1997: 320-321; Aktaş, 2002: 195-196)
153. **Ben O Pirin Sellerine** (Doğan, 2009: 140; ÖK14)
154. **Koştuk Sivas Ellerine** (Zaman, 1997: 469-470; Öztunç, 2017: 97-98; ÖK352)
155. **Al Birini Vur Birine** (Çankaya, 1994: 10; Zaman, 1997: 497-498)
156. **Baykuş Gibi Viranede İşin Ne** (AK4)

- 157. Aşıyor da Dağlar da Yol Yol Üstüne (ÖK346)**
- 158. Külümden Sazım Üstüne (ÖK172)**
- 159. Yürüyün Zalim Üstüne (Aktaş, 2002: 63)**
- 160. Dumanım Duman Üstüne (Zaman, 1997: 251; Aktaş, 2002: 171)**
- 161. Kar Yağar Kar Üstüne (ÖK17)**
- 162. Yeşil Benek Benek Beyaz Üstüne (Çankaya ve Şerif, 2002: 47)**
- 163. Neden Felek İnanmıyor Fukaranın Sözüne (Yağız, 1976: 147-148; Zaman, 1997: 404-405; Öztunç, 2017: 61; ÖK54)**
- 164. Avareyimdir Avare 1 (KK68)**
- 165. Avareyim de Avare 2 (Zaman, 1997: 204; Aktaş, 2002: 111; ÖK64)**
- 166. Âşığız Dedik Bir Kere (Aktaş, 2002: 228)**
- 167. Derdimi Dökerim Esen Yellere (Zaman, 1997: 155-156; 218-219; 422-423; Aktaş, 2002: 28-29; 127)**
- 168. Yalan Dünya Senin Tapun Kimlere (ÖK334)**
- 169. Yaradan Doğru Getire (Yağız, 1976: 116; Aktaş, 2002: 68-69; Zaman, 1997: 176-177; 394-395)**
- 170. O da Bitti Kese Kese (Yağız, 1976: 174; Çankaya, 1994: 31; Zaman, 1997: 202; Aktaş, 2002: 106)**
- 171. Her Mermi Bir Gül Edilse 1 (Zaman, 1997: 421-422)**
- 172. Her Mermi Bir Gül Edilse 2 (ÖK215)**
- 173. Adam Kendini Beğenmezse (AK5)**
- 174. Söyleyen Dil Düşünen Baş O İşte (Çankaya ve Şerif, 2002: 12-13)**
- 175. Korktuğumdan Değil Olay Bu İşte (Çankaya ve Şerif, 2002: 193)**
- 176. Aştık Deneye Deneye (Zaman, 1997: 313-314; Aktaş, 2002: 189)**
- 177. Canım Kurban Olsun Böyle Zenciye (ÖK92)**
- 178. Bal Diye Diye (Zaman, 1997: 476)**

- 179. Dudağımdan Bir Laf Çıktı Tüf Diye** (Çankaya ve Şerif, 2002: 25)
- 180. Ağlar İnsan Ağlar İnsanlık Diye** (ÖK83)
- 181. Oy Bahtiyar Dostum Diye** (ÖK96)
- 182. Vur Diye Vur Diye** (Doğan, 2009: 123)
- 183. Bir Bahçede Salınıyor Huriye** (Çankaya ve Şerif, 2002: 94)
- 184. Gelme Dostum Bizim Köye** (Zaman, 1997: 414)
- 185. Yudumlarken Kına Geldi Vah Bize** (Çankaya ve Şerif, 2002: 45)
- 186. Sevme Der Güzeli Girme Denize** (Ertekin, 2021a: 124-125)
- 187. Ak Güvercin Akdeniz'e** (AK6)
- 188. Gördüm ki Odan Boşumuş Şerif** (Ertekin, 2021a: 267)
- 189. Kara Gün Karşımda Durmuş Ağlıyor Of** (Uzun, vd., 2012: 326-327; ÖK32)
- 190. Beş Kapılı Duvarına Maşallah** (Ertekin, 2021a: 190-192)
- 191. Kuru Bir Dalı Sular Belki de Vah** (ÖK225)
- 192. Ede Git, Ede Git, Olmadı Vah Vah** (AK7)
- 193. Yâre Vardım Vah Vah** (Çankaya, 1994: 28; Zaman, 1997: 194-195)
- 194. Göremedim Vah Vah** (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)
- 195. İnsafınız Yok mu Erenler Vah Vah** (Yağız, 1976: 135; Zaman, 1997: 109-110)
- 196. Biz Kimin Nesiyiz Anlamadım Vah** (Çankaya ve Şerif, 2002: 21-22)
- 197. Geçmiyor Günlerim Eyvah** (AK8)
- 198. Sana Senin Gibi Baktım İse Yuh** (Yağız, 1976: 108; Pehlivan, 1985: 39; Çankaya, 1994: 13; Zaman, 1997: 275-276; Aktaş, 2002: 14 15; Öztunç, 2017: 59-60; <https://www.youtube.com/watch?v=6FZPEVsb6v0>, 13.12.2021, 21.11'de alınmıştır.)
- 199. Bak Meydan Kimlere Kaldı Ahmed'im** (<https://www.antoloji.com/ahmedime-siiri/?siralama=p>, 24.09.2019, 21.41'de alınmıştır.)

- 200. Başımdaki Binbir Hâle Ne Deyim 1** (Yağız, 1976: 99; Pehlivan, 1985: 36; Zaman, 1997: 273)
- 201. Başımdaki Binbir Hâle Ne Deyim 2** (Çankaya, 1994: 45; Zaman, 1997: 499-500; Aktaş, 2002: 146)
- 202. Vuruluyor Turna Bacı** (Aktaş, 2002: 62)
- 203. Gönül Şad Edenler Hacıdır Hacı** (Zaman, 1997: 321; Aktaş, 2002: 196)
- 204. Neyleyim Ben O İlacı** (ÖK100)
- 205. Vurma Göğsüme Kılıcı** (Yağız, 1976: 183; Zaman, 1997: 199; Aktaş, 2002: 102)
- 206. Ne Bağ Duydu Ne Bağbancı**
(<https://www.youtube.com/watch?v=SEv66qBUtcE>, 31.12.2021, 18.20'de alınmıştır.)
- 207. Anamı Ağlatan Kadıdır Kadı 1** (Zaman, 1997: 238; Aktaş, 2002: 153; 210)
- 208. Anamı Ağlatan Kadıdır Kadı 2** (Yağız, 1976: 180)
- 209. Anamı Ağlatan Kadıdır Kadı 3** (Zaman, 1997: 333-334)
- 210. Artık Bu Tarlanın Tadı Kalmadı** (Zaman, 1997: 507)
- 211. Bizde Adamlığın Hası Kalmadı** (Zaman, 1997: 415)
- 212. Yatacak Hâlîm Kalmadı** (ÖK180)
- 213. Kemirdi Fidanı, Üzüm Kalmadı** (Zaman, 1997: 222; Aktaş, 2002: 129)
- 214. Fakir Fekarada Hayır Kalmadı** (Yağız, 1976: 217)
- 215. Uçan Serçemizde Huzur Kalmadı** (Çankaya ve Şerif, 2002: 173)
- 216. Saçımı Okşayan Rüzgâr Sormadı** (Çankaya ve Şerif, 2002: 148)
- 217. Kar Yağdı Kar Yağdı** (Eren, 2020: 40; <https://www.antoloji.com/halim-yaman-boyle-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 17.56'da alınmıştır.)
- 218. Bir Elinde Davul Çaldı** (Zaman, 1997: 439-440)
- 219. Afşin Ellerinde Yemliha'm Kaldı** (Ertekin, 2021a: 439; ÖK31)
- 220. Bir Dikili Taştan Gayrı Nem Kaldı** (Yağız, 1976: 95; Pehlivan, 1985: 33; Çankaya, 1994: 34; Zaman, 1997: 305-306; Aktaş, 2002: 115-116; Öztunç, 2017: 129; Eren, 2020: 39)

- 221. Dedi ki Babamdan Kaldı** (Yağız, 1976: 205)
- 222. Yanında Yemliha'n Kaldı** (Zaman, 1997: 372)
- 223. Esamemiz Okunmaya Az Kaldı** (Zaman, 1997: 490; Çankaya, 2002: 131)
- 224. Koyun Kuzu Seçilmeye Az Kaldı** (<https://www.antoloji.com/su-bizim-daglarda-az-kaldi-siiri/?siralama=p>, 29.03.2020, 21.10'da alınmıştır.)
- 225. Koşarak Derdini Yazdı Yıkıldı** (<https://www.antoloji.com/mukremin-koltugunda-sarap-siiri/?siralama=p>, 28.03.2020, 17.54'te alınmıştır.)
- 226. Dağlar Duman Oldu Köyler Yıkıldı** (Çankaya ve Şerif, 2002: 82)
- 227. Gönül Pencerecin Camı Kırıldı** (Zaman, 1997: 508-509)
- 228. Niye Yolumuz Ayrıldı** (Zaman, 1997: 352-353)
- 229. Bıçak Kemiğe Dayandı** (<https://www.antoloji.com/al-birini-vur-birine-2-siiri/?siralama=p>, 13.12.2019, 16.35'te alınmıştır.)
- 230. Bıçak Bir Yere Dayandı** (Zaman, 1997: 361)
- 231. Gene Tantana Çıkardı** (Çankaya ve Şerif, 2002: 68)
- 232. Allah'tan Yüce mi Vardı** (Çankaya ve Şerif, 2002: 124)
- 233. Akıllar Yaşta Olsaydı** (Doğan, 2009: 149)
- 234. Okyanus Kıraç Olsaydı** (Çankaya ve Şerif, 2002: 63)
- 235. Azıcık Gönlümde Güman Olsaydı** (Aktaş, 2002: 229-230)
- 236. Oy Benim İlimin Cennet Ocağı** (AK9)
- 237. Hakk'ı Sevdim Bir de Bahauallahı** (Çankaya ve Şerif, 2002: 170-171)
- 238. Şöyle Ortaya Bir Nazar Olmalı** (Zaman, 1997: 507-508)
- 239. Prangalar Vurulmalı** (Yağız, 1976: 161)
- 240. Kör Gözlerden Gözler Körden Yaralı** (ÖK169)
- 241. Oturup Kalkmamız İkrara Bağlı** (Zaman, 1997: 248; Aktaş, 2002: 166; <https://www.youtube.com/watch?v=3FOQPohj8Kg>; 05.11.2021, 20.48'te alınmıştır.)
- 242. Başım Dumanlı Dumanlı** (Zaman, 1997: 459)

243. Zalım Murat Aldı Nazlı Babamı, Oy, Babamı

(<https://www.youtube.com/watch?v=VhEf2PderMU>, 01.07.2020, 17.20; Arslan, 2020: 50)

244. Çaresizin Selamı (<https://www.antoloji.com/metin-caglayanin-alemi-siiri/?siralama=p>, 28.03.2020, 17.45'te alınmıştır.)

245. Bosna'ya mı Yan Azerbaycan'a mı (Çankaya ve Şerif, 2002: 32)

246. Kerim Ağa Neden Sürdün Tarlamı (Zaman, 1997: 94; Aktaş, 2002: 134)

247. Zehir Eyledim Akşamı (ÖK350)

248. Acep Bilmem Karda Kışta Vardı mı (Zaman, 1997: 362)

249. Burası mı Orası mı (<https://www.youtube.com/watch?v=4ef86sZ-M0k>, 01.12.2022, 15.16'da alınmıştır.)

250. Bilmem Ağlasam mı Ağlamasam mı (Yağız, 1976: 111; Pehlivan, 1985: 40; Çankaya, 1994: 55; Zaman, 1997: 85-86; Aktaş, 2002: 172; Doğan, 2009: 73, 151; Öztunç, 2017: 60-61; Eren, 2020: 44; ÖK138)

251. Zerre Kadar Vicdan Var mı (Zaman, 1997: 443-444)

252. Âlem Sana Güldüğünden Haberin Var mı (Zaman, 1997. 485-486)

253. Eski Çamlar Bardak Oldu Haberin Var mı (Zaman; 1997; 132-133; Aktaş, 2002: 172)

254. Almak Sana Yakışır mı (Zaman, 1997: 388)

255. Görmedim Gönül Hasımı (ÖK205)

256. Derde Düştü Bizim Köyün Çobanı (Yağız, 1976: 206; Zaman, 1997: 84-85; Aktaş, 2002: 132; Öztunç, 2017: 64)

257. Düşman Almış Çevre Yanı (Zaman, 1997: 312-313; Aktaş, 2002: 188-189)

258. Bugün Bilirsin Yarını (Yağız, 1976: 177-178)

259. Kiranın da Babasını (Zaman, 1997:150-151; Aktaş, 2002: 12-13; ÖK42)

260. Üç Aşağı Beş Yukarı (ÖK226)

261. Gamlı Gamlı Geçen Kara Bulutlu, Merik Dağları (Zaman, 1997: 368-369)

262. Büker Gider Hacı Bektaş Kulları

(<https://www.youtube.com/watch?v=KIsBRGCKQ2A>, 31.12.2021, 19.30'da alınmıştır.)

263. ağlayıp Akıyor da Turna Pınarı (Yağız, 1976: 181, İK:

<https://www.youtube.com/watch?v=gdsu9W3iqyc>; 05.11.2021, 20.28'de alınmıştır.)

264. Müsaade Etmiyor Yol Bize Gayrı (Zaman, 1997: 228; Aktaş, 2002: 140;  K47;  K176)

265. Hoşumuza Gitti Arap Boğası (ankaya ve şerif, 2002: 72)

266. Alay Etme Vaşinkton'un Yosması (ankaya ve şerif, 2002: 71)

267. Ben miyim Kardeşim Yaz Boz Tahtası (ankaya ve şerif, 2002: 132)

268. Yeşillenmiş Binboğa'nın Mazısı (Yağız, 1976: 170;  K68)

269. Böyle mi Olacaktı (<https://www.antoloji.com/dargin-mahkum-darildim-ben-sana-siiri/?siralama=p>, 22.12.2019, 23.33'te alınmıştır.)

270. Saray Aldı Hanı Bana Bıraktı (Zaman, 1997: 427)

271. Düz Ovaya Kazı Kazdım Taş ıktı (ankaya ve şerif, 2002: 190)

272. Menekşesi Solmuş G z m  Yaklaştı (ankaya, 1994: 66; Zaman, 1997: 340; Aktaş, 2002: 216-217)

273. Pay Etmişler Deniz ile Karayı (AK10)

274. Derine Koydun Yarayı (Zaman, 1997: 121)

275. O Bana G l Verdi Ben Ona Yazı (Aktaş, 2002: 225;  K71)

276. Zülüfler Bir Yana ingene Kızı (ankaya ve şerif, 2002: 108)

277. Bilmedi Vacibi Farzı (Zaman, 1997: 371-372)

278. Nerelere Verdin Haydar'ı (Zaman, 1997: 120)

279. Konuşma Peşimden Dul Karı Gibi (Zaman, 1997: 334-335)

280. Sultan Süleyman'ın Gittiği Gibi (Zaman, 1997: 440-441)

281. Yüreğimden Bir Ah ıkar Ok Gibi (ankaya ve şerif, 2002: 76)

282. Akar Gözlerimin Yaşı Dem Gibi (Zaman, 1997: 226; Aktaş, 2002: 135;  K24;  K355)

- 283. Kayalar Önünde Sıralar Gibi (ÖK339)**
- 284. Ecel Fermanımı Onamış Gibi (Çankaya, 1994: 62; Zaman, 1997: 337, 501; Aktaş, 2002: 213)**
- 285. İki Dakka Şurda Dur Meyhaneci (Çankaya ve Şerif, 2002: 43)**
- 286. Anlamam ki Cici Bici (Çankaya ve Şerif, 2002: 120)**
- 287. Niye Böyle Değirmenci (ÖK94)**
- 288. Böyle Emreylemiş Hak Değirmenci (Çankaya ve Şerif, 2002: 106)**
- 289. Hak Nebi'ye Oku Dedi Duy Dedi (Çankaya ve Şerif, 2002: 116)**
- 290. Ali Hoca Bana Nikâhsız Dedi (Ertekin, 2021a: 250-251)**
- 291. Söz Verdi de Keyfo Ağam Gelmedi (Pehlivan, 1985: 26; Zaman, 1997: 300)**
- 292. Bunun Gibi Daha Arsız Gelmedi (Zaman, 1997: 472-473)**
- 293. Domdom Kurşunu Değdi (Yağız, 1999: 209; Zaman, 1997: 291-292; Doğan, 2009: 132; ÖK175)**
- 294. Kul Himmet'im Senin Derdin Neyidi (ÖK89)**
- 295. Keder Doldu Elem Geldi (AK11)**
- 296. Dostlar Bu Boynuzlu Nereden Geldi (ÖK79; ÖK177)**
- 297. Ne Kadar Yalvarsam Hakk'a Vız Geldi (Çankaya ve Şerif, 2002: 84)**
- 298. Harman Kalktı, Bulgurları Serildi (Zaman; 1997; 104-105; Aktaş, 2002: 67-68, ÖK4)**
- 299. Bir Kanadı Kırık Şimdi (Zaman, 1997: 488-489)**
- 300. Kanlı Zalım Güler Eğlenir Şimdi**
(<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 14.04.2020, 23.55'te alınmıştır.)
- 301. Bellerim Kırıldı İnliyor Şimdi (Zaman, 1997: 397-398)**
- 302. Binboğa Dağı'nda Kar Olmaz Şimdi (Zaman, 1997: 444)**
- 303. Bir Kahvenin Hatırı Var Efendi (Zaman, 1997: 487)**
- 304. Sümbül Ağa İndi Bindi (AK12)**

- 305. Giydirdiğin Hırka Çabuk Delindi** (Zaman, 1997: 210; Aktaş, 2002: 113; Doğan, 2009: 42)
- 306. Yara Derdi, Bere Derdi, Bel Derdi** (Ertekin, 2021a: 151-152)
- 307. Utanmaz Bu Tacı Sana Kim Verdi** (Zaman, 1997: 97-98)
- 308. Tüf Diyerek Tüf Diyerek Can Verdi** (Çankaya ve Şerif, 2002: 89)
- 309. Yollar Birleşsin Haydi** (Zaman, 1997: 491)
- 310. Kötü Kötü Duruşundan Belliydi** (Çankaya ve Şerif, 2002: 109)
- 311. Boz Duman Görünür Kışla Gediği** (Çankaya ve Şerif, 2002: 157)
- 312. Dur Be Dur Be Dur Saki** (ÖK363)
- 313. Ötüşür Bağında da Kuşu On İki** (Zaman, 1997: 474; Yağız, 1999: 211)
- 314. Atım Dizgin Tutmaz Coşarım Belki** (ÖK86)
- 315. Ben Alevi Olamam ki** (Zaman, 1997: 143-144-145)
- 316. Muhammed Ali'yi Unutmadım ki** (ÖK355)
- 317. Bizim Köye Gelmedin ki** (Yağız, 1976: 196)
- 318. Sen Doğan Güneşe He De Yeter ki** (Çankaya ve Şerif, 2002: 36)
- 319. Çok Yalanlar Yedim Tavşan Nedir ki** (Çankaya ve Şerif, 2002: 161)
- 320. Bilmeyenler Sanki Bilenlere Sekte midir ki** (Ertekin, 2021a: 171-172)
- 321. İstiyorum Gelmiyor ki** (ÖK155)
- 322. Sizi Vurduranlar Vurulmuyor ki** (Zaman, 1997: 95; Aktaş, 2002: 16-17; Öztunç, 2017: 56; ÖK355)
- 323. Beklediğin An Gelirim Demez ki** (Çankaya ve Şerif, 2002: 65)
- 324. Yemen'den Yemen'e Yorma Ha Ali** (ÖK355)
- 325. Derd ile Belaya Kaldım Ya Ali** (Zaman, 1997: 318; Aktaş, 2002: 193-194)
- 326. Gel Benim Efendim Şah'ım Ya Ali** (Aktaş, 2002: 78-79)
- 327. Len Terân(î) İlminin, Şöyle Ba-bı Buhranı Ali** (Aktaş, 2002: 231-232)

- 328. Yaprağı Muhammed Reyhası Ali** (Zaman, 1997: 441; ÖK23; ÖK352; ÖK356; https://www.youtube.com/watch?v=VCw_FIxaJg0, 20.12.2021, 12.15'te alınmıştır.)
- 329. On İkimam Ali Ali** (Zaman, 1997:249; Aktaş, 2002: 166-167)
- 330. Müjdeler Kılar Maksudi, Kemal ile Cemali** (Ertekin, 2021a: 266)
- 331. Dilimde Kur'an'ım Ali** (ÖK183)
- 332. Cevahir Arayan Kervan Misali** (ÖK192)
- 333. Bir Hozat, Ovacık Bir de Tunceli** (Yağız, 1976: 134)
- 334. Gitti Artık Gelme Deli, Deli** (Yağız, 1976: 182; Zaman, 1997: 203-204; Aktaş, 2002: 108)
- 335. Seni Gören Zalim Der Deli Deli** (AK13)
- 336. Vallahi Billahi Deliyim Deli** (ÖK128)
- 337. Ala Deli, Kızıl Deli, Mor Deli** (Zaman, 1997: 159; 222-223; Aktaş, 2002: 56, 130)
- 338. Onun İmanından Şüphe Etmeli** (Zaman, 1997: 426-427; Aktaş, 2002: 237)
- 339. Yârim Sana Gönül Verdim Vereli** (Zaman, 1997: 137-138)
- 340. Gözlü Belli Belli Kör Belli Belli** (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)
- 341. Değer Ayağına Taş Belli Belli 1** (ÖK219)
- 342. Bizim Elde Birkaç Zilli** (<https://www.antoloji.com/zilli-taslama-siiri/>, 13.12.2019, 15.34'te alınmıştır.)
- 343. Şeyde Şey Olurken Nenen Rahmetli** (Çankaya ve Şerif, 2002: 178)
- 344. Aştı Gitti Dertli Dertli** (AK14)
- 345. Sazım Öter Dertli Dertli** (ÖK211)
- 346. Deldiren mi Dertli Delen mi Dertli** (Zaman, 1997: 260; Aktaş, 2002: 180-181)
- 347. Anlaşıldı Gül Gitmiş Bülbül Dertli** (ÖK353)
- 348. Ülkem Yaşlı Halkım Üzgün Ben Dertli** (Zaman, 1997: 266)

- 349. Akar Gözlerimden Sel Gizli Gizli** (Zaman, 1997: 255-256; Aktaş, 2002: 177; Öztunç, 2017: 36; ÖK182)
- 350. Bunun Günahı Bende mi** (Zaman, 1997: 457)
- 351. Emel Defterine de Dürüle E mi** (ÖK343)
- 352. Pürryan Ettin Beni, Niçin Bahtı Karalı Deyimi** (Ertekin, 2021a: 280-281)
- 353. Her Akşamın Sonu Sabah Değil mi** (AK15)
- 354. Kumanyalar Bizde Azık Değil mi** (https://www.youtube.com/watch?v=_HrUQaScBuY, 19.05.2020 – 01.44'te alınmıştır; Arslan, 2020: 25)
- 355. Senin Yüreğinde Dert Var Değil mi** (Yağız, 1976: 109-110; Zaman, 1997: 81-82; Aktaş, 2002: 236-237)
- 356. Bu Çöl Bu Irmağa Tezat Değil mi** (Çankaya ve Şerif, 2002: 52)
- 357. Bilmem Söylesem mi Söylemesem mi** (Yağız, 1976: 213)
- 358. Aha Memet Emmi** (Çankaya, 1994: 46; Zaman, 1997: 232, 418; Aktaş, 2002: 147; ÖK67)
- 359. Gelir Geçer Demedim mi** (Yağız, 1976: 212)
- 360. Avcı Vurur Demedim mi** (AK16)
- 361. Bir Gün Ölür Demedim mi** (Zaman, 1997: 134-135; Aktaş, 2002: 97)
- 362. Daha Sen Ölmedin mi** (AK17)
- 363. Demezler ki Hâkim Türkü Söyler mi** (Çankaya ve Şerif, 2002: 137)
- 364. Bir Fakirin Yarasına İşer mi** (Çankaya ve Şerif, 2002: 69)
- 365. Güler Yüze Tath Dile Benzer mi** (ÖK168)
- 366. Kuru Merhabaya Borç Ödenir mi** (ÖK82)
- 367. Erciyes Dağları Kolay Erir mi** (Zaman, 1997: 173; Aktaş, 2002: 46)
- 368. Haktan Kaçak mısın Yani** (Çankaya ve Şerif, 2002: 130)
- 369. Elimden Kolumdan Bağlama Beni** (Yağız, 1976: 119; Pehlivan, 1985: 60; Çankaya, 1994: 48; Zaman, 1997: 307; Yağız, 1999: 80; Aktaş, 2002: 67, 155)

- 370. Arayıp da Sorma Beni** (Zaman, 1997: 234-235; 492; Aktaş, 2002: 149-150; Doğan, 2009: 150)
- 371. Başa Neler Gelir Unutma Beni** (Zaman, 1997: 311; Aktaş, 2002: 187)
- 372. Öldürmez Bu Yara Beni** (Yağız, 1976: 65; ÖK20)
- 373. Zincire Vurmalı Beni** (Yağız, 1976: 188)
- 374. Bir Tüccara Satamadım Ben Beni** (Pehlivan, 1985: 24; Zaman, 1997: 298-299; Aktaş, 2002: 136-137; Doğan, 2009: 121; Öztunç, 2017: 107; Eren, 2020: 41)
- 375. Ocak Kül Eyledin Beni** (ÖK202)
- 376. Yedin Beni Yedin Beni** (Yağız, 1976: 113)
- 377. Çamurdan Çamura Gezdirdin Beni** (AK18)
- 378. Ateşle Tığ ile Şişleyin Beni** (Zaman, 1997: 406-407; Aktaş, 2002: 110-111)
- 379. Tutun Beni Tutun Beni** (ÖK181, ÖK182)
- 380. Ben Gittikten Sonra Ararlar Beni** (Yağız, 1976: 142; Çankaya, 1994: 23; Zaman, 1997: 180; Aktaş, 2002: 74-75)
- 381. Ben Gittikten Sonra Sorarlar Beni** (Yağız, 1976: 141)
- 382. Acep İnsan mıyım Sorarlar Beni** (Doğan, 2009: 137)
- 383. Kelime Kelime Buldular Beni** (Zaman, 1997: 139-140; Aktaş, 2002: 137)
- 384. Bir Hayvan Yerine Koydular Beni** (Çankaya ve Şerif, 2002: 85)
- 385. Kendime Vermediler Beni** (Zaman, 1997: 366)
- 386. Sevenlerim Gezer Beni** (Zaman, 1997: 319-320, 429; Aktaş, 2002: 195)
- 387. Bilmem ki Ne Zaman Güldürür Beni** (Yağız, 1976: 139; Zaman, 1997: 110-111)
- 388. Yaz Şikâyet Defterine Yaz Beni** (Yağız, 1976: 202; Zaman, 1997: 223; Aktaş, 2002: 131)
- 389. Yanlış Anladınız Beni** (Zaman, 1997: 307-308-309; Çankaya ve Şerif, 2002: 167)
- 390. Kahpe Dünya Seni Seni** (ÖK351)
- 391. Toprak Gibi Oydun Seni** (ÖK101)

- 392. Yere Düşer Pis Yiğidin Bezgini** (Çankaya ve Şerif, 2002: 88)
- 393. Gelen Yavrum, Nenni Nenni** (Yağız, 1976: 187; Pehlivan, 1985: 55; Zaman, 1997: 285-286)
- 394. Bu Sene de Zehir Ekmek Var Nenni Nenni** (Zaman,1997: 142-143)
- 395. Kalk Gidek Sılaya Yâr Nenni Nenni** (ÖK80)
- 396. Yavru Gel Bağırma Gir Nenni Nenni** (Zaman, 1997: 235; Aktaş, 2002: 150-151)
- 397. Nenni Millet Nenni Nenni** (Zaman, 1997: 409-410)
- 398. Diyeceğim Yoktur Amma Mahzuni** (Yağız, 1976: 47-48)
- 399. Zor Olur Dön Mahzuni** (Yağız, 1976: 67-68)
- 400. Arada Sırada Sor Bari Bari** (ÖK167)
- 401. Çırpındı Dost Diye Uçtu Sulari** (Çankaya ve Şerif, 2002: 182-183)
- 402. Enel Hak Diyerek Göçtü Sulari** (ÖK81)
- 403. Ne Kaçarsın Benden Gel Beri Beri** (Yağız, 1976: 126; Zaman, 1997: 187; Aktaş, 2002: 89)
- 404. Bir Elinde Kalbur Birinde Deri** (Yağız, 1976: 137; Pehlivan, 1985: 46; Zaman, 1997: 280)
- 405. Altında Hasır Minderi** (ÖK39)
- 406. Gönül Arz Eyledi Deli Cafer'i** (ÖK356)
- 407. Tek Parmak Çift Parmak Neyin Zaferi** (Çankaya ve Şerif, 2002: 77)
- 408. Diyarbakır Geceleri** (Zaman, 1997: 177-178; Aktaş, 2002: 69)
- 409. Bizim Perçek'in Dölleri** (ÖK344)
- 410. Kolum Nerden Aldın Sen Bu Zinciri** (Yağız, 1976: 133; Pehlivan, 1985: 45; Zaman, 1997: 279-280)
- 411. Öldürecek Zam Fakiri 1** (Yağız, 1976: 117; Pehlivan, 1985: 42; Çankaya, 1994: 43; Zaman, 1997: 276-277; Aktaş, 2002: 142)
- 412. Öldürecek Zam Fakiri 2** (Zaman, 1997: 325-326; Aktaş, 2002: 202-203)

- 413. Her Canlının Hak Demesi** (ÖK151, ÖK191)
- 414. Bir Gün Demedin mi Bu Neyin Nesi** (Çankaya ve Şerif, 2002: 141)
- 415. Uy Anam Bura Neresi** (ÖK1)
- 416. Derler ki Dert Ya Neresi** (<https://www.youtube.com/watch?v=qmSEFLleX30>, 20.12.2021, 13.17’de alınmıştır.)
- 417. On Yaşında Başlar Tamir İşçisi** (Çankaya ve Şerif, 2002: 142)
- 418. Ali’yi Sevmeyen Kişi** (ÖK181)
- 419. Babasını Sormak Bir Hesap İşi** (Çankaya ve Şerif, 2002:146)
- 420. Hâlimi Sormadan Deh Dedi Geçti** (AK19)
- 421. Bir Sabahlık Değdi Geçti** (Zaman, 1997: 380-381; 433)
- 422. Haydi Haydi Türk Milleti** (Zaman, 1997: 383-384; Doğan, 2009: 147)
- 423. Yaman Yaman Murti** (Zaman, 1997: 400; ÖK367)
- 424. Deli mi Deli mi Divane Gönül Sersefil Etti** (Zaman, 1997: 125-126)
- 425. Bu Ezelden Gelenektir Tenviri Tehdit Etti** (Çankaya ve Şerif, 2002: 138)
- 426. Ha Daha Yeni Bitti** (<https://www.youtube.com/watch?v=4xfsp0risyE>, 25.12.2021, 13.24’te alınmıştır.)
- 427. Üstümüze Asidini Döktü de Gitti** (Zaman, 1997: 395-396)
- 428. Onu da Dost Aldı Gitti** (Çankaya ve Şerif, 2002: 86)
- 429. Kahpe Dünya Sana Kim Geldi Gitti** (Yağız, 1976: 185; ÖK51)
- 430. Nice Gözlerime Toz Gelip Gitti** (Yağız, 1976: 173; Zaman, 1997: 219-220; Aktaş, 2002: 127)
- 431. Dede Kurban Nettin Bizim Heybeyi** (Zaman, 1997: 230-231; Aktaş, 2002: 143-144; ÖK177)
- 432. Görmez Olaydım Eyüp Nebi’yi** (<https://www.youtube.com/watch?v=3SQCarO2Ndc>, 31.12.2021, 16.00’da alınmıştır.)
- 433. Gönلüm Arzuladı Aladeli’yi** (Ertekin, 2021b: 168)

- 434. Gelin Sağhcakla Gönderin Bizi** (ÖK354; <https://www.youtube.com/watch?v=-2ZsQbyKum0>, 25.12.2021, 14.40'ta alınmıştır.)
- 435. Elveda Erenler Gönderin Bizi** (Zaman, 1997. 331-332; Aktaş, 2002: 208-209)
- 436. Bir Gün Olsun Sorun Bizi** (AK20)
- 437. Hor Görüyor Eller Bizi** (Ertekin, 2021a: 114)
- 438. Gördü de Unuttu Bizi** (<https://www.antoloji.com/unuttu-bizi-dort-yol-oldu-siiri/>, 12.12.2019, 15.16'da alınmıştır.)
- 439. Şu Başıma Gelene Bak** (KK88)
- 440. Şu Evlatsız Pedere Bak** (Çankaya ve Şerif, 2002: 56)
- 441. Seni Seviyorum Derdi İşe Bak** (Çankaya ve Şerif, 2002: 114)
- 442. Singapur'a Yolum Düştü İşe Bak** (Çankaya ve Şerif, 2002: 59)
- 443. Eski Geçti Yeniye Bak** (Zaman, 1997: 229; Aktaş, 2002: 140-141)
- 444. Dur Bakalım Ne Olacak** (Zaman, 1997: 456-457)
- 445. Ne Olacak Gülüm Ne Olacak** (ÖK218)
- 446. Kızılırmak Kızılırmak** (<https://www.youtube.com/watch?v=MMh5SgLi0r8>, 31.12.2021, 15.46'da alınmıştır.)
- 447. Sana Bu Günlerde N'oldu Barışak** (Zaman; 1997; 123; Aktaş, 2002: 169)
- 448. Ne Zaman Bahar Gelecek** (Zaman, 1997: 454; ÖK11)
- 449. Tüylerim Bitmeden Uçurdun Felek** (Zaman; 1997: 106-107; 240; Aktaş, 2002: 155-156)
- 450. Anladım ki Hayat Onda Bir Demek** (Çankaya, 1994: 40; Aktaş, 2002:129; Zaman, 1997: 221-222, 360-361)
- 451. Satılıyor Berçenek** (Yağız,1976: 154; Zaman, 1997: 393-394)
- 452. Gülerek Kal Sevdiceğim Gülerek** (Ertekin, 2021a: 129-130)
- 453. Yudalım Hak Hak Diyerek** (Zaman, 1997: 250; Aktaş, 2002: 170)
- 454. Gidelim Dost Dost Diyerek** (ÖK178)

455. **Vallahi Nazlı Yâr Gene Geç Kaldık** (Zaman, 1997: 88-89)
456. **Bu Yazıyı Sana Göre mi Yazdık** (Çankaya ve Şerif, :2002: 177)
457. **İşler Karmakarışık** (Zaman, 1997: 458)
458. **Huzuru Hüda'da Berdâra Layık** (ÖK143)
459. **Doğduğuna Yazık Yazık** (ÖK223)
460. **Yazık Yazık Yazık Yazık** (Zaman, 1997: 224-225; Aktaş, 2002: 132-133)
461. **Çıkar Kaf-ı Küften Seyran Eder Aşk**
(<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 02.09.2019, 23.58'de alınmıştır.)
462. **Gezdim Pazarını Dükkânı Bozuk** (Yağız, 1976: 197)
463. **Vay Nedense Birisinde Çene Çok** (Çankaya ve Şerif, 2002: 104)
464. **Bu Bahçenin Parkı Yok** (Öztunç, 2017: 102-103)
465. **Güle Sordum Figanı Yok** (<https://www.antoloji.com/delaley-siiri/?siralama=p>, 22.12.2019, 23.41'de alınmıştır.)
466. **Zehroldu Muhakkak Dermanı Yok Yok** (Ertekin, 2021a: 189-190)
467. **Can Dediğin Bende Yok Yok** (Zaman; 1997: 126; Aktaş, 2002: 171-172)
468. **Diyeceğim Sözlerimde Maval Yok** (Çankaya ve Şerif, 2002: 129)
469. **Benim Benden Haberim Yok** (Yağız, 1976: 176; Çankaya, 1994: 42; Zaman, 1997: 224; Aktaş, 2002: 131)
470. **Döndüm Baktım Ardım Sıra Gelen Yok** (Çankaya ve Şerif, 2002: 165)
471. **Yazık Olsun Sana Kuldân Farkın Yok** (Ertekin, 2021a: 110-111)
472. **Cevher Satsa Pazarında Değer Yok** (Çankaya ve Şerif, 2002: 111)
473. **İnanın ki Birisinde Hayır Yok** (Çankaya ve Şerif, 2002: 46)
474. **Ayıp Artık Bu Kavganın Sonu Yok** (Çankaya ve Şerif, 2002: 113)
475. **Sen Ulu Sevgilim Güzel Atatürk** (ÖK104)
476. **Kandillerde Duran Şah'ım Gel Ha Gel** (ÖK181)
477. **Gülüp Oynadığım Günler, Gel Ha Gel** (Zaman, 1997: 201; Aktaş, 2002: 105)

- 478. Bırak Yüksek Uçsun Sala Gör de Gel** (Ertekin, 2021a: 162-163)
- 479. Kavgasız Kim Size Gel** (Zaman, 1997: 436-438)
- 480. Deli Gönlüm Sende Kaldı Beri Gel** (Zaman, 1997: 356-357; ÖK46)
- 481. Toprağına Küsme Ahmet Geri Gel** (Öztunç, 2017: 109)
- 482. Kader Başımıza Sıralandı Gel Gel**
(https://www.youtube.com/watch?v=wYBTi_ewoWw; 05.01.2022, 11.59'da alınmıştır.)
- 483. Hayber Kapısı'nı Kıranım Gel Gel** (ÖK127)
- 484. Bizim Yüzümüze Güleceksen Gel** (Yağız, 1976: 115; Zaman, 1997: 215; Aktaş, 2002: 121; Öztunç, 2017: 54-55)
- 485. Eylene Sevdığım, Cananım Tez Gel** (Zaman, 1997: 423)
- 486. Biri Şaşı, Biri Sağır, Biri Kel** (Yağız, 1976: 219)
- 487. Böyle Esti Bizim Bunda Böyle Yel** (<https://www.youtube.com/watch?v=qIxZ8qFxUJ0&t=9s>, 01.01.2022, 15.10'da alınmıştır.)
- 488. Başka Bir Âlemde Yaşardı Veysel** (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 15.04.2020, 10.27'de alınmıştır.)
- 489. Edep ile Hür Olması Ne Güzel** (Aktaş, 2002: 196-197)
- 490. Selden Sele Karışması Ne Güzel** (Aktaş, 2002: 40-41; Zaman, 1997: 170-171)
- 491. Buna Saygı Beslemesi Ne Güzel** (Çankaya ve Şerif, 2002: 54)
- 492. Ilgıt Ilgıt Esen Yeller Ne Güzel** (ÖK356)
- 493. Ne Güzel Dost Dost Ne Güzel** (ÖK195; ÖK196)
- 494. Turabın Üstünde Durması Güzel** (Zaman, 1997: 196-197; Aktaş, 2002: 100)
- 495. Tatlı Dilli Güler Yüzlü İsmail** (Zaman, 1997: 463)
- 496. Vay İsmail Vay İsmail** (ÖK153)
- 497. Seni Şerif'sin Diyen Akıl Yetmez Serseri Dil** (Ertekin, 2021a: 133)
- 498. Gitsem Umurumda Değil** (Yağız, 1976: 192)
- 499. Beni Öldürmeli Dövmeli Değil** (ÖK132)

- 500. Bahar Belli Değil Kış Belli Değil** (ÖK115, ÖK351)
- 501. Yalnız Berçenek Değil** (Zaman, 1997: 193; Aktaş, 2002: 93)
- 502. Amerika Katil Katil 1** (Yağız, 1976: 121; Zaman, 1997: 165-166; Aktaş, 2002: 50)
- 503. Amerika Katil Katil 2** (Zaman, 1997: 416-417; Öztunç, 2017: 40-41)
- 504. Yollarda Neler Var Bilinmez Oğul** (Çankaya ve Şerif, 2002: 154)
- 505. Dil ile Tarif mi Evladıresul** (Ertekin, 2021a: 253-254)
- 506. Âdem'i Ardından Güldür de Kurtul** (Aktaş, 2002: 175-176; ÖK9; ÖK186)
- 507. Göze Dertten Gayri Yaş Etme Gönül** (Ertekin, 2021a: 254-255)
- 508. Aman Gönül Zalim Gönül** (Zaman, 1997: 132-133; Aktaş, 2002: 96)
- 509. Mürvet Kapısında Kerem'sin Gönül** (Ertekin, 2021a: 159-161)
- 510. Âdemi Kınamak Ayıptır Hocam** (Ertekin, 2021a: 251-253; ÖK40; ÖK166; ÖK180)
- 511. Her Devirde Dönek Adam** (Zaman, 1997: 378-379; 434-435)
- 512. Yaralı Sineme Değ de Kurtulam** (ÖK80)
- 513. Geçmişlerin Curcunası Ankara'm** (Çankaya ve Şerif, 2002: 92)
- 514. Ben İnsan Tartacak Terazi Olsam** (Yağız, 1999: 59)
- 515. Aldım Sazı Ele Otyam** (ÖK87; ÖK175)
- 516. Kul Ağayı Dövmedikten Gidemem** (ÖK225)
- 517. Anadolu'm Seni Koyup Gidemem** (<https://www.youtube.com/watch?v=GmeCO8ztzDs>, 18.12.2021, 17.00'de alınmıştır.)
- 518. Derdim Vardır Yüreğimde Gülemem** (Zaman, 1997: 233; Aktaş, 2002: 148-149)
- 519. Yüzseniz Derimi Yine Dönemem** (Yağız, 1976: 102; Pehlivan, 1985: 38; Zaman, 1997: 274-275)
- 520. Kavuşmamız Yaza Kaldı Fadime'm** (Çankaya ve Şerif, 2002: 27)
- 521. Burda Mehtap Biraz Sönük Fadime'm** (Çankaya ve Şerif, 2002: 91)
- 522. Dört Mevsim Geçse de Kalkar mı Bilmem** (Zaman, 1997: 449; Yağız, 1999: 41, 178)

523. O da Bana Selam Salar mı Bilmem

(<https://www.youtube.com/watch?v=TLBcTbCah0g>, 15.12.2021, 17.26'da alınmıştır.)

524. Gene Ağ Kuzular Meler mi Bilmem (Zaman, 1997: 199-200; Aktaş, 2002: 104)

525. Gün Ola Sevdiğim Gelir mi Bilmem (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

526. Gene Sabah Yeli Eser mi Bilmem (Çankaya, 1994: 60; Zaman, 1997: 325, 377; Aktaş, 2002: 201)

527. Ta Âdem Baba'dan Beri de Kirvem (Aktaş, 2002: 190)

528. Kondum Kondum Uçamadım (Çankaya, 1994: 52; Zaman, 1997: 243, 382; Aktaş, 2002: 159)

529. Gözümün Yaşını Durduramadım (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 02.09.2019, 14.37'de alınmıştır.)

530. Akıl Baştan Gitti Unutamadım (Zaman, 2005: 188)

531. Hadis-i Kelam Eyleyip Kula Gaddar Olmadım (Çankaya ve Şerif, 2002: 132)

532. Girdim Gelmez Olaydım (Yağız, 1976: 158; Çankaya, 1994: 32; Zaman, 1997: 108; Aktaş, 2002: 110)

533. Başımdaki Dumanımdan Usandım (Zaman, 1997: 259-260; Aktaş, 2002: 180)

534. Bu Senin Nazından Dünden Usandım (ÖK230)

535. Hâkim Beyin Bakışından Utandım (Çankaya ve Şerif, 2002: 19)

536. Beni Yaradana Kavuşacağım (Zaman, 1997: 316-317; Aktaş, 2002: 192-193)

537. Eğleniyor Gayri Benim Dimağım (Zaman, 1997: 376-430)

538. Burda Senin Konacağın Dal mı Kaldı Hele Zalım (Zaman, 1997: 445)

539. Giden Zalım Gelen Zalım (Zaman, 1997: 502-503; Eren, 2020: 42-43)

540. Kaşları Zülfükar, Ali Bakışım (Zaman, 1997: 446-447)

541. Dört Mevsimli Toprağına Kurbanım (Çankaya ve Şerif, 2002: 31; Zaman, 2005: 176)

542. Ben Başımdan Aşa Aşa Giderim Canım (ÖK7)

- 543. Her Gün Her Gün Kırarsın Canım** (Zaman, 1997: 442; ÖK59)
- 544. İçip de Ağlamayı Derman Bilirsin Canım** (Zaman, 1997: 477; Yağız, 1999: 211; Öztunç, 2017: 99-100)
- 545. Her Gönülde Aslan Yatar Aslanım** (https://www.youtube.com/watch?v=aobao_kY1Mw&list=RDaobao_kY1Mw&index=1, 19.05.2020, 00.32'de alınmıştır.)
- 546. Siyah Kirpiklerin Ok mu Cananım** (Çankaya, 1994: 36; Aktaş, 2002: 119; Zaman, 1997: 213-214)
- 547. Yüreğimde Dostluk Yatar Hasan'ım** (<https://www.youtube.com/watch?v=TLBcTbCah0g>, 15.12.2021, 17.26'da alınmıştır.)
- 548. Yaralarım Yaralarım** (Yağız, 1976: 122; Zaman, 1997: 107; 229-230; Aktaş, 2002: 141)
- 549. Niye Sana Karlar Yağdı Dağlarım** (ÖK3)
- 550. Hani Senin Yiğitlerin Dağlarım** (ÖK354)
- 551. Bilmem Nere Gider Benim Yollarım** (ÖK137)
- 552. Sen Neyin Nesisin Ona Şaşarım** (Çankaya ve Şerif, 2002: 135)
- 553. Sakınırım Kiskanırım** (ÖK359)
- 554. Ah Benim Divane Başım** (ÖK80)
- 555. Dünyada Hiç Bitmez Belalı Başım** (ÖK123; ÖK124)
- 556. Hakk'a Şükür Kızılbaş'ım** (Zaman, 1997: 168)
- 557. Derdim Bir Değil ki Benim Gardaşım** (ÖK206)
- 558. Kul Şekilde Hayvan Kalana Çattım** (Yağız, 1976: 153; Zaman, 1997: 154-155; Aktaş, 2002: 26-27)
- 559. Son Düşüğüm Selin Girdabındayım** (Çankaya ve Şerif, 2002: 15)
- 560. Kalana mı Durana mı Yanayım** (Zaman, 1997: 236; Aktaş, 2002: 145; Doğan, 2009: 144; ÖK56; ÖK177)
- 561. Bırak Beni Konuşayım** (Zaman, 1997: 92-93; Öztunç, 2017: 51)

- 562. Dünyanın İçinde Ben Vatanlıyım** (Çankaya, 1994: 57; Zaman, 1997: 264-265; Aktaş, 2002: 185)
- 563. Müşerref Olmanın Müptelasıyım** (Ertekin, 2021a: 214-215; KK67)
- 564. Cihat Duran Şeriata Karşıyım** (Zaman, 1997: 314-315; Çankaya ve Şerif, 2002: 156)
- 565. Acı Selamları Söyleme Kızım** (ÖK189)
- 566. Bırak da Git Yap mı Dedim** (ÖK112)
- 567. Biraz Konuşalım Dedim** (Zaman, 1997: 367)
- 568. Koç Bakışlı Köroğlu'nu Özledim** (Çankaya ve Şerif, 2002: 99)
- 569. Kendi Yüzlerimi Güldüremedim** (Zaman,1997:250-251; Aktaş, 2002: 170; ÖK15; ÖK185; ÖK355)
- 570. Yalan Dünya Bomboşumuş Bilmedim** (Yağız, 1976: 214; Zaman, 1997: 181; Aktaş, 2002: 79)
- 571. Yâren Eşle Doya Doya Gezmedim** (Ertekin, 2021a: 149)
- 572. Bir Katre Olmaya Geldim** (Zaman, 1997: 186-187; Aktaş, 2002: 85)
- 573. Kasım'ın On Yedisinde Zeynel Babadan Geldim** (Zaman, 1997: 510-511)
- 574. Eloğludur Seni Boğar Efendim** (ÖK6)
- 575. Çünkü Evde Ayran Var Var Efendim** (AK21)
- 576. Bizi Kendimize Bildir Efendim** (Zaman; 1997; 113; Aktaş, 2002: 151)
- 577. Kimi Açtır Kimi Toktur Efendim** (Zaman, 1997: 216, 358-359; Aktaş, 2002: 121-122)
- 578. Atı Alan Karşıya Varmış Efendim** (Zaman, 1997. 357)
- 579. Yanlış Ata Binmemeyi Öğrendim** (Ertekin, 2021a: 452-453)
- 580. Birlik Tohumunu Eker Giderdim** (Zaman, 1997: 482; Doğan, 2009: 152)
- 581. Ey Benim Fakirim En Yaman Derdim** (Zaman, 1997: 184-185; Çankaya, 1994: 25; Aktaş, 2002: 82-83)
- 582. Şahı Merdan Sana Gönül Verdim** (Zaman, 1997: 245-246; ÖK74)
- 583. Herkesi Okur Göreydim** (Zaman, 1997: 80)

- 584. Gözlerin Bahtımdan Kara Sevdiğim (ÖK95)**
- 585. Ağlanır mı Gözlerini Sevdiğim (Zaman, 1997: 162; Aktaş, 2002:)**
- 586. Düşman mı Oldun Gözlerini Sevdiğim (Aktaş, 2002: 101; Zaman, 1997: 197; ÖK183; ÖK184)**
- 587. Allahsız Değilim İnan Sevdiğim (Zaman, 1997: 114)**
- 588. Güzeli Bol Olan Yere Gidelim (Zaman, 1997: 488)**
- 589. Kırkından Birine Girsin Görelim (Zaman, 1997: 189-190; Aktaş, 2002: 87)**
- 590. Daha Ne Selim (Zaman, 1997:112-113)**
- 591. Dostlar Seni Unutur mu Veysel'im (Çankaya, 1994: 71; Zaman, 1997: 505-506)**
- 592. Sam Yeli Esiyor Başımda Benim (Zaman, 1997: 375-376)**
- 593. Bir Sebep Yok Gözüm Kaşımda Benim (ÖK160)**
- 594. Vay Neler Getirdin Başıma Benim (ÖK179)**
- 595. Kara Duman Çöktü Yoluma Benim**
(https://www.youtube.com/watch?v=wpt2gZ_s7kM, 16.12.2021, 00.05'te alınmıştır.)
- 596. Felek Alışmadı Huyuma Benim (Pehlivan, 1985: 23; Çankaya, 1994: 53, Aktaş, 2002: 160; Zaman, 1997: 244, 298)**
- 597. Ateşler Düşürdün Közüme Benim (Aktaş, 2002: 128; Zaman, 1997: 220; 479; ÖK93)**
- 598. Yıllardır Başıma Gelen Ne Benim (Çankaya ve Şerif, 2002: 178)**
- 599. Dertler Sardı Çevre Yanımı Benim (Zaman, 1997: 494-495)**
- 600. Bir Gün Bırakmadın Peşimi Benim (Zaman, 1997: 263; Aktaş, 2002: 183)**
- 601. Her Tahtası Bin Ah Çeker, Yattığım Beşik Benim (Zaman, 1997: 511)**
- 602. Devlet Kapısında İşim Yok Benim (Çankaya ve Şerif, 2002: 127)**
- 603. Ufak Hesaplarla İşim Yok Benim (Çankaya ve Şerif, 2002: 118)**
- 604. Beylik Gibi Asaletim Yok Benim (Zaman, 1997: 100-101)**
- 605. Yağıyor Başıma Kar Bu Yıl Benim (ÖK333)**
- 606. Çeksin Polisini Ardımdan Benim (ÖK90)**

607. **İki Cihan Senin Olsun Sen Benim 1** (Zaman, 1997: 182-183; Aktaş, 2002: 77)
608. **İki Cihan Senin Olsun Sen Benim 2** (Ertekin, 2021a: 273-274)
609. **Böyle Zalim İki Yüzlü Yâr Benim** (Pehlivan, 1985: 30; Zaman, 1997: 303-304)
610. **Neme Gerek Deli Gönlüm Hoş Benim** (ÖK198)
611. **Tepemde Dönüyor Binbir Ay Benim** (Zaman, 1997: 245; Aktaş, 2002: 162)
612. **Her Gece Gönlüme Dol Öğretmenim** (Çankaya, 1994: 9; Zaman, 1997: 496-497; Aktaş, 2002: 8)
613. **Ayrılahı Kırk Yıl Oldu Afşin'im** (Çitil, 2020: 15)
614. **Şu Dünyada Yolcu Oldum Giderim** (AK22)
615. **Çırpar Kanadımı Uçar Giderim** (Mezar Taşındaki dörtlük)
616. **Bilerek Bilmeden Öter Giderim** (Yağız, 1976: 179)
617. **Bu Sefer Hakkımız Hak Olsun Derim** (Öztunç, 2017: 111-112)
618. **Yakıp Sinem Kül Eylesen Çekerim** (Zaman, 1997: 385-386, 403)
619. **Korkusuz, Rüyasız Dünya Dilerim** (Çankaya, 1994: 22; Aktaş, 2002: 72)
620. **Yağma Yağmur Yâr Beklerim** (Yağız, 1976: 201; Zaman, 1997: 386)
621. **Oy Gelir mi Ola Eski Günlerim** (Zaman, 1997: 347-348; Aktaş, 2002: 222-223)
622. **Oy Gelir mi Eski Günlerim** (ÖK207)
623. **Niye Gördün Kör Olası Gözlerim** (Yağız, 1999: 210; Pehlivan, 1985: 56; Çankaya, 1994: 20; Aktaş, 2002: 65; Zaman, 1997: 286; Aktaş, 2002: 65)
624. **Evimde Kaygısız Yatmak İsterim** (ÖK131; ÖK176)
625. **Ben de Bayramlarda Gülmek İsterim** (Yağız, 1976: 186)
626. **Engininde Bağlı Bostan İsterim** (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)
627. **Bugün Ölür Yarın Gene Gelirim** (Çankaya ve Şerif, 2002: 11)
628. **Berçenek'te Körün Birinden İçtim** (Zaman, 1997: 149-150; Aktaş, 2002: 9-10)
629. **Komşunun Çulunu Çalma Demiştım** (AK23)

- 630. Alay Etmen İçin Konu Yok Beyim** (Çankaya ve Şerif, 2002: 39)
- 631. Be Hey Fani Dünya Sana Ne Deyim** (Yağız, 1976: 203)
- 632. Dost Dağında Bülbül Öttü Neyleyim** (ÖK111)
- 633. Dinleyin Derdimi Dostlar Söyleyim** (ÖK228)
- 634. Âdem miyim Hayvan mıyım Ben Neyim** (Zaman; 1997: 91; Aktaş, 2002: 122-123)
- 635. Kuru Lafla Sürülmez ki Süreyim** (Yağız, 1976: 172; Pehlivan, 1985: 52; Zaman, 1997: 174; 283-284; Aktaş, 2002: 59; ÖK175)
- 636. Mevla'ya Şükür ki Eşek Gibiyim** (Zaman, 1997: 330; Aktaş, 2002: 205)
- 637. Sanki Bir Kayadan Doğmuş Gibiyim** (Yağız, 1976: 112; Pehlivan, 1985: 58; Çankaya, 1994:35; Yağız, 1999: 74; Aktaş, 2002: 117-118; Zaman, 1997: 287-288; ÖK139)
- 638. Yağmuru Dökülmüş Bulut Gibiyim** (Yağız, 1976: 157; Zaman, 1997: 242; Aktaş, 2002: 158)
- 639. Yalan ile Divan Duran Ben miyim** (Yağız, 1976: 175; Pehlivan, 1985: 53; Zaman, 1997: 284-285)
- 640. Sevgilim Meçhuldür, Ben Mahzuni'yim** (Ertekin, 2021a: 182)
- 641. Hak Yaratmış Tüm Âlemi, Bu Deniz Toprak Bizim** (Aktaş, 2002: 232)
- 642. Uzun Uzun Yollar Bizim** (Pehlivan, 1985: 25; Zaman,1997: 261-262, 299; Aktaş, 2002: 181)
- 643. Bilmem Neye Gider Hâlimiz Bizim** (<https://www.youtube.com/watch?v=cpjMTmSIJGE>, 20.12.2021, 23.19'da alınmıştır.)
- 644. Cemalım Hak Cemalhydı Cennetü Âlâ Oldum** (Öztunç, 2017: 101-102)
- 645. Ben Karayalçın'a Danışman Oldum** (Zaman, 1997: 399; Öztunç, 2017: 92; ÖK12)
- 646. Gülmedim Cihanda Bir Dem Nice Perişan Oldum** (<https://www.youtube.com/watch?v=96ooF4UlsR8>; 01.01.2022, 18.40'ta alınmıştır.)
- 647. Neden Ben İhtiyar Oldum** (Yağız, 1976: 145; Pehlivan, 1985: 47; Aktaş, 2002: 145-146; Zaman, 1997: 281)
- 648. Aradım Derdime Dermanı Buldum** (Ertekin, 2021a: 117)

- 649. Güzel Selamına Kurban Olduğum (ÖK121)**
- 650. Ulu Kervanına Kurban Olduğum (ÖK173)**
- 651. Kuru Topraklarına Kurban Olduğum (Zaman, 1997: 153-154; Aktaş, 2002: 23; Doğan, 2009: 146)**
- 652. Boş Boşuna Kendin Yorma Doktorum (Çankaya ve Şerif, 2002: 18)**
- 653. Ağustos Ayında Kış Bekliyorum (Çankaya, 1994: 11; Zaman, 1997: 498-499)**
- 654. Yavrum, Yavrum, Yavrum, Yavrum (Yağız, 1976: 55-56)**
- 655. Dünyalar Kaldıkça Kalasın Yavrum (Çankaya ve Şerif, 2002: 181)**
- 656. Niye Geri Dönüp Geldin Yunus'um (Çankaya ve Şerif, 2002: 14)**
- 657. Görmeyen Göz Bakışır mı Be Dostum (Çankaya ve Şerif, 2002: 73)**
- 658. Bari Bundan Sonra Gülmez mi Dostum (https://www.youtube.com/watch?v=FnXeVu988YE, 16.12.2021, 00.15'te alınmıştır.)**
- 659. On İki İmam Kuluyum (https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)**
- 660. Pençesi Kırılmış Kuzguna Döndüm (Zaman, 1997: 265; Aktaş, 2002: 185)**
- 661. Geceleri Bölüp Seni Düşündüm (Çankaya, 1994: 58; Zaman, 1997: 322; 500-501; Aktaş, 2002: 197-198)**
- 662. Onu Her Gün Diri Gördüm (Çankaya, 1994: 16; Zaman, 1997: 163-164; Aktaş, 2002: 37-38)**
- 663. Nasıl Yol Yaptınsa Ordan Yürüdüm (Yağız, 1976: 215)**
- 664. Kâr Değil Divane Gönlüm (AK24)**
- 665. Şu Benim Divane Gönlüm (Zaman, 1997: 148; Aktaş, 2002: 99; ÖK125; ÖK351)**
- 666. Senin Bu Gidişin Nereye Gönlüm (ÖK184)**
- 667. Seni Diyar Diyar Atarım Gönlüm (ÖK113)**
- 668. Medine Siperli Kerbela Döşlüm (https://www.youtube.com/watch?v=iscC5i3YTrc, 18.12.2021, 16.10'da alınmıştır.)**

- 669. Gene de Geçemem Duy Kara Gözlüm** (Yağız, 1976: 199; Zaman, 1997: 253; Aktaş, 2002: 175; ÖK103)
- 670. Aman Köyüm Dertli Köyüm** (Yağız, 1976: 143-144; Çankaya, 1994: 44; Zaman, 1997:145-147; Aktaş, 2002: 144-145)
- 671. Nuri Nuri Nuri Can** (ÖK201)
- 672. Muhammet Ali'yi Bırakmadım Can** (ÖK194)
- 673. Vazgeç Kuzu Vazgeç Böyle Çobandan** (ÖK79; ÖK176)
- 674. Kar Bir Yandan, Gam Bir Yandan** (Zaman, 1997: 412)
- 675. Kan Bir Yandan Yaş Bir Yandan** (Zaman, 1997: 127-128)
- 676. Kırk Gün Önce Geçiyordum Bir Mezar Başından** (KK68)
- 677. Aldığım Doğrudur Sattığım Yalan** (Yağız, 1976: 195; Çankaya, 1994: 30; Zaman, 1997: 201-202; Aktaş, 2002: 105)
- 678. Bütün Dediklerin Yalan** (Yağız, 1976: 165; Zaman, 1997: 142)
- 679. Tuz Katarlar Bala Aman** (Yağız, 1976: 184; Zaman, 1997: 425-426)
- 680. Akar Gözlerimden Yaş Aman Aman** (ÖK147)
- 681. Kara Düzen Vermez Aman** (Zaman, 1997: 462)
- 682. Göle Su Gelmesi Bilemem Ne Zaman** (ÖK136; ÖK351)
- 683. Güneş Doğup Gündüz Olduğu Zaman** (Zaman, 1997: 306-307; Yağız, 1999: 42, 171; Doğan, 2009: 127)
- 684. Babamın Başına Belasın Salman** (Zaman, 1997: 116)
- 685. Gel Kendini Üzme Amman Ha Amman** (ÖK91)
- 686. Gözlerinde Başka Duman** (AK25)
- 687. Küs Kalnır mı Gül Yüzlü Yârınan** (ÖK229)
- 688. Çok Ayılar Göbek Attı Hırsınan** (Zaman, 1997: 102; Aktaş, 2002: 70)
- 689. Kendime İncancım Kalmadı İnan** (Çankaya, 1994: 64; Zaman, 1997: 339; Aktaş, 2002: 215-216)

- 690. Çürük Hasan Dost, Çürük Hasan** (Zaman, 1997: 445-446)
- 691. Bir Kaya Dibinde Yandı Perişan** (<https://www.youtube.com/watch?v=FYLFX95U4nY>, 21.07.2021, 15.00'te alınmıştır.)
- 692. Mor Koyun Yaralı Kuzu Perişan** (Yağız, 1976: 96, Pehlivan, 1985: 35; Zaman, 1997: 272; Aktaş, 2002: 118-119)
- 693. Rahmeti Bir Hoştur Coşar Elbistan** (https://www.youtube.com/watch?v=_HrUQaScBuY, Mahzuni Şerif - Abdurrahim Karakoç - Bayram Bilge Tokel – Gönül Dağı Programı. (19.05.2020, 01.44'te alınmıştır.)
- 694. Gel Beni Ayırma Hacı Bektaş'tan** (Çankaya ve Şerif, 2002: 197)
- 695. Demir Perdeleri Çekme Gardiyan** (Yağız, 1976: 94; Pehlivan, 1985: 32; Zaman, 1997: 136; 305; Aktaş, 2002: 167; Doğan, 2009: 128)
- 696. Duy Uyan Dost Uyan** (Yağız, 1976: 98; Çankaya, 1994: 14; Zaman, 1997: 152-153; Aktaş, 2002: 20-21)
- 697. Bu İkiye Serin Vermeli Ozan** (Çankaya ve Şerif, 2002: 101)
- 698. Bir Acayip Soya Düştü Bu Ozan** (Çankaya ve Şerif, 2002: 119)
- 699. Soğan Dalı Görsem Apışırım Ben** (Ertekin, 2021a: 231-232)
- 700. Hayatta Bahtıyla Savaşlım Ben** (KK68)
- 701. Kendi Bilmezlerin Telaşlım Ben** (Zaman, 1997: 111, ÖK22)
- 702. Al Yüzüme Güneş Vurmaz Oldu Senin Elinden** (Zaman, 1997: 453)
- 703. İçimde Böyle Bir Ateş Var İken** (ÖK104)
- 704. Şaka Maka Deriken** (Zaman, 1997, 135, 406; Çankaya, 1994: 41; Aktaş, 2002: 130)
- 705. O Dost ile Ben Kendimi Bilirken** (Çankaya ve Şerif, 2002: 103)
- 706. Bilmem Elendi mi Gardaş Olurken** (Zaman, 2002: 188; Aktaş, 2002: 92)
- 707. Bizim Gibi Kapularda Gel Dilen** (AK26)
- 708. Belalıyım Gönümünen Serinen** (Ertekin, 2021a: 167-168)
- 709. Ehlibeyt'in Sırrını Bilemezsin Sen** (Zaman, 1997: 455)
- 710. Cenazem Başında Alay Ettin Sen** (Çankaya ve Şerif, 2002: 121)

- 711. Geçip Giden Yıllar Döner mi Sandın** (Çankaya ve Şerif, 2002: 96)
- 712. Sen Olsaydın Ne Yapardın 1**(ÖK180)
- 713. Sen Olsaydın Ne Yapardın 2** (ÖK181; ÖK185)
- 714. Sen Olsaydın Ne Yapardın 3** (ÖK213)
- 715. Sen Olsaydın Ne Yapardın 4** (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)
- 716. Gözlerimden Uykumu da Kaldırdın** (Zaman, 1997: 373-374)
- 717. Böyle Arsız Arsız Gülmez Olaydın** (Zaman, 1997: 392)
- 718. Eski Yaralarım Elleme Sakın** (Aktaş, 2002: 218-219; Zaman, 1997: 343-344)
- 719. Şaşkınım Şaşkınım Şaşkın** (ÖK217)
- 720. Ezelden Böyledir Hâl Dünyanın** (Zaman, 1997: 351)
- 721. Nerde Senin Yiğitlerin Dağların 1** (Zaman, 1997: 182; Aktaş, 2002: 81-82; ÖK69)
- 722. Nerde Senin Yiğitlerin Dağların 2** (Arslan, 2020: 143)
- 723. Uy Allah'tan Bulasın** (ÖK175; ÖK225)
- 724. Düşün, Perde Sana Bela Olmasın** (Çankaya ve Şerif, 2002: 57)
- 725. Unutma ki Şu Arzu Talebimi Tutasın** (Ertekin, 2021a: 169-170)
- 726. Derdine Bir Deva Bulamayasın** (ÖK134)
- 727. Ahır Dağı Niye Gamlı Gamlısın** (Öztunç, 2017: 63; <https://www.youtube.com/watch?v=ViBsrElhejM>; 01.07.2021, 18.00'de alınmıştır.)
- 728. Vardan mısın Yoktan mısın** (Zaman, 1997: 228; Aktaş, 2002: 140)
- 729. Gönüllerin Hünkârısın Güzellerin Mahısın** (Ertekin, 2021a: 275; ÖK73)
- 730. Ormanı Çiçeği Yakan Utansın** (Zaman, 1997: 413)
- 731. Kaderine Kırgınsın** (Zaman, 1997: 129-130)
- 732. Niye Bulanık Akarsın** (Zaman, 1997: 390)
- 733. Munzur Suyu Niye Gamlı Çağlarsın** (Çankaya ve Şerif, 2002: 83)

- 734. Gün Olur ki Hatırımı Sorarsın** (Zaman, 1997: 184; 479-480; Aktaş, 2002: 81; ÖK36; ÖK37; ÖK183)
- 735. İnan ki Yoldan Kalırsın** (ÖK84)
- 736. Kurumadılar mı İnanmazsın** (ÖK150)
- 737. Benim Değil Anadolu'nun Olsun** (KK84)
- 738. İltica Ettim Dünyaya İbreti Sevda İçin**
- 739. Muhammed Ali'yi Sevdiğim İçin** (AK27)
- 740. Her Yol Haktır Bir Benim İçin** (Ertekin, 2021a: 233-234)
- 741. Selamina Bir Canım Verdim Bilemedin** (Zaman, 1997: 483-484)
- 742. Kapımızı Kırdın, Öyle mi Geldin** (AK28)
- 743. Tüylerini Döktün, Yine mi Geldin** (Zaman, 1997: 418-419)
- 744. Uzak Bağda Öten Neşet Hoş Geldin** (Öztunç, 2017: 104-105)
- 745. Baban Olmasa Baba Sen de Gelmezdin** (AK29)
- 746. Kundağı Kucakta Ağlar Bir Gelin** (Yağız, 1976: 211; Pehlivan, 1985: 59; Zaman, 1997: 141; 288; Aktaş, 2002:174-175)
- 747. Dağlar Engel mi Oldu Yoluna Senin** (Zaman, 1997: 129; ÖK188)
- 748. Kimler Gelip Geçti Mazinden Senin** (Yağız, 1976: 198; Zaman, 1997: 139; Aktaş, 2002: 150)
- 749. Yolcu Derin İzi Derin** (Zaman, 1997: 493-494)
- 750. Hani Senin Turnaların Tellerin** (Aktaş, 2002: 200)
- 751. Yolunda Taşı Hoş Bizim Köylerin** (Çankaya, 1994: 69; Zaman, 1997: 503-504)
- 752. Niye Dolu Dolu Akar Gözlerin** (Zaman, 1997: 475; <https://www.antoloji.com/gozlerin-ceyhan-suyu-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 18.12'de alınmıştır.)
- 753. Güzel Dost Sen Neredesin** (Zaman, 1997: 124-125)
- 754. Neredesin Kumru Dillim Neredesin** (Zaman, 1997: 195; Aktaş, 2002: 99)
- 755. Dağlar Dağlar Garip Zeyno'm Neredesin** (Pehlivan, 1985: 31; Aktaş, 2002: 199)

756. Oy Dünya Vay Dünya Dönemeyesin (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

757. Erim Erim Eriyesin (Zaman, 1997: 269-270; Öztunç, 2017: 38-39)

758. Âlemler İçinde Bir Dane misin (ÖK356)

759. Sen Bu Hâlimi Görmez misin (Zaman, 1997: 386-387)

760. Bak Bak ile Bizden Ne Göreceksin (Çankaya ve Şerif, 2002: 122)

761. Kamber Böyle Kime Ne Diyeceksin (Çankaya ve Şerif, 2002: 166)

762. Niye Bana Gamlı Gamlı Gülersin (ÖK141; ÖK175; ÖK188)

763. Neden Bana Gül Yüzlüm Gülersin (ÖK209)

764. Gelin Amerika Kovulsun Gitsin (Zaman,1997: 258; Aktaş,2002: 179)

765. Herkeste Merhamet Var mı Zannettin (ÖK145; ÖK146)

766. Savurdun Ömrümü Yelle Yel Ettin (https://www.youtube.com/watch?v=PB-G83xl_ek, 19.12.2021, 18.12'de alınmıştır.)

767. Şu Bekleyen Hasta Ölmez Demeyin (Zaman, 1997: 396-397)

768. Varın Hele Bir Deneyin (ÖK224)

769. Kurban Olam Sana Bekle Hüseyin (Yağız, 1976: 104; ÖK70)

770. Şikâyetim Sana İmam Hüseyin (Zaman, 1997: 212, 407)

771. Kerbela'da Sefa Buldu Hüseyin (ÖK182)

772. Bir Muaviye Bir De Wilson

(<https://www.youtube.com/watch?v=qIxZ8qFxFxUJ0&t=9s>, 01.01.2022, 15.10'da alınmıştır.)

773. Yüz Beş Sene Oldu Niye Vermiyon (AK30)

774. De Bre Dön De Bre Dön (Zaman, 1997: 123-124)

775. On Beşimde Bahar Günüm Geri Dön (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 02.09.2019, 16.25'te alınmıştır.)

776. Ahmak Yolcu Gün Batmadan Geri Dön (Çankaya ve Şerif, 2002: 184)

777. Acımazsan Tabip Sormadan Dön Dön (Zaman, 1997: 236-237; Aktaş, 2002: 152)

- 778. Mamudo Kurban Niye Doğdun** (Çankaya, 1994: 56; Zaman, 1997, 252; Aktaş, 2002: 174; ÖK66)
- 779. Gülün Diken Değil Sen Baykuş Oldun** (Ertekin, 2021a: 148)
- 780. Gardaş Defineyi Nerede Buldun** (Zaman; 1997; 122-123; Aktaş, 2002: 58; Öztunç, 2017: 85-86)
- 781. Kervanımı Haramiye Bozdurdun** (Aktaş, 2002: 202)
- 782. Her Gün Aramızda Kavga mı Olsun** (Yağız, 1976: 166; Pehlivan, 1985: 50; Zaman, 1997: 283; Aktaş, 2002: 103)
- 783. Bundan Sonra Yüce Dağın Yol Olsun** (Zaman, 1997: 439)
- 784. Kalanlara Selam Olsun 1** (Çankaya ve Şerif, 2002: 143)
- 785. Kalanlara Selam Olsun 2** (ÖK81)
- 786. Gelenlere Selam Olsun** (ÖK354)
- 787. Her Parçamız Ağzınızda Baklava Lokum Olsun** (Zaman, 1997: 510)
- 788. Bana Bir Meze Sun Sırf Candan Olsun** (Zaman, 1997: 328-329; Aktaş, 2002: 205)
- 789. Emmi Dayı Hasım Yâr Senin Olsun** (Yağız, 1976: 151; Zaman, 1997: 99; Aktaş, 2002: 168-169)
- 790. Sarı Güller Senin Olsun** (ÖK214)
- 791. Varıdı Görmedi Yazıklar Olsun** (AK31)
- 792. Allah İçin Dur Diyen Yok Durulsun** (Zaman, 1997: 474)
- 793. Kan Köpüren Murat Suyu Durulsun** (Çankaya ve Şerif, 2002: 95)
- 794. Tanrı'm Dünyayı Korusun** (Zaman, 1997: 310; Aktaş, 2002: 186-187)
- 795. Hakemliği Unuttun** (Zaman, 1997: 354-355)
- 796. Ey Sevgili Niye Kara Büründün** (Çankaya ve Şerif, 2002: 23; <http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 14.04.2020, 23.23'te alınmıştır.)
- 797. Dağlarına Biber Ekilir Bir Gün** (ÖK349)
- 798. Çağla Yaşım Çağla Gönlüm Yaralı Bugün** (https://www.youtube.com/watch?v=MIhvez_wgOII, 02.06.2023, 14.13'te alınmıştır.)

- 799. Gönlümden Yorgunum Bugün** (Zaman, 1997: 355)
- 800. Biz Hakk'ın Kuluyuz Bugün** (Zaman, 1997: 156)
- 801. Dur Diyen Bulunur Belki de Bir Gün** (Aktaş, 2002: 160)
- 802. Al Menekşe Biter Bir Gün** (Ö220)
- 803. Kara Günler Biter Bir Gün** (ÖK180)
- 804. Dağlarına Çadır Kurulur Bir Gün** (Pehlivan, 1985: 61; Zaman, 1997: 289; Yağız, 1999: 48, 179)
- 805. Düzlerine Çadır Kurulur Bir Gün** (Zaman, 1997: 185-186; Aktaş, 2002: 83-84)
- 806. Girdab-ı Belaya Girin de Görün** (Yağız, 1976: 107; Pehlivan, 1985: 19; Zaman, 1997: 295-296; ÖK76)
- 807. Kaderi Berbat Merdo, Merdo** (<https://www.antoloji.com/merdo-sana-bir-gun-olsun-siiri/?siralama=p>, 28.03.2020, 17.43'te alınmıştır.)
- 808. ZanburKöyde Doğmuş Gelinli Caffo** (<https://www.youtube.com/watch?v=Z12WkdOwEKg>, 18.12.2021, 21.22'de alınmıştır; ÖK356)
- 809. Neden Gül Cemalin Bozulmuş Caffo** (ÖK140)
- 810. Derya Olan Coşar Hallo** (ÖK80)
- 811. Bu Dağlarda Deli Memo** (Zaman, 1997: 460)
- 812. Seni Kimler Dağa Kaldırır Memo** (AK32)
- 813. Üç Yaşlı Yavruya Kul Sayılır O** (KK68)
- 814. Uyuttular Tüm Avamı Sine-i Millet Deyip** (Çankaya ve Şerif, 2002: 133)
- 815. Himmet Et Dünyada Naçarım Naçar** (<https://www.youtube.com/watch?v=i2TUQ5nuJCA>; 10.01.2021, 21.45'te alınmıştır.)
- 816. Ey Mızrabı Zülfigar** (Ertekin, 2021a: 330-331)
- 817. Kul Himmet'im Bize Rüzgâr** (ÖK89)
- 818. Bak Münafık Nerden Çıkar** (<https://www.antoloji.com/bas-kamyonun-kuyruguna-siiri/?siralama=p>, 13.12.2019, 17.44'te alınmıştır.)

- 819. Boz Bulanır Eğri Söker Yaylalar** (Yağız, 1976: 123; Aktaş, 2002: 118; Zaman, 1997: 213; 408-409)
- 820. Dile Kolay Gurbet Beni Paralar** (Çankaya ve Şerif, 2002: 158)
- 821. Yaralar Yaralar** (ÖK75; ÖK184)
- 822. Sızladıkça Sızıyor Yaralar** (Zaman, 1997: 410-411)
- 823. Senin Yaprakların Yok mudur Bağlar** (ÖK345)
- 824. Neler Oldu Size Bahtı Karalı Dağlar** (Zaman, 1997: 473)
- 825. Baş Dumanlı Dağlar** (Zaman, 1997: 389-390)
- 826. Bugünlük Ben Size Mihmanım Dağlar** (Yağız, 1976: 106)
- 827. Sümbül Dağlar, Nevruz Dağlar** (Zaman, 1997: 471)
- 828. Gülüm Nergisim Ağlar** (Zaman, 1997: 374)
- 829. Nutuk Atıp Yarıştılar** (Zaman, 1997: 467-468; ÖK352)
- 830. Elimizden Gitti Bizim Yazılar** (Zaman, 1997: 433; Arslan, 2020: 143-144)
- 831. Her Yanımdan Garip Garip Sızılar** (ÖK16)
- 832. Ak Zambaklar Gibi Açışan Yıllar** (Zaman, 1997: 506)
- 833. Bizim Yollar, Bizim Yollar** (Zaman, 1997: 218; Aktaş, 2002: 125-126)
- 834. Acı Çekiyor İnsanlar** (Zaman, 1997: 478-479)
- 835. Ben İçtim Şarabı Beni Yaksınlar** (Çankaya ve Şerif, 2002: 102)
- 836. Ağlamayıp Benim Sesim Çalsınlar** (Çankaya ve Şerif, 2002: 199-200; Zaman, 2005: 194; Öztunç, 2017: 131)
- 837. Bir Ölür, Bin Doğarlar** (Zaman, 1997: 451)
- 838. Evvela Şakadan Başlar** (Çankaya ve Şerif, 2002: 172)
- 839. Yakamadım Neden Dostlar** (Zaman, 1997: 408-409; ÖK5)
- 840. İki Köpek Bir Kuzuyu Yıkmişlar** (AK33)
- 841. Ben Gittikten Sonra Seni Kimler Yaylar** (ÖK342)
- 842. Kış Ayları Yaza Çatar** (Zaman, 1997: 231; Aktaş, 2002: 144; ÖK62; ÖK177)

- 843. Hak Bilir Ki Her Tüyünde Yirmi Bin Şeytan Yatar** (Zaman, 1997: 267-268-269; <https://www.antoloji.com/seytan-yatar-sulb-i-kopek-siiri/?siralama=p>, 29.03.2020, 20.24'te alınmıştır.)
- 844. Her Kerem'den Bir Aslı'ya Cüdâ Var** (Ertekin, 2021a: 165-166)
- 845. Benim de El Değmedik Bir Yara Var** (Yağız, 1976: 66-67; ÖK338)
- 846. Ovada Savrulan Harmanım mı Var** (Zaman, 1997: 188-189; Aktaş, 2002: 97; Doğan, 2009: 143)
- 847. Ardım Sıra Akan mı Var** (Yağız, 1976: 140)
- 848. Haciz Edilecek Ceketim mi Var** (AK34)
- 849. Bir Fakirden Başka Sevenin mi Var** (Ertekin, 2021a: 179)
- 850. Sizde Havyar Bizde Bulgur Aşı Var** (Zaman; 1997; 101; Aktaş, 2002: 134-135)
- 851. İçerde Bir Serseri Var** (Çankaya ve Şerif, 2002: 159)
- 852. Her Gün Akar Yaşım Var** (Zaman, 1997: 338-339; Aktaş, 2002: 215)
- 853. Şu Dünyada Hâllerim Var** (ÖK224)
- 854. Haberin Yok Poz Üstüne Pozun Var** (Yağız, 1976: 105; Zaman, 1997: 194, 342; Aktaş, 2002: 95-96, 224)
- 855. Bu Mezarda Bir Garip Var** (Pehlivan, 1985: 27; Zaman, 1997: 300-301; Doğan, 2009: 148)
- 856. Bir Elinde Zülfikar Var** (Zaman, 1997: 379-380)
- 857. Lütfet Tellerini Dinle Neler Var** (Ertekin, 2021a: 320-321)
- 858. Dağ Arkası Sıra Sıra Köyler Var** (Çankaya ve Şerif, 2002: 66)
- 859. Dayıları Büyük Büyük Arsız Var** (Zaman, 1997. 346; Aktaş, 2002: 221)
- 860. Gülücüğün Dona Kaldı Nazlı Yâr** (Çankaya ve Şerif, 2002: 17)
- 861. Affetmem Seni Seni Yâr** (Yağız, 1976: 61)
- 862. Bu Yareyi Saramazsın Güzel Yâr** (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 02.09.2019, 16.31'de alınmıştır.)
- 863. Kadehimi Doldur da Eller Bizi Duymasın Yâr** (Zaman, 1997: 381; 432)

- 864. Evin Evin Yıkılsın Yâr** (Zaman, 1997: 438)
- 865. Kurudum da Tükendim Yâr Yâr** (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 03.09.2019, 01.28'de alınmıştır.)
- 866. Bu Kadar Nefsine Uyar mı Uyar** (Çankaya ve Şerif, 2002: 28)
- 867. Oku Rahledeki Enam-ı İnan Mümteha Yazar** (Aktaş, 2002: 75-76)
- 868. Ömür Döne Döne Geçer** (Pehlivan, 1985: 28; Zaman, 1997: 301-302; Doğan, 2009: 142)
- 869. Akar Gözlerimden Yaş Gelir Geçer** (<https://www.youtube.com/watch?v=qzCHLPfS9UQ>, 15.12.2021, 22.55; ÖK340; ÖK356)
- 870. Boğazdan Bir Gemi Geçer Hoş Geçer** (Çankaya ve Şerif, 2002: 35)
- 871. Öldür Beni Etme Heder** (Zaman, 1997: 451-452)
- 872. Tarlayı Görmemiş Taştan Bahseder** (Zaman, 1997: 412-413)
- 873. İyi Günde Tanrı Gibi Laf Eder** (Zaman, 1997: 208-209; Aktaş, 2002: 111-112; ÖK53)
- 874. İyi Günde Gerçek Gibi Laf Eder** (KK68)
- 875. Kim Demiş ki İki İki Dört Eder** (ÖK118)
- 876. Yolcu da Hancı da Gider** (Zaman, 1997: 99-100)
- 877. Kaygular da Gider Neşe De Gider** (ÖK81)
- 878. Beni Çölden Çöle Dağlayıp Gider** (Zaman, 1997: 237; Aktaş, 2002: 152-153)
- 879. Mor Kuzular Bakar Gider** (<https://www.antoloji.com/gider-bir-koyun-surusu-olduk-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 17.59'da alınmıştır.)
- 880. Bir Boz Bulut Akar Gider** (Zaman, 1997: 96; ÖK25)
- 881. Akar Boz Bulanık Durulur Gider** (Yağız, 1976: 132; Zaman, 1997: 257; Aktaş, 2002: 178; ÖK19)
- 882. İpini Beline Dolamış Gider** (Yağız, 1976: 171; Pehlivan, 1985: 51; Çankaya, 1994: 38; Zaman, 1997: 84; Aktaş, 2002: 126; Doğan, 2009: 134; ÖK175)
- 883. Her Saatte Yedi Sefer** (Zaman;1997;102-103; Öztunç, 2017: 65)
- 884. Velayete Erse Soyuna Çeker** (Zaman,1997: 254-255; Aktaş, 2002: 176; KK66)

- 885. Benimle Yatan Geceler** (ÖK133)
- 886. Usandım Senden Geceler** (ÖK224)
- 887. Bitmez Tükenmez Geceler** (Yağız, 1976: 97; Pehlivan, 1985: 34; Çankaya, 1994: 17; Zaman, 1997: 271; Aktaş, 2002:48)
- 888. Saatteki Heceler** (Zaman, 1997: 127)
- 889. Burda Kalır Madenciler** (Zaman, 1997: 471-471)
- 890. İllallahsın Dediler** (Zaman, 1997: 369- 370)
- 891. Kendi Dillerini Bilemediler** (Çankaya, 1994: 7; Zaman, 1997: 496)
- 892. Oturdum Bir Kere Baktı Gittiler** (KK77, KK96)
- 893. Dumanlı Dumanlı Oy Bizim Eller** (Yağız, 1976: 120; Çankaya, 1994: 51; Zaman, 1997: 277-278; Aktaş, 2002: 68, 158; Eren, 2020: 46)
- 894. Türkü Söylüyor Ninniler** (ÖK197)
- 895. Bu Her Neyse Bitti Erenler** (Zaman, 1997: 178; Aktaş, 2002: 71)
- 896. İnan Yolcuym Erenler** (Zaman, 1997: 167; Aktaş, 2002: 52)
- 897. Çamura Basarak Toz Etmesinler**
- (<https://www.antoloji.com/haci-bektas-yolu-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 17.21'de alınmıştır.)
- 898. At Ölünce Meydan Kalırmış Derler** (ÖK114)
- 899. Bilirsin Sevenden Serin İsterler** (Zaman, 1997: 206, 211; Aktaş, 2002: 108-109, 114-115; ÖK50)
- 900. Doğduğun Köyü İsterler** (ÖK154)
- 901. Demek Beyler Sana Ayı Demişler** (Çankaya ve Şerif, 2002: 60)
- 902. Yiğitler, Yiğitler, Bizim Yiğitler** (Zaman, 1997: 289-290; Yağız, 1999: 44-45,168; Pehlivan, 1985: 62; Aktaş, 2002: 15-16)
- 903. Yürüyün Yiğitler** (ÖK90)
- 904. Yolda Tutar Gümrükçüler** (KK28)

- 905. Gönül Yaylasından Gitmiş Bizim Sürüler** (Zaman, 1997: 461; ÖK352)
- 906. Kara Çadırımız Artık Kurulmaz Beyler** (Zaman, 1997: 456)
- 907. Hıçkırıktan Yara Gözler** (Zaman, 1997: 447-448; ÖK59)
- 908. Yüce Dağdan Ceylan İnmişe Döner** (ÖK152)
- 909. Başında Bir Büyük Alamet Tüner** (ÖK371)
- 910. Bu Ezeli Kanun Yâr Yâre Düşer** (ÖK337)
- 911. Tokmağı Bezinden Beter** (Zaman, 1997: 350-351; Öztunç, 2017: 84-85)
- 912. Milyona Hacet Yok Mil Dese Yeter** (Ertekin, 2021a: 171)
- 913. Dostumun Cemali Bulması Yeter** (ÖK158)
- 914. Ne Doktor Bulunur Ne Çıban Biter** (Yağız, 1976: 101; Çankaya, 1994: 19; Zaman, 1997:147-148; Aktaş, 2002: 57)
- 915. Sokak Sokak Düğün İster** (Zaman, 1997: 427-428; Aktaş, 2002: 235-236)
- 916. Sen Bir Yandan Ben Bir Yandan Dilaver** (ÖK13)
- 917. Hannover, Hannover** (Zaman, 1997: 415-416)
- 918. Alamanya Gardaşımı Geri Ver** (Yağız, 1976: 128-129; Pehlivan, 1985: 44; Zaman, 1997: 278-279; Aktaş, 2002:48-49)
- 919. Akan Bir Seyhan'a Benzer** (ÖK186)
- 920. Tınazın Savrulmuş Harmana Benzer** (ÖK159)
- 921. Kılavuzu Öbür Kervana Benzer** (ÖK163)
- 922. Biri Hancıdadır, Biri Yoldadır** (Zaman, 1997: 172; Aktaş, 2002: 43-44)
- 923. Değme Doktor Benim Yaram Başkadır** (Yağız, 1976: 191)
- 924. Evvela Vicdanın Gören Hacıdır** (ÖK162; ÖK216; ÖK351)
- 925. Size Göre Yalan Mıdır** (Zaman, 1997: 198, 341; Aktaş, 2002: 101-102, 223)
- 926. Biz Bize Kıyana Uyduk Ondandır** (Zaman; 1997: 96-97)
- 927. Ramazanda Oruç Tutsa Yalandır** (Yağız,1976: 168)
- 928. Bazan Kabuk Bağlar Bazan Hicrandır** (Çankaya ve Şerif, 2002: 160)

- 929. Bin Yıllık Pusuda Yatanlarıdır** (Çankaya ve Şerif, 2002: 37-38)
- 930. Bizim de Olacak Zamanı Vardır** (Zaman, 1997: 225; Aktaş, 2002: 135-136)
- 931. Kimin Kime Sözü Vardır** (Zaman, 1997: 262; Aktaş, 2002: 182)
- 932. Artık Adam Olmak Dile Kolaydır** (Yağız, 1976: 118; Zaman, 1997: 140-141; Aktaş, 2002: 61)
- 933. Dünya Ne Sen Ne De Ben Ne Ona Kalır** (AK35)
- 934. Dam Üstüne Dam Yapılır** (Zaman, 1997:270-271; Aktaş, 2002: 136)
- 935. Bir Dünyayı Bulandırır** (Zaman, 1997:247; Aktaş, 2002: 164; ÖK355)
- 936. Dünyada Hatırı Yıkık Dolaşır** (Çankaya ve Şerif, 2002: 49)
- 937. Çünkü Mustafa'nın Kemali Haktır** (Zaman, 1997: 330-331; Aktaş, 2002: 206-207)
- 938. Neden Sadık Yârin Kara Topraktır** (Yağız, 1976: 149-150; Çankaya, 1994: 26-27; Zaman, 1997: 191-193; Aktaş, 2002: 90-91)
- 939. Dar Akşamın Kötü Huyu Böyledir** (Çankaya ve Şerif, 2002: 110)
- 940. Biz Yanarız Nar-ı Aşka, Ya Cenneti Âlâ Nedir** (Aktaş, 2002: 123-124; ÖK27; ÖK356)
- 941. Bu Kürre-i Arzın Binası Nedir** (Zaman, 1997: 159-160; Aktaş, 2002: 42)
- 942. Bu Bebeğin Suçu Nedir** (Zaman, 1997: 384-385)
- 943. Bizim Gönül Avaredir** (Ertekin, 2021a: 205-206)
- 944. Eğildi Bellerim Bükülmektedir** (Yağız, 1976: 164; Pehlivan, 1985: 49; Zaman, 1997: 106-107, 282; Aktaş, 2002: 157)
- 945. Uy Ana Rahmime Gelen Ali'dir** (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)
- 946. Doktor İşte Ondan Başım Deli Delidir** (ÖK355)
- 947. Bize İçi Dışı Görülmelidir** (Zaman, 1997: 256-257; Aktaş, 2002: 177-178; ÖK21)
- 948. İçinden Seçilen Sade Beş midir** (Zaman, 1997: 83-84)
- 949. Doğruları Demek Siyaset midir** (Çankaya ve Şerif, 2002: 147)

- 950. Elbette Yalvarmak Çare Değildir** (Çankaya ve Şerif, 2002: 185)
- 951. Karada Yüzdüren Kirve Değildir** (ÖK164)
- 952. Boşa Bıçak Vurma Derman Değildir** (AK36)
- 953. Dönün Gelin Anadolu Bizimdir** (Çankaya, 1994: 63; Aktaş, 2002: 214; Zaman, 1997: 338; 502)
- 954. Dayı Bu Sövdüğüm Senin Neyindir** (Arslan, 2020: 144-145)
- 955. Soyun Babo Soyun Meydan Sizindir** (www.mahzuniserif.net/sozler/index.htm, 14.11.2021, 12.59'da alınmıştır.)
- 956. Üzülmeden Oruç Tutasım Gelir** (ÖK98)
- 957. Etrafını Yıkar Gelir** (Ertekin, 2021a: 192-193)
- 958. Bizim Dert Hep Dolar Gelir** (ÖK193)
- 959. Ağlar Ceyhan Nehri Bulanır Gelir** (AK37)
- 960. Şu Ceyhan'dan Bir Sihirli Ses Gelir** (Çankaya ve Şerif, 2002: 29)
- 961. Dağları Denize Serilmiş Gelir** (Zaman, 1997: 226-227; Aktaş, 2002: 138; ÖK176; <https://www.youtube.com/watch?v=qIxZ8qFxFxUJ0&t=9s>, 01.01.2022, 15.10'da alınmıştır.)
- 962. Gelen Bilir Gelmeyenler Ne Bilir** (ÖK181)
- 963. Dağın Ardını Kim Bilir** (Aktaş, 2002: 229)
- 964. Her Gün Ölen Memur Bir Gün Dirilir** (Zaman, 1997: 356)
- 965. Bülbülü Başında Öter Eğlenir** (Ertekin, 2021a: 144)
- 966. Yüz Bin Hac Eylese Boşa Güvenir** (Zaman, 1997: 179; Aktaş, 2002: 73)
- 967. Ağla Kara Sazım Belki Kar Erir** (Zaman, 1997: 205; Aktaş, 2002: 107-108; ÖK34)
- 968. Verirse Ayağı Çarıklı Verir** (AK38)
- 969. Var Git Gayri Zaman Neler Getirir** (Zaman, 1997: 174; Aktaş, 2002: 54-55)
- 970. Karaduman Berçenek'ten Çıkıyor** (AK39)
- 971. Neden Silah Yapıyor** (AK40)
- 972. Ömrüm Gelir Geçiyor** (Zaman, 1997: 349)

- 973. Zalımdan Bir Kurşun Yemiş Geliyor** (Zaman, 1997: 176; Aktaş, 2002: 62-63)
- 974. Şimdi Yollarımı Anam Bekliyor** (Yağız, 1976: 63)
- 975. Alamanya Sana Giden Gelmiyor** (Zaman, 1997: 358)
- 976. Hak Düşmanı Yobaz Vergi Vermiyor** (Çankaya ve Şerif ve 2002: 152)
- 977. Gücüm Şakama Yetiyor** (ÖK181)
- 978. Yem İstemez Dem İstiyor** (ÖK2)
- 979. Deve Karıncaya Binmiş Geziyor** (Zaman, 1997: 180-181; Aktaş, 2002: 79-80)
- 980. Anan Babana Benziyor** (Zaman, 1997: 363)
- 981. Boş Boşuna Oruç Tutsam Olmuyor** (ÖK361)
- 982. Yaradan'ı İnkâr Etsem Olmuyor** (Yağız, 1976: 155; Zaman, 1997: 155; Aktaş, 2002: 28)
- 983. Kocamış Titriyor, Eli Tutmuyor** (Zaman, 1997: 267)
- 984. Bülbül Konmuş Dem Tutuyor** (AK41)
- 985. Boş Yere Dört Duvar Beni Üzüyor** (Çankaya, 1994: 70; Zaman, 1997: 504-505)
- 986. Bir Sözü Bin Söze Sakla Hele Dur** (Zaman, 1997: 217-218; Aktaş, 2002: 125)
- 987. Erkek Yolcu Kadın Yoldur** (Çankaya, 1994: 37; Zaman, 1997: 216-217; Aktaş, 2002: 124-125)
- 988. Bu Milletın Efendisi Bu mudur O mudur** (ÖK97)
- 989. Durmayın Bakın Ne Olur** (AK42)
- 990. Sensiz Yazın Tadı M'olur** (Zaman, 1997: 475-476; <https://www.antoloji.com/kirvem-bu-yil-bu-daglarda-siiri/?siralama=p>, 28.03.2020, 19.00'da alınmıştır.)
- 991. Girmeden Tadı mı Olur** (Aktaş, 2002: 230)
- 992. İkrara İhanet Etmiş Gözleri Nalan Olur** (Öztunç, 2017: 117-118)
- 993. Şu Dağlarda Orman Ne Zaman Olur** (Yağız, 1999: 58)
- 994. Bilmem Bize Bahar Ne Zaman Olur** (ÖK135, ÖK204)

995. Bayram Olur Seyran Olur (Yağız, 1976: 204; Çankaya, 1994: 29; Zaman, 1997: 131; Aktaş, 2002: 103; ÖK52)

996. Ağustosta Duman Olur Kar Olur

(<https://www.youtube.com/watch?v=8W3pXytiwrs>, 01.07.2021, 17.50'de alınmıştır.)

997. Doğudan Batıya Kavgalar Olur

(<https://www.youtube.com/watch?v=xaRkwux4SP4>, 18.12.2021, 01.53'te alınmıştır.)

998. Altın Olsa Kapısı Zor Olur (Zaman, 1997: 152; Aktaş, 2002: 20; ÖK78)

999. Evvel Ayak Olur Sonra Baş Olur (Zaman, 1997: 170; Aktaş, 2002: 40)

1000. Her Sineği de Bir Alıcı Kurt Olur (<https://www.antoloji.com/maras-halki-canana-dogru-siiri/?siralama=p>, 28.03.2020, 17.32'de alınmıştır.)

1001. Bilirsin Her Derde Derman Bulunur (Yağız, 1976: 127)

1002. Ne Kapısı Ne de Tokası Yoktur (Çankaya ve Şerif, 2002: 117)

1003. Bu Gece Yatası Yoktur (Çankaya ve Şerif, 2002: 87)

1004. Mezhep Gibi Pirim Yoktur (Zaman, 1997: 118-119)

1005. Ufak Ufak Çök Yanıma Gel Otur (Çankaya ve Şerif, 2002:151)

1006. Son Geminin Demir Aldığı Gündür (Çankaya ve Şerif, 2002: 53)

1007. Ağaçlar Derdimi Yazar Görünür (Ertekin, 2021a: 124)

1008. Gene Yolumuzda Gurbet Görünür (Çankaya, 1994: 59; Zaman, 1997: 323-324, 375; Aktaş, 2002: 200)

1009. Bezenmiş Bulutu Önü Görünür (ÖK348)

1010. Dışarıda Rezalete Bürünür (Ertekin, 2021a: 234-235)

1011. Kemiklerim Düşer Çürür (ÖK102)

1012. Merhamet Kıl Birisinden Duy Götür (Zaman, 1997: 464-465)

1013. Bülbülü Dinlemek Sabaha Mahsus (Zaman, 1997: 373)

1014. Gam Çekmeden Yatılmıyor Arkadaş (Çankaya ve Şerif, 2002: 75)

1015. Medine'de Muhammet'le Başlamış (Çankaya ve Şerif, 2002: 125-126)

- 1016. Geçen Gün Bir Daha Doğmazımış** (Zaman, 1997: 420; Aktaş, 2002: 164)
- 1017. Poyrazın Kanadı Çama Takılmış** (Öztunç, 2017: 88)
- 1018. Diri Diri Adam Yemek Nasılmış** (AK43)
- 1019. Faizi Erdi Ödedim Faizi Cananımış** (Yağız, 1976: 167; Aktaş, 2002: 13-14; ÖK41; ÖK175; ÖK184)
- 1020. Dağlar Girmiş Aralanmış** (Zaman, 1997: 322-323, 377-378; 434; Aktaş, 2002: 198)
- 1021. Tanımadım Ay Buluda Saklanmış** (Çankaya ve Şerif, 2002: 9)
- 1022. Kirvem Niye Kara Saçlar Ağarmış** (ÖK165)
- 1023. Yeniden Dillenen Âşıklar Varmış** (Yağız, 1976: 131; Zaman, 1997: 323)
- 1024. Bir Çeşmeden Bulanırmış** (Çankaya, 1994: 47; Zaman, 1997: 233-234,368; Aktaş, 2002: 149)
- 1025. Ömrüm Bir Tepede Yele Karışmış** (ÖK182)
- 1026. Yetimin Belini Kırmalıymış** (Yağız, 1976: 194; Zaman, 1997: 393)
- 1027. Derde Derman Olan Gölge Kalmazmış** (ÖK61)
- 1028. Aşka Uçan Turna Yorulmazmış** (Öztunç, 2017: 119)
- 1029. Bu Yalan Dünyada Gülmüş Gülmemiş** (ÖK184)
- 1030. Sorun ki Bir Defa Nereden Gelmiş** (Zaman, 1997: 309; Aktaş, 2002: 186)
- 1031. Ne Acayip Yeryüzüyle Yurt Gelmiş** (ÖK227)
- 1032. Cehennem Korkusun Atıf Göndermiş** (Çankaya ve Şerif, 2002: 162)
- 1033. Zavallı Tavşana Tazı Göndermiş** (Çankaya ve Şerif, 2002: 191)
- 1034. Neredesin Şahı Merdan Gel Yetiş** (Zaman,1997: 453-454)
- 1035. Yaylası Hüzünlü Yöresi Bir Hoş** (Çankaya, 1994: 61; Zaman, 1997: 292; Aktaş, 2002: 212-213; Doğan, 2009: 136; Eren, 2020: 37)
- 1036. Bir Bakarsın Sovan Padişah Olmuş** (Yağız, 1976: 220)
- 1037. Uyandığı Zaman Gün Akşam Olmuş** (Yağız, 1976: 218; Pehlivan, 1985: 54; Zaman, 1997: 285)

- 1038. Bir Mürside Talip Olmak Zorumuş** (ÖK185)
- 1039. Viran Olmuş Yeşil Bağı Kurumuş** (Ertekin, 2021a: 344-345)
- 1040. Er Olana Edep Erkân Hoşumuş** (Zaman, 1997: 481; Öztunç, 2017: 128-129; ÖK175; ÖK179; ÖK188)
- 1041. Şu Dağlara Kale Ne Güzel Uymuş** (Çankaya, 1994: 15; Zaman, 1997: 161-162, 346-347; Aktaş, 2002: 33-34, 221-222; ÖK188)
- 1042. Çırpınarak Göle Düşmüş** (ÖK336)
- 1043. Nefesini Bellemek Bana mı Düşmüş** (ÖK122)
- 1044. Mazlumun Figanı Sana mı Düşmüş** (Çankaya ve Şerif, 2002: 41)
- 1045. Durmadan Ağlamak Sana mı Düşmüş** (ÖK355)
- 1046. Sanıyorum Durgun Suya Gül Düşmüş** (Çankaya ve Şerif, 2002: 144)
- 1047. Neden İki Kere İki Dördümüş** (Zaman, 1997: 263-264; Aktaş, 2002: 183-184)
- 1048. Birem Birem Yaprakları Çürümüş** (Zaman, 1997: 261; Aktaş, 2002: 181)
- 1049. Niye Böyle İmanından Çürümüş** (Arslan, 2020: 212)
- 1050. Bir Bahar mı Desem Yoksa Bir Afat** (Aktaş, 2002: 204; Zaman, 1997: 327-328)
- 1051. Kızarmaya Başlar Gülüm Haydi Yat** (Çankaya ve Şerif, 2002: 123)
- 1052. Gurbette Leyla'ya Erenden Medet** (Ertekin, 2021a: 122)
- 1053. Bizim Demimize Girenden Medet** (Zaman, 1997: 171-172; Aktaş, 2002: 43)
- 1054. Yıllarım El İçin, Günlerim Emanet** (Ertekin, 2021a: 269-271)
- 1055. N'olur Beni Soranlara Selam Et** (Aktaş, 2002: 53-54)
- 1056. Bizi Candan Soranlara Selam Et** (KK93)
- 1057. Ceyhan Başka Akar Gülüm Hidayet** (Pehlivan, 1985: 16-17; Zaman, 1997: 293-294)
- 1058. Kurduğun Yuvayı Yık da Öyle Git** (Zaman, 1997: 115-116)
- 1059. Kalenin Dibinde Yanar Bir Yiğit**
(<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)
- 1060. Kalenin İçinde Yatar Bir Yiğit** (Zaman; 1997; 103-104; ÖK8)

- 1061. İki Yalancı Şahit** (AK44)
- 1062. Biri Korkak Biri Tembel Biri Mert** (Zaman, 1997: 332-333; Aktaş, 2002: 209-210; ÖK105)
- 1063. Yaralıyım Yâr Ali Dost** (Zaman, 1997: 259; Aktaş, 2002: 179-180; ÖK10; ÖK48; ÖK49)
- 1064. Adı Güzel Hacı Bektaş Veli Dost 1** (Aktaş, 2002: 35)
- 1065. Adı Güzel Hacı Bektaş Veli Dost 2** (Zaman, 1997: 302-303; Aktaş, 2002: 84; Doğan, 2009: 133)
- 1066. Hasretin Bağrımı Yaktı Güzel Dost** (ÖK174)
- 1067. Hü Hü Hacı Bektaş Dost** (<https://www.antoloji.com/haci-bektas-butun-evren-semah-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 17.16'da alınmıştır.)
- 1068. Ne Dertlisin Abbas Yolcu** (AK45)
- 1069. Yanlış, Doğru, Ahenk, Düzenin Suçu** (Çankaya ve Şerif, 2002: 107)
- 1070. Dizginiyken Nalıyan Kayboldu** (Zaman, 1997: 59, 117; Aktaş, 2002: 94)
- 1071. Âdem Gibi Uluların Nice Oldu** (Zaman, 1997: 411)
- 1072. Gözlerimden Akan Yaşlar Sel Oldu** (Aktaş, 2002:198-199)
- 1073. Küfrün Adı İman Oldu** (Zaman, 1997: 383)
- 1074. Dövdü Sineyi Tahtını Bin Defa Pişman Oldu** (Zaman, 1997: 509)
- 1075. Ne Acayip Toza Düştü Un Oldu** (Çankaya ve Şerif, 2002: 163)
- 1076. Derde Derde Heder Oldu** (Pehlivan, 1985: 21; Zaman, 1997: 296)
- 1077. Uyan İmam Ali Bak Neler Oldu** (Yağız, 1976: 146)
- 1078. Yıllar Yılı İki Gözüm Yaş Oldu** (Zaman, 1997: 342-343; Aktaş, 2002: 217-218; Ertekin, 2021b: 168)
- 1079. Dokuz da Kazan Kuruldu** (Uzan, vd., 2012: 222)
- 1080. İki Yakam Birden Köre Tutuldu** (Çankaya ve Şerif, 2002: 10)
- 1081. Dizini Böyle Çekti Oturdu** (<https://www.youtube.com/watch?v=PgN32CNLYDo>, 19.12.2021, 14.43'te alınmıştır.)

1082. Hayaldeki Yollar Irak Be Yahu (AK46)

1083. Anam Yeni Gelin Oldu Duydun mu (Zaman, 1997: 169; Aktaş, 2002: 25-26)

1084. Allah Türkçe Bilmiyor mu (Yağız, 1976: 114; Pehlivan, 1985: 41; Çankaya, 1994: 18; Zaman, 1997: 105-106; Aktaş, 2002: 55-56)

1085. Yoğun Külde Olur mu (ÖK355)

1086. Bir Mektup Yazmayan Ozan Olur mu (Çankaya ve Şerif, 2002: 55)

1087. Hacı Bektaş Postu Kuzu Postu mu (Çankaya ve Şerif, 2002: 115)

1088. Bir Kan Aktı Duydunuz mu (Zaman, 1997: 362-363)

1089. Kurban İnkâr Etme Ali Oğlunu

(<https://www.youtube.com/watch?v=YgRX9PX-d7o>, 25.12.2021, 15.00'te alınmıştır; ÖK342)

1090. Sonra Çıkar Oyunu (AK47)

1091. Belli Belli Ömür Sonu Toprağa Doğru (Zaman, 1997: 391; ÖK26)

1092. Ulu Kervan Yola Doğru (Zaman, 1997: 316; Aktaş, 2002: 191-192)

1093. Dosttan Haber Varsa Gel Bize Doğru (Aktaş, 2002: 227-228)

1094. Bütün İnsanlığı Korum (ÖK108)

1095. Fakirin Birazcık Sırtı Çullusu (Çankaya ve Şerif, 2002: 26)

1096. Yok mudur Hiç Sende Su (Zaman, 1997: 370-371)

1097. Rahat Olanlara Güneş Doğmuştu (Zaman, 1997: 151-152; Aktaş, 2002: 18; <https://www.youtube.com/watch?v=XtlNv3RYYQg>, 28.12.2021, 22.37'de alınmıştır.)

1098. Dereyi Tepeyi Oydu Savuştu (Yağız, 1976: 216)

1099. Üstüne Yaremin Kezzap Döküldü (ÖK187)

1100. Kime Gitti de Kim Gördü (AK48)

1101. Dolu Vurdu Yapraklarım Çürüdü (Yağız, 1976: 124; Çankaya, 1994: 54; Zaman, 1997: 138; Aktaş, 2002: 168; Öztunç, 2017: 42)

1102. Bey Dedi Boynunu Büktü Yürüdü (Zaman, 1997: 365)

- 1103. Güller Biter Bayram Günü** (Zaman, 1997: 391-392; Doğan, 2009: 135)
- 1104. İkrar Ver Kâmile Var Yürü Yürü** (Zaman, 1997: 318-319, 401)
- 1105. Gönül Kalktı Yola Düştü** (Zaman, 1997: 157; Aktaş, 2002: 36)
- 1106. şimdi Bizim Diyar Aklıma Düştü** (Çankaya ve şerif: 2002: 187)
- 1107. Musa Gibi Ulu Çobana Düştü** (Aktaş, 2002: 228-229; ÖK38)
- 1108. Dolu Ona Düştü, Boş Bana Düştü** (Zaman, 1997: 200, 353-354; Aktaş, 2002: 104; ÖK65; ÖK180)
- 1109. Bu Acı Nazların Bize mi Düştü** (https://www.youtube.com/watch?v=Hlsa_cikU9w, 18.12.2021, 14.50'de alınmıştır.)
- 1110. Kara Gözlerine Ak Düştü** (Zaman, 1997: 430-431)
- 1111. Eli Kınalı Dürzü Dürzü** (Çankaya, 1994: 39; Zaman, 1997: 220-221, 359-360; Aktaş, 2002:128; Doğan, 2009: 68)
- 1112. Hakk'a Doğru Gider Yorgun Akarçay** (ÖK88)
- 1113. Kuş mu Konar Gayrı Selvi Dalına Vay** (Zaman, 1997: 466; Doğan, 2009: 122)
- 1114. Ellere Vay Vay** (Zaman, 1997: 493)
- 1115. Kendim Gülesim Gelir Vay Vay** (ÖK370)
- 1116. Toru Topu Sen Bir Memur Fikri Bey** (Çankaya ve şerif, 2002: 24)
- 1117. Otur Bunu Gerçek Düşün Vekil Bey** (Çankaya ve şerif, 2002: 33-34)
- 1118. şaşırmasın Ne Eylesin Hâkim Bey** (Çankaya ve şerif, 2002: 175)
- 1119. Ne Çabuk Bitiyor Koca Zaman Hey** (Çankaya, 1994: 12; Zaman, 1997: 499)
- 1120. Oy Oy Yavrum Oy** (ÖK332)
- 1121. Bilmem Niye Yaprak Açmaz Güller Oy** (Yağız, 1976: 152; Çankaya, 1994: 65; Zaman, 1997: 108; Aktaş, 2002: 217; Doğan, 2009: 124)
- 1122. Avcuları Kol Kol Olmuş, Bu Nedir Oy** (ÖK33)
- 1123. Gelecektin Hani Ya Pis Oy** (ÖK366)

- 1124. Oy Baba Oy Oy** (Yağız, 1976: 100; Pehlivan, 1985: 37; Zaman, 1997: 273-274; Doğan, 2009: 141)
- 1125. Yavrular Oy Oy** (ÖK341)
- 1126. Boğarak Ezdiği Destan Olamaz** (Çankaya ve Şerif, 2002: 188)
- 1127. Bu Güzellik Sana Kalmaz** (Zaman, 1997: 484-485)
- 1128. Elleme Bak Kavga Olmaz** (Zaman, 1997: 335; Aktaş, 2002: 211)
- 1129. Ah Neyleyim Gamlı Gönül Şad Olmaz** (Zaman, 1997: 352)
- 1130. Üstün İnsan Olur Üstün Soy Olmaz** (Çankaya ve Şerif, 2002: 155)
- 1131. Ona Gelenlerin Dizi Yorulmaz** (Zaman, 1997: 247-248; Aktaş, 2002: 163; ÖK43)
- 1132. Bizim Memleketin Eşi Bulunmaz** (AK49)
- 1133. İlacım Yazan Bulunmaz** (ÖK80)
- 1134. Sümbülün Reyhası Kolay Kokuşmaz** (ÖK354)
- 1135. Kükreyen Ceyhan'ı Duymaz** (ÖK222)
- 1136. Gazeteci Bizim Köyleri de Yaz** (ÖK331)
- 1137. Hatırdan Gönülden Kırmaya Değmez** (Çankaya, 1994: 67; Aktaş, 2002: 219; Zaman, 1997: 344)
- 1138. Namaz Kılmamakla Alevi Denmez** (Çankaya ve Şerif, 2002: 168)
- 1139. Ben Aklına Düşer Düşmez** (ÖK)
- 1140. Postanede Telefonda Duran Kız** (ÖK208)
- 1141. Kimlere Göredir Anayasamız** (Çankaya ve Şerif, 2002: 61-62)
- 1142. Beni Yanlış Anladınız** (Zaman, 1997: 336; Aktaş, 2002: 212)
- 1143. Siz Dedikodusuz Durmaz mısınız** (Yağız, 1976: 130)
- 1144. Ben mi Deli, Sen mi Zalim Kararsız** (Zaman, 1997: 486)
- 1145. Eşiksiz Kapımın Türabıyız Biz** (Ertekin, 2021a: 193-194)
- 1146. Biz Âşığız Kör Değiliz** (Yağız, 1976: 138; Çankaya, 1994: 49, Zaman, 1997: 240-241; Yağız, 1999: 98; Aktaş, 2002: 156)

- 1147. Bundan Böyle Nere Varır Hâlimiz** (Zaman,1997: 483)
- 1148. Benim Çektiğime Kader Dediniz** (Aktaş, 2002: 182-183; Zaman, 1997: 89; ÖK180)
- 1149. Nasıl Geldiysek Öyle Geçeriz** (Ertekin, 2021a: 268-269)
- 1150. Dağların Başına Neyleyim Sensiz** (Çankaya ve Şerif, 2002: 51)
- 1151. Nefsin Ateşine Yanan Biz miyiz** (Zaman, 1997: 206-207; Aktaş, 2002: 109-110)
- Bundan Sonraki Şiirler Serbest Ölçü ile Yazılmış Olanlardır**
- 1152. Abartı** (Şerif, 1994: 96)
- 1153. Acaip** (KK68)
- 1154. Acı Hatıralar** (Şerif, 1994: 44)
- 1155. Adam Olmak** (Şerif, 1994: 157)
- 1156. Adamın Küçüğü** (Şerif, 1994: 122)
- 1157. Ağrı Dağı** (Şerif, 1994: 106)
- 1158. Akbabalar** (Şerif, 1994: 119)
- 1159. Anadolu** (Şerif, 1994: 107)
- 1160. Ankara** (Şerif, 1994: 34)
- 1161. Ankara'nın Taşları** (Şerif, 1994: 61)
- 1162. Anlaşılan** (Şerif, 1994: 112)
- 1163. Arena** (Şerif, 1994: 89)
- 1164. Aslında Biz** (Şerif, 1994: 28)
- 1165. At Hırsızları** (Şerif, 1994: 50)
- 1166. Ayıcılar** (Şerif, 1994: 104)
- 1167. Baba Mirası** (Şerif, 1994: 129)
- 1168. Bak Artık Kar Yağmış Gülün Üstüne** (Ertekin, 2021a: 141)
- 1169. Bana Aşk** (Şerif, 1994: 80)
- 1170. Bana Göre Önem** (Şerif, 1994: 87)

- 1171. Basit Çağrı** (Şerif, 1994: 124)
- 1172. Baskın** (Şerif, 1994: 155)
- 1173. Baş Sağlığı** (Şerif, 1994: 121)
- 1174. Bela** (Şerif, 1994: 102)
- 1175. Ben Bazan Ağlarım** (Şerif, 1994: 25)
- 1176. Benim Köyüm** (Şerif, 1994: 148)
- 1177. Bereket** (Şerif, 1994: 95)
- 1178. Bilinmezlikler** (Şerif, 1994: 21)
- 1179. Bilmek** (Şerif, 1994: 147)
- 1180. Bir Gemi** (Şerif, 1994: 51)
- 1181. Bir Gezinti** (Şerif, 1994: 36)
- 1182. Bir Gölgede** (Şerif, 1994: 93)
- 1183. Bir Gözlem** (Şerif, 1994: 66)
- 1184. Bir Müze** (Şerif, 1994: 62)
- 1185. Bir Ortam** (Şerif, 1994: 123)
- 1186. Bir Pir Sultan Vardı** (Şerif, 1994: 154-155)
- 1187. Bir Şiirin  yk s ** (Şerif, 1994: 84)
- 1188. Bir Tuhaf Milliyet** (Şerif, 1994: 130)
- 1189. Bir Yabancı** (Şerif, 1994: 24)
- 1190. Bir Zamanlar** (Şerif, 1994: 118)
- 1191. Bölücü** (Şerif, 1994: 140-141)
- 1192. B l şmezlik** (Şerif, 1994: 71)
- 1193. Böyle Dedim** (Şerif, 1994: 114)
- 1194. Bu Gece** (Şerif, 1994: 33)
- 1195. Bu Yıl** (Şerif, 1994: 40)

- 1196. Cici Hanım** (Şerif, 1994: 144)
- 1197. Çalgın** (Şerif, 1994: 120)
- 1198. Çare** (Şerif, 1994: 59)
- 1199. Çay Güzeli** (Şerif, 1994: 37)
- 1200. Çözelti** (Şerif, 1994: 75)
- 1201. Çukurcalı Hasan** (Şerif, 1994: 48)
- 1202. Daldan Dala Bir Adam** (Şerif, 1994: 127)
- 1203. Dik Şovelye** (Şerif, 1994: 135)
- 1204. Dil** (Şerif, 1994: 159)
- 1205. Doğmak Mukadder miydi Sanki O Ufuktan** (Ertekin, 2021a: 317-318)
- 1206. Doğru Düşünmek** (Şerif, 1994: 49)
- 1207. Doktor** (Şerif, 1994: 19)
- 1208. Dolap Beygiri** (Şerif, 1994: 30)
- 1209. Elllerinde Yeşil Sancaklı Beratlarla** (Öztunç, 2017: 95)
- 1210. Ellisinden Sonra** (Şerif, 1994: 29)
- 1211. Eskici** (Şerif, 1994: 46)
- 1212. Eşekler** (Şerif, 1994: 145)
- 1213. Evinim** (Şerif, 94. 110)
- 1214. Fadimemden Mektup** (Şerif, 1994: 45)
- 1215. Fukara** (Şerif, 1994: 58)
- 1216. Garip Bir İş** (Şerif, 1994: 111)
- 1217. Gaygusuz Ölüm** (Şerif, 1994: 142)
- 1218. Gelincikler** (Şerif, 1994: 12)
- 1219. Gençlik** (Şerif, 1994: 153)
- 1220. Gönül İsteyince** (Şerif, 1994: 156)

- 1221. Görünmezdeki Sahip** (Şerif, 1994: 81)
- 1222. Gülen Yasalar** (Şerif, 1994: 38)
- 1223. Gümüş Yelek** (Şerif, 1994: 11)
- 1224. Güzel ve Yiğit** (Şerif, 1994: 27)
- 1225. Harman Yeli** (Şerif, 1994: 16)
- 1226. Hasan Hüseyin** (Şerif, 1994: 108)
- 1227. Hasret** (Şerif, 1994: 97)
- 1228. Hasta** (Şerif, 1994: 94)
- 1229. Her Nedense** (Şerif, 1994: 14)
- 1230. Irgatlar** (Şerif, 1994: 77)
- 1231. Isırcı** (Şerif, 1994: 128)
- 1232. İki Temmuz Güvercinleri** (Şerif, 1994: 52)
- 1233. İlginç Zamanlar** (Şerif, 1994: 134)
- 1234. İlk Sevgiyle Aynı Yaştaydı** (Öztunç, 2017: 114-115)
- 1235. İşin Aslı** (Şerif, 1994: 64)
- 1236. Kan Bağı** (Şerif, 1994: 86)
- 1237. Keklik** (Şerif, 1994: 56)
- 1238. Kendi Kendime** (Şerif, 1994: 136)
- 1239. Kıpırdanış** (Şerif, 1994: 60)
- 1240. Kırık Tekne** (Şerif, 1994: 132)
- 1241. Kırmızı Başlılar** (Şerif, 1994: 125-126)
- 1242. Kızılırmak** (Şerif, 1994: 154)
- 1243. Kızmak** (Şerif, 1994: 32)
- 1244. Kimler Geçti** (Şerif, 1994: 117)
- 1245. Kimliğim** (Şerif, 1994: 69)

1246. Koca Nazım (<http://www.Mahzuniserif.Com/Sayfa/Ana.Htm>, 14.04.2020, 23.45'te alınmıştır.)

1247. Koreli Hakkı (Şerif, 1994: 88)

1248. Korku (Şerif, 1994: 74)

1249. Korkusuzluk (Şerif, 1994: 109)

1250. Koy (Şerif, 1994: 103)

1251. Kurt Evladı (Şerif, 1994: 98)

1252. Kuşlar (Şerif, 1994: 42)

1253. Kültür Vurgunu (Şerif, 1994: 99)

1254. Manyak (Şerif, 1994: 131)

1255. Mapushaneden Yaş Günü Armağanı (Çankaya ve Şerif, 2002: 79)

1256. Memleket Sevgisi (Şerif, 1994: 31)

1257. Meyhaneci (Şerif, 1994: 57)

1258. Mezarın Böylesi (Şerif, 1994: 39)

1259. Mezarlık (Şerif, 1994: 22)

1260. Monika (Şerif, 1994: 85)

1261. Mustafa Kemal'e (Şerif, 1994: 115)

1262. Nasır (Şerif, 1994: 82)

1263. Naz (Şerif, 1994: 47)

1264. Neden Ettin Be Hey Dinsiz İmansız (ÖK347)

1265. Nedense (Şerif, 1994: 23)

1266. Neresinde (Şerif, 1994: 72)

1267. Nesimi Değilim Ama (Şerif, 1994: 100)

1268. Nezaket (Şerif, 1994: 146)

1269. Oğul (<https://www.youtube.com/watch?v=DTDy0zCshq4&t=13s>, 20.12.2021, 19.08'de alınmıştır.)

1270. **Oyun** (Şerif, 1994: 78)
1271. **Ören Çiçeği** (Şerif, 1994: 55)
1272. **Pınar ve Göz** (Şerif, 1994: 105)
1273. **Pilav** (Şerif, 1994: 133)
1274. **Polis** (Şerif, 1994: 143)
1275. **Salı Pazarı** (Şerif, 1994: 15)
1276. **Sayılar** (Şerif, 1994: 70)
1277. **Sevda** (Şerif, 1994: 20)
1278. **Sorgucu** (Şerif, 1994: 101)
1279. **Sökün Ayı** (Şerif, 1994: 138)
1280. **Suçlu Kalemler** (Şerif, 1994: 18)
1281. **Şaka** (Şerif, 1994: 158)
1282. **Şakşakçı** (Şerif, 1994: 113)
1283. **Şaşkın Günler** (Şerif, 1994: 79)
1284. **Şaşkınlık** (Şerif, 1994: 13)
1285. **Şehri İstanbul** (Şerif, 1994: 67)
1286. **Şimdi Yaşamak** (Şerif, 1994: 92)
1287. **Şimdi Zamanı mı** (Şerif, 1994: 43)
1288. **Şükür Hasan** (Şerif, 1994: 159)
1289. **Tan Güneşi** (Şerif, 1994: 54)
1290. **Tanrı İşini Bilir** (Şerif, 1994: 76)
1291. **Tanrı'ya Borç** (Şerif, 1994: 35)
1292. **Tarihe Bakarken** (Şerif, 1994: 26)
1293. **Tenezzül** (Şerif, 1994: 73)
1294. **Tuhaf Anlarım** (Şerif, 1994: 116)

- 1295. Tutkularım** (Şerif, 1994: 17)
- 1296. Türkiye'me** (Şerif, 1994: 139)
- 1297. Umut** (Şerif, 1994: 41)
- 1298. Uyanmak** (Şerif, 1994: 91)
- 1299. Üç Turna** (Şerif, 1994: 83)
- 1300. Üsküdar Yağmuru** (Şerif, 1994: 90)
- 1301. Vasiyet** (Şerif, 1994: 137)
- 1302. Vıyş Aney** (Aktaş, 2002: 233-234)
- 1303. Yargı** (Şerif, 1994: 152)
- 1304. Yaşadığım Kadar** (Şerif, 1994: 65)
- 1305. Yatıyor Taşları Binlercesine** (Ertekin, 2021a: 187-189)
- 1306. Yemen Türküsü** (Şerif, 1994: 68)
- 1307. Zulüm** (Şerif, 1994: 149)

EK 3. Mahzuni Şerif'in Kasetlerinin Tarihsel Sıralaması

Mahzuni Şerif'in kasetlerinin yayımladığı şirketlerin adı, şirketlerin kasete verdiği seri numarası, kasetin A ve B bölümleri, kasetin yayımlanma yılı (Bazı kasetlerin yılı tahmin edilmiştir.) şeklinde tarihsel sıralamaya uyularak düzenlenmiştir.⁶⁴

Mahzuni Şerif'in türkülerinin 1960'lı yıllarda ilk defa yayımlanmasını göz önünde bulundurarak albümleri üç gruba ayırdık. Bu grupları 1960–1970, 1971–1980 ve 1981 sonrası olarak belirledik.

1. GRAFSON PLAK

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

3332 İşte Gidiyorum Çeşm-i Siyahım / Acı Doktor Bak Bebeğe 1965

3333 Yine Bahar Geldi / Geçiyordum Bağınızdan 1965

3372 Bana Yücelerden Seyreden / Kanadım Değdi Sevdaya 1966

3414 Giden Gelmez / Gam Yeme Gönül 1967

3415 Turna Pazarı / Gücenme Ey Sofu 1967

3437 Yaşamaya Geldim Ben de Dünyaya / Duaz On İki İmam 1967

3438 Bir Kuş Bir Dünyaya / Oturup Kalkmamız İkrara Bağlı 1967

3507 Dünya Dedikleri Mezarlık / Ne Ettim Ne Eyledim 1968

3508 Oy Babo / Nedeyim 1968

3509 Bir Hâlini Bilmez Güler Hâlime / Uyan Çoban Uyan 1968

3559 Gel Gizli Gizli / Maraş Halkı Yana Yana Öd Oldu 1968

3560 Ben Canandan Ayrı Gezdim / Gel Gel⁶⁵ 1968

⁶⁴ [http://www.mahzuniserif.net/04\(.kasetler\)/09.htm](http://www.mahzuniserif.net/04(.kasetler)/09.htm), 14.11.2021, 12.56'da kontrol edilerek alınmıştır. Bu siteye ayrıntılı bilgi için bakabilirsiniz, Mahzuni Şerif'in plak ve kasetlerine dair bilgiler içermektedir. Albüm ve plak ile ilgili bilgilere 2011 yılında Emrah Mahzuni aracılığıyla ulaşılmıştır. 2022 yılında Emrah Mahzuni ile net olmayan, karışıklık içeren noktalara bakılmıştır. Emrah Mahzuni'nin elinde bulunan arşivden yola çıkarak bazı düzenlemeler yapmaya çalıştık ama bazı kaset isimlerinde hâlâ netlik yoktur, bilgi yanlışları olabilir. Çalışmada şu aşamada bu kadarını derleyip toparlayabildik. Bu durum başka araştırmacılar için araştırma konusu olarak gözükmemektedir.

⁶⁵ Hangi şiiri içerdiği bulunamamıştır.

- 3561 Elbistan Semai / Çıksam Baksam 1968
- 3562 Divane Ettin Aklımı / Sakın Boş Bekleme 1968
- 3563 Gördüm Melül Melül / Geçme Ha Geçme 1968
- 3564 Yaz Baharım Döndü Kışa / Şikâyetin Kime Kime 1968
- 3565 Dağlar (Maya) / Gönül Nerden Aldın Sen Bu Çalımı 1968
- 3598 Boşu Boşuna / Gül Yüzlü Cananım 1969
- 3599 Kıran Kırana (Maya) / Vah Vah 1969
- 3600 Haşlayın Beni / Gökte Yıldız Yerde Işık Görünmez 1969
- 3603 Değme Tabip Sızlıyor Yaralarım / Tuz Katarlar Bala Aman 1969
- 3619 Bekâr Yatağı / Bir Fındık İçine Sıgımış Gibiyim 1969
- 748 Kaderi Beyler Çizmiş / Ağ Gül ile Kırmızı Gül 1970
- 772 Derdimi Döksem Derin Dereye / Sesleniş (Giden Gelmez) 1970
- 773 Doksan Yaşlı Kız / Şerif Bayrağını İndirdi 1970
- 774 Erkek ve Kadın / Hele Dur 1970
- 775 Berçenek Satılıyor / Ben Allah'ı İnkâr Etmem 1970
- 909 Leyla Leyla / Yaralandım Yâr Ali Yâr 1971
- 910 Yürü Bre Yürü Mervan'ın Dölü / Felek ile Bölüştük 1971

2. CEM PLAK

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

- 689 Yine Bahar Geldi / Geçiyordum Bağınızdan 1969
- 690 Bana Yücelerden Seyreden / Kanadım Değdi Sevdaya 1969
- 691 Giden Gelmez / Gam Yeme Gönül 1969
- 692 Turna Pazarı / Gücenme Ey Sofu 1969
- 694 Bir Kuş Bir Dünyaya / Oturup Kalkmamız İkrara Bağlı 1969
- 695 Dünya Dedikleri Mezarlık / Ne Ettim Ne Eyledim 1969

- 696 Oy Babo / Nedeyim 1969
- 697 Bir Hâlini Bilmez Güler Hâlime / Uyan Çoban Uyan 1969
- 698 Gel Gizli Gizli / Maraş Halkı Yana Yana Öd Oldu 1969
- 748 Kaderi Beyler Çizmiş / Ağ Gül ile Kırmızı Gül 1970
- 772 Derdimi Döksem Derin Dereye / Sesleniş 1970
- 773 Doksan Yaşlı Kız / Şerif Bayrağını İndirdi 1970
- 774 Erkek ve Kadın / Hele Dur 1970
- 775 Berçenek Satılıyor / Ben Allah'ı İnkâr Etmem 1970
- 822 Ham Sofu / Le Le Doktor 1971
- 901 Divane Ettin Aklımı / Sakın Boş Bekleme 1971
- 904 Dağlar (Maya) / Gönül Nerden Aldın Sen Bu Çalım 1971
- 905 Boşu Boşuna / Gül Yüzlü Cananım 1971
- 906 Kıran Kırana / Vah Vah 1971
- 909 Leyla Leyla / Yaralandım Yâr Ali Yâr 1971
- 910 Yürü Bre Yürü Mervan'ın Dölü / Felek ile Bölüştük 1971
- 911 Bekâr Yatağı / Bir Fındık İçine Sıgmış Gibiyim 1971

3. TÜRKOFON PLAK

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

- 3372 Bana Yücelerden Seyreden / Kanadım Değdi Sevdaya 1966
- 3414 Giden Gelmez / Gam Yeme Gönül Gam Yeme 1967
- 3415 Turna Pınarı (uzun hava) / Gücenme Ey Sofu 1967
- 3437 Yaşamaya Geldim Ben de Dünyaya / Duası On İki İmam 1967
- 3507 Dünya Dedikleri Mezarlık / Ne Ettim Neyledim 1968
- 3508 Oy Babo / Ne Deyim 1968
- 3509 Bir Hâlini Bilmez Güler Hâlime / Uyan Çoban Uyan 1968

- 3560 Ben Canandan Ayrı Düştüm / Gel Gel 1968
- 3561 Elbistan Semai / Çıksam Baksam 1968
- 3563 Gördüm Melül Melül / Geçme 1968
- 3565 Dağlar (Maya) / Gönül Nerden Aldım Sen Bu Çalımını 1968
- 3617 Leyla Leyla / Yaralandım Yâr Ali Yâr 1968
- 3618 Yürü Bre Yürü Mervan'ın Dölü / Felek ile Bölüştük 1968
- 3619 Bekâr Yatağı / Bir Fındık İçine Sığmış Gibiyim 1968
- 5765 Açılın Kapılar Şaha Gidelim / Dağlar Ağlar Ağlar 1968
- 5766 Uğradı Başıma Hayatın Kışı / Sefil Feryadı 1968
- 5767 Niye Küstün Antep Maraş Elleri / Oy Bana Bana 1968
- 5807 Ben Alevi Olamam ki / Hazreti Ali Dedi ki 1969
- 5808 Dertli Köyüm / Ali'yi Severiz 1969
- 5809 Yuh Yuh / Dönemem 1969
- 5810 Bin Yıllık Hasta / Hazin Hazin 1969
- 5811 Divane Gönül / Dinledikten Sonra 1969
- 5812 Vah Vah / Yaralarım 1969
- 5813 Mızrap-ı Zülfikar / Sevda Başa Bela Gönül 1969
- 5814 Ak Güvercin / Dinle⁶⁶ 1969
- 5815 Boşu Boşuna / Gül Yüzlü Cananım 1969
- 5936 Hozat, Ovacık, Tunceli / Bu Milletın Efendisi Bu mudur 1969
- 5937 Söylesem mi Söylemesem mi / Bilmedim 1969
- 5938 Ne Zaman Olur / Sultanım Ol Gel 1969
- 5939 Hani Ya Pis Oy / Anadolu'm (Sakınırım Kıskanırım) 1969
- 5940 Alamanya Gardaşımı Geri Ver / Canım Millete, Küfrüm Puşta 1969

⁶⁶ Hangi şiiri içerdđđi bulunamamıştır.

- 5990 Karışma Bana / Zincire Vurmali Beni 1970
- 5991 Deve Karıncaya Binmiş Geziyor / Sanma Ettiklerin Yanına Kalır 1970
- 6031 Bak Suna'm Nerden Geliyor / Ölmeye Göresin Dost 1970
- 6060 Yine Bahar Geldi / Geçiyordum Bağınızdan 1970
- 6061 Divane Ettin Aklımı / Boş Belleme 1970
- 6062 Gizli Gizli / Maraş Halkı Yana Yana 1970
- 6063 Haşlayın Beni / Gökte Yıldız Yerde Işık Görünmez 1970
- 6064 Yaz Baharım Döndü Kışa / Şikâyetim Kime Kime 1970
- 8730 Gelme Deli Deli / Beni Ben Yaratmadım 1970
- 8731 İte Bak İte / Değme Doktor Değme Yaram Başkadır 1970
- 8735 Nem Kaldı / Affetmem Seni Seni Yâr 1970
- 8737 Acı Doktor Bak Bebeğe / İşte Gidiyorum Çeşm-i Siyahım 1970
- 8738 Suçum Yokken Devlet Vermiş Fermanı / Kargaların Dünyası 1971
- 8739 Bitmez Tükenmez Geceler / Dost Uyan 1971
- 8744 Uyan İmam Ali Bak Neler Oldu / İhtiyar Oldum 1971
- 8745 Gözlerim Yolda / İnce İnce Bir Kar Yağar 1971
- 8746 Mele Koyun Mele Maraş'a Gidem / Rabb'im Ne İdim Ne Oldum 1971
- 8747 Bir Milletın Şerefını Üzerime Aldığım Doğrudur / Şikâyetim Vardır Âşık Veysel'e 1971
- 8760 Özür Dilemiyorum Senden / Çingene Mahzuni 1971
- 8761 Bir Kıratlı Selam Verdi Bir Gece / Vurun Beyler Vurun Meydan Sizindir 1971
- 8762 Yolcu Oldum Giderim / Gümrükçüler 1971
- 8763 Nenni Millet / Tatlı Belaya Koydu Saz Beni 1971
- 8764 Maraş'tan Gelen Âşık Bizim Elin Radyosunda / Avrupa'yı Gezdim Seyran Eyledim 1971
- 8765 Bütün İnsanlık Adına / Sen Açtın Yarayı 1971
- 8773 Haberim Yok / Giderim 1971

8774 Ben Ne Zaman Gelirim / Öldürecek Zam Fakiri 1971

8775 İnsanı Tartacak Terazi Olsam / Demedim mi 1971

8799 Evlât Peder Olmuş Zamane / Analı Babalı Öksüz Gibiyim 1971

8866 Beklerim, İsterim / Hepsi Boş 1972

4. ŞAH PLAK

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

198 Erim Erim Eriyesin / Ulan Yalan Dünya 1972

199 Pir Bana Zor Dedi / Yâr Oy 1972

223 Yedin Beni Sevgilim / Softalar 1973

224 Bebek / Gardiyan 1973

225 Yalan Dünya / İki Gönül Bir Olunca 1973

226 Artık Sorma Beni / Kucağı Kundaklı 1973

227 Bir Köşede Yatar Ağlarım / Yâr Senin Olsun 1973

228 Kara Gözlüm Ağlama / Elleme Zalim 1973

229 Adam Olmak Dile Kolay / Ararlar Beni 1973

230 Keder Dolu Elem Geldi / Hâlim Kalmadı 1973

231 Bu Sene de Bizim Ekin Kurudu / Nişanlım Düşmana Kaldı 1973

273 Karaoğlan / Zincir Vurulmasın 1973

274 Dokunma Keyfine Yalan Dünyanın / Bizim Köyün Çobanı 1973

275 Haydi Haydi Türk Milleti / Suçu Nedir Bebeğin 1973

276 Tanrı'm Beni Muhtaç Etme / Gönül 1974

281 Biri Var (Yara Var Gardaş)/ Kötü Kaderim 1974

282 Küt Diye / Şehirde mi Kalam 1974

285 Doktor Bey / Garip 1974

286 Geç Kaldık / Darağacı 1974

- 289 Ben Neyim / Bırak Beni 1974
- 295 Kıbrıs Destanı / Yürüyün Aslanlar 1974
- 297 Mehmet Emmi / Elveda 1974
- 298 Bülbül Yine mi Geldin / Meydan Sizindir 1974
- 299 Bizim Be / Zalim 1974
- 301 Kime Yanayım / Biz Yanarız 1975
- 302 Yolcu Güle Güle / Meyhanede Bir Emmi 1975
- 305 Katil Amerika / Ambargo 1975
- 306 Az Kaldı / Derin Derin 1975
- 307 Bilmem Kervan mıyım / Göreydim Öleydim 1975
- 308 Neden Suç Bizim / Cafer 1975
- 309 Şaka Maka / Dur Hele 1975
- 312 İbo'm Ölüyor / Durmuş'a Mektup 1975
- 313 Kör Olası Devran / Dur Be Saki 1975

5. YAVUZ PLAK

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

- 8730 Gelme Deli Deli / Beni Ben Yaratmadım 1970
- 8731 İte Bak İte / Değme Doktor Yaram Başkadır 1970
- 8738 Suçum Yokken Devlet Vermiş Fermanı / Kargaların Dünyası 1971
- 8739 Bitmez Tükenmez Geceler / Dostu Uyan 1971
- 8744 Uyan İmam Ali Bak Neler Oldu / İhtiyar Oldum 1971
- 8745 Gözlerim Yolda / İnce İnce Bir Kar Yağar 1971
- 8746 Mele Koyun Mele Maraş'a Gidem / Rabb'im Ne İdim Ne Oldum 1971
- 8747 Bir Milletın Şerefını Üzerime Aldığım Doğrudur / Şikâyetim Vardır Âşık Veysel'e 1971
- 8773 Haberim Yok / Giderim 1971

- 8774 Ben Ne Zaman Gelirim / Öldürecek Zam Fakiri 1971
- 8775 İnsanı Tartacak Terazi Olsam / Demedim mi 1971
- 8798 Evlat Peder Olmuş Zamane / Analı Babalı Öksüz Gibiyim 1971
- 8799 Dumanlı Dumanlı Oy Bizim Eller / Osmanlı Kadısı 1971
- 8849 Yiğitler / Yaylalar 1972
- 8850 Beklerim, İsterim / Hepsi Boş 1972
- 8881 Mahzuni Doldur / Şerif'in Emekleri 1972
- 8905 Sen Açtın Yarayı / Kalemine Kurban Olduğum Kâtip 1973
- 8908 Gördüm Neler var / Vefasız Dost 1973
- 8926 Hediyelik / Benim Neyim Var 1973
- 8927 Memo / Zam Üstüne Zam 1973
- 8928 Talihsiz Feride / Arzuhalim Vardır⁶⁷ 1973
- 8929 Ermedim Murada / Ali Yâr Ali Yâr 1973
- 8976 Katil Amerika / Ekinler 1974

6. TÜRKOLA PLAK

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

- 8730 Gelme Deli Deli / Beni Ben Yaratmadım 1970
- 8731 İte Bak İte / Değme Doktor Değme Yaram Başkadır 1970
- 8738 Suçum Yokken Devlet Vermiş Fermanı / Kargaların Dünyası 1971
- 8739 Bitmez Tükenmez Geceler / Dostu Uyan 1971
- 8744 Uyan İmam Ali Bak Neler Oldu / İhtiyar Oldum 1971
- 8745 Gözlerim Yolda / İnce İnce Bir Kar Yağar 1971
- 8746 Mele Koyun Mele Maraş'a Gidem / Rabb'im Ne İdim Ne Oldum 1971
- 8747 Bir Milletın Şerefını Üzerime Aldığım Doğrudur / Şikâyetim Vardır Âşık Veysel'e 1971

⁶⁷ Emrah Mahzuni, bu şiirin Mahzuni'ye ait olmadığını bildirmiştir. Mahzuni Şerif albümde şiiri seslendirmiştir.
532

- 8773 Haberim Yok / Giderim 1971
- 8774 Ben Ne Zaman Gelirim / Öldürecek Zam Fakiri 1971
- 8775 İnsanı Tartacak Terazi Olsam / Demedim mi 1971
- 8798 Evlat Peder Olmuş Zamane / Analı Babalı Öksüz Gibiyim 1971
- 8799 Dumanlı Dumanlı Oy Bizim Eller / Osmanlı Kadısı 1971
- 8849 Yiğitler / Yaylalar 1972
- 8850 Beklerim, İsterim / Hepsi Boş 1972
- 8881 Mahzuni Doldur / Şerif'in Emekleri 1972
- 8905 Sen Açtın Yarayı / Kalemine Kurban Olduğum Kâtip 1973
- 8908 Gördüm Neler Var / Vefasız Dost 1973
- 8926 Hediyelik / Benim Neyim Var 1973
- 8927 Memo / Zam Üstüne Zam 1973
- 8928 Talihsiz Feride / Arzuhalim Vardır 1973
- 8929 Ermedim Murada / Ali Yâr Ali Yâr 1973
- 8976 Katil Amerika / Ekinler 1974
- 405 Dom Dom Kurşunu / Heder Mahzuni 1984

7. ŞENAY - EGEFON PLAK

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

- 5634 Mahzuni ile Suna / Çingene Mahzuni 1970
- 9529 Nenni / Yuh Yuh 1970
- 9530 Ben Alevi Olamam ki / Sefil Feryadı 1970
- 9531 Köyüm Köyüm Dertli Köyüm / Bin Yıllık Bir Hasta İnlere Şurada 1970
- 9532 Hozat, Ovacık, Tunceli / Bu Milletın Efendisi Bu mudur 1970
- 9534 Özür Dilemiyorum Senden / Yüz Bin Defa Güle Güle 1970
- 9535 Bak Sunam Nerden Geliyor / Ölmeye Göresin Dost 1970

9536 Sultanım Ol Gel / Ne Zaman Olur 1970

Almanya Serisi:

47 Hasbıhal Edemem Bir Cahil ile / Dünyada Kendi Çıramı Yakamadım 197?

49 Karışma Vana / Zincire Vurulmalı Ben 197?

51 İnsan Şeytan'dır / Abbas Yolcu 197?

8. AŞKIN PLAK

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

09 Niye Küstün Antep Maraş Elleri / Oy Bana Bana 1967

09 Niye Küstün Antep Maraş Elleri / Mahzuni Kurban Haydar'a 1967

10 Mahzuni Kurban Haydar'a / Hey Erenler Bir Gül Açmış Hicaz'da 1967

31 Boşu Boşuna / Gül Yüzlü Cananım 1968

32 Nem Kaldı / Loy Loy 1968

36 Açılım Kapılar Şah'a Gidelim / Dağlar Ağlar Ağlar Pir Sultan Deyu 1968

37 Nenni Nenni / Sefil Feryadı 1968

38 Yuh Yuh / Dönemem 1968

50 Bin Yıllık Hasta / Hazin Hazin Ağlar Gönül 1968

51 Divane Gönül / Böyle Değil mi 1968

55 Ben Alevi Olamam ki / Hz. Ali Dedi ki 1968

56 Dertli Köyüm / Ali'yi Severiz Alevi'yiz Biz 1968

57 On İki İmam'ın Âşıklarıyız / Gülelim 1968

61 Mızrabı Zülfikar / Tuz Katarlar Bala Gönül 1968

62 Ak Güvercin / Dinledikten Sonra⁶⁸ 1968

63 Yaram Kербela / Yarası Geçmiyor Günlerim 1968

142 Umurumda Değil / Mahzuni Almanya'da

⁶⁸ Emrah Mahzuni, bu şiirin 3 veya 4 tane versiyonu olduğunu bildirmiştir.
534

186 Yavrurum / Hani Ya

263 Dünya Yalan ile Doludur / Bin Yıllık Bir Sarhoş Softa mı Olsun

264 Hadi Gel Cananım / Erem Dedim Eremedim Âdemin Esrarına

9. NETFON:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

76 Gel Beni Taşlama / Ey İnsanoğlu Küfretme 1970

83 İnsan Şeytan'dır / Abbas Yolcu 1970

84 Kim Geldi Gitti / Kalmak İsterim 1970

85 Karışma Bana / Zincire Vurmalı Beni 1970

86 Deve Karıncaya Binmiş Geziyor / Sanma Ettiklerin Yanına Kalır 1970

89 Bak Sunam Nerden Geliyor / Ölmeyi Göresin Dost 1970

97 Şikâyetim Sana İmam Hüseyin / Ölene Dek Çekerim 1971

99 Hasbi Hal Edemem Bir Cahil ile / Dünyada Kendi Çıramı Yakamadım 1971

100 Âşığın Meşrebi Bayramı Yoktur / Gözümün Yaşı Gizli Bir Seyhan'a Benzer⁶⁹ 1971

103 Bir Daha / Doktor Değme Yarama 1971

10. MAHZUNİ PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

101 Yuh Yuh 1968

102 Ben Alevi Olamam ki / Sefil Feryadı 1968

104 Bak Beni Dinle / Dönemem 1968

106 Hozat, Ovacık, Tunceli / Bu Milletın Efendisi Bu mudur 1969

117 Ne Zaman Olur / Sultanım Ol Gel 1969

118 Söylesem mi Söylemesem mi / Bilmedim 1969

119 Alamanya Gardaşımı Geri Ver / Canım Millete, Küfürüm Puşta 1969

⁶⁹ Hangi şiiri içerdiği bulunamamıştır.

120 Hani Ya Pis / Anadolu'mu Kıskanırım (Ali İzzet'e Nazire) 1969

124 Özür Dilemiyorum Senden / Yüz Bin Defa Güle Güle 1969

125 Bak Suna'm Nerden Geliyor / Ölmeye Göresin Dost 1969

11. EMRAH PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

102 Fatma'dan Mahzuni'ye / Kardeşim Hakkı'ya 1973

103 Her Gün Aramızda Kavga mı Olsun / Kendini Bilmeyen Hayvanmış 1973

105 Kolum Nerden Aldın Sen Bu Zinciri / Dünyanın Hesabı Ahrette 1973

12. ARFON PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

2059 Mahzuni Kurban Haydar'a / Ey Erenler 1967

2061 Benim Hâlim Yaman Gönlüm / Kimsenin Canını Yakıp da Geçme 1967

2062 Oy Bana Bana / Niye Küstün Antep Maraş İlleri 1967

2063 Geçmiyor Günlerim / Yaram Kerbela Yarası 1967

2064 Mızrabı Zülfikar / Ak Güvercin 1967

2070 Bilmedim / Halkım Etti Halkım Buldu 1968

2071 Yazık Yazık / Bu Milletın Efendisi Bu mudur 1968

13. AFŞİN PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

5026 Yusuf Gibi Beni Zindana Attın / Çamur Yola Basa Basa Gel Afşin Gel 1968

14. SEYHAN PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

432 Dağlar Ağlar Pir Sultan Diye / Açılın Kapılar Şah'a Gidelim 1968

15. HÜLYA PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

222 Almanya Kardeşimi Geri Ver / Canım Millete, Küfürüm Puşta 1969

223 Hozat, Ovacık, Tunceli / Bu Milletın Efendisi Bu mudur 1969

224 Hani Ya Pis / Anadolu'mu Kıskanırım 1969

239 Bilemedim / Söylesem mi Söylemesem mi 1970

16. TÜRK MÜZİK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

72 Açılın Kapılar Şaha Gidelim / Dağlar Ağlar Pir Sultan Diye 1968

74 Yuh Yuh / Dönemem 1968

80 Boşu Boşuna / Gül Yüzlü Cananım 1968

17. BAHAR PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

115 Çoban Ali (Perişan Ali) / Muratsız Zeynep (Allı da Feride)

18. ÖZTÜRK PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

503 Yusuf Gibi Beni Zindana Attın / Çamur Yola Basa Basa Gel Afşin Gel 1973

506 İki Gönül Bir Olunca / Yalan Dünya 1973

508 Bir Köşede Yatar Ağlarım / Yâr Senin Olsun 1973

19. HEY PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

710 Tanrı'm Beni Muhtaç Etme / Gönül 1975

20. AZİZ PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

3 Yavrurum / Hani Ya 1970

4 Bir Daha / Dört Yavru Gönderdim 1970

21. TUNÇ PLAK:

NO: _____ A BÖLÜMÜ: _____ B BÖLÜMÜ: _____ YIL:

510 Kolum Nerden Aldın Sen Bu Zinciri / Dostum Güven Olmaz Mezar Taşına 1973

Âşık Mahzuni Şerif'in Avrupa'da Yayımlanan Kasetleri

Bu kısımda, Mahzuni Şerif'in Avrupa'da yayımlanan kasetleri tarihsel olarak sıraladık ama bazı kasetlerinin yayımlanma tarihi tam bilinmiyor. Bunun nedeni ise plak şirketlerinin adı belli olsa da bazı sebepler yüzünden kapanmış olmalarıdır. Konuyla ilgili hiç kimseye ve şirkete ulaşamadığımızdan dolayı yayımlanma tarihleri elimizde bulunmamaktadır.⁷⁰

1. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-1 / Türkofon 900022-1972

A Bölümü:

1. Gelme Deli Deli
2. Deve Karıncaya Binmiş Geziyor
3. Bilemedim Oy
4. Maraş Halkı Yana Yana
5. Geçiyordum Bağınızdan
6. Haşlayın Beni
7. Suçum Yokken Devlet Vermiş Fermanı
8. İhtiyar Oldum

B Bölümü:

1. Yine Bahar Geldi
2. Karışma Bana
3. İşte Gidiyorum Çeşm-i Siyahım
4. İte Bak İte
5. Değme Doktor Değme Yaram Başkadır

⁷⁰ Bkz.: [http://www.mahzuniserif.net/01.\(plaklar\).htm](http://www.mahzuniserif.net/01.(plaklar).htm).

6. Divane Ettim Aklımı
7. Bir Milletın Şerefini Üzerime Aldığım Doğrudur
8. Kargaların Dünyası

2. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-2 / Türkola 900045-1972

A Bölümü:

1. Mele Koyun Mele Maraş'a Gidem
2. Rabb'im Ne İdim Ne Oldum
3. Dumanlı Dumanlı Oy Bizim Eller
4. Osmanlı Kadısı
5. Ben Ne Zaman Gelirim
6. Öldürecek Zam Fakiri
7. Evlat Peder Olmuş Zamane

B Bölümü:

1. Suçum Yokken Devlet Vermiş Fermanı
2. Kargaların Dünyası
3. İnce İnce Bir Kar Yağar
4. Tatlı Belaya Koydu Saz Beni
5. Gelme Deli Deli
6. Şikâyetim Vardır Âşık Veysel'e
7. Analı Babalı Öksüz Gibiyim

3. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-3 / Türkola 900075-1973

A Bölümü:

1. Hediyelik
2. Memiş (Memo⁷¹)

⁷¹ Emrah Mahzuni bu şiirin iki versiyonu olduğunu belirtmiştir.

3. Oğuz (Oğul??)⁷²
4. Berçenek⁷³
5. Zam Üstüne Zam
6. Gurban Olam Eskisine Benzeme
7. İmam Ali Uyan Bak Neler Oldu
8. Affetmem Seni Yar

B Bölümü:

1. Ekinler
2. Benim Neyim Var
3. Şerif'in Emekleri
4. Mahzuni Duldur
5. Kız Gelip Getti
6. Hasan Köylü Feride
7. Çağlayan Deryası
8. Nem Kaldı
9. Bitmez Tükenmez Geceler

4. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-4 / Türküola 900155-1974

A Bölümü:

1. Kolum Nerden Aldın Bu Zinciri
2. Gel Bari Bari
3. Şikâyetim Sana İmam Hüseyin
4. Ölene Dek Çekerim
5. Hasbihâl Edemem

⁷² Hangi şiiri içerdiği bulunamamıştır.

⁷³ Hangi şiiri içerdiği bulunamamıştır.

6. Dünyada Kendi Çıramı Yakmadım
7. Dünya Yalan ile Doludur
8. Hadi Gel

B Bölümü:

1. Topraktaki Veysel'ime
2. Aşığın Meşrebi Yoktur
3. Gözüm Yaşı
4. Bir Daha
5. Değme Doktor Değme
6. Uyan Çoban Uyan

5. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-5 / Türküola 196-1974

A Bölümü:

1. Haydi Haydi Türk Milleti
2. Bu Sene de Bizim Ekinler Kurudu
3. Başıma Geldi⁷⁴
4. Elleme
5. Softalar
6. Geçti Felek Geçti
7. Sorma Beni
8. Gardiyan

B Bölümü:

1. Yalan Dünya
2. Nenni Bebek
3. Ararlar Beni

⁷⁴ Bülent Ecevit'e yazmış olduğu "Kapımızı kırdın öyle mi geldin" şiiridir.

4. Yâr Oy
5. Bu Bebeğin Suçu Nedir
6. Elem Geldi
7. Bizim Köyün Çobanı
8. Bir Yiğit (İbo'm Ölüyor)

6. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-6 / Türküola 9000205-1974

A Bölümü:

1. Canım Karaoğlan
2. İki Gönül Bir Olunca
3. Kahpe Dünya (Beni de Ye Gel Beni de)
4. Yatar Ağlarım
5. Erem Dedim Eremedim Âdem'in Esrarına
6. Kara Gözlüm Ağlama
7. Her Gün Aramızda

B Bölümü:

1. Yara Var Kardaş
2. Hadi Gel Hadi Gel
3. Ağlar Bir Gelin
4. Dokunma Keyfine Yalan Dünyanın
5. Adam Olmak Dile Kolay
6. Pire Vardım
7. Mahzuni Almanya'da

7. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-7 / Türküola 375-1975

A Bölümü:

1. Darağacı
2. Doktor Bey
3. Garip
4. Zalim
5. Bizim Be
6. Bırak Beni Konuşayım
7. Meydan Sizindir

B Bölümü:

1. Ben Neyim
2. Bülbül Yine Mi Geldin?
3. Babamın Ağıdı
4. Uyuma Fadime'm
5. Elveda
6. Kıbrıs Destanı
7. Yürüyün Aslanlar

8. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-8 / Türküola 532-1976

A Bölümü:

1. Ambargo
2. Katil Amerika
3. Az Kaldı
4. Zalim
5. Bizim Be
6. Bülbül Yine mi Geldin

7. Yaz Baharım Döndü Kışa

B Bölümü:

1. Meydan Sizindir

2. Biz Yanarız Beyler Gider

3. Kime Yanayım

4. Meyhanede Bir Emmi

5. Yolcu Güle Güle

6. Berin Berin

7. Şikâyetim Kime

9. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-9 / Türküola 581-1976

A Bölümü:

1. Zincir Vurulmasın

2. Geç Kaldık

3. Mehmet Emmi

4. Senem

5. Turna Pınarı

6. Gücenme Ey Sofu

7. Alamanya Kardaşımı Geri Ver

8. Hozat Ovacık Tunceli

B Bölümü:

1. Acı Doktor Bak Bebeğe

2. İşte Gidiyorum Çeşm-i Siyahım

3. Bir Kıratlı Selam Verdi

4. Vurun Beyler Vurun Meydan Sizindir

5. Nem Kaldı

6. Zincire Vurmalı Beni
7. Yaşamaya Geldim Ben de Dünyaya
8. Bu Milletin Efendisi Bu mudur?

10. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-10 / Türküola 660-1976

A Bölümü:

1. Yedin Beni
2. Duydum Dokuz Aylık Yolda
3. Boşuna Aldandım Ben Sana
4. Gene Başın Alıp Gidem Ellere
5. Eyvah Gönül Zalim Gönül
6. Ararlar Beni
7. Artık Sorma Beni
8. Bu Sene De Bizim Ekin Kurudu

B Bölümü:

1. İnce İnce Bir Kar Yağar
2. Bir Köşede Yatar Ağlarım
3. Kara Gözlüm Ağlama
4. Nişanlımı Düşman Aldı
5. Elleme Zalim
6. Kader Dolu Elem Geldi
7. Pir Bana Sor Dedi
8. Yâr Oy

11. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF-11 / Uzelli 340-1977

A Bölümü:

1. Mahzuni'den Selam

2. Almanya'ya
3. Vur Hele Hele
4. Bizim Memleketin Haberi Var
5. Dürzü
6. Barış Birlik Demek
7. Dünya Halkı Uyandı

B Bölümü:

1. Muradiye
2. Kanlar Aktı
3. Biraz Çobana Benziyor
4. Le Le Dokunma
5. Yürüdü Yürüdü
6. Mırto

12. CAFER / Türküola 716–1977

A Bölümü:

1. Cafer
2. Neden Suç Bizim
3. Şaka Maka Derken
4. Dur Hele
5. Gidersen Bir Daha Gelmem Dünyaya
6. İmam Hüseyin Şikâyetim Sana
7. Yaylalar
8. Hasbihâl Eyleme Bir Cahil ile

B Bölümü:

1. Ararlar Beni

2. Softalar
3. Dünya'da Kendi Çıramı Yakmadım
4. Benim Yaram İnan Yârin Yarası
5. Hepsi Boş Bana
6. Yakıp Sinem Kül Eylesen Çekerim
7. Beklerim İsterim
8. Yiğitler
9. Sahipsiz Millet (Bir Milletın Şerefını)

13. SINIFSIZ OKUL / Türkola 758–1977

A Bölümü:

1. Sınıfsız Okul
2. Buldular Beni
3. İbo'm Ölüyor
4. Durmuşa Mektup
5. Kerim Ağa
6. Adaletin Şaşı Var
7. Kör Olası Devran

B Bölümü:

1. Dostum Dostum
2. İt Yalına Karnım Tok Benim
3. Âlim Allah
4. Günahımız
5. Dur Be Saki
6. Uyuz Beygir
7. Sana Kim Verdi

14. MAHZUNİ ŞERİF-8 / Sönmez 129-197?

A Bölümü:

1. Devleti Devlete Çatan
2. Ambargo
3. Dokunma Keyfine
4. Derde Düştü Bizim Köyün Çobanı
5. Yüzü Yok ki Kızara⁷⁵
6. Bilmem Ağlasam mı Ağlamasam mı
7. Bu Toprak Bizimdir Be

B Bölümü:

1. Aha Memet Emi
2. Anlaşıldı Meyhaneci
3. Kıyın Babo
4. Gene Mi Geldin?
5. Âdem miyim Ben Neyim
6. Bırak Beni Konuşayım
7. Defol Yunan İti⁷⁶

15. MAHZUNİ ŞERİF-15 / Sönmez 213-197?

A Bölümü:

1. İnsan Oğlu Yerde Sürünmez
2. Bu Cahillerin Gözü Karardı
3. Yaktın Yıktın Gönlümü
4. Şu Dünya Ekmeği Aş mı?⁷⁷

⁷⁵ Hangi şiiri içerdiği bulunamamıştır.

⁷⁶ Kıbrıs Destanı şiirini karşılayabilir.

⁷⁷ Hangi şiiri içerdiği bulunamamıştır.

5. Ömür Boyunca Serçe Vurmamışsın
6. Mevlana'nın Aşkına⁷⁸
7. Akılsız Diyerek Dost Beni Taşladı
8. Gözlerimin Yaşı Gizlidir

B Bölümü:

1. Hâlden Hâle Koydun Beni
2. Bir Köşede Yatar Ağlarım
3. Bizde Bez Koymadın Cafer
4. Bizim Köyün Tek Sahibi
5. Sevgili Kardeşim Kara Oğlan
6. Doğduğuma Pişmanım⁷⁹
7. Hayvan Değil İnsanım
8. Çalışalım Dalga Dalga

16. MAHZUNİ ŞERİF-1 / Fonomüzik 86-197? Netherland

A Bölümü:

1. Dünya Dedikleri
2. Boşu Boşuna
3. Oy Baba Oy
4. Gül Cananım
5. Vah Vah
6. Kıran Kırana
7. Haşlayın Beni
8. Gökte Yıldız

⁷⁸ Hangi şiiri içerdiği bulunamamıştır.

⁷⁹ Hangi şiiri içerdiği bulunamamıştır.

B Bölümü:

1. Uyan Çoban Uyan
2. Gücenme Ey Sofu
3. On İki İmam Duası
4. Yaşamaya Geldim
5. Acı Doktor
6. Bir Kuş
7. Değme Tabip
8. Geçiyordum Bağınızdan
9. Yine Bahar Geldi

17. YUH YUH-DERTLİ KÖYÜM / Türküola 1062–1979**A Bölümü:**

1. Yuh Yuh
2. Dertli Köyüm
3. Kolum Nerden Aldın Bu Zinciri
4. Ekinler Ekinler Bizim Ekinler
5. Darağacı
6. Affetmem Seni Seni Yâr
7. Softalar

B Bölümü:

1. İnce İnce Bir Kar Yağar
2. Gelme Deli Deli
3. İhtiyar Oldum
4. Yine Bahar Geldi
5. Nem Kaldı

6. Öldürecek Zam Fakiri
7. Bitmez Tükenmez Geceler
8. Nenni Bebek

18. BENİ BEN YARATMADIN / Türküola 1186–1980

A Bölümü:

1. Beni Ben Yaratmadım
2. Bana Yücelerden Seyreden
3. Gönül Nerden Aldın Sen Bu Çalım
4. Geçme Ha Geçme
5. Kanadım Değdi Sevdaya
6. Bekâr Yatağı
7. Ben Canandan Ayrı Gezdim
8. Çıksam Baksam
9. Bir Fındık İçine Sıgmış Gibiyim

B Bölümü:

1. Hani Ya Pis Oy
2. Gördüm Melül Melül
3. Diyarbakır Geceleri
4. Leyla Leyla
5. Yaralandım Yâr Ali Yâr
6. Gel Gel
7. Dağlar (Maya)
8. Yürü Bire Mervan Dölü

19. DOKSAN YAŞLI KIZ / Minareci 4333–197?

A Bölümü:

1. Doksan Yaşlı Kız Verdiler Bekâra
2. Şerif Bayrağımı İndirdi
3. Derdini Döksen Derin Dereye
4. Sesleniş
5. Erkek ve Kadın
6. Divane Ettin Aklımı
7. Dağlar

B Bölümü:

1. Gönül Gel Âleme
2. Berçenek Satılıyor
3. Sakın Dost Belleme
4. Gördüm Melül Melül
5. Geçme Ha Geçme
6. Yaz Baharım Döndü Kışa
7. Şikâyetim Kime

20. MARAŞ DRAMI / Türküola 1270–1980

A Bölümü:

1. Maraş Dramı
2. Unuttu Bizi
3. Bırak Be Yahu
4. Çal Davulcu Çal
5. Sarı Çizmeli Selam

B Bölümü:

1. Baştakiler
2. Sümbül Ağa
3. Adamın Delisi
4. Postanedeki Kız
5. Bugün Bizde Bayram Var

21. İKİ SAZ İKİ SÖZ / Minareci 4101-19??

A Bölümü:

1. Dalgın (Mahzuni-M. Akarsu)
2. İki Kere İki
3. Kahpe Felek
4. Yaradan (M. Akarsu)
5. mrm Hani (M. Akarsu)
6. Sofu Baba (Mahzuni-M. Akarsu)

B Bölümü:

1. Uzun İnce Bir Yoldayım (Mahzuni-M. Akarsu)
2. Az Gelir Bana (M. Akarsu)
3. Balık (Mahzuni)
4. Boşumuş (Mahzuni)
5. Derdi Divana (M. Akarsu)
6. Saçlarını Yolarsın (Mahzuni-M. Akarsu)
7. Kul Kusursuz Olmaz İmiş (M. Akarsu)

22. YANDAşLARIM / Kervan 580–197?

A Bölümü:

1. Böyle mi Geldin
2. Ne Sürüye Ne obana

3. Nurhak Dağı
4. Ne Olur
5. Bilmem ki Neyi
6. Zilli

B Bölümü:

1. Ede Git
2. Suç Bende Değil
3. Ben Beni
4. Abid Ağa
5. Ne Bilem
6. Ey Tapucu

23. MAHZUNİ ŞERİF–13 / Minareci 3432–197?

A Bölümü:

1. Gel Gizli Gizli
2. Maraş Halkı Yana Yana Öd Oldu
3. Ben Canandan Ayrı Gezdim
4. Gez Tez Gel
5. Çıksam Baksam
6. Leyla Leyla
7. Tuz Katarlar Bala Aman

B Bölümü:

1. Kim Diyorsa Mahzuni'ye
2. Sülalesini Topa Tutmalı (Kim Diyorsa Mahzuni'ye Kominist)
3. Erim Erim Eriyesin

4. Gönül Göle Gitme⁸⁰
5. Yaralandım Yâr Ali Yâr
6. Yürü Bre Yürü Mervan'ın Dölü
7. Felek ile Şu Dünyayı Bölüştük
8. Gene Gam Bürüdü Hasta Gönlümü

24. GEL GİZLİ GİZLİ / Minareci 4441–1980

A Bölümü:

1. Gel Gizli Gizli
2. Maraş Halkı Yana Yana Öd Oldu
3. Ben Canandan Ayrı Gezdim
4. Gez Tez Gel
5. Çıksam Baksam
6. Leyla Leyla
7. Tuz Katarlar Bala Aman

B Bölümü:

1. Kim Diyorsa Mahzuni'ye
2. Sülalesini Topa Tutmalı
3. Erim Erim Eriyesin
4. Gönül Göle Gitme
5. Yaralandım Yâr Ali Yâr
6. Yürü Bre Yürü Mervan'ın Dölü
7. Felek ile Şu Dünyayı Bölüştük
8. Gene Gam Bürüdü Hasta Gönlümü

⁸⁰ “Haberin yok poz üstüne pozun var” şiiri olabilir.

25. ZİNCİRLİ VİZE / Türküola 1399–1980

A Bölümü:

1. Zincirli Vize
2. Kâmil
3. Gücüm Yetmedi
4. Karadeniz Uşağı
5. Nasılmış
6. Biz de Ölüyoruz
7. Dokunma

B Bölümü:

1. Adam Kendini Beğenmezse
2. Yazıklar Olsun
3. Muhammed Ali'yi Unutmadım
4. Hunu Dağı
5. Hesap Defteri
6. Bu Devran Gider

26. FADİMEM / Türküola 1547–1981

A Bölümü:

1. Fadime'm
2. Utansınlar
3. Git Yolcu
4. Dalgın Dalgın

B Bölümü:

1. Yaralar
2. Hannover

3. Kalmadı

4. İkimiz Bir Yandan

27. DARGIN MAHKÛM / Türküola 1621–1982

A Bölümü:

1. Dargın Mahkûm

2. Eski Günlerim

3. Ulu Ağaç

4. Beni de Ye Gel

5. Mezarımdan Geçerken

B Bölümü:

1. Ustama Çağrı

2. Gözlerim

3. Perişan Ali

4. Derman Değildir

28. SELİM / Uzelli 767–1982

A Bölümü:

1. Selim

2. Bizim Ağa

3. Vay Ana Ana

4. Ya Hıdır

5. Salman

6. Dertli Dertli

B Bölümü:

1. Kayboldular

2. Gel Ağlama

3. Veli Hoca
4. Kel Ömer Haydar
5. Derin Açtın Yarayı
6. Kayıp Berçenek⁸¹

29. EROİNCİ BEKİR / Türküola 1718–1983

A Bölümü:

1. Eroinci Bekir
2. Kara Ceylan
3. Turna Pınarı
4. İnsanoğlu Mübarektir (Tanrı İnsanı Korusun)
5. Hozat Ovacık Tunceli

B Bölümü:

1. Belki Son Sözümdür
2. Babam ve Ben
3. Almanya Gardaşımı Geri Ver
4. Acı Doktor Bak Bebeğe
5. Nem Kaldı

30. DOM DOM KURŞUNU / Türküola 1822–1985

A Bölümü:

1. Ben Beni Özümü (Seyyah Oldum)
2. Dom Dom Kurşunu
3. Keyfo Ağam
4. Soyuma Benim
5. Yalnızım Bu İllerde

⁸¹ “Ey Berçenek senin yerin nerede” şiiri olabilir.
558

6. Vay Dünya

B Bölümü:

1. Heder Mahzuni

2. Deli misin Yâr (Giderim Diye Ağlama)

3. Gülüm Naçar Ağlama

4. Beri Baka

5. Kara Gözlüm

6. Benim Hayatım (Gözlerin Kör Olsun)

7. Ömür Yolları

31. ABUR CUBUR ADAM / Türküola 2041–1986

A Bölümü:

1. Abur Cubur Adam

2. Fadime Gelin

3. Oy Dağlar

4. Sarhoşum Dünyada

5. Bu Nasıl Rüzgâr

6. Dirgen Ali

B Bölümü:

1. Ben Bir Ulu Şehirim

2. Vay Dünya Of Dünya

3. Bugün Gülüm Çok Hasta

4. Deneye Deneye

5. Bu Sene

6. Kara Gözlüm

32. BU SENE DE BÖYLE OLDU / Türküola 2179–1987

A Bölümü:

1. Bu Sene de Böyle Oldu
2. Divane Salman
3. Yaralı Aslan
4. Deli miyim Ben
5. Durma Gönül
6. Belki de

B Bölümü:

1. Kutsal Özlem
2. Feleğin Dışı
3. Silahlar Kaval Olsa
4. Bizim Eller
5. Ayran Dede

33. 15 YILLIK KOLEKSİYON / Türküola 2246–1988

A Bölümü:

1. Mahzuni Almanya'da
2. Deli misin Yar
3. Bizim Köyün Çobanı
4. Postanedeki Kız
5. Divane Salman
6. Zincirli Vize
7. Beni Ben Yaratmadım
8. Yuh Yuh
9. Yalnızım Bu Ellerde

10. Kara Gözlüm Ağlama

B Bölümü:

1. Dom Dom Kurşunu
2. İnce İnce Bir Kar Yağar
3. Dur Be Saki
4. Beni de Ye Gel
5. Deli miyim Ben
6. Dargın Mahkûm
7. Yine Bahar Geldi
8. Dertli Köyüm
9. Mehmet Emmi
10. Sınıfsız Okul
11. Hasbihâl Eyleme Bir Cahil ile

34. BARIŞAK / Türküola 2346–1988

A Bölümü:

1. Defineci
2. Barışak
3. Pazar Başı
4. De Dön
5. Nerdesin
6. Kara Kader (Sor Bana Sor)
7. Kaygusuz

B Bölümü:

1. Tek Tek
2. Bir Yandan

3. Sen Sen de Ara

4. Bahar Gelmiş

5. Yandım Allah

6. Murtaza

7. Haberin Var mı?

8. Kara Kader

35. BENİM NEYİM VAR / Uzelli 160-???

A Bölümü:

1. Benim Neyim Var

2. Canlılar Vatanlıdır⁸²

3. Kara Düzen

4. Yaralı

5. Nalına da Vur

6. Muradiye

B Bölümü:

1. Dünya Halkı

2. Lira Kuruş Olsa⁸³

3. Çobana Benziyor

4. Le Le Dokunma

5. Bizim Ağa

6. Elbistan ve Bahar

⁸² “Dünyanın içinde ben vatanlıyım” şiiri olabilir.

⁸³ “Anladım ki hayat onda bir demek” şiiridir.

36. GERÇEK / Minareci 4524–1992

A Bölümü:

1. Medet Ya Allah
2. Sürüde Kurt Var
3. Eyleme Beni Hudey
4. Bağırıma Pençeyi Geçirdin⁸⁴
5. Bak Bebeğe
6. Yaralarım
7. Karlı Dağlar
8. Yalancısın İnanamam
9. Biz Âşığız Kör Değil

B Bölümü:

1. Muhtar
2. Eser Cahillik Rüzgârı
3. Hak Bana Ömür Vermiş
4. Gizli Gizli Yaşım Dökülür⁸⁵
5. Çekemem Bu Nazi⁸⁶
6. Elleri Bağlı Durana Vah
7. Düşkün Oldum
8. İnsanoğlu Yerde Sürünmez

37. SON ACI (ORTA DOĞU) / Türküola 2407–1991

A Bölümü:

1. Yara Yara

⁸⁴ “Tüylerim bitmeden uçurdun felek” şiiiridir.

⁸⁵ “Gel Gizli Gizli” şiiiri olabilir.

⁸⁶ “Yakıp sinem kül eylesen çekerim” şiiiridir.

2. Ayıp Sana
3. Yolcum
4. Memed'ime Ağıt
5. Tatlı Gerçek
6. Bayram Günü
7. Danışman

B Bölümü:

1. Son Acı (Orta Doğu)
2. Olmaz Demeyin
3. Şimdi
4. Yazık Dünya'ya
5. Soysuz Murti

38. ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF / Şarkofon 135–197?

A Bölümü:

1. Duaz On İki İmam
2. Kıran Kırana
3. Gene Gam Bürüdü Hasta Gönlümü
4. Gam Yeme Gönül
5. Değme Tabip Sızlıyor Yaralarım
6. Berçenek Satılıyor
7. Şikâyetin Kime
8. Gönül Nerden Aldın Bu Çalım

B Bölümü:

1. Boşu Boşuna
2. Vah Vah

3. Bir Fındık İçine Sıgımış Gibiyim
4. İşte Gidiyorum Çeşm-i Siyahım
5. Acı Doktor Bak Bebeğe
6. Gücenme Ey Sofu
7. Yaşamaya Geldim Ben de Dünyaya
8. Dünya Dedikleri Mezarlık
9. Divane Ettin Beni

39. ÂŞIK MAHZUNİ 14 / Saba 1089–197?

A Bölümü:

1. Şikâyetim Sana
2. Bana Ne Eylesen Çekerim
3. Dostlar Dostlar Vay Vay⁸⁷
4. Kolum Nerden Aldın Sen Bu Zinciri

B Bölümü:

1. Âşık Veysel'e Ağıt
2. Aşkımın Yüğü
3. Var Yürü Yürü
4. Hey Erenler Gidersen Gelmem Bir Daha

40. ÂŞIK MAHZUNİ / Lale 88–197?

A Bölümü:

1. Şikâyetim Sana
2. Bana Ne Eylesen Çekerim
3. Dostlar Dostlar Vay Vay

⁸⁷ “Daha sen ölmedin mi (vay Kamil)” şiiridir.

4. Kolum Nerden Aldın Sen Bu Zinciri

B Bölümü:

1. Âşık Veysel'e Ağıt

2. Aşkımın Yüğü

3. Var Yürü Yürü

4. Hey Erenler Gidersem Gelmem Bir Daha

EK 4. Başlık Sırasına Göre Mahzuni Şerif'in Şiirleri

1. Boynun Burma Atıf Baba⁸⁸

Nice günler gelir geçer
Boynun burma Atıf Baba
Aşka düşen yaman olur
Hâlım sorma Atıf Baba

Bizim sevda dosttan gelir
Kâmil olan bunu bilir
Enişte kusurlu olur

Kusur görme Atıf Baba (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>,
28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

2. Cismin Gözlerime Gül Oldu Baba⁸⁹

Hayal oldu konuştuğumuz o günler
Cismin gözlerime gül oldu baba
Vukuel-ervahtan düştü bize
Gözlerimin yaşı sel oldu baba

Calbalı tarlada kırdığım kökler
Karşıda görünür koca hüyükler
Gönül bu sırrını daha ne saklar
Sensiz dilim burda lal oldu baba

Açıldı mı o Çıblak'ın gülleri
Oynuyor mu Berçenek'in dölleri
Beğenmezdim o süzülmüş balları
Şimdi en sevdiğim yal oldu bana

Mahzuni çare yok bahtı karaya
Dayanmak lazımdır böyle karaya
Karlı karlı dağlar girdi araya

Aramız üç günlük yol oldu baba (Göçer, 2004: 201; Arslan, 2020: 59)

⁸⁸ Dost Mahzuni Youtube kanalında yer almaktadır. Şiirin 1970'li yılların sonunda Almanya / Darmstadt'da Malatya / Kürecikli Atıf Demirkaya'nın evindeki muhabbet ortamında Mahzuni Şerif'in icra ettiği bildirilmektedir.

⁸⁹ Göçer, Mehmet (2004). *Un Sandığı*. (2. Baskı). Göçer Ofset: Elbistan / Kahramanmaraş, kaynağından Berçenek köyündeki alan çalışması sırasında görüşme yaptığımız kaynak kişilerden Keleş ailesi tarafından bu şiire ulaşılmıştır. Göçer, 2004: 200-201'de bu şiir hakkında şu bilgi verilmiştir: "İmtihani kazanan Şerif aynı yıl (1956) Mersin Astsubay Okuluna kaydını yaptırır. Okul komutanı ve öğretmeni İsmail Binbaşı ve Feridun Binbaşı... Şerif, sevimli ve derslerinde başarılı bir öğrenci. Bu sırada, memleket hasretliğine dayanamayan Mahzuni, Mahrumi Baba'ya şu şiiri yazıp posta ile gönderir. (...) O tarihte Mahrumi Baba'ya gelen bu şiir, elden ele, dilden dile çevreye yayılmış ve çokları ezberleyerek bazı sıra türkülerinde söylenmiştir."

3. Dönerek Bulduğum Afşin Merhaba

Hasret buram buram kırk sene oldu
Dönerek bulduğum Afşin merhaba
Dağlarınla, toprağınla, taşınla
Gurbette kaldığım Afşin merhaba

Su durduğun yerde cirit oynardı
Her köşenden koç yiğitler kaynardı
Atlasına kartalların konardı
Uğruna öldüğüm Afşin merhaba

Toprak toprak hamurundan yoğruldu
Berçenek'te çamurundan doğruldu
Senden doğdum, tüm dünyada soruldum
Dünyaya geldiğim Afşin merhaba

Bana afiyettir kuru soğanın
Hükmü ne ki hükümdarın talanın
Tükenmez ki Dirgen Ali'n Doğan'ın
Hayale daldığım Afşin merhaba

Tanrı'm nasip etmiş Ayran Dede'yi
Ben böyle gurbette kaldım ne deyi
Sende duydum emmi dayı edeyi
Secdemi kıldığım Afşin merhaba

Benim gönlüm sana güzellik diler
Hoşlar diyarında bir kuzu meler
Boşa yatmaz dede baba yediler
Selamlar saldığim Afşin merhaba

Bilmem ki Mahzuni lâyık mı sana
Dünya bir yanadır Afşin bir yana

Bütün köylerine bütün halkına

Hey kurban olduğum Afşin merhaba

(Çitil, 2020: 14;
<https://www.youtube.com/watch?v=GDFR3YJvAmg>, 26.05.2020, 18.59' da alınmıştır.)

4. Hâkim Adil Olmayınca

Adaletle günah gelir
Hâkim adil olmayınca
Merhamet ikiyüzlüdür
Suçlu ceza bulmayınca

Bir yarıma denmez tamam
Ayrı sabah ile akşam
Cemaata kıyar imam
Doğru namaz kılmayınca

Her talip dara gelemes
Kirve kirveyi alamaz
Divanda mürşit olamaz
Mürşit kendin bilmeyince

Ulusoy Ali soyudur
Soy insanın öz huyudur
Bu emir neyin neyidir
Hacı Bektaş gelmeyince

Der Mahzuni ey avuçan
Çok tembeldir avuç açan
İnsan mı dünyadan kaçan
Özü Hak'ta olmayınca (Aktaş, 2002: 235)

5. Tükenmiyor Kışım Yaz Olmayınca

Ruhumla sevdiğim gül yüzlü kardeş
Tükenmiyor kışım yaz olmayınca
Akıyor gözümde dū revanı yaş
Kurumaz on iki bez olmayınca

Karga bülbül olmaz necas yemekle
Softa tavaf etmez Hicaz demekle
Kafesin içinde kuş beslemekle
Kafes donar bülbül kaz olmayınca

Mazı olur Berçenek'in sabanı
Söker gelir dağı taşı yabanı
Çıkmaz yola giden gönül kervanı
Geri dönmez yolu düz olmayınca

Mahzuni Şerif'im haydi neyise
Böyle gider kaderimiz buyusa
Doksan dokuz derdim bana huyusa
Delirtmem cananım yüz olmayınca (Ertekin, 2021a: 170-171)

6. Röntgen Aynasına Karşı Durunca

Sevinip de şu Sivas'a gelince
Röntgen aynasına karşı durunca
Korktuğum başıma geldi neyleyim
Doktor, verem diyor rapor verince
Korktuğum başıma geldi neyleyim

Asker ocağında kazdığım mevzi
Gözlerimin yaşı doldurdu havzu
Öldüğümü duymuş Maraşal Fevzi
Asker defterinden sildi mi beni
Söyletmen Mıstık'ı bu kadar yeter

Gurbetlik acısı sinemde yiter
Daha bir derdim var ölümden beter
Nişanlım düşmana kaldı neyleyim
(<https://www.youtube.com/watch?v=LNcfuGsHESE>; 01.07.2021, 17.33'te alınmıştır;
Arslan, 2020: 52)

7. Uykudan Uyanan Göz Olmadıkça

“Yiyin” beyler “yiyin” bin defa helal
Uykudan uyanan göz olmadıkça
Kim sizi soracak kim anlatacak
Adaletle benzer söz olmadıkça

Bu gelenek kitaplardan ezeldir
Fakirin doğuştan benzi gazeldir
Doymazlara yetim hakkı güzeldir
Konunun ucunda siz olmadıkça

Talanlara ayıp demek yeter mi
Ocakta sebepsiz duman tüter mi
Şu dünyada şerefsizlik biter mi
İnsanlıkta vicdan düz olmadıkça

Boş yiğit kendini övse ne çıkar
Enayi bağırını dövse ne çıkar
Mahzuni bin defa sövse ne çıkar
Sizde utanacak yüz olmadıkça (Çankaya ve Şerif, 2002: 97)

8. Uzatma Elini Derman Olsa da⁹⁰

Sen açtın yarayı sen saramazsın
Uzatma elini derman olsa da
Bir daha sineme ok vuramazsın
Sultan Süleyman'dan ferman olsa da

Yıllardır inandım tatlı diline
Yılanlar sarılsın ince beline
Hiç selamlar koyma sabah yeline
Almam selamını ey dost bir an olsa da

Çiçek olsan yaprağına erişmem
Irmak olsan pınar olup karışmam
Yemin ettim senin ile barışmam
Seksen bayram doksan kurban olsa da

⁹⁰ Zaman, 1997: 482'de ise ilk dördlükten sonra farklı olarak şu dördlükler yer almaktadır:

“Göz yaşlarım aktı aşkın seline / Ahular dökülsün tatlı diline
Yılanlar dolansın ince beline / Uçan turna koşan ceylan olsan da
Mahzuni Şerif'im sana karışmaz / Gönül ile sever asla yarışmaz
Yıllar yılı geçse de yine barışmaz / Seksen bayram doksan kurban olsa da”
570

Ben bir Mahzuni'yim sen bir filansın
İsterim ki yolun sarpa dolansın
Allah bir desen de yine yalansın
İnanmam ki küfrü küfrü iman olsa da (Yağız, 1976: 68; Zaman, 1997: 482)

9. Önümüze Dağlar Sıralansa da⁹¹

İşte gidiyorum çeşmi siyahım
Önümüze dağlar sıralansa da
Sermayem derdimdir servetim ahım
Karardıkça bahtım karalansa da

Haydi dolaşayım yüce dağlarda
Dost beni bıraktı ah ile zarda
Ötmek istiyorum viran bağlarda
Ayağıma cennet kiralansa da

Bağladım canımı zülfün teline
Sen beni bıraktın elin diline
Güldün Mahzuni'nin berbat hâline
Mervan'ın elinde parelense de (Yağız, 1976: 160; Pehlivan, 1985: 48; Çankaya, 1994: 68; Zaman, 1997: 281-282; Aktaş, 2002: 224; Eren, 2020: 38)

10. Saray Verilmiş Öbür Dünyada

Gece kondum bile yokken efendim
Saray verilmiş öbür dünyada
İslam'ın şartına bağlı kalırsam
Ruhum dirilirmiş öbür dünyada

Yeter ki sabreyle bu kadar zora
İsterse çalınsın bu kadar kara
Kıçı açıklara çalışanlara
Halı serilirmiş öbür dünyada

Viskilerde gemi gibi yüzene
Hiç aklım ermedi böyle düzene
Hak adına bunca insan ezene
Ödül görülürmüş öbür dünyada

⁹¹ Ertekin, 2021a: 271-272'de şiir şu şekilde yer almaktadır: "1964'te çıkardığı "İşte Gidiyorum Çeşm-i Siyahım" parçasının defterinde 1963'teki hâli:

"İşte gider oldum çeşmi siyahım / Önümüze dağlar sıralansa da
Sermayem figanım kârim evvahım / Bundan kerî bahtım karalansa da
Hayli dolaşayım yüce dağlarda / Sen beni bıraktın ahule zarda
Konup feryad edem viran bağlarda / Ayağıma cennet kiralansa da
Acımadın derunumun narına / Çalınasın Haydar Zülfükârına
Benzettin Erdabil Cefadarına / Gam yemem yüreğim yaralansa da
Bendettin canımı zülfün teline / Giriftar eyledin gurbet eline
Güler oldun Mahzuni'nin hâline / Yezid'in elinde parelense de"

Mahzuni anlam yok mezar taşında
Cehennemler söner gözüm yaşında
Buradayken eş bulmazsın başında
Huri derilirmiş öbür dünyada (Çankaya ve Şerif, 2002: 195)

11. Elveda Oy Elveda⁹²

Anlaşıldı meyhaneci
Elveda oy elveda
Benden başka kimse yokmuş
Elveda oy elveda
(Elveda oy elveda
Elveda canım)

İçtiğim bir bira benim
Ciğerlerim yara benim
Herkes gitti sıra benim
Elveda oy elveda
(Elveda oy elveda
Elveda canım)

Son kadehim ve son yudum
Bu gece burda uyudum
Yoktur hayattan umudum
Elveda oy elveda
(Elveda oy elveda
Elveda canım)

Al şu sazım sende kalsın
Param yoktur helal olsun
Telleri Mahzuni çalsın
Elveda oy elveda
(Elveda oy elveda
Elveda canım) (Zaman, 1997: 87; Aktaş, 2002: 45-46)

12. Çok Şeyleri Olduklarım Elveda

Daha birkaç kere gelir giderim
Çok şeyleri olduklarım elveda
Bazı dua bazı kahır ederim
Her hâlini bildiklerim elveda

Dünya bizim gelip gitme yerimiz
Bini gelir gider ise birimiz
Biz bir gülüz sevene çok hârimiz
Kokusuna yeldiklerim elveda

⁹² Aktaş, 2002: 45-46'da bu şiir farklı bir şekilde yazılmıştır. Bu yazılımlar Mahzuni Şerif'in sayıca fazla şiiri olduğu yanlışına sebebiyet vermektedir. Bizler tarih bakımından daha eski basım olduğu için (Zaman,1997)'yi baz aldık. Ancak şiir, orada da Mahzuni Şerif'in albümde seslendirdiği ile tam olarak aynı olmadığı için çalışmamızda Mahzuni Şerif'in seslendirmesine göre düzenlenmiştir.

Başıladım sevdiğimin suçunu
Böylelikle götürürüz göçünü
Gene şükür aldım kalbin öcünü
Nazlarından yıldıklarım elveda

Böyle konun böyle göçün dünyada
Oynatmayın atı bu tapsız handa
Sahibin yetişir ahir zamanda
Sarayında kaldıklarım elveda

Mahzuni Şerif'im ayrılık acı
Kesiyor yolumu alıyor bac'ı (Osman)
Gidiyorum bana olun duacı (Yemliha)
Duasını aldıklarım elveda (Serabi) (Ertekin, 2021a: 197-198)

13. Cemalini Gördüklerim Elveda

Her can dayanamaz ayrılık sana
Cemalini gördüklerim elveda
Bilmem ki erenler ne oldu bana
Sefasını sürdürdüklerim elveda

Hiç bakmayın ayıp ile yazığa
Âşık olan âşık düşmez tuzağa
Belki kader yolu gitti uzağa
Divanına durduklarım elveda

Mahzuni Şerif'im tutuşup yana
Bağladım özümü Şahı Merdan'a
Geri dönemezsem üzülmen bana
İkrarına vardıklarım elveda (Zaman, 1997: 211-212; Aktaş, 2002: 116)

14. Elveda Dostlar Elveda

İşte geldim, gidiyorum
Elveda dostlar elveda
Bilmem kime ne diyorum
Elveda dostlar elveda

Koyun postundaki kurtlar
Söylemekle bitmez dertler
Böyle işgal olmuş yurtlar
Elveda dostlar elveda

Dost yoluna kurban canım
Ne vezirim ne sultanım
Beni bekler çevre yanım
Elveda dostlar elveda

Mahzuni'yim gide gide
Dost lokmasın yuda yuda
Ne hocayım ne de dede
Elveda canlar elveda (Zaman, 1997: 166-167; Aktaş, 2002: 51-52)

15. İnsan Kıymeti Ölçülmez Parada Pulda

Elbet hakkı vardır kulların kulda
İnsan kıymeti ölçülmez parada pulda
O dost gitti gelmez artık gözlerim
Yolda yolda, gözlerim yolda yolda

Tufana uğradı ömrüm baharı
Ben neden gezerim bunca diyarı
Çiçekten çiçeğe dolaşır arı
Balda balda, dolaşır balda balda

Çok susadım neden çeşme su vermez
Deryanın sırrına hiç aklım ermez
Mahzuni kuş olsa böyledir durmaz
Dalda dalda, böyledir dalda dalda (Yağız, 1976: 209)

16. Vah Edip Dolaşır Göl Kenarında

Çırpına çırpına bir yeşil ördek
Vah edip dolaşır göl kenarında
Yayla yayla endam eden menekşe
Solmuş yağmur bekler çöl kenarında

Ömür uzar iken düşer sayılar
Hazinleşir hava satan dayılar
Boş kayada boğuşurken ayılar
Kuşlar şarkı söyler gül kenarında

Boş göz ile sonsuzluğa bakılır
Sıra sıra boz bulutlar takılır
Unutulmuş umut erken yıkılır
Kerpiç saray gibi sel kenarında

Mahzuni gurbetti gezmekten beri
Yaktım gitti çok yapraklı defteri
Aşıkın sevdaya hasret elleri
Bir gider bir gelir tel kenarında (Çankaya ve Şerif, 2002: 42)

17. Kuzular Meleşir Bahar Ayında

Ben de bugün bir türlü hâl var gene
Kuzular meleşir bahar ayında
Ya başıma bir gelecek var gene
Dertlerim bileşir bahar ayında

Karşı dağı inceden bir sis tutar
Meri keklik acıynan yas tutar
Çeşmimi gam yüklüdür günlük yas tutar
Ellerim dolaşır bahar ayında

Devreder Mahzuni kendi çağından
Bir menekşe kopar ömrüm bağından
Uzaktan uzağa Nurhak Dağı'ndan
Bir koku bulaşır bahar ayında (Zaman, 1997: 255; Aktaş, 2002: 176-177)

18. Yatar Teker Teker Bizim Dağlarda

Yeşilin her tonu morun güzeli
Yatar teker teker bizim dağlarda
Türküleri boyar sarı gazeli
Hasret uzun çeker bizim dağlarda

Zirvesinde ceylanları koklaşır
Bellerinde keklikleri taklaşır
Selvi çam bulutlara yaklaşır
Sümbül boyun büker bizim dağlarda

Gün batar tepeler kızıla çalar
Hareleri bir oynaşır bir dalar
Yücelerde dertli geçer turnalar
Sülünler tüy döker bizim dağlarda

Mahzuni aşk ile gezer dolaşır
Bir can ile bir sevdaya dalaşır
Çiçekten çiçeğe konar bulaşır
Arılar bal eker bizim dağlarda (Çankaya ve Şerif, 2002: 128)

19. Bir Tarihin Son Dehası Ey Kemali Mustafa⁹³

Gelmemiştir senin gibi aslan Ali'den gayrı
Bir tarihin son dehası ey Kemali Mustafa
Kim ki görmez murat etse sendeki hoş didarı
Biter dünyada davası ey Kemali Mustafa

Bunca milleti mazluma adandın, âşık oldun
Adalet belenmiş sana tarihe beşik oldun
Her kararmış ufukta parlayan ışık oldun
Özgür yolcunun sevdası ey Kemali Mustafa
Dört yanında zulüm ile inerken Anadolu

⁹³ Öztunç, 2017: 88-89'da bu şiirin 21 Ekim 1992'de Mahzuni Şerif'in Ankara'da evinde daktilo ile yazdığı belirtilmektedir.

Sövmeydi tahtı Osman'a Mevla'nın tek bir kulu
Geldi Hak'tan rahmet gibi Ali Rıza'nın oğlu
Susuz gönüller rüyası ey Kemali Mustafa

Almıştı Ortadoğu'yu sermaye denen cadı
Ondan hüccetsiz kalkmazdı hiçbir kuşun kanadı
Bir emekle şahlandın devirdin istibdadı
Coşanların son livası ey Kemali Mustafa

Ehli küfür çadır kurmuş güzelim İstanbul'a
İzmir'e bir Van yolcusu gözleri dola dola
Eskişehir'de bir kağnı gıcirdarken son yola
Kurtuluşun merhabası ey Kemali Mustafa

İngiliz'i Fransız'ı ey mağrubun pehlivanı
Havladı Antep Maraş'ta döktü köpükle kanı
Doğurmuştu toprak ana senin gibi merdanı
Yetiştin hasların hası ey Kemali Mustafa

Kim ki seni sevmiyorsa vardır kuyruk acısı
Seninle iffet bulmuştu anasıyla bacısı
Durdu neşteri ulvinle memleketin sancısı
Cümle tabipler atası ey Kemali Mustafa

Muhammed Mustafa böyle ümmete nadir nail
Sana gökten habersiz belki dostu Cebrail
On kasımda senin ile kol kolaydı Azrail
Sende erenler duası ey Kemali Mustafa

Bendedir Mahzuni sana ta ki doğuştan beri
Belki seni sevdiğimden âlem der ki serseri
Sanki Hacı Bektaş kalkıp derlemiş erenleri
Cümle kâmiller kavgası ey Kemali Mustafa (Öztunç, 2017: 90)

20. Allah Bir Değişim Yılda Bir Defa

İşten güçten dertten gamdan dolayı
Allah bir değişim yılda bir defa
Ben düğün görmedim bilmem balayı
Yırtık çul giyişim yılda bir defa
Dostum dostum gel benim canım

Bir gün doyduğum an hacıyım hacı
Böyle geldik gittik anayla bacı
Ekmek neme yetmez soğan baş tacı
Benim et yiyişim yılda bir defa
Dostum dostum gel benim canım

Mahzuni'yim ben cahile uymam ya
Beni kesseler bile asla duymam ya
Vallah billah ben insana kıymam ya
Hayvana kıyışım yılda bir defa
Dostum dostum dostum dostum
O da bayram olunca (Zaman, 1997: 98)

21. Afşin Ellerinde Kardeş Sürelim Sefa

Gel gel, yolcu gel, Eshabül Kehf'e
Afşin ellerinde kardeş sürelim sefa
Gel gel, yolcu gel, Eshabül Kehf'e
Eshabül Kehflerde yoldaş sürülmez sefa

Yolcu yolun düşer ise
Yolcu yolun düşer ise
Gel bizim Afşin eline vay, vay, babam vay
Çamur yola basa basa
Çamur yola basa basa
Gel bizim Afşin eline vay, vay, vay, vay, vay

Gel gel, yolcu gel, Eshabül Kehf'e
Afşin diyârında kardeş sürelim sefa
Gel gel, yolcu gel, Afşin eline
Kurbanlar olayım senin yoluna

Afşin yiğitlerle dolu
Afşin yiğitlerle dolu
Elbistan'dan geçer yolu, vay, vay, babam vay

Küçücük bir Anadolu
Küçücük bir Anadolu
Gel bizim Afşin iline, vay, vay, vay, vay, vay
Gel gel, yolcu gel, Eshabül Kehf'e
Eshabül Kehflerde sürülmez sefa
Eshabül Kehflerde sürülmez sefa

Yedilerle koyun taşı
Oradadır kırklar başı
Peygamber'in can yoldaşı
Gel bizim Afşin eline
Gel gel, yolcu gel, kurban olayım

Dost Mahzuni Afşinlidir
Dost Mahzuni Afşinlidir
Ey yolcu gerçeği budur, vay, vay
Berçenek bir unsurudur
Berçenek bir unsurudur

Gel bizim Afşin eline, vay, vay, vay, vay, vay, vay
Gel gel, yolcu gel, Eshabül Kehf'e
Tanır'da diyârlar sürelim sefa
Ayran Dede mübarek sürelim sefa

Gel gel yolcu, gel gel canım
Gel gel gülüm, gel gel gülüm
Gel gel, yolcu gel, Afşin iline
Gel gel, yolcu gel, Afşin iline (AK1)

22. Diri Daha Diri Daha

Avcı vurdu sanma onu
Diri daha diri daha (Vallahi billahi)
Dert başımda grup grup
Biri daha biri daha vallahi billahi

Yaram çoktur ellemeyesin
Tabipleri yollamayasın
Sen bizi kör bellemeyesin (Hey dost hey can)
Beri bak'a beri bak'a (Vallahi billahi)

Sürdü köyün merasını
Kurmak için binasını
Yola gömdü anasını (Hey can hey can)
Kerim Ağa Kerim Ağa (Vallahi billahi)

Mahzuni döker yaşını
Bilir yâren yoldaşını
Bir gün kırarlar başını (Hey can hey can)
Yarı şaka yarı maka (vallahi billahi) (Pehlivan, 1985: 22; Zaman, 1997: 297, 326-327;
Aktaş, 2002: 203)

23. Sakın Ha Başıma Gelme Bir Daha

Sana derim sana ey benim aklım
Sakın ha başıma gelme bir daha
Şu dünyaya sarhoş olan yararmış
Ayık ol, kendini bilme bir daha

Acı poyraz gibi dağlardan esme⁹⁴
Kendini görüp de bilmeden küsme
Zalim toprağına ayağın basma
Bir yaprak kopsa da alma bir daha

⁹⁴ Bu dörtlük sadece Zaman, 1997: 189 ve Aktaş, 2002: 98'de yer almaktadır.
578

Çekemedim şu feleğin nazını
Kış ayında seyreyledim yazımı
Hey ellerim bırak yanık sazımı⁹⁵

Mahzuni korkarsan çalma bir daha (Yağız, 1976: 103; Zaman, 1997: 189; Aktaş, 2002: 98)

24. Gidersem Dünyaya Gelmem Bir Daha

Beni çok gördüler madem dünyaya
Gidersem dünyaya gelmem bir daha
Ben bilirdim ölenler çok erkektir⁹⁶
Ölürsem bir daha ölmem bir daha

Kimi villalarda çeker viskiyi
Kimi yanar gider Mecnun'um deyi
Ben dolu bilirdim koca dünyayı
Gülme diyarlarmış gülmem bir daha

Kaybettim ömrümün baharı yazı
Unuttum erenler aşkı niyazı
Elime verdiler bir dertli sazı
Madem güce gitti çalmam bir daha

Ben tembel değilim sanma erindim
Bir kul iken şekil şekil büründüm
Ben milletim için böyle göründüm
Korkarsam Mahzuni olmam bir daha (Zaman, 1997: 403-404)

25. Suçlusun Cezası Verilmez M'ola

Ta ezelden kurban olduğum Allah
Suçlusun cezası verilmez m'ola
Kana kan diyerek insan yiyenin
Hesabı kitabı görülmez m'ola
(Kana kan diyerek insan yiyenin
Hesabı kitabı görülmez m'ola)

Elinden bir tespih düşmüyor bunun
Aslında düşmanı hakkın, kanunun
Bunca yiğitlerin, bunca mazlumun
Teker teker hakkı sorulmaz m'ola
(Bunca yiğitlerin, bunca mazlumun
Teker teker hakkı sorulmaz m'ola)

⁹⁵ Yağız, 1976: 103'te son iki dize şu şekildedir: "Ey ellerim bırak yanık sazımı / Aman gerçek telden çalma bir daha" Ayrıca bu dördlük, 2. dördlük olarak yer almaktadır, mahlasın yer aldığı son dördlük değildir, son dördlük şu şekildedir ve sadece Yağız (1976)'da yer almaktadır: "Artık güvenemem mezar taşına / Akıl ermez şu Hüda'nın işine / Neler gelir âşıkların başına / Korkarsan Mahzuni olma bir daha" Bununla birlikte Zaman (1997) ve Aktaş (2002)'de şiirin düzeni değiştirilmiş ve şiire son dördlük olarak yukarıda yazılı olan dördlük yazılmıştır.

⁹⁶ Şiirin birinci dördlüğünün 3-4, ikinci dördlüğünün 1-2. dizeleri Zaman, 1997: 403-404'te yer almamaktadır. Çalışmamızda Mahzuni Şerif'in ses kaydından şiirin bu dizeleri eklenmiş olup şiir de bu ses kaydına göre düzenlenmiştir.

Haracını yedin esen yellerin
Kıllarını sattı bütün kellerin
İnsanlığa kıyan zalım ellerin
Bileği kökünden kırılmaz m'ola

(İnsanlığa kıyan zalım ellerin
Bileği kökünden kırılmaz m'ola)
Dost bizi severken fırsat eldeyken
Soyanlar sızarken soyulan beyken
Mahzuni'yim ister babam ister ben
Haksızın defteri dürülmez m'ola

(Mahzuni'yim ister babam ister ben
Haksızın defteri dürülmez m'ola) (AK2)

26. Acep Bizim Eller Görünmez M'ola

Çıksam baksam Gövdeli'nin başına
Acep bizim eller görünmez m'ola
Dediler yârini eller alıyor
Onu alan zalim sürünmez mi ola
Aman dağlar oy, sürünmez mi ola

Gövdeli Gövdeli de yöre Gövdeli
Her yanına baykuş gire Gövdeli
O zalım yâri bıraktım sende Gövdeli
Aman yıkılası da pire Gövdeli
Aman dağlar oy, zalim Gövdeli

Gövdeli'nin başı dumanlı kurttan
Geçemem efendim ben güzel yurttan
Dediler yârini eller alıyor
Şu belalı başım da kurtulmaz dertten

Gövdeli Gövdeli öte Gövdeli
Boz buluta yağmur sala Gövdeli
Oturup da devranımı sürmedim
Sağ yanında baykuş öte Gövdeli

Gövdeli Gövdeli yatan Gövdeli
Derdime bin dert katan Gövdeli
Ömrümün sonuna lanet ederim
Mahzuni'yi ele satan Gövdeli (Zaman, 1997: 424; Doğan, 2009: 145)

27. Vallah Çıkarım Dağa da Güvenme Sağa Sola⁹⁷

Abid Ağa Abid Ağa Abid Ağa...
Vallah çıkarım dağa da güvenme sağa sola (güvenme sola sağa)
Abid Ağa'm geliyor ince telden çalıyor
Abid Ağa yüzünden her gün on can ölüyor
Abid Ağa bilmiyor gelini var kızı var oğlu vardır yüzü var
Bu nasıl Abid Ağa lo Abid Ağa Abid Ağa Abid Ağa...
Yörep'in bahçeleri
Arı baldır bal arı
Abid Ağa yüzünden topladık bahçeleri (topladık bohçaları)
Yok ettik akçaları
Abid Ağa Abid Ağa Abid Ağa...
Güvenme böyle dağa
Abid Ağa Abid Ağa Abid Ağa...

Abid Ağa Abid Ağa
Bu nasıl girdim dağa
Sen nasıl girdin dağa
Güvenme vallah böyle değildir
Güvenme sola sağa
Abid Ağa lo Abid Ağa Abid Ağa Abid Ağa...

Yörep'in yiğitleri
Yakasında bitleri
Yaman Abid Ağa'nın
Çift tasmalı itleri
Abid Ağa Abid Ağa Abid Ağa Abid Ağa...

Vallahi çıkarım dağa da
Güvenme sola sağa
Mahzuni çıkar dağa da
Güvenme sola sağa
Abid Ağa Abid Ağa Abid Ağa Abid Ağa... (AK3)

28. Gel Buna Bir Çare Bul Leyla Leyla

Tükenmek bilmiyor kara günlerim
Gel buna bir çare bul Leyla Leyla
Düştüm hasretine yanar inlerim
Yüreğim soğutmaz su Leyla Leyla
Gel benim derdime çare bul Leyla

⁹⁷ Mahzuni Şerif, albümünde seslendirme yapmadan önce şunları söylemiştir: “Abid Ağa her devrin, her iktidarın sahibinin külcüsüdür. Hangi iktidar gelirse gelsin, bizim köylü bu ağalar ondan yana olur. Eskiden Osmanlı kadılarının emrindeydi. Sonra İsmet Paşa geldi, İsmet Paşalı oldu. Bir baktık, gördük ki Menderesçi oldu. Bir baktık gene geldi bir iktidar bu sefer de Demirelli oldu. Abid Ağa'nın yönü belirsiz oldu. Abid Ağa yeni terimle yani Uranyum çağının, devrinin tabiriyle Abid Ağa, ikiyüzlüdür. Hangi tarafa bassa oraya gider. Hem solcu hem sağcı bu Abid Ağa.”

Acımasan böyle yalnız kalırım
İstersen eğer kurban olurum
Kefenim bulunmaz belki ölürüm
Gözün yaşım ile yu Leyla Leyla

Mahzuni'yim dolaşırım dillerde
Bazen sahralarda uzun yollarda
Benim Leyla'm kaldı kanlı çöllerde
Herkes de zanneder şu Leyla Leyla (Zaman, 1997: 425)

29. Verdiğim İkrarda Dur Leyla Leyla⁹⁸

Bak sana söylerim ey iki gözüm
Verdiğin ikrarda dur Leyla Leyla
Hemi arkadaşım hem de kızım
Bu sözü ölçüye vur Leyla Leyla

Meryem Ana gibi yıkılmış avan
Sarılar yakışmış beyin bir yaban
İster emmin bil gel isterse baban
Bu işi böylece gör Leyla Leyla

Âşık değil isem halktan göçerim
Ben Mecnun'um, gönlüm Hakk'a açarım
Sana yan bakamı keser biçerim
Üstüme motorlar sür Leyla Leyla

Vallahi billahi işin doğrusu
Dediğim gibidir yoktur eğrisi
Cafer Sadık'ın güzel yavrusu
Yoluna imanım var Leyla Leyla

Mahzuni Şerif'im değilim ilkin
Eba Müslüm olmuş sülbüm sülukum
Kurban olsun sana eserim mülküm
Ben ölünce selam ver Leyla Leyla (ÖK353)

30. Elinde Olunca Zaman Dağlama

Ne kadar güzelmiş bu ulu derya
Elinde olunca zaman(?)⁹⁹ dağlama
Kendi olmayanın gölgesi olmaz
İnsan inanır mı kuru yalana

⁹⁸ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK353) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Ortamda bulunan diğer erkekler ise bazı dizelere katılmış ve onu desteklemiştir.

⁹⁹ Ses kaydında (ÖK171) ses, çok kısık ve hışırtılı olduğu için bu dize gibi şiirin bazı dizelerinin sözleri tam anlaşılmamıştır bu nedenle tam anlaşılmayan, emin olunamayan yerlere soru işareti konulmuştur. Çalışmamızda bu şekilde sözün tam anlaşılmadığı şiirlerde soru işareti kullanımı yapılmıştır.

Kurtlar paşa olmuş ordu geziyor
Bebe(?) doktor olmuş ilaç bilmiyor
Karınca gözünden filler sızıyor
Payitaht vermişler kara yılana

Bir yaprak ki nasıl düşse dalından
Rüzgâra katışır kendi hâlinden
Dünyaya vefa yok dünya malından
Kurulmuş dünyada figan figana

Boşuna değildir benim kederim
Ben beni buldumsa kimi ni'derim
Şu dünyada misafirim giderim
Mahzuni her diyen adam olana
(Şu dünyada misafirim giderim
Mahzuni armağan insan olana) (ÖK171)

31. Gel Ağlama Gamlı Gönlüm Ağlama¹⁰⁰

Her akşamın bir de sabahı vardır
Gel ağlama gamlı gönlüm ağlama
Ömür para değil kalamı kârdır
Gel ağlama gamlı gönlüm ağlama

(Ağlama dost dost ağlama dost...)

Padişah mı olacaksın dünyaya
Zaman zaman güleceksin dünyaya
Bir daha mı geleceksin dünyaya
Gel ağlama gamlı gönlüm ağlama

(Ağlama dost dost ağlama dost...)

Mahzuni yanarsın ekmeden biçer
Korkarım dünyaya konmadan göçer
Rüzgârım evi yok eser de geçer
Gel ağlama gamlı gönlüm ağlama
(Ağlama dost dost ağlama dost...) (Zaman, 1997: 118)

32. Gidiyorum Kara Gözlüm Ağlama 1¹⁰¹

Kader böyle imiş böyle yazılmış
Gidiyorum kara gözlüm ağlama
Mezarımız gurbet ele kazılmış
Gidiyorum dudu dillim ağlama
(Ah çekip de karaları bağlama)

¹⁰⁰ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

¹⁰¹ Şiir, Mahzuni Şerif'in Ankara'da katıldığı radyo programında (ÖK103) okuduğu şekliyle düzenlenmiştir.

Ceylan bakışını üzme boşuna
Kurbanlar olayım gözün yaşına
Keder yakışır mı hilal kaşına
Gidiyorum kara gözlüm ağlama
(Ayıp olur karaları bağlama)

Emanet eyledim benli kuzumu¹⁰²
Arkalarda koyma benim gözümü
Getir ver çalayım kırık sazımı
Gidiyorum kara gözlüm ağlama
(Eller için karaları bağlama)

Mahzuni Şerif'im yollar göründü
Gariپ başım dertten derde büründü
Fadime'm duvağın yerde süründü
Gidiyorum kara gözlüm ağlama¹⁰³
(Yazık olur karaları bağlama) (Yağız, 1976: 207; Çankaya, 1994: 24; Zaman, 1997: 183-184; 448-449; Aktaş, 2002: 80-81; Öztunç, 2017: 46)

33. Gidiyorum Kara Gözlüm Ağlama 2

Geçti felek geçti gayri zamanım¹⁰⁴
Gidiyorum kara gözlüm ağlama
Gökyüzünde kayıp oldu dumanım
Savruldu pazara külüm kalmadı

Erenler konardı erler göçerdi
Mevla'nın aşkına damla içerde
Güzeller toplanır ekin biçerde
Harman savuracak yelim kalmadı

Mahzuni Şerif'im ah bre günler
Kırılmış sazımız telleri inler
Altı top perçemli güzel gelinler
Düğünler tutacak hâlüm kalmadı (Zaman, 1997: 136-137; 181-182)

34. Bir Soluk Resmine Bakıp Ağlama

Eğer düşer isem gurbet ellere
Bir soluk resmine bakıp ağlama
Başa gelmez iş olmaz ki dünyada
Sazını duvara asıp ağlama

¹⁰² Zaman (1997)'de şiir iki yerde yer almaktadır. Şiirin sayfa 449'da yer alan kısmında dize şu şekildedir: "Emanet eyledim körpe kuzumu" Ayrıca Yağız, 1976: 207'de de şu şekildedir: "Emanet eyledim emlik kuzumu"

¹⁰³ Zaman, 1997: 449'da dize şu şekildedir: "Gidiyorum dudu gözlüm ağlama"

¹⁰⁴ Aktaş, 2002: 80'de şiirin ilk iki dizesi şu şekildedir: "Geçti felek geçti gayri zamanım / Sarı sazı tutan elim kalmadı"

Her zaman çağırdım Şahı Merdan'a
Hak için yüreğim bağlıdır sana
Gözüm bağlı düşer isem zindana
Yiğit ol boynumu büküp ağlama

Ala kardır Akçadağ'ın yücesi
Kürecik'te erenlerin nicesi
Bir bahar ayında bayram gecesi
Ellerine kına yakıp ağlama
Ninni çalar yavru düşüş koluna
Yemen örmesini takmış dalına
Bakar iken Mahzuni'nin hâline
Ceyhan seli gibi akıp ağlama (Zaman, 1997: 311-312; Aktaş, 2002: 188)

35. Terbiye Yan Yattı Gel de Çatlama

Ulu töremizi şıkıdım sardı
Terbiye yan yattı gel de çatlama
On yaşında geleceğin gelini
Çıplak göbek attı gel de çatlama

Saçı sakalından uzun Ahmed'in
Kırk delikli kotu vardır demedin
Vay şu hâline bak bizim Memed'in
Ecdadına sattı gel de çatlama

Sur dibinde fuhşa bayılan cadı
Özgürlük şeklinde günahın adı
Namus bekçiliği bizden ıradı
Ar gemisi battı gel de çatlama

Der Mahzuni geleneğin yokluğu
Hayran toplar Avrupa'nın tokluğu
Medeniyet olmuş işin bokluğu
Bu ne menem tattı gel de çatlama (Çankaya ve Şerif, 2002: 98)

36. Güller Göndereyim Işıl Ana'ma

Kendi bilmez idi bizim bahçede
Güller göndereyim Işıl Ana'ma
Eğer şu dünyada kollar kesikse
Eller göndereyim Işıl Ana'ma

Bir şafak vaktinde kalmıştım darda
Nuru kalmıştı ulu Haydar'da
Karanlık dünyada sarp kayalarda
Yollar göndereyim Işıl Ana'ma

Çok dağlara gittim böyle avazla
Bazan namaz ile bazan niyazla
Hakkı çok sollayan bin avaz ile (bin itirazla)
Kullar göndereyim Işıl Ana'ma

Onu sevmiş idim kendi özümden
Onu ayırmadım oğlum kızımдан
İnanması için iki gözümden
Seller göndereyim Işıl Ana'ma

Mahzuni Şerif'im dünyanın dibi
Kimse bilmiyordu kimdi sahibi
Sivas'ta gidenin Muhlis'i gibi
Küller göndereyim Işıl Ana'ma (ÖK156)

37. Kurban Olam Doktor Değme Yarama

Benim yarem inan yârin yarası
Kurban olam doktor değme yarama
Yüzüme sürdüler küpe karası
Kurban olam doktor değme yarama

Kalmadı efendim garip kararım
Kendimi kaybettim nerde ararım
Ben kendi yaramı kendim sararım
Kurban olam doktor değme yarama

Mahzuni'yem bir kez geldim dünyaya
Dünyada durmadım ben doya doya
Benden selam edin zalim Suna'ya
Kurban olam doktor değme yarama (Zaman, 1997: 402)

38. Nere Gider Kardeş Yolların Şam'a

Sözün yoktur Türkler ile Urum'a
Nere gider kardeş yolların Şam'a
Bizim ağaları yıkmadın amma
Yollarına kara kara kış gelir...

(Kardeş geliyor
Bülent geliyor
Yoldaş geliyor)

Unutmayın huzurunda dururlar
Yargıçların yarga yarga yarıklar
Korkarım ki makamında vururlar
Bülent'im bağrıma (bayrağa) sarılmış gelir...

(Kardeş geliyor
Yoldaş geliyor)

Demedin ki Karaman'ın koyunu
Boş boşuna çok bekledin koyunu
Bilinmez ki Amerika oyunu
Gün gelir ki Bülent'im vurulmuş gelir...

(Bilinmez ki Amerika oyunu
Sanki Kemal gibi vurulmuş gelir
Sarhoş diye dersi verilmiş gelir
(...) tabuta konulmuş gelir...
Kurban bilirsin ki o Hakk'a koşan
Ezilir büzülüp peşine düşen
Bilirsin Nazmiye değildir Raşan
Nice kunduracı serilmiş gelir...

(Bilirsin Nazmiye değildir Raşan
Gün olur toprağa kanın serilmiş gelir) (...)

Mahzuni'yim böyle böyle ölme ha
Olur olmazlara namaz kılma ha
Kurban olam solculardan bilme ha
Kafan delik deşik vurulmuş gelir...

(Kurban olam sosyalistten bilme ha
Avradın uşağın vurulmuş gelir)

(Kardeş geliyor
Bülent geliyor
Yiğit geliyor
Yoldaş geliyor) (ÖK161)

39. Uyan Emmi Gel Yanıma

Seni kimler vurdu yıktı
Uyan emmi gel yanıma
Bu meyhane bizim değil
Gel emmi gel gel, gel canım

Bu benim son kadehimdir
Göklere çıkan ahımdır
Bizi sarhoş eden kimdir
Gel emmi gel gel, gel canım

Topla garip sakalını
Görek mahle bakanlını
Bırak beyim çakalını
Gel emmi gel gel, gel canım

Burda içer büyükler
Burnu büyük derdi yoklar

Bize yetmez mi çöplükler
Gel emmi gel gel, gel canım

Mahzuni'ye gel
O senin bir yeğenin
Seni yiyen değil
Gel emmi gel gel, gel canım (www.mahzuniserif.net/sozler/index.htm, 14.01.2021,
15.05'te alınmıştır.)

40. Gel Otur Benim Yanıma

Caney caney ciğer parem
Gel otur benim yanıma
Diyarbakır yiğidisin
Kanım benziyor kanıma

Sen Antep'in Aslan'ısın
Canım karışmış canına
Sen seni bil, sen beni bil
Ondan mıdır ayrılığın kaderi

Can canandan ayrı kalmaz
Yandı gönlümün figanı
Nevruz ayı geldi gülüm
Al yeşil giyin gidelim
Gel gönülü bir edelim

Kanı kanınan yumazlar
Gel gönül bir edelim
O yayla bizim yayladır
Gel beraber seyredelim
Suyu güzel, bağı güzel
Taşı güzel yaylalar

Baharda sular çekilsin
Çiğdem çiçeğe gidelim
O yayla bizim yayladır
Güle meyveye gidelim

Ağrı Dağı ahulanmış
Turnaları dertli öter
Her taşında bir kuş avlar
Dert bulunmaz bundan beter

Günler biter, yıllar biter, yollar biter
Dertler bitmez Mahzuni
Bizim dağlar sümbül kokar
Ağrı Dağı duman tüter (Zaman, 1997: 450; ÖK108)

41. Uyacak mı Kül Başıma

Sevdiğim yâr yad ellere
Uyacak mı kül başıma
Uzaktayken başka selam
Duyacak mı kül başıma

Usandım kara yazıdan
Bitmek bilmeyen sızıdan
Yetmiş aslan bir kuzudan
Doyacak mı kül başıma

Kimse bilmez nedenimi
Kimden kime gidenimi
Zalim âlim bedenimi
Soyacak mı kül başıma

Der Mahzuni lime lime
Oldum teslimim ölüme
Tanrı'm bu suçlu zalime
Koyacak mı kül başıma (Pehlivan,1985: 63; Zaman, 1997: 290-291)

42. Tabur Tabur Cin Toplanır Başıma

Şu zalimin yaptığını gördükçe
Tabur tabur cin toplanır başıma
Böyle aptal böyle sersem durdukça
Kimler acır benim bu gözyaşıma

Zavallı arılar dağa atıldı
Ürettiği bala şeker katıldı
Ata geleneği artık satıldı
İnanım kalmadı öz gardaşıma

Bilmiyorum Hakk'a nasıl tapılır
Tapılırken niye böyle sapılır
Başımı keserler türbem yapılır
Yazıklar olsun ki mezar taşıma

Mahzuni bana hoş doğduğum diyar
Bin senelik töre tutar mı ayar
Hiç dokunma tırnağında zehir var
Uyuz olsam elin vurup kaşıma (Çankaya ve Şerif, 2002: 153)

43. Kalem Sana Kurban Hâkime Kanma

İdam günü gelir sakın inanma
Kalem sana kurban hâkime kanma
Seni kırıp giden çünkü hakimdir
Kalem kurban hâkimlere inanma

Matbaa kurdular bitsinler diye
İnsanlara kuyu kazsınlar diye
Seni kurşun yapıp yazsınlar diye
Kalem kurban hâkimlere inanma

Hakk'tan yargı gelsin böyle varılsın
Adalet ipiyle hakka sarılsın
Kalemler değil de hâkim kırılsın
Kalem seni yazan eller kırılsın

Ananın babanın piçi olur mu
Düşman olmayanın özrü olur mu
Kalem bir ağaçtır suçu olur mu
Kalem seni yazan eller kırılsın

Mahzuni Şerif'im ağrıyor başım
Bana küstü gitti yâran yoldaşım
Kalemin suçu ne Haydar kardeşim
Kalem seni yazan eller kırılsın (ÖK89)

44. Her Başta Akıl Var Başa Dokunma

Aptal mısın hey divane gönlüm¹⁰⁵
Her başta akıl var başa dokunma
Her baharın sonu güzel oluyor
Kar yağıyor diye kışa dokunma

Ünüm olsa bile Japon'da Çin'de
Hakk'a doğru yürü ellerin kanda
Kurban olam dolu meclis içinde
Kendini bilmeyen başa dokunma

Zannetme dünyaya kalmaz ki baki
Yudum yudum yandım gizli ver saki
Kilosu nedir ki kurban gramı ne ki
Mahzuni terazi taş a dokunma (Zaman, 1997: 243-244; Aktaş, 2002: 159)

45. Le Le Le Dokunma

Bizim millet sarhoştur
Le le le dokunma¹⁰⁶
Gidişi bir hoştur
Le le le dokunma

Esmersin, Çerkez'sin
Kürt'sün Arap'sın
Ne fark eder sanki

¹⁰⁵ Zaman, 1997: 243'te dize şu şekildedir: "Aptal mısın benim divane gönlüm"

¹⁰⁶ "Le le le dokunma" dizeleri Mahzuni Şerif'in albümündeki seslendirmesinden alınmıştır.

Yeter ki insansın
Le le le dokunma
İnsanlığa dokunma

Kışta gitti yaz kaldı
İtler adama değmez
İtin ömrü az kaldı
Le le le dokunma

Balık balık uyutsun
Bırak onu unutsun
Şu bizim padişahlar
İnsanlığı unutma
Le le le dokunma

Mahzuni yoktur dengin
Çünkü yüreğin engin
Bırak gitsin Almanya'ya
Çünkü Almanya zengin
Le le le dokunma (Zaman, 1997: 364)

46. Öyle Ufak Tefek Taşa Danışma

Eğer yolcu çıkmak istersen dağa
Öyle ufak tefek taşla danışma
Eğer varmak ise muradın bahara yaza
Çehresi bir soğuk kışa danışma

Verdi ise alan veren bu canı
Toprağa koyarsın sonunda teni
Kâmil meclisinde düşürür seni
Böyle bir dost boşa danışma

(Muhabbette hacı düşürür seni
Tebessüm edip dost boşa danışma)

Gizli gizli benim kan ağlar didem
Ağlayarak gitmiş ebemle dedem
Mahzuni Şerif'im ölüm var madem
Kart sonuna bek yaşa danışma

(Mahzuni Şerif'im ölüm var madem
Biraz sonuna e kurban yaşa danışma) (ÖK356)

47. İçinden Düşünen Kula Karışma

Bu ülkede adalet var diyorsan
İçinden düşünen kula karışma
Kim neye inanır neye taparsa
Bakasın ki gerçek ola karışma

İnsanoğlu gerçek için yorulsun
Farklı dűŐünceye niçin darılsın
Bırak dolu dolu parti kurulsun
Hak içinse sağa sola karışma

Örtmek istiyorsa bacı başını
Vurma ona gönöl kıran taşını
Herkes kendi siler gözün yaşını
Dervişin giydiği çula karışma

Erzincanlım dost dost diye Şakısın
Erdaşanlım kızıl halı dokusun
Otursun Sivaslı Kur'an okusun
Asil kökü kırma dala karışma

Boş yere Çağlayıp akma Mahzuni
Bilirim dağına ıkma Mahzuni
Her işe burnunu sokma Mahzuni
Kırık sazı çala çala karışma (ankaya ve Şerif, 2002: 174)

48. Bana Gevezelik Ver de Karışma

Ben kendi işimde çok alıŐkanım
Bana gevezelik ver de karışma
Ele karşı can içinde bir canım
Amma içimdeki derde karışma

O kadar tembelim yerimden kalkmam
Ateş bıraksalar erinip bakmam
Konuşmaktan uyumaktan hiç bıkmam
Bana yürüdüğüm yerde karışma

Çok nasihat çektim, neleri yendim
Bir tekini bile tutmam efendim
Korkaklıkta yoktur benim menendim
Bu kardan yapılmış merde karışma

Mahzuni çalışıp kendini yorma
Dünya sele gitse bıyığım burma
Üzümünü ye de bağını sorma
Keeyi suya at serde karışma (ankaya ve Şerif, 2002: 105)

49. Kurban Olam Balta Dokunma Bana

Ağaç misalियim kuru dağlarda
Kurban olam balta dokunma bana
Eğer keser isen daha bitmem ki
Kurban olam balta dokunma bana

(Eğer keser isen daha gelemem
Kurban olam balta dokunma bana)

Dokunma ki sana gölge olayım
Biçileyim kapı baca kalayım
Eğer dokunmazsan secde kılayım
Kurban olam balta dokunma bana

Sen bilmezsin ağaçların eriyim
Sanma ki dalların yeşil körüyüm
Çok kestiğin ağaçtan biriyim
Kurban olam balta dokunma bana

Mahzuni süslesin ocak kapını
Benim ile yaptın tamam yapını
Eline almışsın madde sapını
(Elinde tuttuğun dalın sapını)
Kurban olam balta dokunma bana (ÖK170)

50. Kurban Olam İnsan Karışma Bana

Ben de bir insanım bir canım vardır
Kurban olam insan karışma bana
Eğer fikrin varsa gel ispat eyle
Kurban olam insan karışma bana

Camin ile kilisene karışmam
Ben kötü değilim boşa yarışmam
Çok softa değilim küflü buruşmam
Kurban olam insan karışma bana

Bilmeden laf edip kırma gönlümü
Verme kargalara narin gülümü
Güneş olup gel kurutma gölümü
Kurban olam insan karışma bana

Padişah değilim sultan değilim
Ben de bir sen gibi Şeytan değilim
Mahzuni Şerif'im hayvan değilim
Kurban olam insan karışma bana (Yağız, 1976: 156)

51. Bilmem ki Nedendir Dar Bana Bana

Ele geniş olan şu yalan dünya
Bilmem ki nedendir dar bana bana
Bize hücum etti cahil sürüsü
Artık kesseler de beni kâr bana bana

Kendimi bileli Hakk'a yaramam¹⁰⁷
Geldi geçti ömrüm sanki bir akşam
Sağımda solumda kible aramam
Hem kibledir hem Kâbe'dir yâr bana bana

İlim şu dünyanın başıdır başı¹⁰⁸
Gözümde akıttım kan ile yaşı
Söylediğin yapamayan bir kişi
Dört Kitap okusa kör bana bana

Cahilin her işte eli çıkıyor
Ondan rezaletin bolu çıkıyor
Açtım şapkasını keli çıkıyor
Sökmez gayrı dede, hoca, pîr bana bana

Tabuttaki ölü gibi ölemem
Derdim vardır onun için gülemem
Ben insanın değerini bölemem
Doğu, batı, gavur, Müslüman bir bana bana

Mahzuni Şerif'im yoldan kalır mı
İlmin dillerinden cahil bilir mi
Hayvan kesmek bir kurban olur mu
İnanmazsan kaldır kılıç vur bana bana (Yağız, 1976: 125; Çankaya, 1994: 33; Zaman, 1997: 79; Aktaş, 2002: 114)

52. Bir Karış Toprağın Var Diye Bana

Dünya senin ile pazarlık etmem
Bir karış toprağın var diye bana
Şurda üç gün için hatır incitmem
Yaşadığım kadar kâr diye bana

Suya attın yılanları tutturdun
Her günümü kumar ettin utturdun
Geçmişimde nice dullar yutturdun
Elleri kınalı yâr diye bana

Bir damla suyudum insan eyledin
Vücuda getirdin hicran eyledin
Ne utandın ne de vicdan eyledin
Ateşi bez ettin sar diye bana

¹⁰⁷ Yağız, 1976: 125'te dize şu şekildedir: "Kendimi bildim bileli halka yaranamadım"

¹⁰⁸ Zaman (1997)'de bu dörtlük yer almamaktadır. Çankaya, 1994: 33'te ve Yağız, 1976: 125'te yer almaktadır. Yağız (1976)'da birinci dize ise şu şekildedir: "Tahammül dünyanın başıdır başı" Ayrıca şiirin dörtlüklerinin sıralanışı, her kaynaktan farklıdır, biz Zaman (1997)'i baz aldık.

Mahzuni'yim belki gene gelirim
Gelir isem nasıl olur bilirim
Canım ister ise çeker ölürüm
Hiç minnet eyleme dur diye bana (Aktaş, 2002: 201; Zaman, 1997: 324)

53. Hemen Bizim Ele Gel Dedi Bana

Kime açtım ise garip hâlimi
Hemen bizim ele gel dedi bana
Gözlerimden döktüm kanlı yaşımı
Götür ateş ile sil dedi bana

Dedim nerde bulurdum ben o yâri
Dedi ki nefesine çal Zülfikar'ı
Dedim nerededir adamın körü
Bak kendi gözüne, bul dedi bana

Dedim Necef nere, dedi özümdür
Dedim Kâbe nere, dedi gözümdür
Dedim senet nedir, dedi sözümdür
Yalancı ikrarı bol dedi bana

Dedim cennet nerde, dedi sinemdir
Dedim kahraman kim, dedi yanandır
Dedim Rabb'in kimdir, dedi canandır
Bildiğin sultanlar kul dedi bana

Dedim namaz nedir, dedi niyazdır
Dedim Muhammet kim dedi bir özdür
Dedim sidret nedir, kapalı sözdür
Canlı posta namaz kıl dedi bana

Dedim Hayber nedir, nefsin kalesi
Dedim matem nedir, sevenin yası
Dedim âdem kim, dedi harabın hası
Ara viranede bul, dedi bana

Dedim güzel kimsin, dedi Leyla'yım
Dedim benden izin, dedi boylayım
Dedim fani dünya, dedi neyleyim
Mahzuni Şerif'im kul, dedi bana (Aktaş, 2002: 24-25)

54. Sen Kendi Yararı Sar Dedi Bana

Bir doktora gittim yaram sarmağa
Sen kendi yararı sar dedi bana
Bir kâmile gittim adam olmağa¹⁰⁹
Senin adam olman zor dedi bana

¹⁰⁹ Zaman, 1997:137 ve Aktaş, 2002: 88'de bu dize "Bir mürşite gittim adam olmağa" şeklindedir. Çalışmamızdaki hâli ise Mahzuni Şerif'in albümde seslendirdiği gibidir.

Bir gün pire vardım adamım deyi
Pir öğretti bana şehiri köyü
Anasız doğurttum ulu bebeği
Öyleyse gözlerin kör dedi bana

Her çiçekten almış idim rengimi
Yıllardır sorarım bulmam dengimi
Bir gün aramaya çıktım kendimi
Gidip Mahzuni'den sor dedi bana (Zaman, 1997: 137; Aktaş, 2002: 88)

55. Acıdır Neden Bana¹¹⁰

Meyhaneci bugün şarap
Acıdır neden bana
Hatırla ben dünden kaldım
Zehir koyma fincana

Unuttum akşam mıdır
Nasibim bir kadeh mi
İçerim dertli dertli
Şarabı çalagelli(?)

El vurma dur sigaramı
Rezil eyleme yaremi
İsterim sabah olmasın
Fikrimi yıkma emi

Unuttum akşam mıdır
Saniyem saat oldu
Tamir etme meyhaneci
Aklımda çok yıllar kaldı (ÖK190)

56. Oy Bana Dost Bana

Bir gönlümü doyuramam
Oy bana dost bana
Beni benden ayıramam
Oy bana dost bana

Dalın dostu yaprak imiş
O da meyve yaprak imiş
Sonum kara toprak imiş
Oy bana dost bana

Emek verdim bir yâr buldum
Beni bilmez şaştım kaldım
Dost idim düşmanı oldum
Oy bana dost bana

¹¹⁰ Ses kaydına (ÖK190) Mahzuni Şerif, sazıyla Türk sanat müziği tarzında şiirini söyler. Kayıtta iki dördlük yer almaktadır bu nedenle şiirin mahlas kısmı yoktur. Şiirin Mahzuni Şerif'e ait olup olmadığı net değildir.

Mahzuni ölse de bile
Mezarımı kazsa bile
Heykelim yapılsa bile
Oy bana dost bana (Yağız, 1976: 200; Zaman, 1997: 401-402)

57. Bizim Köye Dalana Bak Dalana

Doludizgin ala şafak sökerken
Bizim köye dalana bak dalana
Elinde var bir partinin sancağı
Borazanlar çalana bak çalana

Bir mikrofon traktöre saplanır
Doğmamış yolumuz asfalt kaplanır
Davul çalar avrat uşak toplanır
Çuval çuval yalana bak yalana

Pul pul uçuşuyor sağıllar gökte
Beş altı dalkavuk oynuyor yekte
Şu oy torbasının ipini sök de
İçindeki pilana bak pilana

Mahzuni şakadan güler geçeriz
Vekil bulduk diye değer biçeriz
En sonunda bir hırsız seçeriz
Memlekette talana bak talana

58. Her Yılda Varan Varana

Yürü bre bol mezarlık
Her yılda varan varana¹¹¹
Kahrolası koca dünya
Birbirin kıran kırana

Aman aman aman aman¹¹²
Bulunmaz derdime derman

Gayri çekemem bu nazı
Kış temsil edemez yazı
Kör olmuş insanın gözü
Gerçeği soran sorana

Aman aman aman aman
Bulunmaz derdime derman

¹¹¹ Bu dize Zaman, 1997: 110'da "Her gün de varan varana" ve Aktaş, 2002: 167'de "Birbirin vuran vurana" şeklindedir. Bu kaynaklarda şiirin bazı sözcükleri değiştirilerek farklı bir şiir gibi yazılmıştır.

¹¹² Bu iki dizeler sadece Mahzuni Şerif'in plağında seslendirmede yer almaktadır.

Mahzuni nedir bu zulüm
Kalmadı takatım hâlim
En sonunda vardır ölüm
Kendini yoran yorana

Aman aman aman aman
Bulunmaz derdime derman (Yağız, 1976: 136; Çankaya, 1994: 50; Zaman, 1997: 110,
241-242; Aktaş, 2002: 157, 167-168)

59. Rastlamadım Bir Yarana

Bir meclise mihman oldum
Rastlamadım bir yarana
Ne acayip döndüm kaldım
Taş atarlar yalvarana

Meclisin yapısı güzel
Koltuğu kapısı güzel
Dışarda hepsi güzel
İçerde kıran kırana

Sandım ki bir savaş yeri
Adam çatlar diri diri
De ki bana hey serseri
Niye girdin bu borana

Kimi kimine bağıır
Biri kaçır beşi vurur
Kızan bir tekme savurur
Yanda uyuyup durana

Görülmemiş böyle uçar
Dokunulmaz zehir saçar
Hakk'ı inkâr eder kaçır
Döner el basar Kur'an'a

Der Mahzuni çıkamadım
Bu cümbüşten bıkamadım
Kaşı çatık bakmadım
Kapıda kimlik sorana (Zaman 1997: 82-83)

60. Gurban Nerem Battı Sana

Evet ben bir Kızılbaş'ım
Gurban nerem battı sana
Ta ezelden gözü yaşım
Hangimiz taş attı sana

Senin başın yeşil iken
Hak'tan direk geldin mi sen
Kimdir bu fesadı eken
Hangi akıl yattı sana

Sıffeyin denen savaşta
Kin ekilen bir uğraşta
Ali'yi donduran kışta
Kimler el uzattı sana

Kur'an'ı mızrağa diken
Kimdi öğren gardaşım sen
Ehlibeyt'ten dönemem ben
Kim kuşak kuşattı sana

Kimdi Muhammet'le Ali
Nasıl ayırırsın deli
Ortada bir münkir eli
Bir ikilik kattı sana

Mahzuni ağlıyor niçin
Toplanın boynumdan biçin
Bir ülkeyi yıkmak için
Sivas iltifatı sana (Çankaya ve Şerif, 2002: 149)

61. Sırtımdaki Yükler Yetmez mi Sana¹¹³

Vur ha vur ha daha daha zalımın dölü
Sırtımdaki yükler yetmez mi sana
Ta tarihten beri beş bin milyondur
Kitaplar, bu yükler yetmez mi sana

Başımıza koydun bu kadar yası
Hem de kalbimizde hançerin pası
Zalim dünyasında zalım kaygusu
Birine bin ekler yetmez mi sana (ÖK355)

¹¹³ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK355) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Bu ses kaydının başında Mahzuni Şerif, 26 Ocak 1981 saat 11.00 olarak muhabbetin tarihini ve saatini verir. Mahzuni Şerif, oğlu Emrah Mahzuni ile "Gavur Cafer" dediği kişinin evindedir ve Cafer Bey'in oğlu Ali'ye bu ses kaydını hediye olarak kabul etmesini söyler. Kaset kaydında birkaç kere kayıt açılıp kapanmıştır ve şiirlere geçilmiştir. Bu nedenle bu kayıttaki şiirler, Ali Bey'e mi söylendi yoksa başka bir muhabbetin kaydı mı bilinmemektedir. Ayrıca bu şiire başlarken ortamdaki birisi Mahzuni Şerif'e "Aşk ile babam aşk! Diline de kurban, teline de kurban, eline de kurban!" diye seslenir, ona sevgisini dile getirir, Mahzuni de ona "Ben de sana kurban (...)" der. Şiir ses kaydında iki dörtlükten oluşmaktadır. Mahzuni Şerif, şiiri seslendirirken kasetin A yüzü bittiği için kayıt kapanmıştır, B yüzünde de şiirin devamı yoktur.

62. Artık Ksknm Sana¹¹⁴

Malum olsun sevgilim
Artık ksknm sana
Her gün içersin diye
Zehrettin mr bana

Unutma sevdim seni
Nasıl da eydin ben
İçtiğim zm suyu
Hiçbir Şeyden(?) kırdın beni (K351)

63. Bu Şerbeti Nuş Ede Gr, Glden Bağıştır Sana

Feryad etme garip bülbül, bak artık gl açıyor
Bu Şerbeti nuş ede gr, glden bağıştır sana
Bitiyor deryanın yolu, son yelkenli geçiyor
İhtimaldir yol uğrar vurma kendin ummana

Mahzun, dur fakat Şerif ol, ara bakkalın bul
Bir baŐvur fakat zarif ol piyasadaki makul
Nefisle mcadeledesin Gazi mahl anda var mı mlul
Farz et ki bir eş olsun savaşı üçüncü cihana (Ertekin, 2021a: 146)

64. Durdurun Allah AŞkına

İki gardaş bu kavgayı
Durdurun Allah aşkına
Yara kangiren olmadan
Sardırın Allah aşkına

KavuŐalım doya doya
Uçtan uca boydan boya
BarıŐmayı son noktaya
Vardırın Allah aşkına

Vah Mahzuni bu ne kandır
Vuran candır ölen candır
Toprak cümle vatandır
Srdrn Allah aşkına (Aktaş, 2002: 238)

65. Mekân Kur Kalbime Sultancasına¹¹⁵

Buluttan Şevkeyle, Şevket güneşin
Mekân kur kalbime sultancasına
Haykır sıfatıma dostluk ateşin
Gereyim bağrımı kalkancasına

¹¹⁴ Kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydında (K351) Mahzuni Şerif, Şiirin sadece iki dörtlüğünü söylemiştir.

¹¹⁵ (KK68) Mehmet Gözükara'nın arşiv çalışmaları sonucunda bu Şiirin Elbistan'ın Sesi gazetesinde "Yıl: 2, Sayı:289, 6 Eylül Perşembe,1962" günü yayımlandığı ortaya çıkmıştır ve Şiirin "Şair Şevket Bulut'a" diye başladığı da belirtilmiştir (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022).

Azamet yüklüdür malûm isminiz
Kaimse baş eğip çökeceğim diz
Gerçekte müşerref olacaksak biz
Mudakkat kalmasın yayvancasına

Barbar addedilir bizde aleyhtar
Bir şairki (sin) dese de hikmet var
Necat deryasına dalsa hilekâr
Dürüst yelken açmaz insancasına

Değil atom, düşün hidrojen bile
Mukayyes mi Ferhat'taki ah ile
Bir nükleer kullan milyar dağ dele
Sahip oldu gör, aşk tabancasına

Ben Maraş olarak sesleniyorum
Zülkadir sönmemiş sönmez diyorum
Hürmetten aldığım kandadır zorum
Sevgiyle teçhizim aslancasına

Şevketli buluttan şekvalar akar
Şekvalı çehrede gözler kin bakar
Coşkun seller kendi bendini yıkar
Dağa zarar mı var tufancasına

Mahzuni Şerif'im ağbey hâl böyle
Mevcutsa noksanım der devşir söyle
Sakın hor belleme hımbılım diye
İbrahim millete kurbancasına (KK68)

66. Saman Çöpü Diye Baktılar Ona

Zılgıt Ali diye bir adam vardı
Saman çöpü diye baktılar ona
İçirip içirip oynatırlardı
Şarap küpü diye baktılar ona

Açmak için her kapıyı denerdi
Ters yüz olur derelere inerdi
Çoluk çocuk omuzuna binerdi
Kağrı göpü diye baktılar ona

Bugün zılgıt yerdı bakmazdı düne
Bundan giremezdi beyler içine
Tezekler taşırdı aş pişirene
Piknik tüpü diye baktılar ona

Mahzuni Şerif'im neydi bu yağma
Sen sen ol insanın hakkını boğma
İğdiş gezer idi anadan doğma
İt cünüpü diye baktılar ona (Çankaya ve Şerif, 2002: 67)

67. Akıyor Gözleri Kör Turna

Ben bir turna gördüm dağlar başında
Akıyor gözleri kör turna turna
Ağladım hâline didem yaşında
Vallahi işlerin zor turna turna

Melul melul bakıp incitme canı
Boynumu büküp de ağlatma beni
Hangi zalim avcı vurmuştur seni
Neden işin oldu zor turna turna

Gitmiyor içimden ince bir sancı
Bilmem nedir bu sevdanın ilacı
Bir gün kurtulursun Münire Bacı
Hep âşıklar böyle der turna turna

Turna ile şöyle sohbet eyledim
Ya seni hangi avcı vurdu dedim
Bu dağlara geldiğimi bilmedim
Yalan dünya bana dar turna turna

Ben gidersem adımızı söyleyin
Sevdaya duçarız kuşa neyleyim
Tuz ekmek yemişiz helal eyleyin
Yollarda felaket var turna turna

Genç yaşımda bilmem ne oldu bana
Kar eyledi feleğin o kuşu cana
Mahzuni ağabeyin himmetçi sana
Kalmayacak gözün kör turna turna

(<https://www.youtube.com/watch?v=ovJkZWvunFc>; 01.12.2022, 15.25'te alınmıştır.)

68. Seni Bilmem Kimler Kandırdı Suna¹¹⁶

Sen bir Suna idin Mahzuni için
Seni bilmem kimler kandırdı Suna
Bana kızar idin bilmem ki niçin
Boşuna kendini yandırdı Suna

¹¹⁶ Bu şiir için Yağız, 1976: 163'te Mahzuni Şerif'ten şu not yer almaktadır: "Benim evimi yıkanlar, evimi yapanlar idi... Sonunda bir meltem esti... Ve geldi geçti..."

Çoktu senin gibi bana yananlar
Amma benim gönlüm değildi bunlar
Bizim için kuzu veren koyunlar
Çobana çok leke kondurdu Suna

Sen Suna değildin Anadolu'ydu
Nereden içime ateşler koydun
Evvelce bilirdim sen kimdin, neydin
Felek seni hırsla döndürdü Suna

Mahzuni'yi sen de bir gün ararsın
Seni berbat edenlerden sorarsın
Yaptığın fidanı boşa kırarsın
Şerif bayrağını indirdi Suna (Yağız, 1976: 163)

69. Boşu Boşuna Boşu Boşuna

Hak bana bir ömür vermiş¹¹⁷
Boşu boşuna boşu boşuna
Vücutuma bir can girmiş
Boşu boşuna boşu boşuna

İsa Meryem'e mi kalmış
Musa asadan ne bulmuş
Süleyman bir sultan olmuş
Boşu boşuna boşu boşuna

Su akar deryaya varır¹¹⁸
Derya damlayı çıkarır
Gökyüzünde yağmur olur
Damlaları boşu boşuna

Gâhi gittim gâhi geldim
Aradım kendimi buldum
Bir Mahzuni Şerif oldum
Boşu boşuna boşu boşuna (Yağız, 1976: 159; Aktaş, 2002: 156-157; Eren, 2020: 45)

70. Ömrümü Yedikçe Gider Hoşuna

Kahpe felek kan mı değdi dişine
Ömrümü yedikçe gider hoşuna
Bunca emeklerim gider boşuna
Bu günlerde yaraladı yâr beni

¹¹⁷ Yağız, 1976: 159'da dize şu şekildedir: "Mevla'm bana bir can vermiş"

¹¹⁸ Bu dörtlük sadece Eren, 2020: 45'te yer almaktadır. Abdülhakim Eren ile görüşmemizde şiirin bu dörtlüğünü Mahzuni Şerif'in plağından aldığını belirtmiştir.

Sabahtan yokuşa yürüdü kervan
Akşam yollarımı bürüdü Mervan
Başıma çöküyor sanki bu devran
Toprak ana kollarına sar beni

Mahzuni Şerif'im kalmışım naçar
Emanet can bir kuş olur uçar
Ya benim figanım dağlara geçer
Ya da en sonunda çeker dar beni (Zaman, 1997. 421; Aktaş, 2002: 165)

71. Aramızda Gezen Şuna Bak Şuna

Böyle mi düşerdi gardaş gardaşa
Aramızda gezen şuna bak şuna
Ben yanarım kendi eder tamaşa
Boş yere dökülen kana bak kana

Şura senin bura benim diyenler
Senli benli birbirini yiyenler
Barış diye kavga benimseyenler
Bu gidişin sonu yok düne bak düne

İnan Mahzuni'nin sözü boş değil
İnsanlar insandır beyni kuş değil
Bu gidişin önü sonu hoş değil
Yutacak göz var mı bana bak bana (Zaman, 1997: 257-258)

72. Şu İki Cihanı Sen Sende Ara

Ahmak gönlüm ne gezersin yabanda¹¹⁹
Şu iki cihanı sen sende ara
Boşa Tur Dağı'nı gezip dolaşma
Musa'yı çobanı sen sende ara

Kötü kişi yoktur dünya yüzünde¹²⁰
Herkesin merteği kendi gözünde
Herkesin Yezid'i kendi özünde
Ol Şahı Merdan'ı sen sende ara

Bundan sana nedir erenler ermiş
Ermeyen dünyada yani ne görmüş
Ulu Hacı Bektaş Veli ne demiş
Derdine dermanı sen sende ara

Mahzuni Şerif'im Hakk'a gel hele
Hakk'a gelmeyenler düşer mi yola
Damlayınan gerek bir ulu göle
Ol şehrin ummanı sen sende ara (Zaman, 1997: 163; Aktaş, 2002: 36-37)

¹¹⁹ Şiir, Mahzuni Şerif'in ÖK72'de seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

¹²⁰ Mahzuni Şerif bu dördlüğü "Derdime Dermanı Sen Sende Ara" şiirinde mahlas dördlüğünde kullanmıştır.

73. **Derdime Dermanı Sen Sende Ara**

Ahmak gönlüm ne gezersin çöllerde
Derdime dermanı sen sende ara
Menzile dek neler vardır yollarda
Engeller görmeni sen sende ara

Her güzele güzel denmez ezelden
Özü de sorulur elbet güzelden
Nefis belasını defet tez elden
Katlime fermanı sen sende ara

Unutma sözümü ahrete kadar
Herkesin yakası elinde gider
Kim ki bu dünyada insanlık eder
Mührü Süleyman'ı sen sende ara

Dünya yoktur Mahzuni gözünde
Kişinin belası dilde sözünde
Herkesin Yezid'i kendi özünde
Ol Şah'ı Merdan'ı sen sende ara (Zaman; 1997; 128-129)

74. **Vurulmuş Geyiği Düzlerde Ara**

Dağlara mı düştün yâreli ceylan¹²¹
Vurulmuş geyiği düzlerde ara
Ya şaşırılmış ya da deli olmalı
Bilmediğin yazı yüzlerde ara
(Dost dost Ali Baba dost)

Ben bir yolcu sanki sen hancı gibi
Söyleme insanın inancı gibi
Gözlerde yenilmez (belki) yabancı gibi
Bizim gözü başka gözlerde ara
(Dost dost Ali Baba dost)

Geçen yıllarımı bunca yitirdim
Serrah Harce(?) gibi zindan oturdum
Sana geldiceğim ayı bitirdim
Dakikayı yiyen sazlarda ara
(Dost dost Ali Baba dost)

Bu yer hasır olsa gene senindir
Çağır mısır olsa gene senindir
Yıllar asır olsa gene senindir
Cilveyi nazları sen sende ara
(Hey hey Ali Baba dost)

¹²¹ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK353) muhabbet ortamında seslendirmiştir.

Mahzuni Şerif'im yaktım taşırdım
Başka kış olsaydı belki üşürdüm
Sarhoş muyum bilemem neden şaşırđım
Bu garip sözleri özle de ara
(Dost dost efendim) (ÖK353)

75. Kollarımı Verdim Candarmalara¹²²

Suna'mın giydiği ızar karadır
Kollarımı verdim candarmalara
Değme tabip yüreciğime çok yara
Bakma Suna'm yollarıma dönemem

Açmaz bağlar gazeli
Gittiğim gurbet eli
Dönemem dönemem dönemem canım

Suna'mın giydiği ızar karadır
Bir garibim yüreciğim yaradır
Neyleyim ki felek kahrım kanadır
Bakma Suna'm yollarıma dönemem

Kuru bağlar gazeli
Gittiğim gurbet eli
Dönemem yâr dönemem
(Ertekin, 2021a: 180; <https://www.youtube.com/watch?v=OfftmzNJayw>, 18.12.2021,
00.40'ta alınmıştır.)

76. Taştan Taşa Vura Vura

Divane ettim aklımı
Taştan taşa vura vura
Aradım can yoldaşımı
Baştan başa sora sora

Kimi yanar kimi söner
Kimi iner kimi biner
Saraylar virana döner
Boştan boşa dura dura

Gir Mahzuni dost bağına
Kar yağmış dostluk dağına
Gençliğim ömrüm çağına
Baştan başa yara yara (Zaman, 1997: 203; Aktaş, 2002: 106-107; Doğan, 2009: 125)

¹²²Ertekin, 2021a: 180'de bu şiir için şu bilgi yer almaktadır: "Mahzuni Şerif'in bu şiiri bir ev kasetinden kendi sesinden alınmıştır ve yarımır bu nedenle mahlas kısmı yoktur. Suna'yı kaçırdıktan sonra söylemiştir."

77. Yollarda Yağmurlar Dolu da Olsa

Kalk gönül gidelim ulu yüceye
(Kalk gönül gidelim yine o Şah'a)
Yollarda yağmurlar dolu da olsa
Yol uludur kul uludur dünyada canım
Bu bir biçarenin kulu da olsa

Be hey ahmak molla gel beni kandır
Sevdamın külünde yakıp da yandır
Demi cemi yoktur yalan yalandır
Evliya enbiya veli de olsa

Her gün gözlerimden yaş gelir geçer
(Her gün didelerden yaş gelir geçer)
Cahilin ettiği hoş gelir geçer
Mahzuni dünyadan boş gelir geçer
İki yan heybesi dolu da olsa (ÖK149)

78. Dost Olan Sarılsın Hacı Bektaş'a¹²³

Bir dileğim vardır Devlet Baba'dan
Dost olan sarılsın Hacı Bektaş'a
Kavgasız fitnesiz koca bir millet
Aşk ile varılsın Hacı Bektaş'a

Yaz günleri kurak yakar ekini
Soran yok mu bu milletin tekini
Yedi yüz yıl çektik barış yükünü
Hak niçin darılsın Hacı Bektaş'a

Fark etmez ki Müslüman'la İsevi
Hak dostudur Davudiyle Musevi
Mürşit ise Koca Ahmet Yesevi
Fakülte kurulsun Hacı Bektaş'a

Aziz Başkan'ım, Cumhurbaşkanı'm
Ormansız inliyor dört çevre yanım
Yılda bir kerecik olsa da canım
Bir saat durulsun Hacı Bektaş'a

O ki Yunusları Hakk'a kandıran
O ki Pir Sultan'ı aşka yandıran
Osmanlı'yı yeryüzüne sunduran
Niçindi sorulsun Hacı Bektaş'a

¹²³ Mustafa Özcivan (KK84), bu şiiri Mahzuni Şerif'in kendisine Hacıbektaş'ta "Dostluk ve Barış Ödülü" verildiğinde kendi el yazısıyla yazdığını belirtmiştir.

Horasan'dan barış getiren odur
Her kavgaya şifa yetiren odur
Şimdi bizimle oturan odur
Dürüstler derilsin Hacı Bektaş'a

Onu koz edenler çıksın aradan
Dur bakalım ne gösterir Yaradan
Kaç yüz bin evliya geçti buradan
Gel gönül verilsin Hacı Bektaş'a

Mahzuni kayayı dost eden pirim
Şerri kaldırmaya kasteden pirim
Aslanı ceylana dost eden pirim
Âşıklar vurulsun Hacı Bektaş'a (KK84)

79. Adamı Kınamak Ayıptır Softa¹²⁴

Bu kafirdir diye yol tefrik etme
Adamı kınamak ayıptır softa
Bildiğim mezatı mal diye satma
Hak aşikâr köre kayıptır softa

İptida Âdem'e secde kılındı
Çar anasır Âdem ile bilindi
Divitten dökülen yazı silindi
Ak üstünde kara kalıptır softa

Bir kurbanın, bir lokmasın yer mi Hak
Allah neye muhtaç, söyle neyi yok
Havaya bakarsın, kuldan uzak
Hedefsize küfür vaciptir softa

Kıble Hicaz'daysa Muhammet orda
Ordaki Peygamber ne gezer burda
Burda da mevcutsa Kıble her yerde
O ki her kibleye sahiptir softa

Unuttun mu yuvarlanan çobanı
Kıble hesap etme hedefi tanı
Âdem Safiyullah yalan mı yani
Velâgat Keramnâ sarihtir molla

Yunus neye döndü balık rahminde
Ondan üstün hizmet var mıdır sende
Daha Hicaz şehri yokken dünyada
Kıble ne tarafta sabitti molla

¹²⁴ Mahzuni Şerif, muhabbet ortamındaki ses kaydında (ÖK116) dizelerdeki “softa” ve “molla” yerine “babo” sözcüğünü kullanmıştır.

O köprüyü çoktan geçti Mahzuni
Sevgiyle tanıdım imanını dini
Derdim var efendi neylersin beni
Gönül insanlığa âşıktır molla (Aktaş, 2002: 31-32; Zaman, 1997: 160-161)

80. İnsanın Taptığı Puta Bak Puta

Âdemin Merih'e gitme çağında
İnsanın taptığı puta bak puta
Bilirim ki dünya lezzet doludur¹²⁵
Karganın yediği duta bak duta

Âşıkların sözü hep Enel-Hak'tır
Vallahi billahi yalanı yoktur
Onun yakasında gümüş gömlektir
Senin yakandaki bite bak bite

Ölü insanlardan keramet olmaz
Ölmüş insanlardan şefaahat gelmez
Ay'a gidip gelmek marifet olmaz
Daha Güneş'ten de öte bak öte

Mahzuni değildir Hazreti Mervan¹²⁶
Bizden ayrı değil Hak ile Şeytan
Ne olursa olsun gider bu kervan
Ardımdaki üren ite bak ite (Yağız, 1976: 190; Pehlivan, 1985: 57; Zaman, 1997: 287;
Doğan, 2009: 129)

81. Söyleyin ki Neymiş Bennecmi Hava¹²⁷

Bir hoca okusun Necm suresi
Söyleyin ki neymiş bennecmi(?) hava
İkra suresinde piştirmeydim
Musa için gelmiş bize lemfera(?)

Gözlerin evveli veminle leyli
İkrarım ikrardır vermişem kavli
Tabiat ilminden elhamı ehli
Böyle selam verdik Cenabı Şah'a

¹²⁵ Mahzuni Şerif ÖK55'teki muhabbet ortamında bu dizeyi şu şekilde seslendirmiştir: "Bilirim ki ağız tatlı şey ister" Ayrıca şiirin 3 ve 4. dördlüğünü de şu şekilde seslendirmiştir:

"Hani nerde kaldı o Şahı Merdan / Yalandır ramazan, oruçla kurban
Ne olursa olsun yürür bu kervan / Ardımdaki üren ite bak ite
Bu kadar söyledim maarifet çıktı / Ekti biçtim amma tarikat çıktı
Ben atomu ekdim şeriat çıktı / Mahzuni sürdüğün çifte bak çifte"

¹²⁶ Yağız, 1976: 190'da şu şekilde: "Mahzuni Şerif'im değil Hazreti Mervan"

¹²⁷ Şiir, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ses kaydında (ÖK351) yer almaktadır. Bazı sözcükleri anlaşılmemektedir.

Mahzuni Şerif'im ikrarım kesin
Boşa okumadım Taha suresin
Yakinin hakkında inmişti Yasin
Evveli evveli kandım Allah'a (ÖK351)

82. Azmederek Sana Geldim Kuşkaya

Dost zannedersem altmış birin yılında
Azmederek sana geldim Kuşkaya
Beylik'in altında çimen düzünde
Pancarınan saçım yoldu Kuşkaya
Anladım ki hayallerim boş kaya

Dost burada çok aktı gözümün yaşı
Nice gerçek ettim hayali düşü
Canımdan sevdiğim Durdu Çavuş'u
Nice rüyalarda buldum Kuşkaya
Nice rüyalarda buldum Kuşkaya

Dost deli gönlüm çok sılayı arzular
Düzlüğünde şubat yeli vızılar
Pehlivan Şık Hamit, Ağa Remziler
Cibinlik altında kaldım Kuşkaya
Cibinlik altında kaldım Kuşkaya

Dost benim köyümsün cananım canım
Gurbete düşmüştür han oğlan hanım
Özlemiştim tezeğine kurbanım
Şöhret buldum sanki n'oldun Kuşkaya
Şöhret buldum sanki n'oldun Kuşkaya

Hiç olmazdı yücelerin tarifi
Hiç sevmezdim beyaz benli herifi
Hanı nerde on beş yaşın Şerif'i
Görüyorsun sarı soldum Kuşkaya
Görüyorsun sarı soldum Kuşkaya

Der Mahzuni dertler dermandan öte
Aha birazdan giderim gurbete
Şeref ile geldim gittim İsmet'e
Görmeyene selam saldım Kuşkaya
Vallahi sarardım soldum Kuşkaya (KK52, KK59)

83. Yüzlerime Gülenlerim Hani Ya 1

Ben usandım felek senin elinden
Yüzlerime gülenlerim hani ya
Gerçekler kaçır mı adil dilinden
Bana yoldaş olanlarım hani ya

Hani o erenler hani gaziler
Dosttan ayrı yüreciğim sızılar
Hani mor koyunlar hani kuzular
Hep uğrumda ölenlerim hani ya

Mahzuni Şerif'im sönseydi adım
Bozuldu erenler düzenim tadım
Bütün geleceği evvel söyledim
A dostlarım yalanlarım hani ya (Yağız, 1999: 41; 172)

84. Yüzlerime Gülenlerim Hani Ya 2

Yürü yalan dünya senden usandım
Yüzlerime gülenlerim hani ya
Ne zaman şad oldum ne zaman güldüm
Bana öğüt verenlerim hani ya

Damlalarım derya oldu boğuldu
(...) ¹²⁸
Dar günümde eşim dostum dağıldı
Eğer halimden bilenlerim hani ya

Bir gün gelir yerler bağ olur
Bir gün gelir çok düzlükler dağ olur
Var günümde yâren ahbap çok olur
Var günümde gülenlerim hani ya

Mahzuni Şerif'im dağlar aşınca
Yanıp yanıp dost elinden pişince
Elden tutan olmaz yiğit düşünce
Bana öğüt verenlerim hani ya (ÖK120)

85. Yılda Bir Kere Soracaktın Hani Ya ¹²⁹

Ey benim devletim en büyük dostum
Yılda bir kez soracaktın hani ya
Sana küsmek değil içimde kastım
Sözlerinde duracaktın hani ya

Bizde birdir gayrimüslüm İsevi
Fark etmezken Muhammedi Musevi
Trilyonlar aldı Ahmet Yesevi
Bir fakülte kuracaktın hani ya

¹²⁸ Ses kaydında (ÖK120) sorun çıktığı için ikinci dizede açma kapama olmuş, 3. dize ile devam edilmiştir.

¹²⁹ Mustafa Özcivan (KK84), bu şiiri Mahzuni Şerif'in Hacıbektaş'a geldiğinde kendi el yazısıyla yazdığını belirtmiştir. Şiirin sonunda şu not yer almaktadır: "Ben halkımı yüce pirimin aziz huzurunda selamlıyorum-Mahzuni Şerif – İmza- 16.08.2000)."

Fırat Suyu sular iken Harran'ı
Kızılırmak niçin sarmaz yaramı
Dünyanın kadersiz yeri bura mı
İkiliği kıracaktın hani ya

Dünyalar övündü böyle bir yerle
On dört asır boğuşmuşuz kaderle
Uçup uçup geçtin helikopterle
Şu meydana girecektin hani ya

Daha bitmedi mi han ile hakan
Cumhuriyet bizim pınardan akan
Sen de bir ozansın güzel Başbakan
Fakirliği yoracaktın yani ya

Yüz binlerin ziyareti boşa mı
Hak gizlidir hayatın her aşamı
Bu üvey bakış Hacı Bektaş'a mı
Dost yolunu sürecektin hani ya

Türkistan'a gönderdiğin parayı
Binde biri ihya eder burayı
Her yıl her yıl kanattığın yarayı
Bir gün olsun soracaktın hani ya

Akıl ermez adaletin sırrına
Bugün yanan elbet kalmaz yarına
Ey Mahzuni tüm erenler uğruna
Sen bu canı verecektin hani ya (KK84)

86. Kaş Yaparken Göz Çıkarmış, Çıkar Ya

Kaş yapayım dedim bozuk bir başa
Kaş yaparken göz çıkarmış, çıkar ya
Emeksiz zenginin emri var taşta
Arada ezilen fakir fukara

Dünya dönse bile gerçekçi dönmez
İnsan birbirine neden güvenmez
Dünya kurulalı bu sancak inmez
Söz demek zor sakar oğlu sakar

Ben inanmam artık lafzı arada
Benim memleketim ondan haraba
Yolcular yorulmuş, yıkık araba
Nasıl güveneyim kırık tekere

Eğer insan isen sen seni ara
Sorun bir gün kula, kul olanlara
Bal gibi kıymet verilmiş pancara
Birdenbire tadın koymuş şekere

Mahzuni, boynunu büktü çocuklar
Kargaların burnu leşleri koklar
Boşa üzülmessin belası çoklar
Doksan yaşlı kız verirler bekara (Yağız, 1976: 162)

87. Layık Söze Dersin Seza

Türkçeni arı mı soktu
(Layık) söze dersin (seza)
Bunca laftan laf mı yoktu
(Bunun gibi) olmuş (keza)

Muavenet kanat germek
Baş vermektir seri sermek
Bir canlıya acı vermek
Senin lügatında (eza)

Anadil dilin özüdür
(Od-î reş) kömür közüdür
Bizde açık gökyüzüdür
Şu sendeki nazlı (feza)

Hoştur doğru söylemesi
Gülüp gönül eğlemesi
Bir canım cız eylemesi
Mahzuni kısaca (ceza) (Çankaya ve Şerif, 2002: 70)

88. Bak Evladım Ne Hâllerde Murteza

Gerçi dilim yoktur hiç söylemeye
Bak evladın ne hâllerde Murteza
Dillerim varmıyor gerçi demeye
Bak Hüseyin ne hâllerde Murteza

Göster ki çehreni dû cihan bilsin
Gölgeyin altında âlem eğilsin
Sen bir Seddar idin Saddam değilsin
Bak evladın ne hâllerde Murteza

Sabah yelleriyim hızlı eserim
Sanma ki umudu senden keserim
Kerbelâ'dan bir taş düşsün küserim
Bak evladın ne hâllerde Murteza

(Medet medet medet Murteza Şah'ım
Medet medet medet medet ya Ali)

Mahzuni Şerifim sarardı soldu
Aradım sultanım özümde buldum
Bak şu dakikada bak neler oldu
Yüreğim ağlıyor medet Murteza

(Şu dediğin dakikada ne oldu
Yüreğim kan ağlar Şah'ım Murteza) (ÖK210)

89. Yazık Oldu Dünyamıza

Her yanı barut kokuyor
Yazık oldu dünyamıza
Suları zehir akıyor
Yazık oldu dünyamıza
Yazık yazık yazık dünyaya

Şu dağları erittiler
Denizleri çürüttüler
Tüm yeşili kuruttular
Yazık oldu dünyamıza
Yazık yazık yazık dünyaya

Mahzuni söyle sözünden
Sınırsız dünya özünden
Ayrı ayrı ırk yüzünden
Yazık oldu dünyamıza
Yazık yazık yazık dünyaya (Zaman, 1997: 398; Doğan, 2009: 130)

90. Gel Buna Bir Çare Bul İmam Rıza

Yanmışım sultanım hilal kaşına
Gel buna bir çare bul İmam Rıza
Dünya kurban olsun o bakışına
Gel bana bir tabip ol İmam Rıza

Siyah kaşlarınla tatlı sakalın
Usul başa bana gelsin vebalin
Sarılp abaya o tatlı hâlin
Ağzında kapanmış dil İmam Rıza

Böyle bakma sultanım bana çok olur
Eğer küstüysen varlık yok olur
Güzel kirpiklerin bana ok olur
Bir kere yüzüme gül İmam Rıza

Sen bir cenazesin sen bir ağıtsın
Senin oğlun beni deli dağıtsın
Bana apaçıksın ele kağıtsın
Ne olur bağırma gel İmam Rıza

Atamam efendim fikrime yayıl
Canım alsa bile benim Ezrail
Beş pençeyi Ali Aba bir de Cebrail
Yıkılmış kanadı mı gül İmam Rıza

Mahzuni Şerif'im yedi hırsız
Gelip giden gönlüm bulmaz arsız
Sizler on ikiyi bizler dokuzu
Sayımı rakama ver İmam Rıza (Zaman, 1997: 345; Aktaş, 2002: 220-221)

91. Yıllar Böyle Geldi Geçti Karakoç

Güzel Elbistan'ım eski aslanım
Yıllar böyle geldi geçti Karakoç
Bunca bedbin günahkârın içinde
Felek kardeş beni seçti Karakoç

Siz bir bağda en kızarmış üzümken
Ben koruktum bütün bağlar bizimken
Türkmen'in güzeli iki gözümken
Obamız Nur Hak'tan göçtü Karakoç

Bilirsin ki yok gönlümün dönesi
Kekik kokar Ketizmen'in sinesi
Tarih bin dokuz yüz elli senesi
Deli gönlüm sevda içti Karakoç

Sana ne söylerim bilmem ne derim
Benim gibi doğdu gitti pederim
Der Mahzuni ellerinden öperim

Çünkü sana varmak güçtü Karakoç
(https://www.youtube.com/watch?v=dM_wtqcEcYc, 19.05.2020, 01.40'ta alınmıştır.)

92. İnsani Saymayan Sayılır mı Be

İster vali olsun isterse veli
İnsani saymayan sayılır mı be
Bırak yakasını gitsin yaramaz
Kırk yıllık serseri ayılır mı be

Bir aslanı bağlasanız çayıra
Hangi lokma ile karnın doyura
Ün eylesem Halep'teki sağıra
Van'ın Şam'a sesi duyulur mu be

Bana derler fazla inme derine
Benim karnım toktur bin aferine
Çiçekler ekilse mermi yerine
Şu bizim dağlara doyulur mu be

Nedir bilmem Mahzuni'nin muradı
Güzel günler ıradıkça ıradı
Dünyanın cenneti dünyanın tadı
Böyle memlekete kıyılır mı be (Çankaya ve Şerif, 2002: 44)

93. Bu Memleket Takım Takım Bizim Be

Edirne'den Kars'a kadar efendim
Bu memleket takım takım bizim be
Bizi bölemezsin be hemşerim
Toprak gibi bütün yökün bizim be

Bizdeki yürekler, başka yürekler
Günümüz dayanır duzlu çörekler
Senin sofrandaki ballar börekler
Ömür boyu zehir zikkim bizim be

Gara saban, kuru soğan, kel çarık
Kemre, tezek yarık, toprak kör yarık
Biz senin dilinde güya barbarık
Hayat denen şeyden bıkip bizim be

Bugün senin, yarın senin, dün senin
İlim senin, kültür senin, fen senin
Tarla bizim, tapu senin, un senin
Mahzuni der neden ekin bizim be (Zaman; 1997; 86-87; Aktaş, 2002:51)

94. Sanki Ali'yim Bu Gece

Fadime'm benim Fadime'm
Sanki Ali'yim bu gece
Dün gece bir Mervan isem
Bektaş Veli'yim bu gece

Dün gece on yıl evveldir
Dün gece bin yıl evveldir
Sanki (...) evveldir
Bu yıl (...) bu gece

Eğer kulak isen çınla
Kulak isen beni dinle
Beni değil seni anla
Hakk'ın kuluyum bu gece

Boşa saptırma gözünü
Çünkü bilirim özünü
Hak, kara etmez yüzünü
Ak yol yoluyum bu gece

Mahzuni'yim özüm Yezit
Özüm Yezit gözüm Yezit
Sakın sanma sözüm Yezit
Bektaş Veli'yim bu gece

(Sanma sakın sözüm Yezit
Allah oğluyum bu gece
İsa dölüyüm bu gece) (ÖK375)

95. Yanıyoruz Gündüz Gece

Bize bakan yok mu dostlar
Yanıyoruz gündüz gece
O beyler kendi keyfinde
Yanıyoruz gündüz gece

Mitilimiz fabrikada
Yolcumuz gidiyor dağda
Sarı sıcakta tarlada
Yanıyoruz gündüz gece

Evsiz biziz yersiz biziz
Ona göre arsız biziz
Nezarette hırsız biziz
Yanıyoruz gündüz gece

Ağam gelir bizi yudar
Dedeler "hakullah" eder
İmam muska yazmış gider
Yanıyoruz gündüz gece

Bilmem ki sebebi için
Sorun bana nedir suçum
Muhammet Ali hakküçün
Yanıyoruz gündüz gece

Bize gündüz gece doğar
O da kar yağmur yağar
Gündüz boğar gece boğar
Yanıyoruz gündüz gece

Mahzuni vicdanı dinler
Gece gündüzden ne anlar
Tüm dünyada ezilenler
Yanıyoruz gündüz gece (Aktaş, 2002: 138-139)

96. Selam Olsun Biz Gidince

Şu dünyada kalanlara
Selam olsun biz gidince
Ölmeden ölenlere
Selam olsun biz gidince

Çok yürüdüm dağı dere
Çarığımız gere gere
Bütün Hakk'ı sevenlere
Selam olsun biz gidince

Dolaşmışam yana yana
İkrarım Şahı Merdan'a
Ehlibeyti hanedana
Selam olsun biz gidince

Beni divana atsınlar
İp terazide tartsınlar
Ah bizi unutmasınlar
Selam olsun biz gidince

(Dost bizi unutmasınlar
Selam kalsın biz gidince)

Düştüm çok zamanlarının
Acı tatlı anlarının
Der Mahzuni canlarına
Selam olsun biz gidince

(Tüm Mahzuni canlarına
Selam olsun biz gidince) (ÖK212)

97. Vezirleri Mendil Tutar Erkekçe

Sümüklü, saraya sultan olunca
Vezirleri mendil tutar erkekçe
Tüm keramet it soyuna kalınca
Selvi boyu kemik yutar erkekçe

Yüce dağlar ufuklarla öpüşür
Yukarlarda mor bulutlar tepişir
Aslan ölür köşkü keper kepişir
Çok çakallar çalım satar erkekçe

Bir savaşta yeşil kızıl alemler
Uçuşurken gizli çekilir demler
Yanlış yazar çok şerefsiz kalemler
Dişi durur takla atar erkekçe

Yiğitler dũnyaya gelir bir kere
İnan ki giderken gitmez boş yere
Mahzuni şerif'im tüm kaşpelere
Mezarda da olsa çatır erkekçe (Çankaya ve şerif, 2002: 58)

98. Allah'ımı Seversen Hâlim Dosta De¹³⁰

Sabah yeli bizim ele gidersen
Allah'ımı seversen hâlim dosta de
Eğer beni sorar ise vefasız (aman vefasız)
Gurbet elde garip başi yasta de (aman, fani ömrüm)

Engel tuzak oldu bozdu aramı
Kime varsam saran yoktur yaramı (of of)
Dost da benim gibi ge
Selamımı arzuhâlim dosta de (ey benim ömrüm)

Dũnyada bir kişi servete erse
Bol ikram yapamaz sonradan görse
O vefasız eğer beni sorarsa
Kul Mahzuni gurbet elde hasta de (ömrüm ey) (KK88, ÖK99)

99. Yine Oldum Ben Sıladan Azade

Dağlanmak isteyen değerli Dağlı'm
Yine oldum ben sıladan azade
Hakkın dergâhında elleri bağlım
Dağda kimi bulduk bir senden made

Vaktaki cihanda bir talip kişi
Okursa Ledün'den ilm'olmuş işi
Eğer tedbir ile yapsa teşvişi
Kader yok var iken cüz-i irade

Dağlı'm dũřün karıncada hak yatar
Kör anlamaz itikâtte ok atar
Bilirsin ki güller toprakta biter
Bülbül için kahır mı var feryade

Sen bir âşık ol ki âşkıyı yad et
Girme ki boyaya görünesin net
Anda devrederken hikmet marifet
Fehm ediver uçanları fezade

¹³⁰ şiirin ses kaydı; (KK88) bizlere Okan Topaloğlu'ndan, Okan Topaloğlu'na da Yasin Göktürk Yıldız tarafından ulaştırılmıştır.

Ara mümkününü göz gezdir cana
Ki vakıf olasın ulu canana
Kâfirlikle gelen yoktur cihana
Bulanlar olmuştur Lât-ı uzzade

Sevginin esası cihane geldi
Muhammed mührünü sevgiden aldı
Havaya el açan yanılıp kaldı
Mabudunu edemedi ifade

Lanet hile ile sarık sarana
Menfi cuşan ile pençe vurana
Dil uydurup tefsir koşan Kur'an'a
Dağlı'm bunlar fesad bini fesade

Sekseninde sevgi tanıyan kimse
Bağışlanır her günahı ne ise
Amma sevmek takdirinde tay ise
Ne denilir ol kişiye ukbâde

Dinin gitsin eğer dinsiz isem ben
Sen dinsizsin bunu yemin bilersen
Ben der misin sen kendine gelersen
Kaybolana verilir mi müsaade

Dağlı'm boyacılık bunda ayrılır
Menzilsizler yolda iken yorulur
Kuru ağaç bükülmez kırılır
Bardak dolmaz seviyeden ziyade

Mahzuni'yim ana dilim amentü
Agâhım katidir kün fe yeküntü
Na(a)şım gezer telkinciğim okundu
Arz edenler uğrasın meyhanede (Ertekin, 2021a: 212-213)

100. Ey Berçenek Senin Yerin Nerede

Seyreyledim Çoğulhan Çomu'yu¹³¹
Ey Berçenek senin yerin nerede
Ne saygısı kalmış ne de erenler
Şakir Baba gibi pirin nerede

¹³¹ Zaman,1997: 448'de dize şu şekildedir: "Seyreyledim seni, iz yoktur sende" Ayrıca şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekilde düzenlenmiştir.

Yeşil bağımızdaki ayrıklar bitmiş¹³²
Zeynel'in bağında baykuşlar ötmüş
Bizim köyün nuru çekilmiş gitmiş
Kahpe felek senin zorun nerede

Lorşun yaylasının Dirgen Ali'si¹³³
Güliden güzel şu Tanır'ın çalısı
Hani Berçenek'in Aladeli'si

Dost Mahzuni gibi körün nerede (Zaman, 1997: 121-122, 448;
<https://www.youtube.com/watch?v=zNSa9GEAu8k>, 20.12.2021, 18.00'de alınmıştır.)

101. Her Bir Derdim Bana Derman İse de¹³⁴

Kömür gözlüm ne lokmansın cihanda
Her bir derdim bana derman ise de
Boş kuruya yattım sahipsiz handa
Bizim hancı kavli peyman ise de

El dövüşse şükür taş bana değer
Böyle dert doğrusu bulunmaz meğer
İstedikçe zaman belayı yığar
Ömrüm bir saniye devran ise de

Kâmilin yanında mahvoldu virdim
Tepele geç nazlım gönlümü serdim
Başıma geldikçe mübarek derdim
Nedense doymuyorum harman ise de

Bülbülün ötüşü hangi kuşta var
Vücut dil elinden çok çekti zarar
Usanmayan mikrop hastalık arar
Dünya verem sıtma viran ise de

Ben bana bakana bakma mı dedim
Baktıysa da bakışını bilmedim
Bir mikrop oldum da sanki neyledim
Hasta bulamadım yardım ise de

Ben giderim kömür gözlüm kal burda
Senden sizden başka kimsem yok orda
Merakın var mıdır ah ile zarda
Yaklaşma semtime nurdan ise de

¹³² Zaman, 1997: 448'de ilk iki dize şu şekildedir: "Yeşil bağımıza haydutlar girmiş / Zeynel'in bağında baykuşlar ötmüş"

¹³³ Zaman, 1997: 448'de ilk iki dize; "Orşun yaylasının yiğit Ali'si / Güliden güzel şu Tanır'ın yaylası" ve dördüncü dize "Dost Mahzuni gibi köylün nerede" şeklindedir.

¹³⁴ Şiir, 1 Ağustos 1961 yılında yazılmıştır (Ertekin, 2021a: 208).

Kömür gözlüm bak şu dağlar çok duman
Tanınmaz dumanda bir kaşı keman
Bir dertliden kılıç geldiği zaman
Kaçırma başını Merdan ise de

Hakikat sırrına eren bir kişi
Daima ezilmek hep onun işi
Sevdanın tahtına değenin başı
Asla rahat bulmaz handan ise de

Nerden geldiğini hiç kimse bilmez
Kömür gözlüm dünya kimseye kalmaz
Bir şaşan kişinin menzili olmaz
Adımı Beyrut'a Şam'dan ise de

Kömür gözlüm onların oturma
Belalı başına derman getirme
Sakin ol sevene bir gönül verme
Bir koca Mısır'a sultan olsa da

Sevdanın dağının ufku mavili
Sevdiğini söyler âşıkın dili
Sevmedim cihanda ah bir sevgili
Bu mukadder bana Hakk'tan ise de

Mahzuni Şerif'im be kömür gözlüm
Gene gidiyorum anla duy nazlım
Vücudu püryanda bir harap öz'düm
Yanmam dü cihanda yan yan ise de (Ertekin, 2021a: 207-208)

102. Geldiğim Gün Geceydi De

Nezir, bacıma gidersen (vay vay)
Geldiğim gün geceydi de (vay vay)
Belki yoruldum üşüdün
Evleri çok yüceydi de (vay vay)

Sarı saçlar taramadı (vay vay)
Çünkü sana yaramadı (vay vay)
Sor ki niye aramadı
Ağabeyin çok kocaydı de (vay vay)

Sanma Salman kalır baki (vay vay)
İstanbul'da gezer Hakkı (vay vay)
Bütün yüceliğin hakkı
İnsanlardan yüceymiş de (vay vay)

(Bütün çalışanın hakkı
İnsanlıktan yüceymiş de)
Dost Mahzuni olmuş yoldaş (vay vay)
Bir Köroğlu bir de baş baş (vay vay)

Cahil zannettiğin kardeş
Cümle âleme hocaymış de (vay vay)
(Cahil zannettiğin kardeş
Bu cihana hocaymış de vay vay) (ÖK200)

103. Bir Horoz Bir Aslan Güder Belki de

Bak erenler size bir sözüm var
Bir horoz bir aslan güder belki de
Bir değirmen gördüm taşlar öğüdür
Unu hamur olur gider belki de

Uy gittiğim yollar incedir ince
Gülemedim gülüm ömrüm boyunca
şu hakir gördüğün kara karınca
Döner iki devi yutar belki de

Gel dostum gidelim gönül kuluna
İnanmam dünyanın cadı falına
Dost Mahzuni sevdiğinin yoluna
Para etmez canın adar belki de (Zaman, 1997: 246; Aktaş, 2002: 163)

104. Dünya Döne Döne Durur Belki de

Kim bilir ne zaman kim bilir nerde
Dünya döne döne durur belki de
Mavi mavi güvendiğin denizler
Kesilir suları kurur belki de

Geçer gider her sarayın ricali
Çünkü ecel ona vermez mecali
İki gözden uzak bizim Haceli
Atar on ikiden vurur belki de

Dost Mahzuni kendi kendin oyalar
Anlaşamaz yağmur ile boyalar
Milyarca senedir yatan kayalar
Bir gün kanatlanır uçar belki de (Zaman, 1997: 420-421; Aktaş, 2002: 165)

105. Beni de Ye Gel Beni de

Kahpe dünya doymadın
Beni de ye gel beni de
Hangi cana kıymadın
Beni de ye gel beni de

Pir Sultan düştü dara
Hüseyin'e düştü yara
Dokunma zalımlara
Beni de ye gel beni de

Bunca yiğidi yedin
Bir defa gık demedin
Arsızları ellemedin
Beni de ye gel beni de

Sen gidersin döne döne
Dur diyen yok mu sana
Bütün beylerin aşkına
Beni de ye gel beni de

Mahzuni'yim derdim çok
Attım hedef vurmaz ok
Hiçbirinden farkım yok
Beni de ye gel beni de (Zaman, 1997: 209-210; Aktaş, 2002: 112)

106. Balıklar Derya İçinde

Meğer susuz kalır imiş
Balıklar derya içinde
Bir gün boynun büker imiş
Sümbüller yayla içinde

Günah mı cenneti över
Bilmeyen bilene söver
Kâmiller bağrını döver
Cahil cühela içinde

Gözüm yaşı akar coşar
Beni gören bana şaşar
Yalancı nur gibi yaşar
Gerçekler bela içinde

Gel Mahzuni etme inat
Yaşamak büyük bir sanat
Bütün canlı tüm kâinat
Mademki Mevla içinde (Zaman, 1997: 480-481)

107. Öyle Bir Arayıştır Bu Balık Umman İçinde

Hâkim olmak kolay değil Hak bulunmak isterken
Öyle bir arayıştır bu balık umman içinde
Gündüz kadar belli olsa bir insanın günahı
İnanmak istemez gönlüm gene güman içinde

Şu âlemi yaratan var Hakk'a sırdaş kal gönül
Doğruluk dost kapısıdır dostça gardaş ol gönül
Yüz milleti bir canda gör Hacı Bektaş dol gönül
Mahzuni özün yargıla bunca insan içinde (Aktaş, 2002: 238)

108. Gözlerimin Yaşı Pınar Hâlinde¹³⁵

Sevda illerine seyyar varalı
Gözlerim yaşı pınar hâlinde
Bir Katolik yâre meyil vereli
Döktüm yaprağımı çınar hâlinde

Bir çiçek kokladım bahçemden oldum
Maksuda ermeden maksadı böldüm
Bir canlı cesedim isteksiz öldüm
Beş taşıma baykuş konar hâlinde

Yemeğimde zehir yedim haz ile
Rüzgârımda felek esti hız ile
Derunuma ateş düştü köz ile
Derbeder dolaştım yanar hâlinde

Dertli bilir dert çekenin derdini
Felek sever insanların kurdunu
Virana çevirdim baba yurdunu
Beşikteki dahi kınar hâlinde

Mahzuni Şerif'im aman bey yandım
Faninin kahrından bıktım usandım
On beşimde yetmiş yaşlıya döndüm
Ecelde badeyi sunar hâlinde (Yağız, 1976: 63; KK68)

109. Yalnızım Bu Ellerde

Dünya benim dünyam iken
Yalnızım bu ellerde
Ben o yârsız olmam derken
Yalnızım bu ellerde

(Bu ellerde bu ellerde
Beni bilmeyen dillerde)

¹³⁵ Yağız, 1976'ta şiir, tek dördlük olarak yer almaktadır ve evlenmeden önce Suna'nın evinin önünde Suna'ya saziyle sadece bir dördlük olarak söylediği belirtilir:

“Sevda illerine seyyar varalı / Döktüm yaprağımı çınar hâlinde
Bir boyu Suna'ya meyil vereli / Gözlerimin yaşı pınar hâlinde”

Şiirin tamamını ise (KK68) Mehmet Gözükara'nın Ağustos 2022'de arşiv taraması sonucunda Elbistan'ın Sesi gazetesinde “Yıl: 2, Sayı:289, 6 Eylül Perşembe,1962” günü yayımlandığı ortaya çıkmıştır ve şiirin “Şair Şevket Bulut'a” diye başladığı da belirtilmiştir (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022).

Bir duvarsız oda gibi
Gezerim beyhuda gibi
Okyanusta (...) gibi
Yalnızım bu ellerde

(Bu ellerde bu ellerde
Beni bilmeyen dillerde)

Ne olur Mahzuni hâli
Kimedir bunun vebali
Şafakta bir kuş misali
Yalnızım bu ellerde

(Bu ellerde bu ellerde
Beni bilmeyen dillerde) (ÖK335)

110. Neredesin Mavi Gözlüm Nerde¹³⁶

Sana hasret, sana vurgun gönlümüz
Neredesin mavi gözlüm nerde (Nerde neredesin dost)
Bu gemi bu “Kara Deniz”
Sarı saçım, mavi gözlüm¹³⁷
Nerde nerde neredesin dost

Ararım izini Dolmabahçe’de
Bir daha dönmez mi bu yola giden (nerde neredesin dost)
İçimde sen gözümde sen
Sarı saçım, mavi gözlüm
Nerde nerde neredesin dost

Kurban olam yürüdüğü yollara¹³⁸
Kara peçe yakışmıyor kullara (nerde neredesin dost)
Uyan bak bizim hâllara
Sarı saçım, mavi gözlüm
Nerde nerde neredesin dost

Bulutlar terinden, dağlar kokundan
Sarhoştur sevdiğin Mahzuni bundan (nerde neredesin dost)
Bir daha gel gel Samsun’dan
Sarı saçım, mavi gözlüm
Nerde nerde neredesin dost¹³⁹ (Çankaya, 1994: 8; Zaman, 1997: 157-158; Aktaş, 2002:
39; Öztunç, 2017: 86-87)

¹³⁶ Şiir, yazılı kaynaklarda farklı şekillerde yazıldığı için çalışmada bu şiir, Mahzuni Şerif’in albümde seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

¹³⁷ Aktaş, 1994:8’de bu dize “Sarı aslan, mavi gözlüm neredesin” şeklindedir.

¹³⁸ Aktaş, 1994:8’de bu dize “Kurban olam gitticeğin yollara” şeklindedir.

¹³⁹ Aktaş, 1994:8’de bu dize “Sarı aslan, mavi gözlüm neredesin” şeklindedir.

111. Ölmüş Eşek Kurttan Korktuğu Nerde

Kırk bin kere deyyus tutsun yakamdan
Ölmüş eşek kurttan korktuğu nerde
Yorganım mı var ki açık kalayım
Marangozun yılan kırktığı nerde

Başka ülkem yok ki çekip de gidem
Böyle boş düzenden bulanır midem
Bir haram lokmadan çatlardı dedem
Namussuzun karnı sarktığı nerde

Nesimi hak idi kolay yenmedi
Mansur Enel-Hak'la dardan inmedi
Pir Sultan'ım serin verdi dönmedi
Âşıkların Hak'tan çarktığı nerde

İnsan Kербela'sı çöl değil artık
Sanma ki eski zül, zül değil artık
Mahzuni torbada göl değil artık
Okyanus nemini sıktığı nerde (Çankaya ve Şerif, 2002: 112)

112. Bulut Gider Perde Perde

Karahan'ın gediğinde
Bulut gider perde perde
Bizim elin ağaları
Sahi benim yavrum nerde

Bizim elin kara kışı
Donduruyor dağı taşı
Duydum ki bayram gününde
Kardaşı vurmuş kardaşı

Der Mahzuni bizim köyler
Dertli çalar dertli söyler
Yiğit yiğidi bitirdi

Kına yaksın yerli beyler (<https://www.antoloji.com/karahanin-gediginde-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 18.18'de alınmıştır.)

113. Bülbüller Zincirli Bağ Boşumuş De¹⁴⁰

Yaz gazeteci madem aldın kalemi
Bülbüller zincirli bağ boşumuş de
Yüzyıllar bağrında yatan âlemi
Anlatacak teller sarhoşmuş de

¹⁴⁰ Ertekin (2021): 281-282'de Fikret Otyam'ın 9 Temmuz 1963 günün Cumhuriyet gazetesinde yer alan yazısında bu şiirin 1963 yılında Ankara Âşıklar Derneği toplantısında Mahzuni Şerif'in gazetecilerin not tutması üzerine bu şiiri söylediği belirtilmektedir.

Mahzuni tercüman dertli olana
Dertli göçmüş gam yüklemiş kalana
Ne söylenir hakkı telden çalana
Âşıkın ankısı can baş imiş de (Ertekin, 2021a: 282)

114. Nice Diller Döktük Türkülerimizde

Türkü anlatırken türkü söyledik
Nice diller döktük türkülerimizde
Nice destan yazdık ağıt eyledik
Tarih ettik türkülerimizde

Seller ile akış olduk sellendik
Her güzele bakış olduk dellendik
Kilimlerde nakış olduk güllendik
Bunca hasret çekti türkülerimizde

Ferhat ile dağı deldik Şirin'e
Kerem ile yandık Aslı serine
Şöyle dönün bakın eski derine
Hakk'a boyun büktük türkülerimizde

Veysel'de tel olduk hayli inledik
Yunus'ta sabırdık zaman dinledik
Halaylarda bayramlarda çınladık
Bağlarda kök söktük türkülerimizde

Toplanmış yârenler türküler için
İster tellal seçin ister tel seçin
Mesele çok ama siz kısa geçin
Çok yuvalar yıktık türkülerimizde

Kimimiz bağlama ustası olduk
Kimimiz güzel hastası olduk
Kimimiz kimlerin pastası olduk
Kimimiz de tek gittik türkülerimizde

Mahzuni'nin Arif'i ile Musa'sı
Taşı yarmış Yavuz Top'un asası
Ali Kırca gardaş sözün kısası
Hep birlikte baktık türkülerimizde (Aktaş, 2002: 239)

115. Amman Doktor Bak Bebeğe¹⁴¹

Berçenek'ten yaya geldim
Amman doktor bak bebeğe
Beşiğini elden aldım
Yandım doktor bak bebeğe

¹⁴¹ Pehlivan, 1985: 18'de şu not yer almaktadır: "Sanatçının ilk plağının birinci yüzündeki yapıtıdır."
628

Yıkık yuvam kara yasta¹⁴²
Yalvarırım eşe dosta
Annesi bebekten hasta
Amman doktor bak bebeğe

Kuru sovan yağsız aşım
Yırtık bağrım açık başım
Bir şey değil vatandaşım
Amman doktor bak bebeğe

Allah için bir merhem çal
Öldürür beni bu vebal
Param yok ceketimi al
Amman doktor bak bebeğe

Mahzuni Şerif çobandır
Meskenim dumanlı dağdır
Bebektir amma insandır
Amman doktor bak bebeğe (Pehlivan, 1985: 18; Aktaş, 2002: 66, 154-155; Çankaya, 1994: 21; Zaman, 1997: 294-295; Yağız, 1999: 56)

116. Yaylamıza Gelin Gele Kız Gele

Gamlı gönlüm bekliyor ki yaz gele
Yaylamıza gelin gele kız gele
Deli gönlüm nasıl yârdan vazgele

Hunu Dağı dumandır
Emirelez çimendir
Duydum dost bana küsmüş
Daha gönlüm gümandır

Dön dön dön seher yıldızı
De dön dön Çoban Yıldızı ayırma bizi

Afşin senin güzellerin nic'olmuş
Binboğa'da yâr sevmesi güç olmuş
Bizim elin harmanları cec olmuş

Hunu Dağı dumandır
Emirelez çimendir
Duydum dost bana küsmüş
Daha gönlüm gümandır

Dön dön dön seher yıldızı
De dön dön Çoban Yıldızı ayırma bizi

¹⁴² Çankaya, 1994: 21'de bu dize "Yıkık yuvam kaldım yasta" şeklindedir.

Der Mahzuni sevda düştü serime
Ben gidince selam gelir yerime
Dağlar dayanmıyor ahuzarıma

Hunu Dağı dumandır
Emirelez çimendir
Duydum dost bana küsmüş
Daha gönlüm gümandır

Dön dön dön seher yıldızı
De dön dön Çoban Yıldızı ayırma bizi (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>,
02.09.2019, 16.26'da alınmıştır.)

117. Açığım Neymiş Sor Hele Hele

Bana döneğ demiş itin birisi¹⁴³
Açığım neymiş sor hele hele
Eli çatlamamış ayı irisi
Gel bizim köylerde dur hele hele

Bir yığın kitabı yığmış önüne
Sinek konsa korkar tatlı canına
Hipi yosmasını almış yanına
Pehlivanlık yapar gör hele hele

Köylüden yanadır toprak görmemiş
Viskiden gayriye dudak sürmemiş
Ömür boyu serçe bile vurmamış
Ordu yıkacakmış ker hele hele

Yiğittir ölüsü dağlarda kalan
Yiğittir yiğidin öcünü alan
Soytarıdan yiğit olur mu ulan
Sen bizim dağlara gir hele hele

Bu herifin önü sonu ayandır
Anlayana benim sözüm beyandır
Senden korkan hayvan oğlu hayvandır
Gel de Mahzuni'yi vur hele hele (Zaman, 1997: 164-165; Aktaş, 2002: 21-22; Öztunç,
2017: 57)

¹⁴³ Zaman, 1997: 164-165'te ilk iki dize şu şekildedir: "Bana dönük demiş itin birisi/Âşığım ne imiş sor hele hele"

Ayrıca Mahzuni Şerif ses kaydında (ÖK157) şiirini seslendirmeden önce şunları söylemiştir: "... ayrılan bütün yiğitler için özel olarak yapıyorum. Bunun dışında kimseye bu bant mal edilemez. Bize hasret kalan Türkiye vatandaşlarına, isterim ki bütün dünya Türkiye vatandaşı gibi iyi düşünsün. Zaten dünya kardeşimizdir. Selam benden gurbette kalanlara... Selam benden çoğuşmdan çoğuşmdan bütün şülemenden selam sizlere..."

118. Onun Tepesine Çıkalım Hele

Fazla yüksek değil Ağrı Dağları
Onun tepesine çıkalım hele
Milleti yaktılar yalan dolanla
Milleti yakarı yakalım hele

(Hele hele dostlar hele hele)

Bir zaman bitmedi başımın yaşı
Ah neyleyim dünya kahpe dünyası
Mademki boş kalmış fesat tarlası
İnsan(lık) tohumunu ekelim hele

Bizim tarlalarda insanlık bitti
Bitti de dünyalar murada yetti
Eski Hüseyinler eskiden gitti
Yeni Hüseyin'e bakalım hele

Benim orucum bayramlık için¹⁴⁴
Baş eğmem kimseye hayranlık için
Bütün insanlığa kurbanlık için
Mahzuni'yi ipe çekelim hele

(Hele hele canım hele hele) (https://www.youtube.com/watch?v=AZ_CEQkHBPo,
25.12.2021, 13.29'da alınmıştır.)

119. Onun Tepesine Varalım Hele

Bize yüksek değil Ağrı dađları¹⁴⁵
Onun tepesine varalım hele
Diyorlar ki kar yağmıştır oraya
Karlara bir çadır kuralım hele

Bilmem nerden geldi o kalubela
Bize layık değil o cennet âlâ
Boşuna mı oldu koca Kerbela
Bunun intikamın alalım hele

Artık Hüseyin'i n'olur kesmeyin
Hallacı Mansur'u darda asmayın
Hak demiştir Nesimi'yi yüzmeyin
Bunun intikamın alalım hele

(Allah Allah deyip de varalım hele)

¹⁴⁴ Aynı dördlüğü "Belası İnsana Verilmiş Gelir" şiirinde de kullanmıştır.

¹⁴⁵ Şiirin ilk iki dizesi "Onun Tepesine Çıkalım Hele" şiiri ile benzerlik taşımaktadır. Mahzuni Şerif iki şiirini de farklı muhabbet ortamlarında seslendirmiştir.

Mahzuni Şerif'in varidi ahdi
Yıkılacak Süleyman Bey'in o tahtı
Ali'nin evladı Muhammed Mehdi
Bunun değerini verelim hele

(Ali'nin evladı Muhammed Mehdi
Münkirin başını vuralım hele)

(Ali'nin evladı Muhammed Mehdi
On iki İmam'ın hesabını soralım hele) (ÖK144)

120. Yaylasına Göçülmeye Az Kaldı Dur Hele
Hele kurban fazla yüksek değil bizim bu dağlar
Yaylasına göçülmeye az kaldı dur hele...
Bizim elin her yanı bir Kerbela
Soğuk sular içilmeye az kaldı dur hele...

Bizim atlar uzak etmez yakını
Hele bizim yiğit etsin sökünü
Ağalardan çaldığımız ekini
Berçenek'te biçilmeye az kaldı dur hele...

(Ağalardan çaldığımız ekini
Başak verip biçilmeye az kaldı dur hele...)

Tarlalara düştük ana avratlar
Oy Çomular, Alemdarlar, Büvetler dur hele...
Bizim eli kana koyan kavatlar
Teker teker seçilmeye az kaldı dur hele...

Hey bre Mahzuni bir güneş doğdu
Rahmet o beylere yağdı ha yağdı dur hele...
Duracak zaman yok kurt koyun boğdu
İtin damı(gamı) saçılmaya az kaldı dur hele... (ÖK117)

121. Eninde Sonunda Bahar Yaz Olur Dur Hele
Böyle gitmez sonbaharın suratı
Eninde sonunda bahar yaz olur dur hele...
Sazlı köyün sekiz nallı kır atı
Geçtiği yollarda toz olur dur hele...

Yıkılası şu kaderin gediği
Aslanın başına koymuş şu kediyi dur hele...
Başımızda hâl bilmezsin düdüğü
Çala çala bir havaya saz olur dur hele...

Yere batsın Halep ile arşını
Hac eyledi Nuh Nebi'nin marşını dur hele...

Gardaşın gardaşa giren kurşunu
Korkarım ki düşman yüreğine buz olur dur hele
Gardaşın gardaşa giren kurşunu
Mahzuni der düşmanlara buz olur dur hele
(<https://www.youtube.com/watch?v=6N70UMpILF8>, 18.12.2021, 01.47’de alınmıştır.)

122. Elin Kolun Dursa Dinle

Ey anamdan doğan çocuk
Elin kolun dursa dinle
Ey benim anam kocası
Sende akıl varsa dinle...

Sana dedim savcı yoldaş
Nedir başındaki telaş
Gel beri hâkim arkadaş
Biraz daha borsa dinle...

Evim barkım tutam sakız
Daha dilim şükür dokur
Aklında mı Diyarbakır
Mor çiçekli Bursa dinle...

Mahzuni Hakk’ın köçeği
Ondandır dostun çiçeği
Yani insanlık bıçağı
Ciğerine girse dinle
(Dinle dinle dinle de anla) (ÖK79; ÖK177)

123. Yüz Bin Defa Güle Güle¹⁴⁶

Dünya bana küsüyormuş
Yüz bin defa güle güle
Bana kafirmiş diyorlar
Yüz bin defa güle güle
Öleceğim nasıl olsa

Bırak yaşını döksünler
Bırak evimi yıksınlar
Bırak canımdan bıksınlar
Yüz bin defa güle güle
Ara sıra gele gele

Ben tanımam hoca olur
Kâmil olan kâmil bilir
İnsanoğlu doğar ölür
Yüz bin defa güle güle
İnsan doğar yine yine

¹⁴⁶ Yağız, 1976: 193’te şiir için şu dipnot yer almaktadır: “Bu yapıt, sanatçının en bunalmış bir dönemin ürünüdür.”

Cenazemi kıldırınsınlar
Beni bana bildirsınler
Mahzuni'yi öldürsünler
Yüz bin defa güle güle
İnsan ölür bile bile (Yağız, 1976: 193; Zaman, 1997: 148-149)

124. Yolcu Güle, Yolcu Güle

Belki gelmezsin bu ile
Yolcu güle, yolcu güle
Sakın ha düşmeden dile
Yolcu güle, yolcu güle

Veren alacaktır canı
Toprakta kalırdın hanı
Sakın ha unutma beni
Yolcu güle, yolcu güle.

Usanmadın mı gezmeden
Böyle okuyup yazmadan
Sakın gülleri üzmeden
Yolcu güle, yolcu güle

Mahzuni'yim yoldan kalma
Arayıp belanı bulma
Sakın sözüme darılma
Yolcu güle, yolcu güle (Zaman, 1997: 158; Aktaş, 2002: 45)

125. Bu Akışın Nere Böyle¹⁴⁷

Yürü bre Kızılırmak
Bu akışın nere böyle
Buna can dayanır mı
Çok yıkılır dere böyle

Şubat gelince çağlarsın
Niye yolcuğu bağlarsın
Dertli misin çok ağlarsın
Kaderin mi kara böyle

Bunca yiğitleri nettin
Kıvrılarak aktın gittin
Yüz beş asır hizmet ettin
Bizim ağalara böyle

Kızılırmak deniz dibi
Ya kimdir senin sahibi
Sanki rengim, rengin gibi
Niye rengin kara böyle

¹⁴⁷ Şiir, Mahzuni Şerif'in ÖK77'de seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Mahzuni Hakk'ı bulası
Dönüp saçını yolası
Birleşip baraj olası
Bizi sürme nere böyle (Aktaş, 2002: 60; Zaman, 1997: 175; ÖK77)

126. Neden Gönlüm Sarayını Tarumar Ettin Böyle

Güzel dostum aramızda senlik benlik olur mu
Neden gönlüm sarayını tarumar ettin böyle
Bilirsin ki viranede hanedanlık olur mu
Bir nefes alayım derken bin zarar ettin böyle

Aman aman aman güzel efendim
İkrarım sana bağlıdır efendim
Mevsim gitti sonbahara ulaştı
Teller suskun bağlar gazel efendim

Her baharda boz bulanıp coşup coşup çağladın
Geçemedim sellerinden yollarımı bağladın
Diyarı gurbete saldın ardım sıra ağladın
Figanı figana katıp ahuzar ettin böyle

Aman aman aman güzel efendim
İkrarım sana bağlıdır efendim
Mevsim gitti sonbahara ulaştı
Teller suskun bağlar gazel efendim

Hey Mahzuni sevdiğimin sözünü ferman gördüm
Kuru çöllerde dolaştım susuz değirmen gördüm
Ayaklarına yüz sürdüm elinden derman gördüm
Kaldırıp vurdun sineme zülfükar ettin böyle

Aman aman aman güzel efendim
İkrarım sana bağlıdır efendim
Nefsim gitti sonbahara ulaştı
Teller suskun bağlar gazel efendim (Zaman, 1997: 466-467; Doğan, 2009: 138)

127. Ondandır Bacağım Dolanır Böyle

İte havla desem emir görünür
Ondandır bacağım dolanır böyle
Düşündükçe özgürlüğün tadını
Vay buğulu gözlerim sulanır böyle

Mor keklige aman vermez sulaklar
Has gerçeği duymaz oldu kulaklar
Devlet kapısında bunca yalaklar
Ben beni bileli yalanır böyle

Gönül bah(a)rıma kar yağdı gene
Varıp oturamam insan içine
Bir değil beş değil elli beş sene
Mahzuni dost deyip dolanır böyle (Zaman, 1997: 495)

128. Çürük Köprülerden Geçme Ha Geçme

Sana diyeceğim var eylen yolcu
Çürük köprülerden geçme ha geçme
Mertlere haramdır namerdin suyu
Derde derman olsa içme ha içme

İnsan dükkân dükkân şehre misaldir
Kemâlet ehlinin keremi boldur
Senden sana gitmek bir uzun yoldur
Kendini bilmeden göçme ha göçme

Mürşit olmayınca müşkül çözülmaz
Dibi görülmeyen gölde yüzülmez
Hakk'ın pazarında iki gezilmez
Aman beni senden seçme ha seçme

Mahzuni Şerif'e bir gün elveda
Verdiğini alır Cenabı Hüda
Hey yolcu ektiğin kalır dünyada
Mevsimi ermeden biçme ha biçme¹⁴⁸ (Zaman, 1997: 190-191; Aktaş, 2002: 88)

129. Kurban Olam Yaralarım Elleme¹⁴⁹

Yıllar geçti ama benim sevdiğim
Kurban olam yaralarım elleme
Unuttum sanardım ben bu dertleri
Canım benim yarelerim elleme
Sakın bizi dertsiz mertsiz belleme...

Kendini bilenler imanlı olur
Kendini bilmeyen gümanlı olur
Bizim dağlar devam dumanlı olur
Canım benim yarelerim elleme
Sakın bizi dertsiz mertsiz belleme...

(Yüce dağlar çünkü dumanlı olur
Kurban benim yarelerim elleme
Sakın bizi dertsiz mertsiz belleme...)

¹⁴⁸ Dize, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

¹⁴⁹ Mahzuni Şerif, 1995 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ve diğer gurbetçilerle muhabbet ortamında (ÖK178) bulunur. Bu muhabbetinde bir gurbetçi; yaklaşık 20 dakika süren duygu dolu, coşkulu ve dertli bir şekilde Almanya'da Türklerin gurbetçiliğini, sıkıntılarını, acılarını dile getiren bir şiir okur ve Mahzuni Şerif de gurbetçiye cevap niteliğinde bu şiiri seslendirir.

Ben bu yoldan dönerisem çok lanet
Çünkü ben izime etmem ihanet
Bir kitaptan geldi bize bir demet
Kurban olam yarelerim elleme
Sakın bizi dertsiz mertsiz belleme...

Muhabbette kış ayları yaz olur
Bilirsin mevsimler geçer tez olur
Ta ezelden itin ömrü az olur
Canım benim dertlerimi elleme
Yani bizi dertsiz mertsiz belleme...

Afrika dediler düşmüştük yola
Bir zaman Vietnam bir gün Angola
Yiğit aradığın nerede bula
Kurban benim yarelerim elleme
Deşip beni sakın dertsiz mertsiz belleme...

Mahzuni Şerif'im ne olmuş, olmuş
Eski acı günler geride kalmış
Farz et Çorumlu gül gurbette solmuş
Kurban benim yaralarım elleme
Sakın bizi dertsiz mertsiz belleme... (ÖK178)

130. Bundan Geri Saramazsın Elleme

Açtın yüreğime böyle yarayı
Bundan geri saramazsın elleme
Yüzündeki batman batman karayı
Ak alınma vuramazsın elleme

Şu dünyada ekmeğimi aşımı
Han eyledin bırakmadan peşimi
İnsanlık düşünen aziz başımı
Boş boşuna yoramazsın elleme

İstemem dünyada görme yüzümü
Sana insanlıkça diyem sözümü
Hacı Bektaş ile yanan özümü
İnkâr ile kıramazsın elleme

Mahzuni Şerif'im dertler anası
Yürü bre benden beter yanası
Ocağına kanlı baykuş dönesi
Hatırımı soramazsın elleme (Yağız, 1976: 208)

131. Gam Yeme Gönül Gam Yeme¹⁵⁰

Kâmil olan kalmaz naçar
Gam yeme gönül gam yeme
Kara gündür gelir geçer
Gam yeme gönül gam yeme

Akar gözlerimin yaşı¹⁵¹
Sızlar yüreğimin başı
Gelir geçer körün taşı¹⁵²
Gam yeme gönül gam yeme

Aşk ile döndüm deliye¹⁵³
Derdimi dökem Veli'ye
Neler ettiler Ali'ye
Gam yeme gönül gam yeme

Gönül ne gezersin dağda
Gel gezelim yeşim bağda
Sonu Kerbela olsa da
Gam yeme gönül gam yeme

Mahzuni bade içerim
İçer serimden geçerim
Alır cananı göçerim¹⁵⁴

Gam yeme gönül gam yeme (Yağız, 1976: 169; Zaman, 1997: 239; Aktaş, 2002: 153
154)

132. Kurban Olam Eskisine Benzeme

Yalvarırım sana millet adına
Kurban olam eskisine benzeme
Bu millet bıkmıştır yalan dolandan
Kurban olam eskisine benzeme

Yeniden gelenler bizi taşlamaz

¹⁵⁰ Ertekin (2021): 307'de bu şiirin 1964'te Osman Dağlı'nın Mamak Cezaevi'nde yazdığı şiir olduğunu, orijinalinde şiiri "...dört dörtlükten oluşur. Mahzuni ilk dörtlüğü alır, iki ve üçüncü dörtlükleri çıkarır, yeni bir dörtlük yazar. Son dörtlükteki 'Kırar demiri kaçarım' mısrasını çıkarıp yerine 'Alır Suna'yı göçerim' mısrasını ekleyerek şiirin temasının dayanağını değiştirir ve Mahzuni mahlasıyla plak yapar." şeklinde açıklarken tüm bunları Osman Dağlı'nın onayı ve desteği ile gerçekleştirdiğini bildirmiştir. Ertekin (2021a): 307'de şiir şu şekildedir:

"Kâmil olan kalmaz naçar / Gam yeme gönül gam yeme
Kara gündür gelir geçer / Gam yeme gönül gam yeme
Akıttım didemden yaşı / Sızlar yüreğimin başı
Hafif olur cahil (körün) taşı / Gam yeme gönül gam yeme
Mahzuni bade içerim / İçer serimden geçerim
Alır Suna'yı göçerim / Gam yeme gönül gam yeme"

¹⁵¹ Yağız, 1976: 169'da dize şu şekildedir: "Akıttım didemden yaşı"

¹⁵² Yağız, 1976: 169'da dize şu şekildedir: "Hafif olur cahil (körün) taşı"

¹⁵³ Bu ve devamındaki dörtlük sadece Zaman, 1997: 139'da yer almaktadır.

¹⁵⁴ Yağız, 1976: 169'da şiir şu şekildedir: "Alır Suna'yı göçerim"

Haziran ayını böyle kışlamaz
Sanma ki âşıklar şahı taşlamaz
Kurban olam eskisine benzeme

Bunca şehitlerin başı hakkıyçün¹⁵⁵
Mustafa Kemâl'in başı hakkıyçün
Ananın babanın yaşı hakkıyçün
Kurban olam eskisine benzeme

Mahzuni Şerif'im ne kadar yersen
Feda olsun vatana başımı versem
Şu dünyada Allah'ını seversen
Kurban olam eskisine benzeme (Zaman, 1997: 214; Aktaş, 2002: 120)

133. Deli Yavru Niye Düştün Peşime

İşin gücün yok mu canım efendim
Deli yavru niye düştün peşime
Bu dağlarda yalnız kalayım dedim
Deli yavru niye düştün peşime
Neden acımadın gözüm yaşına

Yavrumun yanına beri gel beri
Sakın ha bu dünya serseri
Yürümüş yürümüş akmış hoş teri
Güzel yavru niye düştün peşime
Niye bakmadın ki gözüm yaşına

Dost senin aradığın pirlere hanı
Bende var mı pirlere sorarım yani
Ben bu dağların ta eski ceylanı
Güzel gardaş niye düştün peşime
Acımadın mı sen gözüm yaşına

Bak, bende yalan vardır hırsızım dostum
Utanmam dünyada arsızım dostum
Benim pirim yoktur pirsizim dostum
Güzel dostum niye düştün peşime

Bilirsin ki bu dağlara kaçarım
Aşk ile sevda ile dostu uçarım
Suçlu olduğumdan ondan naçarım
Güzel gardaş niye düştün peşime

¹⁵⁵ Bu dördlükteki “hakkıyçün” kullanımı Zaman, 1997: 214’te “hakkı için” şeklinde yazılmıştır. Aktaş (2002), hece ölçüsündeki düzensizliği gidermek için bu tarz bir düzeltmeye gitmiş olabilir veya yöresel bir kullanımı yazıya da aktarmıştır.

Dost, içime açtın sen akşamüstü bir yâra
Bu dağlarda avarayım avara
Ben bir hatalıyım ben yüzü kara
Güzel yavru niye düştün peşime

Dost terleye terleye sen nereye gittin
Aşka bindin bu dağları unuttun
Mahzuni Şerifi âdem zannettin
Güzel yavru niye düştün peşime
Gurban olam kanadınla üşüme (<https://www.youtube.com/watch?v=XqgNLRTyIaY>,
17.12.2021, 12.00'de alınmıştır.)

134. Şad Olup da Gülmek Benim Neyime

Benim gibi bunca insan variken
Şad olup da gülmek benim neyime
Mecnunlar gibiyim bizim çöllerde
Olanları bilmek benim neyime

Gizli gizli olur açık yazarım
Günden güne değişti pazarım
Kim bilir nerede olur mezarım
Adam gibi ölmek benim neyime

Beyler atlı gitti ben kaldım yaya
Ömür yollarında yolcuyum güya
Çok veliler gibi yalan dünyada
Gidip geri gelmek benim neyime

Mahzuni'yim bir de Şerif cabadan
Anladım incelerken kabadan
Özüm köküm gelmiş Âdem Baba'dan
İnsanlığı bölmek benim neyime (Zaman, 1997: 315; Aktaş, 2002: 191)

135. Mevla'm Bana Kötü Komşu Gösterme

Yedi başlı deve yoldaş olayım
Mevla'm bana kötü komşu gösterme
Yılana çayana gardaş olayım
Mevla'm bana kötü komşu gösterme

Öğretir deliyi camımı kırar
Kavga etmek için bahane arar
Ne Allah'a ne de kuluna yarar
Mevla'm bana kötü komşu gösterme

Ocağımı yaksam bacamı tutar
Taş vurayım diye pusuya yatar
Yolum değiştirsem arkamdan çatar
Mevla'm bana kötü komşu gösterme

Mahzuni komşuluk Tanrı hakkıdır
Bunu bilmez zalim fitne saklıdır
Komşunun güzeli özü paklıdır
Mevla'm bana kötü komşu gösterme (Çankaya ve Şerif, 2002: 164)

136. Ettimse Bir Daha Etme¹⁵⁶

Deli gönlüm sana dedim
Ettimse bir daha etme
Huyu bilmedik oyunu güttümse
Güttümse bir daha gütme dost
Demedim mi saba çoban
Güttsemse bir daha gütme

Her Musa'nın varı yoktur
Her sultanın darı yoktur
Her cemalın nuru yoktur
Ettiysen böyle etme dost

Gelir gider dost bükerim
Gelir gider hü çekerim
Gelir boynumu bükerim
Daha ne kadar çekerim
Ettiysen böyle etme dost

Gel yabancı söz belleme
Dile sövüp de dilleme
Sakın düşmüşü elleme
Ettiysen böyle etme dost

(Sakın düşmüşü elleme
Ettiysen sen eyledin dost)

Dost Mahzuni aga(?) vardır
Hem cemala yüze vardır
Bana kırk gün ceza vardır
Ettiysen sen eyledin dost (ÖK351)

137. Gün Var mı ki Gam Çökmesin Özüme

Gün var mı ki sızlamasın yüreğim
Gün var mı ki gam çökmesin özüme
Gün var mı ki cızlamasın yüreğim
Gün var mı ki kan dolmasın gözüme

¹⁵⁶ Mahzuni Şerif, bu şiirini kaynak kişi Kadir Nehir'in evinde söylemiştir. Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ses kaydı (ÖK351) tarafımıza ulaştırılmıştır. Mahzuni Şerif şiiri seslendirdiği sürece ortamda bulunan dilsiz olan bir kişi için için ağlamıştır.

Uzak uzak hayallerim buruşuk
Felek ile olamadık barışık
İnce kararlarım karma karışık
Kendim inanamaz oldum sözüme

Yarı yolda teker kırdı araba
Yere indi fincan yüklü daraba
Haram derler şanı büyük şaraba
Dört elinen sarılırlar üzüme

Mahzuni insandır başka ırkı yok
Böyle bir nedenle filan korku yok
Sahte dostun bir itinen farkı yok
Yalan isem tükür benim yüzüme (Çankaya ve Şerif, :139)

138. Aslandan Çakala Düştü Zamane

Efendim öyle bir devri âlemdir
Aslandan çakala düştü zamane
Bu yazıyı yazan hangi kalemdir
Kitaplar elinde şaştı zamane

Evlat peder olmuş pedere söz yok
Odun maden olmuş ocakta köz yok
Doğuda yol vardır batıda toz yok
Adaletsiz çok değişti zamane

Fakirde çorba yok zenginde havyar
Dök derdini Marko Paşa'ya yalvar
Çobanı gütmeye kalkarsa davar
Mahzuni Şerif'e şişti zamane (Yağız, 1976: 189)

139. Derelerden Akan Selden Bana Ne

Yine dağ başında düşe(?) tutuldum¹⁵⁷
Derelerden akan selden bana ne
Bu yalan dünyada bahçem var gibi
Çabuk solup giden gülden bana ne

(Le le le le le le zalım oy)

Alev oldum kolay kolay sönemem
Mum oldum kolay kolay yanamam
Bir yola girdim ki gayrı dönemem
Eğri büğrü giden yoldan bana ne

(Le le le le le le zalım oy)

¹⁵⁷ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1994 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK184) seslendirmiştir.

Mahzuni'yim başım bağrım yakarım
Gizli gizli gözyaşını dökerim
Kendi kervanımı kendim çekerim
Benim yüzüm kara eden bana ne
(Benim yüküm ağır eden bana ne
Le le le le le le zalım oy) (ÖK119; ÖK184)

140. Üveyikler Ötmesinden Bana Ne

Bu dünyada bağım bostanım mı var
Üveyikler ötmesinden bana ne
Ömrümün baharı kaldı geride
Çayır çimen bitmesinden bana ne

Ben gidince kim ardımdan bakacak
Gurbet beni, hasret yâri yakacak
Canı veren gel diyor, bu can çıkacak
Doktor gelip gitmez elden bana ne

Der Mahzuni düzen tutmaz sazımı
Koyu koyu duman aldı gözümü
Güzel yüzlüm seyrederken yüzümü
Kaşlarını çatmasından bana ne (Zaman, 1997: 465; ÖK352)

141. Akar Divane Divane¹⁵⁸

Suyun mu kurumuş pınar
Akar divane divane
Sende Bektaş'ın kokusu
Kokar divane divane

Bir denizden kimse içmez
Kokusundan kuşlar geçmez
Ehli cahil burdan geçmez
Yatar divane divane (ÖK85)

142. Bizim Dualarla Uçar Divane

Kardaştır kıyılmaz canım efendim
Bizim dualarla uçar divane
Salman'ın uğrana babamı verdim
Kaybetti sürüyü naçar divane Salman

Ağlıyor yavrular yuva dağılmış
Deryada yüzerken çayda boğulmuş
Girdiği kapıdan hemen kovulmuş
Böyle delik deşik kaçar divane Salman

¹⁵⁸ Şiirin ses kaydında sadece iki dördlüğün seslendirilmiş hâli vardır. Mahlas bölümü yoktur.

Her gün sarhoş geçer dostun şarabı
Neden biçare gezersin Berçenek'in türabı
Gel bana gel yanıma dünya harabı
Dost Mahzuni kucak açar divane Salman (Zaman, 1997: 419)

143. Kalktı Yola Düştü Gene

Vay benim gönlüm
Kalktı yola düştü gene
Boş gelmiş cihana gönlüm
Dolu dizgin coştı gene

Oy Fadime'm can Fadime
Ah edip kendini yeme
Düştüm diyarı gurbete
Garip yolcu gelmez deme

Kürecik yolu yokuştur
Ormanı yok dağı boştur
Bizim elde suçlu hoştur
Bu adalet şaştı gene

Oy Fadime ağlama gel
Yüreğimi dağlama gel
Yiğit gelinler ağlamaz
Karaları bağlama gel

Sevenler taş vurur bana
Sen ağlarsın yana yana
İmam Hüseyin aşkına
Dost Mahzuni coştı gene

Oy Fadime'm neredesin
Gönlümdeki yaredesin
Ben sana ikrar vermişim
Eller ne der ise desin (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 02.09.2019,
14.57'de alınmıştır.)

144. Pul Toplarım Zer Satarım Kime Ne

Herkes pazarını hâlince yapsın
Pul toparım zer satarım kime ne
İster yola gelsin ister sapsın
Ben yolumda kör yatarım kime ne

Gâhi kulak indiririm feryada
Gâhi tellal olur düşerim yada
Gâhi gezer dolaşırım tenhada
Toz görünür nur batarım kime ne

Kârımdan kâr görenlerin sevilsin
Zararımdan ar edenler övülsün
Defterinden silindiğim sayılsın
Od buluttan kar atarım kime ne

Zaman olur vazgeçerim hayâdan
Kalkmam ama tez uçarım yuvadan
İnatçıyım değişmem mayadan
Kapu kapu el tutarım kime ne

Güpegündüz derim kara akşama
Meyhanede durur has derim hama
Şerif bendir ben de Şerif'im amma
Mahzuni'den beş beterim kime ne (Ertekin, 2021a: 230-231)

145. Korktuğum Başıma Geldi Bu Sene

Aha gidiyorum yine gül yüzlüm
Korktuğum başıma geldi bu sene
Garip anam kırk yıl döndü dövündü
Ağladı saçını yoldu bu sene bu sene

Garip eller bu sene bu sene
Yitik canlar bu sene bu sene

Daracık başımda kıvrılan yollar
Maraş'ta birleşip ayrılan kollar
Ağlaya ağlaya yorulan kullar
Katıla katıla güldü bu sene bu sene

Canım eller bu sene bu sene
Verimsiz oldu bu sene bu sene

Çiçek diye soğan yedi arı'lar
Kovanları acı acı zarılar
Bana benzemezse benim yavrular
Desene Mahzuni öldü bu sene bu sene bu sene

Güzel yavrum bu sene bu sene
Canım eller bu sene bu sene (Zaman, 1997: 431-432; Doğan, 2009: 126)

146. Dost Köyüne Varılmıyor Bu Sene

Ceyhan suyu aktı aktı çağladı (neydek neydek yâr)
Dost köyüne varılmıyor bu sene (neydek neydek yâr)
Bahar ayı geldi kör gözlerime (neydek neydek yâr)
Gözyaşarım durulmuyor bu sene...

(Gardaş bu sene bu sene
Neydek bu sene bu sene)

Tabip olsa dertlerime koşardı (neydek neydek yâr)
Derman olmak tabiplere düşerdi (neydek neydek yâr)
Belli yıllık kuru ağaç yeşerdi (neydek neydek yâr)
Yaprakları sorulmuyor bu sene...

(Gardaş bu sene bu sene
Neydek bu sene bu sene)

Mahzuni Şerif'im yollar dağımış (kurban dağımış)
Yüreğim de dalak dalak yağmış (kurban dertler yağmış)
Eski dostlar birem birem soğumuş¹⁵⁹
Dost boynuma sarılmıyor bu sene... (ÖK199)

147. Denge Bozuk İp Tutmuyor Bu Sene

Birbirinden yaman mevsimler doğdu
Denge bozuk ip tutmuyor bu sene
Şu işe bak ağustosta kar yağdı
Çamlıdere kül tutmuyor bu sene

Savrumun suyunu bir dev içiyor
Çukurova sıcakları biçiyor
Burda aylar yıllar gibi geçiyor
Doğuyor da gün batmıyor bu sene

Demek bıçak iliğine dayandı
Dost zulmüne eli kolu boyandı
Bizim Çomak Veli yaman uyandı
Anlaşıldı yan yatmıyor bu sene

Canım kurban insanların merdine
Güvenmem cahilin bir tek ferdine
Peş peşine dertler katar derdine
Mahzuni iş savsatmıyor bu sene (Çankaya ve Şerif, 2002: 145)

148. Feleğin Belası Buldu Bu Sene

Aha gidiyorum gül yüzlüm benim (ni'dek ni'dek yâr)
Feleğin belası buldu bu sene (ni'dek ni'dek yâr)
Ben gidince sakın üzülme canım
Bizi sevmeyenler güldü bu sene...

Emekçi kolların bana dolansın (ni'dek ni'dek yâr)
Güldüğüm zamanda sen de gülensin (ni'dek ni'dek yâr)
Sen ki Hüseyin'e kurban olansın (ni'dek ni'dek yâr)
Farz et ki Kербela oldu bu sene...

¹⁵⁹ Ses kaydında (ÖK199) Mahzuni Şerif bu dizeyi söylediğinde muhabbet ortamındaki bir kişi "Eski dostlar soğumaz." demiştir.

Aramıza girdi o yüce dağlar (ni'dek ni'dek yâr)
Bir yavrum gülüyor bir yavrum ağlar (ni'dek ni'dek yâr)
İkimizin dikeceği(?) bahçede (ni'dek ni'dek yâr)
Sade bir samanlık soldu bu sene...

Mahzuni Şerif'im bitsin bu âlem (kurban, ni'dek yâr)
(...) ¹⁶⁰
İbrahim (...) çok selam
Mahzuni bir zaman kaldı bu sene... (ÖK179, ÖK180)

149. Hesap Kitap Yoktur Yiyen Yiyene

Pazargan bu nasıl pazar gardaşım
Hesap kitap yoktur yiyen yiyene
Gözler yaşlı yaşlı cepler kuraktır
Sorgu sual yoktur soyan soyana

Binbir bela ile yetişen ürün
Samandan değersiz şu hâli görün
Demek bize lanet size aferin
Oy alıp söz verip cayan cayana

Bir ceket almıyor memur maaşı
Kimler kaldıracak bu ağır taşı
Ovaları sular oldu gözyaşı
Ulu dağ başında buyan buyana

Hastaneler önü tümenle hasta
Dörtte biri öldü nerdesin usta
Böyle davranılmaz en büyük dosta
Yetimler hakkından doyan doyana

Der Mahzuni dertler saysam bundan çık
Kimi hırsız kimi açtır kimi tok
Bizde sabır bitti sizde vicdan yok
Arkadan beddua sayan sayana (Aktaş, 2002: 173)

150. Gam Değildir Vur Bezene Bezene

Benim sırtım ta dedemden kalmadır
Gam değildir vur bezene bezene
Bizde terbiyesiz derler efendi
Haklar yiyip haklı gibi gezene

¹⁶⁰ Muhabbet ortamında ses kayıtları kasetlere (ÖK179) yapıldığı için Mahzuni, şiirini seslendirirken bu dizelerde kasetin ön yüzü bitmiştir diğer ses kaydına (ÖK180) geçilmiştir bundan dolayı dörtlüğün 2-3. dizelerinin sözleri anlaşılmamaktadır.

Senin gibi bozuk değildir özüm
Kimi kandırırın hey iki gözüm
Benim de Mevla'ya dönüktür yüzüm
Haç sevap mı komşusunu ezene

Alnımdaki zorluk yazı değildir
Ne demek bazı hoş bazı değildir
Kesseler başımı razı değildir
Deli gönlüm böyle bozuk düzene

Der Mahzuni kim biliyor yananı
Ben yanarken gez donanı donanı
Bir gün gösteririm sana ananı
Elimdeyken bu sazınan tezene (Çankaya ve Şerif, 2002: 189)

151. Ahın Göve Ulaşıyor Derdin Ne

Ay bakışım, gün gülüşüm, efendim
Ahın göve ulaşıyor derdin ne
Tebessümün dudağında kitlenmiş
Gözün dalgın dolaşıyor derdin ne

Usandın mı yoksa sevda çağında
Gezip dolaşırken ömür bağında
İz bulunmaz derdin gönül dağında
Boz geyikler yalaşıyor derdin ne

Zülüflerin perçem olmuş toplanmış
Nazlı başın bulutlara kaplanmış
Bakışların bir noktaya saplanmış
Hayallerin dolaşıyor derdin ne

Nem yollara düşmüş kara gözünden
Niçin diye geçirdi mi özünden
Mahzuni Şerif'im senin yüzünden
Rast gelene bulaşıyor derdin ne (Çankaya ve Şerif, 2002: 93)

152. Düşmüş İdi Ezilenin Erdine

Doğduğu yerine ana yurduna
Düşmüş idi ezilenin erdine
Sordum Mahzuni'ye bu figan ne
Dedi tasa kıvanç tümü sizinle

Kara duman olsa kar boran olsa
Damarı sağlamdır çiçeği solsa
Yetmez mi dostuna selamı varsa
Uzak olsa bile yakın bizimle

O layıktır sevginin güzeline
Aşka geldi vurdu sazın teline
Ugradım demişti ben göl yerine
Pınar kendi onu gördüm gözümle

Uğur ile yola çıkıp giderken
Mahzuni dedi ki bu ne gezinme
Kendi kendimize okuryazarken
Onu gördüm selam verdim özümle (Zaman, 1997: 320-321; Aktaş, 2002: 195-196)

153. Ben O Pirin Sellerine

Ey Erenler akıp gitsem
Ben o pirin sellerine
Bana bir selamı gelmiş
Kurban olam dillerine

Gözüm görmez elim ermez
Hatırına düşüp sormaz
Göndersem o Şah'a vermez
Desem seher yellerine

Aşk ile pirime varsam
Varıp divanına dursam
Yüzümü dizine sürsem
Niyaz etsem ellerine

Mahzuni derdim tabibi
Sultanım gönlüm sahibi
Bir eskimez kamer gibi
Sarılayım bellerine (Doğan, 2009: 140; ÖK14)

154. Koştuk Sivas Elllerine¹⁶¹

Allah Allah dost diyerek
Koştuk Sivas ellerine
Hak türküsü söyleyerek
Coştuk Sivas ellerinde

Dışarda tekbir sesliler
İçerde kara yaşlılar
Gardaş kıyar mı kardaşa
Yaktı bizi Sivaslılar
Tüm Sivas'ın suçu yoktur
Amma yaktı Sivaslılar

¹⁶¹ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Madımak'ta şimsek çaktı
Alevler göklere çıktı
Kime kızdı, kimi yaktı
Şaştık Sivas ellerinde

Dışarda tekbir sesliler
Eli tespihli fesliler
Müslüman kanı helal mi
Yaktı bizi Sivaslılar
Tüm Sivas'ın suçu yoktur
Yaktı bizi Sivaslılar

Alev kapladı yanımız
Hakk'a ulaştı canımız
Kül bulanık al kanımız
Taştık Sivas ellerinde

Dışarda tekbir sesliler
Eli tespihli fesliler
Gardaş kıyar mı kardaşa
Yaktı bizi Sivaslılar
Müslüman kanı helal mi
Yaktı bizi Sivaslılar

Devlet baba, devlet ana
Ne kötülük ettik sana
Döne döne yana yana
Piştik Sivas ellerinde

Mahzuni tekbir sesliler
İçerde kara yaşlılar
Tüm Sivas'ın suçu yoktur
Amma yaktı Sivaslılar

Sivas'tan göklere uçtuk
Gönlümüz Hakk'ı diler
Alevlerde kucaklaştık
Muhlisler Nesimiler

Yıldız Dağı boz dumanlı
Yollarımızı tutmayın
Biz bu yolun son yolcusu
Siz bizi unutmayın

Bu yol çok yolcular gördü
Gültekinler Gülsümler
Biz Hakk'ı severek yandık
Sevmeyenler ne bilsinler

Verdiğiniz bu duman
Sanma ki bizi boğar
Bin Pir Sultan kurban olur
Yüz bin Mahzuni doğar (Zaman, 1997: 469-470; Öztunç, 2017: 97-98; ÖK352)

155. Al Birini Vur Birine

Kimin kimden haberi var
Al birini vur birine
Dillerinden yalan akar
Fırsat düşmüş ellerine
Koymuş bizi hiç yerine
Al birini vur birine

Biz yandık onlar yanmazlar
Yiyip yutarlar kanmazlar
Aman nedir anlamazlar
Bunlar böyle utanmazlar
Koymuş bizi hiç yerine
Al birini vur birine

Derdimiz oldu doruk
Boynumuz kaldı buruk
Bizden çıkmaz bu öksürük
Hepsi birbirinden çürük
Koymuş bizi hiç yerine
Al birini vur birine

Gezer efendiler gibi
Mahzuni nedir sebebi
Delinmiş tavanın dibi
Ustası kendileri gibi
Koymuş biz hiç yerine
Al birini vur birine (Çankaya, 1994: 10; Zaman, 1997: 497-498)

156. Baykuş Gibi Viranede İşin Ne

Yüz karası bu âlemin şaşkını
Baykuş gibi viranede işin ne
Cemlerin şeytanı fırıl fırıl fırıldak
Yollar düşkünü
Ey utanmaz meyhanede işin ne

Fırıldak adam ben seni neydem
Gelme dergâha hayınsın madem, zalımsın madem,

İkrar verdin ikrarını çiğnedin
Hayatında helal lokma yemedin
İnsanım demedin firıl firıl firıldak
Kulum demedin
Hacı Bektaş Mevlana'da işin ne zalım işin ne

Fırıldak adam ben seni neydem
Gelme dergâha hayınsın madem, zalımsın madem,

Açtın Mahzuni'ye yürek yarası
Dünyanın fitnesi yüzler karası
Süfyan'ın torunu firıl firıl firıldak
Mervan'ın hası
Hüseyin'de Kerbela'da işin ne zalım işin ne

Fırıldak adam ben seni neydem
Gelme dergâha hayınsın madem, zalımsın madem (AK4)

157. Aşıyor da Dağlar da Yol Yol Üstüne

Ey erenler benim gönlüm neden uçuyor
Aşıyor da dağlar da (kurban) yol yol üstüne
Kökleri çürümüş ağaca döndüm
Kuruyup gidiyor (hey dost) dal dal üstüne

Kimi diyor bu bir yaman delidir deli
Kimi diyor zalım zalım velidir veli
Kimi diyor bezmiş bezmiş feleğin oğlu
Yürüyüp gidiyor (dost dost) fal fal üstüne

(Kimi diyor bu bir feleğin oğlu
Yürüyüp gidiyor (dost dost) fal fal üstüne)

Mahzuni Şerif'im (dost dost) isterim yaşa
Bu dünyada neler neler gelirmiş başa
İkrar verdim ikrar Hacı Bektaş'a
Bir tek laf söyletmem (gurban) cemal üstüne

(İkrar verdim ikrar (dost dost) Hacı Bektaş'a
Kara iz kondurmam gurban cemal üstüne) (ÖK346)

158. Külümden Sazım Üstüne

Kerem gibi ataş düşmüş
Külümden sazım üstüne
Duydum dosttan selam gelmiş
Başımla gözüm üstüne

Bir kuşudu uçtu gitti
Yaralarım deşti gitti
Şimşek gibi geçti gitti
Korkarım yazın üstüne
(Ne çabuk da geçti gitti
Korkarım yazın üstüne)

Dost Mahzuni coşkun akar
Akar akar bendin yıkar
Yaklaşma yanına yakar
Sakın ha közün üstüne (ÖK172)

159. Yürüyün Zalim Üstüne

Duracak zaman değildir
Yürüyün zalim üstüne
Ölen ölsün kalan yeter
Yürüyün Kıbrıs üstüne

Gemimiz derine dalsın
Uçağımız ıslık çalsın
Türk ulusu öcün alsın
Yürüyün zalim üstüne

Hasan- Tahsin, Yavuz-Âdem
Bu uğurda öldü dedem
Düşmandan kaçanı nidem
Yürüyün düşman üstüne

Mahzuni der Türk milleti
Kim oluyor Rum'un iti
Son bulsun savaş illeti
Yürüyün zalim üstüne (Aktaş, 2002: 63)

160. Dumanım Duman Üstüne

Gene bu gönül dağında
Dumanım duman üstüne
Bir tohum ekildim yere
Çimenim çimen üstüne

Şah dedim de dağlar aşım
Dağlar aşım düzde şaşım
Bir zalim şaha ulaştım
Amanım aman üstüne

Hangi kâtip bunu yazdı
Satırlara bağrım ezdi
O dost benden ayrılmazdı
Gümanım güman üstüne

Kerem'im Aslı'ya yandım
Ataştan su içip kandım
Ben o dosta çok inandım
İmanım iman üstüne

Mahzuni ağlar gülemem
Can verip kolay ölemem
Sabah akşamı bilemem
Zamanım zaman üstüne (Zaman, 1997: 251; Aktaş, 2002: 171)

161. Kar Yağar Kar Üstüne

Bizim Nurhak Dağı'na
Kar yağar kar üstüne
Anadolu yiğidi
Yâr sever yâr üstüne

Keser döner sap döner
Et kaçır kasap döner
Perdenin arkasında
Bin türlü hesap döner

Kazan karadır dibin
Senden kara sahibin
Derde düşmüş garibin
Vardıkça var üstüne

Keser döner sap döner
Et kaçır kasap döner
Perdenin arkasında
Meclisin gerisinde
Bin türlü hesap döner

Mahzuni umut yitti
Gör felek bize netti
Yorgan yandı iş bitti
Çuvalı sar üstüne

Keser döner sap döner
Et kaçır kasap döner
Perdenin arkasında
Meclisin ötesinde (ÖK17)

162. Yeşil Benek Benek Beyaz Üstüne

Dağlar şık giyinir şubat ayında
Yeşil benek benek beyaz üstüne
Dalga dalga düz ovaya yayılır
Koyu duman çöker ayaz üstüne

Dem zamanı kara kışla buluşur
Fırtınalar derelerde yoluşur
Hak erenler cem evine doluşur
Eğilir dervişler niyaz üstüne

Güneşin geceye girmesi ender
Bu sırra eremez her bir kalender
Dertliler şehrine bir mektup gönder
Bay Mahzuni Şerif de yaz üstüne (Çankaya ve Şerif, 2002: 47)

163. Neden Felek İnanmıyor Fukaranın Sözüne¹⁶²

İnce ince bir kar yağar fakirlerin düzüne
Neden felek inanmıyor fukaranın sözüne
Öldük öldük biz açlıktan etme ağam ne olur...

Kimi mebus kimi vali, bize tahsil haramdır
Dayanamam artık senin bu yalancı postuna
Yandık yandık bize okul bize yol bize hayat
Etme ağam ne olur ne olur
Adam mı ölür, yol yapınca
Okul olunca
Hayat durunca ne olur ne olur...

İstanbul'un benzemiyor neden o Urfalara
Yandık yandık öldük öldük bir yudum su etme ağam ne olur
Yolsuz Maraş, susuz Urfa ya Diyarbakırların
Öldük öldük bir mektup yaz yapma ağam, ne olur ne olur
Adam mı ölür toprak toprak verince
İnsan sevince
Kendini bilince ne olur...

Mahzuni senin gardaşın alma topraklarımı
Çocuklarım büyük olsun sürünmesin ortada
Biz de Allah'ın kuluyuz etme ağam ne olur
Sen anandan ben babamdan ağa doğmadık dostum

Gel beraber yaşayalım sanma ki sana küstüm
Yandım yandım ayrı gezme etme gardaş
Adam mı ölür toprak verince
Borç ödeyince
Kendini bilince ne olur (Yağız, 1976: 147-148; Zaman, 1997: 404-405; Öztunç, 2017: 61; ÖK54)

¹⁶² Mahzuni Şerif, (ÖK54)'teki muhabbet ortamında şiirin bazı yerlerini farklı şekilde seslendirmiştir, yazılı kaynaklarda da farklılıklar söz konusudur. Bu nedenle Mahzuni'nin albümünde seslendirdiği hâliyle, Öztunç, 2017: 61-62'deki hâli aynı olduğu için onu baz aldık.

164. Avareyim de Avare 1¹⁶³

Benim işim işsizliktir
Avareyimdir avare
Lokman Hekim bana yükür
Çünkü yürek pare pare

Öğütârım divanedir
Karargâhım viranedir
Öz meskenim meyhanedir
Mest çıkarım sokaklara

Abam yırtık, fesim yama
Akar kanım lime lime
Derdimi söylesem kime
Kovar tokat vura vura

Hadımım, bir melek tipi
Erkeğim, beş aslan gibi
Yoksulum, milyon sahibi
Aşk dolaşır peşim sıra

Söyleyin şimdi ben neyim
İstersen beğenme beyim
Velhasılı Mahzuni'yim
Hâlim ile çok biçare (KK68)

165. Avareyim de Avare 2¹⁶⁴

Gücenme ey yarım softa
Avareyim de avare
Vallah billah yemin ettim
Yönümü dönmem duvara

Oy ben nidem dost ben nidem
Yaralıyım kime gidem
Bir yaralı yüreğim var
Nerede tedavi edem

Ben insana gavur demem
Âdemden gayriyi sevmem
Hurili cennet istemem
Çünkü âşıkım didara

¹⁶³ (KK66) Mehmet Gözükara'nın arşiv çalışmaları sonucunda bu şiirin Elbistan'ın Sesi gazetesinde "Yıl: 2, Sayı: 303, 25 Ekim 1962, Perşembe" günü yayımlandığı ortaya çıkmıştır (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022).

¹⁶⁴ Şiir, Mahzuni Şerif'in özel kayıta (ÖK64) seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Ah ben nidem Şah ben nidem
Bu dert ile kime gidem
Ne hastayım ne tabibim
Bilmem kime derman edem

Canandan almışım canı
Neyleyim dini imanı
Öldürüp yüzseler beni
Mahzuni hayran Haydar'a

Oy ben nidem dost ben nidem
Yaralıyım kime gidem
Bir yaralı yüreğim var
Nerede tedavi edem (Zaman, 1997: 204; Aktaş, 2002: 111; ÖK64)

166. Âşığız Dedik Bir Kere

Olan oldu geçen geçti
Âşığız dedik bir kere
Ben dostun yoluna gittim
Yüzlerimi sere sere

Dost cemalin göre haktır
Sanma cemalden uzaktır
Sanma dost yolu uzaktır
Dostum nere vay ben nere

Bir âdem kendini bilse
Sağ gezer bin defa ölse
Bin yıllık arası olsa
Sanırım kapıdan girer

Mahzuni kolay duramam
Bunun sebebin soramam
Allah'a ikrar veremem
İkrarım vermişim pire (Aktaş, 2002: 228)

167. Derdimi Dökerim Esen Yellere

Ben canandan ayrı gezdim ağlarım¹⁶⁵
Derdimi dökeyim esen yellere
Viran oldu bahçelerim bağlarım
Başım alıp gidem elden ellere

Cahilin elinden kırılır gurur
Dünyanın sitemi üstüme yürür
Kime dost dedimse gelir taş vurur
İnanasım gelmez sahte kullara

¹⁶⁵ Zaman, 1997: 422'de dize şu şekildedir: "Ben canandan ayrı gezdim ağlarım" Mahzuni de plağında bu şekilde seslendirmektedir. Şiir, Mahzuni Şerif'in plağında seslendirdiği gibi düzenlenmiştir.

Mahzuni Şerif'im desem sözümü
Ancak Allah bilir benim özümü
Bana çok gördüler garip sazımı
Kızdım veda edeceğim tellere (Zaman, 1997: 155-156; 218-219; 422-423; Aktaş, 2002:
28-29; 127)

168. Yalan Dünya Senin Tapun Kimlere

Aha gel diyorum aha giderim
Yalan dünya senin tapun kimlere
Giden gitmiş kalanlara ne derim
Yalan dünya senin tapun kimlere

(Başım belalı, (...) adam olalı vah zalım... ey
Başım belalı, yollar dolalı, gülüm cilalı zalım... ey)

Sen Âdem'e cennet dedin kurtuldun
Habil'i Kabil'i yudun kurtuldun
Koca Süleyman'ı yedin kurtuldun
Yalan dünya senin tapun kimlere

(Başım belalı, yollar dolalı, adam olalı
Vah Lamine lamine lamine... ey)

Mahzuni yüksek mi yoksa bu dağın
Böyle üflemele sönmez ocağın
Başına çalınsin taşın toprağın
Yalan dünya senin tapun kimlere

(Yollar dolalı, başım belalı, ömrüm cilalı, vah zalım... ey)
Yollar dolalı, ömrüm cilalı, başım belalı, vah zalım... ey) (ÖK334)

169. Yaradan Doğru Getire

Geldi geçti elli sene
Yaradan doğru getire
Bir milletin hepisine
Yaradan doğru getire

Boş petekler doldu arı
Bal yaparlar zarı zarı
Sıvayalım paçaları
Yaradan doğru getire

Bir millet rahat otura¹⁶⁶
Zaman deryaları yudar
Ömür ağacını budar
Edirne'den Kars'a kadar
Yaradan doğru getire

¹⁶⁶ Bu dize sadece Yağız, 1976: 116 ve Zaman, 1997: 395'te yer almaktadır.
658

Ürkek yürek dağlamasın¹⁶⁷
Böyle derman sağlanmasın
Gene kolun bağlanmasın
Yaradan doğru getire

Konu komşu çıkar Ay'a
Mahzuni der kaldık yaya¹⁶⁸
Bütün fakir fukaraya
Yaradan doğru getire¹⁶⁹ (Yağız, 1976: 116; Aktaş, 2002: 68-69; Zaman, 1997: 176-177;
394-395)

170. O da Bitti Kese Kese¹⁷⁰
Ağaçları uzun kısa
O da bitti kese kese
Geniş değildir herkese
Adaletsiz yalan dünya
(Kargalara kalan dünya)

Fil de canlı karınca da
Kimi yerde kimi dalda
İyi kötü bu dünyada
Adaletsiz zalim dünya
(Kargalara kalan dünya
Ettin bizi talan dünya)

Toprakların altın bakır
O da bizde yoktur şükür
Kimi zengin kimi fakir
Adaletsiz fani dünya
(Kargalara kalan dünya)

Mahzuni de senden uçar
Belki yıldızlara geçer
Seni eken bir gün biçer
Adaletsiz yalan dünya

(Hiç güvenme fani dünya
Kargalara kalan dünya
Ettin bizi talan dünya) (Yağız, 1976: 174; Çankaya, 1994: 31; Zaman, 1997: 202; Aktaş,
2002: 106)

¹⁶⁷ Zaman, 1997: 395'te dize şu şekildedir: "Küçük yürek dağlamasın"

¹⁶⁸ Aktaş, 2002: 68-69'de dize şu şekildedir: "Yıldızın bakar Ay'a" ve Zaman, 1997: 395'te dize şu şekildedir:
"Yıldız ile bakar Ay'a"

¹⁶⁹ Zaman, 1997: 395'te dize şu şekildedir: "Gelenler dürüst otura"

¹⁷⁰ Şiirin kurgulanışı kaynaklarda farklıdır. En eski basım olduğu için biz Yağız, 1976: 174'teki hâlini baz aldık.
Diğer kaynaklarda nakarat kısımları son dördlükte bir kere yazılmıştır.

171. Her Mermi Bir Gül Edilse 1

Bütün kinler, tüm kavgalar
Her mermi bir gül edilse
Tükenirdi ahu vahlar
Karlı dağlar yol edilse dost

Boş kalan bir kadı olsa
Mahkeme avare kalsa
Karakollar çiçek dolsa
Bütün suçlar hâl edilse dost

Hesap edilip hâl alınsın
Kavgalar hep lafta kalsın
Kaygusuz bir devlet baki
Başımıza var edilse dost

İnsanda hep bitse dertler
Hür yaşasa bütün fertler
Dünyadaki tüm tüfekler
Kırılıp kaval edilse dost

İnsanlar ayda gezeler
Gezip dünyayı süzeler
Emeği yiyen füzeler
Emeğe sual edilse dost

Der Mahzuni Allah baki
Canlı ise neden saki
İnsanlığa dünyadaki
Ahirette sual edilse dost (Zaman, 1997: 421-422)

172. Her Mermi Bir Gül Edilse 2¹⁷¹

Bütün kalksa şu silahlar
Her mermi bir gül edilse
Tükenirdi ahı vahlar
Karlı dağlar yol edilse

Kul hakkına razı olsa
Mahkeme avare kalsa
Karakollar çiçek dolsa
Her gün hasbihal edilse

Hesap edip üçü beşi
Vurmasa gardaş gardaşı
Kaygusuz bir devlet başı
Başımızda bal edilse

¹⁷¹ Mahzuni Şerif; özel kayıтта (ÖK215) “Her Mermi Bir Gül Edilse 1” şiirini değiştirerek okumuştur. Şiirin sözlerini genel olarak değiştirdiği için ayrı bir şiir olarak aldık.

İnsan ömrü düğün bekler
Hür yaşasa çiftler tekler
Dünyada bütün tüfekler
Kırılrsa kaval edilse

İnsanlar Ay'da gezeler
Gezip Dünya'yı süzeler
Emeği yiyen füzeler
Emeğe çuval edilse

Der Mahzuni Allah baki
Canlı bir ten(e)de taki
İnsan hakkı dünyadaki
Ahrette sual edilse (ÖK215)

173. Adam Kendini Beğenmezse

Çıkar aynaları kırar
Adam kendin beğenmezse
Yedi günde bir saç tarar
Adam kendin beğenmezse

Er olan erlikten caymaz
Er ayağı kolay kaymaz
En azından Hakk'a uymaz
Adam kendin beğenmezse

Onun öbür ismi deli
Bir hayvandan almış hâli
Dolaşan odun misali
Adam kendin beğenmezse

Baykuş gibi öter olur
Bir viranda yatar olur
Mahzuni'den beter olur
Adam kendin beğenemezse (AK5)

174. Söyleyen Dil Düşünen Baş O İşte

Allah yok demekle ne var edilir
Söyleyen dil düşünen baş o işte
İnkâr eder iken bile gidilir
Kişideki tatlı savaş o işte

Bir deryaya kuru desen kurur mu
Sele sövsen kızmaz amma durur mu
Sanma ki rüzgârlar Hakk'a varır mı
Bu gökyüzü, bu dağ, bu taş o işte

Uykudaki güzel, seraptaki şah
Rüyada gerçek yürüdüğü Rah
Yok sanıp gördüğü Cenabı Allah
Her hâlinde sana yoldaş o işte

Şunu bil ki ben bir yobaz değilim
Ben sen dahil şu ilimle şu bilim
İnkâr da edersin olur ya gülüm
Seni yapan sana sırdaş o işte

Ufacık bir damla deryayı bozmaz
Damlayı var eden deryalar kızmaz
Kalem kendisine günahı yazmaz
Kâinatı yapan nakkaş o işte

Mahzuni esiri böyle bir şahın
Bunca güzelliğin bunca ervahın
Anlamı yok mudur göğsümde ahın
Yüzümde ben gözümde yaş o işte (Çankaya ve Şerif, 2002: 12-13)

175. Korktuğumdan Değil Olay Bu İşte

İkide bir bahsederim ölümden
Korktuğumdan değil olay bu işte
Ölümden korkmayan bir can olur mu
Söyler iken dile kolay bu işte

Uğraşma benimle be hey budala
Bu dünya ancak ki yapana kala
Hak sıradan geç der saz çala çala
Benim istediğim halay bu işte

Sen bir inkarcısın şaşığı gözlüsün
Hakk'ı inkâr eden bozuk özlüsün
Kendinden dışarı iki yüzlüsün
İçi vay vay dışı kalay bu işte

Mahzuni Şerif'im kesme sesini
Nasıl düşünmezsün neyin nesini
Bir adam ki dövebilmiş nefsinin
Bu dünyada Boksör Kılav¹⁷² bu işte (Çankaya ve Şerif, 2002: 193)

176. Aştık Deneye Deneye

Kervan ile bu dağları
Aştık deneye deneye
Kim akıllı kim delidir
Şaşık deneye deneye

¹⁷² Ünlü Boksör Muhammed Ali
662

Kimi âlim kimi softa
Şöyle bir toplandık safta
Kaplumbağaları çifte
Koştuk deneye deneye

Buharlandık bile bile
Gökyüzünden çıktık yola
Sel olduk dolduk bir göle
Taştık deneye deneye

Bakın hey erenler bakın
Ne işleri vardır Hakk'ın
Kör gözünen Ay'a yakın
Ulaştık deneye deneye

Deliler mum yakar buza
Yemek olsun diye
Biz kendi çukurumuza
Düştük deneye deneye

Mahzuni geçelim nerden
Belalar bitiyor yerden
Biz bizi sevenlerden
Kaçtık deneye deneye (Zaman, 1997: 313-314; Aktaş, 2002: 189)

177. Canım Kurban Olsun Böyle Zenciye¹⁷³

Kim ayırmış bizim böyle renkleri
Canım kurban olsun böyle zenciye
Neyi ayrı bizden renginden başka
Canım kurban olsun böyle zenciye

Biz beyazız diye yüksek uçarız
Aslında düşünsek felek naçarız
Rengin siyah diye güler geçeriz
Canım kurban olsun böyle zenciye

Bak görürsün terk eyledi yemini
O bilemez bizim gibi pirini
Muhammed Ali'nin eski torunu
Canım kurban olsun böyle zenciye
Ne güzel nuru var ne güzel caka
Onlar siyah gelmiş Cenabı Hakk'a
Onu köle etti pis Amerika
Canım kurban olsun böyle zenciye

¹⁷³ Mahzuni Şerif, yurt dışındaki bir konserinde muhafızlarının zenci olması dolayısıyla bu şiirini onlara ithaf eder, irticalen söyler.

Deli gönlüm böyle dost diye öldü
Kıbleyi mibleyi âdeme kıldı
Çok seven gelmedi zenciler geldi
Canım kurban olsun böyle zenciye

Yüzlerinden mazlumları akıyor
Hiç bilmeden kaşlarını yıkıyor
Kara gözler tatlı tatlı bakıyor
Canım kurban olsun böyle zenciye

Mahzuni Şerif'im severdim ezel
Ne güzel yaratmış yüce (?)
Bizim Mervanlardan bin defa güzel
Canım kurban olsun böyle zenciye (ÖK92)

178. Bal Diye Diye

Vay nice ahular içtim
Bal diye diye
Nice karanlıktan geçtim
Yol diye diye

Sel oldum aktım duruldum
Yel oldum estim yoruldum
Nice yılana sarıldım
Dal diye diye

Yola düştüm dilden dile
Hâlden hâle gire gire
Yalvardım gül yüzlü pire
Kal diye diye
Der Mahzuni sözün dinle
Yürürüm elbet seninle
Yaşanmasın asla kinle yen diye diye (Zaman, 1997: 476)

179. Dudağımdan Bir Laf Çıktı Tüf Diye

Ben anamdan doğup lisan bilince
Dudağımdan bir laf çıktı tüf diye
Çok sütlerden ağzım yandı efendim
Buzlu ayranları içtim üf diye

Rağbet edilmesin mezar taşıma
Bakılırsa gözümdeki yaşıma
Karga için yuva yaptım başıma
Eğildi yüzüme baktı öf diye

Mahzuni sevenin kini olur mu
Aydın karanlığın cini olur mu
Hakla bir olanın dini olur mu

Bunu sorun Hakk'ı seven müftüye (Çankaya ve Şerif, 2002: 25)

180. Ağlar İnsan Ağlar İnsanlık Diye

İnsanlık bağından da beri dünyada
Ağlar insan ağlar insanlık diye
Yeryüzüne hâkim kurulmadan da
Ağlar insan ağlar insanlık diye

Boşa mı öldürdü Habil Kabil'i
Nasıl olur bilmem bunun tabiri
Daha yeryüzünde yoktu kabiri
Ağlar insan ağlar insanlık diye

İnsan la fetadır insan yasindir
İnsan gurre
Tahsil ne olmuştur (...)
Ağlar insan ağlar insanlık diye

Sidrile ermiştir bize münteha
Okudum ayini öğrendim taha
Kırkların ceminde sırrı Murteza
Ağlar insan ağlar insanlık diye

Balıklar ağaçta öttüğü zaman
Güneş doğularda battığı zaman
Mahzuni Şerif'im gittiği zaman
Ağlar insan ağlar insanlık diye (ÖK83)

181. Oy Bahtiyar Dostum Diye

Aha geldim gidiyorum
Oy Bahtiyar dostum diye
Canım Hakk'a adıyorum
Oy Bahtiyar dost bahtiyar

(Dost dost dost dost)

Senin rengin benim rengim
Senin dengin benim dengim
Evin yüksek gönlüm zengin
Oy bahtiyar can bahtiyar

(Evin yüksek gönlüm engin
Can bahtiyar oy bahtiyar)

Korkmadan çalıp ismini
Sende bilirsin hasmını
Karşıya asmış resmini
Dost bahtiyar oy bahtiyar

(Yâr bahtiyar dost bahtiyar)
İşte gidiyorum nidem
Kolayca bulanmaz midem
Tam asımlık resim adam
Dost bahtiyar can bahtiyar
(Asılmaya değer adam
Oy bahtiyar dost bahtiyar)

Sevmeyenin yârı ölsün
Ben gidince insan bilsin
Sizin ev sahibi ölsün
Dost bahtiyar can bahtiyar

Boşa böyle bağırmadım
Ben korkumdan çağırmadım
Ben bana adam demedim
Oy bahtiyar dost bahtiyar

Zaten görmedin ki gene
Olay budur yetmiş sene
Gırtlak gitmiş kalmış çene
Dost bahtiyar can bahtiyar

Mahzuni gel dostlara doy
İnsanoğlu olmaz boy boy
Zaten adımdı aksoy oy
Uy bahtiyar oy bahtiyar (ÖK96)

182. Vur Diye Vur Diye
Sinemi zalime açtım
Vur diye vur diye
Divane gönlümden kaçtım
Dur diye dur diye canım

Aynalar yüzüme küstü
Yaradan özüme küstü
Tabipler gözüme küstü
Kör diye kör diye canım

Mahzuni düştüm ağladım
Baharda coştum çağladım
Çok cahile bel bağladım
Pir diye pir diye canım (Doğan, 2009: 123)

183. Bir Bahçede Salınıyor Huriye
Gül bulaşmış şalvarının alına
Bir bahçede sallanıyor Huriye

Felek bırakmamış seni hâline
Kal denince kalınıyor Huriye
Gelinlikler giyip dökünüp boyan
Yollara yığıldı düğünün duyan
Türkmen ellerinin gelini uyan
Davulların çalınıyor Huriye

Hey Mahzuni yel fidanı devirdi
Bir baharı mihricana çevirdi
Kara toprak ile gerdeğe girdi
Nazlanıyor alınıyor Huriye (Çankaya ve Şerif, 2002: 94)

184. Gelme Dostum Bizim Köye

Bu senin son yalanındır
Gelme dostum bizim köye
Bizim canımızda candır
Gelme artık bizim köye vay vay

Git git yolcu git
Gelme bir daha
Bize selam alıp
Verme bir daha

Oy deyip oyu yediniz
Bir büyük koyun yediniz
Koskoca köyü yediniz
Gelmeyin artık bizim köye vay vay

Git git yolcu git
Gelme köylere
İnancımız yoktur
Sizin gibi beylere

Nice lafa tuttun bizi
Ayakta uyuttun bizi
Ne çabuk uyuttun bizi
Gelme bizim bu köylere vay vay

Git git yolcu git
Gelme bir daha
Mahzuni'ye derman
Olma bir daha

Git git zalim git
Aynısın aynı
Sen bizim köylere
Gelme ha gayri (Zaman, 1997: 414)

185. Yudumlarken Kına Geldi Vah Bize

Düzen bizi parça yaptı höpledi
Yudumlarken kına geldi vah bize
Ne zaman birimiz yuva çöpledi
Yaman hırsız delik deldi vah bize

Bir gömlek içene girdik onumuz
Söyleyeyim başlamışken konumuz
Eski diye yırtık diye donumuz
Giden güldü gelen güldü vah bize

Kim beğenir böyle akli ucuzu
Kurdu çoban etmiş dangalak kuzu
Onun oldu yüzde doksan dokuzu
İnce bir tek dilim dildi vah bize

Kim duyar Mahzuni ahu zarını
Her doktor bilir mi yara sırnı
Odun atıp ateşledi fırını
Ekmek diye taşı böldü vah bize (Çankaya ve Şerif, 2002: 45)

186. Sevme Der Güzeli Girme Denize

Varıp bir dertliye döksem derdimi
Sevme der güzeli girme denize
Bir vuslata verdim sevgi yurdumu
Ruhsat cüdasında emroldu bize

Bakkalın satarım cennet gülünden
Koklayabilirsen eğer elimden
Ham söz çıkmaz kâmillerin dilinden
Delinin eseri ehl'e mucize

On beş yıl yaşadım doğmadan öldüm
Turab sıfatında haraba geldim
Yüzü nurlu bir güzele kul oldum
Ne melek ne huri mahfı refize

Tüccardır kumaşı bedesten gelir
Böyle bir güzele âşıklar ölür
Mahzuni Şerif gönül dostunu bilir
Deliyim çok görmen çıkarım yüze (Ertekin, 2021a: 124-125)

187. Ak Güvercin Akdeniz'e

Boşuna gökte uçarsın
Ak güvercin Akdeniz'e
Hem yiğitsin hem naçarsın
(Hem uçarsın hem naçarsın)
Ak güvercin Akdeniz'e

Sanmayasın olan oldu
Toprağıma köpek doldu
On ikiye çeyrek kaldı
Ak güvercin Akdeniz'e

Göklerde kanat açarsın
Hem ekersin hem biçersin
Vakti gelince uçarsın
Ak güvercin Akdeniz'e

Aşk ile dosta yanalım
Bizlere kimlere inanalım
Beyaz gemiye konalım
Ak güvercin Akdeniz'e

Yaradan yaratmış bizi
Neden içimizde sızı
Rengiyle beyazla kırmızı
Ak güvercin Akdeniz'e

Mahzuni'yim nasıl gülem
Gönlümü dağlara salam
Üzülme uç kurban olam
Ak güvercin akdenize
Doğrul da bak denize (AK6)

188. Gördüm ki Odan Boşumuş Şerif

Arz edip Hunu'dan evine geldim
Gördüm ki odan boşumuş Şerif
Mahzuni Züleyha boynun büküyor
Anasız yavrun bu muydu Şerif

Hüsnü niyet gösterdi ananla baban
Onlara kurbanım her zaman Şerif
Hizmete koşuyor ihtiyar peder
Odan bize cevap vermiyor Şerif
Dağlı'nın yanmıyor ben kadar içi
Samur kürk olsa beğenmez suçu
Ah deyip Hunu'dan geldi birkaçı
Sen de bizden kaçtın mı Şerif

Amcamoğlu Dağlı, ben de Gevher'im
Suç kendimde sana yoktur kahrım
Ah deyip Hunu'dan geldi birkaçı
Ben de sana meftunum her zaman Şerif (Ertekin, 2021a: 267)

189. Kara Gün Karşımda Durmuş Ağlıyor Of¹⁷⁴

Bilmem neden gelmişim Bozyer köyüne¹⁷⁵

Kara gün karşımda durmuş ağlıyor
Yürü yalan dünya doymadım sana
Ömrüm nihayete ermiş ağlıyor
Ne deyim oy ne deyim oy kader oy

Pusu kurup beklemişler kapıda
Al kanımı döktüler beyaz çapıda
Zayıfım deridim sığmam tapıda
Komşular yaremi sarmış ağlıyor

Sandalyeden kalktım vay anam n'oldu
İki avucuma al kanım doldu
Eşim, malım bütün ortada kaldı
Kara konak matem tutmuş ağlıyor
El attım döşüme vay anam n'oldu
İki avcuma da al kanım doldu
Körpe yavrularım babasız kaldı
Oturup boynunu burmuş ağlıyor

Bir yandan bir yana yarenin ucu
Vay sebebim oldun haset kıskancı
Müfreze vah eder ağlar savıcı
Doktor raporunu vermiş ağlıyor

¹⁷⁴ Uzun, vd., 2012: 327’de bu ağıt ve hikâyesi için şu bilgi verilmiştir: “Bu ağıt ve hikâyesi, 25.03.2011 tarihinde Afşin’in Tanır kasabasında Feridun Şahinkaya’nın elinde bulunan, Mahzuni’nin el yazısıyla yazılmış nüshadan Mehmet Gözükara tarafından derlenmiştir.”

Kanal 7’de “Tanıklar” programında ise Mahzuni kendisi, bu şiirin Afşin’in Tanır kasabasından Hasan Hüseyin’in öldürülmesi üzerine yaktığı Hasan Hüseyin’e olan ağıt olduğunu şu şekilde anlatmıştır:

“Türkülerimiz, dünlerimizin büyük şahitleridir. Yakın tarihlerin de şahitleridir. Bahsettiğim ağıt, temelinde 41 yıl yatar. (...) 1960’lı yıllarda, 1961’de diye tahmin ediyorum. Benim Afşin’in Tanır köyünün muhtarı Hasan Hüseyin rahmetli bir kör kurşuna gitmişti, ölmüştü, Allah’tan baş sağlığı diliyorum. O zamanlar bir türkü okumuştum ben. Kulağı çınlasın, evlatlığını yaptığım yani üvey evladı kadar yakın olduğum Fikret Otyam Baba’ya saygılar gönderiyorum, o yıllar bir uher teybiyle kaydediyordu. O yılların, Mahzuni Şerif’in 41 yıl önceki eserini, ağıtını Hasan Hüseyin’e ağıtı kaydediyordu. (..) Ağıt böyle bir ağıttır.” (<https://www.youtube.com/watch?v=nDRIZCu94Uc>, 01.12.2022, 15.41’de alınmıştır.)

Ayrıca alan çalışmasında kaynak kişi İsmet Gökşen, bu ağıtı Perişan Ali ile Mahzuni’nin beraber yazdığını ve bu bilgiyi kendisine Perişan Ali ve Mahzuni’nin söylediklerini belirtmiştir (KK59). Yörede bu durumlar çok fazladır. Halk şairleri birbirlerinin şiirlerini kullanmakta, beraber yazmaktadır. Şiir, yörede ekmek su gibidir bu yüzden herkes birbirinden şiir alışverişinde bulunur, mahlaslar değiştirilir, bir düzenleme yapılır ve şiir seslendirilerek piyasaya sürülür. Bu durum hırsızlık çalıntı olarak algılanmaz, normal bir durum olarak düşünülür. Hatta yörede şiirleri bazı sanatçılar tarafından seslendirilen ama kendi adı sanı duyulmamış, şiirlerinden mahlasları silinen, mahlas dörtlüğü söylenmeden okunan şiirlerin sahibi birçok şair bulunmaktadır. Bu nedenle Hasan Hüseyin’e ağıtı sadece Mahzuni mi yazdı yoksa Perişan Ali’yle birlikte mi yazdılar bilemiyoruz. İşin gerçeğini şairlerin kendisi bilmektedir.

¹⁷⁵ Şiirin bazı dizeleri Mahzuni Şerif’in özel ses kaydında seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir. Ayrıca Mahzuni, Kanal 7’de “Tanıklar” programında da bu şiiri kendisi Hasan Hüseyin’e yaktığı bir ağıt olduğunu anlatmıştır. <https://www.youtube.com/watch?v=nDRIZCu94Uc>, 01.12.2022 tarihinde, saat 15.41’de alınmıştır.

Bozyer'in etrafı bağlar höyükler
Dilim dönmez anam diye sayıklar
Toprağa mal oldu kaytan bıyıklar
Kırpikler ümidin kırmış ağlıyor

Anam gelmiş başucuma eğilir
Babam yavrum derde vurur dövünür
Kardeş kavgasında yiğit mi ölür
Komşular yaremi görmüş ağlıyor

Nazlı bir insandım değildim efe
Kurudu dillerim varmadı ofa
Haber gitmiş Berçenekli Şerif'e
Saçını döşüne dürmüş ağlıyor (Uzun, vd., 2012: 326-327; ÖK32)

190. Beş Kapılı Duvarına Maşallah

Bir ulu şehri seyran eyledim
Beş kapılı duvarına maşallah
Ben bir yârim aşkı hayran eyledim
Maşukumun ağıyarına maşallah

Bir kapıdan girdim ben bir dükkâna
Pazarbaşım handa rast geldi bana
Gözüm koydum kasadaki canana
Kârı benden zararına maşallah

Bu şehirin on dört kulesi vardır
Her bekçinin binbir belası vardır
Şahının kuldan çok çilesi vardır
Veren vermiş ayarına maşallah

İmamları kol kol ezan okuyor
Dikeninde bülbülleri şakıyor
Her güzeli kır bin âşık yakıyor
İcabına kararına maşallah

Turap pazarına sürdüm atımı
Cehenneme indirdiler katımı
Küfürbazlar ediyor methimi
Çok yakıştı yararına maşallah

Sabra sebat mı var dostu görürken
Belalar bana yâr Hakk'a yürürken
Ben bu şehrin pınarında dururken
Çarşısının imarına maşallah

Gel hey canım bu şehri gezelim
Ateş saçan göllerinde yüzelim
Dostlar hiç mi çıkar yol yok sızalım
Zır delinin firarına maşallah

Pazarında koyun satıp gül aldım
Gül aldım ya dikenini bol aldım
Bu şehrin damlasından sel aldım
Coşmasına harharına maşallah

Rast geldiğim yere kapandım
Çıkamam ben buradan vallahi yandım
Bu şehire giren çıkacak sandım
Gölge veren çınarına maşallah

Yetmiş bin çarşısı mükemmelen var
Görmeni isterim aman ne diyar
Bahçesini yaylasını kim sayar
Sığırına davarına maşallah

Bir koç aldım çobanından nazınan
Boğazladım keserinen bizinen
İstasyon istasyon gezdim izinen
Çün bu şehren diyarına maşallah

Çok gelenler bu şehiri buldular
Hep yolcu olanlar burda kaldılar
Bizi bir tavansız hana saldılar
Şu hancının didarına maşallah

Şehirin direği kemiktir kemik
Yıldızsız göğüne deridir denik
Kırk sultanı vardır hepsi yanık
Bin beş yüzüne kadar maşallah

İki feneri var dünyaya ıştır
Sultanı sıfatsız kulları beşir
Gel hemşirem şu şehire taş düşür
Çıkan tozlu kubarına maşallah

Yıkılmaz kalesi kurulmuş etten
Terki diyar olduk artık gurbetten
Bak Mahzuni döndü artık vücuttan
Seyahatte seyyarına maşallah (Ertekin, 2021a: 190-192)

191. Kuru Bir Dalı Sular Belki de Vah¹⁷⁶

Şu dağlarda kalmaz yarık topraklar
Kuru bir dalı sular belki de vah
Şu bizim beygirlere altun takılır
On iki(?) kayışlı yular belki de

(Efendim belki de
Gül yüzlüm belki de)

Yüreciğim ince ince sızılar
Kalkın yürüyün(?) gidin bacılar
O çoluk çocuk (?) bizim kuzular
Çobanı görür (bulur?) meler belki de

(Efendim belki de
Gül yüzlüm belki de)

Mahzuni Mahzuni ulan Mahzuni
Hak deyip de yanan(?) Mahzuni
Her şehide ağıt çalan Mahzuni
Gün olur ki düğün çalar belki de

(Efendim belki de
Tabibim belki de
Gül yüzlüm belki de)

(Her yiğide ağıt çalan Mahzuni
Gün olur ki bayram çalar belki de) (ÖK225)

192. Ede Git, Ede Git, Olmadı Vah Vah¹⁷⁷

Umut ettim gölge olursun dedim
Ede git, ede git, olmadı vah vah
Derdimize derman bulursun dedim
Ede git, ede git, olmadı vah vah
(Ede git, ede git, gayri olmadı vah vah...)

¹⁷⁶ Şiirin yer aldığı ses kaydında (ÖK223) “Urfa’da Sohbet” olduğu yazmaktadır. Ses kaydında Mahzuni Şerif şiirini uzun hava olarak okumuştur. Kayıttaki sesin hışırtılı, kısık ve pürüzlü olması şiirin sözlerini anlaşılmasız kılmıştır. Ses kaydı kerelerce dinlenerek şiir yazıya geçirilmiştir ancak bazı kelimelerde yanlışlıklar olmuş olabilir.

¹⁷⁷ Mahzuni Şerif, albümünde seslendirme yapmadan önce şunları söylemiştir: “Bir köy düşün. Adı Yörep köyü olsun. Yörep köyü, Torosların Nurhan Dağları’yla kuzeye kıvrılan kolların Binboğa karşıtı olan bir Elbistan tümseğidir. Otuz yıla evvelki nahiyesi Afşin’in bir köyüdür Yörep köyü. Doğudan Malatya kapısına açılır bu köyün yolları. Bu köy, bizim köydür. Yarısı çobandır, yarısı çıplak... Ede derler bu köyde... Abilere, büyüklere... İşte bu abilere ede diyen köyün yavrusuyum ben. Bu köyün Karabekirli son yeğeni, bu köyün edesidir. Çok alıştık, böyle edelere biz. Çok yedik ekmeğini sağ olsun, yüz beş sene... Yörep köyü yüz beş yıllık Elbistanlı Karabekirlilerin tapusundadır. Fakat Yörep köyün edesi bir gün değişmesi lazım. Biz seçmen olduk, o seçildi; biz garip olduk, o büyük oldu. Seçtik başımıza getirdik fakat Yörep köyden birisi çıkması lazım Yörep köyü halkı için çünkü Yörep köyü bizimdir, bizimdir!..”

Bir güvercin uçu dostun sağından
Geçti gitti sevenlerin bağından
Gül getir demiştik Ağrı Dağı'ndan
Ede git, ede git, olmadı vah vah
(Ede git, ede git, gayri olmadı vah vah...)

Evvelde demiştim gelemesin sen
Düşüp onlar gibi ölemesin sen
Biz gibi seveni bulamazsın sen
Ede git, ede git, olmadı vah vah
(Ede git, ede git, gayri olmadı vah vah...)

Mahzuni Şerif'in umudu yırtık
Yalancı dostlara kapısı örtük
Gücenmedim amma üzülme artık
Ede git, ede git, olmadı vah vah
(Ede git, ede git, gayri olmadı vah vah...) (AK7)

193. Yâre Vardım Vah Vah

Selam saldım rüzgâr ile
Yâre vardım vah vah
Ömür bitti yollar gider
Yollar durmaz vah vah

Dağlar bulut çöller susuz
Gecelerim tüm uykusuz
Ne hâldeyim a kaygusuz
Hâlim sormaz vah vah

Sümbüldüm sarardım soldum
Yaprağı dökülmüş oldum
Şimdi uzaklarda kaldım
Gözüm görmez vah vah

Mahzuni'yim soldum bittim
Bindiğim dalı incittim
İşte geldim işte gittim
Aklım ermez vah vah (Çankaya, 1994: 28; Zaman, 1997: 194-195)

194. Göremedim Vah Vah¹⁷⁸

Geçti gitti o günlerim
Göremedim vah vah
O günlerime bir daha
Eremedim vah vah

(Eremedim vah vah
Eyvah dünya vah)

Çıktım İsmail dağına
Gülleri saçtım bağına
(...)
(...)

Mahzuni bağlı yârine
Hem yârine hem pirine
Yusuf Zalkayn'ın (?) sırrına
Eremedim vah vah

(Gözümü hâkî payına
Süremedim vah vah

Geçti dünya oy) (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021,
23.05'te alınmıştır.)

195. İnsafınız Yok mu Erenler Vah Vah

Geçmiyor günlerim ahazardayım
İnsafınız yok mu erenler vah vah
Hayvan mıyım insan mıyım nerdeyim¹⁷⁹
Bana bakıp beni görenler vah vah

Kimi sarhoş olmuş gezer dolaşır
Kimi arı gibi konar çalışır
Kimi matem eder kimi gülüşür¹⁸⁰
Eli kolu bağlı duranlar vah vah

Bir zaman bitmiyor gönlümün yası
Neyleyim ki dünya kahpe dünyası
Bir karınca kadar yoktur faydası
Bol keseden bana öğüt verenler vah vah

¹⁷⁸ Mahzuni Şerif, "1970'li yılların sonunda Almanya'nın Darmstadt kentinde Malatya / Kürecikli Atif Demirkaya'nın evinde"ki muhabbette bu şiirini seslendirmiştir. Şiirin ikinci dördlüğünün ikinci dizesini söyledikten sonra ses kaydı kapatılmış ve şiirin mahlas bölümünde geri açılmıştır. Bu nedenle şiir yarım kalmıştır, aradaki dizeler ve dörtlükler yoktur. Ayrıca ortamdaki kişiler son dörtlükte yer alan "Hem yârime hem pirime / Yusuf Zalkayn'ın sırrına" dizesinin sonunda Mahzuni Şerif'i destekleyen "Vay", "(...) tam yerinde!" gibi ifadeler kullanmışlar ve alkışlamışlardır.

¹⁷⁹ Yağız, 1976: 135'te dize şu şekildedir: "İnsan mıyım hayvan mıyım ben neyim"

¹⁸⁰ Yağız, 1976: 135'te dize şu şekildedir: "Kimi matem tutar kimi gülüşür"

Garip bülbül vazgelir mi yurdundan
Kimse bilmez âşıkların derdinden
Bir gün ağlarsınız onun ardından
Bizim Mahzuni Şerif'i vuranlar vah vah¹⁸¹ (Yağız, 1976: 135; Zaman, 1997; 109-110)

196. Biz Kimin Nesiyiz Anlamadım Vah

Filan seyyit imiş filan bey imiş
Biz kimin nesiyiz anlamadım vah
Hangi baba gökyüzünden geldi ki
Neyin inmesiyiz anlamadım vah

Hak kesilmiş gücü, gücü yetene
Bıçak reva olmuş erken ötene
Başımızda kılıç ile bitene
Ölüm kesesiyiz anlamadım vah

Tek asalet vardır o da insandır
Asalet masalet yani nişandır
Bilmeyen akıldan çok perişandır
Hakk'ın herkesiyiz anlamadım vah

Bunca ulemalar bunca dindarlar
Sevgiyi mahveden cehl-i kindarlar
Cenazesi bin şahitli mindarlar
Kimin teresiyiz anlamadım vah

Mahzuni hakkına kani ol kani
Yaradan bellidir iki cihanı
Dünyaya el vurmuş her canlı fani
Neyin senteyiz anlamadım vah (Çankaya ve Şerif, 2002: 21-22)

197. Geçmiyor Günlerim Eyvah

Yurdum bana hapisane
Geçmiyor günlerim eyvah...
Bazen güneş kara doğar
Geçmiyor günlerim eyvah...

Kimisinin villası var
Uçak yapar diyar diyar
Şimdi küskün oldu o yâr
Geçmiyor günlerim eyvah...

Ömrümü aldı bir suna
Dolaşırım yana yana
Mahzuni ne oldu sana
Geçmiyor günlerim eyvah... (AK8)

¹⁸¹ Yağız, 1976: 135'te dize şu şekildedir: "Mahzuni Şerif'i vuranlar vah vah"
676

198. Sana Senin Gibi Baktım İse Yuh

Uzaktan yakından yuh çekme bana
Sana senin gibi baktım ise yuh
Efendi görünüp bütün insana
Hakk'ın kullarını yıktım ise yuh

Ben hoca değilim muska yazmadım
Ben hacı değilim Arap gezmedim
Kuvvetliyi sevip zayıf ezmedim
Namussuza boyun büktüm ise yuh¹⁸²

Ere sopa vuran paşa değilim
Ben merdi ezmeğe maşa değilim
Atomcuylum kirli köşe değilim
Memleketi satıp yaktım ise yuh

Ne demek efendim bey ve amele
Fakir soymak yakışır mı kemale
Rüşveti hak bilip her dakika hile
Yapıp yapıp kafa çektim ise yuh

Bu kadar milletin hakkın alanlar
Onları kandırıp zevke dalanlar
Diplomayla olmaz hâkim olanlar
Suçsuzun başına çöktüm ise yuh¹⁸³

Mahzuni'yim benden başlar asalet
Asillige paydos beye nihayet
Şu insanlık derde girerse şayet
Ona yâr olmaktan bıktım ise yuh

Yuh yuh soyanlara, soyup kaçıp doyanlara
İnsana kıyanlara, yazık şu uyuyanlara¹⁸⁴ (Yağız, 1976: 108; Pehlivan, 1985: 39;
Çankaya, 1994: 13; Zaman, 1997: 275-276; Aktaş, 2002: 14 15; Öztunç, 2017: 59-60;
<https://www.youtube.com/watch?v=6FZPEVsb6v0>, 13.12.2021, 21.11'de alınmıştır.)

199. Bak Meydan Kimlere Kaldı Ahmed'im

Sen gidince bizim dağdan ovadan
Bak meydan kimlere kaldı Ahmed'im
Bir kartaldı uçurdular yuvadan
Bilmiyorum sana n'oldu Ahmed'im

Gür sesinde çınlar gibiydi gökler
Ağladıkça ağlar dağlar höyükler
Seninle gülerdi derdi büyükler

¹⁸² Bu dördlük sadece Yağız, 1976: 108'de ve Mahzuni Şerif'in ses kaydında yer almaktadır.

¹⁸³ Çankaya, 1994: 13'te bu dördlük yoktur.

¹⁸⁴ Son iki dize sadece Zaman, 1997: 275-276'da yer almaktadır.

Yokluğun kalbime doldu Ahmed'im

Gün yağardı bıyığın her telinde
Bir genç fazla geldi Türkmen elinde
Kükre idin sazıyın her telinde
Hangi makam seni çaldı Ahmed'im

Yanağında tüten ürperen allar
Ne çabuk ayrıldı vatandan yollar
Kaya gölgesinde yatan çakallar
Kaya olmaz ama oldu Ahmed'im

Sen ağlarken ağlıyordu mor dağlar
Sen burada yokken virandır bağlar
Şimdi Fırat suyu bir başka çağlar
Kenarında kenger soldu Ahmed'im

Mahzuni arzular şimdi gurbeti
Zehir imiş ayrılığın şerbeti
Aslanın yerine koymuşlar iti
Bilmem bunu kimler buldu Ahmed'im (<https://www.antoloji.com/ahmedime-siiri/?siralama=p>, 24.09.2019, 21.41'de alınmıştır.)

200. Başımdaki Binbir Hâle Ne Deyim 1

Atom yarışında füze çağında
Başımdaki binbir hâle ne deyim
Sen güler oynarsın kendi keyfinde
Benim gözümdeki sele ne deyim

Kimse bilemiyor Hakk'ın velisin
Kaldır aramızdan benlik çalısın
Kimisi beğenmez Acem halısın
Kimindeki yırtık çula ne deyim

Güman sisi vardır iman dağında
Gönül gezemiyor dostun bağında
Ellerin Merih'e gitme çağında
Dizime dek çamur yola ne deyim

Ben bu derde yıllar evvel yanardım
Dolaptan dolaba iner dönerdim
Bütün insanları sultan sanardım
Mahzuni Şerif'im köle ne deyim (Yağız, 1976: 99; Pehlivan, 1985: 36; Zaman, 1997: 273)

201. Başımdaki Binbir Hâle Ne Deyim 2

Kimisi gezerken feza çağında
Başımdaki binbir hâle ne deyim
Sen benim ilime küstün gardaşım
Beraber giderdik yola ne deyim

Gene duman almış gönül dağımı
Ayıklar kaplamış dostun bağını
Neyleyim dünyanın paşa beyini
Koşamadım dümdüz yola ne deyim

Yıllar oldu ben bu derde yanardım
Dolaptan dolaba iner binerdim
Kimi insanları sultan sanardım
Kimi beydir kimi köle ne deyim

Mahzuni'yim kara bahtım delinmez
Hakk'ın kulu kime derler bilinmez
Yıllar geçti gitti geri gelinmez
Dağlar ara vermez bele ne deyim (Çankaya, 1994: 45; Zaman,1997: 499-500; Aktaş,
2002: 146)

202. Vuruluyor Turna Bacı ¹⁸⁵

Durnalar zalım avcıya
Vuruluyor Turna bacı
Dokunsan gönül teline
Kırılıyor Turna bacı (Aktaş, 2002: 62)

203. Gönül Şad Edenler Hacıdır Hacı

Beytullah'ı görmek isteyen âşık
Gönül şad edenler hacıdır hacı
Yük ağır ben ağır yollar dolaşık
Ermeden yıkılmak acıdır acı

Suların çağlayıp coşkun akışı
Deryanın katreye hasret bakışı
Bir bahçede bin çiçeğin kokusu
Esmâ-Âdem'in gücüdür gücü

Sorun derdi nedir canım cananın
Tahtı parça parça sultanın hanın
İkrar edip ikrarından dönenin
Gittiği yer dilinin ucudur ucu

¹⁸⁵ Ali İhsan Aktaş (2002: 62), Mahzuni Şerif ile Âşık Şah Turna'nın atışması sırasında bu dörtlüğü kaydettiğini belirtir. Mahzuni Şerif'e Şah Turna'nın cevabı ise şu şekildedir: "Hak kelimandan kırılmaz / Bilmeyenler âşık olmaz / Yarayı her can saramaz / Merhaba canan merhaba"

Düşmeye mahkumsun muallak yatma
Cahilin lokması bal olsa tatma
Yararsız pazarda cevheri satma
Adalet Mahzuni'nin tacıdır tacı (Zaman, 1997: 321; Aktaş, 2002: 196)

204. Neyleyim Ben O İlacı¹⁸⁶

Çek elini be hey tabip
Neyleyim ben o ilacı
Vücudun ilacı sabır
Acı sözden daha acı

Her gemi suya dalamaz
Her gemi Nuh'u bulamaz
Her maya âdem olamaz
Maya bildiğin(?) un acı (ÖK100)

205. Vurma Göğsüme Kılıcı

Bu yalnızlık bana acı
Vurma göğsüme kılıcı
Kavuşmak bunun ilacı
Dermanım ol gel gel

Günüm geçer yıllar gibi
Savrulurum küller gibi
Uzak durma eller gibi
Sultanım ol gel gel

Kandırıldık bela bulduk
Kandırıldık yarım kaldık
Matem ettik oruç olduk
Bayramım ol gel gel

Mahzuni'yi yalnız koyma
Uyma yad ellere uyma
Gelmezsen yaşına doyma
Lokmanım ol gel gel (Yağız, 1976: 183; Zaman, 1997: 199; Aktaş, 2002: 102)

206. Ne Bağ Duydu Ne Bağbancı

Girdim bir dostun bağına
Ne bağ duydu ne bağbancı
Gizli gizli gülüm derdim
Ne bağ duydu ne bağbancı
Ben yolunda buldum (...) ¹⁸⁷

¹⁸⁶ Ses kaydında şiirin iki dördlüğü bulunmaktadır. Ses kaydının kesilmesinden dolayı şiirin mahlas bölümü olmadığı için şiirin Mahzuni Şerif'e ait olup olmadığı net değildir.

¹⁸⁷ Youtube kanalında şiirin ses kaydını yayınlayan Okan Topaloğlu şunları belirtmiştir: "1970li yılların başında beraber birkaç plağında beraber çalıştıkları Tarsuslu sanatçı Leyla Karahan'la beraber okudukları sözleri Mahzuni Baba'ya ait olan bir türkü. Ses kalitesi biraz düşük ama bunu dahi uzun araştırmalar sonucu değerli

(...)
Bir üzümde bin ton rakı
Ne bağ duydu ne bağbancı

Bağa girdim adım adım
Üzüm yedim yudum yudum
Yapraklarını okşadım
Ne bağ duydu ne bağbancı

Dikenlerin yüzü nursuz (?)
Gül kokladım arsız arsız
Kul Mahzuni böyle hırsız
Ne bağ duydu ne bağbancı (<https://www.youtube.com/watch?v=SEv66qBUtcE>,
31.12.2021, 18.20'de alınmıştır.)

207. Anamı Ağlatan Kadıdır Kadı 1

Şikâyetin kime divana gönlüm
Anamı ağlatan kadıdır kadı
Nedir bu ihanet nedir bu zulüm
Bozuldu kalmadı insanın tadı

Muhabbet bağını eşkiya sardı
İrfanı öldürdü edebi vurdu
Kılıç güle değip bağrıma girdi
Daha bu yarayı saran kalmadı

Bülbül yuvasında baykuş yatıyor
Sarraf terazisi tezek tartıyor
Menekşeler eksen diken bitiyor
Kanunu mu bozan ya hangi cadı

Melül melül bakma gül yüzlü Suna'm
Sanma ki ben senden gayrıya yanam
Doğurmaz olaydı oy beni anam
Hele bak başıma gör neler oldu

Gel Mahzuni yeter çekme bu ahı
Gidersem dünyadan gelmem vallahi
Duydum ki bana küsmüş güzeller şahı
Ömrümü bitirdi şu dedikodu (Zaman, 1997: 238; Aktaş, 2002: 153; 210)

arşivci Ali Balçık hocamızdan bulduk.” Ayrıca dördlüğün ilk dizesinin son sözcüğü ve ikinci dizesinin sözleri yoktur çünkü kayıt orada kesilmiştir, sonra tekrar açılmıştır.

208. Anamı Ağlatan Kadıdır Kadı 2

Şikâyetin kime divana gönlüm
Anamı ağlatan kadıdır kadı
Yârdan yara gelmez ihanet zulüm
Bozulmuş kalmamış âşığın tadı

Gitti benim ömrüm eli kınalı
Perişanım ben bu aşka yanalı
Mervan oğlu boynumuza bineli
Mesut gezer kara cübbeli cadı

Mahzuni Şerif'im bir gün göçerim
İnsanlık elinden bade içerim
Eller mesut olmuş ben de naçarım
Nedir bilmem şu feleğin muradı (Yağız, 1976: 180)

209. Anamı Ağlatan Kadıdır Kadı 3

Şikâyetim kime divane gönlüm
Anamı ağlatan kadıdır kadı
Nezaket ismine bürünmüş zulüm
Göbek attı durdu dünyanın tadı

El parmağa düşman, göz gözden ayrı
Bundan ötesi sen düşün gayrı
Bozulmuş kalmamış dostluğun hayrı
Mesut gezer kara cübbeli cadı

Bunda hikmet nedir ey ulu Calap
Her çayın başında bin türlü dolap
Bir adımlık ama Rum ile Halep
Ne acıdır Kible'm daha uzadı

Korktuğumdan yiğit gezer Mahzuni
Biter mi yalanın perisi cini
Bırak şımartma şu hinoğlu hini
Elbet bir kayaya çarpar kanadı (Zaman, 1997: 333-334)

210. Artık Bu Tarlanın Tadı Kalmadı

Hak diye gezdiğim hey yüce dağlar
Artık bu tarlanın tadı kalmadı
Kurşunlar vızıldar name yerine
Sevip sevilmenin adı kalmadı

Köroğlu kayboldu kılıcı kında
Hemen şu gediğin bittiği yanda
İyide, kötude peçe karnında
Bize küfretmeyen cadı kalmadı

Adalet dağında şimdi yel esti
Dün alıp geldiğim en son nefesti
Bütün parmakları şeriat kesti
Allah bir diyecek kadı kalmadı

Doğru sözlerimiz zül oldu gene
Dostluk dünyasında kim kimi yine
Bu kadar insafsız, böyle düzene
Mahzuni'nin itimadı kalmadı (Zaman, 1997: 507)

211. Bizde Adamlığın Hası Kalmadı

Nasıl dizlerimi dövmeyleyim dostum
Bizde adamlığın hası kalmadı
Göçtü gitti devrin pehlivanları
Yıkıldı hamamın taşı kalmadı¹⁸⁸

Yabancıyla coşar zevkler sefalar
Kapı yiğitlere dertler cefalar¹⁸⁹
Kitap kitap örüm örümcekli kafalar
Dünyada bilenin hası kalmadı

Karşıdan geliyor cebi esrarlı
Yüreğinde saman, dili ısrarlı
Bayramlar böcekli, düğün hasarlı¹⁹⁰
Efendim barışın küsü kalmadı

Mahzuni Şerif'im coştuk kaynadık
Hak deyip de Hak yolunda caymadık
Dürzü düğün tuttu dümbük oynadık¹⁹¹
Yetim davulcunun yası kalmadı (Zaman, 1997: 415)

212. Yatacak Hâlim Kalmadı¹⁹²

Ne söyleyim ne anlatam
Yatacak hâlim kalmadı
Bayram günü zalım oruç
Tutacak hâlim kalmadı
(Yavrum yavrum yavrum yavrum...)

¹⁸⁸ Bu dize Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği hâlidir.

¹⁸⁹ Dörtlüğün 2 ve 3. dizeleri, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği hâlidir.

¹⁹⁰ Bu dize Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği hâlidir.

¹⁹¹ Bu dize Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği hâlidir.

¹⁹² Mahzuni Şerif, 1985 yılında Çorumlu kirvesiyle muhabbet ortamındaki ses kaydında (ÖK180) üst üste eserlerini seslendirmiştir ve bu şiirini seslendirmeden önce sazı ile ritim bulmaya çalışmış, bir süre şiirin sözlerine giriş yapmamış, muhabbet ortamından birisinin ona destek vermesi ve "Mahzuni bizimdir!" demesi ile Mahzuni Şerif, bu şiiri söylemiştir. Mahzuni, yorgunluğunu bu şiiri ile dile getirmiştir. Ancak bu şiirinden sonra da şiirlerini seslendirmeye tüm gücüyle devam etmiştir.

İnliyorum zari zari
Çok beğendim dünkü karı
Senin böyle dolmaların
Yutacak hâlım kalmadı
(Yavrum yavrum yavrum yavrum...)

Mahzuni'yim böyle ölüm
Keşke görmeseydi gözüm
Yani kirve sana sözüm
Yatacak hâlım kalmadı
(Yavrum yavrum yavrum yavrum...) (ÖK180)

213. Kemirdi Fidanı, Üzüm Kalmadı

Bizim bağa bir canavar dadandı
Kemirdi fidanı, üzüm kalmadı
Bunca emeğim yel aldı gitti
Vallahi dünyada gözüm kalmadı

Peteğin sırrını arıdan ara
Balına kurt düşmüş kalmış fukara
Vefasız dostlardan geldi bu yara
Doktor merhemine lüzum kalmadı

Mahzuni'yim kendi kendim bilmedim
Ömrümü aş ettim bitirdim yedim
Bütün insanlara bin defa dedim
Bir daha demeye yüzüm kalmadı (Zaman, 1997: 222; Aktaş, 2002: 129)

214. Fakir Fukarada Hayır Kalmadı

Her gün her gün bir zalimin derdinden
Fakir fukarada hayır kalmadı
Gözünün gördüğü kendinin oldu
Sürülmedik tepe bayır kalmadı

Beş köy bir adamın mülkü olur mu
İki bin nüfusta şeref kalır mı
Allah'a yalvarsak vahi gelir mi
Bir kuzu yayacak çayır kalmadı

Kesildi kolumuz devlet babadan
Kurtulmadık gitti çuldan abadan
On nüfusun yemi kürek yabadan
Köylülerden başka uyur kalmadı

Kahpe dünya zenginlere tapu mu
İnceldi boynumuz armut sapı mı
Yoksul diye çalan yoktur kapımı
Mahzuni Şerif'e buyur kalmadı (Yağız, 1976: 217)

215. Uçan Serçemizde Huzur Kalmadı

Fitne memleketi sardı saralı
Uçan serçemizde huzur kalmadı
Sürü sürü gezer yüzü karalı
Sanılır ki bizde muzur kalmadı

Bulana bulana aktık sel olduk
Biribirimize düştük el olduk
Saçı başı yola yola kel olduk
Artık sırtımızı kazır kalmadı

Suçlu bildik her mapusta yatını
Gizli hain sever gibi vatani
Çoktan ezdik doğru kalem tutanı
Haktan kelam eden hazır kalmadı

Mahzuni ülkeyi hayli kaynattık
Doğru yolda mor deveyi toynattık
Padişahı ip üstünde oynattık
Yüzümüze bakan vezir kalmadı (Çankaya ve Şerif, 2002: 173)

216. Saçımı Okşayan Rüzgâr Sormadı

Şerefsizler kapatınca kapımı
Saçımı okşayan rüzgâr sormadı
Bilmiyorum nasıl yapmış yapımı
Âlemi yaradan serdar sormadı

Amansız sevdaya yandım ha yandım
Bilmiyorum buna nasıl dayandım
Hacı Bektaş eşliğine kapandım
Günahlısın diye Hünkâr sormadı

Soluksuz baharsız kapalı binam
Ben bana mı yoksa dosta mı yanam
Doğurduğu için bin pişman anam
Babam sövdü geçti barbar sormadı

Mahzuni Şerif'im böyle saklıydı
Gözü görmez ama gönlü paklıydı
Belki her can sormamakta haklıydı
İşin en acısı yâr, yâr sormadı (Çankaya ve Şerif, 2002: 148)

217. Kar Yağdı Kar Yağdı

Hele bak saçlarıma
Kar yağdı kar yağdı
Kar yağdı da kalkmıyor
Felekten boğazıma

El değdi, el değdi
El değdi bırakmıyor

Dağlar duman böyle
Geçti zaman böyle
Yâr benden umut kesmiş
Hâlim yaman böyle

Bana inanmıyorsan
Elleme elleme bari beni
Kime şikâyet edem
Ey zalim ey hain
Vefasız seni seni

Dağlar duman böyle
Geçti zaman böyle
Yâr benden umut kesmiş
Hâlim yaman böyle

Mahzuni bu dünyada
Ölüm var ölüm var
Ölümlüdür canlılar
Öldüğüne üzülmez

Ağlamaz sızlamaz
Yâr seven irfanlılar

Dağlar duman böyle
Geçti zaman böyle
Yâr benden umut kesmiş

Hâlim yaman böyle (Eren, 2020: 40; <https://www.antoloji.com/halim-yaman-boyle-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 17.56'da alınmıştır.)

218. Bir Elinde Davul Çaldı

Bir elinde yağlı kara
Bir elinde davul çaldı
Bir sazın düzeni batsın
Her telinde davul çaldı

Çaldı çaldı davul çaldı
Bak dünya kimlere kaldı

Arıya hayat bal imiş
Tazıya koşmak zor imiş
Ne yaman bir bülbül imiş
Gül dalında davul çaldı

Çaldı çaldı davul çaldı
Görün dünya kimlere kaldı

Bu dünyaya ayak vurdu
Her çaya bir dolap kurdu
Sarık sardı hırsız vurdu
Hak yolunda davul çaldı

Çaldı çaldı davul çaldı
Bak dünya kimlere kaldı

Mahzuni der bire ölüm
Dert bezenmiş solum sağım
Bu deliğin sonu düğüm
Evelinden davul çaldı

Çaldı çaldı davul çaldı
Bak şu dünya kimlere kaldı (Zaman, 1997: 439-440)

219. Afşin Elllerinde Yemliha'm Kaldı

Yürü dünya yürü gözün kör olsun
Afşin ellerinde Yemliha'm kaldı
Parça parça oldum gittin gurbete
Afşin (Yarpuz) ellerinde Yemliha'm kaldı

Bahçeler misali gönlü nakışlım
Deniz suyu gibi durgun akışlım
Muhammet gülüslü Ali bakışlım
Afşin ellerinde Yemliha'm kaldı

Gene yüreciğim sızılar gibi
Gönül Yemliha'mı arzular gibi
Kurt içinde kalmış kuzular gibi
Afşin ellerinde Yemliha'm kaldı

Kumar oynadım ömürle çekemedim koz
Felek başımıza indirdi balyoz
Yemliha'yı bilmez münkir Takyanoz
Afşin ellerinde Yemliha'm kaldı

Yemliha'm çıkardı Eshabı-ı Kehf'e
Yüzleri benzerdi aziz Mustafa
Yüzlerini görsem n'olur bir defa
Yedi kişi ile gelse bir defa
Afşin ellerinde Yemliha'm kaldı¹⁹³

¹⁹³ Dize, Mahzuni Şerif'in özel ses kaydında yer almaktadır.

Yemlihalar gezer nice bir sürü
Bu benim Yemliha'm veliler piri
Mahzuni'yim Yemliha'nın Kıtmir'i
Afşin (Yarpuz) ellerinde Yemliha'm kaldı (Ertekin, 2021a: 439; ÖK31)

220. Bir Dikili Taştan Gayrı Nem Kaldı¹⁹⁴

Parsel parsel eylemişler dünyayı¹⁹⁵
Bir dikili taştan gayrı nem kaldı
Dost köyünden ayağımı kestiler
Bir akılsız baştan gayrı nem kaldı¹⁹⁶

Padişah değilem çeksem otursam
Saraylar kursam da asker yetirsem
Hediyem yoktur ki dosta götürsem
İki damla yaştan gayrı nem kaldı¹⁹⁷

Nice dertler gördüm derman çıktılar
Çok Aliler gördüm Osman çıktılar
Eski dostlar bize düşman çıktılar
Birkaç türlü puştan gayrı nem kaldı¹⁹⁸

Mahzuni Şerif'im çıksam dağlara
Rast gelsem de avcı vurmuş marala
Eğer istiyorsan gene yarala
Bir yaralı döşten gayrı nem kaldı
(Benim bana boştan gayrı nem kaldı
Nem kaldı nem kaldı felek) (Yağız, 1976: 95; Pehlivan, 1985: 33; Çankaya, 1994: 34;
Zaman, 1997: 305-306; Aktaş, 2002: 115-116; Öztunç, 2017: 129; Eren, 2020: 39)

221. Dedi ki Babamdan Kaldı

Gördüm bekar yatağını
Dedi ki babamdan kaldı
O da sordu babasına
Dedi ki babamdan kaldı
Kaldı kaldı dünya kaldı
Kaldı da kime kaldı

¹⁹⁴ Şiir, farklı kaynaklarda farklı dördlük ve dizelerden oluşmaktadır. Bir karışıklık söz konusudur. Şiirin orijinal ve doğru olan hâli hangisi olduğunu öğrenemediğimiz için Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği şeklini baz aldık.

¹⁹⁵ Pehlivan, 1985: 33 ve Yağız, 1999: 61'de bu dize "Böyle parsel parsel bölünmüş dünya" şeklindedir.

¹⁹⁶ Sadece Zaman, 1997: 306'da yer alan dördlük ise şu şekildedir:

"Nice sular gördüm umman çıktılar / Nice dertler gördüm derman çıktılar
Eski dostlar bize düşman çıktılar / Üç beş türlü puştan gayrı nem kaldı"

¹⁹⁷ Sadece Zaman, 1997: 306'da yer alan dördlük şu şekildedir:

"Arsız diye diye arsız ettiler / Nursuz diye diye nursuz ettiler
Aç koydular bizi hırsız ettiler / Sermayede suçtan gayrı nem kaldı"

¹⁹⁸ Sadece Yağız, 1999: 61'de yer alan dördlük ise şu şekildedir:

"Ali geçinenler Osman çıktılar / Şimdi ettiğine pişman çıktılar
Eski dostlar bize düşman çıktılar / Birkaç türlü kuştan gayrı nem kaldı"

Ayrıca bu dördlüğün son dizesi Öztunç (2017: 129)'da şu şekildedir: "Birkaç türlü uftan gayrı nem kaldı"

Dedim senin evin yoktur
Evin yoksa derdin çoktur
Dedim yalnızlık mı haktır
Dedi ki babamdan kaldı

Bir çuval soğan başında
Kirlı yorganı döşünde
Bekar kalmış yâr peşinde
Dedi ki babamdan kaldı

Sordum çiftlik sahibine
Dedi ki babamdan kaldı
O da sordu babasına
Dedi ki babamdan kaldı
O da bir bekar imiş de
Dedi ki babamdan kaldı

Kaldı kaldı dünya kaldı
Kaldı da kime kaldı

Dedim Mahzuni de vardır
İşi gücü ahu zardır
Dedim yalancılar kördür
Dedi ki babamdan kaldı

Kaldı kaldı dünya kaldı
Kaldı da kime kaldı (Yağız, 1976: 205)

222. Yanında Yemliha'n Kaldı

Yıkıl deme at astarı
Yanında Yemliha'n kaldı
Şen olasın Afşin eli
İçinde Yemliha'n kaldı

Aklımı başımdan aldı

Ömür konar acı acı
Yemlihan başımın tacı
Felek vurmuş arzuhâlcı
Afşin'de Yemliha'n kaldı

Yemlihan'ın özü haktır
Özü haktır, sözü haktır
Namazı, niyazı haktır
Afşin de Yemliha'n kaldı

Der Mahzuni selam salsın
Sabah yelllerini bulsun
Felek gözlerin kör olsun
Afşin'de Yemliha'n kaldı (Zaman, 1997: 372)

223. Esamemiz Okunmaya Az Kaldı

Bu kavgada kim yürüdü kim döndü
Esamemiz okunmaya az kaldı
Bu düğünün sonu mutlak gelindir
Al kınalar yakınmaya az kaldı

Yıllardır uyuyan gözlerim uyan
Görülmez dünyaya uykuya doyan
Isırıp ısırıp geçip havlayan
Köpek bizden sakınmaya az kaldı

Akıllının puştı çok kurdu pusu
Bizi pestil etti bizi hayat gaygusu
Bunca emektarın çıplak yavrusu
Çifte kuşak takınmaya az kaldı

Kara çuldan kemer olmaz bellere
Hak isterse şekil verir esere
Bir zaman gelir ki keskin kesere
Keyifli keyifli dokunmaya az kaldı

İnsanın kanından yiyip içenler
Beyler sofrasında yüksek uçanlar
İzini kaybedip vurup kaçanlar
Arkasına bakmaya az kaldı

Mahzuni sözlerin nedense katı
Doğunun kardaşı olmadı batı
Gözü küllü Anadolu ırgatı
Allah deyip yekinmeye az kaldı

Bellere ha can Mahzuni bellere
Şöyle yaslan sar kolların yellere
İnlemesi gerekirse tellere
Yavaş yavaş dokunmaya az kaldı (Zaman, 1997: 490; Çankaya, 2002: 131)

224. Koyun Kuzu Seçilmeye Az Kaldı

Şu bizim dağlarda yaylak zamanı
Koyun kuzu seçilmeye az kaldı
Ceyhan suyu buram buram köpürür
Deh eyleyip geçilmeye az kaldı

Bir gün duman sarar bizim ovayı
Osman Bey'im değiştirir havayı
Başak verdi Berçenek'in buğdayı
Olgun olgun biçilmeye az kaldı

Hey bre Binboğa beri gel beri
Yerde kolay kalmaz yiğidin teri
Yaman olur bizim aş(i)retin şeri
Oba oba göçölmeye az kaldı

Mahzuni der kalkar bu kara duman
Birgün belli olur yahşiyle yaman
Bu zaman olmazsa başka bir zaman
Koca dünya küçölmeye az kaldı (<https://www.antoloji.com/su-bizim-daglarda-az-kaldi-siiri/?siralama=p>, 29.03.2020, 21.10'da alınmıştır.)

225. Koşarak Durdini Yazdı Yıkıldı

Koltuğunda şarap elinde kalem
Koşarak durdini yazdı yıkıldı
Son çamın dibinde yaptı bir âlem
Son yudumdu çekti sızdı yıkıldı

Vay hâline ahvaline
Köl başına gözyaşına Mükremin

Bir mayısta sol elini kaldırdı
Derman diye boş meydana saldırdı
Kursağını joplarınınan doldurdu
Bekçiye polise kızdı yıkıldı

Koş boşuna gözyaşına
Taş başına peş peşine Mükremin

Der Mahzuni söylemiştim bin kere
Yıllar yılı kan akıyor bu dere
Karanlıkta götürdüler bir yere
Kendi mezarını kazdı yıkıldı

Vay hâline ahvaline
Gözyaşına taş başına Mükremin (<https://www.antoloji.com/mukremin-koltugunda-sarap-siiri/?siralama=p>, 28.03.2020, 17.54'te alınmıştır.)

226. Dağlar Duman Oldu Köyler Yıkıldı

Yarabbi ne bela güzel yurdumda
Dağlar duman oldu köyler yıkıldı
Nazarları mı değdi barış sözüne
Nefesimiz göğsümüze çakıldı

Rüzgârımız küfür ile savrulur
Orman yanar ceylanımız kavrulur
Dört bin yıllık dostluk inler kıvrılır
Niye böyle bir engele takıldı

Düşünen kafaya bir demir külâh
Geçirin mi dedi Hazreti ilâh
Güzeli yığidi yok etti silah
Doğmamış yavruya mermi sıkıldı

Mahzuni bir değil bin değil derdim
Ben insan ismine çok gönül verdim
En büyük varlıktan neler beklerdim
Kül kül oldu umutlarım yıkıldı (Çankaya ve Şerif, 2002: 82)

227. Gönül Pencerecin Camı Kırıldı

Sevdama taş değdi yaban ellerden
Gönül pencerecin camı kırıldı
Yaşlı gözüm yeni döndü yollardan
Hâl bilmeyen bir güzele vuruldu

Abdal mecnun boşa gezmiş çölleri
Leyla için derman bilmiş yelleri
Kör gözümün boz bulanık selleri
Kimin için aktı aktı duruldu

Mahzuni dünyaya gelmişim erken
Seyrettim canavar ceylanı yerken
Ceylan olup akıp giderim derken
Üzerime demir köprü kuruldu (Zaman, 1997: 508-509)

228. Niye Yolumuz Ayrıldı

Güvercinim n'oldu sana
Niye yolumuz ayrıldı
Uçar oldun kimden yana
Niye yolumuz ayrıldı

Ak güvercin havalandı
Nice dağlar boralandı
Mavi kanat karalandı
Oy bana vay bana
Güvercinim n'oldu sana

Takla atar coşar idin
Her sahaya koşar idin
Yüreğimde yaşar idin
Güvercinim n'oldu sana

Ak güvercin havalandı
Kendini hep özgür sandı
Mavi kanat karalandı
Oy bana vay bana
Güvercinim n'oldu sana

Mahzuni göklere bakar
Güvercinim beni yakar
Akrep'e dost olma sokar
Niye yolumuz ayrıldı

Güvercinim yere iner
Dikenli dallara biner
Umarım yuvaya döner
Oy bana vay bana
Güvercinim n'oldu sana (Zaman, 1997: 352-353)

229. Bıçak Kemiğe Dayandı

Yıkılası bozuk düzen
Bıçak kemiğe dayandı
Gayrı bize yazık düzen
Gönlümüz kana bulandı

Al birini vur birine
Koydu bizi hiç yerine
Vay boyunuz devrileydi
İnandık körü körüne

Ağar kara saçım ağar
Hıçkırık sinemi boğar
Bu yıl da böyle giderse
Başımıza taşlar yağar

Al birini vur birine
Koydu bizi hiç yerine
Deli miydik serseri mi
İnandık körü körüne

Gel Mahzuni söyle sözü
Harap ettik yazı güzü
Daha karanlık basmadan
Üsküdar'ı geçti dürzü

Al birini vur birine
Koydu bizi hiç yerine
Gönlümün gözü çıkaydı
İnandım körü körüne (https://www.antoloji.com/al-birini-vur-birine-2-siiri/?siralama=p, 13.12.2019, 16.35'te alınmıştır.)

230. Bıçak Bir Yere Dayandı

Kesme kesme kasap kardaş
Bıçak bir yere dayandı
Senin bunca ettiklerin
Geldi bir yere dayandı

Dünya halkı hep uyandı
Uyandı dünya uyandı
İnsanlık kana boyandı

Kollarını kırdıklarım
Üfleyip savurduklarım
Övüp övüp savurduklarım
Belki bin kere denendi

Uyandı dünya uyandı
Dünya halkı hep uyandı
Ama insanlık kana boyandı

Mahzuni Şerif umutlu
Barışla olur mutlu
İnsanlığa barış kattı
Yüzlerce eserler verdi
Uyansa halklar uyansa

Dünya halkı hep uyansa
Dünya'ya barış gelse (Zaman, 1997: 361)

231. Gene Tantana Çıkardı

Bir gün sabretmedi deyyus
Gene tantana çıkardı
Atı çaldı gitti seyis
Hesabı bana çıkardı

Tespahiyle çalım satıp
Neler söktü yatıp yatıp
Eroini yakalatıp
Çuvalda kına çıkardı

Söylemeyin bu iş ne ki
Bu namussuz itin teki
Hele bakın feleğe ki
Zalimden yana çıkardı

Mahzuni'yim düştük tava
Ne söylesek artık hava
Ona fırından baklava
Bize lahana çıkardı (Çankaya ve Şerif, 2002: 68)

232. Allah'tan Yüce mi Vardı

Âdem ile Havva yokken
Allah'tan yüce mi vardı
Doğrusu zamandan önce
Gündüzle gece mi vardı

Dünyaya gelmedim erken
Şaşıyorum neydim derken
Nuh'un gemisi yüzerken
Şu manyak hoca mı vardı

Böyle yazıyorsa Kur'an
Münkürdür şüpheli soran
Dünya suyla dolduğu an
Ürgüp'te baca mı vardı

Der Mahzuni Şerif nedir
Her şey bilmek bilmemedir
Şu yıldızlar gevezedir
Güneşten koca mı vardı (Çankaya ve Şerif, 2002: 124)

233. Akıllar Yaşta Olsaydı

Kayalar kadı olurdu
Akıllar yaşta olsaydı
Yeşil mezar türkü söyler
Keramet taşa olsaydı

Güle bülbül konar mıydı
Öter öter bunar mıydı
Bahar çiçek sunar mıydı
Kabahat kışta olsaydı

Toprak olur ağa paşa
Gel de şu dünyada yaşa
Düşmezdi gardaş gardaşa
İstanbul Muş'ta olsaydı

Beni gören bir şey sanmaz
Dünyayı içenler kanmaz
Mahzuni'nin kalbi yanmaz
Sevdası başta olsaydı (Doğan, 2009: 149)

234. Okyanus Kıraç Olsaydı

Balıklar çiçek açardı
Okyanus kıraç olsaydı
Çarık yetmez kör yolcuya
Sülalem saraç olsaydı

Her akıl gerçeğe ermez
Karanlıklar aman vermez
Cahil, Hak yüzünü görmez
Kapısı miraç olsaydı

Çok sağıra selam verdim
Belki bir gün duyar derdim
Ben dünyayı törpülerdim
Elimde araç olsaydı

Naçar dost Mahzuni naçar
Sabır ile güller açar
Softalar cennetten kaçar
Cehennem haraç olsaydı (Çankaya ve Şerif, 2002: 63)

235. Azıcık Gönlümde Güman Olsaydı

Ben Şah'a gitmezdim inan erenler
Azıcık gönlümde güman olsaydı
Haşmetli görünür güzel viranlar
Başında kar ile duman olsaydı

Önünden kaçmadım derdin mihnetin
Yanımdan geçmedim akli cinnetin
Hasretin çekerdim güzel cennetin
Hayvan da girerdi çimen olsaydı

Mahzuni Şerif'im böyle kıymetle
Böyle hesap ile böyle ümitle
Korkutup dururlar bir kıyametle
Kurtulsaydık ahir zaman olsaydı (Aktaş, 2002: 229-230)

236. Oy Benim İlimin Cennet Ocağı

Oy benim ilimin cennet ocağı
Ayran Dede niye suyun çekilmiş
Yediler mekânı Kırklar ocağı
Ayran Dede niye suyun çekilmiş

Ulu kavak boynun bükmüş bükülmüş
Murat incirleri solmuş dökülmüş
Ayran Dede niye suyun çekilmiş

Dağlarında ak kuzular melerdi
Bulutlar ağlardı çaylar gülerdi
Güzeller başında dilek dilerdi
Ayran Dede niye suyun çekilmiş

Bin yıllık köprünün taşı sökülmiş
Bizim oba teker teker yıkılmış
Ayran Dede niye suyun çekilmiş

Tanır dedikleri bir yeşil dere
Allah güzelliği vermiş bin kere
Ağlar dost Mahzuni doğduğu yere
Ayran Dede niye suyun çekilmiş

Aslanının bilekleri bükülmüş
Umut tarlasında diken ekilmiş
(Umut tarlasında biber ekilmiş) (AK9)

237. Hakk'ı Sevdim Bir de Bahauallahı

Dört Kitap'ta yatan bütün nebiyi
Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı
Muhammed Ali'den geçmiş değilim
Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı

Bahauallah Hakk'ın nuru demektir
Hakk'ın nurun bilmek kendin bilmektir
Asıl ölüm nefis ile ölmektir
Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı

Kılavuzu bitmez bunca ümmetin
Sırrı büyük Nebi'deki zimmetin
Peygamberi doğar her kıyametin
Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı

Hakk'ın özündedir Cenabı Ali
Ali'yle Hüseyin bir oldu beli
Bütün On İki İmam Bektaşî Veli
Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı

Enel-Hak aşkıyle bu yola giden
Can canandan ayrı görülsün neden
Mahzuni can umar Babı Ali'den
Hakk'ı sevdim bir de Bahauallahı (Çankaya ve Şerif, 2002: 170-171)

238. Şöyle Ortaya Bir Nazar Olmalı

Kim kime kötülük eder karıştı
Şöyle ortaya bir nazar olmalı
Mezarlık sanılan şu ulu köşkte
Ya öldüren ya da mezar olmalı

Bir vücut ki boşa çekmez yarayı
Felek denen şeyle açmış arayı
Bunca bela ile böyle karayı
Alnımıza kimler yazar olmalı

İnsanoğlu dövüşmekten yorulmuş
Döğüşün sebebi kimden sorulmuş
Karakollar, tel örgüler kurulmuş
Bari gönüllere pazar olmalı

Binboğa dağında gitarlar tınlar
Avrupa'dan ithal oldu azgınlar
Yedi kültürümüzü Maykıl Caksınlar
Evlatlara biraz azar olmalı

Dert çekse de gam çekse de Mahzuni
Doktor tabip bilmesede Mahzuni
Yüzüm yerde vur dese de Mahzuni
Bazı deyyuslara kızarmalı (Zaman, 1997: 507-508)

239. Prangalar Vurulmalı

Anladım ki ellerine
Prangalar vurulmalı
Ben zincire dayanmıyorum
Bu zincirler kırılmalı

Telefonda duruyorlar
Ta Capon'u soruyorlar
Neden yiğit vuruyorlar
İşte bunlar vurulmalı
Bu mudur Allah'tan hikmet

Cehennemden sorulmalı
Mahzuni'nin dini yoktur
Dini var imanı yoktur
Allah bilir canı yoktur
İşte ondan vurulmalı (Yağız, 1976: 161)

240. Kör Gözlerden Gözler Körden Yaralı

(...)¹⁹⁹
(...) Bir âmâ gördüm (...) çar köşeyi göreni (...)
Kör gözlerden gözler körden yaralı

Bir Mahzuni gördüm bana benziyor
Gâhi bana gâhi sana benziyor
Gördüm ki şu dünya hana benziyor
Yolcu handan hancı yoldan yaralı (ÖK169)

¹⁹⁹ Ses kaydında (ÖK169) şiirin ilk dizeleri ve bazı sözcükleri anlaşılmamıştır.
698

241. Oturup Kalkmamız İkrara Bağlı²⁰⁰

Gücenme ey softa biz belî dedik
Oturup kalkmamız ikrara bağlı
Dünyaya gelirken senet eyledik
Sanma ki kıblemiz duvara bağlı

(Ali, Ali, Ali, cananım Ali)

Bizim ölenimiz geri dirilmez
Kıymet bilmeyene değer verilmez
Kapımız taşlanır fakat girilmez
Çünkü kilidimiz Haydar'a bağlı

(Ali, Ali, Ali, cananım Ali)

Bizim tavafımız laf ile değil
Dilimizden çıkar kelâmı Celil
Bizden gelir bize gider Cebrail
Anlamak vakıfı esrara bağlı

Mahzuni nafîle yanmadan pişmek
Hava ü hevesin peşine düşmek
Sinesi kanda iken cara yetişmek

Şah Hüseyin gibi serdara bağlı (Zaman, 1997: 248; Aktaş, 2002: 166;
<https://www.youtube.com/watch?v=3FOQPohj8Kg>; 05.11.2021, 20.48'te alınmıştır.)

242. Başım Dumanlı Dumanlı²⁰¹

Ey erenler bu günlerde
Başım dumanlı dumanlı
İçime akıp gidiyor, dost
Yaşım dumanlı dumanlı

Bozulmuş kervan katarım
Hangi gölgede yatarım
Ne alırım ne satarım, dost
İşim dumanlı dumanlı

Billahi içim yanıyor
Duyanlar yalan sanıyor
Ağustosum buz donuyor, dost
Kışım dumanlı dumanlı

Alışamadım huyuma
Uyuma gönlüm uyuma
Zehirler doldu suyuma, dost
Aşım dumanlı dumanlı

²⁰⁰ Şiirin bazı dizeleri Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

²⁰¹ Dize, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Mahzuni okur yazarım
Ya neden cahil gezerim
Kim bilir nerde mezarım, dost
Taşım dumanlı dumanlı (Zaman, 1997: 459)

243. Zalım Murat Aldı Nazlı Babamı, Oy, Babamı²⁰²

Gardaş bu hızınan nere gidersin
Zalım Murat aldı nazlı babamı, oy, babamı
Antep ellerinde Kilis yolunda
Zalım Murat aldı nazlı babamı, oy, babamı

Murat'ın firması kınalar yaksın
Katil şoförüne paralar taksın
İlgili bakmadı insanlık baksın
Zalım Murat aldı nazlı babamı, oy, babamı
Issız koydun benim garip yuvamı, oy, yuvamı

Sekiz yerden el ayağı kırılmış
Beyni delik deşik, gözü yorulmuş babam, oy, babam
Babamın davası kimden sorulmuş
Zalım Murat aldı nazlı babamı, oy, babamı
Issız koydun benim garip yuvamı, oy, yuvamı

Murat icad oldu Azrail durdu
Nice babaların belini kırdı babam, oy, babam
Zalım Murat aldın nazlı babamı
Issız koydun benim garip yuvamı (<https://www.youtube.com/watch?v=VhEf2PderMU>,
01.07.2020, 17.20'de alınmıştır; Arslan, 2020: 50)

244. Çaresizin Selamı

Çağlayanın âlemi
Çaresizin selamı
Metin'im şehit olmuş
Kana batmış kalemi

Yaz Metin'im gene yaz
Yüreciğin var olsun
Sana vuran zalimin
Kolu kökten kırılınsın

Panzer gelir uzaktan
Düdüğün çala çala
Metin'im can veriyor
Gözleri dola dola

²⁰² Şiir, araba markası "murat"a sahip olan ve arabadaki bir hata yüzünden kaza yaparak vefat eden bir babanın oğlunun acısını anlatır.

Yaz Metin'im haberin
Artık olan oldu de
Vay benim memleketim
Bak kimlere kaldı de

Mahzuni yanar ağlar
Eli kalem tutana
Hani söz vermiştiniz
Ankara'da yatana

Yaz Metin'im haberin
Yüreciğin var olsun
Sana vuran zalimin
Eli kolu kırılısın (<https://www.antoloji.com/metin-caglayanin-alemi-siiri/?siralama=p>,
28.03.2020, 17.45'te alınmıştır.)

245. Bosna'ya mı Yan Azerbaycan'a mı

Çok yürekler ezdi doksanlı yıllar
Bosna'ya mı yan Azerbaycan'a mı
Uğursuzluk bizim eli de vurdu
Bu fatura Şırnak'a mı Van'a mı

Dün biterken Vietnam'ın belası
Uzak doğuların Çanakkale'si
Dökülmüş Saddam'ın kara yelesi
Kahpe felek kanlılardan yana mı

İnsana dostluğu yalan itlerin
Dazlakları, vahşi gezer Hitlerin
Yeri belli olmaz anarşistlerin
Peru'ya mı baksam Hindistan'a mı

Mahzuni bir tuhaf dünyanın hâli
Kökü yansın savaş denen bu çalı
Hayber diyarında halkın vebalı
Şu Rusya'ya mı Afganistan'a mı (Çankaya ve Şerif, 2002: 32)

246. Kerim Ağa Neden Sürdün Tarlamı

Ta dedemden sekiz dönüm kalmıştı
Kerim Ağa neden sürdün tarlamı
Hükümet vermişti, benim olmuştu
Kerim Ağa niçin sürdün tarlamı

Bu nasıl adalet, nasıl terazi
Sürdüğün yer mezarlıktı birazı
Yetmez mi on beş dönüm arazi
Kerim Ağa niye sürdün tarlamı

Merkebi, ineği çift ettim koştum
Eliminen diken yoldum ot biçtim
Hendekler kazdırdım kuyular deştim
Kerim Ağa niçin sürdün tarlamı

İki yorganımın birini sattım
Bir buçuk yatakta beş nüfus yattım
Üç oğlumu bir tüfekte donattım
Kerim Ağa niye sürdün tarlamı

Mahzuni der yok mu benim gururum
Yıllar yılı gurbet elde çürürüm
Yemin ettim artık seni vururum
Kerim Ağa niçin sürdün tarlamı (Zaman, 1997: 94; Aktaş, 2002: 134)

247. Zehir Eyledim Akşamı

Bir serserinin yüzünden
Zehir eyledim akşamı
İndim indim geri çıktım
Akif Bey mi bilmem ne mi

Herif hâlımdan bilmiyor
Baktım yüzüme gülmüyor
Yok efendim yağ gelmiyor
Kapanmış meme mi ne mi

Elekt(i)rik yolu kısık
Yakıt bitmiş motor susuk
Herifin suratı asık
Andırıyor değirmeni

Pense için kendim yordum
Nice küfürler savurdum
Boşuna dolabım(1) kırdım
Ben çekerim gene gamı

Mahzuni der ki günümde
Beter geldi ki ölümden
Çocuğun düşsün sülbünden (?)
Ben göreyim o ölümü... (ÖK350)

248. Acep Bilmem Karda Kışta Vardı mı

Bir çadır gönderdim Muradiye'ye
Acep bilmem karda kışta vardı mı
Acem ellere giden, giden tayyere
Bakıp bakıp zelzeleyi gördün mü

Hükümete uzanacak eli yok
Ölüsünü taşıyacak yolu yok
Başlarını kaldıracak hâli yok
Oy bakan efendi bizi sordu mu

Çaldıran Çaldıran bizim Çaldıran
Çalıp da milletten partiyi kuran
Zelzele değildir belini kıran
Demez isen dost Mahzuni öldü mü (Zaman, 1997: 362)

249. Burası mı Orası mı

Ey erenler bizim eller
Burası mı orası mı
Dünyada ezilmiş kullar
Burası mı orası mı

Pırıl pırıl mülkü malı
Her tarafı orman çalı
Hoca, millet yani deli
Burası mı orası mı

(Bir hoca, millet bir deli
Burası mı orası mı)

Yağ ile dolu tavası
Hava onların havası
Boşalmış kalmış yuvası
Burası mı orası mı

Çoluk çocuk yola oğlan
Yola düşüp derde kalan
Toru topu köle olan
Burası mı orası mı

Kimseler görmez yatanı
Toprakta matem tutanı
Mahzuni'nin öz vatanı

Burası mı orası mı (<https://www.youtube.com/watch?v=4ef86sZ-M0k>, 01.12.2022,
15.16'da alınmıştır.)

250. Bilmem Ağlasam mı Ağlamasam mı

Mevlâ'm gül diyerek iki göz vermiş²⁰³
Bilmem ağlasam mı ağlamasam mı
Dura dura bir sel oldum erenler
Bilmem çağlasam mı çağlamasam mı

²⁰³ Yağız, 1976: 111 ve Pehlivan, 1985: 40'ta bu dize şu şekildedir: "Mevlâ gül diyerek iki göz vermiş"

Milletin sırtından doyan doyana²⁰⁴
Bunu gören yürek nasıl dayana
Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana²⁰⁵
Bilmem söylesem mi söylemesem mi

Mahzuni Şerif'im dindir acını
Bazen acılardan al ilacını
Pir Sultanlar gibi darağacını
Bilmem boylasam mı boylamasam mı (Yağız, 1976: 111; Pehlivan, 1985: 40; Çankaya, 1994: 55; Zaman, 1997: 85-86; Aktaş, 2002: 172; Doğan, 2009: 73, 151; Öztunç, 2017: 60-61; Eren, 2020: 44; ÖK138)

251. Zerre Kadar Vicdan Var mı

Hele sorun şu zalımda
Zerre kadar vicdan var mı
Can sever cananı vurur
Bunda akıl izan var mı

Hey hey vicdansız
Hey hey imansız
Hey hey merhametsiz
Sende akıl izan var mı

Görülmemiş bir böylesi
Beydir beyin sülalesi
Bir yiğit ekmek kölesi
Sözlerinde yalan var mı

Hey hey görgüsüz
Hey hey yalancı
Hey hey vicdansız
Sözlerimde yalan var mı

Dünyada kıyarlar cana
Ahirette cennetten yana
Meleklerde güler buna
Dönüp de yaşayan var mı

Hey hey kitapsız
Hey hey yalancı
Hey hey görgüsüz
Dönüp de yaşayan var mı

²⁰⁴ Eren, 2020: 44'te bu dize şu şekildedir: "Yoksulun sırtından doyan doyana"

²⁰⁵ Mahzuni Şerif, muhabbet ortamında çekilen ses kaydında (ÖK138) bu dizeleri şu şekilde okumuştur: "Koskoca milleti soyan soyana / Bilmem söylesem mi söylemesem mi"

Der Mahzuni kan bağımız
İnsanlıktır durağımız
Hey bizim gençlik çağımız
Acep sana uyan var mı

Hey hey yalancı
Hey hey merhametsiz
Hey hey bilinçsiz
Acep çağa uyan var mı (Zaman, 1997: 443-444)

252. Âlem Sana Güldüğünden Haberin Var mı

Dur be dur be hızlı gitme divane gönlüm
Âlem sana güldüğünden haberin var mı
Dünyada olup bitenden yegâne gönlüm vay canım
Ferhat dağı deldiğinden haberin var mı

Yaz gelmeden gazel döktü bu nasıl bağı
Çobanyıldızı göründü terazi doldu
Karşı dağda kar üstüne yine kar yağdı
Geçemezsin, öldüğümden haberin var mı canım

Binbir ümit ile çekip tuttuğun ballar
Uzadıkça yokuş oldu gittiğin yolar
Mahzuni birlikte doğup gittiğin yıllar
Acı sonun geldiğinden haberin var mı canım (Zaman, 1997. 485-486)

253. Eski Çamlar Bardak Oldu Haberin Var mı

Gel hey gel hey benim divane gönlüm
Eski çamlar bardak oldu haberin var mı
Gümbür gümbür geçen eski günlerim
Kervan düştü yolda kaldı haberin var mı

Gene kar yağmış gönül başına
Bahar değmiş Erciyes'in kara kışına
Bir avcı ok atmış can yoldaşıma
Aktı kanım yolda kaldı haberin var mı

Der Mahzuni Şerif sor sebebi niye
Niyetim yok giderisem gelmeye
Ağrı Dağı boyun eğmiş bir çekirgeye
Dünya kime kaldı haberin var mı (Zaman; 1997; 132-133; Aktaş, 2002: 172)

254. Almak Sana Yakışır mı

Böyle yarım yarım gönül
Almak sana yakışır mı
Riya ile Hakk'a secde
Kılmak sana yakışır mı

Nasıl inandım Mevla'ya
Özün boya yüzün boya
Zor olan bizim yaylaya
Gelmek sana yakışır mı

Sen ağasın düşün derin
Eğlenirsin serin serin
Tüm hakkını fakirlerin
Çalmak sana yakışır mı

Erken uyanmışsın erken
Yaşıyorsun ömrün varken
İnsanlar toptan ağlarken
Gülmek sana yakışır mı

Senden sormaz mı ki Allah
Ağzından düşmez Bismillah
Doğru söze bunca günah
Bulmak sana yakışır mı

Der Mahzuni bu ne vicdan
Sana saray bana zindan
Anlaşıldı gayri insan
Olmak sana yakışır mı (Zaman, 1997: 388)

255. Görmedim Gönül Hasımı

Gördüm dünyanın cismini
Görmedim gönül hasmını
Bir zalım Leyla ismini
Okur yazar deli gönlüm

Yâren ile yoldaşında
Kalmışım gönül kışında
Bir yuvasız dağ başında
Kuşa(?) benzer deli gönlüm

Der Mahzuni dolu dolu
Sürelim erkanı yolu
Medet sende Merdan (Şah'ım) Ali
Deli gezen deli gönlüm (ÖK205)

256. Derde Düştü Bizim Köyün Çobanı²⁰⁶

Kaybetti sürüyü dağda uyurken
Derde düştü bizim köyün çobanı
Bu dağlar ovalar bizimdir derken
Derde düştü bizim köyün çobanı

²⁰⁶ Yağız, 1976: 206'da şiir için şu dipnot yer almaktadır: "Bir devrin devrik ve yenik başbakanlarından birine yazılmıştır."

Koç geldi tosladı vurdu devirdi
Kurt daldı sürüye büktü kıvırdı
Beş parmakla keçesini çevirdi
Derde düştü bizim köyün çobanı

Çoban uyandı ki sürü dağılmış
Mor koyunlar gizli gizli sağılmış
Sürünün köpeği suda boğulmuş
Derde düştü bizim köyün çobanı

Niyeti yok dönüp köye gitmeye
Yüzü tutmaz dağda nara atmaya
Yemin ettim diyor davar gütmeye
Derde düştü bizim köyün çobanı

Mahzuni der yazık oldu sürüye
Bizim çoban dönmez oldu geriye
Olan oldu akşam geldi beriye
Hapı yuttu bizim köyün çobanı (Yağız, 1976: 206; Zaman, 1997: 84-85; Aktaş, 2002: 132; Öztunç, 2017: 64)

257. Düşman Almış Çevre Yanı

Gel benim canımın canı
Düşman almış çevre yanı
Bir daha var ettin beni
Fadime gelin gelin

Gezer salını salını
İstemez dünya malını
Berçenek'in hoş gelini
Fadime gelin gelin

Dünyada görmedi nazı
Hakk'adır onun niyazı
Akçadağ'ın nazlı kızı
Fadime gelin gelin

Mahzuni Şerif turnası
Dertli öter çeker yası
Yetiş, Ali'min anası
Fadime gelin gelin (Zaman, 1997: 312-313; Aktaş, 2002: 188-189)

258. Bugün Bilirsin Yarını

Divane gönlüm
Biçare gönlüm
Budala gönlüm
O dal olmaz ise

O dala gönlüm
Bu dala gönlüm
Çekemem senin kahrını
Bugün bilirsin yarını
Çekemem intizarını

Divane gönlüm
Biçare gönlüm
Budala gönlüm
O dal olmaz ise
O dala gönlüm
Bu dala gönlüm

Bir ay doğar ışığı var
Geziyorum diyar diyar
Küskün oldu bana yâr

Divane gönlüm
Biçare gönlüm
Budala gönlüm
O dal olmaz ise
O dala gönlüm
Bu dala gönlüm

Issız evde hırsız ister
Namusludan arsız ister
Şubatlarda karpuz ister

Divane gönlüm
Biçare gönlüm
Budala gönlüm
O dal olmaz ise
O dala gönlüm
Bu dala gönlüm

Ben taşımam gönül deyi
Sanki dünyanın bir devi
Harap etti Mahzuni'yi

Divane divane
Divane gönlüm
Serseri gönlüm
Budala gönlüm
O dala gönlüm
O dal olmaz ise

Bu dala gönlüm (Yağız, 1976: 177-178)

259. Kıranın da Babasını

Bir fakirin hatırını
Kıranın da babasını
Bizim köye katırını
Sürenin de babasını

Sahte molla, sahte derviş
İnsanın ömrünü yermiş
Bir kişi yalanla ermiş
Erenin de babasını

Parayla diploma alan
Haklının hakkını çalan
Bizim başımıza plan
Kuranın da babasını

Bizim köyün yolu harap
Beyler içer kızıl şarap
Doğru söze yanlış cevap
Verenin de babasını

Bir avuç pis kabadayı
Nerden almış böyle payı
Fikirlere prangayı
Vuranın da babasını

Çalışanlar ay'ı yendi
Yıldızlara çıkıp indi
Adam çalıştırıp kendi
Duranın da babasını

Bu ne Aslı bu ne Kerem
İnsanlığı etti verem
Zalim yarasına merhem
Sürenin de babasını

Çaldı bizi taştan taşta
Yandık gitti baştan başta
Mahzuni'yi boştan boşta
Yoranın da babasını (Zaman, 1997:150-151; Aktaş, 2002: 12-13; ÖK42)

260. Üç Aşağı Beş Yukarı

Nasıl olsa âdem yaşar
Üç aşağı beş yukarı
Damla düşer sular coşar
Üç aşağı beş yukarı

Karıncalar kalmış naçar
Güvercinler takla açar
Kara gündür gelir geçer
Üç aşağı beş yukarı

(Nasıl olsa günler geçer
Üç aşağı beş yukarı)

Boş boşuna ötmez keklik
Dünyada çiftlik mi teklik
Şu dünyada varlık yokluk
Üç aşağı beş yukarı

Üç ile beş ile pazar
Alıcılar seyyah gezer
Bazen adam dostu kızar
Üç aşağı beş yukarı
(Adam sevdiğine kızar
Üç aşağı beş yukarı)

Böyle unsuz değirmende
Bir gün bu can kalmaz tende
Vah ömür mü adam sen de
Üç aşağı beş yukarı

(Ömür dersin adam sen de
Üç aşağı beş yukarı)

Benim yalan cennetim yok
Cehennemle mihnetim yok
Azrail'e minnetim yok
Üç aşağı beş yukarı

Güzel olsun âdem huyu
Âdemlikten içer suyu
Farz et Mahzuni'nin boyu
Üç aşağı beş yukarı (ÖK226)

261. Gamlı Gamlı Geçen Kara Bulutlu, Merik Dağları

Turnalar öterken bizim ovada bahar ayları
Gamlı gamlı geçen kara bulutlu, Merik dağları
Kitap kitap okur gider gözlerim, eski çağları
Edep erkan bizim elde yol olur, bahtı karalı
Bağrı yaralı, yıllar sıralı, gönlüm gümanlı

Kurumuş buğdayı orak biçerdi, ırgat zamanı
Şafakta güzeller gelip geçerdi, fırgat zamanı
Güz gelince çadırımız göçerdi, berbat zamanı

Yorganım yastığım kara çul oldu, dağlar dumanlı
Bağlar çimenli, bağı yaralı, gönlüm gümanlı

Der Mahzuni boz fireli yazılar, silindi gitti
Bir dert yüreğimi aldı sızılar, delindi gitti
Ömrüme kırk yıl daha kattı gaziler, gerildi gitti
Ne fark eder altun idi pul idi, çalındı gitti
Allah'ı alem, halısı kalem, kalana selam (Zaman, 1997: 368-369)

262. Büker Gider Hacı Bektaş Kulları²⁰⁷

Şu dünyayı gelir gelmez oy oy
Büker(?) gider Hacı Bektaş kulları
Anlamli anlamli gözün yaşını
Döker gider Hacı Bektaş kulları

(Efendim, tabibim, gül yüzlüm)

Sana derim sana softa gel hele
Bülbül konmaz has bahçede her güle
Hasır(?) kapılardan nice tabela
Söker gider Hacı Bektaş kulları

(Efendim, tabibim, gül yüzlüm)

(...)
Kimedir dünyada nedir hesabı
Bunca yalan bunca fitne kitabı
Geçer gider Hacı Bektaş kulları

(Efendim, tabibim, gül yüzlüm)

Gel Mahzuni otur gönül köşküne
Hacı Bektaş (...) (...) düşküne
Bu kadar serveti Ali aşkına
Yakar gider Hacı Bektaş kulları
(Efendim, cananım, tabibim)

(Köşkü sarayını Ali aşkına
Yakar gider Hacı Bektaş kulları
Efendim, tabibim, gül yüzlüm) (<https://www.youtube.com/watch?v=KIsBRGCKQ2A>,
31.12.2021, 19.30'da alınmıştır.)

²⁰⁷ Ses kaydında sesin çok kısık ve bozuk olması şiirin bazı dizelerinin sözlerini anlaşılabilir kılmıştır. Bu nedenle o dizeler yazılamamıştır.

263. Çağlayıp Akıyor da Turna Pınarı²⁰⁸

Yine duman duman da oy bizim eller
Çağlayıp akıyor da Turna Pınarı
Yuvası dağılmış da ötmez bülbüller
Bağrımı yakıyor da Turna Pınarı

Berçenek bağından gelip de geçmem
Yâran yoldaş ile de oturup göçmem
Derde derman olsan da bir damla içmem
Kanınan akıyor da Turna Pınarı

(Yağız, 1976: 181; <https://www.youtube.com/watch?v=gdsu9W3iqyc>; 05.11.2021, 20.28'de alınmıştır.)

264. Müsaade Etmiyor Yol Bize Gayrı

Bilmem yolcu muyum yoksa bir hancı
Müsaade etmiyor yol bize gayrı
Bilmem bağcı mıyım yoksa bostancı
Yaprağın göstermez dal bize gayrı

Dağa çıka çıka dağım çürüdü
Üzüm yiye yiye bağım çürüdü
Sol yanım tutmuyor sağım çürüdü
Bilmem dost der mi ki sol bize gayrı

Bir zaman dönmedim Hakk'ın yolundan
Bir zaman gitmedim sağın solundan
Biz ne dersek dostum fırsat elinden
Gör neler yapacak kel bize gayrı

Yıkıldı ekinim harman kalmadı
Kırıldı ipimiz kirman kalmadı
Milletin derdine derman kalmadı

Mahzuni sazını çal bize gayrı (Zaman, 1997: 228; Aktaş, 2002: 140; ÖK47; ÖK176)

²⁰⁸ Şiir, Yağız, 1976: 181'de iki dördlükten oluşmaktadır, mahlas bölümü yoktur. Mahzuni Şerif'in plakında seslendirdiği hâli ile çalışmamızda yer almaktadır. Şiir, 1967'de Grafson Plak'ta Mahzuni Şerif'in albümünün içinde yer almaktadır. Mahzuni seslendirmesinde de mahlas dördlüğünü okumamaktadır. Bu nedenle şiir, Mahzuni Şerif'e ait midir değil midir, netlik yoktur.

Şiirin hikâyesini ise alan çalışmasında, Mahzuni'nin kardeşi Salman Cırık şöyle anlatmıştır:

“Âşık Mahrumi var, o zamanlar Mahrumi'nin amca çocukları çobanlık yapardı bizim köyde. Turna Pınarı aslında kardeşine ait. Şimdi bizim köyde de yeni evlenmiş akrabamız Hacı Bayram Şahin var. Onların da orda küçük bir arazisi var. Onun ekinine davarlar girmiş bilmeyerek yahut da bilerek ama bilerek mümkün değil çoban zarar etmez. Bu da yeni evliydi iki üç aylık biraz da bencil bir delikanlıydı biz çocuktuk tabii. Gidiyor çobanları dövüyor. Bunların artık gücüne gidiyor, ikisi bir oluyor bıçaklayıp öldürüyorlar orda. Biz bağı dikiyorduk, haber geldi ki Hacı Bayram'ı Mahrumi'nin amcasının çocukları pıçakladı, öldürdü diye. Biz koşarak gittik ki daha ölmemiş... Allah başa vermesin... Gece öldü. Akrabamızdı ona da bu türküyü söyledi 'Kanlar Akıyor Turna Pınarı' diye.” (KK96).

265. Hoşumuza Gitti Arap Boğası

Hitit geçisine taktık kafayı
Hoşumuza gitti Arap boğası
Bu ülkede çok milletler yaşadı
Roma'sı Bizan'sı nice dehası

Yasalar çıkardı Sümer Kralı
O da bu dünyadan gitti yaralı
Burda kalmışların hepsi buralı
Niçin tuttu Reis Bey'in sârâsı

Ebedin dostudur temelde ezel
Böyle yaratmıştır kudreti Yezel
Bir bağda çiçeğin bolluğu güzel
Her tulumun çabuk iner havası

Tarihe süt veren ana Kibela
Yeniden kız olmaz hemen çabala
Reis Beyin görüşleri kabala
Gökten miydi Orhan Bey'in babası

İsim ayırmıştır garp ile şarkı
Aslında tek döner dünyanın çarkı
Milletin milletten olamaz farkı
Hoş görmektir Mahzuni'nin çabası (Çankaya ve Şerif, 2002: 72)

266. Alay Etme Vaşinkton'un Yosması

Ben bu dilden bilmem ayıp değil ya
Alay etme Vaşinkton'un yosması
Sana göre ben bir deve dikenini
Bana göre sen bir üzüm asması

Bir hikmeti vardır şu bizim dinin
Günahı yamandır yalanın kinin
Üstümüze baş ettiğin Coninin
Reva mıdır tepemize kusması

Ben senin havanı sabırla yendim
Sanma düşmanımsın, sanma gücendim
İtin sülalesi ittir efendim
İsterse elmastan olsun tasma

Mahzuni insanı sevdi bayıldı
Bu yüzdendir düştü kalktı ayıldı
Yandıgımın ilk tarihi sayıldı
Sam amcanın topırağım basması (Çankaya ve Şerif, 2002: 71)

267. Ben miyim Kardeşim Yaz Boz Tahtası

Bir kader yükledin açık alnıma
Ben miyim kardeşim yaz boz tahtası
Yasakları halka ettin boynuma
İnsan değil kelpin olur yaftası

Yutkunmama bile engel eyledin
Alıştım acıya güncel eyledin
Durdurdun çarkımı tembel eyledin
Bekle dönsün çıkmaz ayın haftası

Sevgisizler çarptı hayli harabım
Bilirsin ki koyundan da türabım
Sana niye battı benim şarabım
Gizli köyün ırza geçen softası

Mahzuni Şerif'im benim neyim var
Dertlilikte türlü türlü şeyim var
İmansız cennette günah evim var
Ne adası belli ne de paftası (Çankaya ve Şerif, 2002: 132)

268. Yeşillenmiş Binboğa'nın Mazısı²⁰⁹

Bahar mı oldu Berçenek'in yazısı
Yeşillenmiş Binboğa'nın mazısı
Bir koyun vurulmuş meler kuzusu

Mele koyun mele ben nasıl edem
Başım alıp gene Maraş'a gidem
O dört kuzum ile koyunlar güdem

El sütüne beyaz dedim olmadı
Kömürüne kara dedim olmadı
Bir defa dünyada yüzüm gülmedi

Söyle canım söyle ben nasıl edem
Başım alıp gene Maraş'a gidem
Ne kimseyi görüp ne de incidem

Mahzuni'yim viran oldu pazarım
Kendi kitabımdan okur yazarım
Seni Azrail'e verir ezerim

Söyle canım söyle ben nasıl edem
Bırakıp dünyayı ahrete gidem
Bir canım var Hakk'a teslim edem (Yağız, 1976: 170; ÖK68)

²⁰⁹ Şiiri duygusal bir muhabbet ortamındaki ses kaydında (ÖK68) Mahzuni Şerif, oğlu Emrah Mahzuni ile birlikte seslendirmiştir. Şiiri daha çok Emrah Mahzuni seslendirme yaparken Mahzuni Şerif sonunda "Sağ ol oğlum." demiştir.

269. Böyle mi Olacaktı²¹⁰

Darıldım ben sana canım
Böyle mi olacaktı
Vuruldum baksana kanım
Yerde mi kalacaktı

Hapishane içinde
Minderim kana battı
Yahu bu ne hâldir
Öldüm yedi yıldır

Gardiyan çektı gitti
Dağ gibi ömrüm benim
Ne çabuk söndü bitti

Yoruldu hâl bilmezden
Yaş geldi kırka çıktı
Dirildim geri de öldüm
Dostlar bizi bıraktı
(Dostlar beni bıraktı)

Mahzuni gelir beyler
Bizim yaylada yaylar
Yahu deli miyim
Yok ölü müyüm

Parlayan bizi paylar
Ağlama sızlama
Anam benim
Bir gün biter yaralar

(<https://www.antoloji.com/dargin-mahkum-darildim-ben-sana-siiri/?siralama=p>,
22.12.2019, 23.33'te alınmıştır.)

270. Saray Aldı Hanı Bana Bıraktı

Felek ile de şu dünyayı bölüştük
Saray aldı hanı bana bıraktı
Karış karış da yeryüzünü dolaştık
Dersi aldı derdi bana bıraktı

Nehir aldı da yayla aldı dağ aldı
Mor sümbüllü bahçe aldı bağ aldı
Taksim ettik her hisseden çok aldı
Hile etti azı Mahzuni'ye bıraktı (Zaman, 1997: 427)

²¹⁰ Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir. Birinci dörtlük, albüm kaydında nakarat olarak da okunmuştur.

271. Düz Ovaya Kazı Kazdım Taş Çıktı

Olumsuzluk yaman çekti yakamı
Düz ovaya kazı kazdım taş çıktı
Bilmiyorum gerçek midir şaka mı
Olmaz derler boz kayadan yaş çıktı

Şu gönül dağından kalkmadı puslar
Zalime verildi hakkı mahsuslar
Deveyi habersiz yuttu deyyuslar
Nasip için giren eli boş çıktı

Umut ele gelmez sıratan ince
Hakk'ın bereketi tükenmiş bence
Mevsimler azıttı bana gelince
Ağustosun on beşinde kış çıktı

Mahzuni başımdan gitmedi lanet
Şu zamanda dostluk oldu ihanet
Namussuza doğru baktı adalet
Nedense doğruya gözü şaş çıktı (Çankaya ve Şerif, 2002: 190)

272. Menekşesi Solmuş Güz mü Yaklaştı

Dağlar size soracağım var benim
Menekşesi solmuş güz mü yaklaştı
Fani dünya tek başıma dar benim
Acep selvi boylum nereden aştı

Yalçın kayaların şahin yuvası
Zirvelerin gül baharını havası
Elvan elvan Elbistan'ın ovası
Mevla'm bu ayrılık bana mı düştü

Her kervana geçit vermez bellerin
Binbir koku saçar gider yellerin
Dağlar sizi methetmeyen dillerin
Mutlak sahibine zeval yaklaştı

Yaz gelince kokar menekşe çiğdem
Yaylasız dağların güzelin nidem
Yol verin aşıp da yârime gidem
Ayrılık elinden bağrım tutuştu

Mahzuni kalalı dağlar başında
Gözüm yoktur kecliğinde kuşunda
Elbet mânâ vardır didem yaşında
Bir silen yok imiş bakan savuştu²¹¹ (Çankaya, 1994: 66; Zaman, 1997: 340; Aktaş,
2002: 216-217)

²¹¹ Zaman, 1997: 340'ta dize şu şekildedir: "Bir bilen yok imiş bakan savuştu"

273. Pay Etmişler Deniz ile Karayı²¹²

Bu düzende kim sarar bu yarayı
Pay etmişler deniz ile karayı
Gün gelir de İstanbul'un sarayı
Yere batar ise suç bende değil

Eski kılıç dura dura paslanır
Doğru kalkan paslandıkça paslanır
Ağrı kalkar Ankara'ya yaslanır
Gelir çatar ise suç bende değil

Bir gün tutar dedim gölün mayası
Ulu dava insanlığın davası
Dinli köyün iki dinli ağası
Sabun satar ise suç bende değil

Bize öğüt verir akli çalıklar
Sülaleden yıllık oğlu yılıklar
Bir gün birleşerek küçük balıklar
Vapur yutar ise suç bende değil

Mahzuni Şerif'im halkın gezgini
Olmadı dünyada candan bezgini
Yabalı dirgenli dağlar kuzgunu
Katar katar ise suç bende değil (AK10)

274. Derine Koydun Yarayı

Hey kurşun zalim kurşun
Derine koydun yarayı
Vicdanın yok mu senin
Tarumar ettin burayı

Yaram içten derinden
Bağrımın orta yerinden
Ak alınımın terinden
Zorunan aldın parayı

Ben de sendenim atma
Öldürdün beni ağlatma
Fazla kaşını çatma
Beri gel açtın yarayı

²¹² Mahzuni Şerif, albümünde seslendirme yapmadan önce şunları söylemiştir: “Yandaşlarım, biz üç arkadaşız: Bitkiler, hayvanlar ve insanlar... İlk sömürücü bitkilerdir; havayı, suyu ve toprağı emer ilk sömürücü. Örneğin lale, sümbül gibi, çam gibi... Sonra kalkar deve gibi, çakal(?) gibi bir hayvan çıkar bitkileri yemeye başlar: Keçi gibi... Sonra bir üçüncü arkadaş çıkar: çamı yiyeni ve diğer bitkileri yiyeni yer. O da üçüncü en büyük kuvvet insan!.. Bu insanın en kötü zaafı, geri dönüp kendi kendisini yemesi. Bu üç varlığın üçünün de suçu yoktur. En büyük suç, doğadan bu yana düzenlerin suçudur. Bu düzen yıkılmalıdır. İnsanın insanı yemesine son verilmelidir. Yıkılışın kara düzenler, gelsin insan dünyası...”

Mahzuni Hakk'a dair
Seni de yesin Azrail
İnsanlık kolay değil
Hemi de bilir sırayı (Zaman, 1997: 121)

275. O Bana Gül Verdi Ben Ona Yazı²¹³

Dost bana hediye getirmiş bir gün
O bana gül verdi ben ona yazı
Böyle bir pazara geldik ulaştık
O bana el verdi ben de niyazı

Erenlerin cananında canında
Kâr umulmaz çünkü hanümanında
Cömertler şehrinde dost dükkanında
O bana çok verdi ben de birazı

Böyle bir Ceyhun'da aktık akıştık
Bir çiçek dalında birlik kokuştuk
Bir aynaya çıktık baktık bakıştık
O Alevi dedi bana ben de farazi

Mahzuni'yim böyle ikrar taşıdık
Erenler ceminde aynı yaşadık
Cahilin elinden düştük üşüdük
O fırtına buldu ben de ayazı

(İkiyüzlülerden solduk üşüdük
O fırtına buldu ben de ayazı) (Aktaş, 2002: 225; ÖK71)

276. Zülüfler Bir Yana Çingene Kızı²¹⁴

Bir elinde kalbur keklük bakışlı
Zülüfler bir yana Çingene kızı
Mor fermana giymiş sarı nakışlı
Beş atar ceylana Çingene kızı

Vişne dudağında hayal bir uçuk
İnce gülüşünde gizem küçücük
İnsan güzeline kim demiş buçuk
Küskün baktı bana Çingene kızı

Fal bakayım dedi koy elli kuruş
Rabb'im be ne bakış bu nasıl duruş
Kara gözde anlamlı bir haykırış
Ne desem ki sana Çingene kızı

²¹³ Şiir, Mahzuni Şerif'in (ÖK71)'de seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

²¹⁴ Çankaya ve Şerif, 2002: 108'de şiir için "Ozanın en çok sevdiği şiirlerinden biri. Şiirin öyküsünü anlatmış, bir solukta okumuştur ezberden." şeklinde bir not yer almaktadır ancak şiirin hikâyesi yazılmamıştır.

Rengi desem tıpkı bana benziyor
Gül benzinde nice umut geziyor
Gizli gizli seni kimler eziyor
Der Mahzuni cana Çingene kızı (Çankaya ve Şerif, 2002: 108)

277. Bilmedi Vacibi Farzı

Bizim köye gelen düzrü
Bilmedi vacibi farzı
Başına aldı Gürcü
Yandım yandım ben

Yolda giderken
Döndüm bugünden

Köprünün altı anıt
Neler geçer bir bilseniz
Tarla sulanıyor derin
Yolda giderken

Dünden bugünden
Rüzgâr önünden

Kimine saç, sakal döşek
Kimine kâr etmez fişek
Kimine at, kaz, eşek
Sevdalandım ben

Mahzuni derken
Yolda giderken
Döndüm bugünden
Yolda giderken (Zaman, 1997: 371-372)

278. Nerelere Verdin Haydar'ı

Kör olası kel Ömer
Nerelere verdin Haydar'ı
Geceleri yaktın canımı
Nerelere sürdün Haydar'ı
İtini bağla bari

Bir ineğim vardı yedin
Faiz caizdir dedin
Enini sonunu bilmedin
Yaralara boğdun Haydar'ı
İtini bağla bari

Söyle Haydar'ı suçun
Yakasını yırttın niçin
Muhtar olduğun için

Kanına da girdin Haydar'ı
İtini bağla bari

Haydar yedi kuşunu
Mahzuni gördü onu
Kel Ömer unutma bunu
Hatırın da yıktın Haydar'ı
İtini bağla bari (Zaman, 1997: 120)

279. Konuşma Peşimden Dul Karı Gibi

Sütüne ettiğim kahpenin dölü
Konuşma peşimden dul karı gibi
İzzeti oruspu, kalbi lekeli
Sırıtmama sokağın puştları gibi

Sen fuhuş ederken köşe başında
Ben bir asker idim on üç yaşında
Pis yazılmış kirpiğinde, kaşında
Sinsi gezme Toros sansarı gibi

Gel yüzüme konuş gavat evladı
Bu vahşi fitnenin nedir muradı
Ya babam pezevenk ya anan cadı
Ara bozup durma farfarı gibi

Ayıba gülersen kışın meydanda
Palas beğenmezsin şerefin handa
Şüphem var sendeki dolaşan kanda
Ziynetin sohbetin soytarı gibi

Eşek arısının balı bulunmaz
Çalının dikensiz dalı bulunmaz
Senin gibi ahır malı bulunmaz
Suratın haydutun mezarı gibi

Züppe desem bu şan sana az gelir
İbne desem anlamazsın vız gelir
Kahpe desem itliğine toz gelir
Fiyatın, yırtık don ayarı gibi

Lanet olsun görüşüne gözüne
Küfrüme yazıktır sövsem yüzüne
Söven çoktur padişahın izine
Kâmil ol Mahzuni Hünkârı gibi (Zaman, 1997: 334-335)

280. Sultan Süleyman'ın Gittiği Gibi

Benim deme dostum sen de gidersin
Sultan Süleyman'ın gittiği gibi
Âdem Peygamber'in Havva'sı için
Arasat Dağı'nda bittiği gibi

Bak nice sultanlar oldu köşkünden
Beş metre bezinden, tatlı düşkünden
Kenan ellerinden Yusuf aşkından
Gözün yaşlarını döktüğü gibi

Bir Nemrut var idi çok iyi düşün
Tanrı'yım der idi yalanı peşin
Alevi tükenmez ulu güneşin
Ateşte balıklar bittiği gibi

Her şahta bulunur, gözü sürmeli
Sürmeler silinir yüzü burmalı
Mahzuni bir yerde ceza görmeli
Çünkü yaptığını çektiği gibi (Zaman, 1997: 440-441)

281. Yüreğimden Bir Ah Çıkar Ok Gibi

İnce ince gurbet batar bağrıma
Yüreğimden bir ah çıkar ok gibi
Düşündükçe geçip giden yılları
Huzurumu bir şey çarpar şok gibi

Zulmün sonu yoktur hey ciğerparem
Gizemler içinde yıkıldı harem
Yok artık tutuşan Aslı'yla Kerem
Âşıkların aşka karnı tok gibi

Sevda yollarında kaç yolcu bekler
Birbirine çarpıp kaçan yürekler
Buzul kıyılarda hayal inekler
Bir dalar bir çıkar hasta fok gibi

Söylerler ki sana n'olmuş Mahzuni
Bilmezler ki nasıl solmuş Mahzuni
Tepe tırnak çıban olmuş Mahzuni
Dünyaya hoş bakar derdi yok gibi (Çankaya ve Şerif, 2002: 76)

282. Akar Gözlerimin Yaşı Dem Gibi²¹⁵

Kör olası devran tersine döndü
Akar gözlerimin yaşı dem gibi
Bize doğan güneş yoruldu söndü
Zalım hayat sanki benim nem gibi

Bahar geldi pınarlarım kurudu
Dağlarımı kara bulut bürüdü
Bize tatlı bakan gözler çürüdü
Karşımızda beyler gezer kem gibi

Evrak evrak günahımız yazıldı
Yavaş yavaş kör kuyular kazıldı
Korkarım dünyanın karnı bozuldu
Beyler beni yedi gitti yem gibi

Dost Mahzuni aktı aktı duruldu
Zalimin günahı benden soruldu
Ezildi bellerim sanki kırıldı
Yorgun atın ağzındaki gem gibi (Zaman, 1997: 226; Aktaş, 2002: 135; ÖK24; ÖK355)

283. Kayalar Önünde Sıralar Gibi

Dağlar mektebinde okudum yazdım
Kayalar önünde sıralar gibi
Ayağım var dedim gezdim ha gezdim
Bağlanmak bilmeyen yaralar gibi
(Aman aman aman aman, yaralar gibi)

Ne çabuk kesildi fesim avazım
Şubat ayı gibi baharım yazım
Turan mı silindi yoksa ki yazım
Elden ele gezen paralar gibi

Mahzuni Şerif'im kararsın solsün
Kararıp solması bir derman olsun
Benim iyim kötüm tarihte kalsın
Ballardan(?) silinmez karalar gibi (ÖK339)

²¹⁵ Mahzuni Şerif, özel ses kaydında (ÖK24) şiiri seslendirmeden önce muhabbet ortamındaki kişilerden "Himmet edin erenler!" diye himmet ister. İçlerinden "emmi" dediği kişi himmet eylemeyince Mahzuni Şerif "Emmi himmet eyle!" der ve emmi himmet eyleyince Mahzuni Şerif söylemeye başlar. Şiiri o muhabbet ortamında ise şu şekilde seslendirmiştir:

"Kör olası devran tersine döndü / Akar gözlerimden yaşlar dem gibi
Bize bakan gözler ne çabuk söndü / Karşımızda dostlar gezer kem(?) gibi
Ankara'dan günahımız yazıldı / Yavaş yavaş kör kuyular yazıldı
Korkarım ki dünyanın karnı bozuldu / Beyler bizi yedi gitti yem gibi
Dost Mahzuni aktı aktı duruldu / Zalımın günahı benden soruldu
Ezildi bellerim sanki kırıldı / Yorgun atın ağzındaki gem gibi"

284. Ecel Fermanımı Onamış Gibi

Gurbet buram buram akar göğsümden
Ecel fermanımı onamış gibi
Karalar göç etti saçtan sakaldan
Derbeder gezerim bunamış gibi

Sıra sıra domur domur yaşlarım
Her akışta bir figana başlarım
Sanki selam durmuş mezar taşlarım
Şimdiden baykuşlar tünemiş gibi

Menekşeydim kezbi yedi sapımı
Mor kayadan çıkarmıştım tapumu
Arada felaket yoklar kapımı
Gözün kapar gider denemiş gibi

Şahlanan gençliğim geçti kaç para
Kaptırdık pabucu ah ile zara
İyi günlük iki yüzlü dostlara
Kalbimin ortası kanamış gibi

Mahzuni Şerif’i dostlar severdi
Felek cefasını verdi ha verdi
Devede kıl değil Eyub’un derdi
Daha Allah bizi sınamış gibi²¹⁶ (Çankaya, 1994: 62; Zaman, 1997: 337, 501; Aktaş,
2002: 213)

285. İki Dakka Şurda Dur Meyhaneci

Başka bir sarhoşum uzak mesele
İki dakka şurda dur meyhaneci
Dinlemek ne kadar sence zor ise
Bir de inlemeyi sor meyhaneci

Bu kaçınıcı kadeh akşamdan beri
Tek şeyde takıldı gözümün ferî
Ben ne bir sarhoşum ne de serseri
Zannelemek bana kor meyhaneci

Sen bile görmedin girdiğim zaman
Gıygıdıyla başlar iken ilk keman
Akan gözyaşıma gülme ha aman
Birazcık aklını yor meyhaneci

Mahzuni denilen bir adam varmış
Gömlek değil vücudunu dert sarmış
Yüz rengimde sakallarım sararmış
Niye göz pınarım mor meyhaneci (Çankaya ve Şerif, 2002: 43)

²¹⁶ Zaman, 1997: 337’de dize şu şekildedir: “Daha Allah bizi sınar mı sınar”

286. Anlamam ki Cici Bici

Ben kaba geldim dünyaya
Anlamam ki cici bici
Sen mermerde kayar iken
Ben hayal ettim kerpici

Birlikte girmedik çarka
Sen ezelden çıktın arka
Dikkat ettin mi bu farka
Demiri sevmiş keçeci

Hep sen beni aptal bildin
Oysaki adam değildin
Hiç sordun mu kimden geldin
Anan neci baban neci

Mahzuni sazıyla ayıp
Böyle çaldım insan sayıp
Adına pop müzik deyip
Bana gülme tenekeci (Çankaya ve Şerif, 2002: 120)

287. Niye Böyle Değirmenci

Bazen unun kara çıkar
Niye böyle değirmenci
Taşında yumuşaklık mı var
Niye böyle değirmenci

Deli gönlüm olmuş densiz
Böyle yollara gidensiz
Taş dönmüyor susuz nesiz
Niye böyle değirmenci

Suda uyumak olur mu
Uyumuş demek olur mu
Karadan yumak olur mu
Niye böyle değirmenci
(Kepekten yumak olur mu
Niye böyle değirmenci)

Der Mahzuni hâlım kısık
Üzerime yeller esik
Üstelik de suyum kısık
Niye böyle değirmenci
(Üstelik de suyum kesik
Niye böyle değirmenci) (ÖK94)

288. Böyle Emreylemiş Hak Değirmenci

Bu yıl buğday kesat, arpa getirdim
Böyle emreylemiş Hak değirmenci
Kıtlık bastı tüm davarı batırdım
Giydiğim şalvara bak değirmenci

Ağılım varıdı altı köşeli
Odam sayılırdı halı döşemeli
Kim demiş fukara olmaz neşeli
Şuraya bir ocak yak değirmenci

Bu taşı döndüren altında çarkı
Yolcunun hancıdan uzak mı farkı
Ben türkü söyleyim sen de bir şarkı
Hele iki kadeh tak değirmenci

Mehtap dolu dizgin çırayı söndür
Bir şarap sakladım altmış beş gündür
Madem kadeh yoktur iki tas indir
Mahzuniler gibi ak değirmenci (Çankaya ve Şerif, 2002: 106)

289. Hak Nebi'ye Oku Dedi Duy Dedi

Okudum Kur'an'ı bildim ebcedi
Hak Nebi'ye oku dedi duy dedi
Sure sure gökyüzünden akanlar
Senden evvel gelenlere uy dedi

Demek ki Hak idi Hazreti Musa
Demek Muhammed'in atası İsa
En büyük dilinden yazılan yasa
Âdem yeryüzünde tek bir soy dedi

Her cahil bilemez böyle bir demi
Hak sözünden dönmez unutmama emi
Kendi yarattığı benî-Âdemi
Nasıl olur öldürüp vur kıy dedi

Ulu bir ulema yanlışa gitmez
Hakk'ın bereketi tükenmez bitmez
Belki de kendisi beş para etmez
Mahzuni'nin dediğini say dedi (Çankaya ve Şerif, 2002: 116)

290. Ali Hoca Bana Nikâhsız Dedi

Dinleyin komşular duyun ahali
Ali Hoca bana nikâhsız dedi
Burnunda nezlesi yoluk sakalı
Deli Hoca bana nikâhsız dedi

Cübbesinde nakış mestinde boya
Muskayı dik yazar kalemi soya
On İki İmam'ın kuluyum diye
Ali Hoca bana nikâhsız dedi

Haber yok yüzünün som karasında
Başını yitirir hâl sırasında
Sohbet meydanında dost arasında
Çalı Hoca bana nikâhsız dedi

Beş sefer boşanıp geri almadım
Büyü yapıp kadın aklı çelmedim
Secde yapıp gıybet ile dolmadım
Dolu Hoca bana nikâhsız dedi

Hayır yoktur özüründe suçunda
Başı posta bağlı kalbi kışında
Meclisi kocasız avrat içinde
Sulu Hoca bana nikahsız dedi

Sırrını bilmem ker postuna yatanın
Buğday bulgur için kalem tutanın
Şu yalan dünyada hazır Şeytan'ın
Yolu Hoca bana nikâhsız dedi

Yıkanmamış sarıkları buruşmuş
Karakâşa beyaz benek karışmış
Muska yapıp falıyanan erişmiş
Veli Hoca bana nikâhsız dedi

Kime bir zararı vardı sayımın
Hedefin bilirim ben niyazımın
İmam Cafer atar ille azamın
Kulu Hoca bana nikahsız dedi

Bir hoca nikâhı yapar ise sır
Öbür hoca ona söyler ki kâfir
Sıtkında sıttık var yüzünde mekir
Tülü Hoca bana nikâhsız dedi

Ben bir Suna sevdim kendi nikâhtır
Vekilim aşkımdır, kefilim Şah'tır
Niyetim menzirim, Mahzuni rahtır
Ali Hoca bana nikâhsız dedi (Ertekin, 2021a: 250-251)

291. Söz Verdi de Keyfo Ağam Gelmedi

Dört yıl oldu bizim köyden gideli
Söz verdi de Keyfo Ağam gelmedi
Bizim ile fotoğraflar çekti
Poz verdi de Keyfo Ağam gelmedi

Hohho Ağam gelecek
Tehho Ağam gelecek
Yıllar yılı kovalar
Keyfo Ağam gelecek

Köprüler yaptırдық yarısı delik
Elimizde yoktur ki metelik
Kefen olsun diye birkaç metrelik
Bez verdi de Keyfo Ağam gelmedi

Hohho Ağam gelecek
Tehho Ağam gelecek
Yıllar yılı kovalar
Keyfo Ağam gelecek

Der Mahzuni adam küsmez dostuna
Çok girenler oldu kuzu postuna
Merhem diye yaramızın üstüne
Tuz verdi de Keyfo Ağam gelecek

Hohho Ağam gelecek
Tehho Ağam gelecek
Yıllar yılı kovalar
Keyfo Ağam gelecek (Pehlivan, 1985: 26; Zaman, 1997: 300)

292. Bunun Gibi Daha Arsız Gelmedi

Bizim toprak toprak olduktan beri
Bunun gibi daha arsız gelmedi
Bu kadar sap yiyip saman bırakan
Ağzı çirkin yüzü nursuz gelmedi

Zehir ile yaremizi elledi
Ateş ilen terimizi yelledi
Bizim elin anasını belledi
Böyle dinsiz böyle hırsız gelmedi

Der Mahzuni insanların zorbası
Terimizden pişti havyar çorbası
Dün boynunda gezer iken torbası
Yüzü kara gitti ama karsız gelmedi (Zaman, 1997: 472-473)

293. Domdom Kurşunu Değdi²¹⁷

Kaşların arasından
Domdom kurşunu değdi
Bir avcı vurdu beni
Bin avcı beni yedi...

Ah dedim ağladım
Yaremi bağladım
Eğdi yâr boynun eğdi
Mevla'm Kerim'sin dedi
Hançer yarası değil
Domdom kurşunu değdi

Gel gel gümle gel
Gel gel gümle gel
Gel böğrüme domdom kurşunu

Bugünüm harap oldu
Dünden iyi midir ki
Doktor hasta ben hasta
Benden iyi midir ki

Ah dedim ağladım
Yaremi bağladım
Eğdi yâr boynun eğdi
Mevla'm Kerim'sin dedi
Hançer yarası değil
Domdom kurşunu değdi

Gel gel gümle gel
Gel gel gümle gel
Gel böğrüme domdom kurşunu

Mahzuni yâr benim
Hâlimi anlasaydı
Bütün dertliler gibi
İnleyip dinleseydi

²¹⁷ 10 Ocak 1986 Gaziantep'te Fikret Otyam, "Adnan Yavuz(?), Mahzuni Şerif, Cafer Dost, Osman Dost" ile muhabbet ortamında (ÖK175) "Domdom Kurşunu" şiiri üzerine muhabbet açılır. Bunun bir oyun havası mı halay mı olduğu, isminin bazı kişilerce "Zam Zam Kurşunu" diye değiştirilip hükümetle ters düşüldüğü, müziğinin güçlü olduğu konuşulur. Fikret Otyam, Mahzuni Şerif'e "Bunun aslı nedir?" diye sorar. "Doktor hasta ben hasta / Benden iyi midir ki" dizelerinden yola çıkarak toplumsal bir mesaj mı içerdiği de sorgulanınca Mahzuni Şerif "Bir genellemedir Türkiye'de 'Domdom Kurşunu'. Ama her kafadan bir ses kendine göre bir yorumlama yapıyor. 'Domdom Kurşunu' yapılışında bir güzellemedir." der ve şiirini seslendirip bitirir ardından "Olay budur." der. Muhabbetin sonunda şiirin aslında bireysel olduğu toplum katında ise toplumsal olarak algılandığına, halkın hepsine dokunduğuna değinilir.

Ah dedim ağladım
Yaremi bağladım
Eğdi yâr boynun eğdi
Mevla'm Kerim'sin dedi
Hançer yarası değil
Domdom kurşunu değdi

Gel gel gümle gel
Gel gel gümle gel
Gel böğrüme domdom kurşunu (Yağız, 1999: 209; Zaman, 1997: 291-292; Doğan,
2009: 132; ÖK175)

294. Kul Himmet'im Senin Derdin Neyidi

Horasan'dan gelmiş burda yatarsın²¹⁸
Kul Himmet'im senin derdin neyidi
Toprak sudan bu göllere bakarsın
Kul Himmet'im senin derdin neyidi

Bu kadar zehri nasıl yutarsın
Burdan gelmiş gitmiş çalım atarsın
Bizi nasıl Osmanlı'ya satarsın
Kul Himmet'im senin derdin neyidi (ÖK89)

295. Keder Doldu Elem Geldi

Şu benim dertli başıma
Keder doldu elem geldi
Mey karıştı gözyaşıma
Keder doldu elem geldi

Elem geldi elem geldi
Keder hep başıma vurdu

Bugün içtim çok sarhoşum
Duvara çarpıldı başım
Değme meyhaneci hoşum
Keder doldu elem geldi

Elem geldi elem geldi
Sanki beni bilen geldi

Bir bahçeye girdim baktım
Dikeni çok imiş bıktım
Başıma taş vuracaktım
Keder doldu elem geldi

²¹⁸ Mahzuni Şerif, şiirinin sadece iki dördlüğünü ses kaydında seslendirmiştir, ikinci dördlükten sonra sazla eşlik etse de şiirin devamını getirmemiştir. Bu ses kaydında şu açıklamaları yapar: "Ey insanlık, ben Mahzuni Şerif, yıl 1988. Almus'tayım. Tokat'a bağlı burası. Akarçay kasabası... Pir Sultan Abdal'ın emmisi oğlu Kul Himmet'e bakıyorum. Onların amcasının oğluyum ben de..." devamında Almus'a dair tarihi bilgilerini aktarır.

Elem geldi elem geldi
Sanki derdim bilen geldi

Tutup saçlarımı yoldum
Kel oldum düşüp yoruldum
Anladım belamı buldum
Keder doldu elem geldi

Keder bitmez elem bitmez
Kedersiz bülbüller ötmez
Mahzuni her gece yatmaz
Keder doldu elem geldi (AK11)

296. Dostlar Bu Boynuzlu Nereden Geldi

Sipariş mi verdin mektup mu yazdın
Dostlar bu boynuzlu nereden geldi
Yıllardır kendine kızdım ha kızdım
Dostlar bu boynuzlu nereden geldi

(Geldi geldi sanki bizi mi buldu)

Washington'dan getireyim yemini
İstanbul'da sürdürelim demini
Yavrum çeken yok mu senin gemini
Dostlar bu boynuzlu nereden geldi

(Geldi geldi bizim milleti buldu)

Zam diyerek toprak kattı şekere
Alıştırdı bizi kuru şüküre
Avradımı şeytsin fakir fukura
Dostlar bu boynuzlu nereden geldi

(Geldi geldi bizim milleti buldu)

Gayrı dayanamam senin acına
Göbeğini koydum zalim sancına
Dost Mahzuni söver senin bacına
Dostlar bu boynuzlu nereden geldi

(Geldi geldi bizim fakiri buldu) (ÖK79; ÖK177)

297. Ne Kadar Yalvarsam Hakk'a Vız Geldi

Şükür belasından kurtulamadım
Ne kadar yalvarsam Hakk'a vız geldi
İnanmadım kader denen tatlıya
Amma felek saldırdıkça hız geldi

Olmaz değil kulak verin şu işe
Tirilyarder avuç açar başışe
Bizim elde elli yıllık fahişe
Bir saraya gelin gitti kız geldi

Mavalın kavalı ötken mi ötken
Kimin şeyindedir köylü üretken
Boz Muharrem boklu suya hasretken
Sakıp Beye Sibirya'dan buz geldi

Mahzuni uyarsa gerçeğe uyar
Dinime ne korkar ne sözden cayar
Korkarım ya polis ya savcı duyar
Yavaş yavaş yüreksiz cız geldi (Çankaya ve Şerif, 2002: 84)

298. Harman Kalktı, Bulgurları Serildi

Durmuş bizim köyden haber sorsan²¹⁹
Harman kalktı, bulgurları serildi
On yedi yıl evvel ölen Haceli
Seksen bir yaşında geri dirildi

Kömüş Hasan inek alıp satıyor
Kasım'ın onunda düğün tutuyor
Cin Mehmet yel oldu düştü yatıyor
Bir acayip kulakları gerildi

Götürdüler İbiklerin Tulay'ı
Kel Muhtar'a sövdüğünden dolayı
Kır Bekir bilmeden yutmuş kalayı
Çok ayıp yerinden serum verildi

Üç it tuttu Yahyaların Hasan'ı
Toz ediyor o geçeye geçeni
Bizim Yusuf değiştirmiş lisanı
Valla görsen kırıldı da kırıldı

Şimdilik bu kadar işte Durmuş'um
Selam verip hatırımı sormuşum
Gece olmuş geç farkına varmışım
Sığır geldi sıpaları derildi (Zaman; 1997; 104-105; Aktaş, 2002: 67-68, ÖK4)

²¹⁹ Şiir, Mahzuni Şerif'in ses kaydında seslendirdiği gibi düzeltilmiştir. Şiirin son dördlüğünün ilk dizesi Zaman, 1997: 105 ve Aktaş, 2002: 68'de şu şekildedir: "Mahzuni bu kadar işte Durmuş'um"

299. Bir Kanadı Kırık Şimdi

Eyvah eyvah yeşil ördek
Bir kanadı kırık şimdi
Güvendiğim yiğitlerin
Umutları vuruk şimdi

Ali Ali güzel Ali
Hem akilem hem de veli
Benim derdimin dermanı
Pir'im Hacı Bektaş Veli

Ali Ali Merdan Ali
Canım sana kurban Ali
Gel benim derdim dermanı
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Pir Sultan'ın boynu düştü
Yanan yandı gören şaştı
Cemimize cin karıştı
Talibimiz çürük şimdi

Ali Ali canan Ali
Han'ı Şahı Merdan Ali
Gel benim derdim dermanı
Pir'im Hacı Bektaş Veli

Ali Ali Merdan Ali
Canım sana kurban Ali
Gel benim derdim dermanı
Pir'im Hacı Bektaş Veli

Mahzuni gönül bülbülü
Sevmiyor siyah sümbülü
Avcılar vurmuş Döldül'ü
Karakaçan yürük şimdi

Ali Ali Merdan Ali
Her derdime derman Ali
Senin art niyetin olmaz
İnsan için insan Ali

Ali Ali Merdan Ali
Canım sende kurban Ali
Gel benim derdim dermanı
Pir'im Hacı Bektaş Veli (Zaman, 1997: 488-489)

300. Kanlı Zalım Güler Eğlenir Şimdi

Prangalar çiçek açtı kolumda
Kanlı zalım güler eğlenir şimdi
Devriyeler gezer oldu yolumda
Obamızda kara bağlanır şimdi

Devriyeler gezer oldu yolumda
Obamızda kara bağlanır şimdi
Düşler dolar parmaklığın ardına
Bir gönüldür hasret kalmış yurduna

Kurban oldum dağ başının kurduna
Belki arkamızda avlanır şimdi
Kurban oldum bu dağların kurduna
Belki aramızda avlanır şimdi

Der Mahzuni Şerif geçen ayların
Vefası kalmadı zülfü yayların
Baharda günahı olmaz çayların
Dereler coş eder çağlanır şimdi

Baharda günahı olmaz dost dost çayların
Dereler coş eder çağlanır şimdi (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>,
14.04.2020, 23.55'te alınmıştır.)

301. Bellerim Kırıldı İnliyor Şimdi

Felek postu ile girdi koynuma
Bellerim kırıldı inliyor şimdi
Değirmende toz karıştı unuma²²⁰
Yoğurduma pişirdim yenmiyor şimdi

Ömür geldi geçti talan mı talan
Ahınan vah oldu geride kalan
Geçti başımıza oturdu yalan
Doğru söze kimse dönmüyor şimdi

Uyardığım devlet tümünden uyudu
Gözleri kör kara kara suyudu
Tutuştı harmanım ataş büyüdü
Kızılırmak gelse sönmüyor şimdi

Yürü felek yürü nedir bu hâllar
Büküldü töreler eridi yollar
Kör aslana ıslık çaldı çakallar
Adıma Mahzuni denmiyor şimdi (Zaman, 1997: 397-398)

²²⁰ Şiirin bu ve bazı diğer dizeleri, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği hâli ile düzeltilmiştir.

302. Binboğa Dağı'nda Kar Olmaz Şimdi

Gene yükseklerden uçarsın gönlüm
Binboğa Dağı'nda kar olmaz şimdi
(Hey hey ömrüm hey)
Bahar gelsin mor çiçekler açılsın
Yaylalar yas tutar yâr olmaz şimdi

(Deh deh dumanlı dağlar oy)²²¹

İnci Deresi'nden geliyor Kırklar
Kırkları ne bilir sevdası yoklar
(Oy ömrüm oy)
Kerbela'ya dönmüş, kurumuş otlar
Ala keklikleri var olmaz şimdi

(Deh deh dumanlı dağlar oy)

Mahzuni bu nasıl onulmaz derttir
Dünya gözü açtım, yerim gurbettir²²²
(Oy oy ömrüm oy)
Ben sılaya sıla bana hasrettir
Ağlayıp sızlanmak zor olmaz şimdi

(Deh deh dumanlı dağlar oy) (Zaman, 1997: 444)

303. Bir Kahvenin Hatırı Var Efendi

Bin senelik saygı sana yetmez mi
Bir kahvenin hatırı var efendi
Ateş olan yerde duman tütmez mi
Bunu sağır sultan duyar efendi

Dur dur utanmaz
Hakk'ın emrine kanmaz
Dünyada adam yakan
Ahirette nasıl yanmaz

Beni öz bacımın eşi ettin sen
Şeytan'ın gittiği yere gittin sen
İnsan kanı için oruç tuttun sen
Bundan akrep bile cayar efendi

Dur dur utanmaz
Hakk'ın emrine kanmaz
Dünyada adam yakan

²²¹ Bu dizeler, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği hâli ile düzeltilmiştir.

²²² Zaman, 1997: 444'te bu dize şu şekildedir: "Dünyaya gözümü açtım, yerim gurbettir" Ancak bu şekilde şiirin hece ölçüsü kalıbına uymadığı ve Mahzuni Şerif'in albümde seslendirdiği hâline uymadığı için dize bu şekilde albümdeki seslendirme hâli ile düzeltilmiştir.

Ahirette nasıl yanmaz
Mahzuni derdini gönlüne gömer
Anasın bulamaz derdini emer
Senin yüreğinde yatıyor Ömer
Benimki sağımda Haydar efendi

Dur dur utanmaz
Hakk'ın emrine kanmaz
Dünyada insan yakan
Ahirette nasıl yanmaz (Zaman, 1997: 487)

304. Sümbül Ağa İndi Bindi

Bizim beli çürük ata
Sümbül ağa indi bindi
Köye tahsildar gelince
Yedi gitti hindi mindi

Arpa ekmeği köyün çamur
Bizim köyün yolu çamur
Ele haşır haşır yağmur
Bize geldi dindi sindi

Gel düşünme üçü beşi
Batmadan ömür güneşi
Kör olası devlet kuşu
Bir zalıma geldi konu

Sümbül ağanın beygiri
Bir ileri bir de geri
Pehlivanı bir serseri
Tuşa vurdu yendi yendi

Davul çalar gümbür gümbür
Bu yaralı damat kimdir
Mahzuni bir kıvılcımdır
Sanmayın ki yandı söndü (AK12)

305. Giydirdiğin Hırka Çabuk Delindi

Veysel babam uyan bak şu halıma²²³
Giydirdiğin hırka çabuk delindi
Senden bir emanet almıştım ama
Kara yüzlü hırsız giydi çalındı

Söndü gözlerimden eski ışıklar
Sırtımda bebeğim yedi beşikler
Birbirine düşer oldu âşıklar
Sazlar teller bölük bölük bölündü

²²³ Doğan, 2009: 42'de dize şu şekildedir: "Veysel baba uyan bak şu halıma"

Emek verip diktirdiğim bağlara
Daha koruk iken düştü bir sara
Altun aramaya çıktım dağlara
Salladım küreği tüfek bulundu

Neyleyim gidermiş huylu huyunca
Uzansam toprağa boylu boyunca
Meyhanede imam gördüm deyince
Mahzuni şerif'im kafir bilindi (Zaman, 1997: 210; Aktaş, 2002: 113; Doğan, 2009: 42)

306. Yara Derdi, Bere Derdi, Bel Derdi

Sayamam derdim var binler üstünde
Yara derdi, bere derdi, bel derdi
Düşmüşüm gurbete ağlarım günde
Para derdi, mangır derdi, pul derdi

Genç yaşında neler geldi başıma
Bakan olmaz gözlerimin yaşına
Uğramışım zalim kader kaşına
Hayal derdi, elem derdi, hâl derdi

Erenlerin köprüsünden geçemedim
Belli başlı birisini seçemedim
Bir mürşitten bade içmedim
İrfan derdi, sultan derdi, kul derdi

Bakarım bakarım sılam görünmez
Dertli gönül sefahata bürünmez
Askerlikte intizamsız yürünmez
Marş derdi, dur derdi, sol derdi

Demirc'olsan çekiç değer eline
Kömürc'olsan lağam uçar beline
Evlensem ne derler benim hâlime
Ocak derdi, çocuk derdi, çul derdi

Tacir olsam ben bir çıksam pazara
Hangi malım değecektir nazara
Günahım çok sığamam ki mezara
İman derdi, Kur'an derdi, yol derdi

Çıksam avcılığa güzel bir seher
Attığım kurşunlar hep bana değer
Bir daha eline geçmezmiş meğer
Ana derdi, baba derdi, el derdi

Gezerek usandım dağ ile taşı
Daha neler çeker aslanın başı
Durmayıp akıyor gözümün yaşı
Akar derdi, coşar derdi, sel derdi

Tüccar olsam gelir gider eylesem
Herkes bir taş vurur doğru söylesem
Ben de şaşım dostlar netsem neylesem
Bakkal derdi, şeker derdi, bal derdi

Mecnun'a mecnunum boynumuz buruk
Şakir Baba derler bir sulbu Cırık
Aşıkım yanarım ey özü yanık
Mahzun derdi, Mahrum derdi, dil derdi (Ertekin, 2021a: 151-152)

307. Utanmaz Bu Tacı Sana Kim Verdi

Allah'ın kovduğu kulun sövdüğü
Utanmaz bu tacı sana kim verdi
Ne hastasın ne doktorsun görmedik
Bu kadar ilacı sana kim verdi

Beddualar verdik neden ölmedin
Utanmadın ağlamadın gülmedin
Namaz nedir niyaz nedir bilmedin
Şu Mekke'yi hacı sana kim verdi

Hem evladı yedin hem de atanı
Düşünmedin topraklarda yatanı
Devleti milleti bütün vatanı
Ulan hey civacı sana kim verdi

Bir gün gelecek ki kim kime güler
Dişi olmazsa da damağı biler
Böyle ev sahibi olmaz dürzüler
Ya bizi kiracı sana kim verdi

Mahzuni der ne biçim gelenek
Bundan gelin bilenek de bilenek
Şu dünyada işin iştir pezevenk
Bize darağacını kim verdi (Zaman, 1997: 97-98)

308. Tüf Diyerek Tüf Diyerek Can Verdi

Selavatsız göçer iken sedirde
"Tüf" diyerek "tüf" diyerek can verdi
Bilmem ki dünyada neyi kazanmış
Öf diyerek öf diyerek can verdi

Bir defa gülmedi belki on binde
İlgisi kesikti boğuzda kinde
Kırk yıl boyu tek odanın içinde
Küf diyerek küf diyerek can verdi

Karıncaya keklük bu oldu neden
Çakal fille güreş tuttu bilmeden
Bir padişah yaptık sulu kuleden
Def diyerek def diyerek can verdi

Mahzuni beladan öte git öte
Yalvarıp yakarma itoğluite
Son nefeste dili yoktu iffete
“İf” diyerek “if” diyerek can verdi (Çankaya ve Şerif, 2002: 89)

309. Yollar Birleşsin Haydi

Barış gelsin dağlara
Yollar birleşsin haydi
Geçmişten geleceğe
Yıllar birleşsin haydi yıllar birleşsin

Bu memleket bizim can ocağımız
Hak'tan başka yoktur varacağımız
Çağımız insanı sevme çağıdır
Kollar birleşsin haydi kollar birleşsin

Dinli dinsiz insandır
Boş yere akan kandır
Bu kök bu ağaçtandır
Dallar birleşsin haydi dallar birleşsin

Ağrı'nın gölgesi Tekirdağ'ında
İzmir'in kuyusu Van bucağında
Bayram olsun bizim elin sağ'ında
Sol'lar birleşsin haydi sol'lar birleşsin

Karanlıklar dağılsın
Sabahlara varılsın
Birbirine sarılsın
Kollar birleşsin haydi kollar birleşsin

Mahzuni Şerif'im bizim memleket
Barış mübarektir barış hareket
İkilikten doğar bunca felaket
Yerde kanlar gördüm canlar birleşsin

Haydi yollar birleşsin
Cumhuriyet ne hoştur

Batıl yolu yokuştur
Gelecek kurtuluştur
Ballar birleşin haydi, ballar birleşin (Zaman, 1997: 491)

310. Kötü Kötü Duruşundan Belliydi

Bu kedinin bu ciğeri kapması
Kötü kötü duruşundan belliydi
Gizli namussuzun kör olmadığı
On ikiyi vuruşundan belliydi

Dizgini zor tutar şahlanan atın
Şah çürük, körün vardığı katın
Patlaması muhtemeldi saatın
Zembereği kuruşundan belliydi

Ta şafaktan yolculuğa çıkmıştı
Kan emmekten değil, haktan bıkmıştı
Vurmak için kafasına takmıştı
Adresini soruşundan belliydi

Mahzuni dönerken başı hoş döndü
Baharının tezgahında kış döndü
Dumana yürüdü eli boş döndü
Çırpınarak varışından belliydi (Çankaya ve Şerif, 2002: 109)

311. Boz Duman Görünür Kışla Gediği

Çıktım Şar Dağı'nın Dede beline
Boz duman görünür kışla gediği
Ceyhan suyu Elbistan'ın kaynağı
Battalı Gazi'nin cennet dediği

Kolay olmaz it kıranın gölgesi
Çağlar Hurman ile Tanır beldesi
Örenli Yaylası tatlar bölgesi
Yaman olur tarhanası hediği

Yeşili destandır bizim Afşin'in
Hunu'nun Lorşun'un toprak taşının
Güzeli tükenmez dağlar başının
Eşe, Güllü, Döndü, Ceren, Fadiği

Berçenek yurdumdur babamdan soyum
Kantarma dostuna olur mu doyum
Yüz elli beş köyün hangisin sayım
Gece gündüz bulgur ayran yediği

Bir münafık bir yel estirdi gitti
Köyümde dilimi kestirdi gitti
Elbistan'ı bana küstürdü gitti
Der Mahzuni tutulası sidiği (Çankaya ve Şerif, 2002: 157)

312. Dur Be Dur Be Dur Saki²²⁴

Artık bardak boşaldı
Dur be dur be dur saki
Şen değil meyhaneler
Dur be dur be dur saki

İlimiş gözyaşlarım
Dur be dur be dur saki
Kan damlar şarkı söyler
Dur be dur be dur saki

Mezem kederdir benim
Dur be dur be dur saki
Ağlamam nedir benim
Dur be dur be dur saki

Hâlim nicedir benim
Zannetmem bilsin beyler
Dur be dur be dur saki
Uzat bana sigara
Dur be dur be dur saki

Nur dolsun duvarlara
Dur be dur be dur saki
İç düşman ben avara
Dur be dur be dur saki
Şimdi dostumdur meyler
Dur be dur be dur saki

El çıktı Ay'dan aştı
Dur be dur be dur saki
İçenler yaydan aştı
Dur be dur be dur saki

Rezalet boydan aştı
Dur be dur be dur saki
Fikrim beni del'eyler
Dur be dur be dur saki (ÖK363)

²²⁴ Şiir, kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırılan albümün ses kaydından (ÖK363) alınmıştır. Kayıta şiirin mahlas bölümü yer almadığı için yazılamamıştır.

313. Ötüşür Bağında da Kuşu On İki²²⁵

Cennet dedikleri de ulu mekânın
Ötüşür bağında da kuşu on iki
Âdemoğulları da kavgaya girmiş
Habil'in Kabil'e de taşı on iki

İdris Peygamber'de on iki iğne
Dokunmadan diker de biri birine
Nuh Nebi çıkarken de derya seline
Altı ay baharın da kışı on iki (Zaman, 1997: 474; Yağız, 1999: 211)

314. Atım Dizgin Tutmaz Coşarım Belki

Aladeli'm depreştirme yaramı
Atım dizgin tutmaz coşarım belki
Gözlerim üstümde kara bulutlar
Yağmur tane tane boşarım belki

Ahınan vahınan nice dağ aştım
Kılavuz kayboldu bir zaman şaşım
Deryanın içinde susuzum düştüm
Bir su ver ki yaşarım belki

Mahzuni Şerif'im uttum utuldum
Sevdanın elinden ar(ın)dım kurtuldum
Ağustos ayında kışa tutuldum
Şubat aylarında bişerim belki (ÖK86)

315. Ben Alevi Olamam ki²²⁶

Bana bir Sünni demişler
Ben Alevi olamam ki
İşim gücüm yalan dolan
Ben Alevi olamam ki
(Olsam da bilemem ki)

On İki İmam'ı hakır
Bende layık iman yoktur²²⁷
Aleviyim diyen çoktur
Ben Alevi olamam ki
(Olsam da bilemem ki)

²²⁵ İki kaynakta da mahlas bölümü yoktur. Mahzuni Şerif de albümünde şiirin bu iki kıtasını okumamıştır.

²²⁶ Zaman, 1997:143'te şiirin giriş kısmında "Eserin başında geçen konuşma" diye belirtilen şu konuşma yer almaktadır: "Ben Alevi olamam/Sünni de olamam/Müslüman demeseler de güvenmem. /Ancak insan olabilmek için. / Elimden gelen tüm çabayı harcarım. /Çünkü asıl olan insandır. /Ben insana inandım;/Ona bağlanmaktır en büyük erdemim." Bu konuşma Mahzuni Şerif'in plak kaydında da geçmektedir. Şiirin farklı plak kaydında şiirin bazı dörtlükleri okunmamış ve bazı dizelerinin sözleri de değiştirilmiştir, bu plaklardaki okumaları da farklıdır. Bu nedenle çalışmamızda Zaman, 1997: 143-145'teki şeklini baz aldık, bazı dizelerdeki düzenlemeleri de dipnotta belirttik.

²²⁷ Plakta seslendirdiği şekliyle dize düzenlenmiştir. Zaman, 1997: 143'te dize şu şekildedir: "Benden layık imam yoktur"

Eline sahip olmalı
Dilinde kendin bilmeli
Beline gemler vurmali
Ben Alevi olamam ki
(Olsam da bilemem ki)

Aşını kazanmazsan
İşini sürdürmezsen
Eşine eş olamazsan
Sen Alevi olamazsın
(Ben Alevi olamam ki
Olsam da bilemem ki)

Cahil cahil muska yazdım²²⁸
Yapıp yapıp ikrar bozdum
Muhammed'e kuyu kazdım
Ben Alevi olamam ki
(Olsam da bilemem ki
Bilsem de gülemem ki)

Ali yalan söyledi mi²²⁹
Hiç yetim hakkı yedi mi
İyiye kötü dedi mi
Ben Alevi olamam ki
(Olsam da bilemem ki)

Ali kimselerden korkmaz
Zalimin çirasın yakmaz
Hak için halkından bıkmaz
Ben Alevi olamam ki
(Olamam ki olamam ki
Olsam da bilemem ki
Bilsem de gülemem ki)

Eğil kul Mahzuni eğil
İnsan ol da (gel) kendini bil
Ali yolu çöplük değil
Ben Alevi olamam ki
(Olamam ki olamam ki)

²²⁸ Mahzuni Şerif, Aşkın Plak'ta bu dörtlüğü şu şekilde seslendirmiştir:

“İlaç diye muska yazdım / İlmin düzenini bozdum
Mürşit ile kuyu kazdım / Ben Alevi olamam ki / Olsam da bilemem ki”

²²⁹ Mahzuni Şerif, Aşkın Plak'ta bu dörtlük ve akabindekileri şu şekilde seslendirmiştir:

“Ali fakiri soydu mu / Ali millete kıydı mı
Ali nefesine uydu mu / Ben Alevi olamam ki / Olsam da bilemem ki
Alevi yalan söylemez / Yetimin hakkını yemez
Zalime boyun eğmez / Ben Alevi olamam ki / Olsam da bilemem ki
Mahzuni'yim yüzüm kara / Çekemem özümü dara
Herkes gelemmez Haydar'a / Ben Alevi olamam ki / Olsam da bilemem ki”

Olsam da bilemem ki
Bilsem de gülemem ki) (Zaman, 1997: 143-145)

316. Muhammed Ali'yi Unutmadım ki²³⁰

Bazen deli oldum bazen serseri
Muhammed Ali'yi unutmadım ki
Muhammed Ali'yi unutan deli
Muhammed Ali'yi unutmadım ki
(Can can, sana kurban,
Şahı Merdan, canım, can can...)

Ali ululardan inan uludur
Ali sevmek Hakk'ın gerçek yoludur
Muhammed Ali'yi sevmez delidir
Muhammed Ali'yi unutmadım
(Can can, sana kurban,
Şahı Merdan, canım, can can...)
Ağaca mı tapam daşı mı öpem
Hangi yola gidem nereye sapam
Eğer tapar isem Ali'ye tapam
Muhammed Ali'yi unutmadım

(Can can, sana kurban,
Şahı Merdan, canım, can can...)

Dost diyerek derimizi yüzünler
Tek, başımı Ali için kessinler
İster öldürsünler ister assınlar
Muhammed Ali'yi unutmadım

(Can can, sana kurban,
Şahı Merdan, canım, can can...)

Ali'yi bilenler çok yüce bilir
Gündüzü unuttur çok gece bilir
Ali'yi ne dede ne hoca bilir
Muhammed Ali'yi unutmadım

(Can can, sana kurban,
Şahı Merdan, canım, can can...)

²³⁰ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK355) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Bu ses kaydının başında Mahzuni Şerif, 26 Ocak 1981 saat 11.00 olarak muhabbetin tarihini ve saatini verir. Mahzuni Şerif, oğlu Emrah Mahzuni ile "Gavur Cafer" dediği kişinin evindedir ve Cafer Bey'in oğlu Ali'ye bu ses kaydını hediye olarak kabul etmesini söyler. Kaset kaydında birkaç kere kayıt açılıp kapanmıştır ve şiirlere geçilmiştir. Bu nedenle bu kayıttaki şiirler, Ali Bey'e mi söylendi yoksa başka bir muhabbetin kaydı mı bilinmemektedir.

Sorun ki insana sevmez mi biri
Ali'yi sevmeyen inan serseri
Mahzuni'yim, Cırık Baba Kıtırmir'i
Muhammed Ali'yi unutmadım

(Can can, sana kurban,
Şahı Merdan, canım, can can...

Mahzuni'yim, Şakir Baba Kıtırmir'i
Muhammed Ali'yi unutmadım
Can can, sana kurban,
Şahı Merdan, canım, can can...) (ÖK355)

317. Bizim Köye Gelmedin ki

Değme bana doktor begim
Bizim köye gelmedin ki
Biz sana vermiştik amma
Bize ilaç salmadın ki

Doktorlar gider engine
Doktor doktorun dengine
Gittin yapıştın zengine
Neden bize gelmedin k
Mahzuni nerede yatsın
Çok asıkça bir suratsın
Senin iğnen sana batsın
Kıymetimiz bilmedin ki (Yağız, 1976: 196)

318. Sen Doğan Güneşe He De Yeter ki

Ülkem seni yalnız Allah durdurur
Sen doğan güneşe he de yeter ki
Ömür boyu karanlığı silkele
Bizim günahımız ne de yeter ki

Ele uyup evladını ayırma
Kendini yok bilip varı kayırma
Hırsızlar besleyip itler doyumur
İnsana canımı ye de yeter ki

Doğmamış bahçeye olgun süs verme
Seni duymaz sağır boşa ses verme
Düşmana toprak verme üs verme
Biz aptal değiliz be de yeter ki

Eğer biz sahipsek bu büyük bağa
Razı olmam bir tek solan yaprağa
Çok merkebi veli gömdüm toprağa
Mahzuni Şerif'e ve de yeter ki (Çankaya ve Şerif, 2002: 36)

319. Çok Yalanlar Yedim Tavşan Nedir ki

Bana tavşan eti yer misin derler
Çok yalanlar yedim tavşan nedir ki
Karanlık sofrada kara mecliste
Kör yılanlar yedim tavşan nedir ki

Hayli geçtim felek denemesinden
Her çoban bilinmez kaval sesinden
Koyun kılığında, pis memesinden
Süt salanlar yedim tavşan nedir ki

Hayvanın hayvandan asili var mı
Hayvan hayvan doğar başka doğar mı
Tavşan cennetlik de domuz gavur mu
Nice canlar yedim tavşan nedir ki

Mahzuni insana doğrusu gerek
Yapabilir misin toprağı çörek
Dinli dinsiz gavur Müslüm diyerek
Çok canlar yedim tavşan nedir ki (Çankaya ve Şerif, 2002: 161)

320. Bilmeyenler Sanki Bilenlere Sekte midir ki

Kişi ki bilmeli haşmeti ahvalini
Bilmeyenler sanki bilenlere sekte midir ki
Beden aklelinden çeker dalalini
Bir deliye göre sanki bu da nükte midir ki

Çok gördük o biz çok severiz diyenleri
Hakk'a yakın olmak sadece çokta mıdır ki
Yokladık da geçtik biz yüzeriz diyenleri
Yoklama istersen yoklamak yokta mıdır ki

Bir çalıda gül de biter diken de
Güneş yer yağmur maharet kökte midir ki
Bir kafada sevda da var figan da
Gövdeye baş hiç kabahat yükte midir ki

En piç gönülde tertemiz desem
Ağzının suçu ne deli dilim pakta mıdır ki
İnsanı hak etmek isteyen haklılar
Hak insanlık mı yoksa insanlık Hak'ta mıdır ki

Azrail'e kasteden ölümü sordum diyenler
Ölüm sana da bana da sanki uzakta mıdır ki
El açıp havaya ilmi ledunluk dileyenler
Yanarım aklıma ve aklına aradığın gökte midir ki

Hor görme be kardeşim şu Mahzuni'yi
Yarası sayısız ama sanma açıkta mıdır ki
Sevmişse bir tüccarı satışta iken
O da tam bende yoksa seninki buçukta mıdır ki (Ertekin, 2021a: 171-172)

321. İstiyorum Gelmiyor Ki

Eski nağme eski teller
İstiyorum gelmiyor ki
Hayal edersen başlarım
Bitmez çünkü Maraşlarım
Kır yerindeki saçların
İstiyorum gelmiyor ki

Hatırası dizi dizi
Gözlükle yazardı yazı
İnce bıyıklı (...) ²³¹
İstiyorum gelmiyor ki

Sabah sabah kovuştüğüm
Yağmur gibi yağıştığım
Bir tuzluğa dövüştüğüm
İstiyorum gelmiyor ki

Demek geçen günler zalim
Hangi günü ansın hâlim
Bundan on beş yıl evveli
İstiyorum gelmiyor ki

İnan ki senin dilinim
Hazır mezarda ölünüm
Narını yiyen gelinim
İstiyorum gelmiyor ki

Hısımımdı, oldu eli
Başında var güzel keli
Teyzem oğlu bizim Ali
İstiyorum gelmiyor ki

Dost Mahzuni hele hele
Gâh ağlıya gâhı güle
Umudum kaldı yücede
İstiyorum gelmiyor ki (ÖK155)

²³¹ Ses kaydında (ÖK155) dizenin son sözcüğü anlaşılmemaktadır. Ayrıca bu şiir, Mahzuni'nin teyzesinin oğlu Ali'ye yazdığı bir ağıt niteliğindedir. Mahzuni Şerif şiirini söyledikçe o ortamda bulunan kadınlardan birinin ağlama ve hıçkırık sesleri de duyulmaktadır.

322. Sizi Vurduranlar Vurulmuyor ki

Boşa dövüşmeyin bizim yiğitler
Sizi vurduranlar vurulmuyor ki²³²
Kim bilir nerde hangi koltukta
Kömürde tarlada yorulmuyor ki

Aynı baba dölü ölen öldüren
Ölenle öldüren iti güldüren
Yok mu idi bunu size bildiren
Vur diyenler burda görülmüyor ki

İşçiyi işçiyeye düşüren zalım
Boynumuzda boza pişiren zalım
Bu kadar bardağı taşıran zalım
Gözümüz önüne serilmiyor ki

Yeni adı çıkmış sağ ile solun
Tarihte borcu yok kullara kulun
İki yanı birdir yattığın çulun
Bilirsin ölenler dirilmiyor ki

Mahzuni der nedir hakkın davası
İnsana benzer mi köpek mayası
Ah tükenip bitsin sınıf kavgası
Sınıfsız bir okul kurulmuyor ki (Zaman, 1997; 95; Aktaş, 2002: 16-17; Öztunç, 2017: 56; ÖK355)

323. Beklediğin An Gelirim Demez ki

Renkli renkli boğuştuğun rüyalar
Beklediğin an gelirim demez ki
Bu gerçekte yolcu koşar yol alır
Hancı gider, han gelirim demez ki

Pembelikler mor karaya boyanır
Her sabaha akşam gelir dayanır
Kahpe felek benden önce uyanır
Sen yürü ben yan gelirim demez ki

Bir gerçektir yılanlarda su umar
Her binanın mutlak sonu tarumar
Kurumayı versin bir kez şah damar
Bin çırpınsan kan gelirim demez ki

Hay Mahzuni boş hayaller estirme
Bu fani gölgede yatıp kestirme
O bir kuştur şaka olsa küstürme
Terk edince can gelirim demez ki (Çankaya ve Şerif, 2002: 65)

²³² Aktaş, 2002: 16'da bu dize şu şekildedir: "Uy tükensin bitsin sınıf kavgası"

324. Yemen'den Yemen'e Yorma Ha Ali²³³

Benim bu yaralarım çöller içinde
Yemen'den Yemen'e yorma ha Ali
Gurbet diyarında eller içinde
Yalandan hatırım sorma ha Ali

Kim doyar ki Alilerin tadına
Ali Hüseyin'i alır yedine
Cihan müpteladır senin adına
Sakin Aliliği vurma ya Ali

Kim inanır bu çöllerin köşküne
Ali el uzatır bil ki düşküne
Bu dünyada On İki(i)mam aşkına
Mazluma sıratlar kurma ya Ali

Mahzuni Şerif'im belî demişim
Sefil boynum tek Ali'ye eğmişim
Zehirler ekmişim kaygu yemişim
Gel bu kadar uzak durma ya Ali
(N'olur hatırımı kırma ya Ali) (ÖK355)

325. Derd ile Belaya Kaldım Ya Ali

Ben sana gönlümü verdim vereli
Derd ile belaya kaldım ya Ali
Bilmediğim bağdan bir gül dereli
Vakitsiz sararıp soldum ya Ali

Deniz oldum akan geldi sineme
Dayan yaram dayan daha kanama
Kurban olam n'olur beni kınama
Yenice belamı buldum ya Ali

Demek seni seven çekermiş ceza
Darılmış nefesim vermiyor feza
Sana derim sana koca Mürteza
Mahkemene dava kıldım ya Ali

Ay mıdır yıl mıdır günü bellisiz
Çekerim belayı kırksız ellisiz
Öyle bir sazdır ki göğsü tellisiz
Beyhude çaldım da çaldım ya Ali

²³³ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK355) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Bu ses kaydının başında Mahzuni Şerif, 26 Ocak 1981 saat 11.00 olarak muhabbetin tarihini ve saatini verir. Mahzuni Şerif, oğlu Emrah Mahzuni ile "Gavur Cafer" dediği kişinin evindedir ve Cafer Bey'in oğlu Ali'ye bu ses kaydını hediye olarak kabul etmesini söyler. Kaset kaydında birkaç kere kayıt açılıp kapanmıştır ve şiirlere geçilmiştir. Bu nedenle bu kayıttaki şiirleri, Ali Bey'e mi söyledi yoksa başka bir muhabbetin kaydı mı bilinmemektedir.

Dükkân dükkân malın sattım olmadı
Köşe köşe yattım olmadı
Zehiri bal ile kattım olmadı
Ben zehir yemekten bıktım ya Ali

Mahzuni Şerif'e gel zülfükâr çal
Kıyamete kadar gitmez bu vebal
Ya bağım bağ eyle ya canım al
Ben bunu demeye geldim ya Ali (Zaman, 1997: 318; Aktaş, 2002: 193-194)

326. Gel Benim Efendim Şah'ım Ya Ali

Bağladım sıtkımı ulu divana
Gel benim efendim Şah'ım ya Ali
Günbegün firağım kâr eder cana
Hazin hazin ahu vahım ya Ali

Ayağın tozuna yüzümü sürsem
Aşıkı mesteden cemâlin görsem
Nuş ettim katrenden sersem sersem
Mürüvvet kıl secdegâhım ya Ali

Şah-ı Vilayet'sin gümanım mı var
Şad olup gülecek zamanın mı var
Senden özge dinim imanım mı var
Hacet kıblem azmü rahım ya Ali

Hazretine eren canlar öğünsün
Gelen giden doğup batan hep sensin
Zülfükâr dokunmuş beden sevinsin
Şifasına ben agâhım ya Ali

Vaizin dilinde küfürdür adın
Tahammül etmekte nedir muradın
Ya niçin tevella teberya dedin
Sultanım pişti penahım ya Ali

Üç huruf içinde gizledin adın
Bai-Bismillah'i yazdın öğrendin
Zülfükâr bağlayıp Döldül'e bindin
Şahadetim ilallahım ya Ali

Mahzuni kuluna bir nazar eyle
Hükmü Firavun'a bak da ar eyle
Dilimi kes gözlerimi kör eyle
Medet senden padişahım ya Ali (Aktaş, 2002: 78-79)

327. Len Terân(i) İlminin Şöyle, Ba-bı Buhranı Ali²³⁴

Ahu figanımı böyle görmemezlik etme Şah
Len terân(i) ilminin şöyle, ba-bı buhranı Ali
İsmin ile vücut bulmuş, cümle envali ervah
İzzeti âldır bana bir nebze şanı Ali

Hakipayın sarayımdır günbe günbe tevafım
Sureyi imrana serdar, muhafın tan'ı Ali
Âlemi süphansın şeksiz, kıblegâhım ilahım
Neredeki belaya düşsem derdimin canı Ali

Aklı selimin geçer okusa alim seni
Kim ki geçmedi serinden serler sultanı Ali
Ta ezelden velayetin zebun etmiş bu teni
Akıbet okumuş ruhum Şahı Merdanı Ali

Şerbeti aşkınla şahım nuş edip harap oldum
Dembedem serhoş gezerim, aklımın zan-ı Ali
Olmaya ki dü-cihanda kapından azat kaldım
Süret ile neyleyim ki cümle insanı Ali

Tevellayı teberrayı hatmettim himmetinden
Ukbada seyrim nedir ki ne olsun yani Ali
Makberi vucudum şükür alemin cennetinden
Aşıkı suzan olmuşum, seyrim kervanı Ali

Mürüvvetgâhımsın benim, arşı kürsü âlemde
Alışmış yanmış gönlümün demi dervanı Ali
Hatmi mushaf değilim ben, hattı Ali didemde
Zulmü zindanı hoş gördüm, gönlümün fermanı Ali

Utancım kâfi değildir suçumun bahşi için
Nefsi teslime olmuşum bağışla gani Ali
İradeyi nıfsıyım ben sormadım ki ya niçin
Belaya meftunum çünkü dilim figanı Ali

Olmaya ki Zülfükar'ın zahmede feryadına
Ruzü mahşer ola bir gün ne olur tanı Ali
Cüda etme Mahzuni'yi bakıp da adabıma
Ulville uhteyi vurup koyma hicranı Ali (Aktaş, 2002: 231-232)

²³⁴ Mahzuni Şerif tarafından kitabının yazarı Ali İhsan Aktaş'a ithaf edilmiştir. 04.01.1991 yılında Almanya'da yazılmıştır. Aktaş (2002: 231) "Benim kendisine bakarak yaptığım bir kara kalem portresinde karşılık duyulanarak yazdığı (akrostiş) Natı Ali şiirini bana kendisi okumuştur Mahzuni Şerif dostum. Bu olay 1994 yılında Almanya'da kayın kardeşi değerli Hasan Özdemir'in evinde olmuştu..." şeklinde şiirin yazılış serüvenini aktarmıştır.

328. Yaprığı Muhammed Reyhası Ali²³⁵

(Dem dem dem dem
Dem, Dem Ali dem'i
Erenler sürüyor erkanı yolu
Ya Hızır ya Hızır ya Hızır)

Ey erenler bir gül açmış Hicaz'dan
Yaprığı Muhammed reyhası Ali
Gönül sarhoş olmuş aşk ile nazdan
Menzili Muhammed, pervazı Ali
Ya Hızır ya Hızır ya Hızır
Pervazı Ali

Tadına doymadım yeşil dolunun
Nuran bağlarının gonca gülünün
Erenler yolunda Allah çölünün
Mecnun'u Muhammed, Leyla'sı Ali
(Ali Ali, dinim imanım Ali)

(Ya Hızır ya Hızır Ya Hızır
Leyla'sı Ali)
Gülmedim cihana geldim geleli
Cahil taşı vurup benzim solalı
Nebiler cihanda üstat olalı
Âdemliğin şehvi mahmur olalı
Dülgeri Muhammed ustası Ali
(Haydar Haydar Haydar)

Eliften okuyup mimden yazanın
Derdini derdine derman düzenin
Mezarsız ölüp de cansız gezenin
Telkini Muhammed fetvası Ali
(Haydar Haydar Haydar fetvası Ali)

Silmeyin de aksın gözümün yaşı
Taşlama kimseyi sen seni düşün
Erenler güzeli Hacı Bektaş'ın
(Erenler serdarı Hacı Bektaş'ın)
Mayası Muhammed esası Ali
(Haydar Haydar Haydar kendisi Ali)

Dost yüzünü gören engeli aştı
El aman efendim tebdilim şaştı
Mahzuni Şerif'im dertlere düştü
Dermanım Muhammed şifası Ali

²³⁵ Mahzuni Şerif, üç farklı ses kaydında bu şiiri seslendirmiştir. Şiirin bazı dörtlüklerini birinci ses kaydında (ÖK23) daha semah tarzında okumuştur. Diğer kayıtlarda ise farklı okumuştur. Çalışmamızda iki ses kaydı birleştirilerek şiir bütün bir şekilde verilmiştir.

Çark eyle çark eyle
Semah erenlerindir
Doğru sürenlerindir
Bu yola vahşi girmez
Hakk'a girenlerindir

Hü Hü ya Ali
Hü hü ya Veli... (Zaman, 1997: 441; ÖK23; ÖK352; ÖK356;
https://www.youtube.com/watch?v=VCw_FIxaJg0, 20.12.2021, 12.15'te alınmıştır.)

329. On İkimam Ali Ali

Gel benim derdim dermanı
On İkimam Ali Ali
Dünyada canımın canı
On İkimam Ali Ali

Gitmiyor kalbimin yası
Dünya yalancı dünyası
Şah Hüseyin'in şah atası
On İkimam Ali Ali

Selman'a nergisi veren
Kulunun defteri düren
Hayber Kapısı'nı kıran
On İkimam Ali Ali

Bitmez gülün ahu zarı
Günden güne kisbükârı
Vur boynuma Zülfikar'ı
On İkimam Ali Ali

Mahzuni Şerif'im nidem
Gidem dostu tavaf edem
Kan ağlıyor iki didem
On İkimam Ali Ali (Zaman, 1997:249; Aktaş, 2002: 166-167)

330. Müjdeler Kılar Maksudi, Kemal ile Cemali²³⁶

Tefekkür eyler Mahzuni, bulmak için kemali
Müjdeler kılar Maksudi, Kemal ile Cemali
Ey felekler kudurun, kükreyin cehennemler
Lanet ile garkolayım, Hak'tan dönersem eğer

Efsanenin ejderhası, şahlansa insafsızca
Ancak helak eder kendi mucidini bizce
Ben aşkı suzanıyım ilim irfan birliğin
Ne garip delili oldum aşkımla kâfirlüğün

²³⁶ Ertekin, 2021a: 266'da yer alan bilgiye göre, Osman Dağlı ve Mahzuni Şerif birlikte Cemal Gürsel'e mektup yazar ve mektubun sonuna da bu şiirlerini eklerler.

Bak beşerin hâline Merih'e at oynatır
Ne fecidir Yarabbi... (Ertekin, 2021a: 266)

331. Dilimde Kur'an'ım Ali²³⁷

Ey Ali'yi sevmeyenler
Dilimde Kur'an'ım Ali
Ezelden okudum çünkü
O Sıffı Sühan'ım Ali

Ali sidretü'l-müntehâ
Âdem ile çıkmış aha
Habil Kabil'den bir vaha
Havadan (?) Şeytan'ım Ali

Ukte(?) bir derya bulur mu
Gitse de orda kalır mı
Alisiz kulluk olur mu
Ey ulu penahım Ali
(Ey Ebu Cenah'ım Ali)

Ehlibeyt'in gözü yası
Hem yaşıdır hem dünyası
İmam Hüseyin'in babası
En büyük sultanım Ali

Muhammed'e ümmet veren
Ona kanadını geren
Yoluna kendini süren
Ey ebu ecdadım Ali
(Ey baba ecdadım Ali)

(Hü Hü Hü Şah'ım Ali
Ey benim Allah'ım Ali)

Yezid'e bile acıyan
Oğlunu yoluna koyan
Ben halkımı sevdim diyen
Dünyada cihanım Ali

Hacı Bektaş'ın bekçisi
Horasan'dan gelen ısı
Tek dünyanın devrimcisi
Künyamda gümrahım Ali (ÖK183)

²³⁷ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1994 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK183) seslendirmiştir. Mahzuni Şerif şiirini seslendirdikçe ortamda bulunan Hüseyin Topçu "Dost", "Dost Mahzuni", "Diline kurban", Yezid için "Lanet olsun." sözleri ile Mahzuni Şerif'i desteklemiştir. Ayrıca şiirin mahlas bölümü yoktur, 7. dörtlükten sonra ses kaydı kesilmiştir.

332. Cevahir Arayan Kervan Misali

Miskin Baba irdeleme gel beni²³⁸
Cevahir arayan kervan misali
Bir elimde sazım işte avazım
Gezerim vurulmuş ceylan misali

(Efendim tabibim gül yüzlüm
Gezerim dağlarda ceylan misali
Tabibim efendim cananım)

İsterim ki yüce dağlar eğilsin
Eğilip ovanın kadrini bilsin²³⁹
Sen gördüğüm kadar miskin değilsin
Dalgalanıp durursun orman misali

(Sultanım tabibim efendim
Gemilerin gider orman misali
Sultanım tabibim efendim)

Ne güzel yapmışlar kulluk yapısı
Muhabbetle tap etmişler tapusu
Her Ali koparmaz Hayber Kapısı
Açarsın sohbeti Merdan misali
Sultanım tabibim gül yüzlüm

(Her Ali koparmaz Hayber kapısı
Muhabbet açarsın Merdan misali
Gül yüzlüm efendim sultanım)

Dost Mahzuni kan yaş aldı didemi
Ah ile vah ile sürerim demi
Ben dünyada düstur gördüm âdemi
Gerçek âdem sırrı süphan misali

(Efendim tabibim gül yüzlüm
Gerçek âdem sırrı süphan misali
Tabibim efendim gül yüzlüm) (ÖK192)

²³⁸ Ses kaydında (ÖK192) ortamda bulunan Miskin Baba, Mahzuni Şerif'in bu dizeyi okumasının ardından "Esağfurullah" demiştir.

²³⁹ Ses kaydında (ÖK192) ortamda bulunan Miskin Baba, Mahzuni Şerif'in bu dizeyi ve 3. dörtlüğün 3. dizesini okumasının ardından "Eyvallah (...)" demiştir. Şiirin bitiminde ortamdaki kişiler "Aşk olsun." demişlerdir. Mahzuni Şerif de "Aha benim de sana cevabım(?)" demiştir. Ardından ses kaydı açılıp kapanmış Miskin Baba, şiir okumuştur. Bu şiirin Mahzuni Şerif'e okunmuş olabilme ihtimali vardır. Miskin Baba'nın şiirinin okumasının ardından da Mahzuni Şerif "Eyvallah, sağ olasin. Dilin düzgün, kalbin cevher olsun." demiştir. Miskin Baba da "Eyvallah." demiştir.

333. Bir Hozat, Ovacık Bir de Tunceli²⁴⁰

Çökük yollarını gezdim dolaştım
Bir Hozat, Ovacık bir de Tunceli
Açık çıplak kullarıyla ağlaştım
Bir Hozat, Ovacık bir de Tunceli
Öleyim göğsüme gir de Tunceli

Dilleri var Allah Allah çağırır
Talih zalim olmuş dağına vurur
Amman diye hükümete çağırır
Oy güzel Ovacık bir de Tunceli

Kimse bilmez Tunceli'nin huyunu
Kimse görmez açık, çıplak köyünü
Yabancılar içer Munzur suyunu
Boş durur Ovacık bir de Tunceli

Mahzuni Şerif'im kurbandır ona
Kudret-i Hak'tandır ilhamı bana
Nasip olsa gelsem bir kere sana
Oy güzel Ovacık, bir de Tunceli (Yağız, 1976: 134)

334. Gitti Artık Gelme Deli, Deli

Sizin göçler bu illerden
Gitti artık gelme deli, deli...
Çadır yerinizde otlar
Bitti artık gelme deli, deli...

Bulunmaz kahrını çeken
Bulunmaz yüzüne bakan
Bülbül başka dalda mekân
Tuttu artık gelme deli, deli...

Berçenek uzun yazılar²⁴¹
Orada rüzgâr sızılar
Mor koyunlar dört kuzular
Gitti artık gelme deli, deli

Bulunmaz Mahzuni sesi
Yoktur yalanda hevesi
Son yolda ümit gemisi
Battı artık gelme deli, deli (Yağız, 1976: 182; Zaman, 1997: 203-204; Aktaş, 2002: 108)

²⁴⁰ Mahzuni Şerif, "1970'li yılların sonunda Almanya'nın Darmstadt kentinde Malatya / Kürecikli Atif Demirkaya'nın evinde"ki muhabbet ortamında ise şiirin bazı dizelerini değiştirerek okumuştur.

²⁴¹ Yağız, 1976: 182'de, bu dizinin sonrasında parantez içinde şu dize de yer almaktadır: "Türkiye uzun yazılar"

335. Seni Gören Zalim Der Deli Deli

İşlediği günah insan günahı
Seni gören zalim der deli deli
Neye inandıysan onun baş için
Kıyma kardeşine dost ol dur deli deli...

Bir hiçin uğruna adam mı ölür
Adamın kıymeti adamlar bilir
Bir yiğit dünyaya bir defa gelir
Bir daha gelmesi dostun zor deli deli...

Hanlar koyma çiçek kokan yollara
Kıymaz senin gibi yanan kullara
Uyma dedim uydun gittin ellere
Karşımızda zalim düşman var deli deli...

Gel inanma yalancıya ne derse
Eğer yolun Hakk'a doğru giderse
Mahzuni'yi vurmak icap ederse
Otur bunu vicdanına sor deli deli... (AK13)

336. Vallahi Billahi Deliyim Deli

Ben ikrar vereli aşk ocağına
Vallahi billahi deliyim deli
Beni etkileyen aşkın şarabı
Kâmiller şu dünyanın gülüdür gülü...

Seher vakti bülbül bağrımı deler
Hakk'a giden kuzu çok tatlı meler
Eline beline diline ölen kişiler
Vallahi billahi inan velidir veli...
(Eline beline sadık kişiler
Vallah billah yemin olsun velidir veli...)

Ortalıkta kalmaz Hakk'ın delisi
Bize batmaz cahilin karaçalısı
Küfe ülkesinin ipek halısı
Vallah billah olmaz erenlerin çuludur çulu...

Kimi gökyüzünde döner elenir
Kimi sevdasına yanar eylenir
Kimi saraylarda kumar eğlenir
Mecnunların sarayları çölüdür çölü...

Dört mezhep kırk makam haktır hissede
Bundan başka yollar yoktur hissede
Bütün insanlar paktır hissede
Mahzuni dertlilerin kuludur kulu... (ÖK128)

337. Ala Deli, Kızıl Deli, Mor Deli

Çeşit çeşit deli vardır erenler
Ala deli, kızıl deli, mor deli
Deli ile sohbet etmek kolay mı
Aksi deli, sakar deli, tor deli

Bir deliye sen delisin denilmez
Zehirler yenilir, deli yenilmez
Elden ele konulup da alınmaz
Uyuz deli, yalaz deli, kör deli

Mahzuni şaşmıştır deli elinden
Sakın gitmen delilerin yolundan
Deliler ayırır Hakk'ı kulundan
Şeytan deli, merdan deli, pir deli (Zaman, 1997: 159; 222-223; Aktaş, 2002: 56, 130)

338. Onun İmanından Şüphe Etmeli²⁴²

Kim diyorsa Mahzuni'ye komünist
Onun imanından şüphe etmeli
Böyle bir millete kim etse gasit
Yedi sülalesin topa tutmalı

Önüm köküm gelmiş Orta Asya'dan
Biz başkayız Amerika Rusya'dan
Öyle laf gelmesin binbir kafadan
Ya bunlar delidir ya da sıtmalı

Hangi âşık peşkeş eder vatani
Hor görürler haksızlığa çatanı
Kına diye ton ton esrar satanı
Hangi mahkemede taş katmalı

Dost Mahzuni milletine kurbandır
Kurban olduğundan yeri zindandır
Bana söven Milcan oğlu Milcan'dır
Onlar ekmek diye arpa yutmaları (Zaman, 1997: 426-427; Aktaş, 2002: 237)

339. Yârim Sana Gönül Verdim Vereli

Yine bugün gamlı gönlüm yaralı
Yârim sana gönül verdim vereli (de yâr oy)²⁴³
Şu yalan dünyada sefa sürmedim
Bu kara sevdaya aklım ereli (yâr oy)

²⁴² Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği hâlidir.

²⁴³ Bu dizelerin sonundaki "yâr oy" söylemi Mahzuni Şerif'in kasetinde yer almaktadır. Albümün de adıdır.

Gövdeli'nin başı da dumandır kurttan
Ağlayı ağlayı ayrıldım yurttan (yâr oy)
Dediler yârini eller alıyor
Bu belalı başım kurtulmaz dertten (yâr oy)

Bizim köyün geliniydin telliydin
Lügatın var idi tatlı dilliydin (yâr oy)
Bir davul çalardın allı pulluydun
Düğüne matemî kattın yürüdüñ (Zaman, 1997: 137-138; ÖK106)

340. Gözlü Belli Belli Kör Belli Belli²⁴⁴

Ey kılavuz bana akıllar verme
Gözlü belli belli kör belli belli
Hakk'ın yolu kula kolay değıldir
Kolay gidilemez zor belli belli

Ağlarım pirime dünü gün günde
Benlik mi doğmuştur sevdiğin bende
Cehennem azabı ateş içinde
Yüreğinde cennet var belli belli

(Cehennem azabı ateş içinde
Cenah(?) Hak önünde var belli belli

Kul hakkını kullar yemez idi dost
Elinden geleni komaz idi dost
Mahzuni böylece demez idi dost
Yardım eder Atıf pir belli belli

(Mahzuni bu kadar söylemez idi
Yardım eder Atıf pir belli belli)
(<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

341. Değer Ayağına Taş Belli Belli 1

Ne gezersin gönül yüce dağlarda
Değer ayağına (kurban) taş belli belli
Yüce dağa çıkan (kurban) mutlak yorulur
Baharda da başım eğil leyli leyli...
Kış belli belli kış belli belli

²⁴⁴ “Dost Mahzuni” youtube kanalında bu kayıt için şunlar belirtilmiştir: “Çok Değerli Ozan Âşık Mahzuni Şerif'in bu özel kaydı 1970'li yılların sonunda Almanya'nın Darmstadt kentinde Malatya / Kürecikli Atıf Demirkaya'nın evinde bir güzel muhabbet sofrasında gerçekleşmiştir.” Ayrıca şiirin “Mahzuni bu kadar söylemez idi / Yardım eder Atıf pir belli belli” şeklindeki son dizelerinin okunmasıyla Atıf Demirkaya “Hü!” diye seslenmiştir.

Girme dedim girdin (gönül) rakip yoluna
Bir gün göz atmadın sağın soluna
Dostum güven olmaz (kurban) Mervan dölüne
Ezelden bilirdim sonu leyli leyli...
Hoş belli belli hoş belli belli

(Ta ezelden onun sonu leyli leyli...
Boş belli belli boş belli belli)

Yüreğimde dertler vardır bir dizi
Ondan yüreğimden (kurban) çıkmaz bu sızı
Almış avradımı (dost dost) kandırır bizi
Yalancı gözümde leyli leyli...
Yaş belli belli yaş belli belli

Böyle bir kararda (kurban) durma Mahzuni
Gemiye çözme gardaş Mahzuni
Boşuna kendini (dost dost) yorma Mahzuni
Olacağı varır leyli leyli...
İş belli belli iş belli belli (ÖK219)

342. Bizim Elde Birkaç Zilli²⁴⁵

Türkümü yaktı yıktılar
Bizim elde birkaç zilli
Ne erkektir ne dişidir
Bizim elde birkaç zilli

Sırası gelir yorumcu
Kıvır kıvır kıvırmacı
Aklı sıra çok devrimci
Bizim elde birkaç zilli

Akartürk'tür Akarsu'dur
Akanların sonu budur
Akbayram mı bilmem nedir
Bizim elde birkaç zilli

Benim türküm haykırırlar
Bangır bangır baykırırlar
Adım demez sakınırlar
Bizim elde birkaç zilli
Ardında boğası çoktur

²⁴⁵ Mahzuni Şerif, plağında ya da kasetindeki ses kaydında bu şiirini okumadan önce neden bu şiiri yazdığına dair şu açıklamayı yapar: “Ben türkümü okurken bulunduğum sınıf, işçi ve emekçi dünyası adına okudum. Türkülerimi, yapıtlarımı belli bir emekle yaptım. Türk sanatına çok hayranlığım vardır şüphesiz. Ancak benim türkümün adımdan korkarak radyoda kimine ‘Garip’ kimine ‘Kul Âşık’ kimine ‘Kul’ filan diyerek yapıtlarımı değiştiren dostlarım için okuyorum bu türküyü: Zilli! Aranjman maranjman ben anlamam. Saygım var bütün müziklere fakat bir daha değiştirmemeleri için zillileri size bırakıyorum!” (<https://www.youtube.com/watch?v=g-uKxAW29P4>, 18.07.2021 tarihinde, saat 21.35’te alınmıştır.)

Boğalardan karnı toktur
Mahzuni den haber yoktur
Bizim elde birkaç zilli (<https://www.antoloji.com/zilli-taslama-siiri/>, 13.12.2019,
15.34'te alınmıştır.)

343. Şeyde Şey Olurken Nenen Rahmetli

Ben babanı ta dedenden tanırım
Şeyde şey olurken nenen rahmetli
Halanı pay etti yetmiş kişiye
Koç pehlivan dayın denen rahmetli

Piyasada ünlü yamandır hâlen
Sizin sülaleden süzülüp gelen
Vurguna can atan soyguna yelen
Son celsede ipten dönen rahmetli

Bir amcam var idi pislerin pisi
Hangi taş kalkarsa gelirdi sesi
Şerefsiz kervanın son süvarisi
Sonunda merkebe binen rahmetli

Mahzuni eskiden sizi sezerdi
Yani boş yere mi türkü düzerdi
Babalığın dört silahla gezerdi
Horozu görünce sinen rahmetli (Çankaya ve Şerif, 2002: 178)

344. Aştı Gitti Dertli Dertli

Gene gün şu dağ üstünden
Aştı gitti dertli dertli (aman aman)
Çölde kalmış garip yolcu
Şaştı gitti dertli dertli

Kan tere batmıştı koynu
Başında ağamın oynu (aman aman)
Sağ tarafa sefil boynu
Düştü gitti dertli dertli

Yürüdü Hakk'ın izinden
Uzaktı köyün düzünden (aman aman)
Yarı kanlı sel gözünden
Coştı gitti dertli dertli

Mahzuni Şerif'di adı
Hakk'a varmaktı muradı (aman aman)
Kırılmıştı sol kanadı
Uçtu gitti dertli dertli (AK14)

345. Sazım Öter Dertli Dertli

Bu dünyadan ben giderken
Sazım öter dertli dertli
Mezarım yan başında
Otlar biter dertli dertli

Telkin okunur hocadan
Canım çıkar kem geceden
Ömrümdeki son bacadan
Duman tüter dertli dertli

Mahzuni Şerif bugün de
Ağlayıp gelmişti dün de
Azrail göğsüm üstünde
Çalım satar dertli dertli (ÖK211)

346. Deldiren mi Dertli Delen mi Dertli

Ferhat Şirin için delmiş kayayı
Deldiren mi dertli delen mi dertli
Ziyaret etmeye yalan dünyayı
Gönderen mi dertli gelen mi dertli

Gökyüzünde kuşlar döner Hak diye
Hak bize gözleri vermiş bak diye
Sorun kim söylemiş derdim yok diye
Bilmeyen mi dertli bilen mi dertli

Der Mahzuni hasret beni yakıyor
İlgıt ılgıt gözyaşlarım akıyor
Bir canım kalmıştı çıktı çıkıyor
Sağ kalan mı dertli ölen mi dertli (Zaman, 1997: 260; Aktaş, 2002: 180-181)

347. Anlaşıldı Gül Gitmiş Bülbül Dertli²⁴⁶

Bir bahçeye girdim güzel erenler
Anlaşıldı gül gitmiş bülbül dertli
Tarumar eylemiş gülü nergisi
Anlaşıldı gül gitmiş bülbül dertli

(Dost dertli can dertli dost dertli)

²⁴⁶Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK353) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Şiir kaset ses kaydında (ÖK353) iki dörtlükten oluşmaktadır çünkü kasetin B yüzü dolmuştur, kayıt da bitmiştir. Mahzuni Şerif, şiirinin icrasına başlamadan önce ortamda bulan kişilerden birisinden "... himmet et!" diyerek himmet istemiş akabinde şiirini seslendirmeye başlamıştır. İkinci dörtlüğünü de seslendirmeye geç başlamıştır. Burada dikkatinin dağıldığı anlaşılmaktadır çünkü ortamdaki birisine "Bırak lütfen dikkatimi çekiyor." diye uyarıda bulunmuştur. Mahzuni Şerif, şiirlerini –genelde- seslendirirken dikkatinin dağılmasından çok hoşlanmamaktadır, kişilere uyarıda bulunmaktadır.

Böyle Albistan'ın havasın duyan
Sanki âdem midir âdeme kıyan
Sekiz sene bomboş kalmış aşıyan
Anlaşıldı gül gitmiş bülbül dertli
(Dost dertli can dertli dost dertli) (ÖK353)

348. Ülkem Yaslı Halkım Üzgün Ben Dertli

Kara bayram oldu bu yıl bu elde
Ülkem yaslı halkım üzgün ben dertli
Sarayımız çatlak verdi temelde
Onlar hasta bunlar şaşkın sen dertli

Esenlik dilerken ulu pederden
Ayet ayet polis yağdı göklerden
Hayır yok savaştan, dönen neferden
Barış bozgun, kavga üzgün, kin dertli

Yaklaşıyor şer kademe kademe
Tecavüz var seksen yaşlı dedeme
Mendiller şahlanmış, naçar Fadime
Şeytan üzgün, peri şaşkın, cin dertli

Geçilmiyor gözyaşının selinden
Namussuzun silah düşmez belinden
Üç beş kadar, kara yobaz elinden
Alim ağlar, bilim harap, fen dertli

Çağırırım uyuyanlar uyanmaz
Bilsinler ki gün balçıkla boyanmaz
Gerçeklere yalanlar hiç dayanmaz
Mahzuni Şerif'im nice bin dertli (Zaman, 1997: 266)

349. Akar Gözlerimden Sel Gizli Gizli²⁴⁷

Ben o dosttan ayrı gezdim ağlarım²⁴⁸

Akar gözlerimden sel gizli gizli

Senin ile ikrar verdik ezeli

Kimseler görmeden gel gizli gizli

İnan ey cananım belim büküldü

Farkına varmadan ömrüm söküldü

Deprem yok da neden evim yıkıldı

Bu işte bir yaman el gizli gizli

Ey yolcu destursuz bağa girilmez

Kadir bilmeyene kıymet verilmez

Her sazın döşüne pençe vurulmaz

İncedir kırılır tel gizli gizli

Mahzuni Şerif'im yanar inlerim

Feryat eder geri kendim dinlerim

Yârdan ayrı kaldım geçmez günlerim

Dakikam içinde yıl gizli gizli (Zaman, 1997: 255-256; Aktaş, 2002: 177; Öztunç, 2017: 36)

²⁴⁷ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1987 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK182) seslendirmiştir. Mahzuni'nin o anki muhabbet ortamına ve kişiye göre şiir söyleme özelliğinden dolayı şiirin sözlerini bazı yerlerde değiştirmiştir. Şiire saziyla ritim tutarak başlamış ancak sazın ritmi Neşet Ertaş'ın "Gönül dağı yağmur yağmur boran olunca / Akar can özümde sel gizli gizli" eserinin ezgisidir ve Mahzuni Şerif şiirin sözlerini hatırlayamadığı için kirvesi Hüseyin Topçu'ya "Bunun başı neydi hele gardaş" diye sorar, ilk dizeyi kirvesi söyler ve Mahzuni saziyla şiire başlar, ilk dördlüğü bitirince şiirin sözlerini unuttuğu ve o anda yeni sözler ürettiği için kendisine "Vay deli baş, vay!" diye bağırır. Muhabbet ortamındaki bir bayan (Mahzuni Şerif'in eşi olmalı) her dördlük başında şiirin sözlerini hatırlatmaya çalışmıştır. 3. dördlük sonunda Mahzuni Şerif, artık sinirlenerek (şakayla karışık) "Bana öğretmeyin lütfen!" der ve bunun üzerine şiirin 4. dördlüğüne dile getirir ve ortamda gülüşmeler, kahkahalar olur. Buradan Mahzuni Şerif, şiirin sözlerini unutmaktan, işine karışılmasından yani "tereciye tere satılması"ndan son derece rahatsız olduğunu şiiri aracılığıyla yansıtmıştır. (ÖK182) ses kaydında şiirini şu şekilde okumuştur:

"Ben o dosttan ayrı gezdim gezeli / Akar gözlerimden sel gizli gizli
Senin ile ikrar verdik ezeli / Kimseler görmeden piroy piroy gel gizli gizli
Kimseler görmeden Haydar Haydar gel gizli gizli
Hey yolcu destursuz bağa girilmez / Kıymet bilmeyene kavi verilmez
Her sazın döşüne pençe vurulmaz / İncedir kırılır piroy piroy piroy piroy...
Tel gizli gizli gel gizli gizli...
Senin ile ikrar verdik ezeli / Niye bağlar döktü böyle gazeli
Her gönül sevmiyor hey dost sakın güzeli / Bu işte bir elem piroy piroy piroy piroy...
Var gizli gizli var gizli gizli...
Bu işte bir şüphe hey dost hey dost / Var piroy piroy piroy piroy...
Kâmil olan kâmil şenlik oluyor / Şenlik olmayanlar gözü görüyor
Bizim avrat bize akıl veriyor / Edepli erkanlı piroy piroy piroy piroy
Dur gizli gizli dur gizli gizli...
Mahzuni Şerif'im oldum bir kere / Yaşımı dökmedim inan boş kere
Bilirsin tereciye satılır mı tere / Neden üzülüyor piro piro piroy piroy
Yâr gizli gizli yâr gizli gizli
Tereci olana satılmaz tere / Aksatma yolum benim piroy piroy piroy piroy
Yâr gizli gizli yâr gizli gizli"

²⁴⁸ Şiir, Öztunç, 2017: 36'da ve Mahzuni Şerif'in plağında seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

350. Bunun Günahı Bende mi

Şu yalan dünyaya geldim
Bunun günahı bende mi
Yapan usta meydanda yok
Onun günahı bende mi
Demi demi, demi demi

Ne bu âlem ne bu çalım
Gitme güzel dur bakalım
Gel gel bugün barışalım
Günün günahı bende mi
Demi demi, demi demi

Avcı dolmuş çevrem yanım
Birdenbire dondu kanım
Yaşamak istiyor canım
Canın günahı ben de mi
Demi demi, demi demi

Mahzuni Mevla'm kerim
Niye bitmiyor kederim
Ettiğimi ben çekerim
Senin günahın bende mi
Demi demi, demi demi (Zaman, 1997: 457)

351. Emel Defterine de Dürüle E mi²⁴⁹

Yürü bre de yürü nazlı dildade
Emel defterine de dürüle e mi
Bilmeden aklımı da aldın bir kere
Dillerine yılan sarıla e mi (aman aman)

(Bilmeden aklımı da aldın bir kere
Bellerine de yılan sarıla e mi) (aman aman)

Kalbinin bağında da yılcık çıksın
Bir hazan uğrasın da evini yıksın (aman aman)
Köşe başlarında da dilenci baksın
Şu benim vebalim sorula e mi (aman aman)

Dilerim elinden de tutan olmasın
İsterim dünyada da yüzün gülmesin (aman aman)
Hangi dalı tutsan da ele gelmesin
Felek kara kaderine darıla e mi (aman aman) (ÖK343)

²⁴⁹ Şiir, ses kaydında (ÖK343) üç dörtlükten oluşmaktadır. Mahzuni Şerif şiiri (uzun hava olarak) seslendirirken kayıt kesilmiştir. Bu nedenle şiirin mahlas bölümü yoktur. Şiirin Mahzuni Şerif'e ait olup olmadığı net değildir.

352. Pürvan Ettin Beni, Niçin Bahtı Karalı Deyimi

Ey belalı nefret vuslat, yaktın benim yüreğimi
Pürvan ettin beni, niçin bahtı karalı deyimi
Hicran köşesine attın, böyle bir ayrılıkla
Ey yukarda duran büyük, sevgimi ebedi sakla

Sönmez zannediyorum, bu yaktığım yeni çıra
Birgün gelse ki sönse, ben d'ölürüm peşi sıra
Zaten ölmüşüm doğmadan, kurşun geçmez ki bana
Meftunum ey sevgili, her ne biçimdeysen sana

Bakkala da mı yerleştin, saldın beni belaya
Öyle bir dertte Mahzuni, ya Leyla'ya ya Mevla'ya
Şerif yanar dost yoluna, ya sefalet ya kurban
Bu aşka gurbet eline, ya muhabbet ya irfan (Ertekin, 2021a: 280-281)

353. Her Akşamın Sonu Sabah Değil mi

Boşuna üzülme ey insanoğlu
Her akşamın sonu sabah değil mi
Kimsenin canını yakıp da geçme
Canı yaradan Allah değil mi

(Değil mi değil mi böyle değil mi
Kimsenin canını yakıp da geçme
Canı yaratan da Allah değil mi
Değil mi değil mi böyle değil mi)

İptidalar oldu Şahı Merdan'a
Ondan Zülfikar'ı boyandı kana
Gel inanma Mervan oğlu Mervan'a
Yüzlerinde lanetullah değil mi

(Değil mi değil mi böyle değil mi
Gel inanma Mervan oğlu Mervan'a
Yüzlerinde lanetullah değil mi
Değil mi değil mi böyle değil mi)

Mahzuni bitmiyor efkârın gamın
Günbegün zardadır sohbetin demin
Benden istiyorsun şakadan yemin
Sevdiğime vallah billah değil mi

(Değil mi değil mi böyle değil mi
Gel benden isteme şakadan yemin
Sevdiğime vallah billah değil mi) (AK15)

354. Kumanyalar Bizde Azık Değil mi²⁵⁰

Elbistan yiğidi Karakoç Baba
Kumanyalar bizde azık değil mi
Bizim yöremizin gerçek diliyle
Haksıza gözümüz kısık değil mi

Atına binmeyi bilmeyen tatar
Kendi hayalinde ciritler atar
Beşimiz tok, on binimiz aç yatar
Böyle bir sisteme yazık değil mi

Sülâlem sermemiş yırtılmış sergi
Vallahi dediğim değildir yergi
Hırsıza kaç kurtul, mazluma vergi
Böyle bir adalet kazık değil mi

Az değildir Karakoç'tan aldığım
Boşa mıydı Mahzunîlik bulduğum
Sen, ben söylemezsek kurban olduğum
Bizdeki ozanlık bozuk değil mi (https://www.youtube.com/watch?v=_HrUQaScBuY,
19.05.2020 – 01.44'te alınmıştır; Arslan, 2020: 25)

355. Senin Yüreğinde Dert Var Değil mi

Gel bana küfretme bak beni dinle²⁵¹
Senin yüreğinde dert var değil mi
Dinlendikten sonra vur hançerinle
Ölümlere bile yurt var değil mi²⁵²

Namaz kılsan kılmayana dokunma
Belki haktır onu münafık sanma
İnsan dili başka başkadır amma
Hakk'ın huzurunda fert var değil mi

Sibiryâ, Afrika Hakk'ın eseri
Müslüman değilse hiç mi serseri
Onu sen mi yaptın beri gel beri
Sanki sende mühür kart var değil mi²⁵³

²⁵⁰ Mahzuni Şerif, "Gönül Dağı" programında Abdurrahim Karakoç için-önceden yaşamış olduğu mahkeme olayının ardından- yazdığı bu şiiri okumuştur.

²⁵¹ Bu şiir, Aktaş, 2002: 236-237'de beş dörtlükten oluşmaktadır. Zaman, 1997: 81-82'de altı dörtlükten oluşmaktadır. Yağız, 1976: 109-110'da 11 dörtlükten oluşmaktadır ve dipnotta "İki ayrı plağa bazı dörtlükleri ve başlığı değiştirilerek okunan bu yapıt, buraya birleştirilerek alınmıştır." bilgisi verilmiştir. Bu nedenle biz de çalışmamızda Süleyman Yağız (1976)'ın kitabından yararlanmayı uygun gördük. Aktaş (2002) ve Zaman (1997)'de yer alan ama Yağız (1976)'da yer almayan dörtlükleri, dizeleri dipnotta belirttik.

²⁵² Zaman, 1997: 81'de dörtlüğün nakaratı olarak iki dize yer alır: "Değil mi değil mi böyle değil mi / Düşünün bir kere, bunlar gerçek değil mi"

²⁵³ Zaman, 1997: 81-82'de bu dörtlükten sonra son iki dörtlük şu şekildedir: "Bilmem ne imiş şu Alevi Sünni / Bana vız geliyor perili cinli / Mademki kardeşiz gel gelme kinli / Yumuşağın sonunda ser var değil mi / Değil mi değil mi böyle değil mi / Mezhepsel kavgalar bundan değil mi / Mahzuni Şerif'im bitsin ayrımlar / Savaşta, 766

Türbeyi öp fakat orda yatana
Eğer ölmüş ise bir toprak tanı
Toprağın kralı insandır hanı
Daha yüzü taşa sürt var değil mi

Uçağa binerek hacca gidersin
Uçağı yapana gavurdur dersin
Bırak Nuh'un gemisini neylersin
Sende gemi olan sırt var değil mi

Gel gardaşım diplomayla şımarma
Onu verenlerin başına vurma
Lügat masalıyla halkı kandırma
Yumuşağın sonunda sert var değil mi

Tarlada tezgâhta yorulan benim
Cephede göğsümde vurulan benim
Benim adım halktır ser ilen benim
Vur bana sen suçü ört var değil mi

Küçük çıban yara olmuş büyümüş
İlaç kâr etmiyor doktor neyimiş
Koyunlar yenilmiş çoban uyumuş
Şu koca sürüde kurt var değil mi²⁵⁴

Savcı, hâkim, paşa, vali insandır²⁵⁵
Hamal, ahmak, cahil, deli insandır²⁵⁶
Topalı, uyuzu, zalim, mert var değil mi
Sende korkak zalim, mert var değil mi²⁵⁷

Hümanist, komünist, sosyalist filan²⁵⁸
İnsan olmayanlar yalandır yalan²⁵⁹
Doğarken var mıydı gavur, Müslüman
Ayıp, gavur, Müslüm, Kürt var değil mi²⁶⁰
Mahzuni lanet et ikilikçiye

kavgada ölmesin canlar / Barış gelsin tüm birleşsin insanlar / Ayrımlar ırklar, sınırlar var değil mi / Değil mi
değil mi böyle değil mi / Silahlar, bombalar bundan değil mi”

²⁵⁴ Aktaş, 2002: 237’de bu dörtlükten sonra şu dörtlük yer almaktadır: “Yumuşak koltuklara koşan koşana /
Çalışan kan ağlar boşu boşuna / Diploma delisi millet başına / Geçince bir ağır şart var değil mi”

²⁵⁵ Zaman, 1997: 81’de 2,3 ve 4. dizeler şu şekildedir: “Hamal, işçi, memur, çiftçi insandır / Tabiat sırrının da
dili insandır / Sanki görülmeyen erk var değil mi”

²⁵⁶ Aktaş, 2002: 237’de dörtlüğün 2,3 ve 4.dizeleri şu şekildedir: “Hammal, zalim, âlim, deli insandır / Tabiat
sırrının dili insandır / Ayıp, Müslüm, gavur, Kürt var değil mi”

²⁵⁷ Zaman, 1997: 81’de dörtlüğün nakaratı olarak iki dize yer alır: “Değil mi değil mi söyle değil mi / Bütün
kavgalar bundan dolayı değil mi”

²⁵⁸ Aktaş, 1976: 237’de iki dize şu şekildedir: “Sağcı, solcu, kominist filan / İnsandan gayrısı yalandır yalan”

²⁵⁹ Zaman, 1997: 81’de dörtlüğün ilk iki dizesi şu şekildedir: “Kapitalist, sosyalist, kominist filan / İnsandan
başkası yalandır yalan”

²⁶⁰ Aktaş, 1976: 237’de dize şu şekildedir: “Kadın, erkek, hadım, hırt var değil mi” Ayrıca Zaman, 1997: 81’de
dörtlüğün nakaratı olarak iki dize yer alır: “Değil mi değil mi öyle değil mi / Çektiklerimiz de bundan değil mi”

Öyleyse adam vur bilmiyor diye
Âşıklar boş verir paşaya beye
Kurbana sen suçu ört var değil mi²⁶¹
(Değil mi değil mi öyle değil mi
Hakk'ın hikmetleri öyle değil mi dost) (Yağız, 1976: 109-110; Zaman, 1997: 81-82;
Aktaş, 2002: 236-237)

356. Bu Çöl Bu Irmağa Tezat Değil mi

Hey altın bakışlı elmas yürekli
Bu çöl bu ırmağa tezat değil mi
Hey rüyada koşan ivecen yolcu
Bu yol bu durmağa tezat değil mi

Her kemer her bele doğru sarılmaz
İki gönül bir olunca kırılmaz
Küfür ile Hakk'a varılmaz
Kafir yalvarmağa tezat değil mi

Gönül ister boş geçmesin zamanlar
Bilmem niçin uyur bahtı yamanlar
Yücelerin yakışığı dumanlar
Bu sülük bu dağa tezat değil mi

Mahzuni ezelden böyle perişan
Bağdat'a ulaşmaz bağlarda şaşan
Doğmamış geline takılmaz nişan
Zer yüzük parmağa tezat değil mi (Çankaya ve Şerif, 2002: 52)

357. Bilmem Söylesem mi Söylemesem mi

Şu yalan dünyada korkak değilim
Bilmem söylesem mi söylemesem mi
Binbir atlı bir güzele belimi
Bilmem bağlasam mı bağlamasam mı

İkrar vermiş idi sözleri hani
Dost yoluna koydum bu tatlı canı
Şu dünya bir âşık eyledi beni
Bilmem eylesem mi eylemesem mi

Biçare Mahzuni gidem Maraş'a
Meğer âşık ola da dağları aşı
Ben ağladım halkım etti tamaşa
Bilmem söylesem mi söylemesem mi (Yağız, 1976: 213)

358. Aha Memet Emmi

²⁶¹ Şiirin son üç dizesi kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırdığı ses kaydında (ÖK362) Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir. Albümden alınan bu ses kaydında Mahzuni Şerif şiirini dörtlüklerin sıralamasını değiştirerek seslendirmiştir.

Bir çift öküz yeter mi
Aha Memet emmi²⁶²
Böyle baca tüter mi²⁶³
Daha Memet Emmi

Çoluk çocuk uyumaz
Aha Memet emmi
Aç insanlar yatamaz
Daha Memet emmi

Bu tarla susuz tarla²⁶⁴
Aha Memet emmi
Daha zorla ha zorla
Daha Memet emmi

On çocuk arpa yiyor
Aha Memet emmi²⁶⁵
Beyler bunu bilmiyor
Daha Memet emmi

Mehmet emmi irezil
Aha Memet emmi²⁶⁶⁺
Vallahi yalan değil
Daha Memet emmi

Gidelim mahkemeye
Aha Memet emmi
Mahzuni Şerif geldi
Daha Memet emmi (Çankaya, 1994: 46; Zaman, 1997: 232, 418; Aktaş, 2002: 147;
ÖK67)

359. Gelir Geçer Demedim mi

Ela gözlüm kara günler
Gelir geçer demedim mi
Ağlayıp üzme kendini
Artık yeter demedim mi

O yâri gördüm düşümde
Hayali gitmez karşımda
Baykuş bir gün baş taşımda
Konar öter demedim mi

²⁶² Yazılı kaynaklarda “Mehmet emmi” olarak yazılsa da Mahzuni Şerif gerek albüm gerek konser ve özel kayıtlarda “Memet emmi” şeklinde söylediği için biz de orijinal söylemi baz alarak şiirde bu hâli ile verdik. Ayrıca Mahzuni Şerif, ÖK67’deki muhabbet ortamında bazı dörtlükleri değiştirerek okumuştur.

²⁶³ Zaman, 1997: 418’de dize şu şekildedir: “Ateşsiz baca tüter mi”

²⁶⁴ Zaman, 1997: 418’de üç dize şu şekildedir: “Daha zorla ha zorla / İlçeye yolculuk var / Sür eşeği tımara”

²⁶⁵ Zaman, 1997: 418’de üç dize şu şekildedir: “Beyler buna ne diyor / Sarı sıcak yamandır / Gölge bunu bilmiyor”

²⁶⁶ Zaman, 1997: 418’de üç dize şu şekildedir: “Vallahi yalan değil / Gidelim mahkemeye / Mahzuni Şerif geldi”

Mahzuni'nin ömrü çamur
Gören onu dertsiz sanır
Bir ecel var bir de ömür
Gelir çatar demedim mi (Yağız, 1976: 212)

360. Avcı Vurur Demedim mi

Havalanma kara ceylan (oy oy)
Avcı vurur demedim mi (vayy)
Güvendiğin bu dağlarda
Karlara erir demedim mi

(Dost dost yandım sana
Sevdim de inandım sana dost)

Kara ceylan kara giymiş (oy oy)
Bir avcı kurşunu yemiş (oy oy)
Kaderine boyun eğmiş
Canın verir demedim mi

(Vay vay kara ceylan
Gel bizim dağları dolan dost)

Ceylanın gözleri soldu (oy oy)
Yuvasına tilki doldu (oy oy)
Mahzuni der yazık oldu
Bitkin yürür kara ceylan

(Vah vah ceylanıma
Derdin işledi canıma dost) (AK16)

361. Bir Gün Ölür Demedim mi

Sultan Süleyman da olsa
Bir gün ölür demedim mi
Yerdeki karınca bile
Hakk'ı bilir demedim mi

Bilmeyenler ana bacı
Şeytan'dan giydiler tacı
Haklı Hasan'ın ilacı
Hak'tan gelir demedim mi

Der Mahzuni dünya cindir
İşi gücü indir bindir
En sonunda yağlı kendir
Beni bulur demedim mi (Zaman, 1997; 134-135; Aktaş, 2002: 97)

362. Daha Sen Ölmedin mi

Babandan miras yoktur
Daha sen ölmedin mi
Derdim dağlardan çoktur
(Vay vay vay Kâmil
Daha sen ölmedin mi
Uy Kâmil vay Kâmil)

Çocuklar tutar sancı
Kâmil bulmaz ilacı
Elli senenin ayrı(?)
(Vay vay vay Kâmil
Daha sen ölmedin mi
Uy Kâmil vay Kâmil)

Mahzuni gide gide
Ne etti ki geldi de
Âdem Baba öldü de
(Vay vay vay Kâmil
Daha sen ölmedin mi
Uy Kâmil vay Kâmil) (AK17)

363. Demezler ki Hâkim Türkü Söyler mi

İkide bir mahkemeye giderdim
Demezler ki hâkim türkü söyler mi
Âşığın günahı var mı bilemem
Savcı bir zehiri şeker eyler mi

Boşa seçmez dost yolunu seçenler
Deyin hele kızıl viski içenler
Çok haram yiyenler ırza geçenler
Âşıklar mı eli kanlı beyler mi

Mantığı hiç sayan batıldır batıl
Zira safsatayı taşımaz satıl
Katil babam olsa gene de katil
Doğruyu söylemek kötü şeyler mi

Yalnız Mahzuni mi yanlış gören
Adalet değil mi kula güç veren
Kel horozu fazla yiğit gösteren
Başından döktüğü yoluk tüyler mi (Çankaya ve Şerif, 2002: 137)

364. Bir Fakirin Yarasına İşer mi

İlaç ola muhannetin sidiği
Bir fakirin yarasına işer mi
Gökten buğday yağsa rahmet yerine
Bir tanecik garip başa düşer mi

Sağır Müslüm cenazede tar çalar
Kör bahçıvan uyur iken nar çalar
İnsanları besmeleyle parçalar
Bilemezsin mahlukat mı beşer mi

Gönül hayran insanların hasına
Has insan yakışır hak mayasına
Dikti felek bizi çöl ortasına
Anlamadım kuru mu der yeşer mi

Mahzuni boş yere güler güldürür
Adres vermez amma yeri bildirir
Beni derdim değil tabip öldürür
Bu kör bıçak bu yarayı değer mi (Çankaya ve Şerif, 2002: 69)

365. Güler Yüze Tatlı Dile Benzer mi

Ey erenler bu dünyada saraylar
Güler yüze tatlı dile benzer mi
Arasam cihanı bulunmaz denir(?)
Kör cahilan bir kâmile benzer mi

Boşuna bükmez ki boyun bükenler
Dermanda bulurmuş derman ekenler
Her yerde ellere batar dikenler
Çakır diken mor sümbüle benzer mi

Der Mahzuni Şerif geçti hoş derler
O günlerin özü yüzüme damlar
Hey bizi bilmeyen dertsiz adamlar
Bizim dölleri sizin dölüne benzer mi (ÖK168)

366. Kuru Merhabaya Borç Ödenir mi

Sevdim diyenlere selamım olsun
Kuru merhabaya borç ödenir mi
Bilmediğim derya taş ile dolsun
Sanki ölü (...) ²⁶⁷

(Ali dost güzelim dost dost)

Zerre zerre hak var iyi şer her kulda
Fazilete eğlenmez akçada pulda
Kâmilleri kullara çizdiği yolda
Kendi yürümeze kâmil denir m

(Ali dost Veli dost canım dost)

Yalan dolan ile gönül eğlersin

²⁶⁷ (ÖK82) ses kaydında dizinin diğer sözcükleri anlaşılmadığı için yazılamamıştır.

Söyle zahit kime kime meylin bağlarsın
Gel beni kandırdın Hakk'ı neylersin
Beni kandırsan Hak inanır mı dost

(Dost Ali dost gülüm dost canım dost
Efendim efendim hâl böyle böyle)

Kıymet de bir midir yâr ile ayar
Kâmilin ustası meclise uyar
Dostlar için darılmakta usul var
Mahzuni gibiye dost gücenir mi

(Dost Ali'm dost Ali canım dost güzelim dost) (ÖK82)

367. Erciyes Dağları Kolay Erir mi

Ala kar mı yağdı gamlı başına
Erciyes Dağları kolay erir mi
Ben gidince dost girer mi düşünce
Kendini görmeyen Hakk'ı görür mü

Yüksekten yükseğe erler nidası
Leylaların Mecnun olur fedası
Her Hasan'ın elbet vardır cüdası
İnsan sevdiğine ağı verir mi

Kayadan kayaya sararan sümbül
Sümbülün derdinden bilir ehli dil
Yapraktan yaprağa kovulan bülbül
Bin çiçekli bal olsa da durur mu

Boşuna Mahzuni yalvarıp yakar
Gözlerinin yaşı içine akar
Değ mümine münkir nereden çıkar
Çağrılmayan yere insan varır mı (Zaman, 1997: 173; Aktaş, 2002: 46)

368. Haktan Kaçak mısın Yani

Gel bana doğruyu söyle
Haktan kaçak mısın yani
Ardın keser önün keser
Kama bıçak mısın yani

Hayal atar herze yersin
Bilirim korkmakta birsin
Aslanı boğarım dersin
Böyle kaçak mısın yani

Deve ardında toynaksın

Fıkırdaksın çok kaynaksın
Erkeksin niye oynaksın
Eski köçek misin yani

Dost Mahzuni Şerif de ki
Şimdilik sözüne peki
Sineğin bombası ne ki
Fantom uçak mısın yani (Çankaya ve Şerif, 2002: 130)

369. Elimden Kolumdan Bağlama Beni

Yaşamaya geldim ben de dünyaya
Elimden kolumdan bağlama beni
Komşular gidiyor yıldız Ay'a
Dağların başında eğleme beni

Körpecik aklımı kandırma boşa
İnsanlar benzemez beyinsiz kuşa
Avareyim diye etme temaşa
Bir dilim ekmeğe bağlama beni

Mahzuni nedendir geri kaldığın
Hakkın olmayanı çalıp aldığın
Kimse bilmez kimin nasıl olduğun
Hastayım götürün sağlama beni (Yağız, 1976: 119; Pehlivan, 1985: 60; Çankaya, 1994: 48; Zaman, 1997: 307; Yağız, 1999: 80; Aktaş, 2002: 67, 155)

370. Arayıp da Sorma Beni

Aziz dostum mektup ile
Arayıp da sorma beni
Artık böyle bile bile
Hatırımdan kırma beni

Dinlemem hiç söz etse de²⁶⁸
Anlamam kaş göz etsen de
Kılıç vurup kan döksen de²⁶⁹
Bir kefene sarma beni

Muhabetin sana kalsın
Benim için kul utansın²⁷⁰
Yüzlerine lanet olsun
Yeter artık yorma beni

Mahzuni'nin sevdiği var

²⁶⁸ Yağız, 1976: 210; Aktaş, 2002: 149'da dize şu şekildedir: "Dinlemem bin söz etsen de"

²⁶⁹ Aktaş, 2002: 149'da dize şu şekildedir: "Kılıç vurup düz etsen de"

²⁷⁰ Yağız, 1976: 210 ve Aktaş, 2002: 150'de dize şu şekildedir: "Benim için kuru dalsın"

İster isen sen de yalvar²⁷¹

Dünyadan ahrete kadar

Sen sen ol da görme beni (Zaman, 1997: 234-235; 492; Aktaş, 2002: 149-150; Doğan, 2009: 150)

371. Başa Neler Gelir Unutma Beni

Belki son sözümdür belki daha var

Baş a neler gelir unutma beni

Zulüm ile abat olan zalimler

Ettiğini bulur unutma emi

Yollar kesiliyor dağlarda şaki

Bu devam kimseye değildir baki

Kurdun ettiğini ta uzaktaki

Karıncada bilir unutma emi

Karı eksik olmaz dağlar başının

Zararı dokunmaz çöller kışının

Bu dünyaya gelip geçen kişinin

Yaptıkları kalır unutma emi

Mahzuni Şerif'im kudurma bazan

Kâmil demek değil okuyup yazan

Zehir kaynatırsa bayramda kazan

Yaban ayı ölür unutma beni²⁷² (Zaman, 1997: 311; Aktaş, 2002: 187)

372. Öldürmez Bu Yara Beni²⁷³

Zalim Suna vurma bana

Öldürmez bu yara beni

Unutma ki Mahzuni'yim

Öldürmez bu yara beni

Bak Suna nerden geliyor aleni...

Ali Ekber, Mahmut ile dolanı...

İnliyor şu yavrularım aleni, dolanı, meleyi

Kâmil cahile uyar mı

Cahil kâmilî duyar mı

Adam eşine kıyar mı

Öldürmez bu yara beni

Bak Suna nerden geliyor aleni...

Osman ile Mahmut ile

Ali ile Mahmut ile dolanı...²⁷⁴

²⁷¹ Aktaş, 2002: 150'de dize şu şekildedir: "Umurumda değil yalvar"

²⁷² Zaman, 1997: 311'de dize şu şekildedir: "Şaban ayı ölür unutma emi"

²⁷³ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

²⁷⁴ Bu dördlükten sonra şu sözleri söyler: "Dört yavrusunu o düşünsün artık. Ben gelir giderim bu dünyadan..."

Akar kanım kusem kusem
İnanmazlar buyum desem
Ben Mahzuni Şerif isem
Öldürmez bu yara beni

Eski Suna nerden gelir aleni...
Osman ile Mahmut ile
Ali ile Ekber ile aleni...
Çiçekleri dolanı dolanı
Akşamları bulanı bulanı (Yağız, 1976: 65; ÖK20)

373. Zincire Vurmalı Beni

Güvercinken aslan oldum
Zincire vurmalı beni
Anlaşılan anlamadım
Dağlarda görmeli beni

Bir âşığıım yüzüm gülmez
Âşığın çiçeği solmaz
Dedikodu ile olmaz
Kendimden sormalı beni

Dağlar dolaşırım niçin
Ne Yemen gördüm ne de Çin
Mahzuni olduğum için
Elbette vurmalı beni (Yağız, 1976: 188)

374. Bir Tüccara Satamadım Ben Beni

Seyyah oldum pazar pazar dolaştım
Bir tüccara satamadım ben beni
Koyun oldum kuzum ile meleştım
Bir sürüye katamadım ben beni²⁷⁵
Dost ben beni, ben beni, ben beni

Ben beni kendimi
Canımı özümü dost

Dostlar beni bir kazana kodular
Kırk yıl yandım daha çiğdir dediler
Ölçeğimi gram gram yediler²⁷⁶
Bir kantarda tartamadım ben beni
Dost ben beni, ben beni, ben beni

Ben beni kendimi
Canımı özümü dost

²⁷⁵ Pehlivan, 1985: 24'te dize şu şekildedir: "Bir tüccara satamadım ben beni"

²⁷⁶ Pehlivan, 1985: 24'te dize şu şekildedir: "Önce yemi gram gram yediler"

Deli gönlüm aktı gitti dengine²⁷⁷
Çok boyandım çok çiçekler rengine
Bir Mahzuni demiş oldum kendime
Olmaz olsun atamadım ben beni
Dost ben beni, ben beni, ben beni

Ben beni kendimi
Canımı özümü dost (Pehlivan, 1985: 24; Zaman, 1997: 298-299; Aktaş, 2002: 136-137;
Doğan, 2009: 121; Öztunç, 2017: 107; Eren, 2020: 41)

375. Ocak Kül Eyledin Beni

Geçer iken dost elinden
Ocak kül eyledin beni
Eşim ile dostum ile
Ocak kül eyledin beni

Hizmetin can kattı cana
Bilmem ezelden mi bana
Geçer iken yana yana
Ocak kül eyledin beni

(Ben layık değilim buna²⁷⁸
Ocak kül eyledin beni)

Hep sana gelir sancılar
Sende bitirmiş acılar
Tüm dostlarım vefacılar
Ocak kül eyledin beni

Bir marifet yoktur dün
Yıldızı vardır önünde
(Ayları vardır önünde)
Saat tam on ikisinde
Ocak kül eyledin beni

(Yarımın on ikisinde
Ocak kül eyledin beni)

Mahzuni bundan üşümem
Soğuğu kışta düşümem

²⁷⁷ Aktaş, 2002: 137’de bu dördlüğün ilk iki dizesi şu şekildedir: “Yer bulamadan yaman dünyada kaldım/ Çiçek oldum açtım geride soldum” Ayrıca Eren, 2020: 41’de bu dördlüğün birinci dizesi şu şekildedir: “Deli gönlüm aktı gitti engine”

²⁷⁸ Ses kaydında (ÖK202) Mahzuni Şerif bu dizeyi söylediğinde, ortamda bulunan kişilerden birisi “Layıksın, daha fazlasına, en güzeline!..” diye bağırarak seslenmiştir.

Bu derdi fazla eşemem²⁷⁹
Ocak kül eyledin beni

(Sarı kıştan(?) sakın Mahzuni
Hastadır özün Mahzuni
Mahzuni sizin Mahzuni
Ocak kül eyledin beni) (ÖK202)

376. Yedin Beni Yedin Beni

Daha dalımdan kopmadan
Yedin beni yedin beni
Babamın elin öpmeden
Yedin beni yedin beni
(Hâldan hâlâ koydun beni)²⁸⁰

İçirdim sana kanmadın
İçtin içtin usanmadın
Yaptığından utanmadın
Yedin beni yedin beni
(Dilden dile koydun beni)

Mahzuni böyle sevilmez
Anladım yüzleri gülmez
Yaptığın yanına kalmaz
Yedin beni yedin beni
(Dilden dile koydun beni) (Yağız, 1976: 113)

377. Çamurdan Çamura Gezdirdin Beni

Kara düzen gene tuttun yakamdan
Çamurdan çamura gezdirdin beni
Nere kaçtım ise geldin arkamdan
Vallahi canımdan bezdirdin beni

Nice yıldır el kapısı dolandım
Ben de bir gün filan oğlu filandım
Çağladım inledim aktım bulandım
Gözümün yaşında yüzdürdün beni

Bizim yayların başı serinde
Bizim davamızın kökü derinde

²⁷⁹ Ses kaydında (ÖK203) muhabbet ortamında bulunan aynı kişi bu dizeleri duyunca da “Canım! Canım!” şeklinde seslenmiş, Mahzuni Şerif şiirini seslendirdikçe onu destekleyen sözler söylemiştir. Sonunda ise ortamdaki diğer kişilerle “Sağ ol, var ol!” diye seslenmeleri bir anlamda Mahzuni’ye teşekkürlerini ve desteklediklerini göstermişlerdir.

²⁸⁰ Şiirdeki bu dizeler, Mahzuni Şerif’in albümünde yer almaktadır.

Bir zalim ağanın tekerlerinde
Körpe kuzu gibi ezdirdin beni

Ah neyleyim kız adımı dul ettin
Geçmez akça yere düşmez pul ettin
Mahzuni'yi her ayağa çul ettin
Tuttun iplik iplik çözdürdün beni (AK18)

378. Ateşle Tığ ile Şişleyin Beni²⁸¹

Ah neyleyim düşkün oldum dünyada
Ateşle tığ ile şişleyin beni
Sevda dedikleri bir bela imiş²⁸²
Gelmeyin yanıma boşlayın beni

Yiğit olan yiğit durur ahdında
Çünkü bu dert gider bulur lahdinde
Şeytan'a rey verdim Ali tahtında
Küfreyleyin bana haşlayın beni²⁸³

Mahzuni Şerif'im hâl beyan eder
Müslime düşmanım başımda teber²⁸⁴
Bilmem ki bu yolum nereye gider
Ben öldükten sonra işleyin beni (Zaman, 1997: 406-407; Aktaş, 2002: 110-111)

379. Tutun Beni Tutun Beni

Erenler uçurumdayım
Tutun beni tutun beni
N'olur eren pazarında
Satın beni satın beni
(N'olur kâmil pazarında
Satın beni satın beni
Beni beni beni beni)

Kerbela'da sinesine
Gönül verdim birisine
(...)²⁸⁵
(...)

Gerçekler gerçek oturur

²⁸¹ Kaynak kişi Hamza Karaoğlan, Mahzuni Şerif'in bu şiiri Berçenekli olan Cırk Baba'nın mezarının yapılmaması için verdiği vasiyette "Taşlayın Beni" sözünden esinlenerek yazdığını söylemiştir. Bu bilgiyi kendisi alan çalışmaları sırasında Berçenekli Hidayet Verim tarafından kendisine söylendiğini belirtmektedir.

²⁸² Aktaş, 2002: 110'da dize şu şekildedir: "Sevda dedikleri yaman belaymış"

²⁸³ Aktaş, 2002: 110'da dize şu şekildedir: "Lanet edin bana haşlayın beni"

²⁸⁴ Aktaş, 2002: 111'de dize şu şekildedir: "Müslüme düşmanım elimde teber"

²⁸⁵ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1987 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK181 – ÖK182) seslendirmiştir. Ses kaydı çekimi, kasete olduğu için şiirin bu dizelerinde kasetin ön yüzü bitmiştir, bundan dolayı ikinci dördlüğün 3 ve 4. dizelerinin sözleri yoktur. Kasetin ikinci yüzünde ise şiirin üçüncü dördlüğü ile başlanmıştır.

Diler sevdiğin getirir
(Çağırır pirin getirir)
Nere isterse götürür
Atın beni atın beni

(Atın beni atın beni
Beni beni beni beni dost)

Eğer Mahzuni'yem bensem
(Mahzuni Şerif'im bensem)
Yalan olur, benim desem
Hakk'a zarar getirirsem
Vallahi unutulun beni

(Billahi unutulun beni
Beni beni beni beni
Yerde kalsın beni
Dosta zarar getirirsem
Billahi unutulun beni
Vallahi unutulun beni) (ÖK181, ÖK182)

380. Ben Gittikten Sonra Ararlar Beni

Ne dedimse halka hiç yaramadı
Ben gittikten sonra ararlar beni
Boşa cahillerin gözü karardı
Kuru çene ile yorarlar beni

Duman eksik olmaz her yüce dağda
Bülbül eksik olmaz her yeşile bağda
Atomun patlayıp bittiği çağda
Onun ötesinde sorarlar beni

Ebedi değildir şu yüce dağlar
Ebedi değildir şu yeşil bağlar
Öz gardaşım ama bizim softalar
Mezarımda bile kırarlar beni

Mahzuni Şerif'im gayri gam yemem
Ondan ötesini kimseye demem
Ufak vücuduma kefen istemem
Varsa insanlıkla sararlar beni (Yağız, 1976: 142; Çankaya, 1994: 23; Zaman, 1997: 180;
Aktaş, 2002: 74-75)

381. Ben Gittikten Sonra Sorarlar Beni²⁸⁶

²⁸⁶ Bu şiirden iki tane bulunmaktadır ancak birbirinden sözleri farklıdır. Yağız, 1976: 141'de bu hâli ile şiirin başlığı "Ham Sofu"dur. Yağız, 1976: 142'de diğer şiirin başlığı "Ararlar Beni" olan bir önceki şiirdir. Eserde 780

Ne dedimse halka çok zor yaradı
Ben gittikten sonra sorarlar beni
Gene cahillerin gözü karardı
Kendini bilmeden kırarlar beni

Başı duman olur her yüce dağın
Dikeni bulunur her yeşil bağın
Atomun patlayıp bittiği çağın
Bir gün ötesinden ararlar beni

Dövüştüm çekiştim ham sofuyunan
Dikildi karşıma boş kafayınan
Âşıklar gidemez bir sefayınan
Böyle boş boşuna yorarlar beni

Mahzuni Şerif'im gayri gam yemem
Bundan ötesini kimseye demem
Ufak cesedime kefen istemem
Var ise aşk ile sararlar beni (Yağız, 1976: 141)

382. Acep İnsan mıyım Sorarlar Beni

Güvenme dünyada malım var diye
Acep insan mıyım sorarlar beni
Hâlımdan anlamaz cahiller niye
Her biri bir yandan yorarlar beni
Efendim beni beni yorarlar beni beni

Hoşlar meclisine girdim hoşlandım
Aşkın ateşine düştüm haşlandım
Dallarımda meyve verdim taşlandım
Ya neden gövdemden kırarlar beni
Efendim beni beni kırarlar beni beni

Döndü gitti Hak yolunu övenler
Pişman olup dizlerini dövenler
Bir lokmaya yüz bin kere sövenler
Nerdesin Mahzuni diye ararlar beni (Doğan, 2009: 137)

383. Kelime Kelime Buldular Beni

Kendi kitabıma girdim saklandım
Kelime kelime buldular beni
Denizin dibinde ot oldum bittim
Balığın karnından yoldular beni
Beni beni beni yoldular beni

Serden geçmez imiş sırrın verenler

iki şiir de birbirine referans gösterilmiştir. Dizelerdeki benzerlikten daha çok farklılıkların olması bize bu şiirleri farklı olarak almamıza sebebiyet vermiştir.

Daha dönmez Hak yoluna girenler
Ramazan davulu oldum erenler
Vakitli vakitsiz çaldılar beni
Beni beni beni çaldılar beni

Kadeh oldum elden ele verildim
Bir can buldum öldüm öldüm dirildim
Namaz postu oldum dosta serildim
Kıblesiz miblesiz kıldılar beni
Beni beni beni kıldılar beni

Şal kumaş yapılmaz tazı çulundan
Vazgeç gönül parasından pulundan
Pir aşkına Pir Sultan'ın yolundan
Mahzuni ol diye saldılar beni
Beni beni beni saldılar beni (Zaman, 1997: 139-140; Aktaş, 2002: 137)

384. Bir Hayvan Yerine Koydular Beni

Kırk yıl yandım kulakları duymadı
Bir hayvan yerine koydular beni
Ürgüp bacasını geçtim a dostlar
Her gün oyuk oyuk oyduklar beni

Gerçek pazarında bir tellal oldum
Herkes malın sattı ben beni buldum
Üryani tenime bir eski aldım
Bu sana çok diye soydular beni

Kendimi bileli ben Hak çağırdım
Hemen savrulmadım biraz ağırdım
Ömrüm boyu kurban oldum bağırdım
Bir gün küfreyledim duydular beni

Mahzuni başbaşa kaldım özümle
Görmediğim söylemedim gözümle
Bunca günahımla kara yüzümle
Ne yazık ki adam saydılar beni (Çankaya ve Şerif, 2002: 85)

385. Kendime Vermediler Beni

Aramadılar sormadılar beni
Kendime vermediler beni
Aha geldim gidiyorum ben
Dünyada görmediler beni

Bu diyar bizim diyar
Diyarda sevdiğim var
Toprak ana yandım yandım
Dağlarda yok mudur kar

Tırnağımla kapı yaptım
Kapılar beni kovar

Gönlümden Ceyhan aktı
Özümden alev baktı
Eski dostlar nerde kaldı
Gül gibi diken çıktı

Aklım bana dargın oldu
Deli diye bıraktı

Gel Mahzuni dağlarım
Neşesi yok ağlarım
Yaprak dökmüş garip garip
Benim eski bağlarım

Bir sabah rüzgârı gibi
Akıp giden çağlarım (Zaman, 1997: 366)

386. Sevenlerim Gezer Beni

Ben bir ulu şehirim can
Sevenlerim gezer beni²⁸⁷
Okuyan ulu kitabı
Âdem niye yazar beni

Ali can can, Ali can can²⁸⁸
Ulu Hünkâr Veli can can

Şeytan'ın gücü kâr etmez
Hakk'a giden boşa gitmez
Büyü tutmaz muska tutmaz
Deviremez nazar beni²⁸⁹

Ali can can, Ali can can
Ulu Hünkâr Veli can can

Vücudum bir şehri âlem²⁹⁰
Mallarım var kalem kalem
Dükkânımda durur Mevlâ'm

²⁸⁷ Zaman, 1997: 429'da dize şu şekildedir: "Sevenlerim yorar beni"

²⁸⁸ Şiirdeki nakarat sadece Zaman, 1997: 429'da yer almaktadır. Çalışmamızda nakarat kısımları Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği gibidir.

²⁸⁹ Zaman, 1997: 429'da dize şu şekildedir: "Belirlemez nazar beni"

²⁹⁰ Zaman, 1997: 429'da bu dörtlük şu şekildedir: "Okuyun şehri, bir âlem / Mallarım var kalem kalem / Dükkânında durur mallar / Gezdirdiler Pazar Pazar beni"

Gezdim pazar pazar beni

Ali can can, Ali can can
Ulu Hünkâr Veli can can

Dostu sevmekten yorulmam²⁹¹
Kolay küsmem hiç darılmam²⁹²
Feleğe küsmem kırılmam
Tek Mahzuni üzer beni
Ali can can, Ali can can

Ulu Hünkâr Veli can can (Zaman, 1997: 319-320, 429; Aktaş, 2002: 195)

387. Bilmem ki Ne Zaman Güldürür Beni

Dünya dedikleri mezarlık imiş
Bilmem ki ne zaman güldürür beni
Bir çiçeğim verdim dostun bağına
Eser cahil rüzgârı soldurur beni

Tükenmez dünyanın kara kedisi
Onun için bitmez gönlümün yası
Vız gelir cahilin dedikodusu
Dostlar ne korkutur ne de yıldırır beni

Ayıptır Mahzuni kılıçla kama
İnsan olan insan kıyar mı cana
Cehennem kül etse korkmazdım amma
Dostun bir tek gülü bile öldürür beni²⁹³ (Yağız, 1976: 139; Zaman, 1997: 110-111)

388. Yaz Şikâyet Defterine Yaz Beni

Kalemine kurban olduğum kâtip
Yaz şikâyet defterine yaz beni
Boynuma musallat tokunu takıp
El et götür divanına diz beni

Ferhat misaliyim dağlar delerim
Sevinirim derdim ile gülerim
Yaralı kuzuyum ayrı melerim
Anam öldü kabul etmez yoz beni
Mahzuni Şerif'im sarardım soldum
Derdimin içinde dermanı buldum
Artık ben zevkimden dünyadan kaldım

²⁹¹ Zaman, 1997: 429'da dize şu şekildedir: "Hakk'ı sevmekten yorulmam"

²⁹² Zaman, 1997: 429'da son iki dize şu şekildedir: "Feleğe küsmem kırılmam / Dost Mahzuni üzer beni"
Çalışmamızda ise Mahzuni Şerif'in seslendirdiği hâli yer almaktadır.

²⁹³ Yağız, 1976: 139'da dize şu şekildedir: "Bir tek acı sözü öldürür beni (Bir tek gülü bile öldürür beni)"
Mahzuni, plakta seslendirmesinde de iki şekilde de okur.

Ne tatlı belaya saldı dost beni²⁹⁴ (Yağız, 1976: 202; Zaman, 1997: 223; Aktaş, 2002: 131)

389. Yanlış Anladınız Beni

Meselenin ta başından
Yanlış anladınız beni
Ben size sizi anlattım
Yanlış anladınız beni

Kızıl dediniz kanıma
Yalan mıydı inan şuna
Her yerde taş vurup bana
Yanlış anladınız beni

Boşlukta hak yok demiştim
Ben bu baldan çok yemiştim
Size sizi söylemişim
Yanlış anladınız beni

Ben yalan söyleyim niye
Helal lokma yiye yiye
Bu vatan haini diye
Yanlış anladınız beni²⁹⁵

Halk için verdim savaşı
Akıttım nice göz yaşı
Dostlar attılar hep taşı
Yanlış anladınız beni

Ozanlar gerçeği söyler
Aldırmaz buna hiç beyler
Bak ne hâle geldi köyler
Yanlış anladınız beni

Kalkınsın dedim ülkemiz
Sokaklar olsun tertemiz
Olsun barınacak yerimiz
Yanlış anladınız beni

Mahzuni bitmez bu yorum
Neler çektiğimi bana sorun
İşte geldim gidiyorum
Yanlış anladınız beni (Zaman, 1997: 307-308-309; Çankaya ve Şerif, 2002: 167)

²⁹⁴ Yağız, 1976: 202’de dize şu şekildedir: “Ne tatlı Mevla’ya saldı saz beni”

²⁹⁵ Çankaya ve Şerif, 2002: 167’de bundan sonraki üç dörtlük yoktur.

390. Kahpe Dünya Seni Seni²⁹⁶

Senin nerenden başlayım
Kahpe dünya seni seni
Havva'yla yaktın Âdem'i
Kahpe dünya seni seni

Cennette açtırdın gülü
Böyle yalan bir sümbülü
Neyledin Habil Kabil'i
Kahpe dünya seni seni

Azdırdın Havva bacıyı
Âdem'e verdin acıyı
Yaktın Güruhu Naci'yi
Kahpe dünya seni seni

Ateşle oynattın Lût'u
Halil'e saldı Nemrut'u
Azer'e kırdırdın tutu(?)
Kahpe dünya seni seni

Yahya'mın kolun kestirdin
Yusuf, Yakub'u küstürdün
Musa'yı Tur'a estirdin
Kahpe dünya seni seni

Yüz yirmi dört nebi ahu
Bütün evrenin şahı
Deryada çok erdi nuru
Kahpe dünya seni seni

Taş yağdırdın İsrail'e
İnanmadın Cebrail'e
Koç mu verdin İsmail'e
Kahpe dünya seni seni

Velhasıl gitmem izinden
Çok can kaybı bu tozundan
Muhammed, Ayşe yüzünden
Kahpe dünya seni seni

Dünya deli midir deli
Gırdan geçti nebi veli
Nerde benim Şah'ım Ali
Kahpe dünya seni seni

²⁹⁶ Şiir, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği tarafımıza ulaştırdığı ses kaydında (ÖK351) yer almaktadır.

Hüseyin'i serden geçirdin
Hasan'a ağı içirdin
Müslüm'ü boynundan vurdun
Kahpe dünya seni seni

Horasan'dan bir er geldi
Urum ellerini buldu
Koca Bektaş Veli n'oldu
Kahpe dünya seni seni

Bu nasıl bir iman emel
Böyle yıkılası temel
Gülüm dost Mustafa Kemal
Kahpe dünya seni seni

Mahzuni Şerif de gitsin
Dünya muradına gitsin
Velsahlı sonun batsın
Kahpe dünya seni seni (ÖK351)

391. Toprak Gibi Oydun Seni

Hâldan hâla koydun seni
Toprak gibi oydun seni (Memet Memet)
Belinde silah durursun
Aklınca kimi vurursun
Anladım ki kudurursun

Memet Memet Memet...
Etme ne olur Memet
Mal olur Memet
Vay başım Memet
Her şeyim Memet
Hemşerim Memet

Sen halklardan ulu musun
Sen insanlık yolu musun
Kardeş vurma deli misin
Memet Memet Memet...
Etme ne olur Memet
Yapma ne olur Memet

Sen nice erler başısın
İnsanın mihenk taşısın
Mahzuni'nin kardaşısın Memet
(...) ²⁹⁷ (ÖK101)

²⁹⁷ Mahzuni Şerif şiirini seslendirdiği sırada kayıt cihazında problemler çıkıyor ve Mahzuni bu bölümde şiirini kesip "Bizim cihaz anlaşılan keyfine geldiği şekil açılıyor, ben bağırınca..." diyor ve ses kaydı kesiliyor. O nedenle şiirin son dizeleri yoktur.

392. Yere Düşer Pis Yiğidin Bezgini

At ne kadar şahlanırsa şahlansın
Yere düşer pis yiğidin bezgini
Kime hava atsın kime mıhlansın
Adam olmaz Anadolu gezgini

Ağrı tepesinde çalınan çamlar
Çiçekler üstüne serpilene kanlar
Şu bilenler bilmeyenden ne anlar
Kim biliyor sezmeyeni sezgini

Umut dağlarına kar sepeledi
Sağır sarı kızı kör küpeledi
Kestiğim kerpici at tepeledi
Alan yok mu süvariden dizgini

Şafağı geceye satmak isterler
Tüm güneş doğarken yatmak isterler
Koparıp başını atmak isterler
Dost Mahzuni Şerif gibi bezgini (Çankaya ve Şerif, 2002: 88)

393. Gelen Yavrum, Nenni Nenni²⁹⁸

Duydum dokuz aylık yoldan
Gelen yavrum, nenni nenni
Ben hapiste sen kundakta
Kalan yavrum, nenni nenni

Kolumdan zincir salayım²⁹⁹
Kelepçe bebek alayım
Seni rüyamda bulayım
Eğlen yavrum, nenni nenni³⁰⁰

Mahzuni der, bu ne iştir
Sebebim yâran yoldaştır
Bülbül hapis, yuva boştur
Dayan yavrum, nenni nenni (Yağız, 1976: 187; Pehlivan, 1985: 55; Zaman, 1997: 285-286)

394. Bu Sene de Zehir Ekmek Var Nenni Nenni

Uğradı başıma hayatın kışı

²⁹⁸ Yağız, 1976: 187'de şiir için şu dipnot yer almaktadır: "12 Mart faşizminin hışmına uğrayan sanatçı bu yapıtı, kendisi mapushanede iken doğan çocuğu için yazmıştır."

²⁹⁹ Yağız, 1976: 187 ve Pehlivan, 1985: 55'te dize şu şekildedir: "Kolundan zincir salayım"

³⁰⁰ Yağız, 1976: 187'de dize şu şekildedir: "Nenni yavrum, nenni nenni"

Bu senede zehir ekmek var nenni nenni³⁰¹
Yavru gel ağlayıp üzme sen beni
Bu ağlamak yüreğime kor nenni nenni

Bir kuruşum yoktur kefen alayım³⁰²
Emmime dayıma haber salayım
Bir toprağım yoktur mezar bulayım
Ahrette mi bile mezar var nenni nenni³⁰³

Âşık olan şu dünyayı nidermiş³⁰⁴
Döner döner bahtım karadır dermiş
Mahsun olan Kербela'ya gidermiş
Bari dosta selamı mı ver nenni nenni

Mahzuni Şerif'im yaşım akıyor³⁰⁵
Akıp akıp ama sesim çıkmıyor
Şu dünyada bana şahım bakmıyor
Bari yardımcımız olsun pir nenni nenni

Bir sazımdan başka hediyem yoktur
Bari tellerini alda çal nenni nenni (Zaman,1997: 142-143)

395. Kalk Gidek Sılaya Yâr Nenni Nenni³⁰⁶

Gene hatırıma düştü kuzular
Kalk gidek sılaya yâr nenni nenni...
Düşündükçe yüreciğim sızılar
Kalk gidek sılaya yâr nenni nenni...

Yolumuza kara duman çökmeden
Gurbet eli yüreciğim yakmadan
Antep bağı gazelini dökmeden
Kalk gidek sılaya yâr nenni nenni...

Kar basmadan Elbistan'ın yazısı
Gitti deyim yüreğimin sızısı

³⁰¹ Yağız, 1999: 57'de 2 ve 3. dize şu şekildedir: "Bu senede binbir hikmet var nenni / Gel yavru ağlayıp sen üzme beni"

³⁰² Yağız, 1976: 91 ve 1999: 57'de ikinci dördlük olarak yer alan ama Zaman, 1997: 142-143'te yer almayan dördlük şu şekildedir: "Yâr cemali tutmuş güneşi ayı / Âşıklar geçermiş çayı deryayı / Nöbetçi eyledim telli Suna'yı / Yavruda ölüm korkusu var nenni"

³⁰³ Yağız, 1999: 57'de dize şu şekildedir: "Ahrette mi bile mezar var nenni"

³⁰⁴ Yağız, 1976: 91 ve 1999: 57'de bu dördlük şu şekilde yer almamaktadır: "Mahzuni Şerif'im çalam sazımı / Kim yazdı alnıma kara yazımı / Mezar bulup gömemiyom kuzumu / Anladım bize yaşamak zor nenni"

³⁰⁵ Yağız, 1999: 57'de son dördlük aynıdır tamamen değiştirilmiştir.

³⁰⁶ Mahzuni Şerif, (ÖK80)'de şiiri seslendirmiştir ama şiirin mahlas bölümü yer almamaktadır bu nedenle Mahzuni'ye ait olup olmadığı şüphelidir. Antep, Elbistan'dan söz edilmesi şiirin Mahzuni Şerif'e ait olma ihtimalini artırmaktadır. Araştırmalarımızda bu şiirin kime ait olduğu şu aşamada tespit edilememiştir.

Ceylanı bırakmışım altı kuzusu
Kalk gidek sılaya yâr nenni nenni...

Kalk şu destan yelleri esmeden
Hısım akraba bizden umut kesmeden
Gurbet elde ahbablarım küsmeden
Kalk gidek sılaya yâr nenni nenni... (ÖK80)

396. Yavru Gel Bağrıma Gir Nenni Nenni

Bu sene de bizim ekin kurudu
Yavru gel bağrıma gir nenni nenni
Kaderin elinden canım çürüdü³⁰⁷
Yardımcımız olsun pir nenni nenni

Eller bayram eder yeşilli allı
Yavrumun gözleri ezelden selli
Feleğin yemeği kaymaklı ballı
Yavruma bir soğan ver nenni nenni

Şubat geldi kâğıtladım deliği
Elli yıldır yenemedim feleği
Mevla'm çok mu gördü bir meteliği
Hastalığın derdi zor nenni nenni

Çocuklar bir yandan avrat bir yandan
Ekmek ister artık usandım candan
Mahzuni car umar Şahı Merdan' dan
Korkarım bu dert beni yer nenni nenni (Zaman, 1997: 235; Aktaş, 2002: 150-151)

397. Nenni Millet Nenni Nenni³⁰⁸

Üç denizin ortasında
Nenni millet nenni nenni
İki kıta arasında
Nenni millet nenni nenni

Sen bir sahipsiz
Sen sana düşman
Vay gadan alim millet
Gez kurban olim millet
Gel gadan alim

Bostanda kabak
Bişer çabucak
Sen bir milletsin dost
Gel olma tutsak

³⁰⁷ Aktaş, 2002: 150'de dize şu şekildedir: "Kaderim elinde canım çürüdü"

³⁰⁸ Şiir, kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırılan albümün ses kaydından (ÖK369) alınmıştır. Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Bu diyar senin diyar
Diyarında canavar
Yüzyıllarca hep yatar
Nenni millet nenni nenni

Ay'a bak Ay'a
Uzak dünyaya
Eller ulaştı
Sen kaldın yaya millet
Vay gadan alim millet
Yat kurban olim

Mahzuni senin millet
Sen Mahzuni'nin
Sensiz olamam
Sensiz kalamam

Namusum, bayrağım
Milletim, her şeyimsin sen
Nenni nenni millet nenni millet (Zaman, 1997: 409-410)

398. Diyeceğim Yoktur Amma Mahzuni³⁰⁹

Mevla'nın (doğanın) verdiği ikicik göze
Diyeceğim yoktur amma Mahzuni
Yâr olup yarana uyup her söze
Suret-i Hak'tana kanma Mahzuni

Senden önce başka uyduğum vardı
Ben senden öğrendim tasayı derdi
Senin ile aklım gerçeğe erdi
Yalan isem adım anma Mahzuni

Sen bilsen de bilmesen de sancımı
Yüreğimden duydum her gün acını
Boşboşuna yolup dostum saçını
Ara yerde hiçe yanma Mahzuni

Halkı soyanları elbet bilirsin
Ters yüz olma yoksa darda kalırsın
Düzen ver sazına sultan olursun
Gelecek yakındır dönme Mahzuni

Sevdi bu halk seni sevdi sevdirdi
Evdı gele diye evdi evdirdi

³⁰⁹ Yağız, 1976: 47'de şiir için şu not yer almaktadır: "Bu şiir, daha önce bir yerde yayımlanmamıştır."

Karşı koyanlara sövdü sövdürdü
Sırtını çevirdi sanma Mahzuni

Bil artık necisin bil artık dostum
Gül artık ağlama gül artık dostum
Bul artık yolunu bul artık dostum
Yokuşsa da yolun inme Mahzuni

Dün gibi umutlu eyle bugünü
Gel beraber yapalım şu düğünü
Adsız'ım yakınır, yok et sağını
Sol yana sağından binme Mahzuni (Yağız, 1976: 47-48)

399. Zor Olur Dön Mahzuni

Bunca milletin kahrı
Zor olur dön Mahzuni
Mazlumun hakkını yiyen
Kör olur dön Mahzuni

Sensiz nidem cihanı
Artık dostunu tanı
Yârin görünce seni
Yâr olur dön Mahzuni

Ayrılık acı hâllar
Sensiz zehirdir ballar
Kış gelir belki yollar
Kar olur dön Mahzuni

Boş yuva bülbül bekler
Dert üstüne dert ekler
Yol bekleyen yürekler
Dar olur dön Mahzuni

Fatma'm ağlar Şerif yok
Bu sitemin bana ok
İki gönül biraz çok
Bir olur dön Mahzuni (Yağız, 1976: 67-68)

400. Arada Sırada Sor Bari Bari

Kömür gözlüm gider isem bu elden
Arada sırada sor bari bari
Aramıza karlı dağlar girerse
Rüzgârınan selam ver bari bari

Dünyaya dayanmaz canlın ömürü
Benim ateş kül eyliyor kömürü

Tufan olur ise cahil yağmuru
Bana kanadını ger bari bari

Benim kimselere değmez nazarım
Zarar ettim çok bozuldu pazarım
Yol üstünde olur belki mezarım
Mahzuni deyip de dur bari bari

(Yol üstünde olur belki mezarım
Bu bizim Mahzuni dur bari bari
Topraktan selamı ver bari bari) (ÖK167)

401. Çırpındı Dost Diye Uçtu Sulari

Sen gidince dağlar bülbülsüz kaldı
Çırpındı dost diye uçtu Sulari
Deldi karanlığı feyli figanla
Çok âşığa ışık saçtı Sulari

Her muhabbet bahçesinde biterdi
Her kuşun dilinden bilir öterdi
Bir himmeti yüz mazluma yeterdi
Ufuktan görünüp geçti Sulari

On İki İmam'dan nesli Ali'den
Soyu soylanmıştı Bektaş Veli'den
Farkı yoktu sanki Kızıl Deli'den
Pervaz vurup kanat açtı Sulari

Mahzuni kem çıkmaz Ali postundan
Arifler ayrılmaz sözün kastından
Çok taş yedi talibinden dostundan
Yürek parça parça göçtü Sulari (Çankaya ve Şerif, 2002: 182-183)

402. Enel Hak Diyerek Göçtü Sulari³¹⁰

Erenler bağının en son bülbülü
Enel Hak diyerek göçtü Sulari
Dikenler anlamaz böyle bir gülü
Görmediği bağda gitti Sulari
(Bilmediği bağda bitti Sulari
Dost dost...)

Ben ondan öğrendim erkanı yolu
Ezeli edebi Ali'nin oğlu

³¹⁰ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1987 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK181) seslendirmiştir.

Kerbela çölünde baykuş misali
Kimsesiz mimsesiz öttü Sulari (vah vah, efendim)

(Kerbela çölünde baykuş misali
Yareli yareli öttü Sulari) (vah vah, zalım dünya)

Sulari'yi soğuk suda yaktılar
İbrahim misali Urfa taktılar
Sularda ev ile barkı yıktılar
Çağlaya çağlaya gitti Sulari

(Eyüp gibi ona kulplar taktılar
Çağlaya çağlaya gitti Sulari) (hey hey hey)

Sevmedim bir âşık ben ondan made(m)
Özünde yatardı ulu şuheyda
Mahzuni yarattın ulu dünyada
Geldi Şerif ile gitti Sulari

(Mahzuni yarattın çünkü yalan dünyada
Geldi Şerif ile gitti Sulari) (ÖK81)

403. Ne Kaçarsın Benden Gel Beri Beri

Ben de bir insanım senin gibiyim
Ne kaçarsın benden gel beri beri
Ben öldükten sonra şefaata etme
Gelme mezarıma git geri geri

Hilal kaşlarını çatma boşuna³¹¹
Gelecek mi vardır senin başına
Dostum güven olmaz mezar taşına
Gel yaklaş elimi tut bari bari

Fadime Ana'ya Ali yakışır
Bu ilde Ali'ye Veli yakışır
Güzellere bülbül dili yakışır
Gel benim bahçemde öt bari bari

Mahzuni Şerif'im ismi ezeldir
Her ezel yaprağın sonu gazeldir
Gün olur sevdiğim zarar güzeldir
Hatır için olsun sat bari bari

(Hatır için sat kâri kâri) (Yağız, 1976: 126; Zaman, 1997: 187; Aktaş, 2002: 89)

³¹¹ Kaynaklarda sadece Yağız, 1976: 126'da bu dördlük yer almaktadır: Mahzuni Şerif 1973 yılındaki plağında bu şekilde seslendirmiş olduğu için dördlüğü ve şiiri Mahzuni'nin seslendirdiği şekliyle düzenledik.

404. Bir Elinde Kalbur Birinde Deri

Çingenenin ellerinde kalburu
Bir elinde kalbur birinde deri
Bunu seven yok mu insanın biri

Çingene, Çingene
Hayat sana mengene
Âlem oturup kalkar
Serserisin sen gene

Eşek pastırması sucuk olur mu
Gelip giden böyle cacık olur mu
Ey insanlar insan buçuk olur mu
Çingene, Çingene

Dara düştün sen gene
Mahzuni Çingene
Amma adamdır gene
Adamdır amma neden
Adı olmuş çingene (Yağız, 1976: 137; Pehlivan, 1985: 46; Zaman, 1997: 280)

405. Altında Hasır Minderi³¹²

Samanlığın delikleri
Altında hasır minderleri
Doğurmuş ağlar bir deli
Allı da Feride vay vay
(Şanlı da Feride vay vay
Canlı da Feride vay vay)

Bebek ağlar meme yara
Ağa gelir vura vura
Siyah saçı sıra sıra
Şanlı da Feride vay vay

(Kanlı da Feride vay vay
Şanlı da Feride vay vay
Kimsesiz Feride vay vay)

Bebeğinin babası yok
Feride'nin çabası yok
Samanlığın helvası yok
Talihsiz Feride Feride
(Zavallı Feride Feride
Allı da Feride Feride
Biçare Feride Feride)

³¹² Mahzuni Şerif'in albümünde bu şiiri seslendirmeden önce şu sözleri söylemiştir: Feride, bir uzak ve geride bir köyün öksüz kızydı, güzeldi, öksüzdü, kimsesizdi amma. Onu bir samanlıkta üç saat evvel doğmuş çocuğu ve kesilmiş memeleriyle bulduk. Rüyamda yani..."

Kimsesiz Feride Feride
Sen gel kal beride)

Feride sağlık sucusu³¹³
Yürekten çıkmaz acısı
Mahzuni'nin öz bacısı
Allı da Feride vay vay

Zavallı Feride Feride
Allı da Feride Feride
Biçare Feride Feride
Kimsesiz Feride Feride (ÖK39)

406. Gönül Arz Eyledi Deli Cafer'i

Hüseyin mazlumu Ali bakışlı³¹⁴
Gönül arz eyledi Deli Cafer'i
Özü sözü Hakk'a doğru aşına
Gönül arz eyledi Deli Cafer'i

(Cananı, güzeli, sultanı)

Dertli sazım inim inim inlesin
En çalarım onun ruhu dinlesin
Düz tepede kulakları çınlasın
Gönül arz eyledi Deli Cafer'i

(Cananı, gülümü, sultanı)

Gider ise yol alırım ben ona
Bir altundur pul olurum ben ona
Kula kuldur kul olurum ben ona

Gönül arz eyledi Deli Cafer'i

(Cananı, gülümü)

Her gün dayanıyor böyle acıya
Selam ola kulakları sancıya
Hak himmet eylesin Fatma bacıya

³¹³ Bu dörtlük Mahzuni Şerif'in özel ses kaydında yer almaktadır. Özel kayıta Mahzuni Şerif, dörtlükleri farklı şekilde seslendirmektedir. Bu özel kayıttan anlaşıldığı üzere Feride olayı bir rüya değil bir köyde yaşanmış olaydır. O yörenin ağalarından birisinin Feride adlı kıza yaptıklarını ve bazı askerlerin rüşvet yiyerek bu olaya sessiz kaldığını, Feride'nin kimsesiz olduğunu anlamaktayız. Halk ozanı vasfı ile Mahzuni Şerif, bu olayı plakta "rüyamda" dese de bunu şiiriyle yansıtmak, insanlığa bildirmek istemiş olabilir.

³¹⁴ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK356) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Şiirine başlamadan önce ortamdakilere "Erenler himmet edin de bir de ben şu Deli Cafer'imi anayım." der. Ortamdaki bir kişi de "Bizim istediğimiz o zaten" deyince Mahzuni gülümser ve "Vallahi mi? Himmet edin o zaman." der. Devamında iki kişi ayrı ayrı olarak "Himmet sizden" der ve Mahzuni Şerif, şiirini seslendirmeye başlar.

Gönül arz eyledi Deli Cafer'i

(Cananı, gülümü, canomu)

Bir avradı vardır sanki valisi
Ayağa dokunmuş köyün çalısı
Yemen'den sağ dönsün güzel Ali'si
Gönül arz eyledi Deli Cafer'i

(Cananı, gözümü, sultanı)

İşte bunlar ikrarında duranlar
Canı başı dost yoluna verenler
Sevenlerin sırtı gelmez erenler
Gönül arz eyledi Deli (Caffo'yu)Cafer'i

(Cananı, gülümü)
Mahzuni Şerif'im doğru söylesin
Uy benim Cafer'im gönül eylesin
Yükseklerden bize himmet eylesin

Gönül arz eyledi Deli (Caffo'yu)Cafer'i
(Güzeli, Cananı) (ÖK356)

407. Tek Parmak Çift Parmak Neyin Zaferi

Parmaklarda çeşit çeşit işaret
Tek parmak çift parmak neyin zaferi
Kardeşin kardeşe kustuğu kini
Ya hangi şerefsiz beyin zaferi

Bulanık sularda dolaşan duru
Hiç mi yoktur gizli elin kusuru
Beylerin tokluğu kentin gururu
Şu bizim çamurlu köyün zaferi

Hayır değil suyun böyle akması
Akıp akıp kendi bendin yıkması
Aç yuvada on aslanın çıkması
Kör Veli'nin değil şeyin zaferi

Mahzuni çok çeker daha bu gamı
Seçemedik gitti olgunu hamı
Gayri Müslümlerde kültür bayramı
Bizde vurun kırım yiğit zaferi (Çankaya ve Şerif, 2002: 77)

408. Diyarbakır Geceleri

Bir geceye benzemiyor
Diyarbakır geceleri
Bulutları süzüyor
Diyarbakır geceleri

Diyarbakır ovaları
İnliyor hep zarı zarı
Doğunun bahtsız diyarı
Diyarbakır geceleri

Mahzuni'yim ne diyorum
Canı dosta adıyorum
İşte geldim gidiyorum
Diyarbakır geceleri (Zaman, 1997: 177-178; Aktaş, 2002: 69)

409. Bizim Perçek'in Dölleri

Yıllar yılı kadersizdir
Bizim Perçek'in (Berçenek'in) dölleri
Şükür onun sermayesi
Bizim Perçek'in dölleri

Bir gün inanmadı Şah'a
Gününü koydu eyvaha
İşini koydu Allah'a
Bizim Perçek'in dölleri

Mahzuni der getir ayı
Füzelerden alak payı
Enayi mi çok enayi
Bizim Perçek'in dölleri (ÖK344)

410. Kolum Nerden Aldın Sen Bu Zinciri³¹⁵

Âdem'den mi geldin Nuh'tan mı kaldın
Kolum nerden aldın sen bu zinciri
Ben de bir adamdım kahpe dünyada
Kolum nerden aldın sen bu zinciri

Kimler yazdı bu yazıyı yazanı
Gönül arz etmiyor böyle düzeni
Dövülür mü memleketin ozanı
Kolum nerden aldın sen bu zinciri

³¹⁵ Yağız, 1976: 133'te bu şiir için şu dipnot yazılmıştır: "Bu da 12 Mart faşizminin bir ürünüdür."
798

Körpe yaşta layık oldum ölüme
Gücüm yetmez zalim oğlu zalime
Uyansa Atatürk ağlar hâlime
(Uyansa Pir Sultan ağlar hâlime)
Kolum nerden aldın sen bu zinciri

Ben bir ceylan idim dostluk dağında
Ben bir sümbül idim bizlik bağında
Gavurun Merih'e gitme çağında
Kolum nerden aldın sen bu zinciri

Mahzuni Şerif'im başım belada
Benim gözüm yoktur cennet-i âlâda
Bunun m' için öldük Çanakkale'de
Kolum nerden aldın sen bu zinciri (Yağız, 1976: 133; Pehlivan, 1985: 45; Zaman, 1997: 279-280)

411. Öldürecek Zam Fakiri 1

Bu ne biçim adalettir
Öldürecek zam fakiri
Açlık en büyük lanettir
Öldürecek zam fakiri

Dert mi yesin fakir hamal
Aman pašam bu nasıl hâl
Boynunuzdan gitmez vebal
Öldürecek zam fakiri

Fakir kimden alsın murat
Karnı açtır asık surat
Senin karnın toktur kır at
Öldürecek zam fakiri

Zam zengine dokunmaz ki
Zerrece içi yanmaz ki
Böyle millet uyanmaz ki
Öldürecek zam fakiri

Mahzuni bu dertler derin
Aferin bey'ler aferin
Vay haline vay köylerin
Öldürecek zam fakiri (Yağız, 1976: 117; Pehlivan, 1985: 42; Çankaya, 1994: 43; Zaman, 1997: 276-277; Aktaş, 2002: 142)

412. Öldürecek Zam Fakiri 2

Gel beni yanlış anlama
Öldürecek zam fakiri
Eve ne girsin akşama
Öldürecek zam fakiri

Canım kurbandır Vatan'a
Ama bunu yapma bana
Büyük dostum selam sana
Öldürecek zam fakiri

Kimi duldur kimi yetim
Böyle saygılı milletin
Taraf tutuyorsam itim
Öldürecek zam fakiri

Mademki hakka gidersen
Huzura varsan ne dersin
Kazananlar vergi versin
Öldürecek zam fakiri

Der Mahzuni aman doktor
Bizim ilde hasta çoktur
Sana göre bir şey yoktur
Öldürecek zam fakiri (Zaman, 1997: 325-326; Aktaş, 2002: 202-203)

413. Her Canlıının Hak Demesi

Ne güzel şeydir dünyada
Her canlıının hak demesi
Ne kadar acıdır dostlar
Dostun dostu beklemesi

Uyar aklım hakka uyar
Hak için kendine kıyar
İçi dolu sandığım var
Hakkı çeker çekmecesini

Hoş olur gönül alması
Olmaz bunun bunalması
Cahilin cahil kalması
Kâmillerin bok yemesi

Posta ol da dosta bildir
Hasta ol da hasta güldür
Eşekten üstün değildir
Bir aslanın kükremesi

Her canlıda doğup bitmek

Evvel var olup da gitmek
İnsan gelip insan gitmek
Mahzuni'nin tek davası (ÖK151, ÖK191)

414. Bir Gün Demedin mi Bu Neyin Nesi

Her gün gırtlığına sarılan el var
Bir gün demedin mi bu neyin nesi
Yiyip içip yatmak sence kâfi mi
Hey pislik torbası çöp tenekesi

Sen niçin rüyadan umut beklersin
Bu hâlinen uyanınca köklersin
Tek adamdan hayat ister teklersin
Mümkün mü devenin un elemesi

Bana sorsan adam değilsin bence
Amma sözüm yoktur canlı denince
Bir kedinin bir kör aslanı sence
Ne anlama gelir tekmelemesi

Çok azaldı ne bilen ne bildiren
Giden belamızı geri geldiren
Şu kapıdan Mahzuni'yi öldüren
Haydi arabayı çek be demesi (Çankaya ve Şerif, 2002: 141)

415. Uy Anam Bura Neresi

Öyle bir hana gelmişim (amman amman)
Uy anam bura neresi
Cehennemden ürkmem ki ben³¹⁶ (amman amman)
Zaten yaktı aşk yarası

Baktım ki hâlim nice dir (amman amman)
Gördüm gündüzüm gecedir
Bin cahilden çok yücedir (amman amman)
Kâmilin yüzü karası (amman amman)

Kalksaydı perilik cinlik (amman amman)
Doğar idi efendilik
Kahrolası senlik benlik (amman amman)
Çıkarımış varvarası

Bakın gökte gezegene
Döner durur yine yine
Ben inanmam bu düzene (amman amman)

³¹⁶ Şiir Mahzuni Şerif'in bir muhabbet ortamındaki özel ses kaydından çözümlenmiştir. Ses kaydı çok eski ve kısık sesle olduğu için şiirin bu dizesi tam anlaşılmamaktadır.

Dakka da bir dubarası

Hele düşün ki sen nesin (amman amman)
Nerden kaynaklanır sesin (amman amman)
Mahzuni dönsen kahpesin (amman amman)
Söyle gelmişken sırası (amman amman) (ÖK1)

416. Derler ki Dert Ya Neresi

Sanki yaram yoktur gibi
Derler ki dert ya neresi
Gel gidelim deli gönül
Bizi tanımaz burası

Gidin bir softaya sorun
Deyin ki derya mı derin
Ona yeter bir aferin
Cennette yanar bir çırası

Bu köy âşığın körüdür
Soyu insanın soyudur
Bin cahilden çok iyidir
Kâmilin yüzü karası

Kimine mebus kimi akan
Kimi sultan kimi hakan
Söz ile şu başa çıkan
Binbir türlü numarası

Gel gülmeyin Mahzuni'ye
Boyun eğmez asla beye
Gülerler yarasız diye
Yaram Kerbela yarası

(Gülerler yalancı diye
Yaram Kerbela yarası) (<https://www.youtube.com/watch?v=qmSEFLleX30>,
20.12.2021, 13.17'de alınmıştır.)

417. On Yaşında Başlar Tamir İşçisi

Direnir çırpınır yağın içinde
On yaşında başlar tamir işçisi
Yedi kat derinde dağın içinde
Allah'a emanet kömür işçisi

Seçeneği yoktur bugün de dün
Tek günü var ya bayram ya düğünde
Şaka değil bin derece önünde
Erir ekmek diye demir işçisi

Kiminin insana çok batar dişi

Kimisi soyarak yapar tetişi
Kiminin havyarlı bal yemek işi
Kimisi de kemik kemir işçisi

Mahzuni doğranır doğruyu dese
Kim kulak verir ki böyle bir sese
Taktiri hak mıdır, nedir, ne ise
Demek böyle gider ömür işçisi (Çankaya ve Şerif, 2002: 142)

418. Ali'yi Sevmeyen Kişi³¹⁷

Vallahi yolun şaşırır
Ali'yi sevmeyen kişi
Yolunu sarpa düşürür
Ali'yi sevmeyen kişi (dost dost)

Nur olsa yüzü gülemez
Ummanı kadre bilemez
Billahi âdem olamaz
Ali'yi sevmeyen kişi (dost dost)
(Dünyada murat alamaz
Ali'yi sevmeyen kişi, dost dost)

Belki Müslüman'dır bilkin(?)
Bilemez ki olmuş niçin
Hayvan gider için için
Ali'yi sevmeyen kişi (dost dost)

Ali ceddin, Ali atan
Ali'dir şu yedi kıtan
Ali'dir şu cihanı yaratan
Ali'yi sevmeyen kişi

Ehlibeyt sen kendin bildir
Ali yolu, ulu yoldur
Ali bir Arap değildir
Ali'yi sevmeyen kişi

(Ali şaşkın kul değildir
Ali'yi bilmeyen kişi)

Sürdüğün Ali'nin yoludur
Ondan yüreğim yoludur
Mahzuni, Ali koludur
Ali'yi sevmeyen kişi (dost dost) (ÖK181)

³¹⁷ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1987 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK181) seslendirmiştir.

419. Babasını Sormak Bir Hesap İşi

Dul avrattan doğan çocuk ne olur
Babasını sormak bir hesap işi
Kalbur ile su taşıyım diyenler
Sele sormak kurmak bir hesap işi
Mümkündür rüzgâra binilmez değil
Güneşe çıkıp da inilmez değil
Cehennem iplenip yenilmez değil
Amma Hakk'a varmak bir hesap işi

Nil nasıl yutmadı Nebi Musa'yı
Ortasına vurdu geçti asayı
Meryem Ana kimden aldı İsa'yı
Buna akıl yormak bir hesap işi

Mahzuni dolaşır doğru huy ile
Ölçülenir düşün ile duy ile
Dünyadaki coşkun akan suy ile
Ahretteki ırmak bir hesap işi (Çankaya ve Şerif, 2002:146)

420. Hâlimi Sormadan Deh Dedi Geçti

Bir kır atlı selam verdi bir gece
Hâlimi sormadan deh dedi geçti
Bir doktora döktüm zalim derdimi
Kurtulurum sandım eh dedi geçti

Allah düşürmesin hâldan bilmeze
Öğüt verme ardın sıra gelmeze
Gayrı dost olamam vefa kılmaza
Vefasız yüzüme tüh dedi geçti

Benim için bir mahkeme kurdular
Neyin nesi olduğumu sordular
Havadan civadan karar verdiler
Mahzuni bunlara yuh dedi geçti (AK19)

421. Bir Sabahlık Değdi Geçti

Bu nasıl bir rüzgâr imiş
Bir sabahlık değdi geçti
Ağlayarak bulduğumuz
Bu yanıyla güldü geçti

Eyvah eyvah ömrüm eyvah

Uzandım Urfa'dan yana
Selam saldın Muş'a Van'a
Kuraklıktan toprak ana

Saçlarını yoldu geçti

Eyvah eyvah ömrüm eyvah

Nasıl olsa ölüm yani
Alıp götürecek beni
Farz etki âşık Mahzuni
Hiç doğmadan öldü geçti

Eyvah eyvah ömrüm eyvah (Zaman, 1997: 380-381; 433)

422. Haydi Haydi Türk Milleti

Bitsin artık dövüş kavga
Haydi haydi Türk milleti
Çalışalım dalga dalga
Haydi haydi Türk milleti

Komşular kana bulandı
El gitti Ay'a dayandı
Dünya halkı tüm uyandı
Haydi haydi Türk milleti
Çok uyuduk bunca yıldır³¹⁸
Uyan kimliğini bildir
Duracak zaman değildir
Haydi haydi Türk milleti

Gelininle kızın ile
Her tarafta bezin ile
Tüm olanca hızın ile
Haydi haydi Türk milleti

Sen büyük milletin ezel
Böyle zayıf durma düzel
Dilin güzel, dinin güzel
Haydi haydi Türk milleti

Hepimiz bacı birader
Çalışana kimler ne der
Mahzuni Şerif beraber
Haydi haydi Türk milleti (Zaman, 1997: 383-384; Doğan, 2009: 147)

³¹⁸ Zaman, 1997: 384'te şu şekildedir “Çok uyandı bunca yıldır”

423. Yaman Yaman Murti³¹⁹

Aman aman Murti
Yaman yaman Murti
Utanmıyor musun
Kara Şeytan Murti

Seni hey utanmaz, seni çöpçatan
Bir elinde çanta, geliyor Murti
Atmış bir kenara, arı vicdanı
Kimi çarpacağı biliyor Murti

Adam olurum derdin
Ya ne zaman Murti

Bir dilim ekmeğe bin yalan söyler
Düşmanı fakirler, sultanı beyler
Hırsızdan hırsıza çok selam söyler
Yüzüne tükürsen gülüyor Murti

Adını anmak günah
Falan filan Murti

Mahzuni Murti'nin hüneri budur
Görenler zanneder bir içim sudur
Bazen kapıcıdır bazen de müdür
Böylece herkesten çalıyor Murti

Allemleri küllem Murti
Keldiri kelle Murti
Döndü sanmaz dediği
Senin sillen Murti

Murti aza Murti
Mühür kaza Murti
Muhtar seçiminde
Kimi yaza Murti (Zaman, 1997: 400; ÖK367)

³¹⁹ Şiir, kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırılan albümün ses kaydından (ÖK367) alınmıştır. Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği gibi düzenlenmiştir. Şiirin hikâyesini Mehmet İpek şu şekilde anlatmıştır: Ankara'da Âşıklar Derneği'ne Mahzuni Şerif'i başkan yaptılar. Başkan yardımcısı da Murtaza Yalçın isminde bir ağabeyimiz vardı oydu. Aralarında bir anlaşmazlık çıktı ve başkanlıktan Mahzuni Şerif'i düşürdüler. Ona Murti diye şiir yazdı. Tabii rahmetli Murtaza abi mahkemeye verdi ama kazanamadı çünkü Mahzuni "Bu bir isim, ben bunu öylesine söyledim. Murti sadece o değil. Murti bir isimdir." dedi. Mahzuni şiirlerinde soy isim belirtmiyor, kişi adı yazıyor, kim olduğunu belirtmiyor.

424. Deli mi Deli mi Divane Gönül Sersefil Etti

Kara kader beni böyle yaktı kül etti
Deli mi deli mi divane gönül sersefil etti
Sor bana sor bana
Gel sor bana dünya hangi beylerin

Yürek vurgunuyum yaralar derin
Kuzusu meler anası ağlar meskeni dağlar
Vay vay bizim köylerin
Sor bana sor bana

Gel sor bana şurda şarap içeni
Bir duvar dibinde konup göçeni
Sararmış teni, bekler treni, sevdiği hani
Arar dermanı

Sor bana sor bana
Kara kader beni böyle yaktı kül etti
Deli mi deli mi divane gönül sersefil etti
Sor Mahzuni tanır mıydı kaderi
Acılar yavrusu dertler pederi

Ezelden beri, dökerim teri, Hakk'ın neferi
Oldum serseri
Sor bana sor, sor bana sor
Kara kader beni böyle yaktı kül etti
Deli mi deli mi divane gönül sersefil etti (Zaman, 1997: 125-126)

425. Bu Ezelden Gelenektir Tenviri Tehdit Etti

Bir cahile destek oldum rızai Hak aşkına
Bu ezelden gelenektir tenviri tehdit etti
Bir tabibe revan oldum gazai Hak aşkına
O tabip ki yüreğimde, şüpheler tespîh etti

Bir canım canından gelip can içinde can oldum
Kim olduğum düşünürken hayli perişan oldum
Dehriler yüzdü bağrımında damladan umman oldum
Kıyıları çiçek açtı dalgalar gelgit etti

Çok günahım olsa dahi Mahzuni oldum şükür
Sıfatı âdeme erdim şefaât buldum çok şükür
Dut dalına sesim kattım kıraat çaldım şükür
Âdem'i hak bildiğimden Kur'an'ı tecvit ettim (Çankaya ve Şerif, 2002: 138)

426. Ha Daha Yeni Bitti

Fidana balta vurdum
Ha daha yeni bitti
Tutup dallarımı böldüm
Ha daha yeni bitti

Yürü yürü fidan yürü
Uzayıp gökleri bürü

Fidan var edilmez yoktan
Çok çoktandır az da azdan
Az azdandır çok da çoktan
Anladım ki kökü (halktan)Hak'tan
Ha daha yeni bitti

Yürü yürü fidan yürü
Uzayıp gökleri bürü

Fidanlar nasıl vurulsun
Fidan kesenler yorulsun
Baltacı elin kırılısın
Ha daha yeni bitti

Yürü yürü fidan yürü
Uzayıp gökleri bürü

Fidanın dalları ele
Yaprak açar yele yele
Mahzuni Şerif'im bile
Ha daha yeni bitti

Yürü yürü fidan yürü
Uzayıp gökleri bürü (<https://www.youtube.com/watch?v=4xfsp0risyE>, 25.12.2021,
13.24'te alınmıştır.)

427. Üstümüze Asidini Döktü de Gitti

Gökyüzünde kara kara parçalar
Üstümüze asidini döktü de gitti
Yemen ellerinde doydu beslendi
Pençeyi Bağdat'a vurdu da gitti

Vay vay tabibim yardım et
Tabibim esirge Ortadoğu'yu

Güneşin battığı yerden geldiler
Kerbela'nın çöl olduğunu bildiler
Masmavi denizi siyah kıldılar

Felek yaramızı deşti de gitti
Vay vay tabibim yardım et
Tabibim esirge Ortadoğu'yu

Koca dünya neden size inandı
Dağlar alev aldı denizler yandı
Yazık Ortadoğu kana boyandı
Tarih gönlümüzü kurdu da gitti

Vay vay tabibim yardım et
Tabibim esirge Ortadoğu'yu

Mahzuni doğuda kalmaz bu nişan
Ağla gözüm ağla hıçkırık boşan
Ezilmiş Filistin halklar perişan
İnsanların yeri yurdu da gitti

Vay vay tabibim yardım et
Tabibim esirge Ortadoğu'yu (Zaman, 1997: 395-396)

428. Onu da Dost Aldı Gitti

Bir tek canım kalmış idi
Onu da dost aldı gitti
Canım nazlanmasın diye
Hazreti pir yardım etti

Çıktım güzeller dağına
Dokundum çam yaprağına
Sabır ekim kin bağına
Çatal kızıl güller bitti

Boş gelen can bir nefestir
Fani vücut son kafestir
Benim sesim başka sestir
Kim duydu da kim işitti

Ne gezersin be serseri
Bir ileri sekiz geri
Mahzuni'nin çektikleri
Yeter artık cana yetti (Çankaya ve Şerif, 2002: 86)

429. Kahpe Dünya Sana Kim Geldi Gitti

Usandım vallahi senden doğmaktan
Kahpe dünya sana kim geldi gitti
Sana gelen insan geri gidermiş
Kahpe dünya sana kim geldi gitti

Davut yumruk ile dövdü demiri
Ona da kalmadı gençliğin hürü
Hiç gülmedi insanların hiçbiri
Kahpe dünya sana kim geldi gitti

Hani Muhammedler hani Aliler
Hani Hacı Bektaş, Kızıl Deliler
Bizden evvel gitmiş bizden ulular
Kahpe dünya sana kim geldi gitti

Ferhat Şirin için deldi kayayı
Mecnun'a arattın niçin Leyla'yı
Mahzuni'ye verdin amma Suna'yı
Kahpe dünya sana kim geldi gitti (Yağız, 1976: 185; ÖK51)

430. Nice Gözlerime Toz Gelip Gitti

Bir dövende harman sürdüğüm zaman³²⁰
Nice gözlerime toz gelip gitti
Anamdan babamdan geldiğim zaman
Bahara ermeden yaz gelip gitti

Belirsizdir gardaş benim durağım
Aldı hep başımı böyle merağım
Ağustos ayında yanmış yüreğim
Şubat ayı gibi buz gelip gitti³²¹

Şu dünyanın ömrü yarımdır yarım
Benim cahillerle yoktur pazarım
Beni çekemeyen zalim dostlarım
Mahzuni dul ama kız gelip gitti (Yağız, 1976: 173; Zaman, 1997: 219-220; Aktaş, 2002: 127)

431. Dede Kurban Nettin Bizim Heybeyi

Bir ceketim vardı onu da verdim
Dede kurban nettin bizim heybeyi
Hakkullah altında ömrümü yedin
Dede kurban nettin bizim heybeyi

Kuruldun da sağ köşeye oturdun
Koca köyde tavuk culuk bitirdin
Velhasılı hanemizi batırdın
Dede kurban nettin bizim heybeyi

³²⁰ Şiir, kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırılan albümün ses kaydında (ÖK364) Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

³²¹ Yağız, 1976: 173'te dize şu şekildedir: "Şubat ayı gibi buz gelip gitti"

Elmaları soktun çıplak koynuna
El etek düşürdün bacı kaynına³²²
Ali'nin kılıcı değsin boynuna
Dede kurban nettin bizim heybeyi

Açıkçası nezakete düşürdün
Birem birem yolumuzu şaşırđın
Ne verdiysen cupur cupur aşırđın
Dede kurban nettin bizim heybeyi

Olsaydı söylerdim Beştaş Veli
Vallah aklımızı sen ettin deli
Heybe mi hırsızlar Muhammet Ali
Dede kurban nettin bizim heybeyi

Mahzuni Şerif'im yattım uzandım
Dedeler elinden derde bezendim
Bu bizim lokmayı sen mi kazandın
Dede kurban nettin bizim heybeyi (Zaman, 1997: 230-231; Aktaş, 2002: 143-144;
ÖK177)

432. Görmez Olayıdım Eyüp Nebi'yi

Dost, veli olan uyuyup da yatamaz
Görmez olayıdım Eyüp Nebi'yi
Kuru çölü denizlere satamaz
Görmez olayıdım Eyüp Nebi'yi

Dost, dost diyerek Urfa diyarına
Yem atarlar balıkların hanına
Bir velinin kurt düşer mi tenine
Görmez olayıdım Eyüp Nebi'yi

Eyüp Nebi bir gün Harran'a vardı
Yarasın bırakıp yaralar sardı
Hele görsün kıssas ne hâle girdi
Görmez olayıdım Eyüp Nebi'yi

Dost, Mahzuni Şerif'im ondan yaralı
Dert başımda milyon milyon sıralı
Amasya'da yatan Pontus kralı
Görmez olayıdım Eyüp Nebi'yi (<https://www.youtube.com/watch?v=3SQCarO2Ndc>,
31.12.2021, 16.00'da alınmıştır.)

³²² Zaman, 1997: 230'da dize şu şekildedir: "El etek düşürdün bizi oyununa"

433. Gönlüm Arzuladı Aladeli'yi

Beni kondursalar ulu Kâbe'ye
Gönlüm arzuladı Aladeli'yi
Yol uzadı gurbet elde kalmışam
Gönlüm arzuladı Aladeli'yi

Canı hakkı yakışını (dosta) özledim
Sümbül gibi kokuşunu özledim
Dosta dostça bakışını özledim hey dost
Gönlüm arzuladı Aladeli'mi

Mahzuni Haydar'ım can katar cana
Aladeli'm kuldur ulu Merdan'a
Ankara bir yana Beytim bir yana
Vallahi özledim Aladeli'mi (Ertekin, 2021b: 168)

434. Gelin Sağlıcakla Gönderin Bizi

Size derim size güzel erenler
Gelin sağlıcakla gönderin bizi
Canı başı dost yoluna verenler
Gelin sağlıcakla gönderin bizi

Hatır güzel şeydir sakın yıkmayın
Zerre kadar dost yolundan çıkmayın
Ettiysen kusuruma bakmayın
Gelin sağlıcakla gönderin bizi

Sizin köyler inan benim de köyüm
Sizin sular inan benim de suyum
Hak yolundan döner isem kahpeyim
Gelin sağlıcakla gönderin bizi

Dünyada kötü şey hatır yıkmaktır
Dünyada kötü göz iki bakmaktır
Ne kadar otursak sonu kalkmaktır
Gelin sağlıcakla gönderin bizi

Elinde sarıdır sazın Mahzuni
Hakk'a karşı kara yüzün (borçlu özün) Mahzuni
Billahi sizindir sizin Mahzuni
Gelin sağlıcakla gönderin bizi (ÖK354; <https://www.youtube.com/watch?v=-2ZsQbyKum0>, 25.12.2021, 14.40'ta alınmıştır.)

435. Elveda Erenler Gönderin Bizi

Kalktı kervanımız konduğu yurttan
Elveda erenler gönderin bizi
Taktık birer birer mertten namertten
Elveda erenler gönderin bizi

Konanlar göçüyor dünya fanidir
Kuş dilinden bilen canlar hanidir
Kulunun rızkını veren Gani'dir
Elveda erenler gönderin bizi

İhtiyar eyledik hayli zamanı³²³
Atalım gönülden şirki gümanı
Kolay kalmaz karlı dağın dumanı
Elveda erenler gönderin bizi

Cilveyi Rabb'andan ferman erince
Devi yutar imiş kara karınca
Selamlar götürem dosta varınca
Elveda erenler gönderin bizi

Mahzuni der hem mekânım dostunan
Vücut gider başıyınan postunan
Gül düşmesin yaramıza kastınan
Elveda erenler gönderin bizi (Zaman, 1997. 331-332; Aktaş, 2002: 208-209)

436. Bir Gün Olsun Sorun Bizi

Baştakiler baştakiler
Bir gün olsun sorun bizi
Biz bir baba biz bir evlat
Daha yorun yorun bizi

Oğul toplar alın terimi
Ağsız döşedi yerimi
Kör ışıklı köylerimiz
Bomba atın kırın bizi

Oy deyip oyumuzu alın
Örterek korkuya salın
Utanmadan yılın yılın
Seyrederek durun bizi
Baştakiler niye diye
Gelmez oldu bizim köye
Biz vatanı sevdik diye
Teker teker vurun bizi

Mahzuni Şerif azınca
Azıp dağlarca gezince
Biz de okuyup yazınca
Nasılmış görün bizi (AK20)

³²³ Bu dördlük sadece Zaman, 1997: 331'de yer almaktadır.

437. Hor Görüyor Eller Bizi

Bilmiyorum talihten mi
Hor görüyor eller bizi
Bizi yakan bir tek sen mi
Göndermiyor beller bizi

Yağmur yağar şimşek çakar
Gurbetlik canımı yakar
Gözlerimden yaşlar akar
Sürüklüyor seller bizi

Mersin şehri sıcak olur
Bizim ile uzak olur
Ayağıma tuzak olur
Bırakmıyor yollar bizi

Annem babam mektup gözler
Askerim yüreğim sızlar
Su doldurur güzel kızlar
Arar m'ola dullar bizi

Yeşil bağlar güzel olur
Güz gelince gazel olur
Yâre sevgi ezel olur
Hara sürer güller bizi

Mahzun(i) Şerif Kerem oldu
Aslım bana haram oldu
Hicran bile bir em oldu
Çiçek saymaz dallar bizi (Ertekin, 2021a: 114)

438. Gördü de Unuttu Bizi

Dört yılda bir defa geldi
Gördü de unuttu bizi
Yarım yanlış bir de selam
Verdi de unuttu bizi
Unuttu bizi unuttu bizi

Yalan dolan bu aralar
Neylesin ki fukaralar
Utanmaz yüzü karalar
Unuttu bizi unuttu bizi

Çok düşündük ince ince
Yürüdük onlar önünce
Zalım koltuğu görünce
Unuttu bizi unuttu bizi

Mahzuni zamanı gözler
Yaralarım derin sızlar
Velhasılı vefasızlar vefasızlar

Unuttu bizi unuttu bizi (<https://www.antoloji.com/unuttu-bizi-dort-yol-oldu-siiri/>,
12.12.2019, 15.16'da alınmıştır.)

439. Şu Başıma Gelene Bak³²⁴

Adama dilim dönmüyor
Şu başıma gelene bak
Benim hâlîmdan bilmiyor
Şu başıma gelene bak

Adam bir başını sildi
Yarım yanlış bana güldü
Sırttı sesim kesildi
Şu başıma gelene bak

Bakın ki yüzleri gülmez
Nedense ben(i)zi solmaz
Bereket dilimden bilmez
Şu başıma gelene bak

Mahzuni der böyle andır
Bakışı canlara candır
Gene de tatlı adamdır
Şu başıma gelene bak (KK88)

440. Şu Evlatsız Pedere Bak

Baba baba öğüt verir
Şu evlatsız pedere bak
Biri binden büyük görür
Gelire bak gidere bak

Dik durana dişin biler
Her zaman budur dişliler
Bir kara şalvara girer
Kıçığı açık hedere bak

Yoktur böyle akış bana
Sökmez çünkü nakış bana
Dostum nasıl bakış bana
Bağımsız gör federe bak

³²⁴ (KK88) Okan Topaloğlu, kanalında yayımladığı bu şiirin videosunda şunları belirtmiştir: “Âşık Mahzuni Şerif'in 1987 yılında bir İngiltere konserinden görüntüler. Muhtemelen oradaki bir teknik personelle yaşadığı iletişim sorunu üzerine doğaçlama olarak kendisinin de gülerek söylediği bir türkü.”

Der Mahzuni neyi bulduk
Korkarım ki geç mi kaldık
Kocadık maskara olduk
Şu şerefsiz kadere bak (Çankaya ve Şerif, 2002: 56)

441. Seni Seviyorum Derdi İşe Bak

Bir kul Ahmet vardı dünya tatlısı
Seni seviyorum derdi işe bak
Hasret oldum gül yüzünü görmedim
Aramıza yıllar girdi işe ak

Hüseyin hakkiçin olmadı kastım
Çürük selamını bağıma bastım
Canımı verdiğim gül yüzlü dostum
Beni mahkemeye verdi işe bak

Çok şakalar yaptık can can içinde
Bana minik derdi insan içinde
İki şahit tutmuş buhtan içinde
Canevimden vurdu serdi işe bak

Duydum ki tazminat para istemiş
Benim şerefimle oynadı demiş
Para hiç Mahzuni canını vermiş
Bir güneş zavalı erdi işe bak (Çankaya ve Şerif, 2002: 114)

442. Singapur'a Yolum Düştü İşe Bak

Bin dokuz yüz yetmiş altı yılında
Singapur'a yolum düştü işe bak
Bombay'da içtiğim bambu suyundan
Gökyüzünde karnım şişti işe bak

Böyle gurbet ele çıktım ne diye
Çok uzak kalmıştım doğduğum köye
Gece saat birde vardım Sidney'e
Türkiye'de gündüz beşti işe bak

Bizim köylü Haydar evden kaçmıştı
Devlet korkusundan uzak uçmuştu
Ne derdi var ise fazla açmıştı
Yorgunluk demedi deşti işe bak

Mahzuni Şerif'im bak nerde kalmış
Memlekete hasretlikten bunalmış
Akıllanmış Haydar altı ev almış
Bizim köyde esrarkeşti işe bak (Çankaya ve Şerif, 2002: 59)

443. Eski Geçti Yeniye Bak

Ahmak ahmak gardaş ahmak
Eski geçti yeniye bak
Yılları biz uydurduk
Eski geçti yeniye bak

Bu yoldan çürüttük seri
Günlerde kalan serseri
İnsanlık doğduğundan beri
Eski geçti yeniye bak

Eskiye dönmek ayıptır
Çünkü yenilik sahiptir
Yarım dakika da kayıptır
Eski geçti yeniye bak

Zannetme Mahzuni deli
Kul ise halkının kulu
Hasıl etmiş altı yılı
Eski geçti yeniye bak (Zaman, 1997: 229; Aktaş, 2002: 140-141)

444. Dur Bakalım Ne Olacak³²⁵

İki bin yılına doğru
Dur bakalım ne olacak
Müneccim değilim ama
Sanırım bir er gelecek

Dün gece bir rüya gördüm
Yüzümü pirime sürdüm
Bilmiyorum neler sordum
Yokluk ardımda kalacak

Koyun kurdun yavrusuna
Meleyip süt verdiği
Ağustos'ta Kızılırmak
Donup donup gürleyecek

Zelzele olacak Şam'a
Rüyam böyle dedi bana
Ben de inanmadım amma
Tuz Gölü'ne buz gelecek

Erciyes'ten Kayseri'ye
Dört kanatlı bir kuş konar
Kanadında bebek taşır
Bilmem kimler inanacak

³²⁵ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Gökten mavi kar yağarken
Kırmızı güneş doğarken
Böyle rüyadan uyanıp
Dost Mahzuni saz çalacak (Zaman, 1997: 456-457)

445. Ne Olacak Gülüm Ne Olacak³²⁶

Şu dünyada benim hâlım
Ne olacak gülüm ne olacak
Hem ayrılık(?) hem de (...)
Ne olacak aman ne olacak...

Bilmezdim ele uyar mı
Ne olacak aman ne olacak
Lafınan karın doyar mı
Ne olacak aman ne olacak

Dünyaya bir sualım var
Adam adama kıyar mı
Ne olacak gülüm ne olacak
... (ÖK218)

446. Kızılırmak Kızılırmak

Çok susadım bir yudum su
Kızılırmak Kızılırmak
Gelmez gözümün uykusu
Kızılırmak Kızılırmak

(Olur mu uyuyup durmak
Kızılırmak Kızılırmak)

Anadolu'da yaşarsın
Mahzuni'ye ne şaşarsın
Vakti gelince coşarsın
Kızılırmak Kızılırmak

(Olur mu uyuyup durmak
Kızılırmak Kızılırmak) (<https://www.youtube.com/watch?v=MMh5SgLi0r8>,
31.12.2021, 15.46'da alınmıştır.)

447. Sana Bu Günlerde N'oldu Barışak

Ömrümün serdarı gönlümün şahı
Sana bu günlerde n'oldu barışak
Gönderme ardından ahu eyvahı
Bahar geldi bayram oldu barışak

³²⁶ Özel kayıтта (ÖK218) şiirin sadece üç dördlüğü yer almaktadır. Var olan dizelerin de sözleri tam anlaşılmemaktadır.

Ben giderim gönül senden gitmiyor
Kuru çölde mavi sümbül bitmiyor
Küsenlere Mevla'm yardım etmiyor
Ömür bitti çile doldu barışak

Kara zülüflerin dökmüş kaşına
Ben seni sevmedim boşu boşuna
Gücenmek günahdır mezar taşına
Farz et ki Mahzuni öldü barışak (Zaman; 1997; 123; Aktaş, 2002: 169)

448. Ne Zaman Bahar Gelecek³²⁷

Bizim ellerin dağına
Ne zaman bahar olacak
Bir yavrumu asker ettim
Yedi yıl geçti gelecek

Kara haber geldiğinde
Bulut gider perde perde
Bizim elin ağaları
Hani benim kuzum nerde

Bizim elin kara kışı
Donduruyor dağı taşı
Duydum ki bayram gününde
Kardaşı vurmuş kardaşı

Der Mahzuni bizim köyler
Dertli çalar dertli söyler
Yiğit yiğidi bitirdi
Kına yaksın gizli beyler (Zaman, 1997: 454; ÖK11)

449. Tüylerim Bitmeden Uçurdun Felek

Delik deşik yuvam çok gelmiş gibi
Tüylerim bitmeden uçurdun felek
Bir kuş bir dünyaya yük gelmiş gibi
Bağrıma pençeni geçirdin felek

Ne insafsız avcı oldun ardıma
Gizli gizli güldün zalim derdime
Doyup usanmadım baba yurduma
Gurbetten gurbete geçirdin felek

Biçare Mahzuni döküldü meyim³²⁸
Parçalandı sofram zehroldu suyum
Hayal meyal oldu aş(i)retim köyüm
Beni diyar diyar kaçırdın felek (Zaman; 1997: 106-107; 240; Aktaş, 2002: 155-156)

³²⁷ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

³²⁸ Aktaş, 2002: 156'da dize şu şekildedir: "Biçare Mahzuni saçıldı meyim"

450. Anladım ki Hayat Onda Bir Demek

Uy otuz beş yılın üç buçuk dakika
Anladım ki hayat onda bir demek
Geldi geçti bize yolun yarısı³²⁹
Artık milyonlarım binde bir demek

Allah yaratmıştı madem insandık
Kendine benzetti aşkına yandık
Biz bu maceraya beraber yandık³³⁰
Yani ben de birim sen de bir demek

Bizim bu devirler döndü dönecek
İnsanoğlu gerçeklere inecek
Lira, kuruş, akçe, borç ödenecek
Asır da bir demek gün de bir demek

Mahzuni Şerif'im yarış ne güzel³³¹
Yerin yüzü karış karış ne güzel
Haklı olanlarla barış ne güzel
Bugün de bir demek dün de bir demek

Bu demek şu demek öğren efendim³³²
Bize gerçekleri bildir efendim³³³ (Çankaya, 1994: 40; Aktaş, 2002:129; Zaman, 1997:
221-222, 360-361)

451. Satılıyor Berçenek

Duyun insanlar duyun³³⁴
Satılıyor Berçenek
Berçenek benim köyüm
Satılıyor Berçenek...

Çomu, Kaşan'a kuvvet
Hangi derde diyem evet
Bize baksın hükümet
Satılıyor Berçenek...

Çoluk çocuk dağılacak
Yoksulukla boğulacak
Bilmem ki hâlim ne olacak
Dağılıyor Berçenek...

³²⁹ Zaman, 1997. 360'ta dize şu şekildedir: "Gelip çattı bize yolun yarısı"

³³⁰ Zaman, 1997: 360'ta dize şu şekildedir: "Biz bu maceraya beraber kandık"

³³¹ Zaman, 1997: 360'ta bu dörtlük şu şekildedir: "Bizim bu devranlar döndü dönecek / İnsanoğlu gerçekleri bulacak / Lira, kuruş, okka borç ödenecek / Asırda bir demek, yılda bir demek"

³³² Zaman, 1997: 361'de şu şekildedir: "Bu demek, şu demek, densin efendim"

³³³ Son iki dize sadece Zaman, 1997: 221-222'de bulunmaktadır. Ayrıca Zaman, 1997: 361'de son dize şu şekildedir: "Gerçeğe insanlar varsın efendim"

³³⁴ Şiir, kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırılan albümün ses kaydından (ÖK365) alınmıştır. Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Elbistan çıktım dağa
Baktım bahçeye bağa
Alır köyümü ağa
Satılıyor Berçenek...

Yüreciğim yaralıdır
Bilmem ağa nerelidir
Kul Mahzuni oralıdır
Satılıyor Berçenek...

Bir kişiye bir köy vardır
Onun dediği muhtardır
Berçenek'e kimler yârdır
Oy kadersiz Berçenek (Yağız,1976: 154; Zaman, 1997: 393-394)

452. Gülerek Kal Sevdiceğim Gülerek

Gidiyorum hazin yolculuk vardır
Gülerek kal sevdiceğim gülerek
Bir zaman öterdim güllü bahçende
Can verirdim senin için bilerek

Virane sokaklar dopdolu olsun
İsterse bu güle baykuşlar konsun
Giderse bu taşlar bir gevher kalsın
Gidiyorum bu dünyadan yılarak

Belki dönmem dosta veda edersem
Bu berbat hayata artık ne dersem
Ebedi dönmeyen yola gidersem
Ağlar mısın gözyaşını silerek

İsterse bu çaya çaylaklar konsun
İsterse Berçenek virana dönsün
İster yeşil bağlar kül olup yansın
İster yapsın bir de deli gelerek

Bakıp bakıp eğlenin mi resmime
Yoksa lanet m'okursun cismine
Bir gün dilin döner ise ismime
Telgraf eden mi figan kılarak

Gezer idik tarlalarda bağlarda
Gezer oldum Mecnun gibi dağlarda
Bir eserim görünürse sağlarda
Alır mısın iki gözün dolarak

Belki kara toprak örter üstümü

Sütsüz olup unuttun mu dostunu
Belki gurbet eller anlar kastını
Ben gelsem de zalim kader salarak

Bazı uğra bizim pınar başına
İçmesen de bir seyreyle taşına
Belki kara kartal konar leşime
Pençe atar cesedimi delerek

Hayal meyal olsun şu sizin düven
Pek hoş olur aleyhimde çok söven
Benim geç dönüşüm sizlere ayan
Arz ederim ahu vahla ölerек

Helali hoş olsun ekmeğin tuzun
Sana bağışlansın bir Nedim kuzun
Görüşek kardeşim ayrılık uzun
Bütün günüm gurbet elde kalarак

Mahzuni Şerif'in ayrılık günü
Bensiz selam eyle davul düğünü
Mevla'm unutmasın sen ile beni
Kalpler bir çark etsin bürhân bularак
Belki dönmeyeceğim gül yüzlü kardeşim
Himmet ve duadan unutma beni (Ertekin, 2021a: 129-130)

453. Yudalım Hak Hak Diyerek

Erenler lokmasını
Yudalım Hak Hak diyerek
Bu dava ulu davadır
Gülelim Hak Hak diyerek

Her Hızır olmaz kır atlı
Kır atlı gider süratlı
Bizim acımızı tatlı
Edelim Hak Hak diyerek
Sanma Mahzuni delidir
O da Hakk'ın kuludur
Gittiğimiz Hak yoludur
Gidelim Hak Hak diyerek (Zaman, 1997: 250; Aktaş, 2002: 170)

454. Gidelim Dost Dost Diyerek

Ey erenler biz bu yola
Gidelim dost dost diyerek
Hak lokması güzel lokma
Yudalım dost dost diyerek
Bu boyun bizim boyundur
Bize oynanan oyundur

(Bu oyun eski oyundur)
Bu koyun bizim koyundur
Güdelim dost dost diyerek

Zalımlar hakkını aldı
Gene hakkımızı çaldı
Bu zehir babadan kaldı
(Bu zehir anadan kaldı)
Yudalım dost dost diyerek

O Süleyman bu Süleyman
Kader gene gelmiş seyran
Mahzuni Şerif'i kurban
Edelim dost dost diyerek (ÖK178)

455. Vallahi Nazlı Yâr Gene Geç Kaldık³³⁵

Hesap ettim ayak altı baş yedi
Vallahi nazlı yâr gene geç kaldık
Hınzır bülbül gül dalında leş yedi
Katmerlendi zarlar gene geç kaldık
Eyvah eyvah geç kaldık eyvah eyvah

Köprüler var Perşembe'den Pazar'a
Yapanda yüz yok ki yüzü kızara
Hastayı gömdükten sonra mezara
İlaç neye yarar gene geç kaldık
Eyvah eyvah geç kaldık eyvah eyvah

Akşamı geç saydık sabahı erken
Seyrettik kediler ciğeri yerken
Hele şu bulutlar dağılsın derken
Yollara yağdı kar gene geç kaldık
Eyvah eyvah geç kaldık eyvah eyvah

Ok yetişmez oldu zor bezirgana
Şimdiye katırlar bağlandı han'a
Fuzuli telaşı bırak bir yana
Denkleri yavaş sar gene geç kaldık
Eyvah eyvah geç kaldık eyvah eyvah

Suya hasret kaldı deniz kızları
Ekvatora direk diktik buzları
Ankara'yı geçti at hırsızları
Serde tembellik var gene geç kaldık
Eyvah eyvah geç kaldık eyvah eyvah

³³⁵ Zaman, 1997: 88-89'da "Vallahi nazlı yâr gene geç kaldık" dizelerinde yer alan "gene" sözcüğü "yine" olarak yer almaktadır. Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği şekli "gene" olduğu için çalışmamızda "gene" olarak düzenlenmiştir.

Mahzuni Şerif'im insanlar nerede
Geçim çok zorlaştı, sanki hünerde
Gelecek günlerim var hayallerde
Yaşam kavgasında gene geç kaldık
Eyvah eyvah geç kaldık eyvah eyvah (Zaman, 1997: 88-89)

456. Bu Yazıyı Sana Göre mi Yazdık

Hep bizi okudun kendi keyfinde
Bu yazıyı sana göre mi yazdık
Kendi kitabında sen doktor oldun
Biz ömür boyunca veremi yazdık

Çıktık yüce dağda umut sesledik
Bülbül inadına yılan besledik
Bir yalanı gönlümüzce süsledik
Aslı'yı uydurup Kerem'i yazdık

Bizi canımızdan bezdirdin niye
Kuru tahta olduk, sen oldun iye
Örnek kılmak için elli bin köye
Doğduğum köy benim yöremi yazdık

Mahzuni insandır dünyada ulu
Gözünü sevdiğim hey Anadolu
Padişah mı Hakk'ın torpilli kulu
On sekiz hatunlu haremi yazdık (Çankaya ve Şerif, :2002: 177)

457. İşler Karmakarışık

Dilom niye kardaşık
İşler karmakarışık
Evde pazar tutamadık
Yüzün gözün buruşuk

Sen buna he diyorsan
Ben buna hep alıştım

Bir ekmeği niye böldün
Bölerim bölüşürüm dedim
Çağırdım eve gelmedin
Gene işler dolaşık

Dilom niye kardaşık
İşler karmakarışık
Dostuna küs gezersin
Düşmanıyla barışık

Eğer sen he diyorsan
Ben buna hep alıştım

Umut oldun bize geldin
Bizimle ağlayıp güldün
Bir halife ortak durdun
Yine işler karışık

Dilom niye kardaşık
İşler karmakarışık
Eski dostlar çekilmiş
Yüzün gözün buruşuk

Mahzuni der kara şapka
Düşer kalkar varır Hakk'a
Yarı dolu yarı şaka
Yine işler dolaşı

Dilom niye kardaşık
İşler karmakarışık
Bu nasıl bir havadır
Bir karanlık bir ışık (Zaman, 1997: 458)

458. Huzuru Hüda'da Berdâra Layık
Küntü kenz okunmaz her cana değil
Huzuru Hüda'da berdâra layık
Elesti bezminde söz verdi Celil
Şöyle buyurdu ki Haydar yâr yâra layık

Sözünden bellidir irfanın eri
Halik şu cihanı kuraldan beri
Her Ali koparmaz Babı Hayber'i
Kudreti belayı Haydar (...) ³³⁶

Tecelli edince Güruhu Naci
Aşıkara geldi Zöhre'nin tacı
Her Muhammed tevaf etmez miracı
Kudretül ayında Muhtar'a layık
(Muhtar-ı Ahmedi muhtara layık
Haydar Haydar Muhtar'a layık)

Gel Mahzuni derviş değil durmuş ol
Dolu kap taşırır boşalmış şad ol
Derlerdi ki kalpten kalbe gider yol
Sabır bin develi (...) layık (ÖK143)

³³⁶ Ses kaydında (ÖK143) şiirin bazı dizelerinin sözleri tam anlaşılammıştır. Kayıtta Mahzuni'nin sesi çok boğuktur. Ayrıca bu dize sonunda Mahzuni Şerif'i öksürük tutması nedeniyle dizinin son sözcükleri kayıta anlaşılammıştır.

459. Doğduğuna Yazık Yazık

Âdem olsa derdi şimdi³³⁷
Doğduğuna yazık yazık
Bunca (...)
Olduğuna yazık yazık
(Yazık insana, yazık insana)

Kim anladı bu tapudan
Dayanmaz çürük yapıdan
Sahibini kov kapıdan
Kovdurma yazık yazık
(Yazık insana
Bir insanı bir kapıdan
Kovdurma yazık yazık
Yazık insana)

Aha bitiyor ömürüm
Zannetme ki ben denizim
Farz et Mahzuni yağmurum
Yağdığına yazık yazık
(Yazık insana) (ÖK223)

460. Yazık Yazık Yazık Yazık

Yağmurlar dağlara yağar
Yazık yazık yazık yazık
Kuru toprak sular arar
Yazık yazık yazık

Yiğit eşkiya edilir
Silahla ardı güdülür
Hayat arar mezar bulur
Yazık yazık yazık

Adama kıyan kıyana
Muhtaç etmişler soğana
Koca milleti soyana
Yazık yazık yazık yazık

Mahzuni gelmez kastında
Çiçekler toprak üstünde
Tilkiler aslan postunda
Yazık yazık yazık yazık (Zaman, 1997: 224-225; Aktaş, 2002: 132-133)

³³⁷ Şiirin yer aldığı ses kaydında (ÖK223) “Urfa’da Sohbet” olduğu yazmaktadır. Buradan Urfa’da bir muhabbet ortamında şiirin seslendirildiği anlaşılmaktadır. Kaydın sesi bozuk olduğu şiirin bazı sözleri anlaşılmamıştır.

461. Çıkar Kaf-ı Küften Seyran Eder Aşk³³⁸

Cehennemim bucağında gizlenir
Çıkar kaf-ı küften seyran eder aşk
Hañçerini gizli vurur sızlanır
Girdiği vücudu hayran eder aşk

Tanımaz korkuyu bilmez imanı
Sarı gazel yapar zümrüt çimeni
Parçalar sultanı yırtar fermanı
Tacıdevletini viran eder aşk

Kula ruhsat verir padişah kılar
Şahı, Mecnun edip çöllere salar
Aşkın bir zerresi bin dağı deler
Güneşe pas çekip duman eder aşk

Aşk önünde kükreyen seller durulur
Aşk katına ölmek ile varılır
Aşk yanında şemsi kamer kör olur
Sevdiği haneyi zindan eder aşk

Ağır bir yük vurur senin sırtına
Sahip olmaz seyreylemek ardına
Ey Mahzuni aşk elinin yurduna
Güller biter bülbül öter seyran eder (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>,
02.09.2019, 23.58)

462. Gezdim Pazarını Dükkânı Bozuk

Bir haddini bilmez güler hâlime
Gezdim pazarını dükkânı bozuk
Çekinir elini vermez elime
Latifeye güler irfanı bozuk

Boş petek gezdirir balı bulunmaz
Karın gösterişli pulu bulunmaz
Fazilette zerre eli bulunmaz
Şaka yaptım kızarı vicdanı bozuk

Kötü kul gelmedi asla cihane
Yolcu yürüyemez yola bahane
Vicdanımda Hakk'ı bulsam daha ne
Güneş gizlenir mi cananı bozuk
(Koyun gösterişli çobanı bozuk)

³³⁸ Kaynak teşkil eden İnternet sitede şiirin üzerinde not olarak şu yazıyor: "Amcası Fezali'nin not defterinden Bir Mahzuni Şerif Şiiri"

Gel Mahzuni görün olduğun gibi
Hakikati söyle bildiğin gibi
Bir de gitmek vardır geldiğin gibi
Giderken değişir kervanı bozuk (Yağız, 1976: 197)

463. Vay Nedense Birisinde Çene Çok

Kadın erkek hakkı eşittir ama
Vay nedense birisinde çene çok
Adaletsiz olur yalan eşitlik
Aslında bir hafta yedi güne çok

Eskidendi bizde başlık parası
Gene de tükenmez eski yarası
Kadının elinden bitmez karası
Ak tarlaya sürse kara dane çok

Erkekler dolaşır gezer gurbette
Gönlü parça parça ömrü hasrette
İki gönül bir değilse senette
Bırak bir ömürü iki sene çok

Mahsuni dik dağlar kaplar önümü
Karıştırdım gelecekle dünümü
Dosta feda ettim kalan günümü
Her nedense nefes almam gene çok (Çankaya ve Şerif, 2002: 104)

464. Bu Bahçenin Parkı Yok

Değirmenin çarkı yok
Bu bahçenin parkı yok
Ali gider Veli gelir külhana (vay)
Birbirinden farkı yok

Acı acı günlerim
Göz boyacı günlerim
Ahı vahınan geçti gitti
Hacı bacı günlerim

Bir ipten iki cambaz
Zor olur oynayamaz
Dili tatlı içi zehir güzelim (vay)
Böyle kazan kaynamaz

Acı acı günlerim
Şamatacı günlerim
Ahı vahınan geçti gitti
Hacı bacı günlerim

Mahzuni deli gönlüm
Yine yollara düştü
Hacı vurdu bacı durdu acımadı âleme
Kaygu kullara düştü

Acı acı günlerim
Şamatacı günlerim
Ahı vahınan geçti gitti
Hacı bacı günlerim (Öztunç, 2017: 102-103)

465. Güle Sordum Figanı Yok

Bağa girdim bağbanı yok
Güle sordum figanı yok
Sürüyü kurtlar dalamış
Bu sürünün çobanı yok
Ah le delale delale
Nereye başı belale

Dere kavuşur dereye
Akar gider Gemere'ye
Sevdası girmiş yüreğe
Yarası yok çıbanı yok
Ah le delale delale
Nereye başı belale

Mahzuni'yim doğrusunun
Dermanı yok mu bunun
Sevdaya giden yolcunun
Çarığının tabanı yok
Ah le delale delale

Nereye başı belale (<https://www.antoloji.com/delaley-siiri/?siralama=p>, 22.12.2019, 23.41'de alınmıştır.)

466. Zehroldu Muhakkak Dermanı Yok Yok

Hangi derdi derledimse vücutta
Zehroldu muhakkak dermanı yok yok
Ben onu aradım sözde sükûtta
Ümitsiz gönlümün peymanı yok yok

Bakmaktansa bıktım ben şu faniye
Çünkü halk dilinde döndüm caniye
Her derde bir çare vardı hani ya
Hükümsüz hakanın fermanı yok yok

Sabr sebatım yok çünkü hastayım
Gönlüm harap bahtım bettir taştayım
Ben kederin dilindeki besteyim
Namenin belirli zamanı yok yok

Zehrolan hayata teselli bal mı
Takdire boyun eğ bu da bir hâl mi
Başa gelen derttir işte kaval mı
Sürü parça parça çobanı yok yok

Kapkaralık gündüzlerin önünde
Silikleşmiş bir yaş olamaz zinde
Efkârsıza düğün bayramdır günde
Dertlinin bir lahza seyranı yok yok

Mukadder batıl mı ihmalkeşlere
Hayat yolu yüksek, düzlük, dağ, dere
Mademki göründü iş ne yavere
Kaygulu sultanın devranı yok yok

Bir dilin elinden çok çektim zarar
Suda gezen Mecnun sultanın arar
Ben de derdim her derde bir çare var
Çareden bir derdin imkânı yok yok

Mahzuni Şerif'im boş ver birader
Ben de bıktım şikâyetten bu kadar
Kabadayı âşık isen yâre var
Yârin mızrağına kalkanın yok yok (Ertekin, 2021a: 189-190)

467. Can Dediğin Bende Yok Yok

Ecel benim neyimedir
Can dediğin bende yok yok
Canımı canana verdim
Gayrı can bedende yok yok

Bir gece ay doğdu bana
Küle döndüm yana yana
Bende sevda vardır sana
İnsaf denen sende yok yok

Seyyah oldum diyar diyar
İşim gücüm ah ile zar
Dağda taşta Mahzuni var
O dostun dilinde yok yok (Zaman; 1997: 126; Aktaş, 2002: 171-172)

468. Diyeceğim Sözlerimde Maval Yok

Yeminler ederim elim basarak
Diyeceğim sözlerimde maval yok
Çıra yaktım karanlıkta dolaştım
Gündüz gezdim yüz binde bir haval yok

Ben kudurdum delileri kınarken
Yolda kimler gördüm kimi anarken
Bir yaz günü değirmenden dönerken
Kurt seğırtti eşek kaçtı çuval yok

Umut dağlarım çok yağdı karlar
Aklım daha beni umuda zorlar
Uyur iken kirpiğimi çalarlar
Benden aptal benden kötü aval yok

Mahzuni çağırdım çağırdım sustum
Hatalarla gezdim olmadı kastım
Çok gönlünü kırdım hoş gördü dostum
Anladım ki bilmezlere zaval yok (Çankaya ve Şerif, 2002: 129)

469. Benim Benden Haberim Yok

Çıktım bir aynaya baktım
Benim benden haberim yok
Bana bir insan diyorlar
Benim benden haberim yok

Kul kuldan almaz nasihat
Topraktan almaz şefa
Kalmadı dizimde takat
Benim benden haberim yok

Şu dünyanın ömrü yarım
Bilmem nedir benim kârım
Kuyu kazarmış dostlarım
Benim benden haberim yok

Bilmem ki nasıl herifim
Günden güne eksik keyfim
Meğer Mahzuni Şerif'im
Benim benden haberim yok (Yağız, 1976: 176; Çankaya, 1994: 42; Zaman, 1997: 224;
Aktaş, 2002: 131)

470. Döndüm Baktım Ardım Sıra Gelen Yok

Şakşakçılar beni sürdü cepheye
Döndüm baktım ardım sıra gelen yok
Bin zorlukla tırmandığım tepeye
Hele sorun nasıl çıktım bilen yok

Zalıma küfrettim ağaya sövdüm
Nerde cıvıl varsa yağladım övdüm
Tek başıma kaldım dizimi dövdüm
Anladım ki ben ölürken ölen yok

Doğruluğu kopamadım özümden
Verdim ise hiç dönmedim sözümden
Onlar için kan akıttım gözümden
Sahiplenip bizim diye silen yok

Ekmeğimi yiyip kustular kini
Nankörler bir etti verdiğim bini
Aklını başına topla Mahzuni
Bundan sonra çekilecek çilen yok (Çankaya ve Şerif, 2002: 165)

471. Yazık Olsun Sana Kuldan Farkın Yok

Bilseydim yâr deyi sevmezdim seni
Yazık olsun sana kuldan farkın yok
Kahbesin ağlattın yandırdın beni
Kıymetin belirsiz puldan farkın yok

Güzelim diyorsun vefa arama
Küstüm sana zülûfünü tarama
Merhem derken biber ektin yarama
Padişahım dersin kuldan farkın yok

Bana yapma zalim nazı cilveyi
İşin gücün mesken tutmak hileyi
Başına getirdin türlü belayı
Bir güzelim deme duldan farkın yok

İnşallah bahçende gülün bitmesin
Baykuşların dönsün bülbül ötmesin
Bir sevenin olup seni tutmasın
Kurumuş kavrulan çölden farkın yok

Kırılısın kolların Şerif gibi yan
İçerin tutuşsun vermesin aman
Ne kadar yalvardım koymadın zaman
Hiç kerem etmedin elden farkın yok
(Kahretme kadere
Esir oldun kedere) (Ertekin, 2021a: 110-111)

472. Cevher Satsa Pazarında Değer Yok

Koca kentte tezgâh kursa cahiller
Cevher satsa pazarında değer yok
Özü körü âlim etsem dünyaya
Biliminde nazarında değer yok

Bir Bağdat yolcusu bağnaza sorsa
Yol alır mı kırk yıl kendini yorsa
Bir kitap ki insan vurun diyorsa
Kaynağında yazarında değer yok

Gündüz ile gece denk mi ûlema
Her iki anlamı gezdiren Sema
Dün Sezar'ın hakkı Sezar'a ama
Bu zamanın Sezar'ın da değer yok

Dağ bile eriyor koca dağ iken
Gazel mukadderdir yeşil bağ iken
Mahzuni'yi kucaklayın sağ iken
Atlin olsa mezarında değer yok (Çankaya ve Şerif, 2002: 111)

473. İnanın ki Birisinde Hayır Yok

Şu gördüğüm soluk iki yüzlerin
İnanın ki birisinde hayır yok
İnsan şeklindeki bu canilerin
Ufağında irisinde hayır yok

Ana karnındaki bu masum cenin
Ne Muhammed tanır ne de bir Lenin
Karanlıkta koşan hür düşüncenin
Uzağında berisinde hayır yok

Ciğer pare pare düşmüş hicrana
Bin nasihat versen kâr etmez cana
Dünyada gerekir insan insana
Gökyüzünün perisinde hayır yok
Mahzuni bir aşka olmuş dilenci
Göçecek dünyadan kocası genci
Kimi ateisttir kimi köktenci
İnsanlıktan gerisinde hayır yok (Çankaya ve Şerif, 2002: 46)

474. Ayıp Artık Bu Kavganın Sonu Yok

Şurda iki bine altı yıl kaldı
Ayıp artık bu kavganın sonu yok
Muhammed Mehdi'yi bekleyen canlar
Bekle ama boş zamanın sonu yok

Döğüşürme Ömer ile Ali'yi
Var eyleme Küfe'deki valiyi
Kaldırıp atalım kara çalıyı
Bin yol geçmiş muammanın sonu yok

Bahane ederek Aziz Nesin'i
Ateşlerde yakma hakkın sesini
Kutsal bilip karanlığın fesini
Dilek diye bağlamanın sonu yok

Mahzuni hü deyip çeker sanabı
İnsanlar âşığı ayak türabı
Kucaklaşın Kürt'ü Türk'ü Arap'ı
Bilinmeyen kör davanın sonu yok (Çankaya ve Şerif, 2002: 113)

475. Sen Ulu Sevgilim Güzel Atatürk

Herkesin sevdiği vardır dünyada
Sen ulu sevgilim güzel Atatürk
Seni koz eyleyen nice beyhuda
Benim sözüm dilim güzel Atatürk

Bir avuç imanla kavgaya giren
İyiler yurdundan kötüyü süren
Türk'ü Kürt'ü Ermeni'yi bir gören
Büyük akliselim güzel Atatürk

Der Mahzuni Şerif rüyamda görsem
Gittiğin yollara yüzümü sürsem
İster dünya bana küssün ne dersem
Gelecek Atatürk bilim Atatürk (ÖK104)

476. Kandillerde Duran Şah'ım Gel Ha Gel

Yeri göğü arşı kürşü yaradan³³⁹
Kandillerde duran Şah'ım gel ha gel
Kamber'e kul olur köle satılan
Teraziler kuran Şah'ım gel ha gel (dost dost)

Kaleyi Hayber'e Ali yazıldı
Cananı sevdi de canlar ezildi
Sultan inkâr oldu kullar bozuldu
Hesabımı soran Şah'ım gel ha gel (dost dost)

Alma gönlüm alma yetim hakkını
Dağlar dinleyemez ahuvahınan
Denizde kar dedik Kişmir Şah'man
Çekip geri veren Şah'ım gel ha gel (gel gel...)

Bir sabah yürüdüm ulu baharda
Ali yazıyordu bütün yollarda
Figân ile kaldım gurbet ellerde
Mahzuni'yi gören Şah'ım gel ha gel (gel gel...) (ÖK181)

³³⁹ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1987 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK181) seslendirmiştir.

477. Gülüp Oynadığım Günler, Gel Ha Gel

Suyun mu kurudu ey kahbe felek
Gülüp oynadığım günler, gel ha gel
Yaz bahar ayında dereler gibi
Coşup çağladığım günler, gel ha gel

Yavru ceylanımdım çölde gezerdim
Yeşil ördeğim gölde yüzerdim
Sarp kayada şahinlere benzerdim
Pervaz kurduğum günler, gel ha gel

Mahzuni der erenlerin hasından
Gönlümüz kavruldu dostluk yasından
Hacı Bektaş gibi pir kapısından
Düşüp ağladığım günler, gel ha gel (Zaman, 1997: 201; Aktaş, 2002: 105)

478. Bırak Yüksek Uçsun Sala Gör de Gel

Muhabbet meydandır sevda kuşunu
Bırak yüksek uçsun sala gör de gel
Bir taraf et bari kovan boşunu
Arı kıymetini bala gör de gel

Kerem'im, Aslı'yım Aslı hanıma
Harap derler şöhretime şanıma
Bu yol niçin getirmedi yanıma
Denizi kupkuru çöle gör de gel

Serçeyi baykuşa, kurdu koyuna
Namerdi geriye merdi oyuna
Kısaca herkesi kendi payına
Unutma bülbülü güle gör de gel

Hedefsiz düzlüğe fişek atılmaz
Bizim evde bir zamanlık yatılmaz
Muhabbet deyrinde bakla satılmaz
Kerem'sen atını yola gör de gel

Dünyaya geç gelen inan cahildir
Peygamber olsa da zuhru zahirdir
Âşıklar feryadı cûşu nakildir
Razıysan kendini sele gör de gel

Gülüm seçemezsin kimdir arifi
Arifler kapalı yapar tarifi
Zahiren ararsan berbat Şerif'i
Sivas kapısını çala gör de gel (Ertekin, 2021a: 162-163)

479. Kavgasız Kim Size Gel

Gel gel bize gel
Kavgasız kim size gel
Kuru diken bal vermez
Güle gel gel bize gel

Bu toprak bu emek senindir senin
Tutsağı değilsin gardaş kimsenin
Bu senin bayramın bu senin günün
Kalk yürü hakka bitsin bu kavga

Gel gel bize gel
Kavgasız kim size gel
Kuru diken bal vermez
Gel gel gel bize gel

Oy verip hain der kapkaç düzene
Hak bizim hakkımız deme bize ne
Yalvarıp yakarma seni ezene
Kalk yürü hakka bitsin bu kavga

Gel gel bize gel
Kavgasız kim size gel
Kuru diken bal vermez
Güle gel gel bize gel

Yirminci asırda muradım birlik
Ne güzel gardaşlık ne güzel dirlik
Bak seni bekliyor işte özgürlük
Kalk yürü hakka bitsin bu kavga

Gel gel bize gel
Kavgasız kim size gel
Kuru diken bal vermez
Güle gel gel bize gel

Çatlamış toprağa yağmur yağacak
Bu derya bu tozu boğdu boğacak
Beklediğim güneş doğdu doğacak
Kalk yürü hakka bitsin bu kavga

Gel gel bize gel
Kavgasız kim size gel
Kuru diken bal vermez
Güle gel gel bize gel

Mahzuni Şerif'im çağdaşlık ister
Üretenler açtır, üretmeyenler yer
Yüzyıllar boyunca akıttığım ter
Farkına var artık bitsin bu kavga (Zaman, 1997: 436-438)

480. Deli Gönlüm Sende Kaldı Beri Gel

Ne kaçarsın benden bahtı karalım
Deli gönlüm sende kaldı beri gel
Ben gidince yataklara düşmüşsün
İki elim yanda kaldı beri gel

Beri gel, beri gel
Beri gel, yavrum beri gel

Ahınan vahınan yüklenmiş göçün
El sözüne uydun küsersin niçin
İmam Hüseyin'in başı hak(kı) için
İki gözüm kanda kaldı beri gel

Beri gel, beri gel
Yavrum beri gel, canım beri gel

Dolaşır Mahzuni sevda çölünde
Koyma beni hâl bilmezin elinde
Yusuflar köyünde Maraş elinde
Emanetin bende kaldı beri gel

Beri gel, Fatma'm beri gel
Canım beri gel (Zaman, 1997: 356-357; ÖK46)

481. Toprağına Küsme Ahmet Geri Gel

Ağladıkça bahar oldu dağların³⁴⁰
Toprağına küsme Ahmet geri gel
Gurbet eller buradan güzel değildir
Yaban elden esme Ahmet geri gel
(Gelemez misin dönemez misin
Gözüm nice üzgünsün gülemez misin)

Kolay değil gurbet elin yarası
Yoktur bizim ile onun arası
Bu memleket ata dede mirası
Hemen ümit kesme Ahmet geri gel
(Gelemez misin dönemez misin
Gözüm nice üzgünsün gülemez misin)

³⁴⁰ Mahzuni Şerif, eserini seslendirmeden önce şunları söylemiştir: "Çok canlar yedi oy ane, doymak bilmedi gurbetin uzaklığı, nice çiçeğe hazan vurdu, bu acı bir kara düzenin tutsaklığı, vatandan öteye yığıldı bunca dertler, hasrete gömüldü gittiler, Mustafa Suphiler, Nazımlar, Yılmazlar, Sabahattin Aliler ve de Ahmetler..."

Mahzuni barışın yoluna kurban
Ahmet mızrabına teline kurban
Hangi dil bilersen diline kurban
Sen yeter ki susma Ahmet geri gel

(Gelemez misin dönemez misin
Gözüm nice üzgünsün gülemez misin) (Öztunç, 2017: 109)

482. Kader Başımıza Sıralandı Gel Gel

Sizin köprülerdeki selviler gibi³⁴¹
Kader başımıza sıralandı gel gel
Dostu hatırladım yüreğim yandı dost dost
Yürek pare pare parelendi gel gel

Cana gel gel, kurban gel gel, yavrum gel gel...
Canım gel gel gülüm gel gel canım gel gel...

Gel benim mihmanım gel benim pirim
Küffara belendi gel(?) benim canım
Antep ellerinde kalır benim kefenim
Mezar pare pare paralandı gel gel
Canım gel gel gülüm gel gel canım gel gel...
(https://www.youtube.com/watch?v=wYBTi_ewoWw; 05.01.2022, 11.59'da alınmıştır.)

483. Hayber Kapısı'nı Kıranım Gel Gel

Ben bir dara düştüm cihan içinde
Hayber Kapısı'nı kıranım gel gel
Bizden hane(?) değil zalım ordusu
Fazlı'nın borcunu verenim gel gel

Dayanılmaz âşıkların ahına
Dost uzakta değil gelir yakına
Al ganlar içinde Kışmır Şah'ına
Elinde Zülfikar erenim gel gel

O dost bizi öyle berbat eyledi³⁴²
Vurdu kanadımı od'a bağladı
Mahzuni Şerif'im doğru söyledi (ÖK127)

³⁴¹ Mahzuni Şerif, bu şiirinin yer aldığı özel kayıta, şiirini seslendirmeye geçmeden önce şunları söylemiştir: "Dost Dost piroğluna bir selam daha... Karacaoğlan gibi... Aklıma düşüverdi Karacaoğlan. İhsan Piro gibi, Fikret Piro gibi... Karacaoğlan'ı misal ederek kendimi, bir gel gel demek istedim. Zalımlar biriniz gelin..." Ayrıca şiir iki dörtlükten oluşmaktadır çünkü özel kayıta iki dörtlüğü yer almaktadır. 1968 yılındaki "Gel Gel" parçası ile bu şiiri aynı mıdır tarafımızca "Gel Gel" parçasına ulaşamadığımız için tam bir tespiti yapılamamıştır.

³⁴² Ses kaydında şiirin son dörtlüğünün son dizesi yer almamaktadır. Mahzuni Şerif şiirini seslendirirken kayıt kapanmıştır.

484. Bizim Yüzümüze Güleceksen Gel

Sevgili kardeşim canım Karaoğlan
Bizim yüzümüze güleceksen gel
Asık surat göbeklerden usandık
Adamca bakmayı bileceksen gel

Bilirsin ki bizim köyün yolu yok
Hükümete ulaşacak kolu yok
Bizim derdimizin sağı solu yok
Açlığa çare bulacaksan gel

Rey dediniz oy dediniz al verdik
Yüzyıllardır gözü bağlı yalvardık
Tarla tarla diken kırdık bel verdik
Yoksulluğa tırpan çalacaksan gel

Hiç benzeme senden evvel gelene
Çünkü kanımız tok böyle yalana
Hiç sözüm yok milletini sevene
Yani halka kurban olacaksan gel

Mahzuni halk ile beraber olur
Haksızın hakkından haklılar gelir
Millet verdiği geri de alır

Kara bahta ak gün saracaksan gel (Yağız, 1976: 115; Zaman, 1997: 215; Aktaş, 2002: 121; Öztunç, 2017: 54-55)

485. Eylene Sevdüğim, Cananım Tez Gel

Arzuhal eyledim gurbet ellere
Eylene sevdiğim, cananım tez gel
Bunca sevenlerin bakar yollara
Artık güneş aştı, cananım tez gel

Dolaştım gurbeti ey şehri cihan
Yakıyor bağrımı dert ile figan
Aldı yüreğimi gam ile hicran
Derdimiz dermanı lokmanım tez gel

Bize cevrelleme ey nesli Ali
Koyma yüreğime derdi vebalı
Ağlatma cananı Yakup misali
Mahzuni'yi yalnız koyma güzelim tez gel (Zaman, 1997: 423)

486. Biri Şaşı, Biri Sağır, Biri Kel

Bizim köyü kasıp kavuran canlar
Biri şaşı, biri sağır, biri kel
Birisi ne söyler biri ne anlar
Biri şaşı, biri sağır, biri kel

Birisi görmeden biri beş eder
Karaslana kır eşşegi eş eder
Bu üç lağnetinen kimler baş eder
Biri şaşu, biri sağır, biri kel

Bizim köye muhtar ettik birini
Şeytan bile çekemedi şerini
Otuz köye dağıttılar kirini
Biri şaşu, biri sağır, biri kel

Görünmesin Mahzuni'nin gözüne
Birin de güven olmaz sözüne
Lağnet olsun üçünün de yüzüne
Biri şaşu, biri sağır, biri kel (Yağız, 1976: 219)

487. Böyle Esti Bizim Bunda Böyle Yel

Arap emperylizmi ise (...) ³⁴³
Böyle esti bizim bunda böyle yel
Biri canın verdi on yıl evvel
Değil tam bin yıl evvel
Hatırıma düştü İmam Hüseyin

(Öğretmişti devrimi tam bin yıl evvel
Hatırıma düştü canan Hüseyin)

Hüseyin'in biri inan, biri imandır
Biri dalga geçmiş biri gümandır
Yetmiş iki canla hâli yamandır
Hatırıma düştü İmam Hüseyin

Bir romancı asılmışsa ne sanki
Şeref için kesilmişse ne sanki
Bir Süleyman yüzülmüşse ne sanki
Hatırıma düştü İmam Hüseyin

Mahzuni Şerif'im Hüseyin kulu
Hüseyin halk demek öğren(...)

(...)

(...) (<https://www.youtube.com/watch?v=qIxZ8qFxUJ0&t=9s>, 01.01.2022, 15.10'da alınmıştır.)

³⁴³ (KK88) Okan Topaloğlu, Youtube kanalında bu şiirin yer aldığı ses kaydının Mahzuni Şerif'in 1974 yılında Adıyaman / Besni'de bir düğün ortamına ait olduğunu belirtmiştir. Ses kalitesi iyi olmadığı, ortamın gürültülü olması nedeniyle bazı dizelerin sözlerin anlaşılmanmıştır ve ses kaydı şiir devam ederken bittiği için de şiirin sözleri tamamlanamamıştır.

488. Başka Bir Âlemde Yaşardı Veysel

Üç yüz onda kadem bastı dünyaya
Başka bir âlemde yaşardı Veysel
Yedi yaşta gözü sustu dünyaya
İç gözüyle Hakk'a koşardı Veysel

Şikâyet etmedi murada yetti
Rüzgâr ile esti, çiçekle bitti
Ne hâldir koyunu kurt ile güttü
Böyle bir barışı başardı Veysel

Nice mor dağlarda sümbül düşledi
Bir bostana bin toprağı işledi
Ömür boyu ikiliği taşladı
Özünde fitneyi aşardı Veysel

Bereketti gök yüzünden döküldü
Bulut gibi çok dağlara çekildi
Kara toprak dedi, ona ekildi
Mahzuni Şerif'ten yeşerdi Veysel (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>,
15.04.2020, 10.27'de alınmıştır.)

489. Edep ile Hür Olması Ne Güzel

İnsan deryasında Hakk'ın yolunda
Edep ile hür olması ne güzel
Bunca bilmezlerin bunca cahilin
Başlarında pir olması ne güzel

Geleceği güneş olmalı gencin
Ey ihtiyar başım bitmedi sancım
Tadına doyumaz helal kazancın
Her ekmekte ter olması ne güzel

Âdem baba varken dinler yok idi
Fitneye fesada karnı tok idi
Şu ikilik canımıza okudu
Tüm insanların bir olması ne güzel

Der Mahzuni yanlış yola yürürsem
Nefsim içim toprak olup çürürsem
İnsanların ayrı ayrı görürsem
Gözlerimin kör olması ne güzel (Aktaş, 2002: 196-197)

490. Selden Sele Karışması Ne Güzel

Ala karda gelir bahar ayları
Selden sele karışması ne güzel
Selamdan selama sarı sümbüller
Uçtan uca varışması ne güzel

Ayrı kişi ölü ile diriler
Yaşlar gider yollar yarı yarılar
Sonbaharda birleşirken sürüler
Koyun kuzu karışması ne güzel

Bugünden bellidir efendim yarın
Bugünün yüzüdür yarından derin
Kadehten kadehe dost âşıkların
Mızrapları vuruşması ne güzel

Âşıkları bıraksalar hâlında
Neler gelir geçer onun telinde
Mahzuni'nin üç bin beş yüz yılında
Sorulup da sorulması ne güzel (Aktaş, 2002: 40-41; Zaman, 1997: 170-171)

491. Buna Saygı Beslemesi Ne Güzel

Öyle bir vatan ki Hak tek yaratmış
Buna saygı beslemesi ne güzel
Kurd ile dost olmuş sabaha karşı
Koyun sesi kuzu sesi ne güzel

On bin yıllık tarih boşa mı yatar
Gün bembeyaz doğar kıpkızıl batar
Arap ezan okur at biner Tatar
Cami, havra, kilisesi ne güzel

Sümer çobanıyla güdülen sürü
Dağlarında yaylamanın her türü
İslam'ın olgunu küfrün özgürü
Kürd'ün Türk'ün besmelesi ne güzel

Ağlamak şart mıdır durun gülüşün
Sevmek için ölmek varsa ölüşün
Toprak yetmez mi bize ürün bölüşün
Hep doyarak et yemesi ne güzel

En güzel pay, Hakk'a yakışan paydır
Gecenin güneşi bilin ki Ay'dır
Bana halktan geçmek dile kolaydır
Mahzuni'ye git demesi ne güzel (Çankaya ve şerif, 2002: 54)

492. Ilgıt Ilgıt Esen Yeller Ne Güzel

Deli poyraz mısın esersin gönül³⁴⁴
Ilgıt ilgıt esen yeller ne güzel
Abu zezem olsa beyaz aksa da
Kara su akıtan çöller ne güzel

³⁴⁴ Mahzuni şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK356) muhabbet ortamında seslendirmiştir.

(Abu zezem olsa ondan bana ne
Kömürler akıtan çöller ne güzel)

Bir kusuru olmaz bundan türabın
Ne kusuru olur düşmüş harabın
Kâmil meclisinde dostun şarabı
Dosta ikram eden eller ne güzel

Deli gönlüm seyyar olmuş dolaşmaz
Adünün attığı taşlar bize bulaşmaz
Binbir asfalt yapsan bana ulaşmaz
Dosta doğru giden yollar ne güzel
(Halılar döşesen bana ulaşmaz
Seher vakti dosta giden yollar ne güzel)

Biçare Mahzuni bilmez habibi
İnsanın kendinden kendine olur tabibi
Böyle kız olmaksansa Meryemler gibi
Haticeler gibi dullar ne güzel

(Ben kız olup Meryemler gibi
Haticeler gibi dullar ne güzel) (ÖK356)

493. Ne Güzel Dost Dost Ne Güzel

Dostum dünyaya gelmesi³⁴⁵
Ne güzel dost dost ne güzel
Fani dünyaya gelmesi
Ne güzel dost dost ne güzel
Gelip de insan olması
Ne güzel dost dost ne güzel

Bak neler söylemiş Mahmut ya seri
Yere dökülmezmiş insanın teri
Şu insan içinde insan zaferi
Ne güzel dost dost ne güzel

Paşa değilim ki askerim olsun
Padişah değilim vezirim kalsın
Bir ordu yerine on kişi olsun
Dostun dosttan savuşması
Ne güzel dost dost ne güzel (ÖK195; ÖK196)

³⁴⁵ Bir muhabbet ortamında irticalen söylenen Mahzuni Şerif'in bu şiiri iki ses kaydında (ÖK195-196) yer almaktadır, Mahzuni şiiri için farklı ezgi denemeleri yapmıştır birinci dörtlüğün ezgisi ile diğer dörtlüklerin ezgisi aynı değildir. Ayrıca ikinci ses kaydında şiiri mahlas bölümü olmadığı için Mahzuni Şerif'e ait olup olmadığı net değildir.

494. Turabın Üstünde Durması Güzel

Gel ha gönül yüksekten uçma
Turabın üstünde durması güzel
Dev diye bir şey yok yalan dünyada
Hırsa zincirleri vurması güzel

Kâmil meclisinde derin ol derin
Seni değiştirmez bir tek aferin
Başın kesilse de serin ol serin
İkrar alıp ikrar vermesi güzel

Dostum dostum diye akmalı kanın
Hiç sarayı yoktur bir Süleyman'ın
Dini özü kara yarım softanın
Gerçekler peşinden ürmesi güzel

Neresi yalandır erenler bunun
Hiç faydası yoktur yarım kaygunun
Sabırlar şehrinde garip yolcunun
Mahzuni Şerif'i sorması güzel (Zaman, 1997: 196-197; Aktaş, 2002: 100)

495. Tatlı Dilli Güler Yüzlü İsmail

Hangi ana seni böyle doğurmuş
Tatlı dilli güler yüzlü İsmail
Hamurunu balınan mı yoğurmuş
Doğru sözlü doğru özlü İsmail

Eşin yoktur İsmail
Sözün haktır İsmail
İmralı'nın yiğidi vay
Doktor doktor İsmail

Çiğdem kokar Karacaören Yaylası
Hasta gibi inler, doktorun hası
Dilerim Mevla'dan bakan olası
Çok yaralar sardın nazlı İsmail

Eşin yoktur İsmail
Sözün haktır İsmail
İmralı'nın yiğidi dost
Doktor doktor İsmail

Fakire ekmeği, mazluma aşısı
Haklının haksıza eğilmez başı
Özlüyorum Mahzuni'nin kardaşı
Selam gönder kara gözlü İsmail

Erli pirlî İsmail
Yüzü nurlu İsmail
Soyadın adın gibi can
Değerli İsmail (Zaman, 1997: 463)

496. Vay İsmail Vay İsmail

Arpacık kumrusu olmuş (oy oy oy)
Vay İsmail vay İsmail
Kara gözün dona kalmış
Vay İsmail vay İsmail

Ne oldu sana ne oldu (oy oy oy)
Vay İsmail vay İsmail
Benzin sararıp da soldu
Vay İsmail vay İsmail

Herkes sen gibi gurbette (oy oy oy)
Vay İsmail vay İsmail
İnsanlık da burdan kayıp
Vay İsmail vay İsmail

Kardeş senin baban mı öldü (oy oy oy)
Vay İsmail vay İsmail
Dünyaya gurbetlik acı
Vay İsmail vay İsmail

Eğilirsen Hakk'a eğil (oy oy oy)
Vay İsmail Vay İsmail
Hak bütün canlının ulvi
Vay İsmail vay İsmail³⁴⁶

Ne oldu ki o bir insan
Vay İsmail vay İsmail
İnsan dili Kürtçe değil
Vay İsmail vay İsmail³⁴⁷

Gece gündüz demin vardır (oy oy oy)
Vay İsmail vay İsmail
Demin vardır gamın vardır
Vay İsmail vay İsmail

Senin bir Allah'ın vardır (oy oy oy)
Vay İsmail vay İsmail
Söyle benim kimim vardır
Vay İsmail vay İsmail (ÖK153)

³⁴⁷ Ses kaydında (ÖK153), Mahzuni Şerif'in söylediklerine bu kıtadan sonra ortamdaki bir kişi bir dörtlük söyler ancak bu kişinin sözleri anlaşılmamaktadır.

497. Seni Şerif'sin Diyen Akıl Yetmez Serseri Dil

Ey deli Mahzuni, Yemliha'sın bunu bil³⁴⁸

Seni Şerif'sin diyen akılı yetmez serseri dil

Avlandın işte budala, duruken böyle gafil

Şahın elinden tutup da zorunan tapsam gerek (Ertekin, 2021a: 133)

498. Gitsem Umurumda Değil

Ela gözlüm ben bu elden

Gitsem umurumda değil

Çakır diken olup çölden

Bitssem umrumda değil

Ağlamasam kalsam darda

Hep sürünsem ahu zarda

Verem olup yataklarda

Yatsam umurumda değil

Vurdun devirdin fendimi

Dağıttın bütün bendimi

İp takıp kendi kendimi

Satsam umurumda değil

Yaktın çevirdin kömürü

Helal getirdin ömüre

Bir çamurdan bir çamura

Batsam umurumda değil

İçirdin elinden şarap

Her ayağa oldum turap

Mahzuni Şerif'i harap

Etsem umurumda değil (Yağız, 1976: 192)

499. Beni Öldürmeli Dövmeli Değil

Kerem ile Aslı zalım misali

Beni öldürmeli dövmeli değil

Şu dünyada insan olduğum için

Beni öldürmeli dövmeli değil

Akıl olmaz çünkü bizim deliye

Ben karşı gelemem benden uluya

Çünkü ikrar verdim Bektaş Veli'ye

Beni öldürmeli dövmeli değil

³⁴⁸ Bu dörtlük, Ertekin, 2021: 132-133'te, Yemliha Ertekin'e 10 Kasım 1958'de yazdığı mektubun sonunda yer almaktadır, şiirin diğer dörtlükleri yoktur.

Yalnız insanlığa ben boynum eğdim
İnsanlık adına ikrarım verdim
Hayvanları değil insanı sevdim
Beni öldürmeli dövmeli değil

Yalan dolan ile hacca gitmedim
Ne koyunu güttüm ittim avutmadım
İnsanları vurup şehit etmedim
Beni öldürmeli dövmeli değil

Mahzuni bulunmaz sözünde yalan
Her bir (...) nankörde kalan³⁴⁹
Soksa da ellemem bir kara yılan
Isırsa da sevdiğim bir kara yılan
Beni öldürmeli dövmeli değil
Karadır gözlerin sürmeli değil (ÖK132)

500. Bahar Belli Değil Kış Belli Değil
Öyle bir meclise(mevsime) düştük erenler³⁵⁰
Bahar belli değil kış belli değil
Yüce dağ başında yattım uyudum
Hayal belli değil düş belli değil

Bir bostana girdim kazma vurulmuş
Hamı hası bir araya devrilmiş
Bu kahpe dünyada meclis kurulmuş
Ayak belli değil baş belli değil

Depemizde horon(hora?) teper ayılar
Şimdi yeğen oldum eski dayılar
Birbirini sevmez oldu sayılar
Biri belli değil beş belli değil

Nefsim bana taptı ben Hakk'a taptım
Nefsim ayak öptü ben başı öptüm
Kaldırdım indirdim bir bina yaptım
Çamur belli değil taş belli değil

(Kerpiç belli değil taş belli değil)

Mahzuni Şerif'im doğduğum niçin
Öğrendim hayatın güya kaçta kaçın
Şu dünyada mazlumların hakkı için
Çok ağladım amma yaş belli değil
(Gözüm belli değil yaş belli değil) (ÖK115, ÖK351)

³⁴⁹ Ses kaydında (ÖK132) şiirin bu dizesinin bazı sözcükleri anlaşılmemaktadır.

³⁵⁰ Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ses kaydından (ÖK351) alınmıştır. İlk ses kaydındaki (ÖK115) eksik kalan dizeler bu ses kaydından tamamlanmıştır.

501. Yalnız Berçenek Değil

Süleyman Bey yaptı ama
Yalnız Berçenek değil
Koca Türkiye'min yolu
Yalnız Berçenek değil

Bütün bağlar bağısız nesiz
Gece gündüzü uykusuz³⁵¹
Bütün köyler yolsuz susuz
Yalnız Berçenek değil

Bir gün gittim Almanya'ya
Hiç kimse görmedim yaya
Yürüyelim doya doya
Yalnız Berçenek değil

Süleyman Bey Süleyman Bey
Ağrı'da köy, burdaki köy³⁵²
Gel bu fikri böylece yay
Yalnız Berçenek değil

Mahzuni değildir nacak
Balta değildir kesecek
Bu rüzgâr tatlı esecek
Yalnız Berçenek değil (Zaman, 1997: 193; Aktaş, 2002: 93)

502. Amerika Katil Katil 1

Bütün insanlık adına
Amerika katil katil
Kanun yapar kendi teper³⁵³
Amerika katil katil

Vietnam'ın suçu nedir³⁵⁴
Hür yaşamak ayıp mıdır
Atom patlat ister kudur³⁵⁵
Amerika katil katil

Türk milleti Türk milleti
Nerden gelmiş elin iti³⁵⁶
Bu gidişin sonu kötü
Amerika katil katil

³⁵¹ Zaman, 1997: 193'te dize şu şekildedir: "Gece gündüz hep uykusuz"

³⁵² Zaman, 1997: 193'te dize şu şekildedir: "Ağrı'daki, burdaki köy"

³⁵³ Yağız, 1976: 121'de dize şu şekildedir: "Hukuk yapar kendi teper"

³⁵⁴ Mahzuni Şerif ÖK60'taki muhabbet ortamında şiirin bu dörtlüğünü okumamış onun yerine şu dörtlüğü okumuştur: "Genç ihtiyar gebe kadın / Öldürmedik bırakmadın
Tarihin ırzına kıydın / Amerika katil katil"

³⁵⁵ Yağız, 1976: 121'de dize şu şekildedir: "İster atom yapıp kudur"

³⁵⁶ Yağız, 1976: 121'de dize şu şekildedir: "İster atom yapıp kudur"

Bir gün gramlar bir olur³⁵⁷
Kilodan hakkını alır
Zalim olan bela bulur
Amerika katil katil

Mahzuni Şerif uyuma
Gün geldi çattı akşama
Bizden selam Vietnam'a
Amerika katil katil (Yağız, 1976: 121; Zaman, 1997: 165-166; Aktaş, 2002: 50)

503. Amerika Katil Katil 2³⁵⁸

Defol git benim yurdundan
Amerika katil katil
Yıllardır bizi bitirdin
Amerika katil katil
Güvenme sakın

Su diye yutturur buzu
Gafil düştük kuzu kuzu
Dünyanın en namussuzu
Amerika katil katil

Devleti devlete çatar
İt gibi pusuda yatar
Kan döktürür, silah satar
Amerika katil katil

Japonya'yı yiyen velet
Dünyadaki tek nedamet
İkiyüzlü kahpe millet
Amerika katil katil
Güvenme sakın

İnsanın alçak sarısı
Küstü dünyanın yarısı
Vietnam'ın pis karısı
Amerika katil katil

Bunca milletlere yazık
Sömürülmüş bağı ezik
Seni seven kanı bozuk
Amerika katil katil
Mahzuni der Türk milleti

³⁵⁷ Mahzuni Şerif ÖK60'taki muhabbet ortamında şiirin bu dörtlüğünü okumamış onun yerine şu dörtlüğü okumuştur: "Boş kara kaplı itlerin / Her kapıda kilitlerin
Satın almış devletleri / Amerika katil katil"

³⁵⁸ Öztunç, 2017: 40-41'de şiirin sözleri farklı şekildedir. Mahzuni albümde farklı okumuştur bu nedenle albümde okuduğu şekline göre de şiir düzenlenmiştir.

Çıksın gitsin elin iti
Demedim mi bu bunlar kötü
Amerika katil katil
Güvenmeyin siz bunlara (Zaman, 1997: 416-417; Öztunç, 2017: 40-41)

504. Yollarda Neler Var Bilinmez Oğul

İnanmadın sana çok öğüt verdim
Yollarda neler var bilinmez oğul
Dünyaya gelirken adamsın derdim
Gene de umudum silinmez oğul

Sen küçükken yuvamızı yıktılar
Onlar şimdi sana arka çıktılar
Lokmamı yiyenler benden bıktılar
Sana da boş yere gelinmez oğul

Sen bir âşık soyu türapsın turap
Amma dost değildir içtiğin şarap
Yanlıştan çabuk dön olmadan harap
Bu ahval hoş diye gülünmez oğul

Mahzuni'yim yıllar yılı taş bana
Gökten yağdı acıları boş bana
Cenazeme gelmesen de hoş bana
İnsan doğup hayvan ölünmez oğul (Çankaya ve Şerif, 2002: 154)

505. Dil ile Tarif mi Evladiresul

Güruhu Nacilik ayrı benlikten
Dil ile tarif mi Evladiresul
Hakikat bertaraf değildir aşktan
Nedir dede mümin için gali gal

Dara durmak ip takmak mı boğaza
Öpüşmekle ad verilmez niyaza
Hüseyin bunu mu nas(i)beti bize
Yol içinde yollar vardır hâli hal

İkiye mi mahsus musahip olmak
Saçla sakalla mı Hüda'yı bulmak
Engür müdür şarap içip de gülmek
Dede bir sorana var mıdır zeval

Deriye mest olsa ayak yıkanmaz
Boyna zincir vursan günah tükenmez
Zülcelal gönülden gayriye inmez
Dede'm, Hakk'a mekân olmaz saç sakal

El tutmak el ile sarılmak mıdır
Meclisten kovulmak görülmek midir
Erkâna girmenin esrarı nedir
Riyalıkla yenen lokma değil yal

Hak gizli değildir dersin dil vardır
Neden böyle ayırılmış yol vardır
Hak yolunda ne deniz ne çöl vardır
Dedem Hakk ne rüyadır ne de haya

Muhammet Ali de değil mi âdem
Bin yıllar evveli değil mi bu dem
Gönülde gezmeyen mürşidi nidem
Sen bana karışma benliğinde kal

Muhammet toprakta değildir madem
Dara durmak ipe durmaktır neden
Kötülükten geri kalırsa âdem
Kaç paradır öğüt verip akıl al

Benim mayam toprak sen güneş misin
Söyle dedem âdem değil de nesin
Âdem olanlara bağ gerek dersin
Mahzuni bağısızdır git bağılıyı bul (Ertekin, 2021a: 253-254)

506. Âdem'i Ardından Güldür de Kurtul

Yürü bire yürü Mervan'ın dölü³⁵⁹
Âdem'i ardından güldür de kurtul
Bir gün sorar sana Muhammet Ali
Adamsan kendini bildir de kurtul

Başıma belalar getirmedi mi
Gizli gizli ömrüm bitirmedin mi
Köşkünü ben yaptım oturmadın mı
Bari sarayında çıldır da kurtul

Ben ayrı kalamam gül yüzlü dosttan
Haraç aldın ağzımdaki nefesten
Üzülerek yaptım bağ ile bostan
Senin gibilere yoldur da kurtul

Bir kara kargasın gezme bu bağda
Rezil ettin beni senden ziyade
Hıncın inmediyse koca dünyada
Mahzuni Şerif'i öldür de kurtul
Öldür de kurtul Mervan'ın dölü (Aktaş, 2002: 175-176; ÖK9; ÖK186)

³⁵⁹ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekilde düzenlenmiştir.

507. Göze Dertten Gayri Yaş Etme Gönül

Bu çeşmenin sularında şifa var
Göze dertten gayri yaş etme gönül
Gerçi münkirlerden çok gelir zarar
Sakin hırsla uyup taş atma gönül

Edep erkân arı sevgiyle kal cemet
Sevginin reyhası olur mu demet
El âleme tek bak, hüsnüle seyret
Seven bir kimseyi üşütme gönül

Hakikatin şehri bilmeze gizli
Gönül yıkar seni bir ikiyüzlü
Bilirsin sevdiğin herkesten nazlı
Sen ben ol herkese faş etme gönül

Mahzuni Şerif'i yıkıp devirme
Ülfetsiz kimsenin emrine girme
Vakti geçmiş dağda misafir durma
İklimi tenine döşetme gönül

Ay'ınan Güneş'i bir tutma canım³⁶⁰
Biri gündüz biri geceye
Bal soğana karışırsa ne ola
Şeker şerbet, bal'ı eş etme gönül (Ertekin, 2021a: 254-255)

508. Aman Gönül Zalim Gönül

Yaktın yıktın beni böyle
Aman gönül zalim gönül
Kerametini neydi söyle
Eyvah gönül zalim gönül

Felç olmuştan diz istersin
Kör olmuştan göz istersin
Kudurdun mu yoksa gönül
Şubat'ta karpuz istersin
Eyvah gönül zalim gönül

Bilmem ki neye taparsın
Hem taparsın hem saparsın
Dost edersin düşmanları
Dostu da düşman yaparsın
Eyvah gönül zalim gönül

³⁶⁰ Ertekin (2021): 255'te şiirin devamında bulunuyor ek olarak belirtilmiştir.

N'ettin n'ettin Mahzuni'yi
Taşa tuttun Mahzuni'yi
Haberin yok ama gönül
Harap ettin Mahzuni'yi
Eyvah gönül zalim gönül (Zaman, 1997; 132-133; Aktaş, 2002: 96)

509. Mürvet Kapısında Kerem'sin Gönül

Gurbete çıkalı bir Aslı için
Mürvet kapısında Kerem'sin gönül
Hakikat deyrinde durmazsın niçin
Bir sefer bilirsen bin defa yanıl

Hurufû ebceti okutan sensin
Gerçi bir gönülsün fakat sen kimsin
Nur musun od musun ya ne biçimsin
Hele bu senelik hiçbir şey sanıl

Vücudumun iç yüzünde ev misin
Dünyayı yutarım diyen dev misin
Doğru söyle gönül sen bir şey misin
Gel beni bilirsen bir hiçim denil

Alev misin durmaz beni yakarsın
Şimşek misin garptan şarka çakarsın
Yeraltından gökyüzüne çıkarsın
Fezâda görülme zeminde anıl

Bir su gibi soğuk görsen donarsın
Ne acıp dona dona yanarsın
Bir göz atıp beş bin yılı anarsın
Kulaktaki sen misin çınıl çınıl

Şeklin nedir gönül gel bana bildir
Yolun var gözümde bu nasıl hâldır
Bir tek kılavuzun zavallı dildir
Seni nasıl yaptı Hazreti Celil

O mu yaptı seni yoksa o musun
Öyle ise muhabbet misin hu musun
Yürek diye dilde gezen şu musun
Gel kimisen göster kendine delil

İsteğine baksam mayan Şeytan'dır
Zavallı vücudum sana kaftandır
Sen sen bilinelî ya ne zamandır
Lütfetmiyor tevellütü tevelîl

Anasız babasız yeknak gezersin
Hatır ismi ile gaybı sezersin
Bu hâlinen bir tanrıya benzersin
Gönülü tanımak hatamız değil

Kerem'i Aslı'ya koşturan sensin
Ferhat'a dağları eştiren sensin
Mecnun'u çöllerde şaşıtıran sensin
Buna benzer bütün âşıklar dâhil

Akıl mısın zekâ mısın his misin
Sevda mısın sebat mısın yas mısın
Vücudumda sert dolaşan sis misin
Bilmiyom ben miyim sen misin cahil

Deli gönül derler gerçek delisin
Kimleri yarattın kimin kulusun
Çok tazesin ululardan ulusun
Yıldırı sende benim gibi bir gafil

Ben bana biz desem darılır mısın
Seni iki etsem kırılır mısın
Misafir gönüle sarılır mısın
Ya o sende ulu ya daha tıfil

Gel gönül bir gönül daha alalım
İster sende ister onda kalalım
Çık benlik'ten ben'i bizdir bilelim
Gerçek pazarında köle ol satıl

Yoksa herkesteki yine sen misin
Beni bana mihman etme der misin
Şu nefis dediğim bir Şimir misin
Masum Hüseyin'e sen miydin katil

Rüya perdesini sen miydin kuran
Niçin düşman olur ya seni vuran
İşine yarıyor yanına varan
Gel şu muhabbeti eyleme batıl

Çok düşersin güzellerin peşine
Rastlamadım daha senin eşine
Neler açtın bu garibin başına
Güvenip de sana kuramam kavil

Ey Mahzuni gönül sensin gönül sen
Elden hazar seni sende bilirsen
Sıtkı-gerçek Hakk'a kurban olursan

Gönül İbrahim'dir kendin İsmail (Ertekin, 2021a: 159-161)

510. Âdemi Kınamak Ayıptır Hoca'm

Kızılbaş'tır deyip ferağet etme
Âdemi kınamak ayıptır Hoca'm³⁶¹
Bildiğim mezatı mal deyi satma
Onun değeri yok kayıptır Hoca'm

İbtida Âdem'e secde kılındı
Çar-e nasir Âdem ile bilindi
İncil faskolmadı, Kur'an denildi
Zülcelal'in hükmü sabittir Hoca'm

Yüz suhuf dört büyük âdemin için
Bir hayvandan secde beklenmez niçin
Allah bir Muhammet Ali'dir için
Kimi Veli kimi habibtir Hoca'm

Farz otuz üç değil, binler kadardır
Altı bin ayette, kaç bin farz vardır
Kur'an yazı değil vird-i sağ yardır
Ak üstünde kara kalıptır Hoca'm

Bin kurbanın bir lokmasını yer mi hak
Celil neye muhtaç, söyle neyi yok
Havaya bakarsın bizden mi uzak
Hedefsize küfür vaciptir Hoca'm

Kıble Hicaz'daysa Muhammet orda
Ordaki Muhammet ne gezer burda
Burda da varışa kıble her yerde
O ki her kibleye sahiptir Hoca'm

Unuttun mu yuvarlanan çobanı
Kıble hesap etme hedefi tanı
Âdem Safiyullah masal mı yani
Ve lekad Kerrem'le sarihtir Hoca'm

Yunus neye döndü balık rahminde
Ondan üstün hizmet mevcut mu sende
Daha Kâbe var değilken cihanda
Kıble hangi yana konuktur Hoca'm

³⁶¹ Mahzuni Şerif özel ses kayıtlarında şiirin bu ve dördüncü mısralarında softa ve molla sözcüğünü kullanmıştır. Diğer mısralarda da icra sırasında kelime ve kelime gruplarını farklı seslendirmiştir. Ertekin, 2021a: 251-253'te yer alan şeklini baz aldık çünkü Mahzuni Şerif el yazısı defterinde şiirin bu şekli yer almaktadır.

Allah pişman mıdır yaptıklarına
Secde değiştirmiş taş duvarına
Vakıf mısın elif ebcet sırrına
Kâbe'yi İbrahim yapıktır Hoca'm

Namaz yok diyemem var fakat şöyle
İbadet tükenmez beş vakit şeyle
Niyet edilir mi mestile suyla
Deri ki hayvanı nafıktır Hoca'm

Yirmi sekiz huruf seksen bin virdi
İlahel sırrını eliften derdi
Söyle sana hocalığı kim verdi
Hangi veçhin aslı natıktır Hoca'm

O köprüyü çoktan geçti Mahzuni³⁶²
Sevgiyle tanırım imanı dini
Derdim var kemterim nidersin beni
Gönül On İki'ye âşıktır Hoca'm (Ertekin, 2021a: 251-253; ÖK40, ÖK166, ÖK180)

511. Her Devirde Dönek Adam

İçi yalan dışı yalan
Her devirde dönek adam³⁶³
Gül boyanmış kara yılan
Abur cubur Abdullah

Etme dedim tutma dedim
Dostluğu unutma dedim
Sana verdiğim lokmayı
Çabuk biter yutma dedim

Abur cubur adam
Ben seni n'idem
Daha kendini bilmezsın
Kimdir yanındaki adam

Bir elinde kamerası
Sanırsın film anası
Her dolapta numarası
Abur cubur Abdullah

³⁶² Mahzuni Şerif, 1985 yılında Çorumlu kirvesiyle muhabbet ortamındaki ses kaydında (ÖK180) son iki dörtlüğü şu şekilde okumuştur:

“Alevi'yem, Kızılbâş'ım hamdullah / Ali'yi Allah bilmişem ben, Allah
Allah'ın öz ismi Ali'dir billah / Dört kitap da bunu yazıptır softa
Mahzuni Şerif'im yaksınlar beni / Bunca kitaplara düşsünler beni
Beni Ali için assınlar beni / Gönül On İki İmam'a aşıktır softa...”

³⁶³ Zaman, 1997: 434'te 2 ve 3. dize şu şekildedir: “Her bakışı bin bir hile / Ten boyanmış kara yılan”

Etme dedim tutma dedim
Dostluğu unutma dedim
Sana verdiğim lokmayı
Çabuk biter yutma dedim

Abur cubur adam
Ben seni n'idem
Daha kendini bilmezsin
Kimdir yanındaki adam

Der Mahzuni tövbe olsun
Böyle dost düşmana kalsın
Şeytanlar namazın kılsın
Abur cubur Abdullah

Etme dedim tutma dedim
Dostluğu unutma dedim
Sana verdiğim lokmayı
Çabuk biter yutma dedim

Abur cubur adam
Ben seni n'idem
Daha kendini bilmezsin
Kimdir yanındaki adam (Zaman, 1997: 378-379; 434-435)

512. Yaralı Sineme Değ de Kurtulam

İlgıt ilğıt da esen seher yelleri³⁶⁴
Yaralı sineme değ de kurtulam
Tükenmek bilmiyor şu matem ayı
Bari günlerimi say da kurtulam

Yoksa benim canım da taşınan demir
Bu kadar cefaya dayanmaz ömür
Bana gebe olmayın bulut yağmur
Sağ olsun gelsin de yağ da kurtulam (ÖK80)

513. Geçmişlerin Curcunası Ankara'm

Tarih buram buram terler içinde
Geçmişlerin curcunası Ankara'm
Burcuyum ufkunda uzaklara
Bakarken hasların hası Ankara'm

³⁶⁴ Mahzuni Şerif, ses kaydında (ÖK80) şiirin yazılı olan bu iki dörtlüğünü okumuştur, mahlas bölümünü okumadığı için Mahzuni'ye ait olup olmadığı net değildir. Araştırmalarımızda bu şiirin kime ait olduğu şu aşamada tespit edilememiştir.

Seni çok denemiş Memluk Sultanı
Oğuzun başbuğu Kırgız hakanı
Beyazıt'ın zehri bahtın tufanı
Timürlengin fırtınası Ankara'm

Ahşap sarayların gizemli köşkün
Nice beyler geçmiş keyfine düşkün
Gözlemesi yağlı çöreği pişkin
Derde derman tarhanası Ankara'm

Kavganın döğüşün yahut barışın
Ortasında dünyadaki yarışın
Der Mahzuni her doğruya varışın
Çok dertlinin dert babası Ankara'm (Çankaya ve Şerif, 2002: 92)

514. Ben İnsan Tartacak Terazi Olsam

Vicdan bakkalında Hak pazarında
Ben insan tartacak terazi olsam
Toprak insanların hizmetindedir
Fakire bir karış arazi olsam

Olsam buğday ekseler
Bereketim dökseler
Çam olsam, ardiş(ç) olsam
Kesip kesip yaksalar

Paşa olsam silah takmam belime
Hâkim olsam idam almam elime
Doktor olup karşı koysam ölüme
Azrail'in başta marazı olsam

Olsam Azrail olsam
Kendi canımı alsam
Bana ayıp değil mi
Kupkuru mezar kalsam

Bütün milletlerin bildiği çağda
Artık hayvanlığın öldüğü çağda
Mahzuni Şerif'in geldiği çağda
Hâlden bilenlerin birazı olsam

Olsam hâlden anlasam
Kulaklarda çınlasam
Benden küçüklük olmaz
Büyüğümü dinlesem (Yağız, 1999: 59; ÖK108)

515. Aldım Sazı Ele Otyam

Şöyle bir akşamüzeri
Aldım sazı ele Otyam
Yaş geldi kırka dayandı
Aktım gittim sele Otyam... (gülüm babom dost)
(Yaş geldi kırka dayandı
Coştum gittim sele Otyam...) (dost)
Yıkılsın dünya âlemi
Bu sözü unutma emi
Benim için çal kalemi

İşte hâller böyle Otyam...
Sıla bana bir arafat
İster isen cennetten at
Sekiz çocuk bir de avrat
On nüfustan dile Otyam...

(Sekiz çocuk bir de avrat
Kolay gelir dile Otyam
Bu asırda dile Otyam...)

Mahzuni Şerif'im arı
Yaptığı balı haşarı
Çıkamam evden dışarı
Gurbet oldu sila Otyam
(İşim yok evden dışarı
Gurbet oldu sila Otyam...) (ÖK87, ÖK175)

516. Kul Ağayı Dövmedikten Gidemem³⁶⁵

Ey erenler inanın ki dünyadan (gardaş)
Kul ağayı dövmedikten gidemem
Bize haram olsun bu dünya
Kul beye sövmedikten gidemem
(...) (ÖK225)

517. Anadolu'm Seni Koyup Gidemem³⁶⁶

Anamdan babamdan daha ötesin
Anadolu'm seni koyup gidemem
Toprağından doydum suyundan içtim
Anadolu'm seni koyup gidemem

Âdem'le Havva'dan evvel böylesin
Kitaplar tarihler doğru söylesin
Binboğa Dağı'nda evliya yazsın
Anadolu'm seni koyup gidemem

³⁶⁵ Şiirin yer aldığı ses kaydında (ÖK223) “Urfa’da Sohbet” olduğu yazmaktadır. Ses kaydında Mahzuni Şerif tek dördlüğü seslendirir sonrasında ses kaydı kapatılır. Bu nedenle şiirin sadece tek dördlüğü yazılabiştir.

³⁶⁶ Kayıtta şiirin mahlas bölümü yoktur.

Erzurum'un Tekirdağ'ın ezeldir
Yazların çiçektir güzün gazeldir
Hangi toprak senden daha güzeldir
Anadolu'm seni koyup gidemem

Vallahi sözlerim değildir şaka
Şükürler ederim Cenabı Hakk'a
Bir Rusya değilsin bir Amerika
Anadolu'm seni koyup gidemem (<https://www.youtube.com/watch?v=GmeCO8ztzDs>,
18.12.2021, 17.00'de alınmıştır.)

518. Derdim Vardır Yüreğimde Gülemem

Beni kınamayın güzel tabipler
Derdim vardır yüreğimde gülemem
Çünkü usanmışım ben bu âlemden
Vallah billah giderisem gelemem

Kula açık imiş şahların yolu
Bülbüle çektiren dilidir dili
Bana taş attıysa Mervan'ın kulu
Kerbela aşkına inan ağlamam

Âşık olan gönül indirir düze
Hak'tan kelam gelmiş ezelden bize
Acımam vallahi yalancı göze
Kan ağlasa bile tutup silemem

Mahzuni Şerif'im bu nasıl eda
Hak'tan gayri Cenabı Hüda
Benim servetim yok aşkımdan mada
Ben imamın ellerinde ölemem (Zaman, 1997: 233; Aktaş, 2002: 148-149)

519. Yüzensiz Derimi Yine Dönemem

Gel beni taşlama ey insanoğlu
Yüzensiz derimi yine dönemem
Sevdanın çırası yanar bağrımda
İki cihan üfrük olsa sönemem

Nedendir boynumu büker giderim
Gözlerimden yaşlar döker giderim
Ummadığım dağa çıkar giderim
Önüm tufan olsa daha inemem

Yalandır cahiller ona uymayın
Cahil olsa bile sakın kıymayın
Mezarıma işaretler koymayın
Ben toprak olunca dua dinlemem

Bundan geri kahrım yoktur feleğe
Alışkın değildir dilim dileğe
Gidin deyin can alıcı meleğe
Dosta yandım cehenneme yanamam

Mahzuni çağırır ulu Mevla'ya
Benim aklım ermez kalubelaya
Mecnun kıblesini almış Leyla'ya
Aklı eksik âşıkları kınamam (Yağız, 1976: 102; Pehlivan, 1985: 38; Zaman, 1997: 274-275)

520. Kavuşmamız Yaza Kaldı Fadime'm

Gurbeti suladı gözümün yaşı
Kavuşmamız yaza kaldı Fadime'm
Her dakikam yıllar gibi geçiyor
Felekteki naza kaldı Fadime'm

Gökyüzünde göçmen kuşun birisi
Göründüyse bekle gelir gerisi
Düze indi Binboğa'nın sürüsü
Bölük bölük tuza kaldı Fadime'm

Birlikte durduğum Zeynep'ine
Selamı var kara günün kardeşi
İkindiden vurdu ta sabah beşi
Çeke çeke sıza kaldı Fadime'm

Yanık türkü gibi dilimdesin sen
Yürek cayır cayır hele bir bilsen
Mahzuni dilerken sağlıklı esen
Şimdi sıra saza kaldı Fadime'm (Çankaya ve Şerif, 2002: 27)

521. Burda Mehtap Biraz Sönük Fadime'm

Maltepe dar Maltepe hoş öylesi
Burda mehtap biraz sönük Fadime'm
Açılmış mektubun herhâl okunmuş
Anladım zararsız denik Fadime'm

Mahkûmun kimseye olmaz zararı
Bilinmezmiş dışardaki yararı
Bana düşünmüşler idam kararı
Olsa bile Hakk'a dönük Fadime'm

Ben gelirken yavrum on yedi günlük
Sende telaş vardı önünde önlük
Mapus damı sanki biçilmiş benlik
Burda korku kaygu sinik Fadime'm

Ben gelip geçerken kendi yolumda
Bir fırtına vardı Anadolu'mda
Ayaklarım bağlı zincir kolumda
Sanma ki Mahzuni yenik Fadime'm (Çankaya ve Şerif, 2002: 91)

522. Dört Mevsim Geçse de Kalkar mı Bilmem

Bir kar yağdı şu ömrümün başına³⁶⁷
Dört mevsim geçse de kalkar mı bilmem
Valla kurban bu dert beni bir gün öldürür
Yavrular ardından ağlar mı bilmem

Varam gidem Berçenek'i boylayam
Mahzuni dosttandır kime neyleyim³⁶⁸
Bir kırık saz ile gönül eyleyim
Eski dostlar bize bakar mı bilmem³⁶⁹ (Zaman, 1997: 449; Yağız, 1999: 41, 178)

523. O da Bana Selam Salar mı Bilmem

Benden selam olsun Hasan Gündeş'e³⁷⁰
O da bana selam salar mı bilmem
Sana küstüm desem biraz naz etsem
Durur gizli gizli (vay Hasan) güler mi bilmem

Gün olur ki kadeh gitsin saz gelsin
Feleklerin yükü (vay Hasan) bize az gelsin
Hele bahar gelsin hele yaz gelsin
Alaca kuzular (vay Hasan) meler mi bilmem

Deli gönlüm yücelerden yüceye
Karışır gündüzüm (vay Hasan'ım) bazan geceye
Dertli misin desem Hasan Hoca'ya
Garip garip tatlı tatlı güler mi bilmem

Hasan'ım sözlerim olmasın yersiz
Ben adım atmadım Hak'tan habersiz
Şöyle bir gün gelip gamsız kedersiz
Mahzuni sazını (vay Hoca) çalar mı bilmem
(<https://www.youtube.com/watch?v=TLBcTbCah0g>, 15.12.2021, 17.26'da alınmıştır.)

³⁶⁷ Yağız, 1999: 41'de 1, 3 ve 4. dize şu şekildedir: "Bir kar yağdı şu ömrün başına (...) Bu dert beni bir gün alır götürür / Yavrular ardından bakar mı bilmem"

³⁶⁸ Yağız, 1999: 41'de dize şu şekildedir: "Ömrüm dostlardan gitmiştir neyleyem"

³⁶⁹ Yağız, 1999: 41'de bu dörtlükte mahlas verilmemiştir ve şiir, Zaman, 1997: 449'daki gibi iki dörtlük değil üç dörtlükten oluşmaktadır. Zaman (1997)'da bulunmayan son dörtlük ise Yağız,1999: 41'de şu şekildedir: "Bayram gelse güldürülse Mahzuni / Şu âleme bildirilse Mahzuni / Bir gün ortalıkta öldürülse Mahzuni / Yoldaşlarım arka çıkar mı bilmem"

³⁷⁰ Mahzuni Şerif, ses kaydında şiirlerine başlamadan önce şu sözleri söylemiştir: "Çok saygı duyduğum arkadaşım, Orgeneral Kenan Evren İlköğretim Okulu Müdürü Sayın Hasan Gündeş'e ufak bir armağanım." Ardından şiirini sözel olarak okumuştur ve devamında Hasan Gündeş'e yazdığı bu ikinci şiirini sazıyla birlikte seslendirmiştir.

524. Gene Ağ Kuzular Meler mi Bilmem

Bahar mı geldi Binboğa'nın başına
Gene ağ kuzular meler mi bilmem
Hurman suyu başın almış gidiyor
Belalı cihana dolar mı bilmem

Gene sabah m'oldu alaca yarım
Benim bu dünyada ne idi kârım
Yüreğine buz koyduğun dostlarım
Benim ateşime güler mi bilmem

Dost Mahzuni ne eylemiş dostuna
Bak kimler bezenmiş koyun postuna
Ağ bulutlar mezarımın üstüne
Yağmurunan namaz kılar mı bilmem (Zaman, 1997: 199-200; Aktaş, 2002: 104)

525. Gün Ola Sevdiğim Gelir mi Bilmem

Eba Müslüm gibi bir er dünyaya³⁷¹
Gün ola sevdiğim gelir mi bilmem
Bunca şehit amman bunca yiğitler
Dökülen kan yerde kalır mı bilmem

Geçen günler böyle gelmez mi daha
Nasıl sığdırayım böyle ulu Allah'a(?)
Bir selam göndersem Hazreti Şah'a
Benim selamımı alır mı bilmem

Der Mahzuni Şerif bre hayinleri
Kâmilin kadrini arifler anlar
Ala kan içinde yok olan canlar
Bir gün dost dost diye gelir mi bilmem
Gün ola ki geri gelir mi bilmem
(<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

526. Gene Sabah Yeli Eser mi Bilmem

Şu bizim dağların ormanı güzel
Gene sabah yeli eser mi bilmem
Ayrılık hasretinin dermanı güzel
Dost bizi bağrına basar mı bilmem
Oy dağlar dağlar mor menekşeli
Esiyor bağrına Elbistan yeli

Kıvrıla kıvrıla çaylar gidiyor
Bulanmış deryalar buna ne diyor
Sevdiğim yüksekten seyran ediyor
İn aşağı desem küser mi bilmem

³⁷¹ Mahzuni Şerif, "1970'li yılların sonunda Almanya'nın Darmstadt kentinde Malatya / Kürecikli Atif Demirkaya'nın evinde"ki muhabbetinde bu şiirini seslendirmiştir.

Oy dağlar dağlar mor menekşeli
Esiyor bağrına Elbistan yeli

Engin ovalarda yayla misali
Reyhası tüklenmiş kırılmış dalı
Mahzuni Şerif'in bunca vebalı
Sürüp gider zalım devrana benzer

Mahzuni kalkıyor o dostun göçü
Gel beri gel beri canımın içi
Ömrüm fokurduyor bilmem ki niçin
Yıllar önümüzü keser mi bilmem (Çankaya, 1994: 60; Zaman, 1997: 325, 377; Aktaş,
2002: 201)

527. Ta Âdem Baba'dan Beri de Kirvem

Kirvelik elinden başım belalı
Ta Âdem Baba'dan beri de kirvem
Kirvelik Muhammet – Ali'den kaldı
Ne yazık Şeytan'ın şeri de kirvem

Birinin Çorum'da kumarda eli
Biri Manisa'da çıktı zır deli
Erzincan'da Haydar Usta'nın keli
İnan ki ölümün körü de kirvem

Kirvelik adına sattık çulları
Kirve olduk sonra büktük yolları
Divrik'te var Gani Baba döllerini
Bizim Pazarcık'ın keri de kirvem

Oğlumunu "kestiren" çekti de gitti
Kanını peşkire döktü de gitti
Tavayı kazanı yaktı da gitti
Et koymadı benim deride kirvem

Biri Almanya'nı Darmıştat'ında
Tek selamı gelmez ne hikmet bunda
Hepsinin kalsın boynu altında
Her kırk budalanın biri de kirvem

Kimi züğürt kimi ağa parçası
Canımı verendir kirvenin hası
Bir acayip Adıyaman dünyası
Dört yüzü aşkındır geride kirvem

Adana'da vardır fındık kıranlar
İstanbul'da asıl beni yoranlar
Mahzuni der tövbe olsun erenler
Cehennemine dibe de yeri de kirvem (Aktaş, 2002: 190)

528. Kondum Kondum Uçamadım

Kanadım değdi sevdaya
Kondum kondum uçamadım
Aşk şarabın doya doya
Yandım da içemedim³⁷²

Oy tabip şu yararı³⁷³
Sar sarabilir isen
Sevda ateşten bir kale³⁷⁴
Var varabilir isen

İçmişem sarhoşum dünden
Bayram eylerim bugünden
Âşıkların köprüsünden
Döndüm de geçemedim

Oy tabip bu yarayı
Sar sarabilir isen
Sevda ateşten bir gömlek
Giy giy giyebilir isen

Yan Mahzuni sine sine³⁷⁵
Bugün bana n'oldu yine
Düştüm güzeller içine
Kendim kendim seçemedim³⁷⁶

Oy tabip bu yarayı
Sar sara bilir isen
Sevda ateşten bir gömlek
Giy giy giyebilir isen (Çankaya, 1994: 52; Zaman, 1997: 243, 382; Aktaş, 2002: 159)

529. Gözümün Yaşını Durduramadım

Vardım gittim gurbet eli dolaştım
Gözümün yaşını durduramadım
Öldüm bittim bir sevdaya ulaştım
Divane gönlümü yorduramadım

³⁷² Zaman, 1997: 382'de şu şekildedir: "Sundum sundum içemedim"

³⁷³ Zaman, 1997'de bu şiir iki farklı şiir gibi yazılmıştır. 243'te üç dördlük bir nakarat varken 382'de nakarat her dördlüğe eklenmiş ve şiirin ana mısralarının bazılarında belirttiğimiz üzere farklı kelimeler kullanılmıştır.

³⁷⁴ Zaman, 1997: 382'de şu şekildedir: "Sevda ateşten bir gömlek / Giy giyebilir isen"

³⁷⁵ Zaman, 1997: 382'de şu şekildedir: "Gel Mahzuni sine sine"

³⁷⁶ Zaman, 1997: 382'de şu şekildedir: "Ben kendimi seçemedim"

Yıllardır sevdiğim el oldu gitti
Tutuştı yüreğim kül oldu gitti
Gözlerimin yaşı sel oldu gitti
Zülfünden bir köprü kurduramadım

Mahzuni bu dağlar yolum bağladı
Gönlüm deli deli coştı çağladı
Her gün her gün figan etti ağladı
Kolunu boynuma sardıramadım (http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm,
02.09.2019, 14.37'de alınmıştır.)

530. Akıl Baştan Gitti Unutamadım

Ey Atatürk seni öyle sevdim ki
Akıl baştan gitti unutamadım
Dağların başına saldı kağnyı
Teker taştan gitti unutamadım

Gönlümün içine bir ateş attın
Kor gözünden çıktı biber mi attın
Bilmem Yaradan mı sen mi yarattın
Beni sevdan tuttun unutamadım

Bir bulut ki Erzurum'dan Sivas'tan
Kokun gelir Kayseri'den Tavas'tan
Ölürüm giderim ben bu havastan
Gözüm yaştan gitti unutamadım

Ülkem dert çekerken nice beladan
Softalar pay bekler cennet âlâdan
Emmim, dayım, dedem Çanakkale'den
Bu savaştan gitti unutamadım

Mahzuni'yim yurt sevdası başımda
Hasret kokar ekmeğimde aşımda
Sarılayım dedim gece düşümde
Elim boşa gitti unutamadım (Zaman, 2005: 188)

531. Hadis-i Kalam Eyleyip Kula Gaddar Olmadım

Ben dinimi hak tanıdım dinsizlik şöhretiyle
Hadis-i kalam eyleyip kula gaddar olmadım
Karanlığa diz çökmedim Mevla'nın kudretiyle
Her doğruya boyun eğdim lakin setdar olmadım

Tahammülü derman bildim her bir çeşit acıya
Kabe'yi gönlüme gömdüm imrenmedim hacıya
İlmin tabibine vardım inanmam muskacıya
Tavuk kanından can bulan çürük hıyar olmadım

Ben bir biçare Mahzuni amma bir ehli erek
Dünyaya geldiğim belli bilerek bilmeyerek
Bu münkürün katliamı gerekten daha gerek
Amma gel ki çok zebunum Ali Haydar olmadım (Çankaya ve Şerif, 2002: 134)

532. Girdim Gelmez Olaydım

Seher vakti evinize
Girdim gelmez olaydım
Geçiyordum bağınıza
Vardım varmaz olaydım

Yalancısın inanmam
Gayri sana güvenemem
Yalancısın yalancısın inanmam

Boz kayadan pınar akar
Ondan içen çile çeker
Azgın yârene kim bakar
Sardım sarmaz olaydım

Yalancısın inanmam
Gayri sana güvenemem
Yalancısın yalancısın inanmam

Mahzuni Şerif'in hâli
Aramızda kara çalı
Gittiğim erkânı yolu
Sordum sormaz olaydım

Yalancısın inanmam
Artık sana güvenemem
Yalancısın yalancısın inanmam³⁷⁷ (Yağız, 1976: 158; Çankaya, 1994: 32; Zaman, 1997: 108; Aktaş, 2002: 110)

533. Başımdaki Dumanımdan Usandım

Yüce yüce karlı dağlardan
Başımdaki dumanımdan usandım
Almadım tadımı koca dünyanın
Boşa dönen zamanımdan usandım

Çok yazılar yazdım cana canana
Rastlamadım benim gibi yanana
Elin dudu dillisinden bana ne
Kendi kaşı kemanımdan usandım

³⁷⁷ Çankaya, 1994: 32; Zaman, 1997: 207-208; Aktaş, 2002: 110'da bu kısımlar yoktur.

Mahzuni günlerin geldi beriye
Yaralandım uzak kaldım geriye
Nice ikrar verdim kaldım geriye
Kırık küçük imanımdan usandım (Zaman, 1997: 259-260; Aktaş, 2002: 180)

534. Bu Senin Nazından Dünden Usandım

Bugün naz eyleme bak bana dostum
Bu senin nazından dünden(?) usandım
Eskidi yıllarım delindi postum
Vallah billah şundan bundan usandım

Her gün nefret ile hatırım sordun
Sana koşan gönlüm yordun ha yordun
Bir telim dokundu bin defa kırdın
Sendeki bu bitmez kinden usandım

Gözyaşımla zehir koydun şerbete
Nasıl kıydın benim gibi berbata
Mahzuni'yi gönderirsin gurbete
Fatma'm kinli beklemeden usandım

(Mahzuni'yi gönderirsin gurbete
Fatma'm kinli beklemeden usandım
Böyle sensiz diyar diyar gezmedim (canım gezmedim)
Fatma'm böyle kinli candan usandım) (ÖK230)

535. Hâkim Beyin Bakışından Utandım

Suçlu diye götürdüler bir yere
Hâkim beyin bakışından utandım
Kolumun zincirin çözen polisin
Beni itip kakışından utandım

Bin dokuz yüz yetmiş iki senesi
İdama dönüşmüş aşk meyhanesi
Adalet olmayan mülkün tanesi
Tarlasında kokuşundan utandım

Kullara baskısı neydi kulların
Adı üstündedir karakolların
Bizde güya Hakk'a giden yolların
Anlaşılmaz yokuşundan utandım

Der Mahzuni Hakk'a böyle tapmayın
Tapar iken gerçeklerden sapmayın
Sakın benim heykelimi yapmayın
Çünkü zulmün nakışından utandım (Çankaya ve Şerif, 2002: 19)

536. Beni Yaradana Kavuşacağım

İster cennet olsun ister olmasın
Beni yaradana kavuşacağım
O verdi o alır tatlı canımı
Beni yaradana kavuşacağım

Cehennemi haktır, ateşi haktır
Kula düşen tatlı tatlı bakmaktır
Cennetin kiskancı aşka yakmaktır
Beni yaradana kavuşacağım

Şu benim canımı imam vermedi
Dualar okudu ama görmedi
Şu dünyada olup biten yormadı
Beni yaradana kavuşacağım

Dört kitaplar dört bin olsa hoş bana
Yaradansız iki cihan boş bana
Her yanımda değer taş bana
Beni yaradana kavuşacağım

Sevmeyenler cenazemi kılmasın
Yarın yanlış abdestini almasın
Yeter ki Hak benden ayrı kalmasın
Beni yaradana kavuşacağım

Gel şu dağlara bak düşün ki nedir
Yüceden seyreden Hazreti Kadir
Mahzuni ebedi olan Mevla'dır
Beni yaradana kavuşacağım (Zaman, 1997: 316-317; Aktaş, 2002: 192-193)

537. Eğleniyor Gayri Benim Dimağım

Hayal dağlarına gene kar yağdı
Eğleniyor gayri benim dimağım³⁷⁸
Birem birem gelip gider yıllarım
Bütün yüreğimi dağlar yaralar

Oy dünyam vay dünyam dönemeyesin
Benim gibi daldan dala konamayasın

Yaklaşıyor şu dağların davarı
Çobanları dertli çalar kavalı
Bir gün derman olmaz dünyanın malı
İki metre bezi ile beraber³⁷⁹

³⁷⁸ Zaman, 1997: 430'da 2, 3 ve 4. dize şu şekildedir: "Eğleniyor gayri benim buralar / Direm direm geçip giden yıllarım / Düşündükçe yüreğimi yaralar"

³⁷⁹ Zaman, 1997: 430'da dize şu şekildedir: "İki metre bezi baştan paralar"

Oy dünyam vay dünyam dönemeyesin
Benim gibi daldan dala konamayasın

Bahar gelir tatlı çalar Mahzuni
Şubat ayı yolunu bağlar Mahzuni
Bir eli böğründe ağlar Mahzuni
Bir eliyle kaldım dostlar aradan³⁸⁰

Oy dünya vay dünya dönemeyesin
Benim gibi daldan dala konamayasın (Zaman, 1997: 376-430)

538. Burda Senin Konacağın Dal mı Kaldı Hele Zalım
Çıkıp yücelerden bize, bakarsın hele zalım
Burda senin konacağın dal mı kaldı hele zalım
Yaptığımı kula Şeytan bile yapmadı
Biz de sana dayanacak hâl mı kaldı, vay vay

Bir hesap tutturdun, buna akıllar ermez
Öyle zannettin ki senden başkası bilmez
Azrail olsa da sana kimse can vermez
Bizde ahirete gidecek hâl mı kaldı vay

Der Mahzuni Şerif yüzün güldürdün
Koca yeryüzüne benliğini bildirdin
Arıcıyım dedin, arıları öldürdün
Bir kuru petek içinde bal mı kaldı vay (Zaman, 1997: 445)

539. Giden Zalım Gelen Zalım³⁸¹
Dünya zalımler dünyası
Giden zalım gelen zalım
İnsanlığın yüz karası
Hayvan gibi kalan zalım

Zalım, zalım, dünya zalım
Ne olacak benim hâlım

Almış ele arsızlığı
Baştan başa yersizliği
Bilmem neden hırsızlığı
Yapan değil bilen zalım³⁸²

Zalım zalım zalım zalım
Ne olacak benim halım

³⁸⁰ Zaman, 1997: 430'da dize şu şekildedir: "Bir elin boşlukta kaldı arada"

³⁸¹ Bu şiiri Mahzuni Şerif albümünde bazı dörtlükleri okumuştur. Eren, 2020: 42-43'te albümde okuduğu şekli yer almaktadır.

³⁸² Albümde bu dizelerden sonra şu iki dizeyi de eklemiştir: "Zalım zalım meyhaneler / Sarhoş olur divaneler"

Öldürülüyor insanlar³⁸³
Acı çekiyor şu canlar
Gülüyor silah satanlar
Satan değil, alan zalım

Zalım zalım dünya zalım
Bilemem ne olur halım

Onuru yoktur soysuzun³⁸⁴
Damarı çatır arsızın
Mahzuni'yim telli sazın
Çalanı çok, kıran zalım

Zalım zalım dünya zalım
Ne olacak benim hâlüm (Zaman, 1997: 502-503; Eren, 2020: 42-43)

540. Kaşları Zülfükar, Ali Bakışlım³⁸⁵

Ben bir güzel gördüm, Hacı Bektaş'ta
Kaşları Zülfükar, Ali bakışlım
Çarpar kanadı kara hüyükte
Şaha kalkmış kızıl deli bakışlım

Cümle selamına durdu güzelin
Şavkı yeryüzüne vurdu güzelin
Kokusu âlemi sardı güzelin
Geçti gitti Hünkâr Veli bakışlım

Mahzuni'yim dergâhını yoklarım
Gözyaşımı döker dosta saklarım
Gelir gider eşliğini koklarım
Horasan bağının gülü bakışlım (Zaman, 1997: 446-447)

541. Dört Mevsimli Toprağına Kurbanım

Türkiye'm o kadar sevdim ki seni
Dört mevsimli toprağına kurbanım
Edirne'de yeşil Van'da kurumuş
Her bir çeşit yaprağına kurbanım

Benim memleketim yok senden başka
Sevdan ile doğdum yürüdüm aşka
Bulutlar geveze rahmeti laşka
O şakacı şafağına kurbanım

³⁸³ Albümde bu dördlüğü şu şekilde okumuştur: “Ben insanlar dargınıyım / Dertlilerin yorgunuyum / Sanki felek vurgunuyum / Bu halıma gülen zalım”

³⁸⁴ Albümde son dördlüğü şu şekilde okumuştur: “Sevmem dünya muradını / Görenler görmüş dadını / Mahzuni'nin kanadını / Kırıp kırıp yolan zalım”

³⁸⁵ Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği gibi düzenlenmiştir.

Hak memleket vermez böyle herkese
Dört mevsimi tek yaşayan merkeze
Türkü, Kürdü, Arap ile Çerkez'e
Gölge olan otağına kurbanım

Mahzuni Şerif'im Türkiye'm nesin
Büyük çölde tarif olmaz gölgesin
Bir halıda bin çiçekli bahçesin
İrisine, ufağına kurbanım (Çankaya ve Şerif, 2002: 31; Zaman, 2005: 176)

542. Ben Başımdan Aşa Aşa Giderim Canım

Gücenme kayalar ben dağım diye
Ben başımdan aşağı aşağı giderim canım
Madem gittiğim yol Hakk'ın yoludur
Ellerim kesilir koşu giderim canım

(Ayaksızım koşu koşu giderim canım
Bacaksızım koşu koşu giderim canım)

Sanki diken dolmuş diktiğim bağı
Sanki gelip geçmiş gördüğüm çağım
Biliyorum yetmiş yaşlı çocuğum
Doğar iken kalkar düşer giderim canım

Evvel yıldız ise şimdi bir Ay'ım
Evvel bölündümse gene de payım
Evvel damla isem şimdi deryayım
Ceyhan olur taşu taşu giderim canım

(Irmak olur taşu taşu giderim
Kurban giderim canım giderim)

Yolların düşmesin Küfe'ye Şam'a
Ben kendim büründüm kendi hırkama
Deryayım, denizim, dünyayım amma
Mahzuni Şerif'e boşu giderim canım (ÖK7)

543. Her Gün Her Gün Kırarsın Canım³⁸⁶

Niye benim gamlı gönlümü
Her gün her gün kırarsın canım
Kırdığın bir şey değildir
Ateş ile sararsın gülüm

Haberin yok kalbim yara
Ben gidince hemen ara
Kanlım olursun, katil olursun
Bir kuş yuvadan uçunca

³⁸⁶ Şiir, Mahzuni Şerif'in ÖK59'daki seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Dar yuvayı savurur bak canım
Sevdayı cehennem yakmaz
Acı bir söz savurur bak gülüm

Bir gün felek ayırır ha
Kara yerlere vurur ha
Kanlım olursun, katil olursun

Mahzuni'yi harap etme
Yad ellere uymadan bak canım
Sen nasıl kıyarsın bana
Allah bile kıymadan bak gülüm

Bir körpe iken aymadan
Daha ömrüme doymadan
Kanlım olursun, katil olursun (Zaman, 1997: 442; ÖK59)

544. İçip de Ağlamayı Derman Bilirsin Canım³⁸⁷

Bir elinde kadeh var nerden gelirsin canım
İçip de ağlamayı derman bilirsin canım
Dünya fani bahçedir bir gün ölürsün canım

Adam olamadın gitti zevzek
Beni bilemedin gitti zevzek

Yürü be yürü be yürü be yürü be insan değilsin
Kendini bilmeyen canım eli ne bilsin³⁸⁸
Halkı halkı halkı halkı Hakk'ı ne bilsin

Hele bak şu aynaya yüzün yüze benzer mi
Ta sabahtan uyumuş gözün göze benzer mi
Vay o boyun devrilsin özün bize benzer mi

Adam olamadın gitti zevzek
Beni bilemedin gitti zevzek

³⁸⁷ Mahzuni'nin bu şiirinin hikâyesinde, kime yazdığına dair tam bir netlik yoktur. Birçok yazılı kaynak ve kişiler farklı hikâyeler anlatmaktadır. Mahzuni ise kişi olarak tek bir kişiye yazmadığını, her ailede olabilecek bir tip olduğu için genel olarak yazdığını şöyle anlatır:

“Zevzek gibi insanlar Anadolu yapısının her üç ailesinde, dört ailesinde bir zevzek vardır zaten. Bunu sevgili Aziz Nesin çok iyi belirtti. Biz zevzekler topluluğu olmayalım diye ben zevzeği tanıttım; boş gezen, boş konuşan, hiç çağından sorumluluk duymayan, vücudu beli yerinde, boyu posu yerinde, cebinde tabanca fakat ne devletle ne milletle ne de toplumuyla ilişkisi var, yer içer, kafa çeker, eker biçer, vurur kırar, bu herifler uyandığı zaman da çekirge görse ödü kopar.” (URL 11).

³⁸⁸ Zaman, 1997: 477'de dize şu şekildedir “Kendini bilmeyen canım, Hakk'ı ne bilsin”

Yürü be yürü be yürü be yürü be insan değilsin
Kendini bilmeyen canım eli ne bilsin
Halkı halkı halkı halkı Hakk'ı ne bilsin³⁸⁹

Mahzuni bu hal ile nereye vardın canım
Sen bu ele gelmeden nerde yatardın canım
Belinde barabellon kimi kurtardın canım

Adam olamadın gitti zevzek
Beni bilemedin gitti zevzek

Yürü be yürü be yürü be yürü be insan değilsin
Kendini bilmeyen canım eli ne bilsin³⁹⁰
Halkı halkı halkı halkı Hakk'ı ne bilsin (Zaman, 1997: 477; Yağız, 1999: 211; Öztunç, 2017: 99-100)

545. Her Gönülde Aslan Yatar Aslanım³⁹¹

Dost duydum Antakya' dan yazmışsın
Her gönülde aslan yatar aslanım
Ateş olan yerde dumanlar tüter
Fakat bende sevda tüter Hasan'ım
Fakat bende sevda tüter Hasan'ım
(https://www.youtube.com/watch?v=aobao_kY1Mw&list=RDaobao_kY1Mw&index=1, 19.05.2020, 00.32'de alınmıştır.)

546. Siyah Kirpiklerin Ok mu Cananım

Bana yücelerden seyreden dilber
Siyah kirpiklerin ok mu cananım
İnsaf et yüzümü yüzüne dönder³⁹²
Istırabın sonu yok mu cananım

Gönül sevdi benim günahım nedir
Yandım hasretine bunca senedir
Mecnun'un derdinden derdim fenadır
Bu derdin dermanı yok mu cananım

³⁸⁹ Zaman, 1997: 477'de dize şu şekildedir: "Hakk'ı Hakk'ı Hakk'ı Hakk'ı ne bilsin"

³⁹⁰ Zaman, 1997: 477'de 2 ve 3. dize şu şekildedir "Kendini bilmeyen canım, Hakk'ı ne bilsin / Hakk'ı Hakk'ı Hakk'ı halkı ne bilsin"

³⁹¹ Hasan Rahmioğlu'nun Mahzuni'ye yazdığı "Gel Mahzuni / Şerif Bize Kulak Ver / Sazımı Sustuğu Anda Biz Varız / Sözünü Sazına Bağlayıp Da Gel / Yelkensiz Gemine Yelken Biz Varız / Nice Ozan Gördüm Nice Söz Duydum / Nice Sazlar Duydum Sana Doyamadım / İnce Karlar Gördüm Zengin Olamadım / Bir Dergâh Kurulmuş Orda Biz Varız" şiir üzerine Mahzuni Şerif, bu şiirini programda doğaçlama söylemiştir. Şiirin devamı, yayının tamamı verilmediği için yoktur, bu kısım şiirin ilk dörtlüğüdür.

³⁹² Bu dize; Çankaya, 1994: 36'da ve Mahzuni Şerif'in albümünde şu şekilde yer almaktadır: "İnsaf et yüzünü yüzüme gönder"

Bu dünya misaldir çatısız hana
Ebedi kalmadı şaha sultana
Deryanın içinde bir damla bana

Bu da Mahzuni'ye çok mu cananım (Çankaya, 1994: 36; Aktaş, 2002: 119; Zaman, 1997: 213-214)

547. Yüreğimde Dostluk Yatar Hasan'ım³⁹³

İçimde muhabbet gözümde sevgi
Yüreğimde dostluk yatar Hasan'ım
Gündeşli oğlu Gündeş durur ezelden
Evlat babasını tutar Hasan'ım

Buna dostluk derler gönül ne desin
Yiğit torun arar yiğit dedesin
Çok tuz ekmek yedik helal edesin
Gün gelir ömrümüz biter Hasan'ım

Aktı gitti gönlüm sevda selinde
Selamlar uçuşur dostluk yelinde
Bir Gündeş tanıdım Antep elinde
Selam salmaz hakkım yutar Hasan'ım

Der Mahzuni Şerif sevgin var bende
Ben seni severim bugün de dün de
Öğretim müdürü Kenan Evren'de
Bazen gözlerimde tüter Hasan'ım (<https://www.youtube.com/watch?v=TLBcTbCah0g>,
15.12.2021, 17.26'da alınmıştır.)

548. Yaralarım Yaralarım

Değme tabip sızılıyor
Yaralarım yaralarım
El değdikçe bozuluyor
Yaralarım yaralarım

Hangi avcı vurdu beni
Akıttı sinemden kanı³⁹⁴
Hiçbir doktor sarmaz bunu
Yaralarım yaralarım

³⁹³ Mahzuni Şerif, ses kaydında şiirine başlamadan önce şu sözleri söylemiştir: “Çok saygı duyduğum arkadaşım, Orgeneral Kenan Evren İlköğretim Okulu Müdürü Sayın Hasan Gündeş'e ufak bir armağanım.” Ardından şiirini sözel olarak okumuştur ve devamında Hasan Gündeş'e yazdığı “O da Bana Selam Salar mı Bilmem” adlı ikinci şiirini sazıyla birlikte seslendirmiştir.

³⁹⁴ Aktaş, 2002: 141 ve Zaman, 1997: 230'da bu dize şu şekildedir: “Akıttı yaremnden kanı”

Gitmiyor gönlümün yası³⁹⁵
Dünya yalancı dünyası
Yaram Kербela yarası
Yaralarım yaralarım

Mahzuni feryadım bitmez
Hayali gözümden gitmez
Merhem sarsam sargı tutmaz
Yaralarım yaralarım (Yağız, 1976: 122; Zaman, 1997: 107; 229-230; Aktaş, 2002: 141)

549. Niye Sana Karlar Yağdı Dağlarım

Yükseğinde turnaların öterdi
Niye sana karlar yağdı dağlarım
Engininde mor menekşe biterdi
Niye sana karlar yağdı dağlarım

Çayırına lale sümbül doğmadan
Akan çaylar yavaş yavaş gülmeden
Soğuklar düşmeden kasım gelmeden
Niye sana karlar yağdı dağlarım

Biçare Mahzuni coştı taşırdı
Hangi âşık bunca derdi başardı
Dağlar mı kocadı mevsim şaşırıldı
Niye sana karlar yağdı dağlarım (ÖK3)

550. Hani Senin Yiğitlerin Dağlarım³⁹⁶

Mor menekşe koksa bundan banane
Hani senin yiğitlerin dağlarım
İndim engine de gönlüm şen değil
Hani senin yiğitlerin dağlarım

(Yüreğimde bir dert vardır da ağlarım)

Sarptan sarpa çadırımız göçerdi
Ceylanların bizim gölden içerdi dağlarım
Ha deyince beş bin atlı uçardı
Nerde senin yiğitlerin dağlarım

(Yüreğimde bir dert vardır da ağlarım)

³⁹⁵ Yağız, 1976: 107’de dize şu şekildedir: “Bitmiyor gönlümün yası” Ayrıca bu dördlük 2. dördlük olarak yer alır.

³⁹⁶ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir’in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK354) muhabbet ortamında seslendirmiştir.

Mahzuni Şerif'im kadı olur mu
Kadılık yapar da cadı olur mu dağlarım
Yiğitsiz dağların tadı olur mu
Hani senin yiğitlerin dağlarım
(Yüreğimde bir dert vardır da ağlarım
Ah lamine...) (ÖK354)

551. Bilmem Nere Gider Benim Yollarım

Anamdan doğdum doğal dünyada
Bilmem nere gider benim yollarım
Kahpe dünya sana doğmaz olaydım
Bilmem nere gider benim yollarım

İnsanın hâlimden insanlar bilir
Kötünün ettiği yanında olur
Kim bilir ki ölüm nerede kalır
Bilmem nere gider benim yollarım

Gün olur ki kâmillerin piriyim
Gün olur ki sanki Şeytan şeriyim
Bir gün olur ölü bir gün diriyim
Bilmem nere gider benim yollarım

Mahzuni Şerif'im neye yarasın
Elimden gelmez ki beni vurasın
Ben gidersem dünya beni ararsın
Bilmem nere gider benim yollarım (ÖK137)

552. Sen Neyin Nesisin Ona Şaşarım

Hakk'ı inkâr etsen bundan bana ne
Sen neyin nesisin ona şaşarım
Üç ayağın yoktur yedi kulağın
Niye diktir sesin ona şaşarım

Ustası yok mudur varlığın bunca
Düşünmez mi insan bir şey bulunca
Elbette bir değil elmayla yonca
Bülbül et mi yesin ona şaşarım

Bu denge nasıl da sığmış pilana
Hayretteyim bozulmadan kalana
Gözü kör dili bol bunca yalana
Talipler ne desin ona şaşarım

Mahzuni âdemin özüdür Kur'an
Bağdat'ta ulaşır doğruyu soran
Hey beni yaradıp içimde duran
Şimdi neredesin ona şaşarım (Çankaya ve Şerif, 2002: 135)

553. Sakınırım Kıskanırım³⁹⁷

Anadolu'm seni elden
Sakınırım kıskanırım
Hem Avrupa hem Asya'dan
Sakınırım kıskanırım (hey)

Sarıklının külahından
Muskacı baba ahından
Seni İran'ın şahından
Sakınırım kıskanırım (hey)

Vefa görmedim Asya'dan
Vallahi bütün dünyadan
Amerika Urusya'dan
Sakınırım kıskanırım (hey)

Mahzuni Şerif'im ölür
Ölse de toprağın olur
Belki benden kemlik gelir
Seni benden kıskanırım

(Benden de kötülük gelir
Seni benden kıskanırım
Anadolu'm hey) (ÖK359)

554. Ah Benim Divane Başım³⁹⁸

Sen ne zaman dolacaksın
Ah benim divane başım
Nasıl ömür bulacaksın
Ah benim divane başım

(Hem yaralım hem yoldaşım)

Güneş mi tuttun koynunda
Bir sıkıntı var canında
Değirmen taşı koynunda
Ah benim divane başım

Bulan gerini dönüşür
Akıl serini bölüşür
Himmet elini bölüşür
Ah benim divane başım

³⁹⁷ Kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırılan ses kaydında (ÖK359) Mahzuni Şerif, bu şiirini Âşık Ali İzzet'in "Mühür Gözlüm seni elden / Sakınırım kıskanırım" şiirine nazire olarak yazmış ve aynı ezgiyle seslendirmiştir.

³⁹⁸ Ses kaydında (ÖK80) şiirin mahlas bölümü yer almamaktadır.

Böyle giderek ölürsün
Ölüp toprakta kalırsın
Ne zaman adam olursun
Ah benim divane başım (ÖK80)

555. Dünyada Hiç Bitmez Belalı Başım

Bir elinde sazın dilinde ahın
Dünyada hiç bitmez belalı başım (oy oy...)
Hesabı karışmış baharın yazın
Bu tozlu kışın nedir belalı başım (oy oy...)

Bazen bir çiçeksin bazen meşesin
Bazen bir dünyasın bazen köşesin
Bırak bu dünyayı seven yaşasın
Bunca telaşın nedir belalı başım (oy oy...)

Dost Mahzuni Mecnun olmuş yürümüş
Çöller kurudukça dağı kurumuş (oy oy...)
Gözün yoktur kemiklerin çürümüş
Bu akan yaşında belalı başım (oy oy...) (ÖK123; ÖK124)

556. Hakk'a Şükür Kızılbaş'ım

İster sövün ister asın
Hakk'a şükür Kızılbaş'ım
Sevmem ikilik dünyasın
Hakk'a şükür Kızılbaş'ım

İkrar verdim dönmem geri
Bundandır adım serseri
İnsan olduğumdan beri
Hakk'a şükür Kızılbaş'ım

Benden yakın Allah bana
Her sözü bismillah bana
Kem düşünmek günah bana
Hakk'a şükür Kızılbaş'ım

Başta Kızılbaş Ali'dir
Ali'nin yolu uludur
Biri de Bektaş Veli'dir
Hakk'a şükür Kızılbaş'ım

Mahzuni aktım çağladım
Hakk'a vardım adım adım
Başıma kızıl bağladım
Hakk'a şükür Kızılbaş'ım (Zaman, 1997: 168)

557. Derdim Bir Değil ki Benim Gardaşım

Nurhak Dağı gibi dumanlı başım³⁹⁹
Derdim bir değil ki benim gardaşım
Yaz bahara benzer akar gözyaşım
Bu sene de böyle kalsam olmuyor

(Kuru kelenk(?) gibi ölsem olmuyor
Zalim oy hâlîmdan bilmiyor
Ağlama garip anam ağlama
Ben ölürsem korkağa bel bağlama)

Şu dağların doruğuna varmalı
Dost diyerek karargâhı kurmalı
Oy gidiyor ömrüm, gözü sürmeli
Bu sene de böyle dursam olmuyor

(Kuru kelenk(?) gibi ölsem olmuyor
Güzeller gibi gülsem olmuyor
Ağlama garip anam ağlama
Ben ölürsem korkağa bel bağlama) (ÖK206)

558. Kul Şekilde Hayvan Kalana Çattım

Dostlar ben Allah'ı inkâr etmedim
Kul şekilde hayvan kalana çattım⁴⁰⁰
Şeriatı sevdim, yere yatmadım
Gösterişe namaz kılana çattım

Arapça değildir Allah'ın dili
Allah evi yapmaz Allah'ın kulu
Camiden geçer mi cennetin yolu
Burda cehennemlik olana çattım

Ne sakal ne bıyık dostu yetirir
Ne dua ne telkin canlar bitirir
Ne muska ne divit Hakk'a götürür
Ben canlı içinde yalana çattım

Mahzuni'yim daha ötesi var mı
İbrişim elliler çelik bükür mi⁴⁰¹
Ben bir canım diyen can yakar mı

³⁹⁹ Bir muhabbet ortamında çekilen ses kaydında (ÖK206) şiirin sadece iki dördlüğü yer almaktadır. Mahzuni Şerif şiirini seslendirirken kayıt kesilmiştir. Muhabbet ortamında Mahzuni Şerif şiire başlarken ve şiirini seslendirdiği sürede, ortamda bulunanlardan birisi "Ha kurban ha!", "Bir daha böyle fırsat bulaman (...) bacı. Ona göre iyi dinleyin. Pir Sultan Abdal'ı dinliyorsunuz, Adı Mahzuni Şerif!", "Var ol!", "Vay vay!", "Nur ol!" der. Mahzuni Şerif de "Teşekkür ederim." der.

⁴⁰⁰ Zaman, 1997: 154'te dize şu şekildedir: "Bu şekilde hayvan kalana çattım"

⁴⁰¹ Zaman, 1997: 154-155'te dize şu şekildedir: "İbni Abdut çıkmış çelik bükür mi" Ayrıca Yağız, 1976: 153'te bu dize tam yazılmamış ve dipnotta şu açıklama getirilmiştir: "Bu dizinin ilk birkaç sözcüğü saptanamamıştır. Sonu şöyledir: '...çıkılmış çelik bükür mi' "

Böyle bir görünmez plana çattım (Yağız, 1976: 153; Zaman, 1997: 154-155; Aktaş, 2002: 26-27)

559. Son Düştüğüm Selin Girdabındayım

Acılar enseme çekmez elini
Son düştüğüm selin girdabındayım
İncittim galiba dostun telini
Şimdi gönül alma sevdasındayım

Ne hikmetse şubat yedi baharı
Tükendi dağların kükreyen varı
Avcıdan uzadı ceylan diyarı
Gönül ben bu suçun beratındayım

Bir yol ki belini bükmüş gidiyor
Bir mevsim ki gazel dökmüş gidiyor
Bir Mahzuni göçün çekmiş gidiyor
Daha gelir mi ki merakındayım (Çankaya ve Şerif, 2002: 15)

560. Kalana mı Durana mı Yanayım

Dünya dedikleri çukur hanımış⁴⁰²
Kalana mı durana mı yanayım
İnsanlıktan giden ölen öldüren
Ölene mi vurana mı yanayım

Oy kırasım gelir böyle kalemi
Kitap kitap doldurdular çilemi
Tezekli Tanır'da gelin âlemi
Düğüne mi törene mi yanayım

Mahzuni Şerif'im yanan yanana
Babam diye göz diken çok anama
Benliğini sevenlerden bana ne
İnsanlığı yorana mı yanayım (Zaman, 1997: 236; Aktaş, 2002: 145; Doğan, 2009: 144;
ÖK56; ÖK177)

561. Bırak Beni Konuşayım

Ben de bir insanoğluyum
Bırak beni konuşayım
Bir başım bir beynim vardır
Bırak beni konuşayım
Düşüneyim, danışayım

Beni öldürüp ağlama
Böyle bulanıp çağlama
Yazık kolumu bağlama
Bırak beni konuşayım

⁴⁰² Şiir, Mahzuni Şerif'in ÖK56'daki ses kaydında seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Düşüneyim, danışayım

Senin dilin benim dilim
Yakışmaz insana zulüm
İnsanım hayvan değilim
Bırak beni konuşayım
Konuştukça düşüneyim

Ya sen niçin düşünürsün
Düşündükçe boşanırsın
Halk demeye üşenirsin
Bırak beni konuşayım
Hep gerçeğe ulaşayım

Düşünen cahil olamaz
Cahil kendini bilemez
Can gider fikir ölmez
Bırak beni konuşayım
Cahilliği biz yeneлим

Mahzuni halk için ölsün
Ben giderim dostlar kalsın
Koltuk saray sizin olsun⁴⁰³
Bırak beni konuşayım
İnsan gibi yaşayayım
Yaşadıkça düşüneyim (Zaman, 1997: 92-93; Öztunç, 2017: 51)

562. Dünyanın İçinde Ben Vatanlıyım

Doğunca adresim dünyadır ama
Dünyanın içinde ben vatanlıyım
Ancak vatansızlar gezegenlerdir
Bugün değil dün de vatanlıyım

Ta Âdem'den Habil ile Kabil'e
Sibirya'dan Singapur'a Babil'e
Cezayir'de ben de doğsaydım bile
Bir insanım Çin'de ben vatanlıyım

Vatanlı olanlar dertsiz olur mu
Ulu ağaç içi kurtsuz olur mu
Karıncalar bile yurtsuz olur mu
Ne yapayım ben de ben vatanlıyım

⁴⁰³ Zaman, 1997: 92-93'te bu dize şu şekildedir: "Koltuk sana sizin olsun" Öztunç (2017)'un çalışması esas alınmıştır çünkü Mahzuni Şerif, şiirini seslendirdiği kasetinde de "Koltuk saray sizin olsun" şeklinde okuma yapmıştır.

Mahzuni der barış olsa vatanda
Sınır ile silah kalkar cihanda
Dönek diye kellem gitse şu anda

Afşin dağlarında ben vatanlıyım (Çankaya, 1994: 57; Zaman, 1997: 264-265; Aktaş, 2002: 185)

563. Müşerref Olmanın Müptelasıyım

Güzel Elbistan'ın Koca Çıtağı⁴⁰⁴

Müşerref olmanın müptelasıyım

Dağlarınız koçyiğidin otağı

Sıla hasretinin amadesiyim

⁴⁰⁴ Bu şiir ve bilgileri, kaynak kişi (KK68) Mehmet Gözükara tarafından tarafımıza ulaştırılmıştır. Mahzuni Şerif'in bu şiirini Balıkesir'de askeri okulda (Ord. Okul Tekn. Asb. 2 Bl) 29.09.1961 yılında yazdığını ve şiirin 1961 yılında Elbistan'ın Sesi gazetesinde yayınladığını, Ahmet Çıtak'ın cevabının ise aynı gazetede şu şekilde yer aldığını belirtmiştir:

“Balıkesir'den Şerif Çırık'ın Ahmet Çıtak'a yazdığı şiire cevap:

Bir kıymetli mektup salmışın bize /Üç gün sonra bura geliktir dostum
Manasına baktım deruninize /Hazine-yi Rahman doluktur dostum
Kırk yıllık şairim 65 yaşım /Üç yüz kadar âşık ağrıttı başım
Takdire şayandır görmedim eşin / Ruhunuz ummana dalıktır dostum
Bildiriyon ehli beytin halından / Nuri çeşmi ayırdılar gülünden
Kerbela'da zalım Yezit elinden / Şehit olup rengi soluktur dostum
Bu bir hikmet idrak etmez fehmimiz / Gettikçe yürekte artar zahmimiz
Hasmını görünce Hafız Rahmi'miz / Koska şişer sanki culuktur dostum
Hayati Vasfi'yi düzmeli başa / Hakikat sarfeden söylemez boşa
Kul Hamit ne dese getirir hoşa /Gözükara kaypak balıktır dostum
Bozkurt akrubamız ilham almıştır / Kitap yazıp her tarafa salmıştır
Kırk yaşından sonra şair olmuştur / Bir irfan yolunu buluktur dostum
Şairler yatağı aslan yurdumuz / Ulema, âşıktır birçok ferdimiz
Bir tane yazmışsın iki Durdu'muz / Şairlikte meydan alıktır dostum
Cafer Uçak terk-i sanat eyledi / Genç yaşında biraz türkü söyledi
Lütfü Hoca mezarlığı boyladı / Vade hitam bulup ölüktür dostum
Yazmadığın şairleri sayalım / Nazar eyle adlarını duyalım
Abdurrahim Karakoç'u diyelim /Şairlik hünerin biliktir dostum
Bir daha var sönmez âşık feneri / Bin bir çeşit icat eder hüneri
Ziraat memuru Durdu Güneri / Nicesini yere çalıktır dostum
Abdurrahman Çıtak 6. Oğlum / Şairlikte tamam bir hiza boylum
Soyadı Koca'dır Erçene köylüm / Çerkezlere çalım kılıktır dostum.
Şairlikte mahir Ulvi Eren'i / Haykırırsa dilden atar fireni
Babası Çıtağın sadık yareni / Din imanı bolat çeliktir dostum
Mehmet Göçer şair ham iken yetti / Elbistan'da gelip gül gibi bitti
Mektep müfettişi olarak gitti / Necati Tokat'ta kalıktır dostum
On iki daha var bilmiyom adın / On birisi erkek birisi kadın
Zaman azdı görmek dünyanın tadın / Sitemden gönlümüz yılıktır dostum
Gönül mahsun asrımıza dargınım / Vatandaşı düşünmekten yılğınım
Naz ediyor Halık'ıma kargınım / Böyle güne bizi salıktır dostum
Mukaddes vazifen Resül'ün yolu / Mücahit şerefi dünyanın malı
Adı şirin Balıkesir'in balı / Sizlere nasip oluktur dostum
Ahmet Çıtak dilden koymaz Huda'sın / Selâmet namına söyler sedasın
Esirgesin Türk'ün bayı gedasın / İstinatgâhımız Halık'tır dostum.
Ahmet Çıtak (Elbistanın Sesi, Yıl 1, Sayı: 91, 31 Ekim Salı 1961)”

Cuşu faal midir Söğütlü Çayı
Ceyhu revan mıdır Ceyhan'ın suyu
Muhالیf mi size Kul Hamit Dayı
Askerlik dostunun mahdumasıyım

Sızlar derunumda vuslatın zahmi
Bir kula hasretlik emri ilah mı
Savaşta mı şol Hafız Rahmi
Ben o devin siftah nafakasıyım

Çıtak Emmi bin bir güllü bahçesin
Cem-i reyhanızla bağrıma esin
Tanımam bozkurdu bilmem lehçesin
Çünkü dost görmenin fukarasıyım

Men aref ilmını okuyan hoca
Bence gider gelir günde mihraca
Benî âdem Hak katında en yüce
Ehlibeyt rahının turabasıyım

Heyhat nefse biat etme hey ati
Gene de gör hırsla olan biatı
Çıtak Emmi evde midir Hayati
Ben âşık sevmenin aşinasıyım

Hayat bahçesinde insan bir çiçek
Devri açıp solmak kıyamete dek
Gerçi bilmez beni Afşinli Uçak
Çünkü âşıklığın zerre pasıyım

Alembeyli Hacı Lütfi Hoca'mdı
Elli üçte ecel meyine kandı
Şiirci Kahraman Durdu Efendi
Der ki Erçene'nin hafızasıyım

Çıtak Emmi bittim'ola yazınız
Belki bir ay sonra başlar buzunuz
Nerededir Ali Karagöz'ünüz
Derm'ola âşıklar ejderhasıyım

Üç turna birleşse bir katar tutar
Kibrile kalkanlar küfrile yatar
Pahlı âşık aşkın pahalı satar
Ben dost pazarının bedavasıyım

Mahzuni Şerif'im Cırıklı soyum
Afşin'e bağlıdır Berçenek köyüm
Çıtak Emmi cevabını bekleyim

Muhabbet şehrinin postacısıyım (Ertekin, 2021a: 214-215; KK68)

564. Cihat Duran Şeriata Karşıyım

Anadolu İslamı'yım çok şükür
Cihat duran şeriata karşıyım
Her güzel inancın şeriati var
Başlar vuran şeriata karşıyım

Allah'ın elçisi sevmez kıt'ali
Çünkü bunun çok büyüktür vebali
Olur ya efendim insanlık hâli
Fazla soran şeriata karşıyım

Kitaba inandım yalana değil
Öfkem namaz niyaz kılana değil
İtikadım canlar alana değil
Kök koparan şeriata karşıyım

Şeriat ilk kapı doğru gitmektir
Şeriat hak ile yolu gütmektir
Şeriat kötüyü islah etmektir
Yoksa her an şeriata karşıyım

Şeriatta olmaz farklı düşünce
Düşünmek gerekir bilimce fence
Geçmişten bugüne böyle mi geldik sence
Bilime karşı çıkan şeriata karşıyım

Mahzuni Mevla'yı koymaz dilinde
Çağlayıp inledim aşkın selinde
Birkaç şeyhin, birkaç şahın elinde
Hüküm süren şeriata karşıyım (Zaman, 1997: 314-315; Çankaya ve Şerif, 2002: 156)

565. Acı Selamları Söyleme Kızım⁴⁰⁵

Dost, seni verdim işte gönül dostuna
Acı selamları söyleme kızım
(Acı selamları yollama kızım)
Sen haklı yavrusu, haksıza karşı
Haksızı koruyup kollama kızım

(Efendim, tabibim, gül yüzlüm)

⁴⁰⁵ Mahzuni Şerif bu şiirini seslendirmeden önce, bir konserinden (bir düğün-nikah merasimi olabilir) çekilmiş ses kaydında (ÖK189) şunlar söylemiştir: “Hem kızıma hem onun sevgili eşi -damadıma- bir irticalen tavsiyede bulunup son vermek istiyorum çünkü hepinizi çok oturturdum ben. Dede himmet et. Himmet pirden söylemek misafirden.”

Şiirini seslendirdikten sonra ise şunları söylemiştir: “Bir de sevgili bacım, (...) nikahı zaten bir kâğıt üzerinde görmedim. Hiçbir zaman da Arap harfleriyle yazılan nikaha inanmadım. Nikah kendilerinin gönüllerin birliğidir, biz de şahit olduk o kadar.”

Dost, senin güllerini anandan derdim
Ben Hakk'ın yolunu çocukken sürdürdüm
Şaka değil seni Ali'ye verdim⁴⁰⁶
Ali'nin ismini elletme(?) dostum

(Muaviye'ye değil Ali'ye verdim
Ali'nin ismini elletme kızım
Sultanım tabibim gül yüzlüm)

Dost, On iki İmam'a kulağı asan
Kulağı asarken biz kime küsek
Bilirsin ki bizde boşanmak yasak⁴⁰⁷
Bu kanunu şaka belleme kızım

(Efendim, tabibim, gül yüzlüm)

Dost Mahzuni kara yüzün gülmez mi
Gülüp gülüp iç yüzüne dolmaz mı
Ali boşar ise Yezit olmaz mı⁴⁰⁸
İnsan ikrarında kalmalı kızım

(Efendim, gül yüzlüm, canım dost) (ÖK189)

566. Bırak da Git Yap mı Dedim

Bizi böyle perperişan
Bırak da git yap mı dedim
Kendi ettiğini bize
Çamurlayıp at mı dedim

Ey gemi ne vardı sende
Hızlı gittin böyle günde
Yüzüp yüzüp en sonunda
Yükün ile bat mı dedim

Bu adım götürmez seri
Bir ileri beş de geri
Vadettiğin hoş günleri
Bu kadar uzat mı dedim

⁴⁰⁶ Dörtlünün 3 ve 4.dizelerini ve tekrar kısmında yer alan dizelerini duyan muhabbet ortamındaki kişiler kuvvetli bir alkış ve sözlere onay veren bağrışlar içinde olmuşlardır. Bu nedenle de dizelerin bazı sözcükleri tam anlaşılmalıdır. Bu alkışlama ve onay hâllerinden Mahzuni Şerif'in hitap ettiği kitlenin Alevi kişilerden oluştuğunu, Ali sözcüğünü duyar duymaz coştuklarını desteklediklerini görmekteyiz.

⁴⁰⁷ Muhabbet ortamındaki kişiler aynı şekilde bu dizeyi de duyar duymaz alkışlama ve onay veren bağrışlar, söylenişler hâlinde olmuşlardır.

⁴⁰⁸ Muhabbet ortamındaki kişilerin bu dizeyi duyduklarındaki alkış ve bağrışlarının tonu daha da artmıştır.

Mahzuni kül başımıza
Kim acır gözyaşımıza
Zaten soğuk aşımıza
Sen de zehir kat mı dedim (ÖK112)

567. Biraz Konuşalım Dedim

Sabahınan geldim sana
Biraz konuşalım dedim
Sonra tanışalım dedim
Gel de alışalım dedim, bilmedin

Onun için gülemezsin
Güldürmedin gülmedin

Kargayı kılavuz ettin
Bilmediğin dağa gittin
Ateşe elin uzattın
Dost diye yılanı tuttun, bilmedin

Onun için gülemezsin
Güldürmedin, gülmedin

İki dilim ekmek için
Din ile vicdanı yıktın
Dilinde Hakk'ı bıraktın
Doğru giden yoldan çıktın, bilmedin

Onun için gülemezsin
Güldürmedin, gülmedin

Düşman saydın Mahzuni'yi
Onu tüm âleme yaydın
Gönlü boldur, eli dardır
Yollarda çok yılan vardır, bilmedim

Onun için gülemezsin
Güldürmedin, gülmedin (Zaman, 1997: 367)

568. Koç Bakışlı Köroğlu'nu Özledim

Eski yiğitliğin şanı başkaydı
Koç bakışlı Köroğlu'nu özledim
Âşıkların kiblegâhı aşkaydı
Toz kaplamış Hak yolunu özledim

Halayın yerini kapladı çaca
Davulun zurnanın kıymeti kaça
Moda olsun diye yırtıldı paça
Yanı şişik pantolonu özledim

Gelecekte kayıp geçmişler meler
Yiğidin figanı bağrımı deler
Hak yoluna tek kolunu kesseler
Gerideki tek kolunu özledim

Mahzuni doğruya bulunmaz kasti
Şimdiki aydını karanlık bastı
Hakka inanmıştı halkına dosttu
Geçmiş gitmiş Türk solunu özledim (Çankaya ve Şerif, 2002: 99)

569. Kendi Yüzlerimi Güldüremedim

Nice kara yüzlüleri güldürdüm⁴⁰⁹
Kendi yüzlerimi güldüremedim
Geleceği gideceği bildirdim
Şu bana kendimi bildiremedim⁴¹⁰

Özüm turap ettim ayaklar öptüm⁴¹¹
Ne zaman devirdim ne zaman teptim
Tabutuma girdim ölümlük yaptım
Cenazemi dosta kaldıramadım

Ateşlere Mahzuni'yi beledim⁴¹²
Mumdan kalbur yaptım ateş eledim
Güller ektim gözyaşımla suladım
Bir kıymat bilene yolduramadım (Zaman,1997:250-251; Aktaş, 2002: 170; ÖK15;
ÖK185; ÖK355)

570. Yalan Dünya Bomboşumuş Bilmedim

Boşuna geçirdim bunca ömrümü⁴¹³
Yalan dünya bomboşumuş bilmedim
Felek denen yalan aldı önümü
Kara sevda bir hoşumuş bilmedim

⁴⁰⁹Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

⁴¹⁰ Zaman, 1997:250'de dize şu şekildedir: "Oy kendimi bana bildiremedim"

⁴¹¹ Zaman,1997:250-251; Aktaş, 2002: 170'te bu dörtlük şu şekilde yer almaktadır:

"Ömür beşiğine sabur beledim /İnce ince eleklerden eledim
Güller diktim göz yaşımıla suladım/Kıymatım bilene yolduramadım"

⁴¹² Mahzuni Şerif, (ÖK57) ve (ÖK185)'teki muhabbet ortamında şiirin son iki dörtlüğünü şu şekilde seslendirmiştir:

"İnce ince eleklerden eledim / Güller diktim gözyaşımla suladım
Kıymatın bilene yolduramadım / Vay vay efendim vay tabibim vay...
Mahzuni'yim nice ayaklar öptüm / Dağlar aşım da düzlükte saptım
Tabutuma girdim ölümlük yaptım / Cenazemi dosta kaldıramadım"

Ayrıca ÖK355'teki ses kaydında şiirin sözlerini o anki muhabbet ortamına, içinde bulunduğu duygu durumuna göre değiştirmiştir.

⁴¹³ Yağız, 1976: 214'te dize şu şekildedir: "Boşuna geçirdim bunca günümü"

Dar günümde eşim dostum çekildi
Mihrican değdi de gülüm döküldü
Nice umut ettim hepsi yıkıldı
Bülbüllerim baykuş imiş bilmedim

İtimadım yoktur gayri dünyada
Gizli sırlarımı demem ben yad'a
Koskoca dünyada ufacak oda
Kul Mahzuni sarhoşumuş bilmedim (Yağız, 1976: 214; Zaman, 1997: 181; Aktaş, 2002: 79)

571. Yâren Eşle Doya Doya Gezmedim

Bak neler getirdi bu kara bahtın
Yâren eşle doya doya gezmedim
Gurbet ellerine kurulmuş tahtın
Elem çekip meşakkatten bezmedim

Kara bahtım gurbet ele düşüren
Kara bahtım yüksek dağlar aşırın
Kara bahtım yüksek dağlar aşırın
Kara bahtım tebdilimi şaşırın
Kara imiş bahtım kendim yazmadım

Kara bahtım bana neler çektirdi
Kara bahtım temelimi yıktırdı
Kara bahtım ... büktürdü
Yazariken karasını bozmadım

Annem beni acep niçin doğurmuş
Felek talihimi dertle yoğurmuş
Bahtım karmış da başım ağarmış
Uğrun uğrun geldi ondan bezmedim

Mahzuni Şerif'i püryan eyledi
Karşımıza çıkıp seyran eyledi
Zavallı kalbimi viran eyledi
Kara bahtım kaderime küsmedim
Bahtın karası, kaderin yarasıdır (Ertekin, 2021a: 149)

572. Bir Katre Olmaya Geldim

Gülüm katreyi Zeynel'den
Bir katre olmaya geldim
Akıp akıp çaylarından
Umman'ı bulmaya geldim

Öyle ummana karışıp
Nice dalgaynan yarışıp
Kamilce durup duruşup

Derine dalmaya geldim
Şöyle duram derinlerde
Görünmüyen görünlerde
Çıkıp yüksek serinlerde
Bir yağmur olmaya geldim

Yağmur olup yere düşsem
Nice ceylanınan koşsam
Canlanıp Hakk'a ulaşsam
Gülünen gülmüye geldim

Bir bağuban görse beni
Ölçüsüne vursa beni
Birem birem yolsa beni
Kendimi yolmaya geldim

Mahzuni'yim bu iş tamam
Beni yaktı işte canan
Ben gerçek Kible'ye inan
Bir namaz kılmaya geldim (Zaman, 1997: 186-187; Aktaş, 2002: 85)

573. Kasım'ın On Yedisinde Zeynel Babadan Geldim

Tevellüdüm merak ise miladı otuz dokuz
Kasım'ın on yedisinde Zeynel babadan geldim
Döndü anaya rahmolmuş, Ehlibeyt meftunuyuz
Ben faninin acısına, seyrü sefadan geldim

Nesimiler püryan oldu Enel-Hak lokmasından
Sanki dertli eksik gibi ben de cabadan geldim
Asla mayam bulaşmadı Ebu Süfyan tasından
Çok şükür ki nesli Haydar Ali Aba'dan geldim

Şu âlemler bilsinler ki biz Güruhu Naci'yiz
Cümle evliyanın burcu Âdem Havva'dan geldim
Ol cennette ilk haramı bilerek yedim şükür
Sevdayı cennette tattım, kendim tuğbadan geldim

Ben melamet Mahzuni'yim, namusum sevda benim
Cümle mahluka hayranım, çünkü sevdadan geldim
Hep duydum ki ehli aşklar, cehenneme konuktur
Daha cennete uğramam, cennet-i âlâdan geldim (Zaman, 1997: 510-511)

574. Eloğludur Seni Boğar Efendim⁴¹⁴

Gardaş Almanya'da ne işin vardır
Eloğludur seni boğar efendim
Gel gel diye sana mektuplar yazar
Garıya gelince cayar efendim

Bırakmış gidersin nazlı gelini
Ağlatırsın çoluk çocuk dölünü
Yere batsın Vianas'ı Köln'ü
Giden gitsin sen dur ne var efendim

Bir gün Belgrat'ta atım oynardı
Elim kılıç yalım yalım yanardı
Ha deyince on bin atlı oynardı
Gözlerim tarihe kayar efendim

Mahzuni Şerif'im ne oldu bize
Gıranlar mı girdi size yiğitler
Yakışır mı bize zincirli vize
Samanın altında su var efendim (ÖK6)

575. Çünkü Evde Ayran Var Var Efendim

Bugün bizde bayram var
Çünkü evde ayran var var efendim
Kelimi de körümü de görmüyorlar
Şükür bize selam vermiyorlar

Evimiz karanlıktır
Ne ışık ne cereyan var var efendim
Çürük duvar efendim
Bugün söz verir amma
Yarın cayar efendim

Bu dünya başımıza, dar dar efendim
Yağıyor taşımıza, kar kar efendim
Elimizi çektik konuşmaktan
Dilimizi çektik konuşmaktan, konuşmaktan efendim

Konuşmak günahımış
Lafi güzel türlü zor zor efendim
Bu dertler kor efendim
Bazen araba olur
Bazen şoför efendim

⁴¹⁴ Bize ulaşan özel ses kaydında Mahzuni Şerif, şiirini seslendirmeden önce şunları söylemektedir: "Dost dost, beni hatırla! Ben senin yirmi yıllık evvelki yarattığın Mahzuni Şerif. Bazı çıkarıcı kasetçiler benim sesimi, sözümü şimdi yapıyormuşum gibi gösterdiler size. 20 yıllık hatamı yeniden af dilerim. Almanya'da vize olduğuna göre, bize ne olur?"

Bize kırmızı yandı, dur dur efendim
Size yeşil açıktır, sür sür efendim
Sazını da kırdı yaptınız ya
Evini de yaptı yordunuz ya efendim

Mahzuni cam değildir
Bari taş at da gel kır, kır kır efendim
Çünkü fakir efendim
Allah daha çok versin
İşin tıkr efendim, tıkr efendim (AK21)

576. Bizi Kendimize Bildir Efendim

Garip garip sızlar oldu gönlümüz
Bizi kendimize bildir efendim
Dünya bâki değil bir padişaha
Ölümden ötesi yok öldür efendim

Fazla vitamin yok insan kanında
Bir nefeslik değeri yok canımda
Yakma yaşı kuruların yanında
Gül yansa da gene güldür efendim

Âdemler dünyaya geldi geleli
Havvalar elinden başı belalı
Diyelim ki biz Müslüman olalı
Şurada bin beş yüz yıldır efendim

Mahzuni'yim bugünümde dünümde
Dostlar belli olur kara günümde
Vallah billah adaletin önünde
İnan ki boynumuz kıldan efendim (Zaman; 1997; 113; Aktaş, 2002: 151)

577. Kimi Açtır Kimi Toktur Efendim

Bizim memleketten haber sorarsan
Kimi açtır kimi toktur efendim
Koltuğu bulanlar bizi unuttu
Arada sürünen çoktur efendim

Avukat elinden hâkim şaşırdı
Adalet sabrını böyle taşırdı
Soyguncu fakirde boza pişirdi
Akıl fikir vicdan yoktur efendim

Seneler geçse de onmaz bu yara
Fakir fukaraya güneş kapkara
Devrin peygamberi kesildi para
Hastaları çiğ yer doktor efendim

Mahzuni Şerif'im kime darılır
Sazı koyar başka şeye sarılır
Bir gün her zalimden hesap sorulur
Çünkü Hakk'ın yolu haktır efendim (Zaman, 1997: 216, 358-359; Aktaş, 2002: 121-122)

578. Atı Alan Karşıya Varmış Efendim

Sana anlatayım bak beni dile
Atı alan karşıya varmış efendim
Sel gibi çağlayıp, yel gibi esme
Beyhude kendini yormuş efendim

Bunca evliyalar bunca sultanlar
Karışmış toprağa devri devranlar
Altın köşkü ile çok Süleymanlar
Ah demiş kefenler sarmış efendim

Mahzuni boş yere kaşını yolmaz
Bulanık deryada kolay yorulmaz
Kimseye kalmayan sana da kalmaz
Sanma ki gelenler durmuş efendim (Zaman, 1997. 357)

579. Yanlış Ata Binmemeyi Öğrendim

Yemliha Baba'dan canım dostumdan
Yanlış ata binmemeyi öğrendim
Hak katında ikrar verdim inandım
Güzel yoldan dönmemeyi öğrendim

Çok gıdalar aldım nur cemalinden
Fazla gam çekmedim dünya malından
Kanadım tutuldu bir gül dalından
Öttüm, bittim, inmemeyi öğrendim

O bir gerçek idi benim özümde
Onun için dünya yoktu gözümde
Bazı bazı duramadım sözümde
Yandım ama sönmemeyi öğrendim

Böyle bir sevdıyla hayli yanarak
Bazen eriyerek bazen donarak
Sisli günde denizi cam sanarak
Dalgalara konmamayı öğrendim

Dört dinimiz vardı dinsiz dediler
Gıdamız kesildi dedikodular
Bizden önce gelip gitmiş yediler
Her haksıza yenmemeyi öğrendim

Bizi kandırmadı hiçbir görece
İhtiyaç duymadık gereç merece
Cehalet buzunda elli derece
Kaldım amma donmamayı öğrendim

Her dua başında Yemliha andım
El camiye ben vicdana kapandım
Mahzuni aşk ile bir defa yandım
Cehennemde yanmamayı öğrendim (Ertekin, 2021a: 452-453)

580. Birlik Tohumunu Eker Giderdim

Ben de bir peygamber olmuş olsaydım
Birlik tohumunu eker giderdim
Önce yasaklardım kula kulluğu
İnsan Hak'tır deyip çeker giderdim

Bakmazdım zalimin gözü yaşına
Sabıra bağlamazdım boşu boşuna
İtikat etmezdim mezar taşına
Taş yerine çiçek eker giderdim

İnsan olduğu yön kıbledir bana
Ben böyle inandım çünkü insana
Çok sebeptir diye kavgaya kana
Bütün hudutları söker giderdim

Cehalet insana pusudur pusu
Kolay bilinmiyor işin doğrusu
Hocam çekmeseydi ahret korkusu
Dünyaya bal gelir şeker giderdim

Mahzuni hüner yok şahın tacında
Aşk yanamaz cehennemde sacında
Son isim isterse darağacında
İnsan der boynumu bükerek giderdim (Zaman, 1997: 482; Doğan, 2009: 152)

581. Ey Benim Fakirim En Yaman Derdim

Benim Anadolu'm en güzel yurdum
Ey benim fakirim en yaman derdim
Haksız sevmeyen ey güzel merdim
Vatanı düşün, vatanı düşün gel

Zalıma gaddara elin uzatıp
Bunca haksızların hakkın gözetip
Elli milyon yetim hakkı satıp
Yutanı düşün, yutanı düşün gel

Bu nasıl bir düzen bu nasıl emel
Bu nasıl bir plan bu nasıl temel
Bizim rehberimiz Mustafa Kemal
Ata'mı düşün, Ata'mı düşün gel

Onlar beğenmiyor senin yapını
Dar gününde çalan yoktur kapını
Kendi kardeşinin idam ipini
Tutanı düşün, tutanı düşün gel

Bu yollar barajlar halkın emeği
Halk pişirdi onlar yedi yemeği
Kitapları satıp doğru demeyi
Yakanı düşün, yakanı düşün gel

Mahzuni ağlamak koydun yayıma
Niye borcum Avrupalı dayıma
Getirip keyfini kendi payıma
Katanı düşün, katanı düşün (Zaman, 1997: 184-185; Çankaya, 1994: 25; Aktaş, 2002: 82-83)

582. Şahı Merdan Sana Gönül Verdim

Ben iki cihanda derbeder oldum
Şahı Merdan sana gönül vereli
Vallahi billahi sarardım soldum
Şahı Merdan sana gönül vereli

Naciz vücudumu taşlara tuttum
Ne sebep varıdı beni unuttun
Körpecik gönlümü yaktın mahvettin
Şahı Merdan sana gönül vereli

Senin hanedana düşman değilim
Ardından küfreden Osman değilim
Seni sevdiğime pişman değilim
Şahı Merdan sana gönül vereli

Karmakarışık işler seller gibiyim
Depeleri yıkan yeller gibiyim
Kudurup köpüren kullar gibiyim
Şahı Merdan sana gönül vereli

İki bin senedir oruçlar tuttum⁴¹⁵
Dev oldum sultanım kendimi yuttum
Vallahi Mahzuni Şerif'i unuttum
Şahı Merdan sana gönül vereli (Zaman, 1997: 245-246; ÖK74)

⁴¹⁵ Şiirin bu dördlüğü sadece ÖK74'te yer almaktadır. Şiir, Mahzuni Şerif'in ÖK74'te seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

583. Herkesi Okur Göreydim

Ah ne olur bizim köyde
Herkesi okur göreydim
Altmış bulmuş babamda
Bir günlük fikir göreydim
Göreydim ben de güleydim

Dindiren yok mu acımı
Süren yok mu ilacımı
Köyden on yaşlı bacımı
Kilimler dokur göreydim
Göreydim ben de bileydim

Demeyin ki ne var bunda
Kanlı kılıç durmaz kında
Elbistan'ın ovasında
Gümüşle bakır göreydim
Göreydim ben sevinydim

Bitmez kadere inandık
İnandık inandık yandık
Hep şükürü biz öğrendik
Bir beyde şükür göreydim
Göreydim mutlu olaydım

Sanmayın Mahzuni yandı
Ne usandı ne de caydı
Bütün fakirler doyardı
Kendimi fakir göreydim
Göreydim gurur duyaydım (Zaman, 1997: 80)

584. Gözlerin Bahtımdan Kara Sevdığım

Bir seher vaktinde gördüm yüzünü
Gözlerin bahtımdan kara sevdiğim
Kirpiğin kalbimi deldi de geçti
Ondan büyük yüreğim yara

(Dost yara yara vah yara yara
Yara sevdiğim yara sevdiğim)

Ay mı doğdu bakışların beyazdır
Seni sevmek benim için mi yazdır
Ömrümü uğruna harcasam azdır
Yakışmaz az gelir para dost para

(Dost para para vah para para
Para sevdiğim para sevdiğim)

Gam yüklü dağların yüce başında
Yatıp ağladığım on beş yaşında
Bir gün gelir isen mezar taşında
Mahzuni Şerif'i ara dost ara

(Dost ara ara vah ara ara
Ara sevdiğim ara sevdiğim) (ÖK95)

585. Ağlanır mı Gözlerini Sevdiğim

Her sabah her sabah, her gün her gece
Ağlanır mı gözlerini sevdiğim
Bir fındık içinde bir poyraz yeli
Eğlenir mi gözlerini sevdiğim

Ne güzel bir aydır yaz bahar ayı
Akıyor gözümde kanlı bir çayı
Bir saçın telinde bir Ceyhun suyu
Eğlenir mi gözlerini sevdiğim

Kalmadı gönlümün takati hâli
Zehrettin ömrümü neyleyim balı
Zincirler içinde Mahzuni teli
Bağlanır mı gözlerini sevdiğim (Zaman, 1997: 162; Aktaş, 2002: 34)

586. Düşman mı Oldun Gözlerini Sevdiğim⁴¹⁶

Selam verdim selamımı almadı
Düşman mı oldun gözlerini sevdiğim
Sen beni severdin ezel ezeli
Pişman m'oldun gözlerini sevdiğim

Beni Mecnun ettin deliler gibi
Ferhat Şirin'deki çalılar gibi
Biat eder idin Aliler gibi
Osman m'oldun gözlerini sevdiğim

Ayandır çöllere Mecnun'un hâli
Eğilmiş kırılmış gözlerin dalı
Âdem'i kovduran Havva misali
Şeytan m'oldun gözlerini sevdiğim

⁴¹⁶ Mahzuni Şerif, 1994 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbetinde (ÖK183-ÖK184) şiirinin sözlerini değiştirerek okumuştur. https://www.youtube.com/watch?v=O2t_GPqiDYs, 15.12.2021, 23.45'te alınmış olan ses kaydına ise şiirini şu şekilde okumuştur:
"Gel beri gel ey mihrimahım / Düşman mı oldun gözlerini sevdiğim
Bir gün olsun hatırım sormadın / Pişman mı oldun gözlerini sevdiğim
Beni çöle saldın deliler gibi / Batırdın diken çalılar gibi
Sen beni severdin Aliler gibi / Osman mı oldun gözlerini sevdiğim
Ben bir Mahzuni'yim deli oldum deli / Ezelden o Şah'a demişim veli
Âdem'i kandıran Havva misali / Şeytan mı oldun gözlerini sevdiğim"

Uçma gökyüzünde Cebrail gibi
Can alıcı olma Azrail gibi
Mahzuni Şerif'e İsmail gibi
Kurban m'oldun gözlerini sevdiğim (Aktaş, 2002: 101; Zaman, 1997: 197; ÖK183;
ÖK184)

587. Allahsız Değilim İnan Sevdiğim

Hudey kardaş hudey canım Hudey cancanım
Allahsız değilim inan sevdiğim
Kula kul olmadım işte o kadar
Sende bende bir varlığın eseri
Adını bilmedik işte o kadar
Ya Hızır ya Hızır ya Hızır
İşte o kadar

Cismi olmayanın ismi olur mu
Havadan civadan medet gelir mi
İnsan olmayan hakkı bilir mi
Ben hayvan olmadım işte o kadar
Ya Hızır ya Hızır ya Hızır
İşte o kadar

Ben Hakk'a inandım inanmam Şam'a
Kıble diye göndermişler babama
Mahzuni bu sazı çaldım ama
Kul hakkı çalmadım işte o kadar
Ya Hızır ya Hızır ya Hızır
İşte o kadar (Zaman, 1997: 114)

588. Güzeli Bol Olan Yere Gidelim

Deli gönül bu yer bize yaramaz
Güzeli bol olan yere gidelim
Kendini bilmeyen Hakk'a varamaz
Hatırını bilen yere gidelim

İkrar verdim ikrardan dönemem bile
Canım kurban olsun Hak erenlere
Âdemin âdemi sevdiği yere
Beş yüz değil, yüz bin kere gidelim

Mahzuni Şerif'im yağım esilmez
Buna dünya derler Hakk'a küsülmez
Yarem ağır, yara derin, umut kesilmez
Hacı Bektaş gibi Pir'e gidelim (Zaman, 1997: 488)

589. Kırkından Birine Girsin Görelim

Dört kapı kırk makam haktır diyenler
Kırkından birine girsin görelim
Hak'tan gayrı nesne yoktur diyenler
Hak yolunda başın versin görelim

Şu yüce dağlarda ışık ışıklar
Işığın huzmesi bağrımı deler
Nuh'un gemisini bilen kişiler
Yüzdüğü deryaya girsin görelim

Maşukundan âşıkının yazması
Cahile kolaydır yoldan azması
Kendini bilmeyen küfe bozması
Hüseyin'e can baş versin görelim

Bana adam etme hiç oğlu hiçi
Maşukuna ayan âşığın içi
Hakk'a kurban diye kesersin başı
Hak yolunda başın dursun görelim

Ben kâmil isterim fezada uçsun
Ben arif isterim ikiyi seçsin
Ben âşık isterim serinden geçsin
Yaptığına divan dursun görelim

Kâmilin sözünden arifler anlar
Canandan ayrılmaz canoğlu canlar
Şah Merdan'a gücüm yeter diyenler
Mahzuni Şerif'i vursun görelim
(Özünde İblis'i vursun görelim)⁴¹⁷ (Zaman, 1997: 189-190; Aktaş, 2002: 87)

590. Daha Ne Selim

Elli yaşta bu ne hâl
Daha ne Selim
Bir kız almışsın aptal
Daha ne Selim

Çiftliğinde kırk kahyalar
Sana gelme mi Yahyalar
Selim Selim Selim Selim
Ceyhan suyu ters akmaz
Daha ne selim

⁴¹⁷ Aktaş, 2002: 87'de bu dizeyi nakarat olarak belirtmiştir.

Afşin ovasın yıkmaz
Daha ne Selim

Beş yıl daha geçince de
Bu kız yüzüne bakmaz da
Selim Selim Selim Selim
Azrail'e gitmişsin
Daha ne Selim

Rüşvet teklif etmişsin
Daha ne Selim
Bir köyün merasını
Malın diye satmışsın da
Selim Selim Selim Selim
Mahzuni der kim oldum
Daha ne Selim

Mevsim değişti de soldun
Daha ne selim
Bu işin en sonunda da
Ahu dudu yedin belanı buldun
Selim Selim Selim Selim (Zaman, 1997:112-113)

591. Dostlar Seni Unutur mu Veysel'im

Sen bu bahçelerden çok gelip geçtin
Dostlar seni unutur mu Veysel'im
Arılarla çiçeklerde inleştin
Dostlar seni unutur mu Veysel'im

Ne Hak'tan incindin ne de incittin
Taş ile geleni gül ile ittin
Koyunu kurdunan güderek gittin
Dostlar seni unutur mu Veysel'im

Hak nurunu insanlarda aradın
Sabrı tarif ettin derde yaradın
Gönüllerde kaldın gözden ıradın
Dostlar seni unutur mu Veysel'im

Dopdoluydun gezdim dedin beyhuda
Bin göz vermiş sana Cenabi Hüda
Sen dostları unutmadın dünyada
Dostlar seni unutur mu Veysel'im

Kuru laf etmedin Mahzuni gibi
Gözünde berraktı deryanın dibi
Mustafa Kemal'in gerçek talibi
Dostlar seni unutur mu Veysel'im (Çankaya, 1994: 71; Zaman, 1997: 505-506)

592. Sam Yeli Esiyor Başımda Benim

Gözlerin kör olsun ey kahpe felek
Sam yeli esiyor başımda benim
Sızılar yürekler mendiller ağlar
Vah neler akıyor yaşımda benim

Topraksız olur mu dağlar ovalar
Bülbülsüz olur mu tatlı yuvalar
Doğduğumdan beri beni kovalar
Kader denen yalan peşimde benim

Mahzuni Şerif'im goncaydı gonca
Ahınan tuhunan ömrüm boyunca
Mahzuni Şerif'e toprak olunca
Mezarsız yapılır taşıma benim (Zaman, 1997: 375-376; ÖK108)

593. Bir Sebep Yok Gözüm Kaşımda Benim

(...) ⁴¹⁸ var ise Hak için sevdim
Bir sebep yok gözüm kaşımda benim

Bizi seven dostlar iki elli olur
Gelen gider gideriken belli olur
Benim girdiğim yol yiğit yollu olur
Kan vardır yediğim aşımda benim

Ben isterim Hak yolundan kalmayım
Hak yolundan yolcuları almayım
Dövüşeyim itler gibi ölmeyim
Bari kartal gelsin leşimde benim

Gidenler gitmiştir bizdedir sıra
Yıllardır içimden çıkmaz bu yara
Ben kan deryasında yandıktan sonra
Bırak ateş yansın peşimde benim

Ben bir Mahzuni'yim böyleyim işte
Dünya bir kancıktır ahret enişte
Be hey gönül hayli dolaştın boşta
Hikmet vardır nice işimde benim (ÖK160)

594. Vay Neler Getirdin Başıma Benim

Kahpe felek kızını mı kaçırdım (yavru kaçırdım)
Vay neler getirdin başıma benim (of of...)
Altunla(?) mı enginlere uçurdum
Doyulmaz gözümde yaşıma benim (efendim oy oy...)

⁴¹⁸ Ses kaydı (ÖK160) bu dize ile başlamıştır. Dizenin de ilk sözcükleri yoktur. Ses kaydına göre bir düzenle şiir yazılmıştır.

Her zaman tersine dönüyor işim
Karlı dağlar gibi boralı başım
Hani nerde yaren yoldaşım (of of)
Yuhlar ekmeğime aşım benim (efendim oy oy...)(...) ⁴¹⁹
Kim bilir nerede kalır mezarın (oy oy)
Ne yazılır mezar taşım benim... (ÖK179)

595. Kara Duman Çöktü Yoluma Benim

Dosta varam dedim bahar ayında
Kara duman çöktü yoluma benim
Öyle bir zamanda yalnız kaldım
Gücüm yetmez oldu zalıma benim
(Le le le le zalım ey
Yalancı dünya vay)

Sevda avcısından delindi postum
Öyle yıllar geldi sustum ha sustum
Korkarım ölünce sevdiğim dostum
İmam da bulunmaz ölüme benim

(Le le le le zalım ey)

Demem ki Mahzuni yükü taşıma
Ne oldu sana ağustosta üşüme
Dosta varmak gider amma hoşuma
Adi bırakmıyor hâlîma benim
(Le le le le zalım ey) (https://www.youtube.com/watch?v=wpt2gZ_s7kM, 16.12.2021,
00.05'te alınmıştır.)

596. Felek Alışmadı Huyuma Benim

Dünya bana ben dünyaya alıştım
Felek alışmadı huyuma benim
Yıllar yılı insanlığa çalıştım
Acı kahve düştü suyuma benim

Dik duran dağım poyraz esildi
Eski dostlar birer birer küsüldü ⁴²⁰
Nazar mı değdi de köküm kazıldı
Sövenler çoğaldı soyuma benim

⁴¹⁹ Ses kaydında (ÖK179) şiirin son dördlüğünün ilk iki dizesi kesilmiştir, kayıt tekrar dördlüğün 3. dizesiyle başlamıştır. Bu nedenle şiirin Mahzuni Şerif'e ait olup olmadığı net değildir.

⁴²⁰ Zaman, 1997: 244'te 2 ve 3. dize şu şekildedir: "Eski dostlar birer birer küsüldü/Nazar mı değdi de köküm kesildi"

Mahzuni beladan belaya başım
Kana mı beledin ekmeğim aşım⁴²¹
Düşmanım kesildi emmim gardaşım
Lanetler mi yağdı köyüme benim (Pehlivan, 1985: 23; Çankaya, 1994: 53, Aktaş, 2002: 160; Zaman, 1997: 244, 298)

597. Ateşler Düşürdün Közüme Benim

Kahpe felek ben neyine karıştım⁴²²
Ateşler düşürdün közüme benim
Karlı dağlar gibi dumanlı başım
Bahar görünmedi gözüme benim

Şu bizim yayladan göçmüş erenler
Ağlar garip garip ikrar verenler
Hanı nerde kaldı bizim yârenler
Küller ekme aşım benim

Der Mahzuni sam yelleri esildi
Yağmurlar yağmadı yere küsüldü
Koyunum ağladı koçum kesildi
Canavar dadandı kuzuma benim (Aktaş, 2002: 128; Zaman, 1997: 220; 479; ÖK93)

598. Yıllardır Başıma Gelen Ne Benim

Bakıyorum akılsız da değilim
Yıllardır başıma gelen ne benim
Önüme gelene gül ikram ettim
Etrafımda kara yılan ne benim

Karınca'nın ayak sesinden bile
Huzursuz olurum söylemem ele
Sabahın köründe çektiğim çile
Kulağıma zurna çalan ne benim

Kendim ile olmadım barışık
Didem sulu sulu yüzüm buruşuk
Zavallı beynime karma karışık
Art ardına gelip dolan ne benim

Eridim Mahzuni karlı dağ iken
Diken doldum salkım salkım bağ iken
Cenazemi kılmadılar sağ iken
Arkam sıra kurban olan ne benim (Çankaya ve Şerif, 2002: 178)

⁴²¹ Zaman, 1997: 244'te 2 ve 3. dize şu şekildedir: "Kana mı boyandı ekmeğim aşım / Düşmanım mı oldu emmim kardaşım"

⁴²² Şiir, Mahzuni Şerif'in TRT "Kim Ne Demiş" radyo programında seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir. Yazılı kaynaklar arasında da bazı dizelerde farklı yazımlar söz konusu olduğu için biz Mahzuni Şerif'in kendi söylemini baz aldık.

599. Dertler Sardı Çevre Yanımı Benim⁴²³

Diyarı gurbette yaban ellerde
Dertler sardı çevre yanımı benim
Dökülüp giderim bunca dillerde
Cendereler sıkar canımı benim

Bulutlar karanlık umutlar bomboş
Kadeh dolu kalmış gelecek sarhoş
Tabipler yabancı tahmini bir hoş
Durmuş bakıyorlar kanıma benim

Felek firar etti kanat germiyor
Ne idim ne oldum aklım ermiyor
Yol kapalı dağlar geçit vermiyor
Marazlar çevirdi önümü benim

Der Mahzuni, yazık yüzü gülmezler
Mazide kurudu, kaldı ölmezler
Bu kadar cahiller, hâlden bilmezler
Sarstı şöhretimi şanıma benim (Zaman, 1997: 494-495; ÖK106)

600. Bir Gün Bırakmadın Peşimi Benim

Kötü kader her gün tuttun yakamı
Bir gün bırakmadın peşimi benim
Anlamadım kasıt mıdır şaka mı
Gülünen kokladın leşimi benim

Sen kimin oğlusun kimin kızıydın
Bana göre ta Şeytan'ın yüzüsün
Kader mi felek mi nasıl yazıydın
Bir gün kaldırmadın başımı benim

Yad ellere menekşesin çiçeksin
Bize gelir çifte nallı köçeksin
Her tarafı kesen sapsız bıçaksın
Kan içinde koydun döşümü benim

Mahzuni Şerif'in hâli taşkala
El içinde başkala ha başkala
İsterim ki iki gözün şaşkala
Koymadın kırmadık dişimi benim (Zaman, 1997: 263; Aktaş, 2002: 183)

⁴²³ Mahzuni Şerif, vefatından kısa bir süre önce 22 Nisan'da (yıl olarak 2000 ya da 2002'de olma ihtimali yüksek ancak net bir bilgiye erişemedik) TRT'nin "Kim Ne Demiş" radyo programına (ÖK106) katılmıştır. Sunucu Ahmet Mortaş'ın "Son Almanya ziyaretinde oradaki tedavi sırasında yazdığın bir şiir var. Onu sesinden almak istiyorum." demesi üzerine Mahzuni Şerif bu şiiri okur.

601. Her Tahtası Bin Ah Çeker, Yattığım Beşik Benim

Ta ezelden inler imiş, feryadı figan ile
Her tahtası bin ah çeker, yattığım beşik benim
Tüm canlıyı seyre düştüm, bin türlü isyan ile
Karıncalar ağlar aştı, yolum dolaşık benim

Düşünen kim, söyleyen kim, söyleten nerde gizli
Aslını ararsan dostum, şu aklım şaşık benim
Bal diye sundular zehiri, kan tükürdüm yıl be yıl
Dudağında feryad akar, ağzım bulaşık benim

Böyle ömür tarlasına keder, sürüp gam ekdim
Eyyüp Nebi'nin derdine en büyük keşik benim
Izdrabı onu bildim, çektim efendim çektim
Çünkü soy adım Mahzuni, öz adım âşık benim (Zaman, 1997: 511)

602. Devlet Kapısında İşim Yok Benim

Adam mıyım hayvan mıyım bilmem ki
Devlet kapısında işim yok benim
Adına var olsun demişler ama
Devlet kapısında işim yok benim

Birisi diyor ki devlettir Allah
Ona göre yasa değil bismillah
Devlet demek ise baskıyla silah
Devlet kapısında işim yok benim

Devlet kapısında çalışan adam
Şüphesiz ki ya oğlumdur ya babam
Benim dayatmayla yoktur merhabam
Devlet kapısında işim yok benim

Ya neden damağı koparır dişten
Gönlüm razı değil böyle gidişten
Devlet vergi alsın verdiği işten
Devlet kapısında işim yok benim

Kefenimi bile bana bırakan
Okula koymayıp canımı yakan
Bileni defedip bilmeze bakan
Devlet kapısında işim yok benim

Mustafa Kemal'i koz edip giden
Onun yavrusunu yoz edip giden
Cahilin gönlünü buz edip giden
Devlet kapısında işim yok benim

Mahzuni Şerif'im hakkım arayım
Dert bir değil bilmem kime varayım
Ben kimim ki devletime yarayım
Devlet kapısında işim yok benim (Çankaya ve Şerif, 2002: 127)

603. Ufak Hesaplarla İşim Yok Benim

Gel gardaş yakamdan götür elini
Ufak hesaplarla işim yok benim
Sana göre hangi mezhep güzeldir
Ufak hesaplarla işim yok benim

Bilmem kitapların hangi sayfası
Yazıyormuş hangi insan tayfası
Bütün karanlığın kopsun kafası
Ufak hesaplarla işim yok benim

Kim geldi de geri kaldı dünyada
Ahireti kimler çaldı dünyada
Biraz düşün neler oldu dünyada
Ufak hesaplarla işim yok benim

Mahzuni Şerif'im coştum kaynadım
Yaşamak güzeldir koştum doymadım
Ben kumarın büyüğünü oynadım
Ufak hesaplarla işim yok benim (Çankaya ve Şerif, 2002: 118)

604. Beylik Gibi Asaletim Yok Benim

Ta ezelden ırgat oğlu ırgatım
Beylik gibi asaletim yok benim
Bulgur yerim kan içerim kime ne
İt yalına şükür karnım tok benim

Höllükte büyüdüm, beşikte yattım⁴²⁴
Emeksiz şerefi sevene sattım
Zehiri zıkkımı memede tattım
Dostlarımdan düşmanlarım çok benim

İliğimden çıkmaz tezek dumanı
Gün oldu aş yaptım çayır çimeni
Çektiğimde kırk yamalı tumanı
Sevgilimdir tüfek benim ok benim

Kardeşim be bir fidan ki kesilince bitmez mi
Dallarında nice kuşlar ötmez mi
Bir yiğide bir kör ocak yetmez mi
Neme gerek kömür benim kok benim

⁴²⁴ Zaman, 1997: 100'de bu dizinin yanında (Bu doğrudur) diye parantez içinde yazı yer almaktadır. Yazar mı Mahzuni Şerif mi not almıştır, bilmiyoruz ancak kendisinin köyde bu şartlarda büyüdüğünü dile getirir.

Mahzuni'yi mengeneyle germişler
Baş ucuna sorgucuyu dermişler
Ölsün diye bana ceryan vermişler
Zencirimi yakar gider şok benim
Başka neyim var ki zincirden başka (Zaman, 1997: 100-101)

605. Yağıyor Başıma Kar Bu Yıl Benim

Ulu dağlar gibi duman içinde
Yağıyor başıma kar bu yıl benim
Ne sözden anlıyor ne hâlden bile
Büküyor belimi (canım) yâr bu yıl benim⁴²⁵

Her yaremde bin çıbanım batıyor
Toplanmış hekimler çalım satıyor
Kur'anlar okusam dosta batıyor
Başıma gelecek (kurban) var bu yıl benim⁴²⁶

Mahzuni bir sözü deyip gidiyor
Geleceğe boyun eğip gidiyor
Gizli bir dert beni yiyip gidiyor
Korkarım yolum bekliyor dar bu yıl benim
(Bekli yolumu bekliyor dar bu yıl benim) (ÖK333)

606. Çeksin Polisini Ardımdan Benim

Benden selam olsun Cevdet Sunay'a
Çeksin polisini ardımdan benim
Ben bu yoldan döner isem kahpeyim
Kimse ayıramaz yurdumdan benim

Berçenek'ten geldim sırtı yorganlı
Şehir şehir gezdim omzu urganlı
Bir gün beni bekler eli dirgenli
Ayıramaz kimse merdimden benim

Ey erenler Hakk'a doğru yolluyum
Ta ezelden böyle belli belliyim
Ona göre şimdi gözü küllüyüm
Bak kimler gelecek ardımdan benim

Mahzuni Şerif'im kaldır bu hâli
Nedir bize bu zalimin vebali
Ufak vücutluyum atom misali
Korkum yoktur beşten dördünden benim (ÖK90)

⁴²⁵ Ses kaydında (ÖK333) muhabbet ortamındaki bir kişi bu ve bazı dizelerde “Ha can, ha can!” “Canını yediğim” şeklinde Mahzuni Şerif'e destek vermektedir.

⁴²⁶ Mahzuni Şerif bu dizeyi söyleyince ortamdaki aynı kişi: “Hayırdır inşallah!”, “Vay vay!” diye Mahzuni'nin dertlerini dinliyor, onu anlayıp sevdiğini belirten ifadelerle onu desteklemiştir.

607. İki Cihan Senin Olsun Sen Benim 1

Muhabbet edelim Ali seninle
İki cihan senin olsun sen benim
Hayrını gör din ile imanın
Hatmi Kur'an senin olsun sen benim

Gül yüzlü sevdiğim düştüm peşine
Merhamet et ne olur didem yaşına
Yandım mah yüzüne hilâl kaşına
Huri gılman senin olsun sen benim

Her sensin diyene eyleme minnet
Başına çalınsın gül yüzlü cennet
Dostluk pazarında olma muhannet
Cümle canım senin olsun sen benim

Mahzuni Şerif'im ereyim dursun
Senin aşkın beni yaksın kavursun
Hasılı bildiğim Merdan Ali'sin
İki cihan senin olsun sen benim (Zaman, 1997: 182-183; Aktaş, 2002: 77)

608. İki Cihan Senin Olsun Sen Benim 2⁴²⁷

Gel pazarlık edek yârim seninle
İki cihan senin olsun sen benim
Kârımı bul imanıyla dininle
Kelam Kur'an senin olsun sen benim

Cennete çalı çek cehennem bana
Yeter ki gerçekten yanayım sana
Gel senet ettirek mührü insana
Tüm asitan senin olsun sen benim

Bölek Zülfikâr'ı çatal yerinden
Sebebini sual edek birinden
Bölüşek Horasan erenlerinden
Kâbe filan senin olsun sen benim

Keselim sıratı kazana çöksün
Olanca katranı çamura döksün
Beraber gülelim cehennem korksun
Nizam kapan senin olsun sen benim

⁴²⁷ Ertekin (2021): 273'te bu şiirin Muhlis Akarsu mahlasıyla kaset olarak yapılsa da Mahzuni Şerif'in defterinde kayıtlı olduğu tarihin Muhlis Akarsu'nun ortaokul öğrencisi yaşlarına denk geldiğini bildirmektedir. Şiirin 1962, Mahzuni Elyazması Defterinde yer aldığı bilgisi verilmiştir.

Ayıp değil midir âdeme mihnet
Başına çalınsin gılmanlı cennet
Söz ver pazarlıkta olma muhannet
Huri gılman senin olsun sen benim

Gaba gavs'ın merdivenin sayalım
Leyletül esrayı şekle koyalım
Artık mihraç gömleğini sayalım
Bütün yalan senin olsun sen benim

Bildiğim Ali'sin, kaçma pazardan
Bektaşî Veli'sin atmam nazardan
Boşuna kurulma ey Şahî Merdan
El baş ten can senin olsun sen benim

Nübüvvetin 'nü'nu senin 'b'e bana
İki huruf kâfi gelir cihana
Gene hükmet Kamber ile Selman'a
Ceddin atan senin olsun sen benim

Mahzuni Şerif'i vereyim dursun
Hoş kıtmirlik yapar ürdükçe ürsün
Hâsılı sevdiğim ayyaş dilbersin
Bütün foyan senin olsun sen benim (Ertekin, 2021a: 273-274)

609. Böyle Zalim İki Yüzlü Yâr Benim

Sevdiğim bu sevdan adalet midir
Böyle zalim iki yüzlü yâr benim⁴²⁸
Bu yaylada ikimizin hakkı var
Neden olsun sümbül senin kar benim
(Lele lele lele)

Bakmaz mısın yüreğimde yanana
Ezelden kurbandır canım canana
Malım mülküm yavrum hayrandır sana
Defol demek yüreğime kor benim
(Lele lele lele)

Mahzuni'yim başım alıp gidemem
Geceler düşümde sensiz yatamam
Seni sevdiğime küsme Fadime'm
Daha nice günahlarım var benim
(Lele lele lele) (Pehlivan, 1985: 30; Zaman, 1997: 303-304)

⁴²⁸ Pehlivan, 1985: 30'da dize şu şekildedir: "Sevdiğim bu sevda adalet midir"

610. Neme Gerek Deli Gönlüm Hoş Benim

(...)⁴²⁹

Neme gerek deli gönlüm hoş benim
Gizli midir açık mıdır bilmiyom
Uğrun uğrun gözlerimden yaş gelir

(Aman aman aman
Aman ah zalım aman)

Nice sevda yaktı benim özümü
Dağlardan çevirdiler düzümü
Bayrak ile yazılan güzümü
Neme gerek bahar benim kış benim

(Aman aman aman
Aman ah zalım aman)

Mahzuni'yim boşa boyun eğmem
Boğup boğup gamlı gönlü değemem
Hüseyinler geçmiş(gelmiş) gitmiş diyemem
Sandınız mı yüreciğim daş benim

(Aman aman aman
Aman ah zalım aman) (ÖK198)

611. Tepemde Dönüyor Binbir Ay Benim

Dağlar sana hayal meyal baktıkça
Tepemde dönüyor binbir ay benim
Şöyle dönüp yıllarıma aktıkça
Anladım ki emeklerim zay benim

Öldürseler benim kanım kınamdır
Ta ezelden dedim canım canandır
Topraklar babamdır dağlar anamdır
Neme gerek asıl benim soy benim

Mahzuni'yim Şah'ın derdine yandım
Derde yananları ahmaktır sandım
Ahret imiş dünya imiş usandım
İhsan Baba dertlerimi say benim (Zaman, 1997: 245; Aktaş, 2002: 162)

612. Her Gece Gönlüme Dol Öğretmenim

Bütün karanlığın ulu güneşi
Her gece gönlüme dol öğretmenim
Kim ki çıkmak ister ömür dağına
Ancak senden başlar yol öğretmenim

⁴²⁹ Ses kaydında (ÖK198) Mahzuni Şerif'in uzun hava olarak seslendirdiği şiirin birinci dizesinin sözleri sesin kısık ve geriden gelmesi nedeniyle anlaşılmamaktadır.

Hep çürüsün sana küfreden diller
Kökten kopsun sana taş atan eller
Senden küçük güzellikler güzeller
Sendeki bir başka hâl öğretmenim

Satır satır düşüncemde kanımsın
Kanımın içinde başka canımsın
Yaradan'dan sonra küçük tanrımsın
Sende hikmet kudret bol öğretmenim

Adaletin A harfini sen yazdın
Zorlukları sen öğrettin sen çözdün
Hesabı keşfettin atomu ezdin
Sana tüm engeller kul öğretmenim

Sen ağlarken ya ben nasıl güleyim
Rehbersiz menzili nasıl bulayım
Eline gönlüne kurban olayım
İşte bir canım var al öğretmenim

Mahzuni sızlanır övgüm az diye
Bana neler çektin oku yaz diye
Gene yatır dizlerine saz diye
Beni ölene dek çal öğretmenim (Çankaya, 1994: 9; Zaman, 1997: 496-497; Aktaş, 2002: 8)

613. Ayrılalı Kırk Yıl Oldu Afşin'im

Dile kolay hasrete boş vermesi
Ayrılalı kırk yıl oldu Afşin'im
Duman duman Binboğa'yı görmesi
Neden böyle hayal kaldı Afşin'im

Ayran Dede köpürerek coş eder
Bir damlası bin gönlü hoş eder
Ashab-ı Kehf dolu derdi boş eder
İnananlar şifa buldu Afşin'im

Atlas'ında kekliklerin sekişir
Düğün olur atlıların takışır
Güzeller cenneti sana yakışır
Neyleyim ki miyat doldu Afşin'im

Dede Baba sana vermiş niyazın
Bir başka güzeldir yazın, ayazın
Varam dedim, varamadım bu yazın
Felek bizi zebun kıldı Afşin'im

Emirli'nin koç yiğidi kor gibi
Arıstıl'ın bıçkın atı tor gibi
Niçin olsun seni sevmek zor gibi
Sana gönlüm nice yıldız Afşin'im

Kader midir yeşilinle solduğun
Bu derede gamlı gamlı kaldığın
Mahzuni'nin sana kurban olduğun
Sen bilmedin, dünya bildi Afşin'im (Çitil, 2020: 15)

614. Şu Dünyada Yolcu Oldum Giderim

Gülüp eylendiğim nazlı dostlarım
Şu dünyada yolcu oldum giderim
Madem boş güründü benim sözlerim
Ben sözümü geri aldım giderim

Sizin belinizi kıranlar yarar
Sizi arkanızdan vuranlar yarar
Yaranıza biber saranlar yarar
Ben kendi doktorum buldum giderim

Sizin için koymuş idim canımı
Sizden aldım şöhretimi şanıma
Vurun vücudumu dökün kanımı
Bir defa dünyaya geldim giderim

Mahzuni Şerif'im söylemez boşa
Ya kuzgun leşedir ya devlet başa
Şerefi kahbeler etsin tamaşa
Ben sazı erkekçe çaldım giderim (AK22)

615. Çırpır Kanadımı Uçar Giderim

Eğer bana gel gel olsa yüceden
Çırpır kanadımı uçar giderim
İsteğim yok gündüz ile geceden
Ben bir Mahzuni'yim naçar giderim (Mezar Taşındaki dörtlük)

616. Bilerek Bilmeden Öter Giderim

Bir bülbül misali yalan dünyada
Bilerek bilmeden öter giderim
Dünya bana düşman olsa da bile
Ben kendi nefsimi çatar giderim

Bilmem ki dünyaya geldiğim niçin
Kaçın ha dostlarım gerçekten kaçın
Dünyada Mevla'nın birliği için
Arı namusumu atar giderim

Karşıdan karşıya bülbül avazı
Bir bülbül getirmez bir koca yazı
Mahzuni Şerif'im ürkek çat sazı
Onun için dosta çatar giderim (Yağız, 1976: 179)

617. Bu Sefer Hakkımız Hak Olsun Derim

Hey benim vatanım, hey benim halkım
Bu sefer hakkımız hak olsun derim
Yıllardır duymadın duy benim halkım
Halkı sevmeyenler yok olsun derim

Biber ile sarılmıyor yaralar
Elli yıldır kan ağladı buralar
Elimizle sürdüğümüz karalar
Gene elimizle ak olsun derim

Cumhuriyet bu partiyle kuruldu
İstiklal Savaşı niye yoruldu
Dememinler altı ilke kırıldı
Altı ok tümüyle ok olsun derim

Körlerin atışı hedef bulur mu
Seksen yıl koşanlar uyur kalır mı
Bir meclis ki Atatürksüz olur mu
Kahpe felek elin çek olsun derim

Ufuktan doğacak yakındır bize
Bereketler yağar güle nergize
Yıllardır seslendim yiğitler size
Savaşta özünüz pak olsun derim

Sökmek üzeredir yakındır şafak
Hedefimiz ulu engeller ufak
Yakışmıyor bize bu hırs bu nifak
Biraz yüreğiniz bek olsun derim

Der Mahzuni aklın topla behemal
Diz dizedir canlar cemal be cemal
Önümüz Mustafa sonumuz Kemal
Önümüz Atatürk tek olsun derim (Öztunç, 2017: 111-112)

618. Yakıp Sinem Kül Eylesen Çekerim

Ne kadar cevretsen billahi inan
Yakıp sinem kül eylesen çekerim⁴³⁰
El bağlayıp divanında her zaman
Ölene dek kül eylesen çekerim

⁴³⁰ Şiir, kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırılan albümün ses kaydından (ÖK368) alınmıştır. Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Esir edip beni dara çektirsen
Katilime hesapsız para döktürsen
Genç yaşımda benim belim büktürsen
Altunlarım pul eylesen çekerim
Ballarımı yal eylesen çekerim⁴³¹

Malım yoktur canım ile alayım
Köle eyle ben yanında kalayım
Kerem eyle senin için öleyim⁴³²
Bu vücudum sal eylesen çekerim

Mahzuni'yim gözüm yaşım döksem de
İnan i ölüme erken gitsem de
Kahır dolu cefaları çeksem de
Senin için yaşam boyu çekerim (Zaman, 1997: 385-386, 403)

619. Korkusuz, Rüyasız Dünya Dilerim

Tarih bin dokuz yüz doksan yılında
Korkusuz, rüyasız dünya dilerim
Dostluk bir elinde bayram kolunda
Döğüşsüz kavgasız dünya dilerim

Uluslar kalkmalı derin uykudan
İçilmeli birlik denen bir sudan
Alevler yer olsun tüfekler fidan
Sınırsız davasız dünya dilerim

Azınlık çoğunluk nereden çıktı
İnsan bir tek iken bunlar hiç yoktu
Tarihi, senlikler benlikler yıktı
Fitneye vefasız dünya dilerim

Bütün insanlığın çabası insan
Kültürlüsü insan, kabası insan
Bebek insan doğar babası insan
İnsana hatasız dünya dilerim

Der Mahzuni insanlıktır gerisi
Okyanus ötesi yahut berisi
Tüm yıkılsın kötülüğün serisi
Doğruya cezasız dünya dilerim (Çankaya, 1994: 22; Aktaş, 2002: 72)

⁴³¹ Bu dize sadece Zaman, 1997: 403'te yer almaktadır.

⁴³² Zaman, 1997: 403'te dize şu şekildedir: "Mahzuni der senin için öleyim"

620. Yağma Yağmur Yâr Beklerim

Arabam kaldı yolda yolda
Yağma yağmur yâr beklerim
Ecel geldi dağ başında
Aslan yürek yâr beklerim⁴³³
(Artar ömrüm zor beklerim)

Havadan hasret yerden ölüm
Aradan yıllar geçti gülüm
Çatlamış kurumuş dilim
Yandı yürek kar isterim

Son ümüdüm bir selamın
Vücuttan çıkmadan canım
Yastığa dökülmüş kanım⁴³⁴
Gel başımda dur isterim

Ecel terim perde perde
Nerde o sevgili nerde
Geçti artık gel mahşerde
Mahzuni'yi gör isterim (Yağız, 1976: 201; Zaman, 1997: 386)

621. Oy Gelir mi Ola Eski Günlerim

Kahpe dünya senin neyin bellidir
Oy gelir mi ola eski günlerim
Tespîh oldum otuz üçüm tükendi
Oy gelir mi ola eski günlerim

Sever idi akıllılar deliler
Derviş anlar ermiş anlar veliler
Kucak açar karşıları valiler
Oy gelir mi ola eski günlerim

Bazan tabîp olup derman yazardım
Arif olup kılı kırktan süzerdim
Bin omuzdan bin omuza gezerdim
Oy gelir mi ola eski günlerim

Ben doğunca sağım solum yoğudu
Hakk'ı seven yârenlerim çoğudu
Yarasını sardıklarım soğudu
Oy gelir mi ola eski günlerim

⁴³³ Zaman, 1997: 386'da dize şu şekildedir: "Akranımı zor beklerim"

⁴³⁴ Zaman, 1997: 386'da 3 ve 4. Dizeler şu şekildedir: "Yerlere döküldü kanım / Mahzuni'yi gör isterim" ve bu dörtlük şiirin son dörtlüğüdür ve şiir eksiktir ya da değiştirilmiştir. Yağız (1976)'da şiirin tamamı olduğu için onu baz aldık.

Mahzuni Şerif'im geçenler hanı
Neyleyim şöhreti neyleyim şanı
Parçalanmış bizim elin insanı
Oy gelir mi ola eski günlerim (Zaman, 1997. 347-348; Aktaş, 2002: 222-223)

622. Oy Gelir mi Eski Günlerim⁴³⁵

Dünya mı kocadı ben mi kocadım
Oy gelir mi eski günlerim...
Üzerimde kara kuşlar dönerdi
Oy gelir mi eski günlerim...

(Garip garip bir köşede inlerim)

Ahınan tufunan ömrüm boyunca
Şımarık olurmuş zalım doyunca
Gülünç olur muymuş kurt kocayınca
Oy gelir mi eski günlerim...

Bizi bilmez akli olmaz deliler
Muhabbette anlarıdı veliler
Merhaba deridi nice valiler
Oy gelir mi eski günlerim...

(Figan eder bir köşede inlerim)

Denizden denize kulaç atardım
Nice bulutlara caka satardım
Bir dev idim nice zehir yutardım
Oy gelir mi eski günlerim... (ÖK207)

623. Niye Gördün Kör Olası Gözlerim

Doğar doğmaz bu dünyanın çamuru
Niye gördün kör olası gözlerim
Doluya çevrilmiş bahar yağmuru
Niye baktın kör olası gözlerim

Katil kulaklarım yardımcı sana
Bakarsın güzelden kötüden yana
Aslanın elinde kalmış ceylana
Niye baktın kör olası gözlerim

Bu yıldızdır, bu güneştir der iken⁴³⁶
Çok çekerim bende bu göz var iken
Bir balına bir ton balık yer iken
Niye gördün kör olası gözlerim

⁴³⁵ Ses kaydında (ÖK207) şiirin dört dördlüğü bulunmaktadır. Mahzuni Şerif şiirini seslendirirken ses kaydı kesilmiştir.

⁴³⁶ Çankaya, 1994: 20'de bu dize şu şekildedir: "Şu yıldızdır, şu güneştir der iken"

Mahzuni dünyaya doysam olmuyor
Yalanı doğruya koysam olmuyor
Seni elim ile oysam olmuyor

Niye gördün kör olası gözlerim (Pehlivan, 1985: 56; Çankaya, 1994: 20; Zaman, 1997: 286; Yağız, 1999: 210; Aktaş, 2002: 65)

624. Evimde Kaygısız Yatmak İsterim

Ben de bir insanım dokunmasınlar
Evimde kaygısız yatmak isterim
Bir insanım çünkü sakınmasınlar
Rahatça lokmamı yutmak isterim

Nerden icat oldu kâğıt banknotu
İsterim herkese olsun bir konut
Az geliyor bana çağdaş kozmonot
Merih'ten öteye gitmek isterim

Hünerin var ise meydanda göster
Bazen ceket giydim bazen de astar
Gönüldür efendim çok neler ister
Bunu bir pazarda satmak isterim

Pisler olur ama hep pis olamaz
Vücuda ihanet nefis olamaz
İnsanoğlu fikri hapis olamaz
Böyle adalete çatmak isterim

Görün ki zalimler bize baş geldi
Bundandır dostlardan bize taş geldi
İnsanlık içinse ölüm hoş geldi
Mahzuni'yi şehit etmek isterim (ÖK131; ÖK176)

625. Ben de Bayramlarda Gülmek İsterim

Şu bayram kimsenin malı değildir
Ben de bayramlarda gülmek isterim
Bana çok gördüler garip sazımı
İnat olsa bile çalmak isterim

Hakk'a hediyem var o da bir serdir
Dediğim bilmeyen insanlar kördür
Gördüm ki zengin mezarı mermerdir
Bir çocuğu olup ölmek isterim

Vura vura beni ömrüm yediler
Arıttılar günahımı yudular
Beni susturamaz dedikodular
Dünyada Mahzuni kalmak isterim
(Haktan intikamım almak isterim) (Yağız, 1976: 186)

626. Engininde Bağı Bostan İsterim⁴³⁷

Karlı dağlar madem benim efendim
Engininde bağı bostan isterim
Medeniyet diye cinsler değişti
Kıllı bacağıma fistan isterim...

Ceyhan suyu aktı aktı buruştu
Yüce dağlar diken ile yarıştı
Kürt'ü Türk'ü Ermeni'si karıştı
Öyle ise Alevistan isterim...

(İsterim dost isterim isterim...
Kürt'ü Türk'ü Alevi'si karıştı
Öyle ise insanistan isterim
İsterim isterim bana gösterin)

Cana gidiyorsan canan Hak canım
Bir aynada cemaline bak canım
Şehitlerin milliyeti yok canım
Bütün şehitlere destan isterim
(İsterim isterim dost isterim isterim...)

Boşuna kaybetmez bülbül yurdunu
Uy dökeyim dedim gönül kurdunu
Bir cahil bilemez Şerif derdini
Kırk bin dil bilen dosttan isterim

İsterim isterim dost isterim isterim...
Cahil bilmez Mahzuni'nin derdini
Şu âlemi bilen dosttan isterim
İsterim isterim dost isterim

N'olur bir gün bana bunu gösterin, dost

(<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

627. Bugün Ölür Yarın Gene Gelirim

Ben Mehdi değilim amma erenler
Bugün ölür yarın gene gelirim
Ya bir ceylan canda ya bir çiçekte
Değişerek başka sene gelirim

Bedenim toprağa girer devrilir
Kemiklerim yuvarların silinir
Katı maddem toz toz olur çevrilir
Rüzgârlara bine bine gelirim

⁴³⁷ Mahzuni Şerif bu şiirini "1970'li yılların sonunda Almanya'nın Darmstadt kentinde Malatya / Kürecikli Atif Demirkaya'nın evinde"ki muhabbet ortamında seslendirmiştir. Ayrıca Mahzuni Şerif, bu şiirini seslendirmeye başlamadan önce muhabbette bulan bir kişiden-büyük ihtimalle Atif Demirkaya'dan- "(...) himmet et." şeklinde himmet istemiş ondan sonra şiirinin sözlerini okumaya başlamıştır.

Böyle emreyledi beni Yaradan
Hep ondaydım bin yıl geçse aradan
Tüm canlı geçecek böyle sıradan
Geleceğe gider düne gelirim

Mahzuni elbette bu handa kalmam
Gelip gitmeklikten usanmam yılmam
Kimseye bilinen misafir olmam
Kalırsam bilimle fene gelirim (Çankaya ve Şerif, 2002: 11)

628. Berçenek'te Körün Birinden İçtim

Sorsalar ki nerden içtin doluyu
Berçenek'te körün birinden içtim
Rüyamda görmedim ak sakallı pır
Ben ezilen alın terinden içtim

Tarih bin dokuz yüz elli senesi
Henüz kurtulurken dost meyhanesi
Yanıp tutuşurken dostluk hanesi
Ben dertlerin orta yerinden içtim

Ar ile namusu bir pula sattım
Böyle bir şerefte yattım ha yattım
Bardağın içine çok zehir kattım
İnan ki zehirin pirinden içtim

İnsan olan insan vurup yarışmaz
İnsan olan sabur ile güreşmez
İnsan oğluna cin şeytan karışmaz
Mahzuni Şerif'in şerinden içtim (Zaman, 1997: 149-150; Aktaş, 2002: 9-10; ÖK103)

629. Komşunun Çulunu Çalma Demiştım

Akıbet belanı dost dost buldun mu Bekir
Komşunun çulunu çalma demiştım
Bir yüzün karadır dostum bir elinde kan
Gidip şu dağlara dal mı demiştım

(Bir yüzün karadır kardaş bir elinde kan
Gidip şu dağlara dal mı demiştım)

Çok tapmıştın kör olası paraya
Beş adam öldürdün kardaş elli liraya
Anayı babayı dostum dizdin sıraya
Beşikleri hedef al mı demiştım

(Anayı babayı dostum dizdin sıraya
Beşikleri hedef al mı demiştım)

Mahzuni der sen de Hakk'ın kuluydun
Fakir fukarayı kardaş gizlice soydun
Eroinler sattın canlara kıydın
Hilton Oteli'nde kal mı demiştım

(Eroinler sattın canlara kıydın
Hilton Oteli'nde kal mı demiştım) (AK23)

630. Alay Etmen İçin Konu Yok Beyim

Ben köylüyüm sülalem de köylüdü
Alay etmen için konu yok beyim
İnsan, insan doğar bütün dünyada
Bunun üçü, beşi, onu yok beyim

Tarih söyler şu dağlara çıkarsan
Geçmişine doğru çıra yakarsan
Avrupa'nın doğusuna bakarsan
Londra, Paris'i, Bonn'u yok beyim

Demeyin ki şehirliler ölmeyiz
Buna rağmen dönüp size gülmeyiz
Heder olmuş bağırmaktan bilmeyiz
İnan ki sesiyin tonu yok beyim

Mahzuni boş gemi bir gün batacak
Batmasa da bir dalgada yatacak
Köy bulunmaz yutturmayı yutacak
İnan saçmalığın sonu yok beyim (Çankaya ve Şerif, 2002: 39)

631. Be Hey Fani Dünya Sana Ne Deyim

Kimi gelir kimi gider haber yok
Be hey fani dünya sana ne deyim
Kimi ağlar kimi güler tadı yok
Arada sürünen bana bana ne deyim

Mahzuni'yem eder yüze gülenler
Dar günde ok ile sinemi deler
Felekten çektiğim vah neler neler
Azrail dolaşır cana cana ne deyim (Yağız, 1976: 203)

632. Dost Dağında Bülbül Öttü Neyleyim

Bakın hey erenler günahım yoktur
Dost dağında bülbül öttü neyleyim
Şu dünyada benim sitemim çoktur
Bir yolcu bağırma çattı neyleyim

Yelkaya'dan bilmez taşa güvenme
İlkbaharı vardır kışa güvenme
Yıldızlar gösterip yaşa güvenme
Âşıklar dost yolunu tuttu neyleyim

Muhabbet bağında gezebilirsin
Bir arıfsın beni sezebilirsin
Elimde başka şey yoktur yüzebilirsin
Sadakat gemisi battı neyleyim

Kimdir bilinmiyor çölün Hüsey(i)n'i
Bir kişi ki temiz tutsa evini
Gel söyle bilmiyom (...) Hüseyin
Başkasının malı tattı neyleyim

Âşığın çok güvenç açar gülleri
Hak'tan başka demez inan telleri
Toprağı üzer mi demir yolları
Bakın hele işim bitti neyleyim

Canan yandı can tükendi cananı
Leyla'ya ermedim gayrı bana ne
Âşığım diyen çok ise sana ne
Gel şöyle bakan yoktur neyleyim

Benim kafir özüm ağlayıp bitti
Güzel olanların meskenin tuttu
Zannettim doğru söz gücüme gitti
Herkes matahını sattı neyleyim

Kâmil olan benliğini eritsin
Cahillerin özlerini çürütsün
Meğer âşık çoktur taşı yürütsün
Hacı Bektaş Veli yetti neyleyim

(Madem âşık çoktur taşı yürütsün
Benim gibileri gitti neyleyim)

Mahzuni Şerif'im inan üşüdüm
Kendi emelime zalim başıdım
Ben o yıldızları evvel taşıdım
Cahiller kendini unuttu neyleyim (ÖK111)

633. Dinleyin Derdimi Dostlar Söyleyim
Gelmiş bahar gitmiş yazlar neyleyim
Dinleyin derdimi dostlar söyleyim
Bir gerçekten haber verin öleyim
Vallah vallah, öleyim billah billah

(Öleyim vallah vallah)

Sabahyıldızları doğup batarken
Güneş, yıldızları, Ay'ı yutarken
İnsanlar kurtulup bülbül öterken
Güleyim vallah vallah güleyim vallah vallah...

(İnsanlar kurtulur şafak doğarken
Ömrümde bir kere olsun
Güleyim vallah vallah
Güleyim billah billah)

Her zaman gelmiyor neden bir bayram
Bizden ayrı değildir Hazreti Kur'an
Bütün insanlık adına bir kere kurban
Mahzuni Şerif'i vereyim vallah vallah

(Vereyim billah billah
Vereyim vallah vallah
Vereyim vallah) (ÖK228)

634. Âdem miyim Hayvan mıyım Ben Neyim⁴³⁸

Dünya kâinattan kopup gelirken
Âdem miyim hayvan mıyım ben neyim
Âdem ile Havva vücut bulurken
Cennet miyim Şeytan mıyım ben neyim

İdris Nebi biçer iken hülleyi
Yüksekten geçerken insanlık payı
Muhtacı aşarken ulu deryayı
Gemi miyim kaptan mıyım ben neyim

Döküldü gazelim çürüdü bağım
Yıllar evvel göçmüş köyüm bucağım
Bugün doğdum varım yarın da yoğum
Aradaki yalan mıyım ben neyim
Kimler akıllanmış kimler bunamış

⁴³⁸ Mahzuni Şerif, muhabbet ortamındaki ses kaydında (ÖK130) şiirin bazı dizelerini değiştirerek şu şekilde okumuştur:

“Şu dünya güneşten kopup gelirken / Âdem miyim hayvan mıyım ben neyim
Âdem ile Havva vücut bulurken / Cennet miyim Şeytan mıyım ben neyim... (Şaşkınlım, ben neyim...)
İdris Nebi biçer iken hülleyi / Yukardan geçerken insanlık yayı
Nuh Naci aşarken ulu deryayı / Gemi miyim kaptan mıyım ben neyim... (Şaşkınlım, ben neyim...)
Ölmüş insanlara ağıt olur mu / Bir toprak olmadan dağıt olur mu?
Yaradan'ın sözü kâğıt olur muyum / Kâğıt mıyım Kur'an mıyım ben neyim... (Şaşkınlım, ben neyim...)
Eridi gazelim döküldü bağım / Kesilmedi boğaz yok idi yağım
Bugün doğdum amma yarın da yoğum / Aradaki yalan mıyım ben neyim (Şaşkınlım, ben neyim)
Meydanlardan kaçmaz er oğlu erler / Erleri ne bilir kör oğlu körler
Bana bu dünyada Mahzuni derler / Mervan mıyım Merdan mıyım ben neyim (Şaşkınlım, düşkünüm, perişanım
ben neyim)”

Eyüp derde düşmüş cahil kınamış
Halil İsmail'i boşa sınamış
Kasap mıyım kurban mıyım ben neyim

Aramızda yatar er oğlu erler
Erleri ne bilir kör oğlu körler
Bana bu ellerde Mahzuni derler
Merdan mıyım Mervan mıyım ben neyim

Şaşkınım düşkünüm perişanım ne hâldeyim
Arıyorum soruyorum kendimi
Ben kimim ben neyim (Zaman; 1997: 91; Aktaş, 2002: 122-123)

635. Kuru Lafla Sürülmez ki Süreyim

Kolay değil şu dünyanın âlemi
Kuru lafla sürülmez ki süreyim
Tutup da nefsimi idam kararı
Vicdan vardır verilmez ki vereyim

Bir adam belledim yalan yoldaşı⁴³⁹
Ne kadar zor olur ahbabın taşı⁴⁴⁰
Erciyes Dağı'nda uçan bir kuşu
Kör gözünen vurulmaz ki vurayım

Irmak coşkun akar deniz dalgalı⁴⁴¹
Toprak mübarektir altun pahalı
Tabansız odama çul ile halı
Bir cakayla serilmez ki sereyim

Kalmadı dizimin gayri dermanı⁴⁴²
Ekin ekim yapamadım harmanı
Suçum yokken beyler vermiş fermanı
Dost Mahzuni vurulmaz ki vurayım
(Tatlı candır vurulmaz ki vurayım) (Yağız, 1976: 172; Pehlivan, 1985: 52; Zaman, 1997: 174; 283-284; Aktaş, 2002: 59; ÖK175)

636. Mevla'ya Şükür ki Eşek Gibiyim

Sırtım bozuk yüküm ağır yol çamur
Mevla'ya şükür ki eşek gibiyim
İzzetim semerdir vur utanma vur
Mevla'ya şükür ki eşek gibiyim
Aklım softalarda inadım inat

⁴³⁹ Bu dize sadece Zaman, 1997: 174 ve Aktaş, 2002: 59'da "İçime akıyor gözümün yaşı" şeklindedir.

⁴⁴⁰ Yağız, 1976: 172'de dize şu şekildedir: "Ne kadar zor imiş ahbabın taşı"

⁴⁴¹ Zaman, 1997: 174 ve Aktaş, 2002: 59'da bu dördlük yoktur.

⁴⁴² Yağız, 1976: 172 ve Zaman, 1997: 284'te dördlük şu şekildedir: "Tükendi dizimin gayri dermanı / Tane ekim yapamadım harmanı / Suçum yoktur beyler vermiş fermanı / Dost Mahzuni vurulmaz ki vurayım" Son üç dize; Mahzuni Şerif'in Fikret Otyam ile muhabbetindeki ses kaydında (ÖK175) seslendirdiği gibi düzenlenmiştir.

Dur demem ben doyasıya odun at
Umurumda değil batsa kâinat
Mevla'ya şükür ki eşek gibiyim

Torbama ne koyarsa yerim sahibim
Ahır yarasına olmaz lam ü cim
Eşekliğin tadı nedir bilen kim
Mevla'ya şükür ki eşek gibiyim

Benim için kucak açar kırlarım
Keyfim suyum, sıpam için zırlarım
Yükümün şerefi diz çamurlarım
Mevla'ya şükür ki eşek gibiyim

Eşeğin tadı aslanda olsa
Zulmüne küfreder semere gelse
Of demem dünyada bir nalım kalsa
Mevla'ya şükür ki eşek gibiyim

Mahzuni diyorlar bir sahibim var
Bazan sırtlar beni bazan yük atar
Hep benim cinslerim gevişsiz yutar
Mevla'ya şükür ki eşek gibiyim (Zaman, 1997: 330; Aktaş, 2002: 205)

637. Sanki Bir Kayadan Doğmuş Gibiyim

Ana baba hısım akran neyimiş
Sanki bir kayadan doğmuş gibiyim
Denizler karalar boşa büyümüş
Ben de bir damladan yağmış gibiyim

Bir zaman oturdum boynumu büktüm
Hayat bir hiç imiş bıktım ha bıktım
Ben kendi aklımca dünyayı yıktım
Aslında bir taşa değmiş gibiyim

Kel başımı çok tarağa tarattım
Susuz çiftliğimde pirinç ürettim
Eminim ki neler neler yarattım
Beni yaradana sövmüş gibiyim⁴⁴³

Bir göl idim bir tarafa akmazdım⁴⁴⁴
Bir gül idim yabancıya(?) kokmazdım
Şu dünyada Azrail'den korkmazdım
Karıncaya boyun eğmiş gibiyim
Mahzuni'yim bir anadan doğmadım

⁴⁴³ Mahzuni Şerif, ses kaydında (ÖK139) bu dizeyi ilk olarak “Kendi eserime sövmüş gibiyim” şeklinde okumuş tekrar olarak da “Beni yaradana sövmüş gibiyim” şeklinde okumuştur.

⁴⁴⁴ Bu dördlük sadece ses kaydında (ÖK139) yer almaktadır.

Ben benden başkaya boyun eğmedim⁴⁴⁵

Koskocaman bir dünyaya sığmadım

Bir fındık içine sığmış gibiyim (Yağız, 1976: 112; Pehlivan, 1985: 58; Çankaya, 1994:35; Yağız, 1999: 74; Aktaş, 2002: 117-118; Zaman, 1997: 287-288; ÖK139)

638. Yağmuru Dökülmüş Bulut Gibiyim

Doğma güneş doğma kara bahtıma

Yağmuru dökülmüş bulut gibiyim

Analı babalı öksüz misali

Sonsuz bir yolcuya umut gibiyim

Gidenler gitmiştir gelen gelene

Canım kurban olsun hâlden bilene

Toprağı sarmışlar kara yılana

Ben onun karşıtı bir put gibiyim

Mahzuni Şerif'im hey gidi âlem

Kıyamete kadar söylenir çilem

Bana akıl verme, saki ne bilem

İçmişem sarhoşum kirpit gibiyim (Yağız, 1976: 157; Zaman, 1997: 242; Aktaş, 2002: 158)

639. Yalan ile Divan Duran Ben miyim

Niye küstün Antep Maraş illeri

Yalan ile divan duran ben miyim

Kesilesi yalancının dilleri⁴⁴⁶

Hakk'ın kullarını kıran ben miyim

Ocak mı batırdım saray mı yıktım

Kimi dolandırdım evini yıktım

Ben ne çektim ise aşkımdan çektim

Hak deyip de adam vuran ben miyim

Şikâyet eyledim Merdan Ali'ye

Kör topala güler bilmem ki niye

Gönüldür aldanmaz ağaya beye

Hakk'a sövüp ikrar veren ben miyim

Mahzuni'yim gelmiş oldum Maraş'a

Sevdim diyenlerden tutuldum taşta

Fadime'den doğan iki güneşe

Kerbela'da tuzak kuran ben miyim (Yağız, 1976: 175; Pehlivan, 1985: 53; Zaman, 1997: 284-285)

⁴⁴⁵ Bu dize, Mahzuni Şerif'in ses kaydında (ÖK139) seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

⁴⁴⁶ Yağız, 1976: 175'te dize şu şekildedir: "Kesilesi yalan canın dilleri"

640. Sevgilim Meçhuldür, Ben Mahzuni'yim

Kırk makam dört kapı haktır ise de
Sevgilim meçhuldür, ben Mahzuni'yim
Dört mezhepten ayrı yok ise de
Her şeyim bir kuldur ben Mahzuni'yim

Din iman el için, bir bana göre
Secdeden uzağım bağlanmam pire
Kimse karışmasın bendeki sırra
Sultanım yoksuldur ben Mahzuni'yim

Ne puta taparım güzelin seçip
Ne şeyh misalियim serimden geçip
Camide saf tutmam elimi açıp
Tekbirim akıldır ben Mahzuni'yim

Mahzun Muhammed'i böyle söyledi
Bin lanet ... beni öv dedi
Bana bağlan ... sev dedi
Elesti bir ... ben Mahzuni'yim

Osman'ım elâlem mezheple şaşmış
Misgalini zerre zerre bölüşmüş
Mahzuni tek kalıp bir bana düşmüş
Ne güzel usuldür ben Mahzuni'yim

Vakti şartı beş eylemiş başkası
Güle güle yapsın bulduysa hası
Pir bulup hü çekmek Mahzun'un nesi
Herkesçe batıldır ben Mahzuni'yim

Kesseler başımı oysalar gözüm
Menzilim Muhammed Mahzuni izim
Bir pul etmese de muhayyer sözüm
Urubası şaldır ben Mahzuni'yim

Arapça Kur'an'ı Türkçe severim
İncil haricinde İsa överim
Zebursuz Davut'la demir döverim
İkiliği kaldır ben Mahzuni'yim (Ertekin, 2021a: 182)

641. Hak Yaratmış Tüm Âlemi, Bu Deniz Toprak Bizim

Kim derse ki dünyayı ben yarattım, benimdir
Hak yaratmış tüm âlemi, bu deniz toprak bizim
Her kusurda insan eli her güzellik senindir
Her karanlık bizden doğar gelecek şafak bizim

Bizi mabutsuz belleme aklın ermez ey sofu
Birlik meydanında şükür, yüzümüz apak bizim
Şerrin sonu hayır ile umut kesme Mahzuni
Tüm yolların kavuştuğu kardeşli kavşak bizim (Aktaş, 2002: 232)

642. Uzun Uzun Yollar Bizim

Giderim diye ağlama (Yâr yâr deli misin)⁴⁴⁷
Uzun uzun yollar bizim
Açılmış bizi bekliyor
Sizi saran kollar bizim

At ölünce meydan kalır⁴⁴⁸
Yiğit ölünce şan kalır
İnsan toprak olur amma
İnsanlık her zaman kalır

Üzülür karalar giyen
Yaşar biraz ölmem diyen
Elli sene yol bekleyen
Eli bağlı kullar bizim

At ölünce meydan kalır
Yiğit ölünce şan kalır
İnsan toprak olur amma
İnsanlık her zaman kalır

Mahzuni'yim Hakk'a uyar
Yarım yolcu yoldan cayar
Şerif gider Ali'si var
Oğul veren ballar bizim

At ölünce meydan kalır
Yiğit ölünce şan kalır
İnsan toprak olur amma
İnsanlık her zaman kalır (Pehlivan, 1985: 25; Zaman,1997: 261-262, 299; Aktaş, 2002: 181)

643. Bilmem Neye Gider Hâlimiz Bizim

Gözü çikasıca yalan dünyada
Bilmem neye gider halımız bizim
Gücümüz yetmiyor ağaya beye (oy oy)
Dört yanından kırık belimiz bizim (oy oy)

⁴⁴⁷ Mahzuni Şerif, albümünde parantez içindeki tekrar öbeğini, şiirin her dizesinin sonunda okumaktadır ve şiirin adı da "Deli misin Yâr"dır.

⁴⁴⁸ Şiirin nakarat kısımları Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği hâlidir.

Belirsizdir vatanımız yurdumuz
Yedi kuzumuzu zalım kurdumuz
Tükenmez efendim bizim derdimiz (of of)
Dertli dertli çalar telimiz bizim (of of)

Bilmem ki erenler ne oldu bana
Sözüm geçmez Mervan oğlu Mervan'a
Beni şah etseler iki cihana (of of)
Berçenek'ten doğar elimiz bizim (of of)

Değmen cahillere bana küssünler
Bozacaksa şu gönlümü bozsunlar
Bir başım varıdı onu kessinler (of of)

Hakka doğru yolumuz bizim
Dosta doğru gider yolumuz bizim (of of)
(<https://www.youtube.com/watch?v=cpjMTmSIJGE>, 20.12.2021, 23.19'da alınmıştır.)

644. Cemalım Hak Cemalıydı Cennetü Âlâ Oldum

Ben âdemden gayrıya secde etmedim zinhar
Cemalım Hak cemalıydı cennetü âlâ oldum
Nice bin yıl semalarda Mecnun kaldım ahuzar
Kendi vücudum çöl edip kendime Leyla oldum

İnli cinli düşüncemde sadece hayal idi
Bir lahza Hak'tan ayrılmak bir ulu zaval idi
Sülbi Haydar'a inanmak evladu ayal idi
Sinemi ateşe yakıp nesli Kerbela oldum

Murtaza'nın hasretinden damla damla eridim
Asırlardır gökyüzünden deryalara yürüdüm
Nesimi'yle inledim Enel-Hak'la çürüdüm
Öyle bir girdaba varıp Hüda'yla hüda oldum

Ant olsun ki güvenmedim cühelanın şerrine
Mürşidi kâmile vardım ummandaki derine
Tövbeler olsun yobazı koymam insan yerine
Kendimi bildikten beri bunlara bela oldum

Bunca körler pazarında rehber arayım dedim
Cahil ile yoldaş olup Hakk'ı sorayım dedim
Ben Muhammed dergâhına suçsuz varayım dedim
Adım Mahzuni söyleyip böyle beyhude oldum (Öztunç, 2017: 101-102)

645. Ben Karayalçın'a Danışman Oldum⁴⁴⁹

Bakın şu başıma gelen işlere
Ben Karayalçın'a danışman oldum
Toplayıp getirdim çoluk çocuğu
Ben Karayalçın'a danışman oldum

Sözler verdi kardaş kardaş konuştu
Erhan'ınan Talib'inen buluştu⁴⁵⁰
Ne yüzümü gördü ne de danıştı
Ben Karayalçın'a danışman oldum

Birsen Hanım derler özel kalemi
Murat Bey'e yetiştirmez selamı
Geldim Ankara'ya buldum belamı
Ben Karayalçın'a danışman oldum

Murat kardaş sen değerli insansın
Niye diyorsun ki başkası yansın
Dönen dolaplara düşen utansın
Ben Karayalçın'a danışman oldum

Mahzuni Şerif'im asırlar yaşar
Beş yıllık insanın aklına şaşar
Demokrat adama saygınlık düşer
Ben Karayalçın'a danışman oldum (Zaman, 1997: 399; Öztunç, 2017: 92; ÖK12)

646. Gülmedim Cihanda Bir Dem Nice Perişan Oldum⁴⁵¹

Ne zaman ki Murteza'ya bağladım bu gönlümü
Gülmedim cihanda bir dem nice perişan oldum
Hikmetinden tazelandım nice esti nevbahar
Günüm geçti ahuzardan bazı nevcivan oldum

Şirretinden zedelendim bivefa biayarın
Cahilinadan elinden Şeytan'a kurban oldum
(Hü hü ya Ali, hü hü ya Veli, hü hü)
Mümkün müdür bir münafık sırrın bilsin (Haydar'ım Haydar'ım
Perişan kıldım gönlümü derde bezirgân oldum

Bedasane verdim özüm etmedi bir parayı
Sonunda ben bana kaldım kendime seyran oldum
Daha elifi bilmeden okudum Bakara'yı (hü hü)
Beyhuda hafızikelam beyhuda Kur'an oldum

⁴⁴⁹ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekilde düzenlenmiştir.

⁴⁵⁰ Öztunç, 2017:92'de dize şu şekildedir: "Berhan "inen talip" inen buluştu"

⁴⁵¹ Kaynak Kişi Okan Topaloğlu'nun kanalında yayınlanan bu eseri, Âşık Meftuni Topçu, Okan Bey'e ulaştırmıştır. Özel ses kaydı olan bu kaydın hangi tarihte ve nerede çekildiğine dair bir bilgiye ulaşamadım.

Hatundan doğmadan evvel rahimi rahman idim
Katre ile vücut buldum ukbâya mihman oldum
Nazar kıldım mahlukatı yoktur âdemin dengi
Secde kıldım hakine ben veçhine hayran oldum

Ey Mahzuni çarkı devran zahire baki değil
Bugün geldim mihman isem yarın da pünhan oldum
Gâhi zulm ile abadım gâhi hakiyle yeksan
Gâhi noktayı cihanım gâhi de noksan oldum

(<https://www.youtube.com/watch?v=96ooF4UlsR8>; 01.01.2022, 18.40'ta alınmıştır.)

647. Neden Ben İhtiyar Oldum

Daha anamdan doğmadan
Neden ben ihtiyar oldum
Yedi yaşıma değmeden
İhtiyar oldum ihtiyar oldum

Ey doktor bana acıma
Elin vurma ilacıma
Ak düştü siyah saçıma
İhtiyar oldum ihtiyar oldum

Adımı dillere yaydın
Söz verdin de geri caydın
Ey sevgili gözün aydın
İhtiyar oldum ihtiyar oldum⁴⁵²

Mahzuni Şerif bilmeden
Yorulur bu yola giden
Yetmiş yaşlı çocuğum ben
İhtiyar oldum ihtiyar oldum⁴⁵³ (Yağız, 1976: 145; Pehlivan, 1985: 47; Zaman, 1997: 281; Aktaş, 2002: 145-146)

648. Aradım Derdime Dermanı Buldum

Düşmüştüm yanarken deli diyerek
Aradım derdime dermanı buldum
Arkaya bakarak boyun eğerek
Serbest olduğuma fermanı buldum

Eyvallahım çoktur sevdiğim sana
Aradığım şifayı vermişsin bana
Gözlerin benziyor mahi tabana
Yüzünde mektebi irfanı buldum

⁴⁵² Zaman, 1997: 281'de şu şekildedir: "Neden ben ihtiyar oldum"

⁴⁵³ Zaman, 1997: 281'de şu şekildedir: "Neden ben ihtiyar oldum"

Leylü nehar olsun eviyin taşı
Dahi tükenmesin ekmeği aş
Odları söndürsün gözüyün yaşı
Ben de senin gibi sultanı buldum

Eyvallah sevdiğim gevheri mahar
Haberin yok fakat sende çok şey var
Böylece kapalı kalmaz ya zahar
Kalbinde şefkatli pünhanı buldum

Bir kadehle düşmanımı öldürdün
Turabım ben sana beni kaldırdın
Ne mutlu ki seyrettirip yandıran
Külünü seyrettim püryanı buldum

Ben beni sen seni hep gördüm bende
Ruhumsun inan ki neler var sende
Hicran ile sızlanırken veremle
Aradım Afşin'de lokmanı buldum

Turablar turabda görür yerini
Turab bilir maşukunun sırrını
Benimle yoldaş kıl yüzün nurunu
Çayında mekteb-i irfanı buldum

Biz gibi dünyada kavuşan yoktur
Biz biziz inan ki bizdeki haktır
Ben gibi dünyada Mecnunlar çoktur
Bir cefa çekmeden Leyla'mı buldum

Muhammed Ali'ye yapmadı böyle
Allah kullarına yaptı mı söyle
Şaşma turbalıktan yürü gel öyle
Leyla'sın, Leyla'yım, Mevla'mı buldum

Her yerde hep sana çağırdım inan
İNmez imiş harap atına binen
Cevretme bendene ey güzel canan
Dibinde yüzdüğün ummanı buldum

Bir deli olmuşum senin elinden
Ölsem bile geçmem ben bu yolundan
El düşünden emer ben de salından
Ben onun tozunda şifamı buldum

Hakikaten senin ismin bu mudur
Yoksa boz bulanık coşkun su mudur
Eyvallah mı brava mı Hu mudur
Ben bu sözlerinde bir mani buldum

Yükseklerde esen deli yel misin
Enginlerde gezen harap kul musun
Yakıp da geçici coşkun sel misin
Gözüyün yaşında Hurman'ı buldum

Diken misin har dalı mı gül gibi
Feryadı tükenmez bir bülbül gibi
Yaralansam bakmaz mısın el gibi
Bir el uzatışta merhemi buldum

Yeter ey Mahzuni ölüsün hani
Nerelere attın ne yaptın canı
Bırak da göreyim mektep irfanı
Kudreti hayalde hülyanı buldum (Ertekin, 2021a: 115-117)

649. Güzel Selamına Kurban Olduğum⁴⁵⁴

Bana selam gelmiş Gümüşhacı'dan
(Yavrum oy gülüm oy pirim oy)
Güzel selamına kurban olduğum
(Gülüm oy canım oy yavrum oy)

Çok çekilmiş(?) o Güruhu Naci'den
Dertli kelamına kurban olduğum
(Datlı kelamına kurban olduğum
Gülüm oy canım oy yavrum oy)
(...) (ÖK121)

650. Ulu Kervanına Kurban Olduğum

Çıktım yüce dağı seyran eyledim
Ulu kervanına kurban olduğum
Şu benim zavallı gönül tahtımda
Demi devranına kurban olduğum

Sümbül gibi bir kayada nazlanırım
Koklamadan sızlanır ha sızlanırım
Kimse bilmez yüreğimde gizlerim
Bütün bühtanına kurban olduğum

(Haydar bilir yüreğimde gizlerim
Bütün bühtanına kurban olduğum)

⁴⁵⁴ Ses kaydında (ÖK121) şiirin sadece ilk dördlüğü bulunmaktadır.

Mahzuni Şerif'im hakla deliyim
Deli oldum şaşırılmışım yolumu
Kime alamaz ki gönül hâlîmî
Pazar seyranına kurban olduğum

(Kimse alamaz ki gönül halımı
Pazar sabahına kurban olduğum) (ÖK173)

651. Kuru Topraklarına Kurban Olduğum

Gittim Akarçay'ı seyran eyledim
Kuru topraklarına kurban olduğum
Tokat'ın yaylası Almus'un özü
Yeşil yaprağına kurban olduğum

Cennetten sızarak bir göl serilmiş
Etrafına bin güzellik verilmiş
Sanki Kul Himmet'im kalkmış dirilmiş
Ala şafağına kurban olduğum

Düğün olur pehlivanlar derilir
El ele güzeller halay kurulur
Yeşil düzlüğünde çapa vurulur
Bostanı bağına kurban olduğum

Der Mahzuni Şerif, Tokat diyarı
Toprağı bal olmuş insanı arı
Bir daha göreydim akar çayları
Taşına dağına kurban olduğum (Zaman, 1997: 153-154; Aktaş, 2002: 23; Doğan, 2009: 146)

652. Boş Boşuna Kendin Yorma Doktorum

Her sancı neşterin harcı değildir
Boş boşuna kendin yorma doktorum
Hiç duydun mu dermanı dert olanı
Gülüp geçeceksen sorma doktorum

Bir şeyim yok bedenimle ilgili
Başka yerden çalar tehlike zili
Ne hançer yarası ne düşman eli
Tutmaz çünkü sargı sarma doktorum

Solunda yüksekte biraz midemin
Üstünde sızladı bir yerim demin
Dermanını bulmadığım âdemin
Karşısında bıyık burma doktorum

Mahzuni kim için kime postasın
Anladım ki sana değil dostasın
Ben mi bir deliyim sen mi hastasın
Gel şu hatırımı kırma doktorum (Çankaya ve Şerif, 2002: 18)

653. Ağustos Ayında Kış Bekliyorum

Zaman mı yoruldu ben mi hızlıyım
Ağustos ayında kış bekliyorum
Ömür deryasını kaptan terk etti
Dönecek gemiyi boş bekliyorum

Yine ufuklarda kızıl bir hüznün
Tükenmeye doğru dermanı gözün
Ömür postasına verdiğim sözün
Zarfına gam kapatıp hoş bekliyorum

Aylar yıllar geçti hayli yol aldı
Nice çiçek koktu nicesi soldu
Gerçeğin yeşili tabanda kaldı
Son tepeye çıkmış kuş bekliyorum

Mahzuni giderim geldim de nerden
Otlar biter kurur geçtiğim yerden
Ardımdan hasretle bakan gözlerden
Belki birkaç damla yaş bekliyorum (Çankaya, 1994: 11; Zaman, 1997: 498-499)

654. Yavrum, Yavrum, Yavrum, Yavrum

Anan bir vefasız çıktı
Yavrum, yavrum, yavrum, yavrum
Bu ayrılık beni büktü
Yavrum, yavrum, yavrum, yavrum

Tatlı sesin görmeyim mi
Yavrum sana ermeyim mi
Bir busecik vermeyem mi
Yavrum, yavrum, yavrum, yavrum

Yoluna koymuşum canı
Hani senin anan hani
İstemem öksüz olmanı
Yavrum, yavrum, yavrum, yavrum

Bıktım ben canımdan bıktım
Bilmeden kendimi yaktım
Bu gözümü görecektin
Yavrum, yavrum, yavrum, yavrum

Selam söylen Emrah'ıma
Ben dayandım ban ahıma
Emanetin Allah'ıma
Yavrum, yavrum, yavrum, yavrum

Mini mini yüzlerin var
Anan gibi gözlerin var
Harap evde izlerin var
Yavrum, yavrum, yavrum, yavrum

Bakışların bana candır
Âşık özünde yanandır
Mahzuni gene babandır
Yavrum, yavrum, yavrum, yavrum (Yağız, 1976: 55-56)

655. Dünyalar Kaldıkça Kalasın Yavrum

Dünyalar tatlısı insan meleği
Dünyalar kaldıkça kalasın yavrum
Bir gün incinmedim, bir gün kırmadım
Hak indinde melek olasın yavrum

Hiç görmedim yalan dolan bilmezsın
Okkalık altınsın boşa gülmezsın
Gizli akar göz yaşını silmezsın
Bu onurun feyzin alasın yavrum

Senin gibi bir can vermiş Hak bana
Ben nasıl teşekkür etsem anana
Bütün güzellikler az gelir sana
Gönlüm bilmem neyi dilesin yavrum

Gönlümün ışığı bulunmaz ayda
Ne şükür ki benden olmuşun peyda
Mahzuni Baba'nın sümbülü Şeyda
Baba kurban olsun bilesin yavrum (Çankaya ve Şerif, 2002: 181)

656. Niye Geri Dönüp Geldin Yunus'um

İki çuval buğday yetmez mi sana
Niye geri dönüp geldin Yunus'um
Madem sende bir sen var senden içeru
Bunu kim öğretti bildin Yunus'um

Seni yakan usta beni de yaktı
Külümü süsleyip bana bıraktı
Derbeder ol diye bir şöhret taktı
Şükür sen ölmeden öldün Yunus'um

Yılanlar hak deyip sence sürünür
Çok ballar zehirden kılıf bürünür
Sen bir derya idin dibin görünür
Berrak yağmur, berrak seldin Yunus'um

Mahzuni Taptuk'a taptım taşırđım
Karanlıktım ışık aldım ışıldım
Bir hayli dolaştım hayli şaşırđım
Kim bilir ne kadar güldün Yunus'um (Çankaya ve Şerif, 2002: 14)

657. Görmeyen Göz Bakışır mı Be Dostum

Şöyle adam gibi düşünsen eğer
Görmeyen göz bakışır mı be dostum
Cahil meclisinde aklın işi ne
Çöl balığa yakışır mı be dostum

Gel kara okuma beyaz yazıyı
Tavşana kaç deyip salma tazıyı
Cennete koysalar kurdu kuzuyu
Düşman olur takışır mı be dostum

Bilirsin ki sapın kesmez keseri
Düşmanlıklar ikiliğin eseri
Mahsuni dost diye verdim bu seri
Hak ile Hak çakışır mı be dostum (Çankaya ve Şerif, 2002: 73)

658. Bari Bundan Sonra Gülmez mi Dostum

Yıllar yılı gülmez oy benim yüzüm
Bari bundan sonra gülmez mi dostum
Çok Süleyman geldi yalan dünyaya
Yeni bir Süleyman gelmez mi dostum...

Elbette bir olur can ile canan
Var mı ola biz gibi ateşe yanan
Bunca çiçekleri yaktı bahçıvan
Bir günde kendisi solmaz mı dostum...

Mahzuni Şerif'im Hak'ta kalacak
Neyleyem erenler oldu olacak
Nasıl olsa dört milyar da ölecek
Sanki dört hergele ölmez mi dostum...

(<https://www.youtube.com/watch?v=FnXeVu988YE>, 16.12.2021, 00.15'te alınmıştır.)

659. On İki İmam Kuluyum
(...) ⁴⁵⁵

Mahzuni Şerif deliyim
On İki imam kuluyum
Ben günahkâr Ali'yim

Fadime anaya düştüm (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>,
28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

660. Peңesi Kırılmış Kuzguna Döndüm

Bu yaylanın mor kanatlı kuşuydum
Peңesi kırılmış kuzguna döndüm
Turnaların katarının başıydım
Sürüsün kaybetmiş bozguna döndüm

Biriken damlalar kan oldu aktı
Harmanın üstüne yıldırım çaktı
Dağıldı kervanım dostlar bıraktı
Karınan tipide ezgine döndüm

Der bire Mahzuni sarardım soldum
Dertli turnam ile bir yuva kurdum
Türkmen ellerinde eğlendim kaldım
Yolumu Antep'e gezgine döndüm (Zaman, 1997: 265; Aktaş, 2002: 185)

661. Geceleri Bölüp Seni Düşündüm

Kolumda kelepçe boynumda zincir
Geceleri bölüp seni düşündüm
Gözlerimden bir ışık diye ⁴⁵⁶
Acı acı gülüp seni düşündüm

Kanlı dudak bölük bölük heceler
İnim inim benim gibi niceler
Yavrum doğar diye bazı geceler
Yüz bin defa ölüp seni düşündüm

Bir düdük çalındı belli belirsiz
Uyandım uykudan gözlerim fersiz
Bir surun içinde lekesiz kirsiz
Suçlu gibi gelip seni düşündüm

⁴⁵⁵ Mahzuni Şerif, "1970'li yılların sonunda Almanya'nın Darmstadt kentinde Malatya / Kürecikli Atif Demirkaya'nın evinde" bulunduğu muhabbet ortamındaki ses kaydında bu şiiri seslendirmiş ancak ses kaydında şiirin sadece tek dördlüğü kaydedilmiştir.

⁴⁵⁶ Zaman, 1997: 500'de dize şu şekildedir: "Bağlı gözlerimden bir ışık diye"

Bir yolcuym Hak'tan ayrı gidemem
Sus diyorlar bana kime ne demem
Kara günler gelir geçer Fadime'm
Ben Mahzuni olup seni düşündüm (Çankaya, 1994: 58; Zaman, 1997. 322; 500-501;
Aktaş, 2002: 197-198)

662. Onu Her Gün Diri Gördüm

Ben ağlamam On Kasım'da
Onu her gün diri gördüm
Ölene dek göreceğim
Doğalıdan beri gördüm

Halka vermişti canını
Hak'tan almış unvanını
Atmış Osmanlı şanını
Samsun'da bir eri gördüm

Matemin doyurmaz beni
Minnetim kucaklar seni
Bize cennet gibi yeni
Verdiğin eseri gördüm

Ulu Ata'm inan buna
Düşkünler hayrandır sana
Mazlum milletler adına
Sendeki zaferi gördüm

Ne hikmet varıdı sende
Güneştin doğdu cihanda
Bin yılların ötesinde
El bastığın yeri gördüm

Mahzuni yoluna düştüm
Nice nice engel aştım
On Kasım'da kaybetmişim
Daha şimdi geri gördüm (Çankaya, 1994: 16; Zaman, 1997: 163-164; Aktaş,2002: 37-38)

663. Nasıl Yol Yaptınsa Ordan Yürüdüm⁴⁵⁷

Tarih benden artık şüphen olmasın
Nasıl yol yaptınsa ordan yürüdüm
Sana gömülürken vebal kalmasın
Ben insan değilken gene var idim

⁴⁵⁷ Şiirin sonunda not olarak şu yer almaktadır: “15 Haziran 1975 ve ona yakın tarihleri içeren bu bölümlerdeki şiirler, 5 Temmuz 1975 günü Gaziantep'te, bizzat kendisinden alınmıştır. (Bu şiirler alındığı güne dek hiçbir yerde yayımlanmamıştır.)”

Çiçek idim binbir çeşit kokardım
Bir hayvandım yer içerdim bakardım
Gâhi yerden gökyüzüne çıkardım
Gâhi yağmur idim gâhi kar idim

Sıvı idim katılaştım şey oldum
Cisim buldum, et kemikli tüy oldum
İnsan oldum köle oldum bey oldum
Nice sene yaratıldım çürüdüm

Mahzuni ismini en son kazandım
Senin için bin belaya bezendim
Bugüne dek kaç elekten gezendim
Elendim de bir âlemi bürüdüm (Yağız, 1976: 215)

664. Kâr Değil Divane Gönlüm

Vallah billah bu iş sana
Kâr değil divane gönlüm
Âşıklara sitem çekmek
Ar değil divane gönlüm

Gönlüm gönlüm aman gönlüm
Benim hâlim yaman gönlüm

Nedir ki dünyada bilmek
Yalan ile secde kılmak
Bir dostun uğruna ölmek
Zor değil divane gönlüm

Gönlüm gönlüm aman gönlüm
Garip hâlim yaman gönlüm

Nedir dünyada haşlanmak
Ucundan sona başlamak
Âşıklar için taşlanmak
Kir değil divane gönlüm

Gönlüm gönlüm aman gönlüm
Benim hâlim yaman gönlüm

Gündüz gelir gir akşama
Kötüye iyidir deme
Mahzuni âşıktır ama
Pir değil divane gönlüm

Gönlüm gönlüm aman gönlüm
Garip hâlim yaman gönlüm (AK24)

665. Şu Benim Divane Gönlüm

Bir gönüle benzemiyor
Şu benim divane gönlüm
Bulutları ezemiyor
Şu benim divane gönlüm

Saraylarda hırsız ister
İnsanları arsız ister
Kar içinde karpuz ister
Şu benim divane gönlüm

Mahzuni'yim ne diyorum
Canı dosta adıyorum
İşte geldim gidiyorum
Şu benim divane gönlüm (Zaman, 1997: 148; Aktaş, 2002: 99; ÖK125; ÖK351)

666. Senin Bu Gidişin Nereye Gönlüm⁴⁵⁸

Daha gidilir mi bunun ardından
Senin bu gidişin nereye gönlüm
Yaz bahar ayında deli sel gibi
Çarparsın dereden kendin

Haydar Haydar Haydar Haydar
Dereli gönlüm dereli gönlüm
Dolaşır tepede dost dost
Haydar Haydar Haydar
Dereli gönlüm dereli gönlüm

Bunlar gözyaşıma bakmadan aktı
Bunlar yüreğimi ezelden yaktı
Bunlar Hüseyin'i yalnız bıraktı
Bunlar merhem sarmaz hey dost hey dost...

Yareli gönlüm yareli gönlüm
Bunlar ilaç vermez
Haydar Haydar Haydar Haydar...
Yareli gönlüm yareli gönlüm

Bunlar birbirine kinlidir kinli
Kafasının içi perili cinli
Çok Ömerler gördüm Haydar isimli
Alışmış buhtana hey dost hey dost...

Karaya gönlüm karaya gönlüm
Haydar Haydar Haydar Haydar
Karaya gönlüm karaya gönlüm

⁴⁵⁸ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1994 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK184) seslendirmiştir.

Mahzuni Şerif'im nedendir bilmem
Kıblesiz cihete secdemi kılmam
Gidersem dünyadan bir daha gelmem
Gelmeye demez ki hey dost hey dost...

Buraya gönlüm buraya gönlüm
Dolmaya demez ki Haydar Haydar...
Buraya gönlüm buraya gönlüm (ÖK184)

667. Seni Diyar Diyar Atarım Gönlüm

Böyle konar göçer idim dünyadan
Seni diyar diyar atarım gönlüm
Of, döner kendin böyle altun görürsün (oy oy...)
Seni pul yerine satarım gönlüm (vay vay...)

Gâhi yerde gider gâhi havada
Be hey gönlüm ne gezersin uzayda (oy oy...)
Of, aklıma gelmedik bir terazide
Seni ince ince tartarım gönlüm (vay vay...)

Mahzuni Şerif'im varın belledin
Ben beyaz dedimse sen kara dedin (oy oy...)
Dost, çok rahatım diye yalan söyledin
Senin bu ağzını yırtarım gönlüm (vay vay...) (ÖK113)

668. Medine Siperli Kerbela Döşlüm

Kalecik önünde bir kartal başlım
Medine siperli Kerbela döşlüm
Bektaş kılıklıdır Ali bakışlım
Gönlümden çıkmıyor yüce pir oğlu

(Sultanım, güz yüzlüm, efendim
Pir oğlu gel ha gel)

Bir gün olur kavuşurum ahiri
Fark ediyor batın ile zahiri
Dost bana göndermiş bizim Mahir'i
Kendinden doğuyor nice pir oğlu

(Efendim sultanım gül yüzlüm
Gel ha gel sultanım)

Kendisini Hak yoluna kaptırılmış
Ne soymuştur ne de ayak öpmüştür
Duydumkine köprüleri yapmıştır
Artık rahat geçer gece pir oğlu

Efendim sultanım gül yüzlüm
Efendim sevdiğim)

Dost mahzuni dostu üzer ne diye
Bir canımdan başka yoktur hediye
Gün olsa da gitsek yine Beki'ye
Gitmiş gibi olur haca pir oğlu

(Efendim sultanım gül yüzlüm
Kara gözlüm pala bıyıklım
Sultanım pirom gel canım gel) (<https://www.youtube.com/watch?v=iscC5i3YTrc>,
18.12.2021, 16.10'da alınmıştır.)

669. Gene de Geçemem Duy Kara Gözlüm

Siyah zülflerin kelepçe etsen⁴⁵⁹
Gene de geçemem duy kara gözlüm⁴⁶⁰
Yusuf'un misali zindana atsan
Gene de geçemem vay kara gözlüm

İster beni ellik ellik süründür
İster seni gülden gülden büründür
Başımı kessen de gene yerindir
Al götür hasıra koy kara gözlüm

Kurşun vurma seni seven gönlüme
Karlı karlı dağlar koyma önüme
Kırpiğin kastetti tatlı canıma
Ne olur hatırım say kara gözlüm

Mahzuni Şerif'im ayrılmam senden
Kurban olsun diye can iste benden
Ayrılık bir yandan, ölüm bir yandan
Gel sen bu fikirten cay kara gözlüm (Yağız, 1976: 199; Zaman, 1997: 253; Aktaş, 2002:
175; ÖK103)

670. Aman Köyüm Dertli Köyüm

Ne uzaktır şu Maraş'a
Aman köyüm dertli köyüm
Yol bitmiyor koşa koşa
Aman köyüm yiğit köyüm⁴⁶¹

⁴⁵⁹ Yağız, 1976: 199'da dize şu şekildedir: "Siyah zülün kelepçe etsen" Şiir, Mahzuni Şerif'in Ankara'da katıldığı radyo programında (ÖK103) okuduğu gibi düzenlenmiştir.

⁴⁶⁰ Şiirin ilk dördlüğünün 2 ve 4. dizede yer alan "duy kara", "vay kara" yerine ikisinde de Zaman, 1997: 253 ve Aktaş, 2002: 175'te "oy kara" ünlemi kullanılmıştır.

⁴⁶¹ Çankaya, 1994: 44'te bu dördlükten sonra şu dördlük yer almaktadır: "Avratları odun çeker / Ah edip boynunu bükür / Şeker değil tarhana yer / Benim köyüm garip köyüm"

Ocakları tezek dolu
Gözlerime gider külü
Çamurdan çıkılmaz yolu
Eyvah köyüm yiğit köyüm

Avukat yer parasını
Muhtar eker merasını
Kimse sarmaz yarasını
Aman köyüm dertli köyüm

Savaş gelince köy köydür
Seçim gelince köy köydür
Ondan başka hiçbir şeydir
Aman köyüm yiğit köyüm⁴⁶²

Aslan yoktur kürkü yoktur
Suyu yoktur parkı yoktur
Bir esirden farkı yoktur
Aman köyüm yiğit köyüm

İstanbul'un şoşesi var
Gizli gizli köşesi var
Şehirlerin neşesi var
Eyvah köyüm canım köyüm

Üç jandarma bir karakol
Yumurtası tavuğu bol
Ne okulu var ne düzgün yol
Eyvah köyüm yiğit köyüm⁴⁶³

Hocaları takke bilir
Şam'ı bilir Mekke bilir
Doktor bilmez tekke bilir
Köyüm köyüm nazlı köyüm

Sırtına abalar giyer
Haklarını başkası yer
Tarhanaya şekerdir der⁴⁶⁴
Köyüm köyüm yiğit köyüm

⁴⁶² Yağız, 1976: 144'te bu dörtlükten sonra şu dörtlük yer almaktadır: "Kerpiç duvar yıkım yıkım / İslî mertek büküm büküm / Hayat ona zehir zıkım / Amman köyüm, yiğit köyüm"

⁴⁶³ Yağız, 1976: 143'te bu dörtlükten sonra şu dörtlük gelmektedir: "Aslan postu, kürkü yoktur / Suyu yoktur, parkı yoktur / Bir esirden farkı yoktur / Amman köyüm, yiğit köyüm" Ayrıca şiirin dörtlüklerin dizilişi ve varlığı her kaynaktan aynı değildir. Yazılı olmayan dörtlükler dipnotta bu şekilde belirtilmiştir.

⁴⁶⁴ Zaman, 1997: 147'de bu dize şu şekildedir: "Tarhanaya şeker biribir"

Mahzuni köye giderim⁴⁶⁵
Kör oldu ağlar pederim
Elbet bir gün Allah kerim
Üzülme sen benim köyüm

Köyüm köyüm aslan köyüm
Üzülme sen yiğit köyüm (Yağız, 1976: 143-144; Çankaya, 1994: 44; Zaman, 1997:145-147; Aktaş, 2002: 144-145)

671. Nuri Nuri Nuri Can

Yaremi deşme benim
Nuri Nuri Nuri can
İki gözüm çeşme benim
Nuri Nuri Nuri can

Zararlı bulma kusur(?)
Yoktur dünya kaygusu (Nuri Nuri Nuri can)
Seni candan severim (Nuri Nuri Nuri can)
Rüstem Servi'nin yavrusu (Nuri Nuri Nuri can)

Üzülürsün bu ne hâldır (Nuri Nuri can)
Yüzünden kayguyu kaldır (Nuri Nuri can)
Ah ile düştün peşime (Nuri Nuri can)
Bizim yol ince (dertli) yoldur (Nuri Nuri can)

Mahzuni Şerif kardeşi (Nuri Nuri can)
Sanki gönlümün güneşi (Nuri Nuri can)
Hatun bacımın(gelinin) eşi (Nuri Nuri can)
Ağlatma beni Nuri Nuri can (ÖK201)

672. Muhammet Ali'yi Bırakmadım Can⁴⁶⁶

Nice boyalara girdim de çıktım
Muhammet Ali'yi bırakmadım can
Nice gönül yaptım nice de yıktım
Muhammed Ali'yi bırakmadım

(Can can sana kurban
Şahı Merdan canım kurban can...)

Bazen yobaz oldum yalan söyledim
Bazen kâmil oldum kemlik eyledim
Berçenek'te doğuşumda böyleydim
Muhammed Ali'yi bırakmadım
(Can can sana kurban

⁴⁶⁵ Çankaya, 1994: 44'te bu dörtlüğün yerine şu dörtlük yer almaktadır: "İsli mertek büküm büküm / Mahzuni der yıkım yıkım / Hayat ona zehir zikkim / Eyvah köyüm dertli köyüm"

⁴⁶⁶ Ses kaydında (ÖK194) Mahzuni Şerif, ortamdaki bir kişiye "Himmat et sultanım!" dedikten sonra şiirine başlamıştır.

Şahı Merdan canım kurban can...)
Saygım vardır kiliseye camiye
İsa'ya Musa'ya küfreden niye
Hep kitaplar yazar adam ol diye
Muhammed Ali'yi bırakmadım

(Can can, sana kurban
Şahı Merdan canım can can...)

Hep kitaplar yazar insan ol diye
Muhammed Ali'yi bırakmadım

Mahzuni'yim işte böyle der dostum
Bu ikilik yüreğime kor dostum
Her ulusun bir sevdiği var dostum
Muhammed Ali'yi bırakmadım

(Can can, sana kurban
Şahı Merdan canım dost dost...) (ÖK194)

673. Vazgeç Kuzu Vazgeç Böyle Çobandan⁴⁶⁷

Her köşeden birem birem kurt girdi
Vazgeç kuzu vazgeç böyle çobandan
Nice koçu tuttu belinden kırdı
Vazgeç kuzu vazgeç böyle çobandan...

Sanki İsparta'dan güller mi derdi
Çekti baltasını kökünden kırdı
Tanrı bu çobanı bela mı verdi
Vazgeç kuzu vazgeç böyle çobandan...

Niyetim yok bir sürüyü satmaya
Sürünün içine kurtlar katmaya
Çoban layık değil sizi gütmeye
Vazgeç kuzu vazgeç böyle çobandan...

Gelin bir gün Mahzuni'ye soralım⁴⁶⁸
Kuzu kuzu sol yanında duralım
Gelin koçlar bu çobanı vuralım
Vazgeç kuzu vazgeç böyle çobandan (ÖK79, ÖK176)

⁴⁶⁷ Kaynak kişi (KK88) Okan Topaloğlu bu şiir için YouTube kanalında şunları belirtmiştir: “Âşık Mahzuni Şerif tarafından 1975 yılında Çorum'da yakın arkadaşı olan ve Ozan Meftuni'ni babası olan Hüseyin Topçu'nun evinde kayıt altına alınmış ve dönemin başbakanı olan Süleyman Demirel'e doğaçlama olarak söylediği özel bir eser.”

⁴⁶⁸ Bu dördlük sadece (ÖK176)'da yer almaktadır.

674. Kar Bir Yandan, Gam Bir Yandan

Yağıyor başıma bugün
Kar bir yandan, gam bir yandan
Gel mezar taşından sela
Al bir yandan ver bir yandan

Sitemden gına getirdik
Kederden meyve yetirdik
Ömrümüz yedik bitirdik
Ben bir yandan, yâr bir yandan

Mahzuni aşkına yandım
Karanlıktır kemden sandım
Sana kıldan ince boynum
Vur bir yandan, kır bir yandan (Zaman, 1997: 412)

675. Kan Bir Yandan Yaş Bir Yandan

Akar gider gözlerimden
Kan bir yandan yaş bir yandan
Yaklaştı ömrüme benim
Güz bir yandan kış bir yandan⁴⁶⁹

Ömür kısa yolculukmuş
Geriye dönüşü yokmuş
Derdi dermanından çokmuş
Dur bir yandan koş bir yandan

Bakın telaşıma benim
Hayat başıma benim
Yağıyor başıma benim
Toz bir yandan taş bir yandan

Hak yolunda serseriyim
Ne ölüyüm ne diriyim
Mahzuni derler biriyim
Sor bir yandan şaş bir yandan (Zaman, 1997: 127-128)

676. Kırk Gün Önce Geçiyordum Bir Mezar Başından⁴⁷⁰

Oturup şöyle bir düşünüyim demek ki bundan
Kırk gün önce geçiyordum bir mezar başından

Morlaşmış bulutlarla, oynaşan kızıl ufuklar
Serpildi mezarlığa, duman, toz yüklü bir rüzgâr

⁴⁶⁹ Bu dize, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği hâlidir.

⁴⁷⁰ (KK68) Mehmet Gözükara'nın arşiv çalışmaları sonucunda bu şiirin Elbistan'ın Sesi gazetesinde "Yıl: 2, Sayı:295, 27 Eylül 1962, Perşembe" günü yayımlandığı ortaya çıkmıştır ve şiir, beyitler hâlinde yazılmıştır (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022).

Bir adım hasretle hayal oldu mezar taşları
Ruhların merhabası dedim kükreyen rüzgârı

Dakikalık tufanda atmıştım henüz bir adım
Belli ki dokundu taşa altı telli kanadım

Beklediğim mezarlık nedense bir anda şöyle
İlişti gözlerime, birkaç toprak yığısıyla

İlk mezara dayarken derdimin ortağı sazı
Gördüm ki oyularak yazılmış, tek mısra yazı

Diyor ki: “Muratsız Esmenin ruhuna fatiha”
Hangi güneşmiş ışık vermeden batmış sabaha

Ay ey Mahzuni, gördüğün kara toprak yığını
Görmez misin terfik eder yaşarken öldüğünü (KK68)

677. Aldığım Doğrudur Sattığım Yalan

Bir milletin şerefini üstüme
Aldığım doğrudur sattığım yalan
Millet aleyhinde çürük bir döşek
Bulduğum doğrudur yattığım yalan

Ben eski kendimin, yenisi oldum
Kimisi olmadım kimisi oldum
İnsan gemisinin denizi oldum
Yüzdüğüm doğrudur battığım yalan

Kim neye taparsa karışmam ona
Haddim değil Allah görevi bana
Herkes gibi dünya denen bir hana
Geldiğim doğrudur gittiğim yalan

Mahzuni’yim boşa yorulmasınlar
Bizden ayrı diye kırılmasınlar
İnsan düşmanları darılmasınlar
Bulduğum doğrudur sattığım yalan (Yağız, 1976: 195; Çankaya, 1994: 30; Zaman, 1997: 201-202; Aktaş, 2002: 105)

678. Bütün Dediklerin Yalan

Seni gidi kara yılan
Bütün dediklerin yalan
Ardımdan koşsan da filan⁴⁷¹
Ayrılığın bir olmaz
Çok kötülük gördüm senden
Beni usandırdın candan

⁴⁷¹ Yağız, 1976: 165’te dize şu şekildedir: “Ardımdan kursan da plan”

Ardımdan koşsan da filan⁴⁷²
Özür dilemiyorum senden

Öksüz koydun dört yavrumu
Allah'ımın emri bu mu
Bilmem ki sen ey sevgili⁴⁷³
Neden rezil ettin beni

Mahzuni usandım candan⁴⁷⁴
İkimizim ahdı kimden
Affetmem seni sevgilim
Özür dilemem ben senden (Yağız, 1976: 165; Zaman, 1997: 142)

679. Tuz Katarlar Bala Aman

Her çiçeğe konup bakma
Tuz katarlar bala aman⁴⁷⁵
Yâr sevip de seyrimi yakma
Sevda başa bela aman

Aman hey budala gönül
Bu daldan o dala gönül
Neden koydun beni böyle
Şu hâlden şu hâle gönül

İnan âlemde güzel çok⁴⁷⁶
Güzel sevmenin sonu yok
Yel gibi es, gül gibi kok
Gezme daldan dala gönül

Aman hey budala gönül
Bu daldan o dala gönül
Neden koydun beni böyle
O hâlden bu hâle gönül

Ne kâmilisin ne âlimsin
Çok naziksin, çok zalimsin
Farz et Mahzuni Şerif'sin
Gel benze bir kula aman

Aman hey budala gönül
Bu daldan o dala gönül
Neden koydun beni böyle

⁴⁷² Yağız, 1976: 165'te dize şu şekildedir: "Af dileme ey sevgilim"

⁴⁷³ Yağız, 1976: 165'te dize şu şekildedir: "Bilmem ki sen sevdiğin kimi"

⁴⁷⁴ Yağız, 1976: 165'te dördlüğün ilk iki dizesi şu şekildedir: "Mahzuni usandı candan / Gittin izin aldın kimden"

⁴⁷⁵ Yağız, 1976: 184'te 2. dizeler şu şekildedir: "Tuz katarlar bala gönül" Çalışmamızda bu dize Mahzuni'nin albümünde seslendirdiği hâli ile verilmiştir.

⁴⁷⁶ Yağız, 1976: 184'te dize şu şekildedir: "Gönül âlemde güzel çok"

Bu halden o hale gönül (Yağız, 1976: 184; Zaman, 1997: 425-426)

680. Akar Gözlerimden Yaş Aman Aman

İki dinli her cahilin elinden
Akar gözlerimden yaş aman aman
Nere gitsem derdim içimde koşuyor
Korkarım ki dünya hoş aman aman

Bilirim ki her canda bir hikmet var
Nasıl ise olmuş kullar canavar
Gül yüzlü sevdiğim çiçekli bahar
Neden bir tek bana kış aman aman

(Ele menekşeli çiçekli bahar
Hep bana gelince kış aman aman)

Mahzuni Şerif'in ahuzarıdır
Evvel bahtım bana tatlı yâridir
Ben bilirim ki Dört Kitap varıdır
Korkarım ki olur beş aman aman (ÖK147)

681. Kara Düzen Vermez Aman

Gene bugün başım duman
Kara düzen vermez aman
El mi yaman bey mi yaman
Vah bu hâlim ne olacak

(Dert başımda kucak kucak
Bu devran kime kalacak)

Yalan sözle gel de kandır
Gönlüm yara beynim sancır
Elim zincir, dilim zincir
Vah bu hâlim ne olacak

(Dert başımda kucak kucak
Bu dünya kime kalacak)

Şu bizim dağlar ovalar
Başı dardır Binboğalar
Felek peşimden kovalar
Vay bu hâlim ne olacak

(Dert başımda kucak kucak
Bu dünya kime kalacak)
Mahzuni'yim başım darda
İnilerim orda burda
Ata binen Üsküdar'da

Vay bu hâlim ne olacak

(Dert başımda kucak kucak
Bu dünya kime kalacak) (Zaman, 1997: 462)

682. Göle Su Gelmesi Bilemem Ne Zaman

Mecnun çağırılmış ki Leyla diyerek⁴⁷⁷
Göle su gelmesi bilemem ne zaman
Boynumuza bindi bir aşkın katili
Katilin ölmesi bilmem ne zaman

Deli gönlüm böyle dilek diliyor
Gönlümün sahibi bunu biliyor
Bu dünyaya gelen giden ölüyor
Dünyayı ölmesi bilmem ne zaman

Bir gün bir olsaydı şehirler köyler
Aradan gitseydi ikicek şeyler
Bize bu hayatı vadeden beyler
Fakirin gülmesi bilmem ne zaman

Dost Mahzuni bunu dava gütmey ki
Kuru dava ile işler bitmez ki
Bir benim kurtulmam para etmez ki
Herkesin gülmesi bilmem ne zaman (ÖK136; ÖK351)

683. Güneş Doğup Gündüz Olduğu Zaman

Gökte yıldız yerde ışık görülmez
Güneş doğup gündüz olduğu zaman
İnsanoğlu ara yerde sürünmez
Baş koyacak yastık bulduğu zaman

Çalışmadan yetim hakkını yeme
O kül kafan ile bilirim deme
Dağılır ordular kalkar mahkeme
İnsanlık kavgasız kaldığı zaman

Bak ne hâle koydun garip başımı
Zehir ettin ekmek ile aşımı
Boşa süslemeyin mezar taşımı
Mahzuni Şerif'im öldüğü zaman (Zaman, 1997: 306-307; Yağız, 1999: 42, 171; Doğan, 2009: 127; ÖK108)

⁴⁷⁷ Mahzuni Şerif, bu şiirini kaynak kişi Kadir Nehir'in evinde söylemiştir. Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ses kaydı (ÖK351) tarafımıza ulaştırılmıştır. Mahzuni Şerif, icra etmeye başlarken ortamda bulunan bir kişi "Hele sultanım, senin yerine ben öleyim." diyerek Mahzuni Şerif'e sevgisini dile getirmiş, onu desteklediğini göstermiştir.

684. Babamın Başına Belasın Salman

Dostlar böyle kardaş düşman başına
Babamın başına belasın Salman
Tarlayı tapuyu düşeşe verdin
Kumar gecesinde ölesin Salman

Yetmişlik anamın gırtlığın tuttun
Beş kardeşin bütün hakkını yuttun
Doğduğumda beni bir kıza sattın
Bu dünya da evsiz kalasın Salman

Babamın gözü kör yüzleri soldu
Salman'ın elinde çilesi doldu
Satmadık dört çocuk bir inek kaldı
Yürü Allah'ından bulasın Salman

Mahzuni Şerif'im yapanlar çeksin
Ağlasın gözlerin yaşların aksın
Zalimin elinden haklılar gelsin
Sen de çok çileler bulasın Salman (Zaman, 1997: 116)

685. Gel Kendini Üzme Amman Ha Amman

Daha gelmedi mi aklın başına
Gel kendini üzme amman ha amman...
Kara kitapları beyaz gönlüme
Okuyup da yazma amman ha amman...

Bazen Ali gelir bazen de Mervan
Hâline kimseyi eğleme seyran
Her zaman tersine gitmez bu devran
Boşa kendin üzme amman ha amman...

Başımıza nice dertler yığarak
Ana avrat hiç demeden söverek
Suçlu suçsuz gırtlığımız boğarak
El sözüne gezme amman ha amman

Mahzuni der kalkıt(?) bizde meşeler
(...) oldu köşeler⁴⁷⁸
Pir Sultan'ı bilmek ömür parçalar
Tatlı canı ezme amman ha amman (ÖK91)

686. Gözlerinde Başka Duman

Anadolu'm bu hâlin yaman
Gözlerinde başka duman
El gavuru vermez aman
Aman eyvah eyvah eyvah hey

⁴⁷⁸ Şiirin bu dizesi ses kaydında anlaşılmamaktadır.

Halkım etti halkım buldu
Halkım etti halkım buldu
Eliyle belaya girdi
Eyvah eyvah eyvah eyvah

Bakan ağa, bakan ağa
Hiç gelmesin bizim dağa
Baykuş girmiş güzel bağa
Eyvah eyvah eyvah eyvah

Halkım etti halkım buldu
Halkım etti halkım buldu
Eliyle belaya girdi
Eyvah eyvah eyvah eyvah

El elinde tarla karıldı
İniliyor zari zari
Çeken yoktur Zülfikar'ı
Eyvah eyvah eyvah eyvah

Halkım etti halkım buldu
Mahzuni Şerif'e güldü
Eliyle belaya girdi
Eyvah eyvah eyvah eyvah (AK25)

687. Küs Kalınır mı Gül Yüzlü Yârınan

(...)⁴⁷⁹

Küs kalınır mı gül yüzlü yârınan
Bu günah bende mi kaderimde mi
Vursalar boynumu Zülfikar'ınan

İtile itile gittim serhata
Baktı Şirin neler etmiş Ferhat'a
Damla olsam yer bulunmaz deryada
Nereye sığarım ahuzarınan

Bölündü kervanım yandı katarım
İnim inim bir bölgede yatarım
Beş bine alırım bire satarım
Pazarlar yıkarım böyle kârınan

Şahlar şahım duy benim feryadımı
Yaktı felek düzenimi tadımı
Bu dünyada unutmuşum adımı
Bir Mahzuni öğrenmişim zorunan (ÖK229)

⁴⁷⁹ Muhabbet ortamında çekilen ses kaydı (ÖK229) şiirin ikinci dizesiyle başladığı için birinci dize yazılamamıştır. Ayrıca muhabbet ortamında bulunan kişiler Mahzuni Şerif şiirini seslendirdikçe “Hele kurban!” “Vay!”, “Dost dost!” şeklinde onu ve söylediklerini destekleyen ifadelerde bulunmuşlardır.

688. Çok Ayılar Göbek Attı Hırsınan

Gene çok derinden çaldı makamdan
Çok ayılar göbek attı hırsınan
Çayırın harmanı çıktı bakalım
Uyuz beygir şaha kalktı forsunan

Kolay çıkmaz bu tahtanın cilası
Temeli bulaşık oldum olası
Bizim başımızın böyle belası
Özel gelmiş mektebinen kursunan

Gizli pazarlığın yahşi rızası
Ne bir tesadüftür ne iş kazası
Çok yamandır doğru sözün cezası
Tepemi ezer tırpanın örsünen

Mahzuni Şerif'im necidir neci
Yaktı sinemizi hacı oğlu hacı
Züğürt ah der fakat zengin piçi
Kanada'ya gider gelir forsunan (Zaman, 1997: 102; Aktaş, 2002: 70)

689. Kendime İnancım Kalmadı İnan

Dilim kulağıma yalan söylüyor
Kendime inancım kalmadı inan
Evini yaptığım bu kahpe felek
Bir günlük kapımı çalması inan

Yıllardır zindanda gönül eğledim
Gurbet türküsünü çaldım söyledim
Bir gün Azrail'e dostluk eyledim
Hemen ölem dedim olmadı inan

Bir elimde sazım birinde yara
Nice yıllar gezdim fakir fukara
Beddualar ettim çok zalımlara
Kimse Allah'ından bulmadı inan

Külüm duman duman közlerden
Beyaz ışık gelmez kara gözlerden
Mahzuni küfürden kötü sözlerden
Sanma ki usanıp yılmadım inan (Çankaya, 1994: 64; Zaman, 1997: 339; Aktaş, 2002: 215-216)

690. Çürük Hasan Dost, Çürük Hasan

Çürük Hasan, çürük Hasan
Çürük Hasan dost, çürük Hasan
Bir eşiği var idi
Çok zenginim der idi

Sadece ekmek yer idi
Çürük Hasan, çürük Hasan

Bir yılda, beş yılda çürüdü
Çürük Hasan, çürük Hasan
Beş ileri bir geri
Hayatta gider idi
Çürük Hasan, çürük Hasan

Nice çobana yalvardı
Çürük Hasan, çürük Hasan
Beş ölüdür, bir diri
Güya hayatta vardı
Çürük Hasan, çürük Hasan

Mahzuni'yi görünce
Yaş doldu ince ince
Hele imam gelmeyince
Duyduk ki Hasan ölünce
Çürük Hasan, çürük Hasan

Zorunan soyduk O'nu
Sabunsuz yuduk O'nu
Yarım yanlış selavat
Mezara koyduk O'nu
Çürük Hasan, çürük Hasan
Çürük Hasan dost, çürük Hasan (Zaman, 1997: 445-446)

691. Bir Kaya Dibinde Yandı Perişan

Felek fukarası dağlar çobanı
Bir kaya dibinde yandı Perişan
Üzerinde kara kuşlar dönüyor
Belki ekmek atar sandı Perişan

Kara kuşlar ötüp ötüp gittiler
Örenli başında kervan tuttular
Bir kuzusu vardı yiyip yuttular
Şöyle gökyüzüne döndü Perişan

Çatlamış elini açtı Allah'a
Dedi senin kulun olmam bir daha
Koydun yavruları ah ile vaha
Rezillîğe alışkandır Perişan

Perişan Ören'de böyle yaşıyor
Sabırlar pişirip zehirler yiyor
Mahzuni Ali'ye Perişan diyor

Belki Perişan'dan kendi perişan (<https://www.youtube.com/watch?v=FYLFX95U4nY>, 21.07.2021, 15.00'te alınmıştır.)

692. Mor Koyun Yaralı Kuzu Perişan

Uyan çoban uyan sürüde kurt var
Mor koyun yaralı kuzu perişan
Şakiler dönüyor inliyor dağlar
Mecnun çöle dargın yazı perişan

Canavar bürünmüş kuzu postuna
Karışmış sürüye canlar kastına
Hekim defterini çekmiş üstüne
Ciğer pare pare sızı perişan

Gemiler delinmiş yelkeni berbat
Zehire karışmış misk ile şerbet
Sanma ki cihanın sultanı rahat
Bazan dalgın gezer bazı perişan

Uyan çoban uyku zarar getirir
Her taşın başında bir kurt oturur
Sürmeli yavruyu alır götürür
Parça parça koyma bizi perişan

Yabaniler gezer dostun bağında
Mecnun dolaşmıyor Leyla dağında⁴⁸⁰
Hâlden hâle girdim gençlik çağında⁴⁸¹
Mahzuni yan yatar sazı perişan (Yağız, 1976: 96, Pehlivan, 1985: 35; Zaman, 1997: 272; Aktaş, 2002: 118-119)

693. Rahmeti Bir Hoştur Coşar Elbistan

Bulut deste deste Şar Dağlarında
Rahmeti bir hoştur coşar Elbistan
Afşin'de yemyeşil dost bağlarında
Bir renkten bin renge koşar Elbistan
Kışla gediğinden yükselen duman
Çoğulhan'a gölgene olur bir zaman
Güzeli peridir yiğidi yaman
Hak lütfuyla dolar taşar Elbistan

Horasan'dan kalkıp gitmiştik öte
Konmuş idik Nurhak denen cennete
Dertlere derman idi bazlama kete
Bin yıldır bu hazda yaşar Elbistan

⁴⁸⁰ Aktaş, 2002: 118-119'da dize şu şekildedir: "Mecnun gezemiyor dostluk dağında"

⁴⁸¹ Yağız, 1976: 96 ve Pehlivan, 1985: 35'te "Hâlden hâle kaldım gençlik çağında" ; Aktaş, 2002: 119'da "Hâlden hâle düştüm gençlik çağında" şeklinde yer almaktadır.

Türkmen eli pir Afşın'a konarken
Binboğalar kucağını sunarken
Ovamız Ceyhan'dan içip kanarken
Akar Torosları aşar Elbistan

Yorulan yolcular göğsümde kalsın
Kalsın ki Mevla'dan dermanı bulsun
Devlet Baba, Elbistan'ım il olsun
Böyle yalnızlığa şaşar Elbistan

Elbistanlı Mahzuni'nin pederi
Düz ovanın bozkırların madeni
Bu çağda bu kadar bedbin kaderi
Dokuz talak(h) atar koşar Elbistan
(https://www.youtube.com/watch?v=_HrUQaScBuY, Mahzuni Şerif - Abdurrahim Karakoç - Bayram Bilge Tokel – Gönül Dağı Programı, 19.05.2020, 01.44'te alınmıştır.)

694. Gel Beni Ayırma Hacı Bektaş'tan

Allah'ı seversen güzel Allah'ım
Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan
Diline yoluna kurban olduğum
Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan

Kurak yerde bağlar yayıp gül deren
Yanmış yüreklere buzlu su veren
Bunca erenlerde en ulu eren
Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan

Kavgalara tercih etti dostluğu
Alnında yıldızı tacında tuğu
Ali'm ordusunun yüce baş buğu
Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan

Mahzuni kiblemdir On İki İmam
Gayri mezheplere bende olamam
Parçala vur beni tamamdır tamam
Gel beni ayırma Hacı Bektaş'tan (Çankaya ve Şerif, 2002: 197)

695. Demir Perdeleri Çekme Gardiyan

Akşam oldu yine hapis kitlendi⁴⁸²
Demir perdeleri çekme gardiyan
Ne yârdan haber var ne mektup salan
Bir de sen belimi bükme gardiyan

⁴⁸² Yağız, 1976: 94'te şiir için şu not yer almaktadır: "12 Mart'ın hışımına uğrayan Mahzuni'nin mapushane türküsüdür."

Bizi seven dostlar şimdi çekildi
Gam tarlama dert kasavet ekildi
Umuduma yeni fidan dikildi
Kırık dallarımı yakma gardiyan

Mahzuni Şerif' im iki yüzlüler
Yaktı yüreğimi bağrım sızılar
Fadime'm yol bekler ağlar kuzular

At mektubu beni yıkma gardiyan (Yağız, 1976: 94; Pehlivan, 1985: 32; Zaman, 1997: 136; 305; Aktaş, 2002: 167; Doğan, 2009: 128)

696. Duy Uyan Dost Uyan

Bu uykudan böyle bir ses
Duy uyan dost uyan
Uyku bir can olsa bile
Kıy uyan gardaş uyan

Uyku tembel niyetidir
Aç gözünü hayat nedir
Gittiğin yol çok kötüdür
Cay uyan halkım uyan⁴⁸³

Ateş düşmüş döşeğine
Sen gene uyursun gene
Elini vicdan üstüne
Koy uyan n'olur uyan⁴⁸⁴

Kazanmadan yemek ayıp
İnsan hakkı olur kayıp
Tek benim sırtımdan soyup
Doy uyan yapma uyan⁴⁸⁵

Uyuyanın kazancı olmaz⁴⁸⁶
İnsana bir vefa gelmez
Bir daha Mahzuni gelmez
Say uyan dostum uyan
(Yeter artık uyuduğun
Sen de öğren sen de uyan⁴⁸⁷) (Yağız, 1976: 98; Çankaya, 1994: 14; Zaman, 1997: 152-153; Aktaş,2002: 20-21)

⁴⁸³ Yağız, 1976: 98'de dize şu şekildedir: "Cay uyan dost uyan"

⁴⁸⁴ Yağız, 1976: 98'de dize şu şekildedir: "Koy uyan dost uyan"

⁴⁸⁵ Yağız, 1976: 98'de dize şu şekildedir: "Doy uyan dost uyan"

⁴⁸⁶ Yağız, 1976: 98'de dize şu şekildedir: "Rüyanın kazancı olmaz"

⁴⁸⁷ Son iki dize sadece Zaman, 1997: 152-153'te bulunmaktadır.

697. Bu İkiye Serin Vermeli Ozan

Hakk'ın özel kulu halkın öz malı
Bu ikiye serin vermeli ozan
Bu iki dost affeylemez yanlışı
Aklını başına dermeli ozan

Havaya civaya bahara sele
Vakti geçmiş ama bülbüle güle
Döğüşe, barişa, bayrama, züle
Anlamdan anlama girmeli ozan

Eller bağlamasın zalime karşı
Sazından düşmesin sevgin marşı
Demesinler bu ne perhiz bu turşu
Bildiğini doğru sermeli ozan

Mahzuni karışma böyle her söze
Ozan olmalı ki kusursuz geze
Ne yalancı şahit ne de geveze
Aşk ile gerçeğe ermeli ozan (Çankaya ve Şerif, 2002: 101)

698. Bir Acayip Soya Düştü Bu Ozan

Aynı köyden doğdu aynı topraktan
Bir acayip soya düştü bu ozan
Bize yol gösterdi erkekçesine
Anlaşılmaz huya düştü bu ozan

Ben bir körpe iken dağlar aştı
Demek ki bildiği vardı da şaştı
Elbistan aslanı hayli savaştı
İrk selinde suya düştü bu ozan

Yiğitçe fakiri soyana sövdü
Şar dağında nice şarlatan dövdü
Nedense sonradan zalimi övdü
Atlı gitti yaya düştü bu ozan

Der Mahzuni Hak'tan gayrı ulu yok
Bunu anlatmanın başka yolu yok
Sanki Hakk'ın Türk'ten gayrı kulu yok
Çeşit çeşit boya düştü bu ozan (Çankaya ve Şerif, 2002: 119)

699. Soğan Dalı Görsem Apışırım Ben

Vazgeç hey efendi bırak peşimi
Soğan dalı görsem apışırım ben
Nideceksin kel kör topal şaşını
Her birinden bir dert kapışırım ben

Selam verir savuşurum Şeytan'a
Meyhaneler mabut için hoş bana
Hızır derim münkir gibi insana
Nerde ipten sapkın yapışırım ben

Taş kaya kuş tüyü halıda yatmam
Ticaret bilirim zerre kâr etmem
Kemal Cemal güzel elinden tutmam
En habis yanakla öpüşürüm ben

Vuramazsın ayarımı tamıyla
Zıkkım nuş ederim katran camıyla
Evvel Allah Şerifliğin demiyle
Gider puta bile tapşırım ben (Ertekin, 2021a: 231-232)

700. Hayatta Bahtıyla Savaşlıyım Ben⁴⁸⁸

On yıldır çaldığım gurbet kapısı
Hayatta bahtıyla savaşlıyım ben
Dostların hasreti sıla acısı
Bir kırık saz ile yoldaşlıyım ben

Esirim yelse bu günde, dünde
Zerrece günahım yok durur bende
Bir kuru gazelim rüzgâr önünde
Uçurumlar bekler telaşlıyım ben

Alaylarda tugaylarda yetiştim
Nihayet bahtımla kurşun atıştım
Aşkımın hatası çıkmaza düştüm
Şimdi el gözüyle boş başlıyım ben

Bedbahta her bayram zehirden oktur
Takatsızım devam dermanım yoktur
Mazim cehennemdir canisi⁴⁸⁹ çoktur
Mahzun Şerif derler Maraşlıyım ben (KK68)

701. Kendi Bilmezlerin Telaşlıyım Ben⁴⁹⁰

Beni merak edip şüphe duyanlar
Kendi bilmezlerin telaşlıyım ben
Aslım Horasan'dan toprağım Afşin
Elbistan düzünün bir taşıyım ben

⁴⁸⁸ (KK68) Mehmet Gözükara'nın arşiv çalışmaları sonucunda bu şiirin Elbistan'ın Sesi gazetesinde "Yıl: 2, Sayı: 299, 11 Ekim 1962, Perşembe" günü yayımlandığı ortaya çıkmıştır (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022).

⁴⁸⁹ Gazetede "canisi" mi "camisi"ni mi yazıyor tam okunamadığı bildirilmiştir (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022).

⁴⁹⁰ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Bir gün âşıkların kara gününde
Ah çekip dolaştım sevda yönünde
Kur'an da okudum mürşit önünde
Hak çalıp söyleyen Bektaşî'yim ben

Benden özürülüler beni sormasın
Âlemi kandırıp kendin yormasın
Ali'yi boz edip laf savurmasın
Çünkü bu işlerin nakkaşiyim ben

Mahzuni Şerif'im yaş oldu elli
Dolaştım elinde beş altı telli
Ne küstüğüm belli ne neşem belli
Bunca âşıkların bir hoşuyum ben
Nice âşıkların sarhoşuyum ben (Zaman, 1997: 111, ÖK22)

702. Al Yüzüme Güneş Vurmaz Oldu Senin Elinden

Gene kahreyledim, benim solmuş cemalim
Al yüzüme güneş vurmaz oldu senin elinden
Hasta ceylan gibi, benim kesik mecalim
İnciler dökülmüş, kara gözün elinden

Yavaş yavaş karlar yağmış dağına
Sarı sümbül veda etmiş bağına
Mor menekşe düşmüş hazan çayına
Mevsimler değişmiş, canım elinden

Kesilmiş gamzelerin eksilmiş
Dökülmüş kakülün boyu kesilmiş
Haykırıp inleyen sesin kesilmiş
Acaba Mahzuni Şerif sazı elinden (Zaman, 1997: 453)

703. İçimde Böyle Bir Ateş Var İken

Ben nasıl sevmeyim seni Atatürk
İçimde böyle bir ateş var iken
İlkelerin biri birinden büyük
Doğru yolda ne taş vardır ne diken

İnan paylaşılmaz bendeki yerin
Ey en yüce ey en ulu en derin
Aklıma düştükçe mavi gözlerin
Dalgaları Samsunlarda gözüken

Milletin mazlumdur yüreğin masum
Savundun hastayı olmadın hasım
Seni benden almaz nice on kasım
Her gün seni yaşar hasretin çeken

Der Mahzuni gönlüm Kemal âşığı
Kemal ile çözdüm çok dolaşığı
Sen hey karanlığın sarı ışığı
Sendin aradığım senden gereken (ÖK104)

704. Şaka Maka Deriken

Tavşan yamaca geçti
Şaka maka deriken
Kedi sirkeyi içti
Şaka maka derken
Geçti artık gereken

Kuru göller su doldu
Karaman dağda kaldı
Karga padişah oldu
Şaka maka derken

Şaka maka gel de gör
Şu gerçeği bil de gör

Doğdum topraktan geldim
Ha yaşadım ha öldüm
Mahzuni Şerif oldum
Şaka maka derken
Şaka şuka maka derken

Koyunlar güder iken (Zaman, 1997: 135, 406; Çankaya, 1994: 41; Aktaş, 2002: 130)

705. O Dost ile Ben Kendimi Bilirken

Dinsiz diye çok tuttular yakamı
O dost ile ben kendimi bilirken
Mezhebime çok sövdüler arkamdan
Gönlümdeki Medine'den gelirken

Can çıkması bir giderin durması
Ötesi bilmezsin laf savunması
Cennetlik kulların hayal kurması
Her nedense biter solar ölürken

Çok şey dedi Mahzuni'nin dilleri
Ahu vaha mızrap çalan elleri
Ne sarı saz kalır ne de telleri
Kara toprak toz toz edip bölürken (Çankaya ve Şerif, 2002: 103)

706. Bilmem Elendi mi Gardaş Olurken

İki gardaş gördüm dost pazarında
Bilmem elendi mi gardaş olurken
Hey erenler gardaş kolay bulunmaz
Gardaş bilindi mi gardaş olurken

Gardaş güneş olur gardaş bir aydır
Gardaşın okunda gardaş bir yaydır
Bu bir meseledir gardaşa paydır
Göğüs delindi mi gardaş olurken

Mahzuni Şerif'im gardaş değildir
Özü sözü vardır yoldaş değildir
Özü çürük kaya bir taş değildir
Hak'ta elendi mi gardaş olurken (Zaman, 2002: 188; Aktaş, 2002: 92)

707. Bizim Gibi Kapularda Gel Dilen

Senin özün başkayımış ne bilem (ne bilem efendi)
Bizim gibi kapularda gel dilen (gel dilen göreyim)
Bu ağaç çürük ağaç ne bilem (ne bilem efendi)
Çürük ağaç altında gölgelen göreyim

Anadolu bozkırdır ne bilem (ne bilem efendi)
Hozat'tan Elbistan'a yol bulan göreyim
Denizden damla çıkar ne bilem (ne bilem efendi)
Mahzuni denizlerde dalgalan göreyim (AK26)

708. Belalıyım Gönlümünen Serinen

Kurban olam kardeş yakma garibi
Belalıyım gönlümünen serinen
Hastayım derdimin yoktur tabibi
Darbe yiyip yeksan oldum yerinen

Akıyor mu bizim ilin çeşmesi
Ne zorumuş gurbet ile düşmesi
Horum horum Berçenek'in küşnesi
Koyun yemez ölür gider çerinen

Yavaş yavaş tadı geldi bağların
Kızıl kızıl etekleri dağların
Eriyor mu şu oraktan yağların
Döner misin akşamüstü terinen

Rahmi kardeş canım kardeş oy kardeş
Esen yelden selamımı duy kardeş
Neler gelir şu başıma vay kardeş
Bitmez derdim ikiyinen birinen

Kesildi ikrarım yoktur niyazım
Tükendi hevesim çıkmaz avazım
Artık başka telden çalıyor sazım
Aramızı bozar olduk pirinen

İner isen eğer pınar başına
Selam söyle toprağına taşına
Eğer gider isen bizim Afşin'e
Sohbet eyle o sevdiğim yârinen

Alıp satan bir güzele kul oldum
Kalıbım kırıldı artık pul oldum
Rahmi kardeş gurbet elde deloldum
Farkım yoktur hiç kimsesiz erinen

İkindine gün buluttan bölünür
Parıl parıl çift oraklar çalınır
Akşamüstü hanımları yolunur
Hoşaf eder üzümünen çirinen

Çıkıyor mu üveyikler dallara
Bakıyor mu benim anam yollara
Allah yardım etsin aksi dullara
Bizim tavuk dargın oldu tarınan

Sular salak olmuş göller avanak
Çocuklar cin gibi döller civelek
Tavuklar dem tutar mallar büvelek
Ta yamaçtan koşar gelir harınan

Akşam olur kağnıları vazılar
Öbek öbek horum dolar yazılar
Sahibi yok bir pencere sızılar
Onun kuşu gurbet elde zarınan

Calbalı tarlada kırdığım kökler
Hatırımdan çıkmaz yeşil hüyükler
Gönül bu sırrını daha ne saklar
Canım Rahmi yaktın beni narınan

Kırbeş aydır bu türküyü söylerim
Kader böyle imiş kardeş neylerim
Ben Şerif değilim diye söylerim
Soğumuyor yürekciğim karınan (Ertekin, 2021a: 167-168)

709. Ehlibeyt'in Sırrını Bilemezsin Sen

İnkâr ede ede canım, dertlere düştüm
Ehlibeyt'in sırrını bilemezsin sen
Kendi fikrin ile kaynayıp piştin
Bu bir ince yoldur gelemezsin sen

Düşmanı değilim, kardaş doğanın
Rengini vermiştir, kuru soğanın

Cümle çiçeklerde bunca boyanın
Uyması kolay mı bulamazsın sen

Gene bize engel, olma vicdansız
Gelip kapımızı, çalma vicdansız
İster namazımı, kılma vicdansız
Çünkü benim gibi ölemezsin sen

Sen mi yarattın ki sen öldürürsün
Böyle kör Şeytan'ı, çok güldürürsün
Neden gül suyun, kan doldurursun
İnşallah sevinip gülemezsin sen

Mahzuni bulanır, niye durulmaz
Bulana, bulana akar anma yorulmaz
Fitne fikirlerle Hakk'a varılmaz
Vardım desen, emin olamazsın sen (Zaman, 1997: 455)

710. Cenazem Başında Alay Ettin Sen

Sağır sultan bile duydu figanım
Cenazem başında alay ettin sen
Bizi öküz diye koştun tarlada
Buğday gelirini kolay ettin sen

Tek başına koca yurdu yıldırın
Kimse demedi ki sana çıldırın
Ölüm şerefine kadeh kaldırın
Benim ağlamamı olay ettin sen

Hangi yürek Hakk'ın aşkına yanmaz
Hangi yüzler kötülükten utanmaz
"Mum söndürdü" diye şerefsiz cambaz
Benim ibadetim alay ettin sen

Mahzuni Şerif'im söyler elbette
Sarhoş oldu zehir dolu şerbette
Fahişeyle gezdin Masaküsette
El âleme karşı balay ettin sen (Çankaya ve Şerif, 2002: 121)

711. Geçip Giden Yıllar Döner mi Sandın

Aylar birbirini kovalar durur
Geçip giden yıllar döner mi sandın
İçimde yaktığın onulmaz ateş
Öyle kolay kolay söner mi sandın

Kaygılar çevirdi çevre yanımı
Soğudukça kurutuyor kanımı
Girdin yüreğime çektin canımı
Sence yaptığımı hüner mi sandın

Hele düşün kırkı geçti kırdığın
Hesabında değil neyi vurduğun
Duman edip bulutlara sardığın
Gönül kolay kolay iner mi sandın

Mahzuni başını aşka eğdirdin
Seller ile akıp girdaba girdin
Gönül fincanına bir taş değdirdin
Kırıldı uzayıp söner mi sandın (Çankaya ve Şerif, 2002: 96)

712. Sen Olsaydın Ne Yapardın 1

Hey gül yüzlüm bu dünyada
Sen olsaydın ne yapardın
Güzel olmak dile kolay
Sen olsaydın ne yapardın

Benim dertlerim derinde
Gözüm yoktur aferinde
İmam Hüseyin'in yerinde
Sen olsaydın ne yapardın

Zaten zafer sayan zafer
Zaferle çıkılmaz sefer
Kolaysa tırnağını ver
Sen olsaydın ne yapardın

Gergedan gölde gezemez
Ördekler çölde yüzemez
Yiğit(?) şakaya benzemez
Sen olsaydın ne yapardın

Mahzuni Şerif'in işi
Nice yapmıştır ters işi
Biz çok gördük gösterişi
Sen olsaydın ne yapardın (ÖK180)

713. Sen Olsaydın Ne Yapardın 2⁴⁹¹

Gel ha gönlüm havalanma
Sen olsaydın ne yapardın (dost, dost, güzel dost)
Dünyaya geldiğin için
Sen olsaydın ne yapardın
(Dost, dost, güzel dost, Ali Dost)

Benim dertlerim derindir (dost dost...)
Gözüm yoktur aferinde
Eyyüb Nebi'nin yerinde
Sen olsaydın ne yapardın (dost dost)

Gel yolunan etme alay (dost dost)
Yüreğimde bitmez bu vay
Hüseyinlik dile kolay
Sen olsaydın ne yapardın
(Dost, dost, güzel dost, Ali Dost)

Bilmezsın gönül yarası (dost dost...)
Düşün ki dünyada nesin (dost dost...)
Farz et ki bir Mahzuni'sin
Sen olsaydın ne yapardın (dost dost) (ÖK181; ÖK185)

714. Sen Olsaydın Ne Yapardın 3

Dünya döner diye gülme
Sen olsaydın ne yapardın (Hü hü)
Elinde varısa ölmek
Sen olsaydın ne yapardın (dost dost...)

Kerbela çölü derinde (dost dost...)
Almamış(?) şahın serinde
Koca Hüseyin'in yerinde
Sen olsaydın ne yapardın (dost dost...)

Bilinmez ummanın dibi
Umman Yemen sen habibi (dost dost...)
Göklerde Cebrail gibi

⁴⁹¹ Mahzuni Şerif, 1985 yılında Çorumlu kirvesiyle muhabbet ortamındaki ses kaydında (ÖK180)

“Hey gül yüzlüm bu dünyada / Sen Olsaydın Ne Yapardın” şeklinde devam eden şiirini, 1987 ve 1995 yılında Almanya / Dormagen’de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamındaki ses kayıtlarında (ÖK181-ÖK185) ise bu şiirin sözlerini iki yerde de değiştirerek içinde bulunduğu muhabbet ortamına göre seslendirmiştir. (ÖK185)’te seslendirdiği şekli şu şekildedir:

“Gel beni dinle sevdiğim (vah vah amman amman) / Sen olsaydın ne yapardın (eyvah eyvah) / Bir yıl güz(?) güneşi yese (amman amman) / Sen olsaydın ne yapardın (eyvah eyvah) / Her turna yüzemez gölde (hey eyvah eyvah) / Kanat gider gurbet elde (amman amman) / Farz edelim de ben değil de (amman amman) / Sen olsaydın ne yapardın (amman amman) / Kurban dertlerim derdinde (amman amman) / Gözüm yoktur aferinde (amma amman) / Derdi çekenin yerinde (amman amman) / Sen olsaydın ne yapardın (amman amman) / Bırak beni felek yesin (amman amman) / Düşünme dünyada nesin (amman amman) / Farz eyle ki Mahzuni'sin (amman amman) / Sen olsaydın ne yapardın (amman amman)

Sen olsaydın ne yapardın (dost dost...)
Sorarım kime teslimsin (dost dost...)
Sordun mu sen ne kimsin
(Hiç sordun mu sana kimsin)
Farz et ki Eba Müslüm'sün
Sen olsaydın ne yapardın (dost dost...)

Ben anlamam Azrail'i
Çünkü canım ondan deli (dost dost...)
Kurban İsmail Halil'i
Sen olsaydın ne yapardın (dost dost)

Mahzuni kıyar mı cana
Çünkü hayrandır hayrana (dost dost)
Kafir diyorlarmış bana
Sen olsaydın ne yapardın (dost dost)

(Dinsiz diyorlarmış bana
Sen olsaydın ne yapardın) (dost dost) (ÖK213)

715. Sen Olsaydın Ne Yapardın 4

Sana derim Atıf Baba
Sen olsaydın ne yapardın
Âşıklık dile kolaydır (amman amman)
Sen olsaydın ne yapardın (piro piro)

Senin aklın uçmadı mı (garko(?) Atıf)
Çok badeler içmedin mi
Hiç başından geçmedi mi (Atıf Baba)
Sen olsaydın ne yapardın (garko garko, piro piro)

Gel yardım et gel düşküne (Atıf baba)
Ne dersin yoldan şaşkına (garko garko)
On İki İmam aşkına (Atıf Baba)
Sen olsaydın ne yapardın (piro piro)

Kötü niyet yoktur bunda
Söz gezdirme onda şunda (kurban kurban)
Senin enişten yanında (garko garko, amman amman)
Sen olsaydın ne yapardın

Yiğit kanı yer düşmez
Düşer dostuna ulaşmaz
Cehalet pire yetişmez
Sen olsaydın ne yapardın

(Cehalet hakka yakışmaz
Sen olsaydın ne yapardın)

Dost Mahzuni üzülür mü
Böyle kolum büzülür mü
Yâri seven ezilir mi
Sen olsaydın ne yapardın

(Aşkî seven ezilir mi
Sen olsaydın ne yapardın
Atıf Garko, dedemoğlu, gülüm, kaynım dost)
(<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

716. Gözlerimden Uykumu da Kaldırdın

Ne hayalim kaldı ne de umudum
Gözlerimden uykumu da kaldırdın
Bir güvercin oldum kondum bağına
Şahin oldum, kanadıma saldırdın

Irmak oldum boz bulanık çağladım
Dağlar oldum kara duman bağladım
Her bahar, her bayram düştüm ağladım
Şeref olsun diye, davul çaldırdım

Usandım Mahzuni zülfü yaylardan
Kara yıldan ak dağlardan aylardan
Bir baharda sürüklendim çaylardan
Deryaların ciğerine doldurdun zalim (Zaman, 1997: 373-374)

717. Böyle Arsız Arsız Gülmez Olaydın

Nasıl maya varmış vay nasıl özün
Böyle arsız arsız gülmez olaydın
Yıkılaydı evin, kör olsun gözün
Akıp giden yaşım silmez olaydın

Boynu bükük, surat kara yılansın
Benden misin bilmem, kimsin filansın
Allah bir desen de gene yalansın
Vay benim soyumdan gelmez olaydın

Mahzuni derdinde ey kime yakın
Adımı adına yazdırma sakın
Su testisi nerde kırılır bakın
Hiç benim bir şeyim olmaz olaydım (Zaman, 1997: 392)

718. Eski Yaralarım Elleme Sakın

Gene gelir isem sana Almanya
Eski yaralarım elleme sakın
Hayınan huyunan kavga şerinen
Bizi gözü küllü belleme sakın

Dumanlar içinde böyle curcuna
Yem olmadan Hannover'ın kurduna
Zincirler içinde baba yurduna
Bu haindir diye yollama sakın

Yıkma hatırımı Şeytan'a uyup
Sanki ne anlarsın kayıp
Bir lokma yedirip söğüp de sayıp
Ardımızdan özür telleme sakın

Mahzuni Şerif'in çile nasibi
Her zaman görülmez denizin dibi
Nuh Nebi'den kalma okkalar gibi
İndirme vizeyi kelleme sakın (Aktaş, 2002: 218-219; Zaman, 1997: 343-344; ÖK106)

719. Şaşkınım Şaşkınım Şaşkın

Bilmem ki nereden geldim
Şaşkınım şaşkınım şaşkın
Toprak idim âdem oldum
Şaşkınım şaşkınım şaşkın düşkünüm

Ben nasıl hareket ettim
Nerden bana bir can kattın
Gözüm ile çok seyrettim
Şaşkınım şaşkınım şaşkın düşkünüm

Elim var ayağım vardır
Ağzımdan çıkan rüzgardır
Koca dünya neden dardır
Şaşkınım şaşkınım şaşkın düşkünüm

Cennet yaptın Âdem oldum
Neden geriden kovuldum
Nereden bir hava buldum
Şaşkınım şaşkınım şaşkın düşkünüm

Nice nice kitap yazdın
Gemi yaptın sular gezdin
Her düğümü kendim çözdüm
Şaşkınım şaşkınım şaşkın düşkünüm

İyi benim kötü nenim
Hem cesedim hem canım
Ben kendimi yaradanım
Şaşkınım şaşkınım şaşkın düşkünüm

Mahzuni Şerif kulundur
Hem kulundur hem dalındır
Mahzuni ismi yolundur
Şaşkınlım şaşkınlım şaşkın düşkünüm

(Ona kavuşamam
Şaşkınlım şaşkınlım, şaşkın düşkünüm) (ÖK217)

720. Ezelden Böyledir Hâli Dünyanın

Ne ağlarsın benim divane gönlüm⁴⁹²
Ezelden böyledir hâli dünyanın
Bir gül için gezdim bunca bahçeyi
Sarmış her sapını çalı dünyanın

Gece batan güneş sabahtan doğdu
Karşiki dağları bulutlar boğdu
Cennetten Âdem'i Havva'yı kovdu
Haramdır duası tadı dünyanın

Mahzuni dünyaya geldiğim zaman
Serimi sevdaya verdiğim zaman
Düğmesiz gömleğe girdiğim zaman
Başına çalısın malı dünyanın (Zaman, 1997: 351)

721. Nerde Senin Yiğitlerin Dağların 1

Sana böyle melül durmak yakışmaz
Nerde senin yiğitlerin dağların
İşte bundan çiğdemlerin kokuşmaz
Nerde senin yiğitlerin dağların

Güneş olan güneş yüksekten inmez
Bulutun sözüne toprak gücenmez
Bilirsin ki bizim yiğitler tükenmez
Nerde senin yiğitlerin dağların

Bir semer altına hayvan yakışır⁴⁹³
Bir dağ olana aslan yakışır dağların
Şerif'lik ismine kurban yakışır
Nerde senin yiğitlerin dağların (Zaman, 1997: 182; Aktaş, 2002: 81-82; ÖK69)

722. Nerde Senin Yiğitlerin Dağların 2

Dayı sana üzgün durmak yakışmaz
Nerde senin yiğitlerin dağların
Yaslı mısın bülbüllerin ötüşmez
Nerde senin yiğitlerin dağların
Yüreğime ateş düştü ağlarım

⁴⁹² Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği gibi düzenlenmiştir.

⁴⁹³ Bu dördlük sadece ÖK69'taki ses kaydında yer almaktadır.

Yiğitlerin Binboğa'ya çıkardı
Dost sevinir düşmanları bakardı
Sümbülün yerine barut kokardı
Nerde dayı yiğitlerin dağların
Yüreğime şıvan düştü ağlarım

Mor koyun sürüsü Bostanbeli'de
Köroğlu misali türkü dilinde
Mavzeri dalında sazı elinde
Nerde senin yiğitlerin dağların
Ciğerime ateş düştü ağlarım (Arslan, 2020: 143)

723. Uy Allah'tan Bulasın⁴⁹⁴

Elin kanlı mı Kadir(?)
Uy Allah'tan bulasın
İnsan eti yenir mi
Uy Allah'tan bulasın

Güneş bundan cayar mı
Yıldızına uyar mı
İnsan dostu kıyar mı
Uy Allah'tan bulasın

Mahzuni der göz göze
Bakamaz ki yüz yüze
Murat mı verdin bize
Uy Allahtan bulasın (ÖK175; ÖK225)

724. Düşün, Perde Sana Bela Olmasın

Ağam beyim iki gözüm hemşerim
Düşün perde sana bela olmasın
İkilikle yoldaş olmak yamandır
Kötü yerde sana bela olmasın

Hak insana güneş göndermiş pay pay
Kimin tekelinde gördüğün uzay
Taşlı harmanlardan çaldığın buğday
Eleklere sana bela olmasın

İhmalliktir yoz düşmanın babası
Ya neydi bilenlerin çabası
Tokun efendisi acın kabası
Ekmek ver de sana bela olmasın

⁴⁹⁴ Şiirin ses kaydında (ÖK175) dizinin son sözcüğü tam anlaşılmamıştır. Ayrıca bu şiiri Mahzuni Şerif, 1993 yılında Fikret Otyam'a sunduğu ses kaydında söylemiştir ve bu kayıta şiirin iki dördlüğü yer almaktadır. İkinci bir ses kaydında (ÖK225) şiirin bütünü olduğu için son dördlük de bu ikinci ses kaydından tamamlanmıştır.

Mahzuni başından bitmez ahuzâr
Bin figan et anlamaz ki nazlı yâr
Gizli elden selam getiren rüzgâr
Bir seherde sana bela olmasın (Çankaya ve Şerif, 2002: 57)

725. Unutma ki Şu Arzu Talebimi Tutasın

Ağabey ben giderim sense işte burdasın
Unutma ki şu arzu talebimi tutasın
Bil ki fani cihan içre, dopdoludur nedamet
Her kuru çöpte dahi, mevcuttur bir alamet

Bilesin ki şu fanide, en güzel ve en çok
Şu güzel sevgi kadar, hiçbir şey yok
Sevme sakın sevgisizi, can kadar sevse bile
Sevgisizin sevgisi, çok batıl desise hile

Gitme yola azmetme azmı anlamayanla
Duyma sözlerini, evvela dinlemeyerek
Hakkı haklılığıyla ispat edenler bile
Bil ki horlu hoplu, soysuz ipsiz hergele

Cimri cömert olur mu canını satsa dahi
Cimrinin cimrisidir vallahi billahi
Kılıktan mana çıkarma kardeş asla
Kıyafet örnek değil, hünkârlığa nesle

Nefis senindir onu kırma bir anda
Kırır ver sabra dargın olduğun bir anda
Bak koca peygamber ne buyurmuş
Nefsi tanımayan konuşmayan mahlûktur demiş

Teşvikle Şah olmaktan, bir köle kadar fari
Tehditle rah sürmekten, şah kadar hükmet bari
Unutayım deme, unutmadan seveni
Unutmadan, acımadan taşlara vurur seni

Mademki bildiğimiz bir sevginin esası
Ben Şerif'im sen sensin fakat
Sen ben yoktur biz biziz, son sözümün kısası (Ertekin, 2021a: 169-170)

726. Derdine Bir Deva Bulamayasın

Yürü bre yürü (...) ⁴⁹⁵
Derdine bir deva bulamayasın
Bilmeden atlama(?) aldın ne çare
İsterim dünyada gülemeyesin

⁴⁹⁵ Ses kaydında (ÖK134) bu dizenin son sözcükleri sesin kısık olması nedeniyle anlaşılmamıştır.

Bir adam bıraktın evini yıkan
Kalbinin bağında yılancık çıksın
Köşe başlarında dilenci baksın
Konacak bir dalı bulamayasın

Defterciğin şu dünyada dürülsün
İyilik yapsan bile kötü görünsün
İnce bellerine yılan sarılsın
İsterim dünyada gülemeyesin

Kör kuş gibi gül dalında öter ol
Esir pazarında sovan satar ol
İsterim ki Mahzuni'den beter ol
Dutacak bir dalı bulamayasın (ÖK134)

727. Ahır Dağı Niye Gamlı Gamlısın

Sen ezelden böyle garip değildin
Ahır Dağı niye gamlı gamlısın
Yiğitler sarp kayada gezerdi
Ahır Dağı niye gamlı gamlısın

Küle mermi yağdı yağmur yağmadı
Adalet güneşi bize doğmadı
Fransız kurşunu böyle değmedi
Ahır Dağı niye gamlı gamlısın

Böyle kanlı kanlı olur mu dağlar
Kardaş kurşunuynan bozulmuş bağlar
Analar vurulmuş yavrular ağlar
Maraş Dağı niye gamlı gamlısın

Babalar vurulmuş çocuklar ağlar
Ahır Dağı niye gamlı gamlısın

Ecevit'e selam saldı almadı
Ha bunlar geldi de derman gelmedi
Öldük müftü amma namazımız kılmadı
Ahır Dağı niye gamlı gamlısın

Der Mahzuni boyun eğme dört beye
Döner kuşlar üleşimiz yemeye
Utanyom Maraşlıyım demeye
Ahır Dağı niye gamlı gamlısın

(Öztunç, 2017: 63; <https://www.youtube.com/watch?v=ViBsrElhejM>; 01.07.2021,
18.00'de alınmıştır.)

728. Vardan mısın Yoktan mısın

Garip garip duran yolcu
Vardan mısın yoktan mısın
Durmak bir şey ifade etmez
Vardan mısın yoktan mısın

Hakk'a giden Hakk'a gelir
Hak'tan gelen Hakk'ı bilir
Fazla susan suçlu olur
Vardan mısın yoktan mısın

Yok olanlar yerinir
İşi tutmaya erinir
Bizim pirimiz görünür
Vardan mısın yoktan mısın

Usandım koyun gütmeden
Yüksek dağlara gitmeden
Aklımdayken unutmadan
Vardan mısın yoktan mısın

Ne acıdır yoldan sapmak
Boş boşa el etek öpmek
Biz havadan Hakk'a tapmak
Vardan mısın yoktan mısın (Zaman, 1997: 227-228; Aktaş, 2002: 139-140)

729. Gönüllerin Hünkârısın Güzellerin Mahısın⁴⁹⁶

Allah Allah ya Hüseyin, nazlımların Şahısın
Gönüllerin hünkârısın güzellerin mahısın
Kerbelâ'ya düşenlerin ezeli ervahısın
Merdan Ali yadigârı evliyasın Hüseyin

⁴⁹⁶ Ertekin (2021): 274-275'te bu şiirin Mahzuni Şerif'in defterinde yer aldığını ancak Fikret Otyam'ın evinde kaydedilmiş ses kaydında sözlerinin değişikliklere uğramış olduğunu bildirmiştir. Mahzuni Şerif'in hatıra defterindeki hâlinin şiirin ilk ve orijinal hâli olmasından dolayı biz de defterdeki hâlini baz aldık. (ÖK73) ve (ÖK148) kayıtlarında Fikret Otyam'ın evinde ise şiiri şu şekilde seslendirmiştir:

“(Dost, cananım, güzel dost)

Allah Allah Şah Hüseyin güzellerin Şah'ısın

Gönüllerin hünkârısın biçareler mahısın

Kerbelâ'ya düşenlerin ezeli ervahısın

Merdan Ali yadigârı evliyasın dost Hüseyin (efendim, tabibim, cananım, dost Hüseyin)

Ah eyliyor kan içinde Kerbelâ kurbanları

Fatime'nin gözü nuru Murteza'nın canları

Ey kan içinde inleyen ulular sultanları

Sen veliler serdarısın cananımsın dost Hüseyin (efendim, cananım, tabibim)

Der Mahzuni mürvetini umacağım divanda

Senden gayrı hedefim yok billah iki cihanda

Hak diyenler gelsin haksıza lanet etsin bunda

Kimsezsizlerin ganisi ser hüdâsın dost Hüseyin (tabibim, efendim tabibim, cananım, Şah Hüseyin)”

Mustafa'nın belgüzârı enbiyasın Hüseyin
Figan eder kan içinde Kerbelâ kurbanları
Mustafa'nın beytiyarı Murtaza'nın canları
Ey kanlar içinde yatan ulular sultanları

Sırrı Haydar can paresi şühedasın Hüseyin
Hubbu Ali cemalisin şahanenin Hüseyin
Kevnü mekân erbabısın, bismillahta gizlisin
Kerbelâ deştinde ... durursun ne nazlısın

Mevt olunmaz ulu ruhum elestünün bezmişim
Başka değil sen ... retsin müntehasın Hüseyin
Sen Ali'sin Sen Hasan'sın Mustafa'sın Hüseyin
Ol Yezit güruhu bir gün biz de ümmetiz deyip
Bak neler ettiler beyte, rahî İblis'e uyup
Helali masumanına kastedip üstün soyup

Mülkü matem içre bize elvedasın Hüseyin
Sen nazlumi hulk... Ali Kerbelâ'sın Hüseyin
Der Mahzuni mürvetim umacağım divanda
Senden gayri hedefim yok billah iki cihanda
Hak diyenler gelsin Yezid'e lanet etsinler bunda
Sen Şerif'in secdegâhı ser hüdâsın Hüseyin
Dü cihanın mazlumanı şehrihasın Hüseyin (Ertekin, 2021a: 275; ÖK73; ÖK148)

730. Ormanı Çiçeği Yakan Utansın

Ne güzel bal yapar coşkun arılar
Ormanı çiçeği yakan utansın
Her varlıkta bilinmez ne hikmet vardır
İnsanlığa şimşek çakan utansın

Dili olsaydı söylerdi meydanlar bilir
Dört yılda bir defa, halkın bülbülü
Millete söverken milletvekili
Onun başındaki bakan utansın

Dolaşır Mahzuni bir tek sazınan
İşi yoktur cilve ile nazınan
Bunca temeninen bunca sözünen
Bizim başımıza çıkan utansın

Bunca vayitlerle bunca sözünen
Bizim tepemize çıkan utansın (Zaman, 1997: 413)

731. Kaderine Kırgınsın

Bugün niye dargınsın
Kaderine kırgınsın
Dünden kalmış yorgunsun
Vay vay Murtaza⁴⁹⁷

Eğer çıkarsan yaza
Ara sıra gel bize
Kan dolmuş kara göze
Vay vay Murtaza

Bir odada yaşarsın
Gece gündüz koşarsın
Doğduğuna şaşarsın
Vay vay Murtaza

Eğer çıkarsan yaz'a
Ara sıra gel bize
Kan dolmuş kara göz'e
Vay vay Murtaza

İçimde gizli yara
Dünyası dar biçare
Şalvarı pare pare
Vay vay Murtaza

Eğer çıkarsan yaz'a
Ara sıra gel bize
Kan dolmuş kara göz'e
Vay vay Murtaza

Ağlama acı acı
Mahzuni'nin baş tacı
Kader kulu kapıcı
Vay vay Murtaza

Eğer çıkarsan yaz'a
Ara sıra gel bize
Kan dolmuş kara göz'e
Vay vay Murtaza (Zaman, 1997: 129-130)

⁴⁹⁷ Nakarat dizeleri Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği hâlidir.

732. Niye Bulanık Akarsın⁴⁹⁸

Hurman Çayı Hurman Çayı
Niye bulanık akarsın
Yiğit Mehmet can veriyor
Kardaşları çabuk varsın

Fidan boylum mühendisim
Yerden kalkıp yürümez mi ola
Kurban olam Kadir Mevla'm
Mehmet geri gelmez mi ola

Der Mahzuni düz ovalar
İsterse karlıca dağ olsun
Bir yiğit koptu dalından
Afşin'in başı sağ olsun (Zaman, 1997: 390)

733. Munzur Suyu Niye Gamlı Çağlarsın

Hakk'ın şaheseri çayların hası
Munzur suyu niye gamlı çağlarsın
Sana da mı değil zulmün kavgası
Munzur suyu niye gamlı çağlarsın

Ovacık'ta düşünceye daldığım
Hayli zaman oldu donup kaldığım
Dağına taşına kurban olduğum
Munzur suyu niye gamlı çağlarsın

Dersim benim sülalemin otağı
Aslana mirastır aslan yatağı
Gül verirken Maraş altı batağı
Munzur suyu niye gamlı çağlarsın

Değildir Mahzuni davadan kaçan
Değildir boşluğa avcunu açan
Pirim Hacı Bektaş, şahım Avuçan
Munzur suyu niye gamlı çağlarsın (Çankaya ve Şerif, 2002: 83)

⁴⁹⁸ Mahzuni Şerif'in sevdiği Mühendis Mehmet, Afşin-Elbistan Termik Santrali'nde çalışırken kalp krizi geçirir ve vefat eder (KK77). Ölüm, Mahzuni'nin bir sevdiğini daha ondan almıştır. Mühendis Mehmet İstanbul'da öğrenciyken, Mahzuni'nin yardım ettiği kişidir, aralarında özel bir bağ oluşmuştur. Mahzuni onu sever. Onun yeri ayırır ve ölümü üzerine Mahzuni bu şiirini yazar.

734. Gün Olur ki Hatırımı Sorarsın

Kırma hatırımı gül yüzlüm benim⁴⁹⁹
Gün olur ki hatırımı sorarsın⁵⁰⁰
Toprak olur gider bir gün bedenim
Saçlarını yolum yolum yolarsın

Sen benim kaderim alın yazımsın
Hakk'ın huzurunda bana lazımsın
Sevda çöllerinde emlik kuzumsun⁵⁰¹
Ardım sıra dertli dertli melersin

Ben bir Mahzuni'yim yollu yolunca
İniler gezerim hâllı hâlinca⁵⁰²
Gurbet elde mezar olup kalınca
Seher yeli ile haber salarsın (Zaman, 1997: 184; 479-480; Aktaş, 2002: 81; ÖK36;
ÖK37; ÖK183)

735. İnan ki Yoldan Kalırsın

Gün gelir sen de ölürsün⁵⁰³
İnan ki yoldan kalırsın
Ben yer(in)e baba bulursun
Aha geldim gittim Berçenek
Sana n'ettim Berçenek

Gerçi kurbandır payım
Senden gelirdi yayım
Ben artık dünyalıyım
Aha geldim gittim Berçenek
Sana n'ettim Berçenek

Gurbete sal Mahzuni'yi
Eyle dur Mahzuni'yi
Ara da bul Mahzuni'yi
Aha geldim gittim Berçenek
Sana n'ettim Berçenek (ÖK84)

⁴⁹⁹ Mahzuni Şerif, özel ses kayıtlarında muhabbet ortamına göre bu şiirini değiştirmiştir. ÖK36, ÖK37 ve ÖK183'te farklı sözlerle karşılaşmaktayız. Ses kayıtlarındaki sesler de tam olarak anlaşılmemektedir. Muhabbet ortamına göre performans değiştiği için çalışmamızda şiirin bu sefer yazılı kaynaklarda yer alan asıl hâlini baz aldık.

⁵⁰⁰ Zaman, 1997: 479'da 2, 3 ve 4. dize şu şekildedir: "Gül olsan da gün gelir ki solarsın / Kara toprak olur, gider bedenim / Saçlarını yolup yolup yolarsın"

⁵⁰¹ Zaman, 1997: 480'de 3 ve 4. dize şu şekildedir: "Sevda çöllerinde emmim kuzusun / Ardım sıra melem melem melersin"

⁵⁰² Zaman, 1997: 480'de 2 v2 3. dize şu şekildedir: "İniler gezersin hallı-halınca / Gurbet elde garip olup kalınca"

⁵⁰³ Şiirin ses kaydında ilk dize kesiktir ses kaydı "Gün gelir sen de ölürsün" dizesi ile başlar ancak şiirin bütününe baktığımızda Mahzuni Şerif'in ilk dizeyi tekrarlayarak okuduğu anlaşılmaktadır bu nedenle ilk dizinin "Gün gelir sen de ölürsün" dizesi olduğunu düşünüyoruz.

736. Kurumadılar mı İnanmazsın

Bizden evvel biten otlar
Kurumadılar mı inanmazsın
Teker teker mezar olup
Çürümediler mi inanmazsın

Söyleme geri ileri
Ta öteden gelir beri
Kerbela'nın bekçileri
Korumadılar mı inanmazsın

Mahzuni açma gediği
Hiç çıkmıyor bilmediğin
Pirin ha yürü dediği
Yürümediler mi inanmazsın (ÖK150)

737. Benim Değil Anadolu'nun Olsun⁵⁰⁴

Ey erenler benim aldığım ödül
Benim değil Anadolu'nun olsun
Elli sene sonra bulduğum ödül
Mustafa Kemal'in yolunun olsun

Barışın anlamı insanla tamam
Sevgiden ötede derman aramam
Dünyalar güzeli On İki İmam
Türaplar serdarı Ali'nin olsun

Dosta ulaşmadım yol oldu yarı
Ey Anadolu'nun tatlı rüzgârı
Artık kucaklaşsın dünya halkları
Himmet Hacı Bektaş Veli'nin olsun

İnsan olan insanlığa darılmaz
Doğru giden yolcu yolda yorulmaz
Döğüş kavga ile Hakk'a varılmaz
Bırak artık kavga delinin olsun

Sorun ki bu kadar toplandık niye
Hak neler bahşetmiş Bektaş Veli'ye
Ey Rabbim verilen bu son hediye
Müsa(a)de et Mahzuni kulunun olsun (KK84)

⁵⁰⁴ Mustafa Özcivan (KK84) bu şiiri, Mahzuni'nin kendisinin "Hacı Bektaş Veli Dostluk ve Barış Ödülü" verildiğinde yazdığını belirtmiştir.

738. İltica Ettim Dünyaya İbreti Sevda İçin

Murtaza'ya müptelayım tarifi mümkün değil
İltica ettim dünyaya ibreti sevda için
Cahilin hışmı önünde mutedilim mutedil
Küfre mi düşer Mecnunlar Hazreti Leyla için

Erbab-ı hilâf ile ülfeti ikrâr olmaz
Ta ezelden muhakkak ki kâmilden zarar olmaz
Sad hazaran Ali gördüm, Cenabı Haydar olmaz
Başka yaran yoldaş var mı Cenabı Mevlâ için

Hey Cihadı farz edenler, şaşkına bak şaşkın
Musa Tur-u Hak'ta iken, Mısır düştü taşkına
Ağaçtan kan akar mıydı, söyleyin Hak aşkına
Kimde vardır bir damla yaş, Şahı Kerbela için

Reva mıdır beş vakitte vasıl olayım Şah'a
Ömrümde ikrar verdim, göremem ki bir daha
Huri ile gılman ile pazarım yok Allah'a
Ömrümde yalan etmedim Cennet-i Alâ için

Bunca pervane misali şem'e yandın Mahzuni
Hangi Pir'e ikrar verdin, kime kandın Mahzuni
Sen ki bir evlâd-ı Zeynel Ağuşan'dın Mahzuni
Amma bi-nesilsin şimdi cahil cühelâ için...

739. Muhammed Ali'yi Sevdiğim İçin

Bak erenler bana neler ettiler
Muhammed Ali'yi sevdiğim için
Zamanı gelince taşta tuttular
Muhammed Ali'yi sevdiğim için

Olamam dünyada ben iki dinli
Olamam insana buğuzu kinli
Kimi kafir dedi, kimisi Sünni
Muhammed Ali'yi sevdiğim için

(Kimisi dönek dedi, kimisi Sünni)
Muhammed Ali'yi sevdiğim için)

Kâmilin sözünden cahil ne anlar
Geçti gitti dostlar bizim zamanlar
Çok mekanlar oldu kara zindanlar
Muhammed Ali'yi sevdiğim için

(Kolumda zincirim, başta zindanlar
Muhammed Ali'yi sevdiğim için)

Mahzuni Şerif'im koymuşum canı
Vallahi billahi unutmam bunu
Kılıcınan parça parça etsinler beni
Muhammed Ali'yi sevdiğim için

(Kılıcınan parça parça etsinler beni
Muhammed Ali'yi sevdiğim için) (AK27)

740. Her Yol Haktır Bir Benim İçin

Ben dünyaya tek bakarım azizim
Her doğru yol haktır bir benim için
Yolumuzu görmek rolümüz bizim
Eğri, elmas olsa kir benim için

Hakk'ın merkezine bir yol mu gelir
Kul her şeyden evvel kendini bilir
Herkesin mayası bir şeyden alır
Ki bin çeşit iman var benim için

Hristiyan İsa'sını zikreder
Davud seven Zebur'un fikreder
Her cins mağdur mabuduna şükreder
Güle mâni değil har benim için

Bak azizim Muhammed'i severim
Ne Sünni'yim ne Alevi'yim ne pîrim
Sülale-i Şah'a Ehlibeyt derim
Kimi sever isem kâr benim için

Kendime mürşittir gönlümün sesi
Sevgiden kaçır mı insanın hası
Hep hazırır İsa ile Musa'sı
Kapımın eşiği Tur benim için

Ben Şerif'im mezhebim Mahzuni'dir
Bana göre Hakk'tan tayinim budur
Sen seni tanı da filanım dedir
Yalnız dağ taş gören kör benim için (Ertekin, 2021a: 233-234)

741. Selamına Bir Canım Verdim Bilemedin

Aramıza dağlar mı girdi gelemedin
Selamına bir canım verdim bilemedin
Sinemize kan düştü canım silemedim
Oyyy...

Şu benim başım
Bitmez telaşım
Hey can yoldaşım
Bilemedim bilemedim... vay

Nerelere kan doldu canım gözümden
Kederimi kimler silecek yüzümden
Hele hele ben dönmüş müyüm sözümden
Oyyy...

Şu benim başım
Bitmez telaşım
Hey can yoldaşım
Bilemedim bilemedim... vay

Buralar yaramaz bize Mahzuni
Gönlüm bağlamaz bize Mahzuni
Derman sağlamaz bize Mahzuni
Oyyy...

Şu benim başım
Bitmez telaşım
Hey can yoldaşım
Bilemedim bilemedim... vay (Zaman, 1997: 483-484)

742. Kapımızı Kırdın Öyle mi Geldin⁵⁰⁵

Sana gel demiştim ama Kar' oğlan
Kapımızı kırdın öyle mi geldin
Misafirin hattı hududu vardır
Gizli gizli durdun öyle mi geldin

Anlaşıldı niçin yedin paşayı
Paşayı yiyince kırdın köşeyi
Elindeki koltuk marka şişeyi
Başımıza vurdun öyle mi geldin

Sana uydum Kıbrıs mıprıs kayırdım
Rum'u hayvan saydım, seni kayırdım
Aç karnımı şak şakınan doyurdum
Bizi bize vurdun öyle mi geldin?

Zama kızdın fazlasını getirdin
Azıcak sabrımız varsa bitirdin

⁵⁰⁵ Mahzuni Şerif, albümünde seslendirme yapmadan önce şu açıklamayı yapmıştır: "Bir adam dünyaya hiçbir zaman umut olamaz. Hz. Muhammed doğdu, umut olmadı. İsa'sı, Musa'sı bütün evliyalar enbiyalar umut olmadı. Atatürk bile umut olmadı, o giderken dedi ki: "İstikbal benim bıraktığım gençliğe aittir." Yani bizim umudumuz bir herif mi olacak? Ecevit! Bu adam ölürse, demek ki bizim umudumuz bitti. Oysaki umut, size söylüyorum- benim yandaşlarım- tek bir umudumuz var, bizi kurtaracak bir isim veriyorum size: O da biz!"

Bizi peşin sıra haydi götürdün
Uçuruma sürdün, öyle mi geldin
Gelmez olayydın böylesine sen

Mahzuni der sardık bu kadar gamı
Doktor zalım oldu deldi yaramı
Dövüşü kavgayı açlığı zamı
Bize reva gördün öyle mi geldin
Haydar haydar haydar böyle mi geldin
(İnanmam Artık Sana...) (AK28)

743. Tüylerini Döktün, Yine mi Geldin

Bülbül seni kovmuş idik bahçeden
Tüylerini döktün, yine mi geldin
Bir gün şahin pençesini sen yedin
Bir bahçeyi yıktın, yine mi geldin

Bülbül seni yolum yolum yolarım
Öküz gibi bir derede seni sularım
Öldürmeden cenazeni inan kılarım
Nefesini çektin çektin yine mi geldin

Altın kafes yaptık ettin içine
Her Şahin'in tekme vurdun kığına
Anlaşıldı bazen çok yük bindi suçuna
Çok bahçıvan ektin, ektin yine mi geldin

Gülü kovdun, kovduğun bahçede doğdun
Bütün çimenleri dikene boğdun
Çok fazla şımardın çok dolu yağdın
Mahzuni'yi yaktın yaktın yine mi geldin (Zaman, 1997: 418-419)

744. Uzak Bağda Öten Neşet Hoş Geldin

Bülbül hayli oldu bağdan gideli
Uzak bağda öten Neşet hoş geldin
Âşıkların hepsi Hak'tan badeli
Gözümüzde tüten Neşet hoş geldin

Sen bizim ovaya türküler ektin
Ektiğin türküden çektin ha çektin
Gönül dolusunu gurbete döktün
Bir gelip bir giden Neşet hoş geldin

İnce ince gurbet yakar insanı
Sıladan ayrılmam derdin hanı
Güzel toprağımın ey bülbül canı
Gamlı gamlı yatan Neşet hoş geldin

Serin olur Ilgaz Dağı'nın başı
Seninle çok yedik ekmeği aşı
Mahzuni Şerif'in gara gardaşı
Bir doğup bir batan Neşet hoş geldin (Öztunç, 2017: 104-105)

745. Baban Olmasa Baba Sen de Gelmezdin

Günahım yoktur baba sebabim sensin
Baban olmasa baba sen de gelmezdin
Deli diye adım niye niye sen çıkardın (oy baba oy baba oy...)
Korkarım dünyada baba sen de gülmezsün
(Korkarım dünyada baba sen de görmezsün)

Güvenme dünyaya baba sana kalmaz ki
Yetmişinden sonra baba evlat olmaz ki
Dedim sana yana yana bir gün beni ararsın (oy baba oy baba oy...)
Yuvadan uçan kuş baba geri gelmez ki
Gelse de yuvayı baba yuva bilmez ki

Mahzuni der küstüm baba düşün bir kere
Bu kadar saygımı baba yıktın boş yere
Üç keçiye beş oğlana bizi değiştin unutma (oy baba oy baba oy...)
Evladım var dedin baba göğsünü gere gere
Miras değil kini baba pay ettin kardeşlere (AK29)

746. Kundağı Kucakta Ağlar Bir Gelin

Eşi mi vurulmuş karalar giymiş
Kundağı kucakta ağlar bir gelin
Ceylan bakışını yerlere eymiş
Kucağı kundaklı ağlar bir gelin

Antep' in üstünde Başpınar bağlar
Girdi aramıza sıralı dağlar
Sarmış yavrusunu nenniler söyler
Kundağı kucakta ağlar bir gelin

Mahzuni Şerif'im ağlar bu deme
Zalim felek artık ömrümü yeme
Adını sordum da adı Fadime
Kundağı kucakta ağlar bir gelin
(Kucağı kundaklı ağlar bir gelin) (Yağız, 1976: 211; Pehlivan, 1985: 59; Zaman, 1997:
141; 288; Aktaş, 2002:174-175)

747. Dağlar Engel mi Oldu Yoluna Senin

Bahar gelmiş Ceyhan niye coşmuyor
Dağlar engel mi oldu yoluna senin
Kör olası felek düşmez yakamdan
Gene mi ben geçtim eline senin
(Yavrum oy kuzum oy camı oy)

Bostan belden Dirgen Ali'm geçerdi⁵⁰⁶ (Yavrum oy kuzum oy)
Binboğa'dan keklikleri uçardı
Yamaçta güzeller orak biçerdi
Dokundum mu felek teline senin
(Efendim oy tabibim oy kibarım oy)

Bizim dağda Ceylan idim kuş idim
Aney niye yaz baharda üşüdüm
Bir zaman sevenlere düş idim
Kara kader kaldım diline senin

Mahzuni ektiğim bağ ile bostan
Bir farkı kalmadı vefasız dosttan
El için sen bana küstün Albistan
Sanki ben dikenim gülüne senin (Zaman, 1997: 129; ÖK188)

748. Kimler Gelip Geçti Mazinden Senin

Ulan yalan dünya senden usandım
Kimler gelip geçti mazinden senin
Sana geldim ama gene giderim
Sanki mühim midir gözümde senin

Hani peygamberler, hani veliler
Hani Hacı Bektaş hani Aliler
Aklı ermez akıllılar deliler
Kimse yürümedi izinden senin

Koca Hüseyin'i kime kestirdin
Pir Sultan'ı kimin için astırdın
Kimde can varsa onu küstürdün
Bir tarak işlemez bezinde senin

Mahzuni Şerif'im uçar güneşe
Dünya senin emeklerin çok boşa
Ben giderim dünya sen sende yaşa
Bir aşık eyleşmez pozunda senin (Yağız, 1976: 198; Zaman, 1997: 139; Aktaş, 2002: 150)

749. Yolcu Derin İzi Derin⁵⁰⁷

Döner döner durmaz
Yolcu derin izi derin
Konup göçenler hanı ya
Yüreğimde sızdı derin derin

⁵⁰⁶ Mahzuni Şerif, köyüne seslendiği videolu kaydında (ÖK188) şiirini seslendirirken bu dördlüğü de okumuştur. Dördüğün sonunda köylülerine seslenmiştir. Onları yönlendirmiştir ve tekrar şiirini seslendirmeye devam etmiştir.

⁵⁰⁷ Şiir, Mahzuni Şerif'in ses kaydında (ÖK358) seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Derin derin derin derin
Derya derin hayat derin
Bu dert derin dava derin
Derin derin derin derin
Ciğer derin hava derin

Seyrettim mezar taşımı
İncitmem konan kuşumu
Gece bürümüş başımı
Gecem gündüzüm derin

Toprak derin, ağaç derin
Su da derin derin derin
Yaprak derin derin derin
Sabah derin akşam derin
Şafak derin derin derin

Hayattan içenler kandı
Kandı dünyadan usandı
Mahzuni hak deyip yandı
Külü yufka közü derin

Derin derin derin derin
Nara derin derin derin
Doktor derin sargı derin
Derin derin derin derin
Yara derin derin derin
Ora derin bura derin
Nedir dünya senin şerin
Şaştım oy (Zaman, 1997: 493-494)

750. Hani Senin Turnaların Tellerin

Bostan beli sana nazar mı değdi
Hani senin turnaların tellerin
Ha deyince beş yüz atlı binerdi
Zeval mı geldi bizim ellerin

Tan yerinde koca güneş doğunca
Bizim ele bahtı boran yağınca
Bir tiki de bir arslanı boğunca
Kahpe felek nasıl uzar dillerim

Der Mahzuni Hak'tan gelir dermanım
Padişah'tan olsa bile fermanım
Bir seherde sele gitmiş harmanım
Ne yardımını vardır bana yellerin (Aktaş, 2002: 200)

751. Yolunda Taşı Hoş Bizim Köylerin

Gökyüzünde kırlangıçlar dem tutar
Yolunda taşı hoş bizim köylerin
Sarpllarında mor kayalar yan tuta
Baharı kışı hoş bizim köylerin

Tarlada dökülür gelin kınası
Elvan elvan gezer kızın anası
Sümbülden donanmış kerpiç binası
Yağmuru yaşı hoş bizim köylerin

Bir alıç görünür dorukta tekten
Bir kartal süzülür geçer yüksekten
Gurur ile doyar kuru ekmekten
Ayranı aşı hoş bizim köylerin

Ay doğunca gümüş dağlar yılışır
Şafak oynar mor tepeler yılışır⁵⁰⁸
Gündüzün boşalır geve doluşur
Dolusu boşu hoş bizim köylerin

Eli çatlak emmim gözü pek dayım
Yemyeşil bağlarım, bulanık çayım
Anadolu'm sana kurban olayım
Çiçeği kuşu hoş bizim köylerin

Mahzuni köyünden artıp kalanı
Köyü kolay sokmaz şehrin yılanı
Ne amir korkusu ne iş yalanı
Özü hoş başı hoş bizim köylerin (Çankaya, 1994: 69; Zaman, 1997: 503-504)

752. Niye Dolu Dolu Akar Gözlerin

Ceyhan suyu gibi bahar ayında
Niye dolu dolu akar gözlerin
İniler gezersin bahar ayında
Yavru ceylan gibi bakar gözlerin yâr yâr
Gözlerin dost dost
Gözlerin yâr yâr gözlerin yâr

Beri gel beri gel ömrümün varı
Seni sevenlerin candır zararı
Bakışların almış idam kararı
Boynuma zülfünü takar gözlerin
Gözlerin dost dost
Gözlerin yâr yâr
Gözlerin dost dost gözlerin dost

⁵⁰⁸ Bu dize Zaman, 1997: 504'te yer almamaktadır.

Mahzuni'yim dolaştım da deli oldum
Muhabbet bağında bir bülbül oldum
Bir kenardan bakışına kl oldum
Anladım cihanı yakar gözlerin yr yr
Gözlerin dost dost

Gözlerin yr yr (Zaman, 1997: 475; <https://www.antoloji.com/gozlerin-ceyhan-suyu-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 18.12'de alınmıştır.)

753. Güzel Dost Sen Neredesin

Gine bugün yr günüdür
Güzel dost sen neredesin
Günden dne beter oldun
Zalim dost sen neredesin

Posta dönüştü hainler
Sen yoksun bizi kim dinler
Her kuzu birde inler
Zalim dost sen neredesin

Muhabbetin bağı soldu
Yanağına hoyrat doldu
Gönül şevki viran oldu
Zalim dost sen neredesin

Mahzuni dert dizi dizi
Soran yok mu hâlimizi
Demeye gerek yok bizi
Zalim dost sen neredesin (Zaman, 1997: 124-125)

754. Neredesin Kumru Dillim Neredesin⁵⁰⁹

Gene gam bürüdü hasta gönlümü
Neredesin kumru dillim neredesin
Ah ile geçirdim bunca günümü
Yüce dağlar hep mi bana perdesin

Sevdağı başımı ezdirdin durdun
Beni benden bile bezdirdin durdun
Başı boş dağlarda gezdirdin durdun
Merhametsiz sen de ierlerdesin

Yüreğim denizli gözlerim selli
Kaderim yavaştan ıstırap yelli
Ne pazarım belli ne krım belli
Mahzuni şerif'im ara yerdesin (Zaman, 1997: 195; Aktaş, 2002: 99)

⁵⁰⁹ şiir, Mahzuni şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

755. Dağlar Dağlar Garip Zeyno'm Neredesin⁵¹⁰

Bu yayladan sensiz nasıl geçeyim
Dağlar dağlar garip Zeyno'm neredesin
Cihan suyu demin almış bulanır
Çağlar garip garip Zeyno'm neredesin

Ocağında umut yanmış kül olmuş
Gökyüzünde bulutların durulmuş
Salkımı büzülmüş yaprağı solmuş
Dağlar garip garip Zeyno'm neredesin

Sabırı aş ettin zehiri yemek
Kaderinde varmış senin gülmemek
Daha dün var idin yok oldun demek
Sağlar garip garip Zeyno'm neredesin

Yollar kıvrım kıvrım anlatır seni
Dünyama ışıklar verenim hani
Sen gidince öksüz kaldı Mahzuni
Ağlar garip garip Zeyno'm neredesin (Pehlivan, 1985: 31; Aktaş, 2002: 199)

756. Oy Dünya Vay Dünya Dönemeyesin⁵¹¹

Gel gönül gidelim gurbet elinden
Oy dünya vay dünya dönemeyesin
Düşündükçe sızılıyor yaralar
Oy dünya vay dünya dönemeyesin
Benim gibi daldan dana konamayasın

Gönül arzuluyor bizim elleri
Oy dünya vay dünya dönemeyesin
Eğlemiyor gayrı beni buralar
Oy dünya vay dünya dönemeyesin
(<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

757. Erim Erim Eriyesin⁵¹²

Köşkün sarayın yıkılsın
Erim erim eriyessin
Umudun suya dökülsün
Erim erim eriyessin
Sürüm sürüm sürünesin

⁵¹⁰ Sevdiklerinin ölümü üzerine ağıtlar yakan Mahzuni babasının ölümü üzerine bu şiirini yazdığı düşünülmektedir. Mahzuni'nin yakın arkadaşı Ali İhsan Aktaş (2002: 199) şiirde geçen Zeyno isminin Mahzuni'nin babası Zeynel Cırık olduğunu belirtmiştir. Bu bilginin doğru olup olmadığı tarafımızca netleştirilememiştir.

⁵¹¹ “1970'li yılların sonunda Almanya'nın Darmstadt kentinde Malatya / Kürecikli Atıf Demirkaya'nın evinde” ki muhabbet ortamında bu şiirini seslendirmiştir. Önce saziyla ezgisine başlamış ancak bir süre sözlerine giriş yapmamış ortamdaki kişiler “Eyvallah, eyvallah” dedikten sonra şiirin sözlerini söylemiştir. İki dördlüğünü okuduktan sonra “Bir Hozat, Ovacık Bir de Tunceli” şiirine ara vermeden geçiş yapmıştır.

⁵¹² Öztunç, 2017: 38-39'da şiirin sözlerinde farklılıklar vardır.

Suyun denize dökülsün
Gözlerin yansın çürüsün
Seni yılan çayan yesin
Erim erim eriyessin
Sürüm sürüm sürünesin

Musa isen Tûr-i Sinâ'n
Hak'tan gelmiş idi İnan
Yesin seni yılan Çayan
Erim erim eriyessin
Çölden çöle sürünesin

Aslan pençesi kurulsun
Çayın denize kurulsun
Gözlerin yansın kör olsun
Erim erim eriyessin
Çürüm çürüm çürüyesin

Mahzuni'yi sever idin
Ona sevgilim der idin
Candan başka ne yer idin
Erim erim eriyessin
Sürüm sürüm sürünesin (Zaman, 1997: 269-270; Öztunç, 2017: 38-39)

758. Âlemler İçinde Bir Dane misin⁵¹³

Ne kaçarsın benden ey gözü balkım(?)
Âlemler içinde bir dane misin
Bana cevreyleme gül yüzlü Şah'ım
Muhabbet özgesi kul(?) dane misin

Şahı Merdan yıldıza kazılmış(?)
Hak cemaller on dört teller dizilmiş
Sarhoş musun baba gözler süzölmüş
Yoksa ta ezelden kestane misin (ÖK356)

759. Sen Bu Hâlimi Görmez misin

Kul olup kapına gelsem
Sen bu hâlimi görmez misin
Yüz senelik hasta olsam
Sen bu hâlimi görmez misin dost

Yara yara gönlüm yara
Meyil vereyim Haydar'a
Adımı koydum Zülfükar'a

⁵¹³ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK356) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Ses kaydında şiirin sadece iki dördlüğü yer almaktadır. Kaydın sesi kısık ve problemlidir dolayısıyla şiirin bazı dizelerinin sözleri tam anlaşılmamıştır bu nedenle bazı sözcüklerde yanlışlıklar olabilir.

Dost dost güzel güzel dost
Kervan mıydın yolda kaldın
Bir bilinmez elde kaldın
Yandım yandım çölde kaldım
Bir yudum su vermez misin dost

Yara yara gönlüm yara
Meyil vereyim Haydar'a
Adını koydum Zülfükar'a
Dost dost güzel güzel dost

Allah için âlem için
Dilim varmaz kelam için
Bir satırlık selam için
Hiç kendini yormaz mısın dost

Yara yara gönlüm yara
Meyil vereyim Haydar'a
Adını koydum Zülfükar'a
Dost dost güzel güzel dost

Mahzuni'yim yine yine
Güveniyorsun kendine
Yemin ettim Hüseyin'e
Hiç sözünde durmaz mısın dost

Yara yara gönlüm yara
Meyil vereyim Haydar'a
Adını koydum Zülfükar'a
Dost dost güzel güzel dost (Zaman, 1997: 386-387)

760. Bak Bak ile Bizden Ne Göreceksin

Bizim penceremiz dünyaya açık
Bak bak ile bizden ne göreceksin
Riya kokan ellerin vurduğu
Şak şak ile bizden ne göreceksin

Seni gidi insanlığın yılanı
Böyle mi öğrettin secde kılanı
İnsanı seveni insan olanı
Yakmak ile bizden ne göreceksin

Sence ne anlamda nikahla gerdek
Senetle duayla bitmez çekirdek
Göl kirleten yeşil hotazlı ördek
Vak vak ile bizden ne görecektin

Der Mahzuni Şerif gerçeğe yazık
Yalan üste çıktı dengeler azık
İnsanlık adına karanlık kazık
Çakmak ile bizden ne göreceksin (Çankaya ve Şerif, 2002: 122)

761. Kamber Böyle Kime Ne Diyeceksin

Bugün özür diler yarın söversin
Kamber böyle kime ne diyeceksin
Hayal havanında sular döversin
Bu noksanı nerden gidereceksin

Söz mü verdin böyle aptal kalmayı
Hiç mi düşünmedin gönül almayı
Deneseydin bir gün adam olmayı
Biraz gayret etsen becereceksin

Ellisi tav olur elin uzatsan
Ekmek bulunur mu yüz sene yatsan
Geçinirsin ulan gazete satsan
Ya ipi koparıp ya gereceksin

Mahzuni günlerin kederdir gamdır
Seni sarhoş gördüm bu kaç akşamdır
Adam gibi ölmek sana haramdır
Anlaşıldı Kamber gebereceksin (Çankaya ve Şerif, 2002: 166)

762. Niye Bana Gamlı Gamlı Gülersin⁵¹⁴

Neyime gücendin canım gül yüzlüm
Niye bana gizli gizli gülersin
Yaz baharda koca Ceyhan misali
Akar gelir bizim göle dolarsın...

Gel beri gel derdimin tabibi
Kimdir bu dünyanın bilmem sahibi
Kuzusun kaybetmiş koyunlar gibi
Ardım sıra melül melül melersin...

⁵¹⁴ Tolga Çandar'ın evinde, Fikret Otyam ve diğer kişilerle, 3 Aralık 1993'teki muhabbetlerinde (ÖK141) bu şiirini seslendirmiştir. Bu şiirini ilk olarak 10 Ocak 1986 yılında okuduğu için 1986'da okuduğu (ÖK175) şekliyle şiir düzenlenmiştir. Mahzuni Şerif bu şiirini köyüne seslendiği videolu kayıta (ÖK188) ve 3 Aralık 1993'teki muhabbetlerinde (ÖK141) ise şu şekilde seslendirmiş ve şiirin sonunda "Edebi muhabbetinize" demiştir.

"Gül yüzlüm sultanım ne'me gücendin / Niye bana gamlı gamlı gülersin
Yaz baharda boz bulanık sel gibi / Akar gelir bizim göl dolarsın
Gel beri gel derdimin tabibi / Gel beri gel gönlümün sahibi
Yusuf'un kaybetmiş Yakuplar gibi / Ardım sıra saçlarını yolarsın
Ben bir Mahzuni'yim hâllî hâlinca / İniler gezerim yollu yolunca
Uzaklarda toprak olup kalınca / Sabah rüzgârıyla selam salarsın"

Ben bir Mahzuni'yim hâllü hâlnca
İniler gezerim yollu yolunca
Gurbet elde toprak olup kalınca⁵¹⁵
Sabah yeliyle selam salarsın... (ÖK141; ÖK175; ÖK188)

763. Neden Bana Gül Yüzlüm Gülersin

Bu dünyada harman oldum kül oldum⁵¹⁶
Neden bana gül yüzlüm sen gülersin
(Ah) Derya oldum gümür gümür çağladım
Ceyhan olur gözlerine dolarsın (can can, dost dost)

Neden aldırılmazsın didem yaşına
Gül yüzlüm güvenme mezar taşına
(Dost) N'oldu bilmem ekmeğine aşına
Tuz ekmeği gatırgana(?) belersin (can can, dost dost)

Ben bir Mahzuni'ydim yollu yolunca
İniler gezerim telli telince
(Dost) Gurbet elde mezar olup kalınca
Koyun olur ardım sıra melersin (can can, dost dost)
Hatırlayıp saçlarını yolarsın (can can, dost dost) (ÖK209)

764. Gelin Amerika Kovulsun Gitsin

Ambargo mambargo dinleme gardaş
Gelin Amerika kovulsun gitsin
Üsleri müsleri çıksın burdan
Kendi toprağına savulsun gitsin

Bu herifler senden alır haşhaşı
Morfin eder sana açar savaşı
Boşuna vurmadañ gardaş gardaşı
Bir bayram davulu çalınsın gitsin

Elin gavurunu boşa çağırma
Evdeki dövüşü ele duyurma
Seni senden beni benden ayırma
Böyle bir memleket öğüñsün gitsin

⁵¹⁵ Köyüne seslendiğı videolu kayıtta (ÖK188) son iki dizeden önce köylülerine “Bak Berçenek sana diyorum bunu ha!” demiş ve bu dizeleri şu şekilde okumuştur:

“Uzaklarda toprak olup kalınca / Cıblak yeliyle selam salarsın
Ey Boz Ali ikrar verip ölünce / Ancak gölgelere selam salarsın”

⁵¹⁶ Mahzuni Şerif, bu şiirini “Niye Gamlı Gamlı Gülersin” şiirinin ezgisiyle başka bir muhabbet ortamında (ÖK209) sözlerini değıştirerek seslendirmiştir. Mahzuni Şerif; bulunduğu ortama, kişilere ve kendi duygu durumuna göre şiirlerinin sözlerini değıştirerek aynı ezgilerle okuma geleneğini bu şiirde de göstermiştir.

Bu topraklar bizimdir bizim olacak
Amerika bela buldu bulacak
Mahzuni bağımsız şehit kalacak
Yeter ki Türkiye'm dev olsun gitsin (Zaman,1997: 258; Aktaş,2002: 179)

765. Herkeste Merhamet Var mı Zannettin

Gel beri gel beri e benim Hocam
Herkeste merhamet var mı zannettin
İkide bir bana cennet vadetme
Her melek âdeme yâr mı zannettin

(İkide bir bana huri vadetme
Her melek âdeme yâr mı zannettin)

Aslım turap benim sevdiğim turap
Olamaz yaptığın Kabele harap
Okurum Kur'an'ı içerim şarap
Bende akıl nizam var mı zannettin

Adına miraç der gökte uçarsın
Korkarım ki eli bağlı naçarsın
Gül yüzlü sultandan niye kaçarsın
Beni senin gibi kör mü zannettin

Meyhanede buldum bir ulu kitap
Okuya okuya düşmüşem bitap
Sendeki bendeki (...)⁵¹⁷

Eğer bilmiyorsan sana aferin
Kilimler üstüne dökülmüş terim
Mahzuni Şerif'im veririm serim
Bunu benim için zor mu zannettin

(İstersen dene gel veririrm seri
Bunu Mahzuni'ye zor mu zannettin) (ÖK145; ÖK146)

766. Savurdun Ömrümü Yelle Yel Ettin

Ben seni seveli canım cananım
Savurdun ömrümü yelle yel ettin
Ağzımın tadını bozdu sultanım
Kattın zeh(i)rini bana yal ettin

Hoş tellalın oldum ismini yaydım
Bunca rezaletten ne iyilik duydum
Yoklar pazarının Süleyman'ıydım
Kendini bilmeyen kula kul ettin

⁵¹⁷ Şiirin muhabbet ortamındaki ses kaydı iki tanedir (ÖK145-ÖK146). Birinci ses kaydı şiirin bu dizesinde bittiği için dizinin geri kalan kısımları yoktur. İkinci kayıt da son dördüğü olduğu bölümden başlamaktadır.

Kimden aldın bu fırsatı eline
Akıtırın selleri seline
Bir Arapça koydun takva diline
Nazik lisanını dula pal(?) ettin

Mahzuni Şerif'im budur muradım
Bozuldu düzenim kalmadı tadım
Gerçek bir kapuya bağlanamadım
Beni taştan taşta çal ha çal ettin (https://www.youtube.com/watch?v=PB-G83xl_ek,
19.12.2021, 18.12'de alınmıştır.)

767. Şu Bekleyen Hasta Ölmez Demeyin

Bu senede böyle giderse devran
Şu bekleyen hasta ölmez demeyin
Yaman olur gizli atın tekmesi
Umulmadık bela gelmez demeyin

Dostluk fidanını ekip gidenler
Öğütler yağdırıp çekip gidenler
Toprağıma zehir ekip gidenler
Topunu tankını salmaz demeyin

Böyle gelir gider görünmez kaza
Gelin inanmayın bu düzenbaza
Camiye hediye veren papaza
Hatır için namaz kılmaz demeyin

Bir gün zalimlerin keyfi kaçarsa
Düşeceği belli yüksek uçarsa
Uyur Mehmet tek gözünü açarsa
Herkes ettiğini bulmaz demeyin

Şu doğulu bu da batılı derken
Bu derde bir çare bulunsun derken
Biri doyup bini ahlar çekerken
Kıyamet davulu çalmaz demeyin

Mahzuni tanrıdır ağası canın
Özelliği yoktur ağanın hanın
İster inanmayın ister inanın
Dünyada olmadık olmaz demeyin (Zaman, 1997: 396-397)

768. Varın Hele Bir Deneyin⁵¹⁸

Sizi sevdim diyen dostu
Varın hele bir deneyin
Size verdiği başına
Vurun hele bir deneyin
(Deneyin de sonra görün)

Yüceler gider engine
Kâmiller gider engine
İnsanlar dengi dengine
Bir gün kendimi kendine
Verin hele bir deneyin

Güzel surat asık surat
Bizim gırampalı(?) kır at
Elde varsa bir şey yarar
Sorun hele bir deneyin

(Onun yollarına kırat
Vurun hele bir deneyin)
Moda oldu kaçak köçek
Biz neyin ağzını açak
Hak için Şerif'e bıçak
Vurun hele bir deneyin (ÖK224)

769. Kurban Olam Sana Bekle Hüseyin

Dört yavru gönderdim dost ocağına
Kurban olam sana bekle Hüseyin
Senin oğlun bu yuvayı dağıttı
Eğer gerçek isen hakla Hüseyin

Böyle mi Evladı Ali'nin yolu
Elbette darımız Hüseyin kolu⁵¹⁹
Yuvalar dağıdan Şimir'in dölü
Gel sen bu işi pakla Hüseyin

Muhammet Mustafa Ali hakkı için
Bunca erenlerin yolu hakkı için
Hacı Bektaş, Kızıldeli hakkı için
Arada zalimi yokla Hüseyin

Şimir'in evini viran edesin
Bir köşe başında duran edesin
Yavrum gibi boyun buran edesin
N'olur âşıkları sakla Hüseyin

⁵¹⁸ Şiirin yer aldığı ses kaydında (ÖK223) "Urfa'da Sohbet" olduğu yazmaktadır.

⁵¹⁹ Yağız, 1976: 104'te dize şu şekildedir: "Elbette darılmaz Hüseyin kolu"

Mahzuni Şerif'im aman ha yandım
Zalimin zulmünün şerrine kandım
Mahkemeye değil sana sığındım
Gel artık davayı yokla Hüseyin (Yağız, 1976: 104; ÖK70)

770. Şikâyetim Sana İmam Hüseyin

Vallahi usandım ben bu dünyadan
Şikâyetim sana İmam Hüseyin
Eski dostlar şimdi düşman kesildi
Şikâyetim sana İmam Hüseyin
(Yandım amman Hüseyin Hüseyin)⁵²⁰

Şikâyetim vardır Merdan Ali'ye
Hem Merdan Ali'ye Bektaş Veli'ye
Evvel akıllıydım döndüm deliye
Şikâyetim sana İmam Hüseyin
(Yandım amman Hüseyin Hüseyin)

Sana güvenmiştim yuvam dağıldı
O zalimin oğlu ömrümü böldü
Körpe yavrularım dağlarda kaldı
Şikâyetim sana İmam Hüseyin⁵²¹
(Yandım amman Hüseyin Hüseyin)

Mahzuni Şerif'im ben bir deliyim
Kime gidem kurban şaştım neciyim⁵²²
Ben ne bir kırpık hacı ne de hocayım
Şikâyetim sana İmam Hüseyin

(Yandım amman Hüseyin Hüseyin)⁵²³
Öldüm amman Hüseyin Hüseyin
Yiğit isen bu davayı pakla Hüseyin
Muaviye değilsin Hüseyin Hüseyin) (Zaman, 1997: 212, 407)

771. Kerbela'da Sefa Buldu Hüseyin⁵²⁴

Gül yüzlü sultanım canım efendim
Kerbela'da sefa buldu Hüseyin
Hoş geldin diyorsun hoş olmayana
Kerbela'da sefa buldu Hüseyin

⁵²⁰ Bu dizeler Mahzuni Şerif'in albümündeki seslendirmesinden alınmıştır.

⁵²¹ Zaman, 1997: 407'de dize şu şekildedir: "Şikâyetim sana koca Hüseyin"

⁵²² Zaman, 1997: 407'de dize şu şekildedir: "Kime gidem kurban şaştım neyleyim"

⁵²³ Son dört dize, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği gibidir.

⁵²⁴ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1987 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamındaki (ÖK182) bir kişinin Mahzuni Şerif'e hoş geldin karşılaması yapmak için "Dost (pir) Mahzuni sefa geldin / Can can merhaba dost dost merhaba" nakaratlı şiirini sazla icra etmesinin ardından Mahzuni Şerif de bu şiirini seslendirmiştir.

(Serini sevdaya saldı Hüseyin
On İki İmam'a geldi Hüseyin)

Uzaklarda olur âşıklar soyu
Bilmem nerden gelmiş aşreti boyu
Alaman elinin Dormagen köyü
Gül yüzlü hoş bulduk Hüseyin

(On İki İmam'a vardık Hüseyin
Çünkü ona ikrar verdik Hüseyin)

Binbir Ali vardır bellidir Merdan
Benim sözlerimden anlarsın kurban
Herkesi değildir böyle bir Şeytan
Gül yüzlü sultanım buldum Hüseyin

(On iki dar ile buldum Hüseyin
Hüseyin'e kurban oldum Hüseyin)

Ali'ye bağlıdır o başın senin
Çünkü benlik ile savaşın senin
Mahzuni Şerif'im kardeşin senin
Hüseyin'e kurban oldu Hüseyin

(On iki İmam'a geldi Hüseyin
İkrar verip dara durdu Hüseyin) (ÖK182)

772. Bir Muaviye Bir De Wilson⁵²⁵

Tarihin iki laneti
Bir Muaviye bir de Wilson
Cebail eyledi iti
Bir Muaviye bir de Wilson

Biri gitti Ali yedi
Mekkelerde yalı yedi
Biri Anadolu yedi
Bir Muaviye bir de Wilson

Gider dünya böyle gider
Canını Merih'e adar
Mahzuni Şerif'i mahveder
Bir Muaviye bir de Wilson (<https://www.youtube.com/watch?v=qIxZ8qFxUJ0&t=9s>,
01.01.2022, 15.10'da alınmıştır.)

⁵²⁵ Okan Topaloğlu, Youtube kanalında bu şiirin yer aldığı ses kaydının Mahzuni Şerif'in 1974 yılında Adıyaman / Besni'de bir düğün ortamına ait olduğunu belirtmiştir.

773. Yüz Beş Sene Oldu Niye Vermiyon

Ey tapucu sen bu bizim tapuyu
Yüz beş sene oldu niye vermiyon
Yüz beş sene ektiğimiz ekinler
Tane tane oldu niye vermiyon

Elbistanlı Kara Bekirli yoktan
Var olmadan evvel dünyalar çoktan
Bilemezsin sen yar eyleni(yaramızı) uzaktan
Çok şahane oldu niye vermiyon (AK30)

774. De Bre Dön De Bre Dön

Dünya senin kanatların yorulmaz
De bre dön de bre dön
Dur diyen bulunur belki de bir gün
Vah çalımın bata senin
Beddualar ettim kolun kırılmaz

De bre dön de bre dön dön dön
Dön dön dönmez olasın
Tüylerin yolunur bir gün senin
Çalımın bata senin
De dön de dön de dönmez olasın

Hani san gelip giden yolcular
Vah bunca dertliler bunca acılar
Saçını yolarak gelen bacılar
Aldanıp salınır belki de birgün

De bre dön dön de bre dön
Dön dön dön de dönmez olaydın
Çalımın bata senin

Mahzuni dünyaya ne için geldin
Dünyanın darına düştün de kaldın
Kime ne verdinse geri de aldın
Sende de alınır belki birgün

De dön de dön de dönmez olasın
Çalımın bata senin (Zaman, 1997: 123-124)

775. On Beşimde Bahar Günüm Geri Dön

Düşündükçe kan ağlıyor gözlerim
On beşimde bahar günüm geri dön
Birbirini tutmaz oldu sözlerim
Neredesin pirim benim geri dön

Geri dön canım geri dön
Gülüm geri dön

Göçüm kalkmış Acemistan boyundan
Sülalem sultanmış Dersim suyundan
Dünyaya gelmiştik Zeynel soyundan
Hemen gitme tatlı canım geri dön

Geri dön yavrum geri dön
Gülüm geri dön

Varıp gidip Elbistan'a karışam
Ben kimim ki Yaradan'la yarışam
Mahzuni'yim kırdım isem barışam
Yandı Kerem Aslıhan'ım geri dön

Geri dön yavrum geri dön
Canım geri dön (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 02.09.2019, 16.25'te alınmıştır; ÖK108)

776. Ahmak Yolcu Gün Batmadan Geri Dön

Uçurum gider bu yolun sonu
Ahmak yolcu gün batmadan geri dön
Görünüyor kara kara bulutlar
Yokuşları ıslatmadan geri dön

Nice ötesi var tepeye çık da
Neleri bıraktın arkana bak da
Bir ayağın sakat bu karanlıkta
Kör şeytanlar fink atmadan geri dön

Kim dedi de sana bu yolu seçtin
Kalan son yudumu güvenip içtin
Varacağın yeri görmeden geçtin
Aptallığı uzatmadan geri dön

Mahzuni kemlerden ari ol ari
Ufuk belli iken gün varken bari
Hey havalı ak giysili süvari
Çürük gemi yan yatmadan geri dön (Çankaya ve Şerif, 2002: 184)

777. Acımazsan Tabip Sormadan Dön Dön

Gene azdı benim yürek yarası
Acımazsan tabip sormadan dön dön
Çok bozuldu terazinin darası
Bunu bir mizana vurmada dön dön

Hele bakın Şu softanın işine
Zay(i) etmiş ömrümü boşu boşuna
İnsanı bırakır bakar dűŐüne
Arifler cahili kırmadan dön dön

Ağlama Mahzuni gün kara geçer
Kapıyı kitleyen bir gün de açar
Hangisi olmadı âşıkın naçar⁵²⁶
Üzölüp kendini yormadan dön dön (Zaman, 1997: 236-237; Aktaş, 2002: 152)

778. Mamudo Kurban Niye Doğdun

Madem dünyaya dargınsın
Mamudo kurban niye doğdun
Kader yolunda yorgunsun
Mamudo kurban niye doğdun

Kurban gelir payın yoktur
Haftan yoktur ayın yoktur
Ankara'da dayın yoktur
Mamudo kurban niye doğdun

Kim okuyup yazar seni
Rüzgâr değse bozar seni
Ölsen kovar mezar seni
Mamudo kurban niye doğdun

Sen kırılmış bir ŐiŐesin⁵²⁷
Dertten yana dört köşesin
Bırak ki beyler yaşasın
Mamudo kurban niye doğdun

Dolaşırsın yana yana
Pulluğu ver işte bana
Bir çul yetmez miydi sana
Mamudo kurban niye doğdun

Camin yoktur kilisen yok
Gelir bağrına çok of of
Bir hayvandan farkın yok
Mamudo kurban niye doğdun

⁵²⁶ Zaman, 1997: 237'de dize Şu Şekildedir: "Hangisi olmadı aşk ile naçar"

⁵²⁷ Şiirin 4-11. dörtlükleri ÖK66'daki ses kaydında yer almaktadır ancak bu ses kaydında da Şiirin 12-13. dörtlükleri söylenmemiŐ mahlas dörtlüğüne geçilmiştir. (ÖK66), Mahzuni Şerif'in 1988'de, Gaziantep'te Meftuni ile muhabbet ortamında söylediği türküleri içermektedir.

Seni bülbül şakıtmazlar
Sana kilim dokutmazlar
Çünkü seni okutmazlar
Mamudo kurban niye doğdun

Nerenden öğrendin yolu
Bilmezdin sağı solu
Akli sıra Allah kulu
Mamudo kurban niye doğdun

Baban ya kayırdı seni
Anan atayıdı seni
Akrep sokayıdı seni
Mamudo kurban niye doğdun

Her pulun bir alı vardır
Her ağacın dalı vardır
İtin bile yalı vardır
Mamudo kurban niye doğdun

Hayat sana uyan yansın
Senin sözüne kim inansın
Seni yaradan utansın
Mamudo kurban niye doğdun

Adam olmasaydın neydin
Gelir miydin hiç bilseydin
Keşke doğmadan ölseydin
Mamudo kurban niye doğdun

Akar yaşın şakır şakır
Tahta döşek takır takır
Ölüler senden rahattır
Mamudo kurban niye doğdun

Mahzuni işin doğrusu
Öter zalimin borusu
Dayımın öksüz yavrusu
Mamudo kurban niye doğdun (Çankaya, 1994: 56; Zaman, 1997, 252; Aktaş, 2002: 174;
ÖK66)

779. Gülün Diken Değil Sen Baykuş Oldun⁵²⁸

Bahçeden kovulan, seni sahte bülbül
Gülün diken değil, sen baykuş oldun
Kabul etmez artık seni böyle gonca gül
Lât elinden mey içtin meyhoş oldun

⁵²⁸ “Zalim” diye şiirin altında yazar.

Elin ile yıktın bu mukaddes binayı
Şimdi günahkârlara öz anne kardeş oldun
Şu ufacık yaşınla behey enayi
Hemen bir yudumcuk içmeden sarhoş oldun

Ne yüzle gireceksin, bilmem ki şu bahçeye
Bahçivan azat eder sen bugün bir hoş oldun
Deliydin, ne de çok dolu söyledin
Doldura doldura bu kadehi sen ise boş oldun

Mahzuni Şerif değilsin kovuldun cemimizden
Sen kabını yırtıp üzsüz kara puş oldun
Aradın ah ettin gurbet diledin demimizden
Asker değilsin, ere er bile değil
Sen tanınmaz bir berduş oldun (Ertekin, 2021a: 148)

780. Gardaş Defineyi Nerede Buldun

Mısır satıyordun iki yıl evvel
Gardaş defineyi nerede buldun⁵²⁹
Baktım defterine vergi ne gezer
Gardaş defineyi nerede buldun

Haber verse idin müzemiz vardı
Kumandan, kaymakam kazamız vardı
Yoksa muhtarımız azamız vardı
Gardaş defineyi nerede buldun

Okuma görmedin kırk sene yattın
Bir ekmeğe kırk yıl taklalar attın
Eroin mi sattın esrar mı sattın
Gardaş defineyi nerede buldun

Seni de beni de gören Allah'tır
Alın teri bütün terlere şahtır
Devlet parasını çalmak günahdır
Gardaş defineyi nerede buldun

Mahzuni Şerif'e inanmaz mısın
Ben yanarım daim sen yanmaz mısın
İnsanım demeye utanmaz mısın
Gardaş defineyi nerede buldun (Zaman; 1997; 122-123; Aktaş, 2002: 58; Öztunç, 2017: 85-86)

⁵²⁹ Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

781. Kervanımı Haramiye Bozdurdun

Ömür yollarında gelip geçerken
Kervanımı haramiye bozdurdun
Erenler ceminde konup göçerken
Bilmediğim yüce dağda gezdirdin

Dosta gitsem yolarımı bağlarsın
Ceyhan suyu gibi coşup çağlarsın
Kara kaşlarını çatar ağlarsın
Vallah billah tatlı candan bezdirdin

Mahzuni dolaşır gurbet elinde
İnceleyip geçer sazın telinde
Yeşil ördek oldum dertler gölünde
Kanadımı kıra kıra yüzdürdün (Aktaş, 2002: 202)

782. Her Gün Aramızda Kavga mı Olsun

Gül yüzlüm bu nazın bu kadar fazla
Her gün aramızda kavga mı olsun
Eşiğine gelmiş idim niyazla
Terlemiş gömleğim soyka mı olsun

Küfür bilmez idim küfür ettirdin
Dövüş bilmez idim ite çattırdın
Bir gün saydın beş gün zehir yutturdun
Hele dur sabahın akşamı olsun

Benim ağladığım üzmez mi seni
Nereden öğrendin buğuzu kini
Bu kadar hor görme sevdiğim beni
Bin yıllık bir sarhoş softa mı olsun

Hazreti Hüseyin şahidim ise
Suçumu gösterir bütün herkese
Mahzuni'yi tanı sese gel sese
Bütün ikrarların lafta mı olsun (Yağız, 1976: 166; Pehlivan, 1985: 50; Zaman, 1997: 283; Aktaş, 2002: 103)

783. Bundan Sonra Yüce Dağın Yol Olsun

Aha gidiyorum dünya sen de kal
Bundan sonra yüce dağın yol olsun
Geçirdim ömrümü ahı vahınan
Sarayında güzellerin bol olsun

Bahar geldi çiçeklerin ayılsın
Kayalardan çiçeklerin yayılsın
Ceyhan coşkun Akdeniz de bayılsın
Fırat suyu Kerbela'ya kol olsun

Mahzuni ahından ölmeyen zalim
İki eli kanlı görmeyen zalim
Hakk'ın kıymetini bilmeyen zalim
Dilerim ki bir zalime kul olsun (Zaman, 1997: 439)

784. Kalanlara Selam Olsun 1

Biz gidince bu dünyadan
Kalanlara selam olsun
Dünyadayken cennetini
Bulanlara selam olsun

Geçer bu kış geçer bu yaz
Fani bahar fani ayaz
Doğru namaz doğru niyaz
Kılanlara selam olsun

Gider olduk ellerinden
Hayli geçtik sellerinden
Hakkın çağdaş tellerinden
Çalanlara selam olsun

Mahzuni ummana dala
Ordan geldim düştüm yola
Almanyalar hoşça kala
Alanlara selam olsun (Çankaya ve Şerif, 2002: 143)

785. Kalanlara Selam Olsun 2

Yalan dünyadan gidince
Kalanlara selam olsun
Bu dünyada adam gibi
Ölenlere selam olsun

Deli gönlüm aşına mı
Yani mezar taşına mı
Gülmediğim boşuna mı
Gülenlere selam olsun

Düşün ki camlı kalını⁵³⁰
Değişmez geri gelir mi
Dolu bardak su alır mı
Dolanlara selam olsun

Mahzuni hasılı kelam
Ben miyim Allahuâlem
Ben gidince bana selam
Salanlara selam olsun (ÖK81)

⁵³⁰ Şiirin bu dizesi ses kaydında net anlaşılmamaktadır.

786. Gelenlere Selam Olsun⁵³¹

Ey erenler bizden sonra
Gelenlere selam olsun
Elinde dost sancağıyla
Gülenlere selam olsun

Gayrı ne gelir ki elden
Bina sallandı temelden
Dört Kitap'tan yedi(bütün) dilden
Bilenlere selam olsun

Dünyada bir tecrübesiz
Gelip geçmiş sessiz nesiz
Halkın önünde kaygusuz (türbesiz)
Ölenlere selam olsun

Etme Mahzuni nazını
Sakla geri avazını
Bundan kurtuluş sazını
Çalanlara selam olsun

(Dertten kurtuluş sazını
Çalanlara selam olsun) (ÖK354)

787. Her Parçamız Ağzınızda Baklava Lokum Olsun

Yiyin canlar yiyin bizi, biz kolay tükenmeyiz
Her parçamız ağzınızda baklava lokum olsun
İşkenceler size göre, bilmezsiniz biz neyiz
Gözüme ceryanlar sokun, beynimde şokum olsun

Fırtınalar göbek atsın, düşüncemin üstünde
Dozeri tankı dayatın, evimde yıkım olsun
Beni parçalayıp yayın, kanlı zemin üstünde
Adım Mahzuni'yse benim, zehirle zıkkım olsun (Zaman, 1997: 510)

788. Bana Bir Meze Sun Sırf Candan Olsun

Bana bir mey ver ki deryadan gelsin
Bana bir meze sun sırf candan olsun
Beni kavurmayan kazan kırılınsın⁵³²
Piştiğimden beri sarhoşum saki

⁵³¹ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK354) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Ortamdaki bir kişi şiirin bitiminde "Evet, bu yeni bir eser oldu." demiştir. Buradan Mahzuni Şerif'in bu şiirini ilk defa bu muhabbet ortamında söylediği anlaşılmaktadır.

⁵³² Zaman, 1997: 328'de şu şekildedir: "Beni kavurmayan kazan kurulsun"

Müptelâyım mestim şişesiz meye
Alay etme dostum sarhoşum diye
Katreden kaplara kaplardan çaya
Coştuğumdan beri sarhoşum saki

Benim sarhoşluğum dostun ihsanı
Doldurup ver korkma çekinme yani
Velhasıl günahımla Mahzuni
Olduğundan beri sarhoşum saki (Zaman, 1997: 328-329; Aktaş, 2002: 205)

789. Emmi Dayı Hasım Yâr Senin Olsun

Boşuna aldandım dünya ben sana
Emmi dayı hasım yâr senin olsun
Bir yiğit bir defa gelir cihana
Onu da bağına sar senin olsun

İnsan bir karara vardıktan sonra
Önünden sonunu gördükten sonra
Benim hatırımlı kırdıktan sonra
Al götür hasıra sar senin olsun

Mahzuni Şerif'e sakın dokunma
Bir canı varısa alda sakınma
Ben dünyayım diye artık yakınma
Güneş de soyuldu gör senin olsun (Yağız, 1976: 151; Zaman, 1997: 99; Aktaş, 2002: 168-169)

790. Sarı Güller Senin Olsun

Bizim bahçe yıkılınca
(Zalım oy canım oy gülüm oy)
Sarı güller senin olsun
(Zalım oy gülüm oy canım oy)
Dağ başına ben çıkınca
(Zalım oy canım oy gülüm oy)
Gurbet eller senin olsun
(Zalım oy gülüm oy canım oy)

Kalmış elin dilinde
(Zalım oy canım oy gülüm oy)
Meyve kurumuş dalında
(Zalım oy gülüm oy canım oy)
Giderim kendi hâlimde
(Zalım oy gülüm oy canım oy)

Vay benim heybe dalımda
(Zalım oy gülüm oy canım oy)
Bütün yollar senin olsun
(Zalım oy gülüm oy canım oy)

Giderim hâlli halınca
(Zalım oy gülüm oy canım oy)
Yolcular kendi yolunca
(Zalım oy gülüm oy canım oy)
Üzülüp toprak olunca
(Zalım oy canım oy gülüm oy)
Kara döllere senin olsun
(Zalım oy canım oy gülüm oy)

Der Mahzuni avazımdan
(Zalım oy canım oy gülüm oy)
Geçemez oldun nazından
(Zalım oy canım oy gülüm oy)
Gel öfkeni al sazından
(Zalım oy canım oy gülüm oy)
Sarı teller senin olsun
(Zalım oy canım oy gülüm oy) (ÖK214)

791. Varıdı Görmedi Yazıklar Olsun

Bunca ikrarımız bunca kavlimiz
Varıdı görmedi yazıklar olsun
Yaralandım dost dost yoluna düştüm
Bir selam vermedin yazıklar olsun
(Bir selam vermedin yazıklar olsun)

Akıttım gözyaşım yaremi sardım
Zehirleri sardım balımış dedim
Sen bir kervan idin ben bir han idim
Hatırım sormadın yazıklar olsun
(Hatırım sormadın yazıklar olsun)

Mahzuni Şerif'im sağ olsun canım
Yerde kalmaz senin aktı ise kanım
Ali'ye ikrarım olmaz Osman'ım
Sözünde durmadın yazıklar olsun
(Sözünde durmadın yazıklar olsun) (AK31)

792. Allah İçin Dur Diyen Yok Durulsun

Sel yerine kan akıyor dağlarda
Allah için dur diyen yok durulsun
Kardaşın kardaşa nedir garezi
Niye dargın olsun niye vurulsun

Gel oturak doğru doğru konuşak
Derman bizde iken kime danışak
Ateşin içinde nasıl barışak
Eğer varsa bir adalet kurulsun

Der Mahzuni zamanı yok yatmanın
Kötülükle sonu gelmez çatmanın
Farkı yoksa İzmir ile Batman'ın
İnsanoğlu birbirine sarılsın (Zaman, 1997: 474)

793. Kan Köpüren Murat Suyu Durulsun

Tükenip kahrolsun dağların kini
Kan köpüren Murat suyu durulsun
Şu benim yurdumda can ocağımda
Düşman yoktur düşmanlıklar vurulsun

Niye bana döner benim silahım
Gökleri tırmalar ah ile vahım
Bu fitneyi kim yarattı Allah'ım
En büyülden en bilenden sorulsun

Her kayada mermi dövdü dibekler
Darma duman oldu yeşil öbekler
Doğmamışken parçalandı bebekler
Bilmiyorum kimin eli kırılısın

Mahzuni bu yâre derinden derin
Bunu sevk eyleyen hangi aferin
Allah için lillah için son verin
Zaman kaçtı bir adalet kurulsun (Çankaya ve Şerif, 2002: 95)

794. Tanrı'm Dünyayı Korusun

Birbirinden farklı yoktur⁵³³
Tanrı'm dünyayı korusun
İnsanoğlu mübarektir
Tanrı'm dünyayı korusun

Kökü gelmiştir derinden
Adaletin bol yerinden
Atom şeytanın şerrinden
Tanrı'm dünyayı korusun

Dinler benim için iyi
Dilim varmaz kötü deyi
İsevi'yi Musevi'yi
Tanrı'm dünyayı korusun

İster ayrı olsun dili
İster sürsün başka yolu
Bütün kullar Hakk'ın kulu
Tanrı'm dünyayı korusun

⁵³³ Mahzuni Şerif plak kaydında hem “Tanrı'm dünyayı korusun” dizelerinde Tanrı yerine hem “Rabb'im” hem de “Allah'ım” diye kullanmıştır.

Mahzuni Şerif'im emi
Düşün kim yaratmış kimi
İçi sıra Türkiye'mi
Tanrı'm dünyayı korusun (Zaman, 1997: 310; Aktaş, 2002: 186-187)

795. Hakemliği Unuttun

Bal gibi yan tuttun
Hakemliği unuttun
Seyirciyi uyuttun
Bu giren gol gol

Meşin topta şike var
Arasında leke var
Takımlarda şike var
Bu giren gol gol

Top köşeden geliyor
Tam ortayı buluyor
Madem ağı deliyor
Bu giren gol gol

Yandan akın başladı
Savunmaya başladı
Kaptan topu tuşladı
Bu giren gol gol

Yüksek ücreti aldı
Hakem yapar kahvaltı
İmkân yoktur penaltı
Bu giren gol gol

Mahzuni hakem topal
Bizimki korku nifa
Oyun bitti düdük çal
Bu giren gol gol (Zaman, 1997: 354-355)

796. Ey Sevgili Niye Kara Büründün

Hak seni yarattı güzelsin diye
Ey sevgili niye kara büründün
Özün mü bozuktu şüpheden mi vardı
Doğru dürüst gün görmedin süründün

İlgisi var mıdır gölgeyle dinin
Arana kim girer Allah'la senin
İçinde bozukluk varsa bedeninin
Hakk'a karşı nasıl doğru göründün

Elbette yanlıştır cilayla boya
Bunları sürmeden gez doya doya
Mahzuni inandın amma bu soya
Doğrusunu söylemeye erindin (Çankaya ve Şerif, 2002: 23;
<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>, 14.04.2020, 23.23'te alınmıştır.)

797. Dağlarına Biber Ekilir Bir Gün

Yürü bre yürü ey yalan dünya oy...
Dağlarına biber ekilir bir gün
Yeşil ormanların sarp kayaların
O da gelir tek tek sökülür bir gün...

Hangi daldan tutsam elime gelir
Yolda tufan vardır yolcu mu kalır oy
Hastanın hâlinde tabibi bilir
Her vücutta canlar çekilir bir gün...

(Hastanın hâlinde tabibi bilir
Can vücuttan gelir çekilir bir gün)

Ey Mahzuni nedir derdin elemin
Yırtılmış defterin yazmaz kalemin
Rızkını veren var bunca âlemin
Nice beller görsem bükülür bir gün... (ÖK349)

798. Çağla Yaşım Çağla Gönlüm Yaralı Bugün

Ağla gözüm ağla dağlar garalı bugün
Çağla yaşım çağla gönlüm yaralı bugün
Kar yağmış saçlarıma ömrüm boralı bugün
Aklım nereli bugün kurban deli miyim ben

Ellerin bahçesinden gülden bana ne canım
Bir gül için ağlarsın elden sana ne canım
Ben bu yoldan dönemem lanet dönene canım
Ömrüm önüne sonuna kurban deli miyim ben

Mahzuni ah diyerek yandı gel hele canım
Başına bir güvercin gondur gel hele canım
Ağustosta gölümüz dondu gel hele canım
Düştüm dünya yoluna kurban deli miyim ben
(https://www.youtube.com/watch?v=Mlhvz_wgOII, 02.06.2023, 14.13'te alınmıştır.)

799. Gönlümden Yorgunum Bugün

Ey doktor çekil başımdan
Gönlümden yorgunum bugün
O yâr bana inanmıyor
Dargınım bugün, dargınım bugün

Geçer günüm aylar gibi
Eğilmişim yaylar gibi
Coşup giden çaylar gibi
Durgunum bugün, durgunum bugün

Bu yol gider vara vara
Etrafını yara yara
Eski sevdiğim dostlara
Kırgınım bugün, kırgınım bugün

Der Mahzuni bile bile
Taşa tutu beni hile
Âşık oldum Azrail'e
Vurgunum bugün, vurgunum bugün (Zaman, 1997: 355)

800. Biz Hakk'ın Kuluyuz Bugün

Ey erenler ey bacılar⁵³⁴
Biz Hakk'ın kuluyuz bugün
Dün gece biraz akıllı
Biraz da deliyiz bugün

Gündüzler gitmiş akşama
Yıldızları yama yama
Hiç kimseden değil ama
Biz bizden uluyuz bugün

Eğil dost Mahzuni eğil
Turap ol da haddini bil
Yalnızca dört duvar değil
Bir Anadolu'yuz bugün (Zaman, 1997: 156, ÖK105)

801. Dur Diyen Bulunur Belki de Bir Gün

Dünya senin kanatların yorulmaz
Dur diyen bulunur belki de bir gün
Beddualar ettim kolun kırılmaz
Tüylerin yolunur belki de bir gün

Hanı sana gelen giden yolcular
Vay bunca dertliler bunca acılar
Saçını yolar da gelir bacılar
Allanır salınır belki de bir gün

Mahzuni dünyaya ne için geldin
Dünyanın narına düştün de yandın
Kime ne verdiysen geri ne aldın
Senden ne alınır belki de bir gün (Aktaş, 2002: 160)

⁵³⁴ Mahzuni Şerif Ankara'da katıldığı radyo programında (ÖK105) bu şiirini Amasya'nın Gümüşhacıköy'ünde Ali İhsan Aktaş'ın evinde yazdığını, okuduğunu belirtmiştir.

802. Al Menekşe Biter Bir Gün

Ey erenler bu çöllerde
Al menekşe biter bir gün
Kör sandığın ulu ocak
Buram buram tüter bir gün

Dert başımda manga manga
(...) ⁵³⁵
Gün gelir ki ulu kavak
Başımıza çatar bir gün

Mahzuni der bizim dağlar
Menekşesi kara bağlar
Dostta zulmeden ağalar
İnşallah ki satar bir gün

(Hakları yıkan ağlar
Hakk'a küfreden softalar
İnşallah ki satar bir gün) (Ö220)

803. Kara Günler Biter Bir Gün

Beni dinle(?) deli gönlüm
Kara günler biter bir gün
Bilmediğin gölgeliğinde
Tatlı bülbül öter bir gün...

Yaşlar gider gözler ağlar
Topraktan doğmuştur canlar
Kan emen zalım ağalar
Kuru çuval(sovan) satar bir gün...

Ali kendi sırrın saklar
Kaçarmış(?) korkak(?) yürekler
Toplanıp küçük balıklar
Balinayı yutar bir gün

Mahzuni gitme deline
Çok aldırma aferine
Mezarda dua yerine
Kara fidan öter bir gün...

(Mezarında dost yerine
Güzel fidan(bülbül) öter bir gün...) (ÖK180)

⁵³⁵ Ses kaydında (ÖK220) bu dizede, ortamda bulunan bir çocuk ses kaydını oynamış, kayıta sorun yaşanmış bu nedenle bu dize yazılamamıştır. Sonra ise devam eden dizeler ile kayıt devam etmiştir.

804. Dağlarına Çadır Kurulur Bir Gün

Yürü bre Osmanlı'nın ovası
Dağlarına çadır kurulur bir gün
Kolay mı dağıtmak yiğit yuvası
Bunların hesabı sorulur bir gün

Kapısı uşaklı beyler nic'oldu
Yiyip de içtiğin köyler nic'oldu
Omuzunda oklar yaylar nic'oldu
Korkarım ki yaylar gerilir bir gün

Ağlama Mahzuni yiğit ol n'olur
Her akşamın sonu sabahla gelir
Sanma ettiklerin yanına kalır
Sana da bir çorap örülür bir gün (Pehlivan, 1985: 61; Zaman, 1997: 289; Yağız, 1999: 48, 179)

805. Düzlerine Çadır Kurulur Bir Gün

Yürü bre yürü inkâr ovası
Düzlerine çadır kurulur bir gün
Sivri sivri giden kara höyükler
İçi deşilir de yarılır bir gün

Buluttan gelmedi Bektaşî Veli
Dünyada öğretti erkanı yolu
Değil midir yoksa Ali'nin oğlu
Ali oğlu olduğu görülür bir gün

Mahzuni Şerif'im sözün tamamı
Bundadır çekerim gasavet gamı
Kara düşüncenin sarı imamı⁵³⁶
Nerden geldiğin de görülür bir gün (Zaman, 1997: 185-186; Aktaş, 2002: 83-84)

806. Girdab-ı Belaya Girin de Görün

Bana dışarıdan gülen dostlarım
Girdab-ı belaya girin de görün
Hâlim seyretmeye gelen dostlarım
Bir ayna önünde durun da görün

Adam akıllıyken deli olurmuş
Zır deli başına veli olurmuş
Âşık maşukunun kulu olurmuş
Bunu bir kâminden sorun da görün

⁵³⁶ Mahzuni Şerif ÖK76'da bu dizeyi şu şekilde seslendirmiştir: "Yürü yıkılasın Konya imamı"

Yolunu yolsuza düşürmeye gör
Bir defa dünyada şaşırma gör
Altın kapta bakır pişirmeye gör
Gör efendim işte, görün de görün

Mahzuni Şerif'im vay emeklerim
Yıllardır ağlarım dert mi beklerim
Çekildikçe çıkar ince köklerimiz
Beni bir bıçakla vurun da görün (Yağız, 1976: 107; Pehlivan, 1985: 19; Zaman, 1997: 295-296; ÖK76)

807. Kaderi Berbat Merdo, Merdo⁵³⁷

Sana bir gün olsun gülmedi hayat
Kaderi berbat Merdo, Merdo
Burası gurbet, burası gurbet
Kaderi berbat Merdo, Merdo
Burası gurbet, burası gurbet

Gelme demedim mi Merdo
Dönme demedim mi
Vururlar seni Merdo Merdo
Söylemedim mi; söylemedim mi

Gelme demedim mi Merdo
Dönme demedim mi
Vururlar seni Merdo Merdo
Söylemedim mi; söylemedim mi

Köprü'nün başında pusu kururlar
Seni ararlar Merdo, Merdo
İzin sorarlar, seni kırarlar
Seni ararlar Merdo, Merdo
İzin sorarlar, seni kırarlar

Gelme demedim mi Merdo
Dönme demedim mi
Vururlar seni Merdo, Merdo
Söylemedim mi söylemedim mi

⁵³⁷ Şiirin hikâyesini Mahzuni Şerif'in kendisi, kardeşi Hakkı Cırık'a anlatmıştır. Şiirin hikâyesi şu şekildedir: Mahzuni Şerif, askeri okuldan atılınca işsiz kalır başı beladadır ve Manisa'da akrabalarının yanında kalır, o yörede destan satarak para kazanır ama evinde kaldığı akrabaları için Mahzuni yük olur. O da Maraş altına köylülerinin yanına, Emiroğullarının çiftliğine çalışmaya gider. Köylüleri Hasan Ağa adında bir ağanın yanında çalışırlar ve Mahzuni'ye de iş verirler ama kendisi kısa boylu çelimsiz olduğu için tarla işlerinde pek çalışamaz. Köylüleri sen zayıfsın bu işi yapmazsın sen bize türkü söyle biz senin işini yaparız, derler. Mahzuni bir gün türkü söylerken Hasan Ağa gelir Mahzuni'nin sesini çok beğenir, durumunu öğrenir ve onu yanına alır. Sesini çok beğendiği için kendisine türküler söyletir, yanından ayırmaz. Yörede Emiroğulları ile Uncuoğulları arasında bir rekabet vardır, husumetlidirler. Bir gün Hasan Ağa'yı rakipleri Uncuoğulları tarlada öldürürler. Mahzuni Şerif, Hasan Ağa'nın öldürülmesi üzerine bu şiirini yazmıştır (KK37).

Gelme demedim mi Merdo
Dönme demedim mi
Vururlar seni Merdo, Merdo
Söylemedim mi; söylemedim mi
Mahzuni yanıyor derdo, bitti baharı

Bahar ayları Merdo, Merdo
Soldu dağları, yeşil bağları
Bahar ayları Merdo, Merdo
Soldu dağları, yeşil bağları

Gelme demedim mi Merdo
Dönme demedim mi
Vururlar seni Merdo, Merdo
Söylemedim mi; söylemedim mi

Gelme demedim mi Merdo
Dönme demedim mi
Vururlar seni Merdo, Merdo
Söylemedim mi; söylemedim mi (<https://www.antoloji.com/merdo-sana-bir-gun-olsun-siiri/?siralama=p>, 28.03.2020, 17.43'te alınmıştır.)

808. Zanbur Köyde Doğmuş Gelinli Caffo

Antep diyarında Oğuz elinde⁵³⁸
Zanbur(?) köyde doğmuş gelinli Caffo Caffo
Boynu bükük erenlerin güzeli
Kırklar meclisinde dirildi Caffo Caffo

Alman diyarından çekmiş elini
Memleketim demiş bulmuş yolunu
Kazara alınca Fatım(?) gelini
Dört bucak âlemden soruldu Caffo Caffo

Güneş geldi kim diyerek devirdi
Caffo eli ile ekmek evirdi
Borca harca girdi oğlan everdi
Kırk ipten kırk ipe gelirdi Caffo Caffo

Çoğuna tatlıca baktı gözünen
Çoğuna cevaplar verdi sazınan
Çoğunu kapıdan kovdu nazınan
Çoğuna da böyle kırıldı Caffo Caffo

İsterim ki gözyaşları durmasın
İsterim ki düşmanları ürmesin
Kolay değil kul başına vermesin

⁵³⁸ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK356) muhabbet ortamında seslendirmiştir.

Vallahi epeyce yoruldu Caffo Caffo
Ben giderim Caffoların izinden
Nur yağacak onun zerre tozundan
Çok maşallah evlatların yüzünden
Şimdi bir kıl ipe sarıldı Caffo Caffo

Caffo'm çeker erenlerden şarabı
Caffo'm tüz tepenin gayet turabı
İte göre şu dünyanın harabı
Mahzuni'nin tacı görüldü Caffo Caffo...

(<https://www.youtube.com/watch?v=Z12WkdOwEKg>,
alınmıştır; ÖK356)

18.12.2021,

21.22'de

809. Neden Gül Cemalin Bozulmuş Caffo

Dün gördüm yüzünü gazele dönmüş
Neden gül cemalin bozulmuş Caffo
Hayal güvercinin dikene konmuş
O kara gözlerin süzölmüş Caffo

Hakk'ın yolu böyle derindir derin
Yarın kısmet veren demez aferin
Dürölmüş kitabın açık defterin
Satır satır kara yazılmış Caffo

Mahzuni Şerif'im yol bekler kabir
Azrail anlamaz edemez tabir
Hele dur bakalım sabır ha sabır
Dağlar dura dura ezilmiş Caffo (ÖK140)

810. Derya Olan Coşar Hallo

Depreştirme yaralarım
Derya olan coşar Hallo
İnsanoğlu ham vücuttur
Gide gide pişer Hallo

(Hallo Hallo cano Hallo)

Düşünüp aklın oynatma
Yüreğini bühtan etme
Bir suyu fazla kaynatma
Kapağında taşar Hallo

Şeytan oğlu Hak'tan kaçan
Etrafına zehir saçan
Fazla yükseklerden uçan
Eni sonu düşer Hallo

Bülbüller sever bağları
Ondan çeker ahüzârı
Yolcular aşar dağları
Bir düzlükte şaşar Hallo

Mahzuni'yim ahuvahlı
Dilleri vahlı eyvahlı
Nefsim dünyayla nikahlı
Üçten dokuz boşar Hallo (ÖK80)

811. Bu Dağlarda Deli Memo

Dön dön ne gezersin
Bu dağlarda deli Memo
Yorulmuş kuşa benzersin
Kanadı yaralı Memo

Bu düzen böyle kurulmuş
Bu yola giden yorulmuş⁵³⁹
Doğduğu yere kırılmış
Bilmem ki nereli Memo
Saçları hareli Memo

Uydu uydu kime uydu
Havadan bir ses mi duydu
Daha dün bizim köylüydü
Şimdi de Koreli Memo

Bu düzen böyle kurulmuş
Bu yola giren yorulmuş
Duydum göğsünden vurulmuş
Ah nasıl yaralı Memo
Vah bahtı karalı Memo

Der Mahzuni vara vara
Vardık gördük dala vara
Bey saraya sen davara
Kırmızı bereli Memo
Saçları hareli Memo

Gönlünden yaralı Memo
Dertleri sıralı Memo
Kaderi karalı Memo

⁵³⁹ Zaman, 1997: 460'ta dize şu şekildedir "Bu yola giren yorulmuş"

Bu düzen böyle kurulmuş
Bu yola giden yorulmuş
Parmak izleri sorulmuş
Günahı sıralı Memo
Kaderi karalı Memo (Zaman, 1997: 460)

812. Seni Kimler Dağa Kaldırır Memo
Gel Memo seninle sohbet edelim
Seni kimler dağa kaldırır Memo
Eline verilmiş bir zalim silah
Memo Memoları öldürür Memo

Kim çıkarsa çıksın ayaktan başa
Gene bize eder böyle temaşa
Böyle düşer miymiş kardeş kardeş
Memo'nun elinden çıldırır Memo

Dünyaya ne için geldi Mahzuni
Arayıp kendini buldu Mahzuni
Hep Memolar için öldü Mahzuni
Beni öldürmeye çıldırır Memo (AK32)

813. Üç Yaşlı Yavruya Kul Sayılır O⁵⁴⁰
Cehalet yüz yaşta zuhur eylese
Üç yaşlı yavruya kul sayılır o
Bir güneş gölgeye hüzme uzatsa
Dağları küstürür yalpa vurur o

Maya değiştirmez bin yıllık hırka
Hakkı teşvik eder şerike sirke
Hayvan bürünse de altundan kürke
Abai ecdattan hayvan durur o

Cahil ne bilecek hakkın hasını
Hakk'a layık sayar sakal süsünü
Bilmeze giydirdi rahmet fesini
Çünkü tynetidir lanet görür o

Âdem'e değer ver beri gel serserim
Bir şehir gezersin özünü görersen
Cahilin evine Beytullah kursan
Yakar yıkar geçer küfre yürür o

⁵⁴⁰ (KK68) Mehmet Gözükara'nın arşiv çalışmaları sonucunda bu şiirin Elbistan'ın Sesi gazetesinde "Yıl: 2, Sayı: 296, 10 Eylül 1962, Pazartesi" günü yayımlandığı ortaya çıkmıştır (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022).

Yalan mıdır dostlar cahil Mahzuni
Sevgiden anlamaz bidinî fâni
Sevgiden mağdura versen cihanı
Hak tanımaz kibir ile gurur o (KK68)

814. Uyuttular Tüm Avamı Sine-i Millet Deyip

Berhava sözler söyleyip Meclisi Mebusan'da
Uyuttular tüm avamı sine-i millet deyip
Payitahtın palavrası uçtu asitanda
İftiralar kol dolaştı Hande'ye hillet deyip

Göklerden yasalar yağdı fermanı hak adına
Çok masumdan serden oldu hakkı ilhak adına
Bir ulu millet utandı birkaç yavşak adına
Eşkuya kondu sineme eski zilliyet deyip

Gecelerim mızraklandı yıllardır uykusuzum
Gelecekler bekliyorum sanma ki kaygusuzum
Mahzuni kesslerer başım dönersem namussuzum
Ben feragat kılmam Hak'tan hâlime cinnet deyip (Çankaya ve Şerif, 2002: 133)

815. Himmet Et Dünyada Naçarım Naçar

Yaşar Hoca'm, Nuri Hoca'm, Can Hoca'm
Himmet et dünyada naçarım naçar
Ben sizi dinlerken sizi okurken
Sanki firdevsteyim uçarım uçar

Şükür ki pervanız yoktur cahile
Onların özünde desise hile
Bu bir sırdır kimde ne var kim bile
Gerçek meclisinden kör olan kaçır

Mahzuni özümdür cennet-i âlâ
Müminle birliktir o kalubela
Sizden memnun olsun Hazreti Mevla
Âşık sözü Hakk'a geçer mi geçer (<https://www.youtube.com/watch?v=i2TUQ5nuJCA>;
10.01.2021, 21.45'te alınmıştır.)

816. Ey Mızrabı Zülfigar

Başıma belalar açtın
Ey mızrabı zülfigar
Sefa ettin serden geçtin
Ey mızrabı zülfigar
Cano cano, cano cano yâr

Antep Maraş Diyarbakır
Çektiğime bin bir şükür
Özün yalan birin okur
Ey mızrabı zülfigar

Cano cano, cano cano yâr
Özün başka sazım okur
Ey mızrabı zülfigar
Cano cano, cano cano yâr

Akarsular aldı beni
Senin için çaldı beni
Zalim kader buldu beni
Ey mızrabı zülfigar
Cano cano, cano cano yâr

Âşıklar yalan söylemez
Gönülle gönül eğlemez
Bizi gören iyi demez
Ey mızrabı zülfigar
Cano cano, cano cano yâr

Gel Mahzuni etme bunu
Hâlden hâle satma beni
Dünyaya değışmem seni
Ey mızrabı zülfigar
Cano cano, cano cano yâr (Ertekin, 2021a: 330-331)

817. Kul Himmet'im Bize Rüzgâr

Biraz iliğim üşüsün
Kul Himmet'im bize rüzgâr
Senin gölün derin olsun (yârin olsun)
Biraz bura serin olsun
Kul Himmet'im bize rüzgâr

Eğer bağırını döversen
Eğer göğsünü yayarsan
Eğer Hüseyin'i seversen
Kul Himmet'im bize rüzgâr

Didara ermeye geldik
Yüzümüzü sürmeye geldik
Biz seni göremeye geldik
Kul Himmet'im bize rüzgâr

Sanma erenler başıyız
Erenlerin gözyaşıyız
Alt tarafı on kişiyiz
Kul Himmet'im bize rüzgâr

Bize küsüyorsun niçin
Akarçaylar için için
İmam Hüseyin'in hakkı için
Kul Himmet'im bize rüzgâr

Öyle bize rüzgâr ver ki
Şöyle dağları devir ki
Kaçıp gidelim sen gör ki
Kul Himmet'im bize rüzgâr

Sana yöneltmişim bir ok
Zannetme ki derdim hiç yok
Göndermezsen himmetlik yok
Kul Himmet'im bize rüzgâr

Eğer gücün yetmiyorsa
Gölde duman tutmuyorsa
Kul Himmetlik bitmiyorsa
Kul Himmet'im bize rüzgâr

Dost Mahzuni derdim haza
Dertler kitap yaza yaza
Aha sana getirdim Murteza
Kul Himmet'im bize rüzgâr
(Gönül rüzgârı...) (ÖK89)

818. Bak Münafık Nerden Çıkar

Bas kamyonun kuyruğuna
Bak münafık nerden çıkar
Kimsenin günahı yoktur
Çünkü balık baştan kokar

Eğlen şoför eğlen haber sorayım
Karanlığı dele dele nerden gelirsin
Yüreğin yanmıştır belli bir su vereyim
Sırların dolduğu garip yerden gelirsin

Bas kamyonun kuyruğuna
Bak münafık nerden çıkar
Mazlumun günahı yoktur
Çünkü balık baştan kokar

Eğlen şoför gardaş eğlen yolun kapalı
Bizim elin bilenleri Hak'tan sapalı
Ardından gelenler vardır eli sopalı
Dolaşırsın zindanları turdan gelirsın

Bas kamyonun kuyruğuna
Bak münafık nerden çıkar
Mahzuni'nin günahı yok

Çünkü balık baştan kokar (<https://www.antoloji.com/bas-kamyonun-kuyruguna-siiri/?siralama=p>, 13.12.2019, 17.44'te alınmıştır.)

819. Boz Bulanır Eğri Söker Yaylalar

Bahar gelip lale sümbül açınca⁵⁴¹
Boz bulanık eğri söker yaylalar⁵⁴²
Bizim eller Binboğa'ya göçünce
Bostan bellerine çöker yaylalar

Bozyer'in düzlüğü İnci Obası⁵⁴³
Hani Berçenek'in Cırık Baba'sı⁵⁴⁴
Başı melül melül tuzlu kayası⁵⁴⁵
Yiğidin kahrını çeker yaylalar

Bizim yaylaların karı tükenmez
Aş(i)retin aş(i)rete şeri tükenmez
Koca Elbistan'ın eri tükenmez
Hazıranda çelik büker yaylalar

Mahzuni Şerif'im hey gidi âlem
Mevla'm nasip eyle yaylada ölem
Cerit Dağları'ndan Maraş'a selam
Mahzuni gözyaşın döker yaylalar (Yağız, 1976: 123; Zaman, 1997: 213; 408-409;
Aktaş, 2002: 118; ÖK108)

820. Dile Kolay Gurbet Beni Paralar

Kırk yıl oldu töreleri özledim
Dile kolay gurbet beni paralar
Dosttan mektup gelir diye gözledim

Davul vurur çifte tokmak atılır
Düğün coşar kız geline katılır
Harman yerlerinde güreş tutulur
Ciritçileri düz ovada naralar

⁵⁴¹ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

⁵⁴² Yağız, 1976: 123'te dize şu şekildedir: "Boz bulanır ehli söker yaylalar"

⁵⁴³ Dize; Yağız, 1976: 123'te "Konya'nın düzlüğü İnci Ovası" ve Zaman, 1997: 408'de "Bozcalı'nın düzlüğü İnci Ovası" şeklindedir.

⁵⁴⁴ Yağız, 1976: 123'te dize şu şekildedir: "Hani Berçenek'in Cülük Babası"

⁵⁴⁵ Zaman, 1997: 408'de dize şu şekildedir: "Başına yuvarlandı uğursuz kayası"

Sini sini derler yanar ataşlar
Sini sini biter yüzükten başlar
Oynar koç yiğitler yaran yoldaşlar
Başka yere benzemez ki buralar

Mahzuni töremiz destandır destan
Güzellerle dolar bağ ile bostan
Hey kurban olduğum Afşin Elbistan
Şu hasretlik yüreğimi yaralar (Çankaya ve Şerif, 2002: 158)

821. Yaralar Yaralar

Düşündükçe tazelenir⁵⁴⁶
Yaralar yaralar
İçin için sızılar
Yaralar yaralar
Yaralar yaralar
Beni pareler

Bırak vefasız yormasın
Mevla'm düşmana vermesin
Yaralar yaralar
Yaralar yaralar
Beni pareler

Ezelden bahtım karadır
Bundan gönlüm biçaredir
Bu yara eski yaradır
Yaralar yaralar
Yaralar yaralar
Beni pareler

Mahzuni can buram buram
Düşündükçe azar yaram
Kolay değil canım kırıvam
Yaralar yaralar
Yaralar yaralar
Beni pareler (ÖK75; ÖK184)

822. Sızladıkça Sızlıyor Yaralar

Bir değil beş değil ey zalim felek
Sızladıkça sızlıyor yaralar
Doktor bekler iken aman diyerek
Sızladıkça sızlıyor yaralar

⁵⁴⁶ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1994 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK184) seslendirmiştir.

Derdim diyen yarelerim çekildi
Çelik çelik demir kollar büküldü
Binboğa'dan çadırımız büküldü
Sızladıkça sızlıyor yaralar

Mahzuni Şerif'im umudum yoktur
İyi giden ömür bize uzaktır
Boşa merhem edip üzülme doktor
Sızladıkça sızlıyor yaralar (Zaman, 1997: 410-411)

823. Senin Yaprakların Yok mudur Bağlar

Garip garip gamlı gamlı durursun (yavru durursun)⁵⁴⁷
Senin yaprakların yok mudur bağlar
Çiğdem yeşiline hazan mı vurdu
Benim gibi derdin çok mudur bağlar
(Bağlar oy bağlar oy, efendim oy)

İlgıt ılgıt esen poyraz yelleri (ey)
Gümbür gümbür yatar da Afşin elleri (vay)
Kudurdu mu Berçenek'in dölleri (vah)
Yoksa koça boynuz yük müdür bağlar
(Bağlar oy bağlar oy, efendim oy) (ÖK345)

824. Neler Oldu Size Bahtı Karalı Dağlar

Oylum oylum yükseliyor dumanın
Neler oldu size bahtı karalı dağlar
Mermi değmiş ceylanına kuşuna
Sümbülü, nevruzu yaralı dağlar

Giden gelmiyor, gelen bilmiyor
Yılan ölmüyor, akrep sokuyor
Hey lamine, lamine lamine
Kahpe dünya hey hey

Mahzuni gülecek zaman mı kaldı
Kuzular içine canavar daldı
Pınarlar kan aktı, canlar darıldı
Felek bahtımızı vuralı dağlar

Giden gelmiyor, gelen bilmiyor
Yılan ölmüyor, akrep sokuyor
Lamine lamine, lamine lamine
Hey hey kahpe dünya hey (Zaman, 1997: 473)

⁵⁴⁷ Şiir, ses kaydında (ÖK345) iki dördlükten oluşmaktadır. Mahzuni Şerif şiiri (uzun hava olarak) seslendirirken ortamda bulunan bir kişi bir eşya (bir şey) düşürmüş ve son dizelerde ses iyice kısılmış devamında da kayıt kesilmiştir. Bu nedenle şiirin mahlas bölümü yoktur. Şiirin Mahzuni Şerif'e ait olup olmadığı net değildir.

825. Başı Dumanlı Dağlar

Karşı da karlı dağlar
Başı dumanlı dağlar
Ulu kervanlı dağlar
Yolcum nerden gelirsin

Göğümde bir yara var
Yabancıdır buralar
Seni kimler kovlar
Yolcum nerden gelirsin

Kara bıyık kan olmuş
Sarı kaya kar dolmuş
Niye gözlerin solmuş
Yolcum nerden gelirsin

Bu dağın ardı Van'dır
Kocaman bir insandır
Dur yaran çok yamandır
Yolcum nerden gelirsin

Yolcum kim ile durdu
Dönüyor kuşu kurdu
Söyle seni kim vurdu
Yolcum nerden gelirsin

Nişanın mı bozuldu
Kuyular mı kazıldı
Yüreğin mi ezildi
Yolcum nerden gelirsin

Mahzuni Maraş'tan
Yol gider Van'a Muş'tan
Gidemezsin bu kıştan
Yolcum nerden gelirsin

Dur yaranı sarayım
Neredesin sorayım
Sana bir su vereyim
Yolcum nerden gelirsin (Zaman, 1997: 389-390)

826. Bugünlük Ben Size Mihmanım Dağlar

Duman duman aşamadım başını
Bugünlük ben size mihmanım dağlar
Garibim silemem gözüm yaşını
Artık sizde kaldı gümanım dağlar

Afşin ellerinde Atlas yöresi
Beni yakar şu dağların karası
Yanıp tüter Ashâb-ı Kehf'in çırası⁵⁴⁸
Sana bakan yoktur cananım dağlar
(Sana ben hayranım da inanın dağlar oy)⁵⁴⁹ (Yağız, 1976: 106)

827. Sümbül Dağlar, Nevruz Dağlar

Dağlarım da dargınlık var⁵⁵⁰
Sümbül dağlar, nevrüz dağlar
Viran oldu köyler bağlar
Bir değil yarem yarem

Vuruldum nere varam
Kesildi çarem çarem
Kanlarım buram buram

Haber saldım Ankara'ya
Kim sora da kim araya
Kim dayanır bu yaraya
Bir değil yarem yarem

Vuruldum nere varem
Kesildi çarem çarem
Kanlarım buram buram

Mahzuni kime ne derim
Kaygı biçer keder yerim
Eğer bir olsa çekerim
Bir değil yarem yarem
Yaralandım nere varem
Kesildi çarem çarem
İşte böyle nazlı kirvem (Zaman, 1997: 471)

828. Gülüm Nergisim Ağlar

Bu dağlar bizim dağlar⁵⁵¹
Gülüm nergisim dağlar
Sende yitirdim yâri
Şimdi öksüzüm dağlar

⁵⁴⁸ Mahzuni Şerif, 1994 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbetinde (ÖK183) son dörtlüğün ilk iki dizesini şu şekilde okumuştur: "Hatırımdan çıkmaz Tuzluk kayası / Gayri sizde kaldı gümanım dağlar"

⁵⁴⁹ Yağız, 1976: 106'da sadece iki dörtlük yer almaktadır, mahlasının yer aldığı dörtlük yazılmamıştır. Kitabın 1999 baskısında ise bu şiir yer almamaktadır. Mahzuni Şerif de plağında bu iki dörtlüğü seslendirmiştir ve plağında seslendirdiği hâli yazılmıştır.

⁵⁵⁰ Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği gibi düzenlenmiştir.

⁵⁵¹ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir. Şiirin mahlas kısmında mahlasını kullanmayıp Albistanlı(Elbistanlı) sözcüğünü kullanmıştır.

Gülüm naçar ağlama
Gündür geçer ağlama
Bu kapıyı kitleyen
Bir gün açar ağlama

Bu tarla bizim tarla
Parla gül yüzlüm parla
Yakından görüşemem
Uzaktan mendil salla

Gülüm naçar ağlama
Gündür geçer ağlama
Bu kapıyı kitleyen
Bir gün açar ağlama

Hurman Çayı bulanır
Albıstanlı dolanır
Bu sevdalı gönlümden
Ölmüşem içim yanık

Gülüm naçar ağlama
Gündür geçer ağlama
Bu kapıyı kitleyen
Bir gün açar ağlama (Zaman, 1997: 374)

829. Nutuk Atıp Yarıştılar

Bağrıştılar çığrıştılar⁵⁵²
Nutuk attı yarıştılar
Arsız hırsız karıştılar
Meclisi meyhanelerde

Âdettir çok senelerde
Dokunulmaz hanelerde
Seni böyle yapan ağlar
Güldüğün viranelerde

Anadolu Anadolu
Kan ağlıyor sağı solu
Hak yolu Çankaya yolu
Sırada kalan seferde

Dert büyüdü perde perde
Dinle bizi kulak ver de
Kızılca kıyamet kopar
Sabırın bittiği yerde

⁵⁵² Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Kimi haksız kimi haklı
İkisi de çok meraklı
Beyim bizde neler saklı
İman kalmadı miğferde

Çoban Ramazan askerde
Olsa idi belki derde
Derman olur idi burda
Kalan koyun gitti kurda

Mahzuni der utanmazlar
Bizleri adam sanmazlar
Tepemizdeki cambazlar
Ettiğiniz yemin nerde

Beşiniz düşmüyor dörde
Gel utan hâlimiz gör de
Arabanın günahı yok
Suçun büyüğü şoförde (Zaman, 1997: 467-468; ÖK352)

830. Elimizden Gitti Bizim Yazılar

Gene kar mı yağdı Binboğalara
Elimizden gitti bizim yazılar
Dirgen Ali'm yaylasına çıkarken
Bağlarına dolmuş kara kaşlı kuzular

Lorşun Ovası'nın vardır ezeli
Ne yiğidi biter ne de güzeli
Ayrılan Dede solmuş dökmüş gazeli⁵⁵³
Dost Mahzuni geçmişini anımsar (Zaman, 1997: 433; Arslan, 2020: 143-144)

831. Her Yanımdan Garip Garip Sızılar

Kahpe felek kalkmaz ettin kolumu
Her yanımdan garip garip sızılar
Nice yaramazlar kesti yolumu
Korkarım ki öksüz kalır kuzular

Gönül ne gezersin orada burda
Aslılar öfkeli Keremler hurda
Avcılar türemiş bizim dağlarda
Çok ceylanlar giydi zalım tazılar

Mahzuni Şerif'im zararım kârdır
Ne fikrim yerinde ne aklım yârdır
Karıncanın bile yuvası vardır
Vatansızlık eyi dermiş bazıları (ÖK16)

⁵⁵³ Bu dize Mahzuni Şerif'in seslendirdiği hâlidir.

832. Ak Zambaklar Gibi Açışan Yıllar

Ömür yollarının başlangıcında
Ak zambaklar gibi açışan yıllar
Mazide sevdanın her mesajında
Buluttan buluta uçuşan yıllar

Yıllar ömrümü çaldı
Yıllar baharımı aldı
Yıllar sebebim oldu

Kumrular kaynardı o ilk seherde
Bülbülden bülbüle nağmeler nerde
Feleğin tokadı indiği yerde
Sıra sıra olup kaçışan yıllar

Yıllar ömrümü çaldı
Yıllar baharımı aldı
Yıllar sebebim oldu

Mahzuni görseydin akan yaşını
Bir kuru serap mı mezar taşını
Yastığa koyunca yorgun başımı
Bir selam vermiyor geçişen yıllar

Yıllar ömrümü çaldı
Yıllar baharımı aldı
Yıllar sebebim oldu (Zaman, 1997: 506)

833. Bizim Yollar, Bizim Yollar

Hak'tan gelir, halka gider
Bizim yollar, bizim yollar
Sarplardan sarplara düştü
Bizim yollar bizim yollar

Bizim yola giren şaşar
Hakk'ın kulu yola düşer
Burnu büyüklerden aşar
Bizim yollar bizim yollar

Nice etek öper gider
Dost yoluna tapar gider
En sonunda ipe gider
Bizim yollar bizim yollar

Yoktur bizde ayrı gayrı
Kimi sağlam kimi sayrı
Mahzuni Şerif'ten ayrı
Bizim yollar bizim yollar (Zaman, 1997: 218; Aktaş, 2002: 125-126)

834. Acı Çekiyor İnsanlar

Oluk oluk akar kanlar
Acı çekiyor insanlar
Yıkılsın saraylar, hanlar
Kan akıtanlar görünmeli
Oy oy oy oy

Bir ekmek bulamaz açlar
Kimi kadillakla uçar
İnsanı aç koyan güçler
Bu güçler de bilinmeli
Oy oy oy oy

Adalet mülkün temeli
Bilmem buna ne demeli
Tüm insanlar korunmalı
Adil olana varılmalı
Oy oy oy oy

İnanç için insan vurur
Binlerce insan öldürür
Nice yuvayı söndürür
Kör inançlar aşılmalı
Oy oy oy oy

Gerçektir bilimin yolu
Hak aramaktır sağı solu
Özgür insan yıksın kulu
Tüm kullar özgür olmalı
Oy oy oy oy

Mahzuni'nin dini yoktur
Dini var imanı yoktur
İnanın ki canı yoktur
İşte bundan vurulmalı
Oy oy oy oy (Zaman, 1997: 478-479)

835. Ben İçtim Şarabı Beni Yaksınlar

Düş yakamdan benim yeter usandım
Ben içtim şarabı beni yaksınlar
Sen de benim gibi fanisin Hocam
Bırak buna ölmeyenler baksınlar

Tapulu malın mı Hazreti Kur'an
Kin kusup gezersin be dostum her an
Varsa ailende cennete varan
Mezarı başına levha taksınlar

Ben cehennem sen cennete gidersen
Farz edelim bu hesaba “he” dersen
Kulu sevmek için gayret edersen
Dünyadayken ikiliği yıksınlar

Mahzuni yakışır böyle yazığa
Mevla’m yardım etsin feyli bozuğa
Beni değil ahretteki kazığa
Yalan fetva verenleri çaksınlar (Çankaya ve Şerif, 2002: 102)

836. Ağlamayıp Benim Sesim Çalsınlar

Ben ölünce sevenlerim toplansın
Ağlamayıp benim sesim çalsınlar
Dualar etsinler kendi dilimden
Gökyüzüne kızıl ışık salsınlar

Ankara’da yüklesinler dengimi
Berçenek’te başlatmışım cengimi
Nevşehir’e taşısınlar rengimi
Hacı Bektaş şeyhine dalsınlar

İnanarak gittim Yüce Allah’a
Hüseyin’le düştüm ah ile vaha
Yanlış imam elin vurmasın daha
Bir seyyitle namazımı kılsınlar

Üstüme “Bir Ozan Bektaşî” yazın
Ama yazıları derince kazın
Çekem diye şu Beştaş’ın ayazın
Ara sıra kışın beni bulsunlar

İki fidan dikin selviden olsun
Cemler yapılırken yüreğim dolsun
Bir de bostan yapın altında kalsın
At yolcular karpuz kelek alsınlar

Yakın kaldı, yakın kaldı zamanım
İşte gidiyorum kaşı kemanım
Benim sevgi idi dinim imanım
Sevenlerim beni böyle bilsinler

Can taşıyan canlı mutlaka ölür
Değişir dünyadan başka şey gelir
Benim kim olduğum yavrular bilir
Ehlibeyt dünyası sahip olsunlar

Mahzuni asalet sözüne doydum
İnsanlık adına serimi koydum
Ben Ali'yi sevdim, Ali oğluydum
Bütün sevenlerim hoşça kalsınlar (Çankaya ve Şerif, 2002: 199-200; Zaman, 2005: 194;
Öztunç, 2017: 130-131)

837. Bir Ölür, Bin Doğarlar

Hak yolunda gidenler
Bir ölür, bin doğarlar
Ulu dağlarda fidanlar
Bir ölür, bin doğarlar

Âdem babadan beri
Gül biçenlerin teri
Bu yolun erenleri
Bir ölür, bin doğarlar

Efendiler efendiler
Deli gönül neler diler
Dünyada Mahzuniler
Bir ölür, bin doğarlar
O'da her gün doğarlar (Zaman, 1997: 451)

838. Evvela Şakadan Başlar

Başa bir hâl başlıyorsa
Evvela şakadan başlar
Dalga vurunca kıyıya
Pörsümüştakadan başlar

Yumurtada kuşun sesi
Gelmez çünkü neyin nesi
Bir kayanın baş eğmesi
Çürük tabakadan başlar

Dürüst vatandaşlık eza
Dürüst Müslümanlık keza
Bizde en ufak bir ceza
Yağlı falakadan başlar

Hey Mahzuni yalvar yakar
Su bildiği gibi akar
Gerçi balık baştan kokar
Gömlek de yakadan başlar (Çankaya ve Şerif, 2002: 172)

839. Yakamadım Neden Dostlar

Dünyada kendi çıramı
Yakamadım neden dostlar
Mevla'm bana göz de vermiş
Bakamadım neden dostlar

Aldım başımın belasın
Çektim dünyanın yasın
Şu nefsimin kalesin
Yıkamadım neden dostlar

Ben benim nefsim kalesin
Yıkamadım neden dostlar

Kimi Hüseyin'i sevdi
Kimisi Mervan'a uydu
Emeklerim neye değdi
Bıkamadım neden dostlar

Yaptıklarım neye değdi
Bakamadım aman dostlar

Gezdim deryayı bahriyi
Kimse anlamadı bunu
Mahzuni Şerif kahrını
Çekemedim neden dostlar

Ben benim kendi kahrımı
Çekemedim neden dostlar (Zaman, 1997: 408-409; ÖK5)

840. İki Köpek Bir Kuzuyu Yıkmışlar

Bir gün gördüm Kızılırmak boyunda
İki köpek bir kuzuyu yıkmışlar
Boynu kalın, kuyrukları yaldızlı
Köpeklere benden iyi bakmışlar, iyi bakmışlar

Kaçırmışlar Hatçelerin kızını
Karakolda kaybetmişler izini
Çürük Hasan döver döver durur dizini
Bir çiftlikte falakaya çekmişler, canım çekmişler

Mahzuni Şerif'im insanlık hakır
Kimisine vardır, kimine yoktur
Bizim memlekette ürüşvet çoktur
Adını da hediye takmışlar (AK33)

841. Ben Gittikten Sonra Seni Kimler Yaylar⁵⁵⁴

Yeşil yeşil bana bakan dağlarım
Ben gittikten sonra seni kimler yaylar oy
Sanma ki gidince kara bağlarım
Ardım sıra gürül gürül çaylar oy...

Görünmez kayalar başını eğmez
Görünmeyen dağlar dünyaya sığmaz
Ömür gelir geçer bir dakika değmez
Dövüşmesin yoksul ile baylar oy... (ÖK342)

842. Kış Ayları Yaza Çatar

Bu ezeli bir gerçektir⁵⁵⁵
Kış ayları yaza çatar
Kötü sözler kötü söze
Kötü gelir bize çatar

Aldatan pirin postudur
Çok yakan sözün kastıdır
Kibrit benzinin dostudur
Kül de döner köze çatar

Uyuyup yatmaz Mahzuni
Boş oruç tutmaz Mahzuni
Kimseye çatmaz Mahzuni
Ancak sarı saza çatar (Zaman, 1997: 231; Aktaş, 2002: 144; ÖK62; ÖK177)

843. Hak Bilir Ki Her Tüyünde Yirmi Bin Şeytan Yatar

Öyle bir sülb-i köpeğe çattırdı felek beni
Hak bilir ki her tüyünde yirmi bin Şeytan yatar
Dev hâlimde kel kirpiye yutturdu felek beni
Burnunda leş kokar itin bıyığı kaytan yatar

Ayrılmaz mebusu milletin bir yudumcuk yal için
Ovuşturur pis elini ar'ında duman yatar
Pezevenklik şiarıdır para için pul için
Avradı yatmasa yere kendisi gene yatar

Böyle edepsiz çığırtkan elinde bir saz gezer
Mızrabında fitne fücür perdesinde kan yatar
Bu doğarken kefereden ebe etmemiş nazar
Nasıl olmuş bu köpekte suret-i insan yatar

⁵⁵⁴ Mahzuni Şerif, bir muhabbet ortamındaki ses kaydında (ÖK342) bu şiirin iki dördlüğünü uzun hava olarak okumuştur. Ardından “Kurban İnkâr Etme Ali Oğlunu” şiirine geçiş yapmıştır. Bu nedenle bu şiirin mahlas bölümü kayıtlarda yoktur.

⁵⁵⁵ Şiir, Mahzuni Şerif'in (ÖK62)'deki seslendirdiği şekline göre düzenlenmiştir.

Bir bakarsın el göğsünde Şahı Merdan'ı anar
Göğsündeki her parmağın altında Milcan yatar
Gözlerinin bebeğinde pisliğin mumu yanar
Gönlünde hara yapılmış her çeşit hayvan yatar

Böyle mücehhez şerefsiz bulunmaz her toplumda
Yatağında ortağı var kendisi hep yan yatar
Haysiyet neyine gerek zikri fikri dumdumda
Ayağı yerden kalkarken namusu kaygan yatar

Derim ki ey Haydar'ı sevenler koymayın bu züppeyi
Onun kılsız kafasında kaç çeşit Mervan yatar
Dost meclisi ahır değil sokmayın adam deyi
Her tüyünde lanet kokar, sözünde yalan yatar

Ezkaza bir mezarlıktan geçse böyle namussuz
Ağa ölüsüne kadın satmaya plan yapar
Dua biçiminde hesap yapar geçer kaygusuz
Dünyaya geç geldiğine pişman yatar

Ey Mahzuni bu Yezid'den uzak tut yollarını
Varmak istediğin yolda ol Şahı Merdan yatar
Yeter ki can ile sev Mevla'nın kullarını
Bir canını onlara ver uğrunda bin can yatar
(Zaman, 1997: 267-268-269; <https://www.antoloji.com/seytan-yatar-sulb-i-kopek-siiri/?siralama=p>, 29.03.2020, 20.24'te alınmıştır.)

844. Her Kerem'den Bir Aslı'ya Cüdâ Var

Darılma sevdiğim gül yüzlüm benim
Her Kerem'den bir Aslı'ya cüdâ var
Kırılma üzülüp tutuşma canım
Başımızda gerçek ise Hüdâ var

Zaval yoktur delilerin sözüne
Doğruversen yananların özüne
Şöyle bir dokunsan gönül sazına
Her telinde Hak çağırın seda var

Her Kerem'in bir keşişi olmalı
Yanmak için yâre hasret kalmalı
Aşıkın hayatı çile dolmalı
Aksi hâlde sevdiğine gedâ var

Musa Âdi için ipe sarıldı
Ne çare ki ip boynuna vuruldu
Altı er yanında Kıtmir görüldü
Ona şahit kesilen bu davar

Muhammet Afşin'e üç sefer geldi
Geldi ama gafil onu bilmedi
Ağlama al şu gözünü sil dedi
Anladım ki her borca bir eda var

Yolcu incitir mi yolda gideni
Ruhlar birdir ayrı ise bedeni
Kim sevmez ki bu çiçekli fidanı
Her yaprakta bin bir türlü reyha var

Deli Mansur asılmışsa bana ne
O asılmış tenindeki cana ne
Biz ben, ben biz olduk zahid sana ne
Sür elini yüzlerinde boya var

Gerçekler nanköre böyle yâd olur
Yezid'e küfreden niçin şad olur
Yüksek dağda ateş olur od olur
Engininde bizim için yayla var

Altın semer giysem mayam değişmez
Çul taksam dolaşsam kıymetim düşmez
Gerçek âşık bir süs için sevişmez
Hak katına varacaksan böyle var

Ey bakkalım satıyorsun şekeri
Verme kârın değerinden yukarı
İhtimal dokunur bir seyyah şeri
Katar kaçır zehir denen gıda var

Mahzuni'yim karışamam bir işe
Çok korkarım ok takılır kirişe
Bilirim cinsinden girsem her işe
Karıncada dağlar kadar belâ var (Ertekin, 2021a: 165-166)

845. Benim de El Değmedik Bir Yara Var

Yara var gardaş vallah gurban⁵⁵⁶
Benim de el değmedik bir yara var (vay vay)
Elim yetmez gözüm görmez (oy oy)
Yâr ile bende bir ara var (vay vay, oy)

Divane misin ey bülbül
Bu dağ olmazsa git başka dağlara (vay vay vay...)
Ahmak mısın verme boynun
Verme başın Ömer Osman'a

⁵⁵⁶ Şiir, Mahzuni Şerif'in ses kaydında (ÖK338) seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir. Uzun hava olarak şiirini seslendirmiştir. Mahzuni Şerif, albümünde bu şiiri kardeşi Hakkı Cırık'a ve oğlu Emrah Mahzuni'ye yazdığını söyler.

Vereceksen zalim bir Haydar'a ver
Zalımın elinden nere gidem ben (vah vah)

Ey Mahzuni korkar isen
Mahzuni olmayaydın (ey...)
Suçlu isen bu dünyada
Çek özünü dara var (vay vay)
Zalımın elinden eyledin(?) vah vah

Vademde bilirim ki artık azada doymadı⁵⁵⁷
Kolaysa git başka diyara (oy oy)
Zalımın elinden nere gidem ben (vah vah)
Dost Ali dost, Veli dost cano dost (Yağız, 1976: 66-67; ÖK338)

846. Ovada Savrulan Harmanım mı Var

Ben de şu dünyanın nesini sevem
Ovada savrulan harmanım mı var
Çıkıp seyran edem hangi yaylayı
Ha deyip kalkacak dermanım mı var

Anlanmaz da garip gönlüm anlanmaz
Mazlum öldürünce yiğit şanlanmaz
Ağardı saçlarım sözüm dinlenmez
Benim padişahın fermanım mı var

Pare pare etti hâkim yaramı
Şaşırdım dünyamı ak mı kara mı
Der Mahzuni neyim alır haramı
Benim soyulacak kervanım mı var (Zaman, 1997: 188-189; Aktaş, 2002: 97; Doğan, 2009: 143)

847. Ardım Sıra Akan mı Var

Rabb'im ne idim ne oldum
Ardım sıra akan mı var
Sen güldürdün ben de soldum
Yoksa bana şakan mı var

Toprak ettin adam oldum
Toprak yaptın adam ettin
İçime girince gittin
Sanki sen yıkan mı var

Gel göğsüme beni var et
İstersen dünyayı dar et
En kötü kuluna dar et
Sanki senden bıkan mı var

⁵⁵⁷ Ses kaydında (ÖK338) sesinde problem olduğu, sesin kısık ve anlaşılması zor olduğu için bu dizenin sözcüklerinin bazılarında yanlışlıklar olabilir.

Sen emreyle ben güleyim
Sen demezsen ne bileyim
Katil de katil olayım
Sanki elim çeken mi var

İşte ben bir Mahzuni'yim
Bunun ötesinde neyim
Seni dinleyen kimseyim
Başka gözle bakan mı var (Yağız, 1976: 140)

848. Haciz Edilecek Ceketim mi Var

İcra memuruna selam söyleyin
Haciz edilecek ceketim mi var
Yiyen yedi, kaçan kaçtı dünyadan
Lokmayı yutacak takatım mı var

Âlem benden güman etse ne çıkar
Beni yakıp duman etse ne çıkar
Aç Müslüman iman etse ne çıkar
Bir kula verecek zekâtım mı var

Özel uçağım yok Paris'e göçem
Akraba görmeye Bağdat'a geçem
Gidip çöplüklerden bir gıda seçem
Beyrut'tan gelecek paketim mi var

Mahzuni Şerif'im kelim görünsün
Koyunun postuna kurtlar bürünsün
Bizi böyle eden beyler sürünsün
Zalime vuracak tokatım mı var (AK34)

849. Bir Fakirden Başka Sevenin mi Var⁵⁵⁸

Suna'm kıymetini kimler bilecek
Bir fakirden başka sevenin mi var
Binde dokuz yüzü düşmandır sana
Benden başka seni övenin mi var

İşte ben giderim sana gelmeye
Kılıç çektim hazır mısın ölmeye
Ömrümü vakfettim yârin olmaya
Bilmeyen derdini duyanın mı var (Ertekin, 2021a: 179)

850. Sizde Havyar Bizde Bulgur Aşı Var

Efendiler bunun neresi yalan
Sizde havyar bizde bulgur aşısı var
Bunca emeğimiz hep oldu talan
Yıllar yılı gözümüzün yaşısı var

⁵⁵⁸ Mustafa Ertekin'den: Mahzuni Şerif bu şiiri el yazısıyla defterine yazmış ama mahlas kısmı yok.

Yakamız var mıydı olaydı kirli
Borcumuz var mıydı ikili birli
Bugün git yarın gel bitmez bir türlü
Anladım ki müdür beyin işi var

Bu koltuğa biraz daha yaslanın
Yiyin için biraz daha paslanın
Yeryüzünü size veren aslanın
Ne bir mezarı var ne de taşı var

Mahzuni bu dertler bağrımı yakar
Bu pınarın suyu hep size akar
Size doğru bize çok eğri bakar
Olmaz olsun adaletin şaşı var (Zaman; 1997; 101; Aktaş, 2002: 134-135)

851. İçerde Bir Serseri Var

Gir kapıdan boş bulunma
İçerde bir serseri var
Sarhoş deyip de yanılma
Elinde de teberi var

Karanlığın tümü hile
Düşmeysin bile bile
Şaka yapma deli ile
Hele bugün kederi var

Birden patlar susa susa
Dilerler yatıp uyusa
Fazla varma bu deyyusa
Ne ana ne pederi var

Der Mahzuni bu ne işmiş
Dünkü zayıf bugün şişmiş
At fırlamış palan düşmüş
Kimin kimden haberi var (Çankaya ve Şerif, 2002: 159)

852. Her Gün Akar Yaşım Var

Ne belalı başım var (Vay vay vay dünyaya)⁵⁵⁹
Her gün akar yaşım var
Yalnızım dünyada⁵⁶⁰
Ne yâren yoldaşım var

⁵⁵⁹ Mahzuni Şerif, albümünde parantez içindeki tekrar öbeğini, şiirin her dizesinin sonunda okumaktadır ve şiirin adı da “Vay Dünya”dır.

⁵⁶⁰ Zaman, 1997: 338’de 3 ve 4. dize şu şekildedir: “Yalnızım ben dünyada / Ne yaran yoldaşım var”

Ne arasam bulsam
Şöyle bir fikre dalsam
Sultan Süleyman olsam
Bir mezar bir taşım var

Yok üstünde böyle gurur
Yol üstünde kör durur
Kime yedirsem vurur
Ne hayırsız aşım var

Mahzuni çata çata
Benzer oldum berbata
Gelip elimden tuta
Ne babam gardaşım var (Zaman, 1997: 338-339; Aktaş, 2002: 215)

853. Şu Dünyada Hâllerim Var⁵⁶¹

Ana gardaş, ana kurban
Şu dünyada hâllerim var
Hâla bak vah vah vah
Kim gelmiş de bu dünyaya
Sürmüş edebi sefa vah vah

(...)
(...)

Ey Mahzuni senin ismin
Farkın nedir bu yalancı dünyada
Nice âşığın ser verdiği
Şu girdiğin hana bak vah vah (ÖK224)

854. Haberin Yok Poz Üstüne Pozun Var⁵⁶²

Gönül nerden aldın sen bu çalım⁵⁶³
Haberin yok poz üstüne pozun var
Kimin olur kötü sözün gelimi
Anlamadım neden ince nazın var

Kupkuru merhaba kabul edilmez
Çürük pabuç ile Şam'a gidilmez
Koyun sürüsünde hınzır güdülmez
Anladım ki poz içinde pozun var

⁵⁶¹ Şiirin yer aldığı ses kaydında (ÖK223) “Urfa’da Sohbet” olduğu yazmaktadır. Mahzuni Şerif bu şiirini uzun hava olarak okumuştur. Çalışmamızda şiirin iki dörtlüğü yer alsada aslında şiirin tamamı dört dörtlükten oluşmaktadır. Ses kaydında ses çok kısık ve geriden geldiği için şiirin 2 ve 3. dörtlüğünün sözleri tam olarak anlaşılmadığı için yazılamamıştır.

⁵⁶² Bu şiiri iki farklı versiyonda seslendirmiştir.

⁵⁶³ Şiir, Mahzuni Şerif’in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Bir damlan bulunmaz denizim dersin
Hayal kaplarından çok pilav yersin
Gönül göle gitme derde girersin
Ne acayip insanlarda pozun var

Mahzuni Şerif'im insandır insan⁵⁶⁴
Bizden ayrı değil Hazreti Süphan
Sen ne anlarsın ey sofı, Kur'an dan
Elif'i bilmezsin binbir nazır var (Yağız, 1976: 105; Zaman, 1997: 194, 342; Aktaş,
2002: 95-96, 224)

855. Bu Mezarda Bir Garip Var

Hızlı hızlı giden yolcu
Bu mezarda bir garip var
Bak taşına acı acı
Bu mezarda bir garip var

Kurumuş yeşil otları
Toprak olmuş umutları
Gökte mavi bulutları
Bu mezarda bir garip var

İzi bile yok dünyada
Onu aramak beyhuda
Ne gezersin bu ovada
Bu mezarda bir garip var

Gökler yüksek toprak derin
Rüzgâr eser serin serin
Senin olsun çiçeklerin
Bu mezarda bir garip var

Etrafı ağaç dizili
Vücudu toprak sızılı
Taşı Mahzuni yazılı
Bu mezarda bir garip var (Pehlivan, 1985: 27; Zaman, 1997: 300-301; Doğan, 2009:
148)

856. Bir Elinde Zülfikar Var

Bugün ben şahımı gördüm
Bir elinde Zülfikar var
Tane tane dökülüyor
Dillerinde kehribar var
Vay vay vay vay

⁵⁶⁴ Bu dörtlük Yağız, 1976: 105; Zaman, 1997: 194; Aktaş, 2002: 95-96, 224'te şu şekildedir: "Neler açtın Mahzuni'nin başına / Karışılmaz oldu neden işine / Gönül kimse bakmaz gözün yaşına / Anladım ki göz dibinde gözün var"

Deli gönül yanlış gitme
Gidip canını incitme
Bu yolda acele etme
Aceleden bin zarar var
Vay vay vay vay

İşten güçten çektim elimi
Beladan ayrı değilim
Neden doğrulmuyor belim
İnan dosttan intizar var
Aman aman intizar var

Binmişim gönül atına
Aklım ermez sıratına
Gideceksen dost katına
Dostum yine beraber var
Aman aman beraber var

Mahzuni geçeyim dedim
Ecelden içeyim dedim
Dünyadan geçeyim dedim
Sevdiğimden intizar var
Vay vay vay vay (Zaman, 1997: 379-380)

857. Lütfet Tellerini Dinle Neler Var

Sazımı başıma çalmak basittir
Lütfet tellerini dinle neler var
Falakaya çeksen fikrim sabittir
Ne akıl isterim ne de bir ayar

Kur'an'dan dem vurma Kâbe'yi yıkıp
Tanrı'dan bahsetme emrinden çıkıp
Omuz kumaşına bir maden takıp
İnsanlık taslama be yaşlı davar

İbnenin tasvibin bir senden duydum
Adam mı öldürdüm mezar mı soydum
Ben o dürüstlüğe beş yaşta doydum
Altuna gark olsa ne çıkar hıyar

Bir rütbe tanırım adı insanlık
Mevsim misalidir ağalık hanlık
Er oğlu erlerde gezmez şeytanlık
Utan namusuma küfretme hımar

İnkâr etmem birkaç günlük firarım
İbne olmak kadar yoktur zararım
Bu çeşit zincire girmem kırarım
Masal değil damarımda Kemal var

Şeyhülislamlığı bizzat horlattın
Tutup Mehmetçiğe falaka attın
Benimle beraber yeminler ettin
Üst'e hürmet ast'a şefkat tarumar

Mahzuni Şerif'im gel çileden çık
Kurşuna dizil tek, bu hürmeti yık
Yarbay olmak kolay ah ey insanlık
Mustafa Kemal'e şikâyetim var (Ertekin, 2021a: 320-321)

858. Dağ Arkası Sıra Sıra Köyler Var

Biraz ötelere koştu gözlerim
Dağ arkası sıra sıra köyler var
Birbirini tutmaz oldu sözlerim
Bende niçin çok bilinmez şeyler var

Hep tatlı olmayan kazanda pişen
Bir değil her kulun payına düşen
Tek zevkine bin yiğidi değişen
Bizim elde ne şerefsiz beyler var

Dünyalar oynasa yerle yerinden
Vazgeçemem iyilerin birinden
Haksız puştun, haklıların terinden
Kafa çekip höplediği meylar var

Der Mahzuni Şerif seslendim erken
Ağladım kuzuyu canavar yerken
Bir gün el sallayıp çekip giderken
Belki bize hakkın helal eyler var (Çankaya ve Şerif, 2002: 66)

859. Dayıları Büyük Büyük Arsız Var

De nasıl demeyim gözüm görür de
Dayıları büyük büyük arsız var
Alın teri coşup gittiği yerde
Kratatlı allı pullu hırsız var

Yapılanmış eve kapı istenir
Ölçüler biçilir çapı istenir
Ölüden mezara tapu istenir
Daha saymadığım nice yersiz var

Böyle pay inmedi Hak'tan inerken
Zaman akıp gider daha gün erken
Hile tezgâhında milyar dönerken
Ceketini satıp yiyen kârsız var

Der Mahzuni insanlığın eriyim
Haksızın göreni Hakk'ın körüyüm
Fikri ile kavgacının biriyim
Varacaksan üzerime zorsuz var (Zaman, 1997: 346; Aktaş, 2002: 221)

860. Gülücüğün Dona Kaldı Nazlı Yâr

Hüzün deste deste yanaklarında
Gülücüğün dona kaldı nazlı yâr
Nisan bir günümüz İskenderun'da
Neden Kasım On'a kaldı nazlı yâr

Solmak reva mıdır bu kadar erken
Göl kurudu yağmur yağacak derken
Güzeller gözümde geçip giderken
Anlaşıldı sona kaldı nazlı yâr

Döşedim yoluna kalan ömrümü
Yeminler ederim yok lemi cümü
Ezildi uğruna gönlümün tümü
Küflü posa bana kaldı nazlı yâr

Mahzuni sevdaya boyun eğmeli
Baş vermek güzel ya aşk değmeli
Sen mi acımalı ben mi sevmeli
Bu adalet sana kaldı nazlı yâr (Çankaya ve Şerif, 2002: 17)

861. Affetmem Seni Seni Yâr

Bende Eyyüp'ün sabrı yok
Affetmem seni sevgilim (seni yâr)
Kalbim yanık, bağrım donuk
Affetmem seni seni yâr

Gelin m'oldun, gelin m'oldun
Dile düştün dilin m'oldun
Benim idin elin m'oldun
Affetmem seni seni yâr

Sana şarap içirmişler
Sokaklara düşürmüşler
Seni senden geçirmişler
Affetmem seni seni yâr

Ben milletin ozanıyım
Her derdini sezeniyim
Hayvan değil Mahzuni'yim
Affetmem seni seni yâr (Yağız, 1976: 61)

862. Bu Yareyi Saramazsın Güzel Yâr

Değme benim gamlı yaşlı gönlüme
Bu yareyi saramazsın güzel yâr
Ömür boyu dağlar çıktı önüme
Yollar duman varamazsın güzel yâr

Ayrılık derdinin kökü derinde
Işık bitmiş gözlerimin ferinde
Baykuşlar dem tutar çadır yerinde
Bu yaylada duramazsın güzel yâr

Mahzuni Şerif'im geldim de geçtim
Ayrılık şarabın ah ile içtim
Boş tarlaya rüzgâr ekim yel biçtim
Sen bu sırta eremezsin güzel yâr (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>,
02.09.2019, 16.31'de alınmıştır.)

863. Kadehimi Doldur da Eller Bizi Duymasın Yâr

Sarhoşum dünyada sevdiğim meyhoş geziyorum yâr⁵⁶⁵
Kadehimi doldur da eller bizi duymasın yâr
Ağlamış âşıklar yıllarca yüzün görememiş yâr
Canım bu perdeyi kaldır bari, canım gülüm dostum
Eller bizi duymasın dost

Yüreğim fırgattan iki gözlerim kanda yâr
Canım cenderede hâllarım yaman da dost
Bir kırık tekneyim ulu ummanlarda dost
Döndürüp durma gel daldır bari bari
Canım gülüm dostum, eller bizi duymasın dost

Mahzuni'yim vardım, bir gün ulu çarşıya dost
Düşündüm dünyanın yükünü kimler çekip taşıya dost
Hasta düşmüş kollarımı kırıp şöyle geçip karşıya dost
Bana gülme, beni öldür bari bari
Canım gülüm dostum, eller bizi duymasın yâr (Zaman, 1997: 381; 432)

864. Evin Evin Yıkılsın Yâr

Çankaya'dan bir yâr sevdim
Evin evin yıkılsın yâr
Keşke sevmez olaydım
Evin evin yıkılsın yâr

⁵⁶⁵ Şiirin kaynaklarda kelime olarak farklı yerleri, çalışmamızda Mahzuni'nin albümde seslendirdiği gibi değiştirilmiştir.

Göz yaşların dökülsün yâr

Karlar gibi eriyessin
Etler gibi çürüyesin
Yılan gibi sürünesin
Evin evin yıkılsın yâr

Tüm bedeninin çürüsün yâr

Aşka doydum senden bıktım
Yerini kimlere bıraktın
Nice nice yuva yıktın
Senin de yuvan yıkılsın yâr

Yıkılsın yar yıkılsın yâr
Direm direm sökülsün yâr

Mahzuni'yim ahın almaz
Sanma tanrı öcün almaz
Ev yıkanın evi olmaz
Evin evin yıkılsın yâr

Yıkılsın yar yıkılsın yâr
Parça parça dökülsün yâr (Zaman, 1997: 438)

865. Kurudum da Tükendim Yâr Yâr

Göl dibinde çınar idim
Kurudum da tükendim yâr yâr
Büküldüm toprağa düştüm
Çürüdüm de tükendim yâr yâr aman

Bu imiş dünyanın hâli
Kimin kimedir vebali yâr
Dağ başında kar misali
Eridim de tükendim yâr yâr aman

Mahzuni Şerif'im yine
Yıkılmışam döne döne yâr
Ben yolda elli sene

Yürüdüm de tükendim yâr yâr aman (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>,
03.09.2019, 01.28'de alınmıştır.)

866. Bu Kadar Nefsine Uyar mı Uyar

Bayramda el versen kolunu ister
Bu kadar nefesine uyar mı uyar
Bin defa mucize keramet göster
Kabul eder gizli cayar mı cayar

Bilemezsin ney gereksiz lüzumlu
Çölde ıslak gezer görünmez kumlu
Bu kadar akıllı böyle tutumlu
Aşa tuz atarken sayar mı sayar

Günleri denetler gelen ay için
Ata kurban olur ölü tay için
Anasından gelen ufak pay için
Tutar babasına kıyar mı kıyar

Mahzuni bekle ki bak neler gele
Bir canlının adı insansa hele
Görülmemiş bunun gibi hergele
Bu kadar bön böyle hıyar mı hıyar (Çankaya ve Şerif, 2002: 28)

867. Oku Rahledeki Enam-ı İnan Mümteha Yazar

Ey harici, bilemezsin sen Ali'nin sırrını
Oku rahledeki Enam-ı inan mümteha yazar
Dünü günü figân etsem yetmez “ulu Aba'ya”
Çünkü benim gönlümde şehit şüheda yazar

Haymegâhı Hüseyin'i utanmadan bastınız
Evladı Ali'ye acımayıp yavrusunu kestiniz
Hangi rüzgârda bu âdet böyle cahil estiniz
Gelin görün gönlümüzde böyle bir saba yazar

Der Mahzuni inan der imanı irfanımda
Gücenme yok ey selam inan merhaba yazar
“Secerim Horosan” ile “müneccimim berhuda”
Ne yazarsa cüzdanımda inan “Murtaza” yazar (Aktaş, 2002: 75-76)

868. Ömür Döne Döne Geçer

Gel üzülme deli gönlüm
Ömür döne döne geçer
Acı tatlı giden günler
Gene gelir gene geçer

Ömür gider dilme dilme
İstersen bil ister bilme
Giden günlere üzülme
Gene gelir gene geçer

Geçip giden yıllar aylar
Yatan deniz akan çaylar
Gün olur koca saraylar
Ta yerin dibine geçer

Yiğit ölmez bir yaradan
Kaldır gümanı aradan
Sevgi denen sadakadan
Bir verirsen bine geçer

Der Mahzuni gardaş yaran
Hak deyip de Hakk'a varan
Dünyada dost evi kuran
Ahrette içine geçer

Korkulacak şey yok bundan
Kayalar kaçmaz yosundan
Mezarımın başucundan

Nice yüz bin sene geçer (Pehlivan, 1985: 28; Zaman, 1997: 301-302; Doğan, 2009: 142)

869. Akar Gözlerimden Yaş Gelir Geçer

Daha körpe iken kırma dalımı⁵⁶⁶
Akar gözlerimden yaş gelir geçer
Dünyanın zevkinden çekme(çektim) elimi
Mevsim bahar(hazan) oldu kış gelir geçer

(Efendim efendim hâl böyle böyle)

Seherde mazide menevşe sümbül
Gör ne hâle düşer divane bülbül
Boşuna ağlama gam yeme gönül
Cahilin kâridir taş gelir geçer

(Efendim efendim hâl böyle böyle)

Her vücut götürmez bu kadar zehri
Akan çaylar bulur sonunda bahri
Tükenmez dünyanın sitemi(mihneti) kahrı
O da âşıklara hoş gelir geçer

Gücenme hey gönül cahil sözüne
Cahil paye vermez kendi özüne
Âşıklar dertli gelmiş dünya yüzüne
Bundan gözlerimden yaş gelir geçer

⁵⁶⁶ Mahzuni Şerif, ses kaydında şiirini seslendirmeden önce şunları söylemektedir: “10 Temmuz 1966, Fikret Otyam’ın evi, Âşık Mahzuni çalışıyor ve söylüyor, gece saat 22.15.”

Geçti geçen günler bize ne fayda⁵⁶⁷

Bir vefa kalmadı ok ile yayda

Eller dolu dizgin dolaşır Ay'da

Mahzuni dünyadan boş gelir geçer

(<https://www.youtube.com/watch?v=qzCHLPfS9UQ>, 15.12.2021, 22.55'te alınmıştır;

ÖK340; ÖK356)

870. Boğazdan Bir Gemi Geçer Hoş Geçer

İstinye'de bugün yollar ıslaktır

Boğaz'dan bir gemi geçer hoş geçer

Şu bulutun son hedefi Maslak'tır

Aşiyân'dan sürü sürü kuş geçer

Murat uçar Telli Baba telinden

Yürekler gül açar Boğaz yelinden

Fatih Köprüsü'ün yiğit belinden

Demir kervan dolu geçer boş geçer

Taksim derler bu güzelin göbeği

Ötelerde yaşar beylerin beyi

Hiç eskimez Hisarların gömleği

Üç bin sene bahar geçer kış geçer

Allah saklamamış güzeli kuldân

İstanbul'a tarih akar kaç yoldan

Mahzuni velhasıl şu İstanbul'dan

Daha benim gibi kaç sarhoş geçer (Çankaya ve Şerif, 2002: 35)

871. Öldür Beni Etme Heder

Kara gözlüm nazlı dilber

Öldür beni etme heder

Bunca kahr, bunca keder

Vay, vay, vay, vay

Karlar yağdı yolarıma

Çığ düştü ahu zarıma

Al hançeri vur bağrıma

Vay, vay, vay, vay

Ben giderim gönlüm sende

Yandım bittim yâr desem de

Yaz baharda gül dersem de

Vay, vay, vay, vay

⁵⁶⁷ Mahzuni Şerif'in İnternet'te yer alan Fikret Otyam'ın evinde çekilen ses kaydı burada bitmektedir. Tarafımıza iletilen başka bir ortamda çekilen ikinci ses kaydında (ÖK340) ise şiirin tamamı yer almaktadır ve son dördlük bu ses kaydından tamamlanmıştır. Ayrıca Mahzuni Şerif, genellikle şiirlerinin sözlerini içinde bulunduğu ortama göre değiştirdiği için bu ses kaydında (ÖK340) da şiirin bazı sözlerini değiştirmiştir. Bununla birlikte şiirin dördüncü dördlüğü sadece ikinci ses kaydında (ÖK340) yer aldığı için buraya eklenmiştir.

Karlar yağdı yolarıma
Çığ düştü ahu zarıma
Al hançeri vur bağrıma
Vay, vay, vay, vay

Boşuna zülfün tarama
Dokunma benim yarama
Aha gidiyorum ağlama
Vay, vay, vay, vay

Karlar yağdı yolarıma
Çığ düştü ahu zarıma
Al hançeri vur bağrıma
Vay, vay, vay, vay

Mahzuni eridim yittim
Yeşerdim çürüdüm gittim
Yıllarca yürüdüm bittim
Vay, vay, vay, vay

Karlar yağdı yolarıma
Çığ düştü ahu zarıma
Al hançeri vur bağrıma
Vay, vay, vay, vay (Zaman, 1997: 451-452)

872. Tarlayı Görmemiş Taştan Bahseder
Diploma delisi toplumcu olmuş
Tarlayı görmemiş taştan bahseder
Yedi sülalesi beydir ağadır
Oturduğu yerden kıştan bahseder

Çikolata ile mektep bitirmiş
Bir mermer masaya çıkmış oturmuş
Sanki çarık giymiş ekin batırmış
Bakın gözündeki yaştan bahseder

Nice kulislerde içki âlemi
Gündüz sokaklarda halkın kelamı
Kapısına varsan vermez selamı
Sendikalar kurar, işten bahseder

Kan döktürür, öldüren biz ölen biz
Bu dümbüğe kandık, gittik hepimiz
Hep ırgat çocuklarıyız düşünün ki siz
Herif itten korkar Mars'tan söz eder

Senin gibi anasının gizlisi
Bisküviyle baklavanın nazlısı
Mahzuni dünyanın yüzü tozlusı
Bir karakuştan, leşten bahseder (Zaman, 1997: 412-413)

873. İyi Günde Tanrı Gibi Laf Eder

İki yüzlü ile dost olman dostlar
İyi günde tanrı gibi laf eder
Kara gün içinde uzaktan sesler
Bir yüzün Şeytan birin saf eder

İki yüzlü ile dost olam dersin
Şerden haberin yok sersemsin sersem
Mukadderat icabında düşersen
Dize vurur acır gibi tuf eder

Yüzüne gelince canı gözsün
Yüzünden gidince ala tazısın
Süfyan gibi hilaf yazar yazısın⁵⁶⁸
İki yüzlü, Peygamber'e küfreder

Neler çektim iki yüzlü dilinden
Yüz bin çeşit toz kaldırır yolundan
Kul Mahzuni iki yüzlü elinden
Döner gelir acır gider of eder (Zaman, 1997: 208-209; Aktaş, 2002: 111-112; ÖK53)

874. İyi Günde Gerçek Gibi Laf Eder⁵⁶⁹

İki yüzlü ile dost olma dostum
İyi günde gerçek gibi laf eder
Gayrı dost bulmaktan umudu kestim
Yüzde sayar arkan sıra gaf eder

Gizli gezer adın sürüme için
Delik dinler posta bürünmek için
Düşmanına güzel görünmek için
İsmine eşek der bir de yuh eder

İki yüzlü ile dost olam dersin
Serden haberin yok sersemsin sersem
Mukadderat icabından düşersen
Döşe vurur acır gibi tuf eder

⁵⁶⁸ Dörtlüğün 4 dizesi sadece (ÖK53)'te yer almaktadır. 3. Dizesinde ise yazılı kaynaklarda yer alan "Şeytan" sözcüğü yerine Mahzuni Şerif seslendirmesinde "Süfyan" sözcüğünü kullanır.

⁵⁶⁹ (KK68) Mehmet Gözükara'nın arşiv çalışmaları sonucunda bu şiirin Elbistan'ın Sesi gazetesinde "Yıl: 2, Sayı: 390, 15 Kasım 1962, Perşembe" günü yayımlandığı ortaya çıkmıştır (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022).

Yüzüne gelince canı gözsün
Yüzünden gidince alı tazısın
Süfyan gibi hilaf yazar yazısın
İki yüzlü peygambere küfreder

Aslı yok tanrıya kurbanlar keser
Taşınan taş olur yelinen eser
İşi düşer yapmaz isen çok küser
Bir misale otuz yalan sarf eder

Lafınan dağların başından aşar
Biraz inan artık coşar da coşar
Karşısı olmazsa kükreyip taşar
Arslanım der karıncadan havf eder

Bu hâl ile bir mevkide duraman
Arifanın meclisine giremen
Gözündeki yetmiş dağı göremen
Bulgur tanesini gafı-küf eder⁵⁷⁰

Hakk'ın bir kelamı çıkmaz dilinden
Yüz bin çeşit toz kaldırır yolundan
Garip Şerif iki yüzlü elinden
Döner gelir gezer durur of eder (KK68)

875. Kim demiş ki İki İki Dört Eder⁵⁷¹

Bakarsın zamanla hesap değişir
Kim demiş ki iki iki dört eder
Hangi erin belli olmaz yatağı
Dervişler deryayı ulu yurt eder

Kötülük olur mu dirlik olunca
Kötülük çıkmaz mı zorluk olunca
İki zayıf kâmil birlik olunca
Bakarsın ki Ali gibi mert eder

Eyüp neden gitmiş kendi canından
Hak dolaşmış gezmiş çevre yanından
İpek ipe bağlı gümüş karnından
Niye bilmem ki canına dert eder (ÖK118)

⁵⁷⁰ Sahtekâr dedelerin hâlini anlatan bir hikâye vardır. Mahzuni, bu hikâyeye nazire yapar. Hikâye şu şekildedir: Dedenin biri böyle bir mecliste otururken “Uf, yetmiş dağ ötedeki koyunları kurtardım, Hasan Ağa.” demiş. Bunun üzerine oradaki kişiler de “Kerametli dede o, ne büyük kerameti var.” demişler. Ondan sonra altı et, üstü bulgur pilavı ile kapalı, bulgur pilavının üstünde de bir parça et olan bir tabak dedeye getirmişler. Dede “Bu ne yav! Biraz et koyun şuna.” demiş. Oradaki bir derviş de “Sen daha bulgurun altındaki eti görmüyorsun, yetmiş dağ ötedeki koyunları kurtarıyorsun, sen sahtekarın tekisin.” demiş.

⁵⁷¹ Ses kaydında (ÖK118) şiirin üç dörtlüğü yer almaktadır, kayıt kesildiği için mahlas bölümü yoktur. Bundan dolayı şiirin Mahzuni Şerif'e ait olup olmadığı net değildir.

876. Yolcu da Hancı da Gider

Buna fani dünya derler
Yolcu da hancı da gider
Her mevsimin sonu vardır
Kocası genci de gider
Yandım Allah yandım eyvah
Dertlere boyandım eyvah

Sevenim saçını yolsa
Her derdine çare bulsa
Bütün dünya onun olsa
Sakıp Sabancı da gider

Bütün dünya Koç'un olsa
O da gider, bu da gider
Zengin de fakir de gider
Eyvah eyvah dertlere boyandım eyvah

Doğmuşum Mahzuni diye
Niye ağlamışım diye
Minnetim yok iç kimseye
Can gider canan da gider

Yandım Allah yandım eyvah
Dertlere boyandım eyvah (Zaman, 1997: 99-100)

877. Kaygular da Gider Neşe de Gider

Güven olmaz bu dünyanın işine
Kaygular da gider neşe de gider
Dost bana küsermiş içti diyerek
İçen de gidermiş şişe de gider

(Tabibim gül yüzlüm efendim)

Yalan söyler kişi ben gitmem derse
Gitmez idi ecel müsa(a)de verse
Ortada sürünen nasıl giderse
Saray ehli, ağa, paşa da gider

(Tabibim gül yüzlüm efendim)

Hele bakın ot yılının harmana
Onlar da çağırdı bir gün dermana
Yüce dağlar güvenmesin ormana
Kırılır kökleri meşe de gider

(Tabibim gül yüzlüm efendim) (ÖK81)

878. Beni çölden çöle Dağlayıp Gider

Hele bak bu Leyla'nın işine
Beni çölden çöle dağlayıp gider
Neyleyim cahilin düştüm peşine
Aklınca kolumu bağlayıp gider

Yalan bülbülümü göğe uçurmuş
Körpe hayatına zehir içirmiş
Kuru kavga ile ömrün geçirmiş
Cahil sular gibi Çağlayıp gider

Sana derim sana dostum İbrahim
Kimdir bilmiyor elif ile mim
Cebrail uçarken o aşkı Rahim
Kulun yüreğini dağlayıp gider

Bir zaman silinmez cahilin pası
Gelir geçer onun bütün hevesi
Tımarhane değil deli dünyası
Bilmem kime özüm ağlayıp gider

Kemlik ıkma kâmillerin dilinden
Kıtmir ürer yolcu kalmaz yolundan
Kul Mahzuni kul olmayan elinden
Ah ile vah ile ağlayıp gider (Zaman, 1997: 237; Aktaş, 2002: 152-153)

879. Mor Kuzular Bakar Gider

Bir koyun sürüsü olduk
Mor kuzular bakar gider
oban kılığına girmiş
Kurtlar bizi çeker gider

Ben hakkı sevdim diyenler
Gerçeğe boyun eğenler
Alın terinden yiyenler
Damla damla döker gider

Dilim hey gerçektir dilim
Bilirsin hayvan değilim
Şurada bir avuç zalim
Belimizi büker gider

Sende kalsın senin kinin
Bitmedi mi perin cinin
Tüm cahiller Mahzuni'nin
Hatırını yıkar gider (<https://www.antoloji.com/gider-bir-koyun-surusu-olduk-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 17.59'da alınmıştır.)

880. Bir Boz Bulut Akar Gider

Şu bizim yüce dağlarda⁵⁷²
Bir boz bulut akar gider
Ağam sazlı düz ovada
Bir gün kavga çıkar gider

Böyle yürür ise kervan
Melek de kesilir Mervan
Üstümüzde çarkı devran
Döner dertli bakar gider

Çok savurdu bu yel bizi
Uyuz etti bu kel bizi
Uy bulanık bu sel bizi
Ayıp demez yıkar gider

Der Mahzuni gör zulumu
Göğe savurdun külümü
Mazlumun hakkı zalimi
Alim Allah yakar gider (Zaman, 1997: 96; ÖK25)

881. Akar Boz Bulanık Durulur Gider

Gene mi şahlandı Hurman Vadisi⁵⁷³
Akar boz bulanık durulur gider
Fermanımı yazmış Osman kadısı
Hakk'ın adaleti kurulur gider

Böyle mi düşermiş kardaş kardaşa
Aramızda gezen şuna bak şuna
Biz yanarız kendi eder temaşa
Boş yere dökülen kana bak kana

Tecelli edince mülke Süleyman
Vay neye benzedi bak tatlı zaman
Yakışmaz bu dağa bu kara duman
Bozulur bulutu yorulur gider

İnan Mahzuni'nin sözü boş değil
İnsanlar insandır, değil kuş değil
Bu gidişin eni sonu hoş değil
Uyutacak göz var mı bana bak bana (Yağız, 1976: 132; Zaman, 1997. 257; Aktaş, 2002:
178; ÖK19)

⁵⁷² Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

⁵⁷³ Yağız, 1976: 132 ve Aktaş, 2002: 178'de dize şu şekildedir: "Gene mi şahlandı Gulman Vadisi" Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir. Son dördlük, Zaman, 1997. 257; Aktaş, 2002: 178'de şu şekilde yer almaktadır: "Mahzuni boş vermez dünya hâline / Güzel söz yakışır tatlı diline
Dokun vur inlesin sazın teline / Her şeyin ahengi kurulur gider"

882. İpini Beline Dolamış Gider

Dokunma keyfine yalan dünyanın
İpini beline dolamış gider
Gözlerimin yaşı bana gizlidir
Dertliyi dertsizi sulamış gider

Kimi hızlı gider uzun yol tutar
Kimi altın satar kimi pul tutar
Kimi soğan bulmaz kimi bal yutar
Kimi parmağını yalamış gider

Mahzuni bu nasıl yazı Mahzuni
Bazen Şerif olur bazı Mahzuni
Yurdunda anasız kuzu Mahzuni
İnsanlık ardından melemiş gider

(Yurdunda anasız kuzu Mahzuni⁵⁷⁴

İnsan insan diye melemiş gider) (Yağız, 1976: 171; Pehlivan, 1985: 51; Çankaya, 1994: 38; Zaman, 1997: 84; Aktaş, 2002: 126; Doğan, 2009: 134; ÖK175)

883. Her Saatte Yedi Sefer

Bizde bez koymadın Cafer
Her saatte yedi sefer
Seni bize ettik miğfer
Tuh Allah belanı versin
Cafer Cafer Cafer Cafer

Cafer'in beşiği tahta
Anası babası şahta
Fiyakası yoktur şahta
Tuh Allah belanı versin
Cafer Cafer Cafer Cafer

Mama verdik dert büyüttük
Arpa ile oruç tuttuk
Seni bile adam ettik
Tuh Allah belanı versin
Cafer Cafer Cafer Cafer

⁵⁷⁴ Son iki dize Mahzuni Şerif'in Fikret Otyam'a sunduğu ses kaydında (ÖK175) seslendirdiği şekilde düzenlenmiştir. Şiirini seslendirdikten sonra Fikret Otyam'a şunları söylemiştir: "İşte böyle benim canım güzel ağbim; bugün Mahzunilik duvarında üç tane duvarı sana borçlu olduğumu tüm dünyaya haykırdım zaten. Sana bir bant parçası, bir Şerif parçası değil, bu canımı vereceğimden hiçbir zaman endişen olmasın. Büyük insan, yüce Türk yazarı, kıymetli üstadımız Sayın Otyam; naçiz hediyemi lütfen kabul edin. Saygılar. Ellerinizden öperim. Çocuklarım ve eşim ellerinden öper. Hoşça kalın."

Mahzuni der çile dolum
Bir mintanım bir de çulum
Kan ağlıyor Anadolu'm
Tuh Allah belanı versin
Cafer Cafer Cafer Cafer (Zaman;1997;102-103; Öztunç, 2017: 65)

884. Velayete Erse Soyuna Çeker⁵⁷⁵

Varma meclisine soyu bozuğun
Velayete erse soyuna çeker
Dinle öğüdünü bağı eziğin
Kâmil sözün kevser suyuna döker

Yezid'in sülbüne endirme meyil
Meleklik gösterse gerçekten değil
İlmi hoş arifin ilmüne eğil
Arifler güzelin huyuna bakar

Zahir olsaydı batının aynı
Dünya malı hak kılarıdı Firavni
Gerçi şu dakika düşün sen seni
İhtimal ki sırat payına düşer

Soyu pak semada dolaşır derler
Temelsiz tek beyte tavsiye derler
Âşıklar bedestin tüccarıdırlar
Kervanını dostun köyüne yıkar

Sanma ki Yaratan kula uzaktır
Sızlamaz yaranın dermanı yoktur
Aşka düşer olan gönüller oktur
Kaç vücudu sevda yayına takar

⁵⁷⁵ (KK68) Mehmet Gözükara'nın arşiv çalışmaları sonucunda bu şiirin Elbistan'ın Sesi gazetesinde "Yıl: 2, Sayı:296, 1 Ekim 1962, Pazartesi" günü yayımlandığı ortaya çıkmıştır (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022). Şiirin ilk hâlinin gazetede yer aldığı şekliyle olduğunu düşünmekteyiz bu nedenle çalışmamızda da bu ilk hâline yer verdik.

Kaynaklarda ise şu şekilde yer almaktadır:

"Varma meclisine soyu bozuğun / Velayete erse soyuna çeker
Dinle öğüdünü bağı eziğin / Kâmil sözü kevser suyuna döker
Özü pak dolaşır semada erler / Bir canlı Kabe'ye tavaf ederler
Âşıklar bedestan tüccarıdırlar / Kervanını dostun köyüne yıkar
Zahidin sülbüne indirme meyil / Peygamberim dese gerçekten değil
İlme koş arifin emrine eğil / Ârifler güzelin huyuna bakar
Hakk'ın yatağıdır hor görme kulu / Hakk'a gıyas etme akçeyi pulu
Bir gün çalar Mehti baba davulu / Mahzuni Şerif'im oyuna kalkar"

Hakkın yatağıdır hor görme kulu
Hakka kıyas etme parayı pulu
Bir gün çalar kıyametin davulu
Mahzuni Şerif'im oyuna kalkar (Zaman,1997: 254-255; Aktaş, 2002: 176; KK68)

885. Benimle Yatan Geceler

Her gün her gün bir yastıkta
Benimle yatan geceler
Uyanık kalsın diyerek
Gözümü tutan geceler

Tüm âşıklar yarasında
Hele gönül sırasında
Ay ile gün arasında
Doğup da batan geceler

Dost Mahzuni anla bunu
Düşün kim yarattı seni
Gündüzlerin yalanını
Üstünü örten geceler (ÖK133)

886. Usandım Senden Geceler⁵⁷⁶

Her gün her gün çok böyledir
Usandım senden geceler
Gece midir gündüz müdür
Usandım senden geceler...

Bak âli âlemde dünya yaratılırken (
Cebrail havada göklü(?) âlem olurken
Habil Kabil neydi Âdem yok, Nuh Tufanı varırken
Usandım vallahi dünya billahi senden
Usandım, usandım dünya (...)
Ne deyim vay vay...
(...) (ÖK224)

887. Bitmez Tükenmez Geceler

Sanki ömrüm bir bilmece
Bitmez tükenmez geceler
Uzun uzun yollar gibi⁵⁷⁷
Bitmez tükenmez geceler

⁵⁷⁶ Şiir, ses kaydında iki dörtlükten oluşmaktadır. Mahzuni Şerif, üçüncü dörtlüğe dair dizelerini okumuştur ama sesi anlaşılmamaktadır, bu nedenle o dizeler de yazılamamıştır ve devamında ses kesilip ses kaydı sonlandırılmıştır., bu durum şiirin yarım kalmasına sebebiyet vermiştir.

⁵⁷⁷ Çankaya, 1994: 17 ve Aktaş, 2002:48'de dize şu şekildedir: "Uzun ince yollar gibi"

Yağmur yağar hışım hışım
Aman ne belâlı başım
Ne hayalim ne de düşüm
Bitmez tükenmez geceler

Bir evim, bir eşiğim yok
Bir lambam bir ışığım yok
Yorganım yok döşeğim yok
Bitmez tükenmez geceler

Bir kar yağar bir de yağmur
Geldi geçti bunca ömür
Mahzuni'nin ömrü demir
Bitmez tükenmez geceler (Yağız, 1976: 97; Pehlivan, 1985: 34; Çankaya, 1994: 17;
Zaman, 1997: 271; Aktaş, 2002:48)

888. Saatteki Heceler

Tek tek tek tek vururken⁵⁷⁸
Saatteki heceler
Uykular düşman bana
Arkadaşım geceler

Sabahlar olmuyor sen yoksun diye
Kör olası gözüm nemlendi gene
Otel köşesinde tepe başında
Küllenmiş şarabım demlendi gene

Tek tek tek tek vururken
Saatteki heceler
Uykular düşman bana
Arkadaşım geceler

Yastığım kan olmuş bende bir hâl var
Antep'ten haber yok sende bir hâl var
Azrail gülüyor canda bir hâl var
Uçmuyor bülbülüm yemlendi gene

Tek tek tek tek vururken
Saatteki heceler
Uykular düşman bana
Arkadaşım geceler

Hayal dağlarını hayli kar bastı
Mahzuni çağladı Mahzuni sustu
Duydum ki küsmemiş ömrümün dostu
Gönlüm yeşillendi çimlendi gene

⁵⁷⁸ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Tek tek tek tek vururken
Saatteki heceler
Uykular düşman bana
Arkadaşım geceler (Zaman, 1997: 127)

889. Burda Kalır Madenciler

Kara kuyular derindir⁵⁷⁹
Burda kalır madenciler
Ücreti bir aferindir
Zehir solur madenciler

Cildi kara yüzleri ak
Yaşamdan hayli uzak
Kömür gibi kadere bak
Bilmem n' olur madenciler

Grizu gelir uykuda
Nice canlar yuta yuta
Biz cennette o uykuda
Toptan ölür madenciler

Dile kolay kuyu dibi
Salınır gezer sahibi
Bin senelik maden gibi
Fosil olur madenciler

Yeryüzünde sevda güzel
Derinlerden selam eder
Bu dünyadan kömür gider
Duman gelir madenciler

Der Mahzuni kuyu dardır
Bize kolay ona zordur
Bir onurlu teri vardır
Bunu bilir madenciler (Zaman, 1997: 471-471)

890. İllallahsın Dediler

Kırklar girdi meydana
İllallahsın dediler
Ondan iki cihana
Ali Şah'tır dediler
Hu hu Murtaza

Gitti Cebrail nere
Gül açtı sevenlere
Şu aleme Muhammed
Padişaktır dediler

⁵⁷⁹ Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Sanma ki gülü koydu
Birinden kırkı duydu
Sorup da Muhammedi
Peşinde Ali duydu

Kapıya bir can geldi
Mürşidiniz kim dedi
Kirvem boynunu eğdi
Bir pirini gösterdi

Şu dediğin Pir Ahmet
Şahlar şahı Muhammed
Birlikte bir bey oldu
Geldi Allah'ı Salman

Kör olmuş kul Mahzuni
Görmemiş erenleri
Kıblegâh eylemişim
Serini verenleri
Hu hu ya Ali (Zaman, 1997: 369- 370)

891. Kendi Dillerini Bilemediler

Kuş dili döktüler asırlar boyu
Kendi dillerini bilemediler
Dizginle tuttular Fırat'ta suyu
Bizde gözyaşını silemediler

Mahzuni kudurdu kendi derdinden
Zarar gelmez Anadolu merdinden
Bin yıl koştuk aydınların ardından
Onlar bize bir gün gelemediler (Çankaya, 1994: 7; Zaman, 1997: 496)

892. Oturdum Bir Kere Baktı Gittiler⁵⁸⁰

Berçenek'in kahvesine ulaştım
Oturdum bir kere baktı gittiler
Bunlar için elli sene dolaştım
Bilmediğim suda aktı gittiler

Oturdum masaya bir selam verdim
Yetmiş yaşlısını kumarda gördüm
İşte bu küllükte eriştim erdim
Kendi değerini yıktı gittiler

⁵⁸⁰ Bu şiir 05.10.2020, Berçenek köyü alan çalışması sırasında kaynak kişiler tarafından bize ulaştırılmıştır. Kaynak kişilerin anlatımına göre bir gün Mahzuni Şerif; akşamüzeri köyündeki kahveye köylüleriyle sohbet için gider. Ancak köylüleri, onun yanında çok kalmaz. Herkes işinin çokluğunu, mallarının geldiğini, akşam yemek saati olduğunu söyleyerek yavaş yavaş kahveyi terk eder. Bunun üzerine Mahzuni Şerif bu duruma çok kızıp kendisini yalnız bıraktıkları için içerleyerek bu şiiri yazar.

Eski muhtar bütün ömrüm boyunca
Geldi bana geldi kendi huyunca
Akşam oldu sığır sığa gelince
Muhammet Ali'yi yaktı gittiler

Bilmez ki eğri Ali düz Ali
Pehlil oğlu akrabadan yoz Ali
İnek geldiğini duydu boz Ali
Bir Hacı Bektaş'ı ekti gittiler

Benim ile konuştular siyaset
Ecevit'ti mecevitti ha gayret
Karınları acıkmıştı nihayet
Dostlar teker teker çekti gittiler

Anladım ki sizi seven delidir⁵⁸¹
Ta ezelden yol Muhammed Ali'dir
Sizin müşidiniz darendeliz
S(?)ize karanlığı taktı gittiler

... giden kırksız ellisiz
... havalanır yelli yellisiz
Alevi mi Sünnü müdür bellisiz
Doğru(?) yürümekten bıktı gittiler

Bunlar beni yaratmıştı burada
Kör Ali sızlanıp kaldı orada
İki günlük misafirdim şurada
Benim göz yaşımı döktü gittiler

Benim mayam bu tezekten doğmuştu⁵⁸²
Ta ezelden sevgi kini koğmuştu
Kırk yıl evel bize rahmet yağmıştı
Neden bu kazığı çaktı gittiler

Yazık ki ben size misafir geldim
Ben sizlerin için dirildim öldüm
Saçı ak olanı büyüktür bildim
Saygımı başıma kaktı gittiler

⁵⁸¹ Kaynak kişilerin (KK77, KK96) bize ulaştırdığı mektupta bu ve bundan sonraki dördlük ayrı bir sayfada yazılmıştır. Bu şiirin bir parçasıdır ancak hangi dördlüklerden sonra yazıldığı net değildir. Birinci sayfada şiirin başında "Sevgili Muhtar Ali Gardaşa" hitabı ile şiirin birinci bölümü olduğu anlaşılıyor; ikinci sayfada ise mahlas dördlüğü yer alıyor bu iki dördlük ise başka bir üçüncü sayfada yazıldığı için ya şiirin arasında yazıldı ya da şiir bittikten sonra yazılmış olma ya da yazıldı ama sonra vazgeçilme gibi ihtimalini içermektedir. Biz şiirin bütünlüğünü sağlamak adına birinci ve ikinci sayfanın arasında yer alacak şekilde araya bu ve sonrasındaki dördlüğü yerleştirmeyi uygun gördük.

⁵⁸² Mahzuni Şerif tarafından bu ve bundan sonraki dördlük için yukarıda bahsettiğimiz iki dördlük yazılmıştır, beğenilmeyip bu iki dördlük ile değiştirilmiş de olabilir.

Hey Berçenek neden kırdın bu yayı
Ta ezelden derviş atmış hırkayı
Yedin gittin Şakir, Cırık Baba'yı
Onlar bu dünyada tekti gittiler

Mahzuni Şerif'im kendimi bilmem
Kuru sevdalara bu kadar yelmem
Eğer dilerseniz bir daha gelmem
Erenler boynumu büktü gittiler (KK77, KK96)

893. Dumanlı Dumanlı Oy Bizim Eller

Vay göresim geldi Berçenek seni⁵⁸³
Dumanlı dumanlı oy bizim eller
Nasıl unuturum körpe yavrumu
Dumanlı dumanlı oy bizim eller
Oturup ağlasam delidir derler

Bizim elin yiğitleri bol olur
Çalar davulları dizgin dol'olur
Ölüm bizim için tozlu yol olur
Dumanlı dumanlı oy bizim eller
Oturup ağlasam delidir derler

Mahzuni Şerif'im vay beni beni
Hani ya ikrarsız ikrarın hani
Vay göresim geldi Berçenek seni
Dumanlı dumanlı oy bizim eller
Oturup ağlasam delidir derler (Yağız, 1976: 120; Çankaya, 1994: 51; Zaman, 1997: 277-278; Aktaş, 2002: 68, 158; Eren, 2020: 46)

894. Türkü Söylüyor Ninniler

Bülbül ötme bağrım deler
Türkü söylüyor ninniler
Bu dünyada (...) cahiller⁵⁸⁴
Neden gider çöle doğru

Doğru dur arkadaş doğru
Elbet ahir (..)
Sanmayın ki (...)
(...)
Ağırdır kâmilin taşı

⁵⁸³ Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği gibi düzenlenmiştir. Kaynak kişi Mehmet İpek, Mahzuni'nin bu şiirin hikâyesini kendisine anlattığını söylemiştir: "Bu şiiri nasıl yazdın, nasıl çıktı diye sordum. Kendisi bana "Yaz günyüdü. Buradan Avusturalya'ya konsere gittik. Avusturalya'ya gittik ki Memo'm uuu kar fırtına, soğuk yani buranın tam tersi çünkü orada iki iklim yaşıyor. O zaman işte 'Oy Göresim Geldi Berçenek Seni / Dumanlı Dumanlı Oy Bizim Eller' diye onu o zaman orada yazdım." demişti. Bilmiyorum doğru mu değil mi ama kendi söylediği bu şekilde idi."

⁵⁸⁴ Ses kaydında (ÖK198) Mahzuni Şerif'in sesi çok kısaktır bu nedenle şiirin sözleri zor anlaşılmiştir. Ayrıca ara ara sesin kesilmesiyle şiirin ikinci ve de son dördünlüğünün dizeleri tam olarak yazılamamıştır.

Akıttım gözümde yaş
Kırklar sermiş bir tek huşu(?)
Selman nerde pire doğru

Mahzuni'yem yüzüm kara
Dayanamam Zülfikar'a
İkrar verdim Pir Haydar'a
Ayrılmam(?) pire doğru

(...)
Talip gider pire doğru
Mecnun Leyla olsa bile
Leyla gider dara doğru (ÖK197)

895. Bu Her Neyse Bitti Erenler
Geçti Mecnun, Leyla çöllerde kaldı
Bu her neyse bitti erenler
Dün için gelenler yollarda kaldı
Nasıl geldi ise gitti erenler

Yunuslar bugünü anlatıp geldi
Pir Sultan bugünü başıyla yazdı
Veysel daha dünden bugünü sezdi
Bugün yarın için battı erenler

Hak değil insana bir hanedanlık
Korkutmasın bizi perilik cinlik
Utanmaya değer şu senlik benlik
Artık canımıza yetti erenler

Yemyeşil edelim şu bizim bağı
İsterse boş kafa, versin gözdağı
Unutma çağımız uranyum çağı
O Nuh'un gemisi battı erenler

Çalma düdüğünü hiç oğlu için
İnsan sevmeyeni sevelim niçin
Mahzuni Şerif'im yarınlar için
Yarına bak bugün bitti erenler (Zaman, 1997: 178; Aktaş, 2002: 71)

896. İnan Yolcuyum Erenler
Bu ayrılık zaten bitmez
İnan yolcuyum erenler
Hak cemâli gözden gitmez
İnan yolcuyum erenler

Biz inandık asıl soya
Yaşamışız doya doya
Bu köy değil başka köye
İnan yolcuyum erenler

Bizim yollar gitmez eğri
Biz olmayız başka sayrı
Bizim yollar Hakk'a doğru
İnan yolcuyum erenler

Gönlümde vardır yeriniz
Nedir yani neferiniz
Dost Mahzuni eseriniz
İnan yolcuyum erenler (Zaman, 1997: 167; Aktaş, 2002: 52)

897. Çamura Basarak Toz Etmesinler

Hacı Bektaş yolu ulu bir yoldur
Çamura basarak toz etmesinler
Hakk'a gidenlerin hepsi kuldur
Bizi bu Dergâh'tan yoz etmesinler

Olmaz cahillerde ikrara durak
Özünü sel almış dışından kurak
Canları üzerek gönül kırarak
On İki İmam'ı koz etmesinler

Evladı Ali'ye etmişiz biat
Ne demek efendi insana cihat
Cumhuriyet bize ecdattan ırat
Münafıklar bundan söz etmesinler

Şu ülkede sonu gelmez yalanlar
Bu kadar mazlumun hakkın alanlar
Kendi kör nefesine secde kılanlar
Yanmış yüreğimi köz etmesinler

Der Mahzuni ey sevdiğim bak bana
Hak fitneyi emretmedi Kur'an'a
Aşka taptı Hacı Bektaş, Mevlana
Âlimler gerçekten naz etmesinler (<https://www.antoloji.com/haci-bektas-yolu-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 17.21'de alınmıştır.)

898. At Ölünce Meydan Kalırmış Derler

Çalma el kapısı çalarlar kapın⁵⁸⁵
At ölünce meydan kalırmış derler
Çam sakızı çoban armağanıdır
Balık baştan kokarımış derler

(Dost dost dost güzel dost)

İğneyi kendine çuvaldız ele
Girme sakın dibi görünmez göle
Altun yere düşse benzemez pula
Eden belasını bulurmuş derler

(Dost dost dost güzel dost)

Isıran it dişlerini göstermez
Kendini görmeyen âlemi görmez
İki karpuz bir koltukta durmaz
Doğru yol Bağdat'tan gelirmiş derler

(Vay vay vay vay vay vay)

Kel başın çok şimşir tarağı olur
Su testisi su yolunda kırılır
Yolcu yolda kalmaz ahmak yorulur
Yaşlı değil gezen bilirmiş derler

(Vay vay vay vay vay vay)

Mahzuni Şerif'im söz ata sözü
Yalancının sözü ardıcın közü
Cahil fırtınası kâmilin sazi
Çalsak bunu bize delirmiş derler

(Vay vay vay vay vay vay) (ÖK114)

899. Bilirsin Sevenden Serin İsterler⁵⁸⁶

Sevdim diyenlere selamım olsun
Bilirsin sevenden serin isterler
Kuru merhabayla hatır mı kalsın
Tabipler yâreyi derin isterler

⁵⁸⁵ Mahzuni Şerif, bu şiirini seslendirmeden önce şunu söylemiştir: “Atasözleri... Atasözünü dinlemek çok iyidir. Size atasözleri hemşerim...”

⁵⁸⁶ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Sordun mu dünyaya geldiğin niçin
Hangi bezirgana mahsustur göçün
Her şehre uğrama pazarlık için
Taşı hamur eden torun isterler

Dökeyim derdimi levh-i kaleme
Kurban olam tabip yâreme değme
Gördüm âlemdeki naçar âdeme
Gelir Mahzuni'den şirin isterler (Zaman, 1997: 206, 211; Aktaş, 2002: 108-109, 114-115; ÖK50)

900. Doğduğun Köyü İsterler

Bir gün nüfus cüzdanında
Doğduğun köyü isterler
Bir kapıdan azad olsan
Azad(e)den beyi isterler

Her talip mürşide gelmez
Mürşidin kıymetin bilmez
Bunda kolay kurban (pazar) olmaz
Sevdiği şeyi isterler

Gittiğim dost yoludur
Yüreciğim dert doludur
Bu bir Eyüplük(sabır) okuludur
Eyüp'ten iyi isterler

Haddini bilmez gammazlar
İkrarında hiç durmazlar
Şerif diye hiç çağırılmazlar
Mahzuni deyin isterler (ÖK154)

901. Demek Beyler Sana Ayı demişler

Evin senin bir mağranın aynıysa
Demek beyler sana ayı demişler
Bir köprüden kolay geçmek gerekmiş
Sırtına binmişler dayı demişler

Bilir misin yola nasıl gitmişler
Sen gelirken el ucuyla itmişler
Kendi milyarların kayıp etmişler
Senin bir tekine sayı demişler

Şeklin acayıdır sanki Ay'dansın
Düşünülmez bayandan mı baydansın
Halbuki tıpa tıp aynı soydansın
Kendi soylarına kayı demişler

Mahzuni Şerif'im gezme serseri
Kaldım işte bir kemikle bir deri
Fakirin kırk yıllık alnının teri
Soyguncunun sabah çayı demişler (Çankaya ve Şerif, 2002: 60)

902. Yiğitler, Yiğitler, Bizim Yiğitler

Doğudan batıya bir ses yükselir
Yiğitler, yiğitler, bizim yiğitler
Gâvur Dağları'ndan Dadallar gelir
Yiğitler, yiğitler, bizim yiğitler

Yiğitler, yiğitler, bizim yiğitler
Onu bilir Binboğalar, Ceritler

Alnı çizgi çizgi, zafer oyuklu⁵⁸⁷
Anası ağlamış, öfke yayıklı
Elinde dirgeni, kara bıyıklı
Yiğitler, yiğitler, bizim yiğitler

Onu bilmeyen şu uğursuz bit'ler
Yiğitler, yiğitler bizim yiğitler⁵⁸⁸

Karşıdan geliyor elinde dirgen
Sırtı yırtık yırtık omuzunda yorgan
Yaktı anamızı zalim kemirgen
Yiğitler yiğitler bizim yiğitler

Mahzuni Şerif'im yiğit yavrusu
Anadolu'sundan yoktur kaygusu
Sizin değil beyler, işin doğrusu
Yiğitler, yiğitler, bizim yiğitler⁵⁸⁹ (Pehlivan, 1985: 62; Zaman, 1997: 289-290; Yağız, 1999: 44-45,168; Aktaş, 2002: 15-16)

903. Yürüyün Yiğitler

Yürüyün aslanlar
Yürüyün yiğitler
Bütün haksızın üstüne
Yürüyün aslanlar
Yürüyün kaplanlar
Sanki bizi bey yarattı
Yürüyün aslanlar
Yürüyün yiğitler

⁵⁸⁷ Yağız, 1999: 45'te dörtlüğün 2 ve 3.dizeleri şu şekildedir: "Göğsü toprak toprak, öfke yayıklı / Kartal pençelidir, kara bıyıklı"

⁵⁸⁸ Bu iki dize sadece Zaman, 1997: 289-290'da yer almaktadır.

⁵⁸⁹ Yağız, 1999: 45'te beşinci dize olarak şu dize yer almaktadır: "Bizim yiğitlerde büyük ümitler"

Başımızda duman tüter
Bulutlar yağmurdan beter
Yürüyün aslanlar
Ölen ölsün kalan yeter
Yürüyün aslanlar
Yürüyün yiğitler
Yürüyün kardeşler
Yürüyün aslanlar

Biz onların arı mıyız
Biz onların çarı mıyız
Yürüyün aslanlar
Biz onlara karı mıyız
Yürüyün aslanlar
Yürüyün yiğitler

Nazik nazik mistanı var
Sanki biz önünde davar
Asıl kendi çok bir hıyar
Yürüyün aslanlar
Yürüyün çarıklılar
Yürüyün dirgenliler
Yürüyün cabalılar
Yürüyün yoldaşlar

Vietnam'da oynar ayı
Ateş ederdi subayı
Şimdi tefe diyor ayı
Yürüyün aslanlar
Yürüyün kardeşler
O subay gene bu subay
Köpek diye gitti ayı
Yürüyün aslanlar
Yürüyün yoldaşlar

Ya bize afyon yutturur
Afyonu ele tattırır
Her yeri pazar ettirir
Yürüyün aslanlar
Yürüyün a dostlar
Yürüyün emekçiler
Yürüyün kardeşler

Dost Mahzuni boşa gelmez
Sanma ki kendini bilmez
Bu iş durmak ile olmaz
Yürüyün arkadaşlar

Yürüyün güzel dostlar
Bu iş uyumakla olmaz
Yürüyün arkadaşlar
Yürüyün a yoldaşlar
Yürüyün hemşeriler
Yürüyün dirgenliler
Yürüyün bıyıklılar... (ÖK90)

904. Yolda Tutar Gümrükçüler

Memleketi terk etmeyin
Yolda tutar gümrükçüler
Evden dışarı gitmeyin
Gelir çatar gümrükçüler
(Gümrükçüler gümrükçüler
Gümrükçüler gümrükçüler
Kuzu gibi rüşvete meler)

Tabancalı bıyık büker
Bavulu mintanı söker
Rüşvet için dağı yıkar
Gizli yatar gümrükçüler

Suratında çatık izler
Pusularda rüşvet gözler
Dünyada yeni hırsızlar
Katar katar gümrükçüler

Gümrükçüler gümrükçüler
Kuzu gibi para ye(r)ler)

Polisinen sana gelir
En tatlı kazancı bilir
Çocuğundan ücret (gümrük) alır
Çalım satar gümrükçüler

Gümrükçüler gümrükçüler
Ah benim bağrımı deler

Kul Mahzuni gide gide
Gümrük(??) bıçak rüşvet pide
Hele bizim Türkiye'de
Gayet beter gümrükçüler
(Gümrükçüler gümrükçüler
Gümrükçüler gümrükçüler
Paradır kuzuya meler) (KK28)

905. Gönül Yaylasından Gitmiş Bizim Sürüler⁵⁹⁰

Gam kasavet çöktü gene garip başıma
Gönül yaylasından gitmiş bizim sürüler
Bir mektup gönderem dedim can yoldaşıma
Yakın iken şimdi uzak oldu beriler

Gel hey benim canım Haydar
Canımda cananım Haydar
Cümle canın ezelisin
Mektebim irfanım Haydar

Kör yolcu Bağdat'a gider amma varamaz
Hakk'ı inkâr eden kişi Hakk'a yaramaz
Aşkın yarasına hoca muska saramaz
Sevdadan ne anlar gökte cinler periler

Gel hey benim canım Haydar
Canımda cananım Haydar
Cümle canın ezelisin
Mektebim irfanım Haydar

Mahzuni Şerif'im böyle, deli mi bazen
Enginlere yaman düşen yüksekte gezen
Aklım ermez benim ya da bozuldu düzen
Akıl verir oldu bize bizden geriler

Gel hey benim canım Haydar
Canımda cananım Haydar
Cümle canın ezelisin
Mektebim irfanım Haydar (Zaman, 1997: 461; ÖK352)

906. Kara Çadırımız Artık Kurulmaz Beyler

Bey Dağı'na karlar yağmış kalkmıyor
Kara çadırımız artık kurulmaz beyler
Viran oldu, felek bize bakmıyor
Daha buralarda durulmaz beyler

Beyler şimdi bilmem nerde yerimiz
Beyoğlu bey topalınız körünüz
Şu yalan dünyada ettikleriniz
Belki ahirette de sorulmaz beyler

Mahzuni sözlerin yedi kapalı
Her kapıda yüz bin âlem yapılı
En güzel yaylalar size tapulu
Ah feleğin gözü kör olmaz beyler (Zaman, 1997: 456)

⁵⁹⁰ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle seslendirilmiştir.

907. Hıçkırıktan Yara Gözler

Kara gözler, kara gözler
Hıçkırıktan yara gözler
Gene bugün gamlı gamlı
Kara gözler, kara gözler
Allah'ın bir hediyesi
O çok güzel kara gözler

Kara gözler kara gözler
Hıçkırıktan yara gözler
Gözler var ki sürme çeker
Gözler var ki fitne bakar
Gözler var ki dağı yakar
Dalar taşlar çıra gözler

Kara gözler kara gözler
Hasretlikten yara gözler

Gözler var saray üstünde
Gözler var keçi postunda
Takılmış gitmiş dostunda
Oy bizim fukara gözler

Kara gözler, kara gözler
Ne yamandır, kara gözler

Dost Mahzuni caymak bilmez
Kam gözlere uymak bilmez
Gözler vardır doymak bilmez
Hele de şu kara gözler

Kara gözler kara gözler
Hıçkırıktan yara gözler (Zaman, 1997: 447-448; ÖK59)

908. Yüce Dağdan Ceylan İnmişe Döner

İnsanoğlu yeryüzüne gelince
Yüce dağdan ceylan inmişe döner
Bir âşık mürşide ikrar verirse
Düz ovada harman yanmışa döner

(Bir âşık bir pire ikrar verirse
Düz ovada harman yanmışa döner)

Der Mahzuni Şerif dertlerin başı
Vadedir meclisin bir mihenk taşı
Altun varlığına güvenen kişi
Kâbe'de merkebe binmişe döner (ÖK152)

909. Başında Bir Büyük Alamet Tüner⁵⁹¹

Nere giden de nere gül yüzlü Dedem
Başında bir büyük alamet tüner⁵⁹² (oyy)
Sen eli soyarken sel seni soydu
Dokunma büklere de selametinen (oyy)
(Sen eli soyarken sel seni soydu
Dokunma çalıya, selametinen (oyy))

Kırmızı altunlar da hep bana kaldı
Söyle güzel kömbelerin ne oldu (oyy)
Sakalların suya düştü boğuldu
Ulaş köprülere de selametinen (oyy)
(Yağlıklar mendiller hep bana kaldı
Selamet dostlara da alametinen (oyy)

Gözlerine çöplü(?) mü battı ezildi
Hü çeke hü çekerken bacakların dizildi
Kaderin Kızılırmak'a karıldı
Böyle bir acayip nedametinen (oyy)
Necarin (??) ırmaklara kazıldı
Aksın sellerinen nedametinen (oyy))

Osmancık köprüsüne de dokunmadan geç
Parçalanacak kayaları aman iyi seç (oyy)
Hani nerde kaldı Kabe'yle Miraç
Kömbelere de döndü adaletinen (oyy)
(Hani nerde kaldı cem ile Miraç
Kurudu kömbeler adaletinen (oyy)

Aha döşek ağlıyor da Dedem deyi
Kör fişek ağlıyor vay Dedem deyi (oyy)
Kır eşek ağlıyor da oy Dedem deyi
Semeri yere vurmuş sağ tarafınan⁵⁹³
(Kır eşek ağlıyor da oy Dedem deyi⁵⁹⁴
Böyle bir acayip adaletinen (oyy)

⁵⁹¹ (ÖK371)'de Kızılırmak Efsanesi olarak yer alan sohbette Mahzuni Şerif bir hikâye anlatır. Hikâyenin şiiri olarak bu şiiri seslendirir. Kayıtta mahlas kısmı özellikle kesilmiştir. Ancak üsluptan da anladığımız üzere şiir Mahzuni Şerif tarzını yansıtmaktadır. Bu nedenle büyük ihtimalle hikâyeyi uyduran da şiiri doğaçlama olarak icra eden de Mahzuni Şerif'tir. Kayıtta bazı dizelerin ve şiirin sonunda gülüşme sesleri gelmektedir. Hem Mahzuni hem de o ortamda bulunan kişiler gülmektedir.

⁵⁹² (ÖK371) ses kaydında sesler tam olarak anlaşılmamaktadır, çok eski bir kaset çekimidir o nedenle şiirin bazı sözleri anlaşılmamıştır. Burada da "tüner" mi "siner" mi olduğu tam anlaşılmamıştır. Dizenin anlamından yola çıkarak "tüner" olduğu kanısına vardık.

⁵⁹³ Bu dizeyi okunurken Mahzuni aynı zamanda gülüyor.

⁵⁹⁴ Bu dizeyi okunurken Mahzuni aynı zamanda gülüyor.

Güzel olur da Karadeniz balığı
Çıkaramam ayağından çalıyı (oyy)
Haydi ara da bul Bektaş Veli'yi
Başında bir sürü enayetinen oyy
Haydi ara da bul Bektaş Veli'yi
Başında bir sürü adaletinen oyy

(- - - - -) Âşık ne deyi
Gayrı soyan olmaz o bizim köyü (oyy)
Canın için helal eyle kömbeyi
Yiyeyim sultanım iştahınan oyy⁵⁹⁵
(Bize helal eyle de içli kömbeyi
Canın için de yiyek adaletinen (oyy)⁵⁹⁶ (ÖK371)

910. Bu Ezeli Kanun Yâr Yâre Düşer⁵⁹⁷

Şundan anlaşılır şundan bilinir
Bu ezeli kanun yâr yâre düşer
Öyle bir pazara girdim efendim
Zararlar içinde kâr kâra düşer

Yerden sular içer yeşil yapraklar
Yaprağı severmiş kara topraklar
Bulutlar içinde ala şafaklar
Yağmurdan süzülür bir hara düşer

İnanın ki cahil gibi ölemem
Cahil gibi ölsem geri gelemem
Kıyamet var mıdır yok mu bilemem
Bütün günahlılar Haydar'a düşer

Sevdalı dünyada serini dermiş
Serini sevgiye sergen eylermiş
Beyhuda gelenler boşa gidermiş
Bilmem ki Mahzuni ayara düşer (ÖK337)

911. Tokmağı Bezinden Beter

Sabahtan bir davul çalar
Tokmağı bezinden beter
Öyle bir zamana kaldık
Oğlu babasından beter

⁵⁹⁵ Bu dizeyi okunurken Mahzuni ve ortamdaki diğer kişiler gülüyor.

⁵⁹⁶ Bu dizeyi okunurken Mahzuni ve ortamdaki diğer kişiler gülüyor.

⁵⁹⁷ Ses kaydında (ÖK337) Mahzuni Şerif şiirine başlarken "Sultanım himmet et!" diyerek muhabbet ortamındaki birisinden himmet istemiştir, ondan sonra şiirinin sözlerini söylemeye başlamıştır.

Vicdanında ar kalmamış
Utanır damar kalmamış
Ha babam ha ha ha
De babam de de de

Yaklaşma onun yanına
Yalan kokar nefesinde
Nasıl olsa soran yoktur
Vur zalimin kesesinde

Vicdanında ar kalmamış
Hakk'a giden yol kalmamış
Ha babam ha ha ha
De babam de de de

Hey benim güzel güneşim
Bilmem ki nerde dolanır
Allah cezasını versin
Bilmem ki nasıl dünyasın

Vicdanında ar kalmamış
Utanır damar kalmamış
Ha babam ha ha ha
De babam de de de

Der Mahzuni bu denizde
Kimler yüzer kimler batar
Güvenilir adam kalmadı
Birisini birinden beter

Vicdanında ar kalmamış
Utanacak hal kalmamış
Ha babam ha ha ha
De babam de de de (Zaman, 1997: 350-351; Öztunç, 2017: 84-85)

912. Milyona Hacet Yok Mil Dese Yeter

Bir kâmil arife dökse derdini
Milyona hacet yok mil dese yeter
Bir cahil cerraha verse virdini
Çıban ayağına kel dese yeter

Kuş tüyünden saray kursam dağlara
Rüzgâr pare pare saçar bağlara
Mezarda yatanlar gezer sağlara
Hemşerim şu şekil öl dese yeter

Her Yusuf kendini ... atar mı
Her Kamber kul olup Sultan satar mı
Her Hüseyin Kerbelâ'da yatar mı
Talibi denize çöl dese yeter

Mahzuni Şerif'im kime ne desin
Ey gönlümün hükümdarı nerdesin
Mevla'm beni görmeyene kör desin
Kör de bana kara yel dese yeter (Ertekin, 2021a: 171)

913. Dostumun Cemali Bulması Yeter

Benim ibadetim benim niyazım
Dostumun cemali bulması yeter
Sofu kalkıp çölden çöle gezmesin (boşa gezmesin)
Kâbe diye dosta varması yeter
(Bir mürşit önüne varması yeter
Benim efendim)

Mecnun neden âşık olmuş Leyla'ya
Leyla için düşmüş nice belaya
Münafık bin deve kesse Mevla'ya
Fakire metelik vermesi yeter
(Münafık bin deve kesmiş Mevla'ya
Bir âdeme gönül vermesi yeter
Benim efendim)

Eğri gönül ile namazlar kılan
Vallahi billahi yalan mı yalan
Cihatlar deyip de dolu can alan
Hepsine bir fiske vurması yeter
(Özüne bir fiske vurması yeter)

Mahzuni Şerif'im sözü haşlama
Önünü bitirip sondan başlama
Ellerin çölünde Şeytan taşlama
Ala gözlü pirin sürmesi yeter

(Ala gözlü dostun sürmesi yeter
Benim efendim) (ÖK158)

914. Ne Doktor Bulunur Ne Çıban Biter

Bin yıllık bir hasta inler şurada
Ne doktor bulunur ne çıban biter
Dört mevsim boş geçer bu güzel kırdı
Ne fidan ekilir ne orman biter⁵⁹⁸
(Ne orman ekilir ne fidan biter)⁵⁹⁹

⁵⁹⁸ Yağız, 1976: 101, Çankaya, 1994: 19'da dize şu şekildedir: "Ne çiçek ekilir ne fidan biter"

⁵⁹⁹ Bu dize sadece Zaman, 1997: 147-148'de bulunmaktadır.

Marangoz çalışır, kapısı yoktur
Berberin sakalı herkesten çoktur
Çalışan aç gezer soyanlar toktur⁶⁰⁰
Ne adalet olur ne vicdan biter

Ne yapsın kasaplar hile etmezse⁶⁰¹
Çoluk çocuk açtır kemik katmazsa
Müşteri bakkaldan kazık yutmazsa
Ne kavgalar biter ne cüzdan biter

İnsanın jandarma polisi olmaz⁶⁰²
İnsan suç işleyip günahta kalmaz
İnsanlık insana hiç günah bulmaz
Ne suçlu tükenir ne hayvan biter

Vicdan adaleti kurulmadıkça
Haksız, Hak yolunda görülmedikçe
Mebus köylü gibi yorulmadıkça
(Mebus işçi gibi yorulmadıkça)
Ne eşkıya biter ne çoban biter⁶⁰³

Size derim size duyun insanlar
İnsanı atıp da terk eden canlar⁶⁰⁴
Dört yanımdan hücum etti hayvanlar
Ne Mahzuni korkar ne destan biter⁶⁰⁵ (Yağız, 1976: 101; Çankaya, 1994: 19; Zaman,
1997:147-148; Aktaş, 2002: 57)

915. Sokak Sokak Düğün İster

Mini etekli kızımız
Sokak sokak düğün ister
Kalça göster göğüs göster
Mini etekli kızımız

Terbiyesi bulutlarda
Hayalleri umutlarda
Babası aç kendi darda
Mini etekli kızımız

Zaten bizim hayat mini
Avrupa'ya gitti ünü
Kime sattın arı dini
Mini etekli kızımız

⁶⁰⁰ Yağız, 1976: 101'de dize şu şekildedir: "Doyuran aç gezer, soyanlar toktur"

⁶⁰¹ Bu dördlük sadece Zaman, 1997: 147-148'de bulunmaktadır.

⁶⁰² Bu dördlük sadece Zaman, 1997: 147-148'de bulunmaktadır.

⁶⁰³ Yağız, 1976: 101'de dize şu şekildedir: "Ne eşkıya durur ne çoban biter"

⁶⁰⁴ Yağız, 1976: 101 ve Çankaya, 1994: 19'da dize şu şekildedir: "İnsanı asıp da zevk eden canlar"

⁶⁰⁵ Çankaya, 1994: 19'da dize şu şekildedir: "Ne Mahzuni korkar ne Şeytan biter"

Soytarı mı sosyete mi
Biz mi deli siz öte mi
Mini tahsil fakülte mi
Mini etekli kızımız

Kız anaya benzemez mi
İnsan gibi gezemez mi
Şu entari uzamaz mı
Mini etekli kızımız

Mahzuni yoldan çıkamaz
Sana bu şekil bakamaz
Terbiyeni halk yıkamaz
Mini etekli kızımız (Zaman, 1997: 427-428; Aktaş, 2002: 235-236)

916. Sen Bir Yandan Ben Bir Yandan Dilaver

Bugün bizim günümüzdür gel otur
Sen bir yandan ben bir yandan Dilaver
Nasıl olsa ömür biter gül otur
Dem vuralım şundan bundan Dilaver

Gel oyna hep oyna
Erzurum Antep oyna
Oyunun kuralı bu
Oynarsan büyük oyna

Bankalarda paran yok ki alasın
Sevdası büyükler avcun yalasın
Bu dünyada nasıl yârsız kalasın
Gel usanma candan mandan Dilaver

Gel oyna Dilaver
Gül oyna Dilaver
Bırak düşman çatlasın
Çal oyna Dilaver

Bahar geldi bağda çiçek açıyor
İçenler de içmeyen de göçüyor
Bir fırtına gibi geldi geçiyor
Mahzuni de bu cihandan Dilaver

Gel oyna Dilaver
Gül oyna Dilaver
Bırak düşman çatlasın
Çal oyna Dilaver (ÖK13)

917. Hannover, Hannover

Hayalimden gitmiyorsun
Hannover, Hannover
Elleme hatıran dursun
Hannover, Hannover
Beni anıver

Hannover'in caddeleri
Bir ileri bir de geri
İçinde ağlar bir peri
Hannover, Hannover
Anımsa beni

Almanya gül gülistanlık
Uzun yollar çamlık
Nice dosttan gördük kemlik
Hannover, Hannover
Beni anı ver

Fahridir Mahzuni fahri
Bunca derdi bunca kahrı
Hayalimin sonsuz şehri
Hannover, Hannover
Hayalimin gerçek şehri
Hannover, Hannover
Anımsa beni (Zaman, 1997: 415-416)

918. Alamanya Gardaşımı Geri Ver

Onun burda taşı toprağı vardır
Alamanya gardaşımı geri ver
Düz ovası, yeşil yaprağı vardır
Alamanya gardaşımı geri ver

Dön anam dön babam
Dön dön Anadolu'ya

Bizi garip eden beyler utansın
Haksız padişahın makamı yansın
Pirenin emdiği devler uyansın
Alamanya gardaşımı geri ver

Dön Ayşe, dön Fatma, dön Ali
Dön dön Anadolu'ya⁶⁰⁶

⁶⁰⁶ Yağız, 1976: 128'de şu şekildedir. "Dön bacım, dön kardaş Anadolu'ya"
1080

Toprağında elin kara sabanı
Gönderin amcamı verin babamı
Bağrıma basarım yırtık abamı
Alamanya gardaşımı geri ver

Dön Mehmet, dön Ahmet, dön Sefer
Dön dön Anadolu'ya⁶⁰⁷

Anadolu Mahzuni'nin anası
Fabrikası, değirmeni binası
Yeter artık bizden beter yanası
Alamanya gardaşımı geri ver

Dön Gönül, dön Türkmen, dön Sırma
Dön dön Anadolu'ya⁶⁰⁸ (Yağız, 1976: 128-129; Pehlivan, 1985: 44; Zaman, 1997: 278-279; Aktaş, 2002:48-49)

919. Akan Bir Seyhan'a Benzer

Ey erenler gözüm yaşı
Akan bir Seyhan'a benzer⁶⁰⁹
Hâli haktan ayrı kişi
Dil bilen hayvana benzer

(Hudey hudey cano hudey
Dil bilen hayvana benzer

Ben nereden düştüm aşka⁶¹⁰
Aşka düşmeseydim keşke
Özü başka sözü başka
Gül yüzlü Şeytan'a benzer⁶¹¹

(Hudey hudey hudey
Gül yüzlü Şeytan'a benzer)

Dertli okur sazın teli
Unutmam erkanı yolu
Bir âşığa kendi çölü
Sultan Süleyman'a benzer
Nebi Süleyman'a benzer

⁶⁰⁷ Yağız, 1976: 129'da şu şekildedir: "Dön Ali, dön Mehmet, Hasan Ali dön Anadolu'ya"

⁶⁰⁸ Yağız, 1976: 129'da şu şekildedir: "Dön Ahmet, dön Mehmet / Dön Ayşe, dön artık Anadolu'ya"

⁶⁰⁹ Mehmet İlhan'ın Youtube kanalında (Erişim tarihi: 20.01.2023) paylaştığı başka bir özel kayıta ise şiirin bu dizesini farklı okumaktadır: "Gizli bir Seyhan'a benzer"

⁶¹⁰ Mehmet İlhan'ın Youtube kanalında paylaştığı başka bir özel kayıta ise şiirin bu dördlüğünü farklı okumaktadır: "Kâmil söyler arif dinler / Kendini bilmez hayinler / Yetim hakkımı yiyenler / Gül yüzlü Şeytan'a benzer"

⁶¹¹ Mehmet İlhan'ın Youtube kanalında paylaştığı başka bir özel kayıta ise şiirin bu dizeini farklı okumaktadır: "Açıktan Mervan'a benzer"

(Hudey hudey hudey
Nebi Süleyman'a benzer)

Mahzuni'yi çekeyim dara⁶¹²
Hazır boynum Zülfikar'a
Şu dünyada yüzü kara
Benzer ise bana benzer

(Hudey hudey hudey
Benzer ise bana benzer (ÖK186))

920. Tınazın Savrulmuş Harmana Benzer
Kalk gidelim deli gönül dünyadan
Tınazın savrulmuş harmana benzer
Öyle dertler açtı sevdiğim bana
Vallahi billahi dermana benzer

Ne güzel dünyada ikrarda durmak
Yol üstü kalenin hatırın sormak
Vallahi mazlumun hatırın kırmak
Hazreti pir dostu kırmaya benzer

Dünyada sevdiğin hatırın kırmak
Kerbela Hüseyini kırmaya benzer

Ederim mecliste nasibi yazı
Nizam (...) bir gün avazı⁶¹³
Bir cahil mecliste kamilin sözü
Bu kadar dikene tırpana benzer

Hele sorun şu çağlarda Mahzuni
İşi gücü (...) Mahzuni
Bilmediği şu dağlarda Mahzuni
Ok elinden kaçmış ceylana benzer (ÖK159)

921. Kılavuzu Öbür Kervana Benzer
Cahil muhabbette müderris olsa
Kılavuzu öbür kervana benzer
Bilmedik âdemi cennete koysan
Kendisin kandıran evrana(yılana) benzer

⁶¹² Mehmet İlhan'ın Youtube kanalında paylaştığı başka bir özel kayıta ise şiirin son iki dördlüğü yoktur Mahzuni son dördlük olarak şu şekilde seslendirmiştir:

“Bülbül ötmüyor bağlarda
Garip gönlüm ahızarda
Kul Mahzuni şu dağlarda
Yareli ceylana benzer”

⁶¹³ Ses kaydında (ÖK159) bu dizenin ve son dördlüğü'nün ikinci dizesindeki bazı sözcükler anlaşılmamaktadır.

Bir âdem ki kendi tutmaz sözünü
Hakk'a çevirmez ki kara yüzünü
Bağlı koymaz dili ile özünü
Altun libas giymiş hayvana benzer

Hak bir gelip gitti (...) ⁶¹⁴
Hak haktır efendin bugün de dün de
Sözü ile gezmez halkın içinde
Ali kılıklıdır Mervan'a benzer

Her çiçek açar mı güzel bağlarda
Hele gelir geçer yeni çağlarda
Mahzuni Şerif'im bizim dağlarda
İnan ki yaralı ceylana benzer (ÖK163)

922. Biri Hancıdadır, Biri Yoldadır

Efendim bu hanın bu kerameti
Biri hancıdadır, biri yoldadır
Kolay kolay ağız tadı olmaz ki
Biri ağızdadır biri baldadır

Bir güzel açmıştır kâmilin gülü
Nerede ötmüştür onun bülbülü
Cenabı Âli'nin iki mendili
Biri Allah'tadır biri kuldadır

Geldi gitti âşıklara bu arı
Kudreti Ali'nin sırrı serdarı
Leylâ'yla Mecnun'un böyle duvarı
Biri siper olmuş biri duldadır

Hikmet vardır bu geceki kusurda
Hikmet yoktur Şam şehrinde Mısır'da
Sanıyorum yirmi iki asırda
Biri Mahzuni'de biri kuldadır (Zaman, 1997: 172; Aktaş, 2002: 43-44)

923. Değme Doktor Benim Yaram Başkadır

Senin diplomana hiç benzemiyor
Değme doktor benim yaram başkadır
İlaç sürdüklerin hiç gezemiyor
Değme doktor benim yaram başkadır

El ile tutulmaz gözle görülmez
Teni sızdı olmaz iğne vurulmaz
Bu hastalar ölür amma yorulmaz
Doktor benim yaram başkadır

⁶¹⁴ Ses kaydında (ÖK163) dizinin son sözcüğü anlaşılmamıştır.

Mahzuni Şerif'im tabip değilim
Ölüm de bir ilim doğmak da ilim
Sen doktorsun amma dermandır ölüm
Kurban olam doktor yaram başkadır (Yağız, 1976: 191)

924. Evvela Vicdanın Gören Hacıdır⁶¹⁵

Kuru besmeleyle hacı olunmaz
Evvela vicdanın gören hacıdır
Kulları soyup da Hakk'a varılmaz
Bir fakir yarası saran hacıdır

Yalan dolan ile namaz eyleme
Hakk'ın gecesini ayaz eyleme
Gidip kuru taşa niyaz eyleme
Bir âdem cemali gören hacıdır
(Hakk'ın kullarını gören hacıdır)

İnsanın dilidir (...) bismillah
İnsan insanlıktan etmedi vallah(?)
Yalnız Arapça mı bilirmiş Allah
Şu dünyada bütün yaran hacıdır
(Yalnız Arapça mı bilirmiş Allah
İnsanlık dinine giren hacıdır)

Meclisi kemalden ehil ol ehli
Vallahi sözlerim buraya dahil
Hakk'ın kelamını ne bilsin cahil
Avazı bülbülden soran hacıdır

Bu eksik sözlerim tamam olamaz
Her sıcak su böyle tamam olamaz
Bilirsin her Cafer İmam olamaz
On İki İmam'a giren hacıdır

Hak'tan gelmiş gider bu cümle âlem
Hakk'ın lisanını yazmaz her kalem
Size derim size hasılkelam
Mahzuni Şerif'i kıran hacıdır (ÖK162; ÖK216; ÖK351)

⁶¹⁵ Şiir, ses kaydında (ÖK162) iki dörtlük olarak vardır. Mahzuni Şerif, şiirini seslendirirken kayıt kesilmiştir. Diğer dörtlükler ise diğer ses kayıtlarından (ÖK216 ve ÖK351) alınmıştır. İlk ses kaydının devamı niteliğindedir bu nedenle üç kayıt birleştirilmiştir. Ses kayıtlarında sesin kısık olması nedeniyle bazı dizelerin sözleri tam anlaşılmamıştır. Mahzuni Şerif, bu şiirini kaynak kişi Kadir Nehir'in evinde söylemiştir. Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ses kaydı (ÖK351) tarafımıza ulaştırılmıştır.

925. Size Göre Yalan Mıdır

Dostlar benim dert çektiğim
Size göre yalan mıdır
Müslüman malı ortaktır
Koca töre yalan mıdır

Bütün canlar Hak'tan indi
Kitaplarda böyle dendi
Kuvvetli zayıfı yendi
Göre göre yalan mıdır

Dağlar nerden kopmuş niye
Dünyalar baksın maziye
Devede can vardır diye
Küçük pire yalan mıdır

Buzdolabı hışır hışır
Dışı yanar içi üşür
Bütün maddeler değişir
Bu bir kere yalan mıdır

Mahzuni bir defa gelir
Niye geldiğini bilir
Hemi doğar hem ölür
Birdenbire yalan mıdır (Zaman, 1997: 198, 341; Aktaş, 2002: 101-102, 223)

926. Biz Bize Kıyana Uyduk Ondandır

Bize layık bize her türlü bela
Biz bize kıyana uyduk ondandır
Hırsızı koruduk azgını sevdik
Nerde yiğit varsa kıydık ondandır

Kırk yaşımız bilmem dedi huylaştı
Bebekler huylandı kötü toylaştı
Yerdeki toprağı aldı paylaştı
Şükür dedik hatır saydık ondandır

Mahzuni Şerif'im paylaşmak güzel
Söylerim sözümü çalmam hiç gazel
Korku kalkar birleşirse birçok el
Ayrı gayrı dedik baktık ondandır (Zaman; 1997: 96-97)

927. Ramazanda Oruç Tutsa Yalandır

Yalanla camiye giden softalar
Ramazanda oruç tutsa yalandır
Bir iğne ucunu yemez yiğitler
El gözünde zehir yutsa yalandır

İnanđığım Allah, gel haddini bil
Sana kulluk etmek laf ile değil
Bir seher vaktinde ötmeyen bülbül
Çıkıp ikindide ötse yalandır

Mahzuni'nin (kimse) kaşı, gözünü sevmez
Sözüne inanır, özünü sevmez
Gerçekler dünyanın yüzünü sevmez
Veliler dağlarda mekân tutsa yalandır (Yağız,1976: 168)

928. Bazan Kabuk Bağlar Bazan Hicrandır

Gülüm kolay sanma sen bu yasayı
Bazan kabuk bağlar bazan hicrandır
Ta Hazreti Âdem babadan beri
Bozulmadan taşıdığım ilk kandır

İnsanı insandan ayrı bilmedim
Genden gene geçtim ama ölmedim
Vallah billah kurttan murttan gelmedim
Benim atam insanoğlu insandır

Hakk'ın var ettiği her nesne haktır
Bir gördüğüm şeyin hikmeti çoktur
İnsanın kâfiri Müslüm'ü yoktur
Sen nasıl bir cansan o da bir candır

Der Mahzuni olsam bir akı bali
Daha değişiktir gerçeğin hâli
Doğru söz, doğru öz, Muhammed Ali
İnsan benliğinde kemlik Şeytan'dır (Çankaya ve Şerif, 2002: 160)

929. Bin Yıllık Pusuda Yatanlarındır

Günah ne Sivas'ın ne Sivaslı'nın
Bin yıllık pusuda yatanlarındır
Hayvan sürüsünün günahı olmaz
Onları elinde tutanlarındır

İslam'ı koz edip Kur'an yırtanlar
Hak dostluğu azaldıkça artanlar
Taşı taşa çalıp gizli fırlatanlar
Bir masada keyif çatanlarındır

Yurtta demokrasi dedik tutturduk
Küçücük düzene yılan yutturduk
Akrep yavrusunu çok avutturduk
Günah şimdi çalım satanlarındır

Mahzuni biter mi bu hegemonya
Ne zaman bilinir Hanya'yla Konya
Bizim dediğimiz şu koca dünya
Bir vatanın değil vatanlarındır (Çankaya ve Şerif, 2002: 37-38)

930. Bizim de Olacak Zamanı Vardır

Vurun beyler vurun meydan sizindir
Bizim de olacak zamanı vardır
Uykudan uyandım görmez gözlerim
Şimdilik başımın dumanı vardır

Bizim tarlamızın tezeği serttir
Ezilmez büzülmez dert oğlu derttir
Yiğit meydanından dönen mamerttir
Yiğidin mazluma amanı vardır

Hey bire Mahzuni ah bizim dağlar
Ah bire yandıgım imanım köyler
Ölen öldü artık el bize neyler
Nice yahşilerin yamanı varır (Zaman, 1997: 225; Aktaş, 2002: 135-136)

931. Kimin Kime Sözü Vardır

Kazan demiş kulpun kara
Kimin kime sözü vardır
Gidin söyleyin onlara
Kimin kime sözü vardır

Diken olmuş çevre yanın
Ağlamış bağım bostanım
Kültür budalası hanım
Kimin kime sözü vardır

Biri yatar inim inim
Biri kemirir bedenim
Bugün senin yarın benim
Kimin kime sözü vardır

Mahzuni yola gidilir
Hancı olan yolu bilir
Mevla'ya kulluk edilir
Kimin kime sözü vardır (Zaman, 1997: 262; Aktaş, 2002: 182)

932. Artık Adam Olmak Dile Kolaydır

Akılsız diyerek dost beni taşlar
Artık adam olmak dile kolaydır
Ne bilsin belayı belasız başlar
El davulu çalmak dile kolaydır

Evim yok barkım yok sermaye sıfır
Vücudum Müslüman kaderim kafır
Sağımdan solumdan yağıyor küfür
Gayri rahat bulmak dile kolaydır

Kim istemez nazlı yâri sarmayı
Kim istemez her gün bayram görmeyi
Çocuk bile bilir akıl vermeyi
Hakk'a secde kılmak dile kolaydır

Ömrüm oruç geçti bayram görmedim
Mevla'm ayak vermiş bir gün gitmedim
Çok ham yetiştirdim kendim yetmedim
Kayadan su almak dile kolaydır

Mahzuni Şerif'im zordur bu dünya
Düşünce görürsün anyayla Konya⁶¹⁶
Ne İngiliz koydum ne de Almanya
Amma insan kalmak dile kolaydır⁶¹⁷ (Yağız, 1976: 118; Zaman, 1997: 140-141; Aktaş,
2002: 61; ÖK108)

933. Dünya Ne Sen Ne de Ben Ne Ona Kalır

Dünyaya doymadı dost Sultan Süleyman
Dünya ne sen ne de ben ne ona kalır
Bugünler dönmez ki dost gitsek geriye
Zannetme oğlundan yeğen babana kalır

Ölürken susanlar doğarken ağlar
Ağlaya gülerek geçti bu çağlar
Şu benim dediğin dost dağlar ovalar
Ne sürüye ne de ne de çobana kalır

Mahzuni dünyada dost nice din olur
Akılsız kâmilde dost biraz kin olur
Fitnelik dediğin dost güvercin olur
Ramazanda uçar uçar şabana kalır (AK35)

934. Dam Üstüne Dam Yapılır

Bizim çürük mağarada
Dam üstüne dam yapılır⁶¹⁸
On dört nüfus bir arada
Gam üstüne gam yapılır

⁶¹⁶ Yağız, 1976: 118'de dize şu şekildedir: "Düşünce görülür hanyayla Konya"

⁶¹⁷ Bu dize Yağız, 1976: 118'de "Dostum insan olmak dile kolaydır"; Aktaş, 2002: 61'de "Gayri insan kalmak dile kolaydır" şeklinde yer almaktadır.

⁶¹⁸ Zaman, 1997: 270-271'de dize şu şekildedir: "Zam üstüne zam yapılır"

Hele de bir tam yapılır
Gaz almayız yakmak için
Tuz almayız tatmak için
Gözümüz yok bakmak için

Zam üstüne zam yapılır
Yapılırsa tam yapılır
Şehirlerde parkımız yok
Samurlarda kürkümüz yok

Hiç Arapça Türkümüz yok
Tam üstüne tam yapılır
Canlara canlar katılır
Makinada çarklar döner

Bak nice yuvalar söner
Geçiyor nice seneler
Yıl üstüne yıl atılır
Nice yıllara yıl katılır

Mahzuni'yim haykırıyor
Niceleri avutuyor
Kimi bedenini satıyor
Gam üstüne gam yapılır
Düşünün bir tam yapılır (Zaman, 1997:270-271; Aktaş, 2002: 136)

935. Bir Dünyayı Bulandırır⁶¹⁹

Bir deli bir taş atarsa
Bir dünyayı bulandırır
Bir deli düğüme girse
Bin akıllı dolandırır

Ben yârime bulmam şirki
Giymişim serseri kürkü
Öyle bir zenginliktir ki
Kapu kapu dolandırır

⁶¹⁹ (KK68) Mehmet Gözükara'nın arşiv çalışmaları sonucunda bu şiirin Elbistan'ın Sesi gazetesinde "Yıl: 2, Sayı:298, 8 Ekim 1962, Pazartesi" günü yayımlandığı ortaya çıkmıştır (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022). Şiirin ilk hâlinin gazetede yer aldığı şekliyle olduğunu düşünmekteyiz bu nedenle çalışmamızda da bu ilk hâline yer verdik.

Mahzuni Şerif'in seslendirmesi (ÖK355) ise şu şekildedir:

"Bir deli bir taş atarsa / Bir deryayı bulandırır
Bir delinin bir tek taşı / Bin akıllı dolandırır
Göreyim özünü gör ki / Yiğit ol nefsinin vur ki
Öyle bir zenginliktir ki / Kapı kapı dilendirir
Yiğit ol nefsinle savaş / Dost yoluna can ile baş
Hüseyin'e bir damla yaş / Yedi çölü sulandırır
Sevdiğim kırkın biridir / Ondan gönlüm serseridir
Mahzuni dost Kıtırmir'idir 7 Kâh dalar kâh dalandırır"

Yiğitsen nefsinle savaş
Gönül mülküne ol bir baş
Dost yoluna bir damla yaş
Yedi bahçe sulandırır

Doğar batar güneşle ay
Gel kötüyse fikrinden cay
Bir dem Hafız bir dem Subay
Kaç beşiğe belendirir

Gönül çikalım şu dağa
Kırk kuş konmuş dört budağa
Kadresi düşse dudağa
Yetmiş sene yalandırır

Sevdiğim beşin biridir
Ondan gönül serseridir
Şerif, Hakk'ın kıtmiridir
Gâh dalar gâh dalandırır (Zaman, 1997:247; Aktaş, 2002: 164; ÖK355; KK68)

936. Dünyada Hatırı Yıkık Dolaşır

Bir Hüdayi yaşar devri zamanda
Dünyada hatırı yıkık dolaşır
Gün görmemiş namertlerin yüzünden
Bağrı yanık boyu bükük dolaşır

Döner bakar ebed ile ezele
Düşündükçe benzi döner gazele
Uğrasa bakışı hangi güzele
Ahını tuhunu çekik dolaşır

Felek pençesinde hayat sürmemiş
Her gelecek ona aman vermemiş
Yanmış amma bir eş yüzü görmemiş
Diyardan diyara mekik dolaşır

Der Mahzuni Şerif n'oldu gene
İflah olmaz dert düşünce bedene
Bir yıl beş yıl değil tam elli sene
Hüdayi perişan dökük dolaşır (Çankaya ve Şerif, 2002: 49)

937. Çünkü Mustafa'nın Kemal'i Haktır

Muhammet devrini ihya eylemiş
Çünkü Mustafa'nın Kemal'i haktır
İlim Çin'de olsa ara bul demiş
Hayvanlara akıl Çin'den uzaktır

Zalim softa güya Mustafa sever
Atasın bırakır toprağı över
Gider Medine de bağırını döver
Ali der arslandan haberi yoktur

İster putperest ol ister Musevi
Huzuru Hüda'da haklar İsevi
Bizim peygamberin gözleri mavi
Ne aladır ne Arap'tır ne aktır

Evvelki nübüvvet şimdi ülküdür
İster küfür et softa ister kudur
Hazrete gitmenin esrarı şudur
El ele bel bele birlik tutmaktır

Cehennemler haykırırken dünyada
Kan içinde inleşirken şüheda
İnkâr etme kim yetiştı imdada
Zülfükarlı kemalınan buraktır

Kimden aldı sana bıraktı seni
Soya sulbe koşma mürşidi tanı
Binbir oda sahip mademki gani
Cenabi kemalin kudreti çoktur

Zamanın üstadı geçmişin hasmi
Kanda münehzehtir mekânı cismi
Ahır zaman idi Mustafa ismi
Bana inanmazsan kitaba baktır

Mahzuni şükreder kemal ehline
Payımal olsam da şerrin cehline
Eyvah olsun softa kardeş zihnine

Cemalden bihaber cana yazıktır (Zaman, 1997: 330-331; Aktaş, 2002: 206-207)

938. Neden Sadık Yârin Kara Topraktır⁶²⁰

Ahrette selamım olsun Veysel'e
Neden sadık yârin kara topraktır
Yiyen yedi konan göçtü dünyadan⁶²¹
Neden sadık yârin kara topraktır

Toprağın üstünde ağalar gezer
Onlar ekip biçer bağrımı ezer
Başına çalınsın bir karış mezar
Neden sadık yârin kara topraktır

Toprağı olanlar toprağa söver⁶²²
Toprağı olmayan bağrını döver
Babamın toprağı var ondan över
Neden sadık, yârin kara topraktır

Toprağın sırrını fakirden sormam
Öyle boş boşuna kafamı yormam
Denizde ölürüm toprağa girmem
Neden sadık yârin kara topraktır

⁶²⁰ Mahzuni Şerif, Almus'ta çekilen ses kaydında (ÖK90) bu şiiri şu şekilde seslendirmiştir:

“Ölmeseydi derdim Âşık Veysel'e / Neden sadık yârin kara topraktır
Yiyen yedi içen içti dünyayı / Neden sadık yârin kara topraktır
Toprağın üstünde ağalar gezer / Onlar eker biçer bağrımı ezer
Başına çalınsın (bre) bir karış mezar / Neden sadık yârin kara topraktır
Koyun vermiş kuzu vermiş ot vermiş / Fakirlere kucak kucak dert vermiş
Fakirler hak yutmuş beyler et yemiş / Neden sadık yârin kara topraktır
Üreten dert yemiş soyan et yemiş / (Ulan) neden sadık yârin kara topraktır
Âşığın aşığı hilleti(?) olmaz / Babadan oğula zilleti olmaz
Kör âşığın kör de milleti olmaz / Neden sadık yârin kara topraktır
(Kör ozanın kör de milleti olmaz / Neden sadık yârin kara topraktır)
(...) / Akılsız kafaya öğüt çok olur
Atatürk ölürse elbet ağıt çok olur / Neden sadık yârin kara topraktır
(Bir yiğit ölürse elbet ağıt çok olur / Neden sadık yârin kara topraktır)
Sorun ki insanlar dost neye taptılar / Taptılar da geri geri ayak öptüler
Gözlerini yiyip yiyip heykel yaptılar / Neden sadık yârin kara topraktır
(Gözünü yediler babam heykel yaptılar / Neden sadık yârin kara topraktır)
Mahzuni felekten korkma ha korkma / Bize bir can gelir olmaz ki yama
Mahzuni Veysel'in yavrusu amma / Neden sadık yârin kara topraktır
(Mahzuni Veysel'in evladı amma / Neden sadık yârin kara topraktır)”

Ayrıca ses kaydıyla oynama (kapatma-açma veya bozulma) olduğu için şiirin beşinci dördlüğünün birinci dizesi anlaşılmalıdır bu nedenle yazılmamıştır. Muhabbette bulunan kişilerin dördlüklerin sonunda genellikle alkış tutmasından dolayı bazı dizelerin sözcüklerini anlamada da zorluk çekilmiştir.

⁶²¹ Yağız, 1976: 149'da dize şu şekildedir: “Yiyen yedi içen içti dünyayı”

⁶²² Yağız, 1976: 149'da dördlüğün ilk üç dizesi şu şekildedir: “Toprağı bulmayan toprağa söver / Toprağı olmayan bağrını döver / Toprağı vardı da ondan çok över”

Toprak ağa olmuş dağa meşeye⁶²³
İrenk irenk girmiş binbir köşeye
Ben yağ çekmedim ki İsmet Paşa'ya
Neden sadık yârin kara topraktır

Ben dünyadan doya doya giderim
Tarihten sızarak soya giderim⁶²⁴
Kafam kızar ise Ay'a giderim
Neden sadık yârin kara topraktır

Sorun ki insanlar neye taptılar
Başları kesip de ayak öptüler
Gözünü yediler heykel yaptılar⁶²⁵
Neden sadık yârin kara topraktır

Bir toprak olunca dağıt çok olur
Akılsız kafaya öğüt çok olur
Atatürk ölürse elbet ağıt çok olur
Neden sadık yârin kara topraktır

Koyun vermiş, kuzu vermiş, ot vermiş
Fakirin hakkını neden kıt vermiş
Fakirler hap yutmuş, beyler et yemiş
(Fakirlere top top koca dert vermiş)
Neden sadık yârin kara topraktır

Babamın gözüne girmez ışıklar⁶²⁶
Işıklarda insan ölümü paklar
Hiç kimseye köle olmaz âşıklar
Neden sadık yârin kara topraktır

Hakaret değildir benim muradım
Yıllar yılı Veysel'imi aradım
Benim sadık yârim anam avradım
Neden sadık yârin kara topraktır

Topraktan yapılır kılıçla kama
Toprağın güneşi benzer akşama
Mahzuni, Veysel'in yavrusu amma
Neden sadık yârin kara topraktır (Yağız, 1976: 149-150; Çankaya, 1994: 26-27; Zaman, 1997: 191-193; Aktaş, 2002: 90-91; ÖK90; ÖK362; ÖK363)

⁶²³ Bu dördlük, sadece Yağız, 1976: 149'da ve kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırdığı ses kaydında (ÖK362; Ök363) yer almaktadır.

⁶²⁴ Yağız, 1976: 150'de dize şu şekildedir: "Tarihten sızana boya giderim"

⁶²⁵ Yağız, 1976: 150'de dize şu şekildedir: "Gözlerini yiyip heykel yaptılar"

⁶²⁶ Bu dördlük, sadece Yağız, 1976: 149'da ve kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırdığı ses kaydında (ÖK362-ÖK363) yer almaktadır.

939. Dar Akşamın Kötü Huyu Böyledir

Dosta gidem derken gene gün battı
Dar akşamın kötü huyu böyledir
Gönül penceremden gene kar attı
Kırık camın kötü huyu böyledir

Dürüslüğün artanından ne kalmış
Gökler fitnesinden bulut bunalmış
Beni insan diye dünyaya salmış
Kör babamın kötü huyu böyledir

Bir devir ki kan emmekten caymıyor
Kendisinden başka engel koymuyor
Koca bir devleti yese doymuyor
Bu yamyamın kötü huyu böyledir

Mahzuni derdine nasıl çok demez
Helal sevdasına karnım tok demez
Cümle canım isteğine yok demez
Boş kasamın kötü huyu böyledir (Çankaya ve Şerif, 2002: 110)

940. Biz Yanarız Nar-ı Aşka, Ya Cenneti Âlâ Nedir

Biz bu aşkın belasına, nimet-i hak demişiz⁶²⁷
Biz yanarız nar-ı aşka, ya cenneti âla nedir
Âşık olmak için cennette, ol buğday yemişiz
Sorun hele bir softaya Mecnun u Leyla nedir

Cennetin derdü belasın Hazreti Âdem bilir
Cavidanı kâmil anlar ya cahil nerden bilir
Murteza'nın kim olduğun Miraç'a giden bilir
Ben bugün doğdum bugün varım ya Kalubelâ nedir

Kaşlarında okumuşum Sidret-ül Münteha'yı
Gözlerinde yazılıdır yasin-i vedduha'yı
Doğdu Âdem nida etti çağırdı ki ya ahi
Havva'yı ruhi zemindir bilmem bu belâ nedir

Gel ey zahit ver benim şu gıyasımın cevabın
Pençe-i ruhi âlâda kim giydi Ali libasın
Azmi Küfe olmak her cana basittir bil hunin
Sorarım bir softaya Hüseyin kim Kerbelâ nedir

Ben nice âlim görmüşem kalemine hak diyor
Nice arifan seyrettim benden gayrı yok diyor
Sorun hele Nesimi'ye neden Enel Hak diyor
Neden yüzdüler derisini bu zalim bela nedir

⁶²⁷ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Ali boşa okumadı la feta suresini
Bir kâğıt yaprağı sanma o sureyi Yasini
Ahmak sofı diz çöker de okuyup ihlas'ını
Secde etmez çölyü dılaraya Mecnun u Leyla nedir

Ey Mahzuni Mustafa'nın sırrı sübhan olduğun
Bilemezsın bu dünyaya şekil şekil geldiğin
Vallahi ben gibi yüz bin olsa bilemez âşıkların bildiğin
Sorun bir gün Enel Hak nedir Sübhayı Âla nedir Vücutu aksa nedir (Aktaş, 2002: 123-124; ÖK27; ÖK356)

941. Bu Kürre-i Arzın Binası Nedir

Hocam gelmiş bana sualler sorar
Bu kürre-i arzın binası nedir
Bir gelin oturur güneş yüzünde
Elinde yüzüğü kınası nedir

Hangi çarmıh tutmuş bizim İsa'yı
Bilirsiniz dili yanmış Musa'yı
Tur Dağı'na götürürken Asa'yı
Onun konuştuğu Sina'sı nedir

Mevla'm bizi bir hamurdan yoğurmuş
Âdem olun diye durmuş çağırılmış
Meryem, babası yok çocuk doğurmuş
Onun babasının anası nedir

Der Mahzuni Şerif bitsin bu acı
Neydi Zekeriya Nebi'nin tacı
Hocamın korktuğu Tuba ağacı
Tuba'nın döktüğü danesi nedir (Zaman, 1997: 159-160; Aktaş, 2002: 42)

942. Bu Bebeğin Suçu Nedir

Baba kayıp anası var
Bu bebeğin suçu nedir
Kaldırır sokağa atar
Bu bebeğin suçu nedir

Allah istemiş yaratmış
İnsandan insan türetmiş
İki gönölü bir etmiş
Bu bebeğin suçu nedir

Neden nikahını kılmaz
Duadan tamam olamaz
Kim demiş insan olamaz
Bu bebeğin suçu nedir

İsa Peygamber babasız
Meryem Ana da kocasız
Mahzuni der ey vefasız
Bu bebeğin suçu nedir (Zaman, 1997: 384-385)

943. Bizim Gönül Avaredir⁶²⁸

Dünya yanıp tutuşurken
Bizim gönül avaredir
Âlem yâre yetişirken
Bak şu Mecnun divanedir

Beyaz gökte doğan bir ay
Hiç görmemiş akıl uzay
Yârin başı sırça saray
Benim serim viranedir

Bir mikrop kaptı vücudum
Hüsran oldu adım adım
Kaval sesinde feryadım
Bülbül güden çobanadır

Bir delikten bir taş geldi
Delibaşa ne iş geldi
Meçhulüm yâre faş geldi
Bunu çözen çözenedir

Gönül sen ne güzelsin hep
Yalnız ki değilsin türap
Nafakamız abu şarap
Mabedimiz meyhanedir

Yüce Tanrı çok kul sevdi
Bizim fakir bir pul sevdi
Yüz oynaşlı bir dul sevdi
Gizli yeri kerhanedir

Fakirim göremem hakir
Hapsi kuldur hakir fakir
Çok maşallah ezan okur
Onun azmi Kur'an'adır

Hak sözümüz sallamaya
Hazırım yok yollamaya
Kâtip yazar bellemeye
Kafacığı bir yanadır

⁶²⁸ Ertekin, 2021a: 205-206'da şiirin tarihi "1Ağustos 1961" olarak belirtilmiştir.

Gülen güler ağlamağa
Hatip çözer bağlamağa
Su durulur çağlamağa
Damlacığı ceyhanedir

Göz gönülle yollar açar
Nefis de boğazdan geçer
Dertli derde olsa düçar
Bütün hükmü cihanadır

Azabın bir ismi Allah
Şahitleri vallah billah
Âşık olmuş Rasullullah
Azmi gâhi ünvanadır

Bizim bülbül çatal dilli
Düzensiz saz otuz telli
Benim aslım gurbet elli
Öz adresim püryanedir

Yaz arkadaş bu hâlimi
Yâr çekmez vebalimi
Ver Allah'ım zevalimi
Gönül buna hayranedir

Seni sevmek kuru sevda
Sevmemek bile beyhuda
Sen nerdesin benden made
Bütün kastın yârenedir

Mahzuni Şerif göze göre
Ben değilim öze göre
Ayak yeksan dize göre
Toprak bana mekânedir (Ertekin, 2021a: 205-206)

944. Eğildi Bellerim Bükülmektedir⁶²⁹

Gül yüzlü cananım senin elinden
Eğildi bellerim bükülmektedir
Aşkın veremiyim alçak dilinden
Gizli gizli yaşım dökülmektedir
Fidandım döküldü yaprağım dalım

⁶²⁹ Mahzuni Şerif albümünde şiirini şu şekilde seslendirmektedir:
“Gül yüzlü cananım senin elinden / Gizli gizli yaşım dökülmektedir
Dile destan oldum zalim dilinden / Akar gözyaşlarım dökülmektedir / Ah çektikçe ömrüm sökülmetedir
Gönül bir sevdanın düştü peşine / Merhamet et n’olur gözüm yaşına
Yandım mah yüzüne kara kaşına / Yandım gözlerine kara kaşına
Düşündükçe ömrüm sökülmetedir / Ah çektikçe belim bükülmektedir
Mahzuni Şerif’im ben bir deliyim / Göster cemalini seyran eyleyim
Yandım dedim işte daha ne deyim / Neden o dost benden çekilmektedir”

Sen sultansın elbet ben de bir kulum
Güzel muhabbetin hoş şirin dilin
Bu gönül bağına ekilmektedir

Akıl ermez oldu neden işine
Neler gelir yiğitlerin başına
Yandım mah yüzüne hilal kaşına
Ah çektikçe ömrüm sökülmetedir

Mahzuni Şerif'im ben bir deliyim
Göster cemalini seyran eyleyim
Yandım dedim işte daha ne deyim
Neden o dost benden çekilmektedir (Yağız, 1976: 164; Pehlivan, 1985: 49; Zaman, 1997: 106-107, 282; Aktaş, 2002: 157)

945. Uy Ana Rahmime Gelen Ali'dir

Bu dünyanın benden şüphesi vardır⁶³⁰
Uy ana rahmime gelen Ali'dir
Horasan elinden Zeynel Baba'dan
Sıfatım şeklini bulan Ali'dir
(...) (<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

946. Doktor İşte Ondan Başım Deli Delidir

Boşuna üzülp yorma kafanı⁶³¹
Doktor işte ondan başım deli delidir
Bugünüm kahroldu yarından uludur
Yoktur işte ondan başım deli delidir

Çıban çıksın bu feleğin canında
Elvan elvan mikrop yatar kanımda
Hırsız denen zalım acı yanımda
Doktor işte ondan başım deli delidir

⁶³⁰ Mahzuni Şerif, "1970'li yılların sonunda Almanya'nın Darmstadt kentinde Malatya / Kürecikli Atıf Demirkaya'nın evinde" bulunduğu muhabbet ortamındaki ses kaydında bu şiiri seslendirmiş ancak ses kaydında şiirin tek dörtlüğü vardır, birinci dörtlüğünden sonra başka bir şiirin sadece

"Mahzuni Şerif deliyim / On İki İmam kuluyum
Ben günahkâr Ali'yim / Fadime anaya düştüm" şeklindeki son dörtlüğü kaydedilmiştir. Kayıt bu iki şiir arasında açılıp kapanmıştır.

⁶³¹ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK355) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Bu ses kaydının başında Mahzuni Şerif, 26 Ocak 1981 saat 11.00 olarak muhabbetin tarihini ve saatini verir. Mahzuni Şerif, oğlu Emrah Mahzuni ile "Gavur Cafer" dediği kişinin evindedir ve Cafer Bey'in oğlu Ali'ye bu ses kaydını hediye olarak kabul etmesini söyler. Kaset kaydında birkaç kere kayıt açılıp kapanmıştır ve bu şiire geçilmiştir. Bu nedenle Ali Bey'e mi bu kayıttaki şiirleri söyledi yoksa başka bir muhabbetin kaydı mı bilinmemektedir.

Çabucak dönermiş yalana varan
Denize düşüp de yılanı saran
Mahzuni Şerif'e bu dünya karan(lıkta)
İşte ondan başım deli delidir (ÖK355)

947. Bize İçi Dışı Görülmelidir

Bizden selam olsun Süleyman Bey'e
Bize içi dışı görülmelidir
Kanınan boğuyor gardaş gardaşı
Bizzat kendisinden sorulmalıdır

Biz balık değiliz bizi yutmasın
Önümüze kalkan kılıç tutmasın
Anadolu derler sakın çatmasın
Aklı başlarına derilmelidir

Bizim atlar kır beygire benzemez
Dağda gezer denizlerde yüzemez
Unutmasın çakal, aslan ezemez
Bizde sivri burun kırılmalıdır

Nereden tutturmuş böyle bir yolu⁶³²
İslam köyün gavur kılıklı dölü
Susuz kırılırken Urfa'nın çölü
Çölü dağıtmaktan yorulmalıdır

Bana bu illerde Mahzuni derler
Fukarayı sever er oğlu erler
Babasının malı değil bu yerler
İnsanca bir düzen kurulmalıdır (Zaman, 1997: 256-257; Aktaş, 2002: 177-178; ÖK21)

948. İçinden Seçilen Sade Beş midir

Altı bin altı yüz altmış altının⁶³³
İçinden seçilen sade beş midir
Allah için Kur'an için söyleyin
Ebu Süfyan Murtaza'ya eş midir

Bu kadar gafil mi Hazreti Hüda
Kendi kullarını yaksın beyhuda
Bin hikmet yüklüdür bir içim suda
Bunca evliyanın bağı taş mıdır

Dört Kitap'ın dördü haktır inanın
Kavgası yok Muhammed'le inan Musa'nın
Allah'ın insana verdiği canın
Birisi dolu da biri boş mudur

⁶³² Mahzuni Şerif, özel ses kaydında bu dördlüğü de okumuştur, yazılı kaynaklarda bu dörtlük yer almamaktadır.

⁶³³ Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği gibi düzenlenmiştir.

Kim Hakk'ı görmüş ki cihat açıyor
İnsan sevgisine zehir saçıyor
Mahzuni günümüz gelip geçiyor
İnsan vurmak Hakk'a göre hoş mudur (Zaman, 1997: 83-84; ÖK108)

949. Doğruları Demek Siyaset midir

Bana derler siyasette işin ne
Doğruları elemek siyaset midir
Belalar yağıyor peşi peşine
Yalan söylememek siyaset midir

Ham armudu bile yemez ayılar
Hak lehine yükselirken sayılar
Yan yatıp dünyayı yutan dayılar
Bu eser bu emek siyaset midir

Siyaset yapanın uzundur eli
Dokunması yasak silahlı beli
Havyar ile hamur bir olmaz deli
Kuru soğan yemek siyaset midir

Mahzuni Şerif'in derdi derinden
Vuruldum gönlümün orta yerinden
Polis korkusundan savcı şerrinden
Şalvara işemek siyaset midir (Çankaya ve Şerif, 2002: 147)

950. Elbette Yalvarmak Çare Değildir

Vakiadır kurt kuzuyu boğarken
Elbette yalvarmak çare değildir
Amma bir insanda bir şey doğarken
Bu güneşi kırmak çare değildir

Bayramlar yakışır iki küsküne
Sevgi hoştur canlısına büstüne
Güzel çağda düşüncenin üstüne
Silah ile varmak çare değildir

Ülkem yaralanmış yüreğim yasta
Kapanın elinde telaşlı pasta
Hakk'ın rahmetine kavuşmuş hasta
Hatırını sormak çare değildir

Dayan biraz olan olur dünyada
Dayanmayan çok bulanır dünyada
Kendi gider fikri kalır dünyada
Mahzuni'yi vurmak çare değildir (Çankaya ve Şerif, 2002: 185)

951. Karada Yüzdüren Kirve Değildir

Hak derya içinde kara gemiyi
Karada yüzdüren kirve değildir
Kirvelik imansa iki gönüle
Birliğı bozduran kirve değildir

Kirvelik düşünce böyle ocağa
Muhammed ikrarı Ali kucağa
Bir kucaktan alıp başka kucağa
Bir çocuk gezdiren kirve değildir

Kirve sağlam sağlam iki öz demek
Kirve birbirine bakan göz demek
Kirve ikrar demek kirve söz demek
Gerçeğı yozduran kirve değildir

Mahzuni Şerif'im takındı yayı
(...) ⁶³⁴ sizi kime fırlayı
Güzel Erzincanlı canım kirveyi
Canını gezdiren kirve değildir (ÖK164)

952. Boşa Bıçak Vurma Derman Değildir

Ey doktor bu yara eski yaradır (dost dost dost)
Boşa bıçak vurma derman değildir (dost dost dost)
Zaten ölüyorum zaten zeburum (dost dost dost...)
Bir pozunan girme derman değildir (dost dost dost)

Gülünen giderler hastayım sana (dost dost dost)
Ta ezelden söylemişim ben sana (dost dost dost)
Omuzunda çiçek bırak bir yana (dost dost dost...)
Fazla akıl verme derman değildir (dost dost dost)

Mahzuni Şerif'im uyanır mıydın (dost dost dost)
Uyanıp öfkeye boyanır mıydın (dost dost dost)
Sen bu hasta olsan dayanır mıydın (dost dost dost...)
Çekip beni vurma derman değildir (dost dost dost) (AK36)

953. Dönün Gelin Anadolu Bizimdir

Bize küsüp bizden kaçıp gidenler
Dönün gelin Anadolu bizimdir
Hiçbir ana yavrusunu bırakmaz
Binin gelin Anadolu bizimdir

⁶³⁴ Ses kaydında (ÖK164) şiirin bu dizesinin başta yer alan sözcükleri anlaşılmamıştır. Son iki dizenin sözleri de zor anlaşıldığı için bazı sözcülerde yanlışlıklar olabilir.

Vallahi billahi yemi edeyim
Benim toprağında ipe gideyim
El kapısı iyi değil ne deyim
Dönün gelin Anadolu bizimdir

Bak Ayşe ağlıyor Elif sızlıyor
Senin memleketin seni gözlüyor
Alamanya bize kimi gizliyor
Dönün gelin Anadolu bizimdir

Mahzuni der Anadolu bizimdir
Geri dön Ayşe'm acıları dindir
Dört yanıla bu ülke çok güzeldir
Bilin gelin Anadolu bizimdir (Çankaya, 1994: 63; Aktaş, 2002: 214; Zaman, 1997: 338; 502)

954. Dayı Bu Sövdüğüm Senin Neyindir⁶³⁵

Beraber mi doğdun aşık mı attın
Dayı bu sövdüğüm senin neyindir
Onun için bir ay hapiste yattın
Dayı bu sövdüğüm senin neyindir
Emmin mi dayın mı dooost...⁶³⁶

Şapkasıyla gider darbe olunca
Yahya malı götürüyor yolunca
Kandırıyor sizi köylü dilince
Dayı bu sövdüğüm senin neyindir⁶³⁷

Patlıcana çalar derler benizi
Ölüp gitse kalmaz dünyada izi
Asmadı mı Yusuf ile Deniz'i
Dayı bu sövdüğüm senin neyindir⁶³⁸ (Arslan, 2020: 144-145)

955. Soyun Babo Soyun Meydan Sizindir⁶³⁹

Soyulmadık bir derimiz kalmıştı
Soyun babo soyun meydan sizindir
Hiçbir canlı gardaşına kıyamaz
Kıyın babo kıyın meydan sizindir

⁶³⁵ Şiir; Arslan, 2020: 144-145'te Dirgen İsa ile Mahzuni'nin bir muhabbet ortamında yaptıkları atışmadan oluşmaktadır. Mahzuni'nin söylediği dörtlükler bir araya getirilmiştir. Dirgen İsa'nın söylediği dörtlükler ise dipnotta belirtilecektir. Mahlas dörtlüğü yoktur. Bu atışma ise Mehmet Binboğa tarafından aktarılmıştır.

⁶³⁶ Dirgen İsa'nın birinci dörtlüğe cevabı: "Süleyman ki şu barajlar kralı / Köylüsünün derdi ile yaralı / Kör Moskof düşmanı bir İspartalı / Mahzuni aklını başına toplar"

⁶³⁷ Dirgen İsa'nın ikinci dörtlüğe cevabı: "Vatandaş derdiyle derbeder adam / Köylünün kalbinde tek lider adam / Bak duyarsa seni hapseder adam / Mahzuni aklını başına toplar"

⁶³⁸ Dirgen İsa'nın üçüncü dörtlüğe cevabı: "Yaman yerden vurdun Âşık Mahzuni / Bütün bunlar Moskova'nın dümeni / Üç gün de atışsak yenemem seni / Mahzuni aklını başına toplar"

⁶³⁹ Mahzuni Şerif, albümünde önce şu sözleri ifade etmiştir: "Büyük balık küçük balığı yutar ama büyük insan küçük insanı yutmaz. Balıklar balıkları yutar, insanlar insanı yutmaz."

Şimdi sizin ama sonra bizimdir
Dünya bizimdir, evren bizimdir
Dostluk bizimdir
Gardaşlık bizimdir dost

Toprağa karışmış fakirin teri
Ağlamak bilir mi beylerin biri
Size beyefendi bize serseri
Deyin babo deyin meydan sizindir

Meydan sizin ama insan bizimdir
Dünya sizin ama dostluk bizimdir
Gardaşlık bizimdir, yarımlar bizimdir dost
Gıyas edilir mi çul ile halı

Kimler yaptı bize böyle bir yolu
Yemekle biter mi milletin malı
Yiyin babo yiyin meydan sizindir
Şimdi sizin ama sonra bizimdir

Meydan sizin ama dostluk bizimdir
İnsanlık bizimdir Mahzuni bizimdir dost (www.mahzuniserif.net/sozler/index.htm,
14.11.2021, 12.59'da alınmıştır.)

956. Üzülmeden Oruç Tutasım Gelir

Ramazan dağının yüce başında
Üzülmeden oruç tutasım gelir
Nice haltlar yedim geri kusmadım
Önüme gelene bundan çatasım gelir, amman

Erenlerin eski yemi demiyim
Yeraltında kalmış yaman gömüyüm
Hint kumaşı alıp giden gemiyim
Gidip bir dostun(pirin) önünde batmak isterim, amman

Ahlakı namusu sormayın bana
Böyle hayalleri kurmayın bana
Sultan Süleymanlık vermeyin bana
Bir gerçeğin gölgesinde yatmak isterim, amman

Ben neden utandım (...) ⁶⁴⁰
(...) gerçeklerden sakınıp
Musa pazarında ipler takınıp
Mahzuni Şerif'i satmak isterim, amman (ÖK98)

⁶⁴⁰ Ses kaydında (ÖK98) iki dizenin sözlerinde kesilmeler olmuştur. Ses kaydı kapanıp açılmıştır.

957. Etrafını Yıkar Gelir⁶⁴¹

Dağdan kopan bir coşkun sel
Etrafını yıkar gelir
Âşık sevemezse güzel
Sevdasına bıkar gelir

Şu dünyanın hâli budur
Başka hâli varsa nedir
Azrail bilmez mi kadir
Günahkâr can çeker gelir

O dost ne istiyor benden
Ben veremem şundan bundan
Bizim deli eteğinden
Cevherini döker gelir

Bir insan kendini bilse
Ne olur severek ölse
Kulun rızkı bir taş olsa
Sudan çağlar akar gelir

İstemem dünyada bir köşk
Şu başımdan kalksa da meşk
Yana giden bir aşk yana
Döner iken yakar gelir

Neden böyle yüksek yattım
Kara yüzü kime tuttum
Zihinsiz birin okuttum
Bir gün hece söker gelir

Hemşerim arif ol arif
Neyine gerektir tarif
Gurbete kör giden Şerif
Himmetinle bakar gelir (Ertekin, 2021a: 192-193)

958. Bizim Dert Hep Dolar Gelir

Bu yağmurun selleriynen
Bizim dert(?) hep dolar gelir⁶⁴²
Kuzusu vurulmuş koyun
Dertli dertli meler gelir

Kimi hundan(?) büyü yoklar
Kimi yollarını bekler
Nasıl dayanır yürekler

⁶⁴¹ Ertekin, 2021a: 192-193'te şiirin tarihi "18 Temmuz 1961" olarak belirtilmiştir.

⁶⁴² Ses kaydında (ÖK193) ses çok kısık ve hışırtılı olduğu için bu dize gibi şiirin bazı dizelerinin sözleri tam anlaşılmamıştır.

Kimi saçın yollar gelir
Gitmiş oğul gitmiş peder
Bilmem nere kadar gider
Kör olası bizim kader
Gör ki daha neler gelir

Bilmem ki ne oldu bize
Karışamaz olduk söze
Düşmanlar mezarımıza
Bayram eder güler gelir

(Vicdansızlar mezarımıza
Bayram eder diler gelir)

Nedir ki bu devrin nazı
Değişmez mi bazı bazı
Dost Mahzuni garip sazı
Dertli dertli çalar gelir (ÖK193)

959. Ağlar Ceyhan Nehri Bulanır Gelir

Bahar çatlayınca bizim ellerde
Ağlar Ceyhan Nehri bulanır gelir
Turnalar sevişir güzel göllerde
Elbistan Ovası sulanır gelir

Boyraz yeli eser kalmış avara
Al götür selamım ver nazlı yâra
Bulutlar gözyaşım döker dağlara
Dağlar menekşeye belenir gelir

Dostlarım sormasın toprak olunca
Hatıralar bu dünyada kalınca
Ömür geldi geçti inceden ince
Toprak başımıza ellenir gelir

Esti başımıza hayat yelleri
Dost diye çağlıyor ömür selleri
Mahzuni Şerif'im gurbet elleri
Gezer ah çekerek dolanır gelir (AK37)

960. Şu Ceyhan'dan Bir Sihirli Ses Gelir

Bahar başka patlar şu Elbistan'da
Şu Ceyhan'dan bir sihirli ses gelir
Şar Dağ'ına sürü keklik konanda
Bir keven dalından bin nefes gelir

Ovada yel güzel, dağlarda kar hoş
Bu ellerde âşık, bu elde yâr hoş
Güreşi turası düğünden sarhoş
Eşe, Fatma gelin gider küs gelir

Garbi derler rüzgârımız hoş varır
Eser eser top zülûfe yalvarır
Boz tarlada kızıl buğday haykırır
Döven döner saman uçar kes gelir

Mahzuni bu elden doğdu dolaşır
Çiçeklerden çiçeklere bulaşır
Bir naz ile döllerimiz dolaşır
Barışırken ufak kanlar süs gelir (Çankaya ve Şerif, 2002: 29)

961. Dağları Denize Serilmiş Gelir

Hele bakın şu dünyanın işine⁶⁴³
Dağları denize serilmiş gelir
Körpeleyin taşı değmiş başına
Bir işçi bir yerde vurulmuş gelir

(İşçim geliyor, gardaş geliyor, talihsizim geliyor)

Dünyada sevinen ya kaçta kaç
Başa getirdiler hiç oğlu hiçi
Zenginın parası fakirin suçu
Mahkeme önüne derilmiş gelir

(Gardaş geliyor, zalim zulüm(?) geliyor)

Gide gele olmuş felek dargını
On çocuk üstüne bir tek yorganı
Çatlamış elleri uzuv urganı
Öfkelenmiş göğsü derilmiş geliyor

(Gardaş geliyor, işçim geliyor
Kadersizim geliyor, talihsizim geliyor)

Bir yandan “dedeler” sıkılmış canını
Bir yandan “hocalar” emmiş kanını
Hep zalımlar almış çevre yanını
Kırılmış kolları darılmış gelir

⁶⁴³ Şiir, Mahzuni Şerif'in 1975 yılında Çorum'daki kirvesi Hüseyin Topçu'nun evindeki ses kaydında (ÖK176) söylediği şekliyle düzenlenmiştir. 1974 yılında Adıyaman / Besni'de düğün ortamında söylediği kayıta şiirin bazı dizelerinin sözlerini değiştirmiştir.

Benim yüzüm yoktur hayranlık için⁶⁴⁴

Nice bayram yedik kurbanlık için

Şu fani dünyada insanlık için

Bir gün Mahzuni de vurulmuş gelir (Zaman, 1997: 226-227; Aktaş, 2002: 138; ÖK176;
<https://www.youtube.com/watch?v=qIxZ8qFxFxUJ0&t=9s>, 01.01.2022, 15.10'da
alınmıştır.)

962. Gelen Bilir Gelmeyenler Ne Bilir

Âdem Seyfullah'tan evvel dünyaya⁶⁴⁵

Gelen bilir gelmeyenler ne bilir

Güruhu Naci'den katreyi umman

Olan bilir olmayan ne bilir

Ezelden canımı verdim canana

Ondan ikrar kaldı Şahı Merdan'a

Nuh'un gemisinden bahri ummana

Dalan bilir dalmayan ne bilir

Gel âşık münkire çalma ha sazın

Küfeli ne bilir bülbül avazı

Darı(?) üstünde öğle namazı

Kılan bilir kılmayan ne bilir

Güruhu Ali'ye olmasın zalım

Münkirin boynunda eski bu vebal

Enel Hak diyerek (kurban) ölmeden evvel

Ölen bilir ölmeyen ne bilir

Ben bir Mahzuni'yim özümle bile

İkrar verenlerde olmaz ki hile

Bezmi Hüseyin ile Kerbela ile

Gelen bilir gelmeyen ne bilir

(Bezmi Kerbela'yla Hüseyin ile

Gelen bilir gelmeyen ne bilir) (ÖK181)

963. Dağın Ardını Kim Bilir

Gene uçtu deli gönül

Dağın ardını kim bilir

Eyüplük dile kolaydır

Onun derdini kim bilir

⁶⁴⁴ Zaman, 1997: 226-227; Aktaş, 2002: 138'de şu dörtlük yer almaktadır:

Biz oruç tutmadık bayramlık için / Niyetimiz yoktur hayranlık için

Bütün insanlığa kurbanlık için / Bir gün Mahzuni de vurulmuş gelir

(Gardaş geliyor talihsizim geliyor...)"

⁶⁴⁵ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1987 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK181) seslendirmiştir.

Erenler toplanmış safta
Çoğunun dili sinkafta
Kimisi arar Necef'te
Şah'ın yurdunu kim bilir

Ne anlar ki gönlü yoklar
Boş gönülde neyi saklar
Dilinden düşmüyor kırklar
Sorun dördünü kim bilir

Mahzuni sarardım soldum
Ne aradım neyi buldum
El dilinde korkak oldum
İşin merdini kim bilir (Aktaş, 2002: 229)

964. Her Gün Ölen Memur Bir Gün Dirilir

Bugün maaş günü para verilir
Her gün ölen memur bir gün dirilir
Evine varmadan masraf dağılır
Eve ekme bekler eşi memurun

Çoğu yıllarınan boğuşur gider
Elleri koynunda oğuşur gider
Kimi partiliyken boğuşur gider
Beladan belaya başı memurun

Yok mudur memurun feryadın duyan
Evinde ekmeği bir kilo soğan
Bu kadar kiraya gel de sen dayan
Gizli gizli akar yaşı memurun

Mahzuni Şerif'im Anadolu'su
Şikâyetim sana haklar ulusu
Topraktan kaybolur memur ölüsü
Yazısız mazısız taşı memurun (Zaman, 1997: 356)

965. Bülbülü Başında Öter Eğlenir

Vakti gelince de kırmızı gülün
Bülbülü başında öter eğlenir
Kokusu ne güzel mavi sümbülün
Sarp kaya başında biter eğlenir

Çeşit çeşit ezan okur hocalar
Harfi yanlış olsa hemen heceler
Siyah dumanıyla sivri bacalar
Arşa direk direk tüter eğlenir

Bizim ilin karı donar da kalkmaz
Asalak âşıklar pirine bakmaz
Zalim gurbet eller bizi bırakmaz
Önümüzü dağlar tutar eğlenir

Kiminin yok ahırından soğanı
Kimi horoz diye keser doğanı
Kimi aramakla bulmaz soğanı
Kimi bakkal şeker satar eğlenir

Batıya döner de kibleye bakar
Mangalı önünde kömürü yakar
Kimi mühür kazar mengene sıkır
Bazı kaşların çatar eğlenir

Bakkalımın karşısında tuzu var
Sağ yanında mintan konmuş gözü var
Belki şimdi bir dostunan sözü var
Kendini engine atar eğlenir

Bakkalımın müşterisi bir tane
Bunun ismi Mustafa'ysa daha ne
Biraz bilmek lazım'ola insana
Ölümünden yedi beter eğlenir

Bugün bir dövüş var inliyor çarşı
Bilmem gönül denen ejdere karşı
Kıymanın yanında olmalı turşu
Biber sahipleri yutar eğlenir

Mahzuni Şerif'im kalsın hesabım⁶⁴⁶
Yöarm ymhmatm snnsi hçi..ka
D.emet snaubo öyomrlüsnines
R...cni Ey canım Mhmteum Must. (Ertekin, 2021a: 144)

966. Yüz Bin Hac Eylese Boşa Güvenir

Haydar-ı Kerrâr'ı sevmeyen âdem
Yüz bin hac eylese boşa güvenir
Ehlibeyt'e gönül vermeyen âdem
Ne yazık ki dört duvar taşa güvenir

Sofular duaya, soysuzlar sere
Pirlir mürşitlere, talipler pîre
Sadıklar arife, ahmaklar köre
Âşıklar gözünde yaşa güvenir

⁶⁴⁶ Bundan sonraki dizeler mektupta bu şekilde yer almaktadır.

Evliyası bitmez Anadolu'nun
Derdi mi tükenir derviş yolunun
Kırar kanadı Hakk'ın kulunun
Cahil cennetteki kuşa güvenir

Gerçekler gerçeği gerçekçe över
Pişman beynamazlar bağrını döver
Dünyada âdemin kuluna söver
Ahrette mübarek naşa güvenir

Der Mahzuni Şerif gördüğüm yurtlar
Gezip dolaştığım ovalar sırtlar
Yaz gününde kuzu koymayan kurtlar
Gizlenirim diye kışa güvenir (Zaman, 1997: 179; Aktaş, 2002: 73)

967. Ağla Kara Sazım Belki Kar Erir

Bize şu dünyada bir yer kalmadı⁶⁴⁷
Ağla kara sazım belki kar erir⁶⁴⁸
Gerçek sevenlerin gülü solmadı
Ağla kara sazım belki kar erir

Engin olurum engine inersem
Vücudum övünsün aşka yanarsam
Lanet olsun ben bu yoldan dönersem
Ağla kara sazım belki kar erir

Kâmil olan cahillerden sakınır⁶⁴⁹
Secdeyi âdemde hutbe okunur
Körün hakkı gözlülere dokunur
Ağla kara sazım belki kar erir

Sözünden bellidir irfanın eri
Halik şu cihanı kuraldan beri
Her Ali koparmaz Bab-ı Hayber'i
Ağla kara sazım belki kar erir

Âşıkın güzeli gayriye tapmaz
Kâmil dudak olan sahte dölöpmez
Nesimi yüzülür yolundan sapmaz
Ağla kara sazım belki kar erir

Muhammet'e bile kuyu kazdılar
Muhiddin'i taşa vurup ezdiler
Nesimi'nin derisini yüzdüler

⁶⁴⁷ Şiir, Mahzuni Şerif'in özel ses kaydında seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

⁶⁴⁸ Aktaş, 2002: 107-108'de bu dize ve her dördlüğün dördüncü dizesi şu şekildedir: "Ağla sarı sazım belki kâr eder" Zaman, 1997: 205'te ise şu şekildedir: "Ağla sarı sazım belki Hak duyar"

⁶⁴⁹ Zaman, 1997: 245'te bu dördlük yoktur.

Ağla kara sazım belki kar erir
Kâmiller bahçede gonca yetirir⁶⁵⁰
Arifler dünyada bilir bitirir
Coşkun sel önünde kaya götürür
Ağla kara sazım belki kar erir

Biçare Mahzuni yüzlerim gülmez
Gerçek sümbül olan mevsimde solmaz
Ali'ye ettiler sana ne olmaz
Ağla kara sazım belki kar erir (Zaman, 1997: 205; Aktaş, 2002: 107-108; ÖK34)

968. Verirse Ayağı Çarıklı Verir
Bu hesabı sarı çizmeli vermez
Verirse ayağı çarıklı verir
Hemi ağa hemi sarı çizmeli
Veremez ki eli yarıklı verir

İstanbul derdinden Hakkari ölmez
Samsun'un küfründen Adana yılmaz
Urfa'nın dermanı Bursalı bilmez
Verirse Nusaybin Erikli verir

Mahzuni Şerif'im doğumum doğu
Aç ova bulgurdur Malatya dağı
Antalya şehrinde Sait Kaloğlu
Benim selamımı Serikli verir (AK38)

969. Var Git Gayri Zaman Neler Getirir
Ayrılık zuhretti gene sultanım
Var git gayri zaman neler getirir
Bir sürüye zeval düşmeyiversin
Belalar kuzuyu meler getirir

Selâm söyle Gümüşhacıköy'üne
Kölesine, ağasına, beyine
Karlı dağlar düzün mor eteğine
Şubat aylarını siler getirir

Kimse bilmez şu ormanın kurdunu
Kara kartal yüksek oyar yurdunu
Mahzuni Şerif'im gönül derdini
Ağlayı ağlayı güler getirir (Zaman, 1997: 174; Aktaş, 2002: 54-55)

⁶⁵⁰ Bu dördlük Mahzuni Şerif'in özel ses kaydında yer almaktadır.

970. Karaduman Berçenek'ten Çıkıyor

Binboğa'ya bir kar yağmış kalkmıyor (vah vah İsmail)

Karaduman Berçenek'ten çıkıyor (oy oy emmoğlu)

İsmail'im geri dönüp bakmıyor

Yaktın bizi emmoğlu

Bu ne sızı emmoğlu

Bari gel gir düşüme

Bazı bazı emmoğlu

Elbistan'la İstanbul'un arası (vah vah İsmail)

Gurbete karışmış yürek yarası (oy oy emmoğlu)

Kahpe felek şimdi miydi sırası

Yaktın bizi emmoğlu

Bu ne sızı emmoğlu

Cenazene koşular

Dizi dizi emmoğlu

Mahzuni ağlıyor elesi hanım (oy oy İsmail)

Veren alırmış bu tatlı canı (vah vah İsmail)

Sülalemin kara gözlü aslanı

Yaktın bizi emmoğlu

Bu ne sızı emmoğlu

Bari gel gir düşüme

Bazı bazı emmoğlu (AK39)

971. Neden Silah Yapıyor

Karadeniz uşağı da

Neden silah yapıyor

Ekmek verin yapmasın da

Bundan yoldan sapıyor

Silah güzel değildir

Çünkü insan (adam) öldürür

İnsanı Hakk yarattı

(Kulu Allah yarattı)

Bunu kimler bildirir

Temel yiğit adamdır da

Aç olduğu nedendir

Temellerin geçimi

Bir delikli madendir

Kuralım bir fabrika da

Giresun'un içine

(Trabzon'un içine)

Mahzuni bilmiyorsa

Bilmeyenin suçu ne (AK40)

972. Ömrüm Gelir Geçiyor

Böyle ahu figan ile⁶⁵¹
Ömrüm gelip geçiyor
Yüreğim kan ağlıyor
Yüzüm gülüp geçiyor

Yıllar eskitti beni
Çöllere yitti beni
O diyardan bu diyar
Yaktı çürüttü beni

Doldur hemşerim
Soğmadan terim
Sabah yeri ağarıyor
Her gün içelim

Böyle âlem böyle devran
N'olur olmaz olaydı
Bana kara kara bayram
Geri gelmez olaydı

Yıllar eskitti beni
Çöllere itti beni
O diyardan bu diyar
Yaktı çürüttü beni

Doldur hemşerim
Soğmadan terim
Sabah yeri ağarıyor
Her gün içerim
Umurumda değil dünya
Her gün içerim

Der Mahzuni meyhaneci
Dünya sana da kalmaz
Al kadehi gel yanıma
Giden gün daha gelmez

Yıllar eskitti beni
Çöllere yitti beni
O diyardan bu diyar
Yaktı çürüttü beni

Doldur hemşerim
Soğmadan terim
Umurumda değil dünya
Her gün içerim (Zaman, 1997: 349)

⁶⁵¹ Şiir, Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

973. Zalımdan Bir Kurşun Yemiş Geliyor⁶⁵²

Hele bakın şu yiğidin göğsüne
Zalımdan bir kurşun yemiş geliyor
Al bayrağı tabutuna sarılmış
Bu toprak benimdir demiş geliyor

Kundakta yavrular diri yakılmış
Çoluk çocuk hendeklere dökülmüş
Gebe kadınlara süngü sokulmuş
Kıbrıs'ı bir duman almış geliyor

Bir papazın şerri, dünyayı sardı
Akdeniz'i kana, yaktı kavurdu
Kurtaran yok mu şu yavru yurdu
Bir Mustafa Kemâl doğmuş gelir

Ne güzel yakışmış bayrağın rengi
Bir vatan uğruna eylemiş cengi
Var m'ola dünyada Mehmet'in dengi
Mahzuni soyunu övmüş geliyor (Zaman, 1997: 176; Aktaş, 2002: 62-63)

974. Şimdi Yollarımı Anam Bekliyor⁶⁵³

Gel gidelim Maraş iline
Şimdi yollarımı anam bekliyor
Şahin olsam konsam senin koluna
Can kafesin hangi kuşu saklıyor (Yağız, 1976: 63)

⁶⁵² Mahzuni Şerif, albümünde şiirini seslendirmeden önce şunları söylemiştir: “Kıbrıs, Akdeniz ortak egemenliğinin acılarıyla kaplanmış bir çıban başıdır. Bu çıbanın olgunluğunda yüce Türk milletinin ciğerinden kopmuş azınlığı yatar. İşte barbar Rum ve Yunan âleminin bu yüce ruhlu azınlığa uyguladığı hayasızlık, tarihte olduğu gibi bugün de tekrarlanmıştır. İşinde gücünde, namusuyla imanı ile yaşayan köyler, topraklara ateşe verilir mi? İhtiyar mücahitler, gebe kadınlar, beşikte mamasıyla oynayan masum yavrular, süngülerle delik deşik edilip gömülür mü hendeklere? Uygar insanlık çağının en kutsal yapıtlarından biri olan basın mensubu esir edilir, gözleri bağlanır, kurşuna mı dizilir Yunan medeniyetinde? Ey kahpe millet Yunanlı! Öldürülür mü Adem Yavuz? Unutmayın ki biz gene İzmir’de gördüğünüz pala bıyıklı, gözü kanlı, göğsü kıllı Memed’in oğullarıyız oğlum!.. Siz de sizin güvendikleriniz de bizi yalnız İzmir’de değil Çanakkale’de de iyi hatırlarlar. Anlarsınız bunu... Bu millet, 40 milyon başıyla bir vücuttur. Ya var ya yok oluncaya kadar insan özgürlüğü uğruna tarihi görevini yapacaktır elbette!.. Selam, bayrağına sarılıp imanlara gömülen yüce Türk milletimin şehitlerine; selam onun ordusuna, komutanına, erine; selam bütün özgürlükçü, hürriyetçi insanoğluna ve de selam Karaoğlan’a!..”

⁶⁵³ Yağız, 1976’da tek dörtlük olarak yer almaktadır ve evlenmeden önce Suna’nın evinin önünde Suna’ya saziyle söylediği belirtilir.

975. Alamanya Sana Giden Gelmiyor⁶⁵⁴

Bizim Yemen ellerine benzedin⁶⁵⁵
Alamanya sana giden gelmiyor
Çok mu tatlı geldi el kapıları
Alamanya sana giden gelmiyor

Eli meli yoktur gerçi insanın
Garipler doludur hayının hanı
Uy be ikilik çıkası canın
Alamanya sana giden gelmiyor

Para gelmiş Mehmed'imden Eşe'ye
Çocuklar çekilmiş kalmış köşeye
Yavrular babasız nasıl yaşaya
Alamanya sana giden gelmiyor

Aman yıkılası oy kula kulluk
Gelinler ağladı türedi dulluk
Mahzuni der bütün sebep yoksulluk
Alamanya sana giden gelmiyor (Zaman, 1997: 358)

976. Hak Düşmanı Yobaz Vergi Vermiyor

Bir devlet vergisiz yaşar mı beyim
Hak düşmanı yobaz vergi vermiyor
Ne kesilir kıçı kırık memurdan
Fakat piç hilebaz vergi vermiyor

Fabrikayı ev gösteren Allahsız
Yatıp uyumakta edersiz ahsız
Nasıl da yediniz kansız silahsız
Kış patronu bu yaz vergi vermiyor

Manukyanlar kerhanede veliler
Namus mektebinde beklemeliler
Tüm vergi veriyor bütün deliler
Şu kaderi beyaz vergi vermiyor

⁶⁵⁴ Mahzuni Şerif, şiirini seslendirmeden önce albümde şunları ifade etmiştir:

“Keşke insanlar bir olsa
Barış bütün dünyaya hâkim olsa
İnsanlar kan diye bir şey bilmese
Gariplik, gurbetlik kalksa
Kapansa el kapıları
Tüm insanlar özgür olsa
Açlık olmasa, tüm insanlar doysa”

⁶⁵⁵ İlk iki dördlük, Mahzuni Şerif'in albümündeki seslendirmesinden alınmıştır.

Neler geldi geçti Mahzuni budur
Kimseye demedim günahım şudur
Vergi toplumun namus borcudur
Her nedense kurnaz vergi vermiyor (Çankaya ve Şerif ve 2002: 152)

977. Gücüm Şakama Yetiyor⁶⁵⁶

Ey erenler bu dünyada
Gücüm şakama yetiyor
Ne cumhur ne başkanına
Ne de bakana yetiyor

Ey münkir bana acıma
Gel derman olma sancıma
Ayak takıldı saçıma
Beynim tokenma yetiyor

Ateşsiz bacalar tütmez
Yolcu olmaz yola gitmez
Mahzuni'nin gücü yetmez
Elim yakama yetiyor (ÖK181)

978. Yem İstemez Dem İstiyor

Ak güvercin yem istiyor
Yem istemez dem istiyor
Bırakın gideyim dağlar
Ela gözlüm beni istiyor

Aman aman dağlar aman
Üzüm vermez bağlar aman
Ben o dosttan ayrı kalalı
İki gözüüm çağlar aman

Yorulduğum yolda oturdum
Felek vurdu ben getirdim
Kınamayın arkadaşlar
Ela gözlümü yitirdim

Hâlimden bilmiyor arif
Derdime var mıdır tarif
İçi yanık sazı dolu
Neylesin Mahzuni Şerif

Aman aman dağlar aman
Üzüm vermez bağlar aman
Ben o dosttan ayrılalı
İki gözüüm çağlar aman (ÖK2)

⁶⁵⁶ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1987 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK181) seslendirmiştir.

979. Deve Karıncaya Binmiş Geziyor

Bir gerçek yalanım vardır erenler
Deve karıncaya binmiş geziyor
Özüyle işiyle kirli kişiler
Halkın önünde Yunmuş geziyor

Bilenler bir gömlek biçsinler bana
Acep kim benzermiş zalim Mervan'a
Yiğitçe çıkmıştı halkın uğruna
Mahzuni hak ile yanmış geziyor (Zaman, 1997: 180-181; Aktaş, 2002: 79-80)

980. Anan Babana Benziyor⁶⁵⁷

Öyle bir zamana geldik
Anan babana benziyor
Bu çıbanı yakıp geldik
Gene çıbana benziyor

Denizde bir ada vardır
İnan ki çok ihtiyardır
Memleketim bana dardır
Neden yabana benziyor

Kimi baydır kimi madam
Rüzgâra dayanmaz bu adam
Rüyasında gezen adam
Dedim bu bana benziyor

Ebu Müslim'in seferi
Ya ötededir ya da beri
Baykuşların tüm haberi
Bizim Şaban'a benziyor

Sanma ki Mahzuni haklı
Tellerinde neler saklı
Padişahım yakışıklı
Biraz çobana benziyor (Zaman, 1997: 363)

981. Boş Boşuna Oruç Tutsam Olmuyor⁶⁵⁸

Âşığın meşrebi bayramı olmuyor
Boş boşuna oruç tutsam olmuyor
Bana yük ettiler aşkın belasın
Götürüp pazarda satsam olmuyor (Canım dostum)

(Bana bela oldu aşkımın yükü
Götürüp pazarda satsam olmuyor)

⁶⁵⁷ İki iki dize, Mahzuni Şerif'in albümde seslendirdiği hâlidir.

⁶⁵⁸ Şiir, kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırılan ses kaydından (ÖK361) alınmıştır.

Çok çakır dikene sümbül dediler
Kupkuru göllere bir göl dediler
Has bahçe içinde bülbül dediler
Artık karga gibi ötsem olmuyor

(Bir bahçe içinde bülbül dediler
Gayrı karga gibi ötsem olmuyor)

Mahzuni Şerif'im ağlayıp gülsem
Billah şaşırırım kendimi bilsem
Çıkıp bir pazarda bir tellal olsam
Acı soğan halı satsam olmuyor

(Çıkıp bir pazara bir tüccar olsam
Halıyı soğandan satsam olmuyor) (ÖK361)

982. Yaradan'ı İnkâr Etsem Olmuyor

Benim de canımı Allah yarattı
Yaradan'ı inkâr etsem olmuyor
Hiçbir varlık kendi kendin yaratmaz
Yaradan'ımı unutsam olmuyor

Yok sağ imiş yok sol imiş bilemem⁶⁵⁹
Ben kimseye eli bağlı kalamam
Dualı, divitli toprak olamam
Bilenin hakkını yutsam olmuyor

Mahzuni damlaydı bir sel ettiler
Seli coşa coşa bir göl ettiler
Bilmediğim bağda bülbül ettiler
Gayrı karga gibi ötsem olmuyor (Yağız, 1976: 155; Zaman, 1997: 155; Aktaş, 2002: 28)

983. Kocamış Titriyor, Eli Tutmuyor

Saçına ak düşmüş şu adaletin
Kocamış titriyor, eli tutmuyor
Hâkim romatizma olmuş belli ki
Masumlara karşı beli tutmuyor

Bize faydası yok yaban elinin
Sırma saçlısın başı kellinin
Selamlar getiren sabah yelinin
Doğru söylemeye dili tutmuyor

Baş verir bir yiğit ben varım dese
Adam olmak nasip değil herkese
Bir yosmayı gelin verdik meclise
Duvağı kan çıktı, teli tutmuyor

⁶⁵⁹ Aktaş, 2002: 28 ve Yağız, 1999: 115'te dize şu şekildedir: "Yok sağımış yok solumuş bilemem"

Demokrasi dal dal olmuş açıyor
Hakkı bilen yedi bucak kaçıyor
Bir Mahzuni vardı geldi geçiyor
Düzen taş değdi, teli tutmuyor (Zaman, 1997: 267)

984. Bülbül Konmuş Dem Tutuyor

Bu mezarın üzerinde mor mor ot bitmiş
Bülbül konmuş dem tutuyor (Dur dur dur yolcu...)
Dün sızlayan sarı teller yok yok yok gitmiş
Şimdi rüzgârlar ötüyor (Dur dur dur yolcu...)

Bir mezardır deyip geçme sor sor neyimiş
Her taşında dert bitiyor (Dur dur dur yolcu...)
Ecel ulu bir dağımış yok yok suyumuş
Nice gemiler batıyor (Dur dur dur yolcu...)

Yanmış ocak külü bitmiş vay vay dünyada
Bak işte duman tütüyor (Dur dur dur yolcu...)
Bir selam vermeden geçme vah vah ne fayda
Burda Mahzuni yatıyor (Dur dur dur yolcu...) (AK41)

985. Boş Yere Dört Duvar Beni Üzüyor

Kaldığıma yanmıyorum zindanda
Boş yere dört duvar beni üzüyor
Bırakın ki ben sılama varayım
İçimde sevgi var beni üzüyor

Bir düzen kurun ki aşkın üstüne
Cezalar binmesin gönül dostuna
Ayılar bürünmüş teke postuna
İşte böyle davar beni üzüyor

Mahzuni bilmezler nedendir derim
Bana benziyordu benim pederim
Ben dürüstten doğanları severim
Hıyar oğlu hıyar beni üzüyor (Çankaya, 1994: 70; Zaman, 1997: 504-505)

986. Bir Sözü Bin Söze Sakla Hele Dur

Gel gönül âleme sırrını deme
Bir sözü bin söze sakla hele dur
Her daim başında hayatın kışı
Felek ne gösterir bekle hele dur

Acele bir işe Şeytan karışır
Saburla oturan Hakk'a kavuşur
Felek bizim ile hemen savaşıır
Şimdilik gücünü ekle hele dur

Sinemde saplı zalim bıçağı
Nasihatçı olmuş halkın köçeğı
Gel Mahzuni soldurma bu çiçeğı
Şimdilik meyvesin kokla hele dur (Zaman, 1997: 217-218; Aktaş, 2002: 125)

987. Erkek Yolcu Kadın Yoldur

Ey erenler şu dünyada
Erkek yolcu, kadın yoldur
Ne zalim bir bahçe imiş
Erkek bülbül, kadın güldür

Güneş doğar sanma aşmaz
Gerçekler yurdundan sapmaz
Erkek boşuna çalışmaz
Erkek arı, kadın baldır

Boşuna mı rest çektim
Boşuna mı boyun büktüm
Bir bahçeye fidan diktim
Erkek fidan, kadın daldır

Ben nereden oldum âşık
Neden işlerim dolaşık
Elektrik olmuş ışık
Erkek lamba, kadın pildir

Mahzuni Şerif'im harap
Şu âleme olmuş turap
Gel bizleri koru Yarap
Bilmem ki bu nasıl haldır (Çankaya, 1994: 37; Zaman, 1997: 216-217; Aktaş, 2002: 124-125)

988. Bu Milletın Efendisi Bu mudur O mudur

Öküzüyle bir arada keyf çatan
Bu milletin efendisi bu mudur, o mudur
Bir miras döşekte dördü bir yatan
Bu milletin efendisi bu mudur, o mudur
(Oy oy yalancılar, uyuyanlar hey...)

Tepeden tırnağa yırtık bir çarık
Topuklar delinmiş tabanlar yarık
Yaylanın yiğidi göğsü kabarık
Bu milletin efendisi bu mudur, o mudur
(Yoksa gelin bakın yalancılar, oy dünya oy)

Yıllardır bir yırtık aba bürünür
Ortalıkta sürüm sürüm sürünür
Yırtık mintanından göğsü görünür
Bu milletin efendisi bu mudur, o mudur

(Bilin bunu yalancılar, sahtekârlar oy)
Tahsildar jandarma ölmez kocası
Bir hükümdar eğitmeni hocası
Kömür bilmez tezек kokar bacası
Bu milletin efendisi bu mudur, o mudur
(Gelin bakın oy oy yalancılar oy)

Acı söz kalbine mermi bir fişek
Altına serdiği hasır bir döşek
Askerde ofiste(?) askerde eşek
Bu milletin efendisi bu mudur
(Oy oy oy oy yalancılar oy)

Gönülde serseri, dilde efendi
Değirmen döner mi yıkılsa bendi
Dalga geçer ama efendi kendi
Bu milletin efendisi bu mudur, o mudur
(Oy oy oy yalancılar oy) (ÖK97)

989. Durmayın Bakın Ne Olur

Ezilenle birleşelim
Durmayın bakın ne olur
Bizi ezenlere selam
Vermeyin bakın ne olur

Şöyle bir ay et yemeyin
İşe gideyiz demeyin
Kasap bakkal ellemeyin
Sormayın bakın ne olur

Hamallar atsın yükünü
Onlar götürsün tekini
Tarlada kalsın ekini
Dermeyin bakın ne olur

Dost Mahzuni cav cav etmez
Onlar gibi hav hav etmez
İnsan dili hav hav etmez
Ürmüyen bakın ne olur (AK42)

990. Sensiz Yazın Tadı M'olur

Kırvem bu yıl bu dağlarda
Sensiz yazın tadı m'olur
Selamın niye kesildi
Bir selamın adı m'olur
Kırvem aman, ne de çabuk bitti zaman
Aman aman ey

Can içinde can içinde
Can ölür zaman içinde
Böyle kader olmaz olsun
Hüseyin'im kan içinde⁶⁶⁰
Kırvem aman, ne çabuk tükendi zaman
Aman aman ey

Varsam gitsem Erzincan'a
Hüseyin'im gelmiş m'ola⁶⁶¹
Der Mahzuni şu ovada⁶⁶²
Böyle yiğit ölmüş m'ola

Kırvem aman, ne çabuk tükendi zaman
Aman aman ey (Zaman, 1997: 475-476; <https://www.antoloji.com/kırvem-bu-yil-bu-daglarda-siiri/?siralama=p>, 28.03.2020, 19.00'da alınmıştır.)

991. Girmeden Tadı mı Olur

Erenler dost meclisine
Girmeden tadı mı olur
Erenlerin sefasını
Sürmeden tadı mı olur

Ben aşk ile buldum ilim
Vallahi söylerim bunu
Muhabbetten kini kiri
Sürmeden tadı mı olur

Duvarcılar duvar yapar
Yapamazsa duvar sapar
İnsan sevdiğine tapar
Görmeden tadı mı olur

Mahzuni dertliler beği
Sev sevmeyi kötü iyi
Bir avcı güzel geyiği
Vurmadan tadı mı olur (Aktaş, 2002: 230)

⁶⁶⁰ Zaman, 1997: 480'de dize şu şekildedir: "Bir sevdiğim kan içinde" Görüldüğü üzere kitapta farklı yazım söz konusu iken çalışmamızda herkes tarafından bilinen hâli olan plak ve kasetteki şeklini baz aldık.

⁶⁶¹ Zaman, 1997. 476'da dize şu şekildedir: "Bir sevgilim gelmiş mi ola" (aman oy)

⁶⁶² Zaman, 1997: 476'da dize şu şekildedir: "Der Mahzuni şu dağlarda" (aman oy)

992. İkrara İhanet Etmiş Gözleri Nalan Olur⁶⁶³

Bir âdemin can evinde Hubbu Haydar yok ise
İkrara ihanet etmiş gözleri nalan olur
Muhabbet menzilinde hüsnü didar ok ise
O âdemin her mecliste sözleri yalan olur

Cehaletten hırka giymiş hazrete ermiş gezer
Hayalet bağına varıp gönlünü vermiş gezer
Takmış gölük torbasını göğsünü germiş gezer
Bilemez ki elmas taksa gene de hayvan olur

Kısmeti Hak'tan gelenin kimliğini kim bilir
Gül koklatsan hergeleye kokusunu yem bilir
Sevdayı bilmeyen softa şeytanüraccim bilir
Aşkına Şeytan'ı katar sonunda şeytan olur

Girdab-ı sevdaya düşmüş böyle döner Mahzuni
Amansız bir karanlık yanar döner söner Mahzuni
Eski dostlardan bir himmet sınar dener Mahzuni
Bilemez ki Hak varlığı gene de Hak'tan olur (Öztunç, 2017: 117-118)

993. Şu Dağlarda Orman Ne Zaman Olur

Derlerdi ki Allah böyle yaratmış
Şu dağlarda orman ne zaman olur
Seneler geçmiş de hasta bir millet
Bilmem buna derman ne zaman olur

Gelen giden insanoğlun aldatır
Elinde var ise fikrini yetir
Çalış terin ile bostanı bitir
Bilmem bağı bostan ne zaman olur

Çile çekmek Mahzuni'ye yaradı
Kel başımı koca tarak taradı
Dakika başına Mervan türedi
Bilmem Şahı Merdan ne zaman olur (Yağız, 1999: 58)

⁶⁶³ Öztunç, 2017: 117'de bu şiirin hikâyesi şu şekildedir: Mahzuni Şerif, 1999'da son kez Berçenek'e gider. Köylüleri ona karşı ilgisiz kalır ve Mahzuni üzülür. Sitemini amcasına yazdığı mektup ve bu şiirle dile getirir.

994. Bilmem Bize Bahar Ne Zaman Olur

Dökülmüş laleler mevsim gelmiyor⁶⁶⁴

Bilmem bize bahar ne zaman olur (oğul)

İnliyor ciğerim sızlar yüreğim

Bilmem bana derman ne zaman olur (oğul)

(Yandım oğul oğul, öldüm oğul)

Yine benim gönlüm dağı dumandır (oğul, yandım oğul))

İndim aşağıya çayır çimendir (oğul)

(Ah) İnsan bir yolcudur dünya bir handır (oğul oğul)

Ne gelen eğlenir ne giden gelir (oğul oğul)

(Yandım oğul oğul

Öldüm oğul oğul)

Benim kimselere yoktur nazarım

Kendi kitabımdan kendim yazarım (oğul)

İssız dağ kazın mezarım

Belki dostum geçer bana can gelir (oğul oğul)

(Yandım oğul oğul

Öldüm oğul oğul

Yandım oğul oğul)

Kime ne söylesem döndüm deliye

Hâlîm arz edeyim gerçek veliye (oğul oğul oğul)

Mahzuni çağırrsa bile Ali'ye

Her dakkada bana bir Mervan gelir

(Her zaman da binbir Mervan gelir, oğul oğul)

(Yandım oğul oğul

Öldüm oğul oğul

Yandım oğul oğul...) (ÖK135, ÖK204)

⁶⁶⁴ Mahzuni Şerif, bir muhabbetteki ses kaydında (ÖK203) Kul Ahmet'in aşağıdaki şiirini (uzun hava) seslendirmiştir. Başka bir muhabbetteki ses kaydında da (ÖK135 ve ÖK204) Kul Ahmet'in şiirinin ezgisiyle şiirin sözlerini değiştirerek -bazı dizeleri aynı- kendi şiirini (uzun hava) seslendirmiştir.

“Ermedim daha murada daha genciken / Bilmem giden ömür ne zaman gelir (oğul oğul)

Şu dünyada bir insanım deli iken /Bilmem giden ömür ne zaman gelir (oğul oğul)

(Yandım oğul, öldüm oğul)

Yârdan ayrıralı hayli zamandır / İçerimde dönen derttir hicrandır (oğul oğul)

İnsan bir yolcudur dünya bir handır /Ne gelen eğlenir ne giden gelir (oğul oğul)

(öldüm oğul oğul)

Garip Kul Ahmet'im ağlar gezerim / Kendi kitabımdan okur yazarım

İssız dağ üstüne kazın mezarım / Belki dostum gelir bana can gelir

(Yandım oğul, öldüm oğul)”

995. Bayram Olur Seyran Olur

İki gönül bir olunca⁶⁶⁵
Bayram olur seyran olur
Bir dost bir dosta gelince⁶⁶⁶
Bayram olur seyran olur
O dost dosta kurban olur

Aktı kanım ılık ılık
Biz yalancı kör değilik
Aradan kalksa ikilik
Bayram olur seyran olur
Barış olur dostluk olur⁶⁶⁷

Bu yol böyle gide gide⁶⁶⁸
Yerimiz yoktur dünyada
Kalksa bir gün hoca, dede
Bayram olur, seyran olur

Aktı kanım ince ince
Yanarım dost görmeyince
Bir gün Mahzuni ölünce
Bayram olur seyran olur
(Savaş bitse barış olur) (Yağız, 1976: 204; Çankaya, 1994: 29; Zaman, 1997: 131;
Aktaş, 2002: 103; ÖK52)

996. Ağustosta Duman Olur Kar Olur

Nurhak Dağı seni yüce başında
Ağustosta duman olur kar olur
Meri keklik kayaların başında
Öter dertli dertli intizar olur

Hanı benim ince boylu Sinan'ım
Yüreğime ateş düştü yanarım
Kaçak yiyen dağlar sizi kınarım
Bundan sonra dönmek bize nar olur

Der Mahzuni fermanımız yazılır
Mezarımız yüce dağa yazılır
Elbet düzen böyle gitmez yıkılır
Köklü fidan kesildikçe var olur (<https://www.youtube.com/watch?v=8W3pXytiwrs>,
01.07.2021, 17.50'de alınmıştır.)

⁶⁶⁵ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

⁶⁶⁶ Yağız, 1976: 204'te dize şu şekildedir: "İki gönül bir sevince" Nakarat dizesi ise "Bir dost dosta kurban olur" şeklinde yer almaktadır.

⁶⁶⁷ Çankaya, 1994: 29'da bu dizeler yoktur.

⁶⁶⁸ Bu dörtlük sadece ÖK52'yer almaktadır.

997. Doğudan Batıya Kavgalar Olur

Dostlar Şurda birkaç yılın içinde
Doğudan batıya kavgalar olur
Bu benim görüşüm benim tahminim
On yaşlı yiğitte sevdalar (kavgalar) olur

Matematik girer girmez Asya'ya
Bizim pirinç okul açar Tosya'ya
Amerika çok yağ satar Rusya'ya
Bir bölü üç diye faydalar olur

Mahzuni seçmedik paşayı beyi
Bölüşmek isteriz hey can bilmem ki neyi
Eğer öldürürse işçi işçiyi
Zannetmem bu işten faydalar olur (<https://www.youtube.com/watch?v=xaRkwux4SP4>,
18.12.2021, 01.53'te alınmıştır.)

998. Altın Olsa Kapısı Zor Olur⁶⁶⁹

Üç günlük dünyada bir adamlık ömür
Altın olsa kapısı zor olur
Mazlumun kanını yiyip içenler
Gün gelince sürünür de kör olur

Birleşen arılar yılanı boğar
Balın peteğinden akrebi kovar
Anadan bir yiğit bir defa doğar
Her yiğidin özü sözü bir olur

Mahzuni bir şahin uçtu kolumdan
Uçtu gitti Elbistan'ın solundan
İnsan sevgisinden Hakk'ın yolundan
Bundan geri dönmek bana kir olur (Zaman, 1997: 152; Aktaş, 2002: 20; ÖK78)

999. Evvel Ayak Olur Sonra Baş Olur

Size derim vücudunu sevenler
Evvel ayak olur sonra baş olur
Bir cemâlin elbet gülü sümbülü
Gözü yapılır da sonra baş olur

Dünya yürümez ki böyle tımarla
Evler yapılmaz ki kolay imarla
Balık balık ile himar himarla
İnsan insan ile arkadaş olur

⁶⁶⁹ Şiir, Mahzuni Şerif'in 1976 yılında Köln Radyosu'ndaki (ÖK78) seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.
1126

Dostun sunduğuna dolu der isek
Dostun gittiğine yolu der isek
Bütün insanlara veli der isek
Elbet Ali olur, bir Bektaş olur

Der Mahzuni kurtul böyle cinlikten
Çok zeminlik çıkar az zeminlikten
Vallahi billahi senlik benlikten
Korkarım dünyada çok savaş olur (Zaman, 1997: 170; Aktaş, 2002: 40)

1000. Her Sineği de Bir Alıcı Kurt Olur

Maraş halkı da yana yana örd olur⁶⁷⁰
Her sineği de bir alıcı kurt olur
Ben gidersem yüreğine dert olur
Gardaş kalk gidelim sılaya doğru

(Anama doğru babama doğru
Yoldaş kalk gidelim canana doğru)

Maraş halkı da yana yana örd olsun
Her sineği bir alıcı kurt olsun
Böyle memlekete düşmanım varsın
Sıla da bir gurbet el de bir bana

(Yavru bir bana gardaş bir bana)

Anam tüfeğini de direğe asar
Bacım tabancanı da bağrına basar
Anaya bacıya gardaş mı küser
Kalk gardaş gidelim sılaya doğru

(Anama doğru Suna'ma doğru
Kalk gardaş gidelim de canana doğru)

Gardaş o dağlarda dağların mı var
Ah çekip ardından ağların mı var
Sanki mor çubuklu bağların mı var
Sıla da bir gurbet el de bir bana

(Gardaş bir bana canım bir bana
Sıla da bir gurbet el de bir bana) (<https://www.antoloji.com/maras-halki-canana-dogru-siiri/?siralama=p>, 28.03.2020, 17.32'de alınmıştır.)

⁶⁷⁰ Mahzuni Şerif, bu dizinin son iki kelimesini “örd olur” diye okurken plak ve kitaplarda bu iki kelime “ön olur” şeklinde geçmektedir.

1001. Bilirsin Her Derde Derman Bulunur

Boşuna üzülme divane gönlüm
Bilirsin her derde derman bulunur
Madem başımızda bu zalim zulüm
Elbet bir gün Şahı Merdan bulur

Nice hayvan gördüm sırtı altınlı
Neden adam adamlara çok kinli
Cübbeliler çıktı perili cinli
Elifi anlayan Kur'an bulur

Ağlama Mahzuni kara gün geçer
Kapıyı kitleyen bir gün de açar
Bir âşık görmedim olmasın naçar
Her Hüseyin'e bir de Mervan bulunur (Yağız, 1976: 127)

1002. Ne Kapısı Ne de Tokası Yoktur

Cennet çevresinde sur çevrilmedi
Ne kapısı ne de tokası yoktur
Kullar senedini dünyada alır
O Sırat'ın iki yakası yoktur

Dünya yokken boşluk ise kâinat
Boşluklar kimlere ederdi biat
Gerçi beni sevmez ama şeriat
Gel gör ki bilimin şakası yoktur

Gene Tanrı varsa Tanrı'dan önce
Bu hesabı nasıl tuttun gönlünce
Bir varlık kendini yapar mı sence
Zamanın boş yere akası yoktur

Mahzuni nedense şükür biter mi
Cenabı Mevla'ya zikir biter mi
Sen başlar kesersin fikir biter mi
Gönlümün gerçekten çıkası yoktur (Çankaya ve Şerif, 2002: 117)

1003. Bu Gece Yatası Yoktur

Benim divane gönlümün
Bu gece yatası yoktur
Âdem'in mayası çamur
Demek ki atası yoktur

Madem bizi Hak yaratmış
Yaratıp tadından tatmış
Ya neden ateşe atmış
Hayret ki hatası yoktur

Her avcı yorulur avda
Her demir dövülür tavda
Ölçü tutmaz ulu sevda
Bu işin notası yoktur

Dost Mahzuni kurgu kurduk
Eski geldik yeni durduk
Taze bir güneş doğurduk
Sanırım batası yoktur (Çankaya ve Şerif, 2002: 87)

1004. Mezhep Gibi Pirim Yoktur

Çok şükür ki bir insanım
Mezhep gibi pirim yoktur
Dört Kitap'a saygılıyım
Birinden haberim yoktur
Veli Hoca Veli Hoca

Benim Hakk'a bağlı özüm
Kıblem dört taraftır gözüm
Hoca kılmasın namazım
Ahirette yerim yoktur
Veli Hoca Veli Hoca

Can bir güvercindir gelir
Gider geldiğini bulur
Beni veren geri alır
Benim bunda karım yoktur
Veli Hoca Veli Hoca

Mahzuni Şerif kör idi
Adı yolcuydu yürüdü
Zaten kemiğim çürüdü
Yüzülecek derim yoktur
Veli Hoca Veli Hoca (Zaman, 1997: 118-119)

1005. Ufak Ufak Çök Yanıma Gel Otur

Üşüdün mü yoksa benim ceylanım
Ufak ufak çök yanıma gel otur
Dünyada varlığım canım da canım
Isıt beni gir kanıma gel otur

Beni terk etmeyen gönül merdimsin
Göz açınca ilk dediğim ferdimsin
Senden vazgeçemem benim derdimsin
Göğsüm de ki hicranıma gel otur

Sen benim sırrımı bilince erdin
Tek duvardan saray olur mu derdin
Derya, Ali, Seyda, Yetiş'i verdim
Yalan isem gir kanıma gel otur

Mahzuni yıllarım geçiyor hani
Mevla nasip etmiş demek ki seni
Ancak ben gidince anlarsın beni
İkrarıma imanıma gel otur (Çankaya ve Şerif, 2002:151)

1006. Son Geminin Demir Aldığı Gündür

İki bin on üçün bir bahar ayı
Son geminin demir aldığı gündür
Bir uzun mazinin renkleri içinde
Artık çok geride kaldığı gündür

Son perdesi ömür denen köçeğin
Oynar iken ip kestiği bıçağın
Nesil çok zor gelen bir tek çiçeğin
Amansız imkânsız solduğu gündür

Öyle bir olay ki kaç bin nedenli
Görünmez pençeli gizli bedenli
Ufukta görünen beyaz yelkenli
Gelmek şartıyla daldığı gündür

Kudurmuş dünyanın dökülen kını
Çalkalayıp durur bahrin dibini
Hak Mahzuni denen ak güvercini
Gayrı sonsuzlara sakladığı gündür (Çankaya ve Şerif, 2002: 53)

1007. Ağaçlar Derdimi Yazar Görünür

Hıçkırı hıçkırı dönüp ağlasam
Ağaçlar derdimi yazar görünür
Bir gönüle birkaç güzel bağlasam
Başımın belasını kızartır görünür

Bir iş şûrasına müracât etsem
Nefti nebatıma hardalı katsam
Mağduren cihanda imanını satsam
Önde binbir çeşit Pazar görünür

Tebberru edilmez çoktur günahım
Tecessüsüm nedir kalbimde ahım
Tetris dedim teczi ettim Allah'ım
Cürmüm layıkıma Sezar görünür

Dibi görünmeyen kuyu derindir
İçimin alevi dışa serindir
Dünyanın yapısı erenlerindir
Uzatsa tekmeyi bozar görünür

İltifat mı gördüm azmi ramandan
Köprü iken geçtik ahi zamandan
Seyret bir fakri çayır çimenden
Cevizin dalında tozar görünür

Mahzuni Şerif annem yoktur babam kim
Elbet bunu yapan Rahmanı Rahim
Bakkalım olursa sevgimiz kaim
Bizim üstümüze nazar görünür (Ertekin, 2021a: 124)

1008. Gene Yolumuzda Gurbet Görünür

Kara gözlüm nisan ayı gelince
Gene yolumuzda gurbet görünür
Akar gözlerimden inceden ince
Kanlı yaş ellere şerbet görünür⁶⁷¹

Döğünüp ağlama gülüm boş yere⁶⁷²
Biz nere şad olup gülmemiz nere⁶⁷³
Var diye dillere düştük bir kere⁶⁷⁴
Yokluğum zalıma servet görünür

Ömrümün üstünde yıllar yol oldu⁶⁷⁵
Sayılı gün daraldı da daraldı
Eyub'un çilesi geride kaldı
Mahzuni hoş görür berbat görünür (Çankaya, 1994: 59; Zaman, 1997: 323-324, 375;
Aktaş, 2002: 200)

1009. Bezenmiş Bulutu Önü Görünür

Başı darlı darlı dumanlı dağlar
Bezenmiş bulutu önü görünür
Dağlar ne kadar da yüksek efendim
Bütün yükseklerin yolu görünür

⁶⁷¹ Zaman, 1997: 375'te şu şekildedir: "Gamlı yaş ellere şerbet görünür"

⁶⁷² Zaman, 1997: 375'te şu şekildedir: "Gözünü bağlamış gülüm boş yere"

⁶⁷³ Zaman, 1997: 324'te dize "Biz nere şadolup gülmek nere" şeklinde iken Zaman, 1997: 375'te "Bize de şad olur eğlenmek nere" şeklindedir.

⁶⁷⁴ Zaman, 1997: 375'te şu şekildedir: "Vadeyi bizlere düştük bir kere"

⁶⁷⁵ Zaman, 1997: 375'te şu şekildedir: "Ömrümün üstünde yıllar yol aldı"

Dağlar ne kadar yüksek olsa bile
Yükseğin başında yolu görünür
Dağlar nasıl ulu olsa efendim
Gene yollar geçer ulu görünür

Dünyada ikilik (...) ⁶⁷⁶
(...) (ÖK348)

1010. Dışarıda Rezalete Bürünür

Muhabbete ermiş gibi görünür
Dışarıda rezalete bürünür
Nefis için her kapıda sürünür
Hakk mı kinli dede hocaya

Bismillah dildedir, cismi Hakk hani
Tanrı bulunur mu gezen cihanı
Eğer gönüldeyse âdemi tanı
Kötü ismi koyma gence kocaya

Kâbe bir şehir ki uzak diyardır
Hedef bina ise tevaf zarardır
Menzil Muhammet'se her yerde vardır
Muhammet hazır gerçek hocaya

Peygamber öldüyse şefaata olmaz
Bildığım Muhammet yere gömülmez
Ölü bilinenden mürüvvet gelmez
Bunun için hor bakarlar Naci'ye

Mahzuni Şerif'im ezel ezeli
Döktüm sanki bağlar gibi gazeli
Sevme sakın riyalanmış güzeli
Gâh indirir gâh çıkarır yüceye (Ertekin, 2021a: 234-235)

1011. Kemiklerim Düşer Çürür ⁶⁷⁷

Mezarımı otlar bürür
Kemiklerim düşer çürür
Kahrolası yalan dünya
Kervan yüyür itler ürür

Aman aman aman aman
Geçti günler geçti zaman
Azrail gel sevabıma
Pencerem dar ayrı aman (ÖK102)

⁶⁷⁶ Ses kaydında (ÖK348) Mahzuni Şerif şiiri seslendirirken bu kısımda kesilme ve kapanma olmuştur bu nedenle şiirin mahlas bölümü yoktur. Şiirin Mahzuni Şerif'e ait olup olmadığı belli değildir.

⁶⁷⁷ Ses kaydında şiirin iki dördlüğü bulunmaktadır. Ses kaydının kesilmesinden dolayı şiirin mahlas bölümü olmadığı için şiirin Mahzuni Şerif'e ait olup olmadığı net değildir.

1012. Merhamet Kıl Birisinden Duy Götür

Selam saldım Ankara'ya gitmedi
Merhamet kıl birisinden duy götür
Amerika bizden kurban istemiş
Kes başımı ciğerimden pay götür

A güzelim incinmesin Çankaya
Bizi toptan götür yatır bankaya
Her şeyimiz helal Amerika'ya
Topla bizi götür yatır bankaya

Terse döndü şu feleğin motoru
Yaman teper Avrupa'nın katırı
Kırılmasın kalbinizin hatırı
Bir milleti bir çuvala koy götür

Ah güzelim üzülmesin Çankaya
Topla bizi götür yatır bankaya
Biz hepimiz helaliz Amerika'ya
Topla bizi götür yatır bankaya

Doğru giden tüm işleri sollarken
Açık açık vurguncuyu kollarken
Bizi toptan ahirete yollarken
Tıka basa ye de bizi doy götür

Ah canım bozulmasın Çankaya
Topla bizi getir yatır bankaya
Bizi toptan götür yatır bankaya
Biz tümümüz helaliz Amerika'ya

Mahzuni bu yollar haktan ıradı
Bak kimin kazancı kime yaradı
Beş yıl evvel çiftçideki türedi
Bin kat oldu tummanını soy götür

Ah güzelim üzülmesin Çankaya
Bizi toptan götür yatır bankaya
Helal olsun varlığımız Amerika'ya
Topla bizi getir yatır bankaya (Zaman, 1997: 464-465)

1013. Bülbülü Dinlemek Sabaha Mahsus⁶⁷⁸

Ötme horoz ötme, bülbül değilsin
Bülbülü dinlemek sabaha mahsus
Küllüğe benzemez Erciyes dağı
Yaraları sarmak cerraha mahsus

⁶⁷⁸ Alan çalışmasında kaynak kişi Mehmet Turan, Mahzuni'nin bu şiiri MHP'li Turgut Sunalp'ı eleştirmek için yazdığını o zamanlar MHP'nin simgesinin horoz olmasından dolayı şiirde "horoz" diye hitap ettiğini söylemiştir.

Gülüm horoz niye dertsiz ötersin
Çok bacadan duman olur tütersin
Rüyalarda nice aslan yutarsın
Can vermek can almak Allah'a mahsus

Gülüm horoz Hakk'a nasıl küsülür
Yüce dağ başında güzel esilir
Erken öten Horoz'un başı kesilir
Can vermek can almak Allah'a mahsus

Gülme horoz kör değilse Mahzuni
Senin gibi hür geldiyse Mahzuni
Gelinlikte bir geldiyse Mahzuni
Belki de gelmeyecek bir daha Mahzuni (Zaman, 1997: 373)

1014. Gam Çekmeden Yatılmıyor Arkadaş

Namus külfet oldu namussuzlara
Gam çekmeden yatılmıyor arkadaş
Bizde sabır yığıldıkça yığıldı
Bir pazarda satılmıyor arkadaş

Dışa dönük değil gönül çilesi
Bitmek bilmez hilebazın hilesi
Yiyip yiyip çatlayarak ölesi
Yakamızdan atılmıyor arkadaş
Herifçoğlu dek durmuyor ne dersin
Şu günlerde sebep yok ki gebersin
Kader kuşu bir kez uçmayıversin
Kolay kolay tutulmuyor arkadaş

Mahzuni sen misin halkın hamisi
Bırak yesin it Ömer'in samisi
Şerefsizin sözde namus gemisi
Bat demekle batılmıyor arkadaş (Çankaya ve Şerif, 2002: 75)

1015. Medine'de Muhammet'le Başlamış

Allah ismi Arapçaya gelmeden
Medine'de Muhammet'le başlamış
Tarih bilimciler bunu çok bilir
Böyle şeyler vahametle başlamış

Süleyman Çelebi bir övgü atmış
Hak, Nebi'yi dört meleklerle yaratmış
Ya niçin Peygamber mal alıp satmış
Güzellikler cehaletle başlamış

Bir çocuk anada doğduğu zaman
Niye kırk yıl bilinmedi vay aman
O zaman dinimiz şamandı şaman
Kılıç zoru rezaletle başlamış

Hazreti Ali'nin (Abraham) adı
Babası Hazer'di bilmez her cadı
İncir der ki kurban olan İsa'ydı
Kur'an ayrı bir ayette başlamış

Kur'an İsmail'dir Kur'an'da yani
Dört Kitap'ın dördü hak idi hani
Kim için gözünden vurdu Şeytan'ı
Halil Nebi metanetle başlamış

Hak buyurdu Cebrail'le Nebi'ye
Senden evvel gelenlere uy diye
İncil ile Kur'an tezattır niye
Kurban işi garabetle başlamış

Suruç dedikleri Urfa kazası
Hazreti Halil'in büyük amcası
Şimdi bildiğiniz Nemrut Yayları
Samilere esaretle başlamış

Dört Kitap okudum şüphem bitmedi
Hak sevdası yüreğimden gitmedi
Kulağım yanlışı hiç işitmedi
Mahzunilik cesaretle başlamış (Çankaya ve Şerif, 2002: 125-126)

1016. Geçen Gün Bir Daha Doğmazımış

Durma gönül durma ahu permanda⁶⁷⁹
Geçen gün bir daha doğmazımış
Irmaklar değişir damlalar yağmaz
Deryalar kabına sığmazımış

Kadrini bilmeze verme lokmayı
Öğrenir de gelir başa kakmayı
Bulutlar bellerse hatır yıkmayı⁶⁸⁰
Kuru çölde yağmur yağmazımış

⁶⁷⁹ Bu dizedeki son iki sözcük; Zaman, 1997: 420'de "ahu peymanda"; Aktaş, 2002: 164'te "ahu permanda" şeklindedir. Mahzuni Şerif, şiiri yazarken ahüfigan sözcüğünü ahu perman şeklinde değiştirmiş olabilir.

⁶⁸⁰ Zaman, 1997: 420'de dize şu şekildedir: "Bulutlar bellerse hatır kırmayı"

Mahzuni feryadını kim anlar⁶⁸¹
Geçti artık anlayacak zamanlar
Bir tufanda göle düşen insanlar
Damlalara boyun eğmezmiş (Zaman, 1997: 420; Aktaş, 2002: 164)

1017. Poyrazın Kanadı Çama Takılmış⁶⁸²

Bugün On Kasım'dır bir dağ yıkılmış
Poyrazın kanadı çama takılmış
Gayrı Hakk'a tapmak başa kakılmış
Saraya ser olmuş dağdaki meşe

Hayal göklerimden uçuyor manaz
Demedim ki bu el bize yaramaz
Harmanım danesiz bu nasıl tınaz
Bakılmaz pazarda üç ile beşe

Derim ki Cevri'ye nasıl darılsam
Varsam gitsem dost boynuna sarılsam
Emler çeke çeke düşsem yorulsam
Zaptiyeler halay çeker peş peşe

Der Mahzuni bizim bağ ile bostan
Ellerim yanımda ayrırım dosttan
Bir yanım Horasan bir yanım Elbistan
Gücüm mü kaldı ki yetsin kalleşe (Öztunç, 2017: 88)

1018. Diri Diri Adam Yemek Nasılmış

Dört kediyi tuttuk koyduk torbaya
Diri diri adam yemek nasılmış
Dördünün de Allah belasını vermiş
Her aslana fare demek nasılmış

Böyle civcivleri yedi kusarak
Bir kenarda bıyık burup susarak
Kalbimizin ortasına basarak
Dört ayağı kan eylemek nasılmış

Biri bakar anahtarın divinden
Biri farksız Kaf Dağı'nın devinden
Heç geçilmez boz köpeğin tavından

(Heç geçilmez boş sineğin kafından)
Olanaksız gara giymek nasılmış

⁶⁸¹ Zaman, 1997: 420'de dize şu şekildedir: "Mahzuni feryadım söyler kim anlar"

⁶⁸² Öztunç, 2017: 87-88'de Mahzuni Şerif'in Cevri Baba'ya yazdığı mektupta Atatürk için yazdığı şiir olarak yer almaktadır.

Mahzuni der keyfimize maşallah
Sizin sayenizde yemini billah
Kapan sağlam ise ezer inşallah

(Tuzak sağlam ise ezer inşallah)
Siz de görün boyun eğmek nasılmış (AK43)

1019. Faizi Erdi Ödedim Faizi Cananımış

Azm ile bir can borç eyledim canların tüccarına⁶⁸³
Faizi erdi ödedim faizi cananımış (Hü hü Ya Ali hü hü Ya Veli)
Erem dedim eremedim Âdem'in esrarına
Hâli Hak'tan ayrı kişi dil bilen hayvanımış

Ben derdim ki sitem çekmek boş ömüre delildir
Meğer sitem çekmek er kişiye delili buhranmış (Hü hü Ya Ali hü hü Ya Veli)
Bilmezdim ki şu dünyada her şey lütfü celildir
Her nereye nazar kıldım mevcudu sübhanımış

Ben güler dururdum neden çölün Mecnunlarına
Dad-ı leyla için çöller tahtı Süleyman'ımış (Hü hü Ya Ali hü hü Ya Veli)
Erem dedim eremedim Âdem'in esrarına
Kendini okuyan kişi bir "ümmül Kur'an" ımış

Ey Mahzuni kan kalesin yık da tarümar eyle⁶⁸⁴
Tahammül bir Zülfükar'dır kullanan Merdan'ımış (Hü hü Ya Ali hü hü Ya Veli)
Eğer goncayı seversen durma ahuzar eyle
Goncayı gonca eyleyen bülbül-ü efganımış (Yağız, 1976: 167; Aktaş, 2002: 13-14;
ÖK41; ÖK175; ÖK184)

1020. Dağlar Girmiş Aralanmış

Güvendiğim dost köyüne
Dağlar girmiş aralanmış
Alkanı akmış tüyüne⁶⁸⁵
Telli Turna'm yaralanmış

Güller ekmiş gözyaşına⁶⁸⁶
Dikenler dolmuş başına⁶⁸⁷
Bir kuru mezar taşına
İki satır sıralanmış

⁶⁸³ Yağız, 1976: 167'de şiirin kurgulanışı ve sözleri çoğunlukla farklıdır. Düzensiz yazılmış şiir örneği gibidir. Aktaş, 2002: 13-14'teki ve Mahzuni Şerif'in ses kaydında seslendirdiği hâlini baz aldık.

⁶⁸⁴ Mahzuni Şerif, albümünde bu dize için şu açıklamayı söyler: Kan kalesi zaten vücut kalesidir, onu yıkanlar nefsinin öldürenlerdir."

⁶⁸⁵ Zaman, 1997: 377'de "Al kanı akmış yüzüne" şeklinde iken Zaman, 1997: 434'te "Al kanı akmış yüzüne" şeklindedir.

⁶⁸⁶ Zaman, 1997: 378'de "Güller dolmuş göz yaşına" şeklinde iken Zaman, 1997: 434'te "Güller esmiş göz yaşına" şeklindedir.

⁶⁸⁷ Zaman, 1997: 378'de şu şekildedir: "Dikenler konmuş başına"

Dertli dertli bakar düne
İçin döker bugüne⁶⁸⁸
Yıldırım düşmüş gönlüne
Parça parça paralanmış

Her gelen geçersin burdan⁶⁸⁹
Ervahı olsa da nurdan⁶⁹⁰
Mahzuni fitne fücürdan⁶⁹¹
Beyaz bahtı karalanmış (Zaman, 1997: 322-323, 377-378; 434; Aktaş, 2002: 198)

1021. Tanımadım Ay Buluda Saklanmış

Buğlu gözlerinde keder yüzüyor
Tanımadım Ay buluda saklanmış
Gönül kuşun şimdi nerde geziyor
Korkarım ki bir çalıda saklanmış

Ahu gözlerine sürme sürmemiş
Sülün bakışından fire vermemiş
Anlaşılan avcı yüzü görmemiş
Binboğa'da Tahtalı'da saklanmış

Der Mahzuni geçti bahar zamanı
Ayrılıktır yamanların yamanı
Şu benim başımın koyu dumanı
Erciyes'te Yahyalı'da saklanmış (Çankaya ve Şerif, 2002: 9)

1022. Kirvem Niye Kara Saçlar Ağarmış

Dost, yıllar yılı göremedim ben seni
Kirvem niye kara saçlar ağarmış
Hazan mı değdi de felek mi vurdu
Kirvem niye kara saçlar ağarmış

(Biz doğmadan nice günler doğarmış
Kirvem niye kara saçlar ağarmış)

Dost, deli gönlüm seni ister havada
Güzel su eğlenmez deli kovada
Seni bekleyenler uçmuş yuvada
Kirvem niye kara saçlar ağarmış

(Kara günler geri geri doğarmış...)
Dost, elimle yırtasım gelir zamanı

⁶⁸⁸ Zaman, 1997: 378'de şu şekildedir: "Sevdiceğim gitti güme"

⁶⁸⁹ Zaman, 1997: 378'de "Her gelen geçermiş burdan" şeklinde iken Zaman, 1997: 434'te "Her gelen geçermiş burdan" şeklindedir.

⁶⁹⁰ Zaman, 1997: 378'de "Her yanı olsa da nurdan" şeklinde iken Zaman, 1997: 434'te şu şekildedir: "Her dağı olsa da nurdan" şeklindedir.

⁶⁹¹ Zaman, 1997: 378'de "Mahzuni fitne bücürden" şeklinde iken Zaman, 1997: 434'te şu şekildedir: "Mahzuni fitne bücürden" şeklindedir.

Fakat kahpe felek vermez amanı
Kara gözlüm Kuşsaray'ın ceylanı
Kırvem niye kara saçlar ağarmış

(Biz doğmadan kara günler doğarmış
Dost yürekli şu Çorum'un ceylanı
Güzel saçlar şimdi niye ağarmış)

Bu dünyada tozlar ile toz oldun
Boş boşuna kitaplara yazıldın
Bir sarayı boş görünce üzüldün
Kırvem niye kara saçlar ağarmış

(Bir yiğide kara günler doğarmış...)

Dost, eski dostlar şimdi sana yan bakar
Çekerse kahrını eskiler çeker
Kün sarayın altın olsa ne çıkar
Kırvem senin saçın niye ağarmış

(Kara gözler şimdi garip doğarmış...)

Kimse bilmez dertli dertli yanarı
Bataydı dünyanın şöhreti şanı
Emanet eylemiş dünya cananı
Kırvem kara saçlar niye ağarmış...

Dost Mahzuni acı sözü duyamam
Ben insanın fikirini soyamam
Bundan gayrı seni yalnız koyamam
Kırvem senin kara saçlar ağarmış...

(Vallah billah seni yalnız koyamam
Kırvem kara saçlar çabuk ağarmış...) (ÖK165)

1023. Yeniden Dillenen Âşıklar Varmış
Şikâyetim vardır Âşık Veysel'e⁶⁹²
Yeniden dillenen âşıklar varmış
Eskiden beriden yokla gel hele
Deymeden yellenen âşıklar varmış

⁶⁹² Zaman, 1997: 323'te şiirin sadece 1, 4 ve 5. dörtlükleri yer almaktadır. Birinci dörtlükte 2, 3 ve 4. dizeler şu şekildedir: "Yeniden dillenen hey babo âşıklar varmış / Eskiden beriden duy babo yokla gel hele / Kendini bilmeyen âşıklar varmış"

Kimi turna sesli koca arıyor
Uzun saçınıyan çorap örüyor
Kimi zülfikara yemin veriyor
Bacısın kullanan âşıklar varmış

Kimi İstanbul'da çeker esrarı
Kimi faziletle arar Haydar'ı
Kimi bırakamıyor kerhane barı
Arada ellenen âşıklar varmış

Davut Sulari'yi yanına çağır
Âşık Daimi'yle bana divan kur
Getir Nesimi'den hesabımı sor⁶⁹³
Namussuz bellenen âşıklar varmış

Çok gözlere battı Âşık İhsani
Onun çiftlikleri sarayı hani⁶⁹⁴
Baba Veysel gurbet elde Mahzuni
Dönmeden yıllanan âşıklar varmış (Yağız, 1976: 131; Zaman, 1997: 323)

1024. Bir Çeşmeden Bulanırmış

Güvendiğim ulu derya⁶⁹⁵
Bir çeşmeden bulanırmış
Kısa gider dedim yollar
Nice dağlar dolanırmış

Oy benim küllü ocağım
Kerpiçli bahçem bucağım
Göğsümde sararmış bağım
Gözyaşımdan sulanırmış

Yanağına al düşenler
Kaderine fal düşenler⁶⁹⁶
Dudağına bal düşenler
Yıllar yılı yalanırmış

Der Mahzuni hele hele
Başa bir dert gele gele⁶⁹⁷
Bazan meleklerin bile
Eli kana bulanırmış (Çankaya, 1994: 47; Zaman, 1997: 233-234,368; Aktaş, 2002: 149)

⁶⁹³ Zaman, 1997: 323'te 3 ve 4. dize şu şekildedir: "Çağır Nesimi'den hesabımı sor / Beni sana bildiren âşıklar varmış"

⁶⁹⁴ Zaman, 1997: 323'te 2 ve 4. dize şu şekildedir: "Onun sarayları, köşkleri hani /... / Seni gönüllerde tutan âşıklar varmış"

⁶⁹⁵ Zaman, 1997: 368'de 1, 2 ve 3. dize şu şekildedir: "Güvendiğim ulu dağlar / Bir çeşmeden dolanırmış / Kıvrar gider uzun yollar"

⁶⁹⁶ Zaman, 1997: 368'de şu şekildedir: "Kadehine bol düşenler" Ayrıca bu şiir kitapta bazı sözcükler değiştirilmiş/yazılmış şekilde iki kere yer almaktadır.

⁶⁹⁷ Zaman, 1997: 368'de şu şekildedir: "Başa bir hâl gele gele"

1025. Ömrüm Bir Tepede Yele Karışmış⁶⁹⁸

On iki dereden doğdum erenler
Ömrüm bir tepede yele karışmış
On iki yıldıza bir Ay'ı verdim
Binbir çeşit güneş yola karışmış

Ne küçüldüm ne de büyüdüm
Anadan doğalı zaten buyudum
Bir gecede yattım uyudum
İnandım ki gözüm sele karışmış

(Ben Hacı Bektaş'ta yattım uyudum
Uyandım ki gözüm sele karışmış)

Yanar iken âşıkların sinesi
Belli değil iken ana babası (baba anası)
Tarih otuz dokuz temmuz senesi
Bir âşığın gözü yola karışmış

(Tarih otuz dokuz sevda senesi
Gelmiş benim dama yola kovuşmuş)
Ezelden inandım Âl-i Abâ'ya
Ben böyle düşmüşem böyle çabaya
Davut Sulari'den Şakir Baba'ya
Mahzuni Şerif'im dile karışmış

(Davut Sulari'den Şakir Baba'ya
Bir Mahzuni Şerif dile karışmış) (ÖK182)

1026. Yetimin Belini Kırmalıymış

Şu yalan dünyaya mazlum yararmış⁶⁹⁹
Yetimin belini kırmalıymış
Dedim ki hastaya doktor olaydım
Merhem diye biber sarmalıymış loy loy

Dost iken dostlara kaldım yabancı
Kimi altın oldu da kimisi inci
Yolda engel kaldır da düşün ey hancı⁷⁰⁰
Bunu her geçenden sormalıymış da loy loy

⁶⁹⁸ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1987 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK182) seslendirmiştir.

⁶⁹⁹ Yağız, 1976: 194'te dize şu şekildedir: "Şu yalan dünyaya azgın yararmış"

⁷⁰⁰ Yağız, 1976: 194'te dize şu şekildedir: "Yolda engel vardır düşün ey hancı"

İnsan Şu dŕnyanın nesidir nesi
Uçup giden dumanımın bir pası⁷⁰¹
Korkutmuş dŕnyayı da sırat köprŕsŕ
Dŕnyaya bir sırat kurmalımıŐ da loy loy

Bir gŕn seçilirmiŐ bayram diyerek
Denizi överler umman diyerek
Bŕtŕn insanlıŐa kurban diyerek
Mahzuni Şerif'i vermeliymiŐ de loy loy (YaŐız, 1976: 194; Zaman, 1997: 393)

1027. Derde Derman Olan Gölge Kalmazmış

Ulu aŐaç kesilince dibinden⁷⁰²
Derde derman olan gölge kalmazmış (oy oy...)
YiŐidin dŕŐmanı gene yiŐittir
Korkaktan adama fayda gelmezmiŐ (oy oy...)
(Korkaktan adama fayda gelmezmiŐ) (efendim oy oy... Otyam dost)

Aha gidem dedim gene gŕn aştı
Kılavuz kudurdu kır atım Şaştı (oy oy...)
Koç yiŐit töresi sokaŐa dŕŐtŕ
Cahil tayfasından fayda gelmezmiŐ (oy oy...)
(Cahil tayfasından fayda gelmezmiŐ) (efendim oy oy...)

Hey bre Mahzuni kime küsersin
Kuru hayallerle yaŐıp esersin (oy oy...)
Hele dur bakalım umut kesersin
Bilirsin Gölgesi susuz kalmazmış (oy oy...)
(Bilirsin Gölgesi susuz kalmazmış) (efendim oy oy...) (ÖK61)

1028. AŞka Uçan Turna YorulmazmıŐ⁷⁰³

Gŕl yŕzlŕ sevdiŐim Fezali Baba
AŞka uçan turna yorulmazmış
Hasret buram buram yaktı sinemi
Anladım sormayan sorulmazımıŐ

Bin cefalar çektim Hubbu Haydar'a
Nedense özŕmŕ çekmedim dara
Şu fani dŕnyada ben yŕzŕ kara
Boz bulanık akar durulmazımıŐ

Gurbet bizi BinboŐa'dan aŐırdı
Körpe iken tepdilimi Şaşırdı
Boz Ali'nin meclise bade taşırdı

⁷⁰¹ YaŐız, 1976: 194'te dŕrtlŕkteki 2, 3 ve 4. dize Şu Şekildedir: "Uçup giden bir dumanı mı pası / Dŕnyayı korkutmuş sırat köprŕsŕ / Dŕnyaya bir sırat kurmalımıŐ"

⁷⁰² Şiir, Mahzuni Şerif'in kasetinde seslendirdiŐi Şekliyle dŕzenlenmiŐtir. ÖK61'de Şiirin 2. dŕrtlŕŐŕnŕ Mahzuni Şerif farklı seslendirmiştir.

⁷⁰³ Öztunç, 2017: 118-119'da Şiir, Mahzuni'nin amcası Fezali Baba'ya yazdıŐı mektubun ardında yer almaktadır.

Daha böyle meclis kurulmazımış
Saklı gizli gül Ali'min rakısı
Çabuk biter idi yoktu bakisi
Tüylerimde Şakir Baba kokusu
Kolay kolay Hakk'a varılmazımış

Çok alıştım şu uzakta ne varsa
Olacaklar olur insan everse
Anladım ki gönül bir kez severse
Dosttan hançer yese darılmazımış

Ala Deli'm çıkar idi avına
Kara Süleyman'ın kuru savına
Dengi denge gerek demir tavına
Kör gözünen ceylan vurulmazımış

Mahzuni Şerif'im böyle giderdim
Gide gide sanki nereye erdim
Kabul eyle sana bir saz gönderdim
Muhabbetin teli kırılmazımış (Öztunç, 2017: 119)

1029. Bu Yalan Dünyada Gülmüş Gülmemiş⁷⁰⁴

Bir mürşide boyun eğmeyen âdem
Bu yalan dünyada gülmüş gülmemiş
Muhammed Ali'yi sevmeyen âdem
Boşuna dünyaya gelmiş gelmemiş (hey hey hey...)

Gel beri gel hey hey canımın canı
Sen nereden aldın böyle imanı
Kim ki bilmiyorsa On İki İmam'ı
Yüz bin rekât kılmış kılmamış (hey hey hey...)

Türaplık cihanın başıdır başı
Sakınlık dünyanın mihenkli taşı
Kendi benliğini yumayan kişi
İmansız gidiyor ölmüş ölmemiş (hey hey hey...)

Bir vesile(?) geçmez çünkü aklım ucumdan
Uy serseri gönlüm ölse acından
Der Mahzuni Şerif ne anlar bundan
Sazı bir cahile çalmış çalmamış (ÖK184)

⁷⁰⁴ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1994 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK184) seslendirmiştir.

1030. Sorun ki Bir Defa Nereden Gelmiş

Size doğru yolu gösterenlere
Sorun ki bir defa nereden gelmiş
Verdiği adrese hiç gitmiş midir
Bu şehrin adını kimlerden almış

Tatlı dilli gösterişli yerinde
Ağır basar tenkitleri deninde
Eğer oynuyorsa bir aferin de
Aslanın postunu giyen çakalmış

Ya bir kucak kitap vardır kolunda
Okur yazar değil ama solunda
Tövbe yürümemiş halkın yolunda
Dikkat et dersini esrardan almış

Sen yanarken kendi çekip oturan
Hayalinde kahramanlık yetiren
İşte bunlar insanlığa bitiren
Bir maşadır para ile kurulmuş

Mahzuni der kurban olam bilene
Bilerek davası için ölene
Selam benden Şahin Bey'e yılana
Farz et Antep değil dünyada olmuş (Zaman, 1997: 309; Aktaş, 2002: 186)

1031. Ne Acayip Yeryüzüyle Yurt Gelmiş

Kâinatta daha canlı yok iken
Ne acayip yeryüzüyle yurt gelmiş
Nesne varlık, in mi cin mi yok iken
Işık dolmuş, yumuşak gelmiş, sert gelmiş
(Vay vay vay vay vay vay)

Bin yıllar üstünden geçmiş dünyanın
Doğmuş ismi bitki ile hayvanın
Âdem ile Havva denen insanın
Yapısını ilk kusuru ört gelmiş
(Vay vay vay vay canım vay)

Onlar iki ayaklı hayvan imişler
Anlamadan her meyveden yemişler
Akıl fikir yoktur bilememişler
İlk tesadüf avret yerin ört gelmiş
(Vay vay vay vay, dost dost, Ali dost, güzel dost)

Vücutta yâr olmuş erkekle dişi
Erkekle dışiden çıkmış çok kişi
Ezmeye başlamış kardeş kardeşi
Ekmek, toprak, mesken gibi dert gelmiş

(Vay vay dost, dost Ali dost)

Şehirler kurulmuş taşlar oyulmuş
Din isminde insan hakkı yayılmış
Vahşiler faydalı hâle koyulmuş
Her canlıdan insanoğlu mert gelmiş
(Vay vay dünya vay, dost Ali dost)

Artık icat olmuş okuyup yazmak
Gene devam etmiş insanı ezmek
Böyle düşe kalka buna karizma
Bazen koyun gitmiş bazen kurt gelmiş
(Vay vay dünya vay, zalım dünya vay vay, Ali dost)

Kimi esmer olmuş düşmüş çöllere
Kimi tular giyip çıkmış yollara
Ayrılmış insanlar binbir kollara
Bu yüzdendir fikirlere art gelmiş
(Vay vay, dünya vay, dünya zalım)

Aynı kardeş Hristiyan, Yahudi
Ne fark eder Musa ile David'i
Gidin bakın Dört Kitap'a ne dedi
Sanki Peygamber'e pasaport gelmiş
(Vay vay vay dünya vay)

İnsanı bölenler kitap olamaz
Olsa da her zaman rağbet bulamaz
Kur'an'ın sırrını herkes bilemez
Hemen değil gavur, Müslüm, Kürt gelmiş
(Vay vay, vay vay dünya
dünya, zalım dünya, oy dünya)

Mahzuni Şerif'in bilgisimiş miş
Sorun ki bu gayret sana mı düşmüş
Kul kendini koyup Allah'a şaşmış
Dilekçe vermiş de sanki kart gelmiş
(Vay dünya dünya dünya
vay vay, dünya dünya, zalım dünya) (ÖK227)

1032. Cehennem Korkusunun Atfı Göndermiş

Aşka yanan peşin öder cezayı
Cehennem korkusu atfı göndermiş
Hak kulana niye versin ezayı
Âşık maşuku lütuf göndermiş

Var olunca cennet denen sayfiye
Gizli sızmış şeytan denen hafiyeye
İlk şiirde Habil Kabil kafiyeye
Âdem'i Havva'yı redif göndermiş

Altı günde tamam olmuş kâinat
Zamanda yok iken dakika saat
Birbirini lokma eder mahlukat
Tanrı insanları latif göndermiş

Neler bildim pîr katına varalı
Bin naz ile gittim döndüm yaralı
Son çağlarda günahlılar kralı
Dünyaya Mahzuni Şerif göndermiş (Çankaya ve Şerif, 2002: 162)

1033. Zavallı Tavşana Tazı Göndermiş

Akıl ermez hikmetine Mevla'nın
Zavallı tavşana tazı göndermiş
Bir kurdun keyfine hizmet gereği
İşe bak hem koyun kuzu göndermiş

Bir pençeye ramak kılınmış dağlar
Aslan denen mahluk atar parçalar
Tevekkel kulları avcını yalar
Lezzet olsun diye tuzu göndermiş

Şöyle baktım insanlığın dününe
Bir şey bırakmadım ahret gününe
Bunca fıkaranın garip gönlüne
İman olsun diye sızı göndermiş

Mahzuni gemiyi kurtaran kaptan
Çıkınca karaya düşer mi çaptan
Hayvanlar kurtulmuş ince hesaptan
Rezil olmak için bizi göndermiş (Çankaya ve Şerif, 2002: 191)

1034. Neredesin Şahı Merdan Gel Yetiş

Dermanım mı kaldı, yol bekleyecek
Neredesin Şahı Merdan gel yetiş
Münkirin hakkından kimler gelecek
Neredesin Şahı Merdan gel yetiş

Toplanmış erenler büker boynunu
Zalim softa sarmış çevre yanını
Dara düşmüşlerin kurtar canını
Neredesin Şahı Merdan gel yetiş

Hak sende mevcuttur, sen Hakk'ın özü
Her zaman kardadır cahilin yüzü
Dergâhına mahrum eyleme bizi
Neredesin Şahı Merdan gel yetiş

Mahzuni Şerif'im kaldır ahmanı
Çektim çilesini, yak şu yumağını
İşte şimdi yetişecek zamanı
Neredesin Şahı Merdan nerdesin (Zaman,1997: 453-454)

1035. Yaylası Hüzünlü Yöresi Bir Hoş

Karlı dağlar kara bulut içinde
Yaylası hüzünlü yöresi bir hoş
Sevdalı yolcular umut içinde
Hayalin düğünü töresi bir hoş

Han sarhoş hancı sarhoş
Yolda yabancı sarhoş
El çek tabip gönlümden
İçimdeki sancı sarhoş

Bahar gelmiş Nurhak Dağı otlanmış
Bizim evde bayram günü kutlanmış⁷⁰⁵
Obalar dağılmış dostlar yadlanmış
Eyvah ayrılığın yaresi bir hoş

Mahzuni yıldızım aylar içinde
Bağlanmışım zülfü yaylar içinde
Yüzemez yunuslar çaylar içinde
Deniz vurgunun yaresi bir hoş (Çankaya, 1994: 61; Zaman, 1997: 292; Aktaş, 2002: 212-213; Doğan, 2009: 136; Eren, 2020: 37)

1036. Bir Bakarsın Sovan Padişah Olmuş

Hikmetinden sual olmaz piyasa
Bir bakarsın sovan padişah olmuş
Pirinç alam diye gittim Payas'a
Evdeki bulgurda hayat mı kalmış

Fıkara kasapta görünce eti
Beş ayda bir belki bozar niyeti
Çalik Hasan boğazlatmış kör iti
Dört çocuk et diye saçını yolmuş

⁷⁰⁵ Zaman, 1997: 292'de şu şekildedir: "Bizim elde bayram günü kutlanmış"

Geçilir mi manavların yanından
Hele belediye şıra hanından
Zengin kesesinden fakir canından
Abayı ecdattan bu böyle gelmiş

İlahi piyasa gözün kör olsun
Seni şımardanın beli kırılınsın
Mahzuni Şerif'im dostlar var olsun
Âlemin belası sana mı kalmış (Yağız, 1976: 220)

1037. Uyandığı Zaman Gün Akşam Olmuş

Beşikteyken uyutmuşlar dedemi
Uyandığı zaman gün akşam olmuş
Arpa unu harap etti midemi
Hele sorun başka miras ne kalmış

Tek çarıkla tek öküzün ardında
Koşup durur iken baba yurdunda
Bir kapıda bir ekmeğın derdinde
Garip babam bunalmış da bunalmış

Mahzuni Şerif'im bana bak bana
Elimden alıp da kim verdi sana
Din iman bir yana, açlık bir yana
Bu davulu yıllar yılı kim çalmış (Yağız, 1976: 218; Pehlivan, 1985: 54; Zaman, 1997: 285)

1038. Bir Mürşide Talip Olmak Zorumuş⁷⁰⁶

Ey erenler güzel dostlar gaziler
Bir mürşide talip olmak zorumuş
Ezeli ezelden ikrar verirken
Anladım ki iki gözüm körümüş

Benim içimdeki sancı sarardım
Benim çektiğimi sancı sanardım
Bu dağları dünya ucu sanardım
Anladım ki nice dağlar varımış

Der Mahzuni sazda teller ayrılmış
Yanlışı söyleyen diller ayrılmış
Eğri büğrü giden yollar ayrılmış
Sonuna geldin diyorlar birimiş (ÖK185)

⁷⁰⁶ Mahzuni Şerif, bu şiirini 1995 yılında Almanya / Dormagen'de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu ile muhabbet ortamında (ÖK185) seslendirmiştir. Bu şiiri "Ey erenler bir kâmile danıştım / Er olana edep erkan hoşumuş" şiirinin ezgisi ile okumuştur. Ancak 1995 yılındaki ses kaydında söylediğı şiiri, 1986 ve 1994'te söylediğı "Er olana edep erkan hoşumuş" şiirinin sözlerine tezatlık oluşturmaktadır. Mahzuni Şerif, bu şekilde düşüncelerinin değıştiğini göstermiştir.

1039. Viran Olmuş Yeşil Bağı Kurumuş

Duydum felek vurmuş Aladeli'me⁷⁰⁷
Viran olmuş yeşil bağı kurumuş
Kavuşmak isterim geçmez elime
Aramızı karlı dağlar bürümüş

Hani benim Çobanoğlu, Fezali'm
Kanadı kırılmış döner Bozali'm
Döküldü yaprağım, yandı gazelim
Bizim ilin laleleri çürümüş

Pay pay olmuş Rahmin başı dalgalı
Soldurmuş gülleri bir karaçalı
Erenler mi kaldı göğsü tulgalı
Yurdumuza fesat şerri yürümüş

Aladeli'm hatırımdan çıkmıyor
Ne acaip kasaveti kalkmıyor
Yuvamız dağıldı kimse bakmıyor
Dost akraba iyi günde varmış

Nerde kaldı adamlığı övenler
Hüseyin aşkına lokma yiyenler
Gelmez imdadım hakkı sevenler
Eli gören felek bize körümüş

Berçenek bağına indim dolandım
Menekşeler kokmaz güller çürümüş
Turna Pınarı'ndan içtim de yandım
Tufan olmuş selvileri kurumuş

Tatlar yaylasından geçen obalar
Viranlı'dan gelen derviş babalar
Felek bizi paylamaya çabalar
Bizim eli kara duman bürümüş

Berçenek çayında bir Suna uçar
Eşi gurbet elde çaresiz naçar
Dertliyim dertlerim beni parçalar
Dostlar varlığında güman varımış (Ertekin, 2021a: 344-345)

⁷⁰⁷ Ertekin (2021a: 344)'te Aladeli'nin köyünden ayrılmak zorunda kalması sonucunda yaşadıkları üzerine Mahzuni'nin sarı yapraklı hatıra defterine bu şiirini kaleme aldığı belirtilmiştir.

1040. Er Olana Edep Erkan Hoşumuş

Ey erenler bir kâmile danıştım
Er olana edep erkan hoşumuş⁷⁰⁸
Kalırsa dünyada insanlık kalır
Kuru hayal fani dünya boşumuş

Gitti giden günler ne gelir elden⁷⁰⁹
Felek sarayımı sarstı temelden
Bu dünyada iki yüzlü cahilden⁷¹⁰
Gamlı gönlüm üşümüş de üşümüş

Vefasız tabipten derman olur mu
Ufacık pınardan Ceyhan olur mu
Hiç kara serçeden şahin olur mu
Âdem aklı asılmadan baş imiş

Dünyada delinin teki Mahzuni
Yaktı seni içindeki Mahzuni
Dile kolay bunca yükü Mahzuni⁷¹¹
Yıllar yılı taşımış da taşımış

(Bu dağlarda bunca yükü Mahzuni⁷¹²
Yıllar yılı taşımış da taşımış) (Zaman, 1997: 481; Öztunç, 2017: 128-129; ÖK175;
ÖK179; ÖK188)

⁷⁰⁸ Zaman, 1997: 481’de dize şu şekildedir: “Er olana edep erkan boş imiş” Mahzuni Şerif şiirini seslendirirken de “Er olana edep erkan hoşumuş” şeklinde okuduğu için bu şekilde olanı baz aldık. Ayrıca Mahzuni Şerif, 10 Ocak 1986 Gaziantep’te Fikret Otyam, “Adnan Yavuz(?), Cafer Dost, Osman Dost” ile muhabbet ortamındaki ses kaydında (ÖK175) ve 1994’te Almanya / Dormagen’de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu evindeki muhabbetinde ses kaydında (ÖK183) birinci dördlüğü şu şekilde okumuştur:

“Ey erenler bir kâmile danıştım / Bir mürşide talip olmak hoşumuş

Bu dünyayı karış karış dolaştım / Koca dünya kuru dalda(?) boşumuş”

Mahzuni Şerif, 1985’te Almanya / Dormagen’de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu evindeki muhabbetinde (ÖK179) ise dördlüğü aşağıdaki şekilde okumuştur:

“Olan oldu bir kez ne gelir elden / Diken, acısını alamaz gülden

Oy kuru kafadan, zalım cahilden / Dertli gönlüm üşümüş de üşümüş

Bunca meclislerde kuru cahilden / Dertli gönlüm üşümüş de üşümüş”

1994’te Almanya / Dormagen’de Çorumlu kirvesi Hüseyin Topçu evindeki muhabbetindeki ses kaydında (ÖK183) ise şu şekilde okumuştur:

“Dönemedim gitti şu gurbet elden / Özümü, münafıklar ne anlar telden

Bir ulu mecliste kara cahilden / Dertli gönlüm üşümüş de üşümüş”

⁷⁰⁹ Bu dördlük sadece Öztunç, 2017: 128’de ve Mahzuni Şerif’in köyüne seslendiği videolu kayıta (ÖK188) yer almaktadır.

⁷¹⁰ Mahzuni Şerif’in köyüne seslendiği videolu kayıta (ÖK188) bu dizeden önce araya girerek şu sözleri söylemiştir: “Aranızda bu çoktur, benim gördüğüm bütün dünyada olduğu gibi” ve şiirini seslendirmeye devam etmiştir.

⁷¹¹ Zaman, 1997: 481’de dize şu şekildedir: “Dile kolay bunca yılı Mahzuni”

⁷¹² Son iki dize Mahzuni Şerif’in ses kaydında (ÖK179) söylediği gibi alınmıştır.

1041. Şu Dağlara Kale Ne Güzel Uymuş

Ta ezelden böyle yakıŐıklıdır
Şu dağlara kale ne güzel uymuş
Bir ah çekse bin dereyi sel alır
ÂŞıklara ile ne güzel uymuş

Kırmızıya beyaz, karaya sarı
Bataklığa sinek, çiçeğe arı
Yaz gününe gözü, kışa baharı
Kuru toprak sele ne güzel uymuş

İnsanlar insana, hayvanlar soya
Sular enginlere, selvi ovaya
Güzele kalem kaş, irkine boya
Sivri tırnak kele ne güzel uymuş

Arsıza ahlâksız, hırsıza tasa
Cambaza enayi, bankaya kasa
Mazluma kol kanat, suçluya ceza
Namussuza hile ne güzel uymuş

Dünyada pay olmuş tavşana tazı
Arslana arakal, kurtlara kuzu
Mahzuni'ye derdi, Şerif'e sazı
Parmakları tele ne güzel uymuş (ankaya, 1994: 15; Zaman, 1997: 161-162, 346-347;
Aktaş, 2002: 33-34, 221-222; K188)

1042. ırpınarak Gle Düşmüş

Duydum ki bir yaşlı ördek
ırpınarak gle düşmüş
Katarından sürgün olmuş
Gözü yaşlı le düşmüş

(Hudey hudey canım
Gözü yaşlı le düşmüş)

Müslüm yok ki vursun teber
Bilmem yollar nere gider
Antep'e ulaştı haber
Garip yavru yola düşmüş

İçimde taŐırım kinim
Çünkü unutmam ki dn
Gene özledim pir seni
Çünkü hâlden hâla dŐmŐ⁷¹³

⁷¹³ Ses kaydında (K336) muhabbet ortamındaki kişilerden biri bu dizelerden sonra "Ha babo!" gibi bir destek sözü ile Mahzuni Şerif'in sözlerine karşılık vermiştir.

Yalnız kalmış ötüyorsun
Kıvradıkça batıyorsun
Hayalimde tütüyorsun
Yanlış(yanmış) ateş küle düşmüş

Hak yolu iki gözümdür
Hak sözü benim özümdür
Gene Mahzuni bizimdir
Sanmayın ki ele düşmüş

(Hudey hudey piro
Hudey hudey cano) (ÖK336)

1043. Nefesini Bellemek Bana mı Düşmüş

Böyle boş boşuna yalan dünya
Nefesini bellemek bana mı düşmüş
Garip bülbül gibi (...) ⁷¹⁴
Sinesini dağlamak bana mı düşmüş

(Seher yeli de güzel dosttan ne haber)

Aktı gözüm yaşı gitti sel gibi
Eyvah ben de gülemedim el gibi
Deryalarda boz bulanık sel gibi
Durmadan çağlamak bana mı düşmüş

(Seher yeli de güzel dosttan ne haber)

Saklıyom ağlarım gözüm yollarda
Arzudanım kaldı gonca güllerde
Bazı sahralarda bazı çöllerde
Durmandan ağlamak bana mı düşmüş

(Seher yeli de güzel dosttan ne haber) (ÖK122)

1044. Mazlumun Figanı Sana mı Düşmüş

Yırtınıp durursun niye Mahzuni
Mazlumun figanı sana mı düşmüş
Sen kimsin ki tellâl olmuş gezersin
Gerçeğin nişanı sana mı düşmüş

Nice günler geçip gitti hey gidi
Kimler niye sustu kimler ne dedi
Dünyalar bağına bastı Yezid'i
Hüseyin'in kanı sana mı düşmüş

⁷¹⁴ Ses kaydında (ÖK122) dizinin son sözcükleri anlaşılmamaktadır. Ayrıca ses kaydında şiirin sadece üç dördlüğü bulunmaktadır.

Bak sana söyleyim beri gel beri
Nesimler boşa vermedi deri
Bunca bihaberi bunca körleri
Kurtarmanın şanı sana mı düşmüş

Yorulma Mahzuni bu yaman kışta
Her yiğit yol almaz düzde yokuşta
Fatih Mehmet İstanbul'u almışta
Sanki Ardahan'ı sana mı düşmüş (Çankaya ve Şerif, 2002: 41)

1045. Durmadan Ağlamak Sana mı Düşmüş⁷¹⁵

Boşuna üzülme hey bre gönül
Durmadan ağlamak sana mı düşmüş
Ne olduğu bilinmedik sultana
Elini bağlamak sana mı düşmüş

Duzluk kayasından kahan(kalkan) yel gibi
Kötü derelerden bakan el gibi (sana mı)
Yaz baharda özden akan sel gibi
Durmadan çağlamak sana mı düştü (gönül)

Dost Mahzuni koru harap şanını
N'ideceksin padişahlık hanımı (sana mı)
Şu dünyada kirlilerin donunu
Yıkayıp yağlamak sana mı düştü (ÖK355)

1046. Sanıyorum Durgun Suyu Gül Düşmüş

Gülücüğün oynaşırken aynada
Sanıyorum durgun suya gül düşmüş
Sana yakışmıyor darılmış bakış
Bakıyorum tatlı huya zül düşmüş

Kartal uçar yavru bekler yuvada
Nazlı şahin takla atar havada
Ağustos şahların bizim ovada
Ne yazık ki Filorya'ya çöl düşmüş

Deli gönül seni öyle özlemiş
Demir çarık giyip dağı düzlemiş
Zülüflerin yanağını gizlemiş
Ne hâldir ki dolunaya tül düşmüş

⁷¹⁵ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK355) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Bu ses kaydının başında Mahzuni Şerif, 26 Ocak 1981 saat 11.00 olarak muhabbetin tarihini ve saatini verir. Mahzuni Şerif, oğlu Emrah Mahzuni ile "Gavur Cafer" dediği kişinin evindedir ve Cafer Bey'in oğlu Ali'ye bu ses kaydını hediye olarak kabul etmesini söyler. Kaset kaydında birkaç kere kayıt açılıp kapanmıştır ve şiirlere geçilmiştir. Bu nedenle bu kayıttaki şiirler, Ali Bey'e mi söylendi yoksa başka bir muhabbetin kaydı mı bilinmemektedir.

Demek ki böyledir sevdanın hâli
Aşkî Yaradan'a derdi vebali
Mahzuni tutuşmuş Kerem misali
Aslıhan'a doya doya kül düşmüş (Çankaya ve Şerif, 2002: 144)

1047. Neden İki Kere İki Dördümüş

Dört güzel sayıdır demek ki ezel
Neden iki kere iki dördümüş
Allah bir, Güneş bir Dünya da birdir
Neden peygamberin teki dördümüş

Tevrat, Zebur, İncil Kur'an gelince
Yani insanlığı dörde bölünce
Hiç aklım ermiyor böyle bilince
Mevsimler geçerken yükü dördümüş

Yönler tayin olmuş neden dördünen
Dört melek varımış kitapla inen
Şeriat, Tarikat, Marifet derken
Hakikatin içindeki dördümüş

Dördünen mördünen bizi yediler
Dört ayak üstüne düşen kediler
Binlerce olurken dedikodular
Bu kadar kitabın eki dördümüş

Üçten dokuz çeker ahmak Müslüman
Adam sevdiğinden vazgeçmez inan
Mahzuni dört yandan yağıyor plan
Demek başımdaki zeki dördümüş (Zaman, 1997: 263-264; Aktaş, 2002: 183-184)

1048. Birem Birem Yaprakları Çürümüş

Elbistan bağına girdim dost deyi
Birem birem yaprakları çürümüş
Çıktım Şar Dağı'na nazar eyledim
Eyvah bizim Ceyhan suyu kurumuş

Katar katar Kantarma'nın erleri
Dertli dertli döşün diğer pirleri
On direkli kara çadır yerleri
Kör olası çakır diken bürümüş

Ay doğmuş şu bizim obanın hâli⁷¹⁶
Kara çalı boğmuş şarkı misali
Bir elinde sazı Kerem misali
Vay Mahzuni gurbet ele yürümüş (Zaman, 1997: 261; Aktaş, 2002: 181)

⁷¹⁶ Zaman, 1997: 261'de bu dörtlükteki ilk iki dize şu şekildedir: "Ay doğmuş şu bizim odanın hali/Kara çalı boğmuş şarkı şimali"

1049. Niye Böyle İmanından Çürümüş⁷¹⁷

Aşkıle doğduğum Berçenek köyü
Niye böyle imanından çürümüş
Bir başka akıyor Hurman'ın suyu
Etrafını gam kasavet bürümüş

Şu Atlas'ın boz dumanı dökülmüş
Binboğa'nın zirveleri bükülmüş
El değmiş attığım temel sökülümüş
Aşk ocağı ören olmuş yürümüş

Bir Şakir varidi coşar inlerdi
Cırık Baba dinletirdi dinlerdi
Bir selamla kulaklarım çinlerdi
Demek zaman her gerçeği yerimiş

Bir Yemliha vardı arzuhal eden
Hakk'ın Cemalına bilerek giden
Bunca ayrılığa dayanmaz beden
Demek sevda bir dermansız sırımış

Ocaksız tüter mi odunsuz baca
Kıblesiz hacılar varır mı Hac'a
Darılmadım amma Mustafa Hoca

Dost Mahzuni çok özledim derimiş (Arslan, 2020: 212)

1050. Bir Bahar mı Desem Yoksa Bir Afat

Bir meltem mi desem sabah mı desem
Bir bahar mı desem yoksa bir afat
Beynimde bir hâl var sersemim sersem
Almış dimağımı dert alev kat kat

Benliğime hâkim meçhul bir olay
Feth olmuş gibiyim ne cenk ne vay vay
İsim mehtabı fişkırın bu ay
Hangi gökten doğdu seyretsem bizzat

Haçerem kaplandı alevler ile
Aşikâre gizli garip bir hile
Acısı lezzetli bu sinsî çile
Kimden kime miras kimlerden icat

Şaşkınım hilkatın bu ilk sesimi
Yoksa yaratanın ta kendisi mi
Neler çekmiş biçarecik Nesimi
Ondan tatmış düşman olmuş kâinat

⁷¹⁷ Mahzuni Şerif'in Mustafa Arslan'a 17.06.1999'da yazdığı mektubun içerisinde yer alır.

Aklım iflas etti adım serseri
Böyle muammaya düşelden beri
Karanlık gecenin mutlu seheri
Şu soluk yüzdeki o müthiş tokat

Bir mızrap çırpışır inleyen odur
Bir nâme haykırır dinleyen odur
Tekkede fezedip binleyen odur
Kurtulmaya kalkma yanarsın heyhat

Bir çift göz azmeder dağları deler
Bu içe döndü mü vay neler neler
Seherde inleyen hazin ninniler
Mahzuni bu niçin bu nasıl bigayet (Zaman, 1997: 327-328; Aktaş, 2002: 204)

1051. Kızarmaya Başlar Gülüm Haydi Yat

Amanos Dağları biraz ötede
Kızarmaya başlar gülüm haydi yat
Soğuk olur haşmetiyle sallanır
Ötüşüyor kuşlar gülüm haydi yat

Ilık ılık bir şey akar yüzümden
Bölük buçuk bir şey kopar özümden
Gülücük yerine gamlı gözümden
Belki akar yaşlar gülüm haydi yat

Arsuz derler, bir beldeye ulaştık
Kıyı kente yuva kurduk dolaştık
Gülcihanın gülüşüne bulaştık
Kıyıya vuruyor taşlar haydi yat

Mahzuni'yim şu geceye doyamam
İçtim içtim yârin kolay ayamam
Melul melül bakışına kıyamam
Kara gözler kara kaşlar haydi yat (Çankaya ve Şerif, 2002: 123)

1052. Gurbette Leyla'ya Erenden Medet

Hasretle yanarım derdim sayılmaz
Gurbette Leyla'ya erenden medet
Bu yalan dünyadır kimseye kalmaz
Deli olup demi sürenden medet

Akıl gerek değil deli olana
Fikir ne yapar ki kökten yalana
Neler gelmiş bizden ezel gelene
Sağ yâre gönlünü verenden medet

Kâmil derken vardın bir deli oldun
Yârimi ararken kahbeyi buldun
Zahirde ağlarken batında buldun
Tokunu boynuna vurandan medet

Muhatabın aksi yoktur neşesi
Mabetin ıstırap elem köşesi
Merhemın dermanın yeşil şişesi
Doldurup önüme sürenden medet

Beyhude sevmedim ahu gözlüyü
Bedbahtım görmedim o mah yüzlüyü
Hasretle ararım bir mert sözlüyü
Benliği türapta görenden medet

Mahzuni Şerif'i sürdüler geri
Eşiklikte süpürgeci lâv eri
Süzüp doya doya görmedim piri
Onun makamında durandan medet (Ertekin, 2021a: 122)

1053. Bizim Demimize Girenden Medet

Ey erenler, ey gaziler sultanı
Bizim demimize girenden medet
Akıp giden böyle bir ırmak gördüm
Irmağa bu hızı verenden medet

Ah ile vah ile kırklara varıp
Yüzüğün sırrını danışıp sorup
Fazlı'nın borcuna emanet durup
Terazi gözüne girenden medet

İnan ki sultanım değil Irak'ta
İkilik olamaz böyle bir farkta
Arş yüzüne gidip kelam-ı Hak'ta
Muhammet'e yüzük verenden medet

Der Mahzuni Şerif hu deyi deyi
Müti kalp⁷¹⁸ eylemiş ulu Kabe'yi
Horasan'dan alıp yetim yavruyu
Kıraç Berçenek'e sürenden medet (Zaman, 1997: 171-172; Aktaş, 2002: 43)

1054. Yıllarım El İçin, Günlerim Emanet⁷¹⁹

Beyhude dünyaya ne için geldim
Yıllarım el için, günlerim emanet
Bilmem ben bu teni nereden aldım
Vücudum fanidir, canım emanet

⁷¹⁸ Aktaş, 2002: 43'te bu dizedeki iki sözcük şu şekilde kullanılmıştır: "Mudukap"

⁷¹⁹ Ertekin, 2021a: 269-271'de şiirin sonunda yer alan "(Mart 63)" notu, yazılış tarihini vermektedir.

Oku bir dost attı, onundur yaram
Tabibim misafir, faydasız çarem
Bu günüm karanlık, gelecek haram
Yarınım belirsiz, dünüm emanet

Oturmasam kalktığıma pişmanım
Ne işçiyim ne avare şişmanım
Ne dostum bellidir ne de düşmanım
Buğuzum bir dakika, kinim emanet

Bir güzele baksa gözüm vazgeçer
Emanet kış daldan dallara uçar
Tahtsız hükümdarım değilim naçar
Şöhretim bugünlük şanıma emanet

Bir sefer ağzımdan çıkar merhaba
Günah nedir bilmem söylemem töbe
Aklım ermez peygambere kitaba
İmanım bir değil dinim emanet

Evim başkasının bahçem yarımıdır
Kârım zararımıdır, zarar kârımıdır
Ben bir hiçim yoklar hükümdarımdır
Uzak yeri bilmem yarım emanet

Sıfatı âdemim sınıfım sakar
Gözüm tersinedir el bana bakar
Melek düşmanıyım şeytanlar korkar
Peri selam vermez cinim emanet

Ciğerim takmadır, nefesim elin
Bundan korkusunu çekmem ecelin
Libasım bir yana saçlarım kelin
Diz kapağım kırık donum emanet

Tarlam taşlı, ektiklerim güç biter
Kuru dikeninde baykuşlar öter
Harmanım dağlarda tanesiz yatar
Un toz olur, değirmenim emanet

Veren geri alır, verdiği canı
Toprağa mal eder bu nazik teni
Mahlar ülkesinin şahı Mahzuni
Şerif bir dostundur benim emanet (Ertekin, 2021a: 269-271)

1055. N'olur Beni Soranlara Selam Et

İhsan baba Hacıköy'e gidersen
N'olur beni soranlara selam et
Tuz ekmek yediğim bütün dostlara
Hizmetimi görenlere selam et

Geçti benim ömrüm yamadır yama
Benim sabahlarım benzer akşama
Yolun uğrar ise eğer Çorum'a
Düğün kivrelerime selam et

Hacıköy dağları gülleri acı
İçimden gitmiyor bir ince sancı
Hizmetin gördüğüm Habibe bacı
Bize divan duranlara selâm et

Bu kadar gösterdim ben bu çabayı
Güzel sevdim çünkü Ali Aba'yı
Sakın ha unutma Tellâl Baba'yı
Bize karşı duranlara selâm et

Bizim çeşme aktı aktı kurudu
Felek bana ordusuynan yürüdü
Kara beniz Tilki Hoca varıdı
Hatırımı kıranlara selâm et

Mahzuni Şerif'im kolay gülemem
Gülemem nedendir onu bilemem
Belki mukadderdir daha gelemem
Yani bizi soranlara selâm et (Aktaş, 2002: 53-54)

1056. Bizi Candan Soranlara Selam Et⁷²⁰

Servet Hoca gidersen Çorum'a
Bizi candan soranlara selam et
Vakit geldi lüzmu yok yorulma
Hasta gönlüm soranlara selam et

Aşmak çetin dağlar dolu önünde
Gezer feleksizler çevre yolunda
Boynuma sarılıp iyi günümde
Kötü günde soranlara selam et

Ben Hakk'a inandım boşa uymadım
Eminim ki ikrar verip caymadım
Bir serçenin şerefine kıymadım
Nice hatır kıranlara selam et

⁷²⁰ (KK93) Rıza Hardal' dan 2010 yılındaki görüşmemizden alınmıştır.

Başına iş gelse bir yiğit kulun
Değer mi olur paranın pulun
Eğer Kuşsaray'a uğrarsa olun
Bana ikrar verenlere selam et

Mahzuni çalmıyor nedense sazın
Birbirine girdi baharım yazım
Bütün erenlere götür niyazım
Mertliğinde duranlara selam et (KK93)

1057. Ceyhan Başka Akar Gülüm Hidayet

Zap Suyu yaman akar Hidayet
Ceyhan başka akar gülüm Hidayet
Bizim dağlar kamalaktır kengerdir
Bizim gül nazlı kokar Hidayet⁷²¹

Oy dur dur dinle
Biraz inle
Gel benimle Hidayet

Gerile gerile gel hele
Yemini yedi hergele
Tarla güzel sen güzel
İnsanoğlu bile bile
Yoldan çıkmaz Hidayet
Zap Suyu aldı seni Hidayet
Sevdalara saldı seni Hidayet
Bir çuval darı için Hidayet
Yağlı kurşun buldu seni Hidayet

Oy dur dur dinle
Biraz inle
Gel benimle Hidayet

Gerile gerile gel hele
Yemini yedi hergele
Tarla güzel sen güzel
İnsanoğlu bile bile
Yoldan çıkmaz Hidayet

Zap suyu zaplı olur Hidayet
Akışı girdaplı olur Hidayet
Yiğit suda ölse bile Hidayet
Namuslu edepli olur Hidayet

⁷²¹ Zaman, 1997: 293'te şu şekildedir: "Dikenli gül nazlı kokar Hidayet"

Oy dur dur dinle
Biraz inle
Gel benimle Hidayet

Yorula yorula Mahzuni
Yıllar unuttu seni
Zorunan aldım canımı yani
Gün gelir geri geri çıkar Hidayet⁷²²

Yorula yorula Mahzuni
Yıllar unuttu seni
Tarla güzel sen güzel
İnsanoğlu bile bile
Kurşun atmaz Hidayet (Pehlivan, 1985: 16-17; Zaman, 1997: 293-294)

1058. Kurduğun Yuvayı Yık da Öyle Git

Sana diyeceğim var eğlen yolcu
Kurduğun yuvayı yık da öyle git
Zamanede ilk görevdir insana
Baştan dinden Hak'tan çık da öyle git

Bir sudan geçince köprüyü devir
Sel basmış tarlaya ırmağı çevir
Birlik dümenini tersine kıvrır
Sağa sola sövüp dök de öyle git

Allah bir deseler sen söyle haşa
Nadanın ehliyle çıkılmaz başa
Komşunun açlığı tatlı tamaşa
Bir tekme de sen vur yık da öyle git

Ortak isen hesap etme ölçmeyi
İhmal etme dost ırzına geçmeyi
Bir dövüşte çok ayıp gör kaçmayı
Beş on yumruk yiyip sek de öyle git

Kızına bakanın oğlunu öldür
Meclise girersen büyüğe saldır
Kefeni soy mezarlara kül doldur
Ölünün dişini sök de öyle git

Elinden tut çamurlara at körü
Beriye öte de öteye beri
Kapıya gelirse döv misafiri
Bir de ana avrat çek de öyle git

⁷²² Bu dördlük sadece Zaman, 1997: 294'te bulunmaktadır.

Ciğerin yarası sivri cam ister
Kötülük meydanında kendin göster
Adamın cömerdi yavuz it besler
Meteliği başa kak da öyle git

Küfür eksik etme aziz dilinden
Gaddarlık kılıncın koyma belinden
Hiçbir şey gelmezse bile elinden
Fesat tohumunu ek de öyle git

Hasılı sözümün tersine yürü
Görmesin gözlerin topalı körü
Kısa yerden eksik etme ömrü
Mahzuni Şerif'ten bıık da öyle git (Zaman, 1997: 115-116)

1059. Kalenin Dibinde Yanar Bir Yiğit⁷²³

Horozlar öterken sabah zamanı
Kalenin dibinde yanar bir yiğit
Yaman olur karlı dağın dumanı
İbo'm ölüyor düşman gülüyor bağrım deliyor vah
Kurban ölüyor, zalım gülüyor, vah, lamine

Şu zindanın penceresin süzeyim
Takatım kalmadı kalkıp gezeyim
Yârana yoldaşa mektup yazayım
İbo'm ölüyor düşman gülüyor zalım gülüyor
Kurban ölüyor, düşman gülüyor, vah, lamine

Mahzuni Şerif'im gam çeken
Olmadı gülerek gezen
Yıkılıp gidesin ey kara düzen
İbo'm ölüyor dostlar ağlıyor düşman gülüyor oy...
Kurban ölüyor, dostlar ağlıyor, düşman gülüyor, oy...
(<https://www.youtube.com/watch?v=fnoDYn5CAcU>, 28.12.2021, 23.05'te alınmıştır.)

1060. Kalenin İçinde Yatar Bir Yiğit⁷²⁴

Zenciri kolunda gözleri bağlı
Kalenin içinde yatar bir yiğit
Çürümüş vücudu göğsü yaralı
İbo'm ölüyor, dostlar geliyor, zalım gülüyor

⁷²³ Mahzuni Şerif, "1970'li yılların sonunda Almanya'nın Darmstadt kentinde Malatya / Kürecikli Atıf Demirkaya'nın evinde"ki muhabbette bu şiirini seslendirmiştir. "Kalenin İçinde Yatar Bir Yiğit" şiiri ile benzerlik taşısa da şiirin sözlerini muhabbet ortamında değiştirdiği için ayrı bir şiir olarak alınmıştır.

⁷²⁴ Şiir, ses kaydında (ÖK8) Mahzuni Şerif'in seslendirdiği gibi düzenlenmiştir.

Zindancılar falakaya yıkmışlar
İlgıt ılgıt kanlarını dökmüşler
Direm direm tırnağını çekmişler
Zindanın içinde yatar bir yiğit
İbo'm ölüyor, dostlar geliyor, düşman gülüyor

Sizi gidi insanlığı yiyenler
Vicdan yıkıp kara donlar giyenler
Hani nerede ben yiğidim diyenler
İbo'm ölüyor, dostlar ağlıyor, düşman gülüyor

Mahzuni der çalar, ağlar ozanlar
Lanet olsun insanlığı bozanlar
Yıkılıp gidesi kara düzenler
Kalenin dibinde yatar bir yiğit
İbo'm ölüyor, düşman gülüyor, dostlar gülüyor (Zaman; 1997; 103-104; ÖK8)

1061. İki Yalancı Şahit

Şu dünyanın sahibi
İki yalancı şahit
Hasta eder tabibi
İki yalancı şahit
Nalına da vur mihına da vur
Vur dünyanın çarkına vur hey

Anayı kızdan eder
Âşığı sazdan eder
Binbir çeşit sözden eder
İki yalancı şahit
Nalına da vur mihına da vur
Vur dünyanın çarkına vur hey

Fil gibi yutar dağı
Koruk eylermiş bağı
Mahkemenin bayrağı
İki yalancı şahit
Nalına da vur mihına da vur
Vur dünyanın çarkına vur hey

Puştur ardından giden
İnsanlığı da yutan
Mahzuni'yi vuran
İki yalancı şahit
Nalına da vur mihına da vur
Vur dünyanın çarkına vur hey (AK44)

1062. Biri Korkak Biri Tembel Biri Mert⁷²⁵

Şu dünyada üç adamın işi zor
Biri korkak biri tembel biri mert
Benim yüreğime üç mesele kor
Biri hasret biri vuslat biri dert

Ağlayarak doğdu bunca gülenler
Dirilerek geldi bunca ölenler
Üç ihtiyaç duydu hasta olanlar
Biri kaldır biri yatır biri ört

Bak neler hak etmiş Yaradan bize
Sınır koymuş gece ile gündüze
Üç eşya dünyada çok batar göze
Biri sıvı biri yumuşak biri sert

Üç derdin geçilmez oldu önüne
Yalnız bugün kefil yarına düne
Ömür çıkar gider üç merdivene
Biri çocuk biri gençlik biri kart

Âdem olan üç hâl ile bilinir
Elden dilden belden mesul olunur
Her varlığın üç ciheti bulunur
Biri öndür biri yandır biri art

Üç kanaldan gelir benim kudretim
Doğru sözü söyler iken ifritim
Hayatımda üç mahluka nefretim
Biri aslan biri yılan biri kurt

Gökyüzünde üç ışık var dolaşır
Ay Güneş'ten yıldız Ay'dan bölüşür
İnsanoğlu üç amaca çalışır
Biri servet biri kudret biri yurt

Nedir bilmem sevenlerin muradı
Acıdır tatlıdır dünyanın tadı
Yalnızca Mahzuni Şerif'in adı
Kimi Türk der kimi gâvur kimi Kürt (Zaman, 1997: 332-333; Aktaş, 2002: 209-210;
ÖK105)

⁷²⁵ Şiir, Mahzuni Şerif'in Ankara'da katıldığı radyo yayınında (ÖK105) seslendirdiği gibi düzenlenmiştir.

1063. Yaralıyım Yâr Ali Dost

Avcıydın avladın beni⁷²⁶
Yaralıyım yâr Ali dost
Zülfüne bağladın beni
Yaralıyım yâr Ali dost

Meyil vereli canana
Dayandım derdi hicrana
Din imam yük oldu bana
Yaralıyım yâr Ali dost

İstemem kin ile gurur
Âşıklar boynuna vurur
Gelen giden bir taş vurur
Yaralıyım yâr Ali dost

Yalan dünyadan usandım
Aşkın şarabına kandım
Mahzuni Şerif'im yandım
Yaralıyım yâr Ali dost (Zaman, 1997: 259; Aktaş, 2002: 179-180; ÖK10; ÖK48; ÖK49)

1064. Adı Güzel Hacı Bektaş Veli Dost 1

Gel dinim imanım canım efendim
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost
Ben aşkın şarabına vuruldum yandım
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost

Bir kıvılcım verdin Taptuk Emre'ye
Hazırlandı Yunus canın vermiye
Her can lâyük değil seni sevmeye
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost

Kurtar bizi sarıların dilinden
Münkir olan gitmez senin yolundan
Ben usandım şu yobazın elinden
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost

Kemter Mahzuni'yim bende neyleyim
İnliyerek dergahında öleyim
Kul eyle kapında kurban olayım
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost (Aktaş, 2002: 35)

1065. Adı Güzel Hacı Bektaş Veli Dost 2

Sensiz bu dünyanın tadı olur mu
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost
Seni sevmeyenler Hakk'ı bilir mi
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost

⁷²⁶ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekilde düzenlenmiştir.

Ulu dost
Canım dost

Elimi bilmezdim eli bildirdin
Yalan söylemeyen dili bilirdin
Harama çözülmeyen belini bilirdin
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost

Ulu dost
Canım dost

Yunus'a yâren'den Taptuk Emre'ye
Kırk yıl dağda gezdi gönül vermeye
Her can layık değil seni sevmeye
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost

Ulu dost
Canım dost

Der Mahzunî eşîğini bulayım
Yüzlerimi tozlarına dolayım
Kul eyle kapında kurban olayım
Adı güzel Hacı Bektaş Veli dost

Ulu dost
Canım dost (Zaman, 1997: 302-303; Aktaş, 2002: 84; Doğan, 2009: 133)

1066. Hasretin Bağrımı Yaktı Güzel Dost

Kalktı kervanımız Urum elinden
Hasretin bağrımı yaktı güzel dost
Bir güvercin uçtu yolun sonunda
Kanadın yaprağa taktı güzel dost

Gel gönül gidelim sevda dağımıza
Rençberler mi değdi yürek yarımaya
Deli bir bahçıvan girdi bağımaya
Olanca goncayı söktü güzel dost

Gel beri gel beri can ile (can içi) canım
Servetim sultanım hem hanümanım
Cahiller gülerken ondan(?) sultanım
Mahzuni boynunu büktü güzel dost (ÖK174)

1067. Hü Hü Hacı Bektaş Dost

Bütün evren semah döner
Hü hü Hacı Bektaş dost
Gökyüzünde delil yanar
Hü hü Hacı Bektaş dost

Biz acıyı bal eyeriz
Hakkımız helal eyeriz
Bize Bektaşî Can derler
Gidersek Hakk'a gideriz dost

Gökyüzünde uçan turna
Hü hü Hacı Bektaş dost
Feryadı şahlar Şah'ına
Hü hü Hacı Bektaş dost

Hor olanı hoşlarız biz
Hak diyerek başlarız biz
Şeytan yaklaşamaz bize
İkiliği taşlarız biz dost

İlimsiz yol karanlıktır
Hü hü Hacı Bektaş dost
Bizde küsmek karanlıktır
Hü hü Hacı Bektaş dost

Mahzuni ünümüz bizim
Bulunmaz kinimiz bizim
Cahil bize dinsiz demiş
Sevgidir dinimiz bizim dost (<https://www.antoloji.com/haci-bektas-butun-evren-semah-siiri/?siralama=p>, 27.03.2020, 17.16'da alınmıştır.)

1068. Ne Dertlisin Abbas Yolcu

Herkes ev sahibi olur
Ne dertlisin Abbas yolcu
Limanda hamallık eder
Limanlarda Abbas yolcu

Yolcu yolcu Abbas yolcu
Yolcu yolcu Abbas yolcu
Abbas falcı Abbas hancı

Eline silah verilir
Cephelere gönderilir
O güzel alnından kurşun yer
Ölüme de Abbas yolcu

(Güzel alnından kurşun yer
Ahrette de Abbas yolcu)

Abbas dağda odun çeker
Fakirlik boynunu bükür
Ağa Abbasları yıkar
Dağlara da Abbas yolcu

(Beyler Abbasları yıkar
Ölüme de Abbas yolcu)

Abbas deli, Abbas sersem
Abbas hâlini görsem
Hiç seslenmez ona vursan
Kurşuna da Abbas yolcu

Ah bu dedi Abbas olmuş
Gerçek veli Abbas olmuş
Ateş külü abdest olmuş
Abdestte de Abbas yolcu

Mahzuni Şerif Abbas'tır
Abbas'ın niyeti hastır
Onu sevmeyen könestir
Yeryüzüne Abbas yolcu

(Onu sevmeyen könestir
Yeryüzüne Abbas yolcu) (AK45)

1069. Yanlış, Doğru, Ahenk, Düzenin Suçu

İnsan tek başına suç yaratmadı
Yanlış, doğru, ahenk, düzenin suçu
Hiçbir âdem doğuşunda hor değil
Bu kavgayla bu cenk düzenin suçu

Ta ezelden balık başından kokar
İmam fiske vursa cemaat yıkar
Huzursuz toplumdaki her rezil çıkar
Oruspu pezevenk düzenin suçu

Balın iyisini tanıyan ayı
Bunu anlamaz mı her kabadayı
Bir düzen ki bilmez emeği payı
Zulüm irenk irenk düzenin suçu

Mahzuni düzenden peride cinde
Düzen payı çoktur kavgada kinde
Allah kul yapmadı farklar içinde
Bu yazgı bu felek düzenin suçu (Çankaya ve Şerif, 2002: 107)

1070. Dizginiyenen Nalıyınan Kayboldu

Bir zaman at oynatan ağalar
Dizginiyenen nalıyınan kayboldu
Viskiden sulanan o yeşil bağlar
Yaprağıyınan dalıyınan kayboldu

Çiftliğinde döner idi kahyalar
Burnumuza gelmez oldu reyhanlar
Suntalar kıralı yeğen Yahyalar
Servetiynen malıynan kayboldu

Bir “Hoca” varıdı tesbih çekerdi
Yalan koymaz yer yüzüne dökerdi
Gizli şarap içer haramdır derdi
Yalanıynan falıynan kayboldu

Bölmek için gürler dururdu sesi
Vatanı neresi memleket nesi
Kurt beslerdi bizim köyün fitnesi
Köpeğiynen yalıynan kayboldu

Mahzuni Şerif’im sonu bu muydu
Tarih baba neler yıkadı yudu
Olanaksız nice günler umudu
Bir bilemez diliyinen kayboldu (Zaman, 1997: 59, 117; Aktaş, 2002: 94)

1071. Âdem Gibi Uluların Nice Oldu

Sana dedim sana insanlık bağım
Âdem gibi uluların nice oldu
Ali’yi ateşe gark eden zalim
Nemrut gibi delilerin nice oldu

Dünya yedi kere boşaldı derler
Dolduran boşaltan eroğlu erler
Elinde Zülfükâr ay gibi parlar
Alilerin Haydarların nice oldu

Kurtlar kuşlar Süleymanlar biline
Kalmadı ki dünya kalsın birine
Kavuşmadı gitti Ferhat iline
Kara kara kadı’ların nice oldu

Der Mahzuni kimler gerçekten ağlar
Eline beline sahip olanlar
Balım Sultan gibi gül yüzlü canlar
Hacı Bektaş gibi Velilerin nice oldu (Zaman, 1997: 411)

1072. Gözlerimden Akan Yaşlar Sel Oldu

Kara gözlüm karlar yağdı başıma
Gözlerimden akan yaşlar sel oldu
Yüzlerimde şubat ayı esiyor
Gülmeyeli nice nice yıl oldu

Banadır feleğin minneti kasti
Ömür bülbül imiş de sustu
Yıllar sonra gördüm zalim bir dostu
Eloğlu el idi gene el oldu

Diyarbakır hayalimden gitmiyor
Eski günlerime elim yetmiyor
Hiçbir sözüm bir sözümü tutmuyor
Gözün aydın dost Mahzuni del'oldu (Aktaş, 2002:198-199)

1073. Küfrün Adı İman Oldu

Öyle bir zamana düştük
Küfrün adı iman oldu
Doğru dürüst gider iken
Hakk'ın yolu duman oldu

Koyun sesi kurdun sesi
Ses çıkıyor neyin nesi
Adamın adam sevmesi
Geçti hayli zaman oldu

Dost rüzgârı kesti hızı
Okşadı gitti gammazı
Daha dünün suratsız
Şimdi kaşı keman oldu

Irgat koşar ekmek zalım
Ele geçmez de bakalım
Der Mahzuni benim hâlım
Korkarım ki yaman oldu (Zaman, 1997: 383)

1074. Dövdü Sineyi Tahtını Bin Defa Pişman Oldu

Bu millet ki bu meclisi, gönderip oturtmaktan
Dövdü sineyi tahtını bin defa pişman oldu
Önce çıktı bir vefasız, yemin etti hak için
Sonra döndü şerefinden, halkına düşman oldu

Şerre düştü bürokrasi, ülkeyi rüşvet sardı
Her köşede beş Susurluk, huzuru külfet sardı
Adam başına belalar, hainler servet sardı
Utanmadan diyorlar ki, vatan gülistan oldu

Uykumuzu mafya çaldı, rüya nerde biz nerde
Beynimiz sokak savaşı yahut Sırbistan oldu
Her yıl bir horoz türedi, kekti bizi her yerde
Gözyaşımız ona akıp bağ ile bostan oldu

Bin tarihe şeref veren vay benim Anadolu'm
Üzgünüm ki Batı güldü, kendi kelistan oldu
Bedeni mi dertler sardı, gayrı kalkmıyor kolum
Âlem Üsküdar'ı geçti, Mahzuni dosttan oldu (Zaman, 1997: 509)

1075. Ne Acayip Toza Düştü Un Oldu

Sevda tarlasına buğdaylar ekdim
Ne acayip toza düştü un oldu
Göle girdim Ağustos'un onunda
Etrafımı tipi sardı don oldu

Derdim ki şafakta yolculuk başlar
Yürüdüğüm yolda meşk tutan kuşlar
Kaydı ayağımdan bastığım taşlar
El attığım kaya bir sabun oldu

Eriyerek bittim aha ile vaha
Niyetim ermedi gül yüzlü şaha
Benim için kızıp üzülme daha
Buralara gelip gitmem son oldu

Mahzuni inatla kime uyarsun
Doğru olan hangi sözü du(yu)yorsun
Yüzün kızarmıyor utanmıyorsun
Sana bunu söyleyişim on oldu (Çankaya ve Şerif, 2002: 163)

1076. Derde Derde Heder Oldu

Uy benim belalı başım
Derde derde heder oldu
Dağ başında kaldı kuzum
Kurda kuşa heder oldu

Bölündü nazım niyazım
Birden kesildi avazım
Vay benim bu garip sazım
Perde perde heder oldu

Bozuldu düzenim demim
Aslı'ya kalmaz Kerem'im
Bir kayaya çarptı gemim
Hurda hurda heder oldu

Parladı geçti ışıklar
Kaldı işi dolaşıklar
Benden evvelki âşıklar
Bilmem nerde heder oldu

Derdi münasip Mahzuni
Ne desin tabip Mahzuni
Vay bizim garip Mahzuni
Şurda burda heder oldu (Pehlivan, 1985: 21; Zaman, 1997: 296)

1077. Uyan İmam Ali Bak Neler Oldu

On iki evladın on iki milyon
Uyan İmam Ali bak neler oldu
Bir değil beş değil Yezid'in kahrı

Uyan İmam Ali bak neler oldu
Senin çadırına Mervanlar doldu

Hüseyinler lanet olmuş geziyor
Çok Hasanlar Ömer olmuş yüzüyor
Nice Hafız Osman Kur'an yazıyor

Uyan Şahı Merdan bak neler oldu
Senin çadırına inkarlar doldu

Ben mürşit görmedim senden ziyade
On İ(k) İmam Hüseyin'den ziyade
Çok mezhepler çıktı dinden ziyade

Uyan İmam Ali bak neler oldu
Senin çadırına Yezitler doldu

On iki evladın seninle gitti
Geri kalanları hep inkâr etti
Mahzuni doğuncu yolunu güttü

Uyan İmam Ali bak neler oldu
Senin çadırına Yezitler doldu (Yağız, 1976: 146)

1078. Yıllar Yılı İki Gözüm Yaş Oldu

Aladeli'm niye böyle unuttun
Yıllar yılı iki gözüm yaş oldu
Edep erkân ikrarına döndüğüm
Dizler çöküp dost dediğim boş oldu

Teker teker göçüp gitti erenler
Oy bizim ellere lezzet verenler
Ahınan tufunan yatan örenler
Kerpiçine karlar yağdı kış oldu

Arılar bal diye coşar çabalar
Mor menekşe kokar beller obalar
Nerde kaldı Şakir, Cırık Babalar

Yürü felek hayal oldu düş oldu

Rüya gibi hünkâr yüzlü dedeler
Kabına çekilmiş nazlar edalar
Mezat kalmış meyler kırık badeler
Yolcu hâlden düştü yol sarhoş oldu

Örenli'den İsmail'im gelirdi
Gelirdi de kadir kıymet bilirdi
Mahzuni kör oldu Şerif delirdi
Aladeli'm ne acayip iş oldu (Zaman, 1997: 342-343; Aktaş, 2002: 217-218; Ertekin, 2021b: 168)

1079. Dokuz da Kazan Kuruldu⁷²⁷

Dokuz teneşir kuruldu
Dokuz da kazan kuruldu
Allah düşmana vermesin
Dokuz oğlum bir vuruldu

Ben Osman'im Bozomar'im
Hani benim Muharem'im
Dokuz yiğit babasıyım
Ellerden çiftçi ararım

İbrahim'im tutmaz özüm
Yanıyor yavrular gözüm
Dokuz yavrum ölmez idi
Sebeb oldu zalim kızı

Sabahınan kalktım idi
Atlı yaya yola çıkmış
Gavur muydu gavur kızı
Öldürürken lamba tutmuş (Uzun, vd., 2012: 222)

1080. İki Yakam Birden Köre Tutuldu

Gece pazarında gündüz satarken
İki yakam birden köre tutuldu
Bunca bilmezlerin bunca nankörün
Elinden gelenek töre tutuldu

⁷²⁷ Şiirin hikâyesi yörede şu şekilde anlatılır: Bir kan davası vardır. Bu kan davasının son bulması için iki taraf anlaşmaya gider ve bir taraf kızını karşı tarafa verir. Ancak kız alıp verme bu kan davasını durdurmaz daha da alevlendirir. Düşmanlarına gelin giden kızın eşinin 8 kardeşi vardır. Damatla birlikte bu 9 kardeşi karşı taraf öldürme planları kurar ve kız kardeşleri olan gelin kızı da bu plana katarlar. Herkes uyurken gelin kız akrabalarının işini kolaylaştırmak için evin lambasını yakar ve kendisi kaçar. Akrabaları da uyuyan 9 kardeşi kurşunlayarak öldürür (KK37, KK38, KK96).

İnsan fark etmez mi doluyla boşu
Teraziye koysun kötüyle hoşu
Uçtu gökyüzünde adalet kuşu
Geldi en çamurlu yere tutuldu

Benim haksızlarla olmadı şakam
Kaymadı ölçümden en küçük rakam
Bu kadar şerefli tertemiz yakam
Kirlilerce kaç yüz kere tutuldu

Kendine ruh gibi inen Mahzuni
Çiğneyip çiğneyip yenen Mahzuni
Hamdulillah dinsiz denen Mahzuni
Hacı Bektaş gibi pire tutuldu (Çankaya ve Şerif, 2002: 10)

1081. Dizini Böyle Çekti Oturdu

Yağmur kolay kolay yerlere inmez (Böyle böyle...)
Dizini böyle çekti oturdu
Oturdu da bizi nere götürdü
Yiye yiye bir milleti bitirdi (Böyle böyle...)

Bir güvenim yoktur mezar taşında
Uğramıştı bir hayatın kışında
Kaç yiğit ölmüştü senin başında (böyle böyle)

Özümü vermiştim halk oğlu halka
Gidiyor gözlerim çok baka baka
Neden seni yemiş küçük dakika yıllar (böyle böyle)

Mahzuni Şerif'im gönül eylemez
Bilmediği şeye bilirim demez
Anladım ki ölüm vermiş söylemez (böyle böyle...)
(<https://www.youtube.com/watch?v=PgN32CNLYDo>, 19.12.2021, 14.43'te alınmıştır.)

1082. Hayaldeki Yollar Irak Be Yahu

Yeter karanlıkta sevda çektiğim
Hayaldeki yollar irak be yahu
Edebiyat yapıp diller döktüğün
İşte bu babamız çirak be yahu

Bize kişner durur elin boğası
Ayaklar altında ata yuvası
Bir damla getirmez yağmur duası
Gene bizim tarla çorak be yahu

Dün vurmuşlar emmin oğlu Kadir'i
Ahmet Nuh'u vurmuş Musa Bedir'i
Arz edip durduğun büyük çadırı

Gel beraber olak kurak be yahu

Mahzuni Şerif'im bırakmaz safın
Gözetir değneğin iki tarafın
Bir talebe yıkmaz kendi sınıfın
Öğretmen vurulmaz bırak be yahu (AK46)

1083. Anam Yeni Gelin Oldu Duydun mu

Bir gerçek yalanım vardır erenler
Anam yeni gelin oldu duydun mu
Bir gasavet aldı garip babamı
Düğününde davul çaldı duydun mu

Bizim köye kabak ektik dut bitti
Yeşil yaprağında develer öttü
Dört boynuzlu koçlar doğuma yattı
İkiz ikiz kurtlar geldi duydun mu

Semer vurduk serçelerin eğnine
Balığı bezirgân yaptık yanına
Ramazan Ağa'nın girdik kanına
Aklımızı bayram aldı duydun mu

Senem kadın sekseninde doğurdu
Doğan çocuk mama diye bağırdı
Bitirdi de altı kova yoğurdu
Bir dakika uykuya daldı duydun mu

Keban'a göl yaptık dağlar sulandı
Bütün Edirne'de bağlar sulandı
Karadeniz bir sinekten bulandı
Coştı Akdeniz'e doldu duydun mu

Mahzuni der işte böyle hâlimiz
Avrupa'ya köprü olur dilimiz
Arada sırada hortlar ölümüz
Her biri bir makam çaldı duydun mu (Zaman, 1997: 169; Aktaş, 2002: 25-26)

1084. Allah Türkçe Bilmiyor mu

Ey Arapça okuyanlar
Allah Türkçe bilmiyor mu
İngilizce Fransızca
Bize hitap kılmıyor mu

Çalışanlar geri kalmaz⁷²⁸
Çalışmayan bir halt bilmez
Yalnızca fikirler ölmez
Peygamberler ölmüyor mu

Bizimdir bu bahçe bağlar
Bizimdir bu yeşil dağlar
Canı sağ olsun softalar
Ayakkabı çalmıyor mu⁷²⁹

Dost gezer dostluk bağında
Biz olur bizlik dağında
Gavurun Merih çağında
Âlem bize gülmüyor mu
Bir bülbül getirmez yazı
Yalnızca bülbül avazı
Mahzuni korkmadan sazı

Kâinata çalmıyor mu (Yağız, 1976: 114; Pehlivan, 1985: 41; Çankaya, 1994: 18;
Zaman; 1997: 105-106; Aktaş, 2002: 55-56)

1085. Yoğun Külde Olur mu⁷³⁰

Çamurdan hamur olur mu
Yoğun külde olur mu
Bitmemiş ömür olur mu
Deli misin gönül gönül

Sular akar ise dolar
Dereler coşar da bular
Yaş gider kâmile konar
Deli misin gönül gönül

(Sanma ömür böyle kanar
Deli misin gönül gönül)

Eğleme sakın boğulursun
Zannetme bunda kalırsın
Süleyman olsan ölürsün
Deli misin gönül gönül

⁷²⁸ Şiirdin 2 ve 4. dörtlükleri sadece Çankaya, 1994: 18; Aktaş, 2002: 55-56; Zaman; 1997; 105-106'da yer almaktadır.

⁷²⁹ Yağız, 1976: 114 ve Pehlivan, 1985: 41'de dize şu şekildedir: "Boşa namaz kılmıyor mu"

⁷³⁰ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK355) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Bu ses kaydının başında Mahzuni Şerif, 26 Ocak 1981 saat 11.00 olarak muhabbetin tarihini ve saatini verir. Mahzuni Şerif, oğlu Emrah Mahzuni ile "Gavur Cafer" dediği kişinin evindedir ve Cafer Bey'in oğlu Ali'ye bu ses kaydını hediye olarak kabul etmesini söyler. Kaset kaydında birkaç kere kayıt açılıp kapanmıştır ve şiirlere geçilmiştir. Bu nedenle bu kayıttaki şiirler, Ali Bey'e mi söylendi yoksa başka bir muhabbetin kaydı mı bilinmemektedir.

Cahiller kendini bilmez
Kıble bulur namaz kılmaz
Her zaman Mahzuni gelmez(olmaz)
Deli misin gönül gönül (ÖK355)

1086. Bir Mektup Yazmayan Ozan Olur mu

Ben seni o kadar severim ki dost
Bir mektup yazmayan ozan olur mu
Beni aramadı sormadı diye
Dostuna kızmayan ozan olur mu

Değişik anlamdır fark ile farkçı
Sence bir olur mu çark ile çarkçı
Ozana layık mı mezhepçi ırkçı
Tuzağı bozmayan ozan olur mu

Zerre zerre hikmet vardır her kulda
Ne değerler gerçek sağ ile solda
Şeytan'ın insana çizdiği yolda
Giderken azamayan ozan olur mu

Mahzuni Şerif'in muradı ince
Yeri gelir konuşurum emince
Turap olup insanlığa gelince
Yağmayan tozmayan ozan olur mu (Çankaya ve Şerif, 2002: 55)

1087. Hacı Bektaş Postu Kuzu Postu mu

Kim bu adam, der ki bu post benimdir
Hacı Bektaş postu kuzu postu mu
Al postunu başına çal efendi
Sence Nesimilik tazı postu mu

Bektaş bu diyara bir geldi gitti
Ne hak yedi ne de canlar incitti
Şu senin postunu kim ferman etti
Osmanlı kalemı yazı postu mu

Sünnü müsün diye bana sorarsın
Sen Ali oğlundan kimi ararsın
Söyle bana burda neye yararsın
Murtaza'nın postu cazı postu mu

Nefes almış Selçuklardan bu yana
Menteş gider Bektaş gelir cihana
Der Mahzuni senin postun bahana
Define postu mu kazı postu mu (Çankaya ve Şerif, 2002: 115)

1088. Bir Kan Aktı Duydunuz mu

Beyazıt'tan Bayazıt'a
Bir kan aktı duydunuz mu
Bizim gardaşlıktan öte
Bin kan aktı duydunuz mu

Gitti dostlar zinde zinde
Fayda yoktur böyle kinde
Sağın solun sayesinde
Kanlar aktı duydunuz mu

Bizim İsparta'nın gülü
Kokusunda diken dolu
Böyle midir Hakk'ın yolu
Kanlar aktı duydunuz mu

Dost Mahzuni muradına
Eremedi deme buna
Amerika'nın adına
Kanlar aktı duydunuz mu (Zaman, 1997: 362-363)

1089. Kurban İnkâr Etme Ali Oğlunu

Gel gönül gel gönül kaybetme yolunu
Kurban inkâr etme Ali oğlunu
Kimisi arıyor kâmil elini
Kimi cahil ile gönül eyler oy

(Kimisi arıyor kâmil yolunu
Kimi cahil ile gönül eğler oy)

İnan dövüş kavga bitmez dünyadan
Sebepsiz bir baca tütmez dünyadan
Dost Mahzuni gider gitmez dünyadan
Cahil kimin ile kavga eyler oy

(Dost Mahzuni gider gitmez dünyadan
Özü bozuk kimle kavga eyler oy) (<https://www.youtube.com/watch?v=YgRX9PX-d7o>,
25.12.2021, 15.00'te alınmıştır; ÖK342)

1090. Sonra Çıkar Oyunu⁷³¹

Karaman'ın koyunu
Sonra çıkar oyunu
Ben artık seyredemem oy
Devrilesi boyunu

⁷³¹ Mahzuni Şerif, albümünün klipinde şu sözler ile eserine başlar: “Fani dünyanın sefası, bir kuru kavga imiş/
Gerçeği ile bir insan olmak her şeyden âlâ imiş”

Zalımın zulmu varsa ey
Mazlumun Allah'ı var
Ahım seni kör eder vay
Vallahi billahi yâr

At ölür meydan kalır
Yigit ölür şan kalır
Kör olası dünyada vay
Can gider zaman kalır

Zalımın zulmu varsa ey
Mazlumun Allah'ı var
Ahım seni kör eder vay
Vallahi billahi yâr

Mahzuni bu rıhtıma ey
Yanaşıyor son gemi
Düşenin dostu olmaz vay
Bunu unutma emi

Zalımın zulmu varsa ey
Mazlumun Allah'ı var
Ahım seni kör eder vay
Vallahi billahi yâr (AK47)

1091. Belli Belli Ömür Sonu Toprağa Doğru⁷³²
Benim sanki bu dünyadan neyim kalacak
Belli belli ömür sonu toprağa doğru
Ağlasam gülssem de zaman doldu dolacak
Bir gazel düşecek bir gün yaprağa doğru

Gene gönlüm razı ömrüm binde birine
İki damla dem çekerim kavga yerine
Uyuyup diz çökmem yere körü körüne
Yalvarırım Hakk'a her gün şafağa doğru

Yıllar yuvarlandı gitti benim önümde
Fesat eğlenmedi şükür deli gönlümde
Sensiz gecelerim hey can sensiz günümde
İnan delirdim ufuktan ufuğa doğru

Bugün dünya ile konar göçer Mahzuni
Hem eceli hem şarabı içer Mahzuni
Tatlı bir yolculuk idi geçer Mahzuni
Sarılır yatar bir sonsuz kundağa doğru (Zaman, 1997: 391; ÖK26)

⁷³² Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

1092. Ulu Kervan Yola Doğru

Bugün ben kırkları gördüm
Ulu kervan yola doğru
Eğildim yüzümü sürdüm
Kerbela'da çöle doğru

Ali Ali canım Ali
Canımda cananım Ali
Gül yüzlü sultanım Ali
Himmet eyle kula doğru

Hakk'a çıkar güzel yollar
Hakk'ın dostu gönlü boldur
Gülbenk çeker derviş kullar
Hazreti Resul'e doğru

Der Mahzuni kiblem Hak'tır
Hak üstünde hakkın yoktur
Gerçek olan insanlıktır
Çıkma sağa sola doğru (Zaman, 1997: 316; Aktaş, 2002: 191-192)

1093. Dosttan Haber Varsa Gel Bize Doğru

Tatlı tatlı esen seher yelleri
Dosttan haber varsa gel bize doğru
Gül yüzlümden selam sabah kesildi
Hiç haber yok mu sal bize doğru

Biçare yüzlerim soldu ha soldu
Yakup, Yusuf için saçını yoldu
Ne inanan ne de pir seven kaldı
Yavaş yavaş küstü yol bize doğru

Mahzuni Mahzuni köre Mahzuni
Kendini kimlerden sora Mahzuni
Dünya kime kalır bire Mahzuni
Al getir sazını çal bize doğru (Aktaş, 2002: 227-228)

1094. Bütün İnsanlığı Korum

Kurban olduğum Yaradan
Bütün insanlığı koru
Emir değil bir yalvarı
Bütün insanlığı koru
(Hudey hudey canan hudey)

Madem varısan biz neyiz
Seni görmedik bilmeyiz
Özel kulların biz miyiz
Bütün insanlığı koru

(Hudey hudey canım hudey)

İnsandır insanın ırkı
Birbirinden olmaz farkı
İçinde unutma Türk'ü
Bütün insanlığı koru

Ne tanırım ne bilirim
Hak'tır benim ölüm dirim
Taraf tutma gücenirim
Bütün insanlığı koru (ÖK108)

1095. Fakirin Birazcık Sırtı Çullusu

Bizde ağa diye dalga geçilir
Fakirin birazcık sırtı çullusu
Dağ başında beş teşekkür bilirse
Aptalın aklınca İstanbullusu

Arefe günleri kına yakınır
Güvercinden karıncadan sakınır
Peçeler içinde namus takınır
Kimseye bilinmez kötü yollusu

Elinde bir kalem köşeler yazar
Duru gönüllerin köşkünü bozar
Tanrı bir kerecik etmemiş nazar
Şerefsiz bilginin dili ballısı

Mahzuni zehirdir hak kolay yenmez
İnsanın kâmilî kolay gücenmez
Her milletin efendisi tükenmez
Hele de yiğidin göğsü kılıcı (Çankaya ve Şerif, 2002: 26)

1096. Yok mudur Hiç Sende Su

Dudaklarım kurudu
Oy oy zalim oy
Yok mudur hiç sende su
Vay vay zalim oy

Sende Şeytan'ın şerri
Bende Allah korkusu
Oy oy zalim oy
Nedir böyle çalım oy

Coştum bu selle coştum
Girdim bu dala coştum
Dünya kime kaldı ki
Sana da kalsın dostum

Oy oy zalim oy
Nedir böyle çalım oy

Sanma ölmez Mahzuni
Kalmaz ölür Mahzuni
Gidiyorum deyince
Daha gelmez Mahzuni
Oy oy zalim oy
Nedir böyle çalım oy (Zaman, 1997: 370-371)

1097. Rahat Olanlara Güneş Doğmuştu

Ben gelirken beyaz karlar yağmıştı⁷³³
Rahat olanlara güneş doğmuştu
Düz ovayı kara duman boğmuştu
Hasret ile iki gözü dolan var

Çok azaldı Kızılırmak, Ceyhanlar
Kokmaz oldu lale, sümbül, reyhanlar
Birbirini sevmez oldu insanlar
Ne yazık ki öldüren var ölen var

(Her gün her gün öldüren var
Dost ölen var, ölen var...)
Mahzuni'yim alın teri yemedim
Ömrümde haksıza haklı demedim

Benim Türkiyelim benim Memed'im
Bizim memleketten size selam var
Türkiye'den dolu dolu selam var (Zaman, 1997: 151-152; Aktaş, 2002: 18;
<https://www.youtube.com/watch?v=XtlNv3RYYQg>, 28.12.2021, 22.37'de alınmıştır.)

1098. Dereyi Tepeyi Oydu Savuştu

Yaz yağmuru sel yatağı koymadı
Dereyi tepeyi oydu savaştı
Daz kafa bey yedi yedi doymadı
Bu kadar milleti soydu savuştu

Ünlendi şanlandı bilmem ne ırkı
Tersine çevrildi feleğin çarkı
Bey'in Mercedes'i, hanımın kürkü
Bir yıldırım gibi kaydı savuştu

Kan ter ile geçti bütün bir ömür
Bazan toprak oldu bazan da demir
Şiş yandı et bitti sönmedi kömür
Tadı burnumuza yaydı savuştu

⁷³³ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Ha dedik sıvandık biz düştük öne
Yarınları sevdik küfrettik düne
Gördü ki Mahzuni, efendim bu ne
Arkamızdan gelen caydı savuştu (Yağız, 1976: 216)

1099. Üstüne Yaremin Kezzap Döküldü

Garip gönlüm sana yandı yakıldı
Üstüne yaremin kezzap döküldü
Zannettiğim bahar şimdi yıkıldı (Leyli leyli leyli leyli...)
Eğlendi baharım güzün üstüne

Lazım değil gayrı sorma hâlimi
Faydası yok tutsan bile elimi
Ayrılık rüzgârı tuttu yolumu (Leyli leyli leyli leyli...)
Dağıldı bulutun tozun üstüne

İnleye inleye derman kesildi
Mazim yargılandı ferman kesildi
En güzel yıllarım kurban kesildi (Leyli leyli leyli leyli...)
Mahzuni devrildi sazın üstüne

Kıble gibi sana döndüm yönümü
Varacaktım dağlar kesti önümü
Kırdın umudumu yıktın gönlümü (Leyli leyli leyli leyli...)
Daha söz kalmadı sözün üstüne (ÖK187)

1100. Kime Gitti de Kim Gördü

Şu Ekim'in on dördü
Kim gitti de kim gördü
Gelen giden aynıdır
Harap ev gene durdu

(Omuzunda bu vebal
Çal davulcu çal ha çal
Çal davulcu çal ha çal)

Kul yatırdım bankaya
Hesap düştü tongaya
Sürü permeperişan
Çankaya çobankaya

(Omuzunda bu vebal
Çal davulcu çal ha çal
Çal davulcu çal ha çal)

Davulcu suya düştü
Kasnağı suda pişti
Zurna aynı zurnadır
Yalnız çalan değişti

(Omuzunda bu vebal
Çal davulcu çal ha çal
Çal davulcu çal ha çal)

Mahzuni şerif meğer
Bilmeden boyun eğer
Sana derem davulcu
Bu tokmak sana değer

(Omuzunda bu vebal
Çal davulcu çal ha
Çal davulcu çal ha çal) (AK48)

1101. Dolu Vurdu Yapraklarım Çürüdü⁷³⁴

Bu yıl benim yeşil bağım kurudu⁷³⁵
Dolu vurdu yapraklarım çürüdü
Benim de saz tutan elim var idi
şimdi bir köşede yatar ağlarım

Benim ile lokma yiyip ićenler
Gölgemin altında konup göćenler
Sizi zalim dar günümde kaçanlar
Ben kendi kendime çatar ağlarım

Çırpına çırpına bir yuva kurdum
Bebegi görmedim kundağı gördüm
Deryada boğuldum karaya vurdum
Çileden çileye bakar ağlarım

Mahzuni şerif'im budur ahvalim
Zamane bozulmuş insanlar zalim
Kıyamete kadar gider bu hâlim
Sab(ı)r edip matem tutar ağlarım (Yağız, 1976: 124; Çankaya, 1994: 54; Zaman, 1997:
138; Aktaş, 2002: 168; Öztunç, 2017: 42)

⁷³⁴ Bu şiirin Aladeli'ye (Haydar Kaya) ait olduğunu oğlu Mustafa Kaya şu şekilde anlatmıştır:

“Bu yine benim yeşil bağım kurudu parçası da babamındır. Hatta babam Mahzuni'ye şöyle söylemiştir: “Yav imansız sen ne zaman yeşil bağı diktin de kuruttun.” Ben, onu Mustafa Ertekin ile muhabbetimde de şöyledim. Yani babam yeşil bağımız bizim varken biz memleketimizi terk ettik kan davasından. Yani yeşil bağı kurutan Aladeli'dir. Mahzuni şerif'in yeşil bağı yoktu o zamanlar. Zaten askeri okul öğrencisiydi. Sonra Ankara macerası, İstanbul macerası, Avrupa turneleri hiçbir zaman bağa yetişecek zamanı yoktu.”

⁷³⁵ Zaman, 1997: 124'te dize şu şekildedir: “Bugün benim yeşil bağım kurudu”

1102. Bey Dedi Boynunu Bükte Yürüdü

Gittim mahkemeye arzuhal için
Bey dedi boynunu bükte yürüdü
Bir küfür yedi ki oldu o biçim
Şey dedi boynunu bükte yürüdü
Yürüdü, yürüdü, yürüdü, yürüdü⁷³⁶

Çekti topukları kahveye vardı
Çürük tabakadan bir tütün sardı
Niceden sonraya garson çağırdı
Çay dedi boynunu bükte yürüdü

Babası yaslandı durdu duvara
Çoban gidiyordu ulu davara
Şöyle döndü baktı apartmanlara
Vay dedi boynunu bükte yürüdü

Gidemedi kaldı kendi yolunda
Kimse yoktu baktı kendi hâline
Velhasıl birkaç beyin dölüne
Bey dedi boynunu bükte yürüdü

Mahzuni gerçeği bulmalı insan
Savaşlar olmasın dökülmesin kan
Eğitim kültürle uyansın her can
Aydınlık başını dikti yürüdü (Zaman, 1997: 365)

1103. Güller Biter Bayram Günü

Bahar kış ile barışır
Güller biter bayram günü
Küskünler Hakk'a varışır
Kinler biter bayram günü

İnsanın kökü derinde
Hakk'ı vardır bir yerinde
Baykuşun bozgun dilinde
Bülbül öter bayram günü

Şu bizim köyler bucaklar
Bayramda dostu kucaklar
Hakk'a bakan kör ocaklar
Yanar tüter bayram günü

Der Mahzuni ahu zarım
Ahu zarım benim kârım
Hey bana küsen dostlarım
Artık yeter bayram günü (Zaman, 1997: 391-392; Doğan, 2009: 135)

⁷³⁶ Bu tekrar eden dizeler sadece Zaman, 1997: 365'te yer almaktadır.

1104. İkrar Ver Kâmile Var Yürü Yürü

Hasbihal eyleme bir cahil ile⁷³⁷
İkrar ver kâmile var yürü yürü
Özünde melâlet bakışı ile
Dolaşır yollarda kör sürü sürü

Deccal güruhuna uğramadan geç
Özünde melâlet bakışı iğrenç
Âşığın eşiği kendine miraç
Çıkma yükseklere dur geri geri

(Hudey hudey hudey
Dur geri geri)

İbret almadın mı afatı Nuh'tan
Mürüvet bekleme bedensiz ruhtan
Mevtaya mezara kâr etmez büftan
Yeter ki benliği vur diri diri...

Nişansız âdemdir libası hımar
Zülfükar tartamaz her bel her kemer
Faninin köşkünün sonu tarimar
Bir ebed külhane kur beri beri...

Emrü Hak deyip de her meyve yeme
Gel nazar kıl Havva ile Âdem'e
İsa Baba nerden düştü Meryem'e
Belki bilen olur sor bari bari...

Gel Mahzuni derviş değil durmuş ol
Dolu kap taşırır boşalmışa dol
Derlerdi ki kalpten kalbe gider yol
Neden ağlamıyor yâr zari zari

(Herkes taklit etmez yüce Haydar'ı) (Zaman, 1997: 318-319, 401)

1105. Gönül Kalktı Yola Düştü

Gene bir firkate geldim
Gönül kalktı yola düştü
Oy seni seven âşıklar
Bunca dilden dile düştü

Yanımda bir nur ışıklar
Nura gark olur kişiler
Cem olunca Bektaşiler
Laden kıylükale düştü

⁷³⁷ Şiirin, ilk iki dördlüğü ve son dördlüğü Mahzuni Şerif'in albümünde seslendirdiği gibi düzenlenmiştir.

Dost Mahzuni bağlaşalım
Dost deyip de ağlaşalım
Her yıl, her yıl buluşalım
Şanımıza böyle düştü (Zaman, 1997: 157; Aktaş, 2002: 36)

1106. Şimdi Bizim Diyar Aklıma Düştü

Zalim gurbet hasretimi incitme
Şimdi bizim diyar aklıma düştü
Gözyaşımı silip uzağa gitme
Bağrımnda nazlı yâr aklıma düştü

Dönsem sıla yolu altı ay sürer
Gönlümde bin çeşit yaralar türer
Ak perçemli anam düşüme girer
Duydum ağlar ağlar aklıma düştü

Kırk yıllık uzağım kolaydır dile
İşte öylesine uzadı çile
Köy gözümde çıkmaz küllüğü ile
Kerpiç duvar duvar aklıma düştü

Gurbette oturup kalktığım felek
Baktırdığım fallar tuttuğum dilek
İnan ki tarhana mor üzüm kelek
Cılbak'taki hıyar aklıma düştü

Binboğalar soğur eylül denince
Deli poyraz garbi yelin yenince
Yaylacımız düz ovaya dönünce
Sürü sürü davar alıma düştü

Mahzuni çocukken gördüğüm güven
Berçenek köyünde sürdüğüm düven
Tuzluk kayasında söktüğüm geven
Selli sulu zavar aklıma düştü (Çankaya ve Şerif: 2002: 187)

1107. Musa Gibi Ulu Çobana Düştü⁷³⁸

Ervahı ezelden dostun libası
Musa gibi ulu çobana düştü
Musa neler çekti inkâr elinden
Geçtiğimiz suyumuz yabana düştü

Ta ezelden kalktı Fatma'nın göçü
Şebber ile geldi Şübber'in suçu
Cennet bahçesinde Halil'in koçu
İshak-ı İsmail gibi kurbana düştü

⁷³⁸ Şiir, Mahzuni Şerif'in seslendirdiği şekliyle düzenlenmiştir.

Bu nasıl edeptir bu nasıl maya
Nuh Naci nasılsa dalmış deryaya
Dünyalar güzeli Hazreti Havva
Bütün çirkinliği türbana düştü

Mahzuni Şerif'im etme bu nazı
Nazda görülmez mi ol Şah'ın yüzü
Gökyüzünde gezdi âşıklar sözü
İndi yeryüzüne Kur'an'a düştü (Aktaş, 2002: 228-229; ÖK38)

1108. Dolu Ona Düştü, Boş Bana Düştü⁷³⁹

Öyle bir zalımla ortaklık ettik
Dolu ona düştü, boş bana düştü
Bir ulu defterde hesaplar tuttuk
Beş bin ona düştü beş bana düştü

Bir deryaya girdik daldık dolaştık
Ulu bir mecliste güldük gülüştük
Vücudumu parça parça bölüştük
Gözüm ona düştü yaş bana düştü

Mahzuni denizle açtık arayı
Arayı arayı buldum karayı
Beraber çalıştık yaptık sarayı
Saray ona düştü iş bana düştü (Zaman, 1997: 200, 353-354; Aktaş, 2002: 104; ÖK65;
ÖK180)

1109. Bu Acı Nazların Bize mi Düştü

Gözün çıksın felek senin dünyada
Bu acı nazların bize mi düştü (oy oy...)
Sanki bostanından çiçek mi yedim
(...) bize mi düştü (oy oy...)⁷⁴⁰

Ömrümü duman ettin yellere
Adımızı destan ettin dillere
Kullar gibi dil dökersen ellere
Bu zehir sözlerin bize mi düştü (oy oy...)

Beylere gelince çabuk yoruldun
Gözünü açınca bize darıldın
Doğmaz olaydık keşke kırıldın
Bu kadar nazların bize mi düştü (oy oy...)

⁷³⁹ Mahzuni Şerif, bu şiirini muhabbet ortamındaki ses kayıtlarında (ÖK65 ve ÖK180) değiştirerek seslendirmiştir. Albümünde ise şiirin dizelerinin bazılarının sözleri farklıdır.

⁷⁴⁰ Ses kaydında şiirin bu dizesinin sözleri tam olarak anlaşılmemektedir.

Der Mahzuni bilemedim huyunu
Felek verdi aldı bizim payını
Bize hayal ettin kuruntuyu
Sanki de yolların bize mi düştü (oy oy...)
(https://www.youtube.com/watch?v=Hlsa_cikU9w, 18.12.2021, 14.50'de alınmıştır.)

1110. Kara Gözlerine Ak Düştü

Bugün yüreğim çok hasta
Kara gözlerine ak düştü
Vurulmuş ceylan misali
Sümbül başı yana düştü

Döner dertli dertli bakar
Bakışı bağrımı yakar
Kara kaşta Nevruz kokar
Dallandı gerdana düştü

Aşkım la yandım özümde
Güller açtı nur gözümde
Bir damla koptu gözümde
En küçüğü bana düştü

Beni ağlatıp gelirken
Mahzuni bunu bilirken
Güzeller taksim olurken
Şükür o dost bana düştü (Zaman, 1997: 430-431)

1111. Eli Kınalı Dürzü Dürzü⁷⁴¹

Bizim köyün tek sahibi
Eli kınalı dürzü dürzü
Kan emiyor yılan gibi
Bir kınalı dürzü dürzü

Dürzüler mahvetti bizi⁷⁴²

⁷⁴¹ (<https://www.youtube.com/watch?v=fKIIYv6R3NI>; 31.12.2021, 16.30'da alınmış olan ses kaydında Mahzuni Şerif muhabbet ortamında bu şiiri şu şekilde seslendirmiştir: "Bizim köyün tek sahibi / Bir kınalı dürzü dürzü / Kan emiyor yılan gibi / Bir kınalı dürzü dürzü (Dürzüler yediler bizi) / Gündüz içmiş uykusu yok / Feleklerde kaygusu yok / Arları namusu yok / Bir kınalı dürzü dürzü / (Dürzüler yediler bizi) / Batal(?) olmaz Hakk'ın yolu / Her yana uzanır kolu / İslam köyün gavur dölü / Bir kınalı dürzü dürzü / (Dürzüler yaktılar bizi) / Talihsizler bağrın döver / Yağcılar sultanı över / Her gün Mahzuni'ye söver / Bir kınalı dürzü dürzü / (Dürzüler yediler bizi)"

⁷⁴² Tekrar eden bu dize sadece Zaman, 1997: 359'da yer almaktadır.

Dürzülerde olmaz gurur
Dürzü başı eğik durur
Dışı Müslüm içi gavur
Bir kınalı dürzü dürzü

Dürzüler sattılar bizi

Dürzü gezer nazlı nazlı
Dürzüde çok şey gizli
Bizim dürzü dört boynuzlu
Bir kınalı dürzü dürzü

Dürzüler utanmaz yüzlü

Dilinde cennet âlâsı
Yüzünde kara cilası
Mahzuni'nin baş belası
Bir kınalı dürzü dürzü

Dürzüler sattılar bizi (Çankaya, 1994: 39; Zaman, 1997: 220-221, 359-360; Aktaş, 2002:128; Doğan, 2009: 68)

1112. Hakk'a Doğru Gider Yorgun Akarçay

Tozlu mozlu amma gene de geldim
Hakk'a doğru gider yorgun Akarçay
Baktım kullarına müptela oldum
Dilimiz aynıdır dilin(?) Akarçay

Erenler karşımda dizilmiş sapa
Kusura bakmayın oldu bir defa
(...) Hoca Mustafa⁷⁴³
Canınan malınan (...) Akarçay

Sanki içimizde Cenabihâlık
Cenabihâlık'tan cayan değilik
Koca bir deryayı yırtmaz bir balık
Coşa coşa aksın serin Akarçay

Efendim badedir bir mihenk taşı
Badeler gösterir yâran yoldaşı
İşte bir Mahzuni işte su başı
Gürül gürül yeşil dalın Akarçay (ÖK88)

⁷⁴³ Mahzuni Şerif, bu şiirini Tokat'ın Almus ilçesinden Akarçay kasabasında muhabbet ortamında seslendirmiştir. Bu dizeyi söylerken ortamdaki kişiler alkış tutunca Mahzuni'nin dedikleri anlaşılmamıştır. Şiirin bazı dize ve sözcüklerinde de aynı durum yaşanmıştır. Bu nedenle eksik yerler olmuştur.

1113. Kuş mu Konar Gayrı Selvi Dalına Vay

Aha geldi gitti bahar ayları vay
Kuş mu konar gayrı selvi dalına vay
Gel otur yanıma ağlama bari vay
Türküler yaz duvağının teline yâr yâr
Teline vay vay teline vay vay

Türküler yaz duvağının teline yâr yâr
Teline vay vay teline vay vay

Bitir m'ola yüreğimin yarası vay
Merhemimdir kaşlarının karası yâr
Elbistan'la Akçadağ'ın arası vay
Gönlüm düştü böyle tatlı geline vay
Geline vay vay geline vay vay

Gönlüm düştü böyle gamlı geline yâr yâr
Geline vay vay geline yâr yâr

Ömür pençesini takıp gidiyor vay
Geçtiği yerleri yakıp gidiyor vay
Biçare gözlerim akıp gidiyor vay
Bin dokuz yüz altmış yedi yılına yâr yâr
Yılına vay vay yılına vay vay

Bin dokuz yüz altmış yedi yılına vay vay
Yılına yâr yâr yılına vay vay

Der Mahzuni yüreğime can gelir
Dermansız doktorlar her zaman gelir vay
Azrail çökse de gene can gelir vay
Yeter ki al yatır beni koluna yâr yâr
Koluna vay vay koluna vay vay

Yeter ki al yatır beni koluna yâr yâr
Koluna vay vay koluna vay vay (Zaman, 1997: 466; Doğan, 2009: 122)

1114. Ellere Vay Vay

Gene başım alıp gidemem
Ellere vay vay
Körpecik yaşımda düştüm
Dillere vay vay

Ömrüm artık matem tutma
Gidersen beni unutma
Mevla'm beni muhtaç etme
Kullara vay vay

Sarptan sarpa düştü yolum
Ne Azrail ne de ölüm
Göklere savruldu külüm
Yellere vay vay

Yollar uzar gide gide
Uzun yollar yuda yuda
El tutmayan Mahzuni de
Tellere vay vay (Zaman, 1997: 493)

1115. Kendim Gülesim Gelir Vay Vay

Şu dünyada hâlîme vay vay⁷⁴⁴
Kendim gülesim gelir vay vay
Mermer olmuş mezarlar vay vay
Hemen ölesim gelir vay vay

Vay vay vay vay kaderim vay vay
Vay vay vay vay kaderim vay vay
Beyler çizmiş ne derim vay vay

Senin hâlin hâlimdir vay vay
Hakk'ı bulasım gelir vay vay
Neden beyler zalimdir vay vay
Bunu bilesim gelir vay vay

Vay vay vay vay kaderim vay vay
Vay vay vay vay kaderim vay vay
Beyler çizmiş ne derim vay vay

Adamın ömrü kısa vay vay
Yalandır ölmem dese vay vay
Kıble cansız değilse vay vay
Secde kılasım gelir vay vay

Vay vay vay vay kaderim vay vay
Vay vay vay vay kaderim vay vay
Beyler çizmiş ne derim vay vay

Adamın ömrü uzun vay vay
Kıymeti yok ucuzun vay vay
Gerdeği olmaz kızın vay vay
Gelin olasım gelir vay vay

⁷⁴⁴ Şiir, kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırılan albümün ses kaydından (ÖK370) alınmıştır.

Vay vay vay vay Mahzuni vay vay
Vay vay vay vay Mahzuni vay vay
Nereden aldın seni vay vay (ÖK370)

1116. Toru Topu Sen Bir Memur Fikri Bey

Ne gerekti ben de insan demeye
Toru topu sen bir memur Fikri Bey
Hakk'ın var mı senin tatlı yemeye
Baklavaya layık amir Fikri Bey

Ona da kaklava artandan kalmış
Bilir misin asıl tadı kim almış
Üzülme gardaşım olanlar olmuş
Bundan sonra zordur tamir Fikri Bey

Yedi büklüm diareden çıkarsın
Bir bakkala bir kasaba bakarsın
Tek çareyi cigarada yakarsın
Sana Hak'tan bu bir emir Fikri Bey

Devlet büyük devlet adil devlet hoş
Devlet ulu yoldur koş devlete koş
Tek farkı var devlet dolu fikri boş
Acıkmaz usanmaz demir Fikri Bey

Mahzuni fikriyle dünyada kalsın
Vallahi Fikri Bey şekersin balsın
Yeter ki sultanım vatan sağ olsun
Sen çöplükten kemik kemir Fikri Bey (Çankaya ve Şerif, 2002: 24)

1117. Otur Bunu Gerçek Düşün Vekil Bey

Aldığın maaşın bilmem helal mi
Otur bunu gerçek düşün vekil bey
Meclise geldiğin yılda on defa
Dışarda ne ola işin vekil bey

Meydan meydan kafamızı patlattın
Arılar besledin atlar otlattın
Biraz da utan sabrımızı çatlattın
Amma senin keyfin peşin vekil bey

Oy alırken oyum oyum oynadın
Olgun idin cayır cayır kaynadın
Akıbeti bizi adam saymadın
Dünyada görülmez eşin vekil bey

Güreş tuttun bizi Maraş sarması
Yiğit kârı değil karşı durması
Mecliste haramdır sana varması
Firmalardır öz kardeşin vekil bey

Mahzuni sana söyledim kaç kere
Bir defa gel, oylar kaptığın yere
Tenezzül etmesin yırtık mindere
Altında eskimez meşin vekil bey (Çankaya ve Şerif, 2002: 33-34)

1118. Şaşırmasın Ne Eylesin Hâkim Bey

Bir günahsız garip gelmiş karşına
Şaşırmasın ne eylesin Hâkim Bey
Hele bir de serde cahillik varsa
Taşırmasın ne eylesin Hâkim Bey

Devlet yaralamış onu derinden
İş vermemiş bunca işin birinden
Bir ekmeği geçerken bir fırından
Aşırmasın ne eylesin Hâkim Bey

Artık kurak oldu bizim ovalar
Islanırken başkentteki boğalar
Zabıtalara dilenciye kovalar
Deşirmesin ne eylesin Hâkim bey

Fakir Nazlı odunsuzmuş üşürmüş
Beyi mapus imiş adı Beşir'miş
Besleyemem diye çocuk düşürmüş
Düşünmesin ne eylesin Hâkim Bey

Mahzuni yıllardır yıldırı bunaldı
Hele sor ki niye günaha daldı
Açlık diye kolay bir tavuk çaldı
Pişirmesin ne eylesin Hâkim Bey (Çankaya ve Şerif, 2002: 175)

1119. Ne Çabuk Bitiyor Koca Zaman Hey

Akşam oldu gün devrildi dağlardan
Ne çabuk bitiyor koca zaman hey
Körpeliğim geçirdiğim bağlardan
Figan çöktü kalkmaz oldu duman hey

Başıma taşları yağdırdın gitti
Geyiği yılanı sağdırdın gitti
Aslanı kediye boğdurdun gitti
Aman hey de kahpe felek aman hey

Mahzuni dünyanın hâline baktı
Bilinmez ateşte kendini yaktı
Yüzüm sevilirken gözlerim çıktı
Su altında yüzer imiş saman hey (Çankaya, 1994: 12; Zaman, 1997: 499)

1120. Oy Oy Yavrum Oy

Uy kızım güzel kızım
Oy oy yavrum oy
Ablana uyma emi
Vay vay yavrum oy

Yaşın on beş olunca
Oy oy yavrum oy
Babana kıyma e mi
Oy oy yavrum oy

Şimdilik dokuz yaşta
(Oy oy yavrum oy)
Kalem ile savaştı
(Oy oy yavrum oy)
Büyük sözünden başka
Başka söz duyma e mi
(Oy oy yavrum oy)

Madem Derya'dır adın
(Oy oy yavrum oy)
Baldan tatlıdır tadın
(Oy oy yavrum oy)
Bir komşunun muradı
Dillere yayma e mi

(Oy oy yavrum oy)

Ciğerimin özüsün
(Oy oy yavrum oy)
Sen beşinci dizisin
(Vay vay yavrum oy)
Mahzuni'nin kızısın
Sözünden cayma e mi

(Oy oy yavrum oy
Oy oy Derya'm oy) (ÖK332)

1121. Bilmem Niye Yaprak Açmaz Güller Oy

Yine bahar geldi nedir yaradan
Bilmem niye yaprak açmaz güller oy
Karlı dağlar kalkmadıkça aradan
Korkarım ki dosta ermez yollar oy

Ne dağı var ne ormanı ınarı
Ne bağı var ne bostanı pınarı
Kimse bilmez gizli gizli yanarı
Ah derdini dökemeyen kullar oy

Kimi murat almış gezer salınır
Kimi yaralanmış bağrı delinir
Bir gün şu dünyadan adım silinir
Hani bizim Mahzuni'miz derler oy (Yağız, 1976: 152; ankaya, 1994: 65; Zaman, 1997:
108; Aktaş, 2002: 217; Doğan, 2009: 124)

1122. Avcuları Kol Kol Olmuş, Bu Nedir Oy

Bizim elin dağı ceylanlıdır...
Avcuları kol kol olmuş, bu nedir oy
Allah böyle çizmiş meğer kaderdir
Ne durursun ağla gözlerim, ağla gözlerim...

Yavru şahinimi kolda otlattım
Ah ile vah ile ömrüm bitirdim
Gurbet elde ömrüm gençliğim bitirdim
Ne durursun ağla gözlerim, ağla gözlerim...

Yavru Mahzuni'nin ömrü geçer ah ile
Dünyada kalmıştır bir eyvah ile
Demek ki aram yok benim şah ile
Ağla gözlerim, ağla gözlerim... (ÖK33)

1123. Gelecektin Hani Ya Pis Oy⁷⁴⁵

Yürüyerek bizim köye
Gelecektin hani ya pis oy
Dinleyip derdime derman
Bulacaktın hani ya pis oy
Oy oy yalancı pis oy

Dayıların gezer Ay'da
Sen kaldın fani dünyada oy
Bana bir kerpiçten oda
Alacaktın hani ya pis oy
Hani hani sözün hani
Yalan dünya sanki fani oy

Ateşler düşün özüne
Millet tükürsün gözüne oy
alışan insan yüzüne
Gülecektin hani ya pis oy

⁷⁴⁵ şiir, kaynak kişilerden Mehmet İpek'in tarafımıza ulaştırılan albümün ses kaydından (ÖK366) alınmıştır.

Elinde yüreğim yandı
Milletim inandı kandı oy
Bizler yandık siz efendi
Ölecektin hani ya pis oy

Boyladım fani dünyayı
Neden dolaşmadın Ay'ı
Memlekette Mahzuni'yi
Bilecektin hani ya pis oy (ÖK366)

1124. Oy Baba Oy Oy

Elim kolum kelepçeli
Oy babo oy oy...
Koltuk yumuşak, ağa deli
Vay babo vay vay...

İnsan ol da bilime eğil
İnsan gibi her şeyi bil
Rezil olan şehir değil
Köy babo, köy köy...

Cehalet aklım uçurdu
Beni yerlere geçirdi
Muhtar anamı kaçırdı
Duy babo duy duy...

Bu yol böyle gide gide
Yerimiz yoktur dünyada
Kimi hoca kimi dede
Say babo say say...

Yıkılacak yanlış giden
Bu işin nedeni neden
İnsanlığı insan eden
Huy babo huy huy...

Gel Mahzuni çağlayalım
Yönü dosta bağlayalım
Dövdün bari ağlayayım
Oy babo oy oy... (Yağız, 1976: 100; Pehlivan, 1985: 37; Zaman, 1997: 273-274; Doğan,
2009: 141)

1125. Yavrular Oy Oy

O kadar sizi özledim
Yavrular oy oy
Sazınan sizi nazladım
Yavrular oy oy

Ben kavuşmak niyetteyim
İnan sizlerden öteyim
Gözüm görmez gurbetteyim
Yavrular oy oy

(Of of yavrular of of)

Mahzuni Şerif'im yandım
Sağ yaremi(?) ceylandım
Karaoğlan'ım can Bülent'im
Yavrular oy oy

(Yavrular oy oy
Yavrular yavrular
Kavuşuruz can Bülent'im
Yavrular oy oy...) (ÖK341)

1126. Boğarak Ezdiği Destan Olamaz

Bir milletin bir milleti zor ile
Boğarak ezdiği destan olamaz
Mazlum yaylaların çamlı belinde
Eşkıya gezdiği destan olamaz

Dünya büyük herkes hakkını alsın
İnsanlık bizimdir niye bunalsın
Zalim hangi millet olursa olsun
Tarihler yazdığı destan olamaz

Cehaleti vurmak zaferin hası
İnsanla çözülür insan davası
Kan ile kılıçla düğün havası
Çalarak tozduğu destan olamaz

Kör olsun Mahzuni haksızın gözü
Ezeli ervahtan karadır yüzü
İnsan yaratmaktır kavganın özü
İblis'in düzdüğü destan olamaz (Çankaya ve Şerif, 2002: 188)

1127. Bu Güzellik Sana Kalmaz

Yürü bre fani dünya
Bu güzellik sana kalmaz
Dökülür bağların gülü
Çok uzun zamana kalmaz

Geçer gider ömür atı
Duman çöker katı katı
Bu dünyanın saltanatı
Devri Süleyman'a kalmaz

Tuttuğun dala güvenme
Gittiğin yola güvenme
Dünya malına güvenme
Çünkü sana bana kalmaz

Fani yolcu fani yürür
Uzağını duman bürür
Can ayrılır beden çürür
Çünkü beden cana kalmaz

Bağdan ayrılır bağbancı
Her cana düşer bu sancı
Buraya gelen yabancı
Hancı gider hana kalmaz

Ayrılık hayli zül olur
Gül çırpınıp bülbül olur
Mahzuni tozar kül olur
Böyle yana yana kalmaz (Zaman, 1997: 484-485)

1128. Elleme Bak Kavga Olmaz

Senden yanı olmayanı
Elleme bak kavga olmaz
Benlik Şeytan'a aittir
Ben deme bak kavga olmaz

Ordu ordudur eriyinen
Hakk'a gitmeli seriyinen
Halkın alınının teriyinen
Bok yeme bak kavga olmaz

Hacımız gider Kabe'ye
Neden nasip değil beye
Bin mikroptan ilaç diye
Zemzeme bak kavga olmaz

Mahzuni der neler bunda
Yiğit kanı durmaz kında
Yani bir darağacında
Kelleme bak kavga olmaz (Zaman, 1997: 335; Aktaş, 2002: 211)

1129. Ah Neyleyim Gamlı Gönül Şad Olmaz⁷⁴⁶

Bende bu dünyaya geldim geledi
Ah neyleyim gamlı gönül şad olmaz
Kim istemez bu dünyada gülmeyi
Ben gülsem de gamlı gönül şad olmaz

⁷⁴⁶ Zaman, 1997: 352'de şiirin mahlas dördlüğü yoktur. Üç dörtlükten oluşmaktadır. Üçüncü dörtlükte "Kul Yusuf'a" diye bir isim geçmektedir ama Mahzuni'ye ait olarak eserde yer almıştır.

Bilmem bu feleğin nesi var bende
Gece gündüz ağlarım gözlerim kanda
Felek bana gülme demiş cihanda
Ben gülsem de gamlı gönül şad olmaz

Her zaman sesime dönüyor içim
Karlı dağlar gibi karalı başım
Yaz bahar ayında tükenmez kışım
Kul Yusuf'a bundan böyle yol olmaz (Zaman, 1997: 352)

1130. Üstün İnsan Olur Üstün Soy Olmaz

İnsan soyu bir tek soydur efendim
Üstün insan olur üstün soy olmaz
Çünkü birdir Dört Kitap'ın Tanrı'sı
Üstün insan olur üstün soy olmaz

Âdemden başlamış köklerin ilki
Başka kök gelmedi çok iyi bil ki
Her velinin dölü veli değil ki
Üstün insan olur üstün soy olmaz

Üstünlükten gelmiş bütün ocaklar
Bunu böyle bilir kanı sıcaklar
Gerçek insan insanlığı kucaklar
Üstün insan olur üstün soy olmaz

Mahzuni sonu yok şöhretin, şanın
Planı böyleydi Yüce Mevla'nın
Evlat suçun çekmez adi babanın
Üstün insan olur üstün soy olmaz (Çankaya ve Şerif, 2002: 155)

1131. Ona Gelenlerin Dizi Yorulmaz

Ben bir güzel sevdim Hacıköy'ünde
Ona gelenlerin dizi yorulmaz
Hüseyin kokuşlum Ali bakışlım
Sevdiğini kıramaz da kırılmaz

Yıllar yılı gitmez benden bu vebal
Geçmiş yıllar olmaz ki bize masal
Ona kusur değil ayağı topal
Onu sevmekten hiç âşık yorulmaz

Mahzuni Şerif'im kendini tanı
Bir dağda rast geldim dostuma yani
Bana bu sevgili Hakk'ın İhsan'ı
Ulaşılmaz kolay kolay varılmaz (Zaman, 1997: 247-248; Aktaş, 2002: 163; ÖK43)

1132. Bizim Memleketin Eşi Bulunmaz

Gezdiğim Avrupa'yı seyran eyledim
Bizim memleketin eşi bulunmaz
Medeniyet dünyasının boyladım
Göklerin de bir gün eşi bulunmaz

Sabah olur kadın erkek çalışır
Akşam olur öküz inek buluşur
Medeniyet soytarıca yılışır
Mübarek toprağı taşı bulunmaz

Su yerine bira şarap içerler
İçip için birbirinden geçerler
Burunları büyük gökten uçarlar
Yastığa koyacak taşı bulunmaz, başı bulunmaz

Medeniyet kalmış ahır hayatı
Böyleydi babamın merkebi atı
Sararmış gazele dönmüş suratı
Gözünde bir damla yaşı bulunmaz

Her birinde çeşit çeşit köpekler
Cadde kırmızı yeşil ibekler
Üzerinde türlü türlü ipekler
Hep yapmadır gözü kaşı bulunmaz

Mahzuni Şerif'im gelmez olaydım
Gelip Avrupa'yı bulmaz olaydım
Sazı soytarıya çalmaz olaydım
Soytarıdan asil kişi bulunmaz (AK49)

1133. İlacım Yazan Bulunmaz

Gidin deyin şu tabibe
İlacım yazan bulunmaz
Hak meydanı ağır dertli
Burada gezen bulunmaz

(Hak meydanı ağır dertli
Orada gezen bulunmaz)

(...)⁷⁴⁷

(...)

Zalim bize köprü yapmış
Bir kere bozan bulunmaz

⁷⁴⁷ Şiir, ÖK80'de yer alan Mahzuni Şerif'in ses kaydından alındığı için ses kaydında bu dizeler anlaşılmemektedir, ses kaydı kerelerce dinlenerek şiirin diğer dizeleri yazılmıştır, sesin tam anlaşılmasından kaynaklı dizelerde bazı hatalar olabilir.

(Amman amman ömrüm amman
Amman amman ömrüm amman
Dünya fani vermez aman
Dünya fani vermez aman)

Gönül eyleyince beyler
(Yüce beyler gönül eyler)
Zevküsefasını eyler
Mahzuni Şerif de söyler
Elinden yazan bulunmaz

(Amman amman amman amman
Elinden yazan bulunmaz) (ÖK80)

1134. Sümbülün Reyhası Kolay Kokuşmaz

(...)⁷⁴⁸

Sümbülün reyhası kolay kokuşmaz
Ta ezelden kula kulluk yakışmaz
Niye kurulasın sultana gönlüm (hey hey)

Mahzuni cayar mı doğru sözünden
El âlemden ne olur kendi izinden
Hakk'ın bir kelamı doğmaz özünden
Bin sarıklar sarsan hayvana gönlüm

(Hakk'ın bir kelamı çıkmaz özünden
Binbir sarık sarsan hayvana gönlüm) (ÖK354)

1135. Kükreyen Ceyhan'ı Duymaz

Bir damla coşup giderse
Kükreyen Ceyhan'ı duymaz
Eğer damla sevdalıysa
Coşan bir ormanı duymaz

(Eğer damla sevdalıysa
Kükreyen ummanı duymaz)

Güneşten gelen ışıklar
Gelir karanlığı yoklar
Cenneti sevmez âşıklar
Âdem'i Şeytan'ı duymaz

⁷⁴⁸ Mahzuni Şerif bu şiirini, kaynak kişi Kadir Nehir'in kaset çekim olarak kaydettiği ve tarafımıza ulaştırdığı ses kaydındaki (ÖK354) muhabbet ortamında seslendirmiştir. Şiir kaset ses kaydında (ÖK354) iki dördlükten oluşmaktadır. Şiirin çalışmamızda yazılı olan ilk dördlüğünün öncesinde dördlükleri var mıdır şu aşamada bilinmemektedir. Şiir, ses kaydında (ÖK354) dördlüğün ikinci dizesi ile başlamaktadır.

(Leyla'ya düşkün âşıklar
Leyla'sın seven âşıklar
Âdem'i Şeytan'ı duymaz)

Böyle yapılmış bu yapı
Yapılmış ezan hesabı
Haydar'a düşmüşse kapı
Sanma ki Merdan'ı duymaz

(Hayber olsa bile kapı
Sanma ki Merdan'ı duymaz)

Sevdadır âşığın dini
Hiç görmemiş peri cini
Anadan çıplak Mahzuni
Üstünü yırtanı duymaz

Anadan üryan Mahzuni
Üstünü yırtanı duymaz (ÖK222)

1136. Gazeteci Bizim Köyleri de Yaz

Reyhani Baba'nın dediği gibi
Gazeteci bizim köyleri de yaz
Adın Cumhuriyet yahut Tercüman
Sizdeki bu kötü şeyleri de yaz

Yaz yaz yaz yaz yaz yaz
Yaz yaz gazeteci
Yaz da oku bunlar neci
Yaz yaz yaz yaz
Yaz da oku bunlar neci

Kaleminiz güzel karnınız tok mu
Siz habere haber size uşak mı
Cumhurbaşkanından başka söz yok mu
Çankaya'da donan çayları da yaz

Yaz yaz yaz yaz
Yaz yaz gazeteci
Yaz da oku bunlar acı
Yaz yaz yaz yaz

Basın özgürlüğü verilmiş size
Âşık diye bıyık atarsın bize
Çok deveyi bindirirsin öküze
Böyle resim çeken toyları da yaz

Yaz yaz yaz yaz
Yaz yaz gazeteci
Yaz da oku bunlar neci
Yaz yaz yaz yaz

Dansöz bulur reklam eder tozarsın
Bir kartınan bir dünyayı gezersin
Tüpte doğmuş bebekleri yazarsın
Öz babandan kötü huyları da yaz
(Babandaki kötü huyları da yaz)

Yaz yaz yaz yaz
Yaz yaz gazeteci
Yaz da oku bunlar neci
Yaz yaz yaz yaz

Mahzuni Şerif'in gönlü engindir
Kalem tutanların bağı yangındır
Bir gazete Vehbi Koç'tan zengindir
Seni çalıştıran beyleri de yaz

Yaz yaz yaz yaz
Yaz yaz yazsana be
Yaz yaz yaz yaz
Yazsana be
Bana öyle kızsana be
Yaz yaz yaz yaz gazeteci
Yaz da oku bunlar neci
Yaz yaz yaz yaz
Yaz be yaz bakalım (ÖK331)

1137. Hatırdan Gönülden Kırmaya Değmez

Üç günlük dünyada insanoğlunu
Hatırdan gönülden kırmaya değmez
Hırs atına binip Şeytan yolunu
Varıp bir fitneden sormaya değmez

Başına çalınsın balı böreği
Çamurdandır muhannedin yüreği
Bulmayı düşün tuzlu çöreği
Bir gün için kafa yormaya değmez

Bize cehennemdir beylere cennet
Hayal güzel şeydir yaşadın zannet
Bir karış mezara eylemem minnet
Zaten bu dünyada durmaya değmez

Mahzuni dağlardan kar gibi savrul
Ulu çınar gibi gölgeli devril
Bey yalına tükür yağınla kavrul
Her güzele bıyık burmaya değmez (Çankaya, 1994: 67; Aktaş, 2002: 219; Zaman, 1997: 344)

1138. Namaz Kılmamakla Alevi Denmez

Boş adama sade oruç tutmamak
Namaz kılmamakla Alevi denmez
Aynı şeyi nice insan yapıyor
Akıl almamakla Alevi denmez

Bir insan ki zalim ise mazide
Arınmaz lanet etse Yezid'e
Birkaç harem taşıyarak gezide
Zevksiz kalmamakla Alevi denmez

Ne mürşidi vardır ne musahibi
Sahte hasta bekler durur tabibi
Onu bunu kınar mazlummuş gibi
Kendin bulmamakla Alevi denmez

Mahzuni Haydar'ı şaka mı sandın
Kime ikrar verdin kime dayandın
Bunca evliyayı saz çalar sandın
Softa çalmamakla Alevi olmaz (Çankaya ve Şerif, 2002: 168)

1139. Ben Aklına Düşer Düşmez

Figan etme gurbet elde
Ben aklına düşer düşmez (amman amman)
Gözlerin kalmasın yolda
Ben aklına düşer düşmez

Çekip eyleme eyvahı
Gel benim gönlümün şahı (amman amman)
Ara sıra al kadehi
Ben aklına düşer düşmez

Coşkun seller geçerek gel
Acı bade içerek gel
Bin buluta uçarak gel
Ben aklına düşer düşmez

Dost Mahzuni ömrüm yarı
Geçmişte istemem gayrı
Çıkar eski mektupları
Ben aklına düşer düşmez (ÖK)

1140. Postanede Telefonda Duran Kız

Ne anası ölmüş ne de babası
Postanede telefonda duran kız
Vazife başında oynaş sevdası
Postanede telefonda duran kız

(Vay vay vay postacı
Nedir bunun ilacı
Getirem müdürünü
Dinlesin acı acı)

İşine gelirse Bağdat bağlanır
İngiltere bir dakkada sağlanır
İşine gelmezse anır ha anır
Postanede telefonda duran kız

(Vay vay vay postacı
Vay vay vay dalgacı
Getirem müdürünü
Dinlesin acı acı)

Ben alo dedim de Ali'yi duydu
Rüyalara yatıp sevdaya kıydı
Ulan başımıza seni kim koydu
Postanede telefonda duran kız

(Vay vay vay dalgacı
Nedir bunun ilacı
Getirem müdürünü
Dinlesin acı acı)

Alo dedim ayağımı öpesi
Santrale düşmüş altın küpesi
Mahzuni der be hey eşek sıpası
Postanede telefonda duran kız

(Vay vay vay dalgacı
Nedir bunun ilacı
Getirem müdürünü
Dinlesin acı acı) (ÖK208)

1141. Kimlere Göredir Anayasamız

Bize kim danıştı bir oydan başka
Kimlere göredir anayasamız
Alt tarafı beş yüz kişi değil mi
Kimlere göredir anayasamız

Karşı gelmiyorum yanlış olmasın
Nimet size kalsın bize kalmasın
Böyle yapan Allah'ından bulmasın
Kimlere göredir anayasamız

Bir mecliste dört yüz elli erimiz
Onların var bizim yoktur yerimiz
Nasıl temsilcilik vekillerimiz
Kimlere göredir anayasamız

Elbette ki çoban yasa yapamaz
Demek değildir ki Hakk'a tapamaz
Bu millet büyüktür şaşıp sapamaz
Kimlere göredir anayasamız

Haksız korurken yasa susmakta
Vurguncu vururken yasa susmakta
Adalet dururken yasa susmakta
Kimlere göredir anayasamız

Doğruya alamet değil bu gidiş
Enendi sülalem ben kaldım iğdiş
Hammurabi gitti kural dışı dışı
Kimlere göredir anayasamız

Madde madde neler konmuş derine
Kimse koşamaz ki körü körüne
Patron konuşursa devlet yerine
Kimlere göredir anayasamız

Mahzuni Şerif'im parlama birden
Güneşin üzülp battığı yerden
Uyansa babamız kalksa kabirden
Kimlere göredir anayasamız (Çankaya ve Şerif, 2002: 61-62)

1142. Beni Yanlış Anladınız

Beni demirden sananlar
Beni yanlış anladınız
Ben de etten kemiktenim
Beni yanlış anladınız

Bazan sağlam bazan hasta
Bir insan kalmaz kıyasta
Bizden gül verirken dosta
Beni yanlış anladınız

Namaz kıldım hafız oldum
Rütbe taktım asker kaldım
Siz gibi dünyaya geldim
Beni yanlış anladınız

Benim rengim et rengiydi
Ne ağaydı ne de beydi
Kimi kızıl sarı dedi
Beni yanlış anladınız

Gerçek yüz değildi tekti
Mesele bunu bilmekti
Her parti kendine çekti
Beni yanlış anladınız

Mahzuni haklı yanıyım
Bir de ben sizi tanıyım
Ben bir dünya ozanıyım
Beni yanlış anladınız (Zaman, 1997: 336; Aktaş, 2002: 212)

1143. Siz Dedikodusuz Durmaz mısınız

Ben size ne yaptım yahu dostlarım
Siz dedikodusuz durmaz mısınız
Benim boynuzum kimi toslarım
Siz sizi aynada görmez misiniz

Damağın kalmamış diş beğenmezsin
Bit yemiş tüketmiş iş beğenmezsin
Biri bulamazsın beş beğenmezsin
Bir kere biri de görmez misiniz

Şalvara gülmeyin kıcı açıklar
Deliye güler mi aklı kaçıklar
Şu dünyada ey izzeti küçükler
Kendinize ceza vermez misiniz

Elinize ne geçiyor fitneden
Puşt oğlu puşt puştun ardından giden
Gel arif olmayın a'yı bilmeden
Siz şu kör dünyada durmaz mısınız

Mahzuni'yim işte ben siz değilim
İyişem kötüşem dil benim dilim
Ben felekten korkmam sökmez bu çalım
Sanki siz Şeytan'dan kurnaz mısınız (Yağız, 1976: 130)

1144. Ben mi Deli, Sen mi Zalim Kararsız

Bir zar attım Şu ömrümün tümüne
Ben mi deli, sen mi zalim kararsız
İŞte başım lüzumu yok yemine
Ben mi deli, sen mi zalim kararsız

Bundan böyle sevdim desem yararsız, kara gözlüm

Yeşilim sararmış, yaprağım soldu
Geçtiğim yollara Şimdi kar doldu
Nefsimde Şüphe tükenmez oldu
Ben mi deli, sen mi zalim kararsız, kara gözlüm

Bundan böyle seni sevsem yararsız, yâr yâr

Mahzuni hak sözünü hakladım
Haksız mıyım hayli kendim yokladım
Hançerimi çiçek diye kokladım
Ben mi deli, sen mi zalim kararsız, kara gözlüm

Bundan böyle seni sevsem yararsız, yâr yâr (Zaman, 1997: 486)

1145. EŞiksiz Kapının Türabıyız Biz

Üstadım, hemşerim canım Osman'ım
EŞiksiz kapının türabıyız biz
Gönlüm arızalı cefada canım
Yâre mekân sevda evim pek ıssız

Şu dünyada sevgi ismi ne iyi
Ne bir muska ne keramet ne büyü
Kaptanı bulmadan saldığ gemiyi
Neden hepimize ram oldu deniz

AŞkın zirvesinden sevdanın ufku
Zümrüt mü temeli o kadar saf ki
Nasboldu Hüda'dan öyle bir af ki
Kurtardı çileden bilemezsiniz

Osman'ım cihanda gülmek ne çare
Vakidir bilirsin kalpte yâre
Sakın benim gibi kalma avare
Gemiyi limana vurmadañ henüz

Hatıramda hata olsa mazur gör
ÂŞıklık özünün temelini ör
İdeal insana hayat neden zor
Kader pençesine düŐtünüz mü siz

Asılın eseri olur mu battal
Dünyanın devri ters bu ne biçim hâl
Hayat bir serçedir kaderse kartal
Belki ecel deyişimden daha tez

Bak Osman'ım şu hayatın yoluna
İstikbâl kuşunu kondur koluna
Biz gönülü saldı dertler salına
Dert bir yüce dağ ki geçemiyoruz

Gidersem civardan hâlimle böyle
Düşündükçe yâd et ismimi söyle
Birkaç mısracığı hatıra eyle
Yer var ise bunu kalbinize diz

Çekme şu dünyada kahrın feleğin
Günaha müsavi olsun dileğin
Temiz kalp misali gökte meleğin
O Tanrı'nın bahşi ruhun çok aziz

Tatmin etmez devrin kızı kadını
İşit yüreğimin hûb feryadını
Bir bilseydin turablığın tadını
Zehirden acıysa baldan da leziz

Ben Şerif'im Osman şimdi elveda
Destigirin olsun Cenabı Hüda
Belki gurbetteyim sizlerden cüda
Dostluk kardeşliktir bizim kavlimiz (Ertekin, 2021a: 193-194)

1146. Biz Âşığız Kör Değiliz

Gücenme ey sofu baba
Biz âşığız kör değiliz
Ver bir selam al merhaba
İkiliğe yâr değiliz

Hudey hudey pîr aşkına
Yol verin gitsin şaşkına
Adaletsiz padişahın
Canavar girsin köşküne

Âdem olan âdem sever
Adaletle boyun eğer
Kul hakkı dünyayı değer
Biz cana kıyar değiliz

Hudey hudey meyhaneci
Şarabın bugün çok acı
İnsanlar konar göçerler⁷⁴⁹
Kimi hoca kimi hacı

Gider Kul Mahzuni gider
Gider dostu tavaf eder
Benim bildiğim bu kadar
Cahile uyar değiliz

Hudey hudey hür aşkına
Biz içeriz pir aşkına
Adaletsiz hükümdarın
Ateşler düşsün köşküne

Hudey hudey meyhaneci
Bugün şarabın çok acı
İnsanlar Kâbe misali
Gelen derviş giden hacı (Yağız, 1976: 138; Çankaya, 1994: 49, Zaman, 1997: 240-241;
Yağız, 1999: 98; Aktaş, 2002: 156)

1147. Bundan Böyle Nere Varır Hâlimiz

Aman bir zalimin düştük eline
Bundan böyle nere varır hâlimiz
Kardeş mavzerini takmış beline
Kahpe felek ayrılıyor yolumuz

Gece vakti ovamızı sardılar
Beşikteki yavrumuzu vurdular
Kanlı bayramlara selam durdular
Her tarafta kırık oldu kolumuz (Zaman,1997: 483)

1148. Benim Çektiğime Kader Dediniz⁷⁵⁰

Sizin yaptığınız Allah'ın emri
Benim çektiğime kader dediniz
Böyle bir evladı yiyip içenler
Kanlı babalar peder dediniz

İrinler kokuyor kirli ellerde
Çok odunlar çektim Çamlıbellerde
Bir şükür kervanı cahil dillerde
Böyle gelmiş böyle gider dediniz

⁷⁴⁹ Yağız, 1976: 138'de iki dize şu şekildedir: "İnsanlar Kâbe misali / Gören derviş seven hacı"

⁷⁵⁰ Mahzuni Şerif, (1985 yılında) muhabbet ortamındaki ses kaydında (ÖK180) şiirin bazı dörtlüklerini değiştirerek okumuştur.

Bizde zayıf noktalar sizde pekiyi
Kahpe felek yanlış çekmiş çekiği
Dünya bilir iki kere ikiyi
Her nasılsa böyle yarım dediniz

Dünyada pay ettik cennet âlâyı
“Sırat Köprüsü”nde çektik halayı
Çobansız dağlarda bunca belayı
Mahzuni Şerif’e güder dediniz (Aktaş, 2002: 182-183; Zaman, 1997: 89; ÖK180)

1149. Nasıl Geldiysek Öyle Geçeriz

Kahrolma validem üzme gönlünü
Nasıl geldiysek öyle geçeriz
Merhamet kıl zindan etme bu günü
Kızma rıza denen şeyle göçeriz

Malın mülkün senin olsun dünyada
Gayri şan istemem Suna’dan maade
Yelkensisiz gemiyiz coşmuş deryada
Tufana gark olsun böyle gideriz

Her gelin alamaz Suna ismini
Validem evlattan bulma hasmını
Nafile ateşe atma sen seni
Biz serin gelmişiz yayla gideriz

Varıp gideceğiz çöl, dere, dağ, taş
Kül toplayıp soğan yesek yine hoş
Yüz bin küfür etsen yine boş
Günahkâriz turap huyla göçeriz

Kul Mahzuni eder gidelim Suna’m
Boş yere kendini yıpratma anam
Bırak beni bana yanarsam yanam
Âleminen konar, köyle göçeriz (Ertekin, 2021a: 268-269)

1150. Dağların Başına Neyleyim Sensiz

Gönül yaylam dert ortağım her şeyim
Dağların başına neyleyim sensiz
Bakar iken gözümdeki bebeğim
Anlamsız yaşını neyleyim sensiz

Su gibi karıştı mazim mazine
Eş bulunmaz ayrılıktan hazine
Ölürken başımı koysam dizine
Ben can telaşını neyleyim sensiz

Tüm tabiban yüreğimi yarsınlar
Her bir köşesinde sana varsınlar
Bedenimi bir rüzgâra sarsınlar
Boş mezar taşını neyleyim sensiz

Mahzun Fadime'm sensizlik beter
Boş ocakta kuru hayaller tüter
Dünyada dert yiyip içerim yeter
Ekmeği aşımı neyleyim sensiz (Çankaya ve Şerif, 2002: 51)

1151. Nefsin Ateşine Yanan Biz miyiz

Size derim size bize gülenler
Nefsin ateşine yanan biz miyiz
Edepli erkânlı ikrar verenler
Cahilin sözüne kanan biz miyiz

Arifler insanı sözüyle tartar
Gel dokunma her gönülde dost yatar
Engin ovalarda menekşe biter
Akışlara zehir sunan biz miyiz

Gitmiyor içimden gam ile acı
Daha anlaşılmaz Güruhu Naci
Gel doğrusun söyle ey Turna Bacı
İkrar verip geri dönen biz miyiz

Biz mi kestik Hüseyin'in yolunu
Biz mi parçaladık Kasım kolunu
Biz mi koklamadık cennet gülünü
İblis-i laine kanan biz miyiz

Mahzuni Şerif'im bilmem ne zorun
Nerelerden aldın sen bu kârın
Varısa hatamız serimden vurun
Mazlumun hakkını alan biz miyiz (Zaman, 1997: 206-207; Aktaş, 2002: 109-110)

1152. Abartı⁷⁵¹

Çok büyüttün a gözüm
Bir fındık içi zorbayı...
Ha geldiler ha gelecekler,
Derken, farkında mısın
Fındık cevizleşiyor,

⁷⁵¹ Bu ve bundan sonraki şiirler serbest ölçü ile yazılmış olanlardır. Serbest şiir oldukları için şiirlerin sıralanması alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Şiirlerin noktalama işaretlerinde ve yazımında değişiklik yapılmadan, "Gümüş Yelek" kitabında yazıldığı gibi aktarılmıştır çünkü Mahzuni Şerif o dönemde hece ve aruz yazıp başarılı olduğu için serbest şiir yazmaya dair denemeleridir. Nazım Hikmet (özellikle), Ahmed Arif, Orhan Veli, Cemal Süreya etkisinde kaldığı görülmektedir. Bu şairler gibi yazmak istemiş ve farklı üslup denemeleri için kelimelerin yerleri ve harfleriyle oynamalar yapmış, noktalama işaretlerini de bu duruma ortak etmiştir.

Ceviz büyüyor
Ceviz kabaklaşıyor devleşiyor.

Bin sinek bir koz doldurmaz
Abarttıkça at olur.
Abartma be kardeşim,
Kol olur,
Kanat olur.

Bak umut güzeldir.
Umut en büyük nişandır.
Serçe bile silkinse
Bin böcek perişandır. (Şerif, 1994: 96)

1153. Acaip⁷⁵²

Budala güvercin olsam
Bu dala konmam
Budala, hey budala
İliğimle mey dolsam
Bu hâle yanmam hâle
Gönül kanarya
Ben kanmam

Şarkı bilirim bu şarkı
Fakat söylemem
Bilirsem Şark'ı
Söylersin Türk'ü
Mahremdir diyemem
Kim esir ki...

Mahzuni'yi verem eden
O yârin gülmemesi
Şaşmıyorum kör'eben
Neden, Deden
Evlenmiyor bilmeden (KK68)

1154. Acı Hatıralar

Bak şu kadere ki..
Yandım tutuştum ülkem diye
Kapandı üstüme kalın duvarlı
Sarı kaplı Selimiye.

Bu yürek yarası,
Bu yüz karası bilmezlik.
Tutmuş milletimin yakasından,

⁷⁵² (KK68) Mehmet Gözükara'nın arşiv çalışmaları sonucunda bu şiirin Elbistan'ın Sesi gazetesinde "Yıl: 2, Sayı: 301, 18 Ekim 1962, Perşembe" günü yayımlandığı ortaya çıkmıştır (Gözükara, Elbistan'ın Sesi, 27 Eylül 2022).

Sanki bir seveni, bir ağlayanı
varmış gibi arkasından.

Parmaklığın ardında bir avuç koç,
yan yana, yanak yanağa...
Pırangadan türkü söyler,
Zap suyundan dem vurur.
Bu zülüm bu ateşten,
Karıncalar kudurur. (Şerif, 1994: 44)

1155. Adam Olmak

Bey çocuğu bey olur
Beylik
Açık gözler geleneği
Beyde hayat, beyde gurur
Başkadır azizim.

Bey çadırı karadır
Bahtı aktır beylerin
Kapısında kul,
Tapusunda mal zebil
Sarayı altın olsa
Beyin adam olması
Öyle kolaydan değil. (Şerif, 1994: 157)

1156. Adamın Küçüğü

Küçük küçük ağzımızda
Koca koca dillerde,
Ve utanmadan,
Yalanların en kuyruklusu
İftiranın en sunturlusu
Akıp coşup giderken.

Hiç dediniz mi ki bizde
Bizde insanız hani?
Altın hırkalar giymiş eşekler,
Ballı sovanlar,
Çilekli mayıslar yani...

Tabiat olsaydım eğer,
Böyle bir teraziyi,
Bu hamurda bu ölçüde
Sıvanır yağurur muydum?
Dinim Allah'ım gitsin ki
Ben sizi doğurur muydum? (Şerif, 1994: 122)

1157. Ağrı Dağı

Beyaz dallar açmış gök yüzüne
Kökü yeşil,
Göksü alacalı Ağrı Dağı

Nuh'un ninnilerini
Sam yellerini duyar gibiyim.
Şurada...
Patnos düzlüğünde
Erciş Çayı'nın arka bir yerinde

Sonra bakıyorum.
Ağrının kökü çok derinde.
Derdi gibi.
Dik dağların derdi büyük olur.
Bir yandan kış,
Bir yandan tükenmez yokuş.

Dün kokladığım sarı menekşe
Soluduğum sümbül tadında
Şimdi kara kara barut,
Dilim dilim alev kokusu var.
Ağrı Dağı'nda Ağrı ellerinde. (Şerif, 1994: 106)

1158. Akbabalar

Akbabalar dönüyor,
Şu karşıda,
Şahin tepesinde.
Bilirim akbabaları
Yemen'den alırlar,
Kerkük'teki kokuyu,
Bilmezler korkuyu akbabalar.

Geyiği düşürürler,
Binboğa'nın tepesinden.
Pençe dediğin böyle olur,
Vurdular mı pençeyi,
Can alıcı cinsinden.

Atalar,
Akbaba ulu kuştur. Derler
Bir ayıbı,
Bir kusuru var onların
Mayıs pençeler,
Leş yerler. (Şerif, 1994: 119)

1159. Anadolu

Ben sana öyle hasretim ki
Sana öyle yandım ki Anadolu'm.
Her kurak köşende,
Her yeşil bağında
Bitmeziye bir hasret...

Ve kuşlar uçarken Erciyes'ten
Sarı dikenli yollar,
Uzanıp giderken Kabadokya'ya
Ben hep sana hasret
Sen bana bitmez bir türküsün.

Al başlı gelinlerin,
Küme küme,
Oymak oymak gül bahçelerinde
Arpa evleklerinde
Bende bir hasret türküsü
Yollarda uzaklık,

Anadolu'm sen bir başkasın
Sana koşuyorum.
Benim ardımdan koşuyor
Eli nasırlı bir korkaklık. (Şerif, 1994: 107)

1160. Ankara

Gece yansı bir tipi,
Homurdanıp geçiyor Dikmen deresinden
Ve ben,
Tepedeki pencereden,
Seyrediyorum ötede son ışıkları.
Salkım buzlar oluşmuş,
Söğüdün kollarında

Uzakta farlar yanıp batıyor,
İstanbul yollarında.
Beyaz desenler çiziyor kar,
Çamlara vura vura...
İlerde bir gemi gibi,
Okyanusta bir Ankara. (Şerif, 1994: 34)

1161. Ankara'nın Taşları

Vaşington'dan Ankara'ya
Ara sıra taş değer
Kanar Çankaya'nın göksü, hazin
Ilık ılık anlamlı.
Dost taşı acı olur
Bilinmez düşmanlıklarda.

Karanfil buketlerinde sipsivri hançerler,
Gül demetlerinde zehirli boya.
Ankara yaralanır..
Sızılar dört yanından
Çöker, Dikmen'in Keveke taşlarına
Bir anlamlı kuşku düşer
Üveyliklere serçe kuşlarına
Can pazarı, saman pazarı
Kanla karışık, bir kar yağar
Ankara taşlarına. (Şerif, 1994: 61)

1162. Anlaşılan

Yer öküzün sırtındayken,
Öküz balığın.
Demek ki ayağı kaymamış
Bu ağır dünyalığın.

Uyduran yaman uydurmuş,
İyi güzel de..
Balık su da yüzerken
Acep su hangi temelde?
Usta, tutmadı bu hesap
Tutmadı ayağı öküzün
Gerçi fantazidir bazan
Kuyruğu süslü yalan
Dün bir deprem olmuştu,
Öküz kaydı anlaşılan. (Şerif, 1994: 112)

1163. Arena

Bu ülkenin çıbanının
Üstünde atlar tepişti.
Salkım salkım dertlerine
Akrepler sallandı.

İstanbul'un gözü morardı susuzluktan
Kurtlar gezer Ankara'da.
Aheste aheste
Sinsi ve korkunç...

Bazan kafesi düşer adaletin
Tartamaz doğruları
Bir aşağı, bir yukarı
İner kalkar terazi
Birazı,
Dökülür dürüstlüğün
Kefede kalır birazı.

İp kırılır nizamdan,
Düşerler.
Tartanda tartılanda
Her yanda bir inilti
Bir şiş var her gözde

Yıllara dönüyorum,
Bakıyorum ardıma
Hesapta bu yoktu
Anlaşıldı,
Anlaşıldı şu güzel memleketi
Arılar soktu. (Şerif, 1994: 89)

1164. Aslında Biz

Tümden Nasrettin Hoca'yız.
Güleriz güldürürüz.
İpe un sereriz gereğinde,
Gereğinde, kuyudan ay çıkarır
Kırpar yıldız yaparız.
Ezan okur,
Sesin ardından koşarız.
Ses koşar biz koşarız.
Yerden yere cübbeyi vura vura
Ses geçip giderken boşlukta,
Biz düşeriz bir çukura. (Şerif, 1994: 28)

1165. At Hırsızları

Eskiden ar vardı..
Utanma, bizim tarcirlerde..
Ah, şimdi nerde
Nerde o insanlık nerde

Şamdan yakardı Allah var,
Dürüst'ün yalnızları
Şimdi uçakta esrar çeker,
Teker teker, Vaşinkton yolcuları
Kan emer, can yakan
At hırsızları. (Şerif, 1994: 50)

1166. Ayıcılar

Def bir elinde
Bir elinde ayı.
Bu ayıcı kabadayı
On parmağı on hünerli
Def gümbürder,
Ayı ayakta
Def susar ayı küt

Orta ayı küçük ayı
Baş ayı.
Yelli'ye sıtmalıya
Dertliye soytarıya
Yoldaş ayı,

Def vurur ayı kalkar
Zincirli burun
Aç karın.
Ayı dertlidir.
Ayı hazin bakar.

Tüm aylarda başlar,
Tüm aylarda sancılar
Ne sızı anlar,
Ne dert dinler
Ayıdan beter ayıcılar. (Şerif, 1994: 104)

1167. Baba Mirası

Babamdan mirastır bana
Bükük boyun,
Temiz yürek tatlı yüz.
Sen bilmedin,
Sen bilmedin babası belirsiz sen!..

Büktükçe baskın boynuma
Tatlılaştıkça tükürdün
Tükürdün sana gülen yüzüme
Toz attın gözüme.

Küfür bilmez benim dilim
Öğretmemişti babam.
Besmeleyle attım her adımımı
Dostlukla seyrettim her anı
Özür dilerim dilimden
Fakat, senin ananı... (Şerif, 1994: 129)

1168. Bak Artık Kar Yağmış Gülün Üstüne

Ötme Ey gaibi feryâder bülbül
Bak artık kar yağmış gülün üstüne
Baykuş bile ister
Dikenler ün eder ki
Gül! Gül!

Ömre zaval mı var? Elçidir bu hayat
İşte son bir gayret
Bir gülü ben de kokladım
Fakat bülbül nihayet

Diyor ki: Lanet, lanet

Ölüm var
Varsın olsun bana ne
Ölmeyenler olsun bana ne
Ölmeyenler çeksın gayretını
Çok tükenmez günüm var
Be hey ecel sana ne

Bitap düşmüşüm
Yorulmuşum yol yürüdüm ne ızdırap
Çok yürüdüm şaşmışım
Çobanlar ses veriyor
Diyor ki: Gitme hey!.. Harab harab

Ne yapsam ki
Şerif'im hem de deli
Mahzuni beni güdeli
Sonunda bende buldu
Biriken iki gördüm
Tuhaf, çok tuhaf
Kimse değil
Ben beni (Ertekin, 2021a: 141)

1169. Bana Aşk

Aşkı tarif eder misin.? Diyor
Bana bir kör adam.
Bakıyorum gözlerine,
Anadan doğma imiş.

Doğma köre tarif,
Dağ desem, bağ desem,
Nasıl şekil bulacak,
Köre göre her tarif,
Balığa toprağı,
Toprağa balığı anlatmak,

Ağlamın kökünde,
Gülümün nedeninde,
Arayışın başında
Kalbin bir yerinde yanışındadır aşk,

Onu anlatmak,
Çok zor, gözü değil kalbi köre
Görünmezdeki sevgili,
Seraptaki incelik
Beyindeki en kutsal hedef
Aşk bana göre. (Şerif, 1994: 80)

1170. Bana Göre Önem

Önem çok kıymetli ziynet
Herkes verilmiyor,
Takılmıyor herkese.
Bazan bir kaplumbağa kadar küçülüyor,
Çalı kuşu kadar nedense.

Onlara veriliyor önem.
Kel aynak kuşlarına bile
Altın kafeste bülbül,
Granit oymalarda besleniyor yılan.

Hey gidi insan hey..
Bilmem ki nedense,
Bilmem ki ne zaman,
Ne zaman, önem denen şey,
Sana da nasip olur, filan.? (Şerif, 1994: 87)

1171. Basit Çağrı

Ben benim gibi olan,
Soyulan dalga geçilen, bütün
Ter dökkenlere çağırdım.
Kolaysa ekin biçmek,

Kendi biçsin ağamın büyük oğlu,
Kolay mı yüz kiloluk domates kasası?
Bırak götürsün Rüştü Bey.
Kolaysa heladan ekmek toplamak,
Fırank parfümlerle alay eden,

Günlük pazara,
İstanbul'dan Paris'e giden
Korusun helasını yesin kendi pisini.
Seksen yaşına ulaşmış,
Dakikasına kıymıyor,
Sen yarım dilim ekmekle sovana talim.
O bir devleti yese doymuyor. (Şerif, 1994: 124)

1172. Baskın

Dün duydum ki,
Basılmış Gündüz Ali'nin gece kondusu
Eli akrepli görevli
Amansızmış doğrusu.

Tumansız fırlamış Gündüz Ali
Gözünde uyku
Biraz ötesinde yaş
Ali'de bir telaş bir telaş.

Dökülmüş çehiz sandığı
Elif'in bohçası
Çıkmış sandıktan bir kitap
Fuzuli Divanı.
Bektaşiliğin lügatçası.

Buldum demiş görevli,
İşte aranan kitap
İşte dinsizlik.
Elif sızlanmış Ali yanmış
O gün bugündür
Gündüz Ali'nin ismi
Kominist Ali kalmış. (Şerif, 1994: 155)

1173. Baş Sağlığı

Fırat'a dizgin vurduk,
Dursun demlensin,
Demlensin coşsun diye
Murat'ı misafir ettik

Keban'da
Eğlensin eğlensin gülsün diye.
Fırat demlendi,
Murat dellendi.
Hasat günü geldi haydi kalk,
Âdem Baba bereketi,
Uzak değildir uzak.
Kızılırmak delidir.
Dinlemez dizgin tutmaz.
Yok mudur bir seyis, Kızılırmak bağlansın
Konya ovası can çekiyor
Toros, başın sağ olsun. (Şerif, 1994: 121)

1174. Bela

Eğer halkın güzelliği
Kutsallığı,
Haksa şu boş dünyada
Ey.. sen halkı sevdim diyen
Hakk'a yürüyen gönlüm.
Bela mukadderdir
Bela hoştur bazan.
Sonu dostluksa
Sonu hoşluksa.

Gerçi belanın hiç birisi
Hoş değildir gıcıktır.
Ancak, bizim köyde
Beladan kaçan yiğidin

Adı yiğit değil
Kancıktır. (Şerif, 1994: 102)

1175. Ben Bazan Ağlarım

Ben bazan ağlarım arkadaş
Üstelik gülünecek hâlime.
Ağlarım.
Dağlarım da bahar hastalanmış,
Bağlarım sararmış,
Beslediğim ak umutlar
Bir el değmiş kararmış.
Ben ağlarım arkadaş.
Ağlarım erkekçe.
Ellerimde nasırlarım kanadı
Tükendi göğsümde iman
Ayıpsa da,
Ağlarım erkekçe,
Taa, ki memleketim gülmekdikçe. (Şerif, 1994: 25)

1176. Benim Köyüm

Kocaman bir Mayıs yığını
Bir kül tepesi ortasında bir ev.
Katıksız kerpiç.
Dokuz yüz otuz dokuz da
Hiç mi hiç, kimse yokken doğmuşum.

Ağlayarak başladığım
Uzun yolculuk,
Belalı kervancılık burada başlamış.

Otuz dokuzun yolsuz köyü
Çulsuz köyü.
Bilgisiz okulsuz köyü.

Elbistan Ovası'nın,
Afşin solunda bir kerpiç yığını
Kim bilecekti ki,
Orada bir dertlinin doğduğunu
Afşin solunda bir kerpiç yığını
Kim bilecekti ki,
Orada bir dertlinin doğduğunu

Düştüğüm girdap beni
İçine çektikçe çektikçe, (Şerif, 1994: 148)

1177. Bereket

Bir çekirdek deyip geçme
Toprağa düşmeyi versin,
Ayağı yer tutmasın.
Bir ayna içi güneş,
Bir fincan suyla başlar bereket,
Birler binler olur,
Binler yüz binler,
Bereketin olduğu yerde
Zorluğu kim dinler. (Şerif, 1994: 95)

1178. Bilinmezlikler

Bazan can düşmanıdır yalnızlıkların.
Kulak çınıltısı bilinmezler.
Ürpertilerin kalın yorganı.
Havanın ağırlığı bilinmezler.
Gök kubbenin ötesinde sonsuzda bir yer
Hemen şuracıktaymış gibi.
Bilinmezler
Nice yaralarda sızılar, nice gözlerde yaş,
Nice gönüllerde bahar.
Görünmezler, ellenmezler, bilinmezler. (Şerif, 1994: 21)

1179. Bilmek

İsterse anana sövsün,
Arapça kutsaldır kardeşim.
Yerde buldum bir Arap yazı
Al koy başına ey gazi.

Sağdan başlayan yazılar
İlahi renk taşırlar.
Elifi eğri olsa da
Deli doğru olsa da
Onlar Hakk'a ulaşırlar.

Öğrensen ki mealinde
Bir Arap bisiklet yapmış.
Boş verip geçme öyle
Bu yazıdan bilemler
Tanrı'ya daha büyük tapmış.

Latin yazısı küffarlıktır
Bilirsin Ehlisünnet'e göre
Neden boş yere
Selavat dururken,
İlim deyip tutturdun

İşte bu yüzdendir ki
Bize kul olduğumuzu unutturdun. (Şerif, 1994: 147)

1180. Bir Gemi

Apık sapık bir rıhtıma yaklaştı.
İçi yakut dolu bir gemi.
Atlas yelkeni,
Gümüş teknesiyle.

Çevirdi etrafına geminin
Bir avuç dalgavuk,
Bir avuç yalçı boşluk.
İşte bundan başladı okyanusta
Bu sarhoşluk. (Şerif, 1994: 51)

1181. Bir Gezinti

Balıkli göl,
Kara kara balık dolu balıklı göl.
Bir tutam mısır, al
Bir avuç ekmek parçası.
Bir çırpınmadır başlar,
O ekmek senin, bu mısır benim.

Dilekler savrulur kara balıklara
Sevgili arayanlar.
Evlat istemcileri.
Ölümden kaçanlar,
Coşar, kara balıklar coşar.

Sonunda iki damla göz yaş,
Akar balıklı göle,
Bitmiştir mısır,
Bitmiştir bir tutam ekmek,

Bir adam düşer Urfa kalesinden
Havuzlu gölün tam ortasına
Balıklar odun olur,
Balıklar yanmaya başlar

İbrahim diye bir insan haykırır,
Ancak..
Herkes Onu taşlar. (Şerif, 1994: 36)

1182. Bir Gölgede

Oturmuşum,
Bin yıllık bir çınarın,
Ve uzun yılların harman
Ve serinliğin dermen olduğu

Bir ulu gölgede.

Haçlı'lar geçiyor akın akın
Kervan kervan şarap beygirleri
Gölge koyulaşıyor,
Gölge kabarıyor taşıyor,
Küçük tepelerde borazanlar
Kudurmuş batı köpekleri
Ağızları kan ve köpük

Çınar titriyor
Titriyor gönlümün rüzgârından
Bir ses esip koşuyor
Manisa düzlüğünden,
İznik kıyılarından

Eğilmiş su içiyor şeyh'im
Ötede Gediz sularından
Gölge uğul uğul,
Gölge derin derin
İçimi karanlıklar boğuyor
Meğer yıllar geçmiş üstümden
Bakıyorum
Ta Karadeniz de bir güneş doğuyor. (Şerif, 1994: 93)

1183. Bir Gözlem

Bakıyorum da şöyle.
Ben nerdeyim,
Varmak istediğim dağlar nerde.?
Perde perde uzaklık,
İnce ince yakınlıklar var
Kavuşmak istediğim yerde.

Ne kadar aptal dertliler gördümse
Şükürün bini bir paraya..
Olmayan dermana şükür mü.?
Demek ki,
Bir sevda girmiş fukaraya

Yutturmaca pazarında..
Bir sineği,
Yutturmuşlar Hasan'a
İnsanlığın şerefi
Çoktan gitti desene. (Şerif, 1994: 66)

1184. Bir Müze

Yüksekte bir koca müze.
Başkentin burçlarında.
Anadolu medeniyetleri
Vay güzel Ankara'm, Sen neymişsin.

On basamaklı merdivenden
Her inen,
Her yılda bin âlem görüyor,
İnerken.
Hitit gelinleri karşılar sizi
Çifte aslanağzında,
İçerde bir Urartuğ,
Aiti'di küplerinden şaraplar
Kibila şamdamlanndan,
Işıklar karşılar sizi.

Bedestan'da bir serin
Bir güneş bulur sizi,
Burada böğürür Sümer Tosunu
Hitit öküzü.
Sonra, Firiglerin gelin kızı.
Mısırlılar altın kâsedan
Su verirler, şarap sunarlar kızıl kızıl
Çoşar gidersiniz İsa öncesine,
Musa'dan çok ötelere,
Geri gelirsiniz, Harun'un
Cevher bahçesine.

öbek öbek, kolkola, Tanrılar tanrıçalar
On bir yıllık şarabıyla.
Yanında sakisiyle sizi karşılar
Bronz kulplu,
Sır saklayan fıçılar.

Kim bilir bu fıçıdan
Hangi güzeller, su içti şarap içti
Kim bilir Kibalalar, Firavunlar, Tanrılar,
Baş Tanrılar, dünyadan nasıl

Güzel Ankara'm,
Belki bir saatta attığım,
Bu müzede bir adım,
Halbuki ben bir saatta,
Tam on bin yıl yaşadım. (Şerif, 1994: 62)

1185. Bir Ortam

Yüzüne baktıkça bu düzenin
Kusmam geliyor serinlikte
Sanmıyorum ki pislğin
Kökü, soyu bu kadar derinlikte.

Omuzunu silkse bir deve,
Yük kalır mı hörgücünde?
Bu deve,
Bu kadar ayı mıdır
Oynatmaz bedenini...?
Bu sinek yıkacak onu,
Tam burnunun ucunda.

Bu kaya nasıl kayadır?
Teslim olmuş bir rüzgâra
Rüzgâr hoş, rüzgâr tatlı
Nedense,
Kaya hantal,
Kaya uyur durur, kaya biçare. (Şerif, 1994: 123)

1186. Bir Pir Sultan Vardı

Banaz'da bir Pir Sultan
Bir yiğit yaşadı
Bir tarihte.
Dopdolu
Erkekçe, insanca.

He demedi Osmanlı'ya
Bir dilim ekmek için
Bükmedi Haydar boynunu
Dökmedi yaşını.

Fakat kara kargalar sardı
Çevresini,
Aziz başını
Kanlı gözlüler
İki yüzlüler çevirdi
Pir Sultan'ı.

Emek doğruydu
Emekçi haklıydı,
Koca Haydar'daki haykırıшта
İşte bu saklıydı.

Böyle döğüştü cahille
Kanlıya zalimle
Sivas Kalesi'nde
Kucaklaşırken ölümle.

Astılar, tükenmedi
Bitmedi Pir Sultan
Lakin ne zaman
Adına kuruldu nice dolap
Nice yalan
Nice, ipler kelep kelep.
Beş asır sonra Sivas'ta
Yine buldular Pir Sultan'ı
Pir Sultanları
Yaktılar bunca canları.
Yaktılar onları
Aydınlığın
Tek tek ışıklarını
Yaktılar,
Daha acısı
Küle basarak
Çok koltuklara çıktılar. (Şerif, 1994: 154-155)

1187. Bir Şiirin Öyküsü

Bana bir hukuk şair'i
Şiiri tam öğren dedi.
Uyakmış, vezinmiş, yırtıl biraz.
Çağdaş ol
Genişle,

Ölçü kafiye vezin,
Çok eski kalıptır be kardeşim.
Bunlar tutsak eder adamı,
Özgün yaz,
Kurtul doğunun eskimişliğinden,
Edebiyatın kartlığından da

Ona göre şiir,
Bir romanı alt alta
Çiçek takıp süslemektir,
Yani kolay yoldan,
Bir yalanı nakışlamaktır.

Yahut da bir gerçeği,
Gerçekten daha öte,
Gerçeğe bağışlamaktır.

Kırk yıllık ozanlığımı

Şimdi, şair eyledim.
Bilmiyorum Şair Cemal
Buna bir not verirse
Yazdım gitti işte
Buna şiir denirse. (Şerif, 1994: 84)

1188. Bir Tuhaf Milliyet
Gam değil polisin jopu
Üzüldüğüm usuldür
Bu toprak, benim bu taş..
Dert değil başıma değmesi

Ölüm mukadderse eğer,
Vurmasınlar el silahıyla
Değmesin başıma Amerikan sertliği
Girmesi şartsa bir kurşun bana
Markası Kırıkkale olsun
Patenti, M.K.E
Korkmuyorum bu ölümden
Hoş gelsin sefa gelsin. (Şerif, 1994: 130)

1189. Bir Yabancı
Kendi yarasını saramayan,
Kendi yüreğine yaramayan,
Bir ekibi.
Getirip yerleştirdiler bizim toprağa.
Ankara'da Şahin, in yuvası Silopi, de
Bir akbaba yerleşti hemen yanı başına

Mavi gözlü akbaba.
Ak babaya mavi göz,
Doğada bir yanlışlık var.
Bizim kucakta bir yabancı
Bizde bir iç güveği.
Giderek iç baba
Bu kör niyetli kuş,
Akbaba değil, çekiş baba. (Şerif, 1994: 24)

1190. Bir Zamanlar
Kendi aklımca bir zamanlar
Topladım ozanları
İçinde hiç akıl olmayan
Başımda.

Toplum aşkı,
Mevla aşkı,
Bilmem kimin aşkı derken,
Tepeden tırnağa âşık olduk.

Her gece bir meşk ile

Sözde biz Yunusların,
Pir Sultanların devamıydık.
Aşındırdık çok kapıyı,
Devlet eşiğinde,
Bakan indinde,
Bir tarih avamıydık.

Nedense bir dağılma aşkı
Yapıştı ensemize,
Ne Allah ne şeytan,
Ne halk ne devlet baktı bize. (Şerif, 1994: 118)

1191. Bölücü

Sana ne adaletin terazisinden
Yan yatmış
Çamura batmış.?

Dört yüz metre derinlikte
Kömürcüler ağıt söyler
Çökmüş kömür ocağı
Kara cevher vicdansız,
Amansız kara cevher.

Sana ne bu ağıttan
Neyindir göz yaşları.
Alın yazısıdır işte
Koca devlet ne yapsın.?

Boğazda bir martı var
Bir dalar bir çıkar
Bordo yad da bir güzel
Elinde havyar,
Gelincik kırmızısı dudağı

Öbür elinde Jone Valker viski
Bir yudumlar bir yudumlar.
Sana ne bundan
Zonguldak'ta Hakk'ın çizgisi
Kaderdir bu,

Özgürlük dolu memlekette
Herkes bildiğini yapar
Kadere inananlar
Allah'a daha kuvvetli tapar
İnsan doğumludur,
İnsan geçici,

İnsan ölücü.
Bu Tanrı'nın hikmeti
Devletin yasasıdır
Sana ne bundan
Ulan ilerici
Ulan bölücü. (Şerif, 1994: 140-141)

1192. Bölüşmezlik

Bütün sulara ortak olduk,
Pınarı, ırmağı,
Çayı deniziyle.
Ölçü koymadık, iç içebildiğin kadar.
Güneşi birlikte aldık,
Havayı
Solu soluya bildiğin kadar.
Elle tutulsun tutulmasın rüzgâr,
Serinle,
Gözle görülmez Tanrı
İnandık ortak ortak,
İnan inana bildiğin kadar.
Ölçü koymadık,
Kıstas terazi filan.
Bunları çekinmeden bölüştük,
Hakçasına.
Dostçasına ince ince...
Nedense orası senin, burası benim oldu
Toprağa gelince. (Şerif, 1994: 71)

1193. Böyle Dedim

Ben memleketimin insanına
Seni çok sevdim dedim.
Dönmedim.
İğrenmedim attığı tükürükten,
Sevdim dedim,
Sevmiştim yürekten,
Atı alan çoktan geçmişti Üsküdar'ı
Geçmişti.
Bilmedim.
Ben her yılda, her ayda
Bu işin sonu böyle dedim. (Şerif, 1994: 114)

1194. Bu Gece

İnanmam derdim onlara,
Başımda
Her cinsinden sürü sürü cin var,
periler vıcırıyor bu gece.
Bin dua kâr etmiyor,
Peri türkü söylüyor,

Cinler dans ediyor,
Galiba düğün var, bu gece.

Hilkatin yalnızlığı
Boğaz boğaza üstümde kara çul gibi.
Bir kafa çekeyim derken,
Başımda, bitmeziye kocaman
Bir hüznün var bu gece. (Şerif, 1994: 33)

1195. Bu Yıl

Bahar geç geldi.
Bütün yıl dondu mevsimler.
Tek mevsimle, sevimsiz.
Tek mevsim tipi, kış.
Uyutuldu çiçekler,
Baygın düştü tabiat.
Bahar uzaklarda,
Bahar tutsak.
Bahar denize düşmüş, bilmemki
Şu ipi nasıl uzatsak. (Şerif, 1994: 40)

1196. Cici Hanım

Elini sıcaktan soğuğa
Vurmadığından belli değil mi
Yaya yol görmemiş şu cici
Hayatta tatmış mıdır bulgur
Seyretmiş midir kerpici

Gözüm yok onun,
Eroin kaplı balkonunda
Esrar kokan iffetinde
Hırsız bir düzünün karıcığı
İbişim hırka giymiş
Yumurta kırmayı bilmez
Adına sosyete demiş

Üç akademi yalamış,
İş arar koç fukara
Kaç yılana taç giydirdin
Dinine yandığım para. (Şerif, 1994: 144)

1197. Çalgın

İnancım yok ama benim,
Nasılsa,
Beynimi bir cin çarptı.
Biri beş görmeye başladım
Bu nasıl hesaptı.

Kime yardım için
Elimi uzattımsa
Alacak yerine
Defterim verecek doldu.
Ağzı dualı kullar
Üstelik bunlar,
Felç olup yıkıldım
Gittiğim yolun daha ilkinde
Anladım ki yürüyorum cinler ülkesinde. (Şerif, 1994: 120)

1198. Çare

Nusibet bir değil ki
Gel desem, gel üstüme
Hıçkırıklar dans eder benim,
Her nefes gırtlığımda
Nusibet bir değil ki..

Zıtlann hırıştığı,
Nusibetlerin boğuştuğu
Güzelliğın kaynaştığı kazandır hayat.
Bu şehre ayak basan,
Hey haaat!..
İçecektir bu suyu
Çare denen sekliyle tadacak
Son nefesi,
Son uykuyu. (Şerif, 1994: 59)

1199. Çay Güzeli

İki dudağında bir demet türkü,
Önlüğü alacalı.
Bir kız çay toplar,
Rize'nin Çam gediğinde...
Atmacayı vurmuşlar.
Bir damla kanı için...
Atmaca kanlı uçar Rize dağlarında.

Başka kuşlar hür ve özgür,
Atmaca yaralı.
Düştü düşecek uzakta bir yere
Çay kızı ağıt yakar
Akbabayı vurmuşlar,
Bir damla kanı için (Şerif, 1994: 37)

1200. Çözelti

Aramız buz tutmuştu,
Felek denen yalanla.
Yaralar aldım, donarak, bağırarak
Tuz döküldü yarama.

Acısın diye.
Yaranın tuzu,
Feleğin buzuyla karıştı.
Farkına varmadı felek
Tuz buzu çözerdi.
Farkına varmamıştı. (Şerif, 1994: 75)

1201. Çukurcalı Hasan

Anzavur kafirinden
Fi-tarihte,
Üç kurşun yemişti Hasan
Yan yatmıştı Bozdağ'a
Yiğit yarası bu.
Bereket kanar,
Asalet akar bu kanda.

Korkaklar adına, korku yoktu Hasanda
Boz dağı serin.
Boz dağında zeybekler.
Kara efe, Kamalı
Sarı Zeybek Atçalı
Son kurşunu
Besmele çekip
Attı Anzavura
Sonra şehit oldu Çukurcalı. (Şerif, 1994: 48)

1202. Daldan Dala Bir Adam

Bazan bir Hıristiyan olup,
Doyası haç çıkarıyorum.
Tanrı'nın sarhoş kulu olmaz mı,
Bazan bir Yahudiyim bir havrada
Elimde saz,
Yüzümde niyaz,
İçimde namaz, ayyaş bir Müslüman oluyorum camide.

Altı üstüne benzer,
Şu harman yapılı otelin.
Cennetin cehenneme
Komşu olduğu bir yere gideceksem.
Ne fark eder,
Saz çalmışım, haç çıkarmışım, namaz kılışım.
Ben bu dört yolun adresini,
Hiçbir yolu görmeden almışım. (Şerif, 1994: 127)

1203. Dik Şovelye

Hatunun'dan korkan hergele
Gelmiş bile bile,
Dikilmiş garip başıma.

Germiş yayını,
Ok kırıştan çıkacak,
Bunak bir şövalye aklınca
Oku kalbime takacak.

Şu feleğin işine bak
Güvercinden bile korkak,
Bir şövalye,
Uzatmış mızrağını
Aklınca delecek Ağrı Dağı'nı

Avradı yola yola
Başında kıl kalmamış
Eksik Şövalye
Dik Şövalye
Sende akıl kalmamış. (Şerif, 1994: 135)

1204. Dil

Kıvıttırma Arapça
Şu Türkçeyi zor bilen bana
Dilimce küfreyle
İnan küsmem
Darılmam ben sana.

Fransızca gönül versem
İngiliz güzeline.
Apışır kalır gözlerim
Atar kafamın tası
Deli mi ne?

Kendi dilimdir inan
Dünyada dillerin hası. (Şerif, 1994: 159)

1205. Doğmak Mukadder miydi Sanki O Ufuktan

Eyvah eyvah ey güneş
Doğmak mukadder miydi sanki o ufuktan
Batıydı o dağlar,
Yer yarılaydı!
Düzler çökeydi keşke
Eyvah güneş eyvah

Yanık sesli çobanlar
İçli kavalları
Böylesine bir heyulanın bağına
Feryad ile ah ile çökerken
Kesmiş meşki sabah kuşları
Eyvah viran olmuş bahçeler

Bir acı meltem
Eser eser eser, zira mevsim aniden
Son bahar oluverdi meğer
Sıra sıra gözyaşları
Sarı sarı benizler
Eyvah çehreler eyvah

Kükreyi vermiş felaket
Eyvah yıkmış insanlığın
En azize latif köşkünü
İmarı mümkün müdür
Eyvah saraylar eyvah
Kül olmuş puthaneler putlar vah

Bir afet ki böylesi
Akılların akıbetlerin ötesinde
Eyvah, eyvah eyvah

Bir gün diyecekler desem Mahzuni'ye
Eyvah diyecek gün mü kaldı
Mezarlar rahatsız
Kudurmuş mevtalardan
Güya aklımca bir taşım
Dikili verdim kuduz mezarının başına
Eyvah dünya eyvah (Ertekin, 2021a: 317-318)

1206. Doğru Düşünmek

Avrupa güzel memleket.
Buna sözüm yok.
Bana göre gurbetin,
Uzakların cenneti, bereketi
Ne cennettir ne bereket.

Bana kapalı kapılarda
Çiçekler koksa,
Bir bahçem yoksa bana ne.
Hani kapılar açılrsa
Suya düşse vizeler
Hadi neyse efendim.

Berlin'in kumrusundan.
Kara kargam hoş gelir.
Mardin'in bir çobanı
Evlâdır Çorçilinden
Bana da sana da olmayan
Onunda olmayan dünya,
Be kardeşim...

Niye inansın yürek.
Avrupa deyip tutturmuşsun.
Sende akıl yok mu,
Be serseri, hey beynamaz.
Veya eşek oğlu eşek. (Şerif, 1994: 49)

1207. Doktor

Ellerini öperek o'nun
Yarasını sardı doktor
Bana gelince sıra
Çekti neşterini bir hışımla
Aldı ciyerimi çıktı.

Hastanın cilvelisi
Tedavinin
Merhemini Has'ına layıkmış
Nalbant mısın be doktor
Ben de ciğer
Onda ayak yarası. (Şerif, 1994: 19)

1208. Dolap Beygiri

Dn, dn dur bu kuyunun başında.
iki gözün kapalı anasını satıyım,
Bir böğründe kırbaç şakırtısı,
Öbür yandan tşen kargalar.
Bu kahrolası dolap
Kaçbeygiri tüketti senin gibi.
Bir torba saman adına.
Dn anasını satıyım dn.
Beygirdede ölür beygircide.
Ne var ki..
Birisi dönerken arpa yer.
Birisi döndürürken viski içer. (Şerif, 1994: 30)

1209. Ellerinde Yeşil Sancaklı Beratlarla⁷⁵³

Çeteler geliyor çeteler
Ellerinde yeşil sancaklı beratlarla
Ağızları kan, yürekleri kin kusuyor Uğur'um
Yıllar önce fisıldamıştın cumhuriyetin kulağına
Dilleri besmele yüklü bu Şeytan suratlıları
Eli kırbaçlı, bğr çift mavzerli kıratlıları

Ve anlattın bir mucize ile
Ağca bahtlı, il yanaklı, Kırıcıları
Karanlığın herkllerini
Koca bir resmiyetin imtiyaz hediye ettiği
Yedi başlı kurtları ve atlıları

⁷⁵³ ztun, 2017: 95'te Mahzuni Şerif'in Zülfü Livaneli'ye yazdığı mektupta Uğur Mumcu için yazdığı Şiir olarak yer almaktadır.

Parça parça uçtun gökyüzüne
Gönüllere karışıp
Elimizde bir mum, bir karanfil
Sana geldik yüzbinler, önümüzde tek ışık
Her sokakta bir kan koktu
Ankara'nın taşına bak
Gümüşdere tıkanıp akıyor bak Uğur'um
Bu nasıl bir sevgidir
Bu nasıl bir adalet ya da nasıl bir hak

Sana rahmet ulaşmaz göklerden kucak kucak
Sen uçtun göklere rahmet olarak
Oldu olacak...
Azrail'e pazarlık etmeden parçalanan
Ey dünyanın şehidi
Mum satardın her karanlığa
Rahat uyu gönlümüzde
Her mum bir güneş olarak doğacak (Öztunç, 2017: 95)

1210. Ellisinden Sonra

Gün karardı, yol uzadı ben yorgun.
Hayli var fecrin ağarmasına.
Hangi takat tükenmedi,
Hangi koçak pes etmedi bu yolda?
Ömür derler,..
Hayat bu yolun adı.
Yüz yola koşulsa ne, ki
Yarısı geride kaldı,

Bir tutamcık çiçektir işte.
Güldü, koktu sarardı,
ve sonra olan oldu
Yüz kerpiçli duvarın,
Ellisi toz olurken,
Dik bir yokuş,
Uzun bir yol kaldı. (Şerif, 1994: 29)

1211. Eskici

Eskiler satın aldık
Çok eski.
Hamurabi'den
Sonra neden?
Yenilik dedik tamirimize
Açık cahaletimize.

Ne kadar saçmalık varsa
Ne kadar yalan

İşledik belleklerimize
Sonradan bir aferin işledi
Avrupa eteklerimize.

Baldır baldır üstüne anasını satayım

Attık hasır masalara,
Demedikki,
Bu değirmenin suyu
Bu bolluktaki kuyu
Kimden kime helaldir. ?

Nerde bu bolluk tarlası,
Eskimizde çıkmamıştı
Çıkmamıştı bu inatçı
Ancak sonradan gördük
Yenimizi hırdavatçı. (Şerif, 1994: 46)

1212. Eşekler

Bir eşeğe eşek desen
Alınır gücenir.
Demek ki eşeğin ismi
Şimdiki eşeklerde olan
Filan değildir.

Sipariş bir isimdir eşek,
Tarihi kökünde
Eşek başka şey ise
İşte her ney ise
Mademki kızdırıyor,
Üzüyor madem bu isim,
Bir insan eşeğe
Eşek demesin ne desin.

Tüm eşekten doğanlar,
Eşek oğlu eşek olacak
Ya da,
Eşek ismi kalkınca
Eşekler unvansız kalacak. (Şerif, 1994: 145)

1213. Evinim

Bir çiçek soldu derken,
Bu renk bu koku,
Bu ihtişam sır mı oldu dersin?

Bir tütün yükselir,
İçi dolu cigaradan,

Demin yumuşacık dokunduğum,
Evindi duman oldu
Bin yıl geçse boşlukta
Duman bir yer arar
Gitmez,
İlla görünmez.
Kim bilir kaç defa şeklimle
Gelip kondum dünyaya
Ot oldum ağaç oldum,
Soldum çürüdüm.
Ve sonra bir damlacıkla
Hayatta kılarken karar

Demek ki gidip gidip geldim
Tekrar tekrar (Şerif, 94: 110)

1214. Fadimemden Mektup

Maltepe'ye mektup gelmiş.
Fadimemden...
Gardiyan sırtıyor
Parmaklık çiçek oldu.
Çiçek oklu kara zından

Titrek bir ses geliyor
Mektubun ortasından
Kadınım sesleniyor...
Yollanma kar yağdı.
Gel artık, gel diyor.

Kavuşmak zor,
Anlaşılmak bu parmaklıkta.
Birisi çağırır,
Çağırır beni uzaklıkta.
Gel diyordu,
Gel diyor Fadimem varya!
Mapusluğu en bileydi.
Ne biteydi mektupta ağlayan
Yeni bebeğim Derya. (Şerif, 1994: 45)

1215. Fukara

Dişinden tırnağından Ahmet,
Şuracığa beş tirilyon ayırmıştı.
Dikili ağacı yoktu onun,
Senenlerdir aç durmuştu.
Bir dilim ekmek hasreti
İki baş sovan,
Ne yani, değer mi kızmaya Ahmet..?
Fukaranın biriydi.

Sadece birkaç yüz milyarlık
Beş on parti vurmuştu.
Kim diyor ki bu varlık Ahmed'e çok,
Bir dikili ağacı bile yok. (Şerif, 1994: 58)

1216. Garip Bir İş

Üzümü aşk, ile yer üstad
Şaraba kızar nedense.
Ben aşk şarabına haram demem
Gökten bir zebani inse.

Peşin sevaba inanmak
Derviş zikridir
Haram olan üzüm suyu değil,
İçenin hoş gönlü,
İçmeyenin fikridir. (Şerif, 1994: 111)

1217. Gaygusuz Ölüm

Beni parça parça etseler
Lime lime.
Yeter ki, bir gün güneşin doğuşunu
Özgür bir sabahta seyredelim.
Çıksın içimden devlet korkusu
Türkülerime vurulacak pıranga.

Güneşi batarken,
Mutlu serinlikte seyretsem,
İnsanım kucaklaşırken
Nereye gitsem,
Bende mutluyum gülüm.
Ülkem mutlu ben mutlu
Kaç para yazar ki ölüm. (Şerif, 1994: 142)

1218. Gelincikler

Anlar meşk eder,
Sabahın kızıl neminde
Kulplu kan tanesi
Kara gözlü gelincikler
Bir o yana bir bu yana
İncecik endamında
Sarı alacalı bir kelebek
Sarılır gelinciklere

Bir kara bulut sarkar göklerden
Ağır ağır,
Sinsi ve bet niyetli
Kara gözlü gelincikler
Dolu'ya tutulur

Solar dökülür
Sonra da unutulur... (Şerif, 1994: 12)

1219. Gençlik

Gençliğimi doğru dürüst
Ağız tadıyla görmedim amma
İlk bahardır gençlik
Ömrüm her mevsiminde.
Coşkusu hoş
Aşkını hoş.
Kimi cennetçi, ümmetçi,
Kimisi ehli disko
Sarhoş...
Kimisi sorumludur
Toplumdan yarınlarından
Kimisi yorgun döner, flört akşamlarından
Kimin haddine düşmüştür
Gençliğe kötü demek
Ne var ki tek kusuru
Boş yere fingirmek. (Şerif, 1994: 153)

1220. Gönül İsteyince

Ben bir yürek yangınında
Serinlemek istiyorum.
Ağlamaktan yorulmak
Sızlamaktan gülmek istiyorum.

Haykırmayacaksam,
Sevmeyeceksem, ya da sevilmeyecek
Dünya onların olsun
Ölmek istiyorum. (Şerif, 1994: 156)

1221. Görünmezdeki Sahip

Kitabı Mukaddesleri okudum.
Görünmezdeki ulu,
Tevrat'ta, kumandan,
Zebur'da, Hükümdar, Kağan
İncil'de en büyük baba
Tevrat'ta, emirler verir
Olgun ve yüce,
Zebur'da kanat açar kucaklar
İncil'de bağışlayıcı engin
Kur'anda kızgın
Kur'anda sert ve üzgün
Eyvah şu kadere bak,
Kur'an zamanında yaratmış
Affetmesi gereken hak. (Şerif, 1994: 81)

1222. Gülen Yasalar

Bir hâkimde çatık kaş,
Suçlunun derin yarasından
Gülmeyen yüz,
Tatsız bakışlar ve ötesi
Kabarık faturasından suçlunun.

Belki de ömründe bile,
Bir karıncayı,
Bir kuşu incitmemiş adam.
Yargılanır çatık kaş,
Şimşek bakışların tezgâhında
Ah bir bilen olsa
Görünen yalan olsa,
Şu canım gözüm yasalar, bir kerecik
Yüzlere gülen olsa. (Şerif, 1994: 38)

1223. Gümüş Yelek

Sıkalım taşı
Su çıksın, gürül gürül berrak
Delelim geceyi
Aydınlık olsun.
Yarınlara, daha ötelere...

Kahrolan günlerimiz,
Donsun noktalansın
Bugünden başlasın bayram şafağı,
Yarın doğacak beyaz güneşlere.

Bitsin kölenin köleye yumruğu
Tükensin tutsak iman
Ve biz her zaman
Köleler kucaklaşıp
Seller gibi taşıp
Güller gibi koklaşalım.

Alnımız deri değişsin
Silinsin tüm kara yazı
Silinsin boğuk kader
Bu paslı mühür
Bu hilenin infazı.

Bu bostanı biz ektik,
Biz ektik ama
Biz olduk kelek,
Taktılar ensemize
Bir yazgı masalı, bir felek.
Eskidi bu küllü hırka

Yırtılsın bu sahte cübbe
Başlasın giyilmeye
Başlasın gümüş yelek. (Şerif, 1994: 11)

1224. Güzel ve Yiğit

Doğrusunu istersen,
Güzel yiğit olandır.
Neyleyim kalem kaş, kara göz
Ürkekse korkaksa,
Neyleyim kiraz dudak,
Beyaz dişten, yalanlar akıyorsa
Güzelin yiğidi hoştur.
Çirkinin adıdır korkaklık.
Gözde şimşek,
Yüzde ipek olmalıdır.
Güzel buna denir,
Dilinde yalan değil,
Özünde hak olmalıdır. (Şerif, 1994: 27)

1225. Harman Yeli

Yel deyince aklıma
Harman
Dirgen, Anadut geldi.
Ne anlar mensub-u medeniyye
Yelden dirgenden.

Sabah rüzgârı desene şuna
Yahut
Aşiyandaki meltem
Yine de gözümde çağlayan
Gürleyen Ceyhan seli
Yine de hatıralarımda
Geçmişimde serin serin esen
Harman yeli. (Şerif, 1994: 16)

1226. Hasan Hüseyin

Hasan Hüseyin'i arıyorum
Gözünde o bitmez şimşek
Yanağında bir Gürün esmeri.
Dünü bugüne aktaran bir kalem,
Bugünü yarine salan bir yürek
Pos bıyığının her telinde,
Dağlar H.Hüseyin kokar
Sarp olan her güzellikte (Şerif, 1994: 108)

1227. Hasret

Öyle özledim ki seni
Senelerle çürüdüm,
Bitmedim amma
Şu son tepeyi inleyerek yürüdüm.

Bekledim.
Bekledik seni, yüzler binler
On milyonlar.
Neredesin sen güzellerin
İyilerin en güzeli.
Neredesin gel hasların hası
Neredesin ey gözünü sevdiğim
Nerdesin sen.? Demokrasi. (Şerif, 1994: 97)

1228. Hasta

Ey yorgan efendi sıkı sar beni
Bugün üfüren rüzgâr soğuk,
İliklerim cümbüş içinde,
Başıma Hasan Dağı düşmüş

Ölesiye öfkeli,
Bitmeziye yanıyorum soğukta.
Buzlar da yakarmış.
Ateşler de donarmış bazan

Örtül yorganım örtül.
Başıma gidecek elimi,
Anlatacak dilimi,
Babil yasaları kesti bugün.
Titriyorum,
Yanıyorum, kabustayım.
Hiç bildiğin gibi değil
Bugün çok hastayım. (Şerif, 1994: 94)

1229. Her Nedense

Yer çekimi zayıflamış olacak ki
Bu yıl öküzler kanat taktı
Tatlı dedikleri
Bize sundukları sovanlı bal
Yenmekten çok uzaktı.

Ne hikmetse doğanın eğlencesi
Temmuzun üstüne karlar yağdı
Dört elle koştüğüm yarın,
Yıllar sürdü ıradıkça ıradı. (Şerif, 1994: 14)

1230. İrgatlar

Güneş son tepeden giderken,
Gelen ırgatlar gördüm.
Eli çapalı,
Yüzü kapalı,
Göz yaşı için için,
Gülen ırgatlar gördüm.

Recep Ağanın tarlası,
Çook uzaklarda..
Hamdi Beyin mensucat fabrikası.,
Bazan bir çarka takılıp
Bazan bir çalı dibinde,
Ölen ırgatlar gördüm. (Şerif, 1994: 77)

1231. İsrıcı

Nasıl da götürdün bizi
Ufaktan ufaktan,
Bir uykusu ağır şafaktan,
İstifade ettin yaklaştım.
Yavaştan yavaştan.

Arapça vurdun silleyi
Şiveyi siveyi.
Ama can havaya uçtu
Nazlı nazlı
Acı acı.

Kara kara yaktın bizi
Sen rakılar çektin
Hemen şurada
Mezar taşımızda
Sulu sulu
Demli demli.

Hayat tüneline üst, üste yığdın
Yığdın bizi
Öbek öbek.
Önce bir lokma verdin elimize
Sonra kaptın bacağımızı
Köpek köpek,
Köpek köpek!.. (Şerif, 1994: 128)

1232. İki Temmuz Güvercinleri

Otuz yedi ak güvercin
Kanat çırpı çırpı,
Süzüldü sivas göklerinde,
Kondu madımak yaylasına

Yüreklerinin,
Her vuruşunda, bir hak(adalet) sesi
Kanatların her kalkışında
İnişinde,
Bir Anadolu güzellemesi.

Al başlı,
Ak kanatlı, ipek göğüslü güvercinler.
Kanat kanada çırpındılar,
Oğuldadılar hak çağırıp,
Gökyüzünden karabulutlar
Yaklaşıyordu grup grup.

Avcılar sardı Madımak yaylasını
Sürek avıdır bu.
Güvercin vurulmaz sürekte.
Yaban avcılar,
Kan bürümüş gözlerini,
Kin örtmüş yüzlerini.

Bir baştan başa,
Verdiler Madımak yaylasını Ateşe
Uçamadı güvercinler,
Kalkamadılar.
Alevden dumandan
Yüzdükleri gök yüzüne
Bir daha bakamadılar.

Kanatlar yandı,
Orman küle döndü.
Göklere tırmandı figan nefes nefes!...
Ve Madımak yaylasında
Son cıvıltı,
Son ses (Şerif, 1994: 52)

1233. İlginç Zamanlar

Bazan oluyor ki,
Hayvanat bahçelerinde homurdanan
Zambiyeli aslanı gibiyim.
Gidiğimde dökük haneme
Oluyorum bu kezde Simav kedisi
Aşk şarabı zannedip
Turşuda yüzüyorum bazan
Gerçekten aşk şarabına
Kazan kaldırıyorum kazan (Şerif, 1994: 134)

1234. İlk Sevgiyle Aynı Yaştaydı⁷⁵⁴

İlk insanla
İlk sevgiyle aynı yaştaydı
Ve ben baştaydı özgürlük
Bağımsızlığın billur güzelliği
Bir şafakla parlayan mavi yıldız
Kaydı semalardan gönlümüze
Tek başına hür!
Ve yapayalnız
Üşüştü başımıza
Doğu'nun uyur gezerleri
Ve Batı'nın doymazları
Avrupa'nın ayıp tanımaz kurnazları

Hasret kaldı yurdumda
Ertelenen hürriyet
Her gün yaklaştı mavi yıldızdan
Kurban olduğum cumhuriyet

Yıkıldı, sarayla gitti
Hünkârıyla toz oldu istibdat
Bu hikmeti alkışladı
Bu başarıya göz kırptı kâianat

Ağlarım ki o yıllar, şimdi uzakta kaldı
O engin mavilikte kayan mavi yıldız
Bir daha gelmeyecek olan en güzel, en sevgili
Mustafa Kemal'di
Ben cumhuriyet evladıyım diyen her can'a her yiğide selam olsun (Öztunç, 2017: 114-115)

1235. İşin Aslı

Dün benim gibi,
O da kıcı açık düştük başkente
Birimiz çoban bozuntusu
Birimiz zibidi.

Öyle diyordu büyük kentin,
Ayağı tarla,
Eli kürek görmemiş boşları.
Handa, yolakta yattık,
Gazete yorgan ile
Nice zılgıt yedik bile bile
Birimiz çıktık Çankaya'ya koç gütmeye
Birimiz indik yer yüzüne
Canımı kurban etmeye. (Şerif, 1994: 64)

⁷⁵⁴ Öztunç, 2017: 114-115'te Mahzuni Şerif'in Nazım Hikmet'e yazdığı mektubun ardından bu şiiri yazdığı belirtilmektedir.

1236. Kan Bağı

Kanım kaynadığına göre,
Canım çektiğine,
Bazan incecik bağ titreşir.
Sana doğru.

Gözündeki anlamlı donuk,
Dudağında bir bulgur gülümseme
Güldüğüne göre,
Kıldan ince,
Kılıçtan keskin bağ ne ola ki?
Bu bir gönül bağı, insan bağı
Daha açıkçası
Kan bağı. (Şerif, 1994: 86)

1237. Keklik

Tekin değil bu dağlar,
Dur kekliğim.
Avcı, imansız,
Kurşun amansızdır.
Otur kekliğim.
Al kekliğim mor kekliğim,
Özgür ova zor, kekliğim..

Çırpınış derman değildir,
Kanat yaralanmasın.
Uzakta bir köy var
Bir son çırpınış ha gayret
Bu yara kanamasın.

Al kekliğim mor kekliğim.
Vurulursun dur kekliğim.

Senindi bu yayla,
Şenindi bu mor kayalar.
Kekliğin en güzelini
En kalpsiz avcı kovalar.
Al kekliğim dur yavaş.
Belki yakında biter,
Belki biter bu ince savaş.

Dursa da vuruldu keklik
Uçsa da vurulacak keklik
Masum yeşili üstüne
İnce, duru ılık
Bir kan kaktı.
Karlı tepeler cümbüşünü,
Artık sessizliğe bıraktı. (Şerif, 1994: 56)

1238. Kendi Kendime

Ey aklım bakıyorum da
Sende akıl kalmamış.
Bu kadar pazar gezdik,
Bu kadar yol.
Çıktı önümüze soranlar
Hep sordular anamı
Sordular mı babamı.?

Ölmüş tavuk sıkıştırdılar
Kaç yamalı koltuğuma.
Kaz umdular,
Öküz umdular
Benim bu manyak gözlerim
Hep ağlayarak
Hep sızlayarak yumuldular. (Şerif, 1994: 136)

1239. Kıpırdanış

Bak güzelim bekleme boş yere sen
Hemen gelecek,
Sana gülecek sandığın'ı
Bu tembel yıldızlar
Şu inatçı Galaksi,
Hep yerinde sayarlarda
Yıllar geçiyor dersin
Böyle gönül eğlersin.

Yıllar hep yerinde durur
Değişen hadiseler
Sen dönersin, O kıpırdar
Bir çıkar bir inersin
Yıllar çoğalır.
Yıllar uzar uc uca
Biten yıllardır dersin
Bir bakarsın bu yalanda
Otururken gidersin. (Şerif, 1994: 60)

1240. Kırık Tekne

Bir gemi bekledik
Kadıköy İskelesi'nde erkenden.
Ummadan gelecekti,
Singapur yolcuları..

Boğaz'da bir telaşe
Bir temaşe doldu rıhtım
Uzaktan göründe bir duman
Yaklaştı aheste aheste

Her gemi geldikçe büyük,
Bu geldikçe küçüldü.
Yetmiş model bir gemi
Yaklaştı döküldü.

Kesildi duman
Çıktı bir yelkenli,
Biraz daha yaklaştı
Yelkende havaya uçtu
Çok yıldızlı bir bayrakla
Geldi iki çil yüzlü Coni
Parçalanmış bir balıkçı teknesi
Neyin nesi
Sallamadı bile
Rıhtımda şakşakçı sesi. (Şerif, 1994: 132)

1241. Kırmızı Başlılar

Ha kırmızı,
Ha al,
Ha bizim kızıl başlar.
Sevmez olalardı Ali'yi
Sevdi de ne oldu arkadaşlar.
Feleğin her sillesi,
Her tekmesi gitmedi onların başlarından
Hiçbir gün üstün oldu mu Birecik'te
Kel aynak kuşlarından.

Kim ki biraz bıyık,
Biraz on iki rakamlı söz,
Girdi Ali gömleğine,
Girdi Ali gömleğine,
Yahutta,
Pavyonda öğrendiği bir saz,
İki çingiraklı sesle yaklaştı.
İmam Hüseyin'in,
Ali'nin gönderine.

Eğer Ömer diye birini,
Başa taç etselerdi.
Yahut Yezit denen Lağneti,
Kıblei miraç etselerdi.
Onlar için cümle âlem haktır diye yanardı,
Onların da başına da devlet kuşu konardı.

Onlar dost,
Onlar yoldaştı insanlara
Herkes başına bir renk giyer,
Ne olur be arkadaş.?

Sen karalar giydin,
Öteki yeşil baş.
Seni yaradan bir Tanrıysa,

Beş Allah'tan mı geldi Kızılbaş?
Alevilerin mumu,
Ebedi yanacaktı.
Bu ışıktan, bu nurdan yıldızlar uyanacaktı.
Ancak ki olmadı bu derman,
Çok ezelden gördünüz.
Ey ışıktan korkanlar...
Bu mumu siz söndürdünüz. (Şerif, 1994: 125-126)

1242. Kızılırmak

Kızılırmak Osmancık'tan
Akar savrulu savrulu
Osmancık Köprüsü ulu
İhtiyar bacakları
Yosunlu göksü
Bir inler
Bir gümler savrulu savrulu.

Ah bir dursa Kızılırmak
Dursa dinlese,
Kiremitte can biter
Beline kemer taksam
Durdursam Kızılıрмаğ'ı
Dalgalansın Çorum ovası
İğralansa
Savrula savrula (Şerif, 1994: 154)

1243. Kızmak

Cennet güzel,
Hurili, kılmanlı bal ırmaklı cennet
İlk babam orda yaşarmış,
İlk ana havva hatun.
Keyf tepmiş olacak ki
Uymuşlar şeytan sözüne
Yemişler naneyi cennette.

Cennet semasından kuşlar,
Uçarken pişip düşermiş,
Sımsıcacık, lezzetli.
Yemiş anamla babam.
Ha babam ha..
Bir yasağı yemişler bilmeden.
Cennetten koğulmalarına neden
Bu olmuş işte

Bir daha dönememişler, bu gidişte
İşte demek o günden,
Biz dürüst olmaktan caydık
Akılsız babam,
Ne olurdu yasağı yemesen de
Cennetten kovulmasaydık (Şerif, 1994: 32)

1244. Kimler Geçti

Kimler geçti kimler,
Şu dipsiz,
Şu edepsiz kazandan.

Çobanlar geçti,
Munzur'da ceylan güderek,
Çobanlar geçti, Kırşehir'de
Aslanı geyik ederek.

Batı'da Mecnun Romeo'lar
Leyleca Julietler.
Şimdi bir Tanrı'dan
Geriye kalan,
Türkü gibi sülietler,

Mısır'da Kileopatra'ya
Nice küsler,
Tanrıları süpürgeci eden
Nice Zeüs'ler geçti.

Geride paslı bir hatıra
Bunca kulaktan
Nice bin sesler geçti. (Şerif, 1994: 117)

1245. Kimliğim

Çok laf edildi.
Benim şu divane başım için.
Kızılbaş'tır Sünni'dir.
Kürttür, dinsizdir diye.

Sonra yaptılar bir kominist,
Ardından işbirlikçi...
Faşisttir, sosyal faşisttir,
Başı belalı kimliğimin üstünde
Nokta nokta karakollar kuruldu.
Bir metrenin her santimi,
Bir denizin her damlası,
Bir suçun her çeşidi...
Bu kimlikten soruldu.

Sanki ben yarattım gibi,
Bu kadar ismi, anlamı ikiliği..
Geldiler üstüme pupa yelken
Ulan inat değil mi
Bu saydıklarımızın hepsiyim ben. (Şerif, 1994: 69)

1246. Koca Nazım

Sen -
Afyon yollarında gıcırdayan kanıların
En içli türküsü
Sen Çanakkale Mehmedi'nin
Dumlupınar Alisi'nin ilk öyküsü
Sen Memleketine sevdalar döken
Türküler yakan yürek dolu hasta...
Sen ateş gözlü - gerçek sözlü nur yüzlü
Ah eyyyy.. Büyük Nazım Hikmet usta.
Güneş gibi doğdun emekçiden emekten
Ve alın terinden Haykırdın cihana Anadoluyu
Hakikatin tam orta yerinden,
Nerde gördün zulmün kükrediğini
Orada hep sen vardın.
Ne el açtın semalara - ne yer yüzüne yalvardın.
Toprağında ki karanlık hayvanlığı
La fentonla süsledin aktardın
Toprak olsan da iki gözüm
Sen tarihime lazımsın.
Ben Anadolu'da eli sazlı bir Mahzuni
Sen onun hasret olduğu
Güneş bulduğu koca Nazım'sın (<http://www.mahzuniserif.com/sayfa/ana.htm>,
14.04.2020, 23.45'te alınmıştır.)

1247. Koreli Hakkı

Bin taltıfla,
Bin naz ile Hakkı'yı
Aldı götürdü Amerikalılar.
Çok uzakta bir yere.
Sefer Hisar'dan kalkan gemi,
Aylar sonra ulaştırdı Hakkı'yı.
Bir öğle yemeğini Sevul'da yedi.
Hakkı babasının bir danesi,
Bir ocakta ırk olacaktı,
Sülbü sürecek.
Hakkı ölürse ocak kör kalacaktı.

Böyle bir aşkla kaldı Kuniri dağlarına.
Saçları zümhürü tuttu.
Parmakları yapıştı Mavzere...
Bizim Hakkı,

Amerika adına, Kuzey Koreli vuracaktı.
Apansızın bir kurşun,
Götürdü Hakkı'nın burnunu.
A güzel Hakkı'm bu ne çirkinlik.
Kuzey Kore, Güney Kore,
Neydi başyın derdi.
Amerikan nere sen nere.? (Şerif, 1994: 88)

1248. Korku

Al basıyor geceleri..
Karabasan mı, bilmem ne,
Hava tonlar gibi göksümde,
Devlerin boğuştuğu
İtlerin hırıştığı
Bir rüya sarmış görünmezliğimde.

Bir davul sesi sokaktan
Geçerken yansıyor,
Düşlerimin fon deliğinden.
Bir gelin binmiş demek ki,
Ben uyurken,
Tamponu bebekli mercedes'e

Rüyadan kaçan,
Karabasan.
Davulla, onun farkı,
Sadece damattaki heyecan
Gelindeki mutlu korku. (Şerif, 1994: 74)

1249. Korkusuzluk

Gündüz, kimden neden korktuysam
O girdi düşüme.
Korkmadığım nesnenin,
Düşlerimde işi ne.?

Bir hiçi var etmenin
Azı çok göstermenin bedeli,
Gelir oturur düşlere
Ürkek izanlara

Gel dersen belaya gelir
Dur demedikçe,
Sırtarak baktığın çömez
Bir gün,
Boy sürer kaleler gibi

Çöllerin korktuğu dayanıklı susuzluk.
Şeytanlı düşlerden kurtulmanın,
Tek çaresi...
Korkusuzluk. (Şerif, 1994: 109)

1250. Koy

Boğazdan sulanmak için
Uzanmış sağ yanımda
Yeleleri yem yeşil Emirgan.
Sola kırmış dümeni,
Bir gemi düdüğü çalar
Sivastopol bandıralı
Uzanmış boyu
Marmara hoş
Koyu mavi suyu
Bayraklar selamlaşır
Mavide kızılık,
Kızılıkta mavi karışır
İstanbul güler,
İstanbul oynar bir ömür boyu
Böylesine hoş
Böylesine elvanlı İstinye Koyu (Şerif, 1994: 103)

1251. Kurt Evladı

Bir türkü tutturdum bugün
Ergenekon dan çıktı yaya.
Bir insan baba,
Bir kurt ana.
Ne hikmettir, insandan doğ.
Kurttan em.
Demek ki benim en köklü nenem,
Altay'dan kaçan dişi kurt,
Ve yükseklerde yayla bir yurt.

Tanrı tacıyla bir baba
Hem oynatmış hem oynamış.
Ne yaman bir dedemmiş,
Rahmetli Kılgamış.
Böyle küçük kalmışım, ürkmüşüm.
Ara sıra hayvanlığım,
İlk sütü hayvandan emdiğimden. (Şerif, 1994: 98)

1252. Kuşlar

Özlenecek şey mi yani..?
Uçarken, vurulmak.
Kuş olmak.
Tutsaklığın inanılmaz öyküsü.
Önce uçmak sonra vurulmak.

Umacalı bir cennetten
Erkekçe cehennem yeğdir.
Hey canını sevdiğim demokrasi
Adresi var kendi yok,
Anlamadım.
Hangi şehirdir hangi köydür. (Şerif, 1994: 42)

1253. Kültür Vurgunu

Elimde sazım,
Parmağında mızrap olmasaydı.
Ben milli bir ozandım
Şayet,
Köylü gönlümde azap olmasaydı.

Cahillik maskaralık mı?
Okumadık işte,
Diyalektik, miyalektik.
Giremedik aydınlığın cep defterine
Hep çektik
Hep çektik.

Kitap yollarında gezerken
Elimi saz,
Gönlümü halk çarptı.
Kültür vurgunu yedik,
Denizden kurtulurken,
Kumlarda bir fok çarptı.

Ben aradığım her yolda
Her kentte mutlaka bela buldum.
Pazarda Lenin ararken
Evdeki Hacı Bektaş'tan oldum. (Şerif, 1994: 99)

1254. Manyak

Hayatta görülmemiştir,
Böylesine bön,
Böyle vurdum duymaz,
Böyle sustalı manyak.

Yorganı yanmış,
Yastık kül olmuş..
Daha manyak uykuda,
Kırık kapısında itler boğuşuyor,

Rüyasında saray yapar
Bin bir ustalı manyak (Şerif, 1994: 131)

1255. Mapushaneden Yaş Günü Armağam

Bir karanfil dalında, bir kanarya yuva yapmış
Uçmuş, uçmuş, kırmızı gagasında
Gelincik çöpleri, yasemin kabukları taşımış

Fındık başlı, yakut noktalı, benekli
Minicik yavruları varmış, çil sarı nakışlı
Kanaryacık ağzında su, kaçarmış uykusu
Her gece, gündüz
Yavrucuklarına, ezilmiş çiçek tohumu
Karıncı başı taşımış, ne yorulur, ne üşürmüş

Bir yaz yağmurunda, bir dolu düşünü
Yaklaşmış karanfile, kırmış yapraklarını
Düşürmüş çöpleri.

Çırpınmış kanarya
Çığırmış yavrucukları
Seller akmış, dağıtmış yuvayı

Yavruları sel almış,
Geride buğlanan bir kumyığını
Uçarak ağlayan bir kanarya kalmış... (Çankaya ve Şerif, 2002: 79)

1256. Memleket Sevgisi

Sen,
Sen hey birlikte yaşadığım,
Amma bir türlü alışmadığım
İnsan kılıklı insan.
Aynı havayı, bölüştük,
Aynı sulardan içerken.
Bölüşemedik güzellikleri.

Aynı yuvanın adına,
Vatan memleket dedik.
Nedense sen hür yaşadın,
Biz,
Şu dağın ötesini görmedik.
Binlikte yaslandık aşiyana
Sendeki bülbül, bendeki yılan sesi.
Benden, ter döküldü kan döküldü,
Senden dil.
Bu muydu memleket sevgisi.? (Şerif, 1994: 31)

1257. Meyhaneci

Zom olmak İstiyorum bu gece
Zil zuma,
Hurda haş...
Gönül buya arkadaş,
Unutmak İstiyorum gündüzü,
Ap ak geceler hatırına
Dolaşma etrafımda cici bici
Zom olmak İstiyorum zom
Anladın mı meyhaneci. (Şerif, 1994: 57)

1258. Mezarın Böylesi

Oturmuş bir imam,
Bir haydudun mezarında...
Dualar haykırıyor
En ulu çeşidinden, has'ından
Tanrı'ya el el açıyor, sesleniyor,
Bakara'dan Yasin'den,

Cennet diliyor Hayduda,
Ruhunu kutsuyor bir canavarın.
Dalar gözleri imamın
Saf ve dürüst amma gel gör ki,
Olan olmuş mazide,
Son güneşte batıyor.
Şu dualı mezarın içinde
Bir şerefsiz katil yatıyor. (Şerif, 1994: 39)

1259. Mezarlık

Tek renkli bir döşekte.
Bin can uyur, yanyana, hazin,
Hiç birinde uzakta bile korku yok
Şimdi koyun koyuna,
Başbaşa bir aile,
Bitmeziye, korkusuz,
Sonsuza dek umutlu,

Rülgârlar şarkı söyler,
Kuşların teranesinde,
Taşlar hûsû içinde
Sessiz, de bir son türkü
Dostluk birlikte iniler,
Kabristanın her hanesinde (Şerif, 1994: 22)

1260. Monika

Sen Bürüksel'de bir Mısırlı,
Ben,
Berlin'de bir Horasanlı.

İrdeleme ötesini,
Bakarsın Âdem babadan bacı-kardeş çıkarız.
Bizim dilden bilir misin Monika.?
Monika'dan Mısırlı,
Filip'den Maraşlı olur mu hiç.?
Bak sabah sökmüş,
Kuşlar ötüyor (Anglikon sokağında)
Çanları vuruyor Buthi kilisesinin.
Birazdan uyanacak,
Şu daldaki hamıp ağacının kuşları,
Yine başlayacak,
Yine beni üzecek uzağın yokuşları. (Şerif, 1994: 85)

1261. Mustafa Kemal'e

Kim ne derse desin,
Nasıl bakarsa, öyle..
Tarih, kolay kolay yaratmamıştı.
Bir adamı, böyle.

O bir rahmetti,
Yağmıştı en kurakta,
Başka bir güneşti,
Ansızın doğmuştu
En bilinmez karanlıkta.

Demek ki,
Çağın beklediği mavi müjde buydu.
Demek ki kurumuş özgürlüğe
Gözlerin bir lütfuydu.

Elbette ki güneş olsa da
O bir tabu değildi..
Gel gör ki,
Bir nankörün sövdüğü
Güneş hakkında
Bildiği bu değildi.

Korkular uçuşuyordu,
Prangalar koşuyordu,
Memleketimin taşına toprağına
Sen hey Mustafa Kemal
Haykırdın ağızımızdan
Gürledin gönlümüzden.
Çıktın onur dedikleri
Ve yücelik dedikleri
Şu tarih dağına. (Şerif, 1994: 115)

1262. Nasır

Ben sanırdım ki nasır,
Sadece elde ayakta topukta olur.
Beynim yosun tuttu benim,
Omuz küreğim kireç kireç.
Sürülmüş tarla gibi sert
Tandır bacası gibi,
Yüzümdeki tebessüm,
Gözümdeki töresel güleç.

Nasırdan güzel olur mu?
Hele sor bir nasırsıza
Yüksekten uçmak,
Muteber olsaydı eğer,
Akbabalar kağan olurdu,
Bu dipsiz âlemde,
Nasırlı padişah olsa
Sonu perişan olurdu. (Şerif, 1994: 82)

1263. Naz

Sihirmi sandın sen
Sana tutuşup, sana yandığımı
Mektup gibi yılları
Güz yağmurları
Ayva gizlediğim gençliğimi
Çehiz sandığımı.

Bakma karlar yağmış başıma
Titreyen ellerime
Şarabın dinlenmiş gibi
Süzüldüm duruldum.
İç beni iç,
Dost pınarından
Aşk şarabından yudumla beni. (Şerif, 1994: 47)

1264. Neden Ettin Be Hey Dinsiz İmansız⁷⁵⁵

(Dost, dost, dost, benim dost)
Bunca yıldır beni mahkûm
Neden ettin be hey dinsiz imansız
Cansız dağlar taşlar bile
Gözyaşım döker yoldaş için

Günahım ne idi benim
Güneşim kara ettin
Parmaklığın ardından
Meğer gözyaşım dökermiş

⁷⁵⁵ Ses kaydında (ÖK347) Mahzuni Şerif şiirini (uzun hava-protesto müzik) seslendirirken kayıt kesilmiştir. Şiirin ses kaydının 1963 yılına ait olduğu belirtiliyor.

Sevenler yoldaş için
Efendim tabibim diyen
Vidansız zalim insafsız

Zalimin elinde kaldım sızlıyor yaralarım
Sanki Kerbala'ya düştüm
Bir su ver yoldaş için
Kitli üstümde kapılar
Yoktur takatım dermanım
Yalnız kaldım dünyada
Kanat ger yoldaş için (of of of)

Açmışım bağrımı
Dünya vurana kanım helal helal
Biz âşıklar bağrına ok değer yoldaş için
Bir canım var uğrunadır
Vadesinden evvel al
Ya ölelim ya gülelim
Beraber yoldaş için
Hey zalım hey vidansız

Enikonu ben bir Âdem baba oldum dünyada
Ya benim hakkım değil mi
Yaşamak yoldaş için
Çöplükler cennetim sanki
Dünya ceviz kadar dar
Mademki gülmek murattır ağlayana
Gülelim yoldaş için
Of efendim, tabibim (ÖK347)

1265. Nedense

Küfredip geçtiğim, uğursuz kaya
Bana bir sümbül sundu.
Bugün doğa'nın cömertliği üstünde
Yeşil dala bir güvercin,
Kara taş'a bir akbaba kondu.

Ötelerde bir çobanın,
Özgür kavallından, tutsak bir inleme
Berilerde bir dere,
İçi kan dolu bir çay.
Doğa ilginç bugün,
Doğa, biraz bön, biraz serseri,
Kapışmış fırtınalar
Boz kırlarda el ense
Dün birlikte oynadığım dağlar,
Bugün dumanlı
Dargın nedense. (Şerif, 1994: 23)

1266. Neresinde

Anlar,
Emek denen gerçeğin, acı dikenlerinde
En tatlıyı
En lezzetliyi icat ettiler.
Emeği bir pula almayan,
Emekçiyi bir şeyine çalmayan
Bir hayvanı irşat ettiler.

Yalan söyleyen dile,
Eroyman sefile,
Zehirdir bal denen nesne.
Anlar,
Nazım gibi, dürüst
Lenin gibi yaman,
Yunus gibi iniltidirdirler.

Bin çiçekten bir gram
Bir ağız tadına gün boyu,
Uçuşur, bir dağdan dağa
Bir o bağa, bir bu bağa.

İnsanoğludur işte,
Bin çiçek yerine bir çuval pancardan
Şeker verdiler arıya.
Hepsi bir üçkağıtçı olup,
Arılar çıktı dışarıya.

Bal üretti Hasan usta şurda
Kutu deresinde.
Gel gör ki, bal arının,
İnsanlık Hasan'ın neresinde. (Şerif, 1994: 72)

1267. Nesimi Değilim Ama

Yılanlar yılda bir
Yalanlar her gün deri değiştirirler.
Aşk Nesimi deriyi verirken
Kendisi değişti.
Hakk'a ulaştı.
Gönlün derisi olur mu.?
Ulurmuş şu işe bak
Her gün değişen gönlümden,
Hem doktor
Hem aklım şaştı. (Şerif, 1994: 100)

1268. Nezaket

Şu köylülük önceden tutmuş
Benim garip yakamdan
Dilimi arı sokmuş sanki
Nezakettir,
Kuraldır
Benden korkmuş sanki.

Dile kolay atla harman
Tek eşekle çift
İnekle yolculuk işi.
Bir sarp yaylada
Bir pınar başında çaldığım kaval,
Ahırda diz çöküp okuduğum
Atlı tutlu Alfabe.

İşte böyle başladı kültürüm
Böyle süründüm,
Sürüm sürüm.

Ezkaza yerleştim Payitahta
Sekiz çocuk iki biz,
Ta ahırdan bırakmadı bizi çilemiz.

Bir kapıda patronun,
Anasına sövdüm dövüldüm.
Patrona evladım dedim
Övüldüm.
Anladım ben kim, şehir kim hanım
Anasına söv dayak ye,
Babası ol saygı duy.
Nezaket başka şeydir canım. (Şerif, 1994: 146)

1269. Oğul

Oğul;
Toz, yeşiller içinde bıraktığın
Sonra geri dönüp baktığın yıllar
Artık geride oğul
Bolca vakit yoktur geleceğin
Bir adım ötede yahut daha geride oğul
Anlamı düne göreydi
Tadına doyamadığın çocukluk dolu günün
Ve sen kahramanı olurken ömür denen öykünün
Çok tipilerle geçtim
En azgın sular üstünden elli yıl önce
Şimdi senin topuklarına gıcırdayan
İki tahtalı yayvan köprünün
Sen de göreceksin bir yudum şaraba

Nice dostlukların yıkıldığını
Ve dost sandığın zerzavatın
Teker teker çekip gittiğini
Yerine bir tutam çamur
Ve birkaç deste diken ekildiğini oğul
Doğduğun ülkeyi anan kadar sadık sanırsın
Uğruna ölürsün, kurban olursun
En diri en canlı hâlinde
Apansızın cayır cayır yanarsın oğul
Bir kış gecesi benim gibi
Sen de bakacaksın
Başkent'in uzaklarına pencereden
Sana da kapanacak en son ışıktaki umut
Farkına varmadığın bir bulut
Yükselecek karanlıklarda oğul...
Bu senin sabahına yağacak kar demektir
Adımla, buzlanmış kör balkonu
Yine el salla geleceklere
Ve korkmuyorsan eli kanlı felekten
Sende umut var demektir oğul...
Dedemden babama
Benden sana kalacak
Tek miras şayet yürekse
Korkma be!
Söyle barışın haç olduğunu
İnsanın taç olduğunu
Ve son Peygamber'in ulaştığı miraç olduğunu
Oğul oğul!
Dibi yoktur mezarın
Sonu yine dünyadır
Delsek be altımızdan Yeni Zelenda çıkar
Farz et yolun cehenneme...
Şayet hak diyerek yanıyorsak oğul
Korkma, bundan ne çıkar
Oğul, Oğul!
Ben toprak olunca
Keşke göklerde kalan sesimi duysan
Ve sesime bir ses de sen koysan
Dönersen kahpesin hak yolundan bir nefes!
Eminim ki dönmezsin oğul
Sen bir Mahzuni Şerif oğluysan, oğul
Sen bir Mahzuni Şerif oğluysan, oğul oğul...
(<https://www.youtube.com/watch?v=DTDy0zCshq4&t=13s>, 20.12.2021, 19.08'de alınmıştır.)

1270. Oyun

Uyumuştuk horul horul,
Yanımdan habersiz.
İşte şu derenin kenarında.
Saklambaç oyunuydu.
Oyuna dalmıştık.
Cingöz ebenin yüzünden
Tüm oyuncular uyuya kalmıştık.
Teker teker dereye attı ebe bizi
Fırsat bildi uykumuzu.
Uyandık birkaç çocuk,
Ünledik,
Birkaç daha uyandık.
Uyanık ebenin adamlarınca yakalandık.
Birkaç kurdun, sanki elindeydi bunca koyun.
Birlikte uyansaydık,
Bozulurdu bu oyun. (Şerif, 1994: 78)

1271. Ören Çiçeği

Onu kokusundan tanırım
Ören çiçeğini.
İnce endamda,
Yeşil kök ebrulu baş,

Ne kadar sallansa poyrazda
İğralansada..
Rengi hoş,
Yapraklan sarhoş bakar,
Bin naz ile işvelense
Ören çiçeği,
Dibinde gübre kokar. (Şerif, 1994: 55)

1272. Pınar ve Göz

Bir sudur akar.
Pınardan, çaydan ırmaktan
Sular hayattır,
Bazan zehir olur bade olur sular.
Bazan bir kara gözden coşar,
Bazan dolar.
Kara göze.
Bir pınar olur sular. (Şerif, 1994: 105)

1273. Pilav

Açlık maskaralık mı
Çok çektim ben o belayı
Yetim hakkının dışında
Yemediğim halt kalmadı benim.
Bir dudağımda Yemen duası

Birinde Maraş halayı
Türk kaşığı ile yedim
Nice Alman zılgıtı
Nice Amerikan pilavı. (Şerif, 1994: 133)

1274. Polis

Bak elimde işte bir saz
Yüzümde gülücükler,
Göksümde muhabbet var bugün.

Çatma kaşlarını boş yere
Koy cebine telsizi
Arama isim isim.
Sevgili kardeşim,
Benim polisim.

Aradığın namuzsuz,
Bir perdenin ardında
Yer altındaki yurdanda
On binlerin rızgını,
İspanyol oruspusuna sunmak üzere

Elimde bir saz
Yüzümde gülücük.
Aradığın yanlış isim
Sen de benim gibi
Benim gibi dertlisin polisim. (Şerif, 1994: 143)

1275. Salı Pazarı

Çığırtkanlar yan yana
Salı pazarında
Kasalar, sıra sıra
Metreyle balık satan Hamza
Taneyle mısır satan Firuza

Salı pazarı hoş,
Salı pazarı hırılıtsız
Bir tezgâhta küfürbaz Hasso
Hemen ötesinde
Dili tatlı
İnce belli bir çiçekçi kız. (Şerif, 1994: 15)

1276. Sayılar

Sende sayılar hep bir numara.
Sen bir numaradasın.
Bunca akıllı varken,
Gene sen bir numara
Sayılar,

Tek tek bağımsız olan sayı.
Sen niye hep birincisin
Eşşekten doğmuş ayı.? (Şerif, 1994: 70)

1277. Sevda

Ne zamanki sevdalandım
Ne zaman içimde,
Depreşen bir sızı varsa
Anladım ki bir gelen var
Korkuyla karışık
Can yakmaya alışık biri
Bu gelen korkak yiğit
Bu gelen can alıcı eda
Anladım anladım. Kara sevda. (Şerif, 1994: 20)

1278. Sorgucu

Ben Müslüman adamım
Sorgu kabirde olurmuş.
Hadi ona inanmıştım
Hem de,
Suçlular sorgulanır sanmıştım.
Dikildi başıma,
Dirimi sorar bir kafir.
Daha dünyadayken,
Yaşarken ben.

Elindeki topuz,
Belindeki palaska U.S.A marka
Yüzünde bir fiyaka
Ağzında kıyasıya bir küfür.

Ölmeden girdiğim mezar
İşlemeden üstüme konan suç
Vay aney bu hangi diyar.?

Toprak benim can benim
Bu yer bu vatan benim
Burnumda başka bir süngü ucu
Hangi kahpe anadan,
Doğup başıma dikildi.
Dilimden bilmeyen bu sorgucu. (Şerif, 1994: 101)

1279. Sökün Ayı

Bugün mart on beşi
Binboğa'yı aşarken ikinci güneşi
Bölük bölük kuşlar
Konar karşı yamaçlara.

Turnalar, keklükler, cırıklar.
Koşarlar Yemen elinden
Güzün göç eden kuşlar
Ekin zamanı.
Şimdi dönerler bizim obaya
Bu zamanın adı, Sökün zamanı. (Şerif, 1994: 138)

1280. Suçlu Kalemler

Kalemler var, göz yazar
Ela göz, siyah kirpik
Kalemler var idam yazar
Can bağışlar.

Hesabın kitabın
Kazması küreği kalemler
Doğruyu gerçeği haklıyı haksızı
Yazar da yazar.
Dengeyi dengesizi
İşte bunlar suçlu kalemler. (Şerif, 1994: 18)

1281. Şaka

Arılar sokarak
Bazıları havlaşarak dalaşır
Hayvan şakaları
Bazan öldürüp şakalaşır.

Yılanlar yanak yanağa
Sarılıp öpüşürken
İnce bir fısıltı
Sonra bir sevda havası

Hiçbir şakaya benzemez
Şu garip eşeklerin şakası. (Şerif, 1994: 158)

1282. Şakşakçı

Her seçimde gelirdi O,
Çizgili kıravatlı,
Kızıl suratlı adam.

Her elinde bir (Ceğiz)
Her cebinde bir (Cağız) takılı
Öğlenin ak sıcağında,
Kelle kelleye yapışık dinler.
Alay alay masumlar
Tabur tabur İbişler.
Cengizler uçuşur baştan başa
Öyle bir fondima
Öyle bir tamaşa kopar ki. (Şerif, 1994: 113)

1283. Şaşkın Günler

Bazan kalktığımda uykudan,
Nemrut Dağı kadar serin başım.
Bazan çöküp otururken,
Aden çölü gibi yüreğim
Yanıyor,
Yanıyorum.

Bir anda tüm böbürüm üstümde
An geliyor,
Aynaya koşuyorum,
Adamlığımdan utanıyorum.

Zikzak çiziyor pencere gözümde
Şöyle bir yaslanıyorum.
Ölüm kaşımın arasında,
Gözümle görmüş gibiyim,
An oluyor
Bin yıl daha,
Dünyayla birlikteyim sanıyorum. (Şerif, 1994: 79)

1284. Şaşkınlık

Hayyam gibi çekiyorum bazan
Şarabın en yıllanmışını
Düşüyorum Neyzen gibi
Üflüyorum feleğin en dertli sesini
En gizemli kamışını.

Din tutuyor gırtlığımdan
Bazan Muhammet gibi
Buz kesiyor gönül çölüm.
Eriyor buz dağlarım
Şaşıp kalıyorum kendime
Koca tabiat gibi.
Ulaşmak istediğim görüntü
Yunmak istediğim gölet,
Hemen şuracıkta
Ona kavuşuyorum, dokunamıyorum
Ellerim boşlukta
Gördüğüm, sadece bir suhulet. (Şerif, 1994: 13)

1285. Şehri İstanbul

Çanları eskimiş amma Bizans'ın
Boğazdan çalar çalar geçer.
Sivas topol, dan seslenir Bizans,
Bazan Endülüs'ten haykırır.
Her nedense Ayasofyada,
Bir kuş öter Bizansça,

Sonra kudurur.
Haç'lı gömlekler giyer
Anadolu hisarında bir söğüt,
Önce sallanır çoşar,
Sonra, korkar, sararır durur.
Osmanlının Nikahıyla, düğün bulurken kabul
Beyaz bir gerdek içinde
Bir çoşar bir sızlar İstanbul. (Şerif, 1994: 67)

1286. Şimdi Yaşamak
Sümerler bir nakıştı belleğimde
Süstür Hititler,
Çok geride bir şehir tarih,
Uzaklarda Samiler Vikingler,

Süleyman'ın gerdeği
Belkıs'la toprak olmuş,
Finike'de tutulan düğün
Şimdi inceden bir hatıra

Urartuğ'un attığı ok
Düşmüş Nemrut Dağı'na
Tarihten bir rüzgâr eser
Rihtımda dolaşıyorum

Jüstinyenin İstanbul'u,
Hâlâ fingiriyor
Şaşıyorum.

Tarih ana güzeldir
Unutulmaz diyorum
Fakat gel gör ki ben
Şimdi yaşamak istiyorum. (Şerif, 1994: 92)

1287. Şimdi Zamanı mı
Hasat zamanı harap oldu.
Bağ bozumu,
Karalı geçti şimdi.

Dağlarımda kan var.
Barut yakmış mor çiçekleri.
Umurumdami vals'i almanyanın
Umurumdami özgürlük marşı Çin'in
Sanki dindedikçe,
Göksüme batıyor,
Bilmem kaçını Senfonisi
Mozart'ın yahut Çaykoski'nin (Şerif, 1994: 43)

1288. Şükür Hasan

Şu tek gözlü bir evde
Şükür Hasan yaşıyor
Hasan, sabahın köründen
Akşama dek odun taşıyor
Bir tencere, iki tas
Her gün aynı çorba
Pişiyor pişiyor babam pişiyor.

Her üç günde bir şarap
Hasan uçuyor
Hasan gökleri dolaşıyor
Gönlüne şükür Hasan
Köyünde şükür Hasan
Kıçında kırk yamalık
Canına yetmiş hamallık
Neyine şükür Hasan? (Şerif, 1994: 159)

1289. Tan Güneşi

Kuşun akli olsaydı,
Uçmazdı bu karanlıklarda,
Şu bizim üstelik dumanlı göklerde.
Beklerdi sabahın doğuşunu,
Birbirine hasret batar.
Akşam hasret batar.
Akşam güneşli,
Tan geneşi. (Şerif, 1994: 54)

1290. Tanrı İşini Bilir

İşini bilir Tanrı,
Yılanı süründürmek,
Şahini uçurmak,
Hedefi göstermekten

Vay başına insanların
Develer kanat taksaydı,
Filler uça,
Gergedanlar gök yüzünde
Vay aney vay..
Tanrı işini iyi bilir,

Bir şamatacı Aslanın,
Adı çıkmış yiğitliğe
Düşün ki şu dağlarda
Beygir kükrese
Çakal kişnesi ne olurdu?

Tanrı işini iyi bilir,
Ne kişneyen,
Ne kükreyen secde etmemiş O na
Aslanlar da tutsak olmuş,
Eşekler de insana. (Şerif, 1994: 76)

1291. Tanrı'ya Borç

Çamurdan mı tozdan mı?
Her neyse işte..
Yaratmış Tanrı baba beni.
İçime açmış bir banka.

Faizli düşünceler,
Toptan bir aşk ve cefa
Borçlandıkça daha daha
Kırtlağıma kadar Allah'a.

Süreceli krediler
Dönüşü verdi hesap gününe.
Çekmişim konkorta'yı
Tek sermayem can,
Tek mal varlığım can kalmıştı.

İcra memuru buna oldu kail
Zira gırtlığıma dayandı can
Alacak şey bulamadı,
Kaptı gitti Azrail. (Şerif, 1994: 35)

1292. Tarihe Bakarken

Ağrının tepesinden
Sınavna, ya bir gözattım.
Kaldırmış başını bir sarı dev,
İznikten su içiyor.
Bölük bölük Manisaya
Bir Börklüce taburuu geçiyor.
Ağrı dağı karlıdır.
Zorludur ağrı dağı
Bir öykü tütüyor Bolu'nun
Homurtulu bellerinde
Toroslarda bir Türkmen,
Kılıcı türkü söylüyor,
Ferman Padişahın amma
Dağlar bizimdir. Diyor. (Şerif, 1994: 26)

1293. Tenezzül

Kus geri..
Yedinse nemertten bir leblebi.
Onurlu olmanın edebi,
Yanlığı geri kusmak,
Doğruya parmak basmaktır hey can..

Tıka minik yuvasını
Kulak delen nesnenin,
Şöyle bir düşün,
Erkekçe engin engin.
Müstahak mıdır yiğide
Nasihatı pezevengin

Onlar ki,
Bunca gerçeği, ve tarihi,
Bir gecede yalan ettiler
Ne kadar insan değeri varsa
Utanmadan
Sıkılmadan talan ettiler.

Yine de sen bilirsin.
Bu ses,
Bir dertli sesi.
Gerçek zorunan mı
Tenezzül meselesi. (Şerif, 1994: 73)

1294. Tuhaf Anlarım

Bir Ahmet Arif oluyorum.
Çiğ köfteme gözyaşım aka aka.
Prangalarım karanfil kokuyor bazan.
Adiloş bebek ağlıyor,
Parmaklıklılı beşikte.

Uçup Bursa'ya düşüyorum.
Kanatsız nesiz.
Yettiğince avazım.
Ötüyorum, bir koca Nazım.

Ninniler akıyor dilimden
İznik gölünün kıyıcığına..
Göl daldalağanıyor,
Kapıyor ninnilerimi.
Karışıp gidiyorum Bedrettin denizine.

Isınıyorum buhar buhar,
Çıkıyorum gök yüzüne,
Yağmur olup düşüyorum Bolu Dağlarına

Köroğlu,
Ayvaz oluyorum

Bütün kavgalardan kaçıp.
Diyarı-Rum'a düşüyorum,
Hacı Bektaş oluyorum,
Oluyorum Mevlana,
Sonunda buluyorum. (Şerif, 1994: 116)

1295. Tutkularım

Ana sütü bile ağzıma doğru dürüst değmedi
Bir höllük içinde başladı
Heyecanım beşik tutkum.

Bunca dağlar aştım hayatın
Çıngıraklı bellerinde
Yaban ellerinde
Beni tutkudan tutkuya gönderdi
Şu benim aşkla karışık
Eşek tutkum. (Şerif, 1994: 17)

1296. Türkiye'me

Türkiye'm tüm dağlarında
Bulutlarını apak istiyorum
Kara sandığın denizi
Zibilletiğin marmarayı
Berrak istiyorum.

Bu karanlık gece yandayken
Şafak istiyorum.
Karanlığa inanacak
Sefilliğe boyanacak,
Ne bir zır deli ne ahmak istiyorum.

Bir elin gökyüzünde olsun
Bir ellen yedi kat yerde
Sana altın yumurtlayan
Sana akıllar doğuran toprak istiyorum.

Sen yeter ki bırakma
Bırakma özgürlüğün
Bırakma yüreğin ipini
Sana hayran
Sana bir can
Kurban olmak istiyorum.

Her taşın kutsal ülkem
Gönülde masal ülkem.
Sen bayram yerimsin benim
Ne alkış ne şakşak istiyorum. (Şerif, 1994: 139)

1297. Umut

Karanlığı boğacak,
Birazdan doğacak, bir güneş bekledik.
Yıllardır geleceği,
Binlerce paslı ellerle

Düştük maden ocaklarına
Küf solduğumuz tersanelere..
Nice emellerle.

Çukurova amansız,
Yağlı sıcak çok ağır.
Bir avuç pamuk koza'sı
Bir tas kaynamış suyla
geçti gitti nice günler.
Yağmurlarla sellerle.

Oluk oluk terle kan,
Demire döküldü alnımızdan
Çelik oldu,
Döküm oklu nur gibi...
Avunduk kürek salladık hayata
Hayaldaki güzellerle

Saraylar camiler,
Fabrikalar yollar yaptık.
Birlikte umut'a doğru
Yarık ayalarımız,
Sökülmüş dişlerimizle
Biz hep umuda koştuk.
Kavgaya koştuk
Elimizdeki güllerle. (Şerif, 1994: 41)

1298. Uyanmak

Korkulu rüya görmektense
Uyanık dur kardeşim.
Bahane çare değildir
Umutsuzluğa,
Korkuya.

Deden de böyle uyumuştun
Yastığında çim bitti.
Yedi ceddin uyumaktan

Rüyada korkudan gitti.
Korkulu rüya görmektense
Uyanık dur kardeşim
Uyanıklığı deden görmedi
Baban görmedi
Bari sen gör kardeşim. (Şerif, 1994: 91)

1299. Üç Turna

Çok gökyüzü seyretti bizim köy,
Çok turnalar dinledi,
Şafakta,
Yüksekte uzakta,
Bunca kuşlar içinde son üç turna
Dertli öttü, haklı öttü.

Yeni terlemişti kanatları,
Yeni pervaz başlamıştı bulutlara.
Kanat çırpıyorlardı,
Yuvada geleceklere, son umutlara

Birisi bezmişti kubbenin serinliğinden
Ötüyordu,
İnsanın hak ettiği sesin,
Dinlediği en derinliğinden.
Birisi inanmıştı, uçmanın özgürlüğüne
Sarp dağlara,
Engin ovanın hürlüğüne.
Birisi aslen, dertli öterdi her turna gibi
Derken,
Bir şafakta beş avcının,
Tüfeğine hedef oldular.
Vurulduklar,

Düştüler yeşil başlarıyla,
Kızıl kanatlarıyla son çayırılığı
Artık tatlı ses yayılmadı,
O yeşil bağa, o sarp dağa.
Birden kesildi seslerin en tatlı yoldaşı
Yine öte öte düştü yere,
Bu üç turnanın üç aziz başı. (Şerif, 1994: 83)

1300. Üsküdar Yağmuru

Sokaklar,
Bitmedi öfkeler.
Usta doğru söylemiş.
Aşınmadı sokaklar,
Aşındı haklar uşaklar.
Aşındı gözü gönlü paklar.

Hak verilmez, alınır
Derler amma nerede?
Alınacak hak mı kaldı
Haksızın kasasından
Sende el yokken,
Sende dil,
Hele de yürek...
Şimdi kim tutacak
Haksızlığın yakasından.

Üsküdar'ı yağmur almış
Kâtip yamandır.
Üsküdar'ı sel bastı
Üsküdar zari zari
Öyle bir atlı geldi ki
Çoktan geçti Üsküdar'ı. (Şerif, 1994: 90)

1301. Vasiyet

Beni öyle ahım şahım
Tören mören
Üzüntü müzüntüyle
Götürmeyin son yolculuğumda.

Çeksin sazını birkaç ozan
Gürül gürül,
Dostçasına erkekçesine.
Gülerek coşarak
Katılıp kuşların sesine

Çok geçilen bir tozlu yolun
Ortasına koyun beni.
Toprağıma insan bassın,

Ayağı duadır onun
Kendisi enbiyadır onun. (Şerif, 1994: 137)

1302. Vıyş Aney⁷⁵⁶

Bir zamanlar Orta Asya'dan kişneyip haykıran
Bu kısrak baş, bu amansız tay vay aney!..
Dört nala dolu dizgin,
Altaylardan, Turfanlardan, köpüğün kurumadan,
Ulaşmışım Finike kırlarına, Söğüt yamaçlarına..

⁷⁵⁶ Aktaş, 2002: 233-234'te bu şiirin başında şu not yer almaktadır: "Ozanlığım Üstümdeyken (Vıyş aney...) '1990'lı yıllarda Mızrap Başı köşesinde gazetede çıkan şiirsel makalesi'." Şiirin sonunda ise şiirin 1960 yılını belirten not yer almaktadır.

Tökezlemeden Ağrı'dan, Süphan'dan,
Otlamadan Muş ovalarında, bir aşk bir sevda ile,
At mıydın aslan mıydın
Kükreyerek kişneyerek vıyş aney!..

Toros'un serin tepeleri,
Uludağ'ın haşin gölgelerinde dinlendin.
Bir çiftleyle yok ettiğin Bizans,
Ağz köpüğünden başını yitiren Helen
Şimdi tek tek dikilmiş sırtmış başka bir cübbe içinde.
Vıyş aney...
Sen bilmedin mi ki her haykırışın bir yorgunluğu
Her yığidin bir marazı vardır.
Sarı dikenler kurumuş tozlu dumanlı yollarımızda
Gül kurusu tepelerde üç beş yapraklı kamalak
Korulukları bekleyen her levendin ellerinde kırk yarık
Vıyş aney... Az bela mıdır bu?

Ta uzak Asya'dan getirdiğin heybenin
Bir gözü özgürlük, bir gözü kara sevda.
Döküldü heybenin bir gözüne kin,
Bir gözüne bir sürü dualanmış fitne.

Akra kartallar dönüyor göklerde
Ak kuzular için yerdeki...
Ha koptu ha kopacak fırtına ilerdeki tepelerde
Vıyş aney... Yine mi kar yağacak tüm ümitlerin üstüne
Yine mi Konya ovası kurak
Yine mi Sivas dağlarında kara duman var?

Sen gelin olurken babam sana
Anadolu'm derdi, severdi, koklardı seni, vıyş aney...
Kocadı mı al duvağın,
Nasırlar mı doluştu kınalı parmaklara?

Eşarpiyın ucuna çekiçten resim yapmışlar
Her gün döver durur kara kaşlarını
Öylesine özlüyor gönlüm
Öylesine arıyor gözlerim.
Son köyümüzdeki özgür kırlangıç kuşlarını. (Aktaş, 2002: 233-234)

1303. Yargı

Yargıç bana dese ki,
Öl adalet için, hak için
Ölmezsem namussuzum.
Yeter ki adilim diyenler
Adalet adına gülsün yeter.
Şeriatın kestiği parmak

Acımaz derler.
Öyle bir acır ki...
Bunu söyleyenler
Bir iğneyi batırsın
Sadece kuş parmağına
Akıl vermek kolaydır
Elin garibanına. (Şerif, 1994: 152)

1304. Yaşadığım Kadar

Doktorum haber göndermiş.
İçmesin,
İçmesin demiş şarabı
Cıgarayı.
Ayaklarım kesilirmiş,
Omadan bir yerime kadar.

İçmeye anamdan başladım
Fark etmez şarabın bayazı alı
Ben lazımken İnsanlara
İçe içe çok çektim bu vebali

Bir şeyler kesildi gitti
Şu gönül dediğim,
Uğruna öldüğüm
Bedenimin öz canında
Doktorum bilseydi eğer,
Bacağım kolum ya da başım
Ne kalırdı ki
Ne kalırdı ki, onur dediğim
Ben olduğum, şeyin yanında. (Şerif, 1994: 65)

1305. Yatıyor Taşları Binlercesine

Gezerken uğradığım bir mezarlığa
Yatıyor taşları binlercesine
Mezarlık başını yaslamış dağa
Ebedi bir sesi dinlercesine
Ay eyyy, kaç senelik mezar taşları
Gizler misin yatan genç ihtiyarı

...

Çok koyu bir sükûnet bürümüş, mezarlığın
Sanki taşları uyuyor
Dedim ki bu dede, bu tümsek, bu yığın
Şu dağın sesini
Hangi kulakla duyar
Yarab bu ne huşu, ne sükût böyle
İki taş bir toprak yığını
Dedim ki gel bana böyle

Kim işgal etti
Kim dikti seni
Mezar taşı bana cevap veriyor:
Diyor ki, ben
Ben Abdullahzade Rüşani Beyim
Yüz yıldır yatarım burada

...

Bir baykuş konmuş ötüyor, yok mu kurtaracak şu mezar taşını
Bu mezarda birisi ağlıyor, yok mudur silecek gözyaşını
Ne dolmayan bir makberdir, dünyada ölse dahi
Söyleyin taş etsin şu mezarı, gören varsa Allah'ı
Heder olan bir ömür dolmuş işte şu mezara
Bu mezarda yatan ölünün her kemiğinde bir yara
Arkadaş bu ölü Mahzuni Şerif'tir, anladın mı?
Bak mezar taş ne söylüyor, dinledin mi?

Mezar Taşında Bir Yazı:

“Eyyyyy,
Başucumdan geçen meçhul yolcu
Şu gördüğün tümsek içinde bak kim yatar
Bana bir su ver, ben yıllardır susuzum
Asırca uykusuzum
Evet, şimdi kemiklerim çürüdü
Hayatta kimse değilim artık
Ben senin dünyanın suyuyla kanmadım
Bana dünyanda bulunmayan sudan bir su ver
Allah aşkına değil, benim ruhum için
İçeyim, kanmasam da olur.
Hemşerim hiçbir şey bilmiyorsan da
Mezar taşıma tükür de geç
Onunla da kanarım.” (Ertekin, 2021a: 187-189)

1306. Yemen Türküsü

Aslı gibi yanık olur çöl türküleri.
Çok derinden,
Çölsü çölsü,
Ateşli ateşli inilti tozar.
Aden türküsü,
Hicaz yanığı, Yemen türküsü.

Bura yemendir
Gülü Çemendir,
Giden gelse de gelmese de,
Yemen çöl kokar,
Çöle kan akar.
Kan yeşillenir, bir hurma çıkar.

Ölüm kusan savaşlar
Kavgalar.
Kör olası felek şart mıydı.
Savaşanda hasret,
Ölende bir hasret.
Çantada bir kuru çarık var.

Burası Muş'tur.
Yolu yokuştur.
Bitmek bilmeyen gönül öyküsü
Boram boram çöl kokar
Ağlatır Yemen türküsü. (Şerif, 1994: 68)

1307. Zulüm

Nice zulümler tanıdım
Namnu içinde,
Soğuk demirlerin
Sivri ucunda, lanet dolu
Nice zalimler gördüm
İpek kumaşlar içinde
Adam akıllı
Yetkili ihanet dolu.

Bal rengine boyanmış
Helvalarla sunulan
Şerbetlerle verilen
Zehirler gördüm.
Zulmün güzeli olur mu a dostum.

İçi dışı çirkef
Çok faşistler gördüm
Başında fötr, elinde baston
Âleme akıl buyuran
Nice itoğlu itler gördüm. (Şerif, 1994: 149)

EK 5. Mahzuni Şerif'in Şiirlerinin Sözlüğü

Abai ecdat (Âbâ-yı ecdâd): Ecdatın giysisi, Atasından kalan huy, davranış, hâl; “*Abai ecdattan hayvan durur o*” (813. Şiir)

Abamak: Üzerine yıkmak, yüklenmek; “*Gâhi zulm ile abadım gâhi hakiyle yeksan*” (646. Şiir)

Abat (Âbâd): Şen, rahat; “*Zulüm ile abat olan zalimler*” (371. Şiir)

Abu zezem (Âb-ı zezem): Zemzem suyu; “*Abu zezem olsa beyaz aksa da*” (492. Şiir)

Addedilmek: Sayılmak; “*Barbar addedilir bizde aleyhtar*” (65. Şiir)

Adü (Adû): Yabancı, el; “*Adünün attığı taşlar bize bulaşmaz*” (492. Şiir)

Âgâh: Bilen, bilgili, haberli; “*Şifasına ben âgâhım ya Ali*” (326. Şiir)

Ağlam: Ağlamak; “*Ağlamın kökünde / Gülümün nedeninde*” (1169. Şiir)

Ahu perman (Ah u ferman- Ah u figan)⁷⁵⁷: Feryat figan; “*Durma gönül durma ahu permanda*” (1016. Şiir)

Akça (Akçe): Para; “*Geçmez akça yere düşmez pul ettin*” (377. Şiir)

Akleli: Akıl edip, akıl ehliyle; “*Beden aklelinden çeker dalalini*” (320. Şiir)

Aklı bali (Akil balığ): Erin, ergen; “*Der Mahzuni olsam bir akli bali*” (928. Şiir)

Alamet: Belirti, işaret, iz, nişan; “*Başında bir büyük alamet tüner*” (909. Şiir)

Albistan: Elbistan; “*El için sen bana küstün Albistan*” (747. Şiir); “*Albistanlı dolanır*” (828. Şiir)

Alem: Bayrak; “*Bir savaşta yeşil kızıl alemler*” (97. Şiir)

Aleyhtar (Aleyhdâr): Karşı olan, karşıtçı; “*Barbar addedilir bizde aleyhtar*” (65. Şiir)

Altun: Altın; “*Altuna gark olsa ne çıkar hıyar*” (857. Şiir)

Amentü (Âmentü): Arapça “inandım” anlamına gelen ve İslamiyet’in temel inançları olan “Allah’a, onun meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah’tan geldiğine inanma”yı dile getiren söz; “*Mahzuni ’yim ana dilim amentü*” (99. Şiir)

⁷⁵⁷ Mahzuni Şerif, şiiri yazarken ahüfigan sözcüğünü ahu perman şeklinde değiştirmiş olabilir.

Ankî: Hediye; “*Âşıkın ankısı can baş imiş de*” (113. Şiir)

Ardış: Ardıç; “*Çam olsam, ardış(ç) olsam*” (514. Şiir)

Asitan (Âsitan): Kapı eşiği, tekke, dergâh; “*Tüm asitan senin olsun sen benim*” (608. Şiir)

Avuçan: Ağuiçen ocağı “*Der Mahzuni ey Avuçan*” (4. Şiir)

Azade (Âzâde): Başiboş, serbest; “*Yine oldum ben sıladan azade*” (99. Şiir)

Azamet: Ululuk, büyüklük, gurur, görkem; “*Azamet yüklüdür malûm isminiz*” (65. Şiir)

Azmü rah (Azm-i râh): Yolun büyüğü, büyük yol; “*Hacet kıblem azmü rahım ya Ali*” (326. Şiir)

Ba-bı buhran (Bâb-ı bührân): Açıklayan kapı; “*Len terân(i) ilminin şöyle, ba-bı buhranı Ali*” (327. Şiir)

Bağuban (Bâğbân): Bahçıvan; “*Bir bağuban görse beni*” (572. Şiir)

Bahşetmek: Karşılıksız olarak vermek, bağışlamak, sunmak; “*Hak neler bahşetmiş Bektaş Veli'ye*” (737. Şiir)

Bai- Bismillah: Bismillaha b harfî ile başlanır. B harfine de nokta ile başlanır. Nokta da Ali'dir. Bai bismillah Ali sırrı olarak kabul edilir; “*Bai-Bismillah'i yazdın öğrendin*” (326. Şiir)

Balay etmek: (Balay etmek mi?) “*El âleme karşı balay ettin sen*” (710. Şiir)

Behemal (Behemehâl): Her durumda, ne olursa olsun, ne yapıp yapıp, kesin olarak, kesin bir biçimde; “*Der Mahzuni aklın topla behemal*” (617. Şiir)

Belgüzâr (Bergüzâr): Hatıra, emanet, armağan; “*Mustafa'nın belgüzârı enbiyasın Hüseyin*” (729. Şiir)

Belî: Evet; “*Mahzuni Şerif'im belî demişim*” (324. Şiir)

Benî âdem: İnsanoğlu, insanlık; “*Benî âdem Hak katında en yüce*” (563. Şiir)

Berhava (Berhevâ): Havaya atılmış, uçurulmuş; yararsız, boş; “*Berhava sözler söyleyip Meclisi Mebusan'da*” (814. Şiir)

Beşîr: Müjdeli haber veren, müjde getiren; “*Sultanı sıfatsız kulları beşir*” (190. Şiir)

Beytiyâr (Bahtiyâr): Kutlu kişi, evin sevilen kişisi; sevdiği; “*Mustafa'nın beytiyârı*

Murtaza'nın canları” (729. Şiir)

Beytullah: Yaradan'ın evi; “*Cahilin evine Beytullah kursan*” (813. Şiir)

Bigayet (Begâyet): Gayretsiz; son derece, pek çok; “*Mahzuni bu niçin bu nasıl bigayet*” (1050. Şiir)

Birem birem: Birer birer; “*Birem birem yolsa beni*” (572. Şiir)

Bişmek: Pişmek; “*Şubat aylarında bişerim belki*” (314. Şiir)

Boğuz (Buğuz): Kin besleme, nefret etme; “*İlgisi kesikti boğuzda kinde*” (308. Şiir)

Büvelek: Yazın hayvanlara musallat olan sinek, gübre sineği; “*Tavuklar dem tutar mallar büvelek*”; (708. Şiir)

Caba: Bedava, fazla olarak, üstelik; “*Mahzuni'yim bir de Şerif cabadan*” (134. Şiir); “*Sanki dertli eksik gibi, ben de cabadan geldim*” (573. Şiir)

Calbalı: Cılbalı, Berçenek köyünün Çıplak mevkisi; “*Calbalı tarlada kırдыңın kökler*” (2. ve 708. Şiir)

Canpare: Can parçası; “*Sırrı Haydar canparesi şühedasın Hüseyin*” (729. Şiir)

Cec Olmak (Çeç Olmak): Savrularak samanından ayrılmış tahıl yığını; “*Bizim elin harmanları cec olmuş*” (116. Şiir)

Ceyh: Coşkun mudur Ceyhan ırmağının suyu; “*Ceyhu revan mıdır Ceyhan'ın suyu*” (563. Şiir)

Cıbil: Çıplak; “*Nerde cıbil varsa yağladım övdüm*” (470. Şiir)

Civelek: Canlı, neşeli ve sokulgan; “*Çocuklar cin gibi dölller civelek*” (708. Şiir)

Cuşan: Coşup kaynayan; “*Menfi cuşan ile pençe vurana*” (99. Şiir)

Cûşu: Coşkusu; “*Cûşu faal midir Söğütlü Çayı*” (563. Şiir); “*Âşıklar feryadı cûşu nakildir*” (478. Şiir)

Cüda (Cüdâ): Yurt, baba ocağı gibi çok sevilen şeylerden ayrılmış olan, uzak kalmış olan; “*Ruhsat cüdasında emroldu bize*” (186. Şiir)

Cüz-i irade: İslam dinine göre insanlara verilmiş olan ve kaza ve kader sınırları çerçevesinde hareket imkânı tanıyan özgür iradedir; “*Kader yok var iken cüz-i irade*” (99. Şiir)

Çar anasır: Dört element (ateş, su, toprak, hava); “Çar anasır Âdem ile bilindi” (79. Şiir)

Çar: Dört “Bir âmâ gördüm (...) çar köşeyi göreni (...)” (240. Şiir)

Çer: (Elbistan yöresinde) Zehir, zarar veren şey; “Koyun yemez ölür gider çerinen” (708. Şiir)

Çeşm: Göz; “Çeşmimi gam yüklüdür günlük yas tutar” (17. Şiir)

Çeşmi siyahım (Çeşm-i siyah): Kara gözüm; “İşte gidiyorum çeşmi siyahım” (9. Şiir)

Çir: Kayısı, erik, zerdali vb. meyvelerin kurusu; “Hoşaf eder üzümünen çirinen” (708. Şiir)

Çün: Çünkü; “Çün bu şehren diyarına maşallah” (190. Şiir)

Dalal (Dalâl): Delalet; Sapmak, sapıklık; doğrudan, iman ve İslamiyet yolundan sapmak; “Beden aklelinden çeker dalalini” (320. Şiir)

Dalaşmak: Eğlenmek; “Bir can ile bir sevdaya dalaşır” (18. Şiir)

Dara Gelmek: Darda durmak; Alevilerde dedenin önünde durulan kıyam hâli; “Her talip dara gelemez” (4. Şiir)

Deh eylemek: Hayvanlara seslenilen ünlem; “Deh eyleyip geçilmeye az kaldı” (224. Şiir)

Denik: Küpküçük, ağaç dallarından örülmüş sepet; “Yıldızsız göğüne deridir denik” (190. Şiir); “Anladım zararsız denik Fadime’ m” (521. Şiir)

Derilmek: Bir araya gelmek, toplanmak; “Dürüstler derilsin Hacı Bektaş’a” (78. Şiir)

Desise (Desîse): Aldatma, oyun, düzen, hile, entrika; “Sevgisizin sevgisi, çok batıl desise hile” (725. Şiir)

Destigir: Destekleyen, koruyan; “Destigirin olsun Cenabı Hüda” (1145. Şiir)

Deşt: Çöl; “Kerbelâ deştinde ... durursun ne nazlısın” (729. Şiir)

Deyri: Ortam, durum; “Muhabbet deyrinde bakla satılmaz” (478. Şiir); “Hakikat deyrinde durmazsın niçin” (509. Şiir)

Dide (Dîde): Göz; “Ağladım hâline didem yaşında” (67. Şiir); “Elbet mânâ vardır didem yaşında” (272. Şiir)

Dildade (Dildâde): Gönlünü vermiş, âşık; “Yürü bre de yürü nazlı dildade” (351. Şiir)

Döl: (Berçenek ve civarında) Soy, çocuk, genç, delikanlı; “Çocuklar cin gibi dölleri civelek” (708. Şiir)

Dû revanı: İki damla yaş “Akıyor gözümde dū revanı yaş” (5. Şiir)

Dû: İki; “Yanmam dū cihanda yan yan ise de” (101. Şiir); “Dū cihanın mazlumanı şehrihasın Hüseyin” (729. Şiir)

Duçar (Dûçâr): Uğramış, yakalanmış, tutulmuş; “Sevdaya duçarız kuşa neyleyim” (67. Şiir)

Dülger: Yapıların kaba ağaç işlerini yapan kimse; yapı ustası; “Dülgeri Muhammed ustası Ali” (328. Şiir)

Düven: Harmanda ekinlerin sapı ve tanelerini ayırmak için kullanılan, önüne koşulan hayvanlarla çekilen, alt yüzünde keskin çakmak taşları dikine çakılı bulunan, kızak biçiminde araç; “Hayal meyal olsun şu sizin düven” (452. Şiir); “Berçenek köyünde sürdüğüm düven” (1106. Şiir)

Ede: Ağabey; “Ede git, ede git, olmadı vah vah” (192. Şiir)

Elest bezmi (Bezm-i Elest): Elest meclisi; “Mevt olunmaz ulu ruhum elestünün bezmişim” (729. Şiir)

Eliminen: Elim ile, elim aracılığıyla; “Eliminen diken yoldum ot biçtim” (246. Şiir)

Ellik: (Afşin-Maraş yöresinde) Yabancı; “İster beni ellik ellik süründür” (669. Şiir)

Em olmak: Derman olmak; “Hicran bile bir em oldu” (437. Şiir)

Emirelez (Emir İlyas): Kahramanmaraş’ın Afşin ilçesinin köyü; “Emirelez çimendir” (116. Şiir)

Enam (Enâm): İçinde Kur’an’dan bazı ayet ve surelerin bulunduğu dua kitabı; “Oku rahledeki Enam-ı inan mümteha yazar” (867. Şiir)

Enayet (Enâniyet): Bencillik; “Başında bir sürü enayetinen oyy” (909. Şiir)

Engür (Engûr): Üzüm; “Engür müdür şarap içip de gülmek” (505. Şiir)

Enval (Emvâl): Mallar, sahip olunan şeyler; “İsmin ile vücut bulmuş, cümle envali ervah” (327. Şiir)

Erbab (Erbâb): Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse; “Kevnü mekân erbabısın, bismillahta gizlisin” (729. Şiir)

- Erdaşan** (Ardeşen): Rize'nin ilçesi; "*Erdaşanlım kızıl halı dokusun*" (47. Şiir)
- Ervah (Ervâh)**: Ruhlar; "*İsmin ile vücut bulmuş, cümle envali ervah*" (327. Şiir)
- Eşe**: Ayşe; "*Para gelmiş Mehmed'imden Eşe'ye*" (975. Şiir)
- Evrân**: Yılan; "*Kendisin kandıran evrana benzer*" (921. Şiir)
- Eyi**: İyi; "*Vatansızlık eyi dermiş bazıları*" (831. Şiir)
- Eza (Ezâ)**: Üzme, sıkıntı verme; "*Senin lügatında (eza)*" (87. Şiir); "*Dürüst vatandaşlık eza*" (838. Şiir)
- Ezeli ervah**: Ruhların ezeli; "*Kerbelâ'ya düşenlerin ezeli ervahısın*" (867. Şiir)
- Farazi**: Varsayımsal; "*O Alevi dedi bana ben de farazi*" (275. Şiir)
- Farfarı (Farfara)**: Çok konuşan, ağzı kalabalık, yüksek sesle konuşan; "*Ara bozup durma farfarı gibi*" (279. Şiir)
- Farz**: Müslümanlıkta, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet; "*Bilmedi vacibi farzı*" (277. Şiir)
- Faskolmak**: İptal edilmek; fasık sayılmak; "*İncil faskolmadı, Kur'an denildi*" (510. Şiir)
- Faş**: Gizli olanı açığa vurmak, duyurmak, ortaya dökmek; "*Meçhulüm yâre faş geldi*" (943. Şiir)
- Ferağat (Ferâgat) etmek**: Hakkından vazgeçmek, el çekmek; "*Kızılbaş'tır deyip ferağat etme*" (510. Şiir)
- Fesade (Fesâd)**: Bozukluk, ara bozuculuk yapan kişi; "*Dağlı'm bunlar fesad bini fesade*" (99. Şiir)
- Feyli bozuk**: Kötü niyetli olmak; "*Mevla'm yardım etsin feyli bozuğa*" (835. Şiir)
- Feza (Fezâ)**: Gök; "*Şu sendeki nazlı (feza)*" (87. Şiir); "*Fehm ediver uçanları fezade*" (99. Şiir)
- Firak (Firâk)**: Ayrılık; "*Günbegün fırağım kâr eder cana*" (326. Şiir)
- Firkat**: Ayrılık; "*Gene bir firkate geldim*" (1105. Şiir)

Gafi-küf etmek: Kişinin gafının ortaya çıkmasını sağlamak⁷⁵⁸; “*Bulgur tanesini gafi-küf eder*” (874. Şiir)

Gali gal: İkiliğe düşmek; “*Nedir dede mümin için gali gal*” (505. Şiir)

Gark etmek: Batırmak, boğmak; “*Ali’yi ateşe gark eden zalim*” (1071. Şiir)

Gavs: Kendisinden manevi yardım istendiğinde kutba verilen unvan, Sünni tarikatlarda şeyhe verilen unvan; “*Gaba gavs’ın merdivenin sayalım*” (608. Şiir)

Geven: Baklagillerden, çok yıllık, bazı türlerinden kitre denilen zamk çıkarılan, dikenli bir çalı, keven; “*Tuzluk kayasında söktüğüm geven*” (1106. Şiir)

Gıygıdı: Keman, (Yozgat ve Konya çevresinde), tellere keman yayının sürtülünce ortaya çıkan ses; “*Gıygıdıyla başlar iken ilk keman*” (285. Şiir)

Girdap: Tehlikeli yer ve durum; “*Seller ile akıp girdaba girdin*” (711. Şiir)

Göpü: Kağının oturulacak yeri; “*Kağrı göpü diye baktılar ona*” (66. Şiir)

Göv: (Elbistan yöresinde) Mavi, yeşil, gök, gökyüzü; “*Ahın göve ulaşıyor derdin ne*” (151. Şiir)

Gümrah: Aşırı derecede büyümüş; deli dolu, gür akan su; yüksek kuvvetli ses; “*Künyamda gümrahım Ali*” (331. Şiir)

Hâkî: Toprak rengi, toprağa; “*Secde kıldım hakine ben veçhine hayran oldum*” (646. Şiir); “*Gâhi zulm ile abadım gâhi hakiyle yeksan*” (646. Şiir)

Hakipay: Bir kimsenin ayağını bastığı toprak; “*Hakipayın sarayımdır günbe günbe tevafım*” (327. Şiir)

Hanı: Hani; nerede, ne oldu; “*Hanı sana gelen giden yolcular*” (801. Şiir)

Hâr: Diken; “*Biz bir gülüz sevene çok hârımız*” (12. Şiir)

Hare: Kır tavşanı ya da yabancı tavşan; “*Hareleri bir oynasır bir dalar*” (18. Şiir)

⁷⁵⁸ Sahtekâr dedelerin hâlini anlatan bir hikâyeye vardır. Mahzuni, bu hikâyeye nazire yapar. Hikâyeye şu şekildedir: Dedenin biri böyle bir mecliste otururken “Uf, yetmiş dağ ötedeki koyunları kurtardım, Hasan Ağa.” demiş. Bunun üzerine oradaki kişiler de “Kerametli dede o, ne büyük kerameti var.” demişler. Ondan sonra altı et, üstü bulgur pilavı ile kapalı, bulgur pilavının üstünde de bir parça et olan bir tabak dedeye getirmişler. Dede “Bu ne yav! Biraz et koyun şuna.” demiş. Oradaki bir derviş de “Sen daha bulgurun altındaki eti görmüyorsun, yetmiş dağ ötedeki koyunları kurtarıyorsun, sen sahtekarın tekisin.” demiş.

Hasılıkelam: Kısacası; “*Size derim size hasılıkelam*” (924. Şiir)

Havf: Korku; “*Arslanım der karıncadan havfeder*” (874. Şiir)

Haydar-ı Kerrâr: Hz. Ali; “*Haydar-ı Kerrâr’ı sevmeyen âdem*” (966. Şiir)

Hemi: Hem; “*Hemi de bilir sırayı*” (274. Şiir)

Herze: Saçma söz; “*Hayal atar herze yersin*” (368. Şiir)

Hımar / Himar: Eşek; “*Utan namusuma küfretme hımar*” (857. Şiir); “*Nişansız ademdir libası hımar*” (1104. Şiir); “*Balık balık ile hımar hımarla*” (999. Şiir)

Hımbıl: Uyuşuk, tembel; “*Sakın hor belleme hımbulum diye*” (65. Şiir)

Hilkat: Yaradılış, fitrat; “*Şaşkınum hilkatin bu ilk sesimi*” (1050. Şiir)

Höllük: Kundak çocuklarının altına bez yerine konulan toprak; “*Höllükte büyüdüm, beşikte yattım*” (604. Şiir)

Hubbu Ali: Ulu güzel, ulu iyilik; Ali’nin güzeli; “*Hubbu Ali cemalisin şahanenin Hüseyin*” (729. Şiir)

Hüccet: Tanıt (belge); “*Ondan hüccetsiz kalkmazdı hiçbir kuşun kanadı*” (19. Şiir)

İğralanmak: İrgalamak; ıralamak, ığralamak ise ırgalanmak sözcüğünün ağız özelliğidir; bir şeyi hafif sallamak anlamında kullanılır; “*Ne kadar sallansa poyrazda / İğralansa da*” (1271. Şiir); “*Dalgalansın Çorum ovası / İğralansa / Savrula savrula*” (1242. Şiir)

İzar: Bez; “*Suna’mın giydiği izar karadır*” (75. Şiir)

İbek: Put, hac; sütunlar; “*Cadde kırmızı yeşil ibekler*” (1132. Şiir)

İçre: İçinde; “*Bil ki fani cihan içre dopdoludur nedamet*” (725. Şiir); “*Mülkü matem içre bize elvedasın Hüseyin*” (729. Şiir)

İğdiş: Erkeklik bezleri çıkarılarak veya burularak erkeklik görevi yapamayacak duruma getirilmiş (hayvan ve özellikle at); “*İğdiş gezer idi anadan doğma*” (66. Şiir);

İlmi ledün (İlm-i ledün): Bâtın ilmi, Gizli hakikatleri konu alan ve bu yolla insanı mânevî kurtuluşa ulaştırdığına inanılan ilim; “*El açıp havaya ilmi ledunluk dileyenler*” (320. Şiir)

İndi: Katında, nazarında; “*Bakan indinde*” (1190. Şiir); “*Hak indinde melek olasın yavrurum*” (655. Şiir)

İvecen: Aceleci; “*Hey rüyada koşan ıvecen yolcu*” (356. Şiir)

Kadillac (Cadillac) : Lüks otomobil markası; “*Kimi kadillacla uçar*” (834. Şiir)

Kaim: Başka bir şeyin yerine geçen; var olan; her zaman var olan (Tanrı); “*Kaimse baş eğip çökeceğim diz*” (65. Şiir)

Kalbur: Tahıl ve başka iri taneli maddeleri elemek için kullanılan büyük delikli veya seyrek telli elek; “*Mumdan kalbur yaptım ateş eyledim*” (569. Şiir)

Kalubela (Kalû Belâ): Elest bezminde ruhlar yaratıldığında Allah'ın “Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?” sorusuna ruhların verdikleri “evet” cevabı; çok eski zaman; “*Bilmem nerden geldi o kalubela*” (119. Şiir); “*Benim aklım ermez kalubelaya*” (519. Şiir)

Kamalak: (Afşin yöresinde) Sarı katran çıkarılan bir çeşit çam ağacı; “*Bizim dağlar kamalaktır kengerdir*” (1057. Şiir); “*Gül kurusu tepelerde üç beş yapraklı kamalak*” (1302. Şiir)

Kapu: Kapı; “*Kapu kapu el tutarım kime ne*” (144. Şiir); “*Kapu kapu dolandırır*” (935. Şiir)

Kavli peyman: Anlaşmalı, sözleşmeli yemin; “*Bizim hancı kavli peyman ise de*” (101. Şiir)

Kekmek: Gagalamak; “*Her yıl bir horoz türedi kekti bizi her yerde*” (1074. Şiir)

Kelpin (Kelpi): İskoçya'nın göl ve havuzlarında yaşayan, şekil değiştiren, su ruhuna verilen isim; “*İnsan değil kelpin olur yaftası*” (267. Şiir)

Kenger: Birleşikgillerden, yaprakları dikenli yaban bir bitki, eşek diken, kengel; “*Bizim dağlar kamalaktır kengerdir*” (1057. Şiir)

Keper kepişir: Yıkılmak; “*Aslan ölür köşkü keper kepişir*” (97. Şiir)

Ker: Eşek, sığa; “*Bizim Pazarcık'ın keri de kirvem*” (527. Şiir)

Kevnü mekân (Kevn-i mekân): Kâinat, âlem, dünya; her yer; bütün varlıklar; “*Kevnü mekân erbabısın, bismillahta gizlisin*” (729. Şiir)

Keza: Aynı biçimde; “*(Bunun gibi) olmuş (keza)*” (87. Şiir); “*Dürüst Müslümanlık keza*” (838. Şiir)

Kezbi: Bir yeri yöneten kadın kahya; ev hanımı; evine ve kocasına bağlı kadın; “*Menekşeydim kezbi yedi sapımı*” (284. Şiir)

Kılay (Clay): Profesyonel Boksör Muhammed Ali Clay; “*Bu dünyada Boksör Kılay bu işte*” (175. Şiir)

Kıylükâl (Kîlükâl): Dedikodu, söylenti; “*Laden kıylükale düştü*” (1105. Şiir)

Kıran taşı: Öldüren, keskin keser taşı; “*Vurma ona gönül kıran taşını*” (47. Şiir)

Kırman: Eğirmen veya eğirmeç; Yün, keten, kenevir, pamuk gibi lifli gibi hammaddeleri büküp ip yapmaya (eğirmeye) yarayan bir ucu çengelli tahta araçlara verilen ad; “*Kırıldı ipimiz kırman kalmadı*” (264. Şiir)

Kisbükâr (Kisb ü kâr): Kazanç, iş gücü; “*Günden güne kisbükârı*” (329. Şiir)

Köçek: Kadın kılığına girip oynayan erkek; ağırbaşlı olmayan kimse; “*Mahzuni Hakk'ın köçeği*” (122. Şiir)

Kömbe: Un, tuz ve yağ ile yoğrulan kızgın sacda veya fırında pişirilen ekmek; “*Kurudu kömbeler adaletinen*” (909. Şiir)

Könes: Kötü, fena, köpek; “*Onu sevmeyen könestir*” (1068. Şiir)

Kün fe yekün: Kur'an'ın çeşitli ayetlerinde geçen ve Arapça "Ol!" ile "olur" anlamına gelen kelimelerden oluşan bir kalıptır; “*Agâhım katidir kün fe yeküntü*” (99. Şiir)

Kürre-i arz: Yerküre, dünya; “*Bu kürre-i arzın binası nedir*” (941. Şiir)

Küşne: Karaburçak; “*Horum horum Berçenek'in küşnesi*” (708. Şiir)

Laden: Yabancı, gerçeğe uzak olan, Şeytan'a meyilli; “*Laden kıylükale düştü*” (1105. Şiir)

Lafzı (Lafzi): Sözün söylenişine, yapısına ait, sözle ilgili; “*Ben inanmam artık lafzı arada*” (86. Şiir)

Lağnet / Lağnetinen: Lanet; lanet ile; “*Lağnet olsun üçünün de yüzüne*” (486. Şiir); “*Bu üç lağnetinen kimler baş eder*” (486. Şiir)

Lam ü cim: Lami cimi yok; altı üstü başka bir yolu yok; “*Ahır yasına olmaz lam ü cim*” (636. Şiir)

Lamine: Seslenme ünlemi; “*Hey lamine, lamine lamine*” (824. Şiir)

Lât: İslâm öncesi Arap toplumundaki putlardan biri; “*Lât elinden mey içtin meyhoş oldun*” (799. Şiir)

Lât-ı Uzzade: Kur'ân-ı Kerîm'de Lât ismi Uzzâ ve Menât ile birlikte bahsedilir, Lât bir put adıdır; *“Bulanlar olmuştur Lât-ı uzzade”* (99. Şiir)

Ledün: Tanrı katı; *“Okursa Ledün'den ilm'olmuş işi”* (99.Şiir)

Lehd: Defetmek, kovmak; ağır etmek, ağırlaştırmak; *“Çünkü bu dert gider bulur lehdinde”* (378. Şiir)

Len terâni: Hz. Mûsâ'nın Cenâb-ı Hakk'ı görme talebine verilen “Sen beni göremezsın” anlamında karşılık; *“Len terân(i) ilminin şöyle, ba-bı buhranı Ali”* (327. Şiir)

Leyletül esra: Miraca çıkılan gece, gece ile ilgili sır; *“Leyletül esrayı şekle koyalım”* (608. Şiir)

Libas: Giysi; *“Libasım bir yana saçlarım kelin”* (1054. Şiir)

Mabud (Mâbûd): Kendisine ibadet edilen varlık, Rab; *“Mabudunu edemedi ifade”* (99. Şiir)

Made / Maade: (Elbistan sözlüğünde) başka, maada; *“Dağda kimi bulduk bir senden made”* (99. Şiir); *“Gayri şan istemem Suna'dan maade”* (1149. Şiir)

Mağrub (Mağrib): Batı; *“İngiliz'i Fransız'ı ey mağrubun pehlivanı”* (19. Şiir)

Mah: Ay; *“Gönüllerin hünkârısın güzellerin mahısın”* (729. Şiir)

Mahdum: Oğul, erkek evlat; *“Askerlik dostunun mahdumasıyım”* (563. Şiir)

Mahfi refize: Yok eden; *“Ne melek ne huri mahfi refize”* (186. Şiir)

Manaz: Kelimenin anlamı bulunamadı; *“Hayal göklerimden uçuyor manaz”* (1017. Şiir)

Manukyan: Matild Manukyan, vergi rekortmeni, Türkiye Ermenisi genelev patroniçesi; *“Manukyanlar kerhanede veliler”* (976. Şiir)

Mevt olmak: Mavt olmak; ölmek; *“Mevt olunmaz ulu ruhum elestünün bezmişim”* (729. Şiir)

Mazı: Servigillerden, düz gövdeli, dipten dallanan, yassı dallı, küçük pul biçiminde ve almaşık yapraklı, her mevsimde üzerinde yaprak bulunan, kerestesi yumuşak ve dayanıklı, süs olarak da dikilen bir orman ağacı; *“Yeşillenmiş Binboğa'nın mazısı”* (268. Şiir)

Men aref ilmi: Kendini bilme, tanıma; *“Men aref ilmini okuyan hoca”* (563. Şiir)

Menfi: Olumsuz, negatif; *“Menfi cuşan ile pençe vurana”* (99. Şiir)

Mengene: Pres, işkence aleti; *“Mahzuni'yi mengeneye germişler”* (604. Şiir)

Merkep: Eşek; “*Böyledi babamın merkebi atı*” (1132. Şiir)

Mezat: Açık artırma ile satış; “*Mezat kalmış meylar kırık badeler*” (1078. Şiir)

Mihrace: Miraç; “*Bence gider gelir günde mihrace*” (563. Şiir)

Mihrican: Sonbahar; “*Mihrican değdi de gülüm döküldü*” (570. Şiir)

Misgal (Miskal): Ölçü; “*Misgalini zerre zerre bölüşmüş*” (640. Şiir)

Mudakkat: Geniş, toplanması zor; “*Mudakkat kalmasın yayvancasına*” (65. Şiir)

Muhaf (Muaf): Bağışlanmış, affedilmiş; “*Sureyi imrana serdar, muhafın tan’ı Ali*” (327. Şiir)

Muhannet: Alçak, namert, korkak; “*Çamurdandır muhannedin yüreği*” (1137. Şiir)

Muhayyer: Sağlamlığı ve kullanılabilirliği açısından önerilen, beğenilmediğinde geri verilebilecek olan (eşya vb.); “*Bir pul etmese de muhayyer sözüm*” (640. Şiir)

Mukadder: Yazgıda var olan, yazgı ile ilgili olan, alında yazılı olan; “*Doğmak mukadder miydi sanki o ufuktan*” (1205. Şiir)

Mukadderat: Yazgı; “*Mukadderat icabından düşersen*” (873. Şiir)

Mutedil (Mûtedil): İlimli, ılıman; “*Cahilin hışmı önünde mutedilim mutedil*” (738. Şiir)

Mücehhez: Donanmış, hazırlanmış, hazırlıklı; “*Böyle mücehhez şerefsiz bulunmaz her toplumda*” (843. Şiir)

Münteha: Sonuç, en son nokta; “*Başka değil sen ...retsin müntehasın Hüseyin*” (729. Şiir); “*Oku rahledeki Enam-ı inan münteha yazar*” (729. Şiir)

Müşerref olmak: Onurlanmak, şereflenmek; “*Gerçekte müşerref olacaksak biz*” (65. Şiir)

Müti kalp: Yumuşak başlı, itaat eden kalp; “*Müti kalp eylemiş ulu Kabe’yi*” (1053. Şiir)

Natık: Konuşan, söyleyen; “*Hangi veçhin aslı natıktır Hoca’ m*” (510. Şiir)

Nazım: Mazlum; “*Allah Allah ya Hüseyin, nazımların Şahısın*” (729. Şiir)

Necas (Necâset): Pislik, dışkı; “*Karga bülbül olmaz necas yemekle*” (5. Şiir)

Necat: Kurtuluş; “*Necat deryasına dalsa hilekâr*” (65. Şiir)

Necef: Küfe yakınında Hz. Ali’nin mezarının bulunduğu tepe; “*Dedim Necef nere, dedi özümdür*” (53. Şiir)

Nedamet: Pişmanlık; “*Bil ki fani cihan içre dopdoludur nedamet*” (725. Şiir)

Nuş etmek: İçmek, keyiflenmek; “*Bu şerbeti nuş ede gör, gülden bağıştır sana*” (63. Şiir); “*Nuş ettim katrenden sersemın sersem*” (326. Şiir); “*Şerbeti aşkınla şahım nuş edip harap oldum*” (327. Şiir)

Od: Ateş; “*Od buluttan kar atarım kime ne*” (144. Şiir)

Od-î reş: Ateş gibi siyah; “*(Od-î reş) kömür közüdür*” (87. Şiir)

Ol: Eski Türkçede “O” işaret sıfatı; “*Ne denilir ol kişiye ukbade*” (99. Şiir); “*Ol Yezit güruhu bir gün biz de ümmetiz deyip*” (729. Şiir)

Pafta: Bir bölgenin kadastro durumunu gösteren değişik malzemeler üzerine yapılmış parselleme çizgilerinin bütünü; belge-tapu; “*Ne adası belli ne de paftası*” (267. Şiir)

Pahlı: Cimri; “*Pahlı âşık aşkın pahalı satar*” (563. Şiir)

Palas: Lüks otel, gösterişli yapı, saray; “*Palas beğenmezsin şerefın handa*” (279. Şiir)

Pare pare: Parça parça; “*Pare pare etti hâkim yararı*” (846. Şiir)

Penah: Sığınma, sığınacak yer; “*Sultanım pişti penahım ya Ali*” (326. Şiir)

Peşkir: Genellikle pamuk ipliğinden dokunmuş ince havlu; “*Kanını peşkire döktü de gitti*” (527. Şiir)

Puş olmak: Bedduaya uğrayıp çürümek, boşalmak, mahvolmak; “*Sen kabını yırtıp üzsüz kara puş oldun*” (779. Şiir)

Püryan (Büryan): Kebap, kavrulmak; “*Püryan ettin beni niçin bahtı karalı deyimi*” (352. Şiir)

Rah: Yol; “*Ehlibeyt rahının turabasıyım*” (563. Şiir)

Rahle: Üzerinde kitap okunan, yazı yazılan, bazıları açılıp kapanabilen alçak, küçük masa; “*Oku rahledeki Enam-ı inan mümteha yazar*” (867. Şiir)

Reyha: Hoş ve güzel koku; “*Yaprağı Muhammed reyhası Ali*” (328. Şiir)

Ruzü mahşer (Rûz-i mahşer): Mahşer günü; “*Ruzü mahşer ola bir gün ne olur tanı Ali*” (327. Şiir)

Saraç: Koşum ve eyer takımları yapan veya satan kimse; “*Sülalem saraç olsaydı*” (234. Şiir)

Sarih: Açık, kolay anlaşılır, belli, belirgin; “*Velagat Keramnâ sarihtir molla*” (79. Şiir)

Savuşmak: Bulunduğu yerden aceleyle, gizlice veya dikkati çekmeden ayrılmak; “*Bir silen yok imiş bakan savuştu*” (272. Şiir); “*Dostun dosttan savuşması*” (493. Şiir)

Sayrı: Hasta; “*Kimi sağlam kimi sayrı*” (833. Şiir)

Sefahat: Zevk ve eğlenceye düşkünlük; uçarılık; eğlence; “*Dertli gönül sefahata bürünmez*” (306. Şiir)

Seza (Sezâ): Layık, uygun, yaraşır, bir şeye değer; “*(Layık) söze dersin (seza)*” (87. Şiir)

Sıffeyin (Sıffin): Sıffin Savaşı; “*Sıffeyin denen savaştta*” (60. Şiir)

Sırrı Haydar: Haydar’ın sırrı; “*Sırrı Haydar can paresi şühedasın Hüseyin*” (729. Şiir)

Sırrı Süphan: Süphanın sırrı, Allah’ın sırrı; “*Gerçek âdem sırrı süphan misali*” (332. Şiir)

Sidret (Sidre): Kapalı söz; varlık âleminin sonundaki manevi ağaç; “*Dedim sidret nedir, kapalı sözdür*” (53. Şiir)

Sidretü’l-müntehâ: Hz. Peygamber’in Miraç gecesi yanında ilâhî sırlara mazhar olduğu ağaç veya makam; “*Ali sidretü’l-müntehâ*” (331. Şiir)

Siftah: İlk alışverişi; “*Ben o devin siftah nafakasıyım*” (563. Şiir)

Sinkaf: Küfür ve hakaret; “*Çoğunun dili sinkafta*” (963. Şiir)

Soyka: (Halk ağzında “soyha”) 1. Ölen kişinin giysileri. 2. Olumsuz bir durum, nesne ve kavramları anlatmak üzere kullanılan bir söz; “*Terlemiş gömleğim soyka mı olsun*” (782. Şiir)

Suhuf: Kutsal sayfalar; “*Yüz suhuf dört büyük âdemin için*” (510. Şiir)

Sulb: Omurga kemiği; döl, soy; “*Şakir Baba derler bir sulbu Cırık*” (306. Şiir)

Sülün: Anayurdu Asya’nın ılıman bölgeleri olarak bilinen, değişik türleri olan, çok uzun kuyruklu, genellikle erkeklerinin mahmuzları, göz alıcı renkte tüyleri ve başlarında ibikleri bulunan, eti çok beğenilen bir av kuşu; “*Sülünler tüy döker bizim dağlarda*” (18. Şiir)

Şebber: Hz. Hasan; “*Şebber ile geldi Şübber’in suçu*” (1107. Şiir)

Şekva (Şekvâ): Şikâyet, sızlanma; “*Şevketli buluttan şekvalar akar*” (65. Şiir)

Şerik: Ortak, arkadaş; “*Hakkı teşvik eder şerike sirke*” (813. Şiir)

Şevket: Büyük, ululuk, yücelik, heybet; “*Buluttan şevkeyle, şevket güneşin*” (65. Şiir)

- Şıvan (Şıvan):** (Kürtçe) Ağıt, yas; “*Yüreğime şıvan düştü ağlarım*” (722. Şiir)
- Şol:** Eski Türkçede “şu” işaret zamiri; “*Savaşta mı şol Hafız Rahmi*” (563. Şiir)
- Şübber:** Hz. Hüseyin; “*Şebber ile geldi Şübber’in suçu*” (1107. Şiir)
- Şüheda:** Şehitler; “*Sırrı Haydar can paresi şühedasın Hüseyin*” (729. Şiir)
- Taklaşmak:** Takla atmak; “*Bellerinde keklikleri taklaşır*” (18. Şiir)
- Tapsız:** Savruk, dalgın, güçsüz; “*Oynatmayın atı bu tapsız handa*” (12. Şiir)
- Tar:** (Afşin-Maraş yöresinde) Raf, sergen; “*Bizim tavuk dargın oldu tarınan*” (708. Şiir)
- Teber:** Bazı dervişlerin taşıdıkları sapı uzun, keskişi ayça biçiminde, küçük ve hafif balta; “*Müslüm yok ki vursun teber*” (1042. Şiir)
- Tecvit etmek:** Kelimelerin söylenişinde, seslerin çıkaklarına, uzunluk ve kısalıklarına göre okumak; “*Âdem’i hak bildiğimden Kur’an’ı tecvit ettim*” (425. Şiir)
- Teçhiz:** Donatım, donatma; “*Sevgiyle teçhizim aslancasına*” (65. Şiir)
- Tenvir:** Aydınlatma, bilgi verme; “*Bu ezelden gelenektir tenviri tehdit etti*” (425. Şiir)
- Terfik etmek:** Yanına katmak, yanına almak; “*Görmez misin terfik eder yaşarken öldüğünü*” (666. Şiir)
- Teşviş:** Karıştırma, bulandırma; “*Eğer tedbir ile yapsa teşvişi*” (99. Şiir)
- Tevekkel:** Her şeyi oluruna bırakan; “*Tevekkel kulları avcını yalar*” (1033. Şiir)
- Tevella teberya (Tevella teberra):** Ehlibeyt’in dostlarına dost, düşmanlarına düşman olmak; “*Ya niçin tevella teberya dedin*” (326. Şiir)
- Tevellütü tevelil:** İlgili, dahil; “*Lütfetmiyor tevellütü tevelil*” (509. Şiir)
- Tınaz:** Dövülerek savrulmaya hazırlanan ekin yığını; “*Tınazın savrulmuş harmana benzer*” (920. Şiir); “*Harmanım danesiz bu nasıl tınaz*” (1017.Şiir)
- Tıynet:** Yaradılış, huy, maya; “*Çünkü tıynetidir lanet görür o*” (813. Şiir)
- Toru topu:** Soyu soppu, kökü; “*Toru topu köle olan*” (249. Şiir)
- Tulgalı:** Nişanlı, rütbesi olan; “*Erenler mi kaldı göğsü tulgalı*” (1039. Şiir)
- Tumman:** Don, şalvar; “*Bin kat oldu tummanını soy götür*” (1012. Şiir)

Turap (Türap): Toprak, toz, ezilip geçen; “Ehlibeyt rahının turabasıyım” (563. Şiir); “*Bilirsin ki koyundan da türabım*” (267. Şiir)

Ukbâ: Öbür dünya, ahiret; “*Ne denilir ol kişiye ukbâde*” (99. Şiir); “Katre ile vücut buldum ukbâya mihman oldum” (646. Şiir)

Uruba (Urup): Çeyrek; “*Urubası şaldır ben Mahzuni ’yim*” (640. Şiir)

Üfrük (Üfürük): Üfürülerek verilen soluk, üfürükçülerin nefesi; “*İki cihan üfrük olsa sönemem*” (519. Şiir)

Üveyik: Güvercinlerden, korularda yaşayan, eti için avlanan, boz renkli bir kuş; “*Çıkıyor mu üveyikler dallara*” (708. Şiir)

Vacip: İslam dinine göre yapılması gerekli olan; “*Bilmedi vacibi farzı*” (277. Şiir)

Veçh (Vech / Vecih): Yüz; yol; güzel; şeref sahibinin büyüğü; “*Hangi veçhin aslı natıktır Hoca ’m*” (510. Şiir)

Velâgat Keremnâ: İsra Suresi 70. Ayette geçer: “*Velâgat Keremnâ Ben-i Âdeme*” (biz, âdemoğullarını onur ve üstünlükle donattık); “*Velagat Keramnâ sarihtir molla*” (79. Şiir)

Vukuel-ervah (Vukue’l-ervâh): Ruhların meydana gelmesi; “*Vukuel-ervahtan düştü bize*” (2. Şiir)

Vücutu püryan: Kavrulmuş, yanmış beden; “*Vücutu püryanda bir harap öz ’düm*” (101. Şiir)

Yad: Yabancı kimseler, eller, yabancı yer; “*Gâhi tellal olur düşerim yada*” (144. Şiir)

Yafta: Kişiye isnat edilen haksız suçlama; “*İnsan değil kelpin olur yaftası*” (267. Şiir)

Yağlık: Sırma işlemeli, büyük mendil; “*Yağlıklar mendiller hep bana kaldı*” (909. Şiir)

Yal: Köpek ve sığırlara yedirilmek için un ve kepekle hazırlanan yiyecek; “*Şimdi en sevdiğim yal oldu bana*” (2. Şiir)

Yarga: (Kelimenin şiirdeki manası bulunamamıştır.) “*Yargıçların yarga yarga yarıklar*” (38. Şiir)

Yayvan: Eni boyundan ve derinliğinden çok olan, basık ve geniş; “*Mudakkat kalmasın yayvancasına*” (65. Şiir)

Yel: Rüzgâr; “*Taşınan taş olur yelinen eser*” (874. Şiir)

Yezel: Galip, Allah; “*Böyle yaratmıştır kudreti Yezel*” (265. Şiir)

Yumak: Yıkamak; “*Tarih baba neler yıkadı yudu*” (1070. Şiir)

Zahm: Yara; “*Sızlar derunumda vuslatın zahmi*” (563. Şiir)

Zan: Sanı; “*Dembedem serhoş gezerim, aklımın zan-ı Ali*” (327. Şiir)

Zavar: (Maraş yöresinde) İri öğütölmüş un; (Antep-Kayseri yöresinde) Hayvanlara yedirilmek için hazırlanan tahıl kırması; “*Selli sulu zavar aklıma düştü*” (1106. Şiir)

Zebil: Zayıf, yoksul, perişan; “*Tapusunda mal zebil*” (1155. Şiir)

Zebun etmek: Gücsüz bırakmak, zavallı duruma düşürmek veya getirmek; “*Ta ezelden velayetin zebun etmiş bu teni*” (327. Şiir)

Zebur: Çaresiz, tükenmiş; “*Zaten öliyorum zaten zeburum*” (952. Şiir)

Zer: Altın; “*Zer yüzük parmağa tezat değil mi*” (356. Şiir)

Zeval: Suç, kabahat, sorumluluk; “*Dede bir sorana var mıdır zeval*” (505. Şiir)

Zoru (olmak): Kendisini zorlayan bir durumu, bir sıkıntısı olmak, sorunu bulunmak, güçlüğü olmak; “*Hürmetten aldığım kandadır zorum*” (65. Şiir)

Zül: Utanç verici, düşkünlük, alçalma; “*Sanma ki eski zül, zül değil artık*” (111. Şiir); “*Ayrılık hayli zül olur*” (1127. Şiir)

Zülcelal: Allah; “*Zülcelal’in hükmü sabittir Hoca’m*” (510. Şiir)

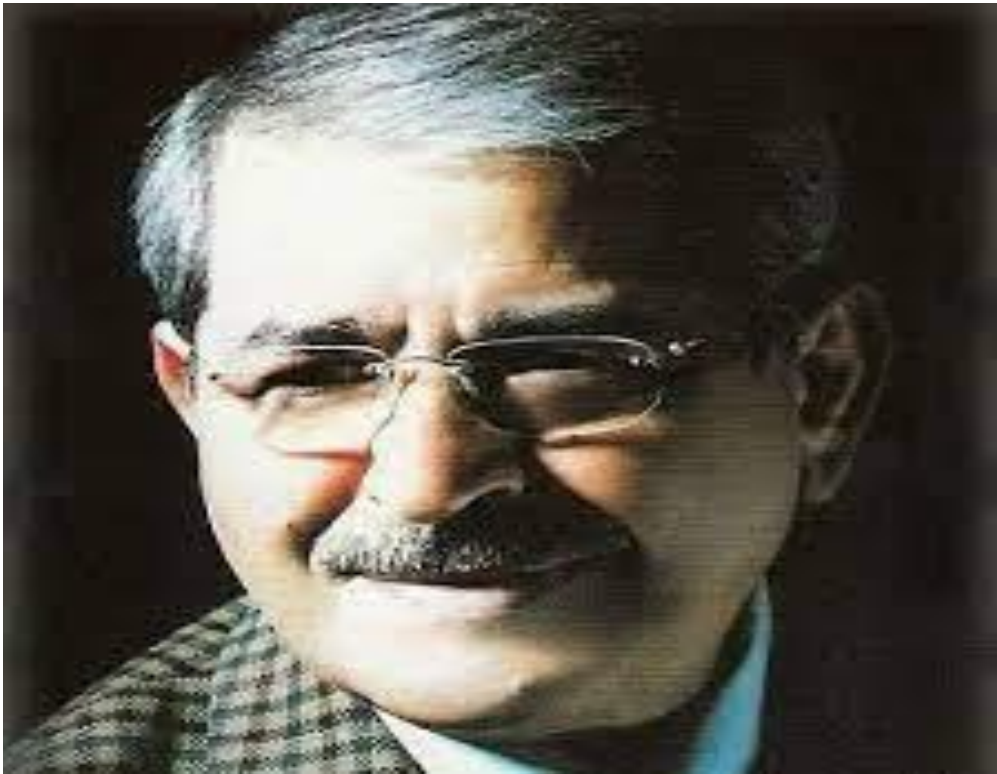
Zülkadir: Zülkadiroğulları (Dulkadiroğulları); “*Zülkadir sönmemiş sönmez diyorum*” (65. Şiir)

Zümhür: (Elbistan yöresinde) Kış aylarında kar yağdığında Ceyhan’dan gelen buhar ile sisin etrafı kaplayıp ağaçlarda, dallarda, ip ve tellerde oluşan kırağı; “*Saçları zümhürü tuttu*” (1247. Şiir)

EK 6. Mahzuni Şerif ve Yetiştığı Çevre ile İlgili Resimler

Resim 1. Mahzuni Şerif

Resim 2. Mahzuni Şerif

Resim 3. Mahzuni Şerif “Benim Neyim Var?” plak.

Resim 4. Mahzuni Şerif’in kardeşi Salman Cırık’ın evinde yer alan Mahzuni Şerif’e ait bir kare.

Resim 5. Mahzuni Şerif'in kardeşi Salman Cırık'ın evinde yer alan geçmişe ait bir kare. Sırayla soldan (birinci kişi) Yemliha Ertekin, (ikinci kişi) bilinmiyor, (üçüncü kişi) Mahzuni Şerif ve (dördüncü kişi) bilinmiyor.

Resim 6. Berçenek köyünün uzaktan görünüşü.

Resim 7. Berçenek köyüne giriş.

Resim 8. Mahzuni Şerif'in doğup yetiştiği ev (giriş).

Resim 9. Mahzuni Şerif'in doğup yetiştiği ev (yandan görünüşü).

Resim 10. Mahzuni Şerif'in babasının ve annesinin mezarı.

Resim 11. Berçenek köyünün içinden bir kare.

Resim 12. Berçenek köyünden bir mevki ve köyde bizlere yoldaşlık eden İsmail

Resim 13. Berçenek köyünün kahvehanesi (Mahzuni Şerif'in köyünü ziyaret ettikçe köylüsü ile bir araya geldiği mekânlardan birisi).

Resim 14. Berçenek köyünün içinden bir kare; (meşhur) kazları ve ileride dumanları görülen (solda) Afşin-Elbistan Termik Santrali.

Resim 15. Berçenek köyünde hasat zamanı.

Resim 16. Berçenek köyünde ekmek yapımı.

Resim 17. Berçenek köyü Çıblak mevkinde, Mahzuni Şerif'in kardeşi Hakkı Cırık ve eşi ile muhabbetin bereketli sofralarında devam etmesi.

Resim 18. Berçenek köyü Çıblak mevkinde, Mahzuni Şerif'in kardeşi Salman Cırık ve Mahzuni Şerif'in anısı olarak kalan traktörü.

Resim 19. Mahzuni Şerif'in Berçenek'te yaşamak ve dostlarıyla bir arada toplanmak için yaptırmak istediği Çıblak mevkindeki ev. Şu an burada kardeşi Salman Cırık ve eşi yaşamaktadır.

Resim 20. Mahzuni Şerif'in Berçenek'te yaşamak ve dostlarıyla bir arada toplanmak istediği için yaptırmak istediği Çıblak mevkindeki evin bahçesinde bulunan, kesilmesini istemediği, onun için özel olan ağaç. Bakımı ile Salman Cırık ilgilenmektedir.

Resim 21. Mahzuni Şerif'in (Berçenek'te yaşayan) amcasının kızı Hüsne Pamuk.

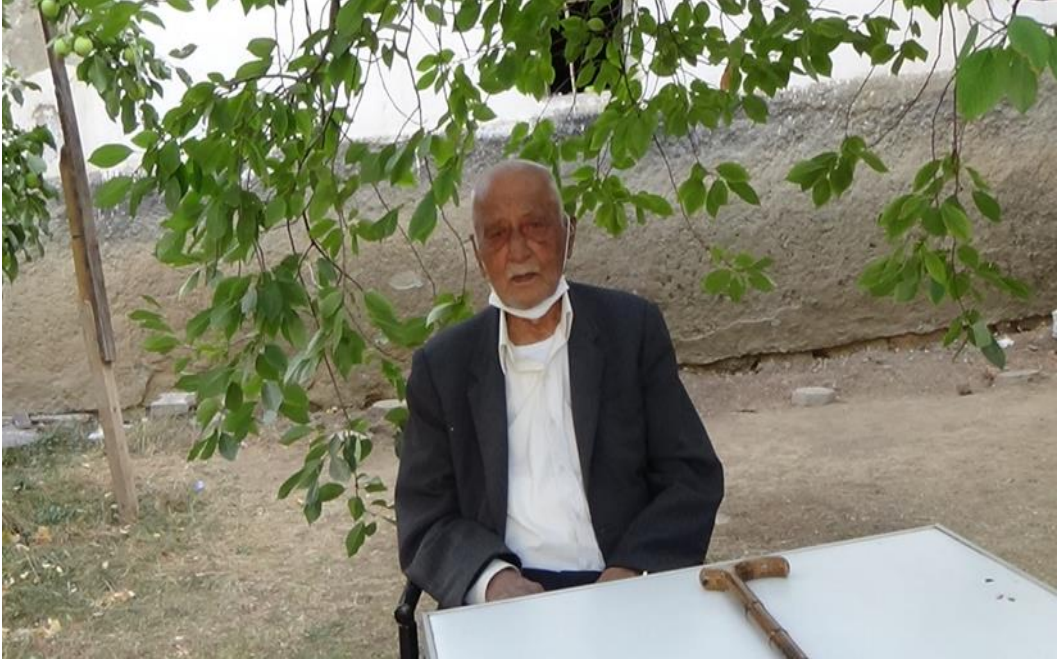
Resim 22. Berçenek köyünde Mahzuni Şerif'i anma etkinlikleri için hazırlanan konser alanı.

Resim 23. Berçenek köyünün okulu.

Resim 24. Mahzuni Şerif'in ve köyün sevilip sayılan eğitimci Mevlüt Kul'un mezarı (Mezar taşında yazan not: "Ölümsüz olacaksınız kız çocuklarınızı okutunuz.. M. KUL").

Resim 25. Köyün eğitimcilerinden ve sevilen isimlerinden Mustafa Arslan.

Resim 26. Mahzuni Şerif'in köylüsü ve okul arkadaşlarından Muhsin Kul ve eşi.

Resim 27. Mahzuni Şerif'in okul arkadaşı ve köyün büyüklerinden Ayşe Kul ve torunu Ali Candar.

Resim 28. Mahzuni Şerif'in eğitmeni Mevlüt Kul'un torunu, bizleri Berçenek'te misafir eden, yardımlarını esirgemeyen Mevlüt Kul ve eşi Fatma Kul.

Resim 29. Berçenek köyünün gelinlerinden, Mahzuni sever Döndü Seyfe.

Resim 30. Mahzuni Şerif'in okul arkadaşı ve köylüsü Ali Kara ve eşi.

Resim 31. Cırık ve Şakir Baba'nın çocukları Keleş ailesinin evinden bir kare. Mahzuni Şerif ve Cırık Baba.

Resim 32. Cırık ve Şakir Baba'nın çocukları Keleş ailesinin evinden bir kare. Şakir Baba ve eşi.

Resim 33. Berçenek köyünden Şakir ve Cırık Baba'nın çocuklarının evinden geçmişe ait bir kare: Sırayla soldan (birinci kişi) Cırık Baba, (ikinci kişi) bir akraba, (üçüncü kişi) Maksudi (Osman Dağlı), (dördüncü kişi) bir akraba, (beşinci kişi) Şakir Baba, (altıncı kişi tanınmadı), (yedinci kişi bilinmiyor), (sekizinci kişi) Mahzuni Şerif, (dokuzuncu kişi) bir akraba, (onuncu kişi) Hacı Bayram ve (onuncu kişi) Abidin Kul. (Güllü Keleş'in anlatımıyla).

Resim 34. Şakir ve Cırık Baba'nın çocukları Keleş ailesinin evinden bir kare.

Resim 35. Cırık Baba'nın çocukları Güllü ve Durdu Keleş.

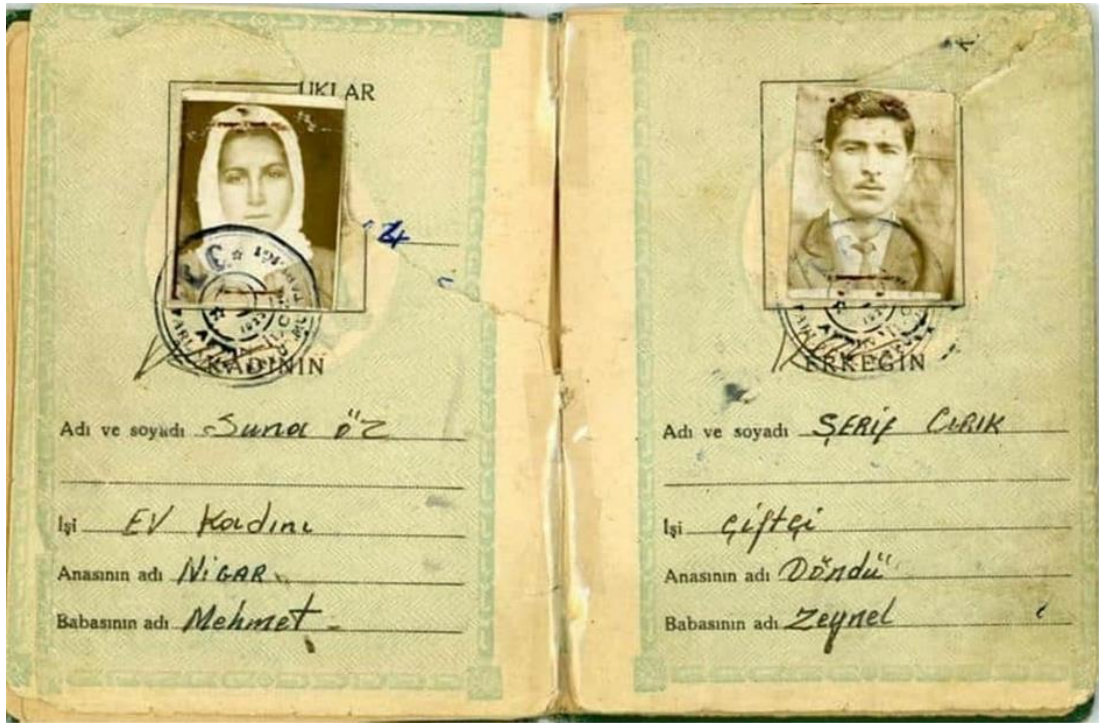
Resim 36. Şakir Baba'nın kızı Zühre Keleş.

Resim 37. Mahzuni Şerif'in yetişmesinde etkili olan köylüsü Âşık Mahrumi Kaya.

Resim 38. Mahzuni Şerif'in yetişmesinde etkili olan köylüsü Haydar Kaya (Aladeli). Birçok şiirini Mahzuni Şerif seslendirmiştir.

Resim 39. Mahzuni Şerif'in Berçenek köyünde birlikte yaşadığı Suna Hanım ile evlilik cüzdanları.

Resim 40. Mahzuni Şerif'in eşi Suna Hanım ve oğlu Emrah Mahzuni.

Resim 41. Mahzuni Şerif'in Suna Hanım'dan olan oğlu Ferhat Mahzuni.

Resim 42. Mahzuni Şerif ile Fatma Mahzuni'nin düğününden bir kare.

Resim 43. Mahzuni Şerif, eşi Fatma Mahzuni ve çocuklarıyla bir kare.

Resim 44. Mahzuni Şerif'in şiirlerinde geçen Hurman Çayı.

Resim 45. Hurman Çayı'nın yanında yer alan meşhur Çoban Çeşmesi ve Afşin'de bizlere evini açan, yardım eden Hüseyin Sığımr.

Resim 46. Mahzuni Şerif'in şiirlerinde yer alan Ayran Dede.

Resim 47. Mahzuni Şerif'in şiirlerinde yer alan Ayran Dede'den gelen sular ve bahçe alanı.

Resim 48. Berçenek köyünde Mahzuni Şerif adına yapılan çeşme. Köylülerin büyük bir çoğunluğu temiz su ihtiyacını bu çeşmeden sağlamaktadır.

Resim 49. Berçenek köyünde Mahzuni Şerif anısına yaptırılan temsilî mezarlık.

Resim 50. Berçenek köyünde Mahzuni Şerif anısına yaptırılan mezar taşı.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Satı Sariaslan Atli

Doğum Yeri ve Tarihi: Çorum / 23.11.1987

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi / Fen-Edebiyat Fakültesi /
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Lisansüstü Öğrenimi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
/ Türk Dili ve Edebiyatı ABD / Yüksek Lisans

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce (YÖKDİL: 60)

İŞ DENEYİMİ:

Staj: Aydın Zübeyde Hanım Kız Teknik ve Meslek Lisesi

Çalıştığı Kurumlar: Ortaklar Anadolu Öğretmen Lisesi (Öğretmen-sözleşmeli)

Aydın Tudem Dershanesi

Aydın Tek Lider Akademi

Aydın İhtiyaç Akademi Dershanesi

Aydın Uğur Lisesi

Aydın Egefen Dershanesi

İstanbul Nakkaş Boytu (Şiirdiller, Şiir Değerlendirme Platformu Proje Sorumlusu)

İLETİŞİM:

e-posta Adresi: satisariaslan87@gmail.com

Tarih: 08. 06. 2023